Sacre Theologie doctoris
Eximij Ricardi de Mediauilla seraphyci
ordinis minorum professoris In
tertium sententiarum que/
stiones Solidis/
sime.

Cum gratia et priuilegio.

Salutem indefectibilez vobis lectores studiosissimi opto.

PRoloquium physicum cōmune parterq; theologicum est sacre pagine alūni. Agens omne e potentia ad actum egrediens: ab imperfectiori in minus imperfectum quo ad in perfectum tale concedat progredi. Quēadmodum natura in hominis procreatione a semine in sanguinem: a quo in embryonem: et deinceps in humanam tandem formā succedens demonstrat. Haud secus ars nature imitatrix: ceu pictor primum rudem effigiem protrahens quam deinde superpingēdo expolitam reddens facit. Quāobrem. quum ego agēs huiuscemodi nūc primo tertiū sentētiarum authorati doctoris Ricardi de media villa iuuamēto apprime nō paruo publice vtilitati (quatinus et secundum feci) recognitum passimq; quotationibus philosophi adiutum in lucem asportem. per vulnera iesu christi supplex rogo obtestorq;: nequis si quid fortasse minus recōcinnatū excultūq; in ipso offenderit: diris maledictis me culpet: calūnietur: et insequatur. Verum potius deo optimo maximo (cuius ducatu nostris vigilijs et sudationibus: hoc vnū actum est: vt que antea huius doctoris dogmata ex triuulis peregrinisq; lacunis: aut ex vitiatis exemplaribus ac goticis (vt ita loquar) adeo characteribus inscriptis: ita vt a nemine satis sincere legi potuerint hauriebātur: in presentia ex proprio fonte purissima limpidissimaq; delibētur) grās agat vel saltem habeat: In quez piētissimus ille de quo isto in libro agit tribuat nos interminata sua clemētia sine fine beari. Bñ Valete.

Excusatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet lector ocellos:
Quod mihi mendoso grāmate versus eat.
Emendare velis: nam non me Lazarus ihis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis pressoris inertia quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

¶ Fata regunt finem spero dij cepta secundent.

Apostolica Venetaqz āmonitio.

IAm scriptis huiuscemodi ducatu superno peractis: ceteri calchographi ausu temerario hec imprimere presumpturi: ammoniti nouerint: se excōmunicationis late sententie apostolico decreto domini. D. Julij diuina prouidentia pape secundi: naufragium facturos: quo ad vsq; illatam in calchographum Lazarum iacturam equa satisfecerint lance. Necnon penam in illustrissimi Venetorum dominij aperto priuilegio contentam incursuros. Prolapsus hos igitur charitate suadente caueant.

¶ Laus deo optimo: maximoq;.

Sequuntur Rubrice libri Tertii.

¶ Huius voluminis continētia pstringitur sub compendio.

Sic enī rationis ordo postulat vt qui in primo lib. de inexplicabili mysterio summe trinitatis irrefragabili sanctorum attestatione aliquid diximus: ac deinde in .ij. li. conditionis rerum ordinem hominisq3 lapsus sub certis auctoritatis regulis insinuauimus: de eius reparatione per gratiam mediatoris dei et hominum prestita: atq3 humane redēptionis sacramētis quibus contritiones hominis alligātur ac vulnera peccatorum curantur consequēter in .iij. et in .iiij. lib. disseramus: vt samaritanus ad vulneratum: medicus ad infirmum: gratia ad miserum accedat.

¶ Incipiunt rubrice tertij libri.

Di. I.

Quare filius carnem assumpsit non pater vel spūssanctus Car. j.

Utrum spūssanctus vel pater potuit icarnari vel possit. Car. j.

An filius qui tm̄ carnē accepit aliquid fecerit quod non pater vel spiritussanctus. Car. j.

Di. II.

Quare totā humanā naturā accepit: et quid nomine humanitatis: vel humane nature intelligendum sit. Car. iiij.

De vnione verbi et carnis mediante aīa. Car. iiij.

q3 verbū simul assūpsit carnem et animam: neq3 caro prius est cōcepta q̄ assumpta. Car. v.

Di. III.

De carne quā verbū assumpsit qualis ante fuerit: et qualis assūpta sit. car. viij

Auctoritate firmatur eā tūc fuisse virginē immunem a peccato. Car. viij.

Quare nō fuit xp̄s decimatus in Abraā sicut leui. Cum caro quam accepenit in eo fuit peccato obnoxia. Car. viij.

Qua ratione caro xp̄i dicta est in scriptura non fuisse peccatrix sed similis: quo aperitur quare obligata peccato nō fuit in christo. Car. viij.

Quidam videntur aduersari illi sententie qua dictum est carnem christi non prius conceptam q̄ assumptam. Car. viij.

Di. iiij.

Quare in scriptura sepius tribuatur incarnatio que est opus trinitatis spiritusancto: et de ipso etiam conceptus et natus dicatur Car. xij.

Quo sensu dicatur christus conceptus et natus de spiritusancto. Car. xij.

Alia rō quare dicaī natus de spūssancto. Car. xij.

Quare apls dicat xp̄s factū cū nos fateamur eum esse natū. Car. xij.

Di. v.

Si persona vel natura personā vel naturam assumpsit: et si natura dei incarnata sit. Car. xiiij.

Quid de hoc tenendum sit. Car. xv.

An diuisa natura debeat dici caro facta. Car. xv.

Quare non accepit personā hominis: cum hominem acceperit. Car. xv.

Cōtra hoc opinio qua pbare qdā volūt psonā acepisse psonā. Car. xv.

Di. vi.

De itelligētia harū locutionum deus factus est homo: deus est hō: an his locutionibus dicatur deus factus esse aliquid: vel esse aliquid: vel non esse aliquid. Car. xvij.

Quorundam sententiam refert. Car. xvij.

Auctoritates ponit qb' inniūtr suā sniaz. Car. xvij.

Alior snia. Car. xviij.

Auctoritates etiā ponit que hāc pbāt sniaz. car. xviij.

Tertia alior snia. car. xviij.

Auctitates iducit qbus hec snia roboraī. Car. xviij.

Di. vij.

Positis sententijs pbatisq3 testimonijs intelligētias propositarum locutionū exequitur scd̄m singulas sententias: et prius scd̄m primam. Car. xxi.

Hic explanat secundam sententiam et earum locutionum sensus. Car. xxj.

Ex quo sensu dicat xp̄m predestinatū. Car. xxij.

Qualiter exponunt auctoritates pme que isti videnī obuiare snie. Car. xxij.

Quedā ponit que pmissis videnī aduersari. Car. xxij

Qualr his rūdeāt. Ca. xxij.

Auctoritate ɔfirmat determinationes. Car. xxij.

Alia etiam verba auctoritatum annotat vt determinet. Car. xxij.

Tabula

Tabula

Finis tabule tertii libri.

Laus deo.

¶ Scriptum super tertium sententiarum Editum a fratre Ricardo de Mediavilla ordinis minorum doctore clarissimo.

Prefatium.

Vestitus erat veste aspersa sanguine: et vocabatur nomen eius verbum dei Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis. ¶ Hec verba scripta sunt Apoc. 19. in quibus tangitur in similitudine huius tertij libri materia in generali. Per illam enim vestem qua ille cuius nomen vocabatur verbum dei vestitus apparuit in visione beato Joan. representabatur natura humana unita verbo dei. Per hoc etiam quod illa vestis apparebat aspersa sanguine: representabatur quod natura humana verbo dei unita aspersa fuit sanguine proprio in passione. Unde glo. super illud verbum: veste aspersa sanguine dicit. i. carne passa. Per celum representabatur ecclesia secundum glo. per exercitus representabantur fideles in diversis statibus militantis ecclesie: quasi in aciebus ordinati per virtutes ad dimicandum contra diabolum: qui fideles principem suum. i. xpm per virtutem fidei cognoscunt: per virtutem spei in ipso confidunt: per virtutem charitatis ipsum propter se et super omnia diligunt. Unde per istas virtutes theologicas debito modo sunt ad suum principem ordinati: et cum eo uniti. Per quatuor autem cardinales quilibet in seipso et ad proximum et contra adversarium debito modo ordinatur: quia bene se dirigunt per prudentiam: quilibet in seipso moderatus est per temperantiam. Et recte se habens ad proximum per iustitiam. et perseveranter adversario resistit per fortitudinis constantiam. Unde glo. super illud verbum: et exercitus dicit. i. fideles contra diabolum dimicantes: per hoc quod deum sequebantur: representabatur quod ipsum imitabantur: ipsius observando mandata: per equos representabantur corpora: quia sicut equus subiectus est sessori: et per ipsum regitur et frenatur: sic corpus debet esse subiectum anime: et per ipsam regi: et frenari. Per albedinem equorum representabatur munditia conversationis honeste. Unde glo. sup illud: in equis albis dicit. i. in corporibus mundis: que ab illicitis refrenantur: et stimulo charitatis ad bona incitantur. Sic ergo patet quod per verbum predictum significabatur quod illi cuius nomen vocabatur verbum dei unita est humana natura: que aspersa fuit sanguine in passione: quem fideles in diversis statibus ecclesie militantis in modum exercitus ordinati per virtutes imitantur per preceptorum eius observantiam et honestam conversationem: et sic in verbis propositis insinuantur nobis quatuor. s. verbi dei incarnatio in hoc quod dicitur quod ille qui vocabatur verbum dei vestitus erat. ¶ Secundo ipsius quo ad naturam humanam passio: cum dicitur: veste aspersa sanguine. ¶ Tertio fidelium in diversis statibus ecclesie: quasi ad modum exercituum per virtutes ordinatio: cum dicitur. Et exercitus qui sunt. ¶ Quarto ipsorum fidelium per observantiam mandatorum xpi ipsum imitantium: clara et honesta conversatio: cum dicitur. Sequebantur eum in equis albis. ¶ De verbi dei incarnatione intelligitur illud verbum Joan. 1. Verbum caro factum est: et habitavit in nobis per carnem intelligitur natura humana Non. n. assumpsit carnem tantum: sed naturam humanam que comprehendit corpus: et animam intellectivam. Et hoc verbum incarnatum habitavit in nobis: quia in animabus iustorum habitat spiritualiter: et inter homines etiam conversatus est corporaliter. Unde Bar. 3. In terris visus est: et cum hominibus conversatus est. De verbi dei: quantum ad naturam humanam passione per quam sumus redempti potest exponi illud verbum ps. Misit verbum suum: et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. ¶ De fidelium ad modum exercitus per virtutes ordinatione potest exponi illud verbum ps. Verbo domini celi firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Per celos intelliguntur viri quantum ad conversationem celestes: in quorum persona dicit Apost. ad philip. 3. Nostra conversatio in celis est. ¶ De ipsorum fidelium xpm imitantium in mandatorum eius observatione potest exponi illud verbum Eccl. 1. Fons sapientie verbum dei in excelsis: et ingressus illius mandata eterna. Glo. Fons sapie origo omnis sapientie a dei verbo procedit: qui deus ex deo semper cum patre manet in celis: sed ingressus mundum per dispensationem humanitatis: dedit mandata eterna salutis: in quo datur nobis intelligi quod ipsum imitando: per mandatorum suorum observationem ingrediemur vitam eternam. Unde Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serva mandata: ad quam vitam nos perducere dignetur verbum incarnatum: quod cum patre et spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

(margin, beside "Quarto ipsorum fidelium": A. I. observationem.)

¶ Incipit tertius liber sententiarum in quo de verbi dei incarnatione: qua genus humanum est reparatum tractatur usque ad. xxiij. di. a qua ad finem usque de virtutibus: et donis gratuitis: atque divinis preceptis differitur. Distin. I.

Cum venit igitur plenitudo temporis: ut ait Apost. misit deus filium suum factum de muliere: factum sub lege: ut eos qui sub lege erant redimeret: ut in adoptionem filiorum dei reciperemur. Tempus autem plenitudinis dicitur tempus gratie: quod ab adventu salvatoris exordium sumpsit. Hoc est tempus miserendi: et annus benignitatis: in quo gratia et veritas per iesum xpm facta est. Gratia: quia per charitatem implet quod in lege precipiebatur. Veritas quia per xpi adventum exhibetur atque perficitur humane redemptionis sponsio facta ab antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarnatio. Eo. n. missus est quod in forma hominis mundo visibilis apparuit: de quo supra sufficienter dictum est.

(margin: De unione naturarum in xpo ex parte personae assumentis. Gala. 4. — ps. 101. Esa. 41. Joan. 1. — Phi. 2.)

¶ Quare filius carnem assumpsit non pater vel spiritussanctus.

Diligenter vero annotandum est quare filius non pater vel spiritussanctus est incarnatus. Solus namque filius hominem assumpsit. Quod utique congruo ordine atque alto dei sapientia fecit consilio: ut deus qui in sapientia sua mundum condiderat: secundum illud. Omnia in sapientia fecisti domine que in celis sunt et que in terris: restauraret in eadem. Hec est mulier evangelica que accendit lucernam et dragmam decimam que perdita fuerat reperit: sapientia. s. patris que testam humane infirmitatis lumine sue divinitatis accendit: perditumque hominem reparavit nomine regis et imagine insignitum. Ideo etiam filius missus est et non

(margin: ps. 103. Luc. 2. — Scdarŏ)

Augu. patet: q: ꝯgruentius mitti debebat q ē ab alio ꝙ a nullo est: filiꝰ autē a pr̃e est: pr̃ vo a nullo est. Ut. n. ait Aug. i li. de tri. Nō. n. hꝫ de quo sit. Sicut ergo pr̃ genuit: filiꝰ aūt genitꝰ est: ita ꝯgrue pr̃ misit: filiꝰ missus ē. Ab illo. n. ꝯuenīē ter mittit̃ de ꝙ̄bꝫ: cuiꝰ est ꝙ̄bum. Ab illo mittit̃ de quo natus est. Mittit̃ qȯ genitū est. Pr̃ ꝙ̄o g misit a nullo est. Ideoqꝫ pr̃ missus non est: ne si mitteret̃ ab alio esse putaret̃. Missus est ergo

Tertia ratio. p̄rio filiꝰ q a solo pr̃e est. Deinde ēt spūssc̄s q est a pr̃e ⁊ filio: ſꝫ filiꝰ solus in carne missus est: nō spūs scūs sicut nec pr̃. Qȯ iō fcm̄ est vt q erat in diuinitate dei filius: in hūanitate fieret hoīs filius. Nō pr̃ vel spūs scūs carnē īduit: ne aliꝰ in diuinitate eēt filius: alius in hūanitate. Et ne idē eēt pr̃ ⁊ filiꝰ: si deꝰ pr̃ de hoīe nasceret̃. Ut

Aug. i ecclesiasticis dogmatibus. in ecclesiasticis dogmatibꝰ. Nō pr̃ carnē assūpsit: neqꝫ spūs scūs: ſꝫ filius tm̄: vt q erat ī diuinitate dei filius: ipe fieret in hoīe hoīs filiꝰ: ne filij nomē ad alterū trāsiret q nō eēt eterna natiuitate filius. Dei ergo filius hoīs factꝰ: ēt filius natꝰ ſm veritatē nature ex deo dei filiꝰ ⁊ ſm veritatē nature ex hoīe hoīs filius: vt veritas genitꝰ nō adoptione nō appellatione: ſꝫ in vtraqꝫ natiuitate filij nomen nascendo hēret: vt eēt verus deꝰ ⁊ verꝰ hō vnꝰ filiꝰ. Nō ergo duos xp̄os: neqꝫ duos filios: ſꝫ deū ⁊ hoīeꝫ vnū filiū: quē ꝓpterea ⁊ vnigenitū dicimꝰ manētē ī duabus substātijs: sicut ei nature veritas ꝯtulit nō ꝯfusis naturis neqꝫ immixtis sicut thimotheani volūt: ſꝫ societate vnitis. Ecce habes quare filiꝰ nō pater vel spūssanctꝰ carneꝫ assumpserit.

¶ Utrū spūssc̄s vel pr̃ potuerit icarnari vl' possit.

Augu. **Si vero** qͥrit̃ vtrū pr̃ vel spūssc̄s icarnari potuerit: vel ēt mō possit: sane rñderi possit: ⁊ potuisse olim ⁊ posse nūc carnē sumere ⁊ hoīem fieri tam pr̃em ꝙ̄ spm̄scm̄. Sicut eni filius homo factus est: ita pater vel spiritussanctus potuit ⁊ potest.

¶ An filius qui tm̄ carnem accepit aliquid fecerit qȯ non pater vel spiritussanctus.

Augu. 8 trinitate. Idē i enchi. c. 46. **Sed forte** aliq dicēt: cū indiuisa sint opa trinitatis si filiꝰ carnē assūpsit: tūc pr̃ ⁊ spūssc̄s: q: si filiꝰ carnē assumpsit: nec hoc fecē pr̃: vl' spūssc̄s: nō eē qȯ fac filiꝰ: facit ⁊ pr̃ ⁊ spūssc̄s. At oīa sīl pr̃ ⁊ filiꝰ amboꝝ spūs pariter ⁊ ꝯcorditer opant̃. Ad qȯ dicimꝰ q: nihil opat̃ filiꝰ sine pr̃e ⁊ spūssc̄o: fꝫ vna ē hoꝝ triū opatio idiuisa ⁊ idissimilis: ⁊ tm̄ filiꝰ non

Aug. l. 4 in fine. pr̃ vel spūssanctꝰ carnē assumpsit. Ipsa tm̄ carnis assumptionē trinitas opata est: sicut Aug. dicit i li. ꝺ fide ad petrū. Recōciliati sumꝰ p̄ solū filiū ſꝫ carnē: ſꝫ nō soli filio ſꝫ deitatē. Trinitas. n. nos sibi recōciliauit: p hoc ꝙ solū verbū carnē ipsa trinitas fecit. Trinitas ergo carnis assumptionē fecit: ſꝫ ꝙ̄bo: nō pr̃i vel spūssc̄o.

Si. n. pr̃ sibi: ⁊ filius sibi: vel pr̃ filio: ⁊ filius patri carnis assumptionem operatꝰ esset: iam nō eadem eēt operatio vtriusqꝫ: ſꝫ diuisa. Sꝫ sicut inseparabilis ⁊ īdiuisa est vnitas substātie triū: vt ait Aug. in li. de trinitate: ita ⁊ operatio: nō tm̄ eādem trinitatē natam de virgine: crucifixā ⁊ sepultā catholici tractatores docuerūt: ſꝫ tm̄ mō filiū: nec eādem trinitatē spē colūbe descēdisse sup Jesū: ſꝫ tm̄ spm̄scm̄: nec eādeꝫ dixisse de celo: tu es filius meus: sed tm̄ patris vocem fuisse ad filium factam quāuis pr̃ ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sicut īsepabiles sunt: ita ⁊ īsepabiliter operent̃. Hec ⁊ mea fides est: qm̄ qdem hec est catholica fides. Licet ergo solus filius carnem assumpserit: ipsam tamē incarnationē cum patre ⁊ spiritussancto operatus est. Prio de tri. c. 4. Mar. 1.

Cum venit igitur plenitudo tp̄is ⁊c. Superius libro p̄mo determinauit magister de deo: quātum ad rōnem naturalis sue pfectionis. Et in scdo libro determinauit de ipso: inquātum est perfectio relucet in operibus creationis. ¶ In hoc tertio determinat de deo inquāitū eius pfectio relucet in operibus restaurationis. Ad quā restaurationem concurrūt ꝙ̄tuor in p̄dicto themate significata: duo ex parte restaurātis. s. verbi dei incarnatio: in qua fuit restauratio humani generis inchoata: ⁊ eiꝰ ſm nām humanā passio in qua fuit restauratio humani generis ꝯfirmata: de qbꝰ duobꝰ determinat̃ in p̄ma parte huius tertij. Et duo ex parte humani generis reparādi. s. virtutū adeptio: ⁊ mādatoꝝ obseruatio: de qbꝰ determinat̃ in scda parte huiꝰ tertij: que icipit. di. 23. ibi. [Cū vero supraꝰ ꝓbatum sit.] Prima in tres. ¶ Primo determinat magr̃ de inchoatione restauratiōis seu redēptionis que fuit in ipa verbi dei incarnatiōe. ¶ Scdo de ꝓgressu qui fuit in xp̄i conuersatiōe ⁊ operatione ⁊ p̄dicatione di. 13. ibi. [Preterea sciendū est.] ¶ Tertio de redēptionis ꝯsumatiōe que facta est in christi passiōe vltra medium. 18. di. ibi. [Ad qd ergo voluit pati: ⁊ mori.] Prima in duas. ¶ Primo determinat de incarnatiōe: put considerat̃ in fieri. ¶ Secundo put cōsiderat̃ in facto eē di. 6. ibi. [Ex p̄missis.] Prima in qnqꝫ. ¶ Primo determinat de psona naturā humanam assumēte. ¶ Secūdo de mō assumendi di. sequenti. ibi. [Et ꝙ in hoīe.] ¶ Tertio de ꝙ̄litate nature assumpte di. 3. ibi. [Querit̃ etiam.] ¶ Quarto de actore assumptionis di. 4. ibi. [Cum vero.] ¶ Quinto de terminis assumptiōis di. 5. ibi. [Preterea inquiri opꝫ.] Prima in duas. ¶ Primo p̄cedit veritatē narrādo. ¶ Secundo qōnes mouendo. ibi. [Diligēter vero.] Et ista in duas. ¶ Primo mouet duas qōnes de icarnatiōe dicta passiue. ¶ Secūdo vnam qōnem de incarnatione dicta actiue hoc est ꝙ p̄mo mouet qōnes de incarnari. ¶ Secūdo de incarnare. ibi. [Sꝫ forte aliq.] Prima in duas. ¶ Primo inquirit vtrū cōueniens fuerit incarnari solum filium. ¶ Secūdo vtrū possibile sit: vel fuerit icarnari patrem: vel spm̄ scm̄. ibi. [Si vero queritur.]

Circa hanc di. ꝙ̄rendum est principaliter de duobꝰ. ¶ Primo de incarnatonis possibilitate. ¶ Scdo de eiꝰ ꝯgruitate. ¶ Circa p̄mum ꝙ̄runt̃ quinqꝫ. ¶ Primo vtrū fuit poīe aliquam diuinā psonā icarnari. ¶ Scdo vtrum poīe fuerit vnam sine alia incarnari.

¶ 3° vtrum possibile sit: vel fuerit patrem: vel spiritum sanctum incarnari. ¶ 4° vtrum plures persone sic potuissent assumere vnam et eandem naturam. ¶ 5° vtrū persona incarnata cū assum
Q̄ō. 1. pta natura posset adhuc assumere aliam. Q̄ō. I.

Arg. p° **PRimo** ondo q nō fuit posse aliq̄ psonā diuinā icarnari: q2 q̄lz dina psona ē pur° act°: sz i actu puro nō est possibilitas ad hñdū aliqd qd nō hz. g̃ nō fuit posse aliq̄
Secūdo. diuinā psonā icarnari. ¶ Itē iter dinā psonā: et nāz hūanā (cū psona dina sit ifinita: et hūana nā finita) nulla ē pportio: sz iter vnibilia oz eē aliq̄ pportōez. g̃ cū icarnari sit carni vniri: nō fuit posse aliq̄ diuinaz psonā icarnari.
Tertio. ¶ Itē dina psona et hūana nā magis distāt q̄ duo ꝯ̄ria:
X. c. 13. q2 ꝯ̄ria sūt sub eod̄ gn̄e. Vñ pho. 10. meta. dicit: q ꝯ̄ria sūt i eodē gn̄e plurimū dn̄a. Sz ipos̄e ē vnū ꝯ̄riū aly vniri. g̃ et
Quarto. ipos̄e fuit dinā psonā carni vniri. ¶ Itē psona dina cū sit sūme simplx: nec ē ex alijs cōposita: nec ꝯponibil' alijs nec aliā ꝯponibile sibi: sed icarnari est carni ꝯponi: g̃ im
Quinto. pos̄e fuit aliq̄ dinā psonā icarnari. ¶ Itē cū icarnare sit agē: icarnari ē pati: sz pur° act° nihil pt pati. g̃ cū q̄lz dina
Sexto. psona sit pur° act°: nulla potuit icarnari. ¶ Itē dina psona nō pt itelligi carni vnita: nisi aut q2 sibi lumat: aut q2 ipaz subsētāt: sz neutra istar vnionū ē icarnatio: q2 cuiuscūq3 creature est lumē: et oēz creaturā subsentāt. Vñ ad Heb. 1. di de deo. Q3 est portās oia v̄bo v̄tutis sue: g̃ ipose
Septio. fuit icarnari aliq̄ psona diuā. ¶ Itē3 ipose est aliq̄ duo realr vniri: qn fiat real' mutatio i aliquo illor: sz ipos̄e sa it et ē dinū supp^m mutari. nā ēt hūana xp̄i hz qcq̄d reale hz nā hūana i supposito creato. g̃ nō ē vnita dino suppo
Octauo. sito: dinū g̃ supp^m nō ē icarnatū: q2 icarnari ē carni vniri. ¶ Itē sbam creatā existē i seipa nō addit sup ipaz nisi relōnē ei° ad suā cāz efficiētē: q2 seipa formal'r i se existit. Cū g̃ ipa manēte n̄ possit p q̄zcūq3 po^am ab ea separi sui relo ad suā cāz efficiētē: vī q salua sua itegritate n̄ possit it existē i seipa: et ex ꝯ̄ns: nec dine psōe vniri: vt nā supp^{to}.

In opp^m **Contra** Ans. i li. d̄ icarnatōe v̄bi bn̄ vltra mediū dicit: q d̄s nō sic assumpsit hoiez: vt nā dei et hois vna eadēq3 sit. Sz vt psona dei et hois vna eadēq3 sit. g̃ pos̄e fuit aliq̄ dinā psonā nāz hūanā assumē i vni
Secūdo. tate psone. h̄ aūt ē icarnari. ¶ Itē ad ephe. 3. di de deo q potēs ē oia facē supabūdāter q̄z petim°. Sz sci pies incarnatiōez fily dei petierūt: i quor psona di Isa. 64. Vti nā dirūperes celos et descenderes. g̃ p diuinā potentiā fuit possibile aliquam diuinam personam incarnari.

Ad q̄ōnē **Rñdeo.** q pos̄e fuit aliq̄ diuinā psonaz incarnari. Persona. n. fily dei icarnata ēiñē rz scā fidēs catholica: et testaf sacra scriptura dicēs Jo. 1. Q2 v̄bū caro fcm̄ ē p sensibilis: ē ptē nāe hūane dās itelligē nām
Vnionis multiplicitas. hūanā: tūc. n. psonā fily dei icarnata fuit: qn nā hūana sibi fuit vnita: nō eo mō quo elīnta vniunf i mixto: nec eo mō quo nutrimēta vniunf nutrito: nec eo mō quo mā et forma vniunf i cōposito: nec eo mō quo accn̄s vnif sbē: q2 ad h̄ q modis pdictz fiat vnio regrif mutatio: vl' posītas i quolz extremo. psona āt fily dei pur° act° ē. Vñ nec mutari pt nllo mō: sz dico q nā hūana sibi fuit vnita tā q̄z nā supposito: nō i eē p eū ꝯstituto: sic supp^m creatū cō stituif i eē p suā nām: rz supposito ꝯstituto i eē p aliā nāz. Persona. n. fily dei nō ꝯstituif i eē p nām hūanā cui° est supp^m ex tpe: sz p diuinā cui° supp^m ab eterno. Talis aūt vniōis nullū sufficiēs exēplū repiri pt i creatura. Si. n. aliqd adducaf exēplū i creaturz diuinā i aliquo sile: i plib° tn̄ est diss'le. tria tn̄ sūt q̄ magis ad silitudinē aliq̄ appropinq̄re videnf: vnū est vnio accn̄tz et sbē: ingztū ex illis nō ꝯstituif vnū p se: ex psona. n. fily dei et hūana natura nō ꝯstituif aliqd vnū. Aliā exē^m ē vnio rami cū trūco p isertionē. Sicut. n. i trūco i quo ram° vn° erat p nāz: sic ram° ali° p isertionē: ita i psona fily dei: i q̄ nāl'r erat dina nā fcā ē p vnionē hūana nā. Tertiū exēplū ē vnio suppositi creati et sue nāe: sicut. n. nā subsentaf i suo supposito: sic hūana nā subsētaf i dei filio p modū excellētiorē icōparabil'r: et nobiliorē q̄z nā humana in supposito creato.
Possitatz vniōis b3 alios dclaratio. ¶ Possitatē aūt hui° vniōis qdā dclarare conanf dicendo q aīa xp̄i fuit creata i tāta plenitudie h̄i° gr̄e q nec ipa: nec aliq̄ alia creatura posset recipe tm̄ hūi gr̄e existēs i supposito creato: et iō pp pdictā plenitudinē habit° gr̄e nō pt actual'r existē nisi i supposito creato. ¶ Sz ꝯ̄ h̄ sic
Cōtra d̄claratio- nē pmo. pt argui: q̄zuis. n. i aīa xp̄i n̄ eēt: et eēt exn̄s i supposito creato nō posset eē tāt° hit° gr̄e: sicut mō ē: tn̄ p̄us ordie nāe fuit exn̄s actu i diuino supposito q̄z actu fuerit i ea realr pdicta hit° gr̄e plenitudo: q2 suū existē actual'r i v̄bo cā ē vt i ea eē possit pdicta habit° gr̄e plenitudo: vt ēt ꝯcedit
Secūdo. pdicta opio. g̃ pdicta plenitudo hit° gr̄e i aīa xp̄i nō fuit rō vniōis ei° cū diuino supposito. ¶ Preterea sz pdictā opionē seq̄ref q gr̄a aīe xp̄i fuissz necīa dispō ad h̄: vt potuisset vniri dino supposito qd cōiter nō tenef. ¶ Ad videndū aūt q̄uo psona fily dei fieri potuerit nāe hūane sup
Possitatz vniōis b3 mētez p̄pria dclaratio. positū. Sciēdū q nlla creata sba i seipa pōt existē i psupposita isluētia cāe p^e: et q2 isluētia cāe p^e est volūtaria: nō sicut pōt adeē ad h̄: vt sba maneat: et nō opef: ita pōt adeē ad h̄: vt existat: nō tn̄ ad h̄ vt existat in seipa: et sic dico q adest nāe hūane i xp̄o. vñ nūq3 in ipa ē i exn̄do nbypsis: cui d̄s p suā oipotētiā dedit existē ēt i suo filio: vt i supposito. Vñ vt isert° declarabif: nō est nisi vnuz supp^m in xp̄o: et ad pdcā tradēda: et ex ꝯ̄nti facili° ꝯput pos̄e ē i hac vita itelligenda aliquo mō disponimur: seu manu ducamur. Si recogitam°: et firmiter tenem° q d̄s p v̄. ū suuz mūdū creauit d̄ nihilo: nec ad momētū aliqd creatū posset manere sine ipso: et spiritum icorruptibilem vnit corpori luteo: et sibi q est sūmuz bonū tanq̄z obiecto per claram visionem: et perfectam fruitionem.

Ad pmū **Ad primum** in opp^m cū dī q i nullo actu puro est possitas ad hñdū aliqd qd nō hz et̄c. Dico q verz ē. Hec. n. dei v̄bū hz nām hūanā: vt natura hi a supposito p aliq̄ possitatē q̄ eēt i v̄bo dei: sz p actualitatē ipsi° psone et possitatē nāe hūane: nec fuit illa vnio cū aliq̄ mutabilitate psone: sz ipsi° hūane nature.
Ad 2^m Proportio accipitur dupliciter. ¶ Ad 2^m dōz: q pportio dupl'r pt accipi. vno mō p certa cōmēsuratōe vni° rei ad aliā fm quē modū dicim° vnā q̄ztitatez: cui° aliq̄ pe aliquota aliquotiens replicata mēsurat aliā q̄ztitatez eē pportiōalem illi q̄ztitati: et sic nō est pportio iter finitū: et ifinitū: et nec etiā iter oia finita. Sic. n. nō ē pportiōaliter diametrū et costā: nec angulū rectilineū: et angulū ꝯtigētie. ¶ Alio° pt accipi pportio p h̄itudie ordis vni° rei ad aliā: et sic planū est q creature ad deū ē aliq̄ pportio: q2 ad deū hz aliq̄ h̄itudinē: et spāl'r creatura rōnalis et itellectual': q̄ facte sūt ad dei imaginē: et talis pportio sufficit ad h̄ q hūanā naturā potuerit fily dei assumē i vnitatē psone: talis. n. pportio nō regrit q tm̄ se extēdat nālis po° patiētz: q̄ztū po^a ipsi° agētis.
Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōz q distātia nō est rō q̄re ꝯ̄ria vniri nō pn̄t: sz repugnātia. Accn̄s. n. et sbz quor eēntie magis distāt q̄z eēntie duor ꝯ̄rior: cū sba et accn̄s nō sint i aliquo gn̄e vno vniunf: ex quor vniōe: et si nō ꝯstituaf vnū p se:
Ad 4^m ꝯstituif tn̄ vnū p accn̄s. ¶ Ad 4^m cuz dī: q icarnari est carni cōponi et̄c. dico q fl'm est. Nō. n. ois vnio ē vnitor ꝯpō: sz tm̄ qn̄ ex vnitis aliqd 3^m ꝯstituif. Ex dina aūt psona et nā hūana sibi vnita: nullū tertiū ꝯstitutū est: et iō illa vnio nō est compō: si pprie de cōpositione loquamur.
Ad 5^m ¶ Ad 5^m dōz: q icarnare est agē actiōe: cui rñdet passione q̄ assumebaf nō psone nisi fm modū hñdi. vñ et i ipa nā est realis relo ad psonā: cui est vnita: nō aūt ecōuerso
Ad 6^m sz relo fm rōnē: et scōm dici. ¶ Ad 6^m dōm: q d̄s subsētat oēm creaturā p moduz ꝯsuātiōis: seu manutenētiōis est p isluentiā suā: sz nullā creaturaz subsentat exn̄do ei°
Ad 7^m suppositū: nisi tm̄mō nām humanam sibi vnitaz. ¶ Ad 7^m dōm: q humana nā xp̄i vnita fuit diuino supposito:

nō p illiꝰ suppositi mutatiōez: ꝫ p mutatiōem illiꝰ nature hūane: nō p mutatiōez q̄ fcā fuit de nō exñte in actu: existēe in actu in se ipa: qꝛ nūq̄ȝ fuit in se ipa exñs in actu: nec in tpe nec in instāti: qꝛ cū in eodē instāti fuerit facta ꝛ vbo vnita: vt nā supposito i eodē instāti fuisset actu exñs in se ipa: ꝛ nō actu exñs i se ipa: qꝛ nō cōpatiunt se sil: vt sit vnita diuine psone vt nā supposito: ꝛ nihilominꝰ actu existat in se ipa: qꝛ sic a vt exñs in se ipa rōnem hȝ suppositi. Natura aūt humana Iesu xpi nō est suppositū: qꝛ in xpo nullū est suppositū: nisi psona filij dei: vt inferiꝰ ondētur. Dico ḡ ꝙ illa vnio fuit facta p mutatiōem illiꝰ natu-
Ad .i. que. re hūane: q̄ de nō exñte in actu fcā fuit exñs in actu in diuina psona: vt nā in supposito. ꝯcedo tñ ꝙ si prius fuisset exñs in actu in seipa q̄ȝ assūpta: nihilominꝰ filiꝰ dei eā sibi potuisset vniuisse: vt naturā supposito p mutatiōez q̄ fcā fuisset de actu exñte in seipsa: actu exñs in filio dei: vt in
Instātia. L.c.10. supposito. Et si dicas cū eē sup eēntiā nō addat nisi relonē eiꝰ ad suā cām efficientē: ꝫ sm phm .5. phy. In ad aliqd nō possit esse motꝰ: nec mutatio: nisi mediāte aliquo absoluto: qd p ꝯseq̄ns poꝰm nullo mō potuisset illa natura mutari de vno esse ad aliud eē: nisi sm aliqd absolutū
Rñ° mutata: dico ꝙ sm eē qꝛ eēntiā creatā existē in se vel in alio nō depēdēt ex illa eēntia tm̄ ꝫ ex illa ꝛ volūtate diuina: ꝛ iō qꝛ volūtas diuina sine sui mutatiōe sbam creatā: quā vult existē in se: posset velle existē in diuio supposito: iō si nā hūana Iesu xpi antiq̄ȝ esset assumpta fuisset actu exñs in seipsa: nihilominꝰ p diuinā volūtatē potuisset fieri actu exñs in diuio supposito: sicut est mōrē si vis hic exēplū quō vna res mutet de vno esse ad aliud eē non mutata sm aliqd absolutū in ꝓpriu est exēplū in accñtibꝰ in sacro altari: qꝛ illa q̄titas sine sui mutatione sm aliqd absolutuȝ de exñte actu in sbo: sic actu exñs nō in sbo: cū sba panis trāsubstatur i corpꝰ xpi: ꝛ credo ꝙ si sba panis maneret: adhuc posset diuina volūtas face: vt illa accñtia nō innitterent illi sbe i eēndo: ꝫ fieret exñtia nō in sbo sine eoꝝ mutatiōe sm aliqd absolutuȝ. ¶ Ad 8m
Ad 8m dōm: ꝙ q̄uis sba creata maneret: nō posset auferri p q̄cūq̄ȝ poꝰm ab ea relo eiꝰ ad cāȝ efficiētē: tñ fieri posset p diuinam potentiā: vt q̄ refert vno mō: referret alio mō. Vñ ab ea posset separi aliq̄ sui relo ad suam cām efficientē: ꝛ dari alia. Vñ si sbam creatā exñtem in seipa deꝰ faceret existē in seipso: vt in supposito: eo mō quo existit hūana natura Iesu xpi: dico ꝙ post assūptionē alr referret ad suaȝ cām efficientem q̄ȝ an. alia .n. relo importat per esse in seipso a causa efficiente: q̄ȝ sit illa que importat per
Qō .ii. esse in alio a causa efficiente. Questio. II.

Ar. p° **S**Ecundo q̄rit vtrȝ posse fuerit vnaȝ diuina psona incarnari sine alijs. Et vr ꝙ nō. In incarnatiōe psonā cōicauit suū naturalē existēre nature assūpte ... natura existit p exñtiā diuinā: ꝫ vnū existē est triū psonaꝝ: qꝛ p vnā
Scdo. existūt eēntiā. g vna sine alia incarnari nō pōt. ¶ Itē q̄cūq̄ȝ sunt vnuȝ nō pōt vnuȝ incarnari sine alio: ꝫ tres psone sunt vnū. Vñ saluator in Io. 10. c. dicit. Ego ꝛ pr vnū su-
Tertio. mꝰ: ig vna psona sine alia incarnari ñ potuit. ¶ Itē Aug. 3. li. de tri. c. 10 dicit: ꝙ pr ꝛ filiꝰ ꝛ spūs sctūs: sicut isepabiles sunt: ita isepabilr operanf: g cum incarnatio sit operatio: non potest vni persone sine alijs conuenire.

In oppꝰ **Contra** Aug. paꝝ añ auctē pallegatā dic trinitatē nō natā de vgine maria: ꝫ tm̄mō filiū: ꝫ illa psona sola est incarnata: q̄ est de vgine nata: g psona filij
Secūdo. dei sola incarnata est. ¶ Itē psone filij dei incarnatio: fuit eiꝰ missio. vñ Aug 2. li. de tri. c. 4. dicit. Cū ait apls: misit de filiū suū factū ex muliere: satꝪ ondit eo ipo missū filiū quo factꝰ ē ex muliere. Sȝ certū ē ꝙ vna psona mitti pt sine alia: g ꝛ psona filij dei sine alia psona potuit incarnari.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **Respondeo** ꝙ fuit posse vnā diuinā psonā sine alia incarnari: psona .n. filij dei incarnata ē: nec tñ pr: ꝛ spūs scūs icarnati sūt. ¶ Ad vidēdū aūt quō h̄ fuerit posse. Sciēdū ꝙ de rōe cuiuslȝ psone est eēntia ꝛ ꝓprietas relatiua psone ꝯstitutiua i eēntia psone ꝯueniūt: qꝛ i tribꝰ ē nuō vna: ꝫ sm psonales ꝓprietates distinguunf. Vñ si psona filij dei tali mō fuisset icarnata ꝙ imediatiꝰ sibi fuisset nā hūana vnita rōne eēntie q̄ȝ rōne psonalis ꝓprietatꝪ nō potuisset icarnari: qn pr ꝛ spūs scūs sil fuissent icarnati: qꝛ si psa iter se distīcta i aliquo vno cōueniūt: qd vni ꝯuenit imediate rōe huiꝰ i quo ꝯuenit cū alijs: alijs ēt ꝯuenit: ꝫ psona filij dei p talē modū nō fuit icarnata: imo natura hūana imediatiꝰ: ꝛ p priꝰ vnita fuit psone filij dei rōne psonalis ꝓprietatis: q̄ȝ rōne eēntie ꝛ io quoꝛ h̄ de ꝓprietate nō simplr: ꝫ sm rōnē eo mō quo pōt poni i diuinis: ꝛ qꝛ psona filij dei p ꝓprietatē psonalē distiguif a psona pris ꝛ spūs sci: iō p illū modū quo ē icarnata absq̄ȝ h̄ ꝙ icarnaret psona pris ꝛ spūs sci potuit icarnari.

Ad primum in oppositū dōm: ꝙ existē absolute dcm̄ vnuȝ ē i tribꝰ psonis: sic ꝛ vna eēntia: ꝫ existē psonā pris: nō ē existē psonā filij vel spūs sci. ¶ Dicūt ḡ qdā ꝙ existē psonā filij imediate cōicatū ē hūane nature: nō ita itelligēdo ꝙ nā hūana existat psona filij: ꝫ i psona: existē aūt absolute dcm̄ nature hūane cōicatū ē mediāte psonali filij ꝓprietate. Vel pt dici ꝙ q̄uis vnū sit existē triū psonaꝝ: tñ pꝰ ꝫ rōēȝ itelligēdi cōicatū ē nāe hūane xpi: vt ē eē filij: q̄ȝ vt ē eē pris: ꝛ iō nō oȝ ꝙ illd existē sit cōicatū nāe hūane xpi sub rōne q̄ ē existē pris ꝛ spūs sci. ¶ Ad 2m cū dr: ꝙ q̄cūq̄ȝ sūt vnū: nō pōt vnū sine alio icarnari ꝛc. dico ꝙ veꝝ eēt si vnū icarnaref pꝰ ꝛ imediate rōe eiꝰ i quo ꝯuenit cū alijs: ꝫ p illū modū psona filij icarnata nō ē: vt visū ē i cōpe qōnis. ¶ Ad 3m dico ꝙ veꝝ ē: ꝙ pr ꝛ filiꝰ ꝛ spūs scūs icarnauerūt ipm filium: ꝛ tñ solus filius incarnatꝰ est. Exēplū rude posset poni: si tres hoīes vnū ornarēt de seipis: tūc .n. posset dici ꝙ tres ornarēt: ꝛ tñ vnꝰ solus ornatꝰ esset. Qō. III.

Ad pm / Ad 2m / Ad 3m / Qō .iii.

Ar. p° **T**Ertio q̄rit vtrȝ posse sit: vl fuerit prēȝ vel spm̄ scm̄ icarnari. Et vr ꝙ ñ. Ans. in li. d̄ icarnatiōe vbi lōge pꝰ mediū dic ꝙ qōlȝ pnū icōueniens i dō est ipōe: ꝫ esse filios plres i trinitate ē icōueniēs: cū g̃ eēnt plres filij i trinitate si pr ꝛ spūs scūs icarnaref: ipōe ē prēm vl spm̄ scm̄ icarnari. Secūdo.
¶ Itē ipōe ē oppta sil ꝯuenire eidē: ꝫ pr ē inascibil Si ḡt possȝ icarnari: nascibil eēt: g ñ pt: nec potuit icarnari. Tertio. L.c.32.
¶ Itē sȝ phȝ .3. phy. In ꝑpetuis ñ dnt eē ꝛ posse: g cū psona sit ꝑpetua illa q̄ ñ ē icarnata nūq̄ȝ potuit icarnari.

Contra posse carnē assumē nobilitatꝪ fuit in filio: ꝫ equalis nobilitas est in tribus personis: ergo posse incarnari cōuenit patri ꝛ spiritui sancto. In oppm

Rñdeo ꝙ loquēdo d̄ poꝰ absoluta pr ꝛ spūs sm potuerūt: ꝛ adhuc possēt icarnari: qꝛ vt i p li. ostēsuȝ ē: dō d̄ poꝰ absoluta pt oē illd qd ñ icludit ꝯdictionē. Sȝ si pr ꝛ s.s. icarnarenf: ita ꝙ cuilȝ triū psonaꝝ esset vnita hūana nā: h̄ nullā icluderet ꝯdictōez. h̄ ēt pt dō d̄ poꝰ ordiata vocādo poꝰm ordiatā: si tm̄ q̄ pt oē id qd vlt ꝛ disposuit se facturꝫ: ꝫ ēt ꝙ pt velle ꝛ dispone se facturꝫ: q̄uis .n. dō ñ velit: nec disposuerit prēȝ icarnare: vel .s.s. tñ h̄ dō possȝ velle ꝛ disponē: ꝫ nūq̄ȝ volet: neq̄ȝ dispōet. Ad qōnē sm mētē ppriam.

Ad primum in oppositū dōm: ꝙ q̄uis plures filios eternos eē i trinitate ipōe sit simplr: ꝛ ēt plres filios rōne nāe assūpte eē in trinitate icōueniēs sit sm ordinē q nūc est: ꝛ ex ꝯñti ipōe p poꝰm ordinatā restrīgēdo poꝰm ordinatā respcū hꝰ tm̄ qd vult ꝛ disposuit se facturꝫ: nō tñ icōueniēs eēt sm ordinē: quē deꝰ istituere pōt. Vñ ꝛ pōe est de pō ordiata ordine quē deꝰ istituere pōt. ¶ Ad 2m dōȝ: ꝙ prēȝ eē nascibilē inq̄ȝtum est hñs diuinā nām nō ab alio: ꝛ ipm eē nascibilem rōe hūane nāe quā posset assumē ex tpe nō sunt opposita. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ illa ꝓpō nō sic est itelligenda ꝙ dō faciat oē illud qd facē pōt: nec ꝙ posse cuiuslȝ creature ea

Ad pm / Ad 2m / Ad 3m

rentia

Expō il/ lius ppō nis. In e/ ternis nō dīt esse a posse.

rētis termio a pte post sit suū eē:sz sic est itelligēda q in reb⁹ q̄ sunt ab eterno nō differt realr dicē h̄ fuit ab eter/ no:z h̄ potuit esse ab eterno. Vn̄ Cō.32. Pose in rebus eternis quas nō ptinet tp̄s est necium. Sz s̄m veritatez nulle res sunt tales nisi ille qb⁹ fruēdum est q̄ sunt pr̄ z filī⁹z spūs scūs q sunt tres psone q̄ sūt vn⁹ de⁹. Qō. IIII.

Qō. IIII. Ar. p⁹

Quarto q̄rit vtrz plēs psone potuissent sil' assumē vnā z eādē nām. Et vr̄ q sic:q̄ sūt vnū pñt eē suppositū vni⁹ nāe. Sz sicut dicit beat⁹ Jo.l.1.ca.sua.c.3. Hi tres vnū sunt. g̃ pñt eē p assumptōez suppositū vni⁹ nāe creā te. ¶ Itē si eādē supficies i nuō eēt in trib⁹ boib⁹ illi tres possent esse s̄m vni⁹ coloris mediāte supficie ipa. g̃ a sili cuz i trib⁹ diuis psonis sit vna eēntia:vr̄ q illa mediante possent eē p assūptiōez suppositū vni⁹ hūane nāe. ¶ Itē cuz p miraculū duo corpa possint eē sil':z s̄m doctorē sex pncipioz. Ubi sit circūscriptio corporis a loci ;circūscri/ ptiōe pcedēs in duob⁹ corpib⁹ pōt essentia p miraculum vnum. vbi ergo a simili p miraculūz in trib⁹ diuinis sup positis posset substentari vna natura humana.

Secūdo. Tertio.

In opp^m **Contra** assumptio nāe hūane nō pt̄ fieri qn termi net ad aliq̄z vnitatē:sz si tres psone assume rēt eādē nām i nuō planum ē q illa assumptio nō posset terminari ad vnitatē psone:nec ad vnitatē nāe:q: ex nā di uina z humana:nō pōt fieri vna nā. g̃ tres psone nō pñt eādē nām i nuō assumē. ¶ Itē si tres psone assumerent vnā z eandē in numero nām:seq̄ret hoc incōueniens q eēt hō:nec vn⁹:nec plures. Nō.n.eēnt plures pp hūa ne nature vnitatē:nec vn⁹ hō pp suppositoz pluralitatē.

Secūdo.

Ad q̄ōnē s̄m mētē ppriam. **Respondeo** q de rōne psone est eēntia z pprie tas psone ɔstitutiua:plēs g̃ psonas posse sil' assumē vnā z eādē i nuō nāz dupl'r pōt itelligi: vno⁹ ita q q̄lz psona fieret supp^m illi⁹ hūane nāe imedia ti⁹ rōe eēntie q̄z rōe pprietatꝫ psone ɔstitutiue. Alio⁹ eco/ uerso. Prio mō fuit pole q tres psone assumerēt vnāz z eādē nām i nuō:q: tunc eēt substetata i trib⁹ psonis ime/ diate p illō qd̄ ē eāe trib⁹ psonis:nec tibi absurdū videaꝫ q eēntia substetata i psona substetare possꝫ humanā nāz cum eēntia vni⁹ accñtis. v.g. supficiei substetare i aliq̄ hꝫ postasi videam⁹ substetare aliā eēntiā accñtꝫ. v.g. coloris. Scdō mō nunq̄z fuit pole:nec ē q plēs psone assumerēt vnā z eādē nām nō pp aliq̄z i po^{re} ex pte psonaz:sz pp limitationē nāe termiate:cui⁹ limitatio pati nō posset:vt eēt i trib⁹ suppositꝫ nō mediāte aliquo cōi absq̄z sui distī/ ctiōe. Scdm̄ tn̄ vtroq̄z modū ɔcedēdum ē q nunq̄z fuit pole tres psonas vnā z eādē nām assumere i vnitate pso ne: vn̄ Anß.2.li. Cur de⁹ hō an̄ medium locuz iter pnci/ pium z medium dic̄ q plēs psone nequeunt vnum eun demq̄z hoiez assumere in vnitate persone. ¶ Ex pdictis pꝫ via ad vidēdū qd̄ sit dōm ad argumēta ad vtrāq̄z pte.

Ad p^m Ad 2^m Ad 3^m

Ad primuz dōm q pcedit de mō assumēdi p^{us} dicto. ¶ Sili mō dōm est ad scdm. ¶ Ad 3^m dōm q i duob⁹ corpib⁹ i eodē loco exñtib⁹ nō est vnū vbi:cū.n.loc⁹ nō sit i corpib⁹ locatis:sz i corpe lo/ cāte:sic i s̄bo:nō oꝫ q nūeret loc⁹ corpoz sil' exñtium in loco:sz vt vbi ē i corpe locato sic i s̄bo:z q: subis nūeratꝫ numerari opꝫ subiectoz accidentia:iō in plurib⁹ corpori bus existentib⁹ in eodem loco sunt plura vbi.

Ad pmū in opp^m. **Ad primū** ad pt̄e aliā dōz:q si tres psone assum psissent vnā nām illa vnio nō fuisset termiata ad vnitatē psone:q: tres psone nō eēnt vna pso na:nec eēn⁹ mediāte q̄ eēt i psonis substetata:hꝫ rōne p/ sone:nec eēt termiata ad vnitatē nāe:sic itelligēdo q ex nā hūana:z diuia fieret vna nā. Sz ita q eēt substetata i/ mediate i diuina eēntia q̄ est vna z mediāte illa i psonis. Nec.n.dicim⁹ nām hūanā filij dei:nō assūptā in vnitatē psone:q: ex illa z psona filij dei cōstituta sit vna psona:sz q: illa natura hūana nō existit i seipa:sz ē imediate i pso na filij dei substātificata:seu substetata. ¶ Ad 2^m dicunt q̄dā q si pr̄ z fili⁹ z spūs sanct⁹ assumpsissent vnā naturā hūanā i nuō eēnt vn⁹ hō:sicut vn⁹ de⁹:pp naturā vnā di uinā. Et sic cum dicim⁹ de⁹ est pr̄:de⁹ est fili⁹:de⁹ spūs san/ ctus:iste termin⁹ de⁹ supponit naturā diuinā:sic cum di cerem⁹:hō est pr̄:hō est fili⁹:hō est spūs scūs:hō est trini tas:ille termin⁹ hō:supponeret p natura diuiā:inq̄ztū ea mediāte eēt vna nā hūana i trib⁹ psonis. ¶ Alij dicunt ad arg^m q nō posset dici nec vn⁹ hō:pp pl'alitatē suppo sitoz:nec plēs hoies pp vnitatē nāe hūane:nec h̄ hñt p icōueniēti:de tn̄ diceret̄ d q̄lꝫ psona:qd̄ eēt hō. Qō. V.

Ad 2^m

Qō. v. Ar. p⁹

Quinto q̄rit vtrz psona icarnata cū assū pta nā possꝫ adhuc aliā assumē. Et vr̄ q nō:q: eē hoiem ē eē psonā:sz fili⁹ dei nō pōt eē plēs psone:g̃ nō pōt eē plēs hoies: sz si adhuc assumeret aliā naturā hūanā esset plēs hoies. ¶ Itē ipole ē duo accñtia eiusdē spēi sil' eē i eodē s̄bo. g̃ z sili ipole ē duas naturas eiusdē spēi sil' eē in eodē suppo sito. ¶ Itē nā hūana nō pl'ificaꝫ nisi p suppositoz pl'ali/ tatez:vn̄ si itelligaꝫ:vt abstracta a petro z paulo:z sic de alijs:itelligiꝫ vt nō plurificata. Sz vna diuina persona non pōt esse plura supposita. ergo in vna persona diuina simul nō possunt substantificari plēs humane nature.

Secūdo. Tertio.

In opp^m **Contra** p nām assūptā po⁹ filij dei nō est minorata: sic g̃ an̄ nām hūanā assūptā potuit eā assu/ mēdo cū illa quā assūpsit aliā assumē pōt. ¶ Itez diuie psone nō repugnat sil' eē suppositū naturaz duaz:qd̄ pꝫ: q: psona filij di sil' eēt supp^m diuie nāe:z hūane g̃ assumē sil' plēs hūanas nās:nulla ɔdictiōez icludit. Sz psona di uina pōt oē illō qd̄ nō icludit ɔdictionē. g̃ psona filij dei posset assumē aliaz naturā hūanā sil' cū illa quā assūpsit.

Secūdo.

Ad q̄ōnē s̄m mētē ppriam. **Respondeo** q psona icarnata cū assūpta natu ra posset adhuc aliā assumē d pt̄a te absoluta:z h̄ pp sui simplicitatez z imēsitatem sil' pp q̄ ita ē tota hic q tota alibi:z ita est tota supp^m illi⁹ hūane nature:quā assūpsit:q tota ēt posset eē supp^m alteri⁹ na/ ture hūane:ita nā hūana:quā assūpsit sibi remanēte vni ta:nec tn̄ pp h̄ posset dici fili⁹ dei eē plēs hoies pp vnita tē suppositi:nec vn⁹ hō tm̄:pp pl'alitatē nature hūane:z tn̄ de eēt hō inq̄ztū eēt supp^m hui⁹ hūane nature hñtis z ēt inq̄ztū eēt supp^m alteri⁹ hūane nature. ¶ Alij tn̄ dicūt q eē plēs hoies eo q termin⁹ cōis i pdicatō posit⁹ se hꝫ ad moduz forme:z iō nūer⁹ pl'alis termi cōis i pdi/ cato positi:nō nūerat nisi nām:q se hēat ad modū forme.

Aliorum opinio.

Ad pmū **Ad primū** in opp^m dōm:q esse hoiem est eē pso nā q̄ est suppositū nature hūane:z si fili⁹ dei assumeret aliā naturā hūanā cū illa q̄ iā est assum pta:fili⁹ dei eēt psona in duab⁹ naturis hūanis inq̄ztū eēt suppositū duaz:nec ex h̄ posset ɔcludi q essent due pso/ ne. ¶ Ad 2^m cū dr̄:q ipole est duo accñtia eiusdē spēi sil' eē in eodē s̄bo z c̄. Dōz s̄m aliquos hāc nō esse vl'r verā: qd̄ nituntꝫ ɔfirmare p Dio. dicētez. 2.c. de di. no. q lumia plurīū luminariū sil' pñt esse in eadē pte medij manētia distīcta. Cū.n.a mouetꝫ vnū luminariū corrūpiꝫ lumē q i medio p illud luminare erat. ¶ Preterea:dato q ita sit:z forte ita est in oib⁹ accñtib⁹:q̄ manēt distīcta p suas origi nes:adhuc nō valeret arg^m:q: oē s̄bm accñtis limitatuz est:z iō nō pōt esse totū s̄bm vni⁹:z totū s̄bm alteri⁹:ita vt p h̄ ipa accñtia eiusdē spēi iter se hēant distīctōez. Sili q: supp^m creatū limitatū est:due nāe eiusdez spēi nō pñt sil' esse in vno supposito creato:sz diuinuz supp^m simplex est z imēsuz:z iō fili⁹ dei ita est suppositū vni⁹ hūane nāe q tot⁹ pōt esse suppositūz alterius humane nature:z ita q q̄uis ille due nāe simul essent in eodē supposito:non tn̄ oporteret eas esse in eodem loco. ¶ Ad 3^m dōm:q nā humana. Pluraficaꝫ in suppositis inq̄ztū supposita sunt indiuidua z si filius dei assumpsisset duas humanas nās q̄uis ille nō eēnt supposita:tn̄ eēnt idiuidua. Humana

Ad 2^m A.l.vl'r. Duo ac/ cidentia eiusdem spēi esse i eodē s̄bo nō implī cat.

Ad 3^m

enim nā in xpo quāuis non hēat rōnē suppositi: tamen induidua est. vn̄ Dam. li. 3. c. 11. dicit: q filius dei assum sit naturam humanam in atomo.

CIrca querit̄ de scd̄o principali rc̄. Hic q̄runt̄ q̄nq3. ℭ Primo vtrū ɔgruū fuerit icarnari aliqd̄ diuinū suppositū. ℭ Scd̄o vtrū fuerit ɔgruū incarnari tm̄ vnū. ℭ Tertio vtrū magis ɔgruū fuerit icarnari filiū q̄ patrē: vel spūm scm̄. ℭ 4° vtrū ɔgruū fuisset filiū dei incarnari: si natura humana pmansisset in statu inocentie. ℭ Quinto vtrū magis fuerit ɔgruū dei filiū icarnari illo tpe quo fuit incarnatus q̄ ante. Qō. I.

Qō. I. Ar. p°

PRimo ostēdo q nō fuit ɔgruū aliqd̄ diuinū suppositū incarnari: q2 nō fuit ɔgruū sūmā maiestatē ɔtemptibilem reddi: s3 per assumptionē nāe humane reddita est ipsa maiestas ɔtēptibilis. Vn̄ ꝛ iudei in humanitate ɔtēnebāt maiestatē. Vn̄ h̄r Math. 12. q dicebant ipsum in beelzebub p̄ncipe demonioꝝ eijcere demonia. g̃ nō fuit ɔgruū aliqd̄ diuinū suppositū icarnari. ℭ Item

Secūdo. sicut nimis eleuare se supbia est: ita nimis deijcere se pusillanimitatis est vitiū. S3 per icarnationē fil° dei in tm̄ sese humiliauit q illa humiliatio fuit exinanitio. Vn̄ ad philip. 2. di. Q3 semet ipm̄ exinaniuit formam serui accipiens. g̃ vr̄ q ɔgruū non fuerit aliqd̄ diuinū suppositū

Tertio. incarnari. ℭ Itē nō fuit ɔgruū aliqd fieri qd̄ posset prebere occasionē erroris. S3 icarnatio dei multis fuit occasio errādi. Multi enim circa eam errauerunt: ergo non fuit congruum deum incarnari.

In opp^m Contra q̄to psona est maior tāto sibi magis ɔgruit humilitas: fm̄ illud Eccl. 3. Quāto maior es humilia te in oib°: ergo cū psona q̄libet diuina sit maxima: ꝛ in assumptiōe carnis fuerit maxia humilitas: aliquā p'onā diuinā fuit ɔgruū icarnari. ℭ Itē q̄to aliqs

Scd̄ō. potētior est tāto magis sibi ɔgruit facere grām. S3 sicut dicit Aug 13. li. de tri. c. 19. In reb° p tp̄s ortis illa sūma grā q̄ hō in vnitate psone ɔiūct° est deo: ergo maxie fuit congruum aliquod diuinum suppositum incarnari.

Ad qōnē fm̄ mētē ppriam. Cur congruū fuit diuinum supp^m incarnari.

Respondeo q ɔgruū fuit aliqd̄ diuinū suppositū icarnari: ꝛ h̄ pp manifestationem sue potētie ꝛ mie ꝛ iustitie: ꝛ pp excellentiorem pfectionē sue creature: in exaltatiōe. n. nāe humane: ad hoc vt substātificaret̄ in supposito increato: manifestatio fuit magne potētie in exaltatiōe. In hoc etiā q p icarnationē roborata est spes nr̄a: vt cū deo possim° ɔiungi per clarā visionē ꝛ pfectā fruitionē: fuit ipsa icarnatio magne mie manifestatio. Vn̄ Aug. 13 lib. de trini. c. 9. dicit. Q3 si nā dei fil° pp filios hoium misericordia fact° est hois fil°: q̄to credibilib° est nā filios hoiū grā fieri dei filios. In h̄ etiā q p incarnationē venit ad liberādum nos p̄pos fuit iustitiā potētie: fm̄ Aug. 13. de tri. c. 14. Fuit ipsa incarnatio manifestatio diuine iustitie. ℭ Creatura ēt humana plenī° pfici nō potuit: q̄3 q vniret̄ suo p̄n° i vnitate psone: ꝛ sic p3 q opus icarnatiōis fuit ɔgruū ꝛ ex pte diuini suppositi: ꝛ ex parte nature assumpte.

Ad p^mū Ad primum in oppositū cū di: q p assūptiōe3 nāe hūane reddita est maiestas ɔtēptibilis rc̄. dico q nō est verū: q̄tum ad hoies rōne vtētes: imo ex hoc magis assurgūt ad laudē: ꝛ reuerētiā sūme maiestatis. Sed q̄tum ad hoies in quoꝝ psona di Sap. 2. Excecauit illos malitia eoꝝ: reddita est ɔtēptibilis: nō q ipsa icarnatio sit eis cā ɔtēnendi: s3 eoꝝ ignorātia: vel malitia: sicut aliqñ hoies mali ex bono facto scandalizant̄ per ignorātiā: vel malitiā ꝛ bñfacientē ɔtēnūt.

Ad 2^m A. Leleuari. ℭ Ad 2^m dō3: q diuina maiestas p se nō pōt extolli: nec deijci: q̄grū est ex parte sua: s3 rōne nāe assumpte: illa aūt humiliatio q̄uis fuerit maxia: tn̄ non exiuit mediū: qd̄ obseruādū est in virtute: q2 fm̄ phm̄. 2. ethi. c. 5. ꝛ 6. Nō est mediū rei p eq̄ distātiam ab extremis: s3 per cōparationē ad rectū dictamē rōnis: vn̄ ꝛ de magnanimitate dicit phs. 4. ethi. c. 7. Q3 magnanim° magnitudine extrema est: eo autē q vt opꝫ medius: dicebat aūt diuin° intellēs eē ɔueniens diuinū suppositū icarnari: ꝛ fm̄ nāꝫ humanā assumptā maxie humiliari. ℭ Ad 3^m dōm: q Ad 3^m incarnatio filij dei q̄tū est ex pte sua: nec fuit cā: nec occasio actiua errādi: q̄uis aliq intellēm h̄ntes tenebris inuolutū ide assumpserit occasionē passiuā errādi: i quoꝝ psona pōt exponi illud Joā. 1. Tenebre eam nō cōprehēderūt ꝛ illud: Et mūdus eū nō cognouit. Nō opꝫ aūt q icōueniēs sit fieri qd̄cūq3 bonū: de quo mali p malitiā vl ignorātiā faciūt sibi occasionē passiuā scādali. Qō. II. Qō. II.

Ar. p° SEcundo querit̄ vtrū ɔgruum fuerit incarnari vnū diuinū suppositū tm̄. Et vr̄ q nō: q2 in icarnatiōe ɔgruū fuit manifestari diuinā potētiā: s3 magis fuisset manifestata p icarnationē oīū diuinoꝝ suppositoꝝ q̄ vni° tm̄. ℭ Itē excellētius fuisset pfecta nā hūana vnita tri- Secūdo. bus suppositis q̄ vni tm̄. g̃ cū vna rō icarnatiōis fuerit excellētior pfectio nāe humane: vt in p̄cedenti qōne habitum est: vr̄ q magis congruum fuisset incarnari omnia diuina supposita q̄ vnum tantum.

Contra nullū ipole est ɔgruū: s3 Ansel. li. de icarnatiōe dei vltra mediū. Quelibet psona icarnata alias incarnari est impossibile. ergo non fuit ɔgruū plura diuina supposita incarnari. In opp^m

Respondeo q ɔgruū fuit vnū tm̄ diuinū suppositū icarnari: q2 cū in trib° suppositis sit tm̄ vna potētia: ꝛ tm̄ vna mīa ꝛ vna eqtas: ꝛ q̄ bñ manifestate sunt p icarnationē vni° tm̄: sicut p icarnationē plurium: ꝛ qñ aliqd bñ eq̄ pōt fieri p pauciora: sicut p pla: magis ɔgruum est fieri p pauciora: q̄ p plura. Ad qōnē fm̄ mētē ppriam.

Ad primum in opp^m p3 solo p iā3 dcā. ℭ Ad 2^m dōm: q maior ē falsa: q2 tm̄ ē de pfectiōe in vno supposito q̄tū in trib°: ad qd̄ ēt ostēdēdū magis ɔgruū fuit dari hūane nāe suā maximā pfectionē3 p icarnationē vni° psone diuine tm̄ q̄ plurium. ℭ Et q2 arg^m ad ptē aliā min° vr̄ ɔcludere: q2 vt supi° dcm̄ ē: pole fuit: ꝛ ē oēs diuas psonas icarnari: nō dō3 q illa auctās exponēda ē ð negatiōe positatꝫ dcā a po° ordinata s3 ordinē: quē ds ipe disposuerat ab eterno. Qō. III Ad p^m Ad scd̄m A. Lnl. mis. Qō. III.

Ar. p° TErtio q̄rit̄ vtrū magis fuerit ɔgruū icarnari filiū q̄ pātrē: vl spūm scm̄. Et vr̄ q nō: q2 incarnatio diuine psone fuit ad h̄ ordiata: vt recipem° filioꝝ adoptionē: vt h̄r Gal. 4. cū ad illū ptineat adoptare: q pōt gñare: ꝛ sola psona pris pōt gñare i diuinis: vr̄ q maxie ɔgruū fuisset psonā pris incarnari. ℭ Itē fm̄ sniam apost. ad Ro. 8. p spm̄ scm̄ sum̄ Secūdo. filij dei adoptiui. Vn̄ apost. vocat eū spm̄ adoptiōis filioꝝ. g̃ vr̄ q maxie fuisset ɔgruū: ipꝫ p icarnatiōe3 filiū fieri.

In opp^m Contra Aug. 3. ð li. ar. c. 12. Quicqd tibi va rōe melius occurrerit scias fecisse deū tāq̄ bonoꝝ oīum conditorem: s3 filium incarnauit non patrem: nec spm̄ scm̄. ergo rationabilius fuit filium incarnari.

Respondeo q magis fuit ɔgruū icarnari dei filiū q̄ pātrē vl spm̄ scm̄: q2 i trinitate fuit magis ɔgruū filiū q ab eterno erat fil° pris fieri ex tpe mr̄is filiū ꝛ cū ipe sit v̄bū dei: q̄ se ꝛ oia alia dicit: ipm̄ eē p hūano gñe aduocatū ꝛ cū sit fm̄ rōnē itelligēdi media i trinitate psona ipꝫ eē mediatorē di ꝛ hoiū q̄ aliquā aliā psonā: eē aūt filiū mr̄is ex tpe: ꝛ aduocatū apud prēm p hūano gñe ꝛ eē mediatorē dei ꝛ hoiū: diuine psone ɔuenit rōe nāe assūpte: ꝛ iō maxie fuit ɔgruū filiū icarnari. ℭ Preterea sicut icreatiōe p quādā appropriationē3 relucet dei po°: ꝛ in retributiōe dei mīa ꝛ iustitia: ita in humani generis restauratiōe maxime relucet dei sapia: i hoc q sicut diabolus p mulierē virū ꝛ lignū Ad qōnē fm̄ mētē ppriam.

genus

genus humanū i seruitute deiecerat:ita de p mulierē.s. per mariā virginē et virū.s.xp̄m:et crucis lignū gen⁹ humanū reduxit ad libertatē. Cū ergo sapia appropriet filio:et restauratio humani gñis facta sit per diuine psone incarnationē:magis ꝯgruū fuit filiū incarnari q̄ aliquā aliā psonam. ℭ Preterea sꝫ apl̄m ad Ro.5. Sicut p inobedientiā vni⁹ hoīs petōres ꝯstituti sunt multi:ita et p vni⁹ obedientiā iusti ꝯstituent multi. Sꝫ magis erat congruū filiū obedire p̄ri q̄ aliquā aliaꝫ psonā aly. Cū ergo non ꝯsideret obediētia in vna psona respectu alteri⁹ nisi sm̄ nām assumptā eo q̄ sm̄ nām diuinā oēs sunt eq̄les: magis ꝯgruū fuit filiū incarnari q̄ aliquā aliā psonam.

Ad p̄mū **Ad primum** dicēdum: q̄ q̄uis p̄ri tanq̄ p̄ncipio nō p̄ncipato ꝯueniat adoptare:ꝯgruū tñ fuit illaꝫ adoptionē fieri per filiū nālē:sicut per mediatorē eo q̄ sibi nālr debet hereditas:sm̄ illō ad

Ad 2ᵐ Gal.4. Si fili⁹ et heres:et sm̄ illō ad Ro.8. Si sum⁹ fily et heredes:heredes qdem dei:coheredes aūt xp̄i. ℭ Ad scōm dōm: q̄ q̄uis per grām spūs sc̄ti fiant fily adoptiui. Ex h̄ tñ non sequit̄ q̄ magis ꝯgruum fuerit icarnari spūm sc̄tm̄ q̄ filium:sꝫ q̄ appropriate dicat̄ actor icarnationis per quam facta est adoptio filioꝝ. Quare aūt appropriate dicat̄ actor icarnatiōis:et sm̄ illud symboli. Qui

Q̄ō. IIII ꝯceptus est de spū sc̄ō:inferius declarabit̄. Q̄ō. IIII.

Ar. p̄⁹ **Quarto** querit̄ vtrū ꝯgruū fuisset dei filiū icarnari:si nā humana p̄māsisset in statu inocētie. Et vr̄ q̄ sic Aug. 1. li. de trini. c. 12. dicit de xp̄o q̄ sꝫ formā serui est caput corpis ecclesie. Sꝫ si nā humana remāsisset in statu inocētie ꝯgruū tñ fuisset ecclesiā hēre caput. ergo ꝯgruuꝫ

Secūdo. fuisset dei filium icarnari. ℭ Itē icarnatio fily dei est de pfectione vniuersi:sꝫ si hō non peccasset: nihil defuisset vniuerso de sua pfectione:q̄ cuꝫ malū nō sit nec̄ium ad pfectionē boni pctā nō sunt nec̄ia ad pfectionē vniuersi. ergo si homo non peccasset:nihilominus filium dei incarnari congruum fuisset.

In opp̄ᵐ **Contra** Dam. li. 3. c. 12. Dicit q̄ humanatio dei v̄bi pp̄ h̄ facta est: vt ea q̄ peccauit et cecidit et corrupta est nā vincat eum qui decepit:et tyrānuꝫ ita de

Secūdo. corruptiōe liberet̄. ℭ Itē glo. sup illud p̄⁹ ad thi. 1. Xp̄s Jesus venit in hūc mūduꝫ petōres saluos facere:dicit q̄ nulla cā veniēdi fuit xp̄o dño:nisi petōres saluos facere.

Ad q̄ōnē sm̄ mētē aliorum p̄⁹ opio. **Ad istam questionē** dicunt q̄dam q̄ si hō p̄māsisset i statu inocētie:filius tñ dei fuisset icarnat⁹ pp̄ vniuersi pfectionē:q̄ regrebat: vt creatura q̄ aliqd hꝫ cōe cuꝫ q̄libet parte vniuersi.s. humana creatura que hꝫ aliquo mō esse cōe cū lapidib⁹ viuere cū arborib⁹ sentire cū aīalib⁹:itelligere cū angelis pfecte vniret̄ suo p̄n⁹:et vt i deo p se beatificaret̄ hō tot⁹:q̄tū ad itellectualē et corpalē visioneꝫ:nō tñ assumpsisset filius dei carnē passibilē:q̄ nō fuisset

2ᵃ opio opus sacrificatiōe. ℭ Aly dicūt q̄ icarnatio fily dei tāte fuit dignatiōis q̄ nunq̄ fuisset icarnat⁹:nisi gen⁹ humanū lapsum fuisset:cui⁹ lapsuꝫ oportebat p illū q eēt de⁹ et hō reparari:sꝫ Ans. 2. li. Cur de⁹ hō ī mltū lōge post p̄nᵐ. Huic etiā vr̄ ꝯcordare Aug. i li. de v̄bis ap̄li sermōe. 73. dicēs. Q̄s si hō non p̄isset fili⁹ hoīs nō venisset. Sꝫ suuꝫ

Sustētat p̄mā opinionē op pōᵐ quāꝫ Sco. i 3. dist. 7. q. 3. venire fuit icarnari:et etiā ea q̄ allegata sūt ad p̄tē sc̄daꝫ. **Qui vult** tenere opionē p̄mā p̄ōt dicē q̄ allegata ad oppositū p̄cedūt de incarnatiōe sm̄ q̄ accipit̄ pro assumptione humane nāe passibilis.

Sustētat sc̄daꝫ oppōᵐ iō di. Ad p̄ᵐ. **Qui vult** tenere opionē sc̄daꝫ q̄ magis vr̄ ꝯcona auc̄tatib⁹ sc̄tōꝝ p̄ōt dicere ad p̄ᵐ in oppositū q̄ filius dei sm̄ formā serui:nō ita p̄ncipalr̄ est caput ecclesie:sicut sm̄ formā dei:q̄ q̄uis sc̄dm formā serui sit ꝯformis corpori suo qō est ecclesia:q̄tū ad vniuocationem nature:tñ sm̄ formā dei influit ecclesie sensuꝫ recte cognitiōis:et motū recte affectiōis p̄ncipalr̄ et effectiue. sm̄ aūt formaꝫ serui influit meritorie. ℭ Si ergo hō nō peccasset:nec de⁹ incarnat⁹ fuisset:nec remāsisset corpus ecclesie acephalū:q̄tum ad illud qō p̄ncipalius ꝯsiderat̄ in capite. ℭ Ad sc̄ōꝫ cū dr̄: q̄ icarnatio fily dei est

Ad 2ᵐ de pfectione vniuersi etc̄. Dico q̄ si hō nō peccasset nihilomin⁹ vniuersum pfectū fuisset:absq̄ hoc q̄ de⁹ fuisset incarnat⁹. Ad pfectionē.n. vniuersi nō regreret̄ vnio rōnalis creature cū suo p̄n⁹ per assumptionē i vnitate psone:sꝫ suffecisset illa que est per clarā visionē pfectaq̄ fruitionē:post lapsum tñ gñis humani ad pfectionē vniuersi regrebat̄ dei incarnatio:q̄ sm̄ ordinē quē deus istituerat:sine dei icarnatiōe nō erat futura gñis humani reparatio. ℭ Ad secūdaꝫ aūt rōnē adductā pro p̄ma opione

Aliud ad pfectionē vniuersi regrit̄ p⁹ lapsuꝫ q̄ antea.

in corpe q̄ōnis dōm: q̄ illa beatificatio q̄ est in corpali visione humanitatis:accn̄talis est beatitudini. Vñ si nunq̄ hō peccasset:et de⁹ incarnat⁹ nō fuisset:nihilomin⁹ fuisset hō beat⁹ beatitudine eēntiali:nec remāsisset corpus non beatificatū:q̄ ex plenitudine beatitudinis ipsi⁹ aīe redūdasset:sicut et post resurrectione redūdabit in ip̄m corp⁹ beatitudo ipsi corpi ꝯueniens. Vñ Aug. in ep̄la ad Dioscoruꝫ. nō multū ante mediū. Tā potētem fecit de⁹ aīaꝫ vt ex ei⁹ plenissima btitudine q̄ in fine tēpoꝝ sc̄tis p̄mittit̄ redūdet in iferiorē nām q̄ est corp⁹:nō beatitudo que fruētis et itelligētis est p̄pria:sꝫ plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor. Questio. V.

Q̄ō. v. Ar. p̄⁹ **Quinto** querit̄ vtꝝ magis fuerit ꝯgruū dei filiū icarnari illo tp̄e quo fuit icarnat⁹ q̄ ante. Et vr̄ q̄ nō. Gen. 2. Cōpleuit de⁹ die septimo opus suū qō fecerat:sꝫ op⁹ dei nō fuit cōpletū vsq̄ ad icarnationeꝫ fily sui. ergo vr̄

Secūdo. q̄ in p̄n⁹ tēpoꝝ debuit icarnari. ℭ Itē Joā. 3. Sic de⁹ dilexit mūdum:vt filiū suū vnigenitū daret:sꝫ pfecte diligētem cōgruit nō tm̄ mō magna dare:sꝫ etiā cito dare. ergo vr̄ q̄ statim post lapsuꝫ gñis humani ꝯgruū fuisset

Tertio. dei filiuꝫ icarnari. ℭ Itē sm̄ Apost. 1. ad Thimo. 1. De⁹ vult oēs hoīes saluos fieri. Sꝫ si fili⁹ dei citi⁹ fuisset icarnat⁹ per ei⁹ icarnationē plēs fuissent saluati. ergo videt̄ q̄ congruum fuisset ipsum citius incarnari.

In opp̄ᵐ **Contra** res que de facili habet̄ et citominus p̄ciosa reputat̄:et cōt ꝯcordat glo. sup illud. 1. regū. 3. c. Sermo dei erat p̄tiosus. Dicēs. i. rarus:sꝫ būficiū incarnatiōis dꝫ charissimū reputari:ergo filiū dei ante tp̄s

Secūdo. quo incarnat⁹ est:nō fuit ꝯgruuꝫ icarnari. ℭ Itē opator sapiēs nō i tñ facit opus suum mō ꝯgruo:sꝫ etiā tp̄e congruo. Sed deus est operator sapientissim⁹:ergo opus incarnationis fecit tempore congruentissimo.

Ad q̄ōnē sm̄ mētē p̄priam. **Respondeo** q̄ magis fuit ꝯgruū dei filiū icarnari illo tp̄e quo fuit incarnat⁹ q̄ an̄. Incarnatio.n. fuit medicia spūalis ꝯtra morbū petī. nō sic aūt opat̄ spūalis medicina:sicut corpalis:q̄ corpalis opat̄ nālr:spūalis aūt regrit suscipiētis deuotionē de lege cōi:si suscipiēs adultus est. Ad hanc aūt deuotionē p̄exigabat̄ morbi cognitio:q̄ apparebat iferre:q̄si totius mūdi dānationē. Et cognitio remedy qō isinuabat̄ in lege et p̄phetaꝝ p̄nūciatiōe:et post h̄ fuit ꝯgruū medicinā exhiberi in tp̄is plenitudine:tñ tp̄e legis nāe:et legis scripte fuerūt aliq̄ remedia impfecta tñ:et ad pfectum remedium.i. dei filium incarnationem p̄paratiua:et illius p̄figuratiua:que remedia in quarto plenius exponentur.

Differūt corpalis medicia a spūali.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** in oppositum dōm: q̄ illa auc̄tas intelligēda est de cōpletiōe opis creatiōis et distinctiōis et ornat⁹ vniuersi:fily aūt dei icarnatio ptinebat ad op⁹ restauratiōis. ℭ Ad 2ᵐ dōm: q̄ ad

Ad 2ᵐ pfecte diligētē ptinet cito dare q̄n pensatis oīb⁹ meli⁹ est cito dare q̄ expectare:alr̄ nō. Quātūcūq̄.n. medic⁹ diligit egrotū:nō festinat sibi dare medicinā an̄ p̄parationeꝫ: sic de⁹ pfectū remediū incarnatiōis noluit exhiberi:nisi post remedia ipfecta p̄paratiua ad pfecte medicine p̄cep

Ad 3m

ptionem. ¶ Ad tertium dōm: q̄ deus ab eterno p̄uidit numeꝝ saluandoꝝ: qui nec augebit nec minuet. Vñ tot erūt saluati: quot saluati fuissent: si dei filius citius incarnatus fuisset: sꝫ forte aliq̄ psone dānate sunt: que saluate fuissent: in q̄bus placuit vniuersitatis ↄditori ostēdere seueritatē iustitie: ꝛ aliq̄ psone saluate sunt: q̄ fuissent dānate: in q̄bus placuit vniuersitatis conditori manifestare benignitatem misericordie.

Circa litteram. Cum venit plenitudo tēporis.

Nota q̄ tp̄s natiuitatis filij dei de tp̄e plenitudinis: q2 tunc tp̄s cōpletum eē qd̄ p̄finierat pater: q̄n mitteret filium suū. ꝯm glo. ibideꝫ. Alia rō est ꝑpter impletionē ꝓmissionis: q2 tunc ille nobis dat° est qui fuerat repromissus. Vñ glo. sup illud Joā. 1. Plenum grē ꝛ veritatis: dicit quo ad impletioneꝫ ꝓmissoꝝ. Alia ratio est ꝑpter impletionē figuraꝝ que tunc iplete sunt veritate: ꝑpter qd̄ dicit saluator Matth. 5. Non veni soluere legem: sꝫ adimplere. Alia rō est ꝑpter plenitudinē grē que fuit in christo. Vñ ad colo. 2. dicit: q̄ in ipso habitat oīs plenitudo diuinitatis corporalr̄. Alia ratio ē ꝑpter plenitudinē pacis: que tūc tp̄is erat in mundo: q̄ p̄dicta erat per psalmistā dicētem. Orietur in diebus eius iustitia ꝛ abūdantia pacis. Alia est ꝑpter adimpletionē

Quattuor modi p̄ducendi homines

modoꝝ p̄ducendi hoīem. Adaꝫ. n. fuerat p̄ductus nec de viro: nec de muliere: Eua de viro nō de muliere. Homines de lege cōmuni p̄ducunt de viro: ꝛ de muliere: ꝛ in incarnatione filij dei fuit quartus modus p̄ducēdi. s. de muliere sine viro. Alia rō est: q2 sicut opus creationis mūdi ꝛ ornat° ꝛ distinctiōis cōpletū fuit sexto die: sic sexta etas fuit tp̄s ↄgruum: in quo humani generis restauratio impleret.

Dubiū litterale. Rñ°

¶ Factū ex muliere ↄtra in symbolo di: genitū nō factū. ¶ Rñdeo hic fact° ꝯm humanā nām: in symbolo negat fact° inq̄ntū est suppositū diuine nāe. ¶ Et nota q̄ mulier ꝯm q̄ hic accipit non sonat in corruptionē: sicut sonat Matth. 11. vbi di. Nō surrexit inter natos mulieꝝ maior Joā. baptista: sed in ꝓposito di mulier ad designationē feminini sexus. ¶ Factū sub lege. s. nō necessitate: sꝫ volūtate. ¶ Vt eos q̄ sub lege erāt redimeret: qd̄ ideo di: q2 q̄uis venerit ad redēptioneꝫ oīum q̄tum erat ex parte sua: tñ p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ venit ad redēptionē iudeoꝝ iuxta illud Matth. 3. Nō sum missus nisi ad oues: q̄ perierūt dom° israelis.

Dubiuꝫ. Rñ° Quid Missio

¶ Filij missio ip̄a est icarnatio. Cōtra pr̄ potuit icarnari: ꝛ nō potuit mitti. ¶ Rñdeo missio est manifestatio psone emanatiōis: vl' emanatiōis eiusdē: ꝛ q2 fili° est psona emanās: nō aūt pr̄: idō incarnatio filij est missio: ꝛ tñ si pr̄ fuisset icarnat° non fuisset missus. Vñ de ipso pr̄e dicit Aug. 2. li. de tri. c. 6. q̄ solus pr̄ nunq̄ꝫ legit missus. ꝛ in. 4. li. c. vlti. dicit: q̄ nemo sani capitis affirmare dꝫ: nusq̄ꝫ psonā p̄ris per aliquē spēꝫ corpalē vigilātiū oculis demrari. ¶ Dragmā decē. Dragma nūmus certe quātitatis: hn̄s imaginē regis.

Distin. 2.

¶ Quare totam humanam naturam accepit: ꝛ quid nomine humanitatis vel humane nature intelligendum sit. Distin. II.

De incarnatiōe p̄sone siue de vniōe nārum in xp̄o ex p̄te nāe assumpte. Hiero.

Et quia in hoīe tota humana natura

vitio corrupta erat: totaꝫ assumpsit. s. aīam ꝛ carneꝫ: vt totaꝫ curaret ꝛ sanctificaret. Q2 aūt humane nature siue humanitatis vocabulo aīa ꝛ caro intelligi debeant: aperte docet Hierony. in expositione catholice fidei dicens. Sic cōfitemur in christo vnā filij esse psonam: vt dicamus duas perfectas ꝛ itegras esse substātias. s. deitatis ꝛ humanitatis: que ex aīa continet ꝛ corpore. Ecce aperte ostēdit humanitatis nomine aīaꝫ ꝛ corpus intelligi: que duo assumpsisse dei filius intelligit vbi hoīem siue humanitatē vel humanam naturā accepisse legitur.

Errorem quorūdā tāgit qui hūanitatem male accipiūt. Joā. da.

Errāt ergo qui noīe humanitatis non substātiaꝫ: sed ꝓprietatem quandā a qua homo noiat significari contendūt vbicūq̄ꝫ humanitas xp̄i memorat. Ait enim Joānes damascenus. Sciēduꝫ q̄dē est q̄ deitatis ꝛ humanitatis nomē substantiarū. s. naturaꝝ ē representātiuū. Natura eniꝫ nō sic accipitur in christo: vt cuꝫ dicit vna natura esse oīum hominū qd̄ euidenter idem Joānes ostēdit differētem rationē dicti assignans: cum natura humana in christo nolatur: ꝛ cuꝫ vna dicitur natura oīum hominū. Ait enim. Cuꝫ vnā hoīum naturaꝫ dicimus sciendū est q̄ non cōsiderātes ad anime ꝛ corporis rationeꝫ hoc dicimus. Impossibile. n. est vnius nature dicere domini corpus ꝛ aīam ad inuiceꝫ comparata. Sed quia plurime persone hoīuꝫ sunt: omnes auteꝫ eandē suscipiunt rationē nature: omnes enim ex aīa ꝛ corpore cōpositi sunt ꝛ oēs naturas aīe participant: ꝛ substātiaꝫ corporis possident: cōmunem spēm pluribus ꝛ differentiuꝫ personaꝝ vnā naturā dicimus vniuscuiusq̄ꝫ. s. persone duas naturas habētis: ꝛ in duab° perfecte naturis aīe. s. ꝛ corporis existētis. In domino aūt Jesu christo non est cōmuneꝫ speciē accipere: neq̄ꝫ eniꝫ factus est nec est: nec aliquādo fiet alius. Sed christus ex deitate ꝛ humanitate est: in deitateq̄ꝫ ꝛ humanitate deus factus est ideꝫ ꝛ homo perfect°. Totaꝫ ergo hominis naturā. i. aīam ꝛ carnē ꝛ horuꝫ proprietates siue accidētia assumpsit deus: non carnē sine aīa nec aīam sine ratiōe: vt heretici voluerunt: sed ꝛ carnē ꝛ animā cuꝫ sensib° suis. Vñ

Joā. da.

Joannes damasce. ait. Oīa que in natura nostra plantauit deus: verbū assumpsit. s. corpus ꝛ aīaꝫ intellectualem ꝛ hoꝝ idiomata. Totus enim totū assumpsit me: vt toti mihi salutē gratificet. Qd̄. n. inassumptibile est: icurabile est.

¶ De vnione verbi ꝛ carnis mediante anima.

Assumsit ergo dei filius carnē

ꝛ aīaꝫ: sed carnē mediante aīa: vnituꝫ est carni per mediū intellectū verbū dei. Tante enim subtilitatis atq̄ꝫ simplicitatis est diuina essentia: vt corpori de limo terre formato vniri non cōgruerit: nisi mediante rationali essentia. Illa aūt vnio inexplicabilis est adeo vt etiam Joānes ab vtero sanctificatus: se non esse dignum fateatur soluere

Joā. 1.

corrigiā calciamenti Jesu: quia illius vnionis modū inuestigare: alijsq̄ꝫ explicare nō erat sufficiens. Non sunt ergo audiendi: qui non verū hominem filiuꝫ dei suscepisse dicunt: neq̄ꝫ na-

tum de femina: sed falsam carneʒ ⁊ imaginem corporis simulatam ostendisse videntibus. In queʒ errorē prorsūpunt: quia timent quod fieri non possit: scilicet ne humana carne veritas et substantia dei inquinetur: ⁊ tñ predicant istuʒ visibilē soleʒ radios suos per omnes feces spargere: ⁊ eos mūdos ⁊ sinceros seruare. Si ergo visibilia munda visibilibus imundis contingi possunt ⁊ nō coinquinari quāto magis incommutabilis ⁊ inuisibilis veritas per spūʒ aiaʒ: ⁊ p aiam corpus suscipiens: totū hominē sine sui cōmutatione assumpsit: ⁊ ab omnibus infirmitatibus liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiā per spiritūʒ assumpsisse animā: ⁊ per animā corpus. Spiritus eniʒ sanctus pars anime superior: ⁊ maiori similitudine deo propinquat q̄ anima: scilicet ipsa eadeʒ s3 inferioreʒ parteʒ: ⁊ anima magis q̄ corpus: ⁊ ideo non incongrue aīa dicitur assumpta per spūʒ: ⁊ corp⁹ per aiaʒ.

¶ Q verbuʒ simul assumpsit carnē ⁊ aniaʒ: neq̄ caro prius est cōcepta q̄ assumpta.

Si aūt queritur vtruʒ verbū carnē simul ⁊ animaʒ assumpserit an prius animaʒ q̄ carneʒ: vel carnē q̄ animaʒ: ⁊ vtruʒ caro illa prius fuerit in vtero virginis concepta: ⁊ postea assūpta. Uerissime ⁊ absq̄ vlla ambiguitate dicitur: quia ex quo deus hominē assumpsit: totū assumpsit simulq̄ sibi vniuit animā ⁊ carneʒ: nec caro prius fuit concepta: ⁊ postmoduʒ assūpta: sed in conceptione assumpta: ⁊ in assūptione concepta. Unde Aug. in libro de fide ad petrum. Firmissime tene: ⁊ nullatenus dubites non carnem christi sine diuinitate conceptam in vtero virginis priusq̄ susciperetur a verbo; sed ipsum verbum deuʒ sue carnis acceptione conceptuʒ: ipsamq̄ carneʒ verbi incarnatione cōceptaʒ. Idē in lib. de trinitate. Non esset dei hominūq̄ mediator nisi esset ideʒ deus: idem homo in vtroq̄ vnus ⁊ verus: quā seruileʒ formaʒ a solo filio susceptam: tota trinitas cuius vna est voluntas ⁊ operatio fecit. Non autē in vtero virginis prius caro suscepta est: ⁊ postmoduʒ diuinitas venit in carneʒ: sed mox vt verbuʒ venit in vteruʒ: seruata veritate proprie nature factuʒ est caro ⁊ perfectus homo: ⁊ in veritate carnis ⁊ anime natus est. De hoc etiam Gregorius in moralibus ait. Angelo nunciāte ⁊ spiritu adueniente: mox verbum in vtero: mox intra vteruʒ verbuʒ caro.

Aug. cap. 150.

li. 1. c. vlt. ⁊ Tim. 2.

Grego.

Et quia in homine tota humana natura ⁊c. Superius determinauit Magister de persona naturā humanā assumente. hic determinat de modo assumēdi. ⁊ diuiditur in partes duas. ¶ Primo ostendit Magister: quid est assūptuʒ. ¶ Secūdo quo ordine est assumptuʒ. ibi. [Assumpsit igitur.] Prima in duas. ¶ Primo ostendit totuʒ naturam humanā esse assumptā. ¶ Secundo remouet quandā opinioneʒ erroneaʒ. ibi. [Errāt igitur. Illa pars que ibi incipit. [Assumpsit igitur.] Diuiditur in partes duas. ¶ Primo ostēdit magister quo ordine animaʒ ⁊ carnē assumpsit. Secundo ostēdit q̄ illa simul assumpsit. ibi. [Si auteʒ queritur.]

Circa hanc distinctioneʒ queritur principaliter de duobus. ¶ Primo de natura assumpta. ¶ Secundo de ordine assumendi. ¶ Circa primum querūtur quatuor. ¶ Primo vtrū natura humana integre fuerit assūpta. ¶ Secūdo vtruʒ fuerit assumpta in vno indiuiduo tātuʒ. ¶ Tertio vtrum magis assumptibilis fuerit (de cōgruo) natura humana q̄ angelica. ¶ Quarto vtrū assūptibilis fuerit irrationalis natura. Q°. I. Q°. I.

Primo ostendo q̄ natura humana integre nō fuerit assumpta: fili⁹ dei per diuinaʒ naturā viuit: intelligit ⁊ vult: ergo cum nō fuerit oportunum assumi animā nisi ppter vitā: ⁊ intelligere ⁊ velle: videtur q̄ anima nō fuerit assumpta. Cuʒ ergo anima sit de integritate humane nature: natura humana nō fuit integre assumpta. ¶ Iteʒ Damas. lib. 3. cap. 3. dicit q̄ in dño Iesu xpo nō est cōem spēm suscipere: sed in natura humana integra est forma speciei: in qua omnia indiuidua nature humane cōicant ergo videtur q̄ humana natura nō fuerit integre assumpta. ¶ Item si humana natura fuisse integre assumpta: dici debuisset. Jo. 1. Uerbū homo factum est. Cum ergo hoc nō dicatur: sed verbuʒ caro factū est: videtur q̄ natura humana integre nō fuit assumpta.

Ar p°

Secūdo.

Tertio.

Contra. Damas. lib. 3. cap. 6. dicit de filio dei q̄ olā assumpsit corpus: animaʒ intellectualem: rationalē: ⁊ hoꝝ idiomata: q̄ eniʒ vn⁹ hoꝝ imparticeps nō animal homo: totuʒ enim totus assumpsit me: ⁊ tot⁹ toti vnitus est: vt toti mihi salutem gratificet. ¶ Item Joā. 19. dicitur de xpo in hora mortis q̄ inclinato capite tradidit spūm: sed hoc nō potest intelligi: nisi de anima intellectiua: q̄ erat carni vnita. Sed caro ⁊ anima simul cōiuncta integrant naturā humanā: ergo videtur q̄ natura humana integre a dei filio fuit assumpta.

In opp^m

Scdo

Ad istaʒ questioneʒ dicūt Manichei q̄ christus nō habuit verū corpus: sed phantasticū. Arriani dixerūt q̄ habuit corpus celeste: ⁊ q̄ filius dei carnē assumpsit sine aia opinātes diuinitatē carnē xpi sine anima viuificare: in quo etiā cōsensit heraclim⁹. Alij dixerunt animā corporis xpi. carere sensu ⁊ intellectu: ⁊ iste fuit error Apollinaris. Et oēs isti errores includūt naturā humanā integre nō fuisse assumptā: ⁊ negant in xpo veritateʒ humane nature. Unde sunt errores pestiferi fidei catholice cōtrarij: ⁊ sacre scripture cōtradicentes expresse in diuersis locis. Si eniʒ nō habuissʒ corpus nisi phantasticū: falsitas ⁊ simulatio in illo fuisset: qui de se ipso dicit Joā. 14. Ego sum via veritas ⁊ vita. Si etiā corp⁹ celeste habuisset passibile nō fuissʒ: ⁊ ita nec penetrabile. Cōtra illd Jo. 19. Un⁹ militū lancea latus eius aperuit. Si etiā carneʒ sine aia assumpsisset: vel animā sensu ⁊ intellectu carentē sm rei veritateʒ nō fuisset homo. Et tñ impijssimi iudei negantes ipsum esse deū: ipsum esse hominē cōfitebantur. Ut dicebant vt habetur Joan. 10. De bono opere nō lapidamus te: sed de blasphemia: q̄ tu homo cū sis facis te ipsū deū. ¶ Preterea vt habet Luc. 23. Clamans voce magna hic ait. Pater in manus tuas cōmēdo spūm meuʒ. Et hoc dicēs expirauit. Hoc auteʒ de spū diuino nō potest intelligi: nihil eniʒ esset dictu: recōmēdare deum in manibus dei: nec de spū carente sensu ⁊ intellectu: q̄ talis spūs nō est separabilis: ⁊ multa sunt in sacra scriptura loca alia: per que predicti errores expresse refelluntur.

Ad qōnē s3 mētem hereticorū errores.

Ad qōnē ꝫ mētē ꝓpriā. Rēouet errorē. ¶ Dicendū ergo ad qōnem: ꝙ natura humana integre a filio dei fuit assumpta: carnē enī assumpsit ꝛ animaꝫ intellectiuā simul vnita. Ex eoꝝ autem vnione integratur humana natura. Nec sunt audiēdi dicētes ꝙ assumpserit carnē ꝛ animā: ita tamen ꝙ anima nō fuerit carni vnita: quia ad illam opinionē sequeretur filium dei non esse hominē: nec ipsum in morte expirasse: cū expirasse sit spūm separari a corpore: nō autem dicunt de nouo separari nisi que ante fuerunt vnita.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū quū dicitur ꝙ filius dei per diuinā naturā viuit ꝛ intelligit ꝛ vult ꝛc. Dico ꝙ verū est inquātū deus: nō aūt hō cōueniūt sibi ista formaliter per diuinā nāꝫ inquātū sed per animā. Diuina enim natura ꝓpter summaꝫ eius actualitatē forma carnis esse nō pōt.
Ad 2ᵐ. ¶ Ad scdm dōꝫ: ꝙ illud verbū Damas. sic intelligendū est: ꝙ nature diuine ꝛ humane: in dn̄o iesu xp̄o nō est aliqua cōis spēs: q2 ex illis duabꝰ naturis: nō ꝯstituitur vna nā: sicut Eutitiani posuerāt: quia illa natura nō esset diuina nec humana: sicut nō pōt vere dici ꝙ humana nā sit anima: nec ꝙ sit corpus: ex quo sequeretur ꝙ xp̄s nō vere diceret deus: nec vere diceret homo: sicut vere dici nō potest: ꝙ Johānes sit anima: nec ꝙ sit corpus inquātū corpus est pars integralis hominis: nō intēdebat autē negare quin ex vnione anime iesu xp̄i cū eius corpore esset ꝯstituta humana natura. per quā illud indiuiduū nature humane: est in eadem spē: cum alijs indiuiduis nature humane.
Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ aliquādo per synecdochen accipit anima pro homine: vt Gen. 43. Ubi dicitur. Cūcte aīe que ingresse sunt cū Jacob in egyptū: ꝛ egresse sunt de femore illius absq3 vxoribꝰ filioꝝ sexagintasex. Aliquādo caro pro hoīe: vt cum dī. Uerbū caro factū est: vt in hoc detur intelligi: ꝙ ex quo inferiorem partē humane nature: filius dei assumpsit nihil dimisit de eēntia nature humane: qd nō assumpserit.

Qō. II. Questio. II.

Ar. pᵒ **SEcundo** queritur vtrū natura humana fuerit assūpta in vno indiuiduo tantū. Et videtur ꝙ nō. Damas. li. 3. cap. 6. Quod inassumptū est: nō est curabile: sed filius dei naturā humanā assumpsit ad curandū inquātū in se erat quodlibet indiuiduū humane nature: ꝗ videtur ꝙ assumpserit naturā humanā in quolibet indiuiduo illius.
Secūdo. ¶ Itē cum peccatū originale per prius sit peccatū humane nature ꝗ eius indiuidui ꝫm Ansel. in lib. de cōceptu virg. inter medium ꝛ finē. Filius dei per prius venit ad curandā naturā humanā ꝗ aliquod eius indiuiduū: ergo ꝛ prius assumpsit eā ꝗ aliquod indiuiduū illius. Sed in natura humana oīa eius indiuidua cōicant: ergo assumendo naturā humanā assumpsit qdlibet indiuiduū illius.
Tertio. ¶ Item ad illū pertinet satisfacere qui peccauit: sed Adam cōmisit peccatū pro cuiꝰ satisfactione filius dei naturā humanā assumpsit: ergo videtur ꝙ dei filius cū indiuiduo nature humane: quod assumpsit de virgine assumpsit naturā humanam in indiuiduo ipsius Ade.

In oppᵐ **Contra.** ad Ro. 8. dicitur de filio dei ꝫ naturā humanā ꝙ debuit esse ꝑmogenitus in multis fratribꝰ: sed si assumpsisset plura indiuidua humane nature nō fuisset primogenitus in multis fratribꝰ: quia ꝑmogenitura in multis fratribus nō potest cōuenire nisi vni: ergo nō assumpsit nisi vnū indiuiduū hūane nāe.

Ad qōnē ꝫm mētē ꝓpriā. **Respondeo** ꝙ humana natura fuit assumpta in vno indiuiduo tantū. Filiꝰ. n. dei inquantū deus principiū est salutis humani generis effectiue: inquātū vero homo meritorie. Cū ergo principiū principale effectiuū salutis generis humani nō sit nisi vnū. s. deus: ꝑncipiū etiā meritoriū nō debuit esse nisi vnū qd verū nō esset si dei filiꝰ plura indiuidua humane nature assumpsisset. ¶ Preterea inter partes nō debent cōstitui plures mediatores nisi qlibꝫ illoꝝ per se ꝫm aliquid sit insufficiēs ad mediādum. Cū ergo filius dei rōne humane nature sit mediator dei ꝛ hominū ꝫm apl'm ad Heb. 4. ꝛ ꝫm Aug. lib. 1. de trini. cap. 7. ita ꝙ ratione vnius indiuidui nāe humane assumpti perfectissimus sit ad mediādū nō debuit assumere indiuiduū humane nature: nisi vnū tantū. Predictis cōcordat Augꝰ. 9. de ci. cap. 15. dicēs: ꝙ ad hoc vt pduceremur ad vnum beneficiū bonū nō multis: sed vno mediatore opus erat.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm: quū dicitur ꝙ illud quod in assumptū est: incurabile est ꝛc. Dico ꝙ illud verbū nō est intelligendū de indiuiduis humane nature: sed de partibꝰ naturā humanā integrātibus cuiusmodi sunt corpus ꝛ anima. Unde voluit dicere ꝙ naturā humanā filius dei assumpsit integraꝫ: ꝗuis in vno indiuiduo tantū.
Ad scdm ¶ Ad scdm dōm ꝙ ꝗuis filius dei assumpserit indiuiduū humane nature ꝑncipaliter: ꝓpter ipsam naturā: ꝛ in natura oīa indiuidua cōicent: ex hoc tamen nō sequitur: ꝙ omnia indiuidua humane nature assumpserit: q2 ꝗuis cōe sit oībꝰ indiuiduis humane nature illud quod vni indiuiduo ratione humane nature cōuenit per naturā: nō tamē hoc verū est de hoc ꝙ indiuiduo mediāte humana natura: vt in ipso est: cōuenit per gratiā: sed ex hoc sequit ꝙ indiuiduū humane nāe assumpserit: vt quātū in se est: curaret alia indiuidua: que in illa nā cōicant.
Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ Adā peccādo infecit personā suaꝫ ꝛ naturā humanā: ꝛ ideo ad reparandū ipsam naturā sufficiebat ꝙ ille qui satisfaceret ꝓ illo peccato esset similis Ade in natura. Unde naturā in indiuiduo ipsiꝰ Ade assumere nō oportuit: nec etiā decuit: ꝙ naturam humanā assumeret in indiuiduo peccatore: ꝫm illud ad Heb. 7. Decebat vt nobis esset pōtifex sanctus inocens impollutus segregatus a peccatoribus.

Qō. III. Questio. III.

Ar. pᵒ **TErtio** queritur vtrū magis assumptibilis fuerit (de cōgruo) natura humana ꝗ angelica. Et videtur ꝙ nō. q2 nō tm̄ peccauit homo: sed etiā āgelus: ergo sicut fuit cōgruū naturā humanā assumi ad satisfaciēdū pro peccato hominis: ita fuit cōgruū assumere naturā angelicam ad satisfaciendū pro peccato angeli: ꝛ tāto magis cōgruū vt videtur: quāto nobilioris nature est āgelus ꝗ homo.
Secūdo. ¶ Item quāto natura est nobilior: tāto magis est ꝯgrua ad hoc: vt cū diuina ꝑsona vniatur: sed vt in secūdo lib. ostēsū est natura angelica nobilior est ꝗ humana: ergo magis cōgrua fuit ad vnionē ꝗ humana.
Tertio. ¶ Itē ille q est de genere illiꝰ qui fecit iniuriā: nō est ita aptus de cōgruo ad recōciliandū eū illi cui facta est iniuria: sicut ille qui nō est de genere: sed indiuiduū humane nature: qd filiꝰ dei assumpsit: fuit de genere Ade: qui iniuriā fecit: ergo videtur ꝙ ad recōciliādū genus humanū deo magis fuisset congruū assumere aliquod indiuiduū nature angelice: que non est de genere Ade: ꝗ aliquod indiuiduum nature humane.

In oppᵐ **Contra.** apl's ad Heb. 2. Nūꝗ āgelos apprehēdit: sed semen Abrahe. Sed si magis fuisset congruū assumi naturā angelicaꝫ ꝗ humanā iam filius dei assumpsisset: cū ergo humanā assumpsit nō angelicā magis cōgruum fuit istaꝫ assumi ꝗ illam.
Secūdo. ¶ Item filiꝰ dei naturā creatā assumpsit ad satisfaciēdū pro peccato primoꝝ parentū: sed ꝫm Ansel. 2. lib. Cur deus homo non multū post ꝑncipiū illā satisfactionē nō debuit facere nisi homo: ergo magis congruum fuit assumi naturaꝫ humanam ꝗ angelicam.

Ad qōnē ꝫm mētē ꝓpriā. **Respondeo** ꝙ magis assumptibilis fuit de cōgruo natura humana ꝗ angelica. Peccatū enī angeli est irremediabile. Unde ad satisfaciendum

ciendū pro peccato angeli nō fuit cōgruum assumi nām
angelicam:nec ad satisfaciendum pro peccato hominis.
Magis enī; ɔgruū; fuit:vt pro hominis satisfaceret hō
q̄ȝ angelus:cū ergo filius dei naturā creatā assumpserit
ad satisfaciendū pro peccato hoīs:magis cōgruuȝ fuit as
sumi naturā humanā q̄ȝ angelicam.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū; dōm:q̄ q̄zuis ange
lus peccauit:tñ peccatū suū irre
mediabile est:ꝛ etiā q̄ in angelo peccāte tota natura an
gelica nō ruit:ideo nō fuit ita opus vt redimeret̃ ange
Ad scdm lus:sicut homo. ¶ Ad scdm cum dī:q̄ quāto natura est
nobilior tāto magis est cōgrua ad hoc:vt cū diuina per
sona vniatur ꝛc̄.Dico q̄ verū est ceteris parib⁹.Sed hic
nō sunt cetera paria:quia in hoc q̄ in humana nā vnuȝ
indiuiduū originatur ab alio:ꝛ oīa ab vno magis expri
mit diuinā naturā q̄ȝ natura angelica nō absolute: sȝ in
quantū in diuina natura vna persona originatur ab alia
ꝛ oēs ab vna.La prē. ¶ Preterea inquātuȝ anima est in
qualibet parte sui corporis essentialiter pñtialiter:ꝛ po
tentialiter magis repñtat deuȝ natura humana inquan
tuȝ est gubernator vniuersi q̄ȝ angelica nā. ¶ Itē inquā
tum natura humana hȝ aliqd cōe cuȝ qualibet creatura
sicut dicit Greg.in quadaȝ Homel.super illud verbum
Mar.vlt. Predicate euangeliū omni creature magis re
presentat deū inquātū est exēplar oīum q̄ȝ angelica crea
tura si sibi nō essent reȝ similitudines cōcreate. ¶ Pre
terea vt supradictū est magis decebit vt homo pro hoīe
Ad 3ᵐ satisfaceret q̄ȝ āgelus. ¶ Ad tertiū dōȝ:q̄ maior ē intel
ligenda de recōciliatione que est per viaȝ supplicationis
tm̄:nō autē de illa que est per viā emende:q̄zuis aūt xp̄s
viroq; modo nos recōciliauerit:tñ nos principalius re
conciliauit per viā emende:ꝛ ideo fuit cōgruum q̄ esset
de genere ade:rōne nature quā assumpsit. Unde Ansel.
2.lib. Cur deus homo longe post principiū. Si nouum
hominē fecisset nō ex Ade genere nō pertinebit ad hūa
num genus:qđ natū est de Adā:quare nō debebit satisfa
cere pro eo:q: nō erit de illo:sicut enīȝ rectū est vt p cul
pa hominis hō satisfaciat:ita necesse est vt satisfaciēs ideȝ
Q̄ō. IIII sit qui peccator aut generis eiusdeȝ. Q̄ō. IIII.

Quarto queritur

Ar pᵒ **Quarto queritur** vtrū assūpti
bilis fuerit ir
rationalis natura. Et videt̃ q̄ sic. Ansel. 2.lib.
Cur deus hō longe vltra mediuȝ lib. dicit q̄
omnis necessitas ꝛ possibilitas dei subiacent voluntati.
Illius autē voluntas nulli subditur necessitati aut ipos
sibilitati:ergo nihil est impossibile apud deū. Potuit er
Secūdo. go de potētia absoluta assumere irrationalē nāȝ. ¶ Iteȝ
Aug.in scda ep̄la ad Volusianuȝ ante mediū dicit q̄ in
miraculis tota rō facti est potētia faciētis:sed assumi na
turā creatā ad vnitateȝ diuine persone: opus est mirabi
le:ergo cū eque sit deus potens super naturā irrationa
Tertio. bilem:sicut super rōnalē assumere potuit vtrāq;. ¶ Itē
duoꝛ distātiuȝ ab aliquo in infinitū vnū nō distat ab alio
magis alio:q: infinitū infinito nō est minus:sed quelibȝ
creatura a diuina psona distat in infinitū:ergo nō magis
distat vna q̄ȝ alia:que aūt equaliter distant de potētia dei
absoluta equaliter assumi possunt.

In oppᵐ **Contra.** natura que nō est capax psonalitatis non
assumptibilis ad vnitatē persone:sed crea
tura irrationalis nō est capax personalitatis: q: sicut di
cit Boe.in lib.de duabus naturis:ꝛ vna persona xp̄i: lō
Quid p̄sona. ge post pncipiuȝ. Persona est nature rōnalis indiuidua
Scdo substātia:ergo irrōnalis nā nō est assumptibilis:vt vide
tur. ¶ Item actus potentie respōdet actuali exñtie ipsi⁹
nature:ergo illa sola natura assumptibilis est:que p suaȝ
potētiaȝ ɔiungibilis est deo per operationē:sicut ɔiungi
bilis est sibi in exñtēdo p vnionē. Cū ergo potētia crea
ture irrationalis nō possit deo coniungi per suam ope
rationem:videtur q̄ non possit sibi ɔiungi in existendo
Tertio. per vnionē. ¶ Item pari rōne posset assumere vnū ac
cidens sine substātia quod falsum videtur:quia tūc acci
dens esset in deo imediate:qđ est impossibile.

Ad q̄ōnē sȝ mētē alioꝛ pᵒ. **Ad istaȝ questioneȝ** dicunt aliqui q̄ irra
tiōalis nā nō fuit as
sumptibilis. Nihil enīȝ pōt deus facere de potētia etiāȝ
absoluta nisi qđ potest disponere ꝛ velle. Sed nō pōt dis
ponere nec velle illud qđ icludit in se aliquid repugnās
sapiētie sue:sed deū fieri asinum:vel lapidē:ꝛ sic de alijs
includit in se aliquid repugnās diuine sapiētie:ergo de⁹
hoc nō potest velle:ꝛ ex ɔsequēti nō pōt facere q̄ nō eēt
veꝛ:si naturā irrationalē posset assumere. ¶ Preterea
natura inferior nō est capax illius maximi doni:cuius ca
pax est superior. Sed maximū donū qđ humana natura
potuit capere fuit assumi ad vnitatē diuīe persone: ergo
cū natura irrationalis sit ea inferior nō fuit capax nec est
talis assumptionis. ¶ Preterea Aug.13.de tri.ca.9. Si
natura dei filius ꝑpter filios hominis misericordia fact⁹
est hominis filius:quāto credibilius est natura filios ho
minis gratia fieri dei filios: ꝛ habitare i deo: in quo solo
ꝛ de quo solo esse possint beati pticipes imortalitatis ei⁹
effecti: ꝑpter quod suadēduȝ dei filius particeps nostre
mortalitatis effectus est. Hic videtur expresse Aug. vel
le magis esse assumi ad diuinitatē diuine persone q̄ȝ sibi
ɔiungi per grām:ꝛ gloriā:cum ergo nā irrationalis deo
per gratiā nō possit ɔiungi ad vnitatē persone non pōt
assumi. ¶ Preterea pro hac parte videtur multū esse se
2ᵃ opīo. cunda rō in opponēdo addūcta ad hanc parteȝ. ¶ Alij
dicunt q̄ irratiōalis natura fuit assumptibilis. Natura
enīȝ humana nō fuit assumptibilis per aliquā eius potē
tiam actiuā:nec per aliquā eius potētiā passiuā natura
liter dispositā:nec supernāliter:sed tm̄ per potētiā passi
uam obedītiue:qua quelibȝ creatura est in potētia ad Iȝ
vt de ea fiat per potētiaȝ diuinā quicqd nō includit cō
tradictionē. Sed nō videtur istis q̄ naturā irrationaleȝ
assumi ad vnitatē diuine persone aliquā includat ɔtradi
ctionē:quia hoc nō includit naturā assumptā esse perso
naȝ:sed substātificari in persona:vt in supposito:ergo vi
detur q̄ filius dei de potētia absoluta naturā potuerit as
sumere irrōnaleȝ. ¶ Preterea vt infer⁹ ostēdetur sepa
rata anima a corpe in morte xp̄i vtrūq; remāsit vnitum
persone filij dei. Corpus aūt inanimatuȝ creatura est nō rō
nalis. Si autē dicas q̄ ideo corpus remāsit vnitū: q: or
dinatū erat:vt iteꝝ perficeret̃ ab aīa. Videt̃ hoc nō suffi
cere:q: q̄zuis supernāliter resurrexerit nō pcedēte sui re
solutione ad mām primā:tñ nāliter nō poterat iteꝝ dis
poni ad anime susceptionē nisi pmo facta resolutiōe vs
q; ad mām pmā. Unde fm phm.8.meta. Si ex mortuo
nāliter fiat viuū opȝ pmo redire ad māȝ. Cum ergo ma
teria creature irrōnalis facta resolutione vsq; ad eā dis
poni posset ad hoc:vt animaretur aīa intellectiua. Uide
tur q̄ nō obstāte pdicta instātia filius dei de potētia ab
soluta assumere potuisset naturā irrationalē. ¶ Prete
rea qua rōne potuit psona filij dei manere vnita corpori
inanimato per modicū tp̄us eadē rōne potuisset sibi ma
nere vnita de potētia absoluta in perpetuū absq; hoc q̄
dispositio illi corpori redderetur:que regritur in mā ad
anime susceptionē. Quāuis autē de potētia absoluta fi
lius dei naturā irrationalē assumere potuisset: tamē nō
erat congruū vt fieret:sicut videri potest si respiciat̃ ad
finē:quare filius dei voluit icarnari:q fuit redēptio hūa
ni generis ad diuine potētie sapiētie ꝛ bonitatis honorē
ad qđ nihil ꝓfuisset assumere naturā irrōnalem.

Sustētat pᵃᵐ opī. Ad pᵐ. **Qui vult** tenere opinionē primaȝ potest dicere
ad primū in oppositum q̄ nihil ē im
possibile apud deum qđ habeat rationē possibilis quan
tum est ex parte sua:eius est omne illud qđ non includit

contradictionē. Naturā aūt irrationalē assumi ad vni/
tatē diuine persone: videtur includere cōtradictionem:
eo q illa natura capax nō est tante sublimationis cuž nō
Ad 1m sit deo cōiungibilis per visionē et per fruitionez. ¶ Ad
scdm dōm: q illa auctoritas loqtur de miraculis factibi
libus: sed naturā irrationalē assumi ad vnitatez diuine
persone nō est miraculū factibile ꝓpter rōnē positam in
Ad 3m precedētis argumēti solutione. ¶ Ad tertiū cuž dicitur
q quelibet creatura a diuina persona distat in infinituž
rc. Potest dici q q̄uis illa distātia ex parte dei sit infini
ta: eo q deus nō hz terminū: nec essentie: nec durationis
Per qd tamen ex parte creature finita est: que terminū habz sue
creatura essentie: et ex illa parte distantia vnius creature ad deuž
vna ma/ pōt esse maior q̄ alia: cui videtur cōcordare. 24a ꝓposi/
gis distat tio de causis: que est h. Causa prima existit in reb9 oībus
a deo q̄ sm vnā dispositionē: sed res oēs nō existūt in causa pma
alia. sm dispositionē vnā. Alij dicunt ad argumētū q creatu
ra dicitur distare a deo in infinitū per recessum ab equa
litate: et participatione tertie nature: quia nihil vniuocū
potest esse cōe creature et creatori: nec in aliquo creatura
creatori equiparari potest. Loquēdo autē de distātia que
opponitur ꝯueniētie sm rōnem ordinis et mutationis sic
nō est vez q quelibz creatura distet a deo in infinitum.
Rationalis enim creatura imediate in deuž ordinatur.

Sustētat 2am opio. Ad pm **Qui vult tenere** secundā opinionez potest dicere ad primū in opposi
tum q naturā irrationalē nō esse capacez personalitatis
dupliciter potest intelligi. Uno modo ita q nō possit eē
persona: et sic vez est. Alio modo ita q nō possit substan
tificari in persona increata: et sic falsum est. Naturā autē
assumi a diuina psona nō est ipsam fieri personā: sed ipaz
Ad scdm substātificari in persona. ¶ Ad scdm cuž dicitur q act9
potētie respōdet actuali essentie ipsius nature rc. Dico
q vez est loquēdo de nature actuali exn̄tia naturali. De
supernaturali autē non opz. Supernaturaliter enim na
tura et potētia mediāte natura habere possunt modum
existēdi nobiliorē q̄ habeat potētia quātuž ad suaz ope/
rationez: nō enim oportet operationē potētie: respondere
totaliter existētie supernāli ipsius essentie. In sacramēto
enim altaris accidētia supernāliter existunt: et tamen nāa
liter sensum imutant. Cōcedo tñ q si aliqua diuina per/
sona substātiaz irrōnalem assumeret substātificando eaz
in se: vt naturā in supposito aliquas actiōes haberet sub
limiores q̄ essent ille quas hz in se ipa naturaliter exns.
Ad 3m ¶ Ad tertium dōm: q nō valet: quia nature accidentis
sunt incōpossibilia ipsam esse in aliquo: vt in supposito:
et in illo nō esse vt in subiecto: q̄uis autez diuina psona
alicuius nature create possit esse suppositū: tamē nulli9
potest esse subiectuž: in eo enim q alteri9 potest esse subie/
ctuž: est aliqua possibilitas: quelibet autē diuina persona
Ad rōes purus actus est. ¶ Ad rōnes autez que pro cōtraria opi
opinātiž. nione adducebant in corpore questionis dici pōt q ma/
ior ꝓpositio pme rōnis sm aliquos falsa est. Dicunt enim
q potētia dei aliqua posset exeq si ille vellet: que tñ vel/
Pōt de9 le nō potest. Uidemus enim q angelus bon9 per suaz po/
exeq qd tentiā aliquid posset exequi: qd tamen velle non pōt ꝓ/
velle nō pter rectitudinē voluntatis: cui videtur cōcordare ans.
pōt. scdo lib. Cur deus homo quasi eque distātez inter pnci/
pium et mediū dicens possumus dicere de xp̄o: quia po
tuit mentiri si vellet: et quādo mentiri nō potuit volens
nō potuit velle mentiri: non minus dici pōt nequiuisse
mentiri. ¶ Alio modo cōcedendo maiorē dici potest q
deuž fieri asinuž vel lapidē per assumptionez nature asi/
nine vel lapidis: eo modo quo dicimus ipsum factū ho/
minez: cū per assumptionē nature hūane nō includit in
se aliquid repugnās diuine sapiētie sm ordinez quē de9
instituere potuisset. ¶ Ad scdam rōnez dōm: q assumi
ad vnitatez persone diuine nō est maximū donū sepa/
raretur a cōiunctione que est cuž deo: per cognitionez et
amorem. Si autez cōcedatur esse maximū donū interi/
menda est rōnis maior: aliter enim cum nā angelica que
nobilior est q̄ humana assumi potuisset: natura huma/
na assumi nō potuisset. ¶ Ad auctoritatez Augu. dōm:
q ibi prefert Augu. vnionē nature humane per assum/
ptionē ad vnitatem persone: illi vnioni que est cum deo
per gratiā inquantuž prima vnio cōcomitantē hz scdaz
Utraqz enim vnione vnitur deo natura humana iesu xp̄i
q: si prima vnio separaretur a secūda melius esset nature
humane deo vniri vniōe scda q̄ prima: q̄uis enim exin
de diuine persone nobilitates infinitas: tñ id quod parti/
cipat natura assumpta de illa actuali existētia nō est īfini
tuž. Habitudo enim assumpte nature ad actualē exn̄tiam
persone: infinita nō est: nec est quid ita nobile: sicut illud
quod de diuina bonitate participat humana natura per
gratiā. ¶ Et si queras vtz natura humana potuisset eē Dub9.
vnita diuine persone: vt nature supposito ab hoc q illa
natura per illā vnionē esset sufficiens disposita ad vidē/
duž clare et imediate diuinā essentiā et pfecte fruendū ea.
¶ Respondēt quidā valde ꝓbabiliter q nō: quia nun/ Rn9.
q̄ per habituž glorie quātūcūqz magnum posset anima
ita excellēter disponi et sublimari ad actus predictos: si/
cut per esse vnitaz diuine persone: vt naturā suppositi:
q̄uis per vtrūqz simul perfectius dispōatur et sublimet
ad actus predictos: q̄ per altez tm̄. Utroqz autez mo/
do natura humana iesu xp̄i sublimata est.

Consequenter queritur de scdo pncipali. Et cir/
ca hoc queruntur quatuor. ¶ Primo vtruž
natura humana assumpta fuerit mediātibus
partib9 suis. ¶ Secundo vtz caro fuerit assumpta me/
diante aīa. ¶ Tertio vtz aīa mediāte gratia. ¶ Quar
to vtrum simul tēpore fuerit vnio carnis et anime et assū
ptio vtriusqz ad vnitatē diuine persone. Q6. I. Q6. 1.

Primo ostendo q natura humana nō fuit assumpta mediātibus par/ Ar. p9
tibus suis: quia tunc pari rōne dici posset ani/
ma est deus et ecōuerso: et caro est deus: et econ
uerso: sicut homo est deus: et ecōuerso: et tamē iste nō reci
piuntur. Anima est deus caro est deus. ¶ Itez si natura Secūdo.
humana esset vnita mediātibus partibus suis: quelibet
pars separata esset adorāda latria: et tamen si pes xp̄i fuis
set separatus a corpore nō fuissz latria adorādus. ¶ Itē Tertio.
ordine nature prius inest perfectio toti q̄ partibus suis
Unde phs. 1. Polit. Necessariū totum esse prius parte.
Sed assumi ad vnitatem diuine persone magne est per
fectionis: ergo mediāte toto cōuenit partibus: et nō ecō9.

Contra. illud quod ꝯuenit toti et partibus per pri In opp9
us conuenit partibus q̄ toti. Unde albe/
do per prius cōuenit parti corporis q̄ toti corpori: sz na
tura humana: et partes eius: fuerunt assumpte: ergo per Secūdo.
prius fuerunt partes assumpte q̄ totuž vt videt. ¶ Itē
partes ordine nature priores sunt toto: quia sunt intrin/
seca pncipia toti9. Sz totū nō potuissz assumi nisi ꝯstitu
tuž fuisset: ergo assumi nō potuit nisi mediātib9 ptib9 suis.

Respondeo q assumptio nature humane cō/ Ad qōnē
parari potuit et ad assumētis intē/ sm intē
tionem et ad assumptionis executionem. ¶ Primo mo ꝓprias.
do dico q partes fuerūt assumpte mediante toto. Fili9
enim dei assumere voluit partes nature humane: quia vo
luit assumere naturā humanaz: vnde naturā intendit p
se: et primo assumeret partes ꝓpter naturā. ¶ Secun/
do modo dicunt aliqui q aliquo modo fuit totum as/
sumptum mediantibus partibus. Inquantum. s. assum/
ptio totius includit totius constitutionez qd cōstituitur
ex partibus aliquo modo partes mediante toto inquan
tuž completiua perfectiōis nō inest partib9 nisi per totū.

¶ Alia

¶ Aliqui autē videtur dōm q̄ quantuȝ ad executionē
assumptionis assumptū fuit totū mediātibus partibus
suis nō ecōuerso: quia existētia tot⁹ in supposito filij dei
depēdet ab exñtia suaȝ ptiū in eo nō ecōuerso: vt patuit
in triduo mortis xp̄i qñ ptes existebāt in supposito filij
dei: que tñ totū nō ɔstituebāt: cū eēnt abinuicē sepate.

Ad p̄ᵐ s̄ȝ vnā opi. **Tenendo** q̄ humana natura fuerit assūpta me
diātibus partibus suis: pōt dici ad pri
muȝ in oppositū: quia ex hoc nō seqtur q̄ anima sit de⁹.
Nec enim possumus dicere q̄ natura humana sit deus:
sed sicut per vnionem nature humane. Uere dicitur q̄
homo est deus: ꝛ deus est homo: ita dicimus q̄ p̄ assum
Q̄ño cōi cant̄ idio mata. ptionem anime deus est animat⁹ ꝛ aliquod animat ū est
deus. Idiomata enīȝ nō cōicātur naturis significatis in
abstractione: sed in ɔcretione. ¶ Ad sc̄dȝ dōm: q̄ si pes
Ad sc̄dm christi fuisset separatus a corpore simul remanēdo diuini
tati vnitur latria fuisset adorādus: ꝛ quecūq̄ pars alia si
fuisset separata a toto: remanens tñ diuinitati vnita. Uñ
quia in triduo mortis xp̄i corpus remāsit vnitum diui
Sanguis xp̄i in tri duo ñ fu it diuini tati vnit⁹ nitati erat adorādum latria: ꝛ sil'r dōm de aia. Sanguis
autem q̄ nō est de corporis essentia postq̄ȝ a corpore fuit
separatus a latria nō fuit adorādus. ¶ Ad tertiuȝ cum
dr̄: q̄ ordine nature prius inest perfectio toti q̄ȝ ptib⁹ ꝛc̄.
Dicenduȝ q̄ veȝ est loquēdo de perfectione naturali de
supernaturali autēȝ nō opȝ q̄ sit veruȝ.

Ad p̄ᵐ in oppᵐ **Tenendo** autem q̄ partes aliquo modo fuerint
assumpte mediāte toto: potest dici ad
primū in oppositūȝ q̄ maior nō est vīr vera: essentia enīȝ
in p̄dicto cōuenit partib⁹ ꝛ toti: ꝛ tñ per prius conuenit
toti per partib⁹: quia partib⁹ nō cōuenit nisi p̄ reductio
Ad sc̄dm nem: ꝛ in ordine ad totuȝ. ¶ Ad sc̄dm dōm: q̄ nō plus
ɔcludit nisi q̄ totū aliquo modo fuit assumptuȝ mediā
tibus partib⁹: sed ex hoc nō seqtur q̄n partes aliquo mo
do fuerint assumpte mediāte toto: q̄ȝuis nō s̄m eundēȝ
moduȝ mediationis quo totū mediātibus partib⁹ est as
sumptum. Questio. II.

Q̄ō. II. **SEcundo** queritur vtrum caro fuerit
assumpta mediante anima.
Ar. p̄ᵒ Et videtur q̄ non. quia in triduo mortis xp̄i
anima fuit a carne sepata ꝛ suppositūȝ filij dei
Secūdo. a carne nō fuit separatuȝ. ¶ Itēȝ remoto medio quo ali
qua ɔiunguntur: que prius erant ɔiuncta separātur: sed
in morte xp̄i anima separata fuit a carne: nō tñ caro a di
uina persona: ergo nō fuit vnita anima mediāte.

In oppᵐ Secūdo. **Contra.** Damas. lib. 3. ca. 6. vnitū est carni per me
diuȝ intellectū verbuȝ dei. ¶ Itē Augu.
in sc̄da ep̄la ad Uolusianuȝ: longe ante medium dicit q̄
magnitudo virtutis filij dei sibi animā rōnalēȝ: ꝛ p̄ eā
dēȝ etiā corpus humanū totūq̄ oīno hominē in melius
mutandū nullo modo in deterius mutata coaptauit.

Ad q̄ōnē s̄ȝ mētēȝ ꝑpriā. **Respondeo** q̄ intentio filij dei fuit assumē cor
pus ꝑpter animā: vnde corp⁹ me
diante anima ordinatū fuit ad assumptionis intentionē
nec ꝑpter hoc oportuit q̄ in executione assūptionis pri
us assumeretur anima q̄ȝ corpus vel mediatius vniret:
cuȝ quādoq̄ illud quod prius est in intentione: posteri⁹
sit in executione: q̄ȝuis in ꝑposito nō sit ita: q̄ in exequē
do assumptionē filius dei non prius assumpsit animā q̄ȝ
corpus vel ecōuerso: nec īmediatius sibi vniuit vnuȝ q̄ȝ
aliud: q̄ȝuis per ordinē corpis ad animā ꝛ ecōuerso: cor
pus ꝛ anima magis fuerint cōgrua ad assumptionem ꝛ
vnionē. Cōgruitas tñ assumptibilitatis ipsius corporis
magis depēdebat ex sui ordine ad aiam q̄ȝ assumptibili
tas ipsius anime ex suo ordine ad corpus: quia aia deo ē
ꝑpinquior: ꝛ modis plurib⁹ vnibilis eīt ꝛ sic pȝ pro ma
gna parte via rñsionis ad argumēta vtriusq̄ ptis.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** dōm q̄ illud argumentuȝ ꝓcedit
de medio distātie vel colligentie:
ꝛ de medio necessitatis: corpus autē nō est vnitū mediā
te anima tāq̄ȝ per mediuȝ distātie vel colligātie: nec tāq̄ȝ
per mediuȝ necessitatis: sed cōgruitatis: inquātū corpus
ex sui ordine ad animā ɔgruuȝ fuit ad assūptionē ꝛ vnio
nem. Unio tñ anime ad corp⁹: ꝛ corporis ad suppositum
filij dei cōparabiles nō videtur: q̄ vnione nō fuit. Aia
enīȝ vnitur corpori: sicut forma mãe: corpus aūt persone
filij dei: sicut nā supposito: que vnio stabilior est: q̄ȝ erat
Ad 2ᵐ p̄ma: inquantū a cā imutabili depēdet. ¶ Ad sc̄dm dōȝ
q̄ maior est intelligēda de medio colligētie: ꝛ necessitatȝ
quale mediū nō fuit anima in assumptione ꝛ vnione cor
poris xp̄i ad personā filij dei. Q̄ño autem duo auctorita
tes ad partem aliā procedant satis manifestum est ex cor
Q̄ō. III. pore questionis. Questio. III.

Ar p̄ᵒ **TErtio** queritur vtruȝ anima fuerit assū
pta mediāte gratia. Et videtur q̄
sic. ad illud quod excedit facultatē nature nō
pōt natura attingere nisi gratia mediāte: sȝ ani
maȝ assumi ad vnitatē diuine p̄sone: maxime excedebat
Sc̄do facultatēȝ nature: ergo ad hoc assumi nō potuit nisi gr̄a
mediāte. ¶ Itēȝ Augu. de agone xp̄iano paȝ vltra me
diuȝ: ꝛ recitat Magister in l̄ra incōmutabilis ꝛ inuisibi
lis veritas per sp̄ūm animā assumpsit: quod de alio sp̄ū
intelligi nō videtur q̄ȝ de sp̄ū sancto: sed qd̄ assumit me
diante sp̄ū sancto: assumitur mediāte gr̄a: ergo incōmu
tabilis veritas: que est filius dei: animā assumpsit mediā
Tertio. te gratia. ¶ Item filius dei animam assumpsit median
te vnione: q̄ relatio medium est: inter extrema: sed ipsa
vnio est maxima gratia: ergo assumpta fuit anima a filio
dei gratia mediante.

In oppᵐ **Contra.** in his que miraculose fiunt nō reqrit̄ ali
quod mediuȝ disponēs: sed assumptio aīe
ad diuinā personā facta fuit miraculose: ergo nō fuit fc̄a
Secūdo. gr̄a mediāte: nec alia disp̄ōne animā eleuāte ad illā vnio
nem. ¶ Itēȝ que per mediuȝ vniūtur distant abinuicēȝ
q̄ q̄ nō distāt imediate ɔiūcta sunt: sed aia assūpta a p̄so
na filij dei ab ea nō distat: ɔ̄ nullo medio sunt ɔiūcta.

Ad q̄ōnē s̄m mētē ꝑpriā. **Respondeo** q̄ animā assumptā fuisse gr̄a me
diante tripliciter potest intelligi
vno modo tāq̄ȝ medio distantiā inter extrema importā
te: ꝛ sic nō est veȝ: sȝ sic potest dici caro vnita oīt carth
lagine mediāte. ¶ Alio modo tāq̄ȝ medio disponēte et
inter extrema nullaȝ distātiā importāte: quod dupliciter
potest intelligi: vno modo ita q̄ gratia fuerit mediū ne
cessarie dispositiōis sine qua nō potuisset fieri assumptio
s̄m quē moduȝ dicimus organizationē corporis esse ne
cessariūȝ ad anime susceptionē: ꝛ hoc modo dicunt aliq
q̄ anima fuit assumpta gratia mediāte. Aliqui autem vi
detur cōtrariuȝ opinātibus q̄ filius dei de potētia abso
luta aiam rationalēȝ sine aliquo habitu gratuito potuis
set assumpsisse. Alio modo ita q̄ gr̄a fuerit mediū con
gruitatis s̄m quem moduȝ dicimus mulierem nobilē ꝛ
gratiosam assumi a rege in matrimoniū mediāte sua no
bilitate: ꝛ gratiositate: ꝛ sic verum est s̄ȝ cōem opinionē
Instātia. animaȝ fuisse assumpta gr̄a mediāte. ¶ Sed cōtra hoc
aliq sic arguūt exñtia accñtia in s̄bto ordine nāe p̄suppo
nit existentiaȝ subiecti: sed gratia anie xp̄i est in aia xp̄i
sicut acc̄ns in subiecto: ergo actualis ꝛ realis exñtia eius
in anima xp̄i presupponit actualēȝ ꝛ realem exñtiaȝ anie
xp̄i: sed anima xp̄i nūq̄ȝ habuit actualēȝ ꝛ realem exñtiā
nisi in verbo: ergo prius ordine nature fuit vnita verbo
vt supposito q̄ȝ fuerit subiectum gr̄a: nō potest ergo dici
fuisse assumpta a verbo mediāte gr̄a actual'r ꝛ real'r exi
stente in ea: q̄ si actualis ꝛ realis exñtia gr̄e in ea reddi
disset eā congruā ad hoc vt assumeretur a verbo: pri⁹ or
dine nature fuisset in ea gr̄a actual'r ꝛ real'r q̄ȝ a verbo fu
isset assumpta. qd̄ ostensum est falsum esse. ¶ Dicūt ergo di
cunt animā xp̄i ꝑ tāto fuisse assumptā mediāte gr̄a tāq̄ȝ

ctis vna cõis résultans ex vnione nature humane ad diuinã in dño iesu xp̃o nõ est cõez spẽz accipe. i. nõ sic ẽ ponere in xp̃o vnã nãz cõez cõstitutã ex diuina nã ⁊ hũana: vel ex dĩna psona ⁊ nã hũana: sicut in nobis ex vniõe corporis ⁊ anime qd̃ in assumptibile est: icurabile est. i. si aliquid de nostra natura nõ assumpsisset illud nõ curatum fuisset: nõ cõgruerit. Nota ꝗ nõ dicit nõ potuerit: predicant illum visibilẽ solem radios per oẽs feces spergere: ⁊ eos mũdos ⁊ sinceros seruare: cuius rõ est: quia sol cum inferioribus corporibus nõ cõicat in materia: neqʒ cum materiatex qua neqʒ cũ materia in qua sicut dicimus ꝗ anima est in corpore: vt in materia: cuz ergo deus in nullo cum istis inferioribus cõicet nullo modo potuit p carnis assumptionem inquinari per spũm animã: idest per portionez anime superiorem: portionem anime inferiorẽ vel per intellectiuam sensitiuã ⁊ vegetatiuã. Ex quo hominem deus assumpsit: idest naturez hominis nec caro prius fuit concepta ⁊ postmodum assumpta: verum est sm̃ ordinem temporis nõ nature.

Dist. 3. ¶ De carne quaz verbuz assumpsit qualis ante fuerit: ⁊ qualis assumpta sit. Dist. III.

De xp̃i cõceptiõe. Queritur etiaz de carne verbi: an prius ꝗ̃ conciperetur obligata fuerit peccato: an ⁊ talis assumpta fuerit a verbo? Sane dici potest ⁊ credi oportet: iuxta sanctoꝝ attestationis conuenientiã: ipsaz prius peccato fuisse obnoxiã sicut reliqua virginis caro: sed spiritus sancti operatione ita mundataz: vt ab omni peccati contagione imunis vniretur verbo. Pena tãtuz non necessitate: sed voluntate assumentis remanẽte. Mariaz quoqʒ totã spiritus sanct⁹ in eã preueniens a peccato prorsus purgauit: ⁊ a fomite pcti etiaz liberauit: vel fomitez ipsuz penitus euacuando: vt quibusdã placet: vel sic debilitando ⁊ extenuãdo: vt ei postmoduz peccandi occasio nullatenus extiterit. Potentiã quoqʒ generandi absqʒ viri semine virgini preparauit. Ita eniz verba euangelij docent: vbi angelus virginez alloquens ait. Spiritus sanctus superueniet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Et quod nascetur ex te sanctuz vocabitur filius dei. Cui sacra virgo respondit. Ecce ancilla domini: fiat mihi sm̃ verbũ tuuz.

Oĩa nõ solũ illa caro: sʒ ẽt sacra virgo ab oĩ peccato a spiritu sancto fuit mũdata.

Luc. 1.

Jo. dam. Quod exponens Joannes ait. Post cõsensuz sancte virginis: spũs sanctus preuenit in ipsaz: sm̃ verbuz domini quod dixit angelus purgãs ipsaz: ⁊ potentiaz deitatis verbi receptiuaz preparans simul aut̃ ⁊ generatiuã. Et tunc obumbrauit ipsaz dei altissimi per se sapientia ⁊ virt⁹ existẽs: idest filius dei patris homousios: idest consubstantialis sicut diuinuz semen. Et copulauit sibiipsi ex sanctissimis ⁊ purissimis ipsius virginis sanguinibus: nostre antique cõspersionis carnez animataz anima rationali ⁊ intellectiua: nõ seminans: sed per spirituz sanctũ creans: quare simul caro: simul dei caro: simul caro animata aĩa rõnali ⁊ intellectu fil' dei verbi caro aĩata rationali ⁊ itellectiua. Ex his perspicuũ fit quod ante diximus: carnez: scʒ verbi simul conceptaz ⁊ assumptaz: eandẽqʒ imo totaz virginez spiritu sancto preueniẽte ab omni labe peccati castificataz. Cui collata est potentia nouo more generandi: vt sine coitu viri: sine libidine cõcipientis in vtero virginis celebraretur cõceptus dei ⁊ hominis. Illa eniz caro quã deus de virgine si[illegible] vnire dignatus est sine vitio concepta: sine peccato nata est: hanc tamen carnẽ nõ celestis: nõ aeree: non alterius cuiusqʒ putes esse nature: sed eius cuius est omniuz hominum caro.

¶ Auctoritate firmatur ex tunc fuisse virginem immunem a peccato.

Quod autem sacra virgo ex tũc ab oĩ peccato immunis extiterit. Aug. euidenter ostendit in libro de natura ⁊ gratia inquiens. Excepta sancta virgine Maria: de qua propter honorez domini: nullaz prorsus cuz de peccatis agitur haberi volo questionẽ. Inde eniz scim⁹ ꝗ ei plus sit gratie collatuz ad vincenduz ex omni parte peccatuz: ꝗ concipere ac parere meruit: quã cõstat nulluz habuisse peccatuz. Hac ergo virgine excepta: si omnes sancti ⁊ sancte congregari possent: ⁊ quererẽt ab eis an peccatuz haberẽt quid responderent nisi sm̃ ꝗ Joannes ait. Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus nosipsos seducimus. Illa autem virgo singulari gratia preuenta est atqʒ repleta: vt ipsuz haberet ventris sui fructuz quez ex initio habuit vniuersitas dominuz: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis: tantũmodo generis: nõ criminis originem duceret.

Aug. c. 8. circa medium.

1. Jo. 1.

¶ Quare non fuit christus decimatus in Abraham sicut Leui. Cum caro quaz accceperit in eo fuit peccato obnoxia.

Cum autem illa caro cuius excellẽtia singularis verbis explicari non valet: anteꝗ̃ esset verbo vnita obnoxia fuerit peccato in maria ⁊ in alijs a quibus propagatione traducta est: nõ immerito videri potest in abrahaz peccato subiacuisse: cuius vniuersa caro peccato subiacebat. Vñ queri solet quare leui decimat⁹ dicatur in abrahã ⁊ nõ christus: cuz in lumbis abrahe vterqʒ fuerit sm̃ materialez rationem quando abrahaz decimatus est: ⁊ decimas dedit melchisedech. Tunc eniz apostolus Leui decimatũ dicit in abrahaz tãꝗ̃ in materiali causa. Quia ea decimatione sicut abrahã minor Melchisedech ostenditur: cui personaliter decimas soluit: ita ⁊ leuiticus ordo qui in abrahaz sm̃ rationez seminalem erat: ⁊ ex eo per concupiscentiaz carnis descendit: christus aut̃ nõ est decimatus:

Qua intelligẽtia leui decimatus dicat̃ i abrahã.

quia licet ibi fuerit scdm carnem non tamen descendit scdm legem cõem: scilicet per carnis libidinem: sicut etiam in adam omnes peccauerunt:
Aug. sup Gen. sed nõ christus. Unde Aug°. super Gen. sicut adam peccante qui in lumbis eius erant peccauerunt: sic Abraham dante decimas qui in lumbis eius erant decimati sunt: sed hoc non sequitur in christo: licet in lumbis Ade et abrahe fuerit: quia nõ scdm cõcupiscentiam carnis inde descendit. Cum ergo leui et christus scdm carnem essent in lũbis abrahe quando decimatus est: ideo pariter decimati nõ sunt: quia scdm aliquem modum non erat ibi christus quo erat ibi leui. Secundũ rationem quippe illam seminalem ibi fuit leui: qua ratione per concubitum venturus erat in matrem: scdm quã rationẽ nõ erat ibi christi caro quamuis scdm ipsam ibi fuerit marie
Scdm alique modũ ibi fuit leui qȝ nõ xpo. caro. Ille ergo decimatus est in abrahã qui sic fuit in lumbis abrahe: sicut ille fuit in lumbis patris sui: idest qui sic est nat° de patre abraham sicut ille de patre suo nat° est: scilicet per legem carnis et inuincibilem concupiscentiam.

¶ Qua ratione caro christi dicta est in scriptura nõ fuisse peccatrix sed similis: quo aperit quare obligata peccato nõ fuit in xpo.

Quocirca

primitias nostre masse recte assumpsisse dicit christus: quia nõ carnem peccati: sed similitudinem carnis peccati accepit. Misit enim deus filium suum: vt ait apostolus: in similitudinem carnis peccati. Assumpsit enim verbum carnem peccati similem in pena et non in culpa: et ideo nõ peccatricem.
Augu. de vbis apli Cetera vero hominũ omnis caro peccati est. Sola illius nõ est caro peccati: quia nõ eum mater concupiscentia: sed gratia concepit: habet tamen similitudinem carnis peccati per passibilitatem et mortalitatem: quia esuriit: sitiit: et huiusmodi. Licet ergo eadem caro sit que et nostra: nõ tamen ita facta est in vtero sicut nostra. Est enim sanctificata in vtero: et nata sine
Hiero. peccato: et nec ipse in illa vnquam peccauit. In pena ergo similis est nostre: nõ in qualitate peccati: quia pollutionem que ex cõcupiscentie motu concepta est omnino nõ habuit: nec ex carnali delectatione nata est. Uenit ergo ad corp° im-
Error cõponit. maculatum: quod preter libidinis concupiscentiam fuit cõceptum: nec illud in se habuit vitiũ quod in aliis est causa peccati: nec in eo peccauit. Ideoque vere dicitur verbi caro non fuisse in christo obligata peccato.

¶ Quidam videntur aduersari illi sententie qua dictum est carnẽ xpi nõ prius conceptã quam assumptã.

Illi autem

sententie qua supra diximus carnẽ verbi non ante fuisse conceptam quam assumptam: videtur ob-
Aug°. uiare qd Aug. ait super Joã. vbi legitur. Solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei sexagintasex annis edificatum est hoc templum: et in tribus diebus excitabis illud. Hic inquit numerus perfectioni dominici corporis conuenit: quia vt dicunt physici tot diebus forma humani corporis perficitur. Horum occasione verborum quidam dicere presumpserunt dominici corporis formam tot diebus ad modum aliorum corporum perfectã: et membrorum lineamentis distinctã: et mox verbum dicitur sibi vniisse carnem et animã: et hoc modo dicunt illũ numerum perfectioni dominici corporis conuenire. Sed alia ratio illius dicti extitit ex qua sane oritur intelligẽtia verbi. Non enim ideo illud dixit Augu. quin mox vt caro illa opere spirit° sancti sanctificata: et a reliqua separata fuit verbo dei cum aia vniretur: vt perfectus et verus deus esset perfectus et verus homo. Sed quia membrorum illius dominici corporis distinctio in ipso momẽto conceptionis et vnionis dei et hominis adeo tenuis erat et parua: vt humano visui vix posset subiici: diebus autem quos Augu. memorat perfecta est et notabilis facta. Incarnatum est ergo verbum:
vt ait Joan. damas. et a propria incorporalitate non recessit: et totum incarnatum est: et totum incircũscriptum. Minoratur corporaliter et cõtrahitur: et diuine est incircũscriptum: non coextensa carne eius cum incircũscripta diuinitate. In omnibus igitur qui super omnia erat: et in vtero sancte genitricis existebat: sed in ipso actu incarnationis. Jo. dam. quo in virgine qui erat vbique.

Ueritur etiam

de carne verbi. Superius determinauit Magister de persona naturam humanã assumẽte: et de modo assumendi. Hic determinat de qualitate nature assumpte: et diuiditur pars ista in partes quatuor. ¶ Primo ostẽdit Magister qualis fuerit in virgine caro illius humane nature: quam filius dei assumpsit. ¶ Secũdo qualis fuerit in patrib° antiquis ibi. [Cum autem.] ¶ Tertio qualis assumpta est a dei filio: idest quo circa. ¶ Quarto qualis fuerit in vtero virginis illius carnis formatio. ibi. [Illi autẽ sentẽtie.]

Circa

hanc distinctionem de tribus est principaliter querendum. ¶ Primo de matris xpi sanctificatione. ¶ Secũdo de xpi cõceptione. ¶ Tertio de eius sanctificatione. ¶ Circa primũ querũtur quatuor. ¶ Primo vtrum caro virginis fuerit sanctificata antequam aiata. ¶ Secũdo vtrum ipsa virgo fuerit sanctificata anteq̃ de vtero nata. ¶ Tertio vtrum post primã sanctificationem aliquod peccatum habuerit. ¶ Quarto vtrum post sanctificationem secundã qua sanctificata fuit in conceptione filii dei peccare potuerit.

¶ Questio. I. Q. ó. i.

Primo

ostendo quod caro virginis fuit sanctificata anteq̃ animata. Aposto- Ar. p°
lus ad Rom. xi. Si radix sancta et rami. Sed parentes beate virginis qui fuerunt ei° radix sancti fuerũt: ergo videtur quod caro virginis ex eis traducta sancta fuit antequam animata. ¶ Item nisi caro ei° fuisset Secũdo
sanctificata antequam aiata anima eius cõtraxisset originale peccatum:

peccatum:sed anima virginis originale peccatum nō cō
traxit:sicut enim dicit Ansel.in li.de ꝯceptione.v.longe
vltra medium.Decēs erat:vt ea puritate:qua maior sub
Tertio. deo ne qd intelligi:virgo illa niteret.ergo videt ꝙ caro
fuit sanctificata:anteq̄ aiata. ¶ Itē de re nō sancta:nō
est solēnizādum:sꝫ ꝯceptio carnis beate virginis est solē
nizāda.M[...]t enim eam solēnizant:nec reprehendunt:
ergo videtur ꝙ fuit sancta anteq̄ animata.

In oppm. **Contra.** cōtraria nata sunt fieri circa idem:sꝫ petīm nunq̄ est in carne ante aiationē.ergo nec
Secūdo. sanctitas. ¶ Itē sicut se hꝫ glorialis corpis ad gloriā aie:
sic videt se hꝫ sanctitas carnis ad sanctitatem aie:sꝫ cor
pus nunq̄ glorificat:nisi per anime glorificationē:ergo
nec caro sanctificat:nisi per anime sanctitatem.

Ad qōnē ɓm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ sicut petīm potest dici eē in ali
quo:sicut in subiecto ɓm quē mo
dum est in sola rōnali:vel itellectuali creatura:⁊ sicut in
cā ɓm quem modū dicit esse in carne ifecta sic carnē vir
ginis ante aiationē fuisse sanctificatā dupl'r potest intel
ligi:vno modo ita ꝙ ante aiationē facta fuerit subiectū
sanctitatis:⁊ sic nō potuit esse verum.Nulla enim crea
tura nisi rationalis:vel intellectualis potest esse sanctita
tis subiectum.Alio modo ita ꝙ illi carni fuerit data aliq̄
dispositio per quā esset in anima sibi vnienda sanctitatis
causatiua.⁊ hoc etiam nō est verū.Anima enim virginis
ex sui vnione ad illam carnem petīm originale cōtraxit.
Unde Ansel.2.li.cur deus homo:quasi in medio lib.di
cit de beata virgine ꝙ in iniquitate ꝯcepta est.⁊ in pecca
tis ꝯcepit eam mr̄ eius:⁊ cum peccato originali nata est:
qd̄ de natiuitate in vtero intelligēdum est. Augu.etiam
super Gen.bene vltra medium:dicit de carne virginis
ꝙ fuit concepta de propagine carnis peccati.

Ad pm. **Ad primum** in oppositum cum dicit ꝙ si ra
dix sancta ⁊ rami.⁊c̄.dico ꝙ ve
rum est:si radix est ramorū sub rōne qua sancta:parētes
aūt beate virginis sancti fuerāt rōne psone formal'r:non
causal'r rōne nature:rōne cuius ab eis fuit caro virginis
Ad 2m. ꝓpagata. ¶ Ad scdm dicēdū:ꝙ minor falsa est.Anima
enim virginis petīm originale ꝯtraxit.Descēdit enim ca
ro eius a pmis parētibus ɓm nālis ꝓpaginis legem:nec
obstat illa auctoritas Ansel.allegata:quia illi puritas soli
homini deo debebat:vt nulla vnq̄ peccati seruitute te
neretur:ad quā pertinebat diuī redemptio a peccato:sꝫ
post hanc puritatem matrem eius decuit hēe maximā.
Ad 3m. ¶ Ad tertiū dōm:ꝙ ꝯceptio nature humane beate vir
ginis nō carnis eius tm̄ solēnizatur nō habēdo aspectū
ad illum momētū quo eius aia petīm originale habuit:
sed ad sanctificatiōem per quā ab originali peccato mun
data fuit ꝙ eodem die cito post ꝯstitutionem nature ei'
Qō. II. pie creditur esse factum. Questio. II.

Ar. pº **SEcundo** querit vtrum virgo sanctifi
cata fuerit anteq̄ d vtero na
ta.Et videt ꝙ nō Aug.ad Dardanū:ppe me
dium eple:illa sanctificatio qua singuli effici
mur templa dei:⁊ in vnū oēs templū dei:non est nisi re
Secūdo. natorū:ꝙ nisi homines esse nō possunt.ergo nullus ante
natiuitatē sanctificat. ¶ Item glo.sup illud ad Ro.8.
Ut sit ipse pmogenit' in multis fratrib':dicit de xp̄o ꝙ
Tertio. primus sine pctō nat' est:sꝫ mater eius fuit ante ipm na
ta.ergo prius fuit nata q̄ sanctificata. ¶ Itē magister in
littera dicit de carne xp̄i ꝙ anteq̄ esset v̄bo vnita obno
xia fuit pctō in maria:qd̄ nō videt fuisse verū:si maria añ
suam natiuitatē in vtero fuisset sanctificata:qꝛ quando
fuit sanctificata:fuit a peccato mundata.

In oppm. **Contra.** ecclesia non solemnizat pro alicuius na
tiuitate:nisi fuerit natus in sanctitate:sed
solemnizat pro beate virginis natiuitate. ergo nata fuit
ex vtero in sanctitate.

Respondeo ꝙ virgo beata fuit sanctificata:an Ad qōnē
teq̄ de vtero nata:qd̄ ꝓbat aucto ɓm mētē
ritas ecclesie:que natiuitatē eius solēnizat:⁊ etiam ꝓbat ꝓpriam.
ex sacra scriptura p locū a minori:qꝛ ex quo Joā ⁊ Hie
remias de qbus minus videt q̄ de matre xp̄i:ante nati
uitatē ex vtero sanctificati sunt:vt habet Hiere.1.⁊ de
Joā.bap.Luc.1.Multo fortius h̄ credēdū ē de mr̄e dn̄i
nr̄i Jesu xp̄i.Ad hoc etiā est auctas bernardi in eplā ad
lugd.que est in ordine:⁊ numero eplaꝝ suaꝝ.163.dicen
tis.Fuit ꝓculdubio mr̄ dei ante sancta q̄ nata.rō autē
quare sacra scriptura eius sanctificationē anteq̄ nascere
tur non testificat exp̄sse est vt nobis det intelligi ꝙ tante
excellentie est esse matrē dei ꝙ habito expresse hoc testi
monio de eius sanctificatione:anteq̄ nasceretur rationa
biliter non potuit dubitari.

Ad primum in oppositū dōm:ꝙ illa scificatio Ad pm.
de qua loquit Augu.ibi est illa q̄
fit per sacrm baptismi que nō ꝯuenit nisi ex vtero natis:
qꝛ sicut in q̄rto ostēdet:Puer in ventre matris baptiza Ad 2m
ri nō pōt. ¶ Ad scdm dōm:ꝙ illa glo.intelligēda est de
natiuitate in vtero:que est qn in vtero ex vnione aie cū Ad 3m
corpore ꝯstituit homo. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ caro virginis:
post suā natiuitatē ex vtero:nō dī obnoxia fuisse pctō:qꝛ
petīm fuit in virginis aia:sꝫ ꝓpter fomitē qui cēntial'r re
māserat in carne:q̄uis eā nō iclinaret ad malū:nec red
deret eā difficilem ad bonum propter abundātiam gra
tie eā ad bonum inclinantis:⁊ impedientis inclinatio
nem fomitis ad malum. Questio. III. Qō. III.

TErtio querit vtrum post pmā sanctifica Ar. pº
tionē aliqd̄ habuerit petīm.Et vi
detur ꝙ sic.Augu.in lib.questionū noui ⁊ ve
teris testamenti.q.54.inter questiones noui te
stamenti tractans illud Luc.2.Tuam ipsius animā per
transibit gladius dicit ꝙ maria in morte dn̄i dubitauit: Secūdo.
sꝫ dubitare in fide petīm est. ¶ Itē Aug.in eodē lib.q.9.
inter qōnes noui testamēti dicit:ꝙ spūs scūs purificauit
ꝙ de maria virgine corpus saluator ꝯtulit:sꝫ purificatio
nō est nisi a pctō.ergo virgo maria post pmā scificatio Tertio.
nē petīm habuit. ¶ Itē Dam.li.3 c.2.dicit ꝙ post ascē
sum sancte virginis spūs scūs superuenit sup ipsā ɓm ser
monē quē dixit angelus purgans ipsam:sꝫ illa purgatio
non videt fuisse:nisi a peccato:ergo videtur ꝙ post pri
mam sanctificationem peccatum habuit. In oppm.

Contra. Bernar.in epla ad Lugdu q̄ est in nūero
eplaꝝ suarū.163.dicit. Puto ꝙ copiosius
munus grē in eam descēderit que nō solū eius sanctifi Secūdo.
caret ortū:sꝫ eā deicepo ab omni pctō custodiret imunē.
¶ Itē beat' Joā.baptista post suā scificationē in vtero
nō peccauit:vt videt:cū de ipso cantat ecclesia:Ne leui
saltē maculare vitā famine posset.ergo multo forti' ma
ria virgo post suam sanctificationem non peccauit.

Ad qōnē ɓm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ post pmam sanctificationē vir
go maria nullū penit' petīm ha
buit:nec interius aliquā inclinationem ad petīm:qꝛ per
abūdātiā grē repressus fuit in ea fomes:vel ligat':ne eā
ad malum aliqd inclinaret:vel ad bonum difficilē red
deret:q̄uis per illā grām nōdum eēt ꝯsecuta ꝯfirmatio
nem in bono que total'r excluderet flexibilitatē liberi ar
bitrij ad malum:qꝛ tn̄ fomes eam ad malū nō iclinabat:
nec a bono retrahebat:⁊ abūdantia grē ipsam efficaciter
excitabat ad bonū:⁊ diuinā ꝓuidentiā ipsā mō spāli:⁊
priuilegiato custodiebat:ideo postq̄ purgata fuit ab ori
ginali pctō per ei' sanctificationē in matris vtero q̄ fuit
eius sanctificatio pª:nunq̄ habuit:nec mortale:nec ve
niale petīm.Un̄ Aug.in lib.de nā ⁊ grā non multū ante
mediū dicit:ꝙ de scā virgine maria.ꝓpter honorē dn̄i:
nullā prorsus cū de peccatis agit hēe volo qōnem.Inde
enim scimus ꝙ ei plus gratie collatum fuerit ad vincen

dum omni ex parte peccatum que ꝯcipere:ac parere me
ruit eum quem ꝯstat nullum habuisse peccatum.

Ad pᵐū **Ad primum** in oppositum dicēdum:ꝙ in illa
auctoritate accipit dubitatio pro
admiratione nō pro hesitatione:nec mirādum si admira
Ad 2ᵐ batur dum ꝯsiderabat ꝙ deus ⁊ homo:ita ignominiose
tractabat. ¶ Ad scdm dicēdum:ꝙ ibi accipit purifica-
tio non pro purgatione ab aliquo pctō:sed pro totali so-
mitis a motione qui per pmaȝ sanctificationē:q̄uis vir
ginem nō inclinauerit ad maluȝ:tñ non erat eradicatus
eēntialr:sed per secūdam sanctificationem que fuit in cō
Ad 3ᵐ ceptione filij dei totalr admot⁹ est:vt in sequēti qōne de-
clarabit. ¶ Simili mō soluēdū est ad tertiū. Qō. IIII.

Qō. IIII. **Quarto** querit vtrum post sanctificatio
nem secūdam:qua fuit sanctifi-
Ar. pᵒ cata in ꝯceptiōe filij dei peccare potuerit. Et
videt ꝙ sic:in hac vita nobilius eēt nō pecca-
re:⁊ posse peccare:q̄ȝ non posse peccare. Vñ Eccl. 31. dr
ad laudem viri iusti ꝙ potuit transgredi:⁊ non trāsgres
sus:ergo magis fuit ad laudē virginis marie ꝙ potuerit
Secūdo. trāsgredi:⁊ nō sit trāsgressa q̄ȝ ꝙ trāsgredi nō potuerit.
¶ Item fomes est habitualis iclinatio in appetitu sensi
tiuo ad tendēdum in obiectum suū pter rōnē:⁊ ꝯtra ra
tionis imperium ex pctō pmoꝝ parētum mediāte crea-
ta nature corruptio. Fomes ergo vltra carnis eēntiam:⁊
sensitiui appetitus:nihil videt ponere. ergo nec eradica
ri pōt eēntia carnis ⁊ appetitus sensitiui remanētib⁹:sed
post pmam sanctificatiōem remāserūt in virgine carnis
Tertio. eēntie ⁊ appetitus sensitiui. ergo ⁊ fomes:⁊ ex ꝯñti possi
bilitas ad peccādū. ¶ Itē Ans. in li. de casu diaboli. c. 6.
dicit de bonis angelis ꝙ a deo ꝓuecti sūt:vt sint adepti
q̄cquid velle potuerūt:nec iaȝ videant:ꝙ plus velle pos
sint:⁊ ꝓpter hoc peccare nequeunt. Pcisa ergo causa im-
possibilitatis peccandi in hoīe est hīe quicq̄d homo pōt
velle:nec videre quid plus velle possit:sȝ hoc per secun-
dam sanctificationē nō est collatum beate virgini:q: per
eam statum glorie nō habuit. ergo videt ꝙ per secūdam
sctificationē nō fuit ꝯsecuta impossibilitatem peccandi.

In oppᵐ **Contra.** Chri. sup Math. c. 2. sup illud Math. 1.
Inuenta est i vtero hñs de spiritu sancto.
dicit ꝙ possibilitas esse credebat Joseph mulierē sine vi-
ro posse ꝯcipere:q̄ȝ mariaȝ posse peccare:sȝ nemo lauda-
tur de falsa credulitate:ergo post ꝯceptioneȝ filij dei ma-
ria virgo nō plus potuit peccare:q̄ȝ virgo nālr ꝯcipere.

Ad qōnē ṡm mētē doctoris. **Respondeo** ꝙ per secūdam sctificationeȝ vir-
ginis humilitas ꝯcupiscendi que
est fomes fuit totalr in ea destructa:⁊ peccandi possibili-
tas ab ea sublata. Per illam enim sanctificationē fuit in
ea perfecta charitas:⁊ sicut perfect⁹ charitatis actus:nō
pōt esse cum inordinato ꝯcupiscentie actu:ita nec perfe-
ctus charitatis habit⁹:cum humilitate ad ꝯcupiscēduȝ.
Vnde Aug. li. 83. q. qōne. 36. dicit. ꝙ nutrimētum chari
tatis est iminutio cupiditatis:perfectio nulla cupiditas.
Vnde sicut beata virgo post pmam scificationē non fuit
cōcupiscens ṡm actum:ita post secūdam nō fuit cōcupi-
scens ṡm habitum. vñ si post secūdam sanctificatiōeȝ de
carne ei⁹ fuisset aliq̄s purus homo miraculose format⁹:⁊
solis nālib⁹ relict⁹:ita fuisset integre nature:sicut eēt hō
ex elementis format⁹:⁊ suis naturalib⁹ relict⁹:salt̄ quā-
tum ad illam integritatē:cuius corruptio est inclinatio
ad pctm. ⁊ sicut videmus ꝙ a mā ꝓpter pfectioneȝ for-
me virtualr ꝯtinentis oīum formaꝝ gñabilium:⁊ corru
ptibiliuȝ virtutes:exclusa est priuatio:per quā est in mā
possibilitas ad aliam formā:vt pȝ in mā celi:ita dico ali-
qualr a simili ꝙ beata virgo in secūda sanctificatiōe:tam
priuilegiataȝ recepit grē pfectionē:vt ab ea fuerit exclu
sa possibilitas trāsmutationis ad ꝯtrium. s. ad pctm:⁊ ta-
lem gratiam decuit dari matri dei:q: nullo modo ꝯgrue
bat:vt mater dei esset:⁊ peccare posset.

Ad primum in oppositū dōm:ꝙ sapiens nō Ad pᵐ
intendebat dicere per illa verba
ꝙ posse transgredi eēt laudabile per se:sed per accñs:in-
quātum. s. includit liberū volūtatis arbitrium:⁊ inq̄ȝtuȝ
posse transgredi in exteriori effectu ostendit in illo:qui
nō sic transgredit esse mūditiam in affectu:ex quo enim
pōt facere malum effectū:⁊ non facit argumētum est:q:
nō vult. ¶ Ad scdm dōm:cū dr ꝙ fomes vltra carnis: Ad 2ᵐ
⁊ appetitus sensitiui eēntiam nihil ponit ⁊c̄. dico ꝙ fal-
sum est. ponit enim quēdā corruptionē in carne:⁊ in sen
sitiuo appetitu:que a pma istitutiōe nature humane nō
erat:etiam si suis nālib⁹ fuisset relicta:⁊ illa corruptio per
secūdam sanctificatiōem a carne virginis:⁊ appetitu sen
sitiuo fuit ablata. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ ibi Ans. tetigit vnā Ad 3ᵐ
cām impossibilitatis peccādi:sed pter illā pōt esse in sta
tu vie ex priuilegio spāli alia cā impossibilitatis peccādi
que fuit in beata virgine:vt supra dictum est.

Consequēter querit de scdo pnci
pali. Et circa h̄ que
runt quatuor. ¶ Primo vtꝝ caro christi fue
rit de sanguine virginis formata. ¶ Secūdo
vtruȝ in illa formatione virgo fuerit cooperata. ¶ Ter-
tio vtrum illa formatio fuerit naturalis:vel miraculosa.
¶ Quarto vtrum christi conceptio cōuenienter fuerit
per angelum prenunciata. Questio. I. Qō. 1.

Primo ostendo ꝙ caro xp̄i nō fuerit de
sanguine virginis formata apl's Ar. pᵒ
ad Rom. 1. dicit:de xp̄o ꝙ fact⁹ est ex semine
dauid ṡm carnem. Sȝ semē nō est sanguis. er- Secūdo.
go caro xp̄i nō fuit formata ex sanguine virginis. ¶ Itē
existētiuȝ in eadem spē mā est vnigenea:sȝ mā carnis hu
mane in hoībus:cōiter est semē. ergo caro xp̄i fuit forma
ta ex semine:nō ergo ex sanguine. ¶ Iteȝ ṡm phm secū- Tertio.
do de gñatiōe. In hñtibus symbolū facilior est trāsitus: T. c. 25.
sed caro similior est carni q̄ȝ sanguini:ergo magis decuit
carnem xp̄i formari ex virginia carne q̄ȝ ex sanguine.

Contra. Dam. li. 3. c. 2 dicit:ꝙ filius dei ꝯstruxit si- In oppᵐ
bi ipsi ex castis ⁊ purissimis sanguinib⁹ car
nem aiataȝ aīa rōnali. ¶ Item ṡm phm. 15. de aialibus. Secūdo.
Materia de qua formaſ corpus fetus:⁊ quā mr̄ admini-
strat sanguis est. Sȝ beata virgo in ꝯceptione xp̄i:mām
ministrauit:quā alie mr̄es administrāt. alr. n. non fuisset
vera mater:ergo materia de qua in vtero virginis caro
christi fuit formata fuit sanguis.

Ad istam qōnem dicūt aliqui ꝙ caro xp̄i Ad qōnē ṡm mētē
fuit de sanguine v̄ginis aloꝝ pᵃ.
formata:nō ex semine ꝓprie loquēdo de semine:sȝ maria
virgo ministrauit sanguineȝ subtilē ⁊ puꝝ:q̄ȝuis mulie-
res que ꝯcipiūt per ꝯcubitū viri ministrēt sanguinē mē
struū q ē sanguis grossus:⁊ ipurus. Vñ vr̄ phs velle. 15.
de aialib⁹. Corp⁹ pueri gñari de sanguine mēstruo mulie
ris nō ex semine. ¶ Alij aūt vr̄ ꝯtrauȝ:alr. n. gñatiua vir Opio 2ᵃ
tus virginis marie nihil opata fuisset in materie carnis
xp̄i dispōne seu pparatione:q: digestio nutrimēti in sto-
macho:⁊ digestio ei⁹ in epate:in quo de nutrimēto gñaſ
sanguis cū alijs humorib⁹:⁊ digestio eius in mēbris fue-
rit ope potētie nutritiue. Cuȝ ergo ad h̄ ꝙ mulier v̄e sit
pueri mr̄ reqraſ ꝙ virtus ei⁹ gñatiua cooperet salteȝ in
māe pparatione seu dispositiōe:⁊ illa dispositio sit per cō
uersionē sanguinis digesti in mēbris in semē vr̄ ꝙ caro
xp̄i fuit:formata ex semine facto per virtutē gñatiuā vir
ginis ex purissimo sanguine eius in membris digesto.
¶ Mihi aūt vr̄ ꝙ caro xp̄i fuit formata nō imediate de Ad qōnē ṡm mētē ppriam.
sanguine:nec de semie. ita pfecte hñte formā semis:sicut
hȝ semē virile:q: in mulierib⁹ residuuȝ sanguinis in mē
bris digesti nō puenit nālr ad cōpletā seminis digestionē
ꝓpter debilitatē v̄tutis:⁊ pp hoc phs in respectu seminis
virilis

virilis notat illud noĩe mẽstruũ:ſ3 tñ virtus generatiua virginis ſubtilem ſanguinẽ ⁊ purũ in mẽbris digeſtũ alterauit:⁊ diſpoſuit ad hoc:vt eẽt ꝯueniens mãle ꝑncipiũ ꝓximũ de quo fienda erat caro xp̃i ope ſpũs ſancti. Illõ ergo tenuit q̃ſi mediũ iter verũ ſanguinẽ in quo pfecte remanet forma ſanguinis:⁊ illud in quo eſt pfecte forma ſeminis:nobilius tamẽ ⁊ purius fuit in virgine q̃3 vnq̃3 fuerit in aliqua muliere. ¶ Ex dictis faciliter poteſt reſpondi ad argumenta ad aliam partem.

Ad p^{m}. **Ad primum** dõ3:q caro xp̃i fuit formata ex ſemine eo mõ quo ſemẽ eſt in mulierib^{9}:tanq̃3 ex ꝓximo mãli ꝑnº ⁊ ex puriſſimo ſanguine: tanq̃3 ex ꝑnº remoto:q: illud ſemẽ ex puriſſimo ſanguine factũ fuit. ¶ Ad 2^m dõm:q fuit formata:⁊ ex ſemine

Ad 2^m eo mõ quo eſt in mulierib⁹:⁊ ex ſanguine:ſicut dictuꝫ eſt

Ad 3^m in ſolõne ꝑcedẽtis argumẽti. ¶ Ad 3^m dõm:q q̃uis caro ſimilior ſit carni:q̃3 ſanguis ſm ſiĩtudinẽ ſpẽi:non eſt tñ ita ꝯueniẽs gñatiõis mãle ꝑn^{m}:q: ſanguis magis ꝯuenit cum carne reliq̃e partib⁹ corꝑis ſm ꝓportionẽ potẽtie ad actuꝫ q̃3 caro cũ carne. Ille.n.ſanguis alteratus p gñatiuaꝫ mõ ſupradicto eſt in potẽtia paſſiua ꝓxima ad totum:caro aũt nõ eſt potẽtia ad totũ:cuꝫ ſit actu pars.

Ad ꝑmũ in opp^{m} **Ad primum** alterius partis dõ3:q auctoritas Daſ̃.itelligẽda eſt ita q caro xp̃i fuerit formata de puriſſimo ſanguine:ſicut de ꝑnº mãli remoto:⁊ loquit̃ in plurali ad ſignificãduꝫ q nõ tm̃ fuit formata de ſanguine:ſ3 etiã de alijs trib⁹ humorib⁹:q cuꝫ ſemine cõmiſcent̃. ¶ Ad 2^m dõm:q phs illud ꝑn^{m} pro

Ad 2^m ximũ qõ miniſtrãt mulieres vocat mẽſtruum:nõ q: ſm rei vitateꝫ remanent plene ſub forma ſanguinis mẽſtrui: ſ3 q: nõ attingit plene ad ſemis digeſtionẽ:⁊ formã. Vñ Auic.15.de aĩalib⁹.c.de dita in duobus ſpermatib⁹:⁊ ſanguine mẽſtruo ſic dicit. A muliere nõ deſcẽdit ſperma ſ3 ſimilitudinẽ viri gñantis:⁊ tu cuſtodias:qm̃ nõ dico q nõ emittat ſperma aliquo mõ:ſicut putat hõ mali itellẽs: ⁊ illud ꝑn^{m} multo nobilius miniſtratũ fuit a virgine q̃3 miniſtret̃ a q̃cũq3 alia femina:q: in ea factũ fuit nõ de ſanguine groſſo vel impuro:ſ3 de ſanguine ſubtili:⁊ puriſſimo:⁊ fuit miniſtratuꝫ a v̾gine ſine q̃cũq3 deordinatiõe:⁊

Qõ. 11. ſine diminutione puritatis:⁊ integritatis ſue. Qõ. 11.

Secundo querit̃ vtrũ in formatiõe carnis xp̃i virgo fuerit coopata.

$Ar.p^{o}$ Et vr̃ q ſic. Daſ̃.lib.3.c.2.dicit:q poſt aſſenſum ſp virgĩs ſpũs ſcũs ſupuenit ſup ipſaꝫ:⁊ paucis iterpoſitis ſequit̃ virtutem ſuſceptiuã vbi dei tribuens ſimul ⁊ gñatiuã. Cuꝫ ergo per virtutẽ ſuſceptiuã intelligat̃ virt⁹ paſſiua:vr̃ q per gñatiuam itelligat̃ actiua:per quã actiue fuerat iformatiõe carnis xp̃i coopata.

Secũdo. ¶ Itẽ ſm Cõmẽ.ſup 2^m de aĩa. Oẽs potentie vegetati-

Cõ.14. ue ſunt actiue:ſ3 gñatiua eſt potẽtia vegetatiua.ğ eſt actiua.per illam ergo beata virgo fuit aliq̃d coopata in xp̃i

Tertio. carnis formatiõe. ¶ Itẽ aſſimilatio eſt per virtutẽ actiuam in ſemine:ſ3 filius aliqñ aſſimilat̃ mr̃i ergo aliq̃ virtus actiua ad formationẽ corꝑis eẽt in matris ſemine.

In opp^{m} **Contra.** caro xp̃i formata fuit in iſtãti:ſ3 virt⁹ creata nõ põt coopari in formatiõe carnis q̃ fit in iſtãti:ergo virgo beata nõ fuit aliq̃d actiue coopata in

Secũdo. formatione carnis xp̃i. ¶ Iteꝫ phs.15.de aĩalib⁹ dicit:q in gñatione ex mare eſt ꝑn^{m} motiuũ:femina aũt eſt ſicut mã:ſed mã nõ coopat̃ in cõpoſiti formatione:ergo vr̃ q virgo beata non fuit coopata in carnis xp̃i formatione.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ alioꝝ p^{a}. **Ad iſtam queſtionẽ** dixerũt aliq q beã virgo:nec fuit cooperata in xp̃i carnis formatiõe:nec in mã ꝑparatiõe:⁊ tñ vera mater xp̃i eſt:q: ſpũs ſanctus illam mãm de qua

ꝯtra opi. formauit illaꝫ carnẽ ſumpſit in virgine. ¶ Sꝫ ꝯtra hoc arguit̃ ſic. Si.n.ad rõnem maternitatis ſufficeret materiaꝫ fetus ſumi de mr̃e:tũc ſi vnuꝫ hõ miraculoſe formaretur de coſta vnius mulieris:vere eſſet filius eiº:qõ falſum eſt. Pari.n.rõne Eua fuiſſet filia Adẽ. ¶ Alij dicũt 2° opio q fuit coopata:⁊ in materie ꝑparatione:⁊ in tota:carnis formatiõe.alr̃.n.non fuiſſet vera mr̃:vt eis videt̃. ¶ Sꝫ ꝯ ſcdãm. ꝯtra hoc arguit̃ ſufficienter per ꝑmã rõnẽ:ad ſecundam partem adductã. ¶ Alij dicũt q q̃uis nõ fuerit coopata in tota carnis formatiõe:fuit tñ cooperata ad cõplemẽ- 3° opio tum ipſius carnis:q: complemẽtum rei etiam per nãm fieri põt in inſtãti. ¶ Sꝫ ꝯtra hoc etiam arguit̃ ſic:nobilius eſt cõplemẽtum q̃3 illud qõ eſt citra cõplementum. ꝯ tertiaꝫ. Si ergo nõ fuit cooperata in formatiõe eius:qõ fuit citra cõplementum:nec fuit cooperata in formatiõis complementi. ¶ Alij dicũt q q̃uis nõ fuerit coopata in carnis xp̃i formatiõe:tñ q: in mã miniſtrata a virgine erat potẽ- 4ª opio tia actiua p quã potuiſſet coopari in formatione ſi fuiſſet facta in tpe:ideo fuerit vera mr̃. ¶ Sꝫ cõtra. Aut.n.illa ꝯ quartã potẽtia actiua fuiſſet ibi nãliter:aut miraculoſe:nõ nãlr: q: ſicut dicit phs.15.de aĩalib⁹. In reb⁹ habẽtibus virtutes diſtinctas:⁊ corꝑa diſtincta:⁊ naturas diuerſas neceſ diuerſat̃ virtus opantis ⁊ patiẽtis:ita q eſt vir ſicut mouens ⁊ operans ⁊ femina ſicut patiens ⁊ paucis interpoſitis ſubdit q ſemp ſperma femine eſt ſicut mã:ğ in mã que miniſtrat̃ a matre nõ eſt nãliter aliqua virtus actiua ad corꝑis prolis formationẽ. Nec etiã fuit ibi miraculoſe:q: ſi fuiſſet data ad cooperãduꝫ in carnis formatiõe: in qua cooperari nõ potuit:vt ſuperius oſtẽſum eſt:ſuperflue fuiſſet data:ſed in operib⁹ miraculoſis:nihil eſt ſuperfluũ:nec fruſtra:cũ etiã nã nihil faciat fruſtra ſm phm.1. T.c.32. celi ⁊ mũdi.⁊.3 de aĩa. ¶ Preterea pp potẽtiã cooperã- T.c.45. di ad formatiõem fetus:niſi ꝓdeat in actũ:nullus põt dici pr̃ ⁊ mater. Vñ ſi ad rõneꝫ matris reqreret̃ corꝑatio in formatiõe corꝑis ꝓlis dato q in mã a virgine miniſtrata fuiſſet aliqua potẽtia actiua ſiue per naturam:ſiue per miraculuꝫ:per quã potuiſſet cooperari ad formationem corꝑis xp̃i ſi fuiſſet formatũ in tpe quo formãt̃ corꝑa alioꝝ:nihilominus nõ fuiſſet vera mater:⁊ quo in Ad qõnẽ illa formatiõe nõ fuit cooperata. ¶ Videt̃ ergo mihi di- ſm mẽtẽ cendum:q in mã miniſtrata a virgine:nõ fuit aliq̃ vir- ꝓpriam. tus actiua:per quã fuerit ſpũi ſancto cooperata i carnis xp̃i formatione:⁊ tñ cum virgo ſit vera mr̃ xp̃i:opꝫ concedere q totum illud fecerit ad ꝯceptionẽ corꝑis xp̃i: Que ſiũt qõ requirit̃ ad rõneꝫ mr̃is. ¶ Ad cuius itelligẽtiam cõ- aũ exituꝫ ſiderãda ſunt tria que ſiunt anteq̃3 puer naſcat̃ de vtero: pueri ex que ſunt materie ꝑparatio:⁊ de materia ꝑparata corꝑo- vtero. ris formatio:⁊ illius animatio ⁊ pueri nutritio ⁊ ꝯſeruatio. In ꝑmo fuit cooperata virgo beata per virtutem generatiuam.per eam n.humorẽ ſanguineum in membris digeſtum in ſemen ꝯuertit eo mõ quo ſemẽ eſt in mulierib^{9}:⁊ illud ſemẽ decidit ſine quacũq3 deordinatiõe:⁊ ſalua pfectiſſime mẽtis ⁊ carnis ⁊ appetit⁹ ſenſitiui integritate ⁊ dignitate ⁊ ſanctitate ⁊ ad debitum locũ ꝯceptiõis trãſmiſit:q̃ tria cõprehẽdunt̃ ſub materie ꝑparatiõe ⁊ diſpoſitione que fit per gñatiuaꝫ matris:de illo aũt ſemine ſic ꝑparato ſpũs ſcũs excellenter ſupplens illud qõ in cõceptione prolis in alijs mulierib⁹ fit per virtutem actiuã ſeminis patris in inſtãti formauit corpus xp̃i:⁊ aĩa intellectiua aĩauit:⁊ corpus ⁊ aĩaꝫ ſimul ꝯiũcta pſone filij dei vniuit:⁊ in hoc gñatiua virginis nõ fuit cooperata:nec enim in alijs matribus eſt aliqua virtus actiua in earuꝫ ſemine per quã cooperet̃ ad prolis formationẽ.hoc eniꝫ non requirit̃ ad rõnem matris. ¶ In tertio aũt hoc eſt in ꝯſeruatione:⁊ nutritione cooperata fuit multo perfectius ⁊ excellentius q̃3 matres alie.

Ad primum in oppoſitum dicẽdum:q in conceptione chriſti duplex fuit mira- Ad p^{m} culum vnum q femina cõcepit deum:aliud q virgo cõcepit filium:quãtum ad ꝑmum virgo ſe habebat in pura potẽtia paſſiua obedientie:q̃tũ ad 2^m erat in virgine

potentia actiua ad materiam ministrandã. ppter primũ dicit Dam. q spũs sanctus dedit virgini potẽtiam verbi dei susceptiuam: quia talis potẽtia cõmuniter non dicitur dari quousqз datur actus eo q potentia minus remota: quãtum aũt ad 2m dicit tribuisse generatiuam: non quia tunc primo spiritus sanct9 ei dederit illam potẽtiaз que dicit generatiua: sз q illam materiam que fuit per generatiuam virginis ministrata: spũs sanctus ad actum reduxit: ad quem per gñatiuaз virginis nõ potuisset reduci.

Ad 2m ℭ Ad scdm dicẽdum: q generatiua viri actiua est 1 e in seminis formatione: ɀ decisione ad locum ɔceptionis trãsmissione: ɀ in corporis ꝓlis formatiõe: gñatiua autez mulieris in trib9 primis est actiua: nõ tamẽ pfecte in seminis formatiõe: q nõ põt sanguinẽ conuertere in semẽ pfectũ: vt supius visum ẽ: sed in formatiõe corporis ꝓlis de illo semine: actiua nõ est: vt suptus est oñsum.

Ad 3m Cur fili9 aliqñ assimilet matri. ℭ Ad tertium. dõm: q assimilatio: qua filius assimilatur matri nõ est p virtutẽ actiuã: que fit in semine matris: sed p illã que est in semine patris. Actus eniз actiuorũ nãtum sũt in patiẽte: ɀ disposito. Quãdoqз aũt cõtigit: q semẽ mulieris est magis dispositũ ad hoc: vt fetus de illo formandus: magis assimilet matri: ɀ qñqз cuз hoc est virtus in semine patris: nõ ita fortis: q fetus possit assimilare patri in sexu: ɀ q nã facit melius: qd põt: format tũc fetum feminei sexus: qñqз est ita fortis: q põt assimilare patri in sexu: nõ tñ ita fortis: q possit assimilare in figura corporis: ɀ ppter dispositionẽ materie põt assimilare matri Ad predicta aũt coadiuuãt fortis imaginatio viri respectu figure mulieris: ɀ fortis imagiatio mulieris: ɀ dispositio loci matricis: ɀ aliqñ alie cause accidẽtales que ad hoc possunt ɔcurrere. ℭ Argumẽta ad partem aliaз nõ plus ɔcludunt: nisi q beata virgo nõ fuit cooperata actiue in corporis xpi formatione. Sз ex hoc non sequit: qn cooperata fuerit in materiam pparando: ɀ disponẽdo: ɀ formati pueri nutritiõe in vtero ɀ ɔseruatiõe.

Qõ. III. Questio. III.

Ar. p9 **Tertio** querit vtr formatio corporis xpi fuerit materialis: vel miraculosa. Et videt q naturalis. Aug. in libro de fide ad petrum: longe ante finẽ libri. Firmissime tene ipm qui eẽntialr natus est de pñe eẽntialr cõceptum: naturãqз de virgine ipmqз vnuз eẽ: ɀ vni9 nature cũ virgine: sed ex quo est eiusdem nature cum mre: ɀ est ei9 filius naturalis: ɀ sз naturalis filij formatio naturalis est.

Secũdo. ℭ Item opatio miraculosa non est ab aliq̃ creatura. Sed vere dicit q virgo genuit xpm. ergo illa genitura nõ fuit miraculosa.

Tertio. ℭ Item qñis miraculose restituat alicui visus: tñ pñs operatio est naturalis. ergo silr: qñuis miraculose p spiritum sanctum data fuerit virgini generandi potẽtia: videtur q sequens operatio fuerit naturalis.

In opp9 **Contra.** Ans. in li. d ɔceptu virginali. c. 12. dicit: q in virgine nec volũtas creature prolem seminauit: nec natura germinauit: sз spũs sanctus: ɀ virt9 altissimi de virgine muliere virum mirabilr ppagauit.

Secũdo. ℭ Item Diony. epla. 4. ad Gaiũ loquẽs de Jesu dicit: q sup hoiem operat que sunt hois: ɀ hoc declarat virgo supnaturalr parturiens: naturalr ɔcipiens põt naturalr parturire. ergo vr q virgo filium nõ concepit naturalr.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ ppriam. Effectuз fieri d mã q̃druplr. **Respondeo** q formatio corpis xpi simplr fuit miraculosa: ɀ naturalis: tñ sз qd: q sic pз. Effectum. n. fieri de materia q̃druplr põt intelligi: aut de materia effectui proportionata naturalr: ɀ per agẽs naturale: aut de materia effectui nõ pportiõata naturalr: nec p agẽs naturale: aut de materia effectui naturalr pportionata: ɀ nõ per agẽs naturale: aut de materia nõ pportionata: ɀ per agẽs naturale. ℭ Prim9 modus pducendi effectum de materia totalr est naturalis: q ɀ ex parte agẽtis: ɀ ex parte pncipij passiui. ℭ Scds modus totalr est miraculosus: q ɀ ex parte pncipij actiui: ɀ principij passiui. ℭ Tertius modus est simplr miraculosus: q ex parte principij actiui: fm qd tñ est naturalis. s. ppter naturalẽ pportionem passiui pncipij ad effectuз. ℭ Quart9 modus est impossibilis: agẽs. n. naturale pp limitationẽ virtutis de materia effectui nõ pportionata: effectum pducere nõ põt. Quapp de agẽtibus naturalibus scdo de aĩa di: q actus eoꝝ sunt in patiente ɀ disposito. T. c. 14. Formatio aũt corpis xpi de materia ministrata a virgine facta fuit. Tertio modo: q virgo materiam dispositam ministrauit proportionatã ad formatiõem corporis humani: ita q si affuisset semẽ virile: potuisset de illa materia corpus humanũ naturalr formasse: ɀ q non affuit naturale agẽs: sз supnaturale. s. spũs sanct9: qui de materia ministrata a ṽgine corpus xpi supnaturale formauit: ideo in illa formatione fuit naturalitas fm qd. s. ex parte dispositionis materie: ɀ supernaturalitas simplr. Unde concedendum q formatio corporis xpi simpliciter fuit miraculosa: ɀ non naturalis.

Ad p9m Ad 2m **Ex dictis** pз respõsio ad pmũ argumẽtum in oppositum. ℭ Ad scdз dõm: q beata virgo nõ dr genuisse xpm: q corpus eius formauerit. Sed q materiam dispositã ad illam formationeз ministrauit. De materia aũt disposita põt aliqd fieri miraculose. Sicut pз cum aliqs infirmus: qui naturalr per longuз tps posset curari: subito curat opere spũs sci.

Ad 3m ℭ Ad tertiuз dõm: q non est simile de visu supnaturalr reddito cecoɀ ɀ de possibilitate generãdi data ṽgini: q visus qñocũqз datus natus est reduci in actum per agẽs naturale. Sed nõ fuit possibilitas data virgini que in actu potuisset reduci per agens naturale manẽte virginitate. Sз tñ per agens supernaturale. Questio. IIII.

Qõ. IIII. Ar. p9 **Quarto** querit vtrum xpi conceptio cõuenienter fuerit per angeluз pnunciata. Et videt q non: q sufficienter prenunciata fuerat per pphetã: vt pз. Jsa 7. Ubi dicit: ecce virgo concipiet: ɀ pariet filium ɀ. 9. vbi dicit. Paruulus natus est nobis ɀc. ergo supfluũ fuit eam prenunciare per angelum.

Secũdo. ℭ Iteз nõ est ɔueniens superiorem instrui per inferiorem. Unde fm Diony. in li. de angelica Hierar. c. 15. Superiores angeli nõ illuminant ab inferiorib9: sed beata virgo erat superior angelo: q erat a deo magis dilecta: ergo non fuit ɔueniens eã instrui per angelũ de incarnatiõis mysterio.

Tertio. ℭ Item nõ fuit cõueniens per eundẽ nũcium pnunciare ɔceptionem serui ɀ domini: sз ɔceptio beati Joãnis baptiste pnunciata fuit per Gabrielem: vt habet Luc. 1. ergo ɔceptio christi qui dñs eius est: nõ debuit pnunciari per gabrielem.

Quarto. ℭ Iteз cum incarnatio fuerit maximũ mysteriuз debuisset pnũciari per sũmum angelũ superioris Hierar. Sз fm Dio. in lib. de angelica Hierar. c. 4. Gabriel fuit de inferiori hierarchia. ergo videt q per eum non debuit nunciari.

In opp9 **Contra.** Luc. 1. Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee: cui nomẽ nazareth. ɀ postea seqt: dixit angelus ei: Ne timeas maria inuenisti gratiam apud deum. Ecce ɔcipies ɀ paries filium: ɀ vocabis nomẽ eius Jesuз. Hic erit magnus ɀ filius altissimi vocabitur. Ecce hinc pз virgini pnũciatum fuisse incarnationis mysterium: ɀ per angelum. s. gabrielem sensibili voce virginem allocutuз: ɀ q visibilr apparuerit: patet per glo. super illud. Turbata est in sermone eius: dicẽteз ex verecũdia pauet: ɀ alia glo. trepidare virginũ est: ɀ ad oẽs viri ingressus pauere: oẽs viri affatus vereri.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** q christi conceptio conuenienter fuit virgini pnũciata: vt fides de incarnationis mysterio argumentis plurib9 muniret: ɀ virgo ex maiori deuotione ad conceptũ efficeret. ℭ Cõueniens etiam fuit illam pnũciationem virgini fieri per angelum: q vita virginalis anqũtum est in carne: pter

carnis

carnis act⁹:vitā angelicā imitat. Vñ a Hiero.i sermone
de assūptōe btē virg.di angelis cognata vginitas. ¶ Et
ḡtetiā per icarnatiōis mysteriū de scis ruina angelica re
paraf:inquātum assumenf ad ordines de qbus mali an-
geli ceciderunt. ¶ Cōuenienter etiaȝ facta est per ange-
lum de Hierar.inferiori:vt ordo hierarchicus seruaref:
qui est:vt diuine illuminatiōes per angelos supiois hie
rarchie descēdant ad mediā hierarchiam:ꝛ inde ad infe
riorem:ꝛ ab inferiori ad hoies deriuanf. ¶ Cōueniens
etiam fuit illum esse de medio illi⁹ hierarchie:qui est or-
do archangeloꝝ:ꝛ in illo ordine sūmum:qꝛ maximū my
sterium nunciabat ad salutem humani generis ordina-
tum. ¶ Cōueniens etiā fuit:vt pdictū mysterium nun
ciando virgini in specie visibili appareret:vt vgo de my
sterio sensibilr ꝛ intellectualr erudiref:ꝛ consolaretur.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dōm:ꝙ q̄uis per
Isaiam ꝓphetizatū fuisset xp̄m
de virgine nasciturū:tñ per illā ꝓphetiaȝ que eēt illa vir
go:quātum ad psonam singularem expressum nō demō-
strabaf:ꝛ pterea:vt in qōne dictum est ꝯueniens fuit:vt
Ad 2ᵐ fides pluribꝰ argumētis muniref. ¶ Ad scdm dicēduȝ:
ꝙ ꝛ si beata virgo magis esset accepta deo:tamen ange-
lus ſm aliquid erat superior:inquantum illa adhuc erat
viatrix:ꝛ angelus cōprehensor. Fuerunt tñ qui dixerūt
Ad 3ᵐ ꝙ in via ante filij dei ꝯceptionē maria virgo nō hābuit
tātum de grā:q̄ntum hȝ quicūq̄ȝ angelus beatus. ¶ Ad
tertium cum di:ꝙ non fuit conueniēs per eundem nū-
tium ꝓnunciare ꝯceptionem serui:ꝛ dn̄i ꝛc̄. Dico ꝙ nō
est verum:quādo ad hoc nasciṫ seruus:vt sit domini pre
cursor:ꝛ vt testimonium phibeat de ipso: sic autem fuit
Joannes respectu xp̄i:fuit enim eius pcursor:vt scribiṫ
Jo.i.Venit vt testimoniū phiberet de lumine.i.de xp̄o.
Ad 4ᵐ ¶ Ad quartum pȝ solutio per dicta in corpore qōnis.

Consequēter querif de tertio pn-
cipali. Et circa hoc
queruntf quatuor. ¶ Primo vtrum caro xp̄i
fuerit infecta in antiquis parētibus. ¶ Scdo
vtrum aliquis de stirpe abrahe:in abrahā fuerit decima-
tus. ¶ Tertio vtrum christus in abrahaȝ fuerit decima-
Q. I. tus. ¶ Quarto vtrū xp̄s fuerit sanctificat⁹. Q. I.

Ar. pᵒ **Primo** ostēdo ꝙ caro xp̄i nō fuit īfecta
in antiqs parētibꝰ:vt dicit ma-
gister in lrā. Primitiaȝ nr̄e masse recte assum
psisse di xp̄s. Sed pmitia nostre masse fuit ca
Secūdo. ro in statu inocentie.ergo caro xp̄i in antiqs parētibꝰ in-
fecta non fuit. ¶ Item vt habitum est supra:corpus xp̄i
fuit formatum de purissimis sanguinibꝰ virginis:sed illi
sanguines nunq̄ȝ fuerunt in antiqs patribꝰ:qꝛ humores
Tertio. de nutrimēto generātur : ergo caro xp̄i non fuit infecta
in antiquis patribꝰ. ¶ Item corruptio humani generis
fuit sanabilis:ſȝ corruptio nullius rei:in qua nihil rema
net in corruptum sanabilis est. Vñ corruptio hois nō est
curabilis:nisi aliqd pncipium in ipso remaneat incorru-
ptum saltem.ergo videtur ꝙ semper in humano genere
remansit aliqua carnis portio incorrupta:per quam hu-
manum genus posset sanari.

In oppᵐ **Contra.** magister in littera dicit de carne christi ꝙ
credi oportet iuxta sanctorum attestatiōis
Secūdo. ꝯuenientiam ipsam prius fuisse peccato obnoxiam:sicut
reliqua virginis caro. ¶ Item caro christi in antiqs pa
tribus:non fuit substātialr distincta a carne reliqua:sed
distinctio ſm qualitates ꝯ.rarias psupponit nature subie-
cte distinctionem:qꝛ ꝯ.raria nō sunt simul in eodē.ergo
videtur ꝙ in antiquis patribus caro christi non fuit pu-
ra:cum caro eorum esset impura.

Ad qōnē ſm mētē alioꝝ pᵒ. **Ad istam qōnem** dixerunt quidaȝ ꝙ filiꝰ
dei corpus de natura ce
lesti assumpsit:ꝛ transiuit per ventrem virginis nihil de
ea assumens. ¶ Sed hec opio est heretica:quia ad illaȝ ꝯtra opi
sequeref:ꝙ xp̄s nō eēt verus filius virginis marie. Ali- nionē pri
quid enim accepit a matre filius eius. Sequeref etiaȝ ꝙ mam.
xp̄s non haberet verum corpus humanum:ꝛ ex ꝯsequē
ti ꝙ non esset verus homo:cum corpus humanuȝ sit de
essentia hois. Unde illud verbum Joā.6.quo xp̄s dicit
se de celo descendisse intelligēduȝ est rōne psone:que ad
nos descendit:non per sui mutationem:ſȝ per nostre na-
2ᵃ opio ture assumptionē. ¶ Alij dixerūt ꝙ in adā remāsit q̄dā
portio non infecta:que mediantibꝰ antiqs patribꝰ trans-
fusa fuit ad virginem mariam absq̄ȝ omni īfectione:ꝛ de
illa formatuȝ est corpus xp̄i. ¶ Sȝ hec opio est erronea. ꝯ scdam.
Ad illam enim sequeref ꝙ xp̄s non esset vere filius vir-
ginis marie:nec attinens ꝯsanguinitate alicui de antiqs
parētibus nisi Ade:qꝛ ſm illaȝ opionē:illa portio de qua
formatum est corpus xp̄i:nunq̄ȝ fuisset ꝯnaturalis beate
virgini:nec alicui de antiquis parentibus:nisi ipsi ade.
Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. ¶ Dicēdum est ergo ad qōnem ꝙ caro christi eo modo
quo fuit in antiqs parētibus in eis fuit infecta:ꝛ etiaȝ in
beata virgine anteq̄ȝ sanata:sed ante instās assumptiōis:
vel instāti assumptiōis:ita pfecte purgata est prius ordi-
ne nature q̄ȝ assumpta:vt in ea actu existente carne xp̄i:
nunq̄ȝ fuerit infectio. Vñ nō dicit aplīs ad Ro.8.ꝙ deꝰ
miserit filium suum in carnē peccati:ſȝ in similitudineȝ
carnis peccati. Q̄ūo autem caro xp̄i ſm rōnem semina-
lem fuerit in antiqs parētibus tangit Aug.10.sup Geñ.
longe ante finem dicēs. Qꝛ in lūbis abrahe nō erat caro
xp̄i ſm rōnem seminalem:ſȝ ſm solam substātiam corpu-
lem:que rō seminalis est vis actiua in semine patris:per
quā de mā ministrata a matre formaf corpꝰ pueri:q̄ȝuis
ſm sniam Auic.li.10.de aialibus:Semen patris ꝯuertaf
in sp̄ūs ipsius pueri. Vis aūt actiua:per quā formatū est
corpus xp̄i in antiqs parētibꝰ nō fuit:quia formatū fuit
per virtutē sp̄ūs sancti:nō ex virili semine:sed qꝛ mā di-
sposita de qua fuit corpus xp̄i formatū:fuit in antiqs pa-
tribꝰ:sicut in cā q est vnꝰ modus eēndi in cā ſȝ phm.4. T.c.23.
phy. Ideo fuisse dr̄ in antiqs parētibus ſm corpulētam
substātiam. Virgo.n.maria virtuteȝ administrādi mām
pparatam seu dispositam ad formādum corpus filij acce
pit a pr̄e suo:ꝛ ille de suo:ꝛ sic deinceps:vsq̄ȝ ad Adaȝ:ꝛ
qꝛ rō seminalis in semine patris virginis marie:per quā
dedit virgini virtutem naturalem:qua posset materiam
ad formationem conceptus ministrare ꝛ disponere seu
preparare fuit infecta:ꝛ similiter ratio seminalis in aliis
virginis:ꝛ sic deinceps vsq̄ȝ ad adam fuit. Ideo recte su
perius dictum est ꝙ caro christi eo modo quo fuit in an-
tiquis parentibus in eis fuit infecta.

Ad primum in oppositum dōm:ꝙ xp̄s dicif Ad pᵐ.
assumpsisse pmitiam nr̄e masse:
ꝓpter hoc ꝙ in eiꝰ carne:vt actu existēte eius carne:nul
la fuit infectio culpe:sicut nec erat in carne pmoꝝ parē- Ad 2ᵐ
tum in statu innocētie. ¶ Ad scdm pȝ solutio per illud:
qd̄ dictum est in corpore qōnis. Purissimi enim sangui-
nes virginis de qbus opere spiritus sancti formatum est
corpus christi fuerunt in antiquis patribus sicut in cau- Ad 3ᵐ
sa. ¶ Ad tertium cum dicitur:ꝙ corpus nullius rei in
qua nihil remanet incorruptum sanabilis est ꝛc̄. Dicen-
dum ꝙ hoc intelligendum est de sanabilitate que est per
potentiam actiuam rei infirme: Si enim omnes partes
hominis essent corrupte aliqua infirmitate : non posset
sanari per aliquam potentiam actiuam existētem in eo.
De sanabilitate autem que non dicit nisi potentiam pas-
siuam in infirmo ad sanitatem:non est verum:ꝛ hoc mo
do genus humanuȝ fuit sanabile:non enim fuit sanabi-
le per aliquam potentiam actiuam que esset in eo:sed in
deo. ¶ Argumenta ad partē cōtrariaȝ procedūt de car-
ne christi:anteq̄ȝ actu esset caro christi ſm esse.i.quod ha
buit in patribus. Questio. II.

Qō. ii. Ar. pᵒ **S**ECUNDO querit vtrū aliquis de stirpe abrahe, fuerit in abrahā deci matᵘ. Et videt q nō: Aug. 10. super Gen. longe ante finē dicit: q illud in abrahe carne deci mabat: qd curabat: sȝ nullus de stirpe abrahe fuit in ipso curatus: ergo nec decimatᵘ. Secūdo. ¶ Itē sicut in lege noua ba ptismus est remedium ɔtra pctm originale: ꝛ in lege ve teri circūcisio: ita sacrificia ꝛ decime in lege nature: vt vi det Hug. dicere. 1. li. de sacris parte. 11. c. 8. sȝ nullus pōt baptizari: nec potuit circūcidi in parētibus: ergo nec de cimari. Tertio. ¶ Itē leui in abrahā nō dedit decimas: quia dare decimam actᵘ est psonalis: nec in ipo fuit obligatus ad dandū decimā: imo postea a fratribᵘ suis decimas ac cepit: nec decima eius pars data fuit: nec per decimā fuit pfiguratus. ergo nullo modo fuit in abrahā decimatᵘ. ergo a simili: nec quicunqȝ alius.

In oppᵐ **CONTRA.** aplo ad Hebr. 7. Per abrahā ꝛ leui qui de cimas accepit decimatᵘ est. adhuc. n. in lū Secūdo. bis patris erat: qñ obuiauit ei Melchisedech. ¶ Item Aug. 10. super Gen. longe ante finem dicit: in lūbis abra he sm carnem constitutum leui decimatum.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **RESPONDEO** q decimatio nō solum erat actus moralis: sȝ etiā figuralis. Primo mō importat donatiōnē cuiusdam portionis terre nascē tium: ꝛ alioꝝ ad vsum humanū necessarioꝝ ad sustēta tionem ministroꝝ dei. ꝛ hoc fieri dictat rectū iudicium rōnis: sicut. n. dicit aplS. 1. ad Corin. 9. q altari deseruiūt: cū altario participant: ita ꝛ dñs ordinauit his qui euan gelium annūciant de euāgelio viuere: ꝛ sic loquendo de decimatione: nō dicit aliqs de stirpe abrahe in ipso deci matus fuisse. Secūdo modo loquēdo de decimatiōe: sic dico q oēs illi qui ab abrahā erāt descēsuri sm legē na turalis ppagationis in ipso fuerunt decimati qñ obtulit decimas Melchisedech. De qua oblatione hī Gen 14. Denarius enim inqȝtū est qdāȝ limes numeroꝝ figurat pfectionem: ꝛ nouenarius ab eo deficit impfectionē. Et ideo per hoc qd offerebat deo pars decima: figurabat in eo pfectio redūdans vsqȝ ad humani generis redēptio nem: ꝛ sanatiōnē. In eo aūt qui nouē ptes sibi retinebat: ꝛ in oibus descēsuris ab eo sm legem ppagationis nāls significabat impfectio: ꝛ īfirmitas spūalis remouēde per illum: cui decima offerebat. ¶ Cum ergo abrahā ipsi melchisedech: qui figurabat xpm dedit decimas de oibᵘ significauit in se: ꝛ in suis posteris descēsuris ab eo sm le gem naturalis ppagationis impfectionē tollendam per illius pfectionem: quē repñtabat melchisedech: ꝛ ideo qui ab ipso descēsuri erant sm legem ppagationis natu ralis in ipso fuerūt decimati. i. per decimātē figurati fo re sanandi ab originali peccato: ꝛ a potestate diaboli libe randi per christi perfectionem.

Ad pᵐ **AD PRIMUM** in oppositū dōm: q illud verbū curabat: sic dȝ glosari. i. curari fi gurabat. Ad 2ᵐ ¶ Ad scdm dōȝ: q sicut nullus pōt baptizari: nec poterat circūcidi: nisi natus: ita inqȝtum decimatio erat sacramētum in lege nature valēs ad remedium ori ginalis peccati: nullus decimabat: nisi natus: qꝛ per deci mationem nullius nisi iam nati remittebat originale pec catum. ¶ Preterea qꝛ circūcisio ꝛ baptismus sunt actᵘ in persona Ideo circūcidi in lege veteri ɔuenire non pote rat: nisi persone iam existēti in actu. Nec baptismᵘ in le ge noua. Sed pfigurari aliqd potest circa psonas nōdū existētes in actu: ꝛ ideo sm q decimatio erat actus figu ralis: decimari poterant in patre: qui nondum existebāt Ad 3ᵐ in actu. ¶ Ad tertium dicēdum: q procedit ab insuffi cienti: quia quāuis leui in abrahā nō dederit decimā: nec adhuc fuerit obligatᵘ: nec decima pars eiᵘ data: nec per decimam partem figuratus: tamen per imperfectio nem nouenarij quem ab abrahā sibi retinuit: data parte decima ipsi melchisedech: figuratus fuit leui habiturus imperfectionem non tollēdam nisi per illum qui repñsen tabat melchisedech. ¶ Auctoritates ad partē aliam pce dunt sm q decimatio erat actus figuralis. Qō. III. Qō. iii.

TERTIO querit vtrum xps in abrahā fue rit decimatᵘ. Et videt q sic: qꝛ si Ar. pᵒ cut impfectio redimēdorum figurabat per no uem partes: ita per decimā figurabat perfectio xpi: ergo sicut per retētionem nouenarij partium illi di cunt fuisse decimati: ita xps per oblationem decime: pōt dici fuisse decimatus. i. per decimam figuratus. ¶ Item Secūdo. illi in abrahā dicūtur fuisse decimati: qui futuri erāt pec cato obnoxij sm q hī potest per magistrū in lra. Sed caro christi in patribᵘ fuit obnoxia: vt habet etiā in lra. ergo videt q fuerit in abrahā decimatus. ¶ Item xps Tertio. non descendit ab abrahā nisi mediante beata virgine q in abrahā fuit decimata: ergo ꝛ ex ɔsequenti christus in abrahā fuit decimatus.

CONTRA. Aug. 10. super Gen. longe ante finē dicit: In oppᵐ xpm in lumbis abrahe non fuisse decima tum. ¶ Item aplo ad Hebr. 7. Prefert sacerdotiū chri Secūdo. sti sacerdotio Aarō: per hoc q leui de cuius stirpe descē dit aaron fuit decimatus in abrahā. xps autem non.

RESPONDEO q sm auctoritates pallegatas im mediate: ꝛ sm magistrum in lra Ad qōnē sm mētē ppriam. xps in abrahā non fuit decimatᵘ: sicut. n. in adam peccā te: non pōt dici xps peccasse eo q nō erat descēsurus ab eo sm legem ppagationis naturalis. Similr non debet dici decimatᵘ fuisse in abrahā: quia sm pdictam legem non erat descensurus ab eo: ꝛ ideo nec peccatū originale habiturus: nec aliqd aliud peccatum: ꝛ ex ɔsequenti nec curatione indigeo: nec redēptione. Cum ergo decimari esset per decimationē figurari indigere curatiōe: nō pōt vere dici xps in abrahā fuisse decimatus.

AD PRIMUM in oppositum dicēdum: q qꝛ deci ma non decimabat: sȝ illud a quo Ad pmū decima remouebat. Ideo qȝuis xps significaret per deci mam: nō pōt tñ dici in abrahā fuisse decimatᵘ: Sed il li qui figurabant per nouem ptes penes abrahā rema nētes. ¶ Ad scdm dicēdum: q qȝuis caro xpi in Adam Ad 2ᵐ fuerit peccato obnoxia eo modo quo ibi fuit: tñ caro xpi vt actu caro xpi: nunqȝ obnoxia fuit peccato: non autē decimabat in abrahā: nisi qui futuri erant peccato obno xij in sua naturali existētia. ¶ Ad tertium dicēdum: q Ad 3ᵐ in illo argumento est fallacia accidētis ex variatione me dij: aliter enim fuit beata virgo in abrahā qȝ christus in ea: qꝛ ipsa fuit in abrahā sm rōnem seminalē. nō sic aūt fuit xps in virgine maria. Qō. IIII. Qō. iiii

QUARTO querit vtrū christus fuerit san ctificatus. Et vr q nō: aplS ad Ar. pᵒ heb. 7. Talis decebat: vt eēt nobis pōtifex san ctus innocēs impollutᵘ. ergo xps nunqȝ non T. c. 47. sanctus: sed non sic sanctᵘ: nisi de nō scto: qꝛ sm pħm. 1. phys. Generationes fiunt ex ɔtrarijs. ergo xps nunqȝ fuit sanctificatᵘ. ¶ Item sm pħm. 8. phy. Omne pmū Secūdo. mouens in aliquo genere motus: non mouet illo motu. Unde primum alterās est alterabile. Similiter ergo pri mum sanctificans est non sanctificabile: sed christus pri mum sanctificans: ergo nunqȝ fuit sanctificabile: ꝛ ex ɔ sequenti nec sanctificatus.

CONTRA. Joan. 10. dicit saluator de se ipso quē pater sanctificauit: ꝛ misit in mūdū. ¶ Itē scifi In oppᵐ. Scdo. cari nō est tm̄ de nō scto scm̄ fieri: sȝ etiā de scō fieri ma gis scm̄. Sed xps de scō fuit scūs magis scūs: qꝛ vt dī Luc. 2. Jesus proficiebat etate ꝛ sapientia ꝛ gratia apud deum ꝛ homines. ergo fuit sanctificatus.

RESPONDEO q aliquid sanctificari qdrupl pōt intelligi. s. aut illud qd nō erat san ctum nec Ad qōnē sm mētē ppriam.

ctum nec erat nõ sanctũ fieri sanctum: aut illud qd erat non sanctum fieri scti: aut illud qd erat sanctum fieri intensiue magis sanctum: aut illud qd erat sanctũ fieri pluribus modis sctm. Tribus p̄mis modis xp̄s non fuit sanctificatus: nec rõne psone: nec rõne diuine nature: sʒ primo mõ sanctificatus fuit rõne humane nature: q: anteq̃ non esset nõ erat sancta: nec erat nõ sancta: ⁊ simul facta fuit ⁊ sancta facta. Secũdo vero mõ ⁊ tertio nõ fuit sanctificata: q: anima Jesu xp̄i fuit creata i sanctitate plena ꝙ intẽsiue non potuit fieri magis sancta: accipiendo aũt sanctificari quarto modo dicẽduʒ ꝙ xp̄s rõne psone põt dici fuisse sanctificatus: q: psona que plus erat sancta sanctitate increata per assumptiõeʒ humane nature sancteʒ facta fuit sancta sanctitate creata s̃m illum modũ loquẽdi quo dicimus ꝙ filius dei per assumptionẽ nature humane passibilis: factus fuit passibilis: ⁊ mortalis.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositum cum dr: ꝙ non fit sanctũ nisi de non sancto ⁊c̃. Dico ꝙ verũ est: accipiẽdo non sctm negatiue: vel priuatiue: ⁊ verũ est ꝙ humana natura Jesu xp̄i anteq̃ eẽt: nõ erat sancta. ¶ Ad scdm dicẽdum: ꝙ xp̄s inq̃tuʒ deus est p̄mum sanctificãs effectiue: ⁊ simplr: ⁊ iõ inquãtum deus nõ fuit sanctificat⁹: sed inq̃tum homo nõ fuit p̄mũ sanctificans simplr: sed per modum merẽtis: inq̃tum satisfecit p̄ peccatis nostris: ⁊ pro nobis erat: ⁊ ita nobis meruit: ⁊ per talẽ modum ipse nõ fuit sanctificat⁹. Nullus enim sibi meruit sanctificationẽ. alio tñ modo fuit sanctificatus: ⁊ hoc nõ est incõueniens: sicut iu videᷣ: ꝙ q̃uis primum mouens simplr non moueatur: tamen primum corpus alterans: ⁊ si non alteretur: tamen alio modo motus mouetur: vt patet in celo.

Ad pmũ in oppᵐ Ad 2ᵐ **Primum** argumẽtum ad parteʒ aliam pcedit de p̄mo sanctificatiõis mõ. ¶ Ad secũdũ dõʒ: ꝙ s̃m glosaʒ pro tãto di Jesus pfecisse sapia q: sapia qua plenus erat: ceteris ex tpe paulatim demõstrabat: ⁊ iuxta nãm hois gratia proficiebat nõ ꝙ ipse nõ habebat per accessum temporis accipiendo: sʒ pandendo donum gratie qd habebat: ⁊ dicit ille profectus fuisse apud deuʒ ⁊ homines: q: quãtum pficiente etate patefaciebat hominibus dona gratie ⁊ sapientie que sibi inerant: tãtum eos ad laudem dei excitabat.

Circa litteram. Ipsam prius fuisse peccato obnoxiam. Hic accipit peccatum pro corruptione que est in carne q̃ corruptio est causa peccati. ¶ Et virtus altissimi obũbrabit tibi. i. filius patris: q: per susceptionẽ nr̃e humanitatis obũbratus fuit: ⁊ etiaʒ hoc dictum fuit: q: ante pceptioneʒ filij dei ordine temporiʒ: ⁊ nature fuit omnimoda extinctio fomitis. Umbra eniʒ contra estum prestat refrigeriuʒ. Ex sanctissimis ⁊ purissimis ipsius virginis sanguinib⁹. i. humoribus ppingoribus ad generationem. Nostre antique psparsionis: illa antiquitas refert ad vetustatem pene nõ culpe. Ne seminãs. i. alam extraducet: nec seminãs corporale semen: sicut nec semen virile. Per spiritum sctm creans: hic accipitur creatio non proprie: sed prout extendit se ad factioneʒ de aliquo. Rationali ⁊ itellectiuo: hic accipit rõnale pro rationali per participatiõem: ⁊ intellectiuum pro rõnali s̃m se ipsum. His enim duobus modis dicitur rationale s̃m phm. i. ethi. c. penult. Hac virgine excepta ⁊c̃. Hoc intelligẽdum est de adultis: ⁊ per longum tempus: quia per momẽtum homo etiaʒ adult⁹ põt esse sine omni peccato. Apls leui decimatus dicit in abraham: hoc in questionibus expositum est. Ex decimatione sicut abraham minor melchisedech ostẽditur: cui personaliter decimas soluit: ita ⁊ leuiticus ordo. Supple ostenditur inferior sacerdotio christi prefigurato per sacerdotium Melchisedech: ⁊ procedit hec ratio s̃m ꝙ decimatio prefigurabat

Rõnale duplr.

indigere curatione: ex quo enim abraham offerendo decimas melchisedech a quo fuit benedict⁹ significauit se ⁊ totam posteritatem suam ab eo naturaliter propagandam indigere curatione: ⁊ benedictione per illum sacerdotem qui significabatur per melchisedech: ⁊ ille qui curat ⁊ benedicit: maior est eo qui curatur: sequit ꝙ maius est sacerdotium christi qd figurabat per sacerdotiuʒ melchisedech q̃ leuiticum sacerdotium. ⁊ sic arguit apostolus ad Heb. 7. Scdm quã rõnem non erat ibi christi caro: quãuis s̃m ipsum ibi fuerit marie caro. Hinc concludi potest ꝙ anima beate virginis ex sui vnione ad carnẽ contraxit originale peccatum. Hic numerus perfectioni dominici corporis conuenit: hoc exponit Aug. lib. 83. q. questione. 56. dicens ꝙ dicitur cõceptio humana sic procedere: ⁊ perfici ꝙ primis sex diebus quasi lactis habeat similitudinem: sequẽtibus nouem diebus cõuertatur in sanguinem: deinde. 12. diebus solidetur: reliquis deceʒ ⁊ octo formetur vsq; ad perfecta liniamenta membrorum omnium: ⁊ hinc reliquo tempore vsq; ad tempus part⁹ magnitudine augetur. Sex auteʒ ⁊ nouem ⁊. 12. ⁊. 18. in vnum coacti sunt. 45. ⁊ vno addito sunt. 46. qui cuʒ fuerit multiplicati per senartum numerum: qui huius ordinationis caput tenet: fiunt ducẽti sexaginta sex: idest nouem mẽses ⁊ sex dies: qui computant ab. 8. Kal. aprilis: quo die conceptus dominus credit: qui eodem die ⁊ passus est: vsq; ad. 8. Kal. January quo die nat⁹ est: nõ ergo absurde. 46. annis dicitur fabricatum esse templum qd corpus eius significabat: vt quot anni fuerunt in fabricatione templi tot dies fuerũt in dominici corporis perfectione: que verba Augusti. non sic intelligenda sunt ꝙ tot diebus dominicũ corpus: sicut alia corpora fuerit formatuʒ: quia vt superius dictum est in instanti fuit formatum: ⁊ a verbo assumptum: sed quia tot dies pcurrerũt anteq̃ membrorum dominici corporis distinctio posset notari corporali visu: si fuisset extra vterum visui corporali obiectum: ⁊ sic exponit verba Aug. magister. Sciendum etiam ꝙ predictus numerus formationis referendum est ad illos qui nascuntur mense nono: vel circiter: quia s̃m ꝙ citius: vel tardius formantur: citius vel tardius nascuntur: est enim formatio sexus: ⁊ motus: ⁊ parturitio. motus duplex est ad formationem: parturitio tripla ad motum.

Melchi sacerdotiũ melchisedech leuitico.

Nũerus dierʒ hũane conceptionis.

Quo die cõcept⁹ ⁊ natus et passus est christus.

¶ Quare in scriptura sepius tribuatur incarnatio que est opus trinitatis spiritui sancto: ⁊ de ipso etiã pceptus ⁊ natus dicatur. Di. IIII.

Cum vero incarnatio verbi sicut in superioribus tractatum est: operatio vere sit patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: inuestigatione dignuʒ nobis videtur quare in scriptura spiritui sancto hoc opus sepius tribuatur: ⁊ de ipso christus conceptus ⁊ natus memoretur. Non enim ideo operatio incarnationis spiritui sancto sepius tribuitur: ꝙ eaʒ ipse solus sine patre ac filio fecerit: sed quia spiritus sanctus est charitas ⁊ donum patris ⁊ filij: ⁊ ineffabili dei charitate verbum caro factum est: ⁊ ineffabili dei dono filius dei sibi vniuit formam serui. Non ergo frequens denominatio spiritus sancti ab illo opere patreʒ vel filium secludit: sed potius vno nominato tres intelliguntur: sicut fit sepe in alijs operib⁹. Unde Augusti. super hoc mouens questionem in

Augu.

hunc modum: tandem determinat in Enchi.
Solutio ita inquiens. Cum illam creaturam quam vir
go concepit et peperit: quamvis ad solam perso-
nam filii pertinentem: tota trinitas fecerit: ne-
que enim separabilia sunt opera trinitatis: cur
in ea facienda spiritus sanctus solus nomina-
tus est? An etiam quando unus trium in ali-
quo opere nominatur: universa operari trini-
tas intelligitur? ita vere est et exemplis doceri
potest. Audistis propositam questionem: eius-
demque solutionem vel expositionem.

¶ Quo sensu dicatur christus conceptus et natus
de spiritu sancto.

Sed non est in hoc diutius immo
randum. Illud enim
movet quomodo dictus est christus natus de
spiritu sancto: cum filius nullo modo sit spirit*us*
sanct*i*. Nunquid dicturi sumus patrem homi
nis christi esse spiritum sanctum: ut deus pater
verbum genuerit: spiritus sanctus hominem:
ex qua utraque substantia christus unus esset et dei
patris filius: secundum verbum et spiritus sancti filius
secundum hominem: quod eum spiritus sanctus tanquam pa
ter eius de matre virgine genuisset? Quis hoc
dicere audebit: cum hoc ita sit absurdum ut nul
le fidelium aures id valeant sustinere. Proinde
cum fatemur christum natum de spiritu sancto
ex maria virgine: quomodo non sit filius spiritus
sancti et sit filius virginis: cum et de illo et de illa
sit natus explicare difficile est. Proculdubio
Quod non quicquid de aliqua re nascitur eius filius dicitur. non sic de illo ut de patre. Sic autem de illa ut
de matre natus est. Non est autem concedendum
quicquid de aliqua re nascitur continuo eiusdem
rei filium nuncupandum. Ut enim omittam ali
ter de homine nasci filium: aliter capillum: aliter
pediculum et lumbricum: et quorum nihil est filius.
Ut ergo hec omittam: quoniam tante rei deformi-
ter comparantur: certe qui nascuntur ex aqua et
spiritu sancto: non aque filios eos recte quispiam
dixerit: sed dicuntur filii dei patris: et matris ec-
Non omnes qui dicuntur alicuius filii de illo nati sunt. clesie. Sic ergo de spiritu sancto natus est chri
stus: nec tamen filius est spiritus sancti. Sicut
econverso non omnes qui dicuntur alicuius fi
lii: consequens est ut de illo etiam nati esse dican
tur: ut illi qui adoptantur. Dicuntur etiam filii
gehenne: non ex illa nati: sed in illam preparati.
Cum itaque de aliquo nascatur aliquid: et non ita
ut sit filius: nec rursus omnis qui dicitur filius: de
illo natus sit cuius dicitur filius: profecto modus
iste quo natus est christus de maria sicut filius
et de spiritu sancto non sicut filius: insinuat nobis
gratiam dei qua homo nullis meritis precedentibus
in ipso exordio nature sue quo esse cepit: verbo
dei copularetur in tantam persone unitatem: ut idem
esset filius dei qui filius hominis: et filius hominis
qui filius dei: et sicut in nature humane susceptio
ne fieret quodammodo ipsa gratia illi homini na
turaliter qua nullum possit admittere pecca-
tum. que gratia ideo per spiritum sanctum est
significata: quia ipse proprie sic est deus ut si etiam
dei donum. Per hoc ergo quod de spiritu sancto
esse nativitas christi dicitur: quid aliud quam ipsa gra
tia dei demonstratur qua homo mirabili et inef
fabili modo verbo dei est adiunctus atque con-
nexus et divina gratia corporaliter repletus?

¶ Alia ratio quare dicatur natus de spiritu sancto.

Potest etiam dici christus secundum
hominem ideo na
tus de spiritu sancto: quia eum fecit. Inquan- Gal. 4. Augu. in ench.
tum enim homo est: et ipse factus est ut ait apo
stolus. Conceptus ergo et natus de spiritu san
cto esse dicitur: non quod spiritus sanctus fuerit vir
gini pro semine: non enim de substantia spiritus
sancti semen partus accepit: sed quia per gra-
tiam dei et operationem spiritus sancti de carne
virginis est assumptum: quod verbo est unitum.
Et in evangelio secundum hanc intelligentiam legi Mat. 1.
tur de maria quod inventa est in utero habens de
spiritu sancto. Cuius dicti rationem Ambro- Amb. in expone fidei catholice.
sius insinuans in tertio libro de spiritu sancto
ait. Quod ex aliquo est: aut ex substantia: aut ex
potestate eius est. Ex substantia sicut filius qui
a patre vel ex patre: et spiritu sancto qui a patre
et filio procedit. Ex potestate autem sicut ex deo
omnia. Quomodo ergo in utero habuit maria
ex spiritu sancto? Si quasi ex substantia: ergo spi
ritus in carnem et ossa conversus est? non utique.
Si vero quasi ex operatione et potestate eius vir
go concepit: quis neget spiritum sanctum domi
nice incarnationis auctorem.

¶ Quare apostolus dicat christum factum cum
nos fateamur eum esse natum.

Sed queri potest cum nos salvato-
rem natum profiteamur:
cur Apostolus eum factum dicat ex semine da Rom. 1. Gal. 4
vid: et alio loco factum ex muliere: cum aliud sit
fieri: aliud nasci. Aliquid ergo significavit hoc
dicto. Quia enim non ab humano semine con
gregata est caro domini in utero virginis. et cor
pus effecta: sed effectu et virtute spiritus sancti. ideo
apostolus dicit factum non natum. Aliud est. n. semi
ne admixto et sanguinis coagulo generare. Aliud
est non permixtione: sed virtute procreare. possunt
enim homines generare filios: sed non facere. Ecce
quare dicit apostolus factum et non natum. ne eius. s.
nativitas que fuit sine virili semine: nostre simi-
lis putaretur que conficitur seminum commixtio
ne. Ideo autem cum factum diceret: apostolus
addidit. ex semine david et quia si non intercessit
semen hominis in conceptione virginis: tamen
quia ex ea carne christus formatus est que con
stat ex semine: recte dicitur quia factus est.

Cum vero

Cum vero incarnatio ⁊c̃. Superius determinauit Magister de persona assumẽte ⁊ de modo assumẽdi: ⁊ de qualitate nãe assumpte. Hic determinat de assũptionis auctore. Et diuidit in ptes tres. ℂ Primo ingrit magr̃ quare opus incarnationis appropriat spũi sancto. ℂ Scdo quo sensu dicat xp̃us ꝯceptus ⁊ nat^o de spũ sancto. ibi. Sed nõ est in hoc. ℂ Tertio quare dic apl̃s magis xp̃m factũ ex muliere q̃z natũ. ibi. Sed qri põt. Secũda diuidit in partes duas. ℂ Primo ꝓcedit ingrendo ⁊ opponẽdo. ℂ Secũdo respõdendo ⁊ rationem reddendo. ibi. Proculdubio. Et ista in duas ƀm duas rationes quas ponit in respondendo. Secunda. ibi. Et potest etiam dici christus.

Circa hanc dis. querendũ est ꝑncipalr̃ de trib^o. ℂ Pmo de ꝯceptione xp̃i ꝑ ꝯparationẽ ad efficientẽ. ℂ Scdo ꝑ ꝯpationez ad virginẽ ꝯcipientẽ. ℂ Tertio per ꝯparationez ad grãm interuenientẽ. ℂ Circa p^m q̃runt duo. ℂ Primo vtrum ꝯceptio xp̃i ꝯueniẽter appropriet ꝑsone spũs sancti tanq̃z efficiẽti. ℂ Scdo vtr̃ xp̃s vere dici possit filius spũs sancti. Questio. I.

Qõ.1.

Ar p° Primo ostendo q ꝯceptio xp̃i non appropriat ꝯuenienter spũi scõ: vt efficiẽti. Damas. li. 3. c. 1. dicit q̃m deitatis spẽ inimicus decepit homiem carnis pro deitate idest premissione: decipitur ⁊ monstratur simul bonitas ⁊ sapientia ⁊ iustitia ⁊ potentia dei: sed potentia approꝑiatur patri: sapientia filio: bonitas spiritui sancto: ergo conceptio christi: ita cõuenienter appropriari potest

Secũdo. patri vel filio: sicut spiritui sancto. ℂ Item in vnione maxime distantium: maxime ostẽditur potẽtia: ergo in incarnatione filij dei in qua fuerunt vnita maxime distantia: scilicet deus ⁊ creatura: maxime fuit manifestata potentia. Cum ergo potentia appropzietur patri: videtur q

Tertio. ipsa christi conceptio debeat sibi appropriari vt efficienti. ℂ Item ƀm Damas. lib. 3. cap. 2. diuina sapientia velut diuinum semen constrinxit sibi ipsi ex castis ⁊ purissimis sanguinibus carnem animatam. Sed ƀm pħm se

T. c. 31. cũdo phẏs. Semen est in generatione principium actiuum: ergo videtur q incarnatio christi appropriari debeat ipsi filio vt efficienti.

In opp^m Secũdo. Contra. Matth. 1. Q in ea natuz est de spiritu sancto est. ℂ Item in symbolo dicitur qui cõceptus est de spiritu sancto.

Ad qõnẽ ƀz mẽtez ꝓpriã. Respondeo q conceptio christi conuenienter appropriatur spiritui sancto vt efficienti: quia operatio illi persone appropriatur cuius appropriatuz magis refulget in illa operatione: bonitas autem ⁊ gratia ⁊ dilectio que sunt appropriata spiritui sancto maxie refulserunt ⁊ refulgent in hoc q filius dei naturam humanã assumpsit in vnitatez persone: sicut eniz dicitur Jo. 3. sic deus dilexit mundũz vt filium suũ vnigenitum daret. Et ƀm Damas. lib. 3. cap. 4. Filius dei factus est homo ꝓpter philãtropiam: idest propter amorẽ hominũ: ⁊ sic maxime refulsit ibi diuina dilectio: ⁊ quia quãto opus magis excellit omne merituz: tanto est magis gratuituz: ⁊ incarnatio filij dei: maxime omne merituz excellit: ideo in incarnatione: maxime diuina gratia effulsit: quapropter dicit Augu. 13. de trini. cap. 19. Q in rebus per tempus ortis illa sũma gratia est q homo in vnitate persone deo ꝯiunctus est: ⁊ quia bonitas anime cõsistit in perfectione rei: ⁊ maxima perfectio nature humane fuit in sui cõiunctione cũ deo in vnitate persone: ideo diuina bonitas maxime in illa vnione refulsit. Vñ ƀm Damas. lib. 3. cap. 3. In incarnatione refulsit diuina bonitas in hoc q nõ despexit infirmitatez ꝓprij plasmatis: sed supple ad magnaz perfectionẽ eleuauit.

Ad p^m Ad primuz in oppositũz dõm: q q̃uis in incarnatione refulsit bonitas rõne iaz dicta ⁊ iustitia in hoc: q̃m hoie victo nõ alio facit vincere tyrãnnuz: ⁊ in hoc q nõ vi: sed per viaz iustitie de morte eripuit: ⁊ sapiẽtia in hoc q̃m inuenit difficillimi solutioni valde decentissimã. i. ꝯuenientẽ moduz liberandi hominez ⁊ potẽtia ꝓpter vnionez maxime distantiũ: tamẽ quia precipue ibi manifestata fuit bonitas gratia ⁊ charitas: ideo magis appropriat incarnatio spũi sancto: vt efficienti q̃z patri vel filio. ℂ Ad scdm dõm: q potẽtia operantis ostẽditur in effectus ꝓductione: bonitas autez in

Ad 2^m effectus perfectione: ⁊ q in creatione res accipiũt esse et in incarnatiõe nã humana eleuata fuit ad perfectissimũ esse: ideo opus creationis appropriatur patri: ⁊ opus incarnationis spũi sancto. ℂ Ad tertiũ dõz: q in naturali

Ad 3^m hominis conceptione vis actiua in sele patris nõ tantũ modo format fetuz de mã ministrata a matre: sed etiã ad se attrahit illud qd est necessariuz ad hoc vt fetus perficiatur in quãtitate debita: suppletio primi operis in conceptiõe xp̃i appropriatur spũi sancto: sed q filius dei ad se traxit humanã nãm ꝯparatur virtuti actiue que est in semine patris rõne operationis scde. Qõ. II.

Qõ. II.

Ar. p° Secundo queritur vtruz xp̃s vere dici possit filius spirit^o sancti. Et videtur q sic. Ad Rom. 8. di christus primogenitus in multis fratribus: sed fratres nõ habz nisi inquãtuz homo: nec sic habet fratres rõne matris: quia virgo maria nũq̃z habuit filiuz nisi xp̃m: ergo videtur q inquãtuz homo fratres habet ratione patris: sed certuz est q nõ habuit hominez patrem: ergo inquãtum hõ filius est spũs sancti: ⁊ totius trinitatis. ℂ Itez

Secũdo. ƀm pħm. 15. de aialibus: pater nõ est pueri pater: quia aliquid de eius seie cõuertatur in substantiã pueri: sed quia per virtutẽ actiuã in suo semine format corpus pueri de materia ministrata a matre. Cum ergo spũs sanctus per suam virtutez actiuam formauerit corpus christi de mã ministrata a ṽgine: vr̃ q vere pr̃ xp̃i: ⁊ ꝓprie dici possit.

In opp^m. Contra. August. 2. lib. de trini. cap. 10. dicit q christus: neq̃z sui: neq̃z spiritus sancti filius credi: aut intelligi potest.

Ad qõnẽ ƀm mẽtẽ ꝓprias. Quis vocat triplex fili^o dei. Respondeo q christus vere non potest dici filius spiritus sancti: nec totius trinitatis. Tripliciter enim dicitur aliquis filius dei: scilicz per generationem: ⁊ per adoptionem: ⁊ per creationem Primo modo non potest vere dici christus filius spiritus sancti: nec totius trinitatis: quia inquantuz deus nõ est genitus a spiritu sancto: nec a tota trinitate: sed tantũ a patre: ⁊ inquantum homo nõ est genitus: nec a patre: nec a seipso: nec a spiritu sancto: sed factus: quia generatio est productio per modum nature. Christus autez inquantum homo nõ est productus ab aliqua diuina persona per moduz nature: vnde inquãtum homo nõ est filius alicuius diuine persone per generationẽ: nec etiam debet dici christus filius spirit^o sancti vel totius trinitatis per adoptionez: quia vt inferius ostendetur: non est concedenduz q christ^o sit dei filius adoptiuus: nec etiaz per creationez: quia vt inferius ostendetur: nõ est concedendum: q christus sit creatura.

Ad p^m. Ad primum in oppositũz dõm: q fraternitas non dicitur de nobis per comparationez ad xp̃m: ⁊ ad alios homines vniuoce: sicut eẽ filium dei patris nobis: ⁊ xp̃o nõ ꝯuenit vniuoce. Ipse est eniz fili^o dei patris ꝑ gnõnem: nos aũt per adoptionez ⁊ creationẽ. Unde nõ per illũ modũ di Paulus frater xp̃i

Ad 2^m quo di frater Joãnis. ℂ Ad 2^m dõz: q illud arg^m deficit in trib^o: nõ. n. est sic intelligẽda illa auctas pħi. Q nihil de seie patris ꝯuertat in aliqd necessariuz ad ꝯsistentiam pueri: quia ꝯuertitur ꝓpter sui subtilitatem in spiritus:

qui per corpus pueri sunt delatores virium anime. Un-de Auicenna.9.de animalibus sic ait. Putant homines ꝙ Aristo. putauerit ꝙ semen viri nō esset pars pueri: neq̃ immixtū cum materia pueri. Sed hoc nō fuit eius cō-silium: sed eius consiliū fuit: ꝙ inuoluatur cū matrice: ⁊ profundatur in materia vt sit operator mēbrorū: ⁊ du-cat idoneam materiā ad membra: ⁊ erit illud sperma ma-teria spiritus in creatura: quia efficitur multū subtile ⁊ habile vt transeat in spiritum. Alius defectus argumen-ti est: quia spiritussanctus de materia ministrata a virgi-ne nō formauit corpus christi materialiter: sed volunta-te. Tertius defectus est: quia christus inquantū homo spirituisancto nō est similis in natura: sed inquantū de⁹. Inquantum autem deus a spiritu sancto non est: ⁊ ideo nō debet dici filius spiritus sancti.

CONsequenter queritur de secū-do pncipali. Et circa hoc querūtur duo. Primo vtrū bea-ta virgo vere possit dici mater christi. Se-cundo vtrū vere possit dici mater dei. Questio. I.

Qō.1.

Ar.p⁹

PRimo ostendo ꝙ beata virgo vere nō potest dici mater christi: q: pro-pter administrationē solius materie non pōt aliquid dici pater vel mater illius qui de illa materia formatur: sed beata virgo ad conceptionem cor-poris christi nihil cooperata fuit: sed tantum modo mate-riam ministrauit: ergo vere nō potest dici mater christi.

Secūdo. Item natura humana xpi non vere potest dici filius virginis: sed christus a matre nō habet nisi hūanā nāā: ergo vere nō pt fili⁹ eius dici.

Tertio. Itē Damas. lib.3.ca.12. xpitochon .i. xpi genitricem nō dicimus virginē.

In opp^m Secūdo. CONTRA. Math.1. Cum esset desponsata mater Je-su ⁊c. Item Jo.19. Stabant iuxta cru-cem iesu mater eius ⁊ soror matris eius.

Ad qōnē ẜm mētē ppriā. Que req̃runt ad rōēs mr̃nitatis.

RESPONDEO ꝙ beata virgo vere potest dici ma-ter christi: quia quicquid requirit ad rationē maternitatis: fuit in virgine respectu xpi: per virtutē enim generatiuā humorē sanguineū in mēbris digestū in semen cōuertit: eo modo quo semen est in mu-lieribus: ⁊ illud semen decidit sine quacūq̃ deordinatio-ne: ⁊ ad debitū locum cōceptionis transmisit ⁊ in con-seruatione ⁊ in nutritione pueri in vtero cooperata fuit perfectius ⁊ excellentius q̃ alie matres. Plura autē nō requirūtur ad rationē maternitatis.

Ad p^m

AD PRIMUM in oppositū dicendū: ꝙ beata vir-go nō tantum ministrauit mate-riam: sed etiam per virtutē generatiuā: materiā prepa-rauit ⁊ nutrimentū cōueniens puero existenti in vtero ministrauit.

Ad 2^m

Aliqd est rō alicui vt sit tale ⁊ tñ ipm nō ē tale.

Ad scōm dōm: ꝙ q̃uis natura humana nō possit vere dici filius virginis: tñ christus ratiōe hu-mane nature vere dicitur filius virginis. Aliquādo enim aliquid cōuenit vni per aliquod cui illud nō cōuenit: re-latum enim refertur per relationē: ⁊ tamen relatio nō re-fertur: ⁊ petrus est homo per humanitatē: ⁊ tamen hoc nō recipitur ꝙ humanitas sit homo: ⁊ homo sciens per scientiā: ⁊ tñ scientia nō est sciens.

Ad 3^m

Ad tertiū dicendū: ꝙ nō dicit Damas. ꝙ beata virgo nō fuerit mater xpi: sz ꝙ apud eos pro illo tēpore nō vocabant eā matrē xpi: ad excludendū errorē Nestorij: qui in xpo posuit aliam esse personam nature humane: ⁊ aliā nature diuine: ⁊ ita

Error nestorij.

estimabit ꝙ beata virgo deberet dici mater xpi ⁊ nō ma-ter dei. Unde ẜm Damas. lib.3.cap.12. Ipse nestorius eā vocabat matrem christi dehonorando virginem vt non diceretur mater dei. Questio. II.

Qō.ij.

Ar.p⁹

SEcundo queritur vtrū beata virgo ve-re dici possit mater dei. Et vi-detur ꝙ nō: q: xpūs est deus ratione diuine na-ture: sed nō est filius virginis ratiōe diuine na-ture: ergo deus nō est filius virginis.

Secūdo. Item fili⁹ est simi-lis matri in natura: sed deus nō est similis beate virgini in nā: ergo nō est mater dei.

Tertio. Item q̃uis in filio dei sit nā diuina ⁊ humana: tñ ppter nām humanā pater non pōt vere dici genitor hois: ergo nec ppter diuinā nām vere pōt dici virgo beata dei genitrix.

In opp^m A.i. theotokon. Scōo

CONTRA. Damas. lib.3.c.12. theotochō .i. dei genitri-cem pncipalr̃ ⁊ vere sanctā virginē Ma-riā pdicamus. Item sicut se hz filius virginis ad per-sonā patris: ita se hz filius patris ad personā virginis: sed fili⁹ virginis vere est fili⁹ patris. Unde aplūs ad Heb. p^o. loquēs de patre dicit. Qui nouissime dieb⁹ istis locut⁹ est nobis in filio per filiū xpm intelligēs: ergo vere dici-tur ꝙ filius dei patris est filius virginis.

Ad qōnē ẜz mētē ppriā.

RESPONDEO ꝙ beata virgo vere pōt dici mater dei: est enim mater illi⁹ hois qui est de⁹ ppter ipsā diuinā: sicut est hō p ipsā nām humanā ad cui⁹ pleniorē intelligētiā notādū ꝙ qñ aliqd natū est ꝯuenire oīb⁹ partib⁹ alicuius toti⁹: nō simplr̃ dē ꝯuenire toti: si insit alteri parti tñ: maxīe si insit parti min⁹ pnci-pali. Uñ q est alb⁹ ẜm dentes: nō pp hoc simplr̃ dici pōt albus. Sz qñ aliqd nō est natū ꝯuenire toti nisi rōe vni⁹ partis tñ: si sibi ꝯueniat rōne illi⁹ partis: simplr̃ ei ꝯuēit vñ q est crispus ẜm caput simplr̃ dici pōt crispus: q̃uis aūt in xpo nā hūana ⁊ diuina nō possit vere dici partes xpi: q: xpūs nō est vnū totum ex eis tāq̃ ex ptibus ꝯstitu-tū: tñ vt supius habitū est xpūs est nomē psone: vt suppo-situm predicta: naturaꝝ duaꝝ: ⁊ quia esse filium ex tpe ⁊ esse filium mulieris nō est natū conuenire ipsi perso-ne diuine: nisi ratiōe humane nature: ideo simpliciter cō-cedendū est personā filij dei esse filium illius virginis: cuius filius est ratione humane nature. Unde ⁊ ecclesia ad beatā virginem dirigens orationē absolute dicit dei genitrix intercede pro nobis.

Ad p^m

AD PRIMUM in oppositum dicendū: ꝙ christū esse filiū virginis ratione diuine nature dupliciter potest intelligi. Uno mō ita ꝙ xpūs in quo est diuina nā per quā deus est: nō sit fili⁹ virginis: ⁊ sic falsū ⁊ hereticū est. Alio mō ita ꝙ ipsa diuina nā nō sit ratio q̃re xpūs est filius vginis: ⁊ sic verū est.

Ad scōm

Ad 2^m dōm: ꝙ q̃uis deus rōne diuine nāe non sit filis virgini in nā: tñ rōne nāe hūane assūpte est ei filis in nā.

Ad 3^m.

Ad 3^m dōz: ꝙ vere dē ꝙ psona patris genuit hominē: q̃uis nō sit consuetū dici: pater .n. genuit illū qui est hō. Uñ ẜz glo. super illud vbū psalmi. Ego hodie genui te. Di-cit psalmista in persona patris ad christum.

CONsequenter q̃rit de tertio pn-cipali. Et circa hoc querūtur duo. Primo vtrū ppter aliqđ me-ritum filius dei naturā humanā assumpserit. Secundo vtrū christo gratia nālis sit. Qō. I.

Qō.1.

Ar.p⁹

PRimo ostēdo ꝙ pp aliqđ meritū fili⁹ dei nām hūanā assumpsit. Glo. sup illđ ps. Propter miseriā inopū ⁊ gemitū pauperū: nūc exurgā dicit dñs .i. mittā filiū p-pter miseriā inopum tollendā: idest mortalitatē ⁊ pas-sibilitatē: ⁊ hoc faciā ppter gemitū pauperū: qui de ma-lo gemunt: ⁊ pro peccatis ꝯterūtur: nā alr̃ nō essent au-xilio digni: ergo videtur ꝙ preces penitentiū impetra-uerunt filij dei incarnationē.

Secūdo.

Item qui pie petit per-seueranter: ⁊ ad salutem ex charitate meretur obtinere illud quod petit: ẜm illud verbum Saluatoris in euan-gelio Matth.7. Omnis qui petit accipit: sed sancti pa-tres qui fuerunt ante aduentū christi: sic petiuerunt fi-lij dei incarnationem in quorū persona dicitur in psal-mis. Excita domine potentiam tuam et veni. Et Isa. 74. Utinam disrūperes celos: ⁊ descenderes: ergo vide-tur ꝙ sancti patres qui pcesserunt incarnationi filij dei

ipsam

Tertio. ipsam meruerunt. ¶ Item qui meretur aliquid meretur & hoc sine quo illud haberi nõ potest: alias enim meritum esset cassum: sed sancti patres meruerunt vitam eternam ad quam sm ordinem quem deus instituerat attingere non poterant nisi per filij dei incarnationem: ergo videtur q meruerunt eam.

In opp^m **Contra.** ad Thi.3. Benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nri dei nõ ex opib^9 iustitie que fecim^9 nos: sed sz mia3 suã saluos nos fecit. ¶ Item

Secũdo. ad Ro.xi. Si gra dei iã nõ ex operib^9 alioquin gra iã nõ est gratia: sed sm Aug.13. de trini.c.19. In rebus per tẽpus ortis illa sũma gra est q hõ in vnitate psone 9iũct^9 est deo: g̃ id nõ fuit factũ pp aliqua merita.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriã. **Respondeo** q icarnatio filij põt 9siderari: vl q̃tũ ad essentiã: vel quãtum ad circũstantiã. Primo modo dico q fili^9 dei pp̃ter aliqđ meritũ nãm humanã nõ assũpsit loquẽdo de merito simpliciter. Fundamẽtũ n. oĩs meriti nõ põt cadere sub merito: sed incarnatio filij dei semp fuit fundamẽtũ omnis meriti post lapsum nature hũane inq̃ztuz sine fide eius iplicita vel explicita nũq̃ʒ potuit aliq̃s mereri vitã eternam: vnde Aug. in enchi.c.penul. dicit q nec antiquoꝝ quicũq̃ȝ iustoꝝ preter xpi fidem salutẽ potuit inuenire: q̃ nulla creatura per se: nec oẽs simul mereri potuerũt filij dei incarnationẽ. ¶ Preterea incarnatio filij dei fuit ad reparandã humanã nãm: natura non excedit idiuidua inq̃ztuz non tot sunt indiuidua in nã humana: qn apta nata sit: q̃ztuz est de se pluribus cõicari: q̃ʒuis ex ordinatione creatoris prefixus sit pcisus numerus idiuiduoꝝ: quibus cõicabit: ergo meritũ nullius hoĩs puri: nec omniũ simul sufficere poterat ad reparationẽ nature hũane: ergo nec ad impetrãduz filij dei incarnationẽ: per quã humana nã erat reparãda. ¶ Preterea reconciliatio humani generis cũ deo psupponebat sm ordinem quẽ deus instituerat filij dei incarnationem: qr vt di ad Col.1. In xpo 9placuit oẽm plenitudinẽ inhabitare: & per eũ reconciliari oĩa in ipsuz pacificari per sanguinẽ crucis eius: siue que in terris: siue q̃ in celis sunt. Sed hoies ante recõciliationẽ cũ deo mereri nõ poterãt merito 9digni: illud quo erãt recõciliãdi: qr satisfacere nõ poterant p delicto sm Ansel.li.2. Cur deus homo nõ multũ post pncipiũ: ergo homines filij dei incarnationẽ nõ potuerũt mereri. Si aũt loquemur de pdicta incarnatione: q̃ntuz ad circunstantiã: hoc põt dupl'r esse: aut quantũ ad circunstantiã tẽporis aut persone: in qua & de qua fili^9 dei carnem humanã assumpsit. Primo modo dici põt q sancti patres meruerũt: vt filius dei nãm humanã assumeret illo tempore quo eam assumpsit. Ipsi enim fragrãtissimis desiderijs: presupposita incarnatione filij dei futura meruerũt eius accelerationem. Secundo modo potest dici q ipsa virgo maria: q̃ʒuis merito condigni nõ meruit cõcipere filium dei: cum hoc omne meritũ excedat: tñ presupposita futuritione incarnationis filij dei aliquo modo meruit vt ipsum filiuz dei 9ciperet: inq̃ztuz erat purissima & in sanctitate perfectissima: & decebat sm q dicit Ans. lib. de conceptione vir. vltra mediuz: vt illius hominis 9ceptio de matre purissima fieret ea puritate qua maior sub deo nequit itelligi: vnde illud meritũ quo beata virgo meruit fieri mater dei põt vocari meritũ decẽtie: vel 9gruitatis: vel sm aliquos meritũ dignitatis: & sic de virgine dicitur: beata viscera que meruerunt portare dñm xpm: & sic debet intelligi illa glosa super illo Luc.ij. beata que credidisti: que dicit apparet mariã nõ dubitasse: & ideo fructum assecutam esse.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ dõm: q illa glo. loquitur de merito cõgrui nõ cõdigni q nõ est meritũ simplex.

Ad 2^m ¶ Ad scdm dõm: q sancti patres nõ petebant incarnationẽ: quã indubitanter credebant futurã: sed petebant eius accelerationẽ.

Ad 3^m ¶ Ad tertium cuz dicitur: q qui meretur: & hoc sine quo illud haberi nõ potest &c. Dico q nõ est verũ: quãdo illud aliqđ est fundamentũ merẽdi: filij autẽ dei incarnatio est fundamentum meriti: vt superius dictum est. ¶ Preterea filij dei incarnatio nõ fuit necessaria necessitate absoluta ad hoc vt attingeremus ad vitam eternam. Unde Aug. 13. de trini. cap.10. dicit: nõ alium modum liberandi nos possibilem deo defuisse: cuius potestati equaliter cuncta subiacent: q̃ʒuis fuerit necessarius presupposita diuina ordinatione: qua per illum modũ ordinauerat electos perducere ad vitam eternam.

Questio. II. Qõ.ii.

Ar.p^o **Secundo** queritur vtrum christo gratia naturalis sit. Et videtur q sic: qr quod inest rei a sua origine: est ei naturale: sed christus habuit gratiam a sua origine ergo gratia est ei naturalis.

Secũdo. ¶ Item quod inest rei a pncipio intrinseco est ei naturale: sed gratia inest christo a diuina natura que sibi est intrinseca: ergo christo gratia est naturalis.

Tertio. ¶ Item Aug. in Enchi. cap.25. & recitat eũ Magister in littera dicit q quodammodo ipsa gratia est homini christo naturalis.

In opp^m **Contra.** Omne naturale creature est infra facultatem nature create: sed gratia non est infra facultatez nature create: quia nõ procedit in esse nisi per creationez: ergo non est naturalis christo ratione humane nature que creata est: nec ratione diuine nature: quia nullius accidentis subiectum esse potest: ergo nullo modo est christo naturalis.

Ad qõnẽ sz mẽtez ppriã. **Respondeo** q gratia christi tripliciter potest accipi. Uno modo q habituz gratie existente in anima christi. Alio modo pro ipsa vnione gratis facta. Alio modo pro ipsa gratia increata: idest p benignitate diuina: per quam filius dei assumere voluit humanaz naturam. Primo modo loquẽdo de gratia dicenduz q est homini christo supernaturalis. Aliquo modo tamen se habet ad similitudinem naturalis proprietatis inquantum inest ei a prima origine & inseparabiliter & a diuina natura que est itrinseca rationi nominis christi: quod est nomẽ vnius persone in duabus naturis: vt superius per Damas. ostensum est: & sic procedunt quatuor argumenta ad partem primã simpliciter: tamen nõ est naturalis christo: quia naturam humanam Jesu christi eleuat supra suam naturalez facultatem: nec naturalis hominis perfectio talem includit qualitatem: nec ex intrinsecis principijs nature humane creata est. Si autem loquamur de gratia modo secundo: sic dico etiam q nõ fuit homini christo naturalis: quia terminos humane nature excedit: & ex mera dei voluntate processit: pp̃ter tamen inseparabilitatez: & quia fuit a prima origine humane nature christi: & quia per illa idiomata naturalis filij patris eterni cõicantur filio virginis: habet aliquaz similitudinez proprietatis naturalis. Si autem loquamur secundo modo sic dico q christo nõ fuit naturalis ratione humane nature: sed ratione diuine. ¶ Ex predictis patet: quomodo procedunt argumenta ad vtrãq̃ȝ partem.

Circa litteraz. Uno nomine tres intelliguntur: hoc intelligendũ est respectu eoruz que sunt a deo per ea que cõia sunt tribus personis. ¶ Non est concedendum quicquid de alia re nascitur continue eiusdem rei filium nuncupandũ: quia ad hoc q aliquis

Quid requirit ad eẽ filij. sit filius alterius requiritur q sit sibi similis in natura & productus ab eodem de eius substantia per moduz nature. Dicuntur etiam filij gehẽne: dicuntur enim aliqui

Filij multiplicitas filij alicuius vel proprie: & sic ille dicitur filius alicuius a quo & de cui^9 sba est genitus in silitudine nature: vel per similitudinez: & hoc quadrupliciter: vz vel p creationẽ:

⁊ ſic oēs hoīes angeli ſunt filij dei:vel per adoptionē: ⁊ ſic hoīes iuſti:⁊ angeli ſancti ſunt filij dei:vel per imitationem:⁊ ſic mali dicūtur filij diaboli:vel per ſucceſſionez:ſicut dicunt̄ filij regni:ad quos ptinet regni ſucceſſio:vel ppter pparationē ſicut dicunt̄ filij mortis preparati ad mortē:⁊ ſic reprobi dicunt̄ filij gehēne: qꝛ in illaz preparatiꝰ ꝙ dicit magr̄ in lr̄a. Ut in nature humane ſuſceptione fieret quodā modo ipſa grā homini naturalis hoc in vltima qōne huiꝰ diſt. ſufficiēter expoſituz eſt.

¶ Non humano ſeie cōcreta eſt dn̄i caro in vtero virginis: hoc intelligēduz eſt de ſemine: in quo eſt vis actiua: per quā formatur corpꝰ pueri de mā̄ miniſtrata a matre. Tale eniz ſemē nō eſt in mulieribꝰ: ſed in viris: caro aūt xp̄i fuit facta nō humano ſemine.i.a ſemine virili: ſed a ſpū ſancto de materia miniſtrata a matre. Poſſūt homines generare filios hoīes: ſed nō facere: hic nō accipitur facere ſm cōe qō dī ad cōem pductionē creature: ſed ſm ꝙ importat pductionē que nō eſt p modū voluntatis tm̄. Tali.n.mō hō nō pōt facere hominez.

Diſt.5.

¶ Si pſona vel natura perſonā vel naturā aſſūpſit: ⁊ ſi natura dei incarnata ſit. Di. V.

De mō vniēdi diuinam ⁊ humanā nāz i xp̄o ſꝫ fidei aſſertionez oñdēs ꝙ illa vnio eſt in pſona.

PReterea inquiri

opꝫ cūz ex premiſſis cōſtet verbū dei carnē ⁊ animā ſimul aſſumpſiſſe in vnitatem perſone: quid hoꝝ potius concedēduz ſit.ſ. ꝙ perſona perſonaz: vel natura naturā: vel perſona naturā: vel natura perſonam aſſumpſerit. Et an ita cōueniat dici diuinā naturā eſſe incarnatā ſicut deus incarnatus ⁊ verbū incarnatū ſane dicitur. Hec inquiſitio ſiue querēdi ratio: iuxta ſacrarū auctoritatum teſtimonia partim implicita atqꝫ perplexa: partim vero explicita eſt ⁊ aperta. Certū eſt enim ⁊ ſine ambiguitate verū ꝙ nō natura pſonam: nec perſona perſonā: ſed perſona naturaz aſſumpſit: quod ſanctoꝝ ſubditis cōprobatur teſtimonijs ⁊ aſtruitur documētis. Ait enī Auguſtinꝰ. in libro de fide ad Petruz. Deus vnigenitus duz cōciperetur veritatē carnis accepit ex virgine: ⁊ cuz naſceretur integritatē virginitatis ſeruauit i matre. Et paulopoſt. Sic deus humanā naturā in vnitatem perſone ſuſcepit: ꝙ ſe humiliās per miſericordiā incorrupte virginis vterum ex ea naſciturus impleuit. Formā ergo ſerui ideſt naturā ſerui in ſuaz accepit ille deus perſonā. Item. Deus verbū nō accepit perſonā hominis. ſed naturam. Item. Dei filius vnigenitꝰ vt carnē hominis aīamqꝫ mundaret ſuſceptione carnis animeqꝫ ratiōalis incarnatus eſt. His alijſqꝫ pluribus auctoritatibus euidēter oſtēditur: non naturā perſonam: nec perſonā perſonā: ſed perſonā naturā accepiſſe. De quarto vero queſtionis articulo: vtruz.ſ. natura naturā aſſumpſerit: ſcrupuloſa etiaz iter doctos queſtio eſt. Quia ⁊ in hoc plurimuz diſſentire videntur: qui auctoritate preclari alijs doctiores in ſacra pagina extiterūt: nec tantuz alij ab alijs: vtruz etiaz idē a ſeipſis

Nō illa qō certa eſt.

Augu.

Phil. 2.

De parte qōnis pplexa.

diſſonare videntur: ſicut ſubiecta capitula docent. Legitur eniz in cōcilio toletano. viij. traditu ſic. Soluz verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis: ⁊ cuz tota trinitas operata ſit formationē ſuſcepti hominis: quoniā iſeparabilia ſunt opera trinitatis: ſolus tamē filius accepit hominē in ſingularitatez perſone: nō in vnitatem diuine nature: ideſt qō eſt ppriuin filij: nō quod cōe eſt trinitati. Item in cōcilio.xi. toletano. Unius ſubſtātie credimus deū patrem ⁊ filium ⁊ ſpirituz ſanctū: nō tamen dicimus vt huius trinitatis vnitatē maria virgo genuerit: ſed tantuz filium qui ſolus naturā noſtram in vnitatē ſue perſone aſſumpſit. Incarnationez quoqꝫ huius filij dei tota trinitas operata eſſe credēda eſt. Solus tamē filius formaz ſerui accepit in ſingularitatē perſone. His inſinuari videtur ꝙ perſona tantuz naturā: nō natura naturaz aſſumpſerit. Si enim quod cōe eſt trinitati nō accepit hoīem: ergo non natura diuina que cōis eſt tribꝰ perſonis. Cui videtur obuiare quod Augu. ait in lib. de fide ad Petrum: Nec diuinitas inqͣt xp̄i aliena eſt a natura patris ſꝫ illud. In principio erat verbuz: nec humanitas eius aliena eſt a natura matris: ſꝫ id ꝙ verbū caro factū eſt. Illa enim natura que ſemper genita manet ex patre naturā noſtraz ſine peccato ſuſcepit vt naſceretur ex virgine. Hac auctoritate videtur tradi ꝙ diuina natura humanā ſuſcepit. Ubi vehementer moueri poſſumꝰ ꝙ eā genitā eternalr̄ ex pr̄e dicit: niſi forte natura pro perſona hic accipiatur: alioqn ſi dixerimus naturā tribꝰ perſonis cōem genitam eſſe occurrunt nobis ex aduerſo que in tractatu de trinitate diſſeruimus: vbi diximꝰ non naturā naturā: ſed perſonā perſonaz genuiſſe. Quia ſi natura genuiſſet naturā cū vna eademqꝫ ſit natura trinitatis eadē res ſeipſaz genuiſſet. Qō Aug. fieri poſſe negat. Sed alibi certū reperimꝰ documentū: quo naturā naturā aſſūpſiſſe monſtratur. Ait enim Augꝰ. in primo libro de trinitate. Etiam ſeipſo chriſtus factꝰ eſt minor formā ſerui accipiēs. Neqꝫ eniz ſic accepit formā ſerui vt amitteret formā dei: in qua erat equalis patri: vt ⁊ in forma ſerui ⁊ i forma dei idē ipſe ſit vnigenitus filiꝰ pr̄is: qꝛ forma dei accepit formā ſerui. Si aūt forma dei formam ſerui accepit: ſine dubio natura naturam accepit. Forme.n. nomine natura ſignificatur: vt Augu. euidēter docet in libro de fide ad Petruz. Cū inqͣt de xp̄o audis: quia in forma dei erat: opꝫ te agnoſcere firmiſſimeqꝫ tenere in illo forme nomine naturalē plenitudinez debere intelligi. In forma dei ergo erat: quia in natura dei patris ſemper erat de quo natꝰ erat. Hylarius quoqꝫ in.xij. lib. de trinitate ita ait.

De toletano ꝯcilio ſꝫ pōit ea qbꝰ innuit nā naturā ñ accepiſſe nām.

Hic pōit ea qbꝰ pbat ñ accepiſſe nām.

Ca.2.

Quid forme noīe itelligat.

Hyla.

Eſſe in

Esse in forma dei nõ alia intelligẽtia est ꝙ in
dei manere natura. Didicisti nose forme intel
ligentiã fieri nature: at audisti ꝙ forma dei for
maz serui suscepit: vnde cõsequẽs est ꝙ natura
diuina naturã humanã suscepit. Quod etiam
Hiero. Hiero. in explanatione fidei euidẽter insinuat
inquiens. Passus est filius dei nõ putatiue sz
vere: sm illud passus est qđ pati poterat: idest
nõ sm illaz substantiaz que assumpsit: sed sm
illam que assumpta est. Ex quo apparet diui-
nam substantiã assumpsisse humanã. Ex ver-
bis autem Augustini superi⁹ positis adhibita
diligentia innui videtur soluz verbum carnez
factuz ⁊ naturã solũ suscepisse humanã: ⁊ diui-
nam naturã eandẽ accepisse. Ait eniz trinitas
nos sibi recõciliauit per hoc ꝙ soluz verbũ car
nem ipsa trinitas fecit. In quo sic veritas incõ
mutabilis manet diuine humaneqꝫ nature: vt
sicut vera semper est eius diuinitas quã de pa
tre habz ita vere semper ⁊ incõmutabilis eius
sit humanitas quã sibi vnitaz sũma diuinitas
gerit. Ecce ⁊ solum verbuz dixit carnem factũ
⁊ humanitatez diuinitati vnitã. Idem quoqꝫ
superius dixit seruilem formã a solo filio susce-
ptã quã tota trinitas fecit. Iaz facile est agno
scere ꝙ diuersa ⁊ multiplicia super questione
proposita auctores tradiderunt. Ideoqꝫ poste
riores ea legentes varias atqꝫ cõtrarias ex pre
dictis occasionẽ sumẽtes ꝓmũt sententias.

Quid de hoc tenendum sit.

Nos autem omnis mendacij ⁊ cõ
tradictionis notã a sa
cris paginis secludere cupiẽtes: orthodoxis pa
tribus atqꝫ catholicis doctoribus nulla praue
intelligentie suspitione notatis cõsentimus di
centes: ⁊ personã filij assumpsisse naturaz hu-
manaz: ⁊ naturã diuinã humane nature in fi-
Determinatio auctoritatũ lio vnitã: eãqꝫ sibi vniisse vel assumpsisse. Unde
⁊ vere incarnata dicitur. Q vero dicitur solus
filius formaz serui accepisse: per hoc nõ exclu-
ditur diuina natura ab acceptione seruilis for-
me: sz alie due persone pater. s. ⁊ spiritussanct⁹.
Item ⁊ illud aliud. s. id quod est propriuz filij
nõ quod cõmune est trinitati: hominez accepit
sic oportet intelligi: idest proprie in hypostasi fi
lij: nõ in tribus cõiter personis: diuina natura
humanaz naturam sibi vniuit. Qui sensus ex
Io. dam. verbis Ioãnis Damas. cõfirmatur qui totaz
diuinã naturã in vnaz hypostasim incarnataz
esse euidenter asserit dicens. In humanatiõe
dei verbi aimus omnẽ ⁊ perfectã naturã dei-
tatis in vna eius hypostaseon incarnatam esse
idest vnitã humane nature ⁊ nõ partez parti.
Omni enim humane nature aimus esse vnitã
omnẽ deitatis naturã vel substantiã. Iteꝫ ea-
dem est natura in singula hypostaseon. i. perso
narum ⁊ quãdo dicimus naturaz verbi incar-
natam esse sm beatos. s. sm Anastasiuz ⁊ Cy-
rillum: deitatez dicimus esse vnitã carni: ⁊ vnã
naturã dei verbi incarnatã ꝯfitemur. Uerbuz
autẽ ⁊ quod cõe est substantie possidet: ⁊ quod
proprietatis est habens hypostaseos: idest per-
sone. Ex his manifeste ostẽditur ꝙ natura di-
uina incarnata est. Unde ⁊ eadez vere dicitur
suscepisse humanam naturam.

An diuina natura debeat dici caro facta.

Sed queritur vtrum eadem di
uina natura de-
beat dici caro facta sicut verbũ dicitur caro fa
ctum. Si enim idez est incarnari quod est car-
nem fieri: videri potest ita debere dici ꝙ sit ca-
Rñsio. ro facta sicut dicitur icarnata? Ad qđ dicim⁹:
qꝛ si illud qđ dictuz in sacra scriptura reperire
tur: ex eadẽ intelligentia acciperetur qua cum
dicitur incarnata. Sed quia illud auctoritas
subticuit: atqꝫ locutionis modus nimiaz vide-
retur facere expressionez: si natura diuina dice
retũ caro facta: meli⁹ silere hoc puto vel negare
ꝙ temere asserere: ne si illud dicatur cõuertibi
litas nature in naturã significari putetur. Ex
premissis idubitabiliter constat ꝙ persona ver
bi siue natura hominis naturã. s. carnem ⁊ ani
maz assumpsit: sed nõ personã hominis. Si au
tem natura diuina naturã hoīs accepit: quare
nõ dicitur facta homo vel esse homo sicut ver-
Rñsio buz dei? Ad quod dici potest ꝙ dei filius dicit
factus homo vel esse homo: non soluz quia ho
minez assumpsit: sed quia ipsuz in vnitatẽ ⁊ sin
gularitatẽ sui ⁊ persone accepit. Natura autez
diuīa hominẽ quidẽ accepit. i. hominis formã
sibi vniuit: sed nõ in singularitatẽ ⁊ vnitatẽ sui.
Seruata eniz ꝓprietate ac diuersitate duarũ
naturaꝝ ꝑsone singularitas extitit. Idõqꝫ non
sic dī diuina natura esse hõ: vel facta hõ: sicut
dei fili⁹. Quidã tñ idifferẽter vtrũqꝫ ꝯcedunt.

Quare non accepit personam hominis: cum
hominem acceperit.

Ideo vero nõ personã hominis as-
sumpsit: quia caro illa ⁊
aīa illa nõ erant vnita in vnam personã quam
assumpserit: quia nõ ex illis constabat persona
quãdo illis vnituz verbũ est. Naz sibi inuicem
sunt vnita simul cum verbo. Altera tñ vnione
inicẽ vnita sunt illa duo. s. aīa ⁊ caro: alia vnio-
ne verbo vnita sunt. Quia alia est vnio aīe illi⁹
ad carnez: ⁊ alia est vnio ṽbi ad aīam illã ⁊ ad
carnẽ. Nõ ergo accepit ṽbũ dei personã hoīs:
sed naturã: qꝛ nõ erat ex carne illa ⁊ anima illa
vna ꝯposita persona quã ṽbum accepit: sed ac-
cipiendo vniuit ⁊ vniendo accepit.

Contra hoc opinio qua probare quidaz volũt
personam accepisse personam.

Hic a quibusdaz opponit̃ q̄ psona assū psit personaz. Persona eniz est substātia rōnalis indiuidue nature: hoc autē est anima. Ergo si animā assumpsit ⁊ personā: qḋ ideo nō sequitur: quia anima nō est persona quando alij rei vnita est personaliter: sed qñ per se est: absoluta eniz a corpore persona est sicuti angelus. Illa aūt aīa nunq̄ fuit quin esset alij re cōiuncta. Ideoq̄ nō ea assumpta: persona est assumpta.

Alia pbatio. Aliter quoq̄ nitūtur pbare verbū dei assumpsisse personā: q: assumpsit aliquez hominem. Assumpsit eniz Jesum xp̄m: ergo aliquē hominez. Q̄ autē hominē Jesum xp̄m assumpserit: Augu. in expositiōe symboli sub anathemate tradit dicens. Si quis dixerit atq̄ crediderit hominē Jesum xp̄m a filio dei assumptū nō fuisse anathema sit. Qui etiā in plurib⁹ scripture locis huiusmodi vtitur locutionib⁹. Ille homo a verbo dei est assumpt⁹. Ille homo factus est christ⁹. Et pphēta de homine xp̄o loquens deo ait. Beat⁹ quez elegisti ⁊ assumpsisti ⁊c̄. Ex quib⁹ cōsequi videt̃: q̄ aliquis homo assumptus sit a verbo: ⁊ ita persona a persona

Rñ° determināš pmissas locutiōes. sit assumpta. Sed quia hoc nephas est dicere aut sentire: premisse locutiones eisq̄ similes fz hanc intelligētiaz sane accipi debent vt homo xp̄s siue homo ille siue quidā homo dicat̃ assūptus a verbo siue vnitus verbo: non quia hoīs persona sit assumpta vel vnita verbo: sed quia illa anima ⁊ caro illa assūpta sunt ⁊ vnita verbo: in quib⁹ subsistit psona dei ⁊ hominis: vt ad hominis naturā nō ad personā respicias: cum assumptū: vel vnituz: vel quēdam: vel aliquem in huiusmodi locutionib⁹ scriptura ꝯmemorat. Quocirca cuz queritur sine pposita auctoritate: an aliquis vel quidā sit assumptus a verbo vel vnitus verbo: sine distinctione intelligētie nō est hic reddēda respōsio: qm̄ multiplex premissa est q̄stio: sed instāti querētis ita determinato: si de hominis persona queris: respondeo: nō: si de hominis natura: dico est. :

Preterea inquiri opz ⁊c̄. Superius de persona assumēte: ⁊ de modo assumēdi: ⁊ qualitate nature assūpte: ⁊ de assūptionis auctore. Hic determiat de termino assumptionis vel alios fm̄ alios de ꝯparatiōe assumentis ad assumptū. Et diuidit̃ in ptes duas. ¶ Primo pcedit magister quatuor q̄ōnes mouēdo. ¶ Secūdo respōdēdo ibi. [Sane dicit̃.] Et ista in duas. ¶ Primo ppositas q̄ōnes determinat. ¶ Secundo ad vnam illaꝝ reuertitur: ⁊ eius solutionē explanat. ibi. [Ideo nō personaz.] Prima in duas. ¶ Primo ad tres q̄ōnes respondet breuiter. ¶ Secūdo circa solutionē alterius: q̄ est vtruz natura assumpsit naturā diutius imoratur ibi. [De quarto vero q̄ōis articulo.] Et ista scḋa in duas: q: pmo determinat pdictaz q̄ōnem pncipaliter. ¶ Secundo eius occasionē mouet duas alias incidētalr̃ ibi. [Sz queritur.] Prima in duas. ¶ Primo pcedit opponendo. ¶ Secundo determinādo ibi. [Nos autez.] Prima in duas. ¶ Primo opponit ad ptē negatiuaz. ¶ Secūdo ad partez affirmatiuā. ibi. [Cui videt̃ obuiare.] Illa pars que ibi incipit. [Sed que.] Et diuidit̃ in partes duas: fm̄ duas q̄ōnes quas incidētaliter mouet Secunda ibi. [Si aūt diuina natura.] Illa pars que ibi icipit. [Ideo vero.] Diuiditur in partes duas: q: pmo explanat intentūz. s. quare nō est ꝯcedēduz q̄ psona hominis fuerit assumpta. ¶ Secūdo arguit ad oppositūz ⁊ argumēta soluit. ibi. [Hic a quibusdam opponitur.]

Circa hanc distin. de quatuor pncipaliter est querēduz. ¶ Primo de assumēte. ¶ Secūdo de assūpto. ¶ Tertio de vtriusq̄ vnione. ¶ Quarto de termino vnionis ⁊ assumptiōis. ¶ Circa primū querūtur duo. ¶ Prio vtrū nā diuina assūpserit nāz hūanā. ¶ Scḋo vtrū dina nā substractis psonis possit assumē aliq̄ nāz. Qō. I. Qō. 1.

Primo ośndo q̄ diuina nā nō assūpserit hūanā nāz. Dam. li. 3 c. xi. Qm̄ deitas hō gr̃ata est: vel icarnata est: vel humanata est: neq̄ꝗ̄ audiuim⁹: sz si dina nā assūpsisset hūanaz nām: vere possit dici icarnata ⁊ humanata: g̃ vī q̄ nō assūpsit nāz hūanā. Ar. p° ¶ Itē agere nō est a forma: sz a supposito per formā: ergo cum assumere sit agere natura diuina nō assumpsit humanā: sed soluz fuit ratio vl̃ formale pncipiū: per quod diuina persona assumpsit humanaz naturā. Secūdo. ¶ Itez q̄ agit natura agit quelibet persona cū nā sit cōis oib⁹ psonis: sz nulla psona diuina nisi vna assūpsit nāz hūanā: g̃ diuina nā nō assūpsit eā. Tertio.

Contra. Damas. eodē li. ⁊ codez. c. qm̄ deitas vnita est hūanitati in vnā ei⁹ hypostasiz didicim⁹ sed vnituz aut est assumens: aut est assumptū. Cuz ergo humana nā non assumpsit diuinā: sequit̃ q̄ diuina assūpsit hūanā. In opp^m ¶ Itē Magr̃ in lr̃a dicit q̄ nā diuina icarnata est: vn̄ ⁊ eadē vere dr̃ assumpsisse humanā naturaz. Secūdo.

Respondeo q̄ assumere tripl'r pt dici. s. cōiter ⁊ pp̄e ⁊ magis pp̄ie. pmo mō accipitur p sumere: ⁊ sic ꝯcedēduz q̄ tota trinitas humanaz nām assumpsit ipsi filio: q: fecit vnionē humane nature cū persona ipsius filij. Ad q̄ōnē fm̄ mētē ppriaꝫ. Secūdo modo assumere accipitur p ad se sumere: ⁊ sic ꝯcedēdū q̄ diuina nā nāz humanā assumpsit in psona filij: inq̄ꝫtū p eā factū est: vt nā hūana simul esset cū diuina in eadē psona. Tertio modo assumere accipitur pro ad se sumere: ⁊ in se sumere: vt in supposito: ⁊ sic dōm q̄ diuina natura nō assumpsit nām hūanā: nec aliq̄ psona: nisi persona ipsius filij.

Ad primum arg^m ad partē pmā dōz: q̄ nō est penit⁹ sile de deitate: ⁊ diuina nā: q: deitas magis sigt̃ illud quod sigt̃ in abstractione: qm̄ diuina natura: vnde nō ita sigt̃ rem suā vt principiū agēdi: sicut diuina natura: vnde sicut pp̄ie dicitur humana natura operat̃ q̄ꝫ humanitas operatur: ita ꝯuenientius dr̃ q̄ diuina natura incarnata est. Et q̄ assūpsit hūanā naturā q̄ꝫ q̄ deitas icarnata est: vel hūanaz naturā assūpsit. Vel pōt dici q̄ Damas. nō negat deitatez incarnatā nisi inq̄ꝫtuz incarnari importat rem incarnatā fieri suppositum carnis: ⁊ sic verum est: q̄ deitas nō fuit incarnata. Ad p^m ¶ Ad scḋm dōm: q̄ agere bene est a forma: vt est in supposito. Unde ⁊ assumere cōuenire potuit nature diuine inquantū erat in supposito: q̄ꝫuis sicut magis proprie dicitur suppositūz agere per formā: q̄ꝫ forma: vt est in supposito: ita magis proprie dicitur q̄ diuia persona assumpsit humanā naturā: q̄ꝫ q̄ diuina natura: vt exño in psona assūpsit eā. Ad 2^m ¶ Ad 3^m dōz: q̄ assumere dictū scḋo mō vel 3° mō nō tm̄ iportat actionē: sz ēt terminū actionis: q̄ꝫuis alio mō psona sit termin⁹ assūptōis: q̄ꝫ ipsa natura: q: persona filij assumpsit humanā naturam ad se: ⁊ in se vt in supposito: sed diuina natura assumpsit eaz ad se nō Ad 3^m

in se

in se vt in supposito:sed in psona filij:dico ergo q sumere rōne actionis:tamen cōuenit tribus personis: q: oēs persone sumpserunt naturā humanā ipsi filio:sed eē terminū illi⁹assūptiōis:nō ɔuenit trib⁹psonis:q: nō ɔuenit nāe fʒ se:sed tm̄modo:vt est in filio. Questio. II.

Q. ii.

Ar. p° **S**ECUNDO queritur vtruʒ diuina natura abstractis personis posset assumere aliquam naturā. Et videtur q non. Damasc.lib.3.ca 6. Substantia fm̄ seipsaʒ non subsistit:sed in hypostasib⁹ cōtemplatur:ergo natura diuina intellecta:preter hypostases intelligitur vt non habens aliquod esse reale in actu:sed rei nō habenti realeʒ existētiam in actu nō cōuenit agere:ergo natura diuina hypostasibus circūscriptis nullā naturā possʒ assumere.

Secūdo. ¶ Item assumptio terminatur ad aliquā vnitatē. Sed si persone essent circūscripte a natura diuina tunc humana natura nō posset assumi vnitatē persone nec de vnitate nature:quia ex nā diuia ⁊ alia natura nullo modo potest vna natura cōstitui:ergo circūscriptis personis diuina natura nullam nām posset assumere.

In opp.m **CONTRA.** circūscripta emanatione personarū remaneret diuina natura nō in persona: psone enim per emanationes distinguūtur:⁊ sunt ɔstitute per ꝓprietates relatiuas:sed adhuc remaneret diuina nō oīpotens. Omnipotētia enim est attributum nature:ergo

Secūdo. adhuc posset aliquā nām assumere ¶ Item prius ordine nature est esse in actu q̄ʒ esse actu in supposito: q: fm̄ se habet per additionē ad primū:ergo circūscriptis suppositis adhuc posse diuina natura remanere in actu:⁊ ex cōsequēti aliquaʒ nām posset assumere. Posse enīʒ agere competit nature existenti in actu.

Ad qōnē fm̄ mētē ꝓprīaʒ. **RESPONDEO** q circūscriptio vel abstractio personaʒ a nā diuina dupl'r pōt itelligi: aūt ita qd nō esset in aliq̄ psona:nec ɔstituta p ꝓp:ietatē relatiuā:nec p ꝓpetatē absolutaʒ:⁊ sic nō esset existēs in se quia substātia itellectualis existēs in se persona est:nec esset existēs in alio:ex quo sequitur q ab ea nō posset esse realis actio:q: realis actio presupponit in agēte realeʒ existentiā in actu:nec posset etiā esse terminus realis actionis. Cum ergo assumere aliquā naturā sit realis actio requirens realē terminū diuina natura predicto modo cōsiderata nullā posset assumere naturā. Et hoc mō procedunt argumenta ad parteʒ primā. Aut potest ꝓdicta circūscriptio ita intelligi q nō esset in natura diuina distinctio personaʒ per emanationes:eo modo quo sanctissima ⁊ verissima xp̄iana fides ponit:sed ita q esset natura diuina in vna hypostasi absoluta eo modo quo gentiles intelligunt vel imaginātur:⁊ sic remaneret in eo personalitas rō absolute:⁊ hoc possibili posito concedēdum est illud quod sequeretur ad illud impossibile.s.q diuia natura posset aliquam naturā assumere.

Ad p.m Ad 2.m **ET SIC** perdit primuʒ arg.m ad partem secundā. ¶ Ad scdm̄ dōm:q esse substantiā in actu reali nō est prius q̄ʒ ipsam esse in supposito:sed est idem q ipsaʒ esse suppositum vel in supposito.

CONSEQUENTER querit de secundo pricipali. Et circa hoc querūtur duo. ¶ Primo vtruʒ aia separata sit persona. ¶ Secundo vtrum per-

Q. i. sona hominis a filio dei fuerit assumpta. Q. I.

Ar. p° **P**RIMO ostendo q aīa separata sit persona. Dicit enim Boe. in lib. de duabus naturis:⁊ vna psona xp̄i ca.2.q psona est nature rationalis indiuidua substantia:

Secūdo. sed anima separata est nature ratiōalis indiuidua substātia:ergo est persona. ¶ Item Auic.6 naturaliū lib 5.ca.7. dicit q anima verissime est ego:aut ipsa est ego regens hoc corpus:ipsa ergo anima est homo:sed homo est per-

Tertio. sona:ergo ⁊ anima. ¶ Item magister in lr̄a dicit q aīa absoluta a corpore persona est:sicut angelus.

In opp.m **CONTRA.** nulla pars psone est psona: sed anima separata:⁊ si nō sit actu pars persone:est tamē apta nata esse pars persone:ergo aīa separata nō est per-

Scdo sona. ¶ Iteʒ persona dicit aliquid habēs esse ɔpletuʒ in se:sed anima separata nō habet esse cōpletuʒ in se. Aliter enim nō haberet naturalem inclinationeʒ ad corpus:ergo anima separata non est persona.

Ad qōnē fʒ mēteʒ ꝓpriaʒ. **RESPONDEO** q anima separata nō est persona: nec etiā ɔiuncta:q: persona creata est rōnalis vel itellectualis nāe indiuidua substātia in se:⁊ per se cōplete existens:vel habens cōpletum sue existentie moduʒ. Anima auteʒ separata nō habʒ in se suum completuʒ existētie moduʒ:q: ⁊ si nō sit actu pars hominis tn̄ apta nata est esse pars:ex qua corpore vnā p essentiam cōstituitur:qd veꝛ nō esset si ipsa in se ⁊ per se haberet suuʒ cōpletuʒ existētie moduʒ. Ex duobus.n.cōplete exn̄b⁹in actu vel altero eoꝝ p se hn̄te suū ɔpletuʒ existētie modū:nō pōt vnuʒ per exn̄tiā ɔstitui:vt in 2° lib. est ostēsuʒ. Anima etiā ɔiūcta nō est persona:pars.n.psone psona nō est:hō aūt in se exn̄s psona est:cui⁹ ps ē ipsa aīa.

Ad p.m **AD PRIMUM** in opp.m dōʒ q q̄uis aīa separata sit sba extēdēdo nomē sbe ad formā

T.c.7. fʒ phʒ.7.meta.diuidentē sbaʒ in māʒ:formā ⁊ ɔpositū: tn̄ nō est sba in se ⁊ p se hn̄s suū ɔpletū existie modū: qd requirit ad rōneʒ psone:q̄uis separata existit nāl'r q aliis formis nāʒ corpalē informātib⁹ ɔuenire non pōt. ¶ Ad

Ad scdm scdʒ dōʒ:q ibi vr̄ Auic.sentire. Q. ex aīa ⁊ corpe nō constituat vnū p eēntiā:sed q ipa aīa sit hō:⁊ corp⁹ei⁹ istr̄. Cui opioni vr̄ Aug. appropinq̄re. 2.lib. de sacr. pte.1.ca. añpenul. Ubi ēt expsse dicit. Alaʒ separā eē psonā: fʒ nec opi. Auic nec Aug. ɔsentiēdum est in hac pte. ¶ Ad 3.m

Ad 3.m dōʒ:q ēt magro nō est ɔsentiēdū in loco ꝓdicto:vel pōt curialr̄ dici q loq̄r ibi p quēdā silitudinē:aliq̄.n.hʒ silitudinē anima separata cuʒ psona in hʒ q est indiuidua:⁊ rationalis ⁊ in se existens. Questio. II.

Q. ii. Ar. p° **S**ECUNDO q̄rit vtrū psona hois a filio dei fuerit assūpta. Et vr̄ q sic. Si fili⁹dei dimitteret nām assūptā absq̄ hʒ q aliqd sibi daretur d̄ nouo subsisteret in se: ⁊ eēt psona q nō eēt veꝝ:vt vr̄ nisi ipa vnita v̄bo i se hēret oīa q̄ requirūt ad rōnē psone.

Secūdo. ¶ I. ē idiuiduū nāe hūane assūptū a v̄bo:ita hʒ oīa eēntialia nāe hūane:sicut aliud idiuiduū hūane nāe:ʒ sicut aliud idiuiduū hūane nāe p ipsa ꝓn⁹eēntalia nāe hūane est psona:ita vr̄ q idiuiduū

Tertio. hūane nāe assūptū a v̄bo sit psona. ¶ Iteʒ si hūana nā a v̄bo assūpta ꝓexstitisset an assūptionē fuisset psona: fʒ nihilomin⁹eā fili⁹dei assumere potuissʒ absq̄ aliquo icōueniēti:ḡ saltem vr̄ q nullū incōueniēs est dicere q filius dei assumpserit hominis personam.

In opp.m Secūdo. **CONTRA.** magr̄ in lr̄a dicit q fili⁹dei assumpsit hois nāʒ nō psonā. ¶ Itē psona est aliqd exn̄s in se:fʒ nā hūana a v̄bo assūpta nūq̄ fuit exn̄s in se:q: sil' fuit fcā ⁊ a v̄bo assumpta:ergo nūq̄ fuit persona.

Ad qōnē fm̄ mētē ꝓpriaʒ. **RESPONDEO** q filiū dei assumpsisse psonā hois dupl'r pt̄ itelligi.s.aut ita q assumpserit psonā ꝓexn̄tē hois:q̄ in assūptiōe nō desijt eē psona:aut ita q assūpserit psonā hois ꝓexn̄tē:q̄ in assūptiōe desijt eē psona. Prio⁹ filiū dei assūpsisse psonā hois falsū est:⁊ ipole. Q. aūt falsuʒ sit pʒ:q: hūana nā in xp̄o nō est psona:alr̄.n.eēnt in xp̄o due psone qd falsū est:⁊ erroneū In ipso.n eadē est psona:que est psona dei ⁊ psona hois. Alr̄.n.q̄ dnr̄ de filio dei nō dicerent de filio hois:⁊ eꝯ⁹:⁊ ex ɔn̄ti sequeret q btā v̄go nō ɔcepisset psonā filij dei:fʒ tm̄ psonaʒ hois. Q. aūt fuerit ipole pʒ:q: impole est naturā humanā esse personaʒ:⁊ nō existere in seipsa simul: fʒ tm̄ in alio supposito. Uñ si nā hūana xp̄i eēt psona vel

existens in persona creata: persona filij dei non esset suppositum illius: impossibile est.n. eandē naturā creatā totā simul esse imediate in pluribus suppositis: eo mō quo natura est in supposito: maxime ita ꝙ vnū illoꝝ suppositorum sit increatū alud creatum. ¶ Secūdo aūt mō filiuz dei assumpsisse personā hominis falsum est: sed non fuit ipossibile. Qꝫ aūt sit falsum qdam pbare nitunt dicēdo ꝙ nō fuisset assumptio: sed cōsumptio. Sed hec rō non valet: qꝛ vnuz hominē actu preexistētez filius dei potuisset assumpsisse salua integritate nature illius: qꝛ volo in assumptione illa natura desijsset eē in persona creata: vnde nō fuisset aliqua illius nature consumptio: sed sublimatio. ¶ Dicendū ergo ꝙ rō quare humana natura iesu xpi nūꝗ fuit persona: est qꝛ nūꝗ fuit existēs in seipsa: falsuz ergo ꝙ filius dei assumpsit hominis personā que in assūptione desijt esse persona. Qꝫ autez nō fuerit impossibile: iam ostēsum est. Quomodo aūt natura humana pexistens in supposito creato potuisset desinere esse in supposito creato: ⁊ incipere esse in supposito increato salua integritate sua patere pōt per ea que dicta sunt superius dis. pma. in solutione questiōis prime.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōꝫ: ꝙ si filius dei dimiteret humanā naturā nisi adesset influentia dei ad ↄseruandū eā: vt subsisteret in se: nō esset persona: neqꝫ aliud: qꝛ totaliter desineret esse: sꝫ illa influētia assistēte persona esset: absqꝫ hoc ꝙ aliud sibi daretur: qꝛ per se existeret in se habens ↄpletuꝫ sue existētie modū: nūc autez nō adest influentia dei ad hoc vt existat in se: sed ad hoc vt existat in digniori se: idest in verbo: ⁊ ideo duplici de causa nō est persona: qꝛ psona ⁊ per se existit: nec vnita est digniori se.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scdm dōm: ꝙ non est simile de indiuiduo nature humane assumpte a verbo: ⁊ de alio indiuiduo nature humane: quia pmo indiuiduo nō adest influētia diuina ad existendū in se: sed in verbo: alijs aūt indiuiduis adest ad exñdū in seipsis.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ si natura humana assumpta a verbo pexistisset verꝫ esset ꝙ fuisset persona: ⁊ tñ filius dei eā assumere potuisset: sed tunc abstulisset ei: vel exclusisset ab ea ratione create personalitatis subtrahēdo ab ea pmā influentiā necessariā ad hoc vt existeret in seipsa: ⁊ faciēdo vt existeret increata persona: qꝛ tñ illa natura humana quaꝫ filius dei assumpsit sil' fiet facta ⁊ assūpta: iō nūꝗ fuit psona.

Consequēter queritur de tertio principali. Et circa hoc querūtur duo. ¶ Primo vtrum vnio inter diuinā naturam ⁊ humanā sit creatura.

Qō.1. ¶ Secundo vtruꝫ idem sit ꝙ assumptio. Qō. I.

Ar pᵒ **Primo** ostendo ꝙ vnio inter diuinam naturā ⁊ humanā nō sit creatura: quia quicquid est in deo: deus est: sed vnio diuine nature ad humanā est in diuina natura: ergo est deus ⁊ nō creatura.

Secūdo. ¶ Itē illud qd̄ ē mediū inter creatorez ⁊ creaturā nec est creator nec creatura: sꝫ vnio inter diuinā naturā ⁊ humanā: mediuꝫ est inter diuinaꝫ naturā: que est creator ⁊ naturam humanā que est creatura: ergo ipsa vnio nec est creator: nec creatura.

In oppᵐ **Contra.** quicquid non est eternuꝫ est creatura: sed vnio inter diuinā naturaꝫ ⁊ humanā non est ab eterno: ergo est creatura.

Scdo ¶ Itez omnis relatio rationis vel est creator vel creatura: qꝛ quod nō est creator nec creatura: nihil est: relatio autē rōnis nō est nihil: sed nulla relatio rōnis est creator: quia nullum ens rōnis est ens reale: deus autez est realissimuꝫ ens: ergo nō obstante ꝙ vnio diuine persone ad naturam humanam sit relatio rationis est creatura.

Ad qōnē sꝫ mētez ppriā. **Respondeo** ꝙ vnio inter diuinā naturaꝫ ⁊ humanā importat relationez vnius nature ad aliā: ipsa autē relatio vnionis existens in hūana natura ad diuinam: relatio realis est per mutationem ipsius nature humane introducta: vnde creatura est: relatio autez vnionis in diuina natura ad humanaꝫ nō est relatio sm rationē: vel sm dici: sed quemadmoduꝫ dicit pbs. 5. metaph. Qꝫ aliqua dicūtur relatiua: nō qꝛ ipsa referuntur ad alia: sed quia alia referūtur ad ipsa: ⁊ sꝫ hūc moduꝫ dicitur diuina natura vnita humane sm rei veritatē absqꝫ hoc ꝙ in diuina natura ponatur aliqua realis relatio ad naturam humanam. T.c.20.

Ad pmū **Ad primum** in oppositu dicendū ꝙ vnio diuine nature ad humanā non ponit in deo aliquam relationē sm rem: ⁊ ex quo omnino dicit rem aliquaꝫ nō est res creata nec increata: sed vnio in humana natura ad diuinā res creata est.

Ad scdm ¶ Ad secunduꝫ dōm: ꝙ esse mediuꝫ inter deū ⁊ omnē creaturaꝫ impossibile est: sed aliquaꝫ creaturā esse mediaꝫ inter deum ⁊ aliquā aliaꝫ creaturā: verꝫ est. Vnio autez inter diuinā naturā ⁊ humanā ⁊ si sit media inter deuꝫ ⁊ aliquā creaturam: nō tamē est media inter deū ⁊ omnē creaturā: nō enim est media inter deuꝫ ⁊ seipsam.

Ad scdm in oppᵐ. **Ad secundum** ad partez aliā dicendum: ꝙ eo modo quo relatio ratiōis dei ad creaturā est res pōt dici ne creata: qꝛ cum deo ↄueniat ex tpe: non potest vere dici ꝙ sit idez qd̄ creator nisi ratione sui fundamēti: sed sicut non est relatio realis: ita nō potest dici creatura realis nisi vocādo rem quicquid nō est nihil: que autē sit differētia inter relationes sm rē ⁊ relationes sm rōnez pmo lib. expositū est. Qō. II.

Qō.II. **Secundo** querit vtruꝫ dicta vnio idē sit quod assumptio.

Ar. pᵒ Et videtur ꝙ sic. quia aliquid sibi assumere est illud sibi vnire: ergo assumptio est vnio.

Secūdo. ¶ Itez que nō sunt idez possunt separari re vel intellectu: sed assumptio humane nature ad diuinā personā nō potest esse nec intelligi preter vnionē nec econuerso: igitur ⁊c̄.

In oppᵐ. **Contra.** Damas. lib. 3. c. xi. dicit ꝙ aliud est vnio: et aliud incarnatio: sed nō magis videnī differre ꝙꝫ vnio ⁊ assumptio: ḡ nō sunt idē vnio ⁊ assūptio.

Ad qōnē sm mētē ppriaꝫ. **Respondeo** ꝙ nō sunt penitus idē assumptio ⁊ vnio: qꝛ assumptio per comparationez ad assumentē est actio per cōparationē ad naturam assumptam est passio. Vnio aūt est relatio cōsequēs ad illaꝫ actionē ⁊ passionē. ¶ Preterea assumptio iportat terminum ↄiunctionis: qꝛ assumere est ad se sumere. Vnio aūt nō importat nisi ipsam cōiunctionē. Vnde vere dicitur ꝙ tota trinitas vniuit filio humanā naturaꝫ: nō tamen vere dicitur ꝙ tota trinitas assumpsit naturā humanā. ¶ Preterea vnio dicit de vtroqꝫ extremo: vere enim dicitur natura humana vnita diuine persone et persona diuina vnita humane nature. Assumptio autez sm ꝙ accipitur pro actione nō dicitur de hūana natura ⁊ sꝫ ꝙ accipitur passiue nō dicit de diuina natura: nec de psona pma differētia ⁊ vltima iter assumptionē ⁊ vnionem cōsiderātur inquātum vnio est relatio. Scda autez inꝙtuz vnio est quedā actio. s. inꝙtuz accipit p vnire.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm: cuꝫ dī ꝙ aliqd sibi assumere ē illd̄ sibi vnire ⁊c̄. Dico ꝙ verꝫ est: sed ex hoc nō sequitur ꝙ vnio sit assumptio: sed qd̄ vnire ad se sit assumere: nō est aūt idē vnire ⁊ ad se vnire. Tota.n. trinitas vniuit hūanā nām: nō tñ sibi: sed soli filio.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad scdm dōꝫ: ꝙ vnio potest intelligi simplici apprehensione preter assumptionē: siue accipiatur vnio pro relatione: siue p actione. Qui enim intelligit relationē inter extrema: non opꝫ ꝙ intelligat mutationez pper quā talis relatio est introducta. Similiter qui intelligit ipsum vnire nō oportet ꝙ determinate intelligat terminū vnionis qui importatur in assumptiōe. Videtur etiā ꝙ maior argumenti falsa est. Relatiua enīꝫ

nō possunt

non possunt separari:nec re:nec intellectu:nec tamē idē
sunt:pater enim non est filius:nec econuerso.

Consequēter queritur de quarto
pncipali.Et circa h
queruntur duo. ¶ Primo vtrum assumptio
humane nature terminata fuerit ad vnitatē
nature. ¶ Secūdo vtrum ad vnitatem psone. Qō. I.
Qō.i. Primo ostēdo q assumptio pdicta fue/
rit terminata ad vnitatem nāe:
Ar.pº sicut ex anima & corpore fit vnus hō:ita deus
& homo vnº est xpō:vt in symbolo Athanasij
habet. Sed vnio corporis & aīe terminat ad vnitatē na
ture ex duobº composite:ergo sīr videt:q humane nāe
vnio cum diuina psona:& nā terminata fuerit ad naturā
Secūdo. vnam cōpositam ex duabº naturis. ¶ Itē seruata verita
te corporis & anime:nihilominus per vnionē ex illis cō
stituitur vna natura:ergo a simili:quāuis in assumptio/
ne humane nature fuerit seruata veritas humane natu/
re:& diuine nihilominus ex illis per vnionem fuit con/
Tertio. stituta natura vna. ¶ Item Dam.li.3.c.3.dicit duas na
turas vnitas inuicē sm veritatem in vnā hypostasim cō
positam filij dei:sm hypostasiz filij dei non posset esse cō
posita:nisi ex illis duabº naturis constitueret:aut vna.ergo
videt q vnio illarum naturaz terminata fuit ad vnita/
tem alicuius nature composite ex duabus.
In oppm Contra. Dam.eodez li.& eodē.c.1.Incōmunicabi/
liter & inalterabilīr vnite sunt adinuicē due
nature:neq3 diuina natura excedente a ppria simplicita
te:neq3 vtiq3 conuersa humana in deitatis naturā:neq3
vtiq3 ex duabus vna facta composita natura:ergo predi
Secūdo. cta assumptio non fuit terminata ad vnitatē nāe. ¶ Itē
sm Dam.eodem li.& eodē.c.vna natura ꝯtrarīz substātia
lium diuarū susceptiua nō est:sed xpō est eternus:& est ex
tempore natus que repugnātia sunt circa candē naturā.
ergo videt q assumptio nature humane terminata non
fuerit ad vnitatem nature.
Ad qōnē sm mētē ppriam. Respondeo q assumptio humane nature ter/
minata non fuit ad vnitatem na/
ture:quia si fuisset ad vnitatē nāe terminata oportuisset
vnam trāsmutari in aliam:aut vnā ex duabº cōstitui:qō
est impossē. Natura.n.diuina trāsmutari non pōt in hu/
manam:nec ecōuerso ex nā etiā diuina cū sit purus actº:
& quacūq3 alia natura non pōt vna nā cōponi. Compo/
nibilitas.n.icludit in quolibet cōponētiū aliq3 potētiā.
Ad pmā Ad primum dicēdum:q illa similitudo non
est attēdenda in oībus:sz in hoc
q sicut in hoīe sunt due nature in vna psona:ita in xpō
sunt due nature.s.diuina:& humana l vna psona.s.in pso
na filij. ¶ Ad scōm dōm:q nō est simile de vnione cor
Ad 2m poris & aīe:& nature diuine:& humane:q2 in corpe est na
turalis aptitudo:vt perficiat in quocūq3 gradu essendi:
homini debito per ipsam aīam intellectiuā:sicut per for/
mam:in aīa est etiam nālis aptitudo ad pficiendum cor/
pus eo mō quo forma est sue māe pfectio. Unde nec cor
pus per se:nec aīa per se hūt suuz completū existēdi mo
dum:sz diuina natura per se h3 cōpletissimum existentie
modū absq3 aliqua possibilitate:& ideo ex ipā:& humana
natura:q3uis vnite sunt in psona filij nō fuit possē vnam
nām ꝯstitui. ¶ Ad 3m dōm:q Dam.nō itellexit q hy/
Ad 3m postasis filij dei eēt cōposita sm rei veritatē. Sz locutus
est ibi per quādam similitudinē volens per hoc expime
re q illa psona est in duabº naturis:sz hoc est absq3 illius
psone cōpositione:vt inferius ostendetur. Qō. II.
Qō.ii. Secundo vtruz assumptio humane na
ture terminata fuerit ad vni
Ar.pº tatem psone. Et videt q non:q2 esse psonā pti
net ad nobilitatem:sed nobilior est nā humana
xpi:q3 alterius hominis:ergo cuz in natura alioz homi
num sit rō psonalitatis ppiē multo fortius videt q na/
tura humana in xpō ppriam hēat psonalitatē.ergo pro/
pria vnio nō fuit terminata ad vnitatem psone. ¶ Itez Secūdo.
qō ꝯuenit alicui nature per sua principia essentialia non
pōt ab ea auferri ipsius nature & pncipioz suoz essentia
lium integritate seruata:sz rō psonalitatis ꝯuenit nature
hūane per sua pncipia eēntialia. Persona.n.nō est accñs
humane nāe. Cū ergo nā humana in xpō:& sua pnª eēn
tialia remāserint salua videt q ppriaz hēat psonalitatē:
& ita q in xpō sit psona increata & creata. ¶ Itē que nō Tertio.
sunt vnū:nec gñe:nec spē:nec sunt vnuz in psona:q2 esse
vnum in psona est esse vnū nūero:sz natura diuina:& hu
mana nō sunt vnum:nec gñe:nec spē:ergo nec in psona
qō non esset verum:si assumptio humane nature fuisset
terminata ad vnitatem persone.
Contra. oīs vnio terminat ad aliquā vnitatem:sed In oppm.
vnio nature humane:& diuine nō fuit ter.
minata ad vnitatem nature:vt in pcedenti qōne ostēsuz
est.ergo fuit terminata ad vnitatez psone:cū non videat
posse dari alia vnitas ad quē potuerit terminari. ¶ Itē Scdo.
si pdicta assumptio nō fuisset terminata ad vnitatē per/
sone:in xpō eēnt plures psone:sed in xpō nō est nisi vna
psona Alr enim idiomata filij dei nō cōmunicarent filio
hominis:nec econuerso.ergo videtur q predicta assum
ptio terminata fuerit ad vnitatem persone.
Circa hanc qōnez errauit Nestorius dicēs esse Error nestorij circa hāc qōnem.
in xpō duas personas:q2 in ipo fuit
due nature. Sz hūc redarguit Boetius in li.de duabus
naturis:& vna psona xpi ante mediū dicēs:si duabº per/
sonis manētibus ꝯiunctio facta est naturaz:vnū ex duo
bus effici:nihil.n.potuit oīno ex duabus personis:nihil
vnq3 fieri pōt:nihil ergo vnum sm Nestoriū xpō est:ac
per hoc oīno nihil:qō enim nō est vnū:nec eē oīno pōt.
esse enim atq3 vnuz ꝯuertunt. ¶ Alio mō circa istaz qō/ Error euticis circa hanc qōnem.
nem errauit Euticēs dicēs in xpō vnaz tm̄modo nām:
sicut & vnam psonam:sm.n.Boetium in li.de duabº na
turis:& vna psona xpi.c.5.ita asserebat esse assumptū ho
minem:vt ea sit adunatio facta cuz deo:vt natura huma
na nō manserit:sed hoc etiam hereticū est:q2 ad illaz opi
nionem sequeret q xpō non esset hō. ¶ Dicēdum ergo Ad qōnē sm mētē ppriam.
ad qōnem sm veritatē fidei catholice q assumptio natu
re humane terminata fuit ad vnitatez psone:nō ꝯstitute
ex nā humana:& diuina:nec ex humana nā:& hypostasi
diuina:sed constitute per psonalem pprietatem in creatā
ad cuiº vnitatez pro tāto fuit assumptio humane nature
terminata:q2 per illā assumptionē in illa psona vna fuit
nā humana substātificata:& nō in aliq̄ alia psona:nec in
creata:q2 nulla psona incarnata est nisi vna:nec creata q2
nā hūana xpi:nec ē psona:nec l aliq̄ creata existit psona.
Ad primum in oppositu3 dōm:q quāuis esse Ad pm.
psonam ptineat ad nobilitatē pti
net substātificari in psona icreata:q3 substātificari in pso
na creata:vel quā esse psonam creatam. ¶ Ad scōm di/ Ad 2m
cendū:q minor vera est supposita dei īfluentia sine qua
causari nō pōt in natura illa pprietas:que sibi cōuenire
dz pro sua pncipia eēntialia:pdicta aūt influentia nunq3
affuit nature humane xpi ad hoc q existeret in seipā:qō
tñ requirit ad rōnem persone. ¶ Ad tertiuz dicēdum: Ad 3m
q aliqua duo esse vnum in psona dupl̄r pōt itelligi: aut
ita q sint vna psona:& sic nā diuina & humana non sunt
vnuz in persona. Natura humana.n.nō est ipsa persona
filij dei:aut ita q sint in vna psona & sic possunt esse vnū
in persona que nō sunt vnū:nec genere:nec specie:sicut
patet in hoc q natura substātie & natura accidētiuz:que
nec sunt vnuz:nec genere:nec spē:sunt in persona petri
vel ioānis. Unde sm q dicimus ea eē vnū numero:que
sunt vnum supposito:possunt dici aliqua esse vnum nu/
mero que nō sunt vnū nec genere nec spē. Substātia tñ

ꝛ eius accidens ſm aliquẽ modum ſunt vnum numero: ꝛ ſm alium modum non ſunt vnum numero. Sed hoc explicare non eſt pertinens ad propoſitum.

C Irca litteram. Hic deus huma nam nãm: nec in cõuenienter addit iſte articulus hic: q2 q̃uis deus ſit terminus diſcret9: q̃tũ ad ſignificationem: eſt tñ cõmunis: q̃tuꝫ ad ſuppoſitionẽ: q2 poteſt ſupponere ꝑ plurib9 pſonis. Solus filius accepit hominem: hic hec dictio ſolus non excludit diuinam nãm: q2 non eſt realr diſticta a filio: ſed excludit alias pſonas: q2 ſm rem relatiuã a pſona filij ſunt diſtincte. In forma dei erat: hic notãdum ꝙ forma accipi põt pro pura actualitate: ꝛ ſic diuina nã eſt forma: vel pro actualitate in qua eſt poſſibilitas ad aliquã pfectionem accñtalem: vel ſubalẽ: ꝛ ſic tota eſſentia cuiuſcũq3 rei create exiſtẽtis in actu eſt forma: vel pro actualitate in qua poſſibilitas ad pfectionem ſubſtãtialem: ꝛ ſic infimus gradus actualitatis qui fundamẽtum eſt trãſmutatiõis nãlis ab aliqb9 dicit forma incõpleta: ſeu aliqs gradus forme: ſꝫ iſti loquunt improprie: q2 ille infimus gradus actualitatis magis ꝑprie mã debet dici. Alio modo ꝑ actualitate generali: vel corruptibili eo modo quo forme competit generari: ꝛ corrũpi: ꝛ hoc eſt qḋ vocatur forma a phis ſm modum loquẽdi conſuetum. Ideo nõ ſic dicit diuina natura eſt homo. vel facta homo: ſicut dei filius: hoc inferius in qõne ponet. Anima abſoluta a corpore pſona eſt: in hoc nõ eſt cõſentiendum magiſtro: vt dictum eſt in queſtionibus.

Fo2a multipl'r accipitur.

C De intelligentia harum locutionum deus factus eſt homo: deus eſt homo: an his locutiõibus dicatur deus factus eẽ aliquid: vel eſſe aliquid: vel non eſſe aliquid. Diſtin. VI.

De mõ vniẽdi diuinam ꝛ humanã nãm ſm varias doctorũ opinões.

E X premiſſis autẽ emergit queſtio plurimum cõtinens vtilitatis: ſed nimiũ difficultatis atq3 perplexitatis. Cum enim cõſtat ex predictis ꝛ alijs pluribus teſtimonijs: omneſq3 catholici vnanimiter fateãt deum factum eſſe hoiem: ꝛ xp̃m verum deum eſſe ꝛ verum hoiem: queritur an his locutionibus deus factus eſt homo: filius dei factus eſt filius hominis: deus eſt homo: ꝛ homo eſt deus: dicat de9 factus eſſe aliqd: vel eſſe aliquid: vel aliqd dicat eẽ deus: ꝛ an ita cõueniat dici: homo fact9 eſt deus: ꝛ filius hominis factus eſt filius dei: ſicut econuerſo dicit: ꝛ ex his locutionibus nõ dicit deus fact9 eſſe aliquid: vel eſſe aliquid. Que ſit intelligẽtia harꝫ locutionum ꝛ ſimiliũ. In huius ꝑfunditatis reſeratione ꝛ ſcrupuloſe queſtionis expoſitione plurimum differre inueniuntur ſapientes.

Q2 i huius q. expõne differunt ſapientes.

C Quorundam ſententiam refert.

A Lij enim dicũt in ipſa verbi incarnatiõe hoiem quẽdaꝫ ex ala rõnali ꝛ humana carne cõſtitutum. Ex quib9 duobus omnis verus homo cõſtituitur: ꝛ ille homo cepit eſſe deus: non qdem natura dei: ſed pſona verbi: ꝛ deus cepit eſſe homo ille. Concedũt etiam hoiem illum aſſumptũ a verbo ꝛ vnitum verbo: ꝛ tñ eſſe verbum: ꝛ ea ratione tradũt dictum eſſe deum factum hoiem vel eſſe hoiem: q2 deus fact9 eſt. i. cepit eſſe q̃daꝫ ſubſtãtia ex anima rõnali ꝛ humana carne ſubſiſtens: ꝛ illa ſubſtantia facta eſt. i. cepit eſſe deus: nõ tñ de migratiõe nature in naturam: ſed vtriuſq3 nature ſeruata proprietate factũ eſt: vt deus eſſet illa ſubſtãtia: ꝛ illa ſubſtãtia eſſet deus. Unde vere dr deus factus eſt homo: ꝛ homo factus eſt deus: ꝛ deus eſt homo: ꝛ homo deus: ꝛ filius dei fili9 hoīs: ꝛ ecõuerſo. Cumq3 dicũt illum hoiem ex anima rationali ꝛ humana carne ſubſiſtere: nõ tamẽ fatentur ex duabus naturis eſſe compoſitũ: diuina. ſ. ꝛ humana: nec illi9 partes eſſe duas naturas: ſed animam tantum ꝛ carnem.

C Auctoritates ponit qb9 muniunt ſuaꝫ ſniam.

E T ne de ſuo ſenſu tm̃ loqui putẽtur: hanc ſniam pluribus muniunt teſtimonijs. Ait enim Augu. in libro de trinitate. Cum legit verbuꝫ caro factum eſt: in verbo itelligo verum dei filium: in carne agnoſco verũ hoīs filium: ꝛ vtrũq3 ſimul vnam pſonam deuꝫ ꝛ hoīeꝫ ineffabilis grẽ largitate cõiunctum. Idem in enchi. Chriſtus ieſus deus de deo eſt: homo aũt natus eſt de ſpiritu ſancto ex maria virgine. Utraq3 ſubſtãtia diuina ꝛ humana filius eſt vnicus dei pr̃is omnipotẽtis: de quo ꝑcedit ſp̃us ſcũs vtrũq3 vn9: ſed aliud ꝑpter verbum: ꝛ aliud ꝑpter hoiem: nõ duo filij de9 ꝛ homo: ſꝫ vn9 dei filius. De9 ſine initio: homo a certo initio. Idem in eodẽ. Quid natura humana i xp̃o hoīe meruit vt in vnitatẽ pſone vnici filij dei ſingulariter aſſumpta eſſet? Que bona volũtas: que bona opera preceſſerũt: qbus mereř iſte homo vna fieri perſona cum deo? Nunqd antea fuit homo ꝛ hoc ei ſingulare bñficium pſtitum eſt vt ſingulariter ꝑmereretur deum? Nempe ex quo homo eſſe cepit nõ aliud cepit eẽ homo q̃ȝ dei filius: ꝛ hic vnicus: ꝛ ꝑpterea dei verbũ: q2 eſt ab illo ſuſcepta caro: facta eſt vtiq3 deus vt quẽadmoduꝫ vna eſt pſona qlibet hõ: aĩa. ſ. rõnalis ꝛ caro: ita ſit xp̃s vna perſona v̓bum ꝛ homo. Ideꝫ ſup Ioan. Agnoſcam9 geminã ſubſtãtiam xp̃i: diuinã. ſ. qua equalis eſt patri: ꝛ humanã qua minor eſt pr̃e: vtrumq3 aũt ſimul non duo: ſed vnus eſt xp̃s: ne ſit quaternitas nõ trinitas d̓s. Ac per hoc xp̃s eſt de9: aĩa rõnalis ꝛ caro. Idẽ quoq3 in libro de p̃deſtinatione ſanctorũ. Ille hõ vt a v̓bo patri coeterno in vnitatẽ pſone aſſumptus fili9 dei vnigenit9 eẽt vñ hoc meruit? qḋ bonum ei9 p̃ceſſit vt ad hanc ineffabileꝫ excellentiã ꝑueniret a faciẽte ac ſuſcipiente deo verbo: ipſe hõ ex quo eſſe cepit filius dei vnic9 eẽ cepit. Item homo qcũq3 ita grã fit xp̃ianus ſicut grã hõ ille ab initio factus eſt xp̃s. Ideꝫ in li. xiij. d̓ trini. grã dei nobis in homine xp̃o cõmendatur.

Augu.

mendatur. Quia nec ipse vt tanta vnitate deo
vero cōiunctus vna cum illo psona fili⁹ dei fie-
ret: vllis est p̄cedentib⁹ meritis assecut⁹: sed ex
quo hō eē cepit: ex illo est ꝛ deus. Vn̄ dictū est:
Hyla. verbū caro factum est. Hyla. quoq͂ in .x. li. de
tri. ait. Christū non ambigim⁹ esse deum ver-
bum: neq͂ rursus filiū hoīs ex aīa ꝛ corpore cō-
stitisse ignoram⁹. His alijsq͂ auctoritatib⁹ vtū-
tur: qui hoīem quēdā ex aīa rōnali ꝛ carne cō
positum dicūt deum factū: sed grā nō natura.
Sola. n. grā habuit ille homo non meritis vel
natura vt eēt de⁹ siue dei filius: vt haberēt om
nem sciam ꝛ potētiam quā hȝ verbū: cum quo
est vna psona. Nec tamē in superiorib⁹ legitur
ꝙ homo ille sit vna persona cum verbo: ꝛ sit ip
sum verbum: sed etiam ꝙ anima rōnalis ꝛ ca-
ro eadem persona sit: ꝛ christus sit: ꝛ deus.

¶ Aliorum sententia.

Sunt autem ꝛ alij q̄ istis in par-
te ꝯsentiunt: sed di
cunt hoīem illum nō ex anima rōnali ꝛ carne
tm̄: sȝ ex humana ꝛ diuina natura. i. ex tribus
substātijs diuinitate: carne ꝛ aīa ꝯstare: ꝛ hunc
iesum xp̄m fatent̄ ꝛ vnā psonā tm̄ esse: ante in-
carnatiōem vero solūmō simplicem: sed in icar
natione factā cōpositam ex diuinitate ꝛ huma
nitate. Nec est ideo alia psona q̄ꝫ prius: sȝ cum
prius esset dei nō tm̄ psona: in icarnatiōe facta
est etiā hoīs psona: non vt due essent psone: sed
vt vna ꝛ eadē esset psona dei ꝛ hoīs. Persona
ergo que prius erat simplex ꝛ in vna tm̄ natu-
ra exīstēs: in duab⁹ ꝛ ex duabus subsistit natu-
ris ꝛ psona que tm̄ deus erat: facta est etiā ve-
rus homo subsistēs nō tm̄ ex aīa ꝛ carne: sȝ etiā
ex diuinitate: nec tn̄ psona illa dȝ dici facta p-
sona q̄ꝫuis dicat̄ facta psona hoīs. Facta est
igit̄ illa psona: vt qbusdā placet: qdā subsistēs
ex anima ꝛ carne: sȝ non est facta psona vel sub
stantia vel natura: ꝛ in quātū est illa subsistēs:
cōposita est. In quātū aūt v̄bum est: simplex ē.

¶ Auctoritates etiā ponit q̄ hāc pbant sniam.

Augu. **De hoc** Aug. in libro sentē. psperi ait.
Modis oībus approbare con
tendim⁹ sacrificium ecclesie duob⁹ ꝯstare: duo-
bus ꝯfici: visibili elemētoꝝ specie: ꝛ inuisibili dn̄i
iesu xp̄i carne ꝛ sanguine: sacramēto: ꝛ re sacra-
menti. i. corpore xp̄i: sicut xp̄i persona ꝯstat ꝛ cō
ficitur ex deo ꝛ hoīe: cum ipse xp̄s verus sit de⁹
ꝛ verus homo. Quia oīs res illaꝝ reꝝ naturā
Jo.da. ꝛ veritatē in se ꝯtinet ex qb⁹ ꝯficitur. De hoc
eodē Joā. dam̄. In dn̄o nostro Jesu xp̄o duas
qdem naturas cognoscimus: vnā aūt hyposta-
sim ex vtrisq͂ cōpositā. Incarnat⁹ est ergo xp̄s
ex virgine assumens primitias nr̄e masse: vt ipa
extiterit in carne hypostasis: que dei verbi hy-
postasis cōposita ꝛ facta fuerit: que pri⁹ simplex
erat verbi hypostasis. Cōposita vero ex duab⁹
pfectis naturis: deitate ꝛ hūanitate ꝛ ferat ipa
diuine verbi dei filiationis characteristicum ꝛ
determinatiuū idioma: sm̄ qd̄ diuisa est a pr̄e ꝛ
spiritu sancto: ꝛ carnis characteristica ꝛ deter-
minatiua idiomata: sm̄ que differat a matre ꝛ
reliquis hoībus. Itē vnā hypostasim filij dei
ꝯfitemur in duab⁹ naturis pfecte se habentib⁹
deitatis ꝛ humanitatis ꝛ incarnatā esse eandē
hypostasim: ꝛ has duas naturas custodiri ꝛ ma
nere in ipso post vnionem nō seorsum ꝛ sm̄ par
tes ponentes singulam: sed vnitas inuicem in
vnam cōpositam hypostasim: substātialē. n. in-
quimus vnionē. s. veram ꝛ nō sm̄ fantasiā: sub
stātialem aūt nō duab⁹ naturis pficientib⁹ al-
teram. s. vnā cōpositam naturā: sed vnitas in-
uicem in vnam hypostasim cōpositam filij dei
ꝛ manere eandem substantialem differentiam
determinamus. Q creabile mansit creabile: ꝛ
quod increabile increabile: ꝛ mortale mortale
ꝛ imortale imortale ꝛ circūscriptibile circūscri-
ptibile: ꝛ icircūscriptibile icircūscriptibile: ꝛ hoc
qdem refulget miraculis. De hoc etiā Augu.
in li. de tri. ait. Quēadmodū sm̄ deitatē vna
est patris filijq͂ natura: ita etiā iuxta humani
tatē: eadē est mr̄is ꝛ filij vna natura. Ex vtra-
q͂ ergo substātia ꝛ diuinitatis ꝛ humanitatis
vnus atq͂ idē est deus: dei ꝛ hoīs filius Jesus
xp̄s: vt verus deus ita etiā homo verus. Idē
etiā in lib. xiij. de trin. Sic deo ꝯiungi potuit Cap.17.
humana natura: vt ex duab⁹ substantijs fieret
vna psona. Ac per hoc iam est ex trib⁹: deo: aīa
ꝛ carne. His alijsq͂ plurib⁹ auctoritatib⁹ se mu
niunt qui dicunt psonam xp̄i compositam esse
vel factam siue constantem ex duabus natu-
ris siue ex tribus substantijs.

¶ Tertia aliorum sententia.

Sunt etiam alij qui in icarnatio-
ne verbi nō soluȝ per
sonam ex naturis cōpositam negāt: verūetiam
hoīem aliquem siue etiā aliqua substātiam ibi
ex aīa ꝛ carne cōpositam vel factam diffitent̄.
Sed sic illa duo. s. aīam ꝛ carnem verbi psone
vel nature vnita esse aiunt: vt nō ex illis duob⁹
vel ex his tribus aliqua natura vel persona fie
ret siue componeret̄: sȝ illis duob⁹: velut indu-
mento verbū vel vestiret̄: vt mortalium oculis
ꝯgruenter appareret. Qui ideo dicit̄ verus fa-
ctus homo q: veritatē carnis ꝛ anime accepit.
Que duo etiam in singularitatē vel vnitatem
sue persone accepisse legit̄: nō q: illa duo vel ali
qua res ex illis cōposita sit vna psona cum ver
bo vel sit verbum: sed q: illis duob⁹ accedētib⁹
verbo: non est psonarum numerus auct⁹ vt fie-
ret quaternitas ł trinitate: ꝛ quia ipsa persona
verbi que prius erat sine idumēto: assumptiōe

Greg. su/ p Ezech. indumenti nõ est diuisa vel mutata: sꝫ vna ca-
deꝗꝫ imutata pmansit. Qui fm habitũ deum
ꝛ hoiez factũ dicunt. Accipiendo.n. hoiem di-
ctus est deꝰ: factꝰ est hõ: ꝛ ppter acceptũ hoiez
dr̃ deus vere esse hõ: ꝛ ppter assumẽtez deum
dr̃ hõ esse deus. Nã si eẽntialr: inquint illi deꝰ
esse hõ: vel hõ esse deus itelligeret: sic si deus
assumpsisset hoiem in sexu mulicbri: ꝛ mulier
essentialr deus esset ꝛ ecõuerso. At potuit deꝰ
assumpsisse hoiez in sexu muliebri: potuit ergo
mulier esse deus ꝛ econuerso.

¶ Auctoritates iducit qbus hec sñia roboratur.

Nec autem ꝛ isti de suo sensu sfuere videant: testimonijs
in mediũ pductis: qd̃ dicunt ꝯfirmant. Ait.n.
Augu. Aug. in libro de grã noui testamẽti. Sicut nõ
augeẽ numerus psonarũ cum caro accedit aie
vt sit vnus homo: sic nõ augetur numerus pso
naꝝ: cum homo accedit vbo vt sit vnus homo
xp̃s. Legitur itaqꝫ deus homo: vt intelligamꝰ
huiꝰ psone singularitatẽ: non vt suspicemur in
carnẽ mutatã diuinitatẽ. Idez quoqꝫ tractãs
Phil. 2. illud vbum apostoli. Habitu inuentꝰ est vt hõ:
manifeste ostẽdit deũ dici factũ esse hoiem: vel
esse hoiem fm habitũ. in libro. lxxxiij. qõnum.
ita ingens. Multis modis habitũ dicimꝰ: vel
habitũ animi: sicut discipline pceptionem vsu
firmatã: vel habitũ corporis: sicut dicimꝰ alius
alio valdi orẽ vel habitũ eoꝝ que mẽbris accõ
modanẽ extrinsecus: vt cũ dicimꝰ aliquẽ vestitũ
vel calciatũ: ꝛ hmõi. In oĩbus generibꝰ mani-
festũ est in ea re dici habitũ que accidit vl̃ acce
dit alicui: ita vt eã possit etiã non hr̃e. Hoc aũt
nomen ductũ est ab illo vbo qd̃ est hr̃e. Habitꝰ
ergo i ea re dr̃ q̃ nobis vt habeaẽ accidit vel ac
Pri^a spe cies hit^9. cedit. Verũtñ hoc interest: qꝛ qdaz eoꝝ que ac
cidũt vel accedunt: vt habituz faciant non mu
tanẽ: sed ipsa mutãt in se itegra ꝛ incõcussa ma
nentia: sicut sapia accedẽs homini nõ ipsa mu
Scda. tatur: sꝫ hoiem mutat quẽ de stulto sapientem
facit. Quedã vero sic accedunt vel accidunt vt
mutent ꝛ mutenẽ vt cibꝰ qui amittẽs spẽm suã
in corpus vertiẽ: ꝛ nos cibo refecti: ab exilitate
atqꝫ languore in robur atqꝫ valẽtiã mutamur.
Tertia. Tertiũ genus est cuz ea que accidunt vel acce
dunt: nec mutant ea qbus accidunt nec ab eis
ipsa mutanẽ: sicut annulus positꝰ in digito qd̃
Quarta spẽs con gruit hu ic ꝯpara/ tioni. genus rarissime reperitur. Quartuz genus est
cũ ea que accidũt vel accedũt mutanẽ nõ a sua
natura: sꝫ aliã spẽm ꝛ formam accipiunt: vt est
vestis que deiecta atqꝫ deposita non hꝫ eaz for
mam quã sumit induta. Induta eniz mẽbris
accipit formã quã non habebat exuta: qd̃ genꝰ
Phil. 2. cõgruit huic cõparationi. Deus enim filius se
metipsum exinaniuit non formã suã mutans:
sed formã serui accipiens: neqꝫ conuersus aut
transmutatꝰ in hoiez amissa incõmutabili sta
bilitate: sed in similitudine hoiuz factus est ip
se susceptor veꝝ hoiez suscipiẽdo habitu inuen
tus est vt homo. i. habẽdo hoiem inuentꝰ est vt
hõ: non sibi sed eis qbus in homine apparuit.
Qꝫ aũt dicit vt homo veritatẽ exprimit: nomie
ergo habitus satis significauit apl̃s qualr dixe
rit in similitudinẽ hoiuz factus: qꝛ nõ trãsfigu
ratione in hoiez: sed habitu factꝰ est: cuz indu-
tus est hoiem quez sibi vniens quodãmõ atqꝫ
ꝯformãs imortalitati eternitatiqꝫ sociaret. Nõ
ergo opꝫ intelligi mutatũ esse verbũ susceptiõe
hoĩs: sicut nec mẽbra veste iduta mutanẽ: quã/
uis illa susceptio ineffabilr susceptũ suscipienti
copularet. His verbis aperte innuere videtur
Aug. deuz dici factuz hoiem fm habitũ. Qui Augu.
etiã ipsius incarnationis modũ volẽs exprime/
re querẽtibus in. iiij. lib. de trini. ait. Si queri De mõ i/ carnatõis
tur ipsa icarnatio quomodo facta sit: ipsuz ver
buz dei dico carnem factũ. i. hoiem factũ. Nõ
tñ in hoc qꝫ factũ est ꝯuersum atqꝫ mutatũ: sed
carne vt carnibꝰ ꝯgruenter appareret indutũ.
Ita sane factũ vt ibi sit non tm̃ verbũ dei ꝛ ho
minis caro: sꝫ etiaz rõnalis hoĩs anima. Atqꝫ
hoc totũ ꝛ deus dicatur ppter deũ: ꝛ homo p-
pter hoiem. Qd̃ si difficile intelligiẽ: mens fide
purgeẽ a peccatis abstinẽdo ꝛ bona opera ope-
rando. difficilia eniz sunt hec. Idez in libro de
fide ad petrũ. Dei filius factus est deus eter-
nus ꝛ verus: pro nobis cuz sit hõ verus ꝛ ple-
nus. In eo verus: quia verã habꝫ deus ille hu
manã naturã. In eo vero plenus: qꝛ ꝛ carnem
humanã suscepit ꝛ aiaz rõnalẽ. Itẽ. Nõ aliud
fuit illa dei summi susceptio vel exinanitio nisi
forme seruilis. i. nature humane susceptio: vtra
qꝫ ergo in christo forma: qꝛ vtraqꝫ vera ꝛ ple-
na est in christo substãtia: diuina. s. ꝛ humana
natura. Idez in libro contra Maximinũ. Cũ
esset per seipsuz inuisibilis: visibilis in hoie ap-
paruit quẽ de femina suscipe dignatꝰ est. Idez
in eodez. Nos xp̃m dñm veꝝ hoiem suscepisse
credimꝰ: ꝛ in ipso visibilr inuisibilẽ hoibus ap-
paruisse. In ipso iter hoies ꝯuersatũ fuisse. In
ipso ab hoibus humana ptulisse. In ipõ homi
nes docuisse. Hylarius quoqꝫ in decimo libro Hyla.
de trini. ait. Nõ dei filius natus ex maria est
nisi qꝫ verbũ caro factũ est. s. qꝫ filius dei cuz in
forma dei eẽt: formã serui accepit. Unũ tamen
eundẽqꝫ nõ dei defectiõe: sed hoĩs assumptio-
ne profitemur: ꝛ in forma dei ppter naturã di
uinã: ꝛ in forma serui ex ꝯceptione spiritus san-
cti fm hoĩs habitũ repertũ fuisse non fuit ha- Rom. 8.
bitus ille tm̃ hoĩs: sed vt hominis: neqꝫ caro il-
la caro peccati: sꝫ in similitudine carnis pecca-
ti. Audistis tres secũdum diuersos positas sen
tentias: ꝛ pro singulis inducta testimonia.

Ex premissis

Ex premissis emergit qd. Superius determinauit magister de incarnatiõe: put ɔ̃sideratur in fieri. Hic determinat de ea: put ɔ̃derat̃ in facto esse. Et diuidit̃ pars ista in partes duas. ¶ Primo determinat de ea: ɔ̃ʒtũ ad diuersas opiones doctoꝝ. ¶ Scdo ɔ̃ʒtuʒ ad cõicatiõne idiomatũ.ibi.[Dist.8.post p̃dicta.] Prima in duas. ¶ Primo ꝓponit magr̃ plures qõnes. ¶ Scdo circa mãm in qõnibus tactam ponit diuersas opiones.ibi.[Aly.n.dicũt.]Et ista in duas. ¶ Prio ponit tres opiones. ¶ Scdo eoꝝ explanatiões.dist.sequẽ. ibi.[Scdm p̃mã.]Prima i tres scdʒ opiones. Scda.ibi. [Sunt aũt ⁊ aly.]Tertia.ibi.[Sunt etiam aly.]Prima in duas. ¶ Primo recitat opionem. ¶ Scdo opionis ɔ̃firmationẽ.ibi.[Sʒ ne de suo.]Illa pars que ibi icipit. [Sũt aũt ⁊ aly.]Diuidit̃ in duas. ¶ Primo ponit opinionem. ¶ Scdo eius ɔ̃firmationẽ.ibi.[De hoc Aug.] Illa pars q̃ ibi icipit.[Sũt aũt ⁊ alij.]Diuidit̃ in duas. ¶ Primo ponit opionem. ¶ Secundo eius confirmationem.ibi.[Ne autem ⁊ isti.]

Circa hanc dist.de trib⁹ p̃ncipalr̃ est querẽdũ. ¶ Primo de aliqb⁹ pertinẽtib⁹ ad opionẽ p̃maʒ. ¶ Scdo de aliqbus ptinẽtibus ad secũdam. ¶ Tertio de aliqbus ptinentibus ad tertiam. ¶ Circa p̃mũ q̃runtur tria. ¶ Prio vtꝝ in xp̃o sint duo supposita. ¶ Secundo vtrũ hic hõ demõstrato xp̃o assumptus sit a filij dei persona. ¶ Tertio vtrum de ratiõe hominis christi sit diuina natura.

Qõ.I. Questio. I.

Ar.p̃⁰ Primo ostendo q̃ in xp̃o sunt duo supposita. Suppositum est sub alio positum. Sʒ incõueniens vr̃ dicere q̃ diuinũ suppositũ sit positũ sub humana natura: cum sit ea dignius in ĩfinitũ: ergo cum supposito diuino est in xp̃o aliud suppositũ sub natura humana positũ. ergo in
Secũdo. xp̃o sunt duo supposita. ¶ Itẽ in xp̃o sunt due subsistẽtie: q: natura humana in xp̃o quã sit singularis subsistit nature vl̃i: q: singularia subsistunt vl̃ibus. Persona etiã filij dei subsistit diuine nature: ⁊ humane: sʒ q̃libʒ subsistẽ
Tertio. tia suppositũ est: ergo in xp̃o sunt duo supposita. ¶ Itẽ suppositũ nature humane: nihil reale addit vltra nãm humanã. Alr̃.n.de rõne petri esset aliqd accidens. Idem est ergo realr̃ nã humana: ⁊ suppositũ nature humane. Cũ ergo vere nã hũana sit in xp̃o vere in xp̃o est creatũ suppositũ nãe hũane: ⁊ si sic in ip̃o sunt duo supposita.s.
Quarto. creatũ ⁊ increatũ. ¶ Itẽ suppositũ nãe hũane in hoĩe singulari: nõ vr̃ esse aliud realr̃ q̃ cõpositũ ex hac aĩa ⁊ ex hoc corpore: sʒ in natura humana xp̃i est cõpositũ ex hac anima: ⁊ ex hoc corpore. ergo in xp̃o est creatũ suppositũ nature hũane: ⁊ si sic in ipso sunt duo supposita.

In opp^m Contra. Dam.li.3o.c.3.dicit: nãm diuinã ⁊ humanã vnitas inuicẽ s̃m veritatẽ in vnaʒ hypostasim. Sʒ vbi non est nisi vna hypostasis: non est nisi
Scdo. vnũ suppositũ. ergo in xp̃o nõ sũt duo supposita. ¶ Itẽ qd est vnitũ digniori se nõ hʒ rõnem suppositi. Alr̃ enĩʒ manus hoĩs ⁊ pes essent in hoĩe duo supposita: sʒ in xp̃o nã humana vnita est digniori se: ergo nõ hʒ rõnem suppositi: qd non est verum si in xp̃o essent duo supposita.

Ad qõnẽ s̃m mẽtẽ ꝓpriam. Respondeo q̃ in xp̃o nõ sunt duo supposita: q̃uis enim nã humana xp̃i sit singularis ⁊ indiuidua: ⁊ vna nũero ⁊ particularis: tñ nec sibi: nec alicui rei create ipsam habenti ɔ̃uenit esse subsistẽtiam: nec rem nature: nec hypostasim: nec suppositũ: nec p̃sonã: q̃uis aliquo mõ possit dici s̃ba p̃⁰: aliquo mõ nõ. Est.n.indiuidua inq̃ʒtũ nõ est p̃dicabilis de plurib⁹: sʒ de seipsa tñ: ⁊ est singularis inq̃ʒtũ est signabilis vel signata: ita vt possit dici: hic est: ⁊ inq̃ʒtum etiã est ab aliis diuisa: ⁊ vna numero inq̃ʒtũ est idiuisibilis in p̃tes naturas tales: ⁊ est particularis inq̃ʒtum nã humana non tñ nata est saluari in ea: sʒ etiam in naturis suppositoꝝ creatoꝝ: vt in nã petri vel pauli: non tñ est subsistẽtia: q: in se nõ existit: nec res nature: q: res nature est aliqd in se existens h̃ns in se nãm: nec hypostasis: q: hypostasis est res in se exñs h̃ns se ad ꝓprietatem eẽntialẽ: sicut suppositũ
Dĩnt rõne hypostasis: et suppo^m. ad nãm. Vñ hypostasis ⁊ suppositũ sola rõne differre videnf: ex quo vlterius p̃ʒ q̃ nã humana in xp̃o suppositũ
Nã hũana i xp̃o nõ ẽ suppositum nec p̃sona. nõ est: q: in se ⁊ per se nõ existit: qd tñ reqrit̃ ad rõnẽ suppositi: nec etiã est p̃sona: q: oĩs p̃sona est suppositũ q̃uis nõ ɔ̃uertat̃. Et p̃terea cũ p̃sona dicat̃ q̃si per se sonãs: nulla res est p̃sona que est vnita digniori se. Aliquo aũt mõ põt dici s̃ba p̃ma inq̃ʒtum rõ q̃ ɔ̃uenit humane nature: inq̃ʒtũ nã humana est: hoc ẽ nature hũane in cõi: saluat̃ in ea: sicut saluat̃ in nã petri vel pauli: s̃m aũt alium modum s̃ba p̃ma dici nõ dʒ: inq̃ʒtum.l.nõ est in se existens: nec de ipsa ꝓprie loquẽdo p̃dicant̃ substãtie secũde: que sunt sp̃es ⁊ g̃na: q̃uis.n.nã humana vere p̃dicetur de illa: tñ hõ non p̃dicat̃ de illa: q: q̃uis hec sit v̓a xp̃s est hõ: hec tñ nõ est v̓a hũana nã xp̃i est hõ: ⁊ sicut s̃m Auicẽ.5.
Humanitas nõ est sp̃es: sed homo. meta.c.6.rõnabilitas ⁊ sensibilitas non sunt dĩe: sʒ p̃ncipia dĩaꝝ que sunt sensibile ⁊ rõnale: sic ꝓprie loquendo humanitas vel nã humana non dʒ dici sp̃es: sed hõ: nec etiã dici põt q̃ sit aliqd creatũ h̃ns humanam nãm xp̃i cui ɔ̃ueniat eẽ subsistẽtiam vel rẽ nãe vel hypostasim vel suppositũ vel p̃sonã vel, s̃bam p̃mã simplr̃: q: tũc in illo existeret hũana nã ⁊ nõ in ipso verbo: ⁊ ita suppositũ nature humane: nõ eẽt suppositũ nature diuine: nec ecõuerso: nec posset dici q̃ ille q̃ deus est: est hõ: nec ille qui est hõ: est deus qd falsum est. In xp̃o ergo nõ est nisi suppositum vnum qd est suppositum vtriusq̧ nature: vnius ab eterno alterius ex tempore.

Ad p̃m̃ũ Ad primum cum dr̃: q̃ suppositũ est sub alio positũ ⁊c. dico q̃ eẽ sub alio positum dupl̃r põt intelligi: aut s̃m q̃ sonat in iferioritateʒ: sicut dicim⁹ q̃ iferior est posit⁹ sub superiori: ⁊ sic non est veꝝ q̃ suppositũ sit idem q̃ sub alio positũ: aut s̃m q̃ sonat in dignitatẽ ⁊ virtutẽ s̃m quẽ modũ dicimus: q̃ fortis portãs debileʒ est ei supposit⁹: ⁊ s̃m hãc similitudinẽ dr̃ suppositũ esse sub alio positũ: q̃ in ipso substãtificatur
Ad 2^m ⁊ subsistat̃. ¶ Ad scdm cũ dr̃: q̃ in xp̃o sunt due s̃be ⁊c. dico q̃ falsum est. Nulla.n.res est subsistẽtia que nõ in se
Ad 3^m ⁊ per se existit. ¶ Ad 3^m dõm: q̃ suppositum vltra nãm dicit rõnem in se ⁊ per se existẽdi qd nature non ɔ̃uenit: nisi assistente ad hoc influentia cause p̃me: q̃ nõ adest ad hoc q̃ humana natura xp̃i in se ⁊ per se existat: sʒ ad hoc q̃ subsistat in v̓bo: ⁊ tñ seruata illius nature: ⁊ p̃ncipioꝝ
Ad 4^m suoꝝ integritate: rõnem tñ suppositi nõ habet: sed illius solũ v̓bum suppositum est. ¶ Ad 4^m dõm: q̃ cõpositũ ex hac aĩa ⁊ ex hoc corpore nõ est suppositũ nisi sit in se ⁊ per se existens: qd nõ ɔ̃uenit composito ex aĩa ⁊ corpore
Qõ.II. xp̃i pp̃ rõnẽ dictã in solõne argumẽti p̃cedẽtis. Qõ. II.

Ar.p̃⁰ Secundo querit̃ vtꝝ hic hõ demr̃ato xp̃o assumpt⁹ sit a filij dei p̃sona. Et videt̃ q̃ sic: psal. ad deum loquẽs ait. Beat⁹ quẽ elegisti ⁊ assumpsisti: sʒ hoc nõ vr̃ posse intelligi de alio beato nisi de xp̃o. ergo filius dei as-
Secũdo. sumpsit illuʒ hoĩem qui est xp̃s. ¶ Itẽ s̃m Aug.1.d̓ tri. c.6.homo sint accept⁹ a v̓bo dei: sed si assumpsit hoĩem t assumpsit aliquẽ hoĩem: sʒ non est dare quẽ hoĩeʒ assum-
Tertio. psit nisi xp̃m. ergo assumpsit hoĩem xp̃m. ¶ Item filius dei est homo: non hõ: queʒ nõ assumpsit: ergo est homo quem assumpsit. Cum ergo sit ille homo: qui est christ⁹ t assumpsit illum hominem qui est christus.

In opp^m Contra assumens non est assumptũ. Nullus enim põt assumere se ipsum: sed filius dei est ille
Secũdo. homo qui est christus. ergo nõ assumpsit illum hoĩem q̃ est xp̃s. ¶ Item vt superius habitum est: filius dei non

assumpsit hoīs psonam: sed ille homo qui christus est: est hoīs psona: ergo non assumpsit illū hoīem qui est xp̄s.

Ad qōnē ꝑm mētē ppriam. **Respondeo** ꝙ ille hō q est xp̄s nō fuit assumptus a persona filij dei: qꝛ ille homo qui est xp̄s est ipsa psona filij dei in duabus naturis: nec est ꝯcedēdum ꝙ filius dei assumpsit aliquē hominē: qꝛ aliquis hō dicit suppositū nature humane. Un̄ illi de pma opione qui ex aīa ⁊ corpore dixerunt ꝯstitui aliquē hoīem: ⁊ illum hoīem assumptū a filio dei: ⁊ ꝙ filius dei cepit esse ille hō: nō est intelligibilis: nō est intelligibile: vt duoꝝ vnū fiat aliud nisi per ꝯuersionem vnius in alterum. Unde illa opio includit in xp̄o eē duo supposita: qd̄ falsum est: nec est etiam ꝯcedēdum sine determinatione ꝙ filius dei assumpserit hoīem: qꝛ quāuis homo possit supponere pro natura: vel pro supposito: vt superius est habitū: tn̄ cōmunius accipit̄ inq̄ꝫtum supponit pro supposito q̄ꝫ pro nā. Hec tn̄ ꝯcedēda est: filius dei assumpsit hoīem ꝑm ꝙ hō accipit̄ pro nā humana: filium autē dei assumpsisse naturam humanam simplr̄ est ꝯcedendum.

Ad pm̄. **Ad primum** in oppositum dōm: ꝙ psal loquit̄ de assumptiōe que est p adoptionem. Un̄ glo. ibidem. Christus quēcūqꝫ beatum assumpsit in adoptionem filij. ¶ Ad scd̄m dicēdum: ꝙ illa auctoritas Aug. intelligenda est de hoīe: inq̄ꝫtū accipit̄ pro natura humana: vt superius dc̄m est: ⁊ sic nō valet ꝯñtia accepit hoīem. ergo aliquem hoīem: qꝛ aliqs homo non accipit̄: nisi pro supposito humane nature. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ hec nō est recipienda: filius dei est hō: quem assumpsit: qꝛ hoc includit filium dei assumpsisse se ipm: sed hec est vera: filius dei est homo: quē non assumpsit: sed cuius assumpsit humanam naturā.

Ad 2m

Ad 3m

Qō. III. Qō. III.

Ar. pº **TErtio** querit̄ vtrum de rōne hoīs xp̄i sit ipsa diuina natura: ⁊ humana. Et videt̄ ꝙ non: qꝛ qn̄ aliqua duo sunt de rōne alicuius ꝯstituunt aliqd̄ vnuꝫ per eēntiā: vt genus ⁊ dr̄ia spēm: ⁊ aīa ⁊ corpus hoīeꝫ: sed ex diuina natura: ⁊ humana nō ꝯstituit̄ aliqd̄ vnū per eēntiam: qꝛ non sunt inter se cōponsibiles: ergo non sunt de rōne hoīs christi.

Secūdo. ¶ Itē illud qd̄ est de rōne alicuius hoīs pdicatur de eo vnde genus: ⁊ dr̄ia pdicant̄ de petro: Sꝫ humana natura non pdicatur de hoīe xp̄o: ergo non est de rōne illius.

Tertio. ¶ Item homo pdicatur vniuoce de petro ⁊ de xp̄o: sed hoc nō esset veꝝ si natura diuina esset de rōne hoīs xp̄i: cum non sit de rōne hominis petri. ergo videtur ꝙ diuina natura non sit de rōne hominis christi.

In oppm **Contra.** de rōne hoīs christi est humana natura: est enim de rōne cuiuscūqꝫ hoīs: de rōne etiaꝫ hoīs xp̄i est diuina psona: sꝫ d rōne diuine psone: est diuina natura. ergo de rōne hoīs xp̄i: est natura diuina ⁊ humana.

Secūdo. ¶ Item omne sig̃tum per aliqd̄ nomen est de ratione illius: sed ꝑm Dam. li. 3. c. 3. hoc nomen xp̄s: est nomen psone duaꝝ naturaꝝ existēs significatiuū intelligēs per illas diuinam ⁊ humanam. ergo de rōne hoīs christi est diuina natura ⁊ humana.

Ad qōnē ꝑm mētē ppriam. **Respondeo** ꝙ diuina natura ⁊ humana sunt de hoīs xp̄i rōne non accipiendo rōnem pro diffinitiōe ppriē dicta: sed extēdendo nomē rōnis ad oēs illud qd̄ ipse terminus significat. hoc enī nomē xp̄s naturā diuinam ⁊ humanā significat: ab illis enim imponit̄ ad significāduꝫ: sed ppriē loquēdo supponit ipsam psonā. Proprie. n. loquēdo terminꝰ significat formā a qua imponit̄: ⁊ supponit illud cui imponit̄. Un̄ ꝑm phm in pdicamētis: albū solā qualitateꝫ significat: ⁊ tn̄ aliud supponit: homo etiā solā naturā humanā significat: ⁊ tn̄ petruꝫ vel paulū: ⁊ sic de alijs supponit. Scd̄ꝫ aūt illos qui sunt de pma opione: quā ponit magr̄ in lr̄a oporteret dicere ꝙ diuina natura ⁊ humana nōn esset de rōne hoīs xp̄i: qꝛ eoꝝ opio includit hoīeꝫ xp̄m ex vnione anime ad corpus eius esse ꝯstitutum: ⁊ q̄ꝫtum ad naturam: ⁊ q̄ꝫtum ad psonā: sꝫ illa opio est abijcienda: sicut erronea. Scd̄m aūt illos qui dicūt terminū singularem idē significare ⁊ supponere opꝫ dicere ꝙ xp̄s significaret nō tm̄modo illas duas naturas: sed etiā psonam ⁊ pncipaliꝰ psonā q̄ꝫ naturas: qꝛ persona in recto: ⁊ naturas in obliquo: cui satis ꝯcordat Dam. cum dixit ꝙ xp̄s significat personam in duabus naturis.

Ca. d sba

Ad primuꝫ in oppositum cuꝫ dicit̄: ꝙ qn̄ aliqua duo sunt de rōne alicuius ꝯstituunt aliqd̄ vnum per eēntiam ⁊c̄. Dico ꝙ falsum est: nisi illud de cuius rōne sunt vere possit vna diffinitione diffiniri. De rōne. n. compositi ex substātia ⁊ accidēte est accidēs ⁊ substātia: que tn̄ nihil vnum per eēntiam constituunt. Ad pm

¶ Ad scd̄m cuꝫ dr̄: ꝙ illud qd̄ est de rōne alicuius hoīs pdicatur de eo ⁊c̄. Dicēdū ꝙ veꝝ ē ꝙ eo mō quo genus ⁊ differētia dicunt̄ esse de rōne alicuius: qꝛ significant in concreto totum illud qd̄ significat spēs vel indiuiduum de qbus dicunt̄: q̄ꝫuis sub mō alio: qꝛ qd̄ significat genus modo distincto: ⁊ indeterminato significat differentia modo indistincto ⁊ determinato: ⁊ spēs modo distincto ⁊ determinato: ⁊ petrus ⁊ paulus mō distincto ⁊ significato. Un̄ genus ⁊ dr̄ia non sunt ptes reales spēi vel indiuidui: sed ꝑm rōnem: inq̄ꝫtum ex eis ꝯstituit̄ spēi diffinitio. Accipiendo aūt esse de rōne alicuius eo mō quo partes itegrales sunt de rōne sui totius: sic ꝓpositio falsa est. Corpus. n. ꝑm ꝙ est pars integralis hoīs non pdicat̄ de hoīe: nec paries de domo: q̄ꝫuis aūt natura humana ⁊ diuina ppriē loquēdo nō sunt partes integrales: xp̄i tn̄ ad modum vel ad aliqualem similitudinē partium integralium se hn̄t in xp̄o: ⁊ ideo quāuis diuina natura pdicet̄ de christo per idētitatem: qꝛ psona non distinguit̄ a natura diuina: non tn̄ humana natura pdicat̄ de ipso. Ad 2m Genus ⁊ dr̄ia non sunt ptes reales speciei.

¶ Ad tertium dōm: ꝙ quāuis homo dicat̄ vniuoce de petro ⁊ de xp̄o: non tn̄ ppter hoc opꝫ ꝙ suppositum dicat̄ vniuoce de supposito xp̄i: qd̄ est increatū: ⁊ de supposito petri qd̄ est creatum: quia homo dicit̄ vniuoce de xp̄o: ⁊ petro rōne humane nature: non rōne suppositi. Ad 3m

COnsequēter querit̄ de scd̄o pncipali. Et circa hꝫ queruntur tria. ¶ Primo vtrum xp̄s sit aliquis duo. ¶ Secūdo vtrum sint in xp̄o duo esse. ¶ Tertio vtrum persona christi post incarnationem sit composita. Questio. I. Qō. I.

PRimo ostēdo ꝙ xp̄s est aliq̄ duo. Est enim aliqd vnuꝫ ꝑm ꝙ est similis nr̄i in spē: ⁊ est aliqd ꝑm ꝙ nō est silis nr̄i in spē: qꝛ ꝑm qd̄ est nr̄i similis in spē: nō ꝑm ꝙ deus. ergo cum xp̄s sit deus ⁊ hō: est aliqua duo: qꝛ illud ꝑm qd̄ est nr̄i similis in spē: nō est illud ꝑm qd̄ est similis nr̄i in spē. Ar. pº A. l. mr̄i. A. l. mr̄i. A. l. mr̄i. A. l. mr̄i. A. l. mr̄i. A. l. mr̄i.

Secūdo. ¶ Itē tres psone in diuinis pp vnaꝫ naturā sunt vnū. Un̄ Joan. in cano. c. viii dicit ꝙ hi tres vnuꝫ sunt. ergo ꝯsimili ppter duas naturas i xp̄o. Xp̄s pōt dici aliqua duo.

Tertio. ¶ Itē terminus in pdicato positꝰ pdicat formaꝫ. alr̄. n cum dr̄: hō est albꝰ: nō pdicaret̄ accidēs de sbo: qꝛ suppositū est sba ergo cum dr̄ xp̄s est hō: hic terminus hō: pdicat humanitatē. ⁊ cuꝫ dr̄ xp̄s est deus: hic terminus deus: pdicat deitatem: sꝫ deitas ⁊ humanitas sunt duo. ergo christus est aliqua duo.

In oppm **Contra.** xp̄s nō posset dici aliq̄ duo: nisi in eo deꝰ ⁊ hō eēnt aliq̄ duo: sꝫ in xp̄o deus: ⁊ hō: nō sunt aliq̄ duo: cum vnū pdicet̄ de alio. ergo xp̄s non est aliq̄ duo.

Scd̄o ¶ Itē hō pp nām humanā ⁊ albedinē que est in eo non pōt dici aliqua duo: sꝫ humana nā in xp̄o magis est vnita diuine psone ⁊ diuine nāe q̄ꝫ hoī albedo. ergo xp̄s pp duas naturas: non pōt vere dici aliqua duo.

Ad qōnē ꝑm mētē ppriam. **Ad istam qōnem** dicēdū: ꝙ xp̄s nō est aliqua duo: nec etiā aliqui duo: non

duo:non enim est aliqua duo supposita:q in ipso nō est
nisi vnū suppositū:nec est aliqua duo que sunt due natu
re:q nā humana non ṗdicaṫ de xp̄o:sed hō:nec est aliq
duo filij:sȝ vnus:vn̄ nō inueniunṫ aliq̄ duo:nec aliq duo:
qui possint ṗdicari de xp̄o:sȝ ɔcedēdum est ꝙ xp̄s est ali
qd vnum:ꝛ aliqs vnus:q ꝛ si masculinū genus ɔsignifica
ret mō distincto:neutrū tn̄ ɔsignificat mō indistincto:ꝛ
ideo aliqs ꝛ vnus absolute non dicunṫ ꝓprie loquēdo nisi
de re distincta in se existēte:sȝ aliqd ꝛ vnū absolute dicunt
siue de re indistincta:vel nō in se existēte siue de re distin
cta in se exñte. Vn̄ ꝛ albedo est aliqd vnum:ꝛ petrus est
aliqd vnum. Cū ergo psona xp̄i sit res distincta in se exi
stens pōt dici xp̄s aliquid vnum:ꝛ etiam aliqs vnus.

Ad ṗmū A.l.nfi. **Ad primum** in oppositum cum dr:ꝙ xp̄s est aliqd vnū ſm ꝙ est mri similis
in spē:dico ꝙ verū est:sȝ ibi hoc qd est aliqd vnuȝ nō pre
dicat naturam tm̄:sȝ suppositum in nā. Et hoc relatiuū
qd non refert ṗdicatum rōne, suppositi:sȝ tm̄ rōne nāe:
A.l.nfi. Vn̄ sensus est ꝙ xp̄s est aliqd vnū suppositum humane
nature ſm quā est similis mri in spē. Relatiuum.n.non
semp refert idē ſm suppositum:sȝ qñq idē ſm nām spe
ciei:vel gn̄is:vt cum dr per lignum salui facti sum⁹:per
qd homo incurrerat dānationem:ꝛ petrus est hō:q ṗdi
catur de plurib⁹. Ex argumēto ergo non ɔcludiṫ nisi ꝙ
A.l.nfi. in xp̄o sunt aliqua duo ꝙ rōne vnius illoꝝ est filius matri
in spē:ꝛ non ſm aliud:sȝ ex hoc nō sequiṫ ꝙ xp̄s sit aliq̄
Ad 2ᵐ duo. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ non valet:q nā diuina per idēti
tatē ṗdicaṫ de q̄libet psona:sȝ nā humana nō ṗdicaṫ de
xp̄o:ꝛ iō q̄uis tres psone vere dicanṫ vnū ꝓp vnā nām:
Ad 3ᵐ xp̄s tn̄ non pōt vere dici aliq̄ duo ꝓpter duas naturas.
¶ Ad 3ᵐ cū dr:ꝙ termin⁹ in ṗdicato:ṗdicat formā ꝛc̄.
dico ꝙ falsuȝ est:accipiendo formā ꝓprie:sȝ ṗdicat illud
idem qd ṗdicatur per sbm. Ad hoc ꝙ hec ꝓpositio hēat
veritatem:nō tn̄ semp eodē modo:q qñq qd significat
sbm mō distincto ꝛ significato:sigt ṗdicatū mō nō sigto:
neq pfecte distincto:vt cum dr petrus est hō. Siſr dico
in ꝓposito:cum dr xp̄s est hō. ṗdicatū tn̄ dicit se hēc ad
modū forme pro tanto:q sicut forma terminat mām
mā:sic ṗdicatum aliquo modo in dīam subiecti:nec ex
dictis meis sequiṫ:ꝙ dicēdo hō est albus:non ṗdicaṫ ac
cidens de sbo:sed ꝙ non tm̄ acciñs:q sba ṗdicaṫ cuȝ ac
cidente. Vn̄ in illa oīone illud idē qd importaṫ per sbm
mō non restricto:q hō est cōis ad hoies albos:ꝛ nigros
importaṫ per predicatuȝ mō restricto. Vnde cum dicit:
homo albus est:sensus est:ꝙ homo est homo per albedi
Qō. II. nem determinatus ad albos. Qō. II.

Ar. ṗ⁹ **Secundo** querit vtruȝ in xp̄o sint duo esse. Et videt ꝙ non:q q̄cū
q differūt ſm esse:vnuȝ non ṗdicatur de alio.
ergo si in xp̄o esse diuinum:ꝛ humanuȝ essent
Secūdo. duo esse:homo nō ṗdicareṫ de deo:qd falsum est. ¶ Itē
vnius rei nō est nisi vnum esse:sȝ vt in ṗcedenti qōne vi
sum est. xp̄s est vnū:ꝛ nō duo:ergo ipsius nō est nisi vnū
Tertio. esse. ¶ Itē nō obstāte ꝙ in petro sit nā humana ꝛ nā al
bedinis:tn̄ non dicit hēc nisi vnuȝ esse ꝓp suppositi vni
tatē. ergo siſr:q̄uis in xp̄o sit nā diuina:ꝛ hūana:tn̄ non
Quarto. hȝ nisi vnū esse ꝓp suppositi vnitatem. ¶ Item ois sba
hñs ꝓpium esse in se existit:q ꝓpium esse substātie est
in se existere. Sȝ humana nā xp̄i nō existit in se:ergo nō
habet ꝓpium esse:ergo in christo non est nisi esse increa
tum:quod est vnum tantum.

In opp̄ᵐ **Contra** ſm Aug.5.de trini.c.2.ab eo qd est esse di
cta est eēntia.ergo cum in xp̄o sint due eēn
Secūdo. tie in xp̄o sunt duo esse. ¶ Item ſm pħm.2.de aia. Vi
T.c.37. uere viuentib⁹ est eēsȝ in christo est duplex vita.s.increa
Tertio. ta:ꝛ creata.ergo in ipso est esse creatū ꝛ increatū. ¶ Itē
per mortē xp̄i fuit corruptum in ipso aliqd esse:q mors
est corruptio:ꝛ corruptio est mutatio ab esse in non esse:
sed planum est ꝙ in ipso nō fuit corruptū esse increatū:
ergo in xp̄o cum esse increato est esse creatū:qd in morte
fuit destructum:ꝛ in resurrectione resumptum. ¶ Iteȝ Quarto.
illud qd imediate fundaṫ in essentia:nō pōt ab ipsa remo
ueri:salua integritate eēntie:sȝ existere in se fundaṫ ime
diate in esse substātie. Cum ergo humana natura xp̄i sit
integra substātia:vṫ ꝙ existat in se:ergo in christo nō tm̄
est esse subsistētie increatum:sed etiam creatum.

Respondeo distinguendo de esse. est.n.qddam esse eēntie:ꝛ qddā eē actualis eēn Ad qōnē ſm mētē ꝓpriā. Esse mł tiplex.
tie:ꝛ qddā esse actualis subsistētie. ¶ Primo mō loquē
do de esse in xp̄o sunt duo esse:q esse eēntie:vltra ipsam
eēntiam:nō importat nisi relationeȝ ipsi⁹ ad suū exēplar
qd hȝ in mēte diuina:ad qd exēplar referṫ creatura:siue
sit facta:siue factibilis nō facta:sed nō eodeȝ mō:q facta
refertur ad illud exēplar relatione reali:sȝ factibilis non
facta nō referṫ actu ad illud exēplar nisi relatiōe ſm rō
nem:q creature anteq̄ eēnt facte nō hēbāt esse:nisi esse
intellm̄:qd nō est esse reale in actu:sȝ tm̄ ſm rōnem:ꝛ iō
q esse eēntie dicit aliqd reale:nō ɔuenit creaturis facti
bilibus nō factis. Cū ergo in xp̄o sit eēntia creata:ꝛ eēn
tia increata:opȝ ɔcedere ꝙ in ipso sint duo esse essentie.
¶ Loquēdo aūt de esse scōo mō ɔcedēduȝ est ꝙ in xp̄o
sint duo eē:eo mō quo existere actualr in se:ꝛ existere in
alio existenti in se ponūt in numerū. Persona.n.filij dei
existit in se per diuinā eēntiaȝ:ꝛ nā humana actualr exi
stit in ea:quia tn̄ existere in aliquo existi per se:vṫ eē per
quādā habitudinē ad reȝ exñtem in se. Iō illud actualr
existere quo psona existit in se:ꝛ illud quo nā hūana exi
stit in ea:nō ita ad plenū vṫ ponere in numeꝝ:sicut duo
esse eēntie:ꝛ magis ꝓprie dicaṫ humana natura xp̄i esse
entis act⁹:q̄ actu ens:q nō est nisi per habitudinem ad
actuale existere diuine psone. ¶ Propter quod pħs.7. T.c.2.
meta. Quia videbat accñtia nō existere naturalr:nisi per
habitudinē ad aliqd naturalr exñs per se:dicebat ꝙ sūt
entia:q entis:nec per hoc intēdo dicere ꝙ hūana natu
ra xp̄i se hēat ad psonā filij dei:sicut acciñs ad sbm:vt in
feri⁹ ondeṫ:sȝ per quādā similitudinē locut⁹ suȝ. ¶ Ter
tio mō loquēdo de esse dicēduȝ ꝙ in xp̄o nō est nisi vnū
esse:q esse actualis subsistentie:est subsistere in seipso. sba
aūt actu exñs in seipsa:hȝ rōnem suppositi:ꝛ in xp̄o non
est nisi vnum suppositū:vt superi⁹ ondsum est:in ipso er
go nō est nisi vnum esse actualis subsistētie:quod est esse
suppositi filij dei:qd habet per eēntiam diuinam.

Ad primum cū dr:ꝙ que differūt ſm eē vnuȝ non ṗdicatur de alio ꝛc̄. Dico ꝙ Ad ṗᵐ
aliqua quoꝝ vnū existit in se:ꝛ aliud existit in eo in ɔcre
tione significata pñt ṗdicari de se inuicem rōne suppo
si:vt pȝ:cum dicit:albū est animal:ꝛ aial est album. Sed
in abstractione de se inuiceȝ non predicātur a simili. dico
in ꝓposito ꝙ vere dr deus est hō:ꝛ homo est deus:sed il
le qui est suppositum humanitatis est suppositū diuinita
tis:ꝛ ecōuerso. vnde eo mō quo existere i se:ꝛ existere in
alio ponunt in numeꝝ:sic aliq̄ differētia ſm esse:possunt Ad 2ᵐ
predicari de se inuicem modo iam dicto. ¶ Ad scōm cū
dr:ꝙ vnius rei non est nisi vnum esse ꝛc̄. dico ꝙ verum
est de esse actualis subsistētie:tn̄ loquēdo de esse eēntie:ꝛ
de esse actualis existentie:inq̄tum non tm̄modo cōpre
hendit existere in se:sed existere in alio:sic in vna re pos
sunt eē plura esse:qñ sunt ibi plures nature:sicut in chri
sto. ¶ Ad tertium dicēduȝ:ꝙ in petro albo:non est nisi Ad 3ᵐ
vnum esse actualis subsistentie:sed in ipso sunt duo esse
eēntie:ꝓpter eēntiaȝ substātie ꝛ accidētis que in eo sunt
ꝛ duo esse actualis existētie eo modo quo actu eē in alio
distinguitur ab actu eēndi in se ipso:quia ipsa substantia
petri existit in seipsa:ꝛ albedo existit in ea:q tamen eēn
tia albedinis nō est eēntialis petro:ideo non est ɔceden
dum ꝙ in petro albo sint duo esse sibi essentials propter

essentiam substantie: ⁊ accidentis. non enim idem est di-
Ad 4m cere esse essentie albedinis est in petro: ⁊ esse eentie albe-
dinis est petro essentiale. ¶ Ad quartum cuȝ dicitur: ꝙ
omnis substantia habens ꝓprium esse in se existit ⁊c. Di
co ꝙ verum est: vocando ꝓprium esse substātie illud esse
actuale: quod sibi naturaliter cōuenit: sed esse actuale qd
habet humana natur. in persona filij dei supernaturalr
conuenit ipsi nature humane.

Ad pmū in oppm Ad primum ad partem aliam dicēduȝ: ꝙ pro-
cedit de eē eentie: nō de eē actua-
Ad 2m lis subsistētie. ¶ Ad scōm cum dicit: ꝙ in christo est du-
plex vita ⁊c. Dico ꝙ veruȝ est: sic intelligēdo ꝙ ibi sunt
due essentie viuentes: ⁊ etiam duo viuere eo modo quo
viuere in seipso: ⁊ viuere in alio ponunt in numeȝ. Hu-
mana enim natura in christo est essentia viuens: sȝ pmo
actu viuendi: de quo intelligēdum est: qd est esse viuen-
tis: non viuit in se: sed in verbo: sicut in actu non existit
in se: sed in verbo. Uerbum autem viuit in seipso per di-
uinam naturam. Loquēdo autem de viuere in seipso: nō
est nisi vnus actus viuēdi in persona christi: sicut in chri
Ad 3m sto non est nisi vna actualis subsistentia. ¶ Ad tertium
cum dicitur: ꝙ per mortem christi fuit in ipso corruptū
aliquod esse ⁊c. dico ꝙ verum est: accipiēdo esse pro esse
in alio: cum enim natura humana christi per mortē fuit
corrupta per separatiōem corporis ⁊ anime desiit actu
existere in verbo: quāuis corpus ⁊ anima nō desiterint
esse in verbo. Corpus enim ⁊ anima manserunt: ⁊ ideo
esse in verbo: non desiterūt: sed natura humana nō mā-
sit: quoniam diu anima fuit a corpore separata: quia cor-
pus ⁊ anima non constituunt naturam humanam: nisi
sint inter essentialiter coniuncta. Unde ex hoc argumen
to non plus cōcluditur: nisi ꝙ in ipso sunt due essentie:
⁊ duo esse actualis existentie: eo modo quo existere in se:
⁊ existere in alio ponunt in numerum: quod ideo dico:
quia cum non sint eiusdem rationis: non plene ponunt
Ad 4m in numerum: sicut duo esse ratiōis eiusdem. ¶ Ad quar
tum cuȝ dicitur: ꝙ existere in se fundatur immediate in
essentia substantie ⁊c. Dico ꝙ verum est: supposita diui-
na influentia ad hoc vt existat in se: sed humane nature:
que est in christo nunqȝ affuit diuina influentia ad hoc
vt existeret actu in se: sed ad hoc vt existeret in verbo: ⁊
ideo saluo integritate sue essentie: actualiter in se non exi
Q. III. stit: sed in verbo. Unde ex argumento non concluditur
ꝙ in christo sint duo esse actualis subsistētie. Q. III.

Ar. pº Tertio queritur vtrum persona christi post incar
nationem sit cōposita. Et videtur ꝙ sic. Dam.
libro tertio. c. 3. dicit duas naturas vnitas fui-
cem scdm veritatem in vnam hypostasim compositam
Scdo filij dei. ¶ Item Athana. in symbolo. Sicut anima ra-
tionalis ⁊ caro vnus est homo: ita deus ⁊ homo vnus est
christus: sed ex anima ratiōali ⁊ carne est composita ho-
Tertio. minis persona: ergo similiter ex natura diuina ⁊ huma-
na est composita christi persona. ¶ Item compositum
est cum alio positum: sed persona christi est cum alio po-
sita. s. cum natura humana. ergo est composita.

In oppm Contra. nullum eternum est compositum: sed per-
sona christi est coeterna: ergo non est com-
Secūdo. posita. ¶ Item eque simpliciter est diuina persona: sicut
diuina natura: sed diuina natura non est composita. ergo
nec diuina persona.

Ad qonē scdm mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ persona christi non est compo-
sita: nec post incarnationem: nec
ante: tamen post incarnationem est in ea aliqua similitu-
do alicuius proprietatis totius compositi. Compositum
enim constituitur ex partibus. ⁊ ex illis causatur actua-
lis subsistentia totius: ⁊ tamen ipse partes in toto: nō ha
bent propriam actualem subsistentiam: sed subsistūt per
actualem subsistentiam totius. Unde dicuntur actu sub-
sistentes: quia totum ex eis constitutum actu subsistit.
Certum est autem ꝙ persona christi non est composita
ex partibus. Non enim est natura humana de constitu-
tiōe: nec cooperatur aliquid natura humana ad actualē
subsistentiam illius: quia cum natura humana in christo
non habeat ꝓpriam actualem subsistentiaȝ: cum in chri-
sto non sit nisi vna actualis subsistentia: vt in precedenti
questione habitum est: ita ꝙ non ita proprie potest dici
natura humana subsistēs: sicut esse subsistētis: vel in sub-
sistente: ideo quo ad hoc persona christi post incarnatio-
nem habet aliquam similitudinem cuȝ aliqua proprieta-
te que est in toto composito ex partibus omnibꝰ: tamen
pensatis christi persona: non debet dici composita.

Ad pm Ad primum in oppositum dicendū: ꝙ Dam.
non intendit dicere personā chri
sti vere esse compositam: sed per quādam similitudinem
inquātum in ea sunt plures nature: ⁊ non nisi vna actua
Ad 2m lis subsistentia. ¶ Ad secundum dicendum: ꝙ illa simi-
litudo non attenditur quātum ad animā: sed quantum
ad aliquid: quia sicut in homine sunt due nature: ⁊ non
nisi vna actualis subsistentia: ita in christo due nature: ⁊
non nisi vna actualis subsistentia: sed in hoc est dissimili-
tudo ꝙ persona hominis constituitur ex partibꝰ: ⁊ ex il-
lis causatur eius actualis subsistentia: presupposita diui-
na influentia ad hoc: vt in se existat: sed humana natura
in christo non est de constitutione persone: nec causa: nec
Ad 3m concausa subsistentie illius. ¶ Ad tertiuȝ dicendum: ꝙ
proprie loquendo non ita dicitur persona christi cū alio
posita: sicut humana natura cum ea posita: tamen sic lo-
quendo de positione cum alio: vt persona christi pōt di-
Nota. ci cum alio posita: non facit rem vere compositam. Non
enim semper nominis etymologia conuertitur cum ve-
ritate rei significate. non enim oē ledens pedeȝ lapis est.
¶ Argumēta ad partē aliā ꝓcedūt de ꝯpōne vere: ⁊ ꝓ-
prie dicta: ⁊ sic negādum est personȝ xpi esse ꝯpositā.

Consequēter queritur de tertio
principali. Et circa
hoc queritur tria. ¶ Primo vtrum ex aīa ⁊
corpore xpi sit constitutum aliquod vnuȝ per
essentiam. ¶ Scdo vtrum humana natura xpi persone
christi sit actualiter vnita. ¶ Tertio vtrum illa vnio sit
Q. I. maxima omnium vnionum. Q. I.

Ar. pº Primo ostendo ꝙ ex anima ⁊ corpore chri-
sti non sit constitutuȝ aliquod vnum per eēn-
tiam: quia vt iam dictū est: partes cōstituentes
aliquod vnum per essentiam: non habent ꝓprias actua-
les subsistētias. Sȝ corpꝰ ⁊ aīa hn̄t ꝓprias actuales subsi-
stētias in quibus subsistūt cū separant: quia i. ō apparet: quō
per separationē aliq̄ actualis subsistētia de nouo eis acq-
Secūdo. rat: ergo ⁊ ex aīa ⁊ corpore xpi aliqd vnum per eēntiam
nō ꝯstituitur. ¶ Iteȝ si ex vnione aīe cū corpore xpi eēt
ꝯstituta aliqua nā aīa ⁊ corpus non dicerent nā hominis.
Nec. n. falsa est: pro sunt nā totius: quia nā totius cau-
setur ex eis. Sȝ magister supius. dis. 2. aīam ⁊ carnē dixit
esse nām hois in xpo: dicens filium dei assumpsisse nām
hois. i. aīam ⁊ carnē: ergo ex vnione aīe xpi cum corpore
Tertio. nō est ꝯstitutum aliqd vnū per eēntiam. ¶ Itē Hug. 2.
li. de sacris parte. 1. c. antepenul. loquēs ꝯtra illos q dice
bant hoiem desinere: cum aīa separat a corpore: tn̄ ipsam
aīam remanere ait. qd stultius est qȝ dicere: ꝙ tūc hō eē
desinat: qn̄ vere esse icipit: ⁊ postea pluribus iterpositis:
loquēs ꝯtra illos q negant hoiem esse aīam: ait: nō ne tu
dicis: quia homo est corpus: ⁊ dicere times: hō est aīa. Ex
his duobus pȝ ipm velle aīam esse hoiem. ergo ex vnio-
ne anime cuȝ corpore nō ꝯstituit nā humana. ergo mul-
to fortius: nec aliquod aliud vnum per essentiam.

In opp^m **Contra.** vt ostensũ est lib. scdo. dist. 17. Anima intellectiua est humani corporis forma specifica: sed ex forma ꝛ materia constituitur vnum per essentiam: ergo ex anima ꝛ corpore constituitur vna natura p essentiam. Cum ergo homo dicatur vniuoce de christo ꝛ alijs hominibus: sequitur ꝙ ex anima ꝛ corpore christi constituatur vna natura humana per essentiã.

Ad qõnẽ ꝫ mẽtẽ ppriã. **Respondeo** ꝙ ex anima ꝛ corpore christi constitutum est aliquod vnũ per essentiam non vnũ suppositum: sed vna humana natura quod patet: filius enim dei assumpsit veram carnẽ humanam ꝛ veram naturã humanã ꝛ vere fuit mortuus ꝫm naturam humanã. Sed caro separata ab anima deficit a perfectione vere carnis humane inquantũ talis caro est: quia vt ostensum est lib. scdo distin. 27. Quãuis in homine cum ipsa anima intellectiua sit aliqua alia forma substantialis incompleta: per quã in corpore est incomposita substantialitas ꝛ substantialis corporeitas: et carneitas: tamen per ipsam animam intellectiuam est in homine: non tamen completũ esse hominis: inquantũ homo est. Sed etiam completio substantie inquantum substantia est ꝛ corporis: inquantum corpus est ꝛ carnis inquantũ caro est. Cum ergo filius dei completã carnem assumpsit: sequitur ꝙ assumpsit carnẽ informatam anima intellectiua: ꝛ ex consequenti vnã naturã ex eis per essentiã constitutã. ℂ Preterea cũ vere assumpsit naturã humanã: ꝛ natura humana sit aliquod vnũ per essentiã quod non constituitur nisi ex anima ꝛ corpore simul iunctis: sequitur ꝙ assumpsit aliquod vnum per essentiã constitutũ ex eis. ℂ Preterea cũ mors hominis nõ fit nisi per separationẽ anime a corpore: nec vita corporis nisi per hoc ꝙ informatur anima: sequitur ꝙ si filius dei nõ assumpsisset corpus ꝛ animã simul vnita ꝫ ꝙ forma vnitur materie ꝙ non assumpsisset corpus viuum: ꝛ ex cõsequẽti ꝙ nũꝗ fuisset mortuus: quia mors
Quid mors. est vite corruptio. Unde nõ moritur nisi qͦd prius vixit.

Ad p^m **Ad primum** in oppositum dicendũ: ꝙ anima separata nõ vnita verbo habet actualem existentiam incompletã ex qua ꝛ existentia corporis incompleta cõstituitur vna completa existẽtia: ita ꝙ iam actu nõ sunt due existentie: sed vna. In separatione
Ad scdm autẽ resoluitur in duas existẽtias incõpletas. ℂ Ad secundũ dicendum: ꝙ ibi Magister humanã naturam nominat per pncipia sua intrinseca: que sunt anima ꝛ corpus: nõ intendens negare: quin ex illis constituta sit hu
Ad 3^m mana natura a filio dei assumpta. ℂ Ad tertium dicendũ: ꝙ videtur fuisse opinio Hug. ꝙ anima per se sit aliquid in se ꝛ per se complete existens: ꝛ ꝙ sit persona cõpleta: sicut angelus: ꝛ ꝙ sit homo: ꝛ ꝙ assumitur corpus
Hõ vnde di. humanũ ad ppriam anime personalitatẽ: sed quia homo dicitur ab humo: ideo nõ sustinet vsus loquendi: ꝙ anima separata dicatur homo nõ negatur tamen qn corpus ad animã habeat naturalem inclinationem ꝛ econuerso. Unde ex opinione Hug. sequeretur ꝙ ex anima ꝛ corpore nõ vere constitueretur vnũ per essentiã. Et propter hoc videtur mihi dicendũ ꝙ Hug. nõ est cõsentiendum in verbis predictis: nec valet argumentũ qͦd facit dicendo homo est corpus: ergo multo fortius est anima: quia corpus ꝫm ꝙ est altera pars cõpositi de homine nõ
Qõ. II. predicatur: sed ꝙ est genus. Questio. II.

Ar. p^o **SEcundo** queritur vtrum natura humana christi persone christi sit accidẽtaliter vnita. Et vr̃ ꝙ sic. ad Philip. scdo. dicitur de christo ꝙ est habitu inuent^9 vt homo: sed habitus accidẽtaliter vnitur habẽti: ergo na
Scdo tura humana accidẽtaliter vnita est dei filio. ℂ Item illud vnitur alicui accidẽtaliter: qͦd sibi adest ꝛ abest: vel abesse põt preter illius corruptionẽ: sed nã humana aduenit filio dei: ꝛ abesse posset preter filij dei corruptionẽ: ergo accidentaliter est vnita. ℂ Item omne quod aduenit alicui post esse cõpletũ: vnitur ei accidẽtaliter: ꝫ nã Tertio. humana vnita fuit persone filij dei post completum esse illius persone: ergo est ei vnita accidẽtaliter.

In opp^m **Contra.** extra de hereticis cuz christus perfect^9 de^9 perfectus sit homo mandamus quatinus sub anathemate interdicas nequis decetero audeat dicere christum nõ esse aliquid ꝫm ꝙ homo: sed illud quod vnitur ei accidentaliter nõ predicatur de eo in quid: sed ꝫm aliquem modũ habendi: ergo humana natura non est vnita persone filij dei accidentaliter.

Ad qõnẽ ꝫm mẽtẽ ppriaz. **Respondeo** ꝙ humana natura christi persone xp̃i nõ est accidentaliter vnita: qꝛ omne qͦd est alij accidẽtaliter vnitũ: aut vnum est accidens alterius: aut ambo accidẽtia eiusdẽ: aut vnum est vnitũ alij mediãte aliquo accidente necessario ad illam vnionẽ disponente: ꝛ illam vnionẽ precedẽte duratione vel ordine nature. ℂ Primo modo nã humana non est accidẽtaliter vnita psona filij dei: tũ qꝛ psona filij dei nullius accñtis põt eẽ sbm cũ sit purus act^9: tũ qꝛ nã hũana substãtia est p se: ꝛ ꝙ est substãtia ꝫ se nullius rei põt accidens esse ꝫm pħm pmo phy. ℂ Nec scdo modo quia T. c. 30. persona diuina ꝛ nã humana nullius rei sunt accidentia cuz ꝫm se sint substãtie. ℂ Nec tertio modo: qꝛ vt superius visũ est: filius dei potuisset assumere humanã nãz nõ mediãte aliquo habitu gratie. Unde habitus grẽ nõ fuit mediũ necessitatis ad illam vnionẽ: ergo multo minus qͦcũꝗ aliud accidẽs. Unio tñ pdicta aliquã silitudinẽ hꝫ cũ vnione per accidẽs inꝗtũ nã humana aduenit persone filij post illius persone cõpletũ esse: ꝛ inꝗtũ persona posset ipsam nãm humanã dimittere absꝗ sui pprius corruptiõe: ꝛ maxime habꝫ silitudinẽ predicta vnio cũ accidẽte qͦd est habitus qui importat adiacẽtiã vnius substãtie: vt vestimẽti vel calciamẽti: ꝛ sic de alijs ad illã substantiã vtriusꝗ nãe pprietatib^9 nãlib^9 seruatis: A. l. aliaz. ꝛ pp hoc de ipso di: habitu inuẽtus vt homo. Et sic pꝫ.

Ad arg^a **Respondeo** ad primũ in oppositum: ꝛ ex alijs dictis in questione patꝫ responsio
Qõ. III. ad secundũ ꝛ tertium. Questio. III.

Ar p^o **TErtio** querit^r vtr̃ predicta vnio sit oium vnionum maxima. Et videtur ꝙ nõ. quia que maxime distant minime sunt vnibilia: sed natura humana ꝛ persona diuina maxime distãt: ergo inter ipsas est vnio minima. ℂ Itẽ ma Secũdo. ior est vnio inter ea que nõ psũt separari abinuicẽ ꝗ̃ inter ea que separari possunt: sed diuina psona ꝛ nã humana separari possent abinuicẽ si de^9 vellet: nõ aũt punct^9 a linea ppria passio a subiecto: ergo maior est vnio inter pũctum ꝛ lineam: ꝛ inter ppriã passionem ꝛ subiectũ ꝗ̃ inter diuinã personã ꝛ humanam naturam.

In opp^m **Contra.** Ber. 5. lib. de cõsideratione ca. 20. Postꝗ̃ narrauit plures modos vnitatis: dicit ꝙ inter oĩa que recte vnũ dicũtur arcem tenet vnitas trinitatis qua tres psone vna substantia sunt. Scdo loco illa pcellit qua ecõuerso tres substãtie vna in xp̃o psona sũt.

Ad qõnẽ ꝫ mẽtẽ ppriaz. **Respondeo** ꝙ omnis vnio terminat^r ad aliꝗ̃ vnitatẽ: aut ergo ad vnitatem ex vnitis cõstitutã: aut nõ ex vnitis cõstitutã. Prim^9 modus vnionis ꝛ vnitatis nõ reperitur inter humanã naturã ꝛ personã diuinã: quia ex diuina psona ꝛ hũana natura nõ cõstituit^r aliqͦd tertiũ: sicut cõstituit^r ex corpe ꝛ aĩa: sed scdus modus vnionis ꝛ vnitatis est maximus inter psonã xp̃i ꝛ nãm humanã inter oẽs vniones vbi creatura est alterũ extremũ: qꝛ vnitas diuine psone ad quã terminatur vnio nãe hũane ad deũ. maxima est: sed non cõstituitur ex duob^9 vnitis: vnio tamen qua tres persone vniũtur in vnitate substantie maior est ꝗ̃ vnio qua vnita est

natura humana diuine persone:q: quelibet trium perso
narum realiter idem est cum substãtia diuina:sed natura
humana non est realiter idem cuȝ diuina persona.

Ad pmū **Primum** argumentum ad partem primam mo/
do procedit de vnione que terminatur
ad vnitatem ex pluribus vnitis constitutam seu com/
Ad scdm positam. Et simili modo potest dici ad secunduȝ. Quod
tamen ibi supponitur q punctus per diuinaȝ potentiaȝ
non posset separari a linea non credo verum esse. Non
enim de rõne puncti precise indicãte eius essentiã est q
Punctū sic actu termin⁹ linee:sed q sit res ex oi parte indiuisibi/
separi a li lis q̃ est apta nata esse termin⁹ linee:ꝛ iõ aliquē punctuȝ
nea nõ i/ posse separari a linea p diuinã potẽtiã nullã includit ɔ̃di
plicat. ctionē:sȝ q̃uis pũctus nõ sit de rõne linee p̃cise indicãte
eius essentiã:sed tm̃ lõgitudineȝ esse sine latitudine. Un̄
si esset aliqua linea ĩfinita ex vtraq; pte vere esset linea:ꝛ
tamē in ea nullus esset punctus in actu:tñ est de rõne li
nee:q̃ non tm̃ indicat linee eẽntiã:sed ẽt finitatē seu ter/
minationē:ꝛ q: de⁹ nõ posset facere lineã actu ĩfinitã seq/
Cur lĩea tur q nõ est põe per quãcũq; potẽtiã lineaȝ separi ab oi
nõ põt se pũcto:qd ẽt supponit̃ in arg⁹ ꝓpriã passionē nõ posse se
parari ab parari a subiecto per diuinam potẽtiã nõ est vl̃r verum.
oi pũcto. Quedã.n.est ꝓpria passio que nõ addit sup subiectũ:ni/
Passio p si relationē:ꝛ talis passio terminũ angulox trianguli est
pria i tri/ esse equales duob⁹ rectis. Quedã addit rem absolutã cũ
plici diia actuali relõne ad subiectũ:ꝛ talis passio nasi est simitas:
de rõne.n. simitatis nõ tm̃ est curuitas:sed ẽt actualis re
latio ad nasuȝ. Quedã addit reȝ absolutã sine actuali re/
latione ad sbm:ꝛ talis passio substãtie corporee est quan/
titas:esse.n. quantũ nãr cõuenit oi substantie corpore:ꝛ
nõ nisi substãtie corporee. Un̄ vere eius ꝓpria passio est.
Primas duas passiones impõe est separi a subiecto:per
Propria quãcũq; potẽtiã. Tertiã aũt põe est per diuinã potẽtiã
passio se/ separari:sicut pȝ in altissimo eucharistie sacramento vbi
parat̃ a per diuinã potẽtiã est q̃titas sine subiecto.
subiecto.

Circa litteraȝ. Aly eniȝ dicũt hec
est opio pma q̃ falsa
est:ꝛ nõ intelligibilis:ponit.n.ex aĩa xp̃i ꝛ ei⁹
corpe:nõ tm̃ ɔ̃stitutã esse vnã humanã nãm:
sed ẽt vnuȝ creatũ suppositũ. Unde dicit q fili⁹ dei assũ/
psit aliquē hoiem nõ tm̃ modo nãm humanã. Ad quod
sequeret̃ q in xp̃o essent duo supposita:qd falsũ est: ꝛ po
nit q persona vbi est ille hõ assumptus: qd intelligibile
nõ est:nõ tñ ponit q ille hõ assumptus sit psona:q: vni/
tus est digniori se. Uterq; etiam simul nõ duo: sed vnus
est christus. Hic nominatiuus christ⁹ debet resolui in ge
nitiuuȝ:vt sit sensus:quia substãtia diuina ꝛ humana nõ
sunt duo christi:sed vnius christi. Sunt autē ꝛ alij. Hec
secũda opinio que ponit ex vnione anime christi cũ cor/
pore esse constitutaȝ naturam humanaȝ nõ aliquod ho/
minis suppositum:nec dicit hunc hominem esse assum/
ptum:sed humanaȝ nãm: nõ tamen dicit eã filio dei ac/
tualiter vnitam:sed in vnitate persone. Unde cum dico
hunc homineȝ demõstrato christo:nec nomine supposi/
tum:nisi eternuȝ:quia s̃m hanc opinioneȝ in christo nõ
est nisi vnũ suppositum:ꝛ hec vera sunt. In incarnatio/
ne factam compositaȝ. Hoc enim in questionibus exposi
tum est. Omnis res illaruȝ rerum naturaȝ ꝛ veritatem
in se continet:ex quibus conficitur: hoc intelligendum
est de his que ita vniuntur q eoruȝ nature remanent sal
ue:sicut est in ꝓposito. Sunt etiam ꝛ alij. Hec est tertia
opinio que ponit:ex anima christi ꝛ corpore non esse cõ/
stitutum aliquod vnum:neq; naturaȝ: neq; suppositum:
sed pro tanto dicit filiũ dei assumpsisse nãm humanam:
quia assumpsit partes illius:ꝛ istas duas naturas ponit
esse coniunctas persone filij dei accidentaliter: sicut di/
ceremus vestem esse vnitam homini:que opinio in hoc
quod dicit ex anima christi ꝛ corpore nihil vnum esse cõ
stitutum:ꝛ illas partes accidentaliter esse vnites perso/
ne filij dei falsa est:ꝛ improbata. Potuit deus assumpsis/
se hominem in sexu muliebri:qd si fecisset nullum incon
ueniens fuisset:quia alium ordinem statuisset:sed s̃m or
dinem institutum inconueniens fuisset ipsum humanaȝ
naturaȝ in sexu muliebri assumere. Sapientia accedens
homini nõ ipsa mutatur:sciȝ alteratione mutetur: licet
mutetur de non esse ad esse:quod intelligo de sapientia
creata. Cibus amittens speciem suam in corpus verti/
tur:modus istius conuersionis in secundo libro declara
tus est. Sicut anulus positus in digyto. Intellectus est
q per positionem anuli in digyto non oportet ipsum di
gytum mutari s̃m aliquod absolutum:q̃uis in eo fiat ali
qua relatio per solius anuli mutationē:si ipse digytus to
taliter quiescat quando anulus ponitur circa eum.

¶ Positis sentẽtijs ꝓbatisq; testimonijs intelli Dist.7.
gẽtias ꝓpositaꝝ locutionũ exequit̃ s̃ȝ singulas
sentẽtias:ꝛ prius s̃m primã. Dis. VII.

Secunduȝ primã Ondit q̃
vero dicitur deus factus homo ꝛ ho liter s̃m
mo factus de⁹:ꝛ quia deus cepit esse varias
quedã substãtia rationalis que ante opiniões
nõ fuerat:ꝛ illa substãtia cepit esse deus: ꝛ hoc recitatas
gratia nõ natura vel meritis habuit. Unde re di. p̃cedē
cte dicitur christus inquãtũ homo predestina ti de mõ
tus esse filius dei. Huic autem sentẽtie opponi vniẽdi di
tur. Si illa substãtia cepit esse deus:ꝛ de⁹ illa. uinam ꝛ
Quedaȝ ergo substãtia est deus que nõ semp humanã
fuit deus:ꝛ quedaȝ substãtia est deus que non nãȝ deter
est diuina substãtia:ꝛ deus est aliquid qd non miari ha
semper fuit. Quod ꝛ illi concedũt: Origeñ. te/ beãt diu/
stimonio innitentes qui ait. Factus est sine du/ gue locu
bio id qd prius nõ erat:sed addidit s̃m carnē. tiones.
Scdȝ deũ vero erat prius:ꝛ nõ erat qñ nõ erat Que op/
Alijs quoq; plurib⁹ modis illi sentẽtie põt op ponit̃ hu
poni:quibus supersedemus exercitationis stu ic snie.
diũ lectori relinquẽtes:ꝛ ad aliã properantes. Origeñ.
sup eplaȝ
ad Ro.

¶ Hic explanat secundam sententiam et earum
locutionum sensus.

In secunda vero sentẽtia huius di
stinctiõis talis videtur
ratio:vt cũ dicitur deus factus est homo: intel
ligatur cepisse esse subsistens ex duab⁹ naturis
vel tribus substantijs:ꝛ econuerso:homo fact⁹
est deus:quia subsistẽs in duab⁹ naturis cepit
esse de⁹:vel potius homo factus est deus:ꝛ ecõ
uerso dicitur:quia deus assumpsit hominem:ꝛ
homo assumptus est a deo. Unde Aug⁹. dicit Aug.
in lib. de trinita. Talis fuit illa susceptio que
hominem faceret deuȝ:ꝛ deum homineȝ. Ua
riatur autem intelligentia cũ dicitur: deus est
homo:ꝛ homo est deus. Dicitur enim de⁹ esse
persona subsistens in duab⁹:ꝛ ex duabus natu
ris dicit̃ esse de⁹:idest verbũ vel natura diuina
Potest enim predicari persona simplex vel na Qd nõ ē
tura de persona cõposita. Non est auteȝ vt ait: ideȝ dicē
Joã. dam̃. idem dicere naturaȝ vel personam. nãȝ vl̃ p/
sonam.

¶ Ex quo

⁋ Ex quo sensu dicunt christuȝ predestinatum.

Isti dicunt christum predestinatuȝ inquātū est homo: idest inquantuȝ est subsistens ex duabus substātijs: scilicȝ anima ⁊ carne. Nam quantuȝ ad naturaȝ diuinitatis non est ipse predestinatus. Nō ergo inquantum in ea vel ea subsistit predestinatus est: sed inquantuȝ subsistit in alijs duabus substantijs: idest in anima ⁊ carne: hoc est inquantum est homo.

⁋ Qualiter exponūt auctoritates prime que isti videntur obuiare sententie.

Determināt etiaȝ auctoritates q̄ prime conueniunt sententie: ⁊ huic videntur contradicere: vt cuȝ legitur: homo ille assumptus a verbo in singularitate persone: vel factꝰ vna persona cuȝ verbo: de natura humana intelligatur: que verbo vnita est in singularitatē persone: idest ita ꝙ eadeȝ persona que priꝰ erat: et simplex erat: sine incremēto numeri personarū etiaȝ inmutata permansit licet cōposita. Compositionis vero huius aliā dicunt esse rationē q̄ sit in alijs hominibꝰ: quia huiꝰ ex tribꝰ aliorū ex duabus substantijs est cōpositio. Negāt quoq̄ naturā humanaȝ esse personam vel dei filiuȝ: ⁊ sicut vnū eundēq̄ dicunt esse hominȝ ⁊ deuȝ ⁊ filium hominis ⁊ filiuȝ dei: ita vnū ⁊ idem non aliud ⁊ aliud: sicut nec aliuȝ ⁊ aliuȝ.

⁋ Quedā ponit que premissis videnť aduersari.

Sed his vidētur aduersari que subditis continetur capitulis. Ait enim Augu. super Joan. Aliud est verbum dei: aliud homo: sed verbum caro factuȝ est: idest homo: nō itaq̄ alia verbi: alia est hominis persona: quoniā vtrūq̄ christus ⁊ vna persona. Idem ad Felicianum. Aliud dei filius: aliud hominis filius: sed non alius. Ideȝ dei filius aliud de patre: aliud de matre. Idem in libro p̄mo de trinita. Cum filius sit ⁊ deus ⁊ homo: alia substantia deus: alia homo. — *Augu.*

⁋ Qualiter his respondeant.

Hec autem in hunc moduȝ determinant: quia cuȝ dicitur aliud verbuȝ dei: aliud homo: siue alia substantia deus: alia homo: alterius nature significatur christus esse inquantuȝ est homo: ⁊ alterius inquantuȝ est deus: ⁊ aliud natura qua est homo: aliud natura qua est deus. Ut enim ait Joan. Damas. Inconuerse ⁊ inalterabiliter vnite sunt ad inuicem nature: neq̄ diuina distante a propria simplicitate: neq̄ humana aut conuersa in deitatis naturā: aut in non existentiam diuisa: neq̄ ex duabus vna facta composita natura. Composita eniȝ natura neutri carū ex quibus componitur naturis homousia idest consubstantialis esse potest ex alteris perficiens alterū: vt corpus ex quatuor elementis compositū: nec ignis nominatur nec aer: nec terra: nec aqua: nec horū alicui homousion dicitur. Si ergo s̄m hereticos christus vnius cōposite nature post vnionem extitit: ex simplici natura conuersus est in compositaȝ: ⁊ neq̄ patri simplicis nature existenti: neq̄ matri est homousios: ⁊ neq̄ deus: neq̄ homo denominabitur: sed christus solū: ⁊ erit hoc nomē: scilȝ christus non persone ipsius natura: sed vnius s̄m ipsos cōposite nature. Nos autē christuȝ non vnius composite nature dogmatizamꝰ: ⁊ hoc nomen: scilicȝ christꝰ persone dicimus: non monotropos: idest vno modo dictū: sed duarū naturarū esse significatiuū: scilicet deitatis ⁊ humanitatis. Ex deitate autē ⁊ humanitate deum perfectū ⁊ hominem perfectum eūdem ⁊ esse ⁊ dici: ex duabus ⁊ in duabꝰ naturis cōfitemur. — *Jo. damas.*

Sic ergo dicitur aliud esse filius dei: aliud filius hominis: quia alterius est substantie vel nature inquantū est filius dei: alterius inquātuȝ est filiꝰ hominis: non ꝙ ipse filiꝰ dei ⁊ hominis sit duo illa diuersa. i. due diuerse nature.

⁋ Auctoritate confirmat determinationem.

Aperte enim Hylarius in. ix. li. de trinita. ait. Cū non aliud sit filius hominis: neq̄ aliud filius dei: verbū eniȝ caro factū est: ⁊ cuȝ ille qui filiꝰ dei est: ipse ⁊ hominis sit filius: regro quis in hoc filio hominis glorificatꝰ sit? Euidēter dicit non aliud esse filiū dei: ⁊ aliud filium hominis. Ex quo premissa roboratꝰ ⁊ approbatꝰ determinatio.

⁋ Alia ēt v̄ba auctoritatū annotat vt determinet.

Quod etiam dictū est vtrūq̄ christus est: ⁊ vna persona: mouere potest lectorem sicut ⁊ illud quod Aug. dicit in p̄mo lib. de trinita. Quia forma dei formā serui accepit vtrūq̄ deus: vtrūq̄ homo. Sed vtrūq̄ deꝰ: p̄pter accipientem deū: ⁊ vtrūq̄ homo p̄pter acceptū hominē. Et illud quod idē ait in lib. de bono perseuerātie. Qui fidelis est: in eo verā naturā humanā credit suscipiente deo verbo ita sublimataȝ: vt qui suscepit ⁊ quod suscepit vna esset in trinitate persona: assumptione illa ineffabiliter faciēte p̄sone vniꝰ in deo ⁊ homine veritatē. Si autem qui suscepit: ⁊ qd̄ suscepit vna est persona: ergo natura humana cuȝ verbo vna est persona. Sed hec oīa ex tali sensu dicta fore tradunt vt vtrūq̄ dicatꝰ esse christꝰ ⁊ vna persona: q̄r in vtroq̄ vnus x̄ps ⁊ vna persona subsistit. Ita etiam susceptum cū suscipiente dē vna persona: q̄r susceptum suscipienti est sociatū in vnitate persone: ⁊ ita ꝙ vnitas persone p̄mansit: nō ita vt caro ⁊ — *Aug.* — *Et hic auctē vl videtur vt cōfirmet determinationē.*

anima sit unus deus: quia ut ait Hierony. verbum est deus non caro assumpta. Et Ambro. in lib. iij. de spiritu sancto ait. Aliud est quod assumpsit: et aliud quod assumptum est.

¶ Hic quandam ponit auctoritatem que multum videtur huic sententie opposita.

Est autem

et aliud quod huic sententie plurimum videtur obviare. Ait enim Augu. in lib. j. contra Maximinum. Christus una persona est gemine substantie: quia et deus est et homo est: nec tamen deus vel homo pars huius substantie dici potest: alioquin filius dei deus antequam susciperet formam servi: non erat totus: et crevit cum homo divinitati eius accessit. Ecce dicit non esse partem illius persone. Unde videtur illa persona non constare ex deo et homine. Ad quod etiam illi dicunt illam personam non ita constare ex deo et homine: quasi totum ex partibus. Ita enim partes alicuius totius conveniunt: ut ex illis quod non erat constituatur. Non autem sic humana et divina natura in christo uniuntur. Inexplicabilis enim est istius unionis: que non est partium ratio. Quidam tamen nomine dei ibi personam significari putant: quia de tribus agebat personis: quarum nullam trinitatis partem esse dicebat: sicut pars istius persone non est deus. Quod si de persona intelligatur: manifestum est quia persona non est pars persone. Posita est diligenter sententia secunda et eius explanatio: cui in nullo vel in modico obviant auctoritates in tertia sententia inducte: que iam consideranda est.

¶ Tertia sententia que fit premissarum propositionum intelligentia.

In hac ergo

sententia sic dicitur deus factus homo: quia hominem accepit: sic dicitur esse homo: quia hominem habet: vel quia est habens hominem et homo factus deus: quia assumptus est a deo: et homo esse deus: quia habens hominem est deus. Cum ergo dicitur deus est homo: vel habitus predicatur vel persona secundum humanata. Et quod persona humanata predicetur: Cassiodorus ostendere videtur dicens. Factus est ut ita dixerim humanatus deus: qui etiam in assumptione carnis deus esse non destitit. Quod tamen varie accipi potest ut dicatur deus factus humanatus: vel christus factus deus humanatus: utrumque enim sane dici potest. Cum ergo dicitur factus est deus homo: multiplex secundum istos fit intelligentia: ut naturam humanam accepisse: vel humanatum verbum esse incepisse intelligatur. Nec tamen si incepit esse humanatum verbum: ideo sequitur quod inceperit esse verbum: nec si deus factus est humanatum verbum: sequitur quod factus sit verbum: sicut de aliquo dicitur. Hodie iste cepit esse bonus homo vel factus est bonus homo: nec tamen hodie cepit esse homo: vel factus est homo.

¶ Quo sensu secundum istos dicatur predestinatus christus.

Secundum istos

dicitur christus secundum quod homo predestinatus esse filius dei: quia est predestinatum a deo ab eterno: et in tempore collatum est ei per gratiam: ut ipse ens homo sit filius dei: hoc enim non semper habuit: sed in tempore per gratiam accepit. Quod videtur August. notasse in lib. ad Prosperum et Hylarium dicens. Predestinatus est Jesus: ut qui futurus erat secundum carnem filius David: esset in virtute filius dei. Hi etiam cum dicitur christus minor patre secundum quod homo: secundum habitum hoc intelligunt dictum idest inquantum habet sibi hominem unitum. Unde August. in primo lib. de trinita. Deus filius deo patri natura est equalis: habitu minor. In forma enim servi minor est patre. In forma dei equalis est patri: et quia secundum habitum accipienda est incarnationis ratio: ideo deum humanatum: non hominem deificatum dici tradunt. Unde Joan. Dam. Non hominem deificatum dicimus: sed deum hominem factum.

¶ Quod non debet dici homo dominicus.

Et licet dicatur

homo deus: non tamen congrue dicitur homo dominicus. Unde Augu. in lib. retractationum. Non video utrum recte dicatur homo dominicus qui est mediator dei et hominum christus Jesus: cum sit utique dominus: et hoc quidem ut dicerem apud quosdam legi catholicos tractatores. Sed ubicumque hoc dixi: dixisse me nollem. Postea quippe vidi non esse dicendum: quamvis nonnulla posset idem ratione defendi. Secundum istos etiam dicitur persona filii in duabus et ex duabus existere naturis secundum adherentiam vel inherentiam. Altera enim inheret ei: altera inest.

¶ Quod predicta non sufficiunt ad cognoscendam hanc questionem.

Satis diligenter

iuxta diversorum sententias supra positam absque assertione et preiudicio tractavimus questionem. Veruntamen nolo in tanta re: tamque ad cognoscendum difficili putare lectorem: istam sibi nostram debere sufficere disputationem: sed legat et alia forte melius considerata atque tractata et ea que hic movere possunt vigilantiore atque intelligentiore si potest mente discutiat. Hoc firmiter tenens quod deus hominem assumpsit: homo in deum transiit: non nature versibilitate: sed dei dignatione: ut nec deus mutaretur in humanam substantiam assumendo hominem: nec homo in divinam

Rom. j.

Rñ°eorũ deter/minatiõe

Cassiod.

August. auctẽ cõfirmat qõ põnẽ.

Augu.

Jo. dam.

Augu. j. ca. 19.

diuinam glorificatus esse in deum: quia mutatio vel versibilitas nature: diminutionem et abolitionem substantie facit.

Secundum primā vero. Superi⁹ posuit Magister circa incarnationē xp̄i in facto esse tres opiniões. Hic ponit earū explanationes. Et diuidit̄ in ptes tres. ℭ Pri̇o explanat p̄mā opionē. ℭ Scđo scđaȝ ibi.[In scđa ṽo.] ℭ Tertio tertiā ibi.[In hac finis igit̄.] Scđa diuidit̄ in duas: q2 p̄mo explanat scđaȝ opionem. Scđo soluit auctes q̄ vident̄ eē ꝯ suā explanationē. ibi. [Determiat. n.] Prima in duas. ℭ Pri̇o explanat q̄uo hec sit accipiēda. Deus fact⁹ est hō ⁊ ecōuerso. ℭ Scđo qualr̄ scđȝ eos debeat itelligi q̄ fili⁹ dei p̄destinat⁹ est s̄m q̄ hō. ibi.[Isti dicūt.] Illa ps q̄ ibi icipit.[Determinat] Diuidit̄ in ptes q̄tuor s̄m q̄ soluit ad ea q̄ vident̄ esse ꝯ q̄tuor ꝯtēta in opionis explanationē. Scđa ibi.[Sȝ his vident̄. 3ª ibi.[Q̄ɜ ēt dictū est.] 4ª ibi.[Est ⁊ aliud.] Illa ps in qua explanat tertiā opionionē. Diuidit̄ in ptes q̄tuor. ℭ Primo explanat q̄uo s̄ȝ illā opionē debeat itelligi q̄ xp̄s fact⁹ est hō. ℭ Scđo q̄uo debeat itelligi. xp̄s est p̄destinatus. ibi.[Scđȝ istos.] ℭ 3° q̄ q̄uis dicat̄ hō de⁹: nō tñ dȝ dici hō dn̄icus. ibi.[Et licȝ dicat̄.] ℭ 4° recapitulat. ibi.[Satis diligenter.]

Circa hanc dist. querendū est p̄ncipalr̄ de duob⁹. ℭ Pri̇o de locutionib⁹ exp̄mentib⁹ vnionē. ℭ Scđo de exp̄mētib⁹ vniōnis p̄destinationeȝ. ℭ Circa p̄m q̄runt̄ q̄tuor. ℭ Primo vtr̄ hec sit ṽa. De⁹ est hō. ℭ Scđo vtr̄ hec sit ṽa. Xp̄s est hō dn̄icus. ℭ Tertio vtr̄ hec sit ṽa. Deus factus est homo. ℭ Quarto vtrum hec sit vera. Homo
Q̄ō. 1. factus est deus. Questio. I.

Ar. p̄° Primo ostendo q̄ hec p̄pō nō sit vera: de⁹ est hō: quia in p̄pōne ṽa res sigta per p̄dicatū vere dī de sb̄to. Sȝ sigta per hunc terminū hō: est hūana nā: vt in supposito: vel vt apta nata esse in supposito: sȝ hec est falsa: deus est nā hūana in supposito: vel vt apta nata est esse in sup
Secūdo. posito: ḡ ⁊ hec est falsa. De⁹ est hō. ℭ Itē hoc v̄bū est: est nota idētitatis p̄dicati cū sb̄to. Sed hō ⁊ de⁹ nō sunt idē Deus. n. nō significat nāȝ hūanā: quā significat hō: ergo
Tertio. hec est falsa de⁹ est hō. ℭ Itē hō nō pōt de p̄dicari de deo per accidēs. q2 nihil accidit deo: nec de⁹ ⁊ hō sunt accidē
T. c. 10. tia eiusdē nec p se: q2 s̄m p̄hm. 1. poster. Predicatum q̄ per se dicitur de subiecto de dicitur de omni cōtēto sub subiecto. Sed deus pater nō est homo: ergo hō nec per se: nec per accidens vere predicatur de deo.

In opp̄m Contra. quecūq3 p̄dicat̄ de aliquo tertio p̄nt̄ur de
Scđo inuicē. Sed hec est ṽa. Xp̄s est de⁹ ⁊ hec: xp̄s est hō: ergo hec est. ṽa deus est hō. ℭ Itē Ber. 5. li. de ꝯsideratiōe ca. 11. Tantā tñq3 exp̄ssam vnionis vim in se p̄fert ea p̄sona in qua de⁹ ⁊ hō vn⁹ est xp̄s: vt si illa duo de seinuicē predices nō erres deū videlicet hoīem: ⁊ hominē deū vere catholiceq3 p̄nuncians.

Ad q̄ōnē s̄m mētē ꝑpriā3. Respondeo q̄ hec p̄pō de⁹ est hō est ṽa: cui⁹ veritatē diuersi diuersimode declarare nitunt̄. Quidā dicūt q̄ est ṽa: q2 sensus est de⁹ est hō. i. hūana nā est deo vnita. Sȝ ꝯ hūc modū sic arguit̄: quia pari rōne posset dici q̄ de⁹ est pes vel man⁹: q2 q̄ōlibȝ illoȝ sibi est vnitū. ℭ Preterea ṽr⁹ locutiōis cū dī: b ē b. plus vȝ importare q̄ȝ b p̄pō: b inest huic. vñ p̄hs. 1. top.
Cap. 2. Nō sufficit ostēdere: q̄m inest albedo vel iusticia ad ostēdendum: quoniā albus vel iustus est: ḡ sir̄ hec p̄positio deus est homo aliaȝ virtutē locutionis importat q̄ȝ ista humana natura vnita est deo: q̄uis per vtrāq3 eadē realitas importetur. ℭ Videtur ergo mihi dicenduȝ q̄ cū hoc verbuȝ est sit nota identitatis q̄ in hac p̄positione deus est homo: illud idȝ quod importatur per suppositum ipsius subiecti importatur per predicatū: q̄uis sub modo alio: quia per predicatum importatur ipsum diuinum suppositum: vt determinatū humanitate: vt ita loquar: in subiecto autem supponit diuinum suppositum nō cum illius determinationis expressione: nec etiaȝ cū illius determinationis exclusione: ita vt sit sensus deus est homo: idest filius dei qui est deus est filius dei humane nature vnitus: ⁊ est similis modus loquendi cum dicimus Petrus est homo: idest petrus est petrus in humanitate: vel petrus ē petrus ex nā suppositū hūane nāe.

Ad primum in oppositum dicenduȝ q̄ q̄uis hec nō sit vera: deus est humana natura: vt in supposito: hec tamē est vera: ille qui est de⁹ est suppositum humane nature: ⁊ vt iam dictum est in hac propositione: deus est homo terminus in predicato positus stat pro supposito nature humane vnito. Unde si resoluatur suppositum significabitur in recto: ⁊ natura humana in obliquo. ℭ Ad secundum dicendum q̄ q̄uis res significata per hunc terminuȝ homo non sit ideȝ q̄ res significata per hunc terminum deus: tamen suppositum humane nature christi idem est cum aliquo supposito diuine nature ratione cuius supponit termin⁹ positus in subiecto ⁊ terminus positus in predicato: cuȝ dicitur deus est homo. ℭ Ad tertium dicenduȝ: q̄ homo nō predicatur de deo per accidens: sed per se: nec tamen oportet q̄ dicatur de omni contēto sub subiecto: quia illud verbuȝ philosophi intelligendū est: quando res per terminuȝ significata cōuenit naturaliter supposito: quia tunc conuenit vni supposito per causam cōmunē omnibus suppositis: humana autem natura nō est substātificata in supposito filij dei per naturam: sed per dei voluntatem et personam tantum. Ad p̄m Ad 2m Ad 3m

Questio. II. Q̄ō. II.

Secundo queritur vtruȝ hec sit ṽa christus est homo dominicus. Et videtur q̄ sic. Ar. p̄°
quia magis debȝ dici hō dominic⁹ q̄ȝ seruus: sed vere dicitur seruus de christo: quia s̄m Apostolum ad Philip. 2. Filius dei assumpsit formā serui: ergo multo magis debet dici homo dominicus. ℭ Item Augu. Secūdo.
lib. 83. questionū. q. 75. vocat christum hominē dominicum. ℭ Item aliquid dicituȝ de aliquo per essentiaȝ: potest etiam dici de eo per denominationeȝ. Unde eterna Tertio.
persona ⁊ vere dicitur deus: ⁊ vere dicitur diuina: ergo similiter nō obstāte q̄ christus est dominus per essentiā potest dici dominicus per denominationem.

Contra. Augu. 1. lib. retracta. cap. 18. sic ait. Nō video vtrum dicatur recte homo: homo dominicus qui est mediator dei ⁊ hominuȝ: homo christus iesus: cuȝ sit vtiq3 dominus ⁊ paucis interpositis sequitur: vbicūq3 hoc dixi dixisse me nolleȝ: postea quippe vidi nō esse dicendum: q̄uis nōnulla posset rōne defendi. In opp̄m

Respondeo q̄ ista non est recipiēda: christus est homo dominic⁹: quia hoc nomen dominic⁹: aut tenetur participatiue aut possessiue. Ad q̄ōnē s̄ȝ mētē ꝑpriā.
Primo modo sensus p̄positiōis est q̄ christus est dominus per dominij participationem: quod falsum est. Est enim dominus per essentiaȝ. Secundo modo sensus est q̄ christ⁹ est possessio domini: sicut ensis euandri: idest ensis est possessio euādri: vel q̄ christus se habeat ad dominum: sicut effectus ad aliquam causam. Certuȝ est autem q̄ christus non est possessio alicuius domini: nec aliquis dominus se habet ad christum in aliqua habitudine cause proprie loquēdo de causa: hec tamen propositio xp̄s inquantū homo est homo dominicus videt̄ aliqualiter posse defendi: q2 ratione reduplicationis: significat participare dominium non ratione suppositi: ratione cuius est dominus per essentiam: sed ratione humane

nature:ꝛ ppter hoc forte dicit Aug. ꝙ xp̃z esse hominẽ diuicum nõ nulla posset rõne defendi referẽdo.s.ꝑtuz ad suppositũ cũ reduplicatione humane nature.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ dõm: ꝙ q̃uis filius dei acceperit formã serui:non tñ ↄcedendũ est:xp̃m esse seruũ:qꝛ cũ dĩ filiuz dei assũpsisse formaz serui:nõ ponit̃ seruit^u:nisi circa nãm humanã: sz cum dĩ xp̃us esse seruus ponitur seruitus circa diuinum suppositũ.

Ad 2^m ¶ Ad scdm dõm: ꝙ Aug. illud verbũ: ꝛ con

Ad 3^m similia vere tractat in auctẽ pocallegata. ¶ Ad tertium dõz: ꝙ diuinũ dictũ de psona eterna nõ accipit̃ denominatiue:sed put notat plenitudinẽ diuinitatis. Unde sensus est. Filius dei est psona diuina.i. filius est persona hẽs plenitudinez deitatis:vel est persona deitate plena ẽm modum loquendi quo dicimus suppositũ esse plenũ alia nã:cuius est suppositum.

Qõ. iii. Questio. III.

Ar.p^o **Tertio** queritur vtꝝ hec sit vera:deus factus est hõ. Et videt̃ ꝙ nõ.qꝛ predicatuz cum aliqua determinatione non diminuente vere dictũ est de aliquo subiecto: vere põt dici de illo eodẽ sine illa determinatione. Seqtur.n. iste est albus homo:ergo iste est albus:sed res sigñata p hominez nõ diminuit de re significata per hoc participiuz factus:ergo si h̃ esset vera deus fact^u est hõ:hec esset vera

Scdo deus est fact^u: qđ falsuz est. ¶ Itez hec dictio fact^u nõ est determinatio pdicati:sed subiecti:alr.n.diceret̃ vbũ caro factũ est:ꝛ nõ vbũ caro fcm̃ ẽ:ꝗ in hac ppõne de^u fact^u est

Tertio. hõ sigñat̃ deus esse fact^u:qđ falsum est. ¶ Itẽ idẽ est hõ albus ꝛ albus homo:ergo ꝛ a simili idẽ est:homo factus ꝛ factus homo:sed h̃ est falsa:deus est hõ fact^u:qꝛ ille homo qui vere predicatur de deo non est factus:ergo ꝛ hec falsa est:deus factus est homo.

In opp^m Secudo. **Contra.** Joã.1. Uerbũ caro factuz est:ergo a similiꝛ deus homo factus est. ¶ Itez in symbolo Niceno:dĩ de filio dei ꝙ hõ factus est.

Ad qõnẽ ẽm mẽtẽ ppriaz. **Respondeo** ꝙ hoc participiũ factus potest eẽ determinatio ↄpõnis ẽm quosdã ꝛ sic ppõ est vera:sub hoc sensu:factũ est:vt de^u sit hõ:sz q̃uis iste sensus sit verus:tñ virt^u locutionis pdicte: ppꝛie loquẽdo hunc sensum:pmo nõ exprimit:tuz qꝛ hoc participiũ factus nõ est de illis determinationib^u:q̃ pꝛopꝛie determinãt ↄpõnem:cuius sunt necessariũ ↄtingẽs possibile:ꝛ sic de alijs:tũ qꝛ est adiectiuũ masculini generis ꝛ requirit substãtiuũ: vnde est determinatio subiecti vel pdicati. ¶ Dicẽdum ergo ad qõnem ꝙ hoc participium factus in predicta ppositione potest determinare subiectũ absolute:vel predicatũ absolute: vel subiectũ in cõparatione ad predicatũ. Primo modo est falsa:qꝛ sensus est:deus factus est hõ:sic.n.absolute includit ꝑm eẽ factũ. Scdo mõ ẽt falsa est:qꝛ sensus est:de^u ẽ hõ fact^u. Ille.n.hõ q ꝑtur de deo est xp̃s de quo nõ est ↄcedẽduz ꝙ sit fact^u nisi aliud addat̃. Tertio mõ vera ẽ:qꝛ sic nõ ponit nec rẽ sigñtam per subiectũ:nec rẽ sigñtam per ꝑtum eẽ factam absolute:nec circa deũ ponit aliqđ fieri reale:sz tñ circa humanã nãm:deus.n.fact^u est suppositũ nãe humane absqꝫ aliqua determinatiõe. Unde ad ppõnẽ pdictaz nõ ponit̃ aliqđ fieri circa deum nisi tñ modo fieri rõnis. nec ĩportat hoc participiũ fact^u de necessitate ad fieri circa subiectũ:qđ pꝫ:qꝛ si ille q est ad sinistrã meã trãsferat se ad dexterã meaz me nõ mutato:vere dĩ ꝙ factus sum illi dexter. ¶ Ad istuz aũt ppõnis intellectũ:seqtur alr^u intellectus de quo dictum est supra ꝙ ṽtute ppositionis pmo modo exprimebat̃:hec.n.ↄñtia bona est:deus fact^u est homo:ergo factum ẽ:vt deus sit homo.

Ad p^m **Ad primuz** dõm:ꝙ maior argumẽti intelligenda est quãdo adiectiuũ determinat substãtiuũ nõ ecõuerso. Uñ seqt̃ petrus est hõ fact^u:ergo est hõ:sed qñ ĩpꝛopꝛie accipit̃ substãtiuũ p determinatiõe adiectiui:tũc nõ opꝫ ꝙ ppõ habeat veritatez:mõ.n.seqt̃ iste est albus monach^u:ergo est alb^u:qꝛ in pma ponit rez suaz circa habituz:in scda circa corp^u:sed bñ seqt̃:iste est albus monach^u:ergo est monach^u. Silr dico ꝙ nõ seqt̃ Deus est fact^u hõ:ergo est fact^u:qꝛ in pma ponit̃ eẽ fact^u circa nãm humanã:in scda circa diuinã.

¶ Ad scdz dõz ꝙ hec dictio factus est determinatio subiecti nõ absolute:sed in ↄparatione ad ꝑtum:vt dictũ est. Ad scdm

¶ Ad tertiũ dicendũ:ꝙ ẽm ꝙ ly factus accipit̃ put põt eẽ determinatio pdicati absolute idẽ est:deus fact^u est hõ:ꝛ deus est hõ factus:sed inq̃tuz est determinatio subiecti in ↄparatione ad ꝑtum nõ est idẽ:qꝛ tũc magis expsse hi ille sensus: qñ ly factus ponit̃ inter subiectũ ꝛ ꝑtum q̃z qñ imediate ponitur post ꝑtum. Ad 3^m

¶ Arg^u ad partẽ aliã pcedũt ẽz ꝙ h̃ participiũ fact^u est determinatio sbĩ ad ꝑtuz. Qõ. IIII.

Qõ.iiii **Quarto** querit̃ vtꝝ hec sit vã:hõ factus est de^u. Et vĩ ꝙ sic. Aug^u.1.lib. de trini. cap.13. loquens de assumptione humane nãe a filio dĩ dicit ꝙ talis erat susceptio illa que deũ hoiem faceret:ꝛ hoiem deũ. Ar.p^o

¶ Item iste factus est hõ ↄuertit̃ in hãc:hõ est fact^u deus:cũ ergo pma sit vera sequitur ꝙ ista sit vera:qꝛ si ppositio que conuertitur est vera illa in quã conuertitur vera est. Secũda.

In opp^m **Contra.** hõ q est fact^u de^u est deificat^u:sz Damas.lib. 3.c.11. Nõ dicim^u hoiez deificatũ:ꝗ nec debem^u dicere hoiem esse factũ deũ. ¶ Itẽ iste termin^u hõ aut supponit p nã aut p supposito:sz vtroqꝫ mõ ppõ ẽ falsa:hec.n.est falsa nã hũana facta est de^u:ꝛ h̃ suppositũ nãe humane factũ est deus:quia deus non est fact^u deus:ergo h̃ est falsa:homo est factus deus. Secũda.

Ad qõnẽ ẽz mẽtez ppriaz. **Respondeo** ꝙ ẽm aliquos h̃ participiũ factus põt esse determinatio ↄpõnis: ꝛ sic ppõ est vera sub h̃ sensu:factũ est vt hõ sit deus. Sz hic sensus expsse nõ hr ppꝛie ex virtute locutionis:vt pꝫ ex dictis in qõne pcedẽti. Ideo vĩ mihi dõz alr ꝙ hoc participiuz fact^u põt esse determinatio subiecti absolute: vel predicati absolute: vel subiecti in ↄpatiõe seu ordine ad ꝑtum. ¶ Primo mõ est falsa qꝛ sensus est:hõ fact^u ẽ de^u: qꝛ xp̃s q est ille hõ de quo pdicat̃ deus nõ dꝫ dici eẽ fact^u nisi cũ determinatione.s.inq̃tum hõ. ¶ Scdo mõ etiã falsa est:qꝛ sensus est:hõ ẽ de^u fact^u. ¶ Tertio modo ẽt de ṽtute locutõis falsa est:sicut ꝛ ista:xp̃s fact^u est de^u: qꝛ iste termin^u hõ in sbto supponit diuinã psonã de qua nõ est ↄcedẽdũ ꝙ sit facta de^u. ¶ Et pterea cũ aliqđ dĩ esse factuz aliud notat̃ in sbto re^u ꝑti:nã vel tpe añcessio: ꝛ in ꝑto iceptio vel inouatio. Sz ille hõ de quo ꝑtur de^u non habuit nãz hũanã pus nã vl tpe q̃z diuinã:nec in nã diuina fcã est aliq̃ inouatio siue iceptio:ꝛ pp h̃ vĩ dõz: ꝙ si de pdicta ppõne iudicet̃ ẽz ppꝛiã ṽtutẽ locutõis ꝙ debeat falsa iudicari:qꝛ cũ sancti ad expssionẽ fidei magis attẽdũt realitatẽ q̃z locutiõis ppetatẽ:iõ aliqñ ↄcedunt istã hõ fact^u ẽ de^u itẽdẽtes hũc sensũ ꝙ factũ ẽ:vt hõ sit deus:ꝛ h̃ est vex. Unde p reuerentia scõx solnẽdum est ad argumenta ad vtrãqꝫ partem.

Ad p^m Ad scdm **Ad primuz** iã pꝫ solo ex dcis. ¶ Ad 2^m dõm:ꝙ ista de^u fact^u est hõ nõ ↄuertit̃ in hãc hõ fact^u est de^u:sz in hãc:ille q fact^u est hõ ẽ de^u:sicut nec ista:hõ fact^u est alb^u in hãc:alb^u fact^u est hõ:sz in hãc ille q factus est albus vel aliquis factus albus est homo.

Ad p^m ꝛ scdz in opp^m **Ad primum** ꝛ scdm ad partẽ aliã dõm:ꝙ procedũt de sensu qui habetur ex ppositione de virtute locutionis ꝛ ppꝛie.

Consequenter querit̃ de scdo pñcipali. Et circa h̃ q̃runt̃ q̃tuor. ¶ Primo vtrũ h̃ sit vã. Filij dei ẽ pdestinat^u. ¶ 2° vtꝝ fili^u dei pdestinat^u sit eẽ hõ. ¶ 3° vtꝝ hõ pdestinat^u sit eẽ fili^u dei. ¶ 4° vtꝝ fili^u dei inq̃tuz homo sit predestinatus. Questio. I.

Primo

Qõ.i. Ar.p°

PRimo ostendo q̃ hec est vera: fili° dei est predestinatus: q2 oĩs homo: aut est reprobat°: aut p̃destinatus: ergo cũ filius dei sit homo: ꝛ nõ est reprobat°: sequitur q̃ sit p̃destinatus.

Secũdo. ¶ Itẽ h concedi-tur tanq̃ vera: filius dei fuit mortuus ꝛ resurrexit: cõtus hec sibi nõ cõueniãt nisi ratione humane nãe: ergo sĩlr oz simplr cõcedi q̃ filius dei fuit p̃destinatus: cõtus h sibi nõ cõueniãt nisi rõne hũane nature.

Tertio. ¶ Itẽ si aliqd p̃dicatuz dĩ per se de aliquo subiecto cũ aliqua reduplicatione: põt p̃dicari de illo p accñs sine illa reduplicatiõe: vnde q2 hec est per se vera paries inquantuz albus disgregat: hec est vera per accidẽs: paries disgregat: cũ ergo h sit vera per se: vt infertus ostẽdetur: filius dei inquantum homo est predestinatus: hec est vera saltem per accidẽs filius dei est predestinatus.

In opp^m **Contra.** Glo. super illud ad Rom. 8. Quos predestinauit: hos ꝛ vocauit dicit q̃ predestinauit nõ existẽtes: sed filius dei nũq̃ fuit nõ existens: ergo nõ fuit predestinatus.

Scdo ¶ Itez qui predestinati sunt a tota trinitate predestinati sunt: cũ ergo nullus a seipso p̃destinet fili° dei cũ sit vna p̃o in trinitate nõ fuit p̃destiat°.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriaz. **Respondeo** q̃ hec nõ est recipienda filius dei fuit predestinatus: q2 de intellectu predestinationis sunt tria. s. principale principatũ: qd est dei prescientia practica. Et temporale cõnotatuz. s. finalis gratia ꝛ gloria. Et antecessio principalis significati ad cõnotatũ.

Tria d intell'ũ p̃destinatiõis. Qui ergo est predestinatus precognoscitur a deo practice habiturus finalez gratiã in presenti: ꝛ per eã gloriam in futuro. Sed certuz est q̃ filius dei nõ fuit precognitus gloriã habiturus: q2 gloriosus fuit ab eterno: vnde sciẽtia glorie sue suam gloriã nõ precessit: nec duratione: nec ordine nature: gloriam etiam nõ habuit per gratiam: sed per naturam.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ dõm: q̃ differt dicere filium dei fuisse predestinatum nõ nominãdo eius humanitatez: ꝛ eius humanitatẽ nominãdo: quia primo modo nõ significat aliquid ratione cuius possit sibi cõuenire gloria per gratiaz: nec ratione cuius scientia dei practica ipsum potuerit precedere: nec duratione: nec ordine nature: sed secundo modo aliquid exprimitur ratione cui° habuit gloriã per gratiã: ꝛ q̃ scientia dei practica precessit. Unde q2 xp̃s est nomen persone in duab° naturis: hec recipitur: xp̃s fuit predestinatus: cõtus nõ sit ita ppria: sicut hic xp̃s fuit predestinat°. inquantũ hõ.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dõz: q̃ nõ est sĩle de ista: fili° dei fuit mortu°: ꝛ fili° dei fuit p̃destiatus: q2 res sigta per hoc nomen mortuus pure est tẽporalis: ita q̃ imediate exp̃mit intellectu illud ratione cuius filius dei dicitur habuisse temporalẽ vitaz: ꝛ ideo nõ exprimit aliquid repugnans intellectui maxime cooperãte ad hoc vsu loquendi: quo hoc intelligimus dici de filio dei ſm humanã naturam. Sed principale sigtum huius termini predestinat° quid eternuz est: q2 est diuinũ prescire practicũ passiue sigtum.

Quid p̃destinari. Predestinari enĩz aliquem est ipsum a deo practice sciri habiturũ gloriaz per gratiaz: ꝛ aliquaz cõnotat inceptionem circa predestinatũ: importat ergo aliquid repugnãs filio dei ſm diuinã naturã: nec tamẽ imediate reducit intellectuz audientis ad apprehẽdenduz hoc dictũ ſm humanã naturã: nec ratione sigti: nec ratione vsus loquendi. Uel potest dici q̃ sicut esse hominez nõ dicit aliquid repugnans filio dei: ita nec fuisse mortuuz: nec surrexisse importare aliquid repugnãs filio dei. Sed fuisse predestinatuz cum importet aliquã inceptionẽ ꝛ innotationem circa predestinatũ importat aliquid repugnans filio dei: cũ sit eternus.

Ad 3^m ¶ Ad tertiũ dicendũ: q̃ ista est per se vera: paries inquãtuz albus disgregat: ꝛ h per accidens vera: paries qui est albus disgregat: quia exprimitur parieti accidere illud quod per se disgregat: sed h est simpliciter falsa: paries disgregat: quia nihil exprimitur in subiecto ratione cuius conueniat sibi predicatum: nec per se: nec per accidens.

Questio. II. Qõ.II.

Ar.p° **SEcundo** queritur viz filius dei p̃destinatus fuit esse homo. Et videtur q̃ nõ: q2 predestinatio est respectu gratie ꝛ glorie: ꝛ nõ respectu nature: sed homo naturã importat: ergo videtur q̃ de nullo põt dici q̃ fuerit predestinatus esse homo.

Secũdo. ¶ Item predestinat° ad aliqd est predestinatus: vnde de illo qui predestinatur ad salutem simpliciter dici põt q̃ est predestinatus: ergo si vere posset dici: q̃ filius dei fuit predestinat°: ẽt homo posset dici q̃ filius dei fuit predestinat°: quod falsum est: vt in precedẽti qõne visuz est.

Tertio. ¶ Itẽ esse p̃destinatuz includit aliqd esse prius predestinato: quia notat inceptionem circa predestinatum: sed nihil est prius dei filio: ergo nõ fuit predestinatus esse homo.

In opp^m **Contra.** Magister cõcedit eaz in lr̃a.

Secũdo. ¶ Itẽ qui preordinatur ad aliquid dĩ p̃destinari ad illud: sed anteq̃ filius dei esset hõ fuit preordinatum: vt fieret homo: ergo fuit p̃destinatus esse homo.

Ad qõnẽ ſz mẽtez ppriã. **Respondeo** q̃ cũ hoc participiũ p̃destinat° nõ sit determinatio subiecti absolute nihil enĩz esset dictu fili° dei p̃destinatus fuit esse hõ: nec respectu p̃ti absolute: nihil. n. esset dictu filius dei fuit eẽ hõ p̃destinatus. Nec ẽt est determinatio cõpõnis cuz nõ sit de dictionib° determinãtib° cõpõnem: ꝛ sic ẽt masculini generis: videt q̃ de virtute locutionis nõ possit accipi: nisi inquãtuz est determinatio subiecti in cõparatione seu ordine ad p̃tum: ꝛ ita ex virtute locutionis non põt haberi p̃ino nisi iste sensus q̃ filius dei fuit ordinat° vel visus esse hõ: anteq̃ essz hõ ad quẽ sequitur illius sensus: qui est q̃ p̃ordinatuz fuit: vt filius dei esset homo anteq̃ esset homo: ꝛ ideo de virtute locutionis predicta propositio simpliciter concedenda videtur.

Ad p^mũ **Ad primum** in oppositũ dõm: q̃ p̃destinat° dictũ absolute cõnotat grãz ꝛ gloriã futurã circa p̃destinatũ: cũ aũt aliqd sibi adiungit: tunc nõ importat: nisi p̃ncipale sigtũ: qd est p̃ordinari vel preuideri: ꝛ hoc importat respectu rei significate p terminũ q sibi adiungit.

Ad scdm ¶ Ad scdz dõz: q̃ cõtus sequatur: iste est p̃destinat° hr̃e gratiã ꝛ gloriã: ergo est p̃destinatus: nõ tñ sequitur filius dei p̃destinatus est esse hõ: ergo filius dei est p̃destinatus: quia predestinatus per se dictũ sigt illuz de quo dicit esse preordinatũ ad gloriã per grãm quod dei filio nõ cõuenit: hõ aũt nõ sigtur cũ dĩ p̃destinat° esse hõ: sz cũ dĩ aliqs p̃destinat°: idẽ iportare: sicut cũ dĩ aliquis p̃destinat° esse ad grãm ꝛ gloriã: cõtus qd in vna est implicituz in alia sit explicitũ.

Ad 3^m ¶ Ad tertiũ dõz: q̃ antecessio importata per hãc dictionẽ p̃destinatus nõ importat respectu subiecti absolute: sed in cõparatione ad rẽ sigtaz p p̃dicatũ: nec includit aliquã relationez realẽ in re sigta per sbm ad rez sigtaz p p̃dicatũ: sz ecõuerso.

Qõ. III. Qõ.III.

Ar p° **TErtio** querit viz hec sit vera: hõ p̃destinat° fuit eẽ fili° dei. Et vr̃ q̃ non: q2 nõ põt verificari p hoie q nõ est filius dei: nec p hoie q est filius dei: q2 fili° dei nõ est predestinat° esse fili° dei.

Secũdo. ¶ Itẽ hõ nõ põt accipi nisi p supposito: vel pro nã: sed nã nõ est p̃destinata esse filius dei: nec etiã suppositũ p̃destinatũ fuit esse fili° dei: cuz ipsum suppositũ sit fili° dei: ergo hõ nõ fuit p̃destinat° esse filius dei.

Tertio. ¶ Itez p̃destinatio p̃cedit illud ad qd aliqs est p̃destinatus: sz nihil p̃cessit filiuz dei: ergo de nullo põt vere dici: q̃ fuerit p̃destinatus esse filius dei.

In opp^m **Contra.** ad Rom. 1. dĩ de hoie xp̃o qui p̃destinat° est filius dei in virtute.

Secũdo. ¶ Itez hõ est fili° dei: ꝛ hoc fuit p̃uisum anteq̃ hõ filius dei esset: ergo hõ fuit predestinatus filius dei esse.

Ad qōnē ƀʒ mētēʒ ppriaʒ. **Respondeo** cū hoc participiū predestinat⁹:in p̄nti ꝓpōne nō possit esse de v̄tute locutiōis nisi determinatio subiecti in ꝯparatione ad p̄dicatuʒ ꝙ antecessio per ip̄m importata non importatur nec respectu p̄dicati absolute nec respectu subiecti absolute sed tm̄ respectu subiecti in cōparatione ad predicatū sub hoc sensu:hō visus fuit esse vel fore fili⁹ dei añq̄ hō eēt filius dei:ꝛ hoc veꝝ est:q: hō nō fuit dei fili⁹: nisi ex tpe ꝛ tñ hoc ab eterno preuisuʒ fuit:vnde ꝓpō de virtute locutionis tanq̄ vere debet concedi.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** in oppositū dōm:ꝙ q̄uis hec nō sit ꝯcedēda:filius dei p̄destinatus est esse filius dei:tñ hec est ꝯcedēda:homo qui est fil⁹dei predestinat⁹fuit esse fil⁹dei:q: in p̄sona nō pōt importari antecessio:nec respectu subiecti:nec respectu p̄dicati: nec respectu toti⁹copulati qn ꝓpō sit falsa: nō sic autem pōt dici de scd̄a:q: q̄uis filius dei ab eterno fuerit filius dei:tñ nō est ꝯcedenduʒ ꝙ hō qui est filius dei ab eterno fuerit filius dei: ꝓpter falsaʒ implicationē.implicat eniʒ hec ꝓpō homiem fuisse filiuʒ dei ab eterno: ꝛ ecōuerso.

Ad scd̄m ¶ Ad scd̄ʒ dōm:ꝙ in p̄dicta ꝓpōne iste termin⁹ homo supponit nō ꝓ natura:nec pro supposito absolute: sed ꝓ supposito:vt est suppositū nāe humane:ꝛ q̄uis ipsum suppositū absolute dictū nō fuerit p̄destinatū esse filius dei:tñ filius dei incarnat⁹ p̄destinat⁹fuit esse fil⁹ dei: q: fil⁹ dei incarnat⁹visus fuit esse filius dei nō añq̄ filius dei esset filius dei:sed anteq̄ fil⁹ dei incarnatus eēt fil⁹ dei:q: ista ꝓpō filius dei incarnat⁹est filius dei: q: implicat incarnationeʒ:que fuit in tpe nō fuit vera ab eterno.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū cum dī:ꝙ p̄destinatio precedit illud ad qd̄ aliquis est p̄destinatus ꝛc̄. Dico ꝙ nō opʒ sed sufficit ꝙ precedat p̄destinatū in ꝯparatione ad illud ad qd̄ predestinatus est:ꝛ sic est in ꝓposito:q: q̄uis hō nō fuerit p̄destinat⁹ eē fil⁹ dei añq̄ fil⁹dei eēt:tñ fuit p̄destinat⁹eē filius dei añq̄ hō esset filius dei. Qō. IIII.

Qō.IIII **Quarto** queritur vtruʒ hec sit vera fil⁹ dei inquantum homo fuit p̄destinatus.

Ar.p̄ᵒ Et videtur ꝙ nō:q: qd̄ conuenit alicui inquantū est homo omni homini cōuenit sed esse predestinatū nō cōuenit omni homini: ergo fil⁹ dei inquātum homo nō fuit predestinatus.

Secūdo. ¶ Item qd̄ cōuenit alicui per aliud verius ꝯuenit illi per qd̄ aliȷ̄ cōuenit:vnde q: disgregare nō cōuenit parieti: nisi per albedineʒ verius ꝯuenit albedini:si ergo predestinatū conuenit filio dei rōne humane nature: nature hūane verius cōuenitet predestinari:qd̄ est falsum.

Tertio. ¶ Item si aliquod predicatū cōuenit alicui subiecto determinato aliqua determinatione nō diminuēte:vere dī de illo subiecto sine illa determinatione. Sequitur eniʒ homo albus orat:ergo homo orat. Sed esse homineʒ nihil diminuit de rōne filȷ̄ dei:ergo sic esse predestinatū cōueniret filio dei:inquantū homo:conueniret etiā filio dei absolute sine illa determinatione:quod falsum est.

In opp̄ᵐ **Contra.** Augu.i.lib.de predestinatione sanctoꝝ:lōge post medium dicit:ꝙ ipsum dn̄ʒ glorie inchr̄ū homo factus est dei filius p̄destinatū esse dicimus.

Secūdo. ¶ Item filius dei inquātum homo minor est patre. Unde Jo.14.dicit. Pater maior me est:sed iquantū est minor patre:nō repugnat sibi esse predestinatū:sʒ cōuenit:ergo iquātū homo predestinatus fuit.

Ad qōnē ƀm mētē ppriaʒ. **Respondeo** ꝙ hec est vera filius dei inquātū homo fuit predestinatus:quia in hac ꝓpōne nō exprimit sibi cōuenire esse predestinatum nisi rōne humane nature:que ƀm veritateʒ predestinata fuit ad gr̄am ꝛ gloriā habēdā sp̄ali ꝛ excellētissimo modo per sui vnionē cum filio dei in vnitate persone.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** in oppositū dōm:ꝙ maior nō est vera de eo:qd̄ nō conuenit alicui homini nisi supernāliter:sic aūt cōuenit homini p̄destinari.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scd̄m dōm:ꝙ nature humane in xp̄o conuenit esse p̄destinatā:q: preuisa fuit habitura gr̄aʒ ꝛ gloriā per sui vnionē cuʒ filio dei in vnitate persone: vt dictuʒ est:q̄uis ƀ magis sit ꝓpria:filius dei iquātū homo p̄destinatus fuit.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dōʒ ꝙ maior falsa est: quia subiectū sig̃t aliqd p̄dicato repugnans:sic aūt est in hac ꝓpōne filȷ̄ dei est p̄destinatus:q: per subiectū sig̃tur res que excludit inceptionē. Per p̄tum auteʒ sig̃tur res talis vel importatur que conuenire non potest nisi rei que incepit vel incipiet.

Circa litteraʒ. Recte dī xp̄s inq̄tuʒ homo p̄destinatus esse filȷ̄ dei. Ueritas hui⁹apparet ex hīs q̄ dicta sunt in penultima qōne.dis.p̄tis. Subsistēs in duab⁹ naturis suscepit eē de⁹: hoc intelligēdum est cū reduplicatiōe hac.s.inq̄tuʒ in duab⁹naturis subsistens. Deus assumpsit hominē. hic accipitur hō pro humana nā nō pro supposito. Talis fuit illa susceptio q̄ hominē faceret deū ꝛ deū hoīem. Intellectus hui⁹ ꝓpōnis hr̄ superi⁹:vbi quesituʒ est de istis duab⁹ ꝓpōnib⁹. Fact⁹ est hō:homo fact⁹ est deus. Uariatur intelligētia cuʒ dī deus est hō:ꝛ hō est deus. Uidet magr̄ velle dicere ꝙ ƀʒ illos de scd̄a opi.differt dicere deus est hō:ꝛ hō est de⁹:q: cū dī de⁹est hō:hō p̄dicat p̄sonā in duab⁹naturis. Sʒ cū dī hō est deus:hoc qd̄ dico de⁹predicat nām simplicē:vel personā:ꝛ iste termin⁹hō supponit p̄sonā in duab⁹ naturis:pōt p̄dicari p̄sona simplr̄:vel nā de natura cōposita.

Dubᵐ ¶ Contra pars nō p̄tur de toto.

Rñᵒ ¶ Respōdeo ꝓpō nō est intelligēda de ꝯpōne ꝓprie dicta:sed accipit ibi ꝯpositio pro vnione duaꝝ naturaꝝ in vna p̄sona. Dicūt xp̄m esse p̄destinatū iquantū est hō:hui⁹intellect⁹ satis habet ex dictis in vltima qōne p̄sitis dist. Cōpōnis hui⁹ aliam dicunt esse rōnē:q̄ sit in alȷ̄s hoībus:qd̄ est intelligēdū quo ad ꝯpōnem humane nature cū diuina:q: illa nō est ꝯpō:sed vnio absq̄ ꝯpōne:sed quo ad ꝯpōnem partium humane nāe.i.corpis ꝛ anime eadē rō est. Aliud est v̄buʒ dei.i.alteri⁹nāe.i.verbū est deus nō caro assūpta.

Dubᵐ ¶ Cōtra verbū caro factū est. ¶ Iteʒ q: assumpsit nāʒ humanam est homo:ergo a simili:q: assumpsit carnē est caro. ¶ Ad p̄mum dōm ꝙ ibi accipit per synecdochen pars pro toto. ¶ Ad scd̄m dōʒ:ꝙ nō ita pōt dici caro est hō: quia assumpsit carnē nō per se:sed ipsius anime ꝯiūctaʒ: ꝛ ita assumpsit carneʒ:nō vt qd̄dam totū:sed vt partem totius. Non congrue dī homo dn̄icus:hoc in questionibus expositum est supra.

Dist.8. ¶ An diuina natura debeat dici nata de virgine. Distinctio. VIII.

Quæ̃r ꝑ vnioneʒ diuersaꝝ nāruʒ in xp̄o fiat cōicatio idiomatū ꝛ ꝓprietatum respiciētiū nām. **Post predicta** sequitur dʒ. vtruʒ de natura diuina concedendū sit: ꝙ de virgine sit nata:sicut dicitur in v̄gie icarnata? Et videtur vtiq̄ nō debere dici nata de v̄gie:cuʒ non sit nata de patre. Nuc.n.res nō est de patre genita nō dī de matre nata:ne res aliqua filiatiōis nomē habeat in humanitate que illud nō teneat in diuinitate. Uidetur tamē posse ꝓbari:ꝙ sit nata de virgine:q: si hoc est nasci deum de v̄gie.s.hominē assumere in vtero v̄gis:cum natura diuina superius dicta sit hominem assumpsisse:videtur debere dici nata. De hoc autem Aug⁹.in lib. de fide ad Petruʒ sic ait. Natura eterna atq̄ diuina nō posset temporaliter cōcipi ꝛ nasci ex

Aug.c.x. circa mediuʒ.

natura

natura humana: nisi ſm ꝙ ſuſceptionem veritatis humane veram temporaliter conceptionem ⁊ natiuitatē ineffabilis in ſe diuinitus accepiſſet. Sic eſt deus eternus veraciter ſm tēpus ⁊ cōceptus ⁊ natus ex virgine. Iſta auctoritate videtur īſinuari ꝙ natura diuina ſit nata ⁊ concepta de virgine. Sed ſi diligenter notentur verba: potius de perſona agi ītelligitur que ſine dubitatione ⁊ de patre ⁊ de matre nata eſſe dici debet.

¶ De gemina xp̄i natiuitate quibus natus eſt.

Queri etiam ſolet vtrum debeat dici chriſtus bis genitus vt dicitur dei ⁊ hominis fili⁹? Ad quod dici poteſt chriſtuz bis natum eſſe: duaſq; natiuitates habuiſſe. Unde Auguſt. in libro de fide ad Petruz. (Aug⁹.) Pater deus de ſua natura genuit filium deuz ſibi coequalez ⁊ coeternum. Idem quoq; vnigenitus deus ſecundo natus eſt ex patre ſemel: ex matre ſemel. Nat⁹ eſt enī de patre dei verbū. Natus eſt de matre verbū caro factum: vnus ergo atq; idez dei filius natus eſt ante ſecula: ⁊ nat⁹ in ſeculo ⁊ vtraq; natiuitas vnius eſt filij dei: diuina ſcilz ⁊ humana. (Jo. damſ. li. 3. c. 7.) De hoc etiaz Joan. Damaſ. ait. Duas ergo chriſti natiuitates veneramur: vnam ex patre ante ſecula que eſt ſuper cauſaz ⁊ rationem ⁊ tempus ⁊ naturaz: ⁊ vnam que in vltimis tēporibus propter nos ⁊ ſm nos ⁊ ſuper nos: ꝓpter nos: quia ꝓpter noſtraz ſalutem: ſm nos: quia natus eſt homo ex muliere: ⁊ tēpore conceptionis: ſcilicz nouem menſium. Super nos: quia non ex ſemine: ſed ex ſpiritu ſancto ⁊ ſancta virgine ſupra legem conceptionis. Ex his manifeſte apparet chriſti duas eſſe natiuitates: eundemq; bis natum fore.

Poſt predicta inquirēdū ⁊c. Superius determinauit Magiſter de incarnatione conſiderata in facto eſſe quantū ad diuerſas opiniones doctorū. Hic determinat de ea quantuz ad cōicationem idiomatuz. Et diuiditur in partes duas. ¶ Primo determinat de cōicatione idiomatuz reſpicientiū naturaz. ¶ Secūdo de cōicatione idiomatū reſpicientiū pſonā. diſtin. 10. ibi. [Solet etiam a quibuſdā.] Prima in duas. ¶ Primo inquirit vtruz diuine nature cōueniat naſci. ¶ Secundo vtruz caro xp̄i debeat adorari diſt. ſequenti. ibi. [Preterea īueſtigari.] Prima in duas. ¶ Primo ꝯparat natiuitatē xp̄i de virgine ad nām diuinā. ¶ Secundo natiuitatē tēporalē ad eternaz. ibi. [Queri ſolet.]

Circa hanc diſtinctionem querenduz eſt principaliter de duobus. ¶ Primo de temporali filij dei natiuitate in comparatione ad vtranq; naturam. ¶ Secundo de eadem in comparatione ad natiuitatez eternam. ¶ Circa primum queruntur tria. ¶ Primo vtrum diuina natura ſit de virgine nata. ¶ Secundo vtrū de virgine nata ſit humana natura. ¶ Tertio vtrum eſſe hominē conuenienter predicetur de diuina natura.

¶ Queſtio. I.

Primo oſtendo ꝙ diuina nā ſit de virgine nata. (Q̄ō. I.) Aug. in lib. de fide ad Petruz: bene poſt principiuz dicit ꝙ nā eterna atq; diuina nō poſſet tēporaliter concipi ⁊ (Ar. p⁹) naſci ex humana natura niſi ſm ſuſceptionem veritatis humane ⁊c. ergo videtur ꝙ vere ⁊ ꝓprie natura diuina dicatur de virgine nata. ¶ Item Damaſ. lib. 3. ca. xi. (Secūdo.) Diuina natura eſt incarnata: ſed qḋ incarnatum fuit in virgine natuz eſt de virgine: ergo natura diuina eſt de virgine nata. ¶ Itez quicquid predicatur in recto de aliquo (Tertio.) ſingulari homine pertinens ad eius naturā natuz eſt cū ipſo nato: naſcēte enim hoc homine naſcit̄ homo ⁊ animal ⁊ ſubſtantia: ſed diuina natura predicatur de xp̄o in recto: filius enim dei eſt diuina natura: ergo quādo xp̄s fuit de virgine natus: nata fuit de virgīe diuina natura.

Contra. diuina natura nō eſt nata ꝓpter filij natiuitatez de patre: ergo multo minus propter filij temporalez natiuitatem de matre. (In opp^m)

Reſpondeo ꝙ diuīa natura nō eſt nata de virgine: quītus enim nō eſſe ꝓductū ſit natuz: eo ꝙ natiuitas ꝓprie loquēdo in ſolis viuentibus reperitur: tū omne natū ꝓductuz eſt: vt autez in primo lib. oſtēſum eſt: diuina natura eterna ꝓductione non ꝓducitur: ergo multo minus dici poteſt ꝙ tēporali productione ſit ꝓducta: ſm ſe: ergo nō poteſt vere dici ꝓducta de virgine: nec etiā ratione humane nature: quia quāuis ſimul ſit cum natura humana in eadem perſona que ſuppoſituz eſt vtriuſq; nature: nō tamen eſt ipſa ſuppoſitum ipſius nature humane: ⁊ ideo ratiōe nature humane nō dici poteſt ꝓducta de virgine: ſicut ipſe filius: qui nature humane ſuppoſitum eſt. Reſtat ergo ꝙ natura diuina: nec ratione ſui: nec ratione humane nature: vere poteſt dici de virgine nata. (Ad q̄ōnē ſm mētē ꝓpriā.)

Ad primum in oppoſitū dicendū: ꝙ ibi Aug. accipit naturam eternā pro ſuppoſito habēte cauſā ſub hoc ſenſu: natura eterna atq; diuina: ideſt ſuppoſitū qḋ eſt nā eterna atq; diuina: ⁊ huic expoſitioni cōſentit Magiſter in littera. (Ad p^m) ¶ Ad ſcḋm dicenduz: ꝙ incarnari poteſt accipi. (Ad ſcḋm) Uno modo ꝓ hoc qḋ eſt vniri carni in eodē ſuppoſito. Alio modo pro hoc qḋ eſt fieri ſuppoſituz carnis. ¶ Primo mō natura diuina incarnata eſt. ¶ Secūdo modo perſona filij dei. De eo autem ꝙ ſecūdo modo incarnatuz eſt debet intelligi minor argumēti: ad hoc ꝙ habeat veritatez. ¶ Ad tertiuz (Ad 3^m) dicendū: ꝙ maior argumēti vera eſt de natiuitate ſuppoſiti creati: ſed nō eſt vera de natiuitate ſuppoſiti increati: ex quo natura predicetur de ſuppoſito: ꝓpter diuinam ſimplicitatē: tū quia natura ſe habet abſolute: ⁊ ſuppoſitum in relatiōe aliquid poteſt vere dici de ſuppoſito: qḋ nō vere diceretur de natura. Suppoſitum enim generatur natura nō generatur: ita diuinuz ſuppoſituz natū eſt de virgine Maria ratione nature aſſumpte: nec propter hoc ſequitur ꝙ natura diuina ſit de virgine nata.

¶ Queſtio. II. (Q̄ō. II.)

Secundo queritur vtrū humana natura ſit de virgīe nata. Et videtur ꝙ nō: quia ſm Damaſ. lib. 3. cap. 35. naſci eſt (Ar. p⁹) tantū hypoſtaſis: ergo nō nature. ¶ Item ſm (Secūdo.) phm. 7. metaphy. Forma nō generatur: ſed cōpoſitum: (T. c. 27.) ergo a ſimili natura nō generatur: ſed cōpoſitum: ſed qḋ nō generatur nō naſcitur: ergo videtur ꝙ humana natura xp̄i nō eſt nata. ¶ Item humana natura cōpoſita eſt (Tertio.) ex corpore ⁊ aīa: ⁊ eſt anima nobilior eius pars q̄ corpus. Si ergo natura hūana ꝓpter creationē aīe nō dicit̄ creata: multo min⁹ ꝓpter natiuitatē corporis pōt dici nata.

Contra. xp̄s natus eſt de virgine nō rōne ſuppoſiti: ſed ratione humane nature: ergo multo fortius humana natura debet dici de virgine nata. (In opp^m)

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriaȝ. **Reſpondeo** ꝙ eſſe natuȝ de virgine ⁊ vere cō-
uenit xp̄o ⁊ humane nāe xp̄i ma-
gis ꝓprie tn̄:⁊ ꝓncipalius cōuenit xp̄o ꝙ̄ȝ humane natu
re ipſius. ¶ Ad cuius intelligētiā ſciendū ꝙ terminus
ꝓductionis eſt ens actu:⁊ ꝙꝛ magis eſt ens actu ip̄ȝ ens
ꝙ̄ȝ eſſentia vel eſſe creatū que dicūtur entia in actu: inꝙ̄ȝ
tum ſunt de ratione entis in actu:ideo eſſe ꝓductuȝ ma
gis ꝓprie ⁊ ꝓncipalius cōuenit enti creato ꝙ̄ȝ eſſentie vl'
eſſe illius. Similiter ꝙꝛ cōpoſituȝ ex materia ⁊ forma cor
ruptibili:magis eſt ens in actu ꝙ̄ȝ mā vel forma illi⁹ que
dicunꝭ eſſe in actu:ꝙꝛ ſunt partes entis in actu:ideo eſſe
ꝓductuȝ:magis ꝓprie ⁊ ꝓncipalius cōuenit cōpoſito ex
mā ⁊ forma ꝙ̄ȝ materie vel forme illius. Naſci autem eſt
quoddā ꝓduci:terminus ergo naſcēdi eſt ens in actu:cū
ergo ipſe xp̄s ſit magis ens in actu ꝙ̄ȝ humana nā ipſi⁹:
que nō eſt ens in actu niſi per hoc ꝙ eſt mā ſuppoſiti exi
ſtentis in actu:ſequitur ꝙ xp̄o magis ꝓprie ⁊ principa-
lius cōuenit eſſe natuȝ de virgine ꝙ̄ȝ hūane nature ipſi⁹
nō obſtante ꝙ ſibi cōuenit eſſe natuȝ de virgine ratione
humane nature:ꝙꝛ tn̄ humana nā eius incepit eē ⁊ actu
eſt in ſuppoſito diuine nature. Ideo etiam vere ſibi con
uenit eſſe de virgine natum.

Ad ꝓmū **Ad primum** dicenduȝ ꝙ illud verbū Damaſ.
intelligendū eſt de naſci reſpectu
Ad 2ᵐ illius cui magis ꝓprie cōuenit ⁊ principalius. ¶ Ad ſe-
cunduȝ dicendū:ꝙ ph̄s ibi loqtur de generari vel ꝓdu-
ci reſpectu illius:cui magis ꝓprie cōuenit ⁊ ꝓncipalius:
ꝙ̄uis nō per prius:ꝙꝛ prius ordine nature generatur for
Ad 3ᵐ. ma ꝙ̄ȝ cōpoſituȝ. ¶ Ad tertium dōm:ꝙ ꝙ̄uis aīa exeat
in eſſe per creationem:tn̄ nō tn̄ caro dicitur naſci:ſed ēt
ipſe homo:⁊ magis ꝓprie:ꝙꝛ natura nō ꝓducit carnem
humanā:ꝓpter ipſuȝ hominē:non tn̄ ita poteſt dici ho-
mo creatus ꝓpter animā:quia generatio hominis non
excludit creationē anime preambulā. Sed creatio cū ſit
ꝓductio de nihilo videretur excludere aliā ꝓductiōeȝ:
⁊ ita ſi diceretur homo creatus includereꝭ ꝙ per nulluȝ
alium moduȝ eſſet ꝓductus.

Ad ꝓᵐ in oppᵐ **Ad argumentuȝ** ad parteȝ aliam dicendū
ꝙ ꝙ̄uis eſſe natū de vir
gine cōueniat xp̄o rōne humane nature:ex hoc tn̄ nō ſe-
quitur:ꝙ ita ꝓprie ⁊ ꝓncipaliter conueniat humane na
ture:ſicut xp̄o. Xp̄us enim eſt homo rōne humane natu
re:nec ꝓpter hoc ſeqꝭ ꝙ humana natura xp̄i ſit homo.
Similiter fortis per fortitudinem frangit; lapidem: ⁊ ta
men frangere lapidem:nō ita proprie ⁊ principaliter cō-
uenit fortitudini:ſicut forti ⁊ multa alia exempla poſſūt
Qō. III. adduci. Queſtio. III.

T Ertio queritur vtruȝ eſſe hominē conue
nienter predicetur de diuina natu-
Ar. ꝓ° ra. Et videtur ꝙ ſic. homo eſt diuia natura:ꝙꝛ
xp̄s qui eſt homo:eſt diuina natura:ergo diuia
natura eſt homo:ꝙꝛ ſi vna ꝓpoſitio eſt vera:illa ī quā cō
Secūdo. uertitur eſt vera. ¶ Item quicqd vere predicaꝭ de vno
cōuertibiliuȝ vere predicatur de reliquo:ſed deus ⁊ diui
na natura cōuertuntur:imo ꝙ plus eſt realiter idē ſunt:
ergo cuȝ homo vere prediceꝭ de deo vere predicaꝭ de di
Tertio. uina natura. ¶ Itē Damaſ.lib.3.cap.7. Naturā dei ver
bi incarnatā cōfitemur. ſed qð eſt īcarnatuȝ factū eſt hō:
⁊ eſt homo:ergo diuina natura facta eſt hō:⁊ eſt homo.

In oppᵐ **Contra.** ſm Damaſ.lib.3.cap.xi. Deitas humana-
ta eſt nequaꝙ̄ȝ au diuin⁹:ſed ſi eſſet homo
Secūdo. eſſe humanata:ergo deitas nō eſt homo:ſȝ deitas eſt ip̄a
natura diuina:ergo diuina nā nō eſt homo. ¶ Itē ſicut
ſe habet humana natura ad eſſe deum:ita diuina natura
ad eſſe hominē:ſed hec eſt falſa:humana nā eſt de⁹: ergo
⁊ hec eſt falſa:diuina natura eſt homo.

Ad qōnē ſȝ mēteȝ ꝓpriā. **Reſpondeo** ꝙ hominem predicari de diuina
natura:aut poteſtītelligi de pre-
dicatione que eſt per identitatē:aut de predicatione que
eſt per denominationē. Primo modo eſt ſenſus ꝙ diuia
natura eſt homo.i.ꝙ diuina nā eſt ille qui eſt homo: ⁊ h̄
eſt vera:ꝙꝛ diuina nā eſt filius dei qui eſt homo. Secūdo
modo ſenſus eſt ꝙ diuina nā eſt homo.i.diuina natura
eſt diuia natura in humanitate eo modo quo ſuppoſituȝ
eſt in natura:⁊ hoc eſt falſum. Natura eniȝ humana nō
eſt in diuina natura:vt in ſuppoſito:nec ipſa diuina na-
tura eſt in nā humana eo modo quo ſuppoſitū eſt in nā.

Ad primum dōm:ꝙ eo modo quo hec eſt vera Ad ꝓᵐ
homo eſt diuina nā: hec etiā vera
eſt:diuina natura eſt homo:ꝙꝛ ſicut ille qui eſt homo eſt
diuina natura:ita diuina nā eſt ille qui eſt homo. ¶ Ad Ad 2ᵐ
ſcōm dicendū ꝙ maior nō eſt vl'r vera:homo eniȝ ⁊ riſi-
bile cōuertuntur:⁊ tn̄ ꝓpriuȝ predicatur de riſibili. Hec
enim vera eſt:riſibile eſt ꝓpriū:⁊ riſibile eſt ꝓpria paſſio
hominis:hec tn̄ nō eſt vera:homo eſt ꝓpria paſſio homi
nis. Aliter tamē poteſt ſolui ad argumentuȝ:⁊ magis ꝓ-
prie dicēdo:ꝙ ꝙ̄uis idem ſit deus ꝙ diuina nā:tamē ꝙꝛ
per hoc nomen deus ſigͭtur in cōcretione ad ſuppoſitū:
⁊ per hoc ꝙ dicitur diuina nā ſigͭtur in abſtractiōe:ideo
hoc nomē deus ſupponit pro perſona:non autēȝ diuina
natura:⁊ ideo hec eſt vera: deus eſt homo:h̄ aut diuina
natura eſt homo diſtinguenda eſt modo ſuperius dicto.
¶ Ad tertiū cuȝ dicitur ꝙ illud qð eſt incarnatuȝ factū Ad 3ᵐ
eſt homo ⁊c̄. Dicendū hoc eſſe intelligendū de eo quod
ita eſt incarnatū qð ſit factū nature hūane ſuppoſitū: ſic
autē diuina nā nō eſt incarnata vt ſuperi⁹ eſt oſtenſuȝ.

C Onſequenter queritur de ſecū-
do principali. Et
circa hoc ꝙ̄runtur tria. ¶ Primo vtruȝ con-
cedendū ſit xp̄m bis natum eſſe. ¶ Secūdo
vtrū in ipſo ſint filiationes due. ¶ Tertio vtrū ſit filius
nālis ratione natiuitatis vtriuſꝙ. Queſtio. I. Qō. I.

P Rimo oſtendo ꝙ nō eſt ꝯcedendū xp̄ȝ Ar ꝓ°
bis natum eſſe:ꝙꝛ cuȝ natiuitas
terminetur ad eſſe:qui bis nat⁹ eſt bis habuit
eſſe:ſed nullus pōt habere bis eſſe ſine īterru-
ptione ipſius eſſe:cū ergo eſſe xp̄i nūꙗ̄ȝ fuerit īterruptuȝ
cum ſit eternū: ſeqͭtur ꝙ nec bis habuit eſſe:⁊ ex ꝯſequē Secūdo.
ti ꝙ nec bis natus eſt. ¶ Item ꝓpter duas actiones ſi-
mul exiſtētes:nō dicitur aliquis bis agere:vnde ſi aliqs
ſimul ambulet:⁊ loquatur:nō ꝓpter hoc bis agere dici-
tur:ſed natiuitas xp̄i tēporalis ⁊ eterna ſimul fuerūt: ꝙꝛ
eterna natiuitate ſemꝑ naſciꝭ:vt in ꝓmo lib. oſtēſum eſt:
ergo ꝓpter illas duas natiuitates nō pōt dici natus eſſe. Tertio.
¶ Item iſta aduerbia ſemel:⁊ bis importāt viciſſitudi-
neȝ:ſed ſm beatū Iaco. in ſua canonica.1.ca. Apud deuȝ
nō eſt viciſſitudinis obūbratio:ergo cū xp̄s ſit deus non Quarto.
pōt dici:neꙗ̄ȝ ſemel: neꙗ̄ȝ bis natus. ¶ Itē ratione eius
quod aduenit alicui poſt eſſe ꝯpletum nō pōt dici aliqs
nat⁹. Unde hō natus nō iteꝝ dī naſci. Si capillus ei na-
ſcatur:ſed humana nā aduenit filio dei poſt eſſe ꝯple tū:
ergo ꝓpter illam nō debet dici natus: ⁊ ſi ſic non eſt bis
natus:ſed ſemel tantum.

Contra. Aug. de fide ad Petruȝ nō multū poſt ꝓn In oppᵐ
cipium:⁊ recitat ⁊ Magiſter in lr̄a. Unige-
nitus deus ſcdo nat⁹ eſt:ſemel ex patre: ſemel ex matre:
ſed bis īportat duplicationē hui⁹ qð eſt ſemel: ergo vni- Secūdo.
genitus de⁹.i.xp̄s bis natus eſt. ¶ Iteȝ ſm Damaſ.li.3.
cap.2. In xp̄o duas natiuitates veneramur vnam ex p̄re
eternaȝ:aliā ex muliere tēporaleȝ:ſed ꝓpter duas natiui
tates in diuerſis menſuris poteſt vere dici quis nat⁹ bis
eſſe:ergo ꝯcedenduȝ eſt xp̄m eſſe bis natum.

Reſpondeo ꝙ ꝯcedendum eſt xp̄m eſſe bis na Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. L.c.34. ⁊ infra.
tū. Scdm.n.ph̄m.5.phy. Ad hoc
ꝙ actus ſit vnus numero reqͥritur ꝙ ſubiectū ſit vnum
⁊ terminus vnus ⁊ mēſura vna. Ex quo p3 ꝙ actus nu-
meratur

meratur: aut ppter numerationez subiecti: aut ppter di
uersitatem termini: aut ppter numeratioñe mẽsure: hoc
autẽ aduerbiuz bis: q̃uis importet numerũ actus: non
tamẽ quocũq3 modo: nõ eniz importat numez actus: q
est per numeratioñe subiecti: quia si duo homines simul
comederent: nõ ppter hoc dicit q bis comestuz est: nec
numez actus qui est ppter diuersitatez termini: q2 si ali/
quis simul calefactus est z nigrefactus nõ ppter hoc di/
citur q bis alteratus: sed q2 est adiectiuũ verbi qd̃ signi/
ficat cuz tẽpore: vt dicit donatus extẽdendo nomẽ tem/
poris ad omnẽ mensuraz actus. Importat numerũ act9
qui est ppter diuersitatem mensure: z q2 vna xpi natiui/
tas est eterna: z alia fuit tẽporalis z tempus z eternitas:
sunt diuerse mẽsure cõuenientẽr ppter illas duas natiui/
tates potest dici christus bis natus.

Ad p9 — **Ad primum** in oppositum dõm: q sm illos q
dicunt q in xpo est tm̃ vnũ esse
actualis esse: nõ est ɔcedendũ q qui bis natus est: bis ha
buit esse: sed sufficit q habeat vnuz esse habẽs duplicez
respectũ. s. ad duas naturas: ita q isti respectus sint in di
uersis mensuris: z sic est in xpo: suum enim esse respectũ
habet ab eterno ad diuinaz naturã qui respectus est sm
rationẽ: z respectuz ad humanã naturã ex tempore: qui
etiã ex parte suppositi est sm rõnem. Uel potest dici sm
alios: q xps statim cum natus est de muliere dici potuit
habere bis esse: ppter eternuz z tẽporale: quia eternitas
z tempus sunt diuerse mensure. Sed loquẽdo de nume
ro essendi penes numez mensure que est tẽpus cuz act9
existens in tẽpore nõ possit numerari per numerationez
temporis nisi per sui interruptionez nõ posset dici aliqd
Ad scõm — bis esse nisi ipsum esse interrũperetur. ¶ Ad scõm cum
dicitur: q ppter duas actiones simul existẽtes non dicit
aliquis bis agere zc̃. Dico q vez est si non sint in eo di/
uerse mensure: sicut sunt actiones de qbus exemplifica/
tuz est in arguẽdo: sed natiuitas xpi tẽporalis z eterna di
Ad 3m — uersas respiciunt mensuras. ¶ Ad tertium dõm: q ista
aduerbia semel z bis nõ importãt vicissitudinem: nisi re
spectu tẽporalis actus: vnde cuz dicitur filius dei semel
natus est ab eterno nulla vicissitudo illi9 natiuitatis im
portatur: sed eius completio significatur. Q3 autem bis
importet vicissitudinez respectu tẽporalis actus: z etiaz
interruptioñe: hoc nõ est ex sua significatiõe generali: sz
q2 res tẽporalis vicissitudinez habet: z q2 actus penes tẽ
Ad 4m — pus numerari nõ potest nisi interrũpatur. ¶ Ad quar/
tuz dõm: q q̃uis natura hũana aduenerit filio dei post
esse ɔpletuz: tamẽ q2 filius dei est totus in natura diuina
z humana eo modo quo suppositũ est in natura: ideo ra
tione qua est suppositũz vtriusq3 nature dicitur nat9: q̃uis
uis ɔcedi nõ debeat q diuina nã sit nata: nõ sic aũt se hz
Qõ. II. — hõ ad capillũz qui nascitur in eo. Questio. II.

Ar. p9 — **Secundo** queritur vtz in xpo sint filia
tiões due. Et videtur q nõ.
a filiatione di filius: ergo si in xpo essent due fi/
Secũdo. — liationes xps eẽt duo filij: qd̃ falsuz est. ¶ Itẽ
si in xpo eẽt alia filiatio respectu matris ab illa que est re
spectu patris: tũc in quolibz homine esset: etiã alia filia/
tio respectu matris z alia respectu p̃ris: qd̃ tñ cõiter non
Tertio. — dicitur. ¶ Itez manẽte idẽtitate subiecti: ppter plurifi
catioñe terminoz nõ videtur numerari relatiões: vnde
in homine plures seruos habẽte nõ videntur esse plura
diuina: ergo nec in ipso xpo: ppter respectũ ad patrem:
Quarto. — z matrez nõ videntur esse plures filiationes. ¶ Itẽ q̃uis
in creatura sit relatio ad deum: tñ in deo nulla est relatio
realis ad creaturã: sed si in xpo esset alia filiatio respectu
matris ab ipsa q̃ est respectu patris in deo esset aliq̃ relo
realis ad creaturez: g̃ in xpo nõ est aliq̃ filiatio tẽporalis.
In opp9 — **Contra.** xpus fuit filius virginis ex tẽpore: ergo in
xpo est aliqua filiatio tẽporalis: z cõstat q

in xpo est aliqua filiatio eterna. s. respectu patris: sz filia/
tio eterna z tẽporalis sunt due filiatiões. ¶ Itẽ si pater — Secũdo.
fuisset natus de virgine in ipso fuisset ad virginẽ aliqua
filiatio tpalis: ergo cũ fili9 nat9 sit de ṽgine in ipso est filia
tio tpalis: z constat q in ipso est filiatio eterna: ergo due.

Ad istaz questionez dicunt quidaz q in — Ad qõnẽ
xpo nõ est nisi vna — sm mẽtẽ
filiatio. q2 filiatio xpi ad patrez z matrẽ est eadẽ sm rem — alioz. p9.
differẽs sm respectuz. ¶ Sed cõtra realitas relationis: — ɔ. op. p9m
aut cõsideratur sm fundamẽtũ: aut sm respectũ: sed fun
damẽtuz est aliud z aliud sm rẽ: q2 xpi natiuitas tpalis
realr diuersa est ab eterna: respect9 ẽi est ali9 z ali9: vt ipsi/
met ɔcedũt: ergo filiatio xpi respectu p̃ris est alia relo a
filiatiõe ei9 re4 matris. ¶ Preterea cũ relo inq̃ztuz relo
sit ipse respect9: ita q ipse respect9 respõdet reloni p qdĩ
tate: q ɔcedũt plures respectus ɔcedũt plures relones.
¶ Uidet g̃ mihi dõm: sine p̃iudicio q in xpo sunt due — Ad qõnẽ
filiatiões: vna respectu p̃ris que nõ refert ad m̃rez: z alia — sm mẽtẽ
tpalis re4 m̃ris que refert ad m̃rez que sibi ɔuenit rõne — ppriaz.
hũane nãe: quã assũpsit in ṽgine de qua nat9 est: sz vtruz
ista filiatio tpalis ponat in filio dei aliq̃z relonẽ realẽ re4
matris: aut sit tm̃ mõ relo sm rõnẽ: de hoc sunt opiniones
diuerse q̃ tãgunt in solone cuiusdã argumẽti qõis p̃ntis.

Ad primuz in oppositũ dõm: q nõ sequit si in — Ad p9m
xpo sint due filiatões q xps sit duo
filij: sicut nõ sequitur in illo plẽs relones: g̃ iste est plẽs re/
lati: q2 cũ deo plures relones vel plẽs filiatiões nõ est nu
meratio nisi relonũ. Sz cũ dico plẽs filij est nũeratio sup
positoz z relonuz sil. ¶ Ad 2m dõm: q forte alia filiatio — Ad scõm
est in p̃le re4 matris: z alia respectu p̃ris: sicut ecõuerso.
Alia est relo matris ad filiuz que põt vocari maternitas
ab illa q̃ est p̃ris ad filiuz que vocat p̃nitas. Uel põt di/
ci q nõ sic oz plurificari filiatiões in p̃le respectu m̃ris
z p̃ris carnalis: sicut in xpo re4 patris z respcũ matris: q2
q2 pater z mater carnales sunt vnũ p̃n9m p̃lis: sz beata vir
go z pater z termin9 sub rõne qua pater non sic p̃nt dici
vnũ p̃n9m xpi: q2 xps inq̃ztum de9 sic p̃ncipat9 est a patre
q nõ a matre: ipse aũt inq̃ztuz homo: q̃uis p̃ncipat9 sit
a matre: nõ est sic p̃ncipatus a patre sub rõne qua pr est:
sed sub rõne qua deus: q2 inq̃ztum hõ p̃ncipat9 est a tota
trinitate. ¶ Ad 3m cuz dit: q manente idẽtitate subiecti — Ad 3m.
ppter plurificationẽ terminoz nõ videntur nũerari relo/
nes zc̃. Dico q falsuz est: q2 cuz relo dependat ex duob9:
scz ex subiecto z termio ad vnitatẽ relonis reqritur vni/
tas nõ tm̃ subiecti: sed ẽt termini: maxime cum relo sub
rõne qua relo est magis videatur respicere terminuz q̃z — In cap9
subiectũ. Unde dicit p̃hs in p̃ntis q relatiuoz eẽ est ad — ad aliqd.
aliud se hñe: z iõ plurificato termino plurificari possunt
relones sm numez q̃uis subiectũ sit numero vnuz: vñ
q̃uis in vno homie habẽte plures seruos nõ sint plura
diuina sm q diuinũ nomen est potestatis: sunt tñ plura
dominia sm q dñium est nomẽ relonis ad seruuz. Põt
etiaz aliter dici ad argumẽtũ. s. q filiatio tẽporalis z eter
na plus differũt q̃z sm numez: z plus q̃z sm spẽm: quia
vna est in xpo per natiuitatẽ eternã: z alia per tpalem: z
tales plures relones possunt esse in eodẽ subiecto vno: p
pluralitatẽ suaz rõnũ: sicut videm9 q in eodez homine — Ad 4m.
est paternitas z dñium: que sunt plures relones. ¶ Ad
quartũ cũ dĩr q in deo nulla est relo ad creaturã zc̃. põt
dici q veruz est de relone reali: z rõne diuine nature: in
rõne humane nature si est in ipso aliqua realis relatio ad
creaturã: vnde in ipso inq̃ztum hõ est: est realis similitu
do ad alios hoies. Unde Aplõs ad Heb. 2. dicit de xpo q
per omnia debuit fratrib9 similari: z sm hunc moduz in
xpo: z est realis filiatio respectu matris: nec ex hoc sequitur
q humana natura dicatur filia: quia nõ opz q si aliquid
cõuenit alicui supposito rõne alicuius nature vel pprie/
tatis q vere possit predicari de illa natura vel ppretate

homo enim per fortitudineʒ frangit lapidem: nec tamẽ ꝓprie dicitur ꝙ fortitudo frangit lapidem: sic dico ꝙ nõ semper oportet ꝙ relatio denominet fundamentum per quod cõuenit supposito. ¶ Alij dicunt ꝙ ex quo natura humana nõ potest vere dici filia ꝙ per ipsaʒ nõ est in filio dei filiatio aliqua que sit realis relatio. Unde dicunt ꝙ in filio dei filiatio respectu matris ẽ relatio nõ realis: sed ſm rõnẽ: ⁊ tñ realiter est filius ꝟginis: sed ꝓma opinio
Q.3. III. est rõnabilior ⁊ itelligibilior mihi. Questio. III.

Ar. pᵒ **TErtio** queritur vtrum xp̃s sit filius naturalis ratione natiuitatis vtriusqʒ. Et videtur ꝙ nõ. quia omnis filius naturalis naturaliter ꝓducitur: sed christus natᵒ est de virgine nõ naturaliter: sed miraculosiꝰ: ergo ratione natiui-
Secũdo. tatis illius nõ potest dici naturalis filius. ¶ Itẽ ex hoc non est aliquis alterius naturalis filius: quia est ab eo similis in natura: quia tunc spiritus sanctus esset filius patris ⁊ filij: sed requiritur ꝙ ꝓducatur per modum nature. Cum ergo xp̃s non sit de virgine ꝓductus per modum nãe: sed miraculose nõ obstante ꝙ sit similis matri in nã: ⁊ natus de ea: nõ est tamen eius filius nãlis.

In oppᵐ **Contra.** christus est filius virginis: vt superius habitum est: nõ per creationem: nec per ado-
Secũdo. ptionem: ergo restat ꝙ sit eius filius naturalis. ¶ Item q̃uis Adaʒ nõ fuerit naturalr̃ ꝓductus: tamen fuit homo naturalis. Similiter q̃uis celum nõ fuerit naturaliter ꝓductũ: tamen est corpus naturale: ergo similiter dato ꝙ christus sit filius virginis nõ naturaliter productꝰ adhuc põt vere dici eius filius nãlis pp similitudinẽ in nã.

Ad qõnẽ ſʒ mẽteʒ ꝓpriã. **Respondeo** ꝙ xp̃s ratione natiuitatis eterne simpliciter est nãlis filius patris: ratione etiaʒ natiuitatis temporalis vere potest dici filiꝰ naturalis matris nõ obstãte ꝙ formatio corporis eiꝰ simpliciter fuerit miraculosa: vt superius dist. 3. ostensuʒ est: quia virtus generatiua virginis naturaliter materiã corporis christi preparauit ⁊ decidit ⁊ ad debituʒ locum cõceptionis transmisit ipsum: ⁊ etiaʒ conceptuʒ natura virginis in vtero naturaliter aluit ⁊ fouit.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositũ cum dr̃ ꝙ omnis filius naturalis naturaliter ꝓducitur ⁊c̃. Dicendũ ꝙ verũ est per comparationẽ ad naturam illius cuius est filius naturalis: christus autem inq̃tum homo nõ est filius naturalis alicuius patris: ⁊ ideo nõ oportuit ꝙ per comparationẽ ad suum principiũ actiuũ: quod in formatione corporis christi excellenter suppleuit illud quod per virtutem patris fit in formatione prolis generate ex patre ⁊ matre fuerit naturalis eiꝰ productio. Sed quia est filius naturalis matris: dico ꝙ per comparationẽ ad naturaʒ matris fuit naturalis eius ꝓductio in vtero: quia virgo per virtuteʒ generatiuaʒ materiaʒ dispositaʒ ministrauit ꝓportionatã ad formationẽ corporis humani: ita ꝙ si affuisset semen virile: potuisset de illa mã corpus humanuʒ naturalr̃ formasse. Productio tamẽ eius ex vtero nõ fuit naturalis nec per compa-
Ad 2ᵐ rationeʒ ad matrẽ: quia exiuit per portã clausam. ¶ Ad scðm dõm: ꝙ q̃uis xp̃s inq̃tum homo nõ fuit naturaliter ꝓductus simpliciter: quia eius ꝓductio per comparationeʒ ad principiũ actiuuʒ fuit miraculosa: tamẽ eius corporis ꝓductio naturalis fuit per cõparationẽ ad principium passiuũ: quod est mater: ⁊ hoc suffecit ad hoc vt esset naturalis filius matris. ¶ Argumenta ad partem aliaʒ gratia ꝯclusionis possunt cõcedi: forma tñ argumẽti secũdi: nõ multuʒ naturale videtur: homo enim nõ dicitur homo naturalis: q: sic vel sic ꝓductus: sed quia hʒ ea que pertinẽt ad hominis naturã. Similiter corpꝰ nõ dicitur naturale corpus: q: sic vel sic ꝓductum: sed q: hʒ naturam per quã aptum natũ est habere corporales operationes naturales: sed quia filius importat relationem que est in eo per generari: ideo non esset filius naturalis virginis nisi ad eius productionem in vtero quo ad humanam naturam virgo fecisset naturaliter: quod debet facere mater ad filij productionem in vtero.

CIrca litteraʒ. Natura eterna atq̃ diuina nõ posset temporaliter concipi ⁊c̃. idest habens naturã diuinaʒ. Super causam quia nõ ꝓducitur aliud ⁊ causatur ad cuius esse sequitur aliud ⁊ causatur. Et rationeʒ q: est incõprehẽsibilis a nostro intellectu. Et tẽporis quia nõ transit in preterituʒ: sed semper perfecta est ⁊ presens. Et naturaʒ: q: ad eam nõ cõcurrunt duo principia: sciʒ actiuũ ⁊ passiuum: ⁊ quia nõ est de parte substantie: sed de tota substantia generantis. Non ex semine nõ sciʒ virili: quia proprie semen dicitur: in quo est vis actiua ad formationeʒ prolis.

¶ De adoratiõe hũanitatis xp̃i: an eadẽ sit adoratio hũanitati ⁊ deitati exhibẽda. Di. IX. Dist. 9.

PReterea inuestigari oportet vtrum caro xp̃i ⁊ anima vna eademq̃ cum verbo debeat adoratione adorari illa: scilicet que latria dicitur. Si enĩ anime vel carni exhibetur latria que intelligitur seruitꝰ siue cultus soli creatori debitus: cũ anima xp̃i vel caro creatura tantũ sit: creature exhibetur qð soli creatori debetur: quod facienti in idolatriam deputatur. Ideo quibusdaʒ videtur nõ illa adoratione que latria est carneʒ christi vel animaʒ xp̃i esse adorandaʒ: sed illa que est dulia: cuius duas species vel modos esse dicunt. Est enim cuiusdam modi dulia que creature cuilibʒ exhiberi potest: ⁊ est quedaʒ soli humanitati christi exhibenda non alij creature: quia christi humanitas super omneʒ creaturam est veneranda ⁊ diligẽda. Nõ tamen adeo vt cultus diuinitati debitus ei exhibeatur: qui cultꝰ in dilectione ⁊ sacrificij exhibitione atq̃ reuerentia consistit: qui latine dicitur pietas: grece autem theosebia: idest dei cultus: vel eusebia: idest bonus cultus.

Utrum caro xp̃i sit adorãda adoratiõe latrie qð ẽ ꝓpetas dine nãe.

Quidaʒ dicũt nõ illa adoratiõe adorãdaʒ eã. De spẽbꝰ dulie.

¶ Aliorum sententia qua vnam adorationem vtriq̃ exhibendam tradunt.

Aliis autem placet christi humanitatem vna adoratione cum verbo esse adorandam: non propter se: sed propter illum cuius scabellum est: cui est vnita. Neq̃ ipsa humanitas sola vel nuda: sed cum verbo cui est vnita nec ꝓpter se: sed ꝓpter illum cui est vnita adoranda. Nec qui hoc facit idolatrie reus iudicari põt: q: nec soli creature: nec propter ipsam: sed creatori cuʒ humanitate: ⁊ in hũanitate sua seruit. De hoc Ioã. Damas. ita ait. Due sunt nature christi ratione ⁊ modo differentes: vnite vero ſm hypostasim. Unus ergo christus est deus perfectus ⁊ homo perfectus quẽ adoramus cũ patre ⁊ spiritu vna adoratiõe cũ incõtaminata carne eiꝰ. Io. dam.

Non in

Non inadorabilẽ carnem dicentes. Adoratur enim in vna verbi hypostasi: que hypostasis generata est. Non creature venerationem prebẽtes. Non ergo vt nudam carnẽ adoramus: sed vt vnitã deitati in vnam hypostasim dei verbi duabus reductis naturis. Timeo carbonẽ tãgere ꝓpter ligno copulatuꝫ ignem. Adoro xp̄i dei mei simul vtrãqꝫ naturaꝫ: ꝓpter carni vnitatem deitateꝫ. Non enim quartã appono personam in trinitate: sed vnã personã confiteor verbi ꝛ carnis eius. His verbis insinuari videtur christi humanitateꝫ vna adoratione cum verbo esse adorandaꝫ. De hoc etiam Aug. ait ex sermone domini: vbi dicit. Nõ turbetur cor vestrum: ita dicit. Dicunt heretici filiuꝫ nõ natura esse deum: sed creatuꝫ. Quibus respondẽdũ est: qui si filius nõ est deus natura: sed creatura: nec colẽdus est ois: nec vt de⁹ adorãdus: dicente apso. Coluerũt ꝛ seruierũt poti⁹ creature q̃ creatori. Sed illi ad hoc replicabũt ꝛ dicẽt. Quid est qꝫ carneꝫ eius quã creaturã esse non negas siĩ cuꝫ diuinitate adoras: ꝛ ei nõ min⁹ q̃ diuinitati deseruis? Ego dñicam carnem imo perfectam in christo humanitateꝫ ideo adoro: qꝫ a diuinitate suscepta ꝛ deitati vnita ẽ: vt nõ alium ꝛ aliuꝫ: sed vnuꝫ eundẽqꝫ deum ꝛ hominem filiũ dei esse confitear. Deniqꝫ si hominẽ separaueris a deo: illi nunq̃ credo nec seruio: velut si quis purpuram vel diadema regale iacens inueniat: nunquid ea conabitur adorare? Cum vero ea rex fuerit indutus: periculũ mortis incurrit: si ea cum rege adorare quis contẽpserit. Ita in christo domino humanitateꝫ nõ solam vel nudaꝫ: sed diuinitati vnitã: scilꝫ vnũ filiuꝫ deũ verum ꝛ hominẽ verum si quis adorare contẽpserit: eternaliter morietur. Ideꝫ sũ per psal. xcviij. vbi dicitur. Adorate scabellum pedũ eius quoniã sanctuꝫ est. Sciendũ quia in christo terra est: idest caro que sine impietatate adoratur. Suscepit enim de terra terraꝫ: quia caro de terra est: ꝛ de carne. Marie carnem accepit. hec sine impietate a v̈bo dei assũpta adoratur a nobis: quia nemo carnem eius mãducat nisi prius adoret: sed q adorat nõ terraꝫ intuet: sed illũ poti⁹ cuius scabellũ est ꝓpter quem adorat. His auctoritatibus premisse inuestigationis absolutio explicatur.

Aug⁹.

Rom. i.

PReterea inuestigari oportet ꝛc̃. Superius iquisiuit Magister vtrũ diuine nature cõueniat nasci. Hic inquirit vtrũ caro xp̄i debeat adorari. Et primo ponit magister questioneꝫ. Secũdo eiusdem determinationeꝫ. ibi. [Ideo quibusdaꝫ videtur.] Et ista pars diuidit in duas. Primo ponit opinioneꝫ vnam. Secũdo aliam. ibi. [Aliys autem placet.] Et ista diuidit in duas. Primo ponit opinioneꝫ. Secundo opinionis cõfirmationem. ibi. [De hoc Joãnes ita ait.]

CIrca hanc dist. q̃rendũ est principaliter de tribus. Primo de adoratiõe latrie: per comparationẽ ad virtutẽ: per quam exhibetur. Secũdo per comparationẽ ad obiectum cui exhibetur. Tertio de virtute dulie. Circa primũ querũtur quinqꝫ. Primo vtruꝫ latria sit virtus. Secũdo vtruꝫ virtus spãlis. Tertio vtruꝫ virtus cardinalis. Quarto vtrũ sit aliqua pars vel spẽs iustitie. Quinto vtrũ latria sit nobilior inter virtutes morales. Questio. I. — Q̃õ. i.

PRimo ostendo qꝫ latria non sit virtus. Aug. 10. lib. de ciui. dei. ca. 1. Latria s̄m ꝯsuetudinẽ qua locuti sunt qui nobis diuina eloquia cõdiderunt: aut semper: aut tam frequẽter: vt pene semper ea di seruitus que pertinet ad colendũ deũ: sed s̄m eũdem. 14. de trini. cap. 1. Sapientia que s̄m deũ est: est verus ꝛ precipuus cultus dei: ergo cuꝫ sapiẽtia sit donuꝫ: vt habetur Isa. xi. seqtur qꝫ latria sit donuꝫ ꝛ nõ virtus. — Ar. p̄ᵒ

Item s̄m p̄hm. 2. ethi. ca. 6. virtus est habitus bon⁹: sꝫ latria est actus: qꝛ latria est cult⁹ dei. Colere autẽ deum actus est: ergo latria nõ est virt⁹. — Secũdo.

Item colere deuꝫ naturale est hominib⁹. Unde in lege nature ꝛ apud omnes homines colebatur deus: ꝛ adhuc colitur. Unde Aug. 1. de doctrina xp̄ia. cap. 4. Oẽs hic deuꝫ esse ꝯsentiunt qd ceteris rebus omnib⁹ anteponunt: sed s̄m p̄hm. 2. ethi. cap. 1. Uirtutes nõ insunt nobis ex nã: ergo latria: per quã deus colitur nõ est virtus. — Tertio.

Contra. s̄m p̄hm. 2. ethi. cap. 5. Uirtus est habit⁹ bonus qui habentẽ perficit: ꝛ opus ei⁹ bonũ reddit: sed hec diffinitio latrie cõuenit: qꝛ per ipsam adoratur deus ꝛ colitur qui est actus bonus ꝛ perficiẽs operantẽ: ergo latria est virtus. — In opp̄ᵐ

Item illud per qd implemus diuinuꝫ preceptũ virtus est: sed actus latrie: qui est adorare deuꝫ: vnũ est de decẽ preceptis. Unde Saluator Matth. 4. Scriptũ est. Dominũ deuꝫ tuũ adorabis: ꝛ illi soli seruies: ergo latria virtus est. — Secũdo.

Respondeo qꝫ latria sumi põt tripliciter: vno modo pro his que deo exhibẽtur ad reuerentiã ꝛ dominij sui recognitionẽ: sicut sunt sacrificia genuflexiones ꝛ similia. Alio modo pro ipsa exhibitione. Alio modo pro habitu per queꝫ predicti obsequij exhibitio ꝓmpte ꝛ faciliter elicit. Primo mõ nõ est virt⁹: sꝫ mã virtutis. Scdo mõ est act⁹ v̈tutis. Tertio mõ v̈tus est que v̈tus q̃tuor noib⁹ appellat. Di. n. pietas pp deuotionis affectũ: ꝛ theosebia. i. dñi cult⁹ vel eusebia. i. bon⁹ cult⁹: qꝛ per ipsaꝫ studiose obsequio dei intẽditur. Illud enim colere di hõ cui intẽdit. Di ẽt latria qꝫ s̄m Aug. 10. de ciui. ca. 1. nri īterpretati sunt seruituteꝫ inq̃tũ per ipsaꝫ exhibet deo obsequiũ ad recognitioneꝫ dñij in ipso ꝛ s̄uituti͡ꝫ in offerẽte. Q̃nqꝫ ẽt di religio: inq̃tuꝫ homo obligatur ad aliqua determinata opera ad cultum dei exhibenda: ꝛ sic patꝫ qꝫ predicta nomina sibi cõueniunt s̄m rationes diuersas. — Ad q̃õnẽ s̄m mẽtẽ ꝓpriam. Latria triplex. Latria di uersis nominibus appellat. Quid colere.

Ad primum in oppositũ dõm: qꝫ ibi nõ accipitur sapientia: prout est donũ: nec put est intellectualis virt⁹: sed accipitur p quadã sapida deuotione in affectu. — Ad p̄ᵐ

Ad scdm dõm: qꝫ latria q̃nqꝫ accipitur pro actu: q̃nqꝫ pro habitu: vt in q̃õne dictum est. — Ad scdm

Ad tertiũ dõꝫ: qꝫ colere deũ: put est act⁹ virtutis nõ est hominib⁹ nãle: nisi inq̃tum in eis est aptitudo nãlis ad recipiendũ v̈tuteꝫ: per quã colitur deus. Unde q̃uis omnes aliquo modo deum colant: nõ tñ ab hominibus virtuose colitur. — Ad 3ᵐ

Questio. II. — Q̃õ. ii.

SEcundo vtrũ latria sit v̈tus spãlis. Et videt qꝫ nõ. Aug. 19. de ciui. dei. ca. 23. Dicit qꝫ deũ per iustitiã ꝛ castitateꝫ aliasqꝫ virtutes adoram⁹: ergo cũ adoratio dei sit act⁹ latrie. Latria. n. nolat aliquã spãlẽ virtutẽ. Itẽ — Ar. p̄ᵒ Secũdo.

Aug. 12. de tri. ca. 14. dicit ꝙ cult⁹ dei nō eſt niſi amor eī⁹ quo nūc deſideram⁹ eū videre: credimusq; ⁊ ſperam⁹ nos eſſe viſuros: ergo latria comprehendit plures virtutes.
Tertio. ¶ Itē ſpālis virtus ſpēalem habet mām: ſed latria nō habet ſpecialē materiā: quia eius mā videtur eſſe omne obſequiū ſoli deo debitū: ḡ nō eſt virtus ſpālis: ſȝ gnālis.

In opp^m **Contra.** idolatria eſt ſpāle vitiū: ſed latria opponitur idolatrie: ergo cum ſpāli vitio ꝯopponitur ſpālis virtus: latria eſt ſpecialis virtus.
Secūdo. ¶ Item generalis virtus nō precipitur ſpāli precepto. Unde generalis iuſticia quolibet precepto percipitur: ſed latria precipitur ſpāli precepto. ſ. per ꝑmū ꝓceptum ꝑme tabule: vt pȝ Exo. 20. ergo eſt ſpālis virtus.

Ad qōnē ſm mētē ꝓprīā. **Respondeo** ꝙ latria eſt ſpālis virtus ſm eſſentiam ſuam: quia reſpicit ſuū obiectum ſub aliqua ſpāli rōne boni: obiectum. n. eius eſt honor quo ſignificatur in deo ſuū dñium: ita ꝙ omnis honor qui per latriā deo exhibet ſub predicta rōne ei exhibetur: ⁊ qr in ſolo deo eſt ſummū dominiū: inq̄ntum ipſe ſolus eſt creator: ⁊ cuiuſlibet rei primus ⁊ principalis cōſeruator: ideo cultus qui per latriā exhibetur ſoli deo debetur: nec licitū eſt illud cultū alicui creature exhiberi.

Ad ꝑ^m **Ad primū** in oppoſitū dōm: ꝙ ſicut magnanimitas negociat circa actus aliaꝝ virtutū: inq̄ntum intendit magnum in omni virtute: vt dicitur. 4. ethi. cap. 9. Ita dici pōt ꝙ latria pōt reſpicere pro mā actum virtutis cuiuſlibet ſub rōne aliqua ſpāli inquātū. ſ. per actum cuiuſlibet virtutis intendit teſtificari in deo ſūmū excellentiā dominij. Et ſic intelligi poteſt illud verbū Aug⁹. ſ. ꝙ per oēs virtutes colitur deus vel poteſt dici ꝙ ibi loqtur de cultu dei generalr̄ dicto: ⁊ ſic quilibet actus directus in deū tāq̄ in finē quēdā dei cultus dici pōt.
Ad ſcdm ¶ Ad ſcdm pōt dici ꝙ ibi vocat Aug. cultū dei quēlibet actū virtutis deū reſpicientē nō tantū ſicut finem: ſed ēt ſicut imediatū obiectū. Talis autē cultus nō eſt per latriā: ſed per fidem ſpem ⁊ charitatē. Uel poteſt dici ꝙ pro tāto dī deus coli fide ſpe ⁊ amore: quia fides oſtendit illū cui exhibēdus eſt cultus latrie: ⁊ per ſpē voluntas ad ipſū erigitur: ⁊ per charitatē ad ipſum afficitur: que tria requirūtur ad hoc ꝙ cultus latrie deo exhibeatur.
Ad 3^m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ q̄uis māe latrie ſint res multe: tñ ſub vna rōne ſunt obiectū ipſi⁹ latrie: que rō in corpe qōnis explicata eſt.

Qō. III. Qō. III.

Ar. ꝑ⁹ **Tertio** querit vtrū latria ſit virt⁹ cardinalis. Et videtur ꝙ non. ſm pħm. 2. ethi. cap. 6. Uirtus moralis eſt exiſtēs imediate quo ad nos determinata rōne: vt ſapiēs determinabit. Medietas autē duaꝝ malitiaꝝ: huius quidem ſm abundantiā: huius autem ſm defectum: ſed nō pōt eſſe ſuperabūdantia in colēdo deū: ergo latria ꝑ quā colitur deus nō eſt moralis virtus: ⁊ ex ꝯñti nec cardinalis.
Secūdo. ¶ Item illa virtus eſt theologica: que deū reſpicit pro fine: ⁊ pro imediato obiecto. Sed talis virt⁹ eſt latria
Tertio. Obiectū enim eius videtur eſſe ipſe de⁹ ſub rōne qua in ipſo ē ſūmū dñium: ergo latria eſt v̓t⁹ theologica. ¶ Itē Aug. 10. de ciui. cap. 4. dicit ꝙ deo ſacrificamus hoſtiam humilitatis ⁊ laudis in ara cordis: igne feruide charitatis: ⁊ aliqbus interpoſitis ſeqtur. hic eſt dei cult⁹: hec vera religio hec vera pietas: hec tñ deo debita ſeruit⁹. Cū ergo iſta circūloquātur latriā: videtur ꝙ latria ſit idem qḋ charitas: ⁊ ex ꝯñti ꝙ ſit v̓t⁹ theologica nō cardinalis.

In opp^m **Contra.** iuſtitia eſt virt⁹ cardinalis: ſed latria videtur reduci ad iuſtitiam: quia eius actus eſt alij reddere debitū: ergo eſt virtus cardinalis.
Secūdo. ¶ Itē latria religio quedam eſt: ſed vt habetur Iaco. 1. Religio munda ⁊ imaculata apud deum ⁊ patrē hec eſt: viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ: ⁊ imaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo: ſed hi nō ſunt act⁹ alicui⁹ v̓tutis theologice: ergo latria nō eſt virt⁹ theologica: ſed cardinalis.

Ad qōnē ſm mētē ꝓprīā. **Respondeo** ꝙ latria nō eſt virtus theologica: ſed cardinalis: qr theologica virtus deum reſpicit: nō tantū ſicut finem: ſed etiam ſicut imediatū obiectū. Per fidem enim imediate credim⁹ in deū: per ſpē imediate in ipſo ſperamus: per charitatem imediate ipſum diligimus. Quāuis autem deus ſit finis alicuius virtutis cardinalis mediatus: alicuius imediatus: tamen cuiuſlibet virtutis cardinalis obiectū creatū eſt: ipſius autē latrie deus obiectum non eſt: ſed aliquis creatus honor in deo ſūme dominiū teſtificans: iſtius tamē actus latrie deus imediatus finis eſt: quia illū honorē exhibet creatura per latriā ipſi deo imediate ꝓp ipſū deū: ex quo ſeqꝑ ꝙ nō eſt virtus theologica: ſȝ cardinalis magis preeminēs inter cardinales virtutes.

Ad ꝑ^m **Ad primum** dicendum ꝙ actus latrie in medietate conſiſtit: ſed illud mediū debet accipi per comparationē ad rationem rectam: ita ꝙ nec excedat iudicium rationis: nec ab eo deficiat: vnde ſi aliquis ſacerdos vellet quolibȝ die dicere decē miſſas excederet iudicium rationis: ſi nunquā vellet dicere miſſam deficeret ab eo: ⁊ ſm plures circūſtantias poſſūt in actu latrie defectus: ⁊ ſuperabundantia inueniri: per comparationē ad iudicium rationis.
Ad 2^m ¶ Ad ſecundum dicendū: ꝙ minor falſa eſt: obiectum enim latrie: nō eſt ipſe deus: ſed aliquis creatus honor quo in deo ſignificatur ſummū dñium.
Ad 3^m ¶ Ad tertium dicendum ꝙ charitate dicitur deus coli: quia imperat actū latrie: quo de⁹ colitur: vel inquantū actus eius aſſumitur vt materia latrie: inq̄ntum eſt diligendo ipſū ꝓpter ſe ſuper oīa preſtari in eo ſūmū diuinū intendimus.

Qō. IIII. Qō. IIII.

Ar. ꝑ⁹ **Quarto** queritur vtrum latria ſit aliqua pars vel ſpecies iuſtitie. Et videtur ꝙ nō. quia non eſt iuſtitia diſtributiua: nec iuſtitia cōmutatiua: quia ſm pħm. 5. ethi. cap. 7. conſiſtit in cōmunicationibus ad alterum: ſed in preſenti vita nō cōmunicamus cum deo: quia dei nō eſt cum hominibus conuerſatio: ergo cum per latriā exhibeamus cultū non creature: ſed deo: latria nō poteſt eē iuſtitia cōmutatiua.
Secūdo. ¶ Item omnis iuſtitia conſiſtit in quadam equalitate ad alterum: vnde ſm pħm. 5. ethico. cap. 6. Si iniuſtum inequalem iuſtum equale ⁊c. Ix. dicit ꝙ ſi princeps eſt cuſtos iuſti: eſt cuſtos equalis: ſed deo non poſſumus equalia rependere: ergo cum per latriam exhibeamus deo cultū in latria non eſt ratio iuſtitie: vt videtur.
Tertio. ¶ Item per iuſtitiam redditur alij totum: qḋ ei debetur: ſed per latriam non redditur deo totū quod ei debetur: quia ſm Aug. lib. 83. queſtionū. queſtiōe. 68. Nulla eſt natura que nō debeat deo id quod eſt: ſed per latriam nō reddit homo deo ſe totū: ergo latria non eſt aliqua pars iuſtitie: vt videtur.
Quarto. ¶ Item pħs. 5. ethicoꝝ. cap. 11. Non eſt iuſtitia proprie dicta inter ſeruum ⁊ dominū: nec inter patrem ⁊ filium: ſed deus eſt noſter dominus ⁊ pater: nos autem eius ſerui ⁊ filij: ergo non eſt aliqua iuſtitia inter nos ⁊ deum: cum ergo per latriam ordinemur ad deū: nō ad creaturam: latria nō eſt ſpecies: vel pars iuſtitie: vt videtur.

In opp^m **Contra.** ſm pħm. 8. ethicoꝝ. cap. vltimo. nullus aliquando retribuet ſm dignitātē dijs ⁊ parentibus. Impotentiam autem famulans epitikes videtur eſſe: ergo qui deo reddit honorē: quem poteſt iuſt⁹ eſt: ſed per latriam deo exhibemus honorē quē poſſumus: ergo latria: ſicut pars vel ſpecies ad iuſtitiam reducitur.
Secūdo. ¶ Item reddere debitum eſt actus iuſtitie: ſed vt habitum eſt ſupra per latriā exhibetur deo cultus debitus: ergo videtur ꝙ latria eſt ſpēs: vel pars iuſtitie.

Ad qōnē ſm mētē ꝓprīā. **Respondeo** ꝙ latria eſt pars potētialis iuſtitie nō tamē eius ſpēs: quia in ſpēbus ſaluatur

saluatur plenarie rō generis:sed in latria nō saluatur ple
na rō iustitie:q: ſm phm.5.ethi.ca.6.Justitia consistit in
q̄dā equalitate ad alterū per iustitiā:et reddit alteri de
bitū.Unde Aug.19.de ci.ca.21.dicit q̄ iustitia ea virtus
est q̄ sua cuiq3 distribuit.Uirt^9 q̄ deficit a plena rōne iusti
tie ſ3 q̄ in aia est vna de q̄tuor virtutibus cardinalib^9:aut
q: in illo q̄ p ipsā alij reddit non saluat plena rō debiti:
sed aliq̄ debiti pticipatio:aut q: p ipsā alteri equale non
reddit:ſ3 tn̄ reddit debitū ſm possibilitatē reddētis: q̄n
tis aūt honor quē p latriā deo exhibem^9:sit ei debit^9:tn̄
ipsi nō exhibem^9 honorē:ſ3 q̄ dign^9 est:nec quātū ei de
betur:sed per latriā exhibem^9 q̄ntū possum^9.Un̄ Sap.
Eccl.43.Benedicētes dn̄m exaltate illū quātū potestis
maior est enī3 oi laude.p3 ḡ q̄ latria non est spēs iustitie:
q: tn̄ per ipsam reddit debitū:q̄uis nō ſm equalitatē:ſ3
ſm reddētis possibilitatē:id participat aliquā rōnē iusti
tie:z ideo vt ps potētialis ad eā reducit. Pars.n.poten
tialis alicui^9 totius dī:in qua nō saluat tota rō:z virt^9 to
tius:z tn̄ aliq̄3 h3 participationē rōnis toti^9 z sue virtutis.

Ad pmū **Ad primuz** in oppositū dōm:q̄ illud arg^m non
plus probat:nisi q̄ non reducit ad
iustitiā:sicut spēs ad gen^9:z h̄ est verū:sed nō ꝯcludit:q̄
nō reducat:sicut potētialis pars:q: q̄uis nō sit cōicatio
inter nos z deū:sicut est inter illos inter quos iudex ſm
legē equalitatē ꝯstituit:tn̄ cōicam^9 cū deo aliquo mō:in
quantū ab ipso bñficia recipim^9:z inq̄ntū sibi honorem
Ad 2^m debitū ſm nostrā possibilitatē exhibemus. ¶ Ex dictis
Ad 3^m p3 solutio ad 2^m. ¶ Ad 3^m dōm:q̄ illud q̄d sum^9:nō tn̄
semel deo debem^9:ſm Ber.li.de diligēdo.ca.16.bis pro
nobis nos debem^9 semel rōne creationis:z semel rōne re
dēptionis:z multotiēs nos deo debem^9:q: se pro nobis
dedit:vnde planum est q̄ deo repēdere equale nō possu
mus:quapropter latria spēs iustitie non est: sed quia per
ipsam debitum reddimus ſm q̄ possumus pars iustitie
Ad 4^m potentialis. ¶ Ad quartuz dicendū:q̄ nō plus ꝯcludit
nisi q̄ in latria nō saluatur plena ratio iustitie que est vir
Qō.v. tus cardinalis. Questio. V.

Ar p^o **Quinto** queritur verū latria sit nobilior
inter alias virtutes morales.Et
videt q̄ nō. Saluator Luc.14.Qui se humi
liat exaltabit.Cū ergo exaltationē attribuat
humilitati:vr̄ q̄ īter virtutes morales humilitas sit no
Secūdo. bilior virt^9. ¶ Itē3 Math.xi.dicit Saluator.Discite a
me:q: mitis sū3 z humilis corde.Cū ergo mititatē z hu
militatē spālīter docuerit:vr̄ q̄ eas reputauerit nobilio
Tertio. res inter alias virtutes. ¶ Itē3 phus.5.ethi.ca.3.dicit q̄
pclarissima virt^9 videt esse iustitia:z neq3 hesperus:neq3
lucifer est ita admirabilis:ḡ vr̄ q̄ iustitia nobilior sit īter
Quarto. virtutes morales. ¶ Itē phs.4.ethic.cap.9. dicit q̄ vr̄
magnanimitas vt ornat^9 quidā esse virtutū:sed illa virtus
moralis que ornatus est aliaꝝ virtutū moraliū nobilior
est inter eas:ergo magnanimitas nobilior est īter virtutes
Quinto. morales. ¶ Itē illa virt^9 que operat q̄d magnū est in q̄
cūq3 virtute:z per quā hō est maximis dign^9 inter virtu
tes morales nobilior est:sed magnanimitas est huiusmo
di:ſm.n.phm.4.ethi.ca.8.Magnanim^9 est maximis di
gnus:z ipsi^9 vr̄ esse q̄ in vnaquaq3 virtute magnū:ergo
Sexto. magnanimitas nobilior est inter virtutes morales. ¶ Itē
nobilior est virtus pncipalis q̄3 illa que reducit ad eā:si
cut pars potētialis illius:sed latria reducit ad iustitiā:
sicut pars potētialis ad pncipalē virtutē:vt in pcedēti q̄
Septio. stione dictū est:ergo iustitia nobilior est q̄3 latria. ¶ Itē
quāto obsequiū est magis debitū debito necessitatis:tā
to est minus gratū z laudabile.Un̄ Apls.1.ad Corin.9.
si euangelizauero nō est mihi gl'ia:necessitas enim mihi
incūbit:sed act^9 illi^9 virtutis:quo deo debit^9 cultus exhi
betur:maxime debitus est debito necessitatis:ergo mini
me est laudabilis z grat^9:z ex ꝯñti virtus latrie a q̄ elicit:

Contra. actus latrie precipitur per primū pceptū In opp^m
prime tabule:vt habet Exo.20.implicite:
sed primū preceptū pme tabule nobili^9 est inter alia pce
pta:cū ergo nobiliori precepto pcipiatur actus nobilio
ris virtutis:videt q̄ latria inter virtutes morales nobi Secūdo.
lior sit. ¶ Itē3 nobilior est ordo hominis ad finē3 q̄3 ad
ea:que sunt ad finē:q: ex ordine hois ad finē: depēdet or
do suus ad ea que sunt ad finē:sed per alias virtutes mo
rales hō ordinatur imediate vel ad se ipm:vel ad pximū
qui sunt res ad finē:per latriā aūt homo ordinatur ime
diate ad deum:sicut ad finem:ergo latria inter virtutes
morales nobilior est.

Respondeo q̄ latria inter virtutes morales no Ad qōnē
bilior est:in his que sunt ad finē3 ſm mētē
maxime attēditur bonitas ex debito ordine ipsoꝝ ad fi ppriam.
nem:q̄uis aūt virtutū moraliū deus nō sit ob3:tn̄ earū
omniū finis est.Latria aūt inter virtutes morales magis
de ppinquo respicit deū:sicut finē:inq̄ntum actus ei^9 est Latria
circa ea:que directe z imediate ordinant ad diuinum ho nobilior
rē:ergo inter alias melior z nobilior est. inter vir

Ad primum in oppositum dōm: q̄ Saluator tutes.
exaltationē attribuit humilitati: Ad p^m
nō q: inter virtutes morales sit nobilior:sed per quādā
appropriationē:q: enī3 per humilitatē ꝯtēnitur sublima
tio terrena:ideo humilitati pmittitur exaltatio ppetua. Ad scdm
¶ Ad scdm dōm:q̄ Saluator ibi nō ꝯmēdauit mitita
tem z humilitatē:q: nobiliores essent inter alias virtutes
morales:sed q: tēdentes ad pfectionē vite ab istis incipe
re debēt:q: p mititatē excluditur crudelitas: per humi
litatē supbia:que duo vitia maxime pcludūt viā ad vite
pfectionē. Uel pōt dici q̄ ideo tunc spālr recōmēdauit
predictas virtutes:q: illi qbus loquebatur:magis proni
erāt ad superbiā z crudelitatē:q̄3 ad vitia alijs virtutib^9
moralib^9 opposita:z huic ꝯcordat q̄ ante predicta verba
repreheēderat eos de crudelitate z supbia. ¶ Ad tertiū Ad 3^m
dicunt aliq q̄ ibi loqt de iustitia generali:que est ois vir
tus.Unde paꝝ post verba predicta subdit phs. Justitia Eodē c^o
autē3 simul ois virtus est:z ſ3 hoc illa iustitia:de qua ibi
loqtur:includeret latriā:sed hec solutio nō valet:nec est
ſ3 mentē phi:ibi.n.loqtur de iustitia legali:que est virt^9
ab alijs distincta per eēntiam:que pro tāto dicitur simul
omnis virtus:quia actus omnium virtutum moralium
ordinat z refert ad bonum cōmunitatis. ¶ Dicendum
ergo ad argumētum q̄ iustitia legalis ibi dicitur esse pre
clarissima virtus:nō simpliciter:sed inter virtutes mo
rales imediate ordinantes hominē ad seipsum vel ad p
ximū. Latria autem vt dictū est:imediate ordinat ho
minem in deum:sicut in finem:inquantū actus eius im
mediate ordinatur ad honorem diuinum. Unde nec ad
suum actum interiorē3 mouetur per legalem iustitiam:
sed per virtutes theologicas:que propinquiores sunt deo
que nō tantū ipsum respiciunt:sicut finē3: sed etiā3 sicut
obiectū. ¶ Ad quartū dō3:q̄ nō dī magnanimitas esse Ad 4^m
ornatus virtutū:quia sit nobilior omnib^9 alijs virtutib^9.
Sed q: alias virtutes morales psupponit: z eis superue
niens per magna facta eaꝝ claritatem ostendit:z earum
auget bonitatē: vn̄ phs.4.ethi c.9.postq̄3 dixit magna
nimitatē3 ornatū esse virtutū imediate subiungit: q: maio
res ipsas facit:z nō fit sine illis:z pter hoc difficile ſm U.l.sine
veritatē3 magnanimū esse:nō enim possibile sine virtu bōitate.
te omni. ¶ Ad quintū dōm:q̄ magnanimus dī maxi Ad 5^m
mis dignus:nō rōne virtutis magnanimitatis tantū: ſ3
pter alias virtutes:quas presupponit:nec intelligēdū
q̄ sit dignus maximis simpliciter:sed maximis honori
bus testificantibus magnitudinē3 in homine virtuoso:
honor autē3 circa quē est actus latrie testificatur summū
dominiū3 esse in deo:q̄ magis est: magnanimitas etiam
tendit ad illud q̄d magnū est in actu cuiuscūq3 virtutis:

inquantū in illa magnitudo est honor debitus homini virtuoso. Latria autem intendit magnitudinem in actu cuiuscunq; virtutis: inquantum in illa magnitudine est honor testificans summū dominiū in deo: et sic sub nobiliori ratione actus aliarum virtutū assumitur quādoq; vt mā latrie q̄ magnanimitatis.

Ad 6m ¶ Ad sextum cum dicitur q nobilior est virtus principalis q̄ illa que reducitur ad eam: sicut pars potentialis etc. Dico q nō est verum in proposito. Laus enim virtutis magis cōsistit in actu voluntatis interiori q̄ in possibilitate operātis. Latria autem per comparationē ad actum voluntatis interiorē: non reducitur ad iustitiā: sicut pars possibilis

Ad 1. pōlis illius: quia homo per latriam optat deo reddere equale si possibile esset: vnde quantū ad actum voluntatis interiorem: nō deficit ab equalitate iustitie: sed quantū ad possibilitatē operātis: qui nō potest deo reddere equale et ideo sm comparationē illam reducitur ad iustitiam: sicut pars possibilis illius.

Ad 7m ¶ Ad septimū cum dicitur q quanto obsequium est magis debitū tanto minus est laudabile etc. Dico q nō oportet hoc esse verū respectu diversorū. Laudabilius enim est deo reddere obsequiū debitū q̄ hoi facere obsequiū: ad qd faciēdū faciēs nō tenet. Vel potest dici etiam q respectu eius ppō veritatē nō hz: nisi inquantū obsequium nō debitum debito necessitatis includit etiam obsequium debitum: quod pz. Laudabilius enī est reddere homini quinq; ad que reddenda homo tenetur: nullam gratiā superaddendo q̄ facere modicā gratiam et debitum magnū nō reddere: q̄uis vtrūq; simul laudabilius sit: debitum ergo necessitatis: et si nō imponet gratiam supererogationis: non tñ tollit laudabilitatē virtutis: qr in reddēdo obsequiū ad qd reddēs tenet mouet volūtas libere nō coacte.

CONsequenter queritur de secūdo principali. Et circa hoc querūtur quinq;. ¶ Primo vtrū humanitati christi sit cult⁹ latrie exhibendus. ¶ Secundo vtrum imagini christi. ¶ Tertio vtrū cruci. ¶ Quarto vtrum matri dei. ¶ Quinto vtr sm aliquos corporales ritus debeat exhiberi.

Qō. 1. Qō. I.

Ar. p° PRimo ostendo q humanitati xpi non sit cult⁹ latrie exhibēdus. Glo. super illud verbū psal. Adorate scabellum pedū eius. Dicit q caro xpi a verbo dei assumpta sine impietate adoratur a nobis: et paucis iterpositis subiungit: nō illa dico adoratione: que latria est: que soli

Secūdo. creatori debetur: sed illa que in dulia dignior est. ¶ Itē minori minor debetur reverentia: sed christus: inquātū homo minor est patre. Unde dicit Jo. 14. Pater maior me est: ergo sibi inquantum homo nō debetur illa maxi-

Tertio. ma adoratio que per virtutē latrie exhibetur. ¶ Item cultus latrie debetur alicui ratione sūmi dominij: quod fundatur in sūma potestate sapientia et bonitate: sed humanitas christi non habet sūmā potestatem: nec sapientiam: nec bonitatem: quia creatura est: ergo sibi cultus latrie non debetur.

In oppm CONTRA. Augu. de verbis domini Homel. 58. prope finem. Perfectā in christo humanitatem ppterea adoro q a divinitate suscepta atq; vnita deitati est: vt nō alium atq; alium: sed vnū eundēq; deum et hominem dei filiū esse cōfitear: ergo videtur q humanitas xpi adorāda est: illa eadē adoratione qua xpus adoratur:

Secūdo. illa aūt est adoratio latrie. ¶ Itē purpura qua rex indutus est: honorat illo honore quo honorat rex: vñ Augu. in Homel. pdicta circa finē. Cū rex purpura fuerit idutus periculum mortis incurrit: si eā simul cū rege adorare quis contempserit: ergo sifr q̄uis humanitas xpi: si esset a verbo separata nō deberet latria adorari: tñ videt q inquantum verbo est vnita vna adoratione: et eadem cum ipso verbo debeat adorari.

Ad qōnē sz mēt ppuā. RESPONDEO q cultum latrie exhiberi humanitati xpi dupliciter potest intelligi aut ita q exhibeatur ipsi humanitati ppter se habendo aspectum ad eā tātū: et sic dico cū creatura sit nō obstāte hoc q est vnita verbo nō est licitum sibi cultum latrie exhiberi: aut ita q sibi exhibeatur per verbū cum quo vna adoratiōe adoratur: et sic dico q humanitati xpi cultus latrie debetur: vna enī adoratione et eadē adoratur suppositū et natura: ita q nā per suppositū. Xps autem nomen persone est in duab⁹ naturis sz Damas. lib. 3. c. 3. et ideo vna et eadem adoratione adoratur xps et natura humana in ipso. Huic modo respōdendi ↄcordat Dam. lib. 3. cap. 8. Cuius auctoritatē adducit Magister in lra vbi dicitur sic. vnus est christus perfectus deus et homo perfectus quem adoramus cū patre et spū vna adoratione: cum incōtaminata carne eius: nō inadorabilē carnē dicentes. Adoratur enim in vna verbi hypostasi.

Ad pm AD PRIMUM dicendū: q illa Glo. intelligēda est de adoratione: que exhibet alicui primo: et ppter se.

Ad 2m ¶ Ad scdm cum dicitur q minori minor debetur reverentia etc. Dico q verum est de reverentia: que debetur alicui primo et per se: sic autem nō debetur cultus latrie humanitati xpi: sed primo et per se debetur verbo: et ex consequenti humanitati christi propter verbum: inquātū eius suppositū est.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm q q̄uis humanitas xpi nō habeat sūmū dominiū tamē vna adoratione adoratur cum xpo in quo est summum dominiū: quia christus est nomen p[er]sone in duabus naturis: vt dictum est.

Qō. II. Questio. II.

SEcundo queritur vtrū imagini xpi cultus latrie sit exhibendus

Ar. p° Et videtur q non. Exod. 20. Non facies tibi sculptile neq; omnē similitudinem: que est in celo desuper: et que in terra deorsum: neq; eorū que sunt in aquis sub terra non adorabis ea: neq; coles.

Secūdo. ¶ Item Damas. lib. 4. cap. 8. dicit q impietas est figurare qd divinum est: ergo si illicitum est figurare imaginē dei multo fortius illicitum est adorare.

Tertio. ¶ Item in cultu dei nō sunt exhibenda: nisi ea que per divinam legem determinantur: sed nec in veteri lege: nec in nova invenimus determinatū q deus in imaginibus adoretur: ergo imagini christi cultus latrie nō debetur.

In oppm CONTRA. ecclesia sancta hoc observat vt christus in sua imagine adoratiōe latrie adoret.

Secūdo. ¶ Itē Aug. 3. de doctrina xpia. cap. 1. qui operatur aut veneratur signū divinitus institutū: cuius viz significationēq; intelligit nō hoc veneratur qd videt: et trāsit illud pot⁹ quo talia cūcta referēda sunt: ergo cultus qui exhibetur imagini xpi refertur ad xpm: et sic idem cultus latrie qui xpo debetur: debetur etiā imagini xpi.

Ad qōnē sm mētē ppriā. RESPONDEO q imago xpi dupliciter pōt considerari. Uno modo absolute sz illud qd est. Alio modo in relatione ad xpm. s. sub ratione qua est imago ei⁹. Primo mō nō est imagini xpi cultus latrie exhibēdus nec aliqs cultus: sicut nec alij lapidi vl ligno. Scdo mō sibi est cult⁹ latrie exhibēdus: qr sic motus nō sistit in imagine: sed fertur in illum cuius est imago. vnde Damas. li. 4. ca. 8. sic ait: deiformis et magn⁹ in divinis basilius imaginis honor ad prototypū provenit. i. exēplar prototypū aūt est quod imaginatur.

Ad pm. Cur i veteri lege nō licebat fieri imagines. AD PRIMUM in oppositū dōm: q in veteri lege non erat licitum fieri imaginē triplici de causa: tum qr ipsa natura divina nō est figurabilis: tū qr populus iudaicus pnus erat ad idolatriā ppter exēplū aliarū gētiū: tū qr aliq idolatre estimabāt q ex vi pstellationis sub qua fiebant imagines attribueret ipsis imaginibus aliquid divinum: post incarnationem vero

licitum

Cur licet i lege grē fieri imagines.

licitum est fieri imaginem dei: quia ⁊ si nō sit figuralis: inquantum deus: est tamen figurabilis: inquantum homo. Fuit etiam ⁊ est expediens facere imaginem christi ⁊ sanctorum: quia sicut dicit Damas. lib. 4. c. 8. loquens de his que christus fecit pro nobis: quia non omnes nouerunt litteras: neq̄ lectioni vacant: patres excogitauerunt velut quosdam triumphos in imaginibus hoc describere ad velocem memoriam: cui rationi potest alia superaddi. s. quia magis mouēt visa q̄ audita.

Ad 2m ¶ Per predicta patet solutio ad secūdū.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendū: ꝙ aliqua tradiderunt apostoli que scripta non sunt que diligenter obseruauit: ⁊ obseruat sctā ecclesia. Unde Dam. lib. 4. c. 4. dicit de apostolis. Q2 multa non scripta tradiderunt nobis. ¶ Preterea in veteri lege precepit dominus fieri imagines cherubin que obumbrarent propitiatorium: vt habetur Exo. 25. Narrat etiam Damas. li. 4. c. 8. ista. ꝙ fertur ꝙ quedam hystoria dicit ꝙ dominus Agaro gelisinorum ciuitatis regi qui pictorem miserat imaginem domini similiter picturare ⁊ figurare nequeunte pictore propter coruscantes a facie eius claritates ipsum vestimentum proprie speciei diuine ⁊ viuifice super iponens in vestimento illo sui ipsius imaginem abstersisse: ⁊ ita cupienti Agaro misisse: ⁊ post eodem. c. Accepimus Luc. euangelistam pinxisse dominum: ⁊ matrem eius.

Qō. III. Questio. III.

Ar. p° TErtio queritur vtrum cultus latrie exhibendus sit cruci christi. Et videtur ꝙ nō: quia si adoretur latria: quia christus in ea fuit extensus s̄m humanitatem pari ratione celum deberet adorari latria: quia est sedes dei s̄m diuinitatem. Unde Isaie. 66. Hec dicit dominus celum sedes mea: ⁊ tamen celo non debetur cultus latrie.

Secūdo. ¶ Itē cruci non debetur cultus latrie s̄m se: nec in relatione: quia imago christi non est: ergo nullo modo.

Tertio. ¶ Item cui debetur cultus latrie debet orari: sed crucem non debemus orare: orātem. n. exaudire nō pōt. ergo nec adorare.

In opp^m Contra. Damas. libro quarto. c. 3. Si amator diligibilis domus ⁊ lectulus ⁊ hortus: quanto magis que dei ⁊ saluatoris per que ⁊ saluati sumus adoramus: ⁊ typum pretiosi crucis.

Scdo ¶ Item infra eodem. c. Adorandum signum christi: vbi enim vtiq̄ fuerit signū: illic ⁊ ipse erit.

Ad qōnē s̄m mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ ille ⁊ eadem crux in qua christus pepēdit: dupliciter potest cōsiderari: vel s̄m se: inquantum est res quedam absoluta: ⁊ sic sibi non debetur cultus latrie: sed tamen est venerāda: sicut pretiose reliquie: propter cōtactum sanctissimorum christi membrorum: ⁊ propter multa beneficia: que per mortem christi in cruce nobis sunt collata. Unde Damas. lib. 4. c. 3. Omnibus est mirabilior pretiosa eius crux. Per nullum enim aliud mors euacuata est: primi parentis peccatum solutum est infernus depredatus est: resurrectio donata est: virtus nobis ad contēnendum presentia: ⁊ ipsam mortem tributa est: porte paradisi aperte sunt.

Quando ratōe adorat crux christi. ¶ Uel potest cōsiderari in relatione: scilicet inquātum est representatio christi crucifixi: ⁊ sic eadem adoratione adoratur: qua ipse christus existens: quia adoratio non sistit in cruce: sed refertur a christum.

Quando ratōe alie cruces. Cruces autem que de alia materia fiunt: vt de auro: vel argēto: vel alijs lignis adorande sunt: inquantum crucifixum representant. Unde nulla veneratio eis debetur: nisi ratione figure: ratione cuius est crucifixi signum. Unde Damas. lib. 4. c. 3. Postq̄ dixit adoramus typum pretiose crucis immediate subiungit: ⁊ sic ex alia materia facta est: non materiam honorantes: absit: sed typum: vt christi symbolū. i. notam: ⁊ aliquibus iterpositis postea subdit: materia ex qua typus crucis consistit: ⁊ si aurum: ⁊ pretiosi lapides fuerent post typi si contigerit dissolutiōem non adorāda.

Ad p^m Ad primum in oppositum dicendum: ꝙ non est simile de celo: ⁊ cruce: quia celum representat deum s̄m generalem modum: quo omnis creatura representat creatorem. Crux autem representat christum crucifixum s̄m specialem modum. Est enim specialissimum memoriale passionis Jesu christi.

Ad 2m ¶ Ad secūdum dicendum: ꝙ quamuis crux non sit imago christi: tamen est quedam representatio specialis ipsius: ⁊ passionis sue. Unde ⁊ si non sit imago: tamen signū eius est. Unde saluator Matth. 24. Apparebit signum filij hominis: q̄d quedam glosa ibidem. ⁊ Damas. li. 4. c. 3. exponunt de signo crucis.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ sicut adoramus christum crucifixum in adorando crucem: ita oramus christum in orando crucem. Unde cum dicimus: o crux aue spes vnica: hoc passionis tēpore: auge pijs iustitiam ⁊ c̄. Hec verba referuntur ad christū cuius crux est speciale signum.

Qō. IIII Qō IIII.

Ar. p° QUarto queritur vtrum cultus latrie sit exhibendus matri christi. Et videtur ꝙ sic. Cruci debetur cultus latrie: quia est speciale signum christi: sed specialius signum christi est eius mater: q̄ ipsa crux. ergo multo fortius debetur cultus latrie matri christi.

Secūdo. ¶ Item expressior ⁊ nobilior est imago a deo nobis impressa: q̄ imago per hominem facta: si ergo imagini christi per hominem facte i debetur cultus latrie: propter christi representationem: multo fortius debetur imagini a deo impresse. ergo matri sue: ⁊ cuilibet rationali creature debetur cultus latrie.

Tertio. ¶ Item vt habetur Gen. 18. de Abraham. Apparuerūt tres viri stantes prope eum: quos cum vidisset: occurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui: ⁊ adorauit in terra: sed illa fuit adoratio latrie: quia s̄m glosam ibidem: in illis adorauit deum. ergo multo fortius matri christi debet exhiberi cultus latrie in illa filium adorando.

In opp^m Contra. non est eiusdem alium adorare ⁊ adoratione latrie: ⁊ adorari: sed beata virgo adorauit filium suum adoratione latrie. ergo beate virgini talis adoratio non debetur.

Ad qōnē s̄m mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ cultus latrie non est exhibendus matri christi. Ipsi enim cum sit persona quedam debetur aliqua adoratio per se: ⁊ cū sit pura creatura: sibi deberi non potest adoratio latrie. Unde illud verbi Damasceni libro quarto. ca. 8. dicentis ꝙ honor qui est ad beatam virginem ad deum qui est ex ipsa incarnatus redditur: intelligendum est de reductione non sicut ad obiectum: sed sicut ad finem i quia tamen inter creaturas est excellentissima: debetur sibi maximus honor: qui licite potest exhiberi creature. Unde sibi debetur maximus honor hyperdulie: idest honor dulie maioris.

Ad p^m Ad primum in oppositum dicendum: ꝙ matri christi: cum sit nobilis persona debetur magnus honor s̄m se. Unde magis offert se per modum rei venerabilis s̄m se: q̄ per modum signi: sed crux magis offert se per modum signi ducētis in crucifixum: ⁊ ideo crux ⁊ crucifixus vna adoratiōe adorantur.

Ad 2m ¶ Ad secūdum dicendum: ꝙ imago dei in homine: cum sit valde nobilis creatura magis offert se per modū rei: q̄ per modum signi: ⁊ ideo honor qui defertur ei: nō sic refertur ad ipsum deum: sicut honor qui defertur rei: cui veneratio non debetur: nisi inquantum offert se per modum signi. Et ideo non vult deus: ꝙ exhibeatur sue imagini in creatura rationali: cultus latrie: sicut sue imagini artificiali.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ corpora illorum angelorum: nō erant nālia: s3 artificialia: tres psonas in trinitate repñtātia: q̄d intelligēs abrahā trinitatē adorauit in illis: sicut i artificiali signorum s̄m hūc modū dicēdi

non adorauit angelos qui illa corpora assumpserūt. Uel potest dici ꝙ illi angeli ex diuina institutione ⁊ speciali precepto trinitatem representabant: ⁊ iō adorari potuerunt: non sicut quedaʒ creature intellectuales absolute: sed sicut trinitatem repñtantes: sicut angelus mediante quo deus moisi loquebatur in psona dei loquebat. Uñ dicebat: Ego sum deus abrahaʒ: deus isaac: deus Jacob: vt hr̄ exo.3. vñ in ipso deū moyses adorabat. Q̄ō. V.

Q̄ō.v. QUinto querit vtruʒ scdm aliquos corporales ritus cult⁹ latrie debeat

Ar.p̄⁰ exhiberi. Et videt ꝙ non: Joā.4. spiritus est deus: ⁊ eos q̄ adorāt in spiritu ⁊ veritate opʒ:

Secūdo. non ergo requirunt corporales ritus. ❡ Item adoratio includere videtur orationem vel saltē ab oratione nomē eius tractum est. Sed oratio non requirit aliquos corporales ritus. Sed tota in actu interiori cōsistit. Uñ apost. prima ad Cor.14. orabo spiritu: orabo ⁊ mente: ergo nec

Tertio. adoratio requirit aliquos corporales ritus. ❡ Itē Auic. 6. naturalium lib.5.c.7. loquens de virtutibus anime dicit. Uerissime scimus ꝙ harum virtutuʒ altera impedit alteram. Cum ergo circa corporales ritus occupetur virtus sensitiua: videtur ꝙ per illos ritus impediat in sua operatione virtus intellectiua. ergo videtur ꝙ in adorā-

Quarto. do deum: nociuum est exhibere corporales ritus. ❡ Itē adoratio latrie non requirit determinatum locuʒ. Unde Joan.4. venit hora: quādo neqʒ in monte hoc: neqʒ hierosolymis adorabitis patrem. In veteri etiaʒ testamento adorabatur ad aquilonem. Ostiū enim tabernaculi erat ad orientem: vt trahi pōt ex his que habentur Exo.26. Modo autem adoramus ad orientem. ergo a simili videtur ꝙ non requirat aliquos corporales ritus.

In opp̄m Contra. sancta ecclesia obseruat ꝙ deus per corporales ritus adoretur: ⁊ in locis ad oratiōeʒ

Secūdo. deputatis. ❡ Item Isa.56. domus mea domus oratiōis vocabitur. Si ergo sunt loca deputata ad orationem: videtur etiam ꝙ debeant deputari ad adorationem. ergo a simili: ⁊ aliqui corporales ritus.

Ad q̄ōnē Respondeo ꝙ cultus latrie exhiberi debet scd̄m aliquos corporales rit⁹: ⁊ hoc pro-

scd̄m mētē pter proximorum edificationem qui nos iudicare fidem

ppriam. habere non possunt nisi per nostros actus exteriores: qui interiora non vident: ⁊ ppter deuotionis interioris excitationem: quia enim anima nostra est corporis forma: ideo gestus corporis exteriores excitāt motus anime interiores. ⁊ etiaʒ quia a deo tenemus animam: ⁊ corpus de vtroqʒ sibi debemus obsequium ad pleni dominij in deo super totum hominem recognitionem. Unde deum adorare per aliquos actus exteriores debemus: non tm̄ de congruitate: sed etiaʒ de necessitate loco ⁊ tempore. Sʒ sicut corpus est ppter animaʒ: ⁊ viuificatur ab ea: ita cultus: qui consistit in actus corporalibus ordinatur ad illuʒ: qui cōsistit interiori actu anime: ⁊ a deo acceptatur ppter cultum anime interiorem. determinatio autem loci non est per comparationem ad actus interiores: nec per comparationem ad omnes actus exteriores: quia sunt aliqui ad quos non est necessarius: cuiusmodi sunt manuum iunctio: genuflexio: corporuʒ prostratio: quiuis ad hoc vn⁹ locus magis sit congruus: qʒ alius ppter loci consecrationem ex qua spiritualem deuotionem concipiunt orātes: vt magis exaudiantur: sicut patet per orationeʒ Salomōis.3. Re.c.8. ⁊ etiā ppter sanctitatis signa que sunt in locis illis: ⁊ quia plures in illo locis orant: ⁊ oratio per consortium plurium orantium ceteris paribus magis est exaudibilis: cui concordat illud verbum saluatoris Matth.18. Ubi sunt duo: vel tres i nomine meo ibi sum ego in medio eorum. Respectu tamē oblationis sacramenti altaris necessarius est determinatus locus propter statutum ecclesie: sic intelligendo ꝙ sacerdos aliter faciēs mortaliter peccaret: quamuis in quocūqʒ loco diceret verba debita super materiam debitaʒ: cū intētione faciendi qd̄ facit ecclesia in rei veritate consecraret.

Ad p̄m Ad primum in oppositū dicendū: ꝙ ille qui per aliquos corporales act⁹ adorat procedentes ex spirituali deuotione: ⁊ ad interioreʒ

Ad 2ᵐ cultum ordinatos dicitur adorare in spiritu: ⁊ veritate. ❡ Ad secūdum dicēdū: ꝙ debemus orare pncipalr̄ mēte: ⁊ secūdario ore: ⁊ etiam quadam corporis humilitate ppter consimiles rōnes que dicte sunt de adoratione in corpore q̄ōnis: sed oratio vocalis laudabilis est ppter mentalem: ⁊ ad ipsam ordinat. Et ppter hoc dicit apo-

Ad 3ᵐ stolus: Orabo spiritu: orabo ⁊ mente. ❡ Ad tertium cū dicit: ꝙ anime virium alia impedit aliam ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: quādo actus vnius non ordinat ad actum alterius: vel quādo vna excessiue: ⁊ improportionalr̄ in suo actu nimis intenditur. oratio aūt vocalis debet procedere a mentali: ⁊ referri ad mentalem: nec ita excessiue debet homo intēdere vocib⁹ corporis: vt minuatur deuotio mentis. Uñ saluator Matth.6. Orantes nolite multum loqui: sicut ethnici faciunt. Putāt enim ꝙ in mul-

Ad 4ᵐ tiloquio suo exaudiantur. ❡ Ad quartū dicēdum: ꝙ illud verbum saluatoris ad litteram intelligitur de cessatione adorationis scd̄m ritum iudeorum adorātium in hierusalem: ⁊ scd̄m ritum samaritanoꝝ adorātium in monte garizi. Adorationis aūt iudeorum ad occidētem est ratio litteralis ⁊ mystica. Litteralis est: quia in tabernaculo nō erant fenestre: ⁊ ideo introitus erat versus orientem vt sol in suo ortu refulgeret in tabernaculo. Mystica est: quia in hoc significabatur: quia lex mosayca: q̄ʒtum ad ritum

Cur adoram⁹ deū ad oriētē observantiaꝝ que erāt figura veritatis implēde per christum: iret ad occasum veniente veritatis ipletione: nunc autem adoramus ad oriētem ppter motum celi: qui incipit ab oriente: ⁊ ppter paradisum terrestrē qui est in oriente: ⁊ quia sicut dicit Damas. li.4.c.4. licet domin⁹ crucifixus ad occidentē respiciebat: ⁊ ita adoramus ad ipm respicientes: tamen assumptus ad orientem: sursum ferebatur: ⁊ ita ipsum apostoli adorauerunt. Cui concordat psal. Dominus ascendit super celum celi ad orientem: ⁊ etiam quia ab oriente primo apparebit aduētus eius ad iudicium. Unde Matth.24. Sicut fulgur exit ab oriente: ⁊ apparet vsqʒ in occidēteʒ: ita erit aduent⁹ filij hois.

COnsequenter queritur d̄ tertio pncipali. Et circa hoc querūtur.5. ❡ Primo vtruʒ dulia sit virtus distincta a latria. ❡ Secundo vtrum dulia sit in diuersas species distincta. ❡ Tertio vtrū omnibus superioribus debeatur. ❡ Quarto vtrum debeat exhiberi scd̄m aliquos corporales actus. ❡ Quinto vtrū omnis corporalis actus latrie possit esse sub alia ratione actus dulie. Questio. I.

Q̄ō.1.

Ar.p̄⁰ PRimo ostendo ꝙ dulia nō sit virtus distincta a latria: glosa sup illud psal. Domine de⁹ meus in te speraui. dicit domine omnium per positionem cui debetur dulia: qui es deus omnium per creationem: cui debetur latria: sed nō est alia virtus que deū respiciat sub ratione qua deus ab illa que respicit ipsum sub ratiōe qua dominus. ergo dulia non est virtus distin-

Secūdo. A.i.ppe. cta a latria. ❡ Item philosophus.8. ethico.c.6. dicit: ꝙ amari autem proprie esse videtur et ꝙ honorari: sed nō est alia virtus charitatis qua diligitur proximus ab illa qua diligitur deus: ergo dulia qua honoratur proximus

Tertio. Caplo.1. non est alia virtus a latria qua honoratur deus. ❡ Iteʒ sicut potest trahi ex verbis philosophi libro tertio topi. Ubi vnum propter alterum vtrobiqʒ totum vnum est: sed per duliam nō honorat homo proximū nisi pp deū. ergo honorādo pximū nō honorat nisi deū. ergo nō est

alia virtus

alia virtus a latria:qua homo honorat deum.

In opp^m **Contra.** Augu.x.de ciui.dei.c.i.dicit q ea seruitus que debetur hominibus:secundum quam precepit apostolus seruos dominis suis subditos esse debere alio nomine grece nuncupari solet ibi expresse dans intelligere q alio nomine nominatur quam latria:et q alia virtus est:vt patet ibidem per ea que predicta verba antecedunt:et sequuntur.

Ad questionem secundum mentem propriam. **Respondeo** q dulia est virtus distincta a latria:cuius ratio est:quia per duliam exhibetur honor debitus creature rationali:vel intellectuali per latriam vero creatori. Utraqz enim virtus honorem exhibet ratione dominij in illo qui honoratur:et seruitutis in honorante. Alia autem est ratio dominij in deo quam in creaturis:quia in deo est plenitudo dominij propter plenitudinem nobilitatum que ad dominium requiruntur:dominium autem in homine est quedam particularis potestas:per longinquam imitationem dominij quod est in deo:ex quo sequitur q alterius rationis est honor qui a creatura debetur deo:et alterius ille qui a seruo debetur creato domino. Cum ergo respectu diuersorum obiectorum:quantum ad rationes formales:sunt diuerse virtutes:dulia est virtus a latria distincta.

Ad primum. **Ad primum** in oppositum dicendum:q illa glosa accipit duliam secundum q dicit quoddam commune analogum ad latriam:et duliam proprie dictam:et quia dominium:et potestas dicuntur de creatore:et creatura non vniuoce:sed per quandam analogiam. Creare autem nullo modo conuenit creature. Ideo duliam appropriauit illa glosa deo inquantum dominus est. Latriam proprie assignans ei sub ratione qua creator.

Ad 2^m ¶ Ad secundum dicendum:q formale obiectum charitatis bonitas diuina est ratione cuius diligitur quicquid diligitur per charitatem siue sit creator:siue creatura:et ideo eadem est virtus charitas qua diligitur deus:et proximus:sed non est eadem ratio dominij ratione cuius debetur honor deo:et ratione cuius debetur honor creature.

Ad 3^m ¶ Ad tertium dicendum:q quamuis per virtutem dulie non sit honorandus proximus nisi propter deum:sicut propter vltimum finem:tamen in proximo est aliqua creata ratio:propter quam potest sibi exhiberi honor dulie:sicut propter finem proximum ordinabilem in vltimum finem.

Q. II. Questio. II.

Ar. p^o **S**ecundo queritur vtrum dulia sit in diuersas species distincta. Et videtur q non. Latria non distinguitur in plures species.ergo a simili:nec dulia.

Secundo. ¶ Item per duliam exhibetur honor qui dominis debetur a seruis:vt haberi potest ex sententia Aug.x.de ciui.dei.c.i.sed seruitus non diuiditur in plures species.ergo nec dulia.

Tertio. ¶ Item quamuis sint diuerse species preceptorum respectu quorum est obedientia:non propter hoc tamen diuiditur obedientia in plures species.ergo a simili:quamuis sint similes species excellentiarum in hominibus:et ratione quarum eis debetur honor dulie:non propter hoc oportet diuidi duliam in plures species.

In opp^m **Contra.** honor exhibetur cruci in qua christus fuit crucifixus:non tamen sub ratione qua signum:sed secundum se. ille ergo honor non exhibetur ei per latriam. Restat ergo q per duliam:sed eadem dulia non videtur esse respectu rei inanimate:et animate:ergo diuerse sunt species dulie.

Secundo. ¶ Item dulia maior que debetur beate virgini:et dulia minor quam debetur alijs:aut videntur se habere q dulia maior medium tenet inter latriam:et minorem duliam:sed medium specie differt ab extremis:vt colores medij ab albo:et nigro.ergo dulia maior:et minor sunt due species dulie.

Ad questionem secundum mentem aliorum. p^o **Ad istam questionem** dicunt aliqui q dulia accipi potest dupliciter:vno modo communiter secundum quod exhibet reuerentiam cuicunqz rationali:vel intellectuali creature ratione cuiuscunqz excellentie:et sic habet diuersas species. Alio modo potest accipi stricte secundum q est virtus:per quam seruus exhibet domino reuerentiam debitam:et sic non habet diuersas species:sed vna est specierum obseruantie:per quam cultus:et honor debitus exhibetur personis in dignitate constitutis.

Secunda. ¶ Alijs autem videtur q dulia proprie dicta plures habeat species:quia species sunt plures seruitutis:secundum enim philosophum primo politicorum est seruitus naturalis:et legalis que eiusdem rationem non videntur esse:et aliud honorem tenetur reddere domino seruus naturalis:et aliud seruus legalis.videtur etiam istis q dulia proprie dicta exhibet debitum honorem cuicunqz domino. Unde per duliam proprie dictam:non tantummodo exhibetur debitus honor domino a subdito:cui dominatur despotice:sed etiam ab illo:cui dominatur politice. Certum est autem q subiectio despotica:et politica eiusdem rationis non sunt secundum q habetur ex sententia philosophi.i.politicorum.

Sustinerat secundam opinionem. **Qui vult** tenere hanc secundam opinionem:que mihi videtur rationabilior:potest dicere ad primum in oppositum:q quia dominium in deo vnius rationis est:cum sibi maxime debeatur:inquantum creator:ideo latria non distinguitur in plures species:sed diuerse sunt

Diuerse rationes dominij in hominibus. rationes dominij in hominibus. Quidam enim dominatur politice:et quidam despotice:et istorum quidam naturaliter:quidam legaliter:et ideo dulia diuiditur in plures species.

Ad secundum ¶ Ad secundum dicendum:q minor est falsa:quia alterius speciei est subiectio politica quam despotica:et despotica naturalis quam legalis.

Ad 3^m ¶ Ad tertium dicendum:q quamuis sint plures species preceptorum:tamen quia omnes species preceptorum obiectum sunt obedientie:sub ratione precepti. Ideo respectu omnium preceptorum potest esse vna virtus obedientie. Cum enim prelatus precipit subdito q querat panem:et alij q seruiat in refectorio:isti per virtutem obedientie obtemperant:non habendo aspectum ad seruitium refectorij vel ad questum panis:sed ad rationem precepti.

Sustinerat primam. Ad p^m in opp^m **Qui vult** tenere opinionem aliam potest dicere ad primum in oppositum q ille honor qui exhibetur cruci:in qua christus pependit si sibi exhibeatur:non inquantum est signum crucifixi:non exhibetur nec per latriam:nec per duliam:quia rei inanimate inquantum est res quedam:non debetur honor adorationis:sed honor cuiusdam venerationis:quem exhibemus per virtutem:qua prompti sumus venerari instrumenta sanctitatis spiritualia adiutoria nostre salutis.

Ad 2^m ¶ Ad secundum dicendum:q hyperdulia:que est maior dulia:non est species dulie:nisi communiter dicte:et de illa concessum est:quod diuiditur in plures species.

Q. III. Questio. III.

Ar. p^o **T**ertio queritur vtrum dulia debeatur omnibus creaturis rationalibus:et intellectualibus. Et videtur q sic:quia in omnibus talibus creaturis est imago dei:sed alicui ratione imaginis debetur honor dulie.ergo debetur omnibus creaturis rationalibus et intellectualibus.

Secundo. ¶ Item omnis creatura rationalis:et intellectualis est in aliquo gradu excellentie constituta:sed honor dulie debetur personis in dignitate constitutis:ergo debetur omnibus creaturis rationalibus:et intellectualibus.

Tertio. ¶ Item omnis creatura rationalis:et intellectualis respectu alterius est in aliquo superior. Quelibet enim habet vnam conditionem in qua precedit aliam. Unde apostolus ad phi.lip.2. In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes:sed omni persone superiori debetur honor dulie a persona inferiori.ergo omnis creatura rationalis:et intellectualis:quantum ad aliquid honore dulie debet honorari.

In opp^m **Contra.** philosophus quarto ethi.c.9.ostendit q virtutis premium est honor:et attribuitur bonis:sed homines peccatores:et demones non sunt virtute prediti:neqz boni:ergo eis non debetur aliquis honor.

Secundo. ¶ Item Grego.in pastorali.c.2.dicit q in exemplum culpa vehementer extenditur:dum propter reuerentiam ordinis

peccator honoratur:sed culpam in exemplum non debz extendi.ergo peccator:etiam si prelatus sit:honore dulie
Tertio. non debet honorari. ¶ Item dulia est seruitus quedam: ſm non omnis homo habet seruuz.ergo non omni homini debetur seruitus dulie.

Ad qōnē ſm mētē ppriam. **Respondeo** ꝙ honor dulie non debetur creaturis omnibus rōnalibus ꝛ intellectualibus:quia si accipiatur stricte planum est per qōnem ꝑcedentem ꝙ non debet nisi dominis a seruis suis. Si autem accipiatur cōmuniter.s.pro virtute:per quaz redditur bono: debitus cuicūqz propter virtutē:sic etiā planum est ꝙ non debetur nisi habēti virtutem:vel habenti officium inducēdi ad virtutem:ꝛ confirmandi dispositum in virtute:vel possibilitatem ad virtutem:ꝛ qꝛ demones:ꝛ anime damnate virtutem nō habent:nec habent officium inducendi ad virtutez:ꝛ naturalis aptitudo in eis ad virtutem per obstinationez est ligata ne possit ad virtutem reduci:ideo magis sunt pro inimicis habendi q̄z honorandi eis ergo honor dulie non debet.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicendum:ꝙ creature rōne imaginis nō debet honor dulie:nisi sit habens virtutem:vel effectum inducēdi ad virtutem : vel possibilitatem ad virtutem.ex hoc
Ad 2ᵐ patet solutio ad scdm. ¶ Ad tertium dicēdum:ꝙ quā-
Ad 3ᵐ uis demones in natura sint hominibus superiores:tamē per comparationem ad virtutem ratione cuius debetur honor:cuicūqz debetur:sunt omnibus hominibus non damnatis inferiores eo ꝙ omnis non damnatus possibilis est ad virtutem.

Ad ꝑmū in oppᵐ **Ad primum** ad partem aliam dicēdum:ꝙ homines peccatores viatores:q̄zuis non sint boni:tamē possibile est:vt sint boni:ꝛ ſm ꝙ dicit Aug.8.de trini.c.6.Qui amat homines:aut quia iusti sunt:aut vt iusti sint amare debet. A simili dico ꝙ nō tm̄modo honorādus est qui bonus est:sed etiam qui bo-
Ad 2ᵐ nus esse potest. ¶ Ad secūdum dicēduz:ꝙ illud verbū Greg.intelligendum est de existente in gradu excellētie:dum est in actu peccati manifesti:quia durante actu illo:nec est vere virtuosus:nec potest fieri virtuosus:nec dignus est officio inducendi ad virtutem. ¶ Vel pōt dici ꝙ Greg.ibi accipit honorare pro nō reprehēdere crimē manifestum hominis propter reuerentiam ordinis sui.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dicēdum:ꝙ quāuis nō omnis homo habeat seruum:ꝛ ideo non omni debeatur honor dulie proprie dicte:tamen omnis homo quādiu est in via:vel habet virtutem:vel est possibilis ad virtutem:ꝛ ideo hono-
Honorādi sūt ēt īferiores a superioribus. randus est dulia cōmuniter dicta.ꝛ propter hoc dicit.1. Pe.2.Omnes honorate:ꝛ sic inferiores honorari etiam debent a superioribus.Unde ꝛ Thobias fuit honoratus a rege:vt habetur Tho.1.ꝛ Mardocheus ab assuero:vt habetur.6.Hester. Qō. IIII.

Qō.IIII **Quarto** querit vtruz dulia debeat exhiberi ſm aliquos corpalis act⁹:
Ar.pᵒ Et videt ꝙ non ſm enim phm.1.ethi.c.6.honor magis videtur esse in honorātibus q̄z in honorato ergo non debet exhiberi ſm aliquos actus trāseuntes in aliud subiectum ab honorante:sed actus exteriores quāuis sint ab agente:non tamen remanēt in agēte.ergo homini non debet exhiberi ſm aliquos actus ex
Secūdo. teriores . ¶ Item exhiberi alicui honorem ſm aliquos corporales actus est ipsuz laudare:sed sicut dicit Ambrosius in quodam sermone de confessoribus. Lauda nauigantis felicitatem:sed cum peruenerit ad portuz:lauda ducis virtutem:sed cum perductus est ad triumphum. ergo nulli propter quācūqz virtutem debet exhiberi honor dulie ſm corpales act⁹:quousqz ꝑduct⁹ ad triūphū.

In oppᵐ **Contra** glo.super illud.1.thi.5. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeātur dicit ꝙ boni dispensatores:ꝛ fideles non solum honore sublimi:ꝑuenturi debent:sed etiam terreno:sed terrenus
Secūdo. honor exhibetur ſm aliquos corporales actus. ¶ Item honorantes ꝑsonas in dignitate constitutas:ſm aliquos corporales actus:non ex hoc reprehenduntur.Unde vt habetur tertio regum.1.Nathan prophet a adorauit regem Dauid pronus in terram.

Ad qōnē ſm mētē ppriam. **Respondeo** ꝙ honor dulie debet exhiberi ſm aliquos corporales act⁹:sicut enim habetur ex sentētia phi.1.6.ꝛ.8.ethi. Honor exhibetur in testimonium virtutis.Coram autez deo qui solus nouit corda filiorum hominum:vt habetur.3.paraly.6. Pōt homo honorare hominem in testimonium sue virtutis:per solum motum cordis interiorem:non sic autem coram hominibus:qui nō videtur nisi ea que exterius patent:reddendum est autem testimonium virtuoso:nō solum coram deo:sed etiam coram hominibus:vt alliciantur ad virtutē:ꝛ ideo debet honor dulie loco:ꝛ tempore ſm aliquos corporales actus exhiberi.

Ad ꝑmū **Ad primum** in oppositū dicenduz:ꝙ ille act⁹ exterior non est honor:nisi inq̄ztum creditur procedere ab interiori reuerētia que est in honorante. Vel potest dici ꝙ philosophus tm̄ loquitur ibi de honore consistentie in corporalibus signis:sicut est inclinatio:assurrectio:ꝛ sic de alijs signis in honorante
Ad 2ᵐ remanentibus. ¶ Ad secūdum dicendum:ꝙ illud verbuz Ambrosij intelligendum est:quando imminet periculum ne laudanti adulatio noceat:vel laudatū temptet elatio.Adulando enim nullus debet laudare illum:nec quem probabiliter existimat ex sua laude elatiōe temptari:nisi forte ad hoc ex necessitate:ꝛ ex debito aliquando
Differt honor a laude. tenetur. ¶ Vel potest dici ꝙ non est idem laus:ꝛ honor:quia honor est testimonium bonitatis alicuius absolute.Laus autem in comparatione ad finem : qua propter dicit philosophus.1 ethi.c.16.Qꝫ optimorum non est laus. Questio. V.

Qō.V. **Quinto** queritur vtrum omnis corporalis actus latrie possit esse sub
Ar.pᵒ alia ratione act⁹ dulie . Et videtur ꝙ sic:quia corporis prostratio:genuflexio:manuum iun-
A.li rep hēsibili. ctio:non tm̄ deo exhibentur:sed etiam impune exhibentur hominibus in dignitate constitutis.ergo cum actus predicti sint exteriores actus latrie:sub alia ratione pos-
Secūdo. sunt esse actus dulie. ¶ Itez offerre sacrificium inter act⁹ exteriores maxime videtur proprius latrie:sed iste actus sub alia ratione potest esse actus dulie:quia templa ꝛ altaria construuntur in honore sanctorum:ꝛ tamen certū est ꝙ ad sacrificia offerēda construuntur.ergo multo fortius:quicunqz alius actus latrie exterior sub alia ratione
Tertio. potest esse actus dulie. ¶ Item oblationes offerre decimas dare pro causa necessaria:ꝛ honesta loco:ꝛ tempore iurare ꝛ adiurare:ꝛ ore laudare solēniter vouere:omnes sunt actus exteriores latrie:ꝛ tamen sub alia ratione possunt esse actus dulie.Hominibus enim offeruntur oblationes:dātur decime:iuratur per homines:vouetur sanctis laudat bonitas sanctoruz.ergo ōēs exteriores actus latrie sub alia ratiōe possunt esse actus exteriores dulie.

In oppᵐ **Contra.** exo.22.Qui imolat dijs occidetur preter domino soli.ergo oblatio sacrificij nō pōt
Secūdo. esse actus dulie:cū creature non debeat exhiberi. ¶ Itē Augusti.10.de ciuita.dei.c.4. Quis sacrificandum censuit:nisi ei quem deuz:aut sciuit:aut putauit:aut finxit: ergo idem vt prius.

Ad qōnē ſꝫ mētē ppriā. **Respondeo** ꝙ non omnis corporalis actus latrie pōt esse sub alia ratione:act⁹ dulie:qđ patet:corporales actus latrie extendēdo corporales actus ad omnes actus exteriores siue consistant in verbo:siue in facto:siue in signo:sunt vocalis:orare:vouere:laudare:

re:laudare:iurare:adiurare:oblationes offerre:decimas soluere:adorare:sacrificiu3 offerre. Ad hos enim pdictos actus:pñt ois exteriores act⁹ latrie referri. Predictoru3 autem actuum aliqui sub vna ratione possunt exhiberi per duliam:t sub alia rõne per latriam. Quidam quantum ad conditiones generales:non tamẽ speciales. v.g. Laudare possumus bonitatẽ dei:laudare possum⁹ creature bonitatem:sed laudamus bonitatem dei:sicut bonitatem per se:t omnis alterius bonitatis fine3:t pncipiũ Sm quas conditiones laudare non possumus bonitate3 creature:quidam quãtum ad conditiões indiuiduales: sicut est genuflectio:corporis prostratio:quãuis sub alia rõne exhibeat ista latria deo:ꝗ̃ dulia creature:cu3 enim homo per latria3 genua flectit:recognoscit se non posse stare in virtute:nisi per deum:tũ se psternit:recognoscit se ꝙ caderet in nihil:nisi manu teneret a deo:cum aute3 per duliam predicta exhibentur:recognoscit homo aliquam superioritate3 in illo:cui ista exhibet:per quã eu3 potest vincere:nõ tamen sicut principalis actor. Prostratio tamen corporis coram homine ex consuetudine facta est licita:quia forte a principio non fuit sic. Unde Augu. 10. de ciuit. c. 4. Multa de cultu diuino vsurpata sunt que honoribus deferẽtur humanis:siue nimia vilitate: siue adulatiõe pestifera. Aliquis tamen actus est qui nullo modo potest exhiberi per duliam:sub quacũq3 ratiõe: cuiusmodi est sacrificij oblatio. Sicut .n. in omni repub. obseruatur ꝙ sũmus rector aliquo signo singulari honoratur:quo si aliquis alium honoraret:incurreret crimen lese maiestatis:sic oblatione sacrificij:tanq3 signo singulari:honorãdus est solus deus:tanq3 creature vniuerse institutor:t sũmus rector. His concordat Aug. x. de ci. dei c. 4. dicens. Sacrificium certe nullus hominum est qui audeat dicere deberi nisi deo.

Ad pm. **Ad primum** in oppositum patet responsio ex iam dictis. ¶ Ad secũdum dicendum:ꝙ templa t altaria in honore sc̃orũ3 construim⁹: non vt in eis sacrificium sanctis offeramus:sed vt in illis deo sacrificiũ offerẽtes deo victorijs deo gratias agamus:vt apud deum efficacius intercedãt pro nobis. Nemo eni3 sani capitis sacrificãs dicit offero tibi petre:vel paule:sed verba sua expmentis sacrificij oblationem dirigit ad deum. ¶ Ad tertium dicẽdum:ꝙ t si illi actus in argumento nominati:sub aliqua ratione possent per duliam exhiberi:ex hoc tamẽ non sequeretur ꝙ oblatio sacrificij:exhiberi posset per duliam:quia solius dei inuisibile sacrificium nos ipsi esse debem⁹. t sicut dicit Aug. 10. de ciui. dei. c. 19. Sacrificantes modo alteri visibile sacrificium offerẽdum esse nouerimus ꝗ̃ illi cuius in cordibus nostris inuisibile sacrificiu3 nosipsi esse debemus. Potest etiam dici ꝙ quãuis offerre panem:vel vinum: vel argentum possit fieri:t ad honorem dei immediate:t ad hominis honorem imediate:tamen sub aliquib⁹ conditionibus particularibus fit imediate ad honorem dei sub quibus fieri non potest ad honore3 hominis. Offerre enim sacerdoti in missa osculando manu3 eius:vel altare non videt posse esse act⁹:nisi latrie. Unde talis reuerentia fit sacerdoti inquãtum repñsentat psona3 christi.

Ad 2m.

Ad 3m.

Circa litteram. In adorabilẽ carnem dicẽtes:nec ideo plus adoratur filius ꝗ̃ pater : vel spiritus sanctus : quia caro nõ adoratur latria per se:t propter se:sed rõne nature diuine:cui vnita est:que vna t equaliter est in personis tribus:t ideo tres persone:cum incontaminata carne christi vna adoratiõe adorantur. Nemo carnem eius manducat:nisi prius adoret: hoc non est intelligendum de manducatione sacramentali:sed spirituali. Uel glosandum est. Manducat:id est manducare debet.

¶ An xp̃s sm ꝙ hõ sit psona vel aliqd. Di. X.

Di. 10.

Solet etiam a quibusda3 inqri: vtrũ christus sm ꝙ homo sit persona:vel etiam sit aliqd. Ex vtraq3 parte huius questionis argumẽta concurrũt. Quod enim persona sit his differunt rõnibus. Si sm ꝙ homo aliqd est:vel persona vel substãtia vel aliud est. Sed aliud non:ergo persona vel substãtia. Si substãtia est:vel rõnalis vel irrõnalis:s3 non est irrõnalis substãtia:ergo rõnalis. Si vero sm ꝙ homo:est rõnalis substãtia: ergo psona:q2 hec est diffinitio psone substãtia rõnalis idiuidue nature. Si ergo s3 ꝙ homo: est aliquid:t sm ꝙ homo:persona est. Sed ecõuerso:si sm ꝙ homo persona est:vel tertia i trinitate:vel alia:sed alia non:ergo tertia in trinitate psona. At si sm ꝙ homo:psona est tertia i trinitate:ergo deus. Propter hec incõuenientia t alia:qdam dicunt xp̃m sm hoiem nõ esse psonam:nec aliqd nisi forte. sm. sit expressiuus vnitatis persone. Scdm enim habet multiplicem rõnem. Aliquãdo enim exprimit cõditionem:vel pprietatem diuine nature vel humane:aliquãdo vnitatẽ psone aliquãdo notat habitum:aliquãdo causam. Cuius distinctionis rõnem diligenter lector animaduertat:atq3 in sinu memorie recondat:ne eius confundantur sensus cum de christo sermo occurrerit.

De cõlatiõe idiomatu3 t ppietatũ respicientiũ psonã pur sonãr imobilitate3 s. d personali conditione t adopti. Argumẽtatio de vtraq3 parte qõnis.

¶ Et si xp̃s sm ꝙ homo dicat substãtia rõnalis: non inde tamen sequit ꝙ persona sit sm ꝙ hõ.

Illud tamen non sequit qd in argumentatione superiori inductũ est. Quod si christus sm ꝙ homo est substãtia rationalis:ergo psona. Nam t modo anima christi est substantia rationalis: non tñ persona:quia non est per se sonans:imo alij rei coniuncta. Illa tamen persone descriptio non est data pro illis tribus personis.

¶ Alia probatio ꝙ christus sit persona.

Sed adhuc aliter nitunt probare xp̃m sm hoiem eẽ personam:q2 christus sm ꝙ homo predestinatus est:vt sit dei filius. S3 illud est qd vt sit predestinatus est:ergo si pdestinatus est sm ꝙ homo vt sit filius dei:t s3 homo ꝙ est filius dei. Ad quod dici põt xp̃m esse id qd vt sit pdestinatus est. Est enim pdestinatus vt sit filius dei t ipse vere est filius dei:sed sm hoiem predestinatus est vt sit filius dei:quia per gratiam habet hoc sm hominem:nec tamen sm hominem est filius dei:nisi forte. sm. vnitatis psone sit expressiuum:vt sit sensus. Ipse qui est homo est dei filius:vt autem ipse ens homo sit dei filius:per gratiam habet:sed si causa notetur falsum est: Non enim quo homo est:eo dei filius est.

¶ An christus sit adoptiuus filius s̄m q̄ homo vel alio modo.

Si vero queritur an xp̄s sit adoptiu⁹ filius s̄m q̄ homo siue alio modo: respōdem⁹ xp̄m non esse adoptiuum filium aliquo mō: s3 tm̄ naturalem: q2 natura filius dei est: nō adoptionis gr̄a. Non aūt sic dicit̄ filius natura: vt dicit̄ deus natura. Non enim eo filius est quo deus est: q2 natiuitate diuinitatis fili⁹ est: 7 eu3 dicit̄ natura vel nature filius: q2 naturalr̄ est filius: eandem. s. habens naturam qua3 ille qui genuit. Adoptiuus aūt filius non est: q2 prius non fuit: 7 postmodum adoptatus est in filiu3: sicut nos dicimur adoptiui filij. Quia cum nati fuerimus ire filij: per gr̄am facti sumus filij dei: christus vero nunq̄3 fuit non filius dei: 7 iō non est adoptiuus filius.

Ricard⁹

Quod fi sit adopti uus filius Ephe. 3.

¶ Opinio q̄ sit adoptiuus filius.

Sed adhoc opponitur sic: xp̄s fili⁹ hominis est. i. ṽginis: aut gr̄a aut natura: vel vtroq3 modo. Si vero natura aut diuina aut humana: s3 diuina nō: ergo aut humana natura: aut nō natura est filius hominis. Si non natura: ergo gr̄a tm̄: 7 si etiam natura humana non: ideo minus p gratiam. Si ergo gr̄a filius hoīs est: adoptiuus filius esse videt̄: vt ide3 sit naturalis filius p̄ris: 7 adoptiuus filius virginis. Ad qđ dici potest xp̄m filium virginis esse 7 natura vel naturaliter 7 gratie: nec tm̄ adoptiuus fili⁹ virginis est: quia non per adoptiōem: sed per vnione3 filius virginis esse dicit̄. Filius eni3 virginis dicitur: eo q̄ in virgine hoīe3 accepit i vnitate3 p̄sone: 7 hoc fuit gr̄e 7 nō nature. Vn̄ Aug. sup Joā. ait: q̄ vnigenit⁹ est equalis patri: non est gratie sed nature. Q2 aūt in vnitate3 p̄sone vnigeniti assumpt⁹ est homo: gr̄e est non nature. Xp̄s ergo nec dei: nec hoīs est adoptiuus filius: s3 dei naturalr̄: 7 hoīs naturalr̄ 7 gratia filius. Q2 vero naturalr̄ sit hoīs filius: Augu. ostendit in libro de fide ad Petrū. Ille. s. deus fact⁹ est naturalr̄ hoīs filius qui est naturalr̄ filius vnigenitus dei patris. Q2 aūt nō sit adoptiuus fili⁹: 7 tm̄ gratia sit fili⁹: ex subditis p̄bat̄ testimōijs. Hier. sup ep̄la3 ad Ephesios ait. De xp̄o iesu scriptum est: q2 semp cum p̄re fuit: 7 nunq̄3 eu3 vt esset volūtas paterna p̄cessit: 7 ille quidem natura filius est nos vero adoptione. Ille nunq̄3 non fuit filius: nos anteq̄3 essemus p̄destinati sumus: 7 tūc sp̄m adoptiōis accepimus q̄n credidimus filiū dei. Hylarius quoq3 in libro tertio de trinitate ait. Dn̄s dicēs clarifica filium tuum: nō solo noīe ꝯtestatus est se esse filiū dei: s3 etiam ꝓprietate. Nos sumus filij dei: s3 non talis hic filius. Hic enim verus 7 ꝓprius est filius origine: non adoptione: veritate: nō nuncupatione: natiuitate: nō creatione. Augu. etiam super Joānem ait. Nos sumus filij gr̄a nō natura: vnigenit⁹ aūt natura: nō gr̄a. an hoc etiā in ipso filio ad hoīem referēdum est. Ita sane? Ambro. quoq3 in. j. lib. de tri. ait. Christus filius est non per adoptione3: s3 per naturā: per adoptionem nos filij dicimur: ille per veritatē nature est. Ex his euidēter ostendit̄ q̄ xp̄s nō sit filius gr̄a adoptionis. Illa. n. gr̄a intelligit̄ cum Aug. eum non eē gr̄a filiu3 asserit: gratia enim sed nō adoptionis: imo vnionis filius dei est filius hominis: 7 econuerso.

Riñso.

Aug. sup Joan.

Aug. d̄ fide ad petrum.

Hier. sup ep̄lam ad ephe.

Hyla. cō tra nestoriu3: ꝯ sabelliu3 ꝯ arrium.

Aug. sup Joan.

Ambro.

¶ Utrum persona vel natura predestinata sit.

Deinde si queritur vtrum p̄destinatio illa quam cōmemorat apostolus sit de p̄sona an de natura? Sane dici pōt 7 persona3 filij que semp fuit: esse p̄destinatam s̄m hoīem assumptum: vt ipsa. s. ens hō esset dei filius: 7 naturam humanam esse p̄destinata3: vt verbo patris personaliter vniretur.

Solet etiā a q̄busdam inq̄ri 7c̄. Superius determinauit magister de cōicatiōe idiomatū respicientiu3 nām. Hic determinat de cōicate idiomatu3 respicientiu3 p̄sonā. Et diuidit̄ in ptes duas. ¶ Primo determinat de cōicatione idiomatū ad nobilitatem pertinētium. ¶ Scd̄o de cōicatione idiomatū ptinētiu3 ad defectū. di. sequēti. [Solet etiam queri.] Prima in tres. ¶ Primo inq̄rit vtrū xp̄s s̄m q̄ hō sit p̄sona. ¶ Scd̄o vtrum xp̄s s̄m q̄ hō: sit filius adoptiuus. ibi. [Si vero querit̄.] ¶ Tertio vtr̄ s̄m q̄ homo: fuit p̄destinat⁹. ibi. [Deinde si querit̄.] Prima in quatuor. ¶ Primo q̄ōnē ponit: 7 arguit ad vtrāq3 partē. ¶ Scd̄o ponit q̄ōnis solutionē. ibi. [Propter hoc.] ¶ Tertio obiectionis incōtrariū facte r̄nsionem. ibi. [Illud tm̄.] ¶ Quarto opponit ꝯtra determinata: 7 soluit oppositū. ibi. [S3 adhuc.] paro illa que ibi icipit. [Si vero querit̄.] Diuidit̄ in partes duas. ¶ Primo proponit: 7 determinat q̄estionē. ¶ Secūdo ad ꝯtrarium arguit 7 ponit argumēti solutionem. ibi. [Sed adhuc opponitur.]

Circa hanc dis. quatuor p̄ncipaliter querēda sūt. ¶ Primo de xp̄i s̄m q̄ hō est personalitate. ¶ Secūdo de eius adoptione ex parte adoptati. ¶ Tertio ex parte adoptantis. ¶ Quarto de eius predestinatione. ¶ Circa primu3 queruntur duo. ¶ Primo vtrū christus s̄m q̄ homo: sit persona. ¶ Secundo vtrū s̄m q̄ homo sit deus.

Questio. I.

Q̄ō. I.

Primo ostēdo q̄ christus s̄m q̄ homo: sit persona: quia qđ cōuenit alicui s̄m q̄ homo: omni homini ꝯuenit: sed petrus s̄m q̄ hō: est p̄sona. ergo 7 xp̄s. ¶ Item xp̄s s̄m q̄ hō non est indignior alio hoīe: sed hoc est dignitatis in hoīe: vt s̄m q̄ homo sit p̄sona: ergo xp̄s s̄m q̄ homo: est p̄sona. ¶ Itē oē qđ p̄dicatur de aliquo per se predicat̄ de eode3: cum reduplicatione subiecti. Vn̄ q2 hec est per se sensibile est animal: ideo sensibile s̄m qđ sensibile est aīal: sed p̄sona per se p̄dicatur de hoīe xp̄o. ergo xp̄s s̄m q̄ homo: est p̄sona. ¶ Item actiōes sunt suppositoru3: sed christus s̄m q̄ homo: multa egit: ergo xp̄s s̄m q̄ homo: est suppositū: s3 suppositū rōnalis: vel intellectualis nāe est p̄sona: ergo xp̄s s̄m q̄ homo: est p̄sona.

Ar. p̄⁹

Secūdo.

Tertio.

Quarto.

Contra

In opp^m Contra. christus fm q homo:nõ est psona incarnata:q: tpale nõ põt esse rõ psonalitatis eterne:non persona creata:q: xpo non est plures psone:vt superius ostēsum est. Secūdo. ℭ Item gcqd ꝯuenit xpo fm q hõ: assumptū est:s3 xpo non assumpsit psonam:vt superius ostensum est:ergo xpo fm q homo non est persona.

Ad qõnē fz mētez pp^{riaz}. Respondeo q̃uis xpo sit homo:z sit psona:tñ si iudicemus de ista:xpo fm q hõ: est psona fm virtutē sermonis dz iudicari falsa:q: fm q z in eo q de virtute sermonis significāt id qd reduplicatur esse rõnem pcisam ꝯuenientie pdicati cum subiecto. Uñ cum di xpo fm q homo esse psona importat q res significata per hoiem est pcisa rõ:per quā christus est psona:qd simplr falsum est:q: nec natura in vl:nec natura humana in singulari:rõ est psonalitatis in xpo:s3 ipsa diuina natura cum ppietate constituente personam.

Ad p^m Ad primum in oppositum dõm:q nõ est sile de rõne psonalitatis in xpo:z in alys hoibus:q: alij hoies ꝯstituuntur in esse psonali per nām humanā singularem:nõ aūt xpo. Ad 2^m ℭ Ad scdm dõz: q incõparabilr est maioris dignitatis:q aliqs cõstituat in esse psonali per ppietatē eternam:cum nā diuina:q̃ per aliquā nām humanā. Ad 3^m ℭ Ad tertium cū di:q omne qd pdicat de aliquo per se:pdicat de eodem cū reduplicatione subiecti zc̃.dico q non est vez:nisi illa pdicatio sit per se:z pmo sicut est ista: sensibile est aial.hec.n.non est vera de virtute sermõis.hõ in eo q est homo:est aial: q: tūc asinus nõ esset aial:s3 hõ est aial:in eo q est substātia aiata sensibilis.persona aūt q̃uis per se pdicat de homine xpo:nõ tñ pmo. Ille enim hõ nõ est psona:nisi inquātum est suppositū intellectualis nature ꝯstitutū proprietate ad nobilitatem ptinēte:qd sibi nõ ꝯuenit per naturā humanā. ℭ Uel põt dici:q cum di xpo fm q hõ: hic non reduplicat fdm:q: xpo notat hūc hoiem:z si diceretur sic.Xpo fm q hic hõ est psona:vez eēt:vt volūt qdam:s3 fm alios:nõ esset ꝯcedenda virtute sermonis: q: res reduplicata dz esse ꝯuertibilis cum pdicato:sicut sensibile cum aiali.Alr nõ esset pcisa ratio ꝯuenientie ipsius cum subiecto.

Qñ pdicatū p se de codez pdicatur cuz reduplicatõe.

Ad 4^m ℭ Ad 4^m dõm:cum dicit:q actiões sunt suppositoz zc̃.dico q vez est:sed tñ agūt per nāme vñ q̃uis xpo fm q homo multa egerit:nõ tñ ex hoc sequit q xpo fm q homo:sit suppositū:sed q xpo sit suppositum humane nature. Qõ. II.

Qõ.II. Ar.p^o Secundo querit vtrum xpo fm q hõ: sit deus. Et videt q sic:glo. super illud ad philip.Et donauit illi nom:qd est sup oē nomē dicit:q hoc illi donatuz est:vt hoi fm quem filius factus est obediens vsq ad mortez: qd iam hēbat idem ipse dei filius deus de deo nat^{us} equalis:ergo vere di:deus inq̃tum hõ est deus. Scdo ℭ Itez si petrus:inq̃tum hic homo:est aial:petrus inq̃tum hõ:est aial:sed xpo inq̃tuz hic hõ:est deus:q: pronomē demōstrat suppositum:ergo inq̃tum homo est deus.

In opp^m Contra. xpo inq̃tum homo est minor. Uñ Joan. 14.dicit:pr maior me est.ergo inq̃tū hõ: est minor deo qd nõ esset vez:si inq̃tum hõ esset deus. Scdo ℭ Item qd ꝯuenit alicui per aliqd:amplius ei nõ ꝯtingit:remoto illo:per qd ꝯueniebat:sed si natura humana separaret a psona xpi nichilominus illa psona esset de^{us}: ergo christus fm q homo:non est deus.

Ad qõnē fm mētē ppriam. Respondeo q quāuis hec sit ꝯcedenda: xpo homo est deus:hec tñ xpo fm q homo est de^{us}:negāda est:q: hoc qd dico fm q notat terminum cui adiungit significare rõnem:per quā pdicatū ꝯuenit subiecto:sed iste termin^{us} hõ:non significat rõnem:quare esse deum ꝯueniat xpo:q: homo sibi cõuenit per naturam diuinam:quā non significat iste terminus hõ:z rõ hec est falsa:xpo fm q homo est deus.

Ad p^m Ad primum in oppositū dõm:q illa glosa sic debet intelligi:q nomē qd est super omne nomē.i.nomē dei datū est hoi xpo per idiomatum cõicationem. Ad 2^m ℭ Ad scdm cuz di q xpo inq̃tū hic homo:est de^{us} zc̃.dicūt aliqui q de virtute sermonis non est vez:q: dicunt q iste determinatiões fm q:z inq̃tū z in eo q non tm̃mõ nominat in termino cui adduntur esse rõnem ꝯuenientie pdicati cum subiecto:s3 etiā rõnē pcisam:per quā pdicatuz di de quocūq dicit fm hoc ista non ꝯcederetur:xpo inq̃tū hõ suppositum:qd est filius est deus:q: per istam rõnem:esse deum non ꝯuenit pri:z spūi sancto.Alij aūt ꝯcedūt istam:q xpo inq̃tuz hic hõ est deus:q: hec determinatio:inq̃tuz nõ notat illud qd reduplicat esse pcisam rõnez ꝯuenientie pdicati cū subiecto:sed sufficit q in eo includat:z sic in pposito:q: natura diuina icludit in significato ipsius verbi.z fm hoc dicēdum est ad argumētum q nõ est sile de ista ꝯñtia. Petrus inq̃tum hic hõ est aial.ergo inquātum hõ est aial: z de ista xpo inquātuz hic hõ est deus.ergo inq̃tum hõ est deus:q: suppositū petri:z humana natura in eo realr idez sunt re absoluta:q: sba sub rõne:qua in se existēs est suppositum:s3 suppositū xpi:z humana eius nā nõ sunt realr idem:cum suppositū sit res increata:z nā humana res creata:sed cum di xpo inquātum hic homo reduplicatur suppositum:z cum dicitur:inquantum homo:reduplicatur humana natura.

Consequenter querit de scdo pncipali. Et circa hoc querunt duo. ℭ Primo vtruz xpo:inq̃tum homo:sit filius adoptiuus pris. ℭ Secundo vtrum omnibus creaturis rationalibus:z intellectualibus conueniat adoptari. Questio. I. Qõ.I.

Ar.p^o Primo ostēdo q xpo:inq̃tum hõ sit filius adoptiuus pris:q̃uis angeli nunq̃ fuerint nõ fily dei:tñ quia per grām sūt fily ṽe dicunt fily adoptiui.ergo silr:q̃uis xpo:etiam inq̃tū hõ:nunq̃ fuerit nõ fili^{us}:tñ q: inquantum hõ:per grām est filius:videt q inq̃tum hõ:sit dei filius adoptiuus. Secūdo. ℭ Item xpo:inq̃tū hõ:est dei filius: aut ergo naturalis:aut adoptiuus nõ naturalis:quia fz q homo:non est eiusdez nature cum deo.ergo fm q homo est dei filius adoptiuus.

In opp^m. Contra. glo.sup illud ad Rom.1.qui pdestinatus est filius dei zc̃.dicit q nõ per adoptiõem filius est:nec adoptiuus filius est.Dicit enim Ambrosi^{us}. Uolui z reuolui diuinam scripturam:z filium dei nusq̃ adoptiuum inueni:sed sicut christus:inquātum deus est naturalr habet:vt sit dei filius:z sit deus:ita inquātum homo per gratiaz habet:vt idem sit dei filius naturalis. Secūdo. ℭ Item de ecclesiaticis dogmatibus.c.2.Natus est fm veritatem nature ex deo dei filius:z fm veritatem nature ex hoie:hominis filius:vt veritas geniti non adoptione nõ appellatiõe:s3 in vtraq natiuitate fily nomē hēet.

Ad qõnē fm mētē alioz p^o. Ad istam questionē voluerūt aliqui dicere q quāuis christus non sit patris filius adoptiuus:tamen cum hac reduplicatione:inquantum homo:potest vere dici patris adoptiuus filius:quia sic non notatur esse filius adoptiuus:nisi ratione nature assumpte que adoptata fuisse videtur:quia prius ordine nature fuit q̃ gratiam haberet: z quia suū esse actuale z reale est ipsum esse in verbo:nec vnq̃ habuit in tempore:nec in instanti aliud esse actuale reale:ideo pri^{us} ordine nature fuit vnita verbo q̃ gratiam haberet in reali esse. Secūda. ℭ Alij dicunt communius q ista:christus est filius adoptiuus neganda est:z etiaz ista: christus inquantum homo:est filius adoptiuus:quia ad hoc q aliquis sit filius adoptiuus regritur q prius duratione:vel ordine nature fuerit non filius adoptantis:

et q per gr̃am assumat in filium: et q per hoc ſm q nos hic loquimur de adoptiõe: ius habeat in possessione: vel hereditate ipsi⁹ adoptãtis: q̃uis aũt duo vltia ɔueniant xp̃o: inquãtum homo: quia tamen nec duratione: nec na tura prius fuit non filius p̃ris q̃ filius: etiam inq̃ztũ hõr cum prius ordine nature: humana natura gr̃am habuit q̃ assumpta fuerit a dei filio. Ideo dici non debet filius adoptiuus: etiam inquantum homo: Secundum autez tenentes hanc opinionem.

Sustẽtat ſcdaz opinionẽ iõ. Ad p̃mũ **Ad primum** in oppositum dõm: q angeli pri⁹ duratione: aut ordine nature fue runt nõ filij q̃ filij: q: prius duratiõe: vel ordine nature fuerũt q̃ hr̃ent gr̃am: per quam adoptati sunt in filios. Christus aũt etiam ſm q homo: nõ fuit prius duratiõe seu ordine nature q̃ esset filius: q: nõ fuit hõ: nisi per as sumptiõem humane nature. Cum ergo plus ordine na ture illa habuerit gr̃am q̃ assumpta fuerit a dei filio: seq tur q prius ordine nature habuit gr̃am q̃ per illã filius dei esset hõ: ex quo pz q filius dei: etiã inq̃ztũ hõ: nunq̃ Ad ſcõm fuit nõ filius. ¶ Ad ſcõm dõm: q xp̃s inq̃ztuz hõ: est fi lius dei per gr̃am: nõ adoptionis: sz vnionis que nãlem filiatiõem nõ excludit: sz per illã cõicaᷓ homini: vñ et ve re dr̃ q filius dei est p̃ris filius nãlis: per cõicatiõnẽ idio matum: q̃uis hec nãlitas filiatiõis sibi nõ ɔueniat rõne Sustẽtat primam. humanitatis: sed rõne suppositi. ¶ Qui aũt tenent pri mam opionem dicũt q q̃uis auctoritates ad ſcdam par tem adducte negẽt xp̃m esse patris filiũ adoptiuũ: nõ tñ Qõ. II. cum ista reduplicatione ſm q homo. Qõ. II.

Ar. p⁹ **Secundo** queritur vtrũ oĩbus creatu ris ɔueniat adoptari. s. rõna libus: et itellectualib⁹. Et videᷓ q nõ: magis in lr̃a. Nos dicimur adoptiui filij: q: cũ nati fue Secũdo. rimus ire filij per gr̃az facti sum⁹ filij dei: sed angeli bea ti: nũq̃ fuerũt filij ire: ergo nõ sunt filij adoptiui. ¶ Itẽ ap̃ls ad Gal. 4. Misit deus filium suũ factum ex mulie re factum sub lege: vt eos qui sub lege erãt redimeret: vt adoptiõez filiorum reciperam⁹. ergo videᷓ q illis solis cõ ueniat adoptari pro quorum redẽptione fact⁹ est homo fili⁹ dei: sed nõ est factus homo pro redemptione angelorũ: ergo angelis non conuenit adoptari.

In opp̃ **Contra.** Job. 1. Cuz venissent filij dei: vt assisterẽt coram dño affuit inter eos: etiaz sathã: sed per filios dei intelligunᷓ angeli dei: ſm glosam iter linea rem. Angeli ergo sunt filij dei non per nãm: nec loquiᷓ ibi de filiatione per creatiõez: q: sic etiam Sathan est fi lius dei. ergo loquitur de filiatione per adoptionem.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriã. **Respondeo** q hominib⁹ q sunt creature rõna les: et angeli qui sunt creature itel lectuales ɔuenit adoptari: q̃uis nõ omnes sunt adopta ti q: tam hoĩes q̃ angeli prius duratiõe seu ordine natu re fuerũt non filij dei q̃ filij: et per gratiaz facti sunt filij. Per hoc habentes ius in bonis glorie ipsi⁹ p̃ris: et ideo tam boni hoĩes q̃ boni angeli dei sunt filij adoptiui.

Ad p̃mũ **Ad primuz** in oppositum dõm: q fuisse filiũ ire accidit adoptioni. et ideo ad hoc q boni angeli sint filij adoptiui nõ requiriᷓ q pri⁹ fuerint Ad 2ᵐ filij ire: sz q esse potuerũt. ¶ Ad ſcõm dõm: q q̃uis ad redimẽdum angelos non fuit filius dei missus: q: lapsus illorum qui peccauerũt est irreparabilis: vt ostẽsum est li. 2. Et illi qui non peccauerunt redemptione non indige bant: ad illos tamen qui non peccauerũt fuit missus mis sione qua mittitur in mentem. Et hec est: per quã imme diate efficiuntur filij adoptiui.

Consequẽter querit de tertio p̃n cipali. Et circa h̃ q̃ runt duo. ¶ Primo vtrum deo ɔueniat aliquez in filium adoptare. ¶ Secundo vtrum cuili bet persone conueniat adoptare. Qõ. I.

Primo ostendo q deo non ɔuenit ali quẽ in filium adoptare: q: ado ptans nõ est p̃n^m essendi ipsi adoptato: sz de⁹ p̃ncipiũ est essendi cuilibet creature. ergo deo nõ ɔuenit aliquã creaturam in filium adoptare. ¶ Itez adoptatio in filium est alicui⁹ psone extranee legitima in filium assumptio: sz nulla creatura est a deo extranea: q: condidit omnes: ergo nullum põt in filium adoptare. — Qõ. I. / Ar. p⁹ / Secũdo.

Contra Jo. 1. Quotquot aũt receperũt eum dedit eis potestatem filios dei fieri: sed non per naturam: ergo per adoptionem. — In opp⁹

Respondeo q deo ex sua bonitate: et benigni tate cõuenit aliquos in filios ado ptare: q: deuz aliquos adoptare in filios est illis dare per gr̃am: ius in participatione sue hereditatis: quãuis eis nõ debebaᷓ per nãm: q: ipsa dei hereditas: qua diues est: est fruitio sui ipsius: cui⁹ fruitiõis participatio nulli crea ture debetur per naturam: sed per gratiam. — Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriã.

Ad primum in oppositum dõm: q maior nõ est vera de adoptãte increato: q q̃uis sint creature p̃n^m eẽndi: nõ tñ per nãm: nec de sua sb̃a p̃ducit eam. ¶ Ad ſcõm dõm: q pro tãto creatura est deo extranea: quia non est de substantia eius: nec per naturam habet ius in dei hereditate. Qõ. II. — Ad p̃m / Ad 2ᵐ / Qõ. II.

Secundo queriᷓ vtrũ cuilibet psone cõ ueniat adoptare. Et videtur q nõ: q: filie nõ põt adoptare: qui nõ põt gñia re: sed posse gñare soli psone p̃ris ɔuenit: ergo sibi soli ɔuenit adoptare. ¶ Itẽ ad Gal. 4. Misit de⁹ fi lium suũ factũ ex muliere: et paũ post sequiᷓ: vt adoptio nez filiorum reciperem⁹. ergo vr̃: q nõ ɔuenit alicui psone adoptare nisi psone filij. ¶ Itez ad Rom. 8. Accepistis spiritum adoptionis. ergo videtur: q adoptare conue niat soli persone spiritus sancti. — Ar. p⁹ / Secũdo. / Tertio.

Contra. facere filios per creationem cõuenit cuili bet psone: q: tres psone sunt vnus creator. ergo similiter facere filios per adoptionem. — In opp^m.

Respondeo q cuilibet psone ɔuenit adoptare: sicut. n. dicit Augu. 1. de trini. c. 4. Pater et fili⁹ et spũs ſcũs sicut inseparabiles sunt: ita inse parabiliᷓ opanᷓ: cũ ergo adoptare sit facere in creatura ef fectũ gr̃e: per quã hz ius in pticipatione hereditatis di uine: seqᷓ q adoptare sit a tota trinitate: q̃uis ſm diuer sos respect⁹ aliqñ appropietᷓ vni psone: aliqñ alij. Patri enim appropriaᷓ: q: solus põt gñare: et q: sibi appropriaᷓ missio filij: per quã facta est adoptio filiorum. Filio etiã ap propriaᷓ: inq̃ztum per eius passionẽ sumus deo reconci liati. et spũi sancto appropriaᷓ: inq̃ztum sibi appropriatur donum gratie: per quã formaliter adoptamur. — Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriã.

Ad primum in oppositũ dõm: q q̃uis filius et spũs ſcũs nõ possit p̃ducere fi lios gñando: p̃ducunt tñ filios per creationez: et hi sunt qui adoptanᷓ. ¶ Ad ſcõm dõm: q q̃uis per missionem filij receperim⁹ adoptionez filiorum: tñ q: illa missio a tota trinitate facta est a tota trinitate sum⁹ in filios adoptati. ¶ Ad tertium dicẽduz: q illud verbum dictum est per appropriationem ratione supra dicta. — Ad p^m. / Ad 2^m / Ad 3^m

Consequenter queriᷓ de quar to p̃ncipali. Et circa hoc queruntᷓ duo. ¶ Primo vtrũ p̃de stinatio christi sit cõformis p̃destinationi nr̃e. ¶ Scdo vtrũ sit cã predestinationis nr̃e. Qõ. I. — Qõ. I.

Primo ostẽdo q p̃destinatio xp̃i nõ sit ɔformis p̃destinatiõi nr̃e: si ali quid dr̃ de duob⁹ ſm eandẽ rõnem dr̃ de illis vniuoce: vt hr̃i põt per p̃hm in lib. p̃dicamen torum: sed p̃destinari nõ ɔuenit xp̃o: et nobis vniuoce: cum ipse sit de⁹: et nos creature: et nihil vniuoce dicaᷓ de deo: et creatura: — Ar. p⁹ / Cap. I.

Secũdo. T.c.7. ⁊ creatura.ergo nõ est eiusdem rõnis sua predestinatio:⁊ nostra. ¶ Item ſm sniam phi.5.phy. Differẽtie motuũ ⁊ operationum ɔ̃siderant penes terminos:ſ3 filiatio naturalis:ad quã ordinata fuit p̃destinatio christi:⁊ filiatio adoptiua:ad quã ordinata est predestinatio nostra eiusdẽ rationis non sunt.ergo nec ista predestinatio:⁊ illa.

In opp^m Scdo **Contra.** p̃paratio gratie in p̃senti:⁊ glorie in futuro:⁊ rõ vtriusq̃ p̃destinationis. ¶ Item exemplar:⁊ exemplatũ sunt eiusdẽ rõnis. Unde primo ethi.c.7. In per se hoie q̃ aliqui ponebãt exẽplar hoīs:⁊ in hoīe mãli vna ⁊ eadem est rõ que hoīs: sed ſm glosam super illud ad Rom.1. Qui p̃destinat⁹ est preclarissimum exemplar nostre p̃destinatiões p̃cessit in xp̃o.ergo eiusdem rationis est vtraq̃ predestinatio.

Ad q̃nẽ ſ3 mẽtẽ p̃priã. **Respondeo** q̃ cum cuiuslibet operatiõis specifica dĩia ɔ̃sideratur per cõparationem ad terminum ad quem:specifica etiã dĩia p̃destinationis penes terminũ ad quẽ accipitur:terminus autẽ ad quem fuit ordinata p̃destinatio xp̃i non tm̃ fuit vnio que est per habitum:⁊ actum glorie:sed etiã vnio in persona. Predestinatio aũt nostra non ordinat ad vnionem:que est in persona:ordinat tñ ad illam que est per habitũ ⁊ actum glorie.⁊ sic p3 q̃ terminus ad quem fuit ordinata p̃destinatio xp̃i:longe est perfectior termino ad quem ordinatur p̃destinatio nostra:ita vt nõ pure vniuoce cõueniat vtraq̃ perfectio:nec pure equiuoce:q2 plus cõueniunt q̃3 in noīe:sed analogice:⁊ sic videtur dicendũ de predestinatione christi respectu predestinationis nostre.

Ad p^m **Ad primum** dicẽdũ:q̃ natura diuina christi non fuit p̃destinata:nec xp̃s potentia diuine nature:ſ3 humana nã christi fuit p̃destinata:⁊ ipse rõne humane nature:rõne cui⁹ aliquid p̃t esse
Ad scðm cõmune sibi:⁊ alijs hoībus. ¶ Ad secũdum dicẽdũ:q̃ primus effect⁹ p̃destinationis christi fuit humane nature vnio p̃sone filij dei:ad quem sequit:q̃ homo fuit summi patris filius naturalis:q̃uis aũt illa vnio nõ sit eiusdem rõnis vniuoce cũ vnione qua alij homines vniunt cum deo per habitum ⁊ actum glorie:est tamen eiusdem rõnis analogice:inquãtum tota perfectio istius comprehendit in illa:⁊ ab ea improportionabilr̃ exceditur.

Ad p̃mũ in opp^m. **Ad primum** ad partem aliam dicẽdũ:q̃ p̃paratio grẽ in p̃senti:⁊ glorie in futuro non est tota rõ p̃destinationis xp̃i:sed cũ hoc xp̃m predestinari:fuit nãm humanam preordinari ad hoc:vt
Ad 2^m vniret cum p̃sona filij dei. ¶ Ad scðm cum dicit:q̃ exẽplar ⁊ exemplatum sunt eiusdẽ rõnis ⁊c̃.dicẽdum q̃ cũ causa aliquo mõ sit exemplar effect⁹:inq̃tũ ſm Diony. scðo.c.de di.no.causata habent. receptas imagines suarum causarum:sicut cã vniuoce agens:est eiusdem rõnis vniuoce cum suo causato:vt p3:cum homo gñat hoīem:⁊ causa non vniuoce agens:non est eiusdẽ rõnis vniuoce cum suo causato:vt p3:cum motus gñat calorem:⁊ sol p suos radios ignem:sic dico q̃ est aliqd exemplar:qð est eiusdẽ rõnis vniuoce cum exemplato:⁊ aliqð qð non est eiusdẽ rõnis vniuoce:ſ3 analogice:⁊cũ exẽplato:⁊ tale exemplar est p̃destinatio xp̃i respectu p̃destinatiõis nr̃e. Qõ. II.

Qõ.II. **Secundo** querit sine argumẽtis vtrũ predestinatio christi sit causa predestinationis nostre.

Ad q̃nẽ ſm mẽtẽ p̃priã. ¶ Respõdeo q̃ aliquo modo sic:aliquo modo nõ. Nostra.n.p̃destinatio est dei p̃scientia practica respectu salutis nostre:⁊ nr̃e ordinationis in salutem. Ipsa aũt dei p̃scientia practica q̃ est p̃destinationis p̃ncipale significatum in deo est:⁊ realr̃ idẽ est qð deus:⁊ iõ quantum ad illud nihil est causa p̃destinatiõis nostre:ſ3 salus nostra:⁊ nr̃a preordinatio in salutem per finalem grãm: cũm hñt. Sunt enim qdam p̃destinatiõis effect⁹:⁊ quãtum ad hoc p̃destinatio xp̃i causa est effect⁹ p̃destinatiõis nostre:inquãtum per effectũ p̃destinationis xp̃i:qui p̃ncipalr̃ est vnio humane nature cum p̃sona filij dei.ɔ̃fert nobis de⁹ nr̃e p̃destinatiõis effectũ. Un̄ ap̃ls ad ephe.1. Predestinauit nos in adoptionem filiorum per iesum xp̃m. Quõ aũt effectus p̃dict⁹ p̃destinationis xp̃i se habeat ad nr̃am salutem specialius patebit inferius per q̃ões que fient de merito xp̃i:⁊ de efficacia passionis eius:⁊ p̃pter hoc de predicta questione breuius pertransiui.

Circa litteram. Quidã dicunt xp̃m ſm hoīem non esse p̃sonam:nec aliqd:p̃mum ɔ̃cedẽdũ est:non enim inq̃tũ hõ:est persona:ſ3 2^m falsum est. Inquãtum.n.homo aliqd est:2^m multiplicem h3 rõnem. Uult dicere q̃ hec dictio ſm:cuz dĩ xp̃s ſm q̃ homo:p̃t noīare ɔ̃comitantiam:vel cãm. Notãdũ tamẽ q̃ cum dĩ xp̃s ſm q̃ homo:hec dictio ſm magis p̃p̃rie notat cãm q̃3 ɔ̃comitãtiam:⁊ magis p̃p̃rie cãm p̃cisam: q̃3 non p̃cisam. Illa tñ persone descriptio nõ est data pro illis trib⁹ p̃sonis:qð est verum:si stricte accipiant ea que in diffinitione ponunt: Sed boetius illa large accipit:cũ dicit in li.de duab⁹ naturis:⁊ vna p̃sona xp̃i q̃ persona est rõnalis nature īdiuidua substãtia. Ut aũt ipse ens hõ sit filius dei per grãm h3 pro tanto.s.q̃ filius dei factus est homo non per nãm:sed per grãm. Nõ sic dĩ filius natura:sicut dĩ deus nã:dĩ enim deus natura:quasi formalr̃:ſ3 dicit filius nã:p̃pter modũ originis:q2 p̃ducunt p modum nature. Nature filius:nõ q2 natura ipm genuerit: q2 diuina natura nec gñat:nec gñatur:ſ3 q2 p̃ductus est per modum nature. Dici p̃t christũ filium virginis eẽ natura:vel naturalr̃:⁊ gratia:quia inquãtum homo est filius virginis natura exponẽdo:vt supra expositum est: Nõ vniuoce nec
⁊ inquãtum deus grã. Sed non talis hic filius:quia nos equiuoce
sumus filij dei per adoptionem:ipse vero per nãm:⁊ nõ ſ3 analo-
dicit filiatio de vtraq̃ p̃dictarum filiationum vniuoce: gice dĩ fi-
nec pure equoce:sed analogice. Origine non adoptiõe: liatio de
hoc dicitur ɔ̃tra Nestorium:qui cum poneret in christo adoptiua
duas personas.s.creatam ⁊ increatam:non potuit ipsum ⁊ nãli.
ponere filium nisi per adoptionis gratiam. Ueritate non Error nestorij.
nũcupatione:hoc dici p̃t ɔ̃tra Sabellium:qui ponebat Error sabellij.
personas distingui nullo mõ realr̃:sed nominalr̃ tm̃. Natiuitate non creatione. Hoc dictum est cõtra Arrium qui Error arrij.
dicebat christum esse creaturam:ita sane:quia filius dei: etiam ſm q̃ homo:non est filius adoptiuus:vt in q̃stionibus ostensum est. Sane dici p̃t:vult dicere in sua responsione q̃ concedẽdum est q̃ filius dei:inquãtum homo:fuit predestinatus:vel q̃ filius dei fuit predestinatus esse homo:⁊ q̃ humana natura predestinata fuit:vt persone filij dei vniretur.

¶ Utrum christus sit creatura siue creatus vel factus. Distin. XI. Dist.11.

Solet etiam queri vtrum debeat simpliciter dici atq̃ cõcedi christum esse factum vel creatum: vel creaturam. Ad qð dici potest:hoc simplr̃ ⁊ absq̃ determinatiõe minus ɔ̃gruenter dici:⁊ si q̃nq̃ breuitatis cã simpliciter denũcietur: nunq̃ tñ simpliciter debet intelligi. Quia vt Aug.in.j. lib.de trinitate ait. Cum de christo loquemur quid ſm qd ⁊ p̃pter quid dicatur:prudẽs ⁊ diligens ac pius lector itelligere debet. Qui xp̃m vel dei filiũ:non esse factũ vel creaturã i.j.li.de trini.ostendit ita inquiens. In principio erat verbum:⁊ verbum caro factum est:⁊ omnia per

(margin: De cõicatiõe idiomatũ ⁊ p̃prietatum respicientiũ p̃sonã prout sonat idest credibilitatẽ:vt p̃dicatiõ creatio:incepio.c.6. Augu.)

ipsum facta sunt. Neq3 dicit omnia nisi que fa
cta sunt. i. omnem creaturã. Unde liquide ap
paret ipsum factum non esse: per quem omnia
facta sunt: z si factus non est: creatura non est.
Si aũt creatura nõ est: eiusdem cum patre sub
stantie est. Omnis enĩ substãtia que deus nõ
est: creatura est: z que creatura nõ est: deus est.
Sz si filius nõ est eiusdẽ substãtie cuius pr̃: er
go facta substantia est: z si facta substantia est:
non oĩa per ipsum facta sunt. At omnia per ip
sum facta sunt: facta ergo substãtia non est: sed
vna cũ patre infecta substãtia est. Itẽ in eodẽ.
Si vel filium fecit pater quẽ nõ fecit ipse fili9:
non oĩa per filium facta sunt. At omnia per filium facta sunt. Ipse ergo factus nõ est: vt cũ
pr̃e faceret oĩa que facta sunt. Idẽ in li. lxxxiij.
questionũ. Dicit̃ creatura quicq̃d fecit pater
deus per filiũ qui nõ põt appellari creatura:
Ambro. qm̃ per ipsum facta sunt oĩa. Ambro. in li. de
Marci. vltimo. trini. Probemus inq̃t creaturã nõ esse dei filium: audiuimus enim in euangelio dñm man
dasse discipulis p̃dicare euãgeliũ vniuerse crea
ture qui vniuersam creaturam dicit nullã exci
pit: z vbi sunt qui creaturam xp̃m appellant?
Nam si creatura esset sibi mãdaret euãgeliũ
predicari: z subiectus esset vanitati: quia testãte apostolo: oĩs creatura vanitati subiecta est.
Rom. 8. Nõ ergo christus creatura est: sed creator: qui
docẽde creature discipulis mandat officium.

De perfidia z pena Arrij.

Arrij hec fuisse p̃fidia legit̃ vt christum creaturam faceret. Ideo effusa sunt Arrij viscera
atq3 crepuit medius p̃stratus in faciem: ea q̃bus christũ negauerat feda ora polluit9. His
alijsq3 pluribus testimonijs instruimur nõ debere fateri simpliciter xp̃m esse factum vel crea
turã: sed addita determinatiõe recte dici põt:
vt si dicat̃ factus s̃m carnem vel s̃m hominẽ:
vt factura humanitati: non deo attribuat̃. At
Ambro. enim ait Ambro. in primo li. de trini. Nõ de9
factus est: sed deus dei filius natus est: postea
Gal. 4. vero s̃m carnẽ homo fact9 ex Maria est. Misit enim deus filium suum factum ex muliere:
factũ sub lege. Filium inq̃t suum. s. non vnum
de multis: cum dicit suum generationis eterne proprietatẽ signauit. Postea factũ ex muliere asseruit vt factura nõ diuinitati: sz assumptioni corporis ascriberetur. Factum ergo ex
muliere dicit p̃pter carnis susceptionẽ: sub le
ge p̃pter obseruãtiam legis: generatio generationi non p̃iudicat nec caro diuinitati. Deus
enim eternus incarnationis sacramẽtũ suscepit: non diuiduus: sed vnus z in vtroq3 vn9. s.
diuinitate z corpore. Non enim alter ex patre:
alter ex virgine: sed idem aliter ex patre: aliter
ex virgine: qui factus est s̃m nostre susceptionẽ
nature: nõ s̃m eterne substãtiam vite: quem le
gimus primogenitum: z vnigenitum: primogenitum q2 nemo ante ipsum: vnigenitum q2 nemo post ipsum. Ex his euidẽter tradit̃ qua intelligentia accipiendum sit cum dicit̃ christus
factus: vel simplr̃ vel cũ additamẽto: vt factu
ra. s. vel creatura nõ ad assumẽtem deũ: sz ad
assumptum hoiem referatur. in deo enim crea
tura esse nõ potest: vt Ambro. ait in. j. li. de tri.
Nunq̃d dicto factus est christus. Nunq̃d mã
dato creatus est christus? Quomodo aũt creatura esse in deo põt. Et enim deus nature simplicis est non coniuncte atq3 composite: cui nihil accidat: sed solum qd̃ diuinũ est in natura
habeat sua. Et si ergo christus s̃m hominẽ dicitur creatura: non tñ simpliciter predicandus
est creatura. Nec ex eo q christus s̃m hominẽ
dicitur esse creatura: potest quis progredi sic argumẽtando. Si s̃m q homo christus est creatura vel rationalis vel nõ: vel que est deus vel
non nitens per hoc p̃bare christũ esse aliquid
non diuinum: quia quod ipse est s̃m hominem
ipse est. Et ideo si s̃m hominem est aliqua sub
stantia nõ diuina est vtiq3 aliq̃d non diuinum.
Sed ex tropicis locutionib9 non est recta argumẽtationis p̃cessio. Illa aũt locutio tropica est
qua xp̃s dr̃ creatura vl̃ simplr̃ vel cũ adiũctiõe.

Solet etiam queri. Superi9 determinauit magr̃ de cõmunicatione idiomatũ respicientium p̃sonam:
z ad nobilitatem ptinẽtiũ. Hic determinat de
cõmunicatione idiomatũ respicientium p̃sonã
z pertinẽtium ad defectum. Et diuidit̃ in partes duas:
q2 primo determinat de idiomatis ptinẽtib9 ad defectũ
cõicatiõe. Scdo de cõditionib9 nature assumpte di. 12.
que s̃m quosdam: ibi incipit. [Solet etiam queri.] Prima in duas: p̃mo inquirit: vtrum cõcedendũ sit christũ
creaturam esse. Scdo vtrum cõcedẽdum sit: q incepe
rit homo ille. ibi. [Post p̃dicta.] Prima in tres. Primo ostendit q nõ debet dici creatura simplr̃: z absolute.
Scdo q põt dici cũ determinatiõe: vt si addat s̃m car
nem: vel s̃m hoiem. ibi. [His alijsq3.] Tertio excludit quãdam obiectionem que videret̃ posse fieri ad contrarium. ibi. [Si ergo christus.]

Circa hanc dist. querunt̃ tria principalr̃. Primo vtrũ creatura possit dici de xp̃o simplr̃ sine determinatione. Scdo vtrũ cũ determinatione. s. s̃m
q homo. Tertio vtrum cõcedendũ sit q ille homo
demonstrato christo inceperit esse. Circa primũ queruntur duo. Primo vtrum hec sit concedenda Fili9
dei est creatura. Secundo vtrũ hec sit concedenda.
Christus est creatura. Questio. I. Q. 1.

Primo ostẽdo q hec sit vera. Fili9 dei
est creatura: q2 in p̃sona illi9 sapientie que filius dei est dicit̃ ecclesiastici. 24. Ar. p9
Ab initio z ante secula creata suz rc̃. Itẽ Ec. 7. Secũdo.
s̃m sentẽtiã phi. 5. phys. Generatio est de nõ eẽ in esse:
sed filius dei est a patre genitus: ergo p̃ductus est de nõ
esse in esse: sed omne sic productum est creatura. Itẽ Tertio.
omne qd̃ sibi relictum resolueret̃ in non esse productũ est

X.c.45. de non esse in esse: q: sm phm tertio phy. Omne ex quo est in illud resoluit: sed filius dei si sibi relinqueret: resolueret in nó esse: cum suum esse habeat ab alio. s. a pře: ergo filius dei pductus est de nó esse in esse: sz hoc est proprium creature: ergo z filius dei est creatura.

In opp^m Contra. eccle. 24. in persona sapientie que est filius dicit. Ego ex ore altissimi pdij primogenita ante omnem creaturam: qd nó esset verum si eét creatura. ¶ Itez nó est creatura: per quá creata sunt omnia: sed per verbum qd est filius dei creata sunt omnia: qz vt dicitur Joan. 1. Omnia per ipsum facta sunt: ergo filius dei non est creatura.

Scdo

Ad qōnē sm méte ppriaz. Filius dei nó ē creatura.

Respondeo q hec est falsa: filius dei est creatura: Quelibet eniz creatura: aut est pducta de nihilo imediate: aut mediate: qd dico de creaturis q pducunt de mā que de nihilo est pducta: sed filius dei non est de nihilo pductus: nec mediate nec imediate: qz productus est de tota substātia patris q nó e pducta: vt patere pōt ex his que in pmo libro dicta sunt: ergo filius dei non est creatura. ¶ Preterea nulla creatura pōt habere idez esse in numero: cū esse pncipij a quo producit: sed filius dei hz idez esse: cum esse illius a quo pducitur: quia terminuz psonaz est eadem eēntia in numero: vt in pmo lib. declaratum est. ¶ Preterea filius naturale pducitur a patre. Principiū autez naturale pducens: pductum assimilat sibi quātum pōt. Unde si non producit ipsum sibi equalem: aut hoc est ppter debilitatem sue virtutis in pducēdo: aut hoc est: qz natura produci non est capax equalitatis cuz pducente: sed virtus patris in pducendo nó est debilis: cum sit infinita: nec natura ipsius filij repugnat equalitati sui cum patre: cū eadem sit natura přis z filij. Restat ergo q pater filium genuit sibi equalē: cū quo stare nó pōt: q sit creatura: quia creatura creatori equari nó pōt. Merito ergo dānata est opinio impij Arrij tanq̄ heretica: qui posuit filium dei eē creaturam. z est illa opinio ab Augu. sup Joan. z in pluribus alijs locis efficaciter reprobata.

Error arrij.

Ad p^m Ad primum in oppositū dicēduz: q illud verbum vel intelligit de sapia creata nature angelice: que creata dicit ante secula tēporalia dignitate prior nó duratione nisi restringam^s tēpo ad mensuraz motus celi: qd secūda die creatū est: qd Gen. pmo dicit firmamētum. ¶ Uel pōt dici q verbum pdictum intelligit de filio dei: quātum ad nām assumptam: que z si ante secula creata nó fuerit: ab eterno tamē preuisa fuit creari. Unde glosa super pdictum verbum: Sacrm incarnationis ante seculū pscitum: z pdestinatuz pmanet in seculum seculi. ¶ Ad scdm dicēdum: q illud verbū pōt intelligi de gñatiōe creature in qua genitū accipit aliud esse ab esse gñantis: qz generatio esse nó potest: sine pmutatione. ¶ Ad tertium dōm: q cum idē sit esse přis z filij: esse filij nullo modo resolubile est in nó esse: sicut nec esse patris: vnde si esset possibile q hypostasis filij eēt sola in diuinis: non magis eēt resolubilis in non esse q̄z hypostasis patris: sed remanere solam hypostasim filij in diuinis non tm̄ est impoĺe: sed etiam includit incōpossibile: quia de ratione eius est relatio filiationis: per quam refertur ad patrem. In diuinis enim relationes constitutiue personarum sunt subsistentes: z sunt ipse hypostases.

Ad scdm

Ad 3^m

¶ Questio. II.

Q̄o II. Secundo queritur vtrum hec sit concedenda: christus est creatura. Et videtur q sic: quia quicq̄ est minor patre est creatura: sz christus de se ipso dicit Joh. 14. pater maior me est: ergo est creatura. ¶ Itez de quocūq̄ predicatur inferius z superius: sz creatura est superius ad hominem: ergo cum hec sit vera: christus est homo: videtur q hec sit vera: christus est creatura. ¶ Item hec est vera christus natus est de virgine: ppter hoc q assumpsit in virgine naturam humanam: ergo a simili vere potest dici creatura: ppter humanaz naturā assumptam que est creata. ¶ Item in christo duplex est natura. s. diuina que increata est: z humana q creata est. Cuz ergo ppter naturaz diuinā: hec sit vera: christus est creator: videtur similr q ppter naturam humanam: hec sit vera: xp̄s est creatura. ¶ Item si aliqd natum est alicui puenire sm aliquā eius partem: z non sm totum si sm illā partem sibi pueniat: conuenit sibi simplr. Unde ille q est crispus in capite: simplr est crispus: sed esse creaturaz non est natuz puenire christo: nisi rōne humane nature. Cum ergo natura humana christi sit creatura: videt q hec sit simplr concedenda: christus est creatura.

Ar. p^o

Secūdo.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

In opp^m Contra. hec est falsa: filius dei est creatura: vt in precedenti qōne visum est: sz xp̄s est filius dei. ergo hec est falsa: christus est creatura.

Ad qōnē sz méteʒ ppriā.

Respondeo q hec non est pcedenda: christus est creatura: qz ē heresis Arrij ppinqua: qui ponebat psonam christi esse creaturā: z sic faciliter posset homines inducere in errorem qui q diceretur de christo rōne humane nature referri crederent ad psonam: non etiam est pcedenda: qz simplr de virtute sermonis est falsa: qd sic pz. Si enim aliqd natum est pueníre: vt in pluribus: alicui toti sm quālibet sui partez: si sibi puenit rōne alterius partis minus pncipalis tm̄: nó pōt vere pdicari de toto: sine determinatione. Unde qz albedo nata est conuenire: vt in pluribus superficiei totius corporis: sm quālibet sui partez: si sibi cōueniat rōne alterius partis minus principalis tm̄: nó ppter hoc vere pōt dici pdicari de toto sine determinatione. Unde si corpus est album: sm manum: non ppter hoc vere pōt dici sine determinatione esse albū. Sz creari vt in pluribus: non tm̄ natum est conuenire nature ipsius hominis: sed etiā supposito: z forte magis. Unde nó tm̄ creatura est natura petri: sed etiam sua persona: z sic de omnibus alijs hominibus christo excepto. Cum ergo christi suppositum nó sit creatum: vt eius natura diuina: sz tm̄ natura eius humana que incomparabilr minus est pncipalis in christo: q̄z suppositum: z diuina natura: xp̄s sine determinatiōe nó potest vere dici creatura. ¶ Preterea esse pmo z principaliter est suppositi. nature enim conuenit inquātum est in supposito: z accidētibus inquātum sunt q̄dam dispositiones suppositi seu nature: z ideo cuz esse pdicatur de christo: sine aliqua determinatiōe de virtute sermonis intelligitur esse suppositi: sz esse suppositi: siue persone xp̄i increatum est esse: ergo q pdicatur de xp̄o sine determinatione est esse increatum. ergo christus sine determinatione nó vere pōt dici esse creatura. ¶ Preterea in ppositione in qua pdicatū enūciatur de subiecto simpliciter: absq̄ omni determinatiōe pdicatuz refertur ad illud qd supponitur per subiectum: sz in ista ppositione christus est creatura: enūciatur pdicatum de subiecto sine omni determinatione: z per hoc subiectum qd est christus: supponitur christi psona. ergo in predicta ppositiōe eē creatura refertur ad christi psonam: sed psona christi non est creata: cuz sit eterno: ex quo sequitur q hec sit falsa: christus est creatura.

Ad p^m Ad primum in oppositum dicēdum: q ista ex ore saluatoris plata: pater maior me est magis fuit simpliciter concedenda q̄z esset ista ex ore meo plata: pater maior est christo: qz saluator per hoc pnomen me demonstrando suam humanam naturā intellectum audientium referebat ad intelligēdum illā maioritatez respectu humane nature que est in christo: z ita ex vi illius demonstrationis equalebat ppositioni dicteʒ cum ista determinatione: inquātum homo. ¶ Ad secundum dicēdum: q quāuis creatura sit superius ad hoiez:

Ad 2^m

Quō cre inquantū homo accipit rōne humane nature:ꝫ ad oēm
atura ē su personam hominis creatam:tñ nō est superius ad perso
peri⁹ ad nam hoīs increatam:talis aūt est psona hominis xp̄i:ad
hoīem. quā refert esse creaturam:cum xp̄s sine determinatione
Ad 3ᵐ dicit esse creatura. ¶ Ad tertium dōm:ꝙ quāuis nasci
de muliere:vere conueniat ꝫ supposito ꝫ nature:tñ non
est natū ꝯuenire supposito nisi rōne corporis:qḋ trahitur
a matre:ꝫ ideo qꝛ christus rōne corporis natus est de ma
tre:pōt vere dici simplr:ꝫ absqꝫ omni determinatiōe:na
tus est de virgine:sicut⁹ videmus:ꝙ qꝛ crispitudo nō est
nata ꝯuenire homini:nisi rōne capitis:iō simplr pōt di
ci homo crispus si habeat caput crispū:sꝫ creari non tm̄
ꝯuenit nature petri:sꝫ etiā psone:psona aūt christi icrea
Ad 4ᵐ ta est. ¶ Ad quartū dicēdum:ꝙ quāuis in xp̄o sit natu
ra diuina ꝫ humana:non tñ sic potest dici creatura:sicut
creator:qꝛ persona xp̄i nō pōt dici esse natura humana:
sed vere dī ꝙ est natura diuina per realem identitatem.
Ad 5ᵐ ¶ Ad qntuꝫ dōm:ꝙ maior falsa est:qñ indiuiduis illi⁹
speciei:vt in plurib⁹ natum est illud conuenire:sm̄ quālī
bet ipsaruꝫ partem. Unde q̄uis ethyopes non sint nati
esse albi:nisi sm̄ dentes:non tñ ꝓpter hoc ꝯcedendū est
ipsos esse albos simplr. Unde nō valuit exemplū de cri
spitudine:qꝛ crespitudo non est nata conuenire alicui in
diuiduo humane speciei:nisi sm̄ caput. Sed eē creaturā
quātum ad naturam ꝫ suppositū ꝯuenit omnib⁹ homini
bus christo excepto:cui non pōt conuenire nisi sm̄ natu
ram humanā:ꝫ ideo quāuis sm̄ naturam humanaꝫ sibi
conueniat:non tamen propter hoc debet concedi ipsum
esse creaturam simpliciter.

Consequenter querit de secun do pncipali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtruꝫ hec sit vera. xp̄s sm̄ ꝙ homo est creatura. ¶ Se cundo vtrum ea que sunt humane nature vere possit di ci de christi persona. Q̄ō. I.

Qō.1. Primo ostēdo ꝙ hec sit falsa: Christus
sm̄ ꝙ homo est creatura: quia
Ar.p⁹ si xp̄s sm̄ ꝙ homo esset creatura pari rōne ꝙ
homo posset dici filius adoptiuus. Sed xp̄s
Secūdo. sm̄ ꝙ homo:nō est filius adoptiuus:vt superius ostēsuꝫ
est. ergo nec sm̄ ꝙ homo:creatura est. ¶ Item xp̄s non
est creatura sm̄ ꝙ hic homo:q est petrus:nec sm̄ ꝙ hic
hō:qui est Joānes:ꝫ sic de alijs:nec sm̄ ꝙ hic homo:q
est xp̄s:qꝛ hec est falsa. Christus est creatura:ergo non est
Tertio. creatura sm̄ ꝙ homo. ¶ Item phs pmo prior. dicit ꝙ
Cap.35. reduplicat ad primam extremitatem:ponēduꝫ est nō ad
medium:sed si sic argueret christus sm̄ ꝙ homo:est crea
tura: Sꝫ hic hō demīato christo est xp̄s. ergo hic homo
sm̄ ꝙ homo est creatura:creatura esset pma extremitas:
ergo hic reduplicatio sm̄ ꝙ homo non determinat chri
stum:sed creatura:ergo hoc totuꝫ creatura sm̄ ꝙ homo
enūciatur de xp̄o rōne persone:cum sm̄ ꝙ homo nō sit
determinatio subiecti:vt ostensum est.

In opp^m Contra. aplš ad Rom.1. dicit de christo ꝙ sanctus est ex semine dauid sm̄ carnem: ergo sm̄ carnē est creatura:quia omne factum creatura est.

Ad qōnē sm̄ mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ quāuis hec sit falsa. xp̄s est crea tura:vt in pcedenti qōne:ostēsum est:tñ hec est vera:xp̄s sm̄ ꝙ homo est creatura: qꝛ per virtutem huius determinationis sm̄ ꝙ hō enūciatur pdi catum de subiecto:nō rōne psone:sed rōne humane na ture:ꝫ qꝛ humana nā creatura est:iō pdicta ꝓpositio re cipit tanqꝫ vera:q̄uis aliquo mō sit ꝓpria. Dicit.n. ma gister in lra talem locutionem esse tropicam.

Ad pmū Ad primum in oppositū dōm:ꝙ eē filiuꝫ ado ptiuū nō est natū ꝯuenire nisi pso ne illius qui est fili⁹ adoptiuus:sꝫ eē creatum hūi natū est ꝯuenire nāe:ꝫ iō si diceret xp̄s fili⁹ adoptiuus sm̄ huma nā nām nō posset verificari per hoc ꝙ diceret humana
et⁹ nā filia adoptiua:sicut hec:xp̄s sm̄ ꝙ hō est creatura
Ad 2ᵐ verificat p hoc ꝙ hūana nā xp̄i est creatura. ¶ Ad scōꝫ
dōm:ꝙ q̄uis hec non sit vera xp̄s sm̄ ꝙ hic hō vel ille
est creatura tñ hec est vera xp̄s sm̄ ꝙ homo est creatura:
Ad 3ᵐ. qꝛ cum dī hic hō vel ille demīatur psona:sed cum dī hō
in pdicta ꝓpōne accipit pro nā. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ illud
verbum phi intelligēdum est:q̄ztū ad resolōnē termino
rū volēs dicere:ꝙ qñ syllogizat cū reduplicatiōe maior
extremitas ꝫ illa reduplicatio accipiunt pro vno termi
no nō ꝙ velit dicere ꝙ sit determiatio maioris extremi
tatis absolute:qḋ pꝫ per syllm̄:quē ponit p exēplo q est
hic:boni est disciplina in eo qḋ bonū:sꝫ iustitia est bonū:
ergo iustitie est disciplina in eo qḋ bonuꝫ. Si.n. vt dicit
ibidē reduplicatio poneret cum medio minor ꝓpō esset
falsa:ꝫ nō intelligibilis:que esset hec:iustitia est bonum
in eo quod bonum. Questio. II.

Qō.II. Secundo querit vtrum ea q̄ sunt natu re humane:vere pñt dici de
Ar.p⁹ xp̄i psona. Et vī ꝙ nō:ideo.n. ꝓprietates diui ne nāe dicunt de psona xp̄i:qꝛ psona xp̄i est di uina nā:sꝫ psona xp̄i nō est humana nā. ergo ꝓprietates
Secūdo. humane nāe nō pdicāt de xp̄i psona. ¶ Itē humana nā
est assumpta:psona xp̄i non est assumpta. ergo aliqd vere
dī de humana natura:qḋ nō vere dī de christi persona.

In opp^m. Contra. si aliqd pdicatur de aliquo oīa que dicunt de illo pdicato:dicunt d subiecto illo:sꝫ hō
Secūdo. pdicatur de xp̄i psona. ergo q̄cūqꝫ pdicātur de hoīe pdi
cāt de ea. ¶ Item q̄cūqꝫ ꝯueniunt nāe pdicant de sup
positis illius. Uñ sicut vere dī petrus est hō:ita vere dī
petrus est risibilis:sed persona xp̄i est suppositum huma
ne nature. ergo quecūqꝫ conueniunt humane nature ve
re possunt dici de christi persona.

Ad qōnē sm̄ mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ humana nā dupli pōt ꝯsidera ri:vno mō inq̄ztū est se hīe ad sup positum:quasi ad similitudineꝫ forme illius. Alio modo inquātum apta nata participari a pluribus. ¶ Primo
modo nā humana:ꝫ oīa que sibi ꝯueniunt pdicantur de
supposito in concreto nō in abstracto:vere.n. dī petrus
est homo:petrus ē risibilis:petrus ē bipes:ꝫ sic de alijs.
non tamen vere dicitur:petrus est natura humana:vel
humanitas:vel risibilitas:vel bipeditas:ꝫ sic de alijs:cu
ius ratio est:qꝛ natura humana nominat absolute:ꝫ cuꝫ
precisione illud quo homo est homo. Petrus autem no
minat illud in cōcretione ad aliquas ꝓprietates que ad
actualē hoīs existētiaꝫ requirunt:que tñ de esse hoīs nō
sunt. Uñ quāuis nā humana nō sit petri forma:qꝛ noiat
totam eēnciam petri:tñ quasi ad similitudinem forme se
habet. ¶ Si aūt consideretur nā humana:inq̄ztum est
apta nata participari a pluribus:sic cōuenit sibi ista scḋa
intētio:que noiatur nomine spēi:que opposita est inten
tioni scḋe que ꝯuenit petro que significat noīe īdiuidui:
ꝫ ideo nō opꝫ ꝙ ea q̄ ꝯueniunt nāe humane sic ꝯsiderate
vere possint pdicari de supposito. Cū ergo psona xp̄i sit
suppositū nāe humane oīa q̄ nāe humane ꝯueniūt:put
ꝯsiderat pmo mō nō scḋo vere pdicant de xp̄i psona in
ꝯcreto nō in abstracto his exceptis q̄ assumptionē ipor
tāt:qꝛ hūana nā assūpta est:sꝫ psona xp̄i nō est absūpta:ꝫ
exceptis his:q̄ ita nāe ꝯueniunt:ꝙ ēt nata sūt ꝫ creato
supposito ꝯuenire:vt.n. supi⁹ hitū ē i eadē distictiōe. iste
ꝓpōnes sunt false:fili⁹ dei est creatura:xp̄s est creatura.

Ad p^m. Ad primum in oppositū dicēduꝫ:ꝙ nā pdica tur diuina nā de psona xp̄i q̄ꝫ hu mana:qꝛ nā diuina pdicat de ea:ꝫ in cōcreto:ꝫ in abstra cto:qꝛ realr est idem cuꝫ ea:ꝫ ideo oīa que diuine nature ꝯueniunt nō sub illa rōne qua differt a psona pdicant de xp̄i psona i ꝯcreto:ꝫ i abstracto. Persona.n. xp̄i ē sapiēs ꝫ sapia: Sꝫ ea q̄ ꝯueniūt diuine nāe sub rōne qua differt a persona

a persona:nõ p̄dicantur de christi persona. Nõ enim ve/
re dicit p̄sona christi est cõmunis tribus personis: qd̄ tñ
vere dicit de natura diuina: q2 autẽ humana natura xp̄i
non est naliter idem cum christi persona: sz aduenit et ex
tempore iam ab eterno p̄existenti: ideo nec ea nec que cõ
sequunt eam p̄dicantur de p̄sona xp̄i in abstracto: q̄uis
Ad 1m multa de his: que cõueniunt nature humane p̄dicent rõ/
ne humane nature de p̄sona xp̄i in concreto. ¶ Ad scd̄z
pz solutio ex dictis in q̄one. ¶ Argumẽta ad partẽ aliaz
p̄cedunt de his que cõueniunt nature humane s̄m q̄ cõ
sideratur modo primo: et supposita exceptione eorũ que
excipiuntur in corpore questionis.

Consequenter

querit̃ d̃ tertio principali. Et cir
ca hoc querunt̃ duo. ¶ Primo vtruz iste ho
mo demonstrato christo icepit esse. ¶ Secũ/
Qõ. 1. do vtrum incepit esse deus. Qõ. I.

Ar. p̄o **Primo ostendo** q̄ incepit esse: Augu. homel.
105. super Joã. intermediũ et finez priusq̄ mũ
dus esset: nec nos eramus: nec ipse mediator
dei et hoim homo xp̄s Jesus: sz qui est et nõ fuit priusq̄
Secũdo. mũdus eẽt icepit esse: ergo hec est vera iste hõ: demr̄ato
xp̄o incepit esse. ¶ Item qd̄ icepit esse hõ: icipit eẽ sub/
stantia: et qd̄ incipit esse substãtia: incipit esse ens: et qd̄ in
Tertio. cipit esse ens: icipit esse. Sed iste homo: demõstrato xp̄o
incepit esse homo: ergo silr incepit esse. ¶ Itez si petrus
hodie inceperit esse albus: ista: Petrus albus incepit ho
die esse: vera esset: q2 non notaretur ex vi sermonis ince/
ptio respectu petri absolute: sz posset notari respectu ei⁹
in cõparatione ad albedinem: ergo a simili: cum xp̄s ice/
perit esse hõ: vr̄ q̄ iste hõ: demr̄ato xp̄o inceperit esse.

In opp**m** **Contra.** dicit xp̄s Joã. 8. de se ipso: Anteq̄ abraham
fieret ego sum: et pari rõne potuit vere di/
Secũdo. cere: Anteq̄ mũdus fieret: ergo sum: q2 ad eternũ suppo/
sitũ aspiciens p̄tulit hoc verbũ. ¶ Itẽ glosa Matth. 2.
sup illud verbũ: Vidim⁹ stellã eius dicit q̄ hec stella do
minice natiuitatis nũcia: nunq̄ prius apparuit: sz eã tũc
puer creauit: et magis p̄uiam deputauit: que mox pacto
officio esse desijt: sed creator stelle non icepit esse: ergo il/
le puer non incepit esse.

Ad q̄onẽ s̄m mẽtẽ p̄priam. **Respondeo** q̄ s̄m quosdã p̄dicta p̄positio est
distinguenda: q2 p̄nomẽ põt de/
monstrare p̄sonam verbi: et sic est falsa: vel singulare hu/
mane nature: et sic est vera que distictio apparẽter videt
esse s̄m magistrum in lr̄a dicẽtem sic: Dicim⁹ hoiem illũ
inquãtuz homo est: cepisse: inq̄tũ verbũ est: semp fuisse:
sed alijs nõ videt: q̄ hec distinctio ex virtute sermonis
possit haberi: quia cum dr̄ iste homo: p̄nomẽ demr̄at il/
lum qui est homo: sz nã humana xp̄i non est iste hõ: qui
Ad q̄onẽ s̄m mẽtẽ p̄priam. est xp̄s: ergo hoc p̄nomen iste in p̄dicta p̄positione non
põt demr̄are singulare humane nãe. ¶ Videt ergo dicẽ
dum ad q̄onem: q̄ p̄dicta p̄positio falsa est. Sensus eniz
est: iste qui est homo: incepit esse: qd̄ falsum est. Filius. n.
dei non incepit esse: q̄uis inceperit esse homo: p̄positio
tñ vera est: si apponat hec determiatio s̄m q̄ homo. Ve
re enim dr̄ xp̄s s̄m q̄ homo: incepit esse: q2 virtute deter
minationis: non notatur inceptio circa suppositum sim/
pliciter: sed tñ ratione humane nature.

Ad p̄m **Ad primum** in oppositũ dicẽduz: q̄ illa aucto
ritas intelligẽda est: cuz ista redu
plicatione s̄m q̄ homo: q̄uis cã breuitatis nõ apponat.
Ad scd̄m ¶ Ad scd̄m cum dr̄: q̄ illud qd̄ incipit esse homo: icepit
esse substãtia etc. dico q̄ vez est: quãdo est suppositũ vni⁹
nature tm̄. Hic aũt non est ita: suppositũ enim hois xp̄i
est suppositum diuine nature: per quã est substãtia et ens
Ad 3m. simplr̄: et est suppositũ humane nature: per quã non est
substãtia: neq3 ens simplr̄: sed ens homo. ¶ Ad tertium
dicẽdum: q̄ si petrus inciperet hodie esse alb⁹: tñ ista eẽt
falsa: virtute sermonis petrus albus icipit hodie esse: q2
s̄m hoc notaret virtute sermonis suppositũ petri hodie
incepisse. ¶ Argumenta ad partem aliam procedunt de
homine christo ratione suppositi. Qõ. II.

Secundo

Qõ. II. querit̃ vtrũ iste hõ demr̄ato xp̄o: incepit eẽ deus: sz q2 ve
ritas hui⁹ q̄onis: satis pz p veritatẽ illi⁹ q̄onis.
Vtrũ sit vera hõ fact⁹ est de⁹: q̄ superius. 6. di.
determinata est: ideo de ista mihi videt pertranseunduz
ad vitandum repetitionem.

Circa litteram.

Ois creatura vo
nitati subiecta ẽ:
ois. n. creatura in nihilum rediret: nisi cõtinue
manuteneret in esse a datore sui eẽ: qd̄ etiã sen
serũt ph̄i. Dicit. n. Auic. 6. meta. sue. c. 1. Q2 creatũ idiget
datore sui esse: semp incessanter q̄diu habuit eẽ: recte er
go vanitati substãtia dr̄ ois creatura: q2 semp se non põt
substẽtare in esse. Factũ sub lege. s. volũtate: nõ necessita/
te. In deo creatura esse non põt: vez est: sicut eius pars:
vel accidẽs: q2 eo modo quo nã est in supposito: creatura
põt eẽ in deo. Sic. n. humana nã xp̄i est in deo: q2 existit
in filio dei: vt in supposito. Ex tropicis locutionib⁹ non
est recta argumẽtationis p̄cessio. s. q2 frequẽter p̄cedunt
a forma in qua excusant ad formã in qua nõ excusant: si/
cut est in p̄posito: cuz dr̄ si xp̄s s̄m hoiem est aliq̄ sb̃a nõ
diuina est vtriq3 aliqd nõ diuinuz: sicut si diceret xp̄s: in
quãtuz hõ: nõ est deus: ergo xp̄s nõ est de⁹: q2 p̄ma excu
sat: per hãc determinatiõem: inq̄tum hõ. Scd̃a aũt nul
lo mõ excusat. Illa locutio tropica est qua xp̄s dr̄ creatu
ra: vel simplr̄: vel cũ adiunctione. Hic accipit magr̄ tro
puz: per figura. Talis n. locutio hz aliquã nãm synecdo/
ches: q2 illud qd̄ cõuenit q̄si parti attribuit toti. et dico q̄si
parti: quia et si humana natura nõ sit pars persone chri/
sti: tñ est vna pars significati: per hoc nomẽ xp̄s qd̄ signi
ficat p̄sonam filij dei in duabus naturis.

¶ An homo ille semper fuerit vel ceperit esse.

Distin. XII. Dist. 12.

Post predicta q̄rit vtz homo il Q̃ñ ver
le ceperit eẽ vel semp fuerit: sicut sim bi seu xp̄i
plr̄ enũciamus xp̄m vel dei filiũ sem icarnatio
p fuisse nec cepisse. De hoc Aug. ita ordiat ad
inqt sup Joã. Habuit aliqñ dei fili⁹ qd̄ nõduz nr̃az redẽ
habuit idẽ ip̄e hõ dei fili⁹: q2 nõdum erat hõ. ptiõez q̄
Itẽ. Idẽ in eodẽ. Priusq̄ mũdus eẽt nec nos tuz ad ge
eram⁹: nec ip̄e mediator dei et hoiuz hõ xp̄s ie- n⁹ nãe as/
sus. Idẽ sup p̄s. Xp̄s nr̄ et si forte hõ recẽs est: sumpte:
tñ est etern⁹ de⁹. Alibi võ legit q̄ puer ille crea vtz. s. fue
uit stellas. Et xp̄s dicit se esse principiũ: et eẽ añ rit d̃ gñe
abraam. His ergo alijsq3 auctorib⁹ in nullo re ade.
sultãtes dicimus hoiem illum inq̄tum hõ est Aug. sup
cepisse inq̄tum verbũ est semp fuisse. Hic eniz Joãnẽ.
absq3 distinctione nõ est referẽda rñsio. Naz et Augu. su
ipse Aug. hmõi vtit distinctiõe i plurib⁹ locis: per psal.
dicẽs per xp̄m oia esse facta inq̄tũ verbuz est.
Scd̃m illud vero q̄ hõ est ipsuz esse factum et
glorificatum. Si ergo ad personã respicias: cõ
fidenter dic hoiem illum semp fuisse. Si vero
ad naturam hominis concede eum cepisse.

¶ Si deus aliũ hominem assumere potuit vel
aliunde q̄ de genere ade.

Solet etiam queri utrum aliunde hominem vel aliunde
Rñ° q̃ de genere illius Adam deus assumere po/
tuerit. Ad qd̄ sane dici potest ipm̄ aliam aiam
et aliam carnem potuisse assumere: quia gratia tm̄
assumpta est anima illa et caro a verbo dei. Ut
Augu. enim ait Aug. In rebus per tempus ortis illa
summa gratia est q̃ homo in unitate psone cō
iunctus est deo. potuit ergo deus aliam aiam et
Augu. aliam carnem sumere: et carnē vtiq̃ aliunde q̃
de genere adam. Unde Augusti. in libro .xiij. de
trini. Potuit itaq̃ deus hominem aliunde su
scipere: in quo esset mediator dei et hominū nō
de genere illius adam qui peccato suo obliga-
uit genus humanū: sicut ipsum quē primo crea
uit nō de genere alicuius creauit. poterat ergo
vel sic vel alio quo vellet modo creare vnū aliū
de quo vinceretur victor prioris. Sed melius
indicauit: et de ipso qd̄ victum fuerat genere as-
sumere hoiem per quem hominis vinceret ini
micum: et tamen ex virgine cuius cōceptum spi
ritus non caro fides non libido puenit. nec in-
terfuit carnis concupiscētia qua ceteri ɔcipiun
tur qui originale trahunt peccatum: sed credē
do non concūbendo facta est fecūdata virgini-
tas. Ex his aperte ostenditur et aliū et aliunde
hominem deum assumere potuisse.

¶ Si homo ille potuit peccare vel nō esse deus.

Ideo nō inmerito querit vtrum homo ille
potuerit peccare: vel nō esse deus. Si enim po-
tuit peccare et potuit damnari. Si potuit dam
nari potuit non esse deus: ergo si potuit pec-
care potuit non esse deus: quia esse deum et pos
se velle iniqtatem simul esse nequeunt. Hic di
stinctione opus est: vtrum de persona an de na
tura agatur. Si enim de persona agitur: mani
festum est quia peccare non potuit: nec de° non
esse potuit. Si vero de natura: discutiendū est
vtrū agat de ea vt verbo vnita an de ea tanq̃
non vnita verbo: et tamen enti. i. an de ea fm
Augu. q̃ fuit vnita verbo: an de ea fm q̃ esse potuit et
non vnita verbo. non est enim ambiguum ani
mam illam entem vnitam verbo peccare non
posse: et est sine ambiguitate verū eandem si eēt
et non vnita verbo posse peccare.

¶ Quorūdā opio q̃ potuerit ēt vnita vbo peccare.

Quidam tamen pbare conā/tur etiam eā
vnitam verbo posse peccare: quia liberum arbi
trium habet: et ita potest flecti in vtrāq̃ partē:
qd̄ friuolum est: cum et angeli liberum arbitriū
habeant: et tamen gratia a deo sunt confirma-
ti vt peccare nequeant. Quanto magis ergo il
le homo cui spirit° est datus sine mensura. In
ducunt quoq̃ auctoritates ad probandū idē.

Scriptū est enim in lib. Sap. Qui potuit trāſ Ducāt vr̄ ad idē
gredi et non est transgressus: facere malum et nō
fecit: sed hoc accipiendum est fm membra: vel Eccl. 31.
partim de capite partim de membris. De ca-
pite: non est transgressus: et non fecit malū. De
membris: potuit transgredi: et facere malum.

¶ Si de° potuerit assumer̄ hoiem i sexu muliebri.

Solet etiam queri quāuis curiose a nōnullis: si de°
humanam naturam potuit assumere fm mu-
liebrem sexum. Quidam arbitrantur eum po
tuisse assumere hominem in feminco sexu vt as
sumpsit in virili. Sed opportunius atq̃ conue
nientius factum est: vt de femina nasceretur et
virum assumeret: vt ita vtriusq̃ sexus liberatio
ostenderetur. Unde Augu. in lib. lxxxiij. que- Augu.
stionum. Hominis liberatio in vtroq̃ sexu de/
buit apparere. ergo quia virum oportebat susci
pere: qui sexus honorabilior est: consequēs erat
et feminei sexus liberatio. Hinc apparet quia
ille vir de femina natus est. Sapiētia ergo dei
que dicitur vnigenitus filius hominē suscepto
in vtero: et de vtero virginis liberationem ho-
minis indicauit.

Solet etiam queri etc. Superius de terminauit magister de cōmunicatione idiomatum respicientium psonā: et ptinētium ad defectum: hic determinat de cō ditionibus assumpta nature. Et diuidit in par/ tes duas. ¶ Primo ingrit de ipsa: respectu humane na ture alterius generis q̃ de gñe Ade. ¶ Scdo respectu alterius sexus. ibi. [Solet etiam inquiri: quāuis curiose.] Prima in duas. ¶ Primo querit si filius dei alium ho minem assumere potuit. ¶ Secūdo ingrit de ɔditioni/ bus absolutis hoīs assumpti. ibi. [Ideo nō inmerito.] Et ista in duas. ¶ Primo determinant veritatē. ¶ Scdo opponit ad ɔtrarium: et soluit ibi. [Quidam tamen.]

Circa hanc dist. tria principalr̄ que/ rūtur. ¶ Primo de cō gruitate assumptiōis humane nature per cō/ paratione ad genus ade. ¶ Scdo vtrum xp̄s potuit peccare. ¶ Tertio de ɔgruitate assumptiōis hu/ mane nature: per cōparationem ad sexum. ¶ Circa pri mum queruntur duo. ¶ Primo vtrū ɔgruum fuisset filiū dei assumpsisse naturā humanā aliunde: q̃ de gñe Ade. ¶ Secūdo vtrum ɔgruum fuisset filium dei assumpsisse illam eandem nām in numero que fuit in adā. Q̃ō. I. Q̃ō. i.

Primo ostēdo q̃ ɔgruum fuisset filium dei assumpsisse humanā natu- Ar. p°
ram aliunde q̃ de genere ade: quia quāto natu/ ra minus est obligata pro se: tāto aptior est ad sacrificādum pro aliis. Sed tota natura humana de gene/ re ade: erat obligata pro se: quia tota erat infecta ppter pec catum ade: ergo congruum fuisset ipm aliam nām creas se: et assumpsisse. ¶ Item Aug 13. de trini. c. 18. et recitat magister in lra. Poterat deus hoiem aliunde suscipere: Secūdo
in quo esset mediator dei et hoium: non de genere illius Ade qui peccato suo genus obligauit humanū. Sed ni/ hil potuit vnq̃ deus facere qd̄ nō fuisset ɔgruum fieri: quia fm q̃ dicit Ansel. 1. li. cur de° homo. c. 10. In deo qd̄li bet paruum incōueniens sequit impossibilitas. ergo vi/ detur q̃ congruum fuit filium dei assumere humanam naturam aliunde q̃ de genere ade.

Contra

In opp^m **Contra.** si satisfactor nõ fuisset de gñe Ade:eius satisfactio ad filios Ade nõ pertinuisset:sed non fuit cõgruum q illa satisfactio ad filios Ade nõ pertineret.ergo non fuit congruum q aliunde q̃ꝫ de genere Ade naturam humanam assumeret.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** q q̃uis filius dei nãm humanam aliunde posset assumere q̃ꝫ de genere Ade si voluisset:sicut dicit Aug.in auctoritate allegata in opponendo:q2 talem:vel alium ordinem potuit instituere:sm quem ɔgruuꝫ fuisset hoc fieri:tñ sm ordinẽ quẽ deus instituerat nõ fuit ɔgruum:vt eam assumeret aliunde q̃ꝫ de genere Ade:ꝛ hoc ꝑpter manifestatiõem potentie diuine:in hoc q de natura victa a diabolo vincit eũ:i alio singulari tñ erit victa a diabolo:ꝛ i alio singulari diabolus victus per eam. Et ꝑpter manifestationeꝫ sapientie in hoc q de nã infecta:fecit medicinam:q̃uis illa eadem in numero que fuit medicina:nunq̃ꝫ existens caro christi fuerit infecta. Et ꝑpter manifestationem iustitie. Magis enim est iustitie ɔsonũ:vt ille qui est de genere ꝑuaricatoris q̃ꝫ ille q nõ est pro ipso faciat emẽdat. ꝛ ꝑpter manifestatiõeꝫ misericordie. In hoc.n.q assumpsit humanam nãm de genere a quo descendimus dedit A.l.ad deum. nobis recurrẽdi ad eum maiorem fiduciam:ꝛ ꝑpter maioreꝫ dei in homine similitudinẽ. In hoc q omnes creature sunt a ꝑncipio vno.s.deo:ꝛ oẽs hoies descẽderũt ab hoie vno:qđ verũ non esset si filius dei aliunde q̃ꝫ de genere Ade:naturam humanam assumpsisset.

Ad p^m **Ad primuꝫ** in oppositum dicẽdum:q illud singulare humane nãe:qđ xps assumpsit prius ab infectione:ꝛ obligatiõe fuit purgatuꝫ q̃ꝫ assumptũ. Ad 2^m ¶ Ad scđm dicẽdum:q non plus ɔcludit:nisi q deus ordinem instituere potuit sm quẽ ɔgruuꝫ fuisset aliunde q̃ꝫ de genere ade assumere humanaꝫ nãm:sed illum ordinẽ non cõstituit:ꝛ ideo ipsum assumere aliunde q̃ꝫ de genere ade congruum non fuit. Qõ. II.

Qõ.II. **Secundo** querẽdum est vtruꝫ ɔgruuꝫ fuisset filium dei assumpsisse illam eandẽ nãm humanã in numero que fuit in adã:sed q superius di.2.qõne.2.di.illius in solutiõe vltimi argumẽti reddita est ratio:quare hoc cõgruũ nõ fuit:iđ hic mihi vř pertrãseundũ de hac qõne.

Consequenter querit de secundo ꝑncipali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtruꝫ christus peccare potuit. ¶ Secũdo vtrum potẽtiam peccandi habuerit. Qõ. I.

Qõ. I. Ar. p^o **Primo** ostendo q christus peccare potuit Ansel.scđo lib.cur deus hõ ca.10. Possum^9 dicere de christo:quia potuit mentiri:sed vt dicit in eodem ca.ante verbuꝫ preallegatum:Mentiri semp est peccatum:ergo christus Secũdo. peccare potuit. ¶ Item sicut peccatuꝫ est voluntarium:ita ꝛ meritum:sꝫ nullus peccat in eo qđ vitare non põt:vel in non faciendo qđ facere non põt sm sniam Aug.1.lib.retract.c.14.ergo simir nullus meret indeclinando malum qđ facere nõ põt:sed christus meruit in refugiendo malum culpe:ergo potuit facere illud maluꝫ. ¶ Itẽ Tertio. Io.8.dicit saluator de patre:si dixero:q2 nõ scio euꝫ:ero similis vobis mendax:sed potuit dicere se patrem nescire:ergo potuit mentiri.

In opp^m **Contra** glo.super illud ad Heb.2.c.Et euꝫ qui modico q̃ꝫ angeli minoratus est:sic ait:natura humane mentis:qualeꝫ christus assumpsit:que de nullo modo potuit deprauari:solus deus maior est.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** q christus peccare nõ potuit:neq̃ꝫ inquãtum deus:q2 vt superius habitum est lib.1.di.4. Deus non potest facere malũ culpe:ꝛ lib.scđo di.37.declaratum est q actio mala:inquantum mala a deo esse non põt:vt enim ibi dictum est:omnes effectus habet aliquã similitudinem sue cause:sꝫ nullus effectus põt esse similis deo:rõne alicuius defectibilitatis:quia in eo nulla defectibilitas est:ois ergo effect^9 dei habet aliquem similitudinẽ entitatis diuine:ex quo sequit q nulla malitia a deo eẽ potest:neq̃ꝫ in se:neq̃ꝫ in alio:cum malitia nullam dicat entitatem:sed tm̃ carẽtiã debite bonitatis. ¶ Preterea:peccare aut est ab actione debita deficere si est peccatuꝫ omissionis:aut deficere ab aliquo debito in actione:si est peccatum cõmissionis:sed in deo nulla defectibilitas eẽ põt:neq̃ꝫ defectus:pꝫ ergo q christus peccare non potuit inquãtum deus. Non potuit etiam peccare inquãtum homo cõprehensor:qđ põt declarari per illum modum:per quẽ superius declaratũ est lib.scđo di.7.q angeli boni peccare nequeunt. Non potuit etiam peccare inquãtũ homo viator:quãdo eniꝫ materia est sub aliqua forma:cui^9 actualitas equat:ꝛ implet totã capacitatẽ ꝛ possibilitatem illius materie:non est possibilis ad ɔtrariuꝫ priuationẽ:vt patet in materia cuiuscũq̃ꝫ corporis celestis:sed xps etiam inquãtum viatorꝛ tantam habuit grẽ plenitudinem q equabat:ꝛ implebat totam capacitatem anime sue:ꝛ ideo nõ fuit passibilis ad ɔtrariam priuationem que est per peccatum:sicut per simile est in materia declaratum.

Ad primum in oppositum dñm:q post auctoritatem Ansel.ꝑallegatam statim sequitur:subaudit:si vellet:ꝛ q̃ꝫ mẽtiri nõ potuit volẽs:nec potuit velle mẽtiri:nõ minus dici põt nequisse mentiri:pꝫ ergo q nõ dicit absolute xpm potuisse mentiri:sꝫ sub hac cõditione si voluisset. Ad veritateꝫ aũt cõditionalis non requirit veritas antecedẽtis:nec ɔsequẽtis:sꝫ est necessaria habitudo ɔñtis ad antecedẽs. ¶ Ad scđm dicẽdum:q quãuis necessitas coactionis:tollat rõnem meriti:vel demeriti:necessitas tñ que est ex ꝑfectione bonitatis:non tollit rõnem meriti in viatore. ¶ Ad tertiũ dicẽdum:q illud verbuꝫ saluatoris fuit cõditionale:qđ ad sui veritatem non requirebat veritatem in antecedẽte:neq̃ꝫ in consequẽte:sed habitudinem antecedẽtis ad ɔñs. Unde ex hoc nõ põt concludi q posset dicere se patrem nescire:nisi verbum materialr recitãdo. Qõ. II.

Ad p^m
Ad 2^m
Ad 3^m

Secundo querit vtrum xps habuerit potẽtiam peccãdi. Et videt q non. Ansel.li.de libertate arbitrij ꝑpe ꝑncipium. Potestas peccãdi,nec est libertas:nec pars libertatis:imo vt parum postea subditur:minuit libertatẽ voluntatis:sed in christo libertas arbitrij nõ fuit diminuta.ergo non habuit potẽtiam peccãdi. ¶ Item sm q dicit pħs scđo de anima. Talpa videt habere oculos sub pelle:ꝛ ita videtur q habeat potẽtiam visiuam:que in actum videndi exire non põt:nec tamẽ dicimus ꝑpter hoc q talpa habeat potẽtiaꝫ videndi.ergo a simili:quãuis christus habuerit liberum arbitrium quo peccat quicũq̃ꝫ peccat:q2 tamen in ipso non potuit exire in actum peccandi:nõ dꝫ dici q habuit potẽtiã peccandi.

Qõ.II. Ar.p^o Secũdo. T.c.131.

Contra. pħs quarto topi.dicit q potestates prauorum sunt eligẽde eo q deum:ꝛ studiosum eos habere dicimus. Sꝫ christus habuit oĩa bona hominis boni:ergo habuit potẽtiam malefaciendi. ¶ Item sm Augu.de natura boni non multum longe post principium. Potestas peccandi a deo est:sed quicquid a deo est:bonum est:ergo potestas peccandi bona est:nulla aũt bona potentia:quã homines alij habent christo defuisse videtur:ergo habuit potẽtiam peccandi.

In opp^m Capło.2. Scđo

Respondeo q xpm habuisse potẽtiã peccãdi:t dupłr põt itelligi:vno mõ.ita q habuit potẽtiã:qua potuit exire in actũ peccãdi:ꝛ sic falsum est. Alio mõ:ita q habuit potẽtiã sileꝫ in spẽ illi potentie:qua peccant hoies peccatores:ꝛ sic verum est:hec

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam.

buit enim voluntatez que est potētia qua peccat homo: quicūqȝ peccat. Ex dictis faciliter potest responderi ad argumenta ad vtrāqȝ partem.

Ad pͫ. **Ad primum** cum dicit: ꝙ potestas peccādi minuit libertatem volūtatis: dicēdū ꝙ ibi non accipit potestas peccādi pro ipsa volūtate: sed
Ad scđm pro reducibilitate eius in actū peccādi. ¶ Ad scđm dicē
Uide hic duȝ: ꝙ si talpa habeat oculos in qbus sit potētia visiua:
de talpa. ꝗ́uis nō possit exire in actum vidēdi: tunc ista talpa hȝ potētiam videndi: esset distinguenda mō ꝯsimili: quo distinxi xp̄m habuisse potētiam peccādi. Utrum aūt talpa tales habeat oculos sub pelle ꝙ si amoueret pellis posset per illos videre: non recolo me ab aliquo auctore inuenisse determinatum.

Ad pmā in oppm Ad 2m **Ad primum** alterius partis cum dī ꝙ potestates prauoꝝ sunt eligende ꝛc̄. hoc est intelligēdum per accñs: inꝗ́tum. s. eedem sunt bonorum: vñ magis eēnt eligende si essent bonoꝝ tm̄. ¶ Ad scđm cum dicit: ꝙ potestas peccandi a deo est ꝛc̄. dico ꝙ verum est: sm̄ id qđ est: tñ reducibilitas eius in defectuȝ peccati a deo non est: nec bona est.

Consequenter queritur đ tertio principali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtruȝ ꝯgruū fuerit filium dei assumere nām humanam in sexu masculino. ¶ Scđo vtrū ꝯgruum fuerit ip̄m assumere nām humanam de muliere ꝛ viro. Qō. I.

Qō. I. **Primo ostendo** ꝙ nō fuit ꝯgruuȝ filium dei assume
Ar. pͦ re nām humanaȝ in sexu masculino: qꝛ sexus ordinat ad gñationem carnaleȝ: sȝ xp̄s nō venerat ad gñanduȝ filios carnal r: sed spūaliter: ergo nō fuit cō
Secūdo. gruum ꝙ natura humana xp̄i hēret aliquē sexuȝ. ¶ Itē reparatio dȝ respondere ruine: sȝ pma ruina nō fuit per masculum: sȝ per feminā: ergo nō fuit ꝯgruum filiuȝ dei assumere nām humanaȝ in sexu masculino: sȝ feminino.
Tertio. ¶ Iteȝ xp̄s assumpsit defect9 nr̄e nature nō culpabiles: neqȝ ad pct̄m inclinātes: nec existētes sequelas peccatiȝ sed fragilitas feminei sexus defectus est nature: nō culpabilis: nec sequela peccati. ergo videt ꝙ filius dei debuit sexum femininum assumere.

In oppm **Contra.** apls. 1. ad Cor. 11. dicit: ꝙ caput mulieris est vir: sȝ sm̄ Aug. 1. li. de tri. c. 12. dicit de
Scđo xp̄o ꝙ sm̄ formā serui est caput corporis ecclesie: ergo congruum fuit ip̄m virilem sexum hēre nō femineuȝ. ¶ Itē Joel. 2. Letamini in dño deo nr̄o: qꝛ dedit nobis doctorem iustitie: sed per illū doctorē intelligit xp̄s: sȝ mulieri docere nō ꝯuenit. Dicit. n. apls. 1. ad Cor. 14. Mulieres in ecclesijs taceant: nō. n. pmittit eis loq: sed subditas eē: ergo non decuit filium dei naturam humanā in sexu feminino accipere: sed in masculino.

Ad qōnē sȝ mēteȝ ppiaȝ. **Respondeo** ꝙ ꝯgruū fuit filiū dei assumere naturā humanaȝ in sexu masculino: nō feminino. Cū. n. nām humanā assumpserit ad reparādū genus humanū: ꝯgruum fuit ip̄m assumere oīa nālia nāe humane. Unī sm̄ aplm̄ ad Heb. 2 debuit per oīa fratrib9 similari. Sexus aūt est de nālib9 nāe humane. Congruū ergo fuit ip̄m assumere nām humanā in aliquo sexu. Et qꝛ sexus masculin9 pfectioꝛ ꝛ honorabilioꝛ ꝛ pncipalius de intētione nature: ꝗ̄ȝ femineus. Et qꝛ ad hoc venit filius dei: vt eēt gn̄is humani doctoꝛ ꝛ rectoꝛ ꝛ ppugnatoꝛ: que mulierib9 nō ꝯueniūt: magis ꝯgruūȝ fuit ip̄m assumē nām hūanā i sexu masculino: ꝗ̄ȝ i feminino.

Ad pmū **Ad primum** in oppositū dicēduȝ: ꝙ filius dei nō assumpsit sexum masculinuȝ ad vsum: sȝ ad pfectionē nature: sicut erit in sanctis post resurrectionē: qñ vt habet Matth. 22. Neqȝ nubēt: neqȝ
Ad 2m nubentur. ¶ Ad secūdum dicenduȝ: ꝙ quāuis mulier prius peccauerit ꝗ́uis: tñ si vir non peccasset: peccatum originale non intrasset in mūdum: sicut in lib. 2. ostensuȝ est: potest ergo dici: ꝙ sicut dispositio ad perditiōem fuit per mulierem: ꝛ complemētum per virum: sic dispositio ad nostram reparationem initiata fuit per beatam virginem: ꝛ per xp̄m completa. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ Ad 3m.
xp̄s assumpsit nostros defectus nō culpabiles cōuenientes ad opus nostre redemptionis ad qđ magis erat conueniens sexus masculinus ꝗ̄ȝ femineus: vt superius ostēsum est. Questio. II. Qō. II.

Secundo querit vtrum ꝯgruuȝ fuerit filium dei assumere naturaȝ Ar. pͦ
humanā de muliere: ꝛ de viro. Et videt ꝙ sic: cōmixtio sexuum pōt esse sine omni pctō: sed tm̄modo assumptiōi humane nature repugnare vident omnia pertinētia ad pct̄m: ergo videt ꝙ ꝯgruum fuisset filium dei assumpsisse nām humanā pductam per cōcubitum maris ꝛ femine. ¶ Item fortioꝛ est illa attinētia: Secūdo.
que est ex parte pris: ꝛ mr̄is simul ꝗ̄ȝ que est ex parte matris tm̄. Sȝ ꝯgruum fuit filium dei se facere nobis ppinquū in natura: ꝗ́tum posset: cum ppter nimiam charitatem suam qua dilexit nos: nr̄am nām assumpserit sm̄ aplm̄ ad Ephe. 1. ergo ꝯgruum fuit ip̄m nostraȝ naturā de pre: ꝛ mr̄e assumē: vt nobis attineret ex pte vtriusqȝ.

Contra. Ans. lib. de concep. virgi. c. 18. decebat vt illius hoīs conceptio de matre purissima In oppm.
fieret. Nempe decēs erat: vt ea puritate: qua maioꝛ sub deo nequit itelligi virgo illa niteret ꝛc̄. sed hoc veꝛ non esset si filium dei ꝯcepisset per cōcubitum viri. ergo non decebat filiuȝ dei carnē assumere per sexuū cōmixtionē.

Respondeo ꝙ nō fuit ꝯgruuȝ filiuȝ dei assumere naturam humanā de muliere: ꝛ Ad qōnē sm̄ mētē ppiam.
de viro: sȝ de muliere tm̄. Et hoc ppter matris dignitatem: vt. s. integra ꝛ purissima maneret: ꝛ ppter dignitatem patris: vt. s. filij sui naturalis: alius pater non esset: ꝛ ppter dignitatem ꝯcepti: vt. s. a formatoꝛe nobilissimo: ꝛ mō excellētissimo formaretur: ꝛ ppter cōpletiōem vniuersi: ꝗ́tum ad modos pducendi hominē. Fuerat enim homo pductus: neqȝ de viro: neqȝ de muliere. s. adam: ꝛ de viro tm̄. s. eua: ꝛ de viro ꝛ muliere sicut Abel: ꝛ alij multi: ꝛ ideo cōgruum fuit: vt ille qui veniebat ad reparationem perfectionis vniuersi: quarto modo produceretur. s. de muliere tantum.

Ad primum in oppositū dicēdum: ꝙ quāuis cōmixtio sexuum possit esse sine Ad pm
omni peccato: tñ in statu nature lapse non pōt esse sine vitiosa libidine: per quā contrahit proles originale peccatum: qđ christum cōtrahere non decebat: qui venerat ad offerēdum seipsum hostiam pro peccato. ꝛ ideo sicut dicit apostolus ad Heb. 7. Decebat vt nobis esset pontifex sanctus: inocens: impollutus: segregatus a peccatoribus: qui non hȝ necessitatem quotidie: quēadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo. ¶ Ad secūdum dicēdum: ꝙ illi cogruitati: Ad scđm
que adducta est in opponendo preponderant alie ꝯgruitates in corpoꝛe questionis adducte.

Circa litteram. Hic distinctione opus est: nō intētio magistri: ꝗ̄ de virtute sermonis hec ppositio: iste homo: demōstrato christo potuit peccare: sit falsa. Sed vult ostendere in quo sensu posset esse vera: si ille sensus de virtute sermonis haberetur. Quidam arbitrantur: simpliciter cōcedēdum est: ꝙ filius dei humanam naturam assumere potuit in sexu femineo: de potestate absoluta: magis tamen congruum fuit: vt eam in sexu masculino assumeret: vt superius ostēsuȝ est. Ille vir de femina natus est: hic vocatur christi mater: feminaꝛ non quia corrupta: sed propter sexum: ꝙ ideo dicoꝛ

quia nomen femine ⁊ mulieris aliquando accipitur scd'm qd sonat corruptionē: vt Math. 10. vbi dicit Saluator Inter natos mulierū non surrexit maior Joāne Baptista. Notādum ēt q nō fuit ꝯgruū: vt filius dei carnē assumeret de viro tm̄: q2 nullā nālem habitudinem ꝯsanguineitatis habuisset ad aliquē de genere humano: q2 illius hominis de quo carnem assumpsisset nō fuisset filius: sicut nec Eua filia Ade potuit dici. ¶ Preterea in hoc q assumpsit carnē de sola muliere vterq3 sexus sublimat9 est. s. femineus in virgine ⁊ masculinus in xp̄o: quod nō fuisset si carnem assumpsisset de viro.

Cur xp̄s nō assumpsit carnē de viro tm̄. Eua non fuit filia Ade.

Disti. 13. ¶ Si xp̄s scd'm naturā hominis in sapientia ⁊ gratia proficere potuit vel ꝓfecit. Di. XIII.

Quō ibi seu xp̄i incarnatio ordinat ad nr̄am redēptionē cōstruz ad plēitudinez grē ⁊ sapie sit.

PRETEREA sciendus est christuz scd'm hominē ab ipsa cōceptiōe gratie plenitudinē recepisse: cui spiritus datus est nō ad mensuraz ⁊ in quo plenitudo diuinitatis corporaliter habitat. Ita vero habitat vt ait Aug. ad dardanum: q omni gratia plen9 est. Non ita habitat in sanctis vt in nostro corpore inest sensus singulis mēbris: sed nō quantum in capite. Ibi enim ⁊ visus est: ⁊ auditus: ⁊ olfatus ⁊ gustus ⁊ tactus. In ceteris autem solus est tactus. Ita in christo habitat omnis plenitudo diuinitatis: quia ille est caput i quo sunt omnes sensus: in sanctis vero qua si solus tactus est: quibus datus est spiritus ad mensuram cuz de illius plenitudine acceperunt. Acceperunt autem de illius plenitudine non scd'm essentiam: sed scd'm similitudinē: quia nunq̄ illā eandez essentialiter: sed similē acceperunt gratiaz. Puer ergo ille plenus sapientia ⁊ gratia fuit ab ipsa cōceptione. Unde Hiere. recte dicit. Nouum faciet dominus super terraz: mulier circundabit virū: quia in vtero virginis ꝑfectus vir extitit non solum ꝓpter animaz ⁊ carnem: sed etiam propter sapientiam ⁊ gratiam qua plenus erat.

Quō dī plēitudo diuitatis habitare in xp̄o.

Quō itel ligatur d̄ plēitudine ei9 accepim9.

Jere. 31.

¶ Auctoritatem ponit que videtur obuiare.

HUIC AUTEM sentētie videtur obuiare: qd in luce euāgelio legitur. Jesus proficiebat sapientia ⁊ etate ⁊ gratia apud deum ⁊ homines. Si eniz ꝓficiebat sapientia ⁊ gratia: nō videtur a conceptione habuisse plenitudinez gratie sine mensura. Ad quod sane dici potest ipsuz scd'm hominem tantam a conceptione accepisse sapientie ⁊ gratie plenitudinez vt deus ei plenius cōferre non potuerit: ⁊ tamen vere dicitur profecisse sapientia ⁊ gratia non quidem in se: sed in alijs qui de eius sapientia ⁊ gratia proficiebant: dū eis sapientie ⁊ gratie munera scd'm ꝓcessuz etatis magis ac magis patefaciebat. Un̄ Grego. in quadam Homel. ait. Juxta hominis naturam proficiebat sapientia: nō q ipse sapientior esset ex tempore: quia prima conceptionis hora spiritu sapientie plenus permanebat: sed eandem qua plenus erat sapientiā ceteris ex tempore paulatim demonstrabat. Juxta hominis naturaz proficiebat etate de infantia ad iuuētutem. Juxta hominis naturā proficiebat gratia: nō ipse quod nō habebat per accessuz temporis accipiendo: sed pandendo donum gratie quod habebat. Apud deum ⁊ homines proficiebat: quia quantuz ꝓficiēte etate patefaciebat hominib9 dona gratie que sibi inerant ⁊ sapientie: tantuz eos ad laudem dei excitabat: ⁊ sic deo patri ad laudez dei ⁊ hominibus ad salutem proficiebat. In alijs ergo nō in se proficiebat sepientia ⁊ gratia. Unde in eodem euāgelio puer ille sapientia plenus ⁊ gratia perhibetur. Sic ergo dicitur ꝓfecisse sapientia ⁊ gratia vt aliquis rector ecclesiasticus dicitur proficere in cura sibi tradita cum per eius industriam alij proficiunt.

Luc. 2.

Determinatio auctoritatꝫ.

Grego.

¶ Predictis vr̄ aduersari qd Ambrosius ait.

ALIBI TAMEN scriptū reperitur q scd'z sensū hominis profecerit: sicut etate hominis profecit. Ait. n. Ambrosius in lib. iij. de spiritu sancto sic. De9 perfectionez nature suscepit humane. Suscepit sensuz hominis: sed nō sensu carnis fuit inflatus. Sensum hominis animā dixit conturbatam sensu hominis esuriuit ⁊ rogauit: sensu hominis profecit sicut scriptuz est. Jesus proficiebat etate: ⁊ sapiētia ⁊ gratia. Quomodo ꝓficiebat sapiētia dei. Profectus etatis profect9 sapiētie nō diuine: sed humane nature est. Jdō etatez cōmemorauit: vt scd'm hominez crederes dictum. Etas eniz nō diuinitatis: sed corporis est. Ergo si proficiebat etate hominis proficiebat sapientia hominis. Sensus autez profecit quia sensus ideo sapientia. Quis sensus proficiebat? Si humanus: ergo suscept9 est ipse: Si diuinus: ergo mutabilis per profectū. Q enim ꝓficit mutatur in melius: sed qd diuinū est nō mutatur. Quod ergo mutatur: nō est diuinuz Sensus ergo proficiebat humanus: Sensum ergo suscepit humanuz. Nec poterat cōfortari virtus dei: nec crescere deus: nec altitudo sapiētie dei impleri. Que ergo implebatur nō erat dei: sed nostra sapientia. Naz quomodo implebatur qui vt omnia impleret descendit. Per quem autez sensum dixit Esa. q patrez nesciebat puer aut matrez. Scriptuz est enim. Priusq̄ sciat puer patrem aut matrē accipiet spolia samarie. Sapientiaz enim dei futura ⁊ occulta nō fallunt. Expers autez agnitionis infantia: per humanā vtiq3 imprudentiaz quod adhuc nō didicit ignorat. Sed verendū est inquaz ne si duos ꝓncipales sensus aut geminā sapientiam christo tribuimus: christuz diuidamus. Nūquid cum ⁊ diuinitatez eius ⁊ carnē

Ambro.

Luc. 2.

De duob9 sensib9 xp̄i. s. gemina sapientia.

Eph. 4.

adoramus:christum diuidimus? Nunquid cum in eo imaginem dei crucem〈que〉 veneramur: diuidimus eum? Apostolus certe qui de eo dixit.
2.Cor.13. Quoniam ⁊ si crucifixus est ex infirmitate nostre: viuit tamen ex virtute dei. Ipse dixit quia
1.Cor.1. nõ diuisus est christus. Nunquid etiam cũ dicimus: quia animam rationalem ⁊ intellectus nostri suscepit capacem diuidimus eum? Non enim ipse deus verbum pro anima rationali ⁊ intellectus capaci in carne sua fuit: sed animã rationalẽ ⁊ intellectus capacem: ⁊ ipsam humanam ⁊ eiusdem substãtie: cuius nostre sunt aie ⁊ carnẽ nostre similem eiusdẽ〈que〉 cui⁹ caro est nostre substãtie suscipiens perfectus etiã homo fuit.

¶ De intelligentia premissorum verborum.

HEc verba ambrosij pia diligentia inspicienda sunt que ex parte hominis ignorantiam instruunt ⁊ illuminant: ex parte errandi fomitem male intellecta ministrant. His ⁊ enim euidenter traditur duos in christo esse principales sensus siue geminam sapientiam. Nec ideo vnitas ⁊ singularitas persone diuiditur. Sed iuxta duas naturas duas habet sapientias: vnam nõ creatam: sed genitam: que ipse est: alteram nõ genitã: sed creatam: ⁊ per gratiam ei collatam. Nã Esaias de eo protestatur. Requiescet super eum spiritus sapientie ⁊ intellectus ⁊c̃. Spiritu ergo sapientie ⁊ intellectus: id est sapientia ⁊ intelligẽtia per spiritum sanctũ gratis data: christ⁹ erat sapiens scḋm animam. Secundum deum vero sapiens erat sapientia eterna que deus est. Et sicut inquantum deus est: bonus est bonitate naturali que ipse est: ⁊ iustus iustitia naturali q̃ ipse est: ita sapiens sapientia naturali: que ipse est. Anima vero eius sicut bona est ⁊ iusta bonitate vel iustitia gratis data: que ipse vel ipsa nõ est: ita est sapiens sapientia gratis data: que ipsa nõ est. Et licet gemina in christo sit sapientia: vna tamen eadẽ〈que〉 persona est: que inquantum deus est: ⁊ inquantum natura diuina est: sapiens est sapiẽtia ingenita: scilicet sapiẽtia eterna que est pater: ⁊ sapientia que non est ingenita que cõmunis est tribus personis: non tamẽ gemina sapientia: quia non est alia ⁊ alia sapiẽtia sapientie ingenita: que tantum filius est: ⁊ sapientia que cõmuniter pater est: ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. Inquantum vero eadem persona est homo: id est scḋm hominem acceptum: vel inquantum est subsistens ex anima ⁊ carne sapiens est sapientia gratuita. Sapiens ergo est humano sensu ⁊ diuino.

De gemina xpi sapiẽtia genita ⁊ creata.

Esa.2

¶ Quomodo intelligendum sit illud: sensus proficiebat humanus.

Sed ex qua causa illius dicti intelligentia: scilicet sensus proficiebat humanus: assumẽda est? Aperte enim videtur Ambrosius innuere q̃ scḋm humanum sensum christ⁹ profecerit: ⁊ q̃ infantia eius expers cognitionis fuerit: ⁊ patrem ⁊ matrẽ ignorauerit: qḋ nec ecclesia recipit: nec premisse auctoritates patiuntur sic intelligi. Sed ita sane potest accipi vt quantum ad visum hominum ⁊ sui sensus ostensionem christus profecisse dicatur. Proficiebat ergo human⁹ sensus in eo scḋm ostensionem ⁊ aliorum hominum opinionem. Ita etiam patrem ⁊ matrem dicitur ignorasse in infantia: quia ita se habebat ⁊ gerebat ac si agnitionis expers esset.

PReterea sciendum est ⁊c̃. Huc〈que〉 determinauit Magister de ichoatione restaurationis: seu redẽptionis: que fuit in ipsa verbi dei incarnatione. Hic determinat de progressu qui fuit in xp̃i cõuersatione ⁊ operatione. Et diuiditur in partes duas. ¶ Primo determinat de his que filius dei cum humana natura assumpsit: ⁊ de his que per naturã humanã operatus est. distin. 17. ibi. [Post p̃dicta.] Prima in duas. ¶ Primo determinat de perfectionibus: quas filius dei cum humana natura assumpsit. ¶ Secũdo de defectib⁹ cum eadem assumptis. dist. 15. ibi. [Illud quo〈que〉.] Prima in duas. ¶ Primo determinat de perfectionib⁹ cum humana natura assumptis absolute. ¶ Secũdo per cõparationem ad perfectionem diuine nature sequẽti dist. ibi. [Hic queri opus est.] Prima in duas. ¶ Primo ostendit xp̃m habuisse ab instanti sue conceptionis scientie ⁊ gratie plenitudinem. ¶ Secundo opponit ad contrariũ ⁊ oppositiones suas soluit. ibi. [Huic sentẽtie videt obuiare.] Et ista in duas. ¶ Primo opponit per verbũ euãgelij. ¶ Secũdo per verba Ambrosij ibi. [Alibi tñ.] Prima in duas ¶ Primo opponit. ¶ Secundo soluit. scḋa ibi. [Ad quod sane.] Illa pars que ibi icipit. [Alibi tamẽ.] Diuiditur in duas. ¶ Primo opponit per auctoritatẽ ambro. ¶ Secundo soluit ibi. [Hec verba Ambrosij.]

CIrca hanc dist. querendum est p̃ncipal〈iter〉 de trib⁹. ¶ Primo de grãa xp̃i scḋm q̃ est singularis hõ. ¶ Secundo de gratia eius: inquantum est caput ecclesie. ¶ Tertio de gratia vnionis humane nature ad personam. ¶ Circa primum querũtur tria. ¶ Primo vtrũ in christo sit aliqua gratia creata. ¶ Secundo vtrum sit finita. ¶ Tertio vtrum sit gratia plena.

¶ Questio. I. Q̃.1.

PRimo ostendo q̃ in xp̃o nõ sit aliqua creata gratia: quia per gratiam Ar.p° efficitur homo filius dei adoptiuus: sed xp̃us vt superius ostensum ẽ nõ est dei fili⁹ adoptiuus: ergo in eo nõ est aliqua gratia. ¶ Itẽ vbi est lux solis nõ indigetur lumine candele: ergo a simili vbi est lux Secũdo. increata: nõ indigetur lumĩe creato: sed persona filij dei que est lux increata: intima est anime xp̃i: ergo nõ idiget creato lumine: quod est gratia. ¶ Item deus non potest Tertio. peccare: nec nõ esse beatus: sed christus est deus: ergo nõ idiget gratia creata ad hoc vt nõ peccet: ne〈que〉 ad hoc vt sit beatus: superflua ergo esset sibi gratia creata.

Contra. sicut anima est perfectio corporis: ita gratia est perfectio anime: sed filius dei assumpsit In opp°. corpus perfectũ anima: ergo assumpsit animam perfectam gratia. ¶ Item omne meritum est per gratiã: sed Secũdo. christus sibi ⁊ nobis meruit: vt inferius ostẽdetur: ergo anima eius perfecta est creata gratia.

Respondeo

Ad qōnē ƒȝ mētēȝ ꝓpoiā.

Respondeo ꝙ in xp̄o eſt aliqua creata gratia. Anima enīȝ eius perfecta eſt in eē ſpūali:per quaȝ perfectionē deo aſſimilata eſt. Perfecta etiam eſt in cōparatione ad opus. Sed illud per qđ anima perficitur in eſſe ſpūali:ꝛ per quod formaliter aſſimilatur deo nō eſt gratia increata:qꝛ nullius poteſt eſſe forma. Illud etiam per quod perficitur in comparatiōe ad opus eſt aliquis gratuitus habitus:per queȝ deo placēt illius opera:ꝛ ideo cōcedendum eſt ꝙ anima xp̄i pfecta eſt formaliter creata gratia. Unde pſal. ad xp̄m. Diffuſa eſt gratia in labijs tuis. Et alibi. Unxit te de⁹ tuus oleo leticie pre cōſortibus tuis. Illa autem vnctio p grām eſt.

Ad p^m **Ad primuȝ** in oppoſitum cuȝ dī:ꝙ per gratiaȝ efficitur homo fil⁹ dei adoptiu⁹ ꝛc̄.

Ad 2^m Dico ꝙ veruȝ eſt de homine qui nō eſt dei filius naturalis. Xp̄s autem eſt filius dei naturalis. ℭ Ad ſcōm dōm ꝙ taȝ lux ſolis ꝙ̄ȝ lux candele effectiue res illumināt corporales:inquantuȝ cauſant lumen quo corpora formaliter illuminātur:ꝛ ideo quia lux ſolis ſufficiēter efficit lumen cum luce ſolis luce candele nō indigetur:lux auteȝ increata illuminat effectiue a qua ꝓcedit lumen quo anima illuminatur formaliter:ꝛ ideo ſicut cum luce ſolis requiritur lumen ab ea ꝓcedens ad hoc ꝙ corpora illuminentur:ſic cum eſſentiali preſentia lucis increate requiritur lumen gratie ab ea procedens ad hoc:vt anima illu-

Ad 3^m minetur. ℭ Ad tertiuȝ dicunt quidam ꝙ natura humana nō fuiſſet aſſumptibilis a filio dei niſi fuiſſet gratia informata:ꝛ ſm hanc opinionem eſſet ſolutum argumentum. Sed quia tenetur a multis ꝛ magnis ꝙ naturā humanam filius dei ſine gratia ſaltem precedente duratiōe vel ordine nature aſſumptioneȝ aſſumere potuiſſet: ꝛ ēt ꝙ prius ordine nature fuerit aſſūpta ꝙ̄ȝ fuerit ſubiectuȝ habitus gratie:ideo dicunt aliqui ad argumentum ꝙ ſi filius dei ſic eam aſſumpſiſſet aīa xp̄i:deum clara viſione nō vidiſſet:ꝛ ſic exiſtēs peccare potuiſſȝ: ſed cū peccaſſȝ: fuiſſet ſoluta vnio:qꝛ nullo modo fuiſſet poſſibile vt peccatrix remaneret vnita. Aliter tamē mihi videtur dicendum:ſi enim filius dei naturā humanā aſſumpſiſſet:ſine aliquo habitu gratie: ꝓpter tam excellentē participationem increati eſſe:fuiſſet ꝯfirmata in rectitudine: ſed deū clare nō vidiſſet:vt dicunt aliqui:aut non ita clare:ſicut modo:nec opera eius:ita meritoria eſſent:ſicut cum habitu gratie:non eſt ergo habitus gratie in anima chriſti

Qō. II. ſuperfluus. Queſtio. II.

Ar. p^o **SEcundo** queritur vtruȝ gratia anime xp̄i ſit finita. Et videt ꝙ nō. quia quodlibet finituȝ mēſurari poteſt aliquo

Nota regulam. finito aliquotiens replicato:quando illa finita ſunt eiuſdem ſpēi. Sed gratia xp̄i nō poteſt menſurari p aliquem aliuȝ habitum gratie quotienſcūq; replicatum. Sicut enim dicitur Joan. 3. de xp̄o. Non ad menſuram

Secūdo. dat deus ſpūm. ſ. xp̄o ergo gratia xp̄i nō eſt finita. ℭ Itē omni finito poteſt deus facere aliquid maius:ſed Magiſter dicit in littera. Xp̄m ſm hominē tantā a conceptione accepiſſe ſapientie ꝛ gratie plenitudinē:vt deus ei plenius conferre nō potuerit:ergo videtur ꝙ gratia xp̄i nō

Tertio. ſit finita. ℭ Item xp̄s nobis meruit per gratiam: ꝛ fuit eius merituȝ infinitū:quia fuit ſufficiens ad redemptionem totius generis humani:etiaȝ ſi illius generis eſſent indiuidua infinita:ſed a cauſa finita nō poteſt procedere infinitus effectus:ergo grā xp̄i nō eſt finita.

In opp^m Secūdo. **Contra.** omne creatuȝ eſt finitum:ſed gratia anime xp̄i eſt creata:ergo eſt finita. ℭ Item infinito non eſt aliquid maius:ergo ſi chriſtus ſm ꝙ homo haberet gratiam infinitam:pater non eſſet maior eo ſm ꝙ homo:quod falſum eſt: ipſe enim dicit Joannis. 14. de ſeipſo:ꝙ pater maior me eſt. Sequitur ergo ꝙ gratia chriſti non eſt infinita.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriaȝ.

Respondeo ꝙ gratia anime xp̄i creata de qua itelligitur queſtio finita eſt ſimpliciter:quia eſt finita ſm eſſentiam. Eſt enim finita verſus ſuperius:inquantuȝ a creatore ſuam habet actualitatem differentē ab actualitate creatoris:ꝛ verſus īferius. ſ. per illud in quo recepta eſt ꝙ habet finitaȝ capacitatem:ꝛ ēt ſm aliquos finita eſt intrinſecus:vel quia natura illi⁹ forme eſt:vt habeat terminuȝ vel quia ex pluribus gradib⁹ actualitatis cōpoſita eſt quoꝝ vnus eſt terminabilis per alium:nec talis cōpoſitio in creatura pertinet ad ignobilitatem:ſed ad dignitateȝ:quia talis ꝯpoſitio in re cōpoſita diminuit poſſibilitatē:vt videri poteſt ex his que dicta ſunt ꝑmo lib. 17. diſt. eſt tamen predicta gratia infinita ſm quid. ſ. inquantuȝ actus eliciti per eaȝ. Actus ſunt hominis qui eſt deus:deus autem infinitus eſt: ꝛ inquātum omnes nobilitates quarū capax eſt forma gratie: in gratia xp̄i conueniūt:nō ſic autem in gratia alicuius alterius hominis. Unde ꝛ gratie aliorū hominuȝ:xp̄i gratie improportionabiles ſunt. Eſt etiaȝ aliquo modo infinita quantuȝ ad effectū:inquantū meritū xp̄i per eā ꝓcedēs ſufficiens fuit ad redēptionē holuȝ infinitoꝝ ſi tot eēnt.

Ad p^m **Ad primum** in oppoſitum dōm:ꝙ maior intelligenda eſt de finitis habētib⁹

Nō limitationeȝ regule. ꝓportioneȝ adinuicem:aliter nō oportet:linea enīȝ non poteſt menſurari per punctū quotiēſcūq; replicatuȝ:nec angulus cōtingentie quotiēſcūq; replicatus pōt menſurare angulum rectilineū:ſicut certa demonſtratione ꝓbatur. Gratia aūt anime xp̄i nō eſt eiuſdeȝ ſpēi cum gratia alicuius alterius hominis:vt aliqui dicunt:ꝛ ideo ꝙ̄uis ſit finite eſſentie nō tamē opȝ ꝙ gratia alicuius alterius hominis ſibi poſſit ꝓportionari:ſed ꝙ̄uis gratia xp̄i: ſȝ qđ accipitur pro gratuita vnione nature humane ei⁹ diuine perſone:vt nature ſuppoſito:nec ſit eiuſdem ſpeciei cum gratia cuiuſlibet alterius hominis:nec ſibi proportionata:quia tali vnione nullius alterius hominis natura eſt diuine perſone vnita:tamē difficile eſt videre quomodo habitus gratie gratuȝ facientis informantis aīam chriſti nō ſit eiuſdem ſpēi cum habitibus gratie gratum facientis in alijs hominib⁹:cum vt habituȝ eſt lib. 2. gratia ꝛ charitas realiter idem ſint. ꝛ habitus charitatis informans animā xp̄i nō deum habet pro obiecto ſub illa ratione formali:ſub qua eſt obiectū charitatis hominuȝ aliorū:ꝛ etiā angeloꝝ. Unde aliqui aliter reſpondent ad argumentuȝ dicendū ꝙ perfectio operis ꝛ capacitas habitus habilitātis ad illam operationē reſpondēt nature per comparationē ad perfectionē ſue actualis exiſtentie. Cum ergo actualis exiſtētia humane nature xp̄i:qua exiſtit in verbo dei vt natura in ſuppoſito improportionabiliter excedat exiſtentiaȝ actualē angeli cuiuſcūq; capax ē tanti habitus gratie ꝙ in ea nō poſſet eſſe tantus: ſi non eſſet vnita:nec in quocūq; angelo:niſi deus illuȝ vniret ſibi in vnitate perſone:ſicut hūana natura xp̄i eſt vnita.

Ad ſcōm Non pōt de⁹ aliqđ mai⁹ facē oī finito. ℭ Ad ſcōm cum dicitur ꝙ omni finito poteſt deus facere aliquid maius ꝛc̄. Dico ꝙ hoc nō eſt verum ı̄ in eadeȝ ſpē. Non enim poſſe facere nobilioreȝ creaturam in ſpē anime ꝙ̄ȝ anima xp̄i:nec maiorem capacitatē in creatura ꝙ̄ȝ ꝙ ſit capax vnibilitatis cū creatore. Dico ergo ꝙ ꝙ̄uis deus nō potuerit xp̄o dare maioreȝ plenitudinē gratie:ex hoc tñ nō ſequitur ꝙ ſit infinita:qꝛ capacitas anime:que illa grā eſt īpleta finita eſt.

Ad 3^m ℭ Ad 3^m dōm:ꝙ merituȝ xp̄i:nō tamē ponderatur ſȝ nobilitatē gratie create que finita eſt:ſed etiam ſm nobilitatem perſone agentis que infinita eſt. Illa enim actio nō tantum fuit actio hominis:ſed etiam actio dei. Qō. III.

Qō. III.

Ar. p^o **TErtio** queritur vtꝝ in xp̄o ſit gratia plena. Et videtur ꝙ nō. quia plenus gratie nō poteſt ꝓficere in gratia. Sed vt habetur Luc. 2. Jeſus ꝓficiebat grā apud deum

Secūdo. ergo nō erat plenus gratia. ¶ Item plenitudo grē icludit plenitudinem omniū virtutū: sed in xp̄o nō fuerunt omnes virtutes. Non enim in ipso fuit fides: vt patebit inferius: nec penitētia: ſm etiā phm. 10. ethi. cap. 10. virtutes morales nō sunt in deo: ergo in xp̄o nō fuit plenitudo gratie.

Tertio. ¶ Itē qz spēs intelligibiles in intellectu nō se coangustāt: ideo pōt spēs intelligibiles recipere sine fine: sed gradus actualitatis ipsius gratie in anima non se coangustāt: ergo aīa pōt recipere gradus actualitatis sine fine: sed q̄zdiu anima pōt recipere gratiā nō est plena gratia: ergo in xp̄o nō fuit plenitudo gratie.

In opp^m **Contra.** Joan. 1. de xp̄o di. Uidimus gloriā ei⁹ gloriā quasi vnigeniti a patre plenū grē et veritatis.

Secūdo. ¶ Item Luc. 1. dixit angelus beate virgini. Aue gratia plena. De Stephano ēt di Act. vi. qz erat plenus grā: ergo multo fortius xp̄o fuit plen⁹ gratia.

Ad qōnē ſm mētē ppriam. Gr̄a triplex in xp̄o. **Respondeo** qz in xp̄o est grā plena: qd̄ sic patet. In xp̄o fuit tripliciter grā. s. grā singularis sanctitatis quo ad se: que di grā psone singularis et grā vnionis: et grā influētie quo ad alios q̄ appellatur gratia capitis: et quelibz istaz fuit in xp̄o plena. Prima. n. grā in xp̄o plena fuit: nō tm̄ plenitudine sufficiente: que nō cōpatitur secū aliquod mortale peccatuz: que plenitudo fuit in Stephano: et in alijs iustis: nec tantuz plenitudine spālis prerogatiue: que ab anima excludit omne mortale et veniale peccatū: et per quā fit vt oēs actus anime ordinētur in deū que plenitudo fuit in beata virgine. Sed etiā plena fuit quantū ad plenitudinez perfectionis omnimode. s. quantū ad oīa que perfectionis sunt in qualibet virtute: et quolibet actu virtutis: et quantū ad oēs effectus grē gratis date: et quantū ad phibitionē seu exclusionē oīs actualis peccati: tāz mortalis q̄z venialis: et peccati originalis et potētie peccādi. Secūda etiā fuit grā in eo plena: qz natura humana xp̄i nō tantuz fuit vnita deo: in rōne obiecti per fruitionē: sed etiaz vnita est persone filij dei in rōne suppositi: et sic pz qz illa grā in xp̄o plenissime ꝯsecuta est suum finē. Tertia ēt in xp̄o grā fuit plena: quia per illā in oēs sanctos influit: et in infinitos si tot essent influere sufficit: et facit vt aliq nō tantū in se luceant: sed in alios ministerialiter influant: et oīs illuminatio ab ipso est: sicut sol dī hēe plenitudinē lucis corporalis: qz nō tm̄ in se lucet: sed oīa corpora illuminat: et facit: vt quedā corpora alia illuminent: qz stelle ab eo lumē recipiunt per quod inferiora aliquo modo illuminant: et oīs deriuatio corpalis luminis est a sole.

Ad pm̄ū **Ad primum** in oppositum pz solutio per illud qd̄ dictuz est superius. dist. 3. in solutione vltimi argumēti vltime qōnis.

Ad 2^m ¶ Ad scdm̄ cuz dicitur qz nō fuerūt oēs virtutes etc̄. Dico qz in xp̄o fuit quicqd perfectionis est in qualibet virtute. Alique autez virtutes aliquā imperfectionem includūt vel presupponunt que imperfectio nō fuit in xp̄o: actus ēt virtutum moraliū quos habebūt in pr̄ia plenissime sunt et fuerūt in xp̄o et illud perfectionis: qd̄ est in actibus eaz in via.

Que virtutes morales nō sūt ſz phm. Phs autē negat in deo esse morales virtutes: quātū ad actus eaz imperfectionē includētes vel presupponētes et hoc plenius in sequētib⁹ ostēdetur.

Ad 3^m ¶ Ad tertiū dōm: qz sicut spatiū corporale posset capere: quantuz est ex pte sua infinitum numez indiuisibiliū: vtpote punctoz: nō tamē quantitatē continuā infinitā: ita capacitas anime: q̄uis sit finita pōt capere q̄tuz est ex parte sua spēs intelligibiles sine fine: qz indiuisibiles sunt: nō tn̄ pōt capere vnuz habitū ſm maiorē et maiorem perfectionē sine fine. Uel potest dici ſz alios: qz qz maior virtus requiritur in intellectu ad retinēduz plures spēs intelligibiles simul q̄z paucas: ideo negandum est posse in intellectu recipi species intelligibiles plus et plus sine fine illis speciebus remanentibus: que primo fuerunt recepte.

Consequenter querendum est de secundo principali. Et circa hoc querūtur tria. ¶ Primo vtz in xp̄o sit grā per quā sit caput ecclesie. ¶ Secundo vtruz sit caput ecclesie cuiuscūqz. ¶ Tertio vtrū sit caput ratiōe diuine nature vel humane vel vtriusqz.

¶ Questio. I. Qō. 1.

Primo ostendo qz in xp̄o nō est aliqua gratia per quam sit caput ecclesie. Ar. p^o Caput recipit influentiā ab alijs membris corporis: maxime a corde. Sed xp̄s nō recipit influentiam ab aliquo mēbro ecclesie: ergo xp̄s nō est ecclesie caput.

¶ Item ſm Auicē. 3. lib. de animalib⁹. ca. 1. A corde pcedunt oēs virtutes corporis: et est primū membrum in vita. Cum ergo a xp̄o pcedāt virtutes in ecclesiam: et est primus in spūali vita: non debz dici ecclesie caput: sed cor. Secūdo.

¶ Item caput est vnuz de mēbris corporis sed xp̄s nō est vnuz de mēbris ecclesie: quia cum totū sit nobilius parte sua cōcedenduz esset ecclesiam esse nobiliorem christo: quod tamē nō conceditur: ergo christus non est caput ecclesie. Tertio.

Contra. ad Eph. 1. Ipsuz dedit caput sup oēz ecclesiam: que est corp⁹ ipsi⁹. In opp^m ¶ Itez ad Eph. 5. Uir caput est mulieris: sicut xp̄us est caput ecclesie: ipse saluator corporis eius. Secūdo. ¶ Item sponsus est caput sponse quia vt dicitur. 1. ad Cor. xi. Caput mulieris vir: sed ecclesia est sponsa xp̄i ſm Aug. super Joan. Homel. 13. super illud verbū Joānis. 3. Qui habet sponsam sponsus est: ergo xp̄s est caput ecclesie. Tertio.

Ad qōnē ſm mētē ppriaz. **Respondeo** qz xp̄s est caput ecclesie. Ad cuius intelligentiam: pm̄o declarādum est qz ecclesia nō dicitur corpus ad similitudinē corporis naturalis homogenei. ¶ Secūdo qz dicitur corpus ad similitudinē corporis naturalis heterogenei maxime humani. ¶ Tertio quomodo xp̄s caput sit istius corporis.

Quid ecclesia. ¶ Quantū ad primū sciendū qz cū ecclesia sit collectio fidelium: vt hr̄ de ꝯsecra. di. 1. Ecclesia nō pōt dici corp⁹ ad similitudinē corporis hōgenei: qz ptes q̄ntitatiue illi⁹ corporis vniformis sunt et recipiūt nomē totius. Quelibet eniz pars aque dī aqua: nec viuificat corpus illud aliquo spū. Mēbra aūt corporis ecclesie siue partes difformitatē hn̄t. Fideles eniz ecclesie diuersaz sunt ꝯditionū et diuersi status in ecclesia sunt. Unus ēt fidelis p se non pōt dici ecclesia ſm qz ecclesia accipit p corpore xp̄i mystico. Oīa ēt mēbra ecclesia viuificāte vno spū. s. spū scō.

¶ Quantū ad scdz articulū sciendū qz corp⁹ humanuz ꝯstitutū est ex plurib⁹ mēbris diuersis ꝯditiōes hn̄tibus: et sibinuicez subministrātib⁹ naturalr̄ iūctis: vt vnū corpus harmonice ꝯstituētib⁹: et per vnū spūm. i. aīaz viuētibus: sic ecclesia ex plurib⁹ fidelib⁹ est ꝯstituta: tāq̄z pluribus mēbris hn̄tib⁹ ꝯditiōes diuersas. Unde Aplš 1. ad Cor. 12. Uos estis corp⁹ xp̄i et mēbra de mēbro: et quosdā qdē posuit de⁹ in ecclesia. Primū pphetas. Scdo aplos Tertio doctores etc̄. psone ecclesiastice sibi subministrent adinuicē. Uñ aplš de corpe mystico loquēs ad siltudinez corpis nālis dicit p^a ad Cori. 12. Nō pōt dicere oculus manui opera tua nō idigeo: aut caput pedib⁹ nō estis mihi necessarij: et aliqb⁹ iterpositis subiūgitur qz p inuicez sollicita sunt mēbra: sunt etiā mēbra ecclesie sibi adinuicē iūcta p fidē charitate formatā. Uñ aplš ad Eph. 4. dicit qz totū corp⁹ ꝯpactū: et ꝯnexū est: vbi Glo. Totum corp⁹. i. ecclesia. Cōpactū p fidē et ꝯnexū p vinculū charitatis. Ex pdictis ēt mēbris vna ecclesia tāq̄z vnuz corp⁹ xp̄i mysticū harmōice ꝯstitutū est. Unde Aug. 17. de ci. dei. cap. 16. de ecclesia loquēs sub noīe ciuitatis dei. dicit qz diuersoz sonoz rōnalis moderatusqz ꝯcentus cōcordi varietate ꝯpacta. Uñ ordinate ciuitatis insinuat vnitatē: oīa ēt mēbra ecclesie vnico spū viuificant: et diuersis

donis

donis perficiuntur. Unde apls.1.ad Corinth.12.loquens de donis dei que dantur membris ecclesie dicit: hec omnia opera vnus atq; idem spūs diuidens singulis put vult. ¶ Quantū ad tertiuz articulum sciendū q xp̄s dicitur caput ecclesie que est corpus mysticuz ad similitudinem capitis naturalis respectu sui corporis. Caput eniz preeminet corpori in situ. In capite etiā sunt nobiliores vires sensitiue.s.imaginatio memoria ꝛc. In capite etiā sūt oēs sensus: ab eo etiā deriuatur ꝛ sensus ꝛ motus in alia mēbra: ꝛ alia mēbra dirigit i actib⁹ suis: ꝛ cū eis ꝯforme est in nā: sibi ēt corpus cōiunctū est: ita dico per quādā similitudinē q xp̄us preeminet corpori ecclesie in altitudine dignitatis: in eo etiā sunt virtutes cognitiue perfectiores q̄ȝ in alijs. Omnes etiā sensus.i.oēs nobiles modi cognitionis in ipso sunt: ab eo etiā in membra ecclesie deriuatur sensus recte cognitionis per fidez ꝛ recte affectionis per charitatē: per ipsum etiam mēbra ecclesie in suis actibus dirigūtur. Conformis est etiā in natura mēbris ecclesie inquantū homo. Membra etiaz ecclesie sibi sunt per charitatem vnita. Unde super illud Glo.1.ad Corinth.12. Membra corporis cū sint multa vnū corpus sunt: ita ꝛ xp̄s dicit. Caput ꝛ corpus dicitur xp̄s ꝓpter ineffabilem vnitatem corporis ꝛ membroꝝ.

Ad p̄m **Ad primum** dōz: q q̄uis caput recipiat influxum ab alijs mēbris: nō tamē ab eis recipit sensum ꝛ motū: q2 q̄uis prima origo spūum sit a corde: tamē non fiunt sensitiui quousq; trāsmittantur ad cerebrū: ꝛ tunc primo possunt fieri instrumentū virtutis motiue: per quā mouetur aliud de loco ad locū. Xp̄s autem caput est membroꝝ ecclesie: inquantum eis
Ad scd̄m influit spūalem sensum ꝛ motū. ¶ Ad scd̄m dōm: q q̄uis cor sit principiuz virium vitalium totius corporis: ꝛ sit primuz omniū membroꝝ quantū ad esse nature vt superius allegatuz est: ꝛ vult etiā ph̄us.16.de animalibus: tamē caput principium est virium que pertinent ad sensum ꝛ motuz: ꝛ q2 xp̄o attribuimus rationē capitis s̄m q influit membris ecclesie spūalem sensum ꝛ motuz per
Ad 3m fidem ꝛ charitatē: ꝛ ideo magis dicitur caput ecclesie q̄ȝ cor. ¶ Ad tertiuz cū dicitur q caput est vnuz de membris corporis ꝛc. Potest dici q nō opꝫ q similitudo inter caput ecclesie ꝛ suuz corpus: ꝛ inter caput naturale ꝛ suum corpus in omnib⁹ reperiatur. Uel pōt dici s̄ȝ alios q s̄m q christus est caput ecclesie s̄m naturaz diuinam ipse potest dici membruz ecclesie s̄m humanā naturam: inquantuz enim ipse est homo recipit a seipso: inquantū est deus spūalem sensum cognitionis: ꝛ motuz sincere dilectionis. Unde quedā Glo. sup illud.1.ad Corinth.12. Membra de mēbro dicit: mēbra predicto de mēbro: id est de xp̄o capite: ꝛ cū mēbris nostro: nec videtur illis incōueniens dicere q tota ecclesia sit nobilior xp̄o: inquantū est homo: inquātuz ipse in mēbris ecclesie cōprehendit.
T.c.II. Christus eniz inq̄ntum homo ꝛ oia alia membra ecclesie sīl aliqd nobilius sunt q̄ȝ solus xp̄s inq̄ntū hō. Q̄ō. II.

Ar. p̄o **Secundo** queritur vtrū xp̄us sit caput cuiuslibet partis ecclesie. Et videtur q nō. q2 caput nō influit anteq̄ȝ sit: s̄ȝ multi sancti p̄res fuerūt anteq̄ȝ fili⁹ dei d virgine nasceretur: ergo xp̄s nō influit in sanctos p̄res q eius natiuitatez precesserūt: ergo nec fuit caput ecclesie: quā
Secūdo. tum ad illam partē que natiuitatē eius precessit. ¶ Itē est quedā ecclesia malignātium: de qua dicit psal. Odiui ecclesiā malignātium. Sed christus illius ecclesie nō est caput. Scd̄m enim Aug.3.de doc.xp̄ia.vltima regula ciconij. Ipse diabolus caput est impioꝝ: qui sūt eius quodāmodo corpus: sicut xp̄s caput est ecclesie: q̄d est corp⁹ eius: non est ergo xp̄us cuiuslibet partis ecclesie caput.
Tertio. ¶ Item Aug. eodem lib. regula.2.ciconij. Non eniz reuera corpus dn̄i est q̄d cum illo nō erit in eternū: sed alij qui mō sunt iusti: qui cū xp̄o non erūt in eternum: q2 nō pseuerabūt: ergo xp̄s nō est caput ecclesie oium iustoꝝ.

Contra. ad Col.1.de xp̄o dicitur. Qui est caput ois principatus ꝛ potestatis: sed in qualibꝫ ecclesia est p̄ncipatus ꝛ potestas: ergo xp̄s ē caput ois ecclesie. In opp̄m

Respondeo q cū ecclesia sit corpus xp̄i: vt habetur.1.q.1. In ecclesia ꝛ vni⁹ capitis nō sint plura corpora: sicut nec vni⁹ corporis plura capita. ex omnib⁹ personis pertinētib⁹ ad corp⁹ xp̄i mysticuz cōstituta est vna ecclesia: cuius tñ partes nomine ecclesie nominātur frequēter: vnde dī ecclesia triumphātiuz ꝛ ecclesia militantiū: ꝛ in ecclesia militantium q̄nq; plures ꝯgregationes fidelium plures ecclesie dicunt: vñ Apl's ad Ro. vltimo. Salutant vos omnes ecclesie xp̄i. Sciendu3 tamē q omniū partiuz ecclesie xp̄s est caput: sed inquātum deus equaliter est caput angeloꝝ ꝛ hominuz: nō autē inq̄ntum homo: q2 inq̄ntuz hmōi cōformis est hominib⁹ in natura: nō aūt angelis: ꝛ quo ad istaz cōditionez magis ꝓprie dī caput hominū q̄ȝ angeloꝝ: inter autē homines q̄dam sunt iusti: quidā peccatores. fideles primi simpliciter pertinēt ad corpus xp̄i mysticuz: quia inter eos est nature cōformitas: ꝛ colligatio per fidei iuncturas ꝛ sacramentoꝝ ꝛ cōicantia per charitatem: ꝛ oēs viuificantur vno spū.s. spiritu sancto: ꝛ ideo istoꝝ xp̄us est caput simpliciter. Peccatores autem fideles nō pertinent ad corpus xp̄i mysticuz: nisi s̄m quid: q2 q̄uis habeant cōformitatē in natura ꝛ aliquo modo sint colligati per iuncturas fidei ꝛ sacramētoꝝ: nō tñ inter se habēt cōicantiam per charitatem neq; viuificantur vita spūali per spūm sanctū: ꝛ ideo istoꝝ xp̄us non est caput nisi s̄m quid: nihilominus autē caput est infideliuz qui vltra cōformitatē in natura actu nō habent aliquid q̄d pertinet ad corpus xp̄i mysticuz: ꝛ ideo non est caput eoꝝ: nisi in potētia: ꝛ sic pꝫ q̄ō xp̄s est caput cuiuslibet ptis eccl'ie. Q̄ō xp̄s est caput infideliuz.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositum dicenduz: q q̄uis christus nō fuerit tempore patruum testamenti veteris incarnatus: tamē preuisus erat incarnari: ꝛ ab omnibus sanctis qui precesserūt christi aduentū: ipsa incarnatio fuit credita per fidem implicitam vel explicitam: ꝛ ideo ad corpus xp̄i pertinebant: q̄uis in illo statu tantam efficacem influentiaz sensus ꝛ mot⁹ nō reciperent q̄ȝtaz sancti post xp̄i aduētū. ¶ Ad secunduz patet solutio ex dictis in questione. ¶ Ad tertiū dicendum: q illa auctoritas Aug. sic intelligenda est q illi nō pertinent simpliciter ad corpus xp̄i qui non habent: vnde cum xp̄o possint in eternuz manere: ꝛ habent hoc omnes iusti: nō tantū illi qui saluabūtur: sed etiā illi qui dānabuntur. Unde vtriq; pertinent ad corpus xp̄i mysticuz: q̄uis enim precidi manus possint a corpore: ꝛ sic potest fieri non membrum: tamen q̄ȝdiu est corpori coniuncta est corporis membruz. Q̄ō. III. Ad 2m Ad 3m Q̄ō. III.

Ar. p̄o **Tertio** queritur vtrum xp̄us sit caput ratione diuie nature vel humene vł vtriusq;. Et ostendo q ratione diuine nature: quia caput influit in membris sensum ꝛ motū. Sed christus inquantuz homo non influit membris ecclesie fidem ꝛ charitatē per quas fideles habent sensum recte cognitionis: ꝛ motū recte affectionis: q2 ille virtutes sunt in membris ecclesie per creationem: ergo est caput ecclesie ratione diuine nature. ¶ Itē ratione eiusdem nature non fuit christus mediator ꝛ caput. Caput enim non mediat inter se: ꝛ membra sua: sed membra sibi vniuntur aliquo alio mediante. Sed Augu. primo de trinita. cap.7. Christus in forma serui: fuit mediator dei ꝛ hominum: ergo non est caput ecclesie ratiōe humane nature: sed ratione diuine. Q2 autē sit caput ratione humane nāe ostēdo sic. Aug.1.de tri.ca.17.de xp̄o loq̄ns dicit q s̄ȝ formā serui ipse est caput corpis ecclesie. Q2 etiā Secūdo.

sit caput rōne vtriusqꝫ nature simul ꝓbo sic: qꝛ rōne diui
ne nature ipse influit membris ecclesie spūalez sensum ꝛ
motuz rōne humane nature ꝯformis est mēbris in natu/
ra. Sed hec duo simul reqruntur ad plenam capitis rō/
Ad qōnē nez: ergo rōne vtriusqꝫ nature sit caput corpis ecclesie.
ꝫm mētē **Respondeo** ꝙ xp̄s est caput ecclesie ratione di
ꝓpriam. uine nature: quantuꝫ ad aliquid:
ꝛ rōne humane nature quantū ad aliud. Sꝫ plena ratio
capitis sibi cōuenit ratione vtriusqꝫ nature simul: ratiōe
enim diuine nature influit effectiue: ꝛ principaliter mē/
bris ecclesie sensum recte cognitionis ꝛ motū recte affe/
ctionis: rōne autem humane nature non influit ista nisi
meritorie ꝛ dispositiue: ꝛ ideo magis est caput ecclesie ra
tione diuine nature ꝙ̄ humane: sed quantū ad ꝯformita
tem in natura nō est caput ecclesie nisi rōne humane na
ture. Cū ergo ad plenā rōnem capitis requirat influen/
tia sensus ꝛ motus in ipsa mēbra ꝛ ꝯformitas in natura:
sequitur ꝙ est maxime caput ecclesie rōne vtriusqꝫ natu
re simul: ꝛ per hoc patet solutio ad obiecta.

CONsequenter queritur d̄ tertio principali. Et cir
ca hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum gra
tia vnionis sit aliqua gratia creata. ¶ Secun
do vtrū gratia vnionis ꝛ gratia singularis persone: ꝛ gra
tia capitis sint realiter eadem gratia. ¶ Tertio que ista/
Qō. 1. rum gratiaꝝ prior est. Questio. I.

Ar. ꝓ° **PRimo** ostendo ꝙ gratia vnionis non sit aliqua gratia creata. Quilibꝫ
iustus deo vnitus est per gratiaꝫ creatam. Si
ergo gratia vnionis in xp̄o esset gratia creata
nō alio modo esset natura humana xp̄i vnita filio dei ꝗ̄ꝫ
Secūdo. nostra: qḋ falsum est. ¶ Item gratia vnionis est cōferēs
ad vnionez: sed gratia creata nihil potuisset conferre ad
vnionez humane nature cū diuina persona: quia diuina
psona corporis exanimi: qḋ gratie nō est capax in triduo
mortis xp̄i remāsit vnita: ergo gratia vnionis nō est gra
Tertio. tia creata. ¶ Item effectus nō est nobilior sua causa. Sꝫ
existere in diuino supposito nobilior est quacūqꝫ gratia.
Cum ergo gratia vnionis causa fuerit vt humana natu
ra in diuio supposito existat: seqꝛ ꝙ illa grā nō ē creata.

In opp̄m **Contra.** omnis res per tēpus orta creata est: sꝫ gra/
tia vnionis est res per tempus orta. Dicit
enim Augu. 13. de trini. cap. 19. Qꝫ in rebus per tempus
ortis illa sūma gratia est: ꝙ homo in vnitate persone cō/
Secūdo. iunctus est deo ergo gratia vnionis est creata. ¶ Item
gratia vnionis aut accipitur ꝑ aliquo habitu gratie: aut
pro ipsa gratuita vnione. Sꝫ omnis habitus gratie crea
tus est: ipsa etiam vnio gratuita creata est: vt superius ostē
sum est dist. 5. ergo gratia vnionis est creata.

Ad qōnē **Respondeo** ꝙ gratia vnionis tripliciter pōt
ꝫm mētē accipi. Uno mō pro gratuita dei
ꝓprīaꝫ. voluntate: que vnionem fieri imperauit. Alio modo pro
Grā vni/ aliquo habitu gratie reddēte humanā naturam xp̄i ma
onis tri/ gis cōgruam ad hoc vt maneat vnita ꝫm illos qui dicūt
plex. prius ordine nature fuit vnita ꝙ̄ fuerit subiectum habi/
tus gratie: vel etiam quo fuit cōgrua assumi ꝫm illos q
dicunt ꝙ prius ordine nature fuit informata habitu gra
tie ꝙ̄ vnita. Tertio modo pro ipsa gratuita vnione. Pri
mo modo gratia vnionis est grā increata. Secundo mo
do est gratia creata. Tertio mō ꝫm ꝙ ipsa vnio dicit ali/
quam relationem realem nō persone verbi ad naturam
hūanaꝫ: sed ecōuerso: sic est creata: vt supꝰ ostēsuꝫ est di. 5.

Ad p̄m **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ alio modo requiritur gratia i nobis ad hoc
vt vniamur cum deo in ratione obiecti per cognitionez
ꝛ amorem: ꝛ ad hoc vt natura humana xp̄i vniretur di/
uine persone in rōne suppositi: qꝛ p̄mo modo requiritur
de necessitate. Secūdo modo requiritur de cōgruitate:
Unde ipsa nō fuit causa illius vnionis: sed facta est con/
currentibꝰ ex parte dei gratuita eius voluntate: ꝛ ex par
te nature humane eius assumptibilitate. ¶ Ad scdm cū Ad 2m
dicitur ꝙ gratia vnionis est cōferens ad vnionez ꝛc̄. Di
co ꝙ si accipiatur gratia vnionis pro aliquo habitu dis/
ponente naturaꝫ humanā de cōgruo ad illā vnionez: sic
dico ꝙ nō cōferens fuit ad illam vnionez nisi de cōgruo
ꝛ sic gratia creata cōferre potuit ad vnionez: nec contra
hoc est ꝙ persona remansit vnita corpori exanimi in tri/
duo mortis xp̄i: quia illud corpus ordinabile erat ad ani Ad 3m
mam gratia informata. ¶ Ad tertiū cum dicit ꝙ gratia
vnionis causa fuit vt humana natura in diuino supposi
to existat ꝛc̄. Dico ꝙ nō fuit causa necessitatis: sed que/
daꝫ dispositio cōgrua ad hoc: vt humana natura assume
retur ad existentiā talem: ꝫm cōem opinionem: que po/
nit ꝙ prius ordine nature fuit in ea habitꝰ gratie ꝙ̄ fue/
rit vnita: nō est autem incōueniens effectuꝫ esse nobilio
rem aliqua dispositione de cōgruo disponēte ad eadē ef/
fectum. ¶ Argumēta ad partem aliam ꝓcedunt de gra
tia vnionis: ꝫm ꝙ accipitur pro alio habitu: vel pro ipsa
gratuita vnione: ꝙ̄uis scdm parū valeat ratione forme:
quia supponit gratiaꝫ vnionis nō posse accipi nisi dupli
citer qḋ falsuꝫ est: vt visuꝫ est in corpe qōnis. Qō. II. Qō. II.

SEcundo queritur vtruꝫ gratia vnio/
nis: ꝛ gratia persone singula
ris: ꝛ gratia capitis sit realiter eadeꝫ gratia. Et Ar. ꝓ°
videt ꝙ nō. nō est eadē realiter perfectio abso/
luta ꝛ relatiua: sed p grām singularis psone pficit anime
xp̄i ꝫm se: ꝛ absolute per grām capitis in ꝯparatione ad Secūdo.
alios: ergo nō sunt realr eadē grā. ¶ Iteꝫ diuersi actus
ꝫm spēm ꝓcedunt a diuersis habitibꝰ ꝫm spēm: vnde di
stinctio habituū cognoscitur per distinctionē actuū: sed
vniri verbo ꝛ influere mēbra ecclesie sunt actus differē/
tes ꝫm spēm vel plus ꝙ̄ ꝫm spēm: ergo grā vnionis que
respōdet vni actui nō est realiter ideꝫ cū grā capitis: que
respondet alij actui. ¶ Item ꝫm p̄hm. 7. Top. Que sūt Tertio.
in diuersis predicamētis nō sunt realiter ideꝫ: sed gratia Cap. 3.
singularis persone est in p̄dicamento qualitatis: grā aūt
capitis videtur esse in predicamento relationis: est enim
quedaꝫ potestas influendi in alios qua prelati in subdi/
tos influunt: ergo nō sunt realiter idem.

Contra. vna ꝛ eadeꝫ realr est scia qua in se perficit In opp̄m
doctor: ꝛ qua in discipulos doctrinaꝫ influit
ergo similr vna ꝛ eadem est realiter gratia qua xp̄o: inꝙ̄
tum homo perficitur: ꝛ qua mēbris ecclesie influit. Sed
prima grā est grā singularis persone. Secūda est gratia
capitis: ergo ille due gratie sunt realiter idem. ¶ Item Secūdo.
eadem est charitas qua in se perficitur voluntas: ꝛ qua
proximo vnitur: ꝛ qua facit dilectionis effectꝰ: ergo a sili
eadeꝫ est grā qua xp̄s in se pficitur inꝙ̄tuꝫ homo: ꝛ qua
vnitur v̄bo: ꝛ per quā in alios influit.

Respondeo ꝙ si gratia vnionis accipitur pro Ad qōnē
gratia per quaꝫ vt habitam in se ꝫm mētē
vel saltem ꝫm diuinaꝫ preordinationeꝫ cōgruum fuit na ꝓpriaꝫ.
turam humanam vniri diuine persone: vt supposito: sic
dico ꝙ gratia singularis persone ꝛ gratia vnionis ꝛ gra/
tia capitis realiter sunt eadem gratia: sed differunt ꝫm
rationem: nam inquantum perficit animam christi: non
tantuꝫ in se: sed in comparatione ad bona opera dicitur
gratia singularis persone: inquantum naturam huma/
nam congruam reddidit ad vnionem cum verbo: dici/
tur gratia vnionis. Inquantum autem merita que chri
stus per illam gratiam meruit redundauerunt ꝛ conti/
nue redundant in nos ꝫm illud Ioan. p̄mo. De plenitu
dine eius omnes accipimus: sic dicitur gratia capitis.
Si autem gratia vnionis accipiatur pro ipsa vniōe gra/
tuita: aut pro gratuita dei voluntate: per quam facta est
vnio: sic gratia vnionis realiter differt a gratia singula/
ris psone

ris persone & gratia capitis:quia ipsa vnio: relatio quedam est:gratia singularis psone & gra capitis qualitas quedā est:gratuita dei volūtas ipse deus est.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum cum dr:q nō est realiter eadē perfectio absoluta & relatiua &c̄. Dico q eadē perfectio ɔsiderari pōt fm illud qd est absolute:& ēt in relatiōe:& q̄uis ipsa relatio nō sit realiter idē cū ipsa perfectione absoluta super quā fundatur tn̄ ipsa perfectio siue ɔsideret absolute siue cū illa relatione res eadē est. Unde nō est intelligēdū q gra capitis sit relō:Sed nolat quādā qualitatē cū quadam relatione ad mēbra ecclesie.

Ad scdm ¶ Ad scdm cum dr: q diuersi actus fm spēm pcedūt a diuersis habitib⁹ fm spēm &c̄. pōt dici q nō opʒ qn̄ vnus procedit ab habitu mediāte alio:ex eodē enim habitu:ego diligo proximū & gaudeo de bono eius:& odio malū illius:& tn̄ odire & diligē sunt actus diuersi fm spēʒ:influere autē in mēbra ɔuenit xp̄o inquātum homo est per ipsam grām:inq̄ntū eius natura eius humana vnita est verbo:nisi enim esset deus & hō pro nobis satisfacere nō potuisset:vt inferius ostēdetur. Uel potest dici ad argumētum q vnio nature humane cū verbo nō fuit elicita per aliquē habitū nature humane:q̄uis habitualis gra ipsius sit:vt preexistēs in diuina preordinatione fuerit dispositio ɔgrua ad illā vnionē: sʒ fuit elicita per gratuitā dei voluntatē.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū cū dicitur q gra capitis est in p̄dicamēto relationis &c̄. Dico q gra capitis fm id qd est nō est in p̄dicamento relationis:sed qualitatis:q̄uis considerata sub ratione qua gratia capitis includit quendam relationem ad ecclesie membra.

Qō. III. Questio. III.

Tertio queritur vtrum sine argumentis:q̄ istarum gratiarum prior est.

Ad qōnē fm mētē ppriam. ¶ Respondeo q cum ille tres gratie quantū ad illud qd in eis est absolutū realiter idē sint vt in precedēti questione dictū est(vnde nō est inter eas differētia:nisi fm rōnē & relationē)nō pōt realiter vna dici prior alia:q̄uis fm rōnem sit inter eas ordo prioritatis & posterioritatis:quia enim prius est opera bona facere:q̄ redūdantia illorum bonorum operum in alios: iō gratia singularis persone prior est:q̄ gratia capitis:& q pri⁹ fuit naturā humanā stabiliri in supposito qd factū est p sui vnionē ad verbū:q̄ per eius gratiā elicerētur opera bona:quia realis operatio nō est nisi rei subsistētis: iō gra prior est:q̄ gratia singularis persone.

Circa litteram. In quo plenitudo deitatis habitat corporaliter:qd ideo dictū est:quia nō tantū natura diuina vnita est xp̄i anime:sʒ ēt eius corpori:vel q corpus in dimēsionibus perfectū est: quia in se ɔtinent oēs dimensiones:& inhabitatio diuine nature in xp̄o est per modū perfectissimū:quia non tm̄ per essentiam:sicut est in omnib⁹ reb⁹:nec tantū per gratiam: sicut est in sanctis alijs:sed etiā per vnionē. Uel pōt dici fm quādam glosam ad Col. 2. super verbū predictū:q quia in templo manufacto olim nō corporaliter:sed vmbraliter habitauit. i. prefigurātibus signis que signa p̄figuratiua per xp̄m impleta sunt. Quapropter dr̄ Jo. 1. Lex p moysen data est:gra & veritas per iesum xp̄ʒ facta ē. Corpus autē veritas est respectu vmbre. Ideo dr̄ plenitudo deitatis in xp̄o corporaliter ihabitare h̄ est dictu q diuinitatis plenitudo est in xp̄o realiter & v̄e. In ceteris aūt solus est tactus. In xp̄o enim fuerunt oēs virtutes & dona in omnimoda plenitudine numerositatis & perfectionis visus:alij vero habuerūt quantū sufficit ad visum vite spūalis:ideo solū tantū dicuntur habuisse:q hic sen-

T. c. 17. & 106. t. j. sus maxime est ad vitā necessarius fm ph̄m. 2. de anima.

T. c. 68. Unde & fm eū. 3. de anima. Animal saluari nō pōt in vi-

Dub^m ta sine tactu. Quibus datus est spūs ad mensurā. ¶ Contra Jaco. 1. sup illud qui dat omnib⁹ affluenter dicit glo. q dat omnia nō in mensura. ¶ Respondeo:dicitur oīa Rñsio dare nō in mensura quantum est ex liberalitate dantis: sed dat fm mensuram dispositionis ipsius recipiētis: Jesus proficiebat sapiētia:hoc bene exponit magister in littera. Ut deus ei plenī⁹ cōferre nō potuerit:q. s. ipse plus capere nō potuit:nō enim ipse deus verbum pro anima rationali &c̄. hoc dicit cōtra quosdam hereticos qui dixerunt ipsum verbum increatum fuisse in carne:quā assumpsit loco aīe in viuificando & loco intellect⁹ in itelligēdo.

¶ Si aīa xp̄i habuerit sapientiam parē cum deo: & si oīa scit que deus. Dist. XIIII. Dist. 14.

Hic queri op⁹ est cum anima christi esset sapiens sapiētia gratuita:vtrum habuerit sapientiam equalem deo siue omnium rerū scientiam habuerit vel habeat:idest vtrum omnia sciat que deus scit: Quibusdam placet q nec parem cum deo habeat scientiam:nec omnia sciat que deus:quia i nullo creatura equatur creatori. Cum ergo anima illa creatura sit in nullo equatur creatori:ergo nec in sapientia Non ergo habet equalem cum deo sapientiam nec scit omnia que deus. Item si anima illa equalem habet cum deo sapientiam:non ergo deus in omni bono maiorem habet sufficientiam q̄ eius creatura. Inducunt etiam auctoritates ad idem probandum. Ait enim propheta ex psona hominis assumpti. Mirabilis facta est scientia tua ex me & non potero ad eam. Quod exponēs Cassiodorus ait. Ueritas humane conditionis ostenditur: quia assumptus homo diuine substantie nō potest equari vel in scientia vel in alio. Apostolus etiam ait. Nemo nouit que sunt dei nisi spirit⁹ dei qui solus scrutatur omnia etiam profunda dei. His alijsq̄ pluribus ratiōibus & auctoritatibus nituntur qui animam christi asserunt nec parem cū deo habere scientiam:nec omnia scire que deus scit. Quia si omnia scit que deus. Scit ergo creare mundum:scit etiam creare seipsam.

Qōo v̄bi seu xp̄i icarnatio ordiat ad nr̄am redēptionē q̄ntū ad plenitudinē sciētie spāliter. Op. quorundā. Auctēs iducūt. Ps. 138. Cassiod. 1. Cor. 2.

¶ Responsio qōnis diffinitiuam ɔtinens sn̄iam.

Quib⁹ respōdētes dicimus animam christi per sapientiam gratis datam in verbo dei cui vnita est:quod etiam perfecte intelligit omnia scire que deus scit: sed non omnia posse que potest deus: nec ita clare & perspicue omnia capit vt deus:& ideo non equatur creatori suo in scientia. Et si omnia sciat que & ipse: nec est eius sapientia equalis sapientie dei: quia si illa multo est dignior digniusq̄ et perfectius omnia capit q̄ illius anime sapiētia: ergo & in scientia maiorem habet sufficientiam deus q̄ anima illa que dignior est omni creatura. Illud vero apostoli quod inducunt, Nemo no-

uit que dei sunt nisi spiritus dei qui solus scru
1.Cor.7. tatur omnia:pro nobis facit. Hoc enim ad-
didit apostolus:nos autē spiritum dei habe-
mus:vt per spiritū dei quem habebat profun
da se scire ostenderet. Sed anima illa pre om-
nibus spiritū dei habuit cui spiritus nō est da
tus ad mēsurā:vt ait Joānes euāgelista. Bo-
na ergo spiritus sancti sine mensura habuit:er
go ⁊ sapientiaʒ. Omnia ergo sciuit anima illa.
Si enim quedam sciuit quedā non:sine men-
sura scientiaʒ habuit. Sed sine mensura scien
Fulgēt⁹ tiam habuit. Scit ergo oia. Fulgentius etiaʒ
in sermone quodaʒ multa inducit quibus asse
rit animaʒ illam reruʒ omniū scientiam habe
Col.2. re vtens auctoritate apostoli dicentis. In quo
sunt omnes thesauri sapientie ⁊ scientie abscō
diti. Quod etiaʒ ratione potest pbari sic. Ni-
hil scit aliquis quod eius anima ignorat. Sʒ
christus fm̄ omniuʒ concessionē omnia scit:er-
go anima eius omnia scit. Ad id vero qđ dicūt
si omnia scit:ergo scit creare mundū vel seipsaʒ
Respondemus q scientiam habet mundum
creandi:sed non potentiam ⁊ creandi animaʒ
⁊ scit quomodo deus seipsum creauit:habet er
go scientiam sui create:sed nō sui creande:quia
non est creanda:sed creata.

¶ Quare de⁹ nō dedit ei potentiā eiuʒ vt sciam.

Si vero queritur quare de/us nō de/
derit ei potentiam faciendi omnia vt scientiā.
Responderi potest:quia naturaliter capax est
scientie:⁊ ideo id cōgrue ei datum est sine mē-
sura:cuius ipsa naturaliter capax est. Non est
autem ei datum posse omnia facere que deus
facit ne omnipotēs ⁊ per hoc deus putaretur.
Veruntamen forte nec potentiā faciēdi omnia
ei deus prestare potuit:⁊ si potentiam faciendi
aliqua que nō facere potest. Scit ergo anima
christi omnia que deus scit in verbo dei: quod
liquidius ⁊ presentius omni creatura contem
platur vt ei vnita:in quo etiā angeli: ⁊ que dei
sunt ⁊ que futura sunt cognoscunt.

¶ Quomodo intelligenda sint quedam verba
Ambrosij super Lucam.

Sed si illa anima non habet tantaʒ
potentiam quantā ⁊ de⁹:
nec homo assumptus tantaʒ potentiam quan
tam ⁊ deus:quomodo ergo intelligitur illud
Luc.1. Ambrosij super Lucam vbi angelus de nasci
turo filio virginis ait:hic erit magnus ⁊ filius
altissimi vocabitur. Non ideo inquit erit ma-
gnus:q ante partum virginis magnus nō fue
rit:sed quia potentiam quā dei filius natura-
liter habet:homo erat ex tempore accepturus
vt vna sit persona homo ⁊ de⁹. Ecce aperte di
cit:q homo erat accepturus ex tempore poten
tiam:quā dei filius habuit naturaliter. Sed si
homo accepturus erat illā potentiaʒ:ergo vel
persona:vel natura hominis. Sʒ persona nō:
quia semper habuit ⁊ habet:ergo natura. Si
natura:ergo anima. Nam de carne constat q
accipere non possʒ. Ad quod dicimus illud eē
accipiendum de persona: sed non inquantum
est dei:immo inquantum est persona hominis.
Una est enim persona dei ⁊ hominis:⁊ filij dei
⁊ filij hominis. Que inquantū dei perso.a est:
semper ⁊ naturaliter omnipotentiaʒ habuit:sʒ
inquantū est hois:nō semp fuit. Illa ergo pso
na que semp fuerat dei:futura erat hois psona
⁊ fm̄ hoc q futura erat hois psona: acceptura
erat ex tpe potētiam quā naturalr̄ ēt semp ha-
buerat inq̄tuʒ dei psona. Secunduʒ hanc di-
stinctionem:illud ⁊ similia sane possunt accipi.
Que distinctio in pluribus questionum articu
lis est necessaria aduersus quorundam perple
xam verbositateʒ. Sed cuʒ de rebus cōstat:in
verbis frustra habetur ꝯtrouersia.

Hic queri opus est ⁊c. Superi⁹ deter/minauit Magister de perfe
ctionibus assumptis cuʒ humana natura abso
lute. Hic determinat de eisdem perfectionibus
per cōparationē ad perfectionē diuine nature.
Et diuidit in partes duas. ¶ Primo determinat de cō
paratione humane sapiētie xp̄i ad diuinaʒ. ¶ Secundo
de cōparatione humane potētie xp̄i ad diuinam ibi. [Si
vero queritur.] Prima in duas. ¶ Primo questiōe mo
ta de cōparatione humane sapiētie xp̄i ad diuinā:ponit
opiniones alioꝝ ⁊ rationes eoꝝ. ¶ Secundo suam solu
tionem ⁊ rōniones cōtrariaꝝ rōnuʒ. ibi. [Quibus respō/
dentes.] Illa pars que ibi icipit. [Si vero queritur.] Di
uiditur in partes duas. ¶ Primo mouet questioneʒ de
cōparatione humane potētie ad diuinam: ⁊ determinat
veritatem. ¶ Secundo opponit ad contrarium: ⁊ sol/
uit obiectionem. ibi. [Sed si anima.]

Circa hanc disti. queruntur qnqȝ. ¶ Primo de scia ani/
me xp̄i:qua cognoscit verbū. ¶ Secundo de
illa qua cognoscit creaturas i verbo. ¶ Ter/
tio de illa q̄ cognoscit creaturas in gn̄e pprio. ¶ Quar/
to de actu quo res intelligit in proprio genere:vnitate ⁊
qualitate. ¶ Quinto de potentia quā anima illa habʒ a
verbo. ¶ Circa primuʒ queruntur quattuor. ¶ Primo
vtruʒ aīa xp̄i clare cognoscat verbū. ¶ Secūdo vtrum
illud cognoscat per aliquod lumē creatū. ¶ Tertio vtꝝ
mediāte aliqua spē cognoscat ipsuʒ. ¶ Quarto vtꝝ ver
buʒ cognoscēdo cōprehēdat eum.   Q6.   I. Q6.1.

Primo ostendo q anima xp̄i nō cogno
scit clare verbuʒ. Exod.33. Di/ Ar.p⁹
cit deus nō videbit me homo: ⁊ viuet: sʒ xp̄s
est homo viuens. Ergo inquantū homo deuʒ
nō videt:ergo nec clare cognoscit. ¶ Iteʒ.1.ad Thim. Secūda.
vlti. dicitur de deo q lumē habitat inaccessibilem: quaʒ
nullus videt:sed nec videre pōt:ergo idem quod prius.
¶ Item res latens in tenebris clare cognosci nō potest. Tertio.
Sed psal. dicit de deo q posuit tenebras latibulū suum:
ergo clare cognosci nō pōt. ¶ Item ad clarā cognitio/ Quarto.
nem requiritur debita pportio inter virtuteʒ cognoscē/
tem ⁊ eius obiectum. Sed inter intelligentiā anime xp̄i
quā sit finitus:⁊ ipsum deū cū sit infinitus nō est debita
pportio

pportio.ergo aia christi nõ cognoscit clare deum.

In opp^m **Contra.** 1.Jo.3.Uidebimus eũ sicuti est:Sed aie christi nõ est negatũ:qd nobis est pmissuz. ergo aia xpi videt deũ:sicuti est. ¶ Ité fm Aug.9.de trini.c.15.Christus nunq̃ discessit a btitudine:sed ois beatus clare cognoscit deũ:ergo aia xpi clare deũ cognoscit.

Ad qõné fm mété ppriam. **Respondeo** q aia xpi clare cognoscit verbũ. Unaq̃q; eni creatura nãliter appetit vltimatã pfectioné pprie opationis sue:qr in tali pfectiõe ɔsistit vltimata pfectio creature:cuius appetitus vniciuq; creature est indit^o:sed ppria opatio intellectus: est intelligere.ergo nãliter appetit vltimatã pfectionem actus intelligẽdi.Ultimata aũt pfectio in actu intelligẽdi:nõ est:nisi fit respectu nobilissimi intelligibilis:r nobilissimo mõ:q cõpetere põt intellectui:fm suã dispositioné.Nobilissimũ aũt intelligibile est ipm verbũ.Nobilissimus aũt modus intelligẽdi:nõ est:nisi fit cũ claritate cognitiõis.Aia ergo xpi nãliter appetit clare cognoscere verbũ.Cũ ergo aia xpi ab instãti sue creatõis semp fuit:r semp fuerit btã:r beatitudo quietet totũ btĩ appetitũ.Dicit eni Aug.13.de trini.c.5.q btũs nõ est:nisi q et hz oĩa:q̃ vult:r nihil vult male. ¶ Sequit q aia christi clare cognoscit verbũ. ¶ Preterea vnaqueq; creatura appetit ɔiungi suo pncipio q̃tũ sibi possibile est.Unde

A.L. in circunferentia — qr pncipiũ generatiõis ignis est incõferentia:iõ q̃tũ potest:tendit ad circũferentiã:r rõne sili terra ad centrũ:r hoc est:qr in cõiũctione pfecta rei cũ suo pncipio est pfectio illius:ergo aia xpi appetit cõiũgi cũ suo pncipio:qd est verbũ:q̃tũ sibi possibile est:cũ ergo preter illã cognitioné iã cõiuncta est cũ verbo in vnitate psone:fit ɔiungibilis cũ eo:in rõne obiecti p clarã cõiunctioné:segtur: q appetit clare verbũ cognoscere:cũ ergo sit btã:r beatitudo quietet totũ beati appetitũ:vt dictũ est:sequit q clare cognoscit verbũ. ¶ Preterea fm Aug.14.de tri.ca.8.eo ipso aia imago dei est:quo ei^o capax:r particeps esse põt:sed ois res naturalr appetit cape illã pfectioné: cuius capax est:cũ ergo de^s nõ perfecte capiat:nisi clare cognoscat:segtur q aia xpi appetit clarã dei cognitiõez. ergo ipm clare cognoscit:cũ btitudo ipsius includat totius sui appetitus quietationem.

Ad pmũ **Ad primum** in opp^m dõm:q illa auctoritas intelligẽda est de hoie puro viuẽte vita mortali:r õ cõi lege:qr cõis modus:quo deũ imortali vita cognoscimus:est cognoscere p speculũ:r in enygmate fm aplm.1.ad Corinth.13.r sic debet exponi glosa Greg.super illud verbũ:nõ videbit me rc.dicẽs: q̃diu

A.L. q̃diu mortalr viuit — hic mortalr viuit:videri p quasdã imagines de^o põt:sed per ipsaz nãe sue spẽm non põt.Sili modo põt solui ad

Ad 2^m — 2^m. ¶ Ad.3^m.cũ dr.Os posuit tenebras latibulũ suũ rc.

Ad 3^m — dico nõ esse sic intelligendũ:q deus sit in tenebris latẽs qr sicut dicit Joã.in pma cañ.sua.ca.1.Deus lux est:r tenebre in eo nõ sunt vlle:sed hoc dictũ est p cõparationez ad nostrã cognitioné naturalé:qua nõ possumus ipsum videre:sicut nec oculus corpalis in tenebris colorem:In hoc tñ est dissimilitudo:qr nãlr possumus hẽe aliquã cognitioné de deo:gnãlem tñ:r debilé:sed oculus nullã potest hẽe de colore existẽte in puris tenebris cognitionem. Uel hoc dictũ est:pper secretũ maiestatis diuine: que nube carnis tegebat:sicut dicit glosa sup locũ pdictum.

Ad 4^m — ¶ Ad quartũ dõm:q q̃uis inter intellectũ aie:r ipm deũ:nõ sit pportio:in pticipatõe alicuius tertij:tñ est ibi pportio:que requirit ad rõnem cognoscẽtis:r cogniti. Ad qd sufficit:q intellectus fm aliquã participationez imãlitatis sit assimulatus intelligibili. Qõ.2.

Qõ.2. Ar.p^o **S**ecundo querit vtrũ aia xpi cognoscat verbũ:per aliqd lumé creatuz: r vr q nõ:qr ad cognitioné:sufficit vnio possibilis cũ potẽtia cognoscitiua:sz ipm verbũ maxime vnitũ est aie xpi:ad hoc ergo vt ipm cognoscat:nõ regritur lumé creatũ. ¶ Itez ad hoc vt lumé corporale videat nõ regritur lumé mediũ.ergo cũ verbũ sit lux vera.vt habetur Joãnis pmo:ad hoc vt videat ab intellectu aie xpi:nõ requirit aliud lumen. Secũdo. ¶ Ité pfectius põt per sua nãlia exire in suã operationé potẽtia superior:q̃z inferior:sed potẽtia inferior.s.sensitiua:p sua nãlia exire põt pfecte in suã operationé.ergo multo fortius potẽtia intellectiua:que est supior:p sua naturalia exire põt in pfectã operationé.Ad hoc ergo vt verbũ perfecte cognoscat:nõ regritur aliqd lumé creatuz supadditũ naturalibus suis. Tertio. ¶ Item fm Aug.10.de trini.ca.19.Aia nõ ob aliud cognoscit se ipsam:q̃z eo quo sibi pñs est:sz verbũ pñtissimũ est aie christi.ergo nõ p aliud cognoscit ipsuz: q̃z per illud pmo sibi presens est. Quarto

Contra. ad Ro.6.Gratia dei vita eterna:sed in cognitiõe:qua aia christi cognoscit verbum: est vita eterna:ergo cognoscit ipm p aliqd creatũ lumen gratie. ¶ Ité.1.Joã.3 Cũ apparuerit similes ei erimus sed illa assimilatio nõ põt esse nisi p aliqd creatum lumé ergo vr q ad hoc:q ipm verbũ appareat intellectui cuicũq; per clarã cognitionem opz ipsum intellectũ esse aliquo creato lumen illustratum. In opp^m

Respondeo q aia xpi cognoscit verbũ:per aliquod lumé creatũ suis naturalibus superadditũ.Nãlis.n.modus cognoscẽdi corñdet nãli nostro essendi ipsi^o cognoscẽtis. Un si nãlis modus essendi ipsius cognoscibilis excedit naturalé modũ essendi potẽtie cognoscitiue:nõ põt ab illa nãliter cognosci. vnde qr potẽtie sensitiue radicãtur in forma pficiẽte sensibilé mãm:r sunt organis alligate:non possunt cognoscere nisi res sensibiles:r inq̃ztũ sunt sensibiles : r singulares. Intellectus aũt nr:qr radicat in forma pficiẽte materiã sensibilé:q̃zdiu corpori cõiũctus est :nõ põt cognoscere nisi res existẽtes in mã sensibili:vel illud:qd ex ipsis cõcludere põt:qr tñ mediante organo non cognoscit: ideo res existẽtes in mã sensibili põt cõsiderare abstrahẽdo:nõ inq̃ztũ sunt in mã sensibili:q pz cũ intelligit aliquod vniuersale rerũ sensibiliũ.Intellectus aũt angelicus:qr est i essentia q̃ nõ est purũ esse:sed cõposita est ex actuali:r possibili nõ põt nãliter cognoscere illaz ré:que est purũ esse:sed ipm verbũ incarnatũ:purũ esse est:r ita excedit naturalé modũ essendi cuiuslibet creature.Nulla.n.creatura est purũ esse.Restat ergo:q a nullo intellectu creato:quicũq; sit ille:siue sit intellectus aie xpi:siue alius:cognosci põt immediate:r clare p sola nãlia illius intellectus.Cũ ergo aia xpi:ipsum verbũ cognoscat imediate r clare:opz cõcedere:q hoc est p aliqd lumé supernãle:ex quo ad predictã cognitioné suum lumé naturale nõ sufficeret:vt ostẽsum est.Dicit tñ ab aliqbus:nõ improbabilr q si non esset in ea:aliqs habitus luminis:tñ per hoc q est vnita verbo i vnitate psone:videret eũ:q̃uis clarius videat ipsum p vnioné predictã:r habitũ luminis glorie simul. ¶ Plus.n.sublimat ad verbũ vidẽdũ per vnionez in psona:q̃z per hoc:qd est habitu luminis glorie in formata.

Ad qõné fm mété ppriam.

Cur intellect^o nr p statu isto nõ cognoscit nisi res existẽtes i mã sensibili

Ad primum in oppositũ dõm:q non quecũq; vnio intelligibilis cũ intellectu: sufficit ad intelligendũ:sed opz q intelligibile vniat intellectui in rõne obiecti.Ad quã vnioné regritur : q sit pñs intellectui per eẽntiã:vel psilitudiné:r q intellectus sufficiẽter illuminetur ad talis intelligibilis cognitioné. Ad p^m

¶ Ad fm dicẽdum:q nõ est simile de lumine corporali:per cõparationé ad visum:r de luce increata:p cõparationé ad intellectũ creatũ:qr lumé corporale r potẽtia visiua in generali mõ essendi ɔueniunt:inq̃ztũ.s. vtrũq; esse hz in materia sensibili.Modus aũt essendi lucis increate cũ sit purus actus:excedit dispoém modũ essendi cu- Ad 2^m

insicut creature: et ideo a nulla creatura naliter pot videri. Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: q ex nobilitate est potentie superioris: quod ordinabilis est ad tam nobilem actum: qui per naturam suam non possit compleri: sicut videmus: q quamuis generatiua hominis sit nobilior: quam generatiua equi: tamen non potest producere complementum sui geniti: equus autem potest. Ad 4m ¶ Ad quartum dicendum: q verbum non ita proportionatur nature intellectus creati: sicut natura anime sibi ipsi. et ideo non oportet: q si presentia sua sibi sufficit ad hoc: vt se ipsam clare cognoscat: q presentia ipsius verbi sufficiat intellectui creato ad hoc: vt per naturam suam ipsum clare cognoscat. Scias tamen q anima nostra dum est perfectio corporis corruptibilis: q eam aggrauat: de se: per sua naturalia claram cognitionem non habet: nec habere potest: de lege communi. Q. 3.

Q. 3. Ar. p° **TErtio** queritur vtrum anima christi mediante aliqua specie cognoscat verbum: et videtur q non: quia nullum finitum sufficienter representat infinitum: sed omnis species creata finita est: ergo nulla sufficienter representat deum: sed per similitudinem insufficienter representantem: non potest aliqua res clare cognosci. ergo anima christi: per nullam speciem verbum cognoscit. ¶ Item ad clare cognoscendum rem non requiritur species intellectu cognoscente: nisi propter Secundo. absentiam rei cognite. Sed ipse deus est presentissimus intellectui anime christi: ergo ad hoc: vt cognoscatur ab illo intellectu: nulla species in ipso intellectu requiritur. ¶ Item intelligere Tertio. est pati vt habetur tertio de anima. ergo illud immediate cognoscit: a quo intellectus immediate patitur: sed cum intellectus cognoscit rem aliquam per speciem immediate patitur ab ea: ergo immediate cognoscit eam. Si ergo anima christi cognosceret verbum per aliquam speciem: immediate ipsum non cognosceret: quod falsum est. ¶ Item per similitudinem corporis Quarto. non cognoscitur spiritus: sed quecumque species magis est infra verbum: quam similitudo corporis: infra spiritum creatum: ergo per nullam speciem cognosci potest ipsum verbum. ¶ Item perfectius Quinto. exprimit se diuina essentia per seipsam quam exprimi posset per speciem aliquam. ergo anima christi perfectius cognoscit verbum per suam essentiam: quam ipsum posset cognoscere per aliquam speciem. ¶ Item secundum Aug. 12. sup gen. ad litteram: inter principium: et medium. Intellectualia non videntur ab intellectu per aliquam similitudinem: que non sit idem cum ipsis: ergo cum verbum sit aliquid intellectuale: non videtur ab anima christi per aliquam speciem: que non sit idem cum ipso. Sexto.

In opp^m **Contra** Aug. 9. de trini. ca. 11. Cum deum nouimus: quamuis meliores efficiamur: quam eramus antequam nosceremus: maxime cum eadem noticia etiam placita: digneque amata: verbum est. fitque aliqua dei similitudo illa noticia: tamen inferior: quia in inferiori natura est: ergo cum intellectus anime christi sit eiusdem nature cum nostro intellectu: ipsum verbum cognoscit per aliquam similitudinem: vt videtur. ¶ Item intellectus possibilis non Secundo. exit in actum 2m: nisi prius reductus in actum primum. Illa autem reductio: est per aliquam speciem informantem ipsum: ergo anima Tertio. christi per aliquam speciem cognoscit verbum. ¶ Item intellectus per speciem intelligibilem: que impartibilis est: quantitatem cognoscere: que partibilis est: et tamen talia non sunt proportionalia similia: non obstante: q nulla similitudo creata deo proportionabilis est: Quarto. tamen anima christi deum per aliquam similitudinem cognoscere potest. ¶ Item vt in precedenti questione: habitum est anima christi cognoscit verbum per aliquod creatum lumen: suis naturalibus superadditum: sed illud lumen: non videtur posse esse aliud: nisi quedam creata similitudo ipsius verbi: cum per ipsum lumen assimuletur ei: ergo per aliquam creatam similitudinem verbum cognoscitur. ¶ Item maius Quinto. est capere deum videndo: quam ipsum representare intellectui: q secundum ordinatur ad primum. Si ergo intellectus anime christi non obstante sua finitate: potest videndo capere verbum: multo fortius aliqua species creata: non obstante sua finitate: potest intellectui anime christi representare verbum. ¶ Item intellectus Sexto. anime christi videndo verbum: non tantummodo est passiuus: sed etiam aliquo modo actiuus: non agendo in ipsum verbum: sed informando in se ipso visionem ipsam respectu verbi. Cum ergo omne agens determinatam actionem agat eam per aliquam speciem ipsum informantem: que est in eo formale: et determinatum principium agendi: sequitur: q intellectus anime christi ad visionem ipsam determinatur per aliquam formam ipsum informantem: hoc autem vocamus speciem.

Ad istam questionem dicunt aliqui: q anima christi per aliquam speciem creatam videt verbum: quamuis. n. nulla species creata possit representare ipsum verbum: quantum ex parte sua representabile est: tamen species intellectui anime christi ab ipso immediate impressa ipsum immediate representat finite tamen sicut et intellectus anime christi ipsum verbum videt finite. Videtur ergo istis q aliqua species creata: possit esse sufficiens ratio videndi ipsum verbum. Ad questionem secundum aliquos. ¶ Sed contra: si hoc esset verum: intellectus anime christi per illam speciem videret verbum: etiam dato per impossibile: q verbum sibi non esset essentialiter presens: quia ea: quorum species est sufficiens ratio cognoscendi: ea equaliter cognoscuntur absentia: sicut presentia: dummodo species eorum presens sit apud intellectum. Contra primam opp^m. ¶ Preterea contra predictam positionem arguit potest per primam rationem: et quartam factas ad primam partem. ¶ Alij dicunt: q intellectus anime christi per aliquam speciem creatam: Secunda oppositio et per ipsius verbi presentiam simul: videt ipsum verbum: ita q ipsa visio causatur ab intellectu anime christi per illam speciem inchoatiue: et incomplete: sed ab ipso verbo sub ratione: qua obiectum est: causatur completiue: ita q anime christi sub ratione: qua possibilis: patitur ipsam visionem a seipso: inquantum est actiuus per aliquam speciem: et etiam immediate ab ipso obiecto: quod est verbum: nec ex hoc sequitur q illa visio sit compositior: quia est in intellectu possibili a duplici agente: sed q sit fortior in virtute: sicut si aliquis debiliter trahens nauem adiuuetur a fortiori trahente: non propter hoc erit motus compositior: sed fortior in virtute. ¶ Alij dicunt q quamuis aliquid supernaturale lumen requiratur in intellectu anime christi ad videndum Tertia opp^o deum: non tamen requiritur: vt ipsum deum representans: neque vt intellectum ad visionem determinans: sed tamen ad confortandum intellectum: et eleuandum super suam naturalem facultatem: quantum ad cognoscendi modum. Dicunt. n. q quamuis ipsum verbum non possit esse ipsius intellectus forma inherens: tamen est forma assistens intellectui: et sibi intime presens: ita q per eam intellectus se determinat ad ipsum videndum. Sed contra si caliditas esset aliquid per se subsistens non informans substantiam ignis et esset ita intima igni sicut modo est: quamuis Contra secundam. posset dici per aliquid intimum igni calefaceret non tamen vere posset dici q ignis calefaceret per ipsam: quia tunc caliditas nihil esset ipsius ignis: quia neque pars: neque passio ergo a simili: quamuis ipsum verbum sit intimius: et presentius intellectui anime christi quam aliqua forma informans: inde quia non est ipsius intellectus: neque pars: neque passio: non potest dici: q intellectus per ipsum: tanquam per aliquam formam assistentem: et intimam: eliciat actum videndi ipsum Et si dicas: q intellectus agens mediante phantasmate: quo non informatur: mouet intellectum possibilem: hoc non valet: quia mouet mediante phantasmate: sicut instrumentali agente: deus autem non est talis forma: que esse possit instrumentum intellectus nisi in creando cognitionem intellectualem: quia instrumentum mouetur a principali agente: dum agens agit per ipsum: et ab ipso aliquam virtutem recipit. Diuina autem essentia mutari non potest. ¶ Ideo Quarta opp^o videtur alijs dicendum: q intellectus anime christi: et quicumque intellectus beatus in videndo verbum: pure passiuus est. Unde cum intellectus per lumen glorie sufficienter sit dispositus ad recipiendum in se istam passionem: que est visio verbi: que passio est perfectio: et salus ipsius intellectus: et ipsum verbum: cum sit presens: et intimum intellectui: potens sit per se ipsum immediate mouere ipsum intellectum: sicut obiectum mouet passiuam potentiam: non requiritur aliqua species creata: per quam: predicta motione intellectus moueatur: vel per quam predicta visio in ipso intellectu efficiatur

ciatur: et sm hanc opinionē: quamuis ipsa visio verbi sit i intellectu aie christi: non tamē est ab ipso intellectu: sed tm̄ a verbo sicut a presenti: et imediato obiecto: nec ex hac opinione sequitur: q intellectus agens in vidēdo deū: sit ociosus: q tm̄ illud: quod est in aia: possibile sed illud: qd est in ea actiuū respectu visionis diuine: est passiuū: quia illa passio nobilior est omni actiōe que per virtutem creatam possit effici.

Sustētat 2am op°. Ad pmū Ad 2m

Qui vult tenere secūdam opinionem pōt dicere ad primū in opp^m q non plus concludit: nisi q species creata per se nō est sufficiens rō videndi ipsum verbū: et hoc concessum est. ¶ Ad sm dicendū q non tm̄ requirit species pp̄ter absentiā rei cognite: sz etiam vt intellectus per specie possit actionē elicere: vel ad eliciendum cooperari. ¶ Ad tertiū dicendū: q quamuis intelligere sit pati: non tamē pp̄ter hoc opz: q illud imediate intelligat: a quo imediate instāaliter patitur intellectus. Sed illud a quo patitur principalr: sicut videm°: q quāuis videre sit pati: tn̄ illud: quod vr: non est ipsa species coloris: a qua visus imediate patitur instaāliter: sed ipse color a quo ipse visus patit principalr. ¶ Uel pōt dici: q itellectus possibilis non tm̄ patitur a se ipso: inquātum est actiuus per speciē sed etiam imediate ab ipso obiecto: qd est verbū vt dictū est. ¶ Ad quartū dicēdum: q quāuis species impssa intellectui aie christi imediate a verbo: magis sit infra verbū: q species corporis infra intellectum creatū in essendo: non tn̄ hoc verum est: in representādo. ¶ Ad quintū dicendū: q quāuis ipsum verbum perfectius exprimat se intellectui per se ipz: q per speciē: hoc tamē non impedit qn vna expressio secū compatiatur aliā: et quin vna regratur cum alia: sicut supius in opinione dictū est. ¶ Ad sextū dicendū: q illa sententia Aug. intelligēda est de idētitate: quātum ad genus intelligentis: q spēs intelligibiliū: sunt intelligibiles. Species aūt coloris in oculo: color nō est: nec spēs corporuz in imagine: corpora sunt. ¶ Uel pōt dici: q loqtur de reb° intelligibilibus: que ipsam animā per se ipsos informāt. vnde exemplū ponit de dilectione. ¶ Uel pōt dici: q si intēdit deum speciē non habere: que nō sit illud: qd ipse hoc intelligi oz de spē sufficienter representante.

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Sustētat q̄rtā opi. Ad pm In opp^m Ad 2m

Qui vult quartā opinionem tenere: que satis intelligibilis et pbabilis aliqbus vr: pōt dicere ad primū in oppositū q illa auctoritas Aug intelligēda est de cognitione dei: que de ipso habetur in via. ¶ Ad sm dicēdum: q intellectus beatus sufficiēter reductus est in actū primū per lumē glorie: in actualē aūt passionem: que est visio verbi: reducit sufficiēter per presentiā imediatam obiecti qd est verbū. ¶ Ad tertiū dicēdum: q imptibile creatū intelligibile magis pōt esse pportionatū ad repntandū partibile creatum: q quecūq creatura creatori: q res imptibilis: que imptibilitatem hz: inquātū est res intelligibilis: minus est limitata: q ipsa res ptibilis. Unde nō est mirum: si ipm repntare potest: sed quecūq species creata limitata est: et ipm verbū nullo modo est limitatū. ¶ Ad quartū dicēdum: q illud lumen nō est species determinās intellectū ad vidēdū verbum: sed est ad cōfortandum intellectū: et eleuādū supra suā facultatē nālem: quātum ad cognoscēdi modum: nec enim lumē corporale: quāuis requirat ad vidēdū colorez: spēs est: per quā vr color. ¶ Ad quintū cuz dr: q magis est capere deuz videndo: q ipm repntare intellectui etc. dico q nō est verz: q ipm capere vidēdo: est pati ab ipso: ipsam passionē: que est visio. Aliquid aūt pōt pati ab aliquo: qd tn̄ representare nō potest. ¶ Ad sextū soluēduz est per interpretationem maioris. Ipse. n. intellect°: et quātū ad suū possibile: et quātum ad suū actuale: passiu° est: respectu visionis verbi: pp̄ter enim nobilitatē visionis: et excellentiā rei visibilis non pōt elici ab intellectu quacūq spē

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

mediāte: et multū rōnabile est: q vltimata intellect° pfectio: imediate elicial ab ipso tm̄: qui ipm intellectū imediate creauit: nullo alio adiuuāte: vt sicut nobilissima pfectio hois i esse necesse est a deo imediate tm̄: ita vltima pfectio creature rōnalis inesse super nāli sit a deo imediate tm̄. ¶ Unde et sm illam opinionē: cōplementū fruitionis in volūtate beata cōsistit in patiendo imediate a sūmo bono: vt ab obiecto: et tn̄ volūtas elicit: respectu sūmi boni aliquē motum dilectionis perfectiorem: quem potest: sed in illo nō consistit complete beatitudo voluntatis. ¶ Sed tūc occurrit eis hec difficultas. s. quo modo hoc sit possibile: q in voluntate respectu eiusdē obiecti: sint simul duo motus dilectionis: et etiam quomodo motus dilectionis possit causari in voluntate: cuius ipsa nō sit causa actiua. ¶ Sed ad primā difficultatē dicunt: q quāuis in volūtate nō possint simul esse duo motus dilectiōis respectu eiusdē obiecti: ab eodē efficiente: et eodem modo: tn̄ possibile est hoc: qn̄ sunt a diuersis efficiētibus: et diuerso mō. ¶ Ad 2m aūt dicūt: q actiuū in volūtate creata: pōt pati a sūmo eius obiecto. Qō. 4. — nota hos duos dubitatiōes

Qō. IIII Ar. pm

Quarto querit vtrum aia christi verbū cognoscēdo cōprehendat eum: et videtur q sic: q qui videt aliquā rē totam: et totalr videt eam quātum ex parte sua visibilis est: sed intellectus aie christi videt verbū totum et totaliter: q videt oēm modum: qui est in eo. ergo videt eū: quātū ex pte sua visibile est: qd est cōprehendere vidēdo ¶ Itē ber. 5. li. de cōsideratione: nō multum ante finē. Sancti cōprehendūt: sed aia xpi est scā. ergo verbū vidēdo cōprehendit. ¶ Itē aplus ad phil. 3°. Sequor: si quo cōprehēdā: in quo cōprehensus sum: sed ipse dicit. 1. Corinth. 9. Ego sic cū non quasi in incertū: ergo vr: q cōprehēdit illum: in quo cōprehensus est. i. deū: multo fortius: ergo aia xpi ¶ Itē Aug. in lib. de vidēdo deo: circa mediū. Totum cōprehēditur vidēdo: q ita vr: vt nihil eius lateat vidētem: sed aia christi ita videt verbū: q nihil ipsi° verbi lateat eā: q cuz sit simplr: non pōt videri: quin totū videatur. ergo anima xpi videndo cōprehendit ipsum.

Secūdo.

Tertio.

Quarto.

Contra. omne qd comprehēditur ab aliquo: finitū est cōprehendenti. ergo si verbū comprehenderet ab anima xpi: finitum esset ei: sed qd est finituz finito: simplr est finitū: ergo verbū simpliciter esset finitum: qd falsum est. ¶ Item qd cōprehendit aliqd: maius est eo: vel equale sibi: sed anima xpi non est maior verbo: nec equalis ei: q creatura creatori equari nō potest. ergo aia christi cognoscēdo verbum: non cōprehendit.

In opp^m

Secūdo.

Respondeo q anima xpi cognoscendo verbū: non cōmprehēdit eum: q sm sententiam phil 3. de aia obiectum intellectus est ens: vl q quid est. ergo quātum res habet de entitate: tantū habet de intelligibilitate: sed verbū eternum est infinite entitatis. ergo est infinite intelligētie. Unde quātum est ex parte sua: intelligibile est actu infinito intēsiue: vel in vigore: anima autē christi: cum sit creatura: nō potest intelligere aliqd intelligibile intellectiōe infinita intēsiue. Nulla enim creatura pōt elicere actionē infinitam intensiue nec pati intensiue infinitā passionem. ergo aia christi nō potest intelligere verbū: quātum ex parte sua est intelligibile. ¶ Sed si ipsum cōprehenderet cognoscendo: ipm intelligeret quātum ex parte sua intelligibile est. ¶ Huic cōcordat Jeremias dicens. 32. c. Fortissime magne potētie dns exercituū nomen tui magnus cōsilio: et incomprehensibilis cogitatu: et Damas. lib. 1. c. 4. Dns: q infinitus est deus: et incomprehensibilis.

Ad qōnē sm mētē ppriam. L. c. 9.

Ad primum in oppositū: cuz dicitur: q qui videt aliquā rem totam: et totaliter videt eam quātum ex parte sua visibilis est: etc. dico q verum est: si hoc aduerbiū: totaliter: dicat modū ex parte

Ad pm

visionis:sed sic anima xpi non videt verbuz totaliter q:
verbum:q̃ztum est ex parte sua visibile est aliquo modo
visionis:quo nõ videt ipsum aia christi:q: visibile est vi/
sione infinita intẽsiue:quo mõ visionis videt se ipsuz:sed
hoc modo aia christi:nõ videt ipsum. Utrũ autez videat
oẽs modos:quibus mutabile est de hoc inferius videbi
Ad 1m tur.nõ enim opz hoc explicare ad argumẽti predicti so/
lutionem. ¶ Ad scdm dicendũ:q Ber.ibi accipit com
Ad 3m prehensionez large.s.secũdum q se extendit ad fruitio/
nem:que est per gratiã vie. ¶ Ad tertiũ dicendũ:q apo
Ad 4m stolus ibi accipit cõprehensionem pro clara apprehẽsio/
ne:que est per lumẽ glorie. ¶ Ad quartũ dicendũ:scdm
quosdã:q q: verbũ simplex est:ꝛ infinitũ:ideo inq̃ztum
simplr est:totum videt a quocũqz videt:ꝛ inq̃ztum infi/
nitum est:aliqd de eius ꝓfunditate latet oẽm intellectũ:
qui nõ videt ipsum q̃ztum ex parte sua visibile est. Si.n.
ponant duo oculi vnus debilis:ꝛ alius fortis:quoꝝ qui
libet videat vnũ colorem totũ:aliquid de pulchritudine
illius coloris:qd non latet oculum fortẽ:latet oculũ debi
lem:sic aliqua ꝓfunditas thesauri diuine pulchritudinis
manifesta est diuino itellectui:que latet q̃zcũqz creaturã.

Consequẽter queritur de scdo prin
cipalr circa hoc que
runt quattuor. ¶ Primo vtz anima xpi videat
aliquas creaturas in verbo. ¶ Scdo vtrũ eodẽ
actu videat verbum:ꝛ creaturas:quas videt in verbo.
¶ Tertio vtrũ actu videat in verbo oia:que videt ver/
bum. ¶ Quarto vtrum de nouo possit actu videre ali/
Qd.1. quid in verbo. Questio. I.
Ar.pº. Primo ostẽdo:q anima xpi non videt ali
quas creaturas in verbo:q: creatu
ra non vi:vbi non est:sed nulla creatura in ver/
bo est. Unde Amb.1.li.de tri.c.7.ꝛ recitat magi
ster sup Disti.12 c.penul. Quõ creatura in deo esse põt
quasi dicat non põt.ergo creatura in verbo:cũ sit deus vi
Scdo deri nõ potest. ¶ Item visio est imediata cognitio:sed
mediate non cognoscit qd per aliud cognituz cognoscit
cum ergo aia christi nõ cognoscat creaturas per verbuz:
nisi inq̃ztum verbũ est cognitum:sequit:q non videat
Tertio. creaturas in verbo. ¶ Itez in obiecto btitudinis:nihil
debet videre btũs.nisi spectans ad btitudinem:sed visio
creature non spectat ad beatitudinẽ. Unde Aug.5.cfes.
non multũ longe post pn. de creaturis loquẽs ad deũ di/
cit:Beatus q te scit:ꝛ etiã si illa nesciat q vero te ꝛ illa no
uit:non ꝓpter illa beatior:sed ꝓpter te solũ beatus est:er/
go aia christi cũ sit btã:non videt in verbo aliquã creatu
Quarto. ram. ¶ Itẽ tenebra nõ refulget in luce:sed vt habet.1.
Jod.1. Deus lux est sed creatura est tenebra. Dicit enim
Aug.26.qõe: adoro. q creature cognitio in semetipsa ve
spera est q nõ vi verum nisi creatura esset tenebra:ergo
creatura nõ refulget in deo:sed nõ videtur creatura vbi
non refulget:ergo aia christi nullã creaturã videt i vbo.
In oppm Contra sm Aug.4.sup geñ.longe ante finẽ:quido
creature condebãtur. Primo cognoscebã/
tur ab angelis in verbo dei:q̃z in sua natura fierent:sed
cognitio:que est angelis cõcessa:non est aie christi nega/
ta.ergo aliquã creaturaz cognoscit in verbo dei. ¶ Itez
Secũdo. Auicẽ.6.naũtum li.4.c.2.dicit q oia que in mũdo sunt:
pñtia preterita:ꝛ futura hñt esse in sapiẽtia creatoris:sed
qui clare videt aliquid:in quo refulgent multa alia:in eo
videt multa de illis:ergo cum aia christi clare videat ver
bum:in eo videt aliquas de creaturis.
Ad qõnẽ Respõdeo q anima christi videt aliquas crea/
sm intẽ turas in verbo. Creature.n.expssis/
ꝓpriam. sime refulgent in verbo per rõnes suas incõmutabiles:
que in verbo sunt. Quapropter de verbo dicit Aug.7.
de trini.c.vlt.q est ars quedã omnipotẽtis:atqz sapien/
tie dei plena omniũ rationum viuẽtium incõmutabi/
lium.ergo cũ anima christi clare cognoscat ipsuz verbũ:
multas creaturas videt in ipso:q: verbũ eas sibi non ab
scondit:ꝛ in verbo creaturas cognoscit clarius:q̃z aliquã
creaturam cognoscat in se ipsa:sicut.n.dicit Aug.26.que
stione.adoro. Plus videt ipsa creatura in deo:q̃z in seip/
sa videatur. Plus.s.videt in arte:qua facta est:q̃z in seip
sa que facta est.
Ad primum in oppositũ cum dicitur:q crea/ Ad pmũ
tura nõ videtur:vbi nõ est ꝛc.di
co q verũ est:vbi non est:nec per essentiã nec per simi/
litudinem:q̃uis aũt creature non sint in verbo per eẽn
tiam sunt tamẽ in ea per expssissimas earũ similitudines
que in deo tamẽ idem sunt realiter:qd deus. ¶ Ad secũ Ad 2m
dum cũ dicitur:q imediate non cognoscit quod p aliud
cognitum cognoscit.ꝛc.dico q verum est:qñ sunt duo
actus cognitionis. Sed vt in sequẽti qõne patebit:anima
christi eodẽ actu videt verbũ:ꝛ creaturas in vbo. ¶ Ad Ad 3m
tertiũ cum di:q in obiecto beatitudinis nihil debet vi/
dere beatus:nisi spectãs ad beatitudinẽ ꝛc.dico q verũ
est:vbi spectet:ad beatitudinẽ essentialem vel accidẽta/
lem. Cognitio autẽ creaturarũ in verbo:ꝛ si non spectet
ad beatitudinẽ essentialẽ:de qua beatitudine intelligen/
dum videt verbum Aug.spectat tamẽ ad beatitudinem
accidentalẽ:videt tñ aliquibus:q Aug.ibi loquat de co/ Ad 4m.
gnitione rerũ in ꝓprio genere. ¶ Ad quartũ dicenduz:
q duplr deficitatñ q: mala:que tenebre sunt:q̃uis i deo
non refulgeant per rõnes ꝓprias eoꝝ:tñ in ipso manife/
sta sunt per rõnes opposito ꝝ bonorũ:ꝛ per istũ modum
in luce creata tenebre refulgẽt:tum q: creatura nõ dici/
tur tenebra simplr:cum sit quedam imitatio q̃uis lon/
ginqua lucis eterne:sed dicitur tenebra in comparatio/
ne lucis illius. Questio. II. Qd.2m.
Secundo queritur vtrũ anima christi eo/ Ar.pº
dem actu videat verbũ:ꝛ crea/
turas:quas videt in verbo:ꝛ videt q non:q: vi/
sio verbi:causa est creaturarũ visionis in verbo:sz
idem nõ est causa sui ipsius:ergo alia est visio verbi:ab il/ Alio ꝛ a/
la visione:qua creature vidẽtur in eo vt in speculo eter/ lio actu
no.ergo alio actu videt aia christi verbũ:ꝛ alio actu crea vi specu/
turas in eo. ¶ Item que eodẽ actu vidẽtur:aliquo mo/ lũ:ꝛ res i
do sunt vnũ sed verbũ ꝛ creatura nullo modo sunt vnũ speculo:
q: nec vnũ per se:nec vnũ per accidens cũ vnum non sz creatu/
sit accidẽs alterius:nec ambo accidentia alicuius tertij: re vident
ergo anima xpi eodem actu non videt verbũ:ꝛ creatu/ in vbo.
ras in eo. ¶ Item idẽ non potest separi a se ipso:sz visio Tertio.
qua anima xpi videt verbum:separi posset de potentia: Quarto.
dei absoluta ab illa visione:qua videt res in verbo:q: cũ
verbum sit speculũ voluntarium:voluntarie manifestat ea:
que vidẽtur in ipso:ꝛ ea voluntarie posset abscondere:er
go nõ est eadem visio:qua anima xpi videt verbũ:ꝛ crea
turas in verbo. ¶ Item si aliqs intellectus videns ver/ Quinto.
bum:ꝛ creaturas in verbo:desineret videre verbũ:rema
neret sibi memoria aliquorũ:que vidisset in verbo: hoc
pz per paulum:de quo dicit ad Ro.questiõe antepenul.
q deum vidit in raptu:sicut sancti post hanc vitã vide/
bunt:qui postq̃z videre desijt:aliquoꝝ recordabatur que
viderat. Unde de se ipso dicit.2.Corinth.12. ¶ Scio hu
ius hominẽ:siue in corpore:siue extra corpus:nescio:de/
us scit.quoniã raptus est in paradisum:ꝛ audiuit arcana
verba:que nõ licet homini loqui:sed hoc esse non potu/
isset:nisi in verbo vidisset res per ꝓprias rationes ipsoꝝ:
sed actus numerãtur penes proprias rationes videndi:
ergo alio actu videt intellectus verbũ:ꝛ creaturas:quas
videt in verbo.
Contra. videre creaturas in verbo:est videre ver/ In oppm
bum:inq̃ztum est exemplar creaturarum.
Sed exemplar dicit in rõne ad exemplatum. Cum ergo
vnico actu intelligãtur relatiua:sequit q anima christi:
eodem

Secūdo. eodē actu videt creaturas in v̄bo:quo videt v̄bū. ¶ Itē
qr deus p vnā rōnē videt se:⁊ creaturas in se:⁊ iō eodē
actu se:⁊ creaturas intuet:sed aīa xp̄i per illā eādē rōnē:
per quā videt verbū videt creaturas in v̄bo:qr ip̄m ver
bum est rō cognoscēdi creaturas in eo:⁊ est ēt ratio co/
gnoscendi seipsum.ergo eodē actu : anima christi videt
verbum:⁊ creaturas in verbo.

Ad qōnē fm̄ metē ppriaz. **Rñdeo** qr aīa xp̄i:eodē actu videt verbū:⁊ creatu/
ras:q̄s videt in v̄bo:qr actus vidēdi non
numerant nisi vel penes subiecta vel penes mēsurā:vel
penes rōnes vidēdi:nō.n.numerātur penes pluralitatē
visoꝝ:que p vnā rōnē vident:sed visiōis q̄ aīa xp̄i videt
verbū:⁊ creaturas in v̄bo:vnū est subiectū in numero.s.
intellect⁹ aīe xp̄i. Una ēt mēsura:qr sil' vident:si.n.ad vi/
dendū creaturas in v̄bo:oportēt desinēt verbū videre:
nunq̄ intellect⁹ aīe xp̄i aliq̄s creaturas intueret in v̄bo:
per eandē ēt rōnē:per quā videt verbū:videt creaturas
quas videt in v̄bo:qr videre creaturas p p̄prias rōes ip/
soꝝ:nō est eas videre in v̄bo:sed in gñe p̄prio:vt inferi⁹
declarabit:ḡ opz qr in v̄bo videat p illā rōnē per quā vi
verbū. ¶ Preterea pfectiōes oīuz creaturaꝝ sunt i v̄bo:
mō altiori:⁊ sublimiori in infinitū:q̄ in ip̄is creaturis:
ḡ illud qđ est rō cognoscēdi verbū est rō cognoscēdi pfe
ctiones que participant:⁊ imitant a creaturis:sed qđ est
rō cognoscēdi pfectionē participatā ⁊ imitatā:ex pꝫti ē
rō cognoscēdi ea:q̄ illā pfectionez imitant:⁊ participāt.
Restat ḡ qr rō vidēdi verbū est ēt rō vidēdi creaturas i
Ad pmā v̄bo. Ex dictis pꝫ:qr nō est aliqua rō numerādi visionē:
q̄ aīa xp̄i videt verbū:⁊ creaturas in v̄bo. ¶ Ad pm̄ in
oppm̄ cū dī qr visio v̄bi est eā visiōis creaturaꝝ i v̄bo ⁊c̄.
Dico qr sīm est:qr vna visio est:sed bñ veꝝ est qr ip̄z v̄bū
est rō:vt illo eodē actu:quo vident creature videant i eo
Uñ bñ ɔcedendū est:aīaz xp̄i videre p v̄bū creaturas in
Ad 2m v̄bo. ¶ Ad 2m cū dī qr alio:⁊ alio actu vī speculū:⁊ res i
speculo ⁊c̄.dico qr aliq̄ istā interimūt:tn̄ si ɔcedat:qr veꝝ
sit ad iđ nō sequit ppositū:qr p aliā:⁊ aliā silitudinē vī spe
culū:⁊ res in speculo:qđ pꝫ qr aliq̄n oculus nō videns spe
culū videt rē p lineas reflexas a speculo:sed p eādē rōnē
aīa xp̄i videt verbū:⁊ creaturas q̄s videt in v̄bo. ¶ Ad
Ad 3m 3m cū dī qr q̄ eodez actu vident:aliquo mō sunt vnū ⁊c̄.
dico qr veꝝ est si extēdat esse vnū:ad esse vnū in rōne co
gnoscēdi.⁊ ego dico qr sic v̄bū:⁊ creatura inq̄tū vī in v̄
Ad 4m bo:sunt vnū:qr eadē rōne vident. ¶ Ad 4m dōm:qr si
dē qr de⁹ de potētia absoluta posset facē:vt aīa xp̄i vidēt
verbū nō vidēdo aliquā creaturā in v̄bo:inq̄tuz posset
facē vt videret ip̄m absolute:fm̄ illud qđ est:⁊ nō in rela
tiōe:⁊ ita nō sub rōne q̄ exēplar:tn̄ nō posset facē:qr desi
neret vidē creaturas in v̄bo ⁊ tn̄ videret verbū illo eodē
actu in numero quo nūc videt ip̄sum. Uel pōt dici qr si
posset remanē eadē visio in numero:qđ pbabile est cū re
maneat rō vidēdi eadē in numero:nō pp hoc sequeret:
qr idē posset sepāri a se ip̄so:sed qr idē act⁹:q p̄ esset respe
Ad 5m ctu pluriū postea posset esse respectu vnius tm̄. ¶ Ad 5m
dōm:qr q̄uis intellectus aīe xp̄i:non videat creaturas in
verbo p creatas silitudines eoꝝ:tn̄ ex eaꝝ visiōe:pōt ɔci
pere aliquas creatas silitudines nō q̄ sint rōnes videndi
eas in v̄bo:sꝫ magis ex illa visiōe creature. Uñ paulus:
q̄uis in raptu nō viderit creaturas in v̄bo p creatas sili
tudines eaꝝ:tn̄ ex illa visione ɔcepit aliquas eaꝝ creatas
similitudines:⁊ aliquā silitudinē visionis:quā de v̄bo ha
Qō. III. Ar. pº buerat:p q̄s recordabat multoꝝ q̄ viderat. Qō. III.

Tertio querit vtrū aīa xp̄i actu videat in
verbo oīa:que videt verbū:⁊ vī qr
sic qr q videt p rōnē indifferēter offerentē aliq̄
plura:videt oīa illa:aut nullū:sed verbū oīa q̄
nouit:indifferenter offert intellectui aīe xp̄i:qr oīa eq̄li/
Secūdo. ter in eo refulgēt ḡ aīa xp̄i oīa illa videt:aut nullū:sꝫ nō
T.c. sꝫ. est dicē:qr nulla:ergo oīa. ¶ Itē fm̄ phz.4.phyſi. Qua
rōne duo corpora pñt esse sil:eadē rōne infinita:ḡ a simili
qua rōne intellect⁹ aīe xp̄i pōt itelligere plura sil:eadem
rōne infinita. Cū ḡ actu sil videat verbū:⁊ creaturas in
v̄bo:que plura sunt:vī qr in v̄bo actu videat infinita: et
ita oīa que videt verbū. ¶ Itē aīa xp̄i actu videt v̄buz: Tertio.
qđ infinitū est:q̄uis ip̄m videat finite:ergo a sili videat: qr
in v̄bo videat oīa que videt verbū q̄uis qđlibet eaꝝ fi/
nite. ¶ Itē intellectus nō pōt q̄etari citra infinitū intē/ Quarto.
siue. Uñ Augu.1.li.ɔfes.ppe pn̄m. Ad bonū infinitū lo
quēs dicit. In quietū est cor nr̄m donec requiescat in te.ḡ a
sili non pōt q̄etari citra infinitū extēsiue. Sed itellectus
aīe xp̄i q̄etatus est cū sit btūs:ḡ nō tm̄ videt infinitū in/
tēsiue:sed ēt extēsiue:qđ nō esset veꝝ:nisi videret oīa que
videt verbū. ¶ Itē aīa xp̄i:cū sit charitatis pfecte dili/ Quinto.
git oē bonū:⁊ odit oē malū:sed nihil diligit nisi cognitū
fm̄ aug.10.de tri.c.1.⁊ a sili nec oditur nisi cognitū ergo
aīa xp̄i cognoscit oīa bona:⁊ oīa mala:quod nō esset ve/
rum nisi videret oīa:que videt verbum.

Contra finita capacitas nō est capax infinitoꝝ:sꝫ in In oppm̄.
tellectus aīe xp̄i:cū sit creatus finite capaci
tatis est.ḡ actu infinita vidē non pōt.cū ḡ verbū videat
infinita:vt ex dictis in p̄ li.di.36.hñ pōt. Aīa xp̄i non vi
det oīa que videt verbū. ¶ Item nullus angelus videt Secūdo.
in deo infinita:qr tunc nō possent illuminari ad aliqđ de
nouo cognoscendū:sꝫ intellect⁹ aīe xp̄i nō excedit cogni/
tionē angeloꝝ in infinitū:qr nulla creatura aliā in infini
tū excedit ḡ nō videt infinita. Cū ḡ verbū videat infinita
nō videt oīa que videt verbū ¶ Itē q̄to itellect⁹ altior Tertio.
est:⁊ virtuosior tāto plura pōt videre sil:sed intellectus
verbi in infinitū est altior:⁊ virtuosior:q̄ itellectus ani/
me xp̄i:ergo plura potest videre q̄ anima chr̄i. Sed om
nia q̄ verbū pōt videre actu videt ḡ plura q̄ aīa christi.

Rñdeo qr aīa xp̄i nō videt actu in v̄bo oīa:q̄ videt Ad qōnē fm̄ metē ppriam.
verbū. Creature nō vident in v̄bo sicut in
exēplari cā: q̄to aūt talis cā clari⁹ vī tāto plures ei⁹ effe
ctus sil in actu vident vel videri pñt in ea extēdendo no
mē effectus:nō tm̄ ad facta:sed ēt ad fieri possibilia:v̄bū
aūt cū se videat:q̄tū ex pte sua visibile est clari⁹ videt se:
q̄ videat a xp̄i aīa que nō videt ip̄m:q̄tū ex pte sua visi
bile est:vt supius ostsum est.ḡ plures effect⁹ suos fieri pos
sibiles videt in se:q̄ videat xp̄i aīa. ¶ Preterea maior p
fectio v̄tutis:in intēsione seu vigore requir ad vidēdum
tria sil in actu ⁊ eq̄ clare in aliquo vno:q̄ ad vidēdū duo
tm̄:⁊ maior ad vidēduz q̄tuor:⁊ sic deinceps.ḡ ad vidē
dū in actu infinita sil in aliquo vno vt pote in v̄bo:requi
rur in vidēte infinita pfectio v̄tutis in intēsione:seu vi/
gore:sꝫ talis infinitas virtutis:nō est i aīa xp̄i:cū sit crea
tura.ḡ in v̄bo nō videt actu infinita sed verbū in se ip̄so
videt actu infinita:vt in p̄ li.ostsum est ergo aīa christi nō
videt actu in v̄bo oīa:que videt verbū. ¶ Preterea infi
nitas v̄tutis in extēsione radicat in aliq̄ infinitate v̄tutis
intēsione:seu vigore. vñ intelligētie create:que hñt infini
tatē v̄tutis in duratiōe nō hñt eā p se ip̄sas tm̄:qr p̄pria v̄
tus eaꝝ finita est in intēsione:seu vigore:sed hñt eā p infi
nitū pmū:qđ est infinitū in vigore. Uñ dī .16. ppōne de
causis qr oēs virtutes:qb⁹ nō est finis pendētes sunt per
vnū infinitū pmū:qđ est v̄tus virtutū. Ille ḡ itellect⁹:cu/
ius virt⁹ nō est infinita in intēsione:seu vigore nō pōt se
extēdere ad vidēdū actu sil infinita. Sed v̄tus itellectus
aīe xp̄i:nō est infinita intēsione:seu vigore:cū sit creatu/
ra:ḡ actu nō videt infinita:siue in v̄bo:siue alibi sꝫ verbū
in se actu videt infinita ḡ aīa xp̄i nō videt actū in verbo
oīa que videt verbū:qr tn̄ vnita est v̄bo in vnitate psone
⁊ abūdātius illuminata est:q̄ aliq̄ alia creatura plura vi
det in v̄bo q̄ aliq̄ alia creatura. vñ credo qr actu videt in
v̄bo sil oīa p̄ntia p̄terita:⁊ futura. Loquēdo de illis reb⁹
futuris:quaꝝ vna alij non succedet sine fine:qđ dico:pp
cognitiōes hoīum ⁊ angeloꝝ respectu reꝝ in ppriis gñes

quaꝝ vna alij poterit succedẽ sine fine. Vñ si aīa xp̄i oīa
talia futura actu videret in v̄bo: actu videret in ipso: vl/
tra oēm determinatū numerū: ⁊ si sic actu videret īfini/
ta in v̄bo: vidēt ēt aīa xp̄i in v̄bo multa fieri possibilia: q̄
Ad p̄mū nunq̄ fieret. ℂ Ad p̄ᵐ in oppᵐ cum dr̄: q̄ verbū oīa. q̄
nouit indifferēter offert intellectui aīe xp̄i ⁊c. pōt dici q̄
nō est verū: q̄ q̄uis oīa in ipso eq̄liter refulgeant: tñ q̄
offert ea libere: ⁊ volūtarie: pōt offerre itellectui ip̄m vi/
dēti: aliq̄ de illis: determinate ⁊ nō alia. Uel pōt dici q̄ si
ꝯcedat: q̄ deus q̄ztū est ex pte sua eq̄liter offerat: tñ intel
lectus vidēs ip̄m: ex mō vidēdi determinat ad vidēduz
Ad 2ᵐ aliq̄ in v̄bo: ⁊ nō alia. ℂ Ad 2ᵐ dōm: q̄ nō est bonū sile:
q̄ duo corpa exñtia sil: nō regrunt maiorē locū q̄ȝ bonuz
tm̄. Sed actual' visio pluriū simul: regrit maiorē intēsio/
nē virtutis: in vidente: q̄ȝ visio vnius tm̄: supposita eq̄li
claritate visiōis: ⁊ iō visio infinitoꝝ sil' regrit infinitā in/
Ad 3ᵐ. tensione virtutis. ℂ Ad tertiū dōm: q̄ nō valet illō sile:
q̄ videre infinitū finite: nō regrit: q̄ vidēs hēat infinitā
virtutē in intēsione: seu vigore: sed h̄ regrit ad vidēduz
Ad 4ᵐ. actu infinita: vt supius ōnsuz est. ℂ Ad q̄rtū dōm: q̄ iō
itellectus nō pōt q̄escere extra infinitū intēsiue: q̄ tale isi
nitū hȝ ꝓ p̄nᵒ: ⁊ nulla res q̄escit plenarie ⁊ pfecte: quous/
q̄ ꝯiungat cū suo p̄nᵒ pfecte: q̄ztū pōt. Talis est ēt īfiniti
imago: ⁊ imago tēdit in illud: cuiᵒ est imago: q̄ztuz pōt: ⁊
itez a tali infinito natū est recipe suā pfectionē ⁊ vnum/
q̄dq̄ tēdit suali tendētia: q̄ztū pōt in illud a quo natū est
recipe suā pfectionē: intellectᵒ aūt aīe xp̄i nō hȝ ad infini
Ad 5ᵐ tū extēsiue istā triplicē habitudinē. ℂ Ad qntū dōm: q̄
aīa xp̄i in spāli diligit oīa bona: q̄ videt in spāli. vñ in spe
ciali diligit oīa bona p̄ñtia ⁊ futura ⁊ multa fieri possibi
lia eo mō quo possibilia nūq̄ fiēda diligibilia sunt: videt
tñ aīa xp̄i se nō videre in spāli multa: que fieri possibilia
sunt: quoꝝ nō hȝ cognitionē: nisi in gnāli: nec dilectionē
Alia rñᵒ ad qōnez nisi ēt in gnāli. ℂ Aliq tñ dicūt ad qōnē p̄ncipalē: q̄ aīa
xp̄i: ⁊ q̄cūq̄ intellectus btūs: videt in v̄bo oīa que videt
verbū: ⁊ cū verbū videat actu infinita ꝯcedūt ēt q̄ i ver
bo videt actu infinita: sed nō ita clare sicut videnᵗ a ver/
bo. Sed hāc opinionē videnᵗ efficaciter improbare secū
da rō facta arguendo ad partē secūdam. ⁊ secūda ⁊ tertia
facte in solutione qōnis. Questio. IIII.

Qō. IIII Ar. p̄ᵒ

Quarto

querit vtrū anima xp̄i de nouo possit actu videre aliqd in ver/
bo nō desinēdo videre aliqd: qō in eo videt. ⁊
vr̄ q̄ sic: q̄ s̄m Auicē. 9. metaphysi. c. 1. Quā/
uis intelligētie mouētes orbes: sint virtutis finite intēsi/
ue: tñ q̄ mouēt in v̄tute p̄me cāe: que infinita est intēsiue:
pñt orbes reuoluere sine fine. ḡ a sili: q̄uis v̄tus intellectᵒ
aīeꝗ xp̄i sit finita intēsiue: tñ vr̄ q̄ ꝓ infinitā virtutē verbi
cui vnita est: sp possit videre plura: ⁊ plura in actu sine si
Secūdo. ne q̄uis nunq̄ possit sil' infinita videre in actu. ℂ Itez
iō itellectus aīe xp̄i videt ea: que videt in v̄bo: q̄ v̄bū ea
sibi manifestat. Cū ḡ verbū ea q̄ sunt in eo: volūtarie ma
nifestet de nouo pōt aīe xp̄i aliqd manifestare l' se: ⁊ ex cō
Tertio. sequēti aīa xp̄i de nouo posset in eo aliqd vidē. ℂ Item
s̄m magr̄m in l'a: aīa xp̄i scit oīa: q̄ deus scit: sed vt ante
ōnsum est nō videt actu oīa: q̄ deus videt: aliq̄ ḡ scit: que
actu nō videt: qō nō esset verū: nisi de nouo posset aliqd
Quarto. in v̄bo videre. ℂ Itē nō pōt plura scire in ꝓprio gnē: q̄ȝ
sciat in v̄bo: sed in ꝓprio gnē pōt scire vltra oēm determi
natū numeꝝ: q̄ itellectus pōt recipe spēs intelligibiles
sine fine. ḡ in v̄bo scit: vltra oēm determinatū numeꝝ: sȝ
oē q̄ scit pōt actu intelligē. Ergo pōt actu intelligere in
verbo: vltra oēm determinatū numeruȝ. Cum ergo ea
que actu itelligit: semp sint in aliquo determinato nume
ro: semp potest de nouo in verbo aliquid videre.

In oppᵐ **Contra.** Aug. 15. de tri. c. 16. dicit q̄ forsassis in pa
tria nō erunt volubiles cogitatiōes nostre
ab alijs in alia eūtes atq̄ redeūtes: sed oēm scientiā no/
strā vno simul cōspectu videbimus ergo aīa xp̄i oīa: que
scit in habitu vno cōspectu videt in actu: qō nō esset ve
rū: si de nouo posset in v̄bo aliqd actu videre. ℂ Itē pfe Secūdo.
ctior est cognitio in actu q̄ȝ in habitu sed aīa xp̄i oīa: que
nouit in v̄bo nouit pfectissima cognitiōe: ergo nihil co/
gnoscit in ipso habitu qō nō videat in actu: qō non esset
vex: si de nouo posset in v̄bo aliqd videre in actu. ℂ Itē Tertio.
habitus gl'iosus: est hītus in actu. īpossibile est. n. habitū
gl'ie nō esse in actu sine btīudinis interruptiōe. Sed aīa
xp̄i oīa: que nouit in v̄bo: nouit ꝓ habitū gl'iosum. ḡ oīa
que in v̄bo videt in habitu: videt in actu.

Ad istam questionē

dicunt aliq: q̄ aīa xp̄i de nouo pōt vi Ad qōnē s̄m mētē alioꝝ. P̄rima
dere in v̄bo aliqd in actu: maxie ꝓp rōnē scdam ad hanc
partē. ℂ Preterea q̄uis vidē infinita in actu regrat isi
nitā pfectionē intēsiue in vidēte: tñ posse videre in actu
sp plus: ⁊ plus vltra oēm determinatū numerum: ita q̄
sp actu visa sint finita: nō regrit infinitā pfectionē intēsi
ue in vidēte. ⁊ iō dicūt q̄ q̄uis aīa xp̄i nō possit in v̄bo
actu videre infinita: tñ pōt in v̄bo videre vltra oēm de/
terminatū numeꝝ. Ita tñ q̄ totū sp acceptū sit finitū ex
quo seqtur: q̄ in v̄bo plura videat in habitu: q̄ȝ in actu. Cōtra p̄mā opiᵐ
ℂ Sed ꝯ hoc arguūt alij: vt eni supra ōnsū est: maior p
fectio intēsiue regrit in vidēte ad vidēdū plā sil' in actu:
q̄ȝ ad vidēdū pauciora: supposita equalitate claritatis in
vtraq̄ cognitiōe. ḡ si itellectus aīe xp̄i posset actu vide/
re in v̄bo plā: ⁊ plura vltra oēm determinatū numeruȝ:
v̄tus sua eēt pfecta intēsiue vltra oēȝ determinatū limitē.
Sed ipse itellectus oēm intēsionē pfectiōis sue v̄tutis hȝ
in actu: ḡ sequeret q̄ actu hēt intēsiuā perfectionē vltra
oēm determinatū limitē: ⁊ ex ꝯñti pfectio sue v̄tutis actu Scda opposito.
esset intensiue infinita: qō flm est. Ui ḡ istis esse dōm: q̄
cū intellectᵒ aīe xp̄i hēat oēm pfectionē: quā pōt hīe ꝓ na
turā: ⁊ oēm quā pōt hīe ꝓ gratiā: ⁊ lumē glorie: ita q̄ p/
fectio sue v̄tutis nullo mō pōt intēdi: q̄ nō pōt in verbo
aliqd de nouo vidē in actu: nisi desinēt videre aliqd eo/
rū: q̄ mō videt in v̄bo. Determinatus. n. est apud deū: ⁊
apud intellectū aīe xp̄i numerus eoꝝ: que pōt sil' in actu
videre in v̄bo: ⁊ oīa illa simul videt in actu.

Qui vult

tenere hāc secūdā opinionē pōt dicere Sustētat 2ᵃᵐ opᵒ.
ad p̄mū in oppᵐ q̄ sicut itelligētia mo Ad p̄ᵐ.
uens orbē in v̄tute p̄mi posset: si placeret deo: facē vnam
reuolutionē post aliā sine fine: ita itellectus aīe xp̄i posset
intueri in v̄bo vnū post aliud sine fine: non tñ sil'. ℂ Ad Ad 2ᵐ
s̄m dōm: q̄ q̄uis v̄bū: q̄ztū est ex pte sua: posset aliqd de
nouo manifestare in se ipso aīa xp̄i tñ capacitas intellectᵒ
aīe xp̄i nō pōt cape actualē visionē pluriū sil': q̄ȝ sint illa
que in v̄bo videt in actu: ꝓp rōnez dictā in corpe qōnis.
ℂ Ad tertiū dōm: q̄ aīa xp̄i dr̄ scire oīa que deus scit: q̄ȝ Ad 3ᵐ
tū ad oīa p̄ñtia preterita: ⁊ futura loquēdo de futuris: vt
in p̄cedēti qōne expositū est: nō tñ q̄ztū ad oīa fieri possi
bilia. ⁊ ego ꝯcedo q̄ aīa xp̄i actu videt in v̄bo oīa p̄ñtia: Ad 4ᵐ.
p̄terita: ⁊ futura: ⁊ multa fieri possibilia. ℂ Ad quartuȝ
cū dr̄: q̄ aīa xp̄i nō pōt plā scire: in ꝓprio gnē: q̄ȝ sciat in
v̄bo ⁊c. Pōt dici q̄ falsuȝ est: sed nō pōt ea scire ita nobi
li mō in ꝓprio gnē: sicut scit in v̄bo: ⁊ iō scia: quā hȝ de re
bus in ꝓprio gnē nō pōt eq̄parari scie: quā hȝ de rebᵒ in
v̄bo. Uel pōt dici s̄m aliquos: q̄ itellectus nō pōt recipe
spēs intelligibiles sine fine: manētibᵒ spēbus p̄ receptis.
eo q̄ maior v̄tus regrit ad ꝯfirmationē pluriū specierū
q̄ȝ paucaꝝ. Uel pōt dici: q̄ nō est idē scire: ⁊ ītueri: vt pȝ
ꝑ p̄hm 2ᵒ. topi. Qui dicit q̄ contingit plura sil' scire: sed ca. 5.
nō intelligere. Dicēdum ergo q̄ aīa christi plura scit in
verbo: q̄ȝ actu posset sil' intelligere. vñ sine fine posset in/
telligere in v̄bo vnum post aliud: non tamē simul.

Qui vult

tenere opinionē aliā: pōt soluere aucto Sustētat primam
ritatē Aug. ꝓ hoc q̄ ibi ponit forsasse. Ad p̄mū in oppᵐ
Uel dōm: q̄ intelligit q̄ ibi nō videbimus vnū: desinen
do videre

Ad 1m do videre aliud. ¶ Ad s̄m pōt dici: q̄ q̄uis pfectior sit cognitio in actu: q̄ in hitu: tñ aīa xp̄i non sīl pōt videre
Ad 3m oīa in actu: q̄ in hitu videre pōt. ¶ Ad tertiū cum dr̄: q̄ habitus gloriosus: est habitus in actu ⁊c. dico q̄ verū est respectu oīum eorū: quorum visio ptinet ad essentiā glorie. Multa aūt scit anima xp̄i in verbo: que non est necessarium videre ad gloriam essentialem.

CONSEQUENTER querit̄ de scd̄o principali ⁊c. ubi q̄runtur quattuor. ¶ Primo vtrū aīa xp̄i cognoscat aliq̄s creaturas in gn̄e pprio. ¶ Secūdo vtrū in illa cognitione pfecerit ab initio. ¶ Tertio vtrū simul videat creaturas in v̄bo ⁊ in gn̄e pprio. ¶ Quarto vtrū scientia: qua cognoscit res in genere pprio p plures habitus sit distincta.

Qō. 1. Arg. p° Questio. I.

PRIMO ostēdo: q̄ aīa xp̄i non cognoscit aliq̄s creaturas in genere pp̄o. Ap̄ls. 1. corinth. 13. dicit q̄ scia destruet̄ .s. i gloria. Sed p̄stat q̄ nō loqt̄ur de scia: q̄ sciunt̄ res
Secūdo. in verbo. ergo de scia: qua sciūtur in gn̄e pprio. Cū ergo aīa xp̄i sit btā: nō est in ea scia rez in gn̄e pprio. ¶ Item in eodē. c. cū venerit qd̄ perfectū est: euacuabit̄ qd̄ ex pte est. Sed cognitio aīe xp̄i rez in verbo: est pfectissima cognitio rerū in gn̄e pprio in respectu illi⁹: est impfecta ergo aīa xp̄i: cū cognitione rerū in verbo: nō h̄z cognitio-
Tertio. nē in gn̄e pprio. ¶ Itē aīa xp̄i pfectissime ⁊ sufficiētissime cognoscit res in v̄bo. ergo in ipsa supflueret cognitio creaturaz in pprio genere: sed nihil supfluū est in gloria. ergo aīa xp̄i nō h̄z cognitionē creaturaz in gn̄e proprio.
Quarto. ¶ Itē stelle nō lucent in p̄spectu solis: sed rōnes creaturaz in verbo: incōparabilit̄ plus excellūt creatas sīlitudines eaz: q̄z lux solis lucē stellaz. ergo create sīlitudines rez: nō pñt mouere intellectū q̄ mouet̄ ab increatis rōnibus eaz. Cū ergo aīa xp̄i cognoscit creaturas in v̄bo per rōnem increatā: nō cognoscit eas per creatas sīlitudines earum q̄ est eas cognoscere in genere proprio.

In opp^m Primo CONTRA ois pfectio intellectus: que nō repugnat statui gl̄ie est in intellectu aīe xp̄i: sed scia rerū
Secūdo. in pprio gn̄e: nō repugnat statui gl̄ie ⁊ est aliq̄ pfectio intellectus: ergo est in aīa xp̄i. ¶ Itē s̄m Aug. 4. sup gen. longe ante finē. Angeli h̄nt cognitionē rerum in verbo: ⁊ in genere pprio. ergo multo fortius anima christi.

Ad qōnē s̄m mētē ppriam. Quid in verbo cognitio: ⁊ in gn̄e pprio. RNDEO q̄ aīa xp̄i cognoscit aliquas creaturas in genere pprio. Ad cuius intelligētiā: p̄ declarāda est dr̄ia: inter cognitionē creaturaz in verbo: ⁊ i genere pprio ⁊ scd̄o p̄cludendū est ppositū. ¶ Quātū ad primū sciendū: q̄ cognitio creaturaz in pprio genere distinguit̄ a cognitione creaturaz in verbo: nō penes rem cognitā q̄z eadē creatura que cognoscit in v̄bo: cognosci pōt ēt in gn̄e pprio: ⁊ ecōuerso: sed distinguunt̄ penes eōnes cognoscēdi: q̄z in cognitiōe creaturaz in verbo: v̄bū est imediata rō cognoscēdi creaturas. In cognitione v̄o creaturaz in pprio genere: aliqua creata spēs informans intellectū: ⁊ ipm dirigens in mediate in creaturā: est rō cognoscendi creaturaz: non mediante cognitiōe dei: sicut obiecti: ⁊ q̄z prima cō est incōparabiliter clarior: q̄z s̄a: tō prima cognitio dr̄ clarior: ⁊ scd̄a obscurior. vñ Aug. 10. de ciui. dei. c. 28. Oīa hec alr̄ cognoscunt̄ in verbo dei: vbi h̄nt cās: rōnesq̄z suas: s̄m quas facta sunt incōmutabilr̄ pmanētes alr̄ in se ipsis ille creature: hec obscuriore cognitione. ¶ Quantū ad p̄clusionē ppositi: sciendū: q̄ ēt
T. c. 14. dicit ph̄s. 3. de aīa: intellectū esse in potentia ad intelligibilia p̄z q̄ spēs itelligibiles aliquā actualitatē dant intellectui: ⁊ ita spectant ad scd̄ariā eius pfectionē. i. ad aliq̄z pfectionē eius accñtalē naturalē tñ: si nō eleuant intellectum supra naturalē facultatē nature integre: siue sint cōcreate: siue per sensum acquisite: gloria aūt pfectionē naturalē non destruit: sed magis complet. ergo similitudines creaturaz. simul sunt in intellectu aīe xp̄i cū lumine glorie: sed vt in precedēti articulo declaratū est: scire res in pprio genere: est eas scire per earū creatas similitudines intellectū informantes. Ex quo sequit̄ q̄ aīa xp̄i cognoscit creaturas in genere proprio.

AD PRIMUM in oppositū. dōm: q̄ ibi loquitur ap̄ls de scia: quā in via habemus de deo per fidē: que est per speculū in enigmate: que tūc erit facie ad faciem. vnde glosa sup illud. siue scia que mō per speculū est destrueret̄: cū per ipsam rem erit: hoc est qñ fidei succedet visio clara. Vel pōt dici: q̄ scia destruet̄ quantū ad actū quem h̄z in via: qui modo in nobis est obscurus: ⁊ discursiuus: tūc aūt erit clarus: ⁊ intuitiuus. Ad p̄mū
¶ Ad scd̄m dōm: q̄ ibi loquit̄ ap̄ls de cognitiōe ex pte: que h̄z impfectionē annexā repugnātē statui glorie: cius est cognitio fidei: de cuius rōne: est enigma: qd̄ stare nō pōt cum statu glorie: vbi est visio clara: scia aūt: qua sciūtur creature in pprio genere: non h̄z aliquā pfectionem annexam repugnantē statui glorie. ¶ Ad tertium. dōz: q̄ cognitio rerū in pprio genere: non supfluit cū cognitione rerū in verbo: q̄z ad nobilitatē intellectus spectat: idem pluribus modis cognoscere: ⁊ ēt cognitio rerū in pprio genere spectat ad pfectionē intellectus accñtalem tm̄. ¶ Ad quartū. dōz: q̄ s̄m ph̄m. 3. de aīa: non similis est cōparatio sensus: ad sensibilia: ⁊ intellectus ad intelligibilia. Sensus aūt non pōt sentire puū sensibile statim post apprehensionē nimis excellētis sensibilis. ergo multo minus simul cum excellenti sensibili: cuius cō est: q̄z sensus sentit mediāte organo corporeo: qd̄ improportionabiliter trāsmittit̄ ab excellēti sensibili: quapp excellentie sensibiliū corrūpūt sensum. vñ q̄uis stelle ita luceant de die: sicut de nocte: tñ de die visui non apparent: q̄z vincitur lumine fortiori: sed intellectus cū intelligat aliqd̄ valde intelligibile: nō minus intelligit infima: sed ēt magis cuius rō est: q̄z excellentia intelligibilis intellectum nō debilitat: sed p̄fortat. Ad 2m Ad 3m Ad 4m T. c. 7.

Qō. 2. Argū. p° Questio. II.

SECUNDO querit̄: vtrū aīa xp̄i in cognitiōe rerū in pprio genere pfecerit ab initio: ⁊ vr̄ q̄ sic: ad hebr. 5. dicit. Ex his qui sensus est obedientiam. ¶ Itē species
Secūdo. intelligibiles creaturarū p̄create sunt intellectui aīe xp̄i in aliquo numero finito: ⁊ determinato. ergo p illas non pōt cognoscere cognoscibilia vltra aliquē numerū finitum ⁊ determinatū. Sed si generatio hoīm duraret sine fine: quēlibet hoiem semp posset aīa xp̄i cognoscere in pprio genere. ergo quantū ē est ex parte sua: in illa cognitione pōt pficere. ¶ Item recipere de nouo spēm intelligi- Tertio
bilē per actionē intellectus agentis: est pficere in cognitione rerū in pprio genere. Sed naturalis pgressus est: vt mediante sensu imaginatio recipiat spēs imaginabiles: ⁊ illa mediante intellectus possibilis per actionē intellectus agentis recipiat spēs intelligibiles. Cum ergo xp̄s multa per sensus apprehenderit: que ante non senserat: vr̄ q̄ multas spēs intelligibiles acquisiuit.

In opp^m Primo CONTRA. Jo. 16. dixerunt discipli xp̄o. Nūc scimus q̄ scis oia: sz q̄ scit oia: nō pficit in cogni-
Secūdo. tiōe. ¶ Itē Damas. li. 3. c. 21. loquēs de hūana nā xp̄i dic̄ q̄ fuit pfecte ditata oi sapia. g̃ i cognitiōe nō pfec̄. ¶ Itē
Tertio. Ansel. 2. lib. cur deus homo: bene ante medium dicit de homine christo q̄ perfecte sciuit omne bonū: ⁊ nullum ignorauit malum: ⁊ q̄ habuit omnem scientiam.

RNDEO q̄ proficere in cognitione: quadrupl̄r pōt intelligi: aut quantū ad claritatē cognitionis: aut quantū ad numerū cognoscibiliū: quoz vnum nō succedit alij sine fine: aut quantū ad numerū cognoscibiliū: quoz vnum succedit alij sine fine: aut quantum ad modos cognoscendi: primo modo: non pficit aīa xp̄i in cognitiōe: q̄z pfectissimū habitū scie ad cognoscendū Ad qōnē s̄m mētē ppria p̄ficere i cognitione q̄drupl̄r p̄ungit

creaturas in pprio gñe: et expssissimus eaꝝ similitudies hūit ab instāti sue creatiōis q: sibi fuerūt ꝯcreata. Nec 2° mō q: oium pteritoꝝ: pñtiū: et futuroꝝ: quoꝝ vnū nō succedet alij sine fine: sibi fuerūt spēs ꝯcreate: p q̄s potuit de illis cognitionē hr̄e. Sz 3° mō: q̄uis nō pfecerit: tñ aliq̄ pficiet: q: si oia talia futura actu itelligit: q: pcedēt vltra oēz dterminatū nūeꝝ: et tñ qōlz illoꝝ signatū alī cognoscet. ¶ 4° āt mō pfecit: q: multa: q̄ añ p expientiā nesciebat: postea p expientiā cognouit: et sic ea plib° mōis: q̄z añ cognouit

Ad pmū. Ad 2m. **Ad primū** in opp° dōz: q: apls loqt ibi d cognitiōe expimētali. ¶ Ad 2m dōz: q: sm quosdā: sibi ꝯcreata est ita pfecta silitudo spēi humane: p quā posset cognoscere oia idiuidua hois: si multiplicarent sine fine: sibi succedēdo: et sic dicūt: d silitudinib° respectu idiuiduoꝝ aliaꝝ spēꝝ: et sic p spēs sibi ꝯcreatas (q̄uis sint sibi ꝯcreate in aliquo nūero determiato) posset cognoscere res vltra omnē nūeꝝ determiatū: ita tñ: q: totū acceptū sp eēt finitū. ¶ Vel pōt dici sm alios: q: q̄uis in cognitiōe reꝝ in pprio gñe: aīa xpi nō pfecerit: nec pficere potuerit respcū eoꝝ: q̄ pterierūt: vel sūt: vel futura sūt: quorū vnū nō succedet alij sine fine: tñ posset pficere respcū eoꝝ q̄ possibilia sūt fieri: h est dictu: q: sicut ds posset facere aliq̄: q̄ nūq̄z faciet: ita aīa xpi posset cognoscere aliq̄ que nūq̄z cognoscet: q: nūq̄z fiēt: pficiet ēt in cognitiōe illoꝝ futuroꝝ: quoꝝ vnū succedet alij sine fine. ¶ Ad 3m dōz: q:

Ad 3m. sm Algazelē. 1. metaphy. sue. c. 7. silitudo alicui° rei ipssa est itellectui: si postea p sensū illā rē apphēdat: nō recipit de nouo silitudo ei° i itellectu: sz remanet illa: q̄ pus fuerat: a sili dico i pposito: cū aie xpi fuerit silitudies ꝯcreate oiuz pñtiū: pteritoꝝ: et futuroꝝ p sensuz alicui° rei nō potuit aliq̄s spēs itelligibiles de nouo i itellectu suo recipi. ¶ Auctes ad ptē aliā q̄ dicūt xpi hr̄e oēz sciaz: aut in-

declarat auctorita te i oppositum tellgi debēt p cōicationē idiomatū (si itelligāt de oi scia simplr:) aut si itelligat de xpo: rōne hūane nāe: debēt expōni de scia: respcū oiuz pteritoꝝ: pñtiū et futuroꝝ: quorū vnū nō succedet alij sine fine: aut si loquāt oib° futuris: itelligi debēt de cognitiōe q̄tū ad habitū: nō quā: uz ad silitudines cognoscibiliū: q̄uis. n. intellectus eius sit habituat° ad cognoscendū qōlibet futuꝝ: tñ nō hz actu silitudines omniū futurorum quorum vnum alij succedet sine fine.

Questio. III.

Qō. 3. Arg. p° **Tertio** querit: vtruz aīa xpi simul videat creaturas in vbo et in gñe pprio: et vr q: nō: vnū corpus nō pōt simul esse i diuersis locis. ergo a sili: nec vnus itellectus in plib° actibus itelligēdi: sed cognitio reꝝ in vbo: et in gñe pprio diuerse sunt cognitiōes: cū sint p diuersas rōnes. ergo simul eē nō pñt. ¶ Itē: magis distāt: rō creata: et increata:

Secūdo. q̄z mediū demōstratiuū: et pbabile. Sz idez nō pōt simul cognosci: p mediū demōstratiuū: et p mediuz pbabile: q: mediū demōstratiuū aggenerat sciaz: mediū pbabile opinionē: et sm phm p° posterioꝝ de eodē nō pōt esse simul

T. c. 44. scia et opio. ergo nō simul pōt eē cognitio reꝝ i pprio gñe: q̄ est p rōnē creatā: cū cognitiōe reꝝ in vbo: q̄ est p rōnez

Tertio. increatā. ¶ Itez sicut vnū corpus nō pōt simul figurari pluribus figuris sm eandē ptē: ita itellectus: cū nō hēat ptē: et ptē nō pōt simul ꝯfigurari itellectualr: pluribus itelligibilibus. Sz itellectus in itelligēdo itellectualr ꝯfiguraf rei: quā itelligit. ergo intellectus aie xpi: simul nō pōt cognoscere creaturā: et creatorē: cū sint plura itelligibilia et ex ꝯñti nec simul cognoscere creaturas i gñe pprio et in

Quarto. vbo. ¶ Itē: q: pr ex toto conatu potētie sue gñat: ideo nō pōt in aliū gñandi actū. g sitr cū itellectus aie xpi ex toto conatu suo cognoscat vbū: et res in vbo: simul non pōt aliū cognoscendi actū: sz res in pprio gñe: et in vbo cognoscunf duabus cognitiōibus: q: sūt p diuersas rōnes. ergo

Quinto. simul esse nō pñt. ¶ Itē cū aliqs intellectus ex toto conatu se exserit in aliquo actu itelligendi: non remanet aliq̄ portio sui conatus distribuenda ad aliū actū intelligendi. Sz ipossibile est: q: itellectus intelligat: nisi adhibeaf aliq̄ portio sui conatus. Cū ergo intellectus aie xpi: cum toto conatu suo: itelligat vbū: et res in vbo: impossibile est q: simul cū illo actu: hēat aliū actū intelligendi. ¶ Itē sm

Sexto. Auicēnā. 6. nālium li. 5. ca. 7. Virtutū aie: altera ipedit alterā: qd est intelligendū respectu actuū: quoꝝ vnus nō ordinaf ad aliū: nec depēdet ab alio. ergo multo forti° duorū actuū existentiū in eadē potentia: quoꝝ vnus nō ordinaf ad aliū: nec dpēdet ab alio. vn° ipedit aliū. Sz cognitio creaturarū i vbo in intellectu aie xpi: est nō ipedita: ergo simul cū ea nō est cognitio rerū in pprio genere.

In opp° Primo **Contra** Augu. 4. li. sup gen. longet añ finē: loquēs de vita eterna dicit: q: ibi semp est dies i cōtemplatiōe icōmutabilis veritatis: et semp vespera in cognitione creature in se ipsa: sed vt superius ostēsum est intellectus beatus eodē actu: quo videt incōmutabilē veritatem: que est vbū: videt et creaturas in eo. ergo et intellectus aie xpi: cū sit btūs: simul videt creaturas in vbo: et in se ipsis: qd est videre in pprio gñe. ¶ Itē supius ostēsum est: q: aīa xpi videt creaturas in pprio gñe: sed sine

Secūdo. intermissiōe videt creaturas in vbo: sicut sine itermissione videt vbū. ergo simul est vtraq̄z visio. ¶ Itez Augu.

Tertio. 26. q. ad orosiū dicit: q: cognitio creature in semetipsa est vespera: in deo est mane. Sed sm Augu 4. sup geñ. in celesti pria: simul ē mane: et vespa: g i itellectu aie xpi: cū sit in celesti pria: simul ē cognitio creature i vbo: et i se ipsa.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **Respondeo** q: aīa xpi simul videt creaturas in vbo: et in gñe pprio: sicut declarant auctes ad hāc ptē adducte. Quō aūt hoc sit possibile: sic pōt ostēdi: q̄uis due q̄litates eiusdē primi gñis: vtpote due spēs coloris: nō pñt simul esse in eadē pte corporis: tñ nō oz hoc verū esse: de duobus qualitatibus diuersoꝝ generū. In eadē. n. pte corporis simul sūt calor et color: ita dico: q: q̄uis in intellectu nō pñt simul esse duo actus intelligendi eius generis primi: nisi forte: cū vnus est alterius pfectiuus: vel directiuus: vel relatus ad aliū: tamen simul pñt esse in eo duo actus intelligendi: qui non sunt eiusdē generis: sed visio creaturaꝝ in vbo: et in pprio genere: q̄uis sint visiones due: vt in arguendo ostēsum est: tñ nō sunt eiusdez generis primi: et ideo pñt in intellectu aie xpi simul esse: maxime cum eius capacitas ampliata sit per gloriā: et per sui vnionē cū vbo: pp quā vnionez: et pp maius lumen glorie: qd est in eo: pfectius sunt pdicte visiones due in eo: q̄z in quocunq̄z alio intellectu bono. ¶ Preterea visio qua itellectus aie xpi videt creaturas in vbo: regit illā visionē: qua ipse videt creaturas in pprio genere: q: pma visio sibi ꝯuenit rōne supioris portionis: et scda rōne inferioris: et sm Augu. 11. de tri. nō multū post pncipiū. Supior portio regit inferiorē: sz actus intelligendi: quoꝝ vnus regif p aliū: seu dirigif: simul esse pñt in intellectu: quapp angeli bri intēdo circa nos ea: que ad ministeriū suū ptinent nō ipediunf in vbo ꝯtemplatiōe: q: p illā ꝯtēplationē regulanf: et dirigunf in alia ꝯtēplatiōe: vt declaratū est li. 2. Di. x. in vlti. q. ¶ Preterea ad idem pñt adduci rōnes tres supius facte li. 2. Di. 4. in. vlti. q. vbi declaratū ē: q̄ bōi angeli simul videāt deum: et creaturas in deo: et ipsas in proprio genere.

Ad primum in oppositum dicendum: q: non sic se habet intellectus ad duos actus intelligendi predictos: sicut vnuz corpus ad duo loca: sed sicut subiectū vnum: ad duas qualitates: que non sūt eiusdē generis: sed sicut se hz aliqualiter vnū corpus ad duo loca: sic se hz vnus actus intelligēdi ad duos intellectus. Ad p° ¶ Ad scdm et tertiū pz solutio p ea: q̄ dcā sunt Ad 2m et 3m li. 2. Di. 4. q. vlti. ¶ Ad 4m dōm: q: ideo nō pñt esse simul Ad 4m in pre plures actus gñandi: q: nō est: quo possent distigui sm essentiā: nec sm potentias gñatiuas: q: in pre nō est

Cur non pñt eē in pře pl̄es act⁹ gſiandi — nisi vna:nec ſm diuersas rōnes gſiandi : q̄ in pře nō eſt nisi vna rō gſiandi. Sed due visiones p̄dicte : ⁊ p eēntiā distinguunt:⁊ penes rōnes diuersas: ⁊ iō nō obstante:q̄ intellectus aie xp̄i ex toto conatu videat v̄bū:⁊ res i v̄erbo:pōt simul videre res in gñe p̄p̄o. ¶ Ad 5ᵐ dōm:q̄

Ad 5ᵐ — q̄ñ intellectus ex toto conatu suo aliq̄d intelligit:nō pp hoc i̇pedit ab alio actu intelligendi:q̄ vnus p̄ficit:regulat:⁊ refert ad aliū:q̄ñ sic totus conatus i̇tellectus eſt ad vtrūq̄ actū:ita q̄ ad vnū mediante alio : sic aūt ſe hn̄t p̄dicti duo actus vidēdi adinuicē. Vel pōt dici:q̄ q̄uis intellectus aie xp̄i in videndo res in v̄bo : patiat passiōe intellectuali:q̄tū pōt pati intensiue:nō tñ q̄tū pati pōt extensiue:⁊ iō simul cū illa passione:qua patit a rōnibus rer:in q̄ntū videnf in v̄bo pati pōt et a silitudinibus rerū p quas videnf in gñe p̄p̄o. ¶ Ad 6ᵐ dōm. q̄ p̄dicti

Ad 6ᵐ — duo actus vidēdi. iō ſe nō i̇pediūt adinuicē. q̄uis sint in eadē potentia. q̄ vnus p alter p̄ficit ⁊ regulat. s. actus videndi res in p̄p̄o gñe. ab actu videndi res in v̄bo. ⁊ etiā vnus ad aliū refert. Aia.n. xp̄i. res intuet in gñe p̄prio. cōparādo eas ad ſe ipsas. i q̄ntū videt i v̄bo. Q̄ō. IIII.

Q̄ō. 4. Arg. p̄⁰ T. c. 38. — **QUarto** querit vtrū scia. qua aia xp̄i cognoscit res in p̄p̄o gñe. p pl̄es hitus ſit distincta. ⁊ vr̄ q̄ sic. dicit. n. p̄ho. 3. de aia q̄ scie secant in res. cū ergo intellectus aie xp̄i diuersas res cognoscat in gñe p̄p̄o. vr̄ q̄ respectu il-

Secūdo. — lius cognitōis hēat pl̄es hitus scie. ¶ Itē respectu rer: cognitio eius in p̄p̄o gñe:hꝫ plures silitudines intelligibiles. Una.n. silitudo intelligibilis create : non pōt esse in spāli exp̄ssiua diuersitꝫ rer. Sed quelibet silitudo intelligibilis hitualr manens in intellectu : vr̄ esse hitus scie respectu illius rei:que p ipsaꝫ intelligit:q̄ nihil aliud req̄rit ad hoc:q̄ intellectus rem illā p̄mpte ⁊ facilr cōsideret. ergo respectu cognitiōis rer in p̄p̄o gñe:sunt in

Tertio. — intellectu aie xp̄i pl̄es hitus scie. ¶ Itē res diuerse non ptinēt ad vnā sciaꝫ:nisi i q̄ntū ꝯsiderant sub aliqua rōne cōi. Sed diuersas res cognoscere:sub aliqua rōne cōi:eſt eas impfecte cognoscere:q̄ nō cognoscit res pfecte : nisi cognoscant in spāli. ergo si aia xp̄i respectu cognitōis rerū in gñe p̄p̄o:nō hꝫ nisi vnū hitū scie:non cognosceret eas illa cognitiōe:nisi impfecte:⁊ in gn̄ali:q̄ falsum eſt.

In opp̄ᵐ Primo. — **Contra** Cōmen. sup. 17. ꝓpositōeꝫ de causis. Virt⁹ q̄to plus appropinquat vni puro vero:vehementior ſit eius vnitas : sed scia aie xp̄i tñ appropinquat scie v̄bi:q̄ ē vnū ver purū q̄tū pōt appropiquare creata scia. ergo scia aie xp̄i tñ hꝫ de vnitate : q̄ntū pōt hr̄e creata scia:q̄ nō esset ver:si esset p plures habitus

Secūdo. — distincta. ¶ Itē ſꝫ cōmē. sup. 10. ꝓpositōeꝫ de causis. Intelligentie supiores intelligūt p formas vniuersaliores:⁊ magis vnitas:q̄ intelligentie inferiores. Sed aia xp̄i superior eſt. quacūq̄ intelligentia. ergo intelligit p formaꝫ maxime vnā:⁊ maxime vniuersalē. nō in p̄dicādo sed in cōprehendendo multa:sed forma:p quā i̇telligit:eſt scia. ergo scientia anime christi maxime eſt vna.

Ad q̄ōnē ſm mētē aliorum. Primo — **Ad istam questionē** dicūt aliq̄:q̄ scientia : q̄ aia xp̄i cognoscit res in proprio genere : eſt per plures habitus distincta. Differentia ei obiectorum ſm genus : requirit distinctionem potentiarum:non sic autem differentia obiectorum ſm speciem tantum . Differentia autem obiectorum ſm speciem requirit differentiam habituum ſm speciem. ⁊ intelligo formali differentia obiectorum:sicut enim plures habitus possunt comprehendi in vna potentia:ita oportet:q̄ obiecta scdm q̄ distinguuntur habitus:cōprehendantur sub vno obiecto potentie : quod non esset verum : nisi sola diuersitas ſm speciem formalium obiectorum : requireret distinctionem habituum. Sed omnes creature:quas anima christi in proprio genere cognoscit:non videtur posse comprehendi sub vna ratione formali ſm speciem. Sed per plures rationes formales ſm speciem distinguūtur:quapropter respectu earum oportet esse in intellectu anime christi plures habitus scientie:vt videtur. ¶ Preterea:intellecta per plures rationes formales ſm speciem intelliguūtur per actus ſm speciem differentes:⁊ per actus ſm species differentes:quorum vnus non ſe habet consequenter ad aliū i̇mediate: vel mediate. Acquiruntur habitus ſm speciem differentes. Cum ergo multa cognita a christo:cognita sint ab eo in p̄prio genere per rationes specie differentes:videtur q̄ scientia : quā habet respectu illius cognitionis distincta ſit in plures habit⁹ specie differētes.

Ad q̄ōnē 2ᵐ mēteꝫ p̄priam — **Mihi autem videtur** dicendum ⁊ q̄ scietia:qua anima christi cognoscit res in proprio genere:nō eſt per plures habitus distincta. Non enim eſt acquisita per actus: neq̄ per similitudines ab obiectis acceptas : quia scientia sic acquisita:non potest esse vna ſm speciem:respectu tot cognoscibilium : ⁊ tam diuersorum : respectu quorum eſt scientia anime christi : ⁊ de scientia sic acquisita procedunt rationes pro prima opinione inducta in corpore questionis. si tamen efficaciam habent . Sed dico: q̄ scientia anime christi sibi eſt concreata : et quia propter magnam eius capacitatem:⁊ limpiditatem: ⁊ nobilitatem nature:⁊ sui vnionem cum verbo: ⁊ lumen glorie:capax eſt vnius habitus scietie tante claritatis:⁊ virtuositatis:vt per ip̄m pfecte illumineī:⁊ habiliteī ad oīa ꝯsiderāda:que cognoscit in p̄prio genere: q̄uis per plures spēs:ideo non eſt sibi ꝯcreatus:nisi vnus habit⁹ scie respectu cognitionis predicte. Nobilius eſt ceteris paribus:ꝯsiderare multa posse per vnum habituꝫ scie:q̄ꝫ per pl̄es:⁊ oīs nobilitas: c⁹ capax ē aia xp̄i:sibi a v̄bo data ē.

Ad p̄mū — **Ad primum** in oppositum dōm: q̄ illa auc̄tas p̄hi intelligenda eſt de nr̄a scietia: que acquirit per actus. ¶ Ad scdm dōm:q̄ spēs intelli-

Ad 2ᵐ — gibiles:nō sunt habitus scie:sed per illas:⁊ per actus habitus scie cāt̄ur. vnus. n. habitus respectu multor eſt:respectu quor non eſt vna spēs. vna ergo spēs per ſe : non eſt ipse habitus scie. ⁊ cum ſit qualitas simplex . non pōt dici:q̄ ſit collectio multarū spērū simul : sed eſt quedam qualitas intellectus illuminatiua:ad ꝯsiderandū p̄mpte faciliter:⁊ expedite illa respectu quor eſt:q̄ñ penes se eorum hꝫ spēs. ¶ Ad tertiū cū dr̄ :q̄ res diuerse non per-

Ad 3ᵐ — tinent ad vnaꝫ sciam nisi inquantū ꝯsiderant sub aliqua rōne cōi ⁊c̄. pōt dici hoc non oportere esse veruꝫ: nisi de scia per spēs rerū:⁊ actus acquisita. ¶ Aliter dicunt aliq ad argᵐ:q̄ cūꝫ sub rōne formali obiecti ꝯtineat virtualiter:q̄ naturale eſt in obiecto:qui pfecte nouit rōneꝫ formalem:sub qua aliqua cognoscunt: pfecte cognoscit oīa illa. vnde q̄uis visus cognoscat albedinem:⁊ nigredinē sub rōne gn̄ali:que eſt colortū videt: nō tñ rōneꝫ coloris in albedine:⁊ nigredine:sed ipsam albedinē ⁊ nigredinem. Silr si aliquis intelligens intellectus pfecte cognosceret rōnē certitatis:sub qua cognosci pōt ab intellectu:q̄ hꝫ spēale ens non tñ cognosceret in spēali entez verbi gr̄a in hoie:gn̄aleꝫ rōnē entitatis: sed spāleꝫ illius entis quidditatem. Intellectus aūt aie xp̄i pp pfectiones superadiectas:⁊ in virtute claritatis sue scie:ita perfecte cognoscit entitateꝫ in rebus:quar penes ſe hꝫ spēs:q̄ non tñ in illis rebus cognoscit ipsam entitatem generalem: sed cuiuslibet entitateꝫ spālem:sed si ita esset:sequeret q̄ per vnam spēm cognosceret q̄cq̄d cognoscit in genere p̄prio:q̄ per vnaꝫ spēm pōt pfecte cognoscere rōne entis. Omnis autem creatura continetur sub ente.

COnsequenter querit de quarto p̄ncipali:circa hoc querunt quattuor. Primo vtrum aia xp̄i:oīa q̄ scit i p̄prio genere:vnico actu hꝫ nu-

merum intelligat. ¶ Scdo vtrū oīa:que intelligit in ꝓ
prio genere:intelligat vnico actu ſm ſpeciem. ¶ Tertio
vtrū cognoſcat res in ꝓprio gñe diſcurrendo. ¶ Quar
to vtrū cognoſcat eas:ita pfecte:ſicut ſunt cognoſcibiles
Qō.1. ex parte ſua. Queſtio. I.
Arg.pᵒ

PRimo oſñdo:q̃ aīa xp̃i oīa:que ſcit in ꝓ
prio genere: vnico actu ſm nu
meruȝ intelligat. Aug.15. de tri.c.16. loquens
de cognitione nr̃i intellectus dicit:q̃ oēȝ ſciaȝ
Secūdo. nr̃am vno ſimul ↄſpectu videbimus. ¶ Item Aug.ſup
geñ.ad lr̃am li.4.aliquantulū ante finem:potentia ſpūa
lis mentis angelice cuncta: que voluerit ſimul facillime
Tertio. cōprehendit.ergo multo fortius aīa xp̃i. ¶ Itē:que per
vnam rōnem intelligunt:vno actu pñt intelligi:ſed ha
bitus ſcie eſt rō intelligendi res ſcitas. Cum ergo reſpe
ctu oīum:que cognoſcit aīa xp̃i in ꝓprio genere:non ſcit
in ea:niſi vnus habitus ſcie:vt ſuperius oſñſum eſt:vide
Quarto. tur q̃ oīa illa vnico actu intelligat. ¶ Item magis: vr̃
aīa xp̃i:cum ſit beata:ꝛ verbo vnita:poſſe vnico actu in
telligere oīa:que ſcit: q̃ nos aliqua plura eoꝝ que ſcimᵘˢ.
Sed experimur nos itelligere plura:vt plura ſimul:duȝ
ſimul per intellectuȝ dirigimus in eundo per viam ꝛ in
rōcinando:cuȝ ambulando diſputamus: ergo multo for
tius aīa xp̃i pt̃ vnico actu itelligere oīa:q̄ ſcit i ꝓpo gñe.

Inoppᵐ Primo Cap. 25. CONTRA. pħs ſcdo Topi.Contigit plura ſimul ſcire
ſed intelligere vero ſolum. ¶ Item intelle
ctus intelligendo intellectualr ↄfiguraẜ intelligibili: ſi
cut corpus corporaliter cōfiguratur alij corpori:ſed cor
Secūdo. pus non pōt ſimul ↄfigurari pluribus figuris. ergo nec
itellectᵘˢ: ſimul pluribus itelligibilibᵘˢ ergo aīa xp̃i nō in
telligit plura ſimul.ergo nec vnico actu. ¶ Item vnus
Tertio. motus nō pōt terminari ad diuerſos terminos:ſȝ actus
itelligēdi eſt qdeȝ ſpūalis aīe motᵘˢ:cuius terminᵘˢ eſt itel
ligibilis:ergo nō pōt eē,vnᵘˢ reſpectu pluriū itelligibiliū.

Ad qōnē 2ᵐ mētēȝ ꝓpriam RESPŌDEO q̃ non oīa: que ſcit aīa xp̃i in ꝓprio
genere:vnico actu ſm numerū intel
ligit:q꞉ ea intelligit per plures rōnes ſm numeruȝ:cū ea
intelligat per creatas earū ſimilitudines: per plures aūt
rōnes ſm numerū: non eſt vnicus ſimplex intelligendi
actus:nec ea intelligit pluribus actibus intelligendi ſi
mul:q꞉ non oīa illa ſic ſe hñt adinuiceȝ: q̃ actus quibus
intelligunẜ:taleȝ inter ſe habeant habitudineȝ: q̃ ſimul
in eodem intellectu eſſe poſſint:q꞉ oīs actus intelligen
di aīe xp̃i pfectus eſt:ſm exigentiam illius generis:q̃ iō
dico:q꞉ pfectius intelligit creaturas in verbo:q̄ȝ in gene
re ꝓprio:q꞉ in eo pfectius intelligibiles ſunt:q̄uis autē
intellectus aīe xp̃i ſit ſimplex:tñ q꞉ virtus eius eſt multi
plex: ſeu conatus eius in plures diuiſibilis portiones:
ſi ſm plures actus intelligendi diſpergeret:ſeu diſtribue
ret plures ſue virtutis:ſeu ſui conatus portiones:poſſet
forte oīa:que ſcit in ꝓprio genere ſimul intelligere pluri
bus actibus:ſed tunc qōlibet eorū intelligeret impfecte.

Ad pᵐ AD PRIMUM in oppoſitū dōȝ:q̃ illa auctoritas
Augu. intelligenda eſt: de viſio
Ad 2ᵐ ne reruȝ in verbo:ꝛ ſimili modo pōt dici ad auc̄tē ſcdaȝ.
Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm:q̃ habitus ſcie per ſe:non eſt ſufficiēs rō
intelligendi res ſcitas:ſed tñ hic requirẜ rerū ſcitarū ſi
militudines:aut reſpectu oīum:que ſcit aīa xp̃i in ꝓprio
genere:non ſit in ea:niſi vnus habitus ſcie: tñ ſunt in ea
Ad 4ᵐ plures ſimilitudines eoꝝ. ¶ Ad quartū pōt ſolutio cla
rere ex dictis in qōne. cum.n. plura ſimul intelligimus:
nō ſub aliqua vna rōne diſtribuiẜ virtus nr̃i intellectus
in plures portiones ſm illos plures actus intelligendi:
ita q̃ neutrū illoꝝ actuum hȝ pfecte:nec tñ ſm iſtū mo
dum:tot poſſemus ſimul intelligere:q̃ aīa xp̃i: ꝓp maio
res ſui itellectus limpiditatē:ꝛ virtutē:q꞉ aūt argumēta
ad ptem aliam plus debito ↄcludunt:in hoc: q̃ videnẜ
ↄcludere:q̃ aīa xp̃i nō poſſet aliq̄ duo ſimul intelligere.

IDEO DŌM ad primū: q̃ pħs ibi loquiẜ de mō Ad ꝓmū in oppᵐ
intellectu aggrauato corruptibi
li corpore ſue nāli virtuti relicto:ꝛ de rebus:quas per di
uerſas rōnes intelligit:ita q̃ quilibet ſm oēm ſui cona
tus portionē. Aīa aūt xp̃i aliqua plura intelligit in ꝓpo
genere per aliquā vnā rōneȝ:ꝛ illa intelligit vnico actu. Ad 2ᵐ
¶ Ad ſcdm dicenduȝ:q̃ cum intellectus aliqua duo in
telligit per vnam rōnē:ꝛ vnico actu:reſpectu eoꝝ:nō eſt
niſi ↄfiguratio vna:q꞉ ſicut vna non pōt repñtare intel
lectui duo:ita actus intelligendi elicitus per illā rōnem:
pōt eſſe cōfiguratio ſimilis cuilibet illorum intellectuꝝ. Ad 3ᵐ
¶ Ad tertiuȝ dōm:q̃ vnus actus intelligendi non pōt
eſſe reſpectu duoꝝ intelligibiliū: niſi per vnam rōnē in
telligaẜ:aut niſi ſub aliquo cōmuni comprehendantur:
ꝛ non plus concludebat argumentum. Qō II. Qō.2. Arg.pᵒ

SECUNDO queriẜ:vtrū oīa: que aīa xp̃i
intelligit in proprio genere:
intelligat vnico actu ſm ſpēȝ.ꝛ vr̃ q̃ ſic:q꞉ oēs
actus eliciti ab eodem habitu ſm ſpēm: ſunt
eiuſdem ſpēi:q꞉ cum ſm pħm.2.ethi.c.1. Habitus acqui
rantur per actus:tales opȝ eſſe habitus:quales ſunt ac
tus:ſed oēs actus intelligēdi:qbus aīa xp̃i intelligit res
in ꝓprio genere:eliciunẜ ab eodē habitu:nō tm̄ ſm ſpēȝ
ſed ēt ſm numerū: q꞉ vt in precedenti qōne habituȝ eſt.
Scia aīe xp̃i:nō eſt in plures habitus diſtincta.ergo oīa
que ꝓprio genere intelligit vnico actu ſm ſpēm intelli
git. ¶ Iteȝ diuerſe ſpēs coloꝝ:q꞉ videnẜ in lumine vno Secūdo.
ſm ſpēm:videnẜ eodem actu ſm ſpēm. Sed oīa que aīa
xp̃i intelligit in ꝓprio genere: intelligit in vno lumine
ſm ſpēm:q꞉ habitus ſcie ſue eſt lumen:in quo intelligit:
que in ꝓprio genere intelligit.ergo oīa:que in ꝓprio ge
nere intelligit:vnico actu ſm ſpēȝ intelligit. ¶ Itē oēs Tertio.
actus intelligendi eiuſdem ſūt ſpēi:qui obiectū ſuuȝ re
ſpiciunt ſub vna rōne formali:ſed tales ſunt oēs actus in
telligendi:q꞉ qcqd intelligiẜ:intelligiẜ ſub rōne veri.er Quarto.
go oēs actus intelligendi ſunt eiuſdē ſpeciei. ¶ Item ſi
actus:quo intelligunẜ diuerſa ſpē:eſſent differentes ſpē:
pari rōne illi:quo intelligunẜ ↄ̄ria:eſſent ↄ̄rij. ſed hoc eſt
falſuȝ:q꞉ tunc delectationi cuius ſpeculatio eſt obiectū:
eſſet aliqd ↄ̄riū:qd negat pħs.1.topi. ergo diuerſitas re
rum intellectaꝝ in ꝓprio gñe ab aīa xp̃i: nō diuerſificat Quinto.
ſm ſpēm actus:qbus intelligunẜ. ¶ Iteȝ ſcire:ꝛ opina
ri ſunt actus intelligendi:qui maxime differre videnẜ:ꝛ
tñ ſpē non differunt:q꞉ ſyllis demonſtratiuus: per queȝ
eſt actus ſciendi:ꝛ ſyllis topicus:per quē eſt actus opinā
di nō differūt ſpē:cū in forma ↄueniat .ſ.in mō: ꝛ i figura:
ꝛ ſm ſolū māam differant. ſm.n. pħm.10. metaphy. dr̃ia T.c.15.
ſm ſpēm:non attendiẜ:ſȝ māȝ:ſed ſm formā.ergo mul
to fortius nulli alij actus intelligendi ſunt ſpē differētes

In oppᵐ Primo T.c.2. CONTRA. ſȝ pħm.4.metaphy. Speculari quecunqȝ
entis:inquātū ↄueniūt i genere: eſt vnius
ſcie ſȝ genus:ſpāles aūt ſcie ſunt ſpēꝝ entis.ergo cū mul
ta:que xp̄s intelligit in ꝓprio gñe ſint diuerſaꝝ ſpēꝝ en
tis:vr̃ q̃ nō oīa illa:que in ꝓprio gñe intelligit. Unico
actu ſm ſpēm intelligit. ¶ Itē oīum actuū intelligendi Secūdo.
qui ſunt eiuſdē ſpēi eſt formale obiectū idē ſm ſpēm: ſed
non oīum:que xp̄s in ꝓprio gñe intelligit:formalis rō ꝑ
quā intelligunẜ:eſt vna ſm ſpēm. Rō.n. veri non eſt in
oībus illis eadē ſm ſpēm:cū veritas rei ſit eēntia ꝑ quā
res nata eſt ſe manifeſtare intellectui:ꝛ eſt ↄformis ſuo exē
plari.ergo non oīa:que aīa xp̃i in ꝓprio gñe itelligit vni
co actu ſecundum ſpeciem intelligit.

Ad qōnē ſm mētē alterum. Prima AD ISTAM QUESTIONĒ eſt vnᵘˢ modus rñ
dendi talis.ſ.q̃ aīa
xp̃i vnico actu ſȝ ſpēȝ itelligit oīa q̄ i ꝓpo gñe itelligit q̃
ſic pōt pſuaderi:actᵘˢ itelligēdi nō diſtinguūtur penes res
intellectas.aliter.n.cum ſcīa ex diuerſis actibus ſm ſpēm ac
quirāẜ diuerſi hitᵘˢ ſm ſpēm; tot eſſent ſcie:quot ſunt ſpēs
entis

entis:sed distinguūt penes modos seu media intelligēdi. Unde aliꝰ actus intelligēdi fm speciē:est intelligere simplici intuitu ab actu intelligēdi discursiuo:et actꝰ intelligēdi discursiuus q est diffinēdo qditatē rei:et ille quo intelligit aliq ꝓprietas qditati cōuenire per mediū demonstratiuū:et ille quo hoc intelligit per mediū topicū:sunt differētes fm speciē ille ēt:q est p mediū mathematicū: et ille q est p mediū nāle:differūt fm speciē:q̄uis sint respectu eiusdē rei intellecte.vñ intelligē terrā esse rotūdā per mediū mathematicū et h intelligē p mediū nāle actꝰ sunt spē differētes:q2 ēt per aliud mediū intelligūtur cōuenire q̄titati ꝯtinue:sue passiōes q̄ sit illud mediū per qd intelligūtur passiōes q̄titatis discrete ꝯuenire eidē: iō illi actus intelligēdi spē differunt:et sic de alijs.Cū ergo aia christi eodē modo:et per idē mediuz q2 per idē lumen intelligat oia:que in ꝓprio genere intelligit nō intelligit ea per diuersos actus secūdum speciem.

Contra opinionē **Sed cōtra** hāc opinionē sic arguūt aliq fm etiaz q ꝯcedit ipsa opinio:actꝰ intelligendi distinguūt fm speciē penes media intelligēdi diuersa fz spēm.hoc aūt est q2 diuersa media intelligēdi sunt diuerse rōnes intelligēdi.¶ Sed eterne rez spē differētium: quaz vna nō est rō intelligēdi aliā:a nobis intelligūtur in hac vita de lege cōi:per diuersas rōnes spē differētes. Intelligunt.n.a nobis p suas diffinitiōes:que sunt rōes rez:sed essentiaz spē differentiū:diffinitiōes sunt specie differētes.ergo actus intelligēdi:qbus a nobis in hac vita de lege cōi intelligunt essentie spē differētes quaz vna nō est rō intelligēdi aliā.Sunt ēt spē differētes.Et si dicas q si diffinitiōes rez differentiū spē p vnā rōnē intelligunt.s.p diuisionē et ex ꝯñti:ipse eterne:h instātia non valet:q2 q̄uis in cognitiōe diffinitiōis alicuiꝰ rei veniamus p viā diuisionis:vnā diām repudiādo.et accipiēdo oppositā:et sic descēdendo:quousq3 nobis aliqd occurrat ꝯuertibile cū essentiam ipsam indicāt:tñ diffinitiōes spē differētes a nobis cognoscūtur de lege cōi p diuisiōes:q̄rū cōplemēta differūt spē.h eni diuisio:h est rōnale:vel irrōnale spē differūt ab ista hoc est rudibile:vel nō rudibile:q2 et iste diē rōnale et rudibile spē differunt.Nec ex dictis seqtur q tot sint scie:quot sunt spēs entis:vt dicit ꝑdicta opinio:q2 vnꝰ hītus pōt esse plures actꝰ intelligēdi fm spēm differētes.Si pariter se pōt diligē.n.ꝓximuz et desiderare eius bonū:et gaudere de eius bono:si est presens:et odire malū:et fugere si est abñs:et de illo tristari: si est pñs.Actꝰ sunt spē differētes:et tñ actꝰ sunt illius hītꝰ:et quo hō hītuatus est ad ꝓximi dilectionez.A sili dico:de actibꝰ intelligēdi.plures ēt actꝰ intelligēdi spē differētes si sunt silis difficultatis:pōt esse eiusdē hītus.Si.n.sunt due spēs eq̄liter difficiles ad intelligendū:p illū eūdē habitū:quo illuminatꝰ sūz ad intelligēdū vnā sum sufficienter illuminatꝰ ad itelligendū aliā:habita silitudine eius. ¶ Preterea vt aliqbꝰ ꝓbabilr v3:scia metaphisice nō dī vna scia q2 oia:q tradunt in ea cognoscibilia sint ꝓpmpte et facilr a nobis p vnū habitū fm spēz.vnitas.n.eiꝰ ē vnitas fm gñs.Uñ respectu eoz qua tractant in ea:sūt plures habitus fm spēm:in vno tñ genere conuenientes.

Ad qōnē fm mētē ꝓpriam. **Similiter** dico:de scia nāli.Dico g ad qōnē:q diuerse spēs entis:quaz vna nō est rō intelligēdi aliā nō pñt in gñe ꝓprio et in spāli itelligi a nobis in via:p nām:et de lege cōi nisi p actꝰ intelligēdi differētes fm spēm:loqndo de actu intelligēdi:quo ipsa spēs intelligit fm se:et absolute:qd iō dico:q2 plēs spēs intelligi pñt in gnāli:vel in spāli ita q vna in comparatiōe ad aliā:nō p plēs actus intelligendi vno n.actu itelligendi pñt itelligi albedo:et nigredo:inq̄ntū sunt extrema vnius ꝯrietatis:et equꝰ et asinus inq̄ntū sunt siles in rōe aiāl:nec tñ ex h seqtur:q diuerse spēs entis:nō pñt itelligi et in ꝓprio gñe:et fm se et absolute et in spāli ab itellectu aie xpi

p actus itelligendi nō differētes fm spēz.Primū dclaro sic:phātasmata diuersaz spēz in imaginatiōe:nō minus differūt:q̄ eaz silitudines intelligibiles in itellectu:sz diuersaz spēz silitudines itelligibiles in itellectu:nō sunt eiusdez spēi:q2 sil sunt in itellectu:et plā accidētia eiusdē spēi in eodē sbiecto sil esse nō pñt:nisi forte sint talia:que manē possint distīcta p sui ꝯiūctiōez cū suis originibꝰ qd dico pp opinionē quorūdā differentiū a diuersis lūinaribus in eadez pte medij gñari plā lumina manentia tñ distincta p sui vnionez cū luminaribus ipsis qd vī sensisse diony .2.c.de diuinis noibꝰ.hec aūt rō distinctōis assignari nō pōt:iter spēs itelligibiles in itellectu exñtes.Restat ergo q diuersaz spēz phātasmata in imaginatiōe:nō sūt eiusdē spēi:vt aūt declaratū est li.2.phātasma in vtute itellectꝰ agētis cāt in itellectu posi itellectiōez imediate vl saltē mediāte spē intelligibili ita q i causando ipsaz itellectiōez itellectꝰ agens:est agēs ꝑncipale:et ipm phātasma est agens instrāle.Nos aūt videmꝰ:q vnū et idez agens ꝑncipale p instra spē dita actiōes efficit spē differentes. vñ hō p serra scindit:p malleū frangit p subulā pforat seu pūgit:et sic de alijs.Nec pōt dici:q talis diuersitas ꝓueniat tm p hoc q vtens illis instrīs sit voluntariū agens: q2 si aliqd nāle agens moueret instra ꝑdicta facēt p illa ꝑdictas actiones spē differentes.g nō obstāte:q ꝑncipale agens in causando intellectiōez in pluribus hoibus: sit vnū specie:tñ intellectiōes cāte ab illo mediātibꝰ phantasmatibus diuersaz speciez:tanq̄ mediātibus instrīs: diuerse sunt specie.Et si dicas q ipsa phātasmata non sp sunt instra in causando itellectionez imediate:inq̄ntum sunt specie dīa:sed qnq3 mediāte aliquo vno phātasmate.Phātasmata.n.fundamenti:et parietis:et tecti:sunt istrumēta in causando itellectionez:mediāte phātasmate domus:et phātasmata carnis:et panis:mediāte phantasmate silitudinis eoz in nutriēdo corpus:et sic de multis alijs:hoc nō est ꝯ ꝑdicta.Cōcessū est.n plures res specie differētes posse intelligi:nō per actus specie differentes. inq̄ntū vna intelligit in cōparatione ad aliā:vel inq̄ntuz due aliq intelligūtur in cōparatione ad tertiā.Sic n.plures res spē differentes non tm vno actu fm spēm:sed ēt vno fm numerū pñt intelligi.Aliter tñ dōm est de intellectu aie xpi:q̄ de itellectu nr̄o dcm sit:sicut.n. habitus scie eius q2 ex actibus acqsitus nō est:non est in plures species distinctus:sic species itelligibiles:per qs res in ꝓprio genere itelligit:q2 nō sunt accepte a rebus spē differentibus:sed imediate sibi a deo infuse:non opz esse differentes fm spēz:et ꝯsequenti actus:qbus res in ꝓprio gñe intelligit:non opz esse differentes fm speciez:q̄uis eni vnū non possit esse repñtatiuū in speciali.et absolute pluriū differentiū specie:loqndo de repñtatione:que est per silitudinez vniuocā.Possibile tñ est hoc illa repñtatione:q est p silitudinez equocā:et sic etiā species creata: q est vna numero:pōt esse pluriū differentiū fm numez repñtatiua in spāli:cui ꝯcordat:qd dī q̄rta ꝓpōne de causis:vbi dī q ex itelligentijs sunt.q ꝯtinent formas plus vniuersales:et ex eis sunt q cōtinent formas minus vniuersales:vbi dicit cōmētū:qm forme que sunt in itelligētijs secūdis inferioribus per modū pticularē sunt i intelligentijs ꝑmis p modū vniuersalē:ergo multo fortꝰ in intellectu aie xpi sunt in vniuersaliori mō:non q2 tm in vniuersali repñtent:sed q2 ibi species vna plura dīa repñtat in spāli:et absolute:q̄ aliqua spēs in quocūq3 itellectu angelico.Cōcedo g q oia:q xps ēt in ꝓprio gñe itelligit:intelligē pōt in spāli et absolute p vnū actū itelligēdi fm spēm.Argumēta ad partez ꝑmā gr̄a ꝑncipal conclusionis essent ꝯcedēda tñ q2:nō tm vident cōcludere de cognitione aie xpi:sed ēt de nr̄a:ideo soluenda sunt.

Ad primū dōz q maior falsa est:vt eni declaratū est in corpe qōnis vnꝰ hītus possent Ad pꝰ.

esse plures act⁹ spē differētes:ꝯpͥter se hn̄tes adinuicē:ꝛ
Ad 2ᵐ ēt qui sunt filio difficultatis ex̄ntes. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ
maioꝛ īcludit duo falsa.coloꝛes.n.videri pñt in luminib⁹
nō eiusdē spēi:vt enl declaratū est li.2.Lumē creatū:a lu
ce corpis corruptibilis:ꝛ lumē creatū a luce corpis īcoꝛ
ruptibilis:nō sunt eiusdē spēi:tn̄ in vtroqꝫ lumine colo/
res videnꝭ. ¶ Preterea cū nigredo vī in spāli:ꝛ absolu
te ſm se illa visio nō est eiusdē spēi:cū visione:q̄ vī albedo
in spāli ſm se ꝛ absolute:nec silitudines:p quas sic vidē/
tur:sed cū videnꝭ in cōparatiōe:inq̄ꝫtū sunt vni⁹ ꝯrieta/
tis extrema:sic videnꝭ:nō tm̄ vna visiōe ſm spēm:sed ēt
numerū qꝛ sic videnꝭ p vnā formalē silitudinē sub q̄ sili/
tudines albedinis ꝛ nigredinis cōprehendunꝭ:ꝛ ego hn̄
ꝯcedo:ꝙ plures res spē differētes:a nobis pñt intelligi:
vna in relatiōe ad aliā:nō tm̄ vno actu intelligēdi sꝫ spe
Ad 3ᵐ ciē:sed ēt ſm numerū. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ maioꝛ vā est: si
intelligaꝭ de rōne formali vna ſm spēm:sed sic nō intelli
gunꝭ sub vna rōne formali oīa:q̄ a nobis itelligūtur:qꝛ i
reb⁹ differētibus spē:ꝛ si sit vna rō veri in gnāli:nō tn̄ in
eis est vna ſm speciē:rez.n.differētiū spē plures sunt ve
ritates create ſm spēm differētes:q̄uis ille veritates in
eis sint p eaꝝ relationē ad veritatē increatā:vt in ꝑ lib.
Ad 4ᵐ ostēsū est. ¶ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ illa ꝯditionalis est fl̄a.Spe
cies.n.itelligibiles in nr̄o itellectu:non sunt ꝯrie:nec tn̄
sunt eiusdē spēi.Quātis.n.creature spūales:nō sint ele/
uare supra oē gn̄s:ad qđ seqtur ꝙ sint in aliq̄ spē directe
Quaꝭ for vel p reductionē tn̄ supra ꝯrietatem sunt eleuate. ¶ Cō
maꝝ ꝯrie trarietas n.nō est passio:nisi formaꝝ nālium:q̄ꝫto magis
tas passio recedūt a mālitate tāto magis recedunt a ꝯrietate.vn̄ ēt
forma celestis:qꝛ paꝝ est mālis:ita est elōgata a ꝯrietate:
ꝙ celū nō est calidū:nec frigidū:nec humidū:nec siccuꝫ
T.c.17. formalr̄:nec graue nec leue ſm doctrinā pħi ꝑ celi ꝛ mū
18.19.20. di. ¶ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ scire:ꝛ opinari sunt act⁹ spē differē
Ad 5ᵐ tes:ꝛ silr̄ syllo demōstratiuus:ꝛ topicus eo mō:quo res
rōnis sunt in spē. Res.n.artificiales spē differunt p⁹suas
mās.diuersaꝝ eni specieꝝ sunt gladi⁹ ligneus:ꝛ ferreus:
vn̄ cū pħs dicit ꝙ dīa ſm spēꝫ:nō est inter res p māꝫ.in
telligit de mā reꝝ nālium:que est mā pure possibilis:vel in
fimus actualitatis gradus.Mā aūt rerum artificialiuꝫ:
est aliqđ cōpositum ex mā ꝛ naturali forma.ꝑpositiones
aūt necessarie q̄ sunt p se ꝛ imediate:spē differunt:a ꝑpo
sitiōib⁹ ꝑbabilibus:eo mō quo assignari pt̄ spēs reb⁹rōis

Ad ꝑᵐ in oppᵐ. **Ad primū** ad partē aliā dōm:ꝙ illud verbū dꝫ i
telligi:de scia acq̄sita ex actib⁹:q̄lis nō
est scia aīe xp̄i.Illud tn̄ verbū alr̄ exponit cōmē.dicens
sic.Forme q̄s quidā dicūt:ꝯsiderāde sunt in hac scia:sūt
eni apud dicētes eas forme formaꝝ entiū.ꝛ ista scia cōsi/
derat de formis:q̄ ꝯsiderat de formis formaꝝ:ꝛ ſm hanc
Ad 2ᵐ expositionē illud verbū nihil fuit ad ꝑpositū. ¶ Ad 2ᵐ
dōm:ꝙ minoꝛ est falsa.Formalissima.n.rō p quā res itel
ligiꝭ est spēs:per quā intelligiꝭ:si nō intelligaꝭ p suā essen
tiā:vt aūt dc̄m est.spēs infuse intellectui aīe xp̄i:p q̄s res
cognoscit in ꝑprio gn̄e:nō sunt spē differētes. Nobilioꝛ.
n.intelligēdi modus est multa intelligē p spēs pauciores
ꝛ minoris diuersitatis:q̄ꝫ per plures ꝛ maioris diuersita
tis.ꝛ ois nobilis modus intelligēdi creature possibilis:
intellectui aīe xp̄i attribuēdus est:qꝛ oēm nobilitateꝫ:cu
ius fuit capax a deo accepit. Questio. III.

Qō. III. Ar. ꝑ⁹ **Tertio** querit:vtꝝ aīa xp̄i cognoscat res i
ꝑprio gn̄e discurrēdo:ꝛ vī ꝙ sic:co
gnoscere discurrēdo:est vnū cognoscē post ali/
ud:sed aīa xp̄i cognitiōe:qua cognoscit creatu
ras in ꝑprio gn̄e cognoscit vnū post aliā:qꝛ nō oēs sil̄ in/
Secūdo. telligit illa cognitiōe:vt ante ostēsum est:g̃ eas itelligit di
scurrēdo. ¶ Itē q syllogizat discurrit a ꝑmissis ad ꝯclu
sionē:sed aīa xp̄i melius format vnū syllꝫ:q̄ꝫ intellectus
nr̄:ergo intelligit discurrendo a ꝑmissis ad ꝯclusionem.
Tertio. ¶ Itē intelligē discurrēdo:est itelligere vnū p aliud:sed
aīa xp̄i itelligit res p suas silitudines.g̃ a silitudinib⁹:ad
ipsas res intelligēdo discurrit. ¶ Itē itellectus aīe xp̄i: Quarto.
affirmat aliqđ de aliquo ꝛ negat:sed h̄ est cōponere ꝑdi/
catū cū subiecto:vel a subiecto diuidē:g̃ intelligit cōpo/
nēdo:ꝛ diuidēdo:g̃ a sili itelligit discurrēdo. ¶ Itē nā/ Quinto.
le est hoi:deuenire in cognitiōeꝫ ꝯclusionum rōcināndo.
Vn̄ ꝛ rōnabile est de ei⁹ diffinitiōe:sed glīa nō mutat na/
turā:sed ꝑficit.g̃ nō obstāte:ꝙ ipse xp̄s bt̄us est:itelligit
inq̄ꝫtū homo rōcinando. ¶ Cōtra diony.7.c.de di.no. In oppᵐ
Inuisibiles:ꝛ itellectuales angelicoꝝ aioꝝ virtutes sim/
plices ꝛ beatas hn̄t intelligētias.g̃ simplici aspectu intel
ligūt:ꝛ nō p discursum.g̃ multo fortius aīa xp̄i:cū ꝑpter A.L. ſm
eius nobilitatē sibi debeaꝭ nobilioꝛ modus itelligēdi:q̄ꝫ plas.
angelis. ¶ Itē sicut videnꝭ se hīe corpora iferiora:ad ce. Secūdo.
lestia in perfectionē essendi:ita hoies viatores:ad cōpre/
hēsores in pfectiōe itelligēdi. Sed corpora iferiora suam
pfectionē acqrunt p motuꝫ.Corpora aūt celestia stati:ex
sua nā:suā hn̄t vltimā pfectionē.ergo silr̄ ꝛ hoies viato/
res suā perfectionē in cognitione veritatis acqrunt per
motū discurrendo.Cōprehēsores aūt non per motuū di
scursus:sed simplr̄ intuendo in ꝑncipijs conclusiones.

Respōdeo ꝙ aīa xp̄i:nō cognoscit res:ēt in pro/ Ad q̄ōnē
prio gn̄e discurrēdo.Cognoscē.n.di/ ſm mētē
scurrēdo est a cognitiōe ꝑncipij ꝑcedere ad acqrendum ꝑp:iam.
cognitionē ꝯclusionis prius ignote:ita ꝙ alia sit cogni/
tio ꝑncipij:ꝛ alia cognitio ꝯclusionis ex ꝑma cognitiōe
causata. Aīa aūt xp̄i:ꝑpter suā claritatē:ꝛ virtutem: ita
pfecte cognoscit ꝑncipiū:ꝙ simul ꝛ vnico actu videt in
ipso ꝯclusiones virtualr̄ ibidē ꝯtentas:ꝛ ita pꝫ:ꝙ q̄uis
discursum intelligat:ꝛ optime formationē sylloꝝ intelli
gat:non tn̄ intelligit discurrēdo:vel syllogizādo ꝛ p hoc
patet solutio ad ſm argumētum in oppositum.

Ad primum dōꝫ:ꝙ nō est idē cognoscē discur Ad ꝑᵐ.
rēdo:ꝛ cognoscere vnū post aliud Nō ē idē
cū.n.intellect⁹ aīe xp̄i intueꝭ vnū principiū:ꝛ oēs ꝯclu/ discurrē
siones virtualr̄ in eo ꝯtentas:ꝛ postea aliud ꝑnᵐ.ꝛ in eo ꝛ vnū p⁹
oēs ꝯclusiones virtualr̄ ꝯtentas:nō discurrit:qꝛ p vnuꝫ aliud co/
illoꝝ ꝑncipioꝝ nō acqrit cognitionē alteri⁹ ꝑncipij:ꝛ in/ gnoscere.
tuēdo q̄dlibet ꝑnᵐ ꝑpriuꝫ:sil̄ intueꝭ ꝯclusiones:q̄ in illo
virtualr̄ ꝯtinenꝭ sed h̄ est difficile intelligē aliq̄b⁹:qꝛ oēs
ꝯclusiones nālr̄ cognoscibiles ꝯtinenꝭ in h̄ ꝑn⁹ de quolꝫ
affirmatio:vel negatio:tn̄ hec instātia nō vī esse ꝯdicta:
qꝛ istud ꝑnᵐ nō est ꝑpriū ꝑncipiū alicui⁹ scie:sꝫ cōe est ad
oēs scias:tn̄ vī dōm aliq̄b⁹ ꝙ siue aīa xp̄i cognoscat vno
actu oēs ꝯclusiones ꝯtētas in h̄ ꝑn⁹ de quolꝫ affirmatio
vel negatio:siue nō:nō tn̄ sic pōt vē dici de aliquo āgelo:
qꝛ angelus vno actu cognoscit ꝑncipiū:ꝛ aliq̄s ꝯclusiōes
in eo ꝯtētas:ꝛ alio actu cognoscit ꝯclusiōes aliq̄s i eodē
ꝑn⁹ ꝯtētas:vel imediate vel mediāte aliq̄ ꝯclusiōe:in q̄
quasi in ꝑn⁹ respectu ꝯclusionū sequētiū cognoscit aliq̄s
de sequētib⁹ ꝯclusionib⁹ ꝛ q̄ꝫto itellect⁹ est sublimioꝛ:tāto
sil̄ pōt ꝯclusiōes cognoscē plures eodē actu in eodē ꝑn⁹.
¶ Ad tertiū cū dr̄:ꝙ intelligere discurrēdo est intelligē Ad 3ᵐ
vnū p aliud ꝛc̄.dico ꝙ veꝝ ē:sic itelligēdo:ꝙ p vnū co/
gnitū prius intelligaꝭ aliqd aliud prius ignotū:ꝛ p actū
aliū.Cum aūt res intelligiꝭ per suā similitudinē:directo
aspectu ꝛ imediate ferꝭ intellect⁹ in rē cuius est similitu/
do:ita ꝙ ibi nullus est discursus. ¶ Ad quartū dicen/ Ad 4ᵐ
dū:ꝙ sicut intellectus aīe xp̄i nō intelligit discurrendo:
ita nō intelligit cōponēdo:vel diuidēdo:q̄uis itelligat
cōpositionem:ꝛ diuisionē:qꝛ ꝑpter suam claritatē ꝛ per/
fectionē:ita perfecte intelligit quiditatē rei:ꝙ simul vi/
det:ꝛ eodē actu:que sibi conueniunt:ꝛ que sibi discōue/
niunt:loquēdo de discōuenientibus:que actu intuetur:
quod ideo dico:qꝛ nō omnia:que vni discōueniunt:vno Intelligē
actu intuētur:saltem in ꝑprio genere:ꝛ ideo intelligen cōponen
do cōpositionē ꝛ diuisionē nō itelligit:nec ꝯponēdo nec do ꝛ diui
diuidēdo:qꝛ intelligere cōponendo:est ꝑmo intelligere dēdo gđ.
subiectum

subiectũ per se: et postea per aliũ actum intelligere predicatũ: et postea ista cõponere: per qđ etiã pz q est intelligere diuidẽdo. Dicendũ ergo ad argũm q affirmare vel negare nõ est intelligere cõponendo: et diuidendo. Deus.n. vnico simplici verbo dicit ppositiões affirmatiuas: et negatiuas: nec tñ componẽdo: vel diuidẽdo intelligit. Intellectus etiam aie xpi: quãuis incõparabiliter inferiori modo: vno actu simplici intellectualiter dicit hoiem esse aial: vno etiã actu simplici dicere intellectualiter hoiem nõ esse asinũ: quod nobis nõ est possibile pper nri intellectus debilitatẽ: et claritatis paucitatẽ. ¶ Ad quintũ cum dr q nãle est homini deuenire in cognitionẽ cõclusionũ ratiocinãdo et cetera. dõm q in mõ intelligendi discursiuo est aliquid: q simplr est hoi nãle: et hoc est cognoscere per intellectum: et aliud qđ sibi puenit ex impfectione nature et hoc est in intelligẽdo discurrere: qr ergo gloria naturã pficit: non destruit: iõ in beatis hoibus: remanebit primũ: et remouebit 2m: qr intelligũt: nec itelligẽdo discurrẽt. Qõ.4

Qõ.IIII Ar.pº QUarto querit vtrum aia christi cognoscat res in pprio genere: ita perfecte: sicut sunt cognoscibiles quãtũ est ex pte sua: et vi q nõ: qr nulla res per aliqđ inferius ea: repñtatur: quãtum ex pte sua repñtabilis est: et ex psequenti nec intelligit: quãtum ex pte sua itelligibilis est: sed silitudo creata cuiuscũqz rei: est inferior ea. ergo cũ anima xpi in pprio gñe intelligat creaturas per earũ creatas silitudines nõ intelligit eas: quãtum ex parte sua sunt intelligibiles. Secũdo. ¶ Itẽ substãtia intelligit per silitudinẽ accidentiũ: vt ostensum est lib. 2. di. 24. sed silitudo accidẽtis: non põt esse rõ intelligẽdi substantiã: quãtum ex pte sua intelligibilis est. ergo nec quãtũ intelligibilis est intelligit ab aia christi. Tertio. ¶ Itẽ si aliqua res intelligit: quãtum ex pte sua intelligibilis est non põt pfectius intelligi. Sed aia xpi pfectius intelligit creaturas in verbo: qz in genere pprio ergo nõ intelligit eas in genere proprio: quãtum ex parte sua intelligibiles sunt.

In oppm. Contra. res non põt pfectius intelligi: qz q ita pfecte sua gditas intelligat: vt simul: et eodez actu oia que sibi pueniunt intelligant: sed sic intelligunt res in pprio gñe ab aia xpi: vt in precedẽti qõne dcm est: ergo intelligit eas quãtum intelligibiles sunt. Secũdo. ¶ Itẽ finitũ inferius cõprehendi põt a finito supiori: sed quelibet creatura finita est: et inferior aia xpi: ergo vr q ab intellectu aie xpi possit qlibet creatura pprehendi. Sed ois nobilitas: quã põt capere: data est ei. ergo creaturas intelligẽdo cõprehendit: hoc aũt est: eas intelligere quãtũ intelligibiles sunt. Tertio. ¶ Itẽ quãuis silitudines a rebus recepte: sint eis inferiores: tñ vr q silitudines a deo ipresse intellectui aie xpi: sint rebus supiores: qr imediate extracte sunt et deriuate a rerũ silitudinibus increatis: que sunt idee in diuina mẽte. ergo quãuis res p primas silitudines itelligi nõ possunt: quãtũ ex partẽ sua sunt intelligibiles: tñ vr q per silitudines: que sunt in aia xpi: ita pfecte intelligant: q perfectius nõ possunt intelligi.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam. Respondeo q aia christi intelligit res in proprio gñe: quãtũ ex pte sua intelligibiles sunt: illo mõ intelligẽdi: qr ita perfecte intelligũtur ab aia xpi: q nullo mõ in pprio genere possunt pfectius intelligi: qr tñ perfectius sunt intelligibiles in verbo: qz in pprio gñe. Dicit enim Aug. 26. qõne ad Orosiũ q plus vi creatura in arte: qua facta est: qz in seipsa: que facta est: ideo pcedendũ: q in pprio genere nõ intelligũtur ab aia xpi quãtum sunt intelligibiles simplr: qr nõ ita pfecte possunt exprimi per quascũqz creatas silitudines: sicut exprimentur p suas ideas quas hñt in mente diuina. Ad argª. Duo prima argumẽta ad partẽ primã: procedũt de cognitione rerũ: per silitudines acquisitas per sensum sm quẽ modum de lege cõi cognoscitur a nobis. ¶ Tertiũ aũt non plus cõcludit: nisi q non tñ sunt cognoscibiles in genere pprio quãtum in verbo: et hoc verũ est. ¶ Primũ argumẽtuz ad partẽ secũdaz: et tertiũ: non plus pcludunt: nisi q aia xpi ipsas res intelligit in genere pprio: quãtũ cognoscibiles sunt illo gñe cognitõis. ¶ Ad sm dõz: q nõ plus cõcludit: nisi q itellectus aie xpi põt ipsas creaturas itelligẽdo cõprehẽdere: sed ex hoc nõ sequit: q possit eas in genere pprio simplr ita pfecte sicut cõprehendit in verbo.

COnsequẽter querit de scdo principali et circa hoc possent queri quattuor. Primo vtrũ aia xpi sit oipotens. Scdo vtrũ sit potẽtior: qz si nã humana: cuius est po: esset extra in seipsa: vt in supposito. Tertio vtrũ aia christi possit facere: nõ mediante opere nature: impssiones: que per naturã fiunt in istis inferioribus. Quarto posset queri vtz christo: nõ tñ rõne diuine nãe sed etiã rõne humane pueniat regia ptãs. Qõ. I.

Qõ.I. Ar.pº PRimo ostẽdo: q aia xpi sit oipotẽs glosa sup illud math. Ultimo. Data est mihi ptãs in celo: et in terra: hoc non de coeterna patris diuinitate sed de assumpta humanitate dicit. Secũdo. ¶ Item glosa sup illud Luce. 1. hic erit magnus: dicit q nõ ante partũ virginis magnus nõ fuerit sed qr potẽtiaz: quã dei filius nãliter hz: hõ ex tẽpore erat accepturus. Tertio. ¶ Itẽ omnis nã hñs actualẽ existẽtiaz infinitã est oipotẽs: qr quãtuz res hz de actualitate: tñ hz de actiua potẽtia: sed aia xpi hz actualẽ existẽtiam infinitam: qr nõ hz aliud esse actuale: qz esse verbi: qđ est infinitũ: ergo aia christi est omnipotens.

In oppm. Contra. illud: qđ est dei ppriũ nõ puenit aie xpi: cũ sit creatura: sed esse oipotentẽ ppriũ dei ẽ. Unde exo. 15. oipotẽs nomẽ eius. g aia xpi non est oipotens. Secũdo. ¶ Item magr in lra: non est ei datum posse oia facere: que deus facit: ne omps: et per hoc deus putaretur.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam. Respondeo q aia xpi nõ est omps: oipotẽtia. n. includit actiuã potẽtiã infinitã intẽsiue: in aia aũt xpi cuz sit creatura nõ est: nec esse põt actiua potẽtia infinita intẽsiue: qr cũ vnũqđqz agat sm illud: qđ est ens actu: et patiat inqãtum est in potẽtia quãtuz res hz de actiua potẽtia tñ hz de actualitate. g potentia actiua infinita includit actualitatẽ infinitam in hñte illã potẽtiam. actualitas aũt infinita in nulla creatura eẽ potest: qr ois actualitas creature cũ possibilitate pmixta est tñ ois potẽtia actiua: que aie xpi dari potuit sibi data est.

Ad pm et scdm. Ad primum et sm in oppm dõm q ille glose intelligunt sm illum modũ loquendi quo idiomata pmunicant. Unde post verba glose scdo allegate: statim subiungit: vt vna sit psona homo: et deus in quo satis dat intelligi: q ille hõ: ideo dr omps: qr ille qui est hõ est deus. ¶ Ad tertiã dõm: q maior non est vera: nisi de nã cuius nãle esse qđ sibi p nãm suã puenit est infinitũ esse aũt per actualẽ existẽtiã ipsius verbi nõ puenit nãe humane nãliter: sed per dignatiuã dei supnãlẽ potẽtiã. Ad 3m. Potest etiam dici q existẽtia nãe humane in vbo: nõ est esse ipsius verbi: sed quedã habitudo ipsius nãe hũane ad ipsum verbũ. existere enim per se nõ est existere in alio: nec econuerso. Questio. II.

Qõ.II. Ar.pº SEcundo querit vtz aia xpi sit potentior: qz sit, nã humana: cuius ẽ po: extra esset in supposito creato. et vi q nõ sicut dicit Damas. li. 3. c. 15. nã cognoscit p suam actionẽ: sed aia christi nõ est alterius nãe qz cetera humana nã cuius est po esset extra in supposito creato. g nec aliã potest hre operationẽ: qz tunc habet. Secũdo. ¶ Itẽ diuersus modus existẽdi nãm: nõ variat eius ptãtem: qđ pz. nã. n. accidentiũ aliũ modũ existẽdi hz: dum sunt sepata a subiecto: et dũ sunt in subiecto: et tñ eandẽ ptãtẽ hñt: siue sepata: siue in subiecto existẽtia: vt pz in accidentibus in sacro altaris,

¶ Sed naturã existere in supposito increato: ⁊ eã existere in supposito creato: nõ sunt nisi diuersi modi existẽdi: ergo non maiorẽ potentiã habet natura humana christi: q̄ʒ si esset in supposito creato existens.

In opp^m **Contra.** vnio aie christi diuine persone: vt supposito: nobilior est: q̄ʒ vnio aie deo: vt obiecto: q: prima includit secũdam. ¶ Sed aia per gloriã vnita deo: vt obiecto: multo potẽtior est: q̄ʒ si esset sine illa vnione: ergo aia christi' multo est potẽtior: q̄ʒ si natura humana: cuius est pars: esset exñs in supposito creato.

Ad qõnẽ ẽm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** q aia christi est potẽtior: q̄ʒ sit natura humana cuius est pars: esset exñs in supposito creato: cuius rõ est. posse. n. agere realiter: vel pati: nõ est nisi actu entis. Ens aũt cõprehendit essentiã: ⁊ actualem existentiã. Unde non tñ attẽdutur maioritas potestatis in ente: ex parte eterne. ¶ Sed etiã ex parte actualis existentie. Essentia ergo manẽs eadem crescit in potestate: accipiendo nobiliorẽ existendi modum. Cũ ergo anima christi incõparabiliter nobili' existat actualr: q̄ʒ si natura humana: cuius est pars: eẽt existens in creato supposito: sequit: q sit potentior: q̄ʒ si natura humana: cui' est pars: esset existẽs in supposito creato. Unde vt superius dictũ est: non posset capere tantã plenitudinem habitus gratie: q̄ʒtam habet modo.

Ad p^m. **Ad primum** in oppositũ dicẽdum: q Damas. loquit de operatiõe naturali: per quã ⁊ si cognoscatur natura: nõ tamen opʒ: q per eã cognoscatur supnaturalis eius essentia. ¶ Ad scdm dicendum: q ppter meritum fidei in credẽdo: dispensatiue factum est per diuinã potentiam: vt accedẽtibus in sacramento altaris maneat eadẽ naturalis potestas ad agendum: ⁊ patiendum: que eis cõueniebat existentib' in subiecto.

Ad ^m

Questio. III.

Qõ. 3. Ar. p^o **Tertio** queritur vtrũ anima christi posset facere nõ mediãte opere nature impssiones: que per naturã fiunt in istis inferioribus: ⁊ vi q sic Damas. lib. 3. ca. 15. dicit de christo: q supra hoiem: que hominũ sunt: agebat: ⁊ posuit exemplũ: de ambulatione sup aquas: ergo videt: q h fecerit p naturam humanã supernãliter sublimatã: ergo pari ratiõe aia christi posset facere nõ mediãte natura impressiones quas facit nã. ¶ Item nõ est maius tales impressiões

Secũdo. facere: q̄ʒ totam terrã mouere: sed sicut dicit Ansel. li. de similitudinibus: inter principiũ ⁊ mediũ loquens de parte beatitudinis: que est fortitudo in futuro sic iustus: fortis erit: vt etiã si vellet terrã cõmouere posset: ergo ⁊ supra

Tertio. predictas impssiones glibet btũs facere posset. ¶ Item per habitũ glorie põt intellectus in actionẽ super nãlẽ: quã sine habitu glorie habere nõ posset: ergo a silĩ: q̄ʒuis facere pdictas impssiones: nõ mediante ope nãe esset aie xpi supnãle: vĩ q p habitũ glorie hoc facere posset.

In opp^m **Contra** glosa sup illud Jo. 2. Quid mihi: ⁊ tibi mulier: dicit. i. que nã est mihi: ⁊ tibi: cõis: ẽm quã hoc faciã: quasi dicat nulla. ergo vĩ sentire: q cõuertere aquã in vinũ nõ poterat per humanã naturam: sed tñ per diuinã: ergo a simili: nec pdictas impressiones facere poterat per humanã naturam. ¶ Itẽ non est maius

Secũdo. paralyticũ curare: q̄ʒ predictas impssiões facere: nõ mediante opere nature: sed sicut dicit glosa: sup illũ marci. 3°. Ut aũt sciatis: q potestatem habet filius hois ⁊c. Operum virtute se deũ esse manifestat: quod nõ esset verum: si curare paralyticũ: quod est opus de quo ibi loquitur glosa potuisset per naturã humanã: q̄ʒuis beatã: ergo nec predictas impssiões posset facere per nãm humanã.

Ad qõnẽ ẽm mẽtẽ aliorum. **Ad istam questionẽ** dixerunt aliqui q anima humana: p

Secũdo. suã virtutem nãlem: aliqñ posset facere tales impssiões: sed hoc est falsum: ⁊ reprobatũ lib. 2. di. 7. ¶ Alij dicũt: q q̄ʒuis humana aia per suã naturalem virtutẽ non posset tales impssiones facere: tñ anima beata: ⁊ maxime aia christi: ppter excellentiã beatitudinis sue: ⁊ superexcellentiam actualẽ existẽtie posset facere tales impssiones: non mediãte opere nature. Unde isti plane excedũt: q posset istam mãm corporalẽ trãsmutare ad formã substãtialem: ⁊ accidentalẽ modo sublimiori: q̄ʒ trãsmittere ope nature. ¶ Sed cõtra hoc videt posse argui: q: ẽm euãgeliũ ⁊ sanctos per miracula que faciebat: ostẽdebat se deũ esse que pbatio nõ fuisset efficax si illa potuissent fieri creata virtute: q̄ʒuis aũt per beatitudinẽ aie christi: ⁊ suã essentiam in verbo sit in ea supernaturalis virtus: tamẽ non transcendit terminos virtutis create.

Ideo mihi videt dicẽdum: q q̄ʒuis xps: q: est deus: ⁊ homo possit rõne diuine potentie pdictas impressiões facere: ⁊ quecũq alia: que ɔ̃dictionẽ non includũt: tñ eius aia hoc non põt: ẽm eni Richardum. 1. li. de tri. c. 2. Illa signa: ⁊ pdigia que facta fuerunt ad cõfirmationem fidei nostre: non nisi per diuinã virtutem fieri potuerunt. Ad qõnẽ ẽʒ mẽteʒ ppriaʒ.

Ad primum in oppositũ dicẽdum: q Damas. nõ plus vult dicer illo verbo: nisi q xps: q̄ʒuis esset homo: faciebat per virtutẽ diuinã opera existẽtia super virtutẽ humanã: ⁊ q iste fuerit intellectus eius: pʒ q: post illa verba: paucis interpositis sic dicit: nõ enim homo erat solũ: sed etiã deus. ¶ Ad ẽm dicendũ: q maior falsa est q: in substãtia intellectuali ẽ aliqua ordinatio ad mouendũ corpus ẽm locũ non tñ ad transmutandũ mãm ad nãlem formã. Uel põt dici: q illud verbũ Ansel. sic intelligendũ est nõ q glibet beatus motũ totius terre simul possit efficere: sed q: a deo precibus posset impetrare: vt ipse deus hoc faceret: q: de' omnia facit: que beati absolute volũt fieri. ¶ Ad tertiũ dicẽdum: q aliqñ aliqua actio est sup facultatẽ alicuius nãe: que tñ capax est super nãlis facultatis qua cũ sua nãli facultate põt in illã actionem. ¶ Alia aũt est actio sup nature facultatẽ: que nullo modo est capax facultatis: qua possit in illã actionẽ. ¶ Primo modo: videre deũ est super nãlem facultatem intellectus. ¶ Scdo modo est super facultatẽ naturaleʒ sensus. Ad similitudinẽ modi dico: q transmutare mãm ad nãlem formam nõ mediante opere nature est super nãlem facultatẽ creati spiritus cuiuscũq: ⁊ que de hac qõne dicta sunt: sine preiudicio: et temeraria assertione dicta sint.

Ad ẽmã

Ad 2^m.

Ad 3^m.

Questio IIII. Qõ. IIII

Quarto posset queri vtrũ xpo: non tñ rõne diuine nãe: sed etiã ratiõe humane: cõueniat regia potestas. Sed q: de hac materia tãgetur in quarto: dño concedente: vbi magis pprie locum habebit: ideo de hac qõne: vĩ detur mihi supersedendum ad presens.

Circa litteram Nemo nouit: que sunt dei: nisi spirit' dei: per hoc nõ excludũtur pater: ⁊ filius: q: habent cum spũ sancto eandẽ cognitionem. Nisi scit aliqs: q eius anima ignoret ⁊c. Illud argumẽtum in hac materia sophisticũ est: sed forma valeret in nobis: qui non habemus scientiã nisi in anima xps aũt hʒ scientiam verbi: ⁊ scientiam anime: q: est deus ⁊ homo.

¶ De hominis defectibus quos assumpsit christus in humana natura. Distin. XV.

Quõ ibi icarnatio ordinat ad nrãm redẽptionẽ q̄ʒuis ad defectũ passibilitatis in gnãli.

Illud quoqʒ pretermittendum nõ est: q dei filius naturam hominis accepit passibilẽ animam passibilem: carnẽ passibilem ⁊ mortalem. Ut enim probaretur verũ corpus habere: susce

pit defectus corporis famē: sitim: & huiusmodi. Et vt verā aīam probaret̄ habere: suscepit defectus aīe. s. tristiciā timorē: dolorē: & huiusmodi.
ca. 25. Ois aūt sensus aīe est. Non enī caro sentit: sed anima vtens corpore velut instrumēto. Unde aug. super genesim in li. xij. Non corpus sentit sed aīa per corpus quo velut nūcio vtit̄ ad confirmandū in seipsa quod extrinsecus nūciatur. Sicut ergo anima qḋ foris est per corpus tanq̄ per instrumētum videt & audit: ita etiaz per corpus quedā sentit mala que sine corpore non sentiret: vt famē & sitī & huiusmodi. Unde non īmerito defectus corporis dicitur. Quedā autem per corpus īmo etiaz sine corpore sentit: vt est timor & huiusmodi. Sentit ergo anima dolores: sed quosdā per instrm̄ corporis: quosdam vero nō. Suscepit autē christus sicut verā naturam hominis ita & veros defectus hominis sed nō omnes. Assumpsit enim defectus pene sed non culpe. Nec tamē omnes defectus pene: sed eos oēs quos homini eū assumere expediebat: & sue dignitati nō derogabat. Sicut. n. ꝓpter hoīem homo factus est: ita ꝓpter eū hominis defectus suscepit. Suscepit enim de nostro vt de suo nobis tribueret vt nostrum tolleret defectum. Suscepit enim nostrā vetustatē vt suam nobis infunderet nouitatez. Simplā ille accepit vetustatē. i. pene vt nostram duplā consumeret. i. pene & culpe.

Aug. i li. de tri. de hois defectibus quos assumpsērit xpō ī humana natura.

¶ Qualiter accipiēdū sit illud qḋ ait Leo papa.

Jo. dissi. hebre. 4. **Tradit auctoritas** q̄ dominus noster in se suscepit oīa infirmitatis nostre. preter peccatū. quod nisi accipiat̄ de illis tantum que cum sumere pro nobis oportuit: nec dedecuit: falsum esse ꝓbabit̄. Nō enī assumpsit ignorantiā aliquā: cum sit ignorātia quedā que defectus est nec pctm̄ est. s. ignorātia inuincibilis Nam vincibilis peccatū est. Si tm̄ de his est q̄ nobis expedit scire. Sunt enim quedā quorum scientia nō affert vel ignorātia non impedit salutē: & forte taliuz rerū ignorantia defectus nō est. Constat aūt nobis esse ignorātiaz atq̄ difficultatē volendi vel faciēdi bonum que ad miseriam nostrā pertinēt. Unde Aug. in li. iij. de libero arbitrio. Approbare inqt falsa pro veris & erret inuitus & resistēre atq̄ torquēte dolore carnalis vinculi nō posse a libidinosis operib⁹ tēperare nō est natura instituti hoīs: sed pena dānati. Ex qua miseria peccantibus iustissime inflicta liberat dei gratia: qr spōte homo libero arbitrio cadere potuit: non etiam surgere. Ad quā miseriam pertinet ignorātia & difficultas quā patitur omnis homo ab exordio natiuitatis sue. nec ab isto malo quisq̄ nisi gratia dei liberatur. Ecce euidēter dicit hic augu. ignorantiam qua quisq̄ inuitus falsa per veris approbat. & difficultatē qua nō potest se temperare a malo. ad miseriā nostram pertinere: & penā esse hominis. Hec autez christus nō habuit. Non ergo accepit omnes defectus nostre infirmitatis preter peccatum.

Augusti

¶ Quod ignorantia talis & difficultas nō sit peccatum.

Sed forte aliquis dicet illa esse peccatum. Cui obuiat illud qḋ augu. tradere videtur. hoc. s. deū inculpabiliter ante peccatū in exordio cōditionis homini potuisse indere vt essent ei naturalia: ita in lib. retractationū inqēs. Ignorātia & difficultas. etiā si essent hominis primordia naturalia: Nec sic esset culpandus deus: sed laudādus. Sed si hoc homo in primordio naturaliter habuisset: nūquid essent in eo defectus & pene? Si defectus vel pena ei indita fuisset ante peccatū iniuste cum eo agi videretur ante culpā sentiret penā. Ob hoc sane dicimus illa non fuisse defectus vel pena: si naturaliter homini in fuissent: sicut nō fuit homini ante peccatum nōdum gratiam adepto defectus siue pena non posse proficere. Sed postq̄ gratiaz recepit: per quā proficere potuit & ad tempus profecit: eāq̄ culpa sua post amisit. simulq̄ proficiēdi facultatem perdidit. defectus fuit ei & pena nō posse proficere. s. malum declinare & bonum facere. Omnes ergo defectus nostros suscepit christus preter peccatum quos ei cōueniebat suscipere: & nobis expediebat. Sunt enim plura egritudinū genera & corporis vicia: a quibus olo immunis extitit. Quos enim defectus habuit: vel ad ostēsionem vere humanitatis vt timorē & tristiciam vel ad impletionem operis ad qḋ venerat vt passibilitatem & mortalitatē: vel ab immortalitatis desperatione spem nostrā erigendam vt mortem suscepit. Hos autē defectus non cōditionis sue necessitate: sed miserationis volūtate suscepit. Ueros quidez habuit defectus sicut & nos: sed non eadem causa. Nos enim ex peccato originali hos defectus trahimus sicut apostolus insinuat dicens. Corpus quidē propter peccatum mortuū est. i. necessitatē moriendi habuit in se. Christus autē non ex peccato huiusmodi habuit defectus: quia sine peccato est ꝯceptus & natus & in terris cōuersatus. Sed ex sola miserationis voluntate de nostro in se transtulit veram infirmitatem: sicut accepit verā carnez quam sine omni infirmitate assumere potuit sicut absq̄ culpa eandem suscepit.

Quia sola voluntate hos defect⁹ suscepit nō necessitate conditionis.

¶ Auctoritatibus probat christum secūdum hominem vere dolores sensisse & timuisse contra quosdam hoc negantes.

Sed q? nõnulli de sen

su in passiõe humanitatis christi male sensisse
inueniũtur asserẽtes similitudinẽ atq3 imagi-
nem passiõis ꝛ doloris christũ hoiem pertulis-
se:sed nullũ oino dolorem vel passionẽ sensisse.
Auctoritatũ testimonijs eos cõuincentes in-
dubitabile faciamus qꝺ supra diximus. Pro-
Esa.53. pheta Esaias di. vere lãguores nostros ipse tu
lit:ꝛ dolores nostros ipse portauit. Et veritas
ipsa in euãgelio ait. Tristis est aia mea vsq3 ad
mortẽ:vbi etiã legitur. cepit Jesus pauere ꝛ te
Mar.14 dere. Propheta etiã ex persona xpi ait. Reple
ps.87 ta est malis aia mea. Qꝺ exponens aug.inqt.
Non vitijs ꝛ peccatis sed humanis malis.i.do
loribus repleta fuit aia xpi quibus ipsa cõpati-
tur carni. Non eni dolor corporis põt esse sine
aia. Dolere aũt anima etiã non dolẽte corpo-
re põt. Hos autẽ humane infirmitatis affect⁹:
sicut ipsam carnẽ ac mortẽ non cõditionis ne-
Amb. cessitate:s3 miseratõis volũtate suscepit. Amb.
ẽt in li.iij. de tri. ait. Scriptũ est. Pr̃ si possibi-
le ẽ trãseat a me calix iste. Timet ergo xps:ꝛ dũ
Mat.26 Petr⁹ nõ timet xps timet. Petr⁹ dixit. Aiam
meã ponã ꝓ te. Christus dicit aia mea turbaẽ
Joan.12. Joan.2 Utrũq3 verũ est ꝛ ratiõis plenũ q2 ꝛ ille qui est
inferior nõ timet:ꝛ ille qui superior est gerit ti-
mentis affectũ. Idẽ in eodem. Ut homo tur-
batur:vt homo flet:vt homo crucifigiẽ:per na-
turã hominis ꝛ tediauit ꝛ resurrexit. Nõ tur-
batur eius virtus:nõ turbaẽ eius diuinitas:s3
turbatur aia:sm humane fragilitatis assũptio
nem turbaẽ: Nam qui suscepit aia3:suscepit ẽt
anime passionẽ: Non enim q2 eo deus erat aut
turbari aut mori: Idem in eodẽ. Suscepit tri-
stitiã meã:cõfidenter tristitiam noio qui crucẽ
predico. Ut homo habuit tristiciã quã in eo su
scepit affectu mihi cõpatitur:mihi tristis est:mi
hi dolet. Ergo pro me ꝛ in me doluit q pro se
nihil habuit qꝺ doleret. Doles igiẽ dñe Jesu
vulnera mea nõ tua:q2 tu nõ pro te sed pro me
Hiero. doles Hiero. quoq3 in explanatione fidei ait.
Nos ita dicimus hoiem passibilẽ a deo filio su
sceptũ vt deitas impassibilis ꝑmaneret. Pas-
sus est.n. filius dei nõ putatiue:sed vere omnia
qua scriptura testatur s3 illud qꝺ pati poterat
s3 sm substantiã assumptã. Licet ergo ꝑsona
filij susceperit passibilẽ hoie3:ita tamẽ eius ha
bitatione sm substantiã sua3 nil passa est:vt to
ta trinitas quã impassibilẽ necesse est confite-
ri. His alijsq3 auctoritatibus perspicuũ fit chri
stum vere passibilẽ assumpsisse hominẽ:atq3 in
eo defectus ꝛ affectus nostre infirmitatis su-
scepisse . sed voluntate non necessitate condi-
tionis .

¶ Hic ponit que predictis aduersari videntur.

Quedam tamen repe

riuntur in sanctorũ tractatibus que ꝑmissis ad
uersari vidẽtur. Nam sup illum locũ psalmi. ps.21 Aug.
Clamaui ꝛ nõ exaudies. Augu. tradere videẽ
christũ nec vere timuisse:nec vere tristatũ esse
dicens sic. Quõ hic dicit:qui peccatũ non fecit Esaie.53.
nec inuẽtus est dolus in ore eius:sed de nobis
corpore suo hoc dicit: Corporis eni sui idest ec
clesie gerebat ꝑsonã:sicut ꝛ alibi cũ dicit. Trã- Mat.26
seat a me calix iste:pro nobis loqtur: nisi forte
putatur timuisse mori:sed nõ vere timebat do
minus pati tertia die resurrecturus. cum arde
ret Paulus dissolui ꝛ esse cũ christo. Non eni
fortior est miles q3 imperator. Miles enim co Phil.1.
ronandus gaudet mori:ꝛ dñs coronaturus ti-
met mortẽ. Sed infirmitatem nostrã represen
tans pro suis infirmis qui tunẽt mori hic dixit.
Uox illorũ erat. Hiero. etiam ait. Erubescant Hier.sup euãgeliũ
qui putãt saluatorem timuisse mortẽ ꝛ passio-
nis pauore dixisse:transeat a me calix iste

¶ Determinatio auctoritatum.

Ne autẽ in sacris litte

ris aliqua aduersa diuersitas esse puteẽ haru3
auctoritatum verba in hũc modu3 accipienda
dicimus vt nõ veritatem timoris ꝛ tristitie vel
propassionẽ sed timoris ꝛ tristicie necessitatẽ ꝛ
passionem a christo remouisse intelligãtur. Ha De passione ꝛ ꝓpassione timoris ꝛ tristicie.
buit enim xps verum timorẽ ꝛ tristiciã in natu
ra hois sed nõ sicut nos qui sumus mẽbra eius
Nos eni cã peccati nostri his defectib⁹ necessa
rio subiacemus:ꝛ in nobis sunt isti defectus se
cundũ propassionẽ ꝛ passionẽ:sed in xpo nõ nisi
sm propassionẽ. Sicut.n. in peccatis gradus q
dam notãtur propassio ꝛ passio:ita ꝛ in his pe
nalibus affectibus. Afficitur eni quis interdũ
timore vel tristicia ita vt mẽtis intellectus nõ
inde moueaẽ a rectitudine vel dei cõtemplatio
ne:ꝛ tunc ꝓpassio est. aliquãdo vero mouetur:
ꝛ turbatur tũc passio est. Christus vero nõ fuit
ita turbatus in aia timore vel tristicia vt a re-
ctitudine vel dei contẽplatione aliquaten⁹ de-
clinaret:scdm quẽ modum intelligiẽ cum dici-
tur nõ timuisse vel tristis fuisse. Unde Hiero. Hier.sup matthe.
super matthe. vbi legiẽ. Cepit contristari ꝛ me
stus esse. Ut veritatẽ inquit ꝓbaret assumpti
hominis vere cõtristatus est:sed nõ passio eius
dominaẽ animo:verũ propassio est. Unde ait.
Cepit cõtristari. aliud est eni contristari:aliud
incipere cõtristari. Quod est:aliter cõtristatur
quis per ꝓpassionem:aliter per passionẽ. Ideoq3
sm hanc distinctione3 aliquãdo diciẽ christus
non vere timuisse:aliquãdo vere timuisse:quia
verũ timorem habuit ꝛ tristiciã:sed non sm pas
sionem:neq3 ex necessitate conditionis. Unde
Augu.

Aug. sup Joannẽ Augu. ex his causis volens assumi dictorum intelligentiaȝ: dicit xp̃m non vere timuisse vel tristatũ esse ⁊ incõtinẽti verã tristitiã habuisse. His verbis infirmos in se presignans dñs ait. Pr si fieri põt transeat a me calix iste. Nõ.n. vere timebat dñs pati tertia die resurrecturꝰ: cũ arderet paulus dissolui ⁊ esse cum xp̃o. Iste gaudet coronandus: ⁊ tristis est dñs coronaturus. Ecce hic vr̃ tristiciã ⁊ timoreȝ a xp̃o remouere. Continuo aũt subiungit: sed tristiciam sic assumpsit q̃mo carnẽ. Fuit.n. tristis sicut euãgelium dicit. Si.n. tristis non fuit cũ euangeliuȝ dicat tristis est aĩa mea ⁊c̃. ergo ⁊ qñ dicit dormiuit Jesus: non dormiuit. vel qñ. dicit mãducasse nõ manducauit: ⁊ ita nihil sanũ relinquitur: vt dicaꝛ ẽt q: corpus nõ erat verbũ. Quicquid ergo de illo scriptũ est: verũ est ⁊ factũ est. Ergo ⁊ tristis fuit: sed voluntate tristiciã suscepit verã q̃mo voluntate carnẽ verã. Aperte noscis eũdẽ sibi in his verbis ꝯdicere: nisi varias dictoꝝ discerneret cãs. Ex q̃bus intelligentia verboꝝ assumenda est. Si.n. discernaꝛ itelligẽtie cã ꝑdictoꝝ v̄borũ: nihil occurrit ꝯdictionis.

¶ De quibusdam hylarij capitulis valde obscuris que videntur cõmuni sententie obuiare.

Uerumtamen magis mouent ac difficiliorem afferunt q̃õneȝ verba hylarij: q̃bus vr̃ tradere: ictus ⁊ vulnera: ⁊ hmõi: sic in xp̃m incidisse vt passionis dolorem non incuterent: sicut telum tractũ per aquã vel igneȝ vel aera ea facit que ⁊ cũ trahiꝛ per corpora aĩata: q: pforat ⁊ cõpungit non tñ dolorem ingerit: q: non sunt ille res doloris capaces. Ita ⁊ corpus xp̃i sine sensu pene vim pene accepisse dicit: q: sicut corpus nr̃m non hȝ talem naturã vt valeat calcare vndas: ita corpus xp̃i dicit non habuisse naturã nr̃i doloris: q: nõ habuit naturã ad dolendũ. Ait.n.
Hyla. sic in.x.lib. Unigenitus deus hoiem veruȝ ſm similitudinẽ nr̃i hoĩs non deficiens a se deo sumpsit. In quo q̃uis aut ictus incideret aut vulnus descenderet: aut nodi ꝯcurrerẽt: aut suspẽsio eleuaret: afferent q̃dem hec impetuȝ passionis non tñ passionis dolorẽ inferrent vt telum aliq̃d aquã pforans vel ignem cõpungens: vel aera vulnerans: oẽs q̃dem has passiones nature sue infert: vt pforet: vt cõpugat: vt vulneret: sed naturã suã in hoc passio illata non retinet: dum in natura non est vel aquã forari vel pungi igneni vel aera vulnerari: q̃uis nature teli sit ⁊ vulnerare ⁊ cõpungere ⁊ forare. Passus q̃dem xp̃s est dum ceditꝛ: dum suspendiꝛ: dum moriꝛ: sed in corpus irruens passio: nec non fuit passio: non tñ naturã passionis exercuit: dum ⁊ penali mysterio pena deseuit: ⁊ virtus corporis sine sensu pene vim pene in se deseuientis excepit. Habuit sane illud dñicũ corpus doloris nostri naturã: si corpus nr̃m id nature hȝ: vt calcet vndas ⁊ fluctꝰ desup eat: nec clause domus obstaculis arceaꝛ. At vero si dñici corporis soluȝ ista natura sit vt feraꝛ in humidis. ⁊ stet in liquidis: ⁊ structa transcurrat: q̃d per naturaȝ humani corporis carnẽ ex spũscto ꝯceptã iudicamus? Caro illa de celis est: ⁊ homo ille de deo est: hñs ad patienduȝ corpus ⁊ passus est. Sed naturaȝ non hñs ad dolendũ. Idem in eodẽ. Uideamus an ille passionis ordo infirmitatem in dño doloris pmutat intelligi: dilatis enim causis ex q̃bus metum dño heresis ascribit: res ipsas vt geste sunt cõferamus. Nec.n. fieri põt vt timor eius significeꝛ i verbis: cuius fiducia ꝯtinuaꝛ in factis. Timuisse ergo hereti co passionẽ vr̃. Sed ob ignorantie huius errorem petrus ⁊ sathanas ⁊ scandalũ est. An ne timuit mori: qui armatis obuius ꝓdijt: ⁊ in corpore eius infirmitas fuit: ad cuius occursuȝ cõsternata psequentiũ agmina supinatis corporibus ꝯciderunt. Quã ergo infirmitatẽ dñatam huius corporis credis cuius tm̃ habuit natura virtutẽ. Sed forte dolorẽ vulnerũ timuit. Quẽ rogo o tu dñice infirmitatis assertor penetrantis carnẽ claui habuit terrorẽ: qui excisam aurẽ solo restituit attactu. Producens hec aurem manus clauum dolet: ⁊ sentit vulnus qui alteri dolorẽ vulneris nõ reliquit. Pungendi carnis metu tristis est cuius attactu caro post cedem sanaꝛ. Item collatis ergo dictoruȝ gestorũq; virtutibus demonstrari non est ambiguũ in natura corporis eius ĩfirmitatẽ corporee nature non fuisse: ⁊ passionẽ illaȝ lȝ corpori illata sit: nõ tñ naturã dolendi corpori intulisse: q: lȝ forma corporis nr̃i esset in dño: non tñ viciose infirmitatis nr̃e forma erat in corpore q̃d ex cõceptu spũscti virgo ꝓgenuit. Audisti lector verba hyla. q̃bus dolorẽ excludere vr̃. Sed si excussa sensus ⁊ impietatis hebetudine premissis diligenter intendas atq; ipsius scripture circũstantiam inspicias: dictoꝝ rõnẽ atq; virtutẽ percipere vtcũq; poteris ⁊ intelligentiã arguere nõ attentabis. Intelligiꝛ.n. ea rõne dixisse dolorẽ passionis in xp̃m non incidisse: ⁊ virtutẽ corporis xp̃i excepisse vim pene sine sensu pene: q: doloris cãm ⁊ meritũ in se non habuit: q̃d vr̃ notasse vbi ait. Non hñs naturã ad dolendũ: ⁊ id̃ non iudicanda est caro illius ſm naturã nostri corporis: nec in eo ẽt dñium habuit passio. Ita ẽt non habuit naturã ad timendũ vel tristãdũ q: non habuit talem naturã in qua esset cã timoris vel tristicie. Itaq; necessitas timendi nõ fuit in eo sicut est ĩ nobis. Nec natura doloris fuit in eo sicut est in nobis. Tristitiã tamẽ in eo fuisse ꝯũter asserit sed cãm eius exstitisse: nõ suã

De tristicia xpi et eius cã sm eundem.

mortẽ sz defectũ petri et aliorũ aplorũ. Dicit.n. xpm non pp mortẽ:sed vsqz ad mortez: tristem fuisse. His verbis. Interrogo quid sit xpm tristem esse vsqz ad mortẽ: et tristez esse pp mortẽ? Non.n. eiusdez significationis est tristẽ esse pp mortẽ: et vsqz ad mortẽ. Quia vbi pp mortẽ tristitia est:illic mors cã tristitie est. Ubi vero tristitia vsqz ad mortez est: Mors non tristicie cã est sed finis. Adeo aũt non pp mortez suscepta est tristitia. vt sic destituta per mortẽ. Nõ ergo sibi tristis est: sed illis qui in scandalo per infirmitatem carnis erant futuri quos monet orare ne inducantur in tentationem qui ante polliciti erant se non scandalizari.

Hyla. li. 8 sinodis cum hec passionã gila infirmitatem carnis afficiãt dẽ tñ vbũ caro factuz non potuit ad se demutabilis esse patiendo vbũ.n. qz caro factũ ẽ lz se passioni subdiderit ñ tñ demutatũ ẽ passibilitate patiendi. nam pati potuit et passibilis eẽ nõ potuit:quia passibilitas nãe infirme significatõ est passio aũt eorũ sũt illata ppessio.

Illud quoqz pater mittendũ non ẽ etc. Superius determinauit magr̃ de pfectionibus:quas filius dei cum humana nã assumpsit. hic determinat de defectibus cũ eadẽ assumptis: et diuiditur in ptes duas. Primo determinat de defectibus : quos cũ humana nã assumpsit. ❡ Scdo de mõ:quo eos assumpsit. Di.16.ibi [Hic oritur qõ.] ❡ Prima in duas. ❡ Primo determiat veritatem. ❡ Scdo excludit errorem ibi [Sed qz non.] ❡ Prima in duas. ❡ Primo oñdit quos defectus cuz nã assumpsit. ❡ Scdo quare eos assumpsit. ibi [Hos autem defectus.] Prima in duas. ❡ Primo oñdit:qz assumpsit defectus nõ culpabiles:sed penales. ❡ Scdo oñdit quos de defectis penalibus nõ assumpsit. ibi. [Tradit autoritas. Et hec in duas. ❡ Primo oñdit:quos defect' penales nõ assumpsit:ex pte aie. ❡ Scdo quos penales defectus nõ assumpsit:ex pte corporis. ibi. [Sũt plura egritudinũ.] ❡ Prima i duas. ❡ Primo oñdit:qz nõ assumpsit ignorantiã: et difficultatẽ ad bñfaciendũ. ❡ Scdo oñdit:qz hec nõ sunt culpa:sed pena. ibi [Sz forte aliqs tunc sequit illa pars:que ibi incipit.] Sed qz nõ nulli: et diuidit in ptes duas Primo:ꝯ errantes opponit. Scdo ea:que illi p se iducebãt soluit. ibi [Quedã tñ replunt.] Et hoc in duas. Primo soluit ea : que illi per se inducebant ad pbandũ filiũ dei nõ assumpsisse cũ humana nã passiones:que maxime insunt ex pte aie:vt est tristitia et similia. Scdo soluit ea:que illi inducebãt ad pbandũ filiũ dei nõ assũpsisse cũ hũana nã passiones:que insunt aie: ex pte corporis:sicut est dolor sensibilis ibi. [Uerũtñ magis mouẽt.] Prima in duas. ❡ Primo inducit auctes quas illi adducebãt ad sui erroris defensionez. ❡ Scdo ponit illorũ auctũ determinationes ibi. [Ne aũt in sacris.] Tunc sequit illa pars:que ibi incipit. [Uerũtñ magis mouent. Et diuidit in ptes duas.] ❡ Primo obiectiones ponit. [❡ Scdo soluit. ibi. [Si excusa.]

Circa hanc distinctionez querendũ est de quatuor pncipalr. ❡ Primo de defectibus in gñali:quos dei filius cũ hũana nã assumpsit. ❡ Scdo de passionibus in gñali : quas assumpsit. ❡ Tertio in spali de passionibus:ortum hñtibus ex apprehensione interiori. ❡ Quarto de passionibus ortũ hñtibus ex apprehensione sensus exteriori. ❡ Circa primum querunt quatuor. ❡ Primo vtrũ necessariũ fuit filiuz dei assumere naturam humanam cuz aliquibus defectibus. ❡ Secundo vtrũ fuerit cõgruum. ❡ Tertio vtrũ ꝯgruũ fuerit ipm assumere oẽs humãe nature defectus. ❡ Quarto vtruz illos defectus:quos cũ nã hũana assumpsit ꝯtraxerit. Qõ. I.

Qõ. I. Arg. p°

Primo oñdo:qz fuit necessarium filium dei assumere naturam humanã cum aliquibus defectibus: qz vt dr̃ Luc. vlti. Oportebat pati xpm:sed pati non potuisset: nisi humanam nãm cuz aliquibus defectibus assumpsisset. ❡ Itẽ qd̃ filius dei disposuit se facturum:necessariuz est fieri:qz dispositio sua mutari nõ põt:sed ab eterno disposuit assumere : ex tempore : naturam humanam cum aliquibus defectibus:ergo hoc necessarium fuit. *Scdo.*

Contra. sm Augu. 13. de tri. c. 10. Deus alio modo potuisset nos liberare. qz per suam mortẽ: si voluisset. ergo ad nr̃am liberationem non fuit neciuz: ipm assumere nãm humanaz cum aliquibus defectibus *In opp^m*

Respondeo qz filium dei assumere humanam nãm : cum aliquibus defectibus: non fuit nečium:necessitate absoluta : nec sm se :nec ad nr̃am liberationem:qz alio modo potuisset nos liberare qz per suam passionem : si voluisset : vt concludit argumentum ad scdam partem. fuit tñ nečium necessitate cõditionata. s. manente ordinatione : qua ordinauerat nos liberare per viam redemptionis: et per suam mortem:qz nec mori:nec pati potuisset:nisi naturam humanaz cum aliquibus defectibus assumpsisset. *Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam*

Et sic patet solutio ad primũ argumentũ:ad partẽ primã. Ad scdm cũ dr̃: p illud qd̃ filius dei disposuit se facturũ: nečium est fieri etc. dico qz verum est de necessitate consequentie: seu conditionata: non tñ nečiũ est de necessitate ꝯñtis:seu absoluta: et qz de differentia istarum duarum necessitatum:satis dictuz est li. j. ideo hic breuius pertransiui. *Ad pmã* Qõ. II.

Qõ. II. Ar. p°

Secundo qrit:vtruz fuerit ꝯgruũ filiũ dei assumere nãm hũanã cuz aliqbus defectibus: et vr̃ qz non. Non fuit congruum filium dei assumere aliquid : per quod despectui haberet:sed per defectuum assumptionẽ habitus fuit despectui Unde Isaia. 53. Uidimus eum:sequit despectum: et nouissimuz virorum: et parum post sequit: Et quasi absconditus vultus eius et despectus:vnde nec reputauimus eum:ergo non fuit ꝯgruum:qz nãe humane defectus assumpsit. ❡ Item ꝯtra ꝯrya curant:sed filius dei nãm humanam assumpsit ad curandũ eius defectus. ergo non debuit eam assumere cuz defectibus suis. *Scdo* ❡ Item sicut summe iustitie repugnat effectus culpabilis:ita sũme potentie repugnat defectus infirmitatis : et penalitatis:sed pp iustitiam sũmam:que in ipso est : non debuit assumere nãm humanam cum defectibus culpabilibus. ergo sil̃r pp potentiã sũmam:que in ipso est:non debuit assumere naturaz humanaz cum infirmitatibus: seu defectibus penalibus. *Tertia.*

Contra. mediator inter aliqua duo dz cõicare cum vtroqz:sed xps fuit mediator inter nos : et deum. ergo cum cõicauerit cuz deo in iustitia:debuit cõicare nobis cum pena. ❡ Item Augu. 4. li. de trini. c. 3. Una mors nr̃i saluatoris : duabus mortibus nr̃is salutis vel saluatio fuit:sed non potuisset mori:nisi nãm humanam cum aliquibus defectibus assumpsisset. Cum ergo congruum fuerit:vt nãm humanam assumeret: scdz qd̃ expediebat nostre saluti:congruum fuit vt eam cum defectibus suis assumeret. *In opp^m Primo* *Scdo.*

Respondeo qz congruum fuit dei filium assumere naturam humanam:cuz aliquibus defectibus vt veram nãm humanam se assumpsisse manifestaret: et vt per exemplũ nos ad pfunditatem humilitatis inuitaret:sicut.n. dicit Augu. 4. de tri. c. 10. Sicut diabolus supbus hoiez supbientem pduxit ad mortem:ita xps humilis:hoiem obedientem reduxit ad vitam: et etiam vt nos per passionem de seruitute diabolica liberaret:qz hic modus liberatiõi nr̃e ꝯuenientissimus fuit:sm Augu. 13. de trini. c. 10. Pro nobis aũt pati non potuisset:nisi naturam humanam assumpsisset cum aliquibus defectibus suis. *Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam*

Ad primum

Ad pmũ **Ad primum** in oppositum dõm q per assum/ptionẽ modoꝝ defectuum:nõ fuit habitus despectui:nisi per malitiaꝫ despicientium. Cum tñ pp assumptionem illam magis debuisset ab eis honorari:q: quanto magnus:magis se humiliat pro subditorum vtilitate:tanto pfectius debet a subditis honorari.
Ad scdm ¶ Ad scdm dõm q non melius põt infirmitas curari: q̃ƺ eius cãm destruendo. Sed cã nr̃e infirmitatis:fuit superbia pp cuius destructionẽ humiliauit se filius dei:naturam humanam assumendo cum aliquibus defectibus suis:ꝛ sic ordinauit nr̃am infirmitatem curare per ꝯriuz sue cãe.
Ad 3m ¶ Ad 3m dõƺ q sicut in nã diuina:nõ põt eẽ culpabilis nec penalis defectus:q: penalis defect⁹ nãƺ creatã adeo non separat:sed magis vnit:inquantũ est mã exercende virtutis.defectus aũt culpabilis a deo separat:ꝭm illud Isaie.59. Iniquitates vr̃e diuiserunt inter vos: et deum vestrum. ideo congruum fuit vt filius dei naturã humanam cum defectibus penalibus assumeret: ꝛ non culpabilibus.

Qõ. III. Argu.ꝓ **Questio. III.**

TErtio queriẽ:vtrum ꝯgruum fuerit:filiũ dei cum humana natura assumere oẽs ipsius nãe defectus:ꝛ vr̃ q sic. ad hebr.2°. Debuit per oĩa fratribus similari: vt misericors
Secũdo. fieret. ¶ Item Damas.li.3.c.6. Qd inassumptũ est:nõ culpabile est: sed filius dei humanam nãm assumpsit ad curandũ oẽs eius defectibus. ergo eam assumere debuit
Tertio. cum oĩbus defectibus suis. ¶ Item per misericordiam assumpsit nr̃am humanam nãm.ꝭm illud Luc.1.per viscera misericordie dei nr̃i visitauit nos oriens exalto:sed maiorem affectum misericordie oñdisse in assumendo. Oẽs defectus nr̃os q̃ƺ aliquos assumendo ꝛ aliquos nõ: ergo videtur q omnes assumere debuit.

In oppm Primo **Contra.** Ansel.li.2. Cur deus homo bene ante medium dicit de xp̃o q ignorantiam non potuit assumere sapienter:sed non fuit ꝯgruum: filium dei aliquem defectuƺ assumere cũ humana nã:qui sapienter
Secũdo. assumi non potuit. ergo non fuit cõgruum q assumeret defectum ignorantie. ¶ Item non fuit ꝯgruum: ipsum assumere nãm humanã non integram: sed quidam sunt defectus:qui repugnant integritati nãe:vt cecitas ꝛ membroꝝ defect⁹:ꝗ nõ dbuit assumere oẽs defect⁹ hũane nãe.

Ad qõnẽ ꝭm mẽtẽ propriã defectus nãe duplex **Respondeo** defectuum humane nãe: quidam sunt culpabiles quidam penales. Culpabiles aũt assumere non potuit pp sũmam rectitudinem que in eo est. ¶ Penalium autẽ quidam sunt ex pctõ persone in qua sunt consequentes. quidam autẽ ad pctm̃ disponentes:ꝛ quidã perfectioni gratie repugnantes:ꝛ istos assumere non debuit:q: nec ipsuƺ decebat:nec ad opus redemptionis nr̃e expediebat. Unde nõ assumpsit difficultatem ad bonum:nec ꝓnitatem ad malũ:nec ignorantie vitium. Alij aũt sunt defectus: pure penales ꝛ illorum quidam sunt psonales: sicut sunt diuerse egritudinum gñia:ꝛ sic de alijs:qui defectus aliquas psonas spãlr respiciunt. ꝛ hos defectus filius dei:cum humana nã non assumpsit. Alij sunt totam nãm humanam consequentes: ꝛ oẽs istos filius dei cum nã humana assumpsit:q: vt defectus totius humane nature curaret:ipsam naturam humanam assumpsit.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositum dõm q illa auctas intelligenda est quantum ad oĩa que ꝯsequuntur totam nãm humanam. nec ad pctm̃ inclinant:nec pfectioni gr̃e repugnãt.
Ad scdm ¶ Ad scdm dõƺ q sicut in hoc q assumpsit nãm humanã: in quo oẽs ꝯueniunt:curauit oẽs hoĩes quantũ in se fuit: ita in hoc q assumpsit defectus ꝯnes totaƺ humanã nãm: ꝛ quibus quasi pmordialibus causis oriunẽ alij psonales defectus
Ad 3m oẽs alios defectus curauit:quãtũ in se fuit. ¶ Ad tertiũ dõm q minor est falsa.non.n.suis sed effectus misericordie:si defectus assumpsisset:quos tñm assumere non decebat:ꝛ ad pctm̃ inclinant:ꝛ pfectioni gr̃e repugnãt:q: ƀ ad releuatõeƺ nr̃e miserie nõ expediuisset. **Qõ. IIII.**

Qõ. IIII Ar.ꝓ **QUarto** queriẽ:vtrũ illos defect⁹: quos cum humana nã assumpsit ꝯtraxit:ꝛ vr̃ q sic. Illud ꝯhiẽ:qd cum alio trahiẽ sed defectus quos assumpsit cum humana nã
Secũdo. ad se traxit. ¶ Item illud qd ex principijs nãe cãnẽ:cũ nã ꝯhiẽ:sed isti defect⁹.s.fames ꝛ sitis:ꝛ hmõi causanẽ ex nãlibus principijs corporis humani. Causanẽ.n.per mutuam actionẽ:ꝛ passionẽ ꝯtrarioꝝ.ergo istos defectus filius
Tertio dei cum humana nã ꝯtxit. ¶ Item defectus in qbus proles a sua origine assimilaẽ pr̃i vel mr̃i ꝯtcti sũt: sed in illis defectibus: quos filius dei cum humana nã assumpsit a sua origine assimilatus est matri.ergo illos defectus ꝯtxit.

In oppm Primo **Contra.** defectus volũtarie assumpti nõ sunt ꝯcti:sed ꝭm Damas.li.3.c.17. Filius dei cuƺ humana nã famem ꝛ sitim voluntarie assumpsit. ergo illos cum nã humana non ꝯtxit.
Secũdo. ¶ Item defectus ꝯcti: nobis pp culpã originalẽ debenẽ. Unde ꝭm Augu.13. de tri.c.16. Oĩa mala huius seculi dolores laboresq̃ƺ hominũ veniunt de meritis originalis pctĩ:sed xp̃s non habuit originalem peccatum . ergo fames ꝛ sitis ꝛ similia non fuerunt in ipso defectus contracti.

Ad qõnẽ ꝭm mẽtẽ propriam **Respondeo** q filius dei defect⁹ illos:quos cuƺ humana nã assumpsit nõ ꝯtxit. Illos.n.defect⁹ dr̃ pure ꝯhere: quos a sua origie simul cuƺ nã sua in se:vel in suis nãlibus causis accipit:ꝛ ipsaƺ nãƺ ꝓut in ipso est de necessitate ꝯsequunẽ. Defectus aũt nãe humane:qui fuerunt in xp̃o:q̃ƺuis in ipso fuerunt a sua origine:non tñ de necessitate ꝯsecuti sunt nãm humanaƺ ꝓut in ipso fuit:sed voluntarie ꝛ dispensatiue tales defectus in sua nã humana pmisit ꝛ reliquit. Predicti.n.defectus non ꝯsequunẽ nãm humanã de necessitate:nisi inquantũ tracta est a primis parentibus: ꝛ pximis per originem vitiosam. nã autẽ humana xp̃i ex mr̃e accepta est: non per vitiosam originẽ. Unde nec pctm̃ originale habuit. Predictos ergo defectus non ꝯtxit:q: ipsos cum nã sua nõ de necessitate ꝯtraxit:sed voluntarie assumpsit.

Ad pmũ **Ex dictis** pƺ solutio ad pmũ in oppositũ:q: q̃ƺuis pdictos defectus cum nã humana ad se
Ad scdm traxit:volũtarie tñ hoc fecit. ¶ Ad scdm dõm q fames ꝛ sitis in hoĩe:q̃ƺuis causenẽ ex principijs nãe sibi relicte tñ filius dei assumere potuit nãm humanã cum pfectiõe pmo sibi indita pro hñte aliquã penalitatẽ oriri in hoĩe: ꝛ iõ in hoc q nãm humanã cum illa pfectione assumere voluit:pdictos defectus in assumpta nã voluntarie reliquit.
Ad 3m ¶ Ad tertiũ dõm q nõ oƺ q maior sit vera nisi defectus illi de necessitate ꝯsequanẽ nãm ꝓlis: ꝓut in ipsa est. Predicti aũt defectus non de necessitate ꝯsecuti sunt nãm humanam:ꝓout in xp̃o fuit:vt dictum est.

COnsequenter queriẽ ð scdo principali: ꝛ circa ƀ queruntẽ q̃tuor. ¶ Primo vtrũ aliqua passio fuerit in aĩa xp̃i. ¶ Scdo vtꝝ magis fuerit in potentia appetitiua q̃ƺ cognitiua. ¶ Tertio vtrũ magis fuerit in voluntate q̃ƺ in appetitu sensitiuo. ¶ Quarto vtrũ passionũ ꝯtrariarũ ꝭm accessum: ꝛ recessum respectu eiusdẽ obiecti:sit idẽ mediũ ꝭm spẽm. **Qõ. I.**

Qõ.1. Arg. ꝓ° T.C.66. **PRimo** oñdo q aliqua passio non fuit in aĩa xp̃i pbõ pmo de aĩa. Intellect⁹ fortassis diuinũ aliqd ꝛ impassibile est sed aĩa xp̃i est res itellectiua.ergo nũq̃ƺ fuit in
T.C.3.ꝛ 19. ea passio. ¶ Item ꝭm pbm̃.3. phyẽ. Passio est motus: sed ꝭm eundẽ pmo de aĩa. Impoẽe est aĩaƺ moueri. ergo
T.C.66. ꝛ pati. ¶ Iteƺ passio via est ad corruptionẽ:q: ꝭm pbm̃
Cap.9. 6.top/. Oĩs passio magis facta abijcit a substãtia:sed ꝭm
T.C.65. pbm̃.1.de aĩa. Aĩa intellectiua non corrũpiẽ. ergo cuƺ aĩa

xp̄i:sit intellectiua nulla passio esse potuit in ea. ¶ Itez
T.C.64 Quarto ꝯm pħm.1.d̾ aīa. Dicere irasci aīa̾:silr̄ est ac si dicat aliqs
aīam texere vel edificare:sed texere ⁊ edificare non sunt
actus aīe:sed ꝯiuncti.ergo ira ⁊ a silr̄ alie passiōes nō fue
runt in anima christi:sed in coniuncto.

In opp^m Primo Secūdo **Contra.** ꝯm pħm li. de plantis. Sensus sentientis passio est:sed in aīa xp̄i fuit sensus.ergo et
passio. ¶ Item Math.26.dicit xp̄s. Tristis est aīa mea
sed tristitia passio est vt inferius ostēdet:ergo ⁊c̄.

Ad q̄ōnē ꝯm mētē propriam **Respondeo** ꝙ passio pōt accipi cōīssime: cōi
ter:proprie:ꝓprijssime. ¶ Primo
Diuersi/mode ac/cipitur passio modo pōt dici passio oē accidens maxime ꝓpriū:⁊ sic lo
quendo de passiōe:dicit pħs.1.de ḡnatōe. Qd̾ impōle est
māam esse sine passione:⁊ sic dicimus ꝙ per mediū ꝓbat
passio de subiecto. ¶ Scd̾o modo quecūqꝫ motio passio
T.C.55. dici pōt ⁊ motio que est actus pfecti: ⁊ sic loquendo de
T.C.3. ⁊ 79. passione dicit pħs.3.de aīa ꝙ intelligere est q̄ddaꝫ pati.
¶ Tertio mō dr̄ passio receptio alicuius rei cū abiectio
T.C.52. ne alterius rei non ꝯuenientis patienti. ⁊ sic loquēdo de
passione dicit pħs.1.de ḡnatiōe. Qd̾ subiectū patit cū sa
naf. ¶ Quarto mō dr̄ passio receptio rei cū abiectōe al
terius rei ꝯuenientis patienti:⁊ hoc mō egrotatio passio
est. Hic.n.est ꝓprijssimus modus passionis: q2 patiēs in
T.C.51. quātū patiens trahit ad agens. Vn̄.n.dicit pħs.1.de ḡna
tione:faciens assimilat sibi patiens. Res aūt maxime tra
hit ex̄ terminos:cū trahit ad rem sibi discōuenientē:⁊ re
cedit a re sibi ꝯueniente. Primo mō ⁊ scd̾o. Planuꝫ est:
passionē fuisse in aīa xp̄i. In ipsa.n.sūt ꝓprietates nāles:
in ipsa ēt est:⁊ fuit ip̄m intelligere. Sed verū in aīa xp̄i
fuerit passio tertio ⁊ quarto mō dicta:dicunt aliq ꝙ non
ꝯm se: sed inquātū cōpositū patiebat: q2 tales passiones
nō sunt nisi ꝯm transmutationē corꝑalē. Sed qn̄ hec trā
mutatio fit indeterius magis ꝓprie hꝫ rōnē passionis q̄
qn̄ fit in melius:⁊ sic magis ꝓprie hꝫ rōnē passionis tri
Tristitia magis est passio q̄ gaudium stitia q̄ gaudiū: ⁊ sic ꝯm istos:non fuit in aīa xp̄i ꝯm se:
nec gaudium: nec tristitia ꝯm ꝙ habet rationem passio
nis proprie:vel proprijssime dicte:sed vtruꝫ ita sit vel nō
magis inferius declarabitur.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ illa auctas in
telligi dꝫ de passiōe:que vis est ad
Ad scd̾m substātie corruptionē. ¶ Ad scd̾m cū dr̄ ꝙ ipōle est aīaꝫ
moueri ⁊c̄.dōm ꝙ verū est ad modum cor^m: ⁊ sic etiam
Ad 3^m ꝯm se impōle est eaꝫ pati. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ illa auctas
pħi intelligenda est de passione:que est cū quadā trāsmu
tatione corporali que cū nimis intendit successiue subie
Ad 4^m ctū corrūpit. ¶ Ad quartū dōm ꝙ quedā nata sunt ꝯue
nire ipsi aīe ꝯm se:⁊ talia cōueniunt cōposito per aīam:⁊
iō q̄uis possint dici ꝯm veritatē de aīa:ēt ꝯiuncta: tñ q2
ex aīa ⁊ corpe:vnū suppositū per eēntiaꝫ ꝯstituit: ⁊ actio
nes ꝓprie sunt suppositorū:iō magis ꝓprie dicunt de hoīe
T.C.64 q̄ de ipsa aīa dū est actu corporis pfectio. Vn̄ ꝯꝫ pħm.1.
de aīa. Fortassis melius est dicere hoīeꝫ intelligere p aīaꝫ
q̄ aīam intelligere:ea aūt que non sunt nata ꝯuenire aīe
ꝯm se:sicut sunt passiōes cū corꝑali trāsmutatōe nō vere
Qō.II. pñt dici per se de aīa:sed de cōposito. Qō. II.

Argt.p̄o. **SEcundo** querit: vtrum magis fuerit
passio in aīa xp̄i ꝯm potētiaꝫ
appetitiuā q̄ cognitiuā:ēt vr̄ ꝙ nō: q2 poten
tia appetitiua: magis est actiua q̄ cognitiua.
Magis.n.actiua est volūtas q̄ intellectus: sed quanto
potētia magis est actiua:minus est passibilis.ergo passio
Secūdo. minus fuit in appetitiua aīe xp̄i q̄ in cognitiua. ¶ Itē
magis est passibile:qd̾ pōt cogi q̄ qd̾ nō: sed intellectus
cogi pōt ad assentiendū p euidētiā veritatis. Volūtas aūt
ꝯm Ber.de libero arbi.nō multū post p̄ncipiū cogi non
pōt.ergo minus est passibilis volūtas q̄ intellectus. ḡ o
Tertio silr̄ ⁊ appetitiua sensitiua q̄ cognitiua. ¶ Itē qd̾ magis
mouet magis est actiuū:sed appetitiua magis mouet q̄
cognitiua:quia mouet imperando: ⁊ cogitatiua tantum
ostendendo.ergo magis est actiua appetitiua q̄ cogniti
ua:⁊ ex consequenti minus passibilis

Contra. Aug.9.de ci.c.4.p eodē vr̄ accipe passio
nes ⁊ affectiōes: sed affectio ptinet ad potē In opp^m. Prima Secūda
tiā appetitiuā:⁊ nō cognitiuā. ḡ silr̄ ⁊ passiones. ¶ Itez
Aug.9.de ci.c.7.q̄libet passio amor est. Vn̄ dicit ꝙ amor
inhians hr̄e qd̾ amatur cupiditas est:illud aūt hns eoqꝫ
fruens letitia fugiens qd̾ ei aduersatur timor est: illud q̄
si acciderit sentiens tristitia est:sed amor nō ptinet ad po
tentiā cognitiuā:sed appetitiuā. ḡ silr̄ dōm est de passiōe

Respondeo ꝙ passio magis fuit in aīa xp̄i ꝯm Ad q̄ōnē ꝯm mētē propriam
potentiā appetitiuā q̄ cognitiuā
loquēdo de appetitiua ⁊ cognitiua:in pte sensitiua: q2 cū
agens assimilet sibi patiens. Patiens inquātū patit tra
hit quasi ex̄ se ad ip̄m agens. magis autē trahit sensitiua
ad ipsam rem p appetentiā q̄ p cognitiuā.vn̄ in cogno
scendo vr̄ esse motus:quasi a re ad aīaꝫ: in appetendo āt
quasi ab aīa ad rem. Preterea q̄uis appetitiua sit alliga
ta organo:sicut cognitiua tñ nālis transmutatio:p quaꝫ
organū trāsmutat: q̄ꝫtū ad suā vlēꝫ dispōnē vbi gr̄a.s.qd̾
calefiat:aut infrigidet:⁊ sic de alijs:nō se hꝫ p se ad actuꝫ
cognitiue: q2 sine illa esse pōt q̄uis nō possit eē:sine trā
mutatōe spūali:que est in recipiendo intentionē rei: vel
spēm:⁊ ñ p̄dicta trāsmutatio aliqn̄ p accn̄s se hꝫ ad actuꝫ
cognitiue:vt.s.cū oculus fatigat ex intuitu forti vel dissol
uit ex visibilis iproportionata excellētia:sed huius trā
mutatio p se respicit actū ipsius appetitiue:q2 nō pōt eē
actus appetitiue sensitiue nālr̄:⁊ d̾ lege cōi:sine aliq nāli
trāsmutatōe organi:⁊ pp hoc q̄nqꝫ ponit talis trāsmuta T.C.16.
tio in diffinitōe nāli motuū appetitiue. Vn̄ dicit pħs.1.
de anima. Qd̾ ira est accessus sanguis circa cor:aut calo
ris. Cū ḡ magis sit passionis rō in passiōe:que est cū nāli
trāsmutatōe q̄ in illa:que est cū spūali tñ seqt ꝙ magis
fuit in aīa xp̄i passio ꝯm ptē sensitiuā in potentia appeti
tiua q̄ cognitiua:nō sic aūt dōm est de volūtate ⁊ intelle T.C.8.
ctu: q2 q̄uis p volūtatē magis moueat aīa ad reꝫ q̄ per
intellectū. Quapp s pħs.6.metħ.bonū qd̾ est obiectū vo
luntatis:dr̄ esse in rebus:⁊ veꝝ qd̾ est obiectū intellect^s
in aīa:tñ q2 volūtas effectiue nō trahit ab obiecto:sꝫ ipsa
semetipsam mouet quasi ad rem tendendo versus eaꝫ:iō
nō dꝫ ꝯcedere volūtatē esse magis passibilē q̄ intellectū
sed magis ecōuerso:cū magis moueat ab obiecto q̄ vo
lūtas. Preterea nō minus spūalis est motus voluntatis
q̄ intellectus:sed forte magis:vt suo loco ostēdet:cum de
beatitudine erit sermo:sꝫ motus appetitiue sensitiue mi
nus spūalis est q̄ motus cognitiue. Vn̄ nō sic iudicādū
est de passibilitate volūtatis p cōpationē ad passibilitatē
intellectus:sicut de passibilitate appetitiue sensitiue p cō
parationem ad passibilitatē cognitiue.

Ex dictis pꝫ solutio. Ad p̄mū in opposituū: q2 ꝓce Ad p̄^m
dit de appetitu rōnali:qui est voluntas.
Ad scd̾m silr̄ pꝫ solutio: q2 nō est silē de volūtate:⁊ appe Ad scd̾m
titu sensitiuo:vt ostsum est. Ad tertiū dōm ꝙ appetitiua Ad 3^m.
sensitiua nō magis mouet motu interiori q̄ ipsa cogni
tiua:sed fortius mouet:⁊ ex hoc ꝯtingit ꝙ magis mouet
exteriori motu: q2 eniꝫ p ipsam appetitiuā magis trahit
appetens ad ipsaꝫ rem q̄ p cogitatiuā:⁊ p motū exterio
reꝫ est ꝯsecutio rei:iō magis opat̄ i exteriori motu q̄ co
gnitiua:nec tñ ex hoc seqt ꝙ magis sit actiua simplr̄ q̄
cogitatiua:sed minus. ¶ Argumenta ad ptē aliā gr̄a cō
clusionis pñt ꝯcedi: q2 loquunt de passionibus ptis sen
sitiue:tñ ꝯm argu^m sophisticū est: q2 nō est intentio Au
gu ꝙ quelibet passio sit amor per eēntiam: sed ꝙ sit vel
amor:vel ex amore causata. Qō III. Qō.III.

TErtio querit:vtꝝ in aīa xp̄i magis fuerit Ar.p̄o
passio in voluntate q̄ in appetitu
sensitiuo:⁊ vr̄ ꝙ sic: q2 gaudiū ē passio quedā:
sed fortius

sed fortius fuit gaudiū in xpi volūtate: q̄ȝ in eius sensiti/
Secūdo. uo appetitu. ergo fortior fuit passio in voluntate aīe xpi:
q̄ȝ in appetitu eius sensitiuo. ¶ Item quāto motiuū est
fortius: tanto passio est fortior: sed bonū vlē qđ est obie/
ctū volūtatis fortius mouet q̄ȝ bonū pticulare qđ ē obie
ctū appetitus sensitiui cū virtuosus sit bonū vlē q̄ȝ pti/
culare. ergo fortius patiebat̄ voluntas xpi a suo obiecto
Tertio. q̄ȝ eius appetitus sensitiuus a suo. ¶ Itē duaꝝ passionū
illa est fortior que p̄ualet alteri: sed si motio voluntatis ꝛ
appetitus sensitiui sunt ad ꝯria p̄ualet motio voluntatis
qđ pȝ. Xp̄s. n. s̄m appetitū sensitiuū refugiebat mortē: s̄ȝ
appetitū intellectiuū optabat eā: ꝛ p̄ualuit appetitus in
tellectiuus appetitui sensitiuo. ergo fortius patiebat̄ s̄m
Quarto appetitū intellectiuū q̄ȝ sensitiuū. ¶ Item s̄m p̄hm. 10.
Ethi. c. 8. Delectabilissima ē opō q̄ ē s̄ȝ sapiā: s̄ȝ delecta
tio talis est i appetitu intellectiuo. ergo maior fuit ēt pas/
sio delectatōis i xpi volūtate q̄ȝ i appetitu ei⁹ sensitiuo.

In opp^m Primo **Contra.** fortiores sunt passiones ex quaꝝ vehemen
tia trāsmutat̄ corpus q̄ȝ ille que corpus nō
trāsmutāt: sed s̄m p̄hm. 7. Ethi. c. 5. Ira in appetitu sen/
sitiuo trāsmutat corpus: ꝛ ēt alie passiones: nō aūt trans/
mutāt corpus passiones que sunt in volūtate: nisi inquā
tū redundant in appetitū sensibilē. ergo fortiores fuerūt
Secūdo. passiōes in appetitu xpi sensitiuo q̄ȝ i itellectiuo. ¶ Itē
s̄m Diony. prope fine angelice hierarch. Celestes dispō/
nes nō sunt acceptrices eius que s̄ȝ nos est passibilis de/
lectatōis. ergo a sili nec alie passiones in eis sunt: cū ergo
voluntas xpi sit actualior q̄ȝ volūtas angeloꝝ quos Dio
ny. significat per celestes dispositiones in voluntate chri
sti non fuerunt alique passiones.

Ad qōnē s̄m mētē propriam **Respondeo** q̄ si cōpat̄ passio appetitus sensiti
ui: ꝛ passio volūtatis ad eandē pa
tiendi cām seu ad idē obiectū magis fuit passio in appe/
titu sensitiuo xpi q̄ȝ in eius volūtate: q̄r appetitus sensi/
tiuus: quātū est ex se magis est passibilis q̄ȝ appetitus in
tellectiuus: q̄r minus hȝ de actualitate: ꝛ plus de possibi
litate. Res aūt actiua est: inquātū est in actu: ꝛ rōne possi
bilitatis est passibilis. Uñ q̄r deus purus actus est: ita est
actiuus: q̄r nullo mō passibilis. Quāto aūt vna res ma/
gis passibilis ē quātū est ex pte sua q̄ȝ alia tāto magis pa
tit̄ ex eadē patiendi cā. Si aūt p̄dicte passiōes cōparent̄
ad diuersas patiēdi cās: seu ad diuersa obiecta: sic magis
fuit passio in voluntate xpi q̄ȝ in eius appetitu sensitiuo.
nō. n. fuit in eius appetitu sensitiuo aliqua delectatio ita
fortis: sicut est in eius volūtate cāta ex dei visione ꝛ amo
re nec i eius appetitu sensitiuo fuit aliqua tristitia ita for/
tis: sicut fuit in eius volūtate pp dei dehonorationē: exe
crabilem ingratitudinem crucifigentium eum.

Ad p̄mū **Ad primum** cū dr̄ q̄ fortius fuit gaudiū i xpi
volūtate q̄ȝ in eius sensitiuo appe
titu ꝛc̄. dico q̄ veꝝ est i sed hoc nō fuit respectu eiusdem
obiecti: nec p cōpatiōnē ad eandē delectatōis cām: ꝛ pre
terea nō seqt̄ delectatio est fortior. ergo magis hȝ rōnem
passionis: q̄r quāto delectatio est in nobiliori appetitu tā
to ceteris paribus fortior est ꝛ minus hȝ de rōne passio/
nis. Uñ i deo ē fortissima delectatio: ꝛ nullā rōnē passio
Ad scđm nis hȝ. ¶ Ad scđm cū dr̄ q̄ quāto motiuū est fortius: tā
to est passio fortior ꝛc̄. dico q̄ veꝝ ē supposita equali pas/
sibilitate ex pte patientis: appetitus aūt sensitiuus passi/
bilior est q̄ȝ itellectiuus: ꝛ iđ ex minori cā q̄nq̄ȝ fortius pa/
tit̄ q̄ȝ appetitus intellectiuus ex maiori: si tñ cā passiōis
in appetitu intellectiuo plus excedat causaȝ passionis in
appetitu sensitiuo q̄ȝ passibilitas appetitus sensitiui passi
Ad 3^m bilitatē appetitus intellectiui: magis est passio in appeti
tu intellectiuo q̄ȝ in sensitiuo. ¶ Ad 3^m dōm q̄ motus
volūtatis virtuosior est q̄ȝ motus appetitus sensitiui. S̄ȝ
ex hoc nō seqt̄ q̄ magis hēat rōnē passionis imo magis
ex hoc seqt̄ q̄ minus hēat ex rōne passionis: q̄r possibili/
tas i te: cū sit ex defectu actualitatis ptinere vr̄ ad aliquā
defectibilitatē virtutis. ¶ Ad 4^m dōm q̄ q̄uis fuerit Ad 4^m
maior delectatio in xpi volūtate q̄ȝ in eius appetitu sen/
sitiuo. Ex hoc tñ nō seqt̄ q̄ plus hūit de rōe passiōis vel
pōt dici q̄ h̄ nō fuit p cōpatiōnē ad eādē delectatōis cāȝ

Ad primum ad ptē aliā dōm q̄ passio quā pa Ad p̄m
tit̄ volūtas respectu ipsius dei per In opp^m
eius visionē ꝛ dilectionē fortius trāsmutat corpus quaȝ
passio sensibilis: sed illa transmutatio semp est in melius:
ex illa. n. passione redundant dotes glīe corporis in ip̄m
corpus: vt in. 4. li. declarabit̄. Et p̄terea passio sensibilis
q̄r est in appetitu organo alligato: nō aūt passio intelligi
bilis. iđ q̄nq̄ȝ nō ita trāsmutat̄ corpus a passione intelligi
bili: sicut a sensibili: dato ēt q̄ intelligibilis sit fortior quā
tū est ex se. ¶ Ad 2^m dōȝ q̄ nō itēdit Diony. negare: q̄n Ad scđm
in volūtate angeloꝝ sit aliqua vera passio sp̄ualis que est
q̄si quedā ipressio cāta ex dei clara visione: ꝛ ꝯsumata di/
lectōe differens a p̄dictis duobus actibus: sicut effectus
a sua cā: sed intendit negare q̄ in eis nō est passio sensibi
lis: sicut i nobis: ꝛ in h̄ pȝ illđ qđ fuit dimissū sub dubio
i p̄ma qōe hui⁹ articuli i fine solutōis qōnis. Qō. IIII. Qō. IIII

Quarto querit̄ vtrū duaꝝ passionū ꝯria Arg. p̄o
rū s̄m accessuȝ: ꝛ recessuȝ respe/
ctu eiusdē obiecti: sit idē mediū s̄m spēm: ꝛ vr̄
q̄ sic: q̄r vna virtus s̄m spēȝ est respectu vnius
formalis obiecti s̄m spēm: sed mediū in passione est obie
ctū formale virtutis exn̄tis circa passionē. Cū ergo forti
tudo sit vna virtus s̄m spēm: ꝛ sit circa timores: ꝛ auda
cias que sunt passiones ꝯrie s̄m accessum: ꝛ recessum: vr̄
q̄ earū sit idē mediū s̄m spēm. ¶ Itē duoꝝ vitioꝝ ꝯrio Secūdo.
rū nō est mediū nisi vna virtus s̄m spēm. ergo a sili dua/
rū passionū ꝯriaꝝ s̄m accessuȝ ꝛ recessuȝ nō est nisi vnuȝ
mediū s̄m spēm. ¶ Itē in re que nata est timere ꝛ aude Tertio.
re defectus timoris est sup abūdantia audacie: ꝛ excessus
timoris est defectus audacie. ergo a sili mediocriter time
re est mediocriter audere.

Contra. duaꝝ ꝯrietatū differētiū s̄m spēm non est In opp^m Primo
idē mediū s̄m spēm: sed ꝯrietas s̄m speciē
que est iter supabūdantiā timoris: ꝛ eius defectus est alia
s̄m spēm a ꝯrietate que est inter supabūdantiaȝ audacie:
ꝛ eius defectū est alia s̄m spēm a ꝯrietate que est iter sup
abundantiā audacie: ꝛ eius defectū. Uñ p̄hs. 3. Ethi. c. 9.
distinguit supabūdantiā impauiditatis a supabūdantia
audacie. Supabūdantia aūt ipauiditatis est defectus ti/
moris. ergo mediū in timendo est aliud mediū s̄m spēm
q̄ȝ mediū in audendo. ¶ Itē abūdantia ꝛ defectus pas/ Secūdo.
sionū nō moderant̄ per virtutē: q̄r p virtutē excludunt̄.
Illud aūt p virtutē nō moderat̄: qđ p eaȝ excludit̄. Sed
illud per virtutez moderat̄: qđ remanet circa qđ est ipsa
virtus: cū ergo vna virtus sit moderatiua duaꝝ passionū
contrariarum: medium earum non est s̄m speciem vnuȝ
cum medium sit illud circa qđ est virtus.

Ad istā qōnē dicunt aliq̄ q̄ respectu duarum Ad qōnē s̄m mētē.
passionū ꝯriaꝝ s̄m accessuȝ ꝛ re/ aliorum
cessum respectu eiusdē obiecti: siue sit malū arduū respe/ Prima
ctu cuius sunt timor ꝛ audacia: siue bonū arduū respectu
cuius sunt desperatio ꝛ spes est vnū mediū s̄m spēm cōpo
sitū ex duabus passionibus manētibus in eo s̄m eētias
suas remissas: sicut manēt frigidū ꝛ calidū in tepido: vt
dicunt aliq̄: vel s̄m suas virtutes remissas: sicut manent
forme regulares in forma mixti ꝛ extremi coloris: in co/
lore medio maxime in viridi: qui maxime est ꝓportiona/ In colo
tus visui. Uñ ꝛ inter alios colores plus visum delectat: re viridi
ꝛ ꝯfortat. Sed ꝯ p̄dictā opinionē sic pōt argui. Extrema maxime
nō p̄dicant̄ de medio. Albedo. n. ꝛ nigredo de viriditate delectat̄
nō p̄dicant̄: sed timor tēpatus est timor: ꝛ tēpata audacia visus
est audacia ergo tēpatus timor: ꝛ tēpata audacia nō sunt Contra
ꝯstituentes aliqđ vnū mediū s̄m spēm. Et si dicas q̄ ex/ opi. p̄^m

Cōclusio trema nō sūt timor ꝛ audacia: sed imoderatus timor ꝛ īmoderata audacia quaꝝ neutrū ꝑdicaẜ ꝺ timore tēpato.

Instātia **Contra** hoc arguo sic. Audacia intempata: ꝛ timor immoderatus non ꝯstituunt aliqđ mediuz nec tēpata audacia ꝛ timor tēpatus illud mediū ꝯstituūt vt oñsuz est. Preterea mediū non est in eadē spē: cū quolibet extremorū si sūt ꝺrīa ẜm spēm: sed moderatus timor est in eadē spē cū excessiuo timore: ꝛ moderata audcia cū audacia excessiua ꝙ veꝝ nō esset si moderatus timor: et moderata audacia essent passio media: vna ẜm spēz: quia tunc illa passio media ex nō vna ẜm spēm: esset in eadem specie cum excessiua audacia: ꝛ ēt cum excessiuo timore: que sunt extrema differentia ẜm speciem.

Ad qōnē ẜm mētē propriam **Unde mihi** vr̄ ꝺdm ꝙ ꝑdictas duaꝝ passionuz nō est vnū mediū ẜm spēm. Moderate.n. timere mediū est inter supabundantiā: ꝛ defectuz audacie. Moderate aūt timere ꝯsistit in quadā moderata resistione a malo arduo: ꝛ moderate audere: in quadā moderata insurrectōe ꝯ malū arduū. Uñ pꝫ ꝙ hi motus sunt spē differentes. Sunt tñ aliquo mō ꝯtrarie se hñtes. Moderata.n. timoris repressio disponit irascibilē ad moderatā insurrectionē ꝯ malū arduuz. Et si dicas ꝙ ꝯtrarie se hñre nō ꝯuenit ꝯtrarijs passionibus ẜm accessuz ꝛ recessuz nisi sint respectu ꝯtrarioꝝ obiectoꝝ: vt amor ꝛ odiū mali boni amato ꝯtrarij.

Instātie

Cōclusio 3 Dico ꝙ veꝝ est ẜm illuz modū: quo amor ꝛ odiuz ꝯtrarie se hñt. Predictū.n. odiū absoluta ꝯtrarie se hꝫ ad amorē absolute: ꝛ supabūdantia eius ad supabundantiā illius ꝛ defectus eius ad defectus illius: ꝛ mediū eius ad mediū illius. Sed timor ꝛ audacia si ꝯsiderentur absolute nō se hñt ꝯtrarie: nec coꝝ supabūdantie inter se nec eorū defectus inter se: tñ audacia moderata ꝯtrarie se hꝫ ad moderatū timorē: ꝛ defectus vnius ad supabūdantiaz alterius. Ad supabūdantiā.n. timoris ꝯtrarie se hꝫ defectus audacie: superabundantia etiam audacie: ꝛ defectus timoris consequenter se habent.

Ad ꝑmū **Ad primum** in oppm̄ ꝺdm ꝙ ẜm Auicē. 6. naturaliuz li. 3. c. 8. Non est idē esse obiectuz per accñs ꝛ mediante alio. Aliqđ.n. est obiectuz per se ꝙ tñ est obiectū mediāte alio: ꝛ pōit exēplū ibi de quātitate ꝛ colore respectu visus. Quolibet.n. eoꝝ vr̄ per se: ꝙ cuiuslibet silitudo describiẜ in sensu: ꝛ tñ nō vr̄ quātitas nisi mediante colore. Silr̄ dico ꝙ vna virtus pōt esse circa plures passiones per se: ita tñ ꝙ circa vnaꝫ alia mediāte. Uñ tēpantia est per se circa oēs passiones ꝯcupiscibilis: ita ꝙ imediate circa amorē: ꝛ circa alias mediante amore. Fortitudo ēt per se est circa mediū timoris: ꝛ circa mediū audacie mediante medio timoris. Non.n. posset de lege cōi irascibilis habituari ad mediocriter audendum: nisi mediante mediocritate timoris. Cū ergo dr̄ ꝙ vna virtus ẜm spēm non est nisi respectu vnius obiecti per se ẜm speciem: iꝫ intelligi de obiecto per se ꝛ primo.

Ad scđm ¶ Ad scđm ꝺdm ꝙ nō est sile: qꝛ vt iam dcm̄ est: vna virtus pōt esse circa plura p se: ita ꝙ circa vnū: alio mediante.

Ad 3m ¶ Ad tertiuz ꝺdm ꝙ peccat in mā. defectus.n. timoris: ꝛ supabūdātia audacie: nō sunt idē: sed ꝯtrarie se hñt. Silr̄ dico de supabūdantiā timoris ꝛ defectu audacie: et pro tali ꝯtrarietate qñqꝫ dicunẜ esse idem ẜm modū loquendi

T.C.17. quō dicit pħs. 1. de ḡnatōe. Qđ corruptio vnius ꝯtrarij: est ḡnatio alterius: ꝛ ecōuerso cū tñ ẜm rei veritatē: due sint mutatōes: vna ab esse vnius elementi: ad nō esse eiusdez in actu: alia a nō esse alterius in actu ad suū esse in actu.

Consequenter queritur de tertio principali: ꝛ circa hoc queruntur quatuor. ¶ Primo vtruz in anima christi fuerit passio tristitie. ¶ Secundo vtrum in christo fuerit vna species tristitie tantū. ¶ Tertio vtrum passio timoris. ¶ Quarto vtrum passio ire. Questio I.

Qō. 1. Arg. ꝑ **Primo** ośñdo ꝙ ī aīa xp̄i nō fuit passio tristicie: qꝛ ẜm sapientē in Eccl. c. 3. In tristicia non est vtilitas: sed in aīa xp̄i: nulla fuit passio: nisi vtilis: ergo passio tristitie nō fuit in eo. ¶ Itez Isa. 24. ꝑdcm̄ fuit de xp̄o. Qđ non erit tristis neqꝫ turbulentus. ¶ Itez pħs. 3. topi. Eadez sunt magis eligenda sine tristitia q̄ꝫ cū tristitia. Sed xp̄s optime sciuit eligere. ergo magis voluit redimere genuz humanum sine tristitia q̄ꝫ cum tristitia.

Secūdo. Tertio. Capło. 3.

Contra de xp̄o dr̄ Math. 26. ꝙ cepit contristari: ꝛ mestus esse. ¶ Itē Luc. 19. de xp̄o dr̄ ꝙ videns ciuitatem fleuit super illam: sed fletus signum est tristitie. ergo videtur ꝙ fuerit tristis.

In oppm̄ Primo Secūdo.

Ad qōnē ẜm mētē propriam **Respondeo** ꝙ ī aīa xp̄i fuit passio tristitie. Sicut.n. ex ꝯiunctionis rei amate cū apprehensiōe eiusdez causaẜ in appetitu passio delectationis: sic ex ꝯiunctione rei odite cuz apprehensione eiusdē causaẜ in appetitu passio tristitie ꝛ ꝙ res de ꝓximo ꝛ certitudinaliter futura ꝯsideraẜ quasi iam pñs ꝓp euentus instantē ꝓpinquitatē ꝛ infallibilitatē: iđ non solū respectu rei odite: cū est pñs. Sed ēt respectu rei odite infallibilr̄ ꝛ de ꝓximo venture: est passio tristitie. Uñ ẜꝫ pħm in. 2. Rheto. Illi qui iam decapitanẜ nō timent videntes sibi necessitatē mortis iminere: sꝫ tristanẜ: ꝛ iđ qꝛ sensualitas aīe xp̄i mortē recusabat: vt inferius ośñdeẜ cuz apprehendit ipsam: vt de ꝓximo ꝛ infallibilr̄ venturā: cāta fuit in eius appetitu sensitiuo passio tristitie. Uñ iminente passione dixit: tristis est aīa mea vsqꝫ ad mortē. Alr̄ tñ fuit in eo tristitia q̄ꝫ in nobis. In nobis.n. frequēter cātur ꝯtra imperiūꝫ ꝑter imperiū rōnis. In xp̄o aūt nō fuit nisi ad imperiū rōnis: que impabat sensualitatē tristari moderate ẜm exigentiā sue nāe. ꝛ iđ in ipso nō fuit tristitia rōnez peruertens: neqꝫ conturbans: nec de necessitate.

Ad ꝑmū ꝛ scđm **Ad primum** ꝛ scđm ꝺdm ꝙ ille due auctēs intelligende sunt de tristitia: que est contra imperium rationis: ꝛ similiter dicendū est ad auctoritatem pħi sumptam de. 3. topi. Qō. II.

Qō. II. Ar. ꝑo **Secundo** querẜ vtꝝ fuerit in xp̄o vna spēs tristitie tm̄: ꝛ vr̄ ꝙ non: qꝛ in xp̄o fuit tristitia de ꝓprio malo pñti: ꝛ de pñti malo hoīum: sed tristitia de malo ꝓprio: ꝛ tristitia de malo alieno nō vr̄ esse eadem spēs tristitie. ergo in ipso nō fuit vna spēs tristitie tm̄. ¶ Itē ī ipso fuit misericordia: que ē tristitia de malo alieno: ꝛ acidia que est tristitia aggrauās. Ut.n. dr̄ Mar. 14. Cepit Iesus pauere: ꝛ tedere: cum ergo acidia ꝛ miseria sint diuerse species tristitie ẜm Damaẜ. lib. 2o. c. 17. In Christo non fuit vna species tristitie tantum.

Secūdo.

In oppm̄ Primo **Contra** ẜm Damaẜ vbi ꝓus. quatuor sunt spēs tristitie: acidia: achaos: inuidia: miseria. Sed in xp̄o nō fuit inuidia: neqꝫ acidia: qꝛ idem est qđ pigritia: neqꝫ achaos: qꝛ ẜꝫ Damaẜ ibidē. Achaos ē tristitia vocē auferēs. ḡ ī xp̄o nō fuit nisi illa spēs tristitie: q̄ ē miſia.

Quatuor tristitie species Achaos quid

Adqōnē ẜm mētē propriam **Respondeo** ꝙ quatuor ꝑdictaꝝ tristitiaꝝ in argumento ad pñs scđm: quas Damascenus spēs tristitie vocat extēdēdo forte nomen spēi ad ptes in mō: que sup totū nō addunt nisi dr̄iam accñtalem: seu applicationē ad mās diuersas qđ est accipe impꝓprie nō spēi. Una sola fuit in xp̄o. s. miseria que accipi pōt ꝛ pro habitu: ꝛ pro passiōe: vt ośñdeẜ in. 4. Acidia.n. cuz sit tristitia aggrauās: ꝛ achaos cū sit tristitia ita intēsa vt vocē auferat: sunt supabūdantie quedā tristitie. Supabūdantia aūt tristitie: nō fuit in xp̄o. Inuidia ēt cū sit tristitia de bono alieno inquātū apprehendiẜ vt malū ꝓprium: seu cā ꝓprij mali in xp̄o nō fuit: qꝛ illđ qđ xp̄s apprehendebat vt vere bonū alterius: non apprehendebat sub rōne: qua ꝓpriū malū. Si aūt apprehendebat aliquē hr̄e aliqđ tpale bonū nociuū aīe hñtis: illud xp̄s apprehendebat

hendebat:vt vere malum illuuare ideo respectu talis boni erat in xpo non inuidia:sed misericordia. Uerz aut tristitia de malo proprio z de malo pximi:sint diuerse species tristitie:vt aliquibus qz sic:qz aliam virtutem actiuz in specie hz malum pprium in mouendo appetitum sensitiuum qz maluz pximi. Alijs non improbabiliter videtur ?trium qz homo non tristatur de malo amici:nisi inquantum apprehendit vt aliquo modo pertinens ad bonum pprium. Unde pho.9.Ethi.c.2. Ut ad se ipsuz habet se studiosus: z ad amicum sic se hz.alter.n.ipse amicus est. Cum ergo xps: oes hoies diligere non erat in appetitu eius sensitiuo passio tristitie de malo eorum: nisi inquantum apprehendebatur vt aliquo modo pertinens ad ipsum mediante amato:z sm hoc patet.

Ad pmu Ad scdm **Respondeo** ad primum argumentum ad partem primam. ¶ Ad scdm dom qz qzuis in xpo fuerit tedium: non tedium prouenicus ex superabundantia tristitie ex tristitia moderata: z ad imperium rationis. Questio. IIII.

Q6. IIII Argu. p°. **Tertio** queritur: vtrum in aia xpi fuerit passio timoris z vr qz non prime. Jo.4. Perfecta charitas foras mittit timorez sed in aia xpi fuit perfecta charitas. ergo in ea

Secundo. Cap. 21. nullius fuit timor. ¶ Item sm phm.2. Topi. Idem est susceptibile ?triorum:sed timor z audacia sunt ?tria: sed non legitur qz in xpo fuerit audacia. ergo nec in eo fuit

Tertio. timor. ¶ Item timor est ex apprehensione futuri mali ardui:sed apprehensio sensitiua non est respectu mali futuri:qz sm phz.2.de aia. Apprehensiua sensitiua exterior

T.C.60. non apprehendit nisi in pntia sensibilium: z sm eundez

T.C.160 inferius eodem libro. Apprehensiua interior mouet post sensum in actu.ergo in appetitu sensitiuo xpi non potuit esse passio timoris. ¶ Item timor non est respectu mali

Quarto de pximo z infallibiliter imminentis:sed tristitia:vt visuz est in qone precedenti. Sed xps apprehendebat passionem suam:vt de pximo z infallibiliter iminente.ergo respectu passionis sue:non fuit in eo passio timoris:sed tri

Quinto. stitie tm. ¶ Item segnities impedit operationē:sed nulla passio fuit in xpo suam operationem impediens. Cuz ergo sm Damas.li.2.c.28. Segnities sit vna spes timoris videtur qz in christo non fuerit timoris passio.

In opp^m Primo **Contra.** Mar.14.dr de xpo qz pauere cepit z tedere. ¶ Item sm phm.3.Ethi.c.9. Terribilissimum est mors:ergo cum xps mortem futuraz apprehenderet:z timor sit respectu mali futuri terribilis sequitur quod in eo fuerit timor.

Ad qone sm mete propriam **Respondeo** qz i appetitu sensitiuo aie xpi fuit passio timoris ex apprehensione enim mali ardui non pntis: qd non est necium euentus de ppinquo:tn est posse qz non pot sine difficultate vitari:oritur in appetitu sensitiuo passio timoris.respectu.n. boni no est timor.nec respectu mali modici:qd quasi nullius est poderis:nec respectu mali pntis:sz respectu eius est tristitia:nec respectu mali:qd est necium euenire de ppinquo:qz illud apprehenditur per quandaz equiualentiam:quasi vt pntis:z ideo respectu eius est tristitia: vt in precedenti qone dictum est:nec respectu mali possibilis euenire:qd cum facillime pot vitari respectu et mali qd valde longe est:no est passio timoris: aut est modica. Unde sm phm.2.Rheto. Que valde longe sunt:non timentur:sciunt tn oes qz morient:sed qz non prope:nihil curant:supple nisi pp imaginationem magnitudinis mali. Magnitudo.n.mali z eius irremediabilitas si euenerit:si fortiter imaginentur recopensant qnqz euctus mali ppinquitatem in causando timore:qzuis aut xps per diuinam potentiam mortem potuisset euadere facilitet tn si fuisset humane relictus potentie:z sue naturali virtuti:illam nisi cum difficultate declinare non potuisset.

Placuit aut diuine voluntati:z etiam voluntati deliberatiue aie xpi:vt appetitus sensitiuus xpi sm suam naturam moderate moueretur:z ideo ex apprehensione mortis future:orta fuit i appetitu sensitiuo aie xpi passio timoris non contra imperium:nec preter imperiuz ronis:nec et de necessitate:quia christus si voluisset: se potuisset preseruare a passione timoris.

Ad primum in oppositum dom qz timor dupliciter pot accipi:vno modo pro habitu vitij ?trio fortitudini qd sm phm.3. Ethi.c.9.vocari pot timiditas. Alio modo pro passione timoris modificata. Primo modo loquitur beatus Jo. de timore in auctē preallegata. Ad pmu

¶ Ad scdm doz qz in xpo legit fuisse non factum audacie:qz nomen audacie accipitur pro excessu audendi:qui vitium est:sed factu fortitudinis passionem audacie modificantis:vt pz Jo.2. Cuz elecit vendentes z ementes oues z boues z columbas de templo. Ad scdm

¶ Ad tertiuz dom qz sensitiua interior.s.estimatiua per ea que cadunt sub sensu pot apprehendere aliquid futurum ppinquum tn:sicut videmus: qd pot apprehendere intentionem que no cecidit sub aliquo particulari sensu per ea que cadunt sub particulari sensu:qd pz in hoc: qz ouis apprehendit inimicitias in lupo qzuis eas nuqz apprehenderit per aliquē particularem sensum sm Auicen.6.nalium li.4.c.1. Uidemus etia formicas iminente pluuia portare granum in cauernam:in quo vr qz per extimatiuam apprehendunt pluuiam futuraz. Canis etiaz cum leuatur baculus timet pcussionez futuram z fugit. Uel pot dici qz appetitus sensibilis moueri pot ex apprehensione ronis mediante imaginatione:inquantum per actum ronis fit impressio imaginatione p virtu colligantiam nalem:z per hunc moduz:qn ro xpi puidebat lesionem sui corporis fiebat impressio lesiui i imaginatioe: et ex ?nti mouebat timore sensibilis appetitus. Ad 3^m

¶ Ad 4^m dom qd vt iam dictum est timor non fuit in xpo:nisi ad imperiu ronis. Na appetitus sensitiui est moueri post sensitiuam apprehensionem: z ideo vt in appetitu sensitiuo posset esse timoris passio ro imperabat sensitiue interiori:vt in apprehendendo passionē futuraz moueret:sicut fuisset mota relicta sue nali virtuti: z ideo in apprehendendo eaz:qnqz actu no imaginabat infallibilitatē futuritionis ipsius. Uel pot dici qz respectu mali futuri de propinquo iminentis infallibiliter:no per absolutaz necessitatem:sed per ipsiusmet hois voluntatē pot esse timor in appetitu sensitiuo. Unde in appetitu sensitiuo hois:qui firmiter vult secari pp aliquam vtilitatem oritur in appetitu sensitiuo timoris passio de futura secatione. Ad 4^m

¶ Ad quintum dom qz sm Damas.li.2.c.14. Sex sunt species timoris.s.segnities que est timor de arduo malo pene bone operationi annexo:pro quo operatio omittitur:z erubescentia:que est timor de ?uicio pro turpi actu cōmittēdo: z verecūdia que est timor vituperij p turpi actu iaz cōmisso. Et admiratio que timor ex imaginatiōe magni mali:cuius cām ille qui timet ?siderare non sufficit z stupor:qui est timor ex imaginatione mali insueti z agonia: que est timor infortunij:hoc est mali futuri:qd ho preuidere non pot:sed segnities z stupor videnf esse spēs superabundantie timoris. Si tn pprie loquendo spēs dici debent:qz vtrum sint spēs supabundantie timoris pprie vel citer vel partes in modo dubiuz est:qz in xpo non fuit aliqua timoris supabūdantia:ideo in xpo no fuit aliqd predictorum. Aliy aut quatuor timores psupponunt vel includunt defectus:qui in xpo esse non poterant.no.n.poterant cōmittere turpem actum: nec in ipso esse poterat insufficientia ?siderandi cām cuiuscūqz mali:qn ?rūcūqz magni qdcūqz etia futurū preuidebat. Unde alio modo accipit agonia Luc.22. Ubi dr de xpo qz factus in agōia plixius orabat qz hic. Ibi.n.accipit agonia p certamine Ad qntu Timoris spēs sex

mentis inquātū moꝛtē quā appetitus sensitiuus refugie/bat voluntas deliberatiua volebat. Qō IIII.

Qō. xxxi Argī.ꝓ°.

QUarto querit᷑:vtꝝ in aīa xp̄i fuerit pas/sio ire:ꝛ vr̄ ꝙ non ꝯm Augu.9. de ci.c.8. Perturbatio passionū a sapientibus ꝛ bonis ira regit᷑:vt malint eam nō hr̄e q̄ȝ vincere. Sed dicit Grego.li.5.moral᷑. parūȝ ante finem. Ira per zelum sapientes turbat. ergo cum xp̄s fuerit sapien/tissimus:ꝛ optimus maluit eam non habere q̄ȝ vincere.

Secūdo. T.L. ℂ Itē ira est appetitus doloris illius:qui ꝯtriatus est ira to.vnde dicit ph̄s.1. de aīa ꝙ ira est appetitus ꝯtrij dolo/ris. Sed xp̄ȝ nūq̄ȝ appetiuit doloꝛē illoꝝ:qui sibi iniuria bant᷑:imo pro ipsis rogabat pr̄em:vt eis dimitteret᷑ iniu

Tertio. ria:vt habet᷑ Luc.23.ergo in ipso nūq̄ȝ fuit ira. ℂ Item Damas᷑. li.2.c.15. Spēs ire sunt tres:ira que vocat᷑ fel:ꝛ mania ꝛ totus furoꝛ:ſȝ xp̄s nūq̄ȝ fuit felleus:nec mania/cus nec furiosus.ergo in chꝛisto nunq̄ȝ fuit ira.

In opp^m Primo Secūdo. CONtra in xp̄o fuit ira per zelum:vt patet Io.2. qn̄ eiecit vendentes ꝛ ementes de templo:et nūmularioꝝ effudit es ꝛ mensas subuertit. ℂ Iteȝ illud qḋ amonet᷑ hoībus tāq̄ȝ bonū in xp̄o fuit multo excellē tius q̄ȝ in alijs hoībus:sed irasci sine peccō suadet᷑ hoībuȝ vnde psal. Irascimini ꝛ nolite peccare. ergo in xp̄o fuit talis ira multo excellentius q̄ȝ in alijs hominibus.

Ad qōnē ꝯm mētē propriam Ira tri/pliciter accipitur RESpondeo ꝙ ira tripl̄r pōt accipi. Uno mo/do pro supabundantia ire que ꝯm ph̄m.4.Ethi.c.12.dr̄ iracūdia:ꝛ sic ira non fuit in xp̄o:ꝛ sic loquit᷑ de ira Greg. li.5.moral᷑. non multū longe an̄ finem. Cum dicit ꝙ per iram sapia perdit᷑:vt quid vel quo oꝛdine sit agendū oīo nesciat᷑:ꝛ cum dr̄ ibidē ꝙ per iram mansuetudo amittit᷑. Alio modo pro volūtate ven dicandi aliqḋ maleficiū:ꝛ sic ira est in appetitu intellecti uo:ꝛ sic fuit in xp̄o:inquātū hō ꝛ in sctis angelis est ꝛ in deo. ℂ Tertio mō pro quadā passione appetitus sensiti/ui insurgente ex apphensiōe illate iniurie:vt posis vin dicari q̄ȝuis cuȝ difficultate. Si.n.apphendat᷑ iniuria:vt non posis vindicari non insurgit nisi passio tristitie:si enim apphendat᷑ vt posis vindicari absq̄ȝ oī difficulta te non insurgit passio ire.ꝙ tunc talis vindicta nō appre hendit᷑ sub rōe ardui. Hoc tertio mō fuit passio in appe/titu sensitiuo aīe xp̄i:ex hoc ꝙ apphēdebat inferri deo iniuriam a peccōribus quātū in eis erat que iniuria posis erat vindicari cum difficultate tn̄ non ex pte dei:sed ex pte peccōꝝ rebelliū ꝛ difficiliū ad pnie susceptōeȝ:ꝛ ex pte nāe humane si suis nālibus relinqueret᷑:hic tn̄ passio in xp̄o nō fuit ꝯ imperiū rōnis:nec pter imperiū:nec de ne cessitate:sed ad ipiuȝ volūtatis ꝛ ꝯm oꝛdineȝ rōis recte.

Ad pm̄ū ADprimum dōm ꝙ q̄ȝuis ira per zeluȝ turbet hoīes sapientes alios a chꝛisto:tn̄ xp̄m nūq̄ȝ turbauit:ꝙ sicut dispensatiue scm̄ fuit:vt glīa aīe xp̄i in corpus:ꝛ sensualitatē nō redūdaret ita dispen/satiue scm̄ fuit:vt passio ptis sensitiue in nullo rōnē tur/bet. Uel pōt dici ꝙ in alijs hoībus a xp̄o:ita per zelū in aliquo turbat rōnē ad xp̄o pp debilitatē intellectus eoꝝ. In xp̄o aūt fuit semp intellectus foꝛtissimus ꝛ clarissim° ita ꝙ per passionē ptis sensitiue nullo mō obscurari po/

Ad scdm tuit vel turbari. ℂ Ad scdm dōm ꝙ q̄ȝuis xp̄s nō appe teret doloꝛē illoꝝ qui sibi iniuriabant᷑ sub rōne qua esset malū eoꝝ:bene tn̄ appetebat eoꝝ pniāȝ sub rōne qua eēt malū eoꝝ bene tn̄ appetebat eoꝝ punitionē sub rōe qua esset vindicatiua diuine iniurie. Uel pōt dici ꝙ q̄ȝuis ꝯȝ voluntatē deliberatiuā:non vellet eoꝝ doloꝛē absolute:tn̄ ꝯm appetitū sensitiuū:hoc appetebat sub rōe qua vin dicatiuus illate iniurie:ꝙ sicut dicit Damas᷑. lib.3.c.14. Diuina volūtas volebat ꝛ permittebat carni agere ꝛ pa

Ad 3^m ti ꝓpria. ℂ Ad tertiū dōȝ ꝙ ille tres spēs quas Damas᷑. ponit sunt spēs supabundantie ire:qḋ pȝ ꝙ distinguunt᷑ ꝯm ea que dant ire aliqḋ augmentū:qḋ qdem tripl̄r cō

uenit. vno mō ex facilitate ipsius motus:ꝛ talis supabun dantia ire vocat᷑ fel:ꝙ fel cito accendit᷑. Alio mō ex parte tristitie cāntis iram que diu in memoꝛia manet:ꝛ hec vo catur mania:ꝙ mania a manendo dr̄. Tertio mō ex pte nimietatis vindicte appetite:ꝛ hec vocat᷑ furoꝛ. Irascen tes iracūdia pꝛimo mō dicta ꝯm ph̄m.4.Ethi.c.12. Di/cunt᷑ acuti:qui irascunt᷑ iracūdia scdo mō dicta dicunt᷑ amari:qui irascunt᷑ iracūdia tertio mō dicta dicunt᷑ diffi ciles. Supabūdantia aūt ire nō fuit in xp̄o:ꝛ ideo nulla pdictaꝝ spēꝝ fuit in eo. ℂ Argumenta ad ptē aliā cōce/dant᷑ rōe ꝯclusiōis:q̄ȝuis ꝯm nō multū valeat rōe foꝛme.

COnsequenter queritur de q̄rto principali:ꝛ cir/ca hoc querunt᷑ quatuoꝛ. ℂ Primo vtrum in xp̄o fuerit aliq̄s ver° doloꝛ sēsibilis.s.i sensu ex teriori. ℂ Scdo vtrū ille doloꝛ ascēderit vsq̄ȝ ad supioꝛē portionem rationis. ℂ Tertio vtrū ille doloꝛ maioꝛ om nibus doloꝛibus fuerit. ℂ Quarto vtrū in eo fuerit ma ioꝛ doloꝛ cōpassionis q̄ȝ passionis. Qō. I.

PRimo ondo ꝙ in xp̄o non fuerit aliq̄s verus doloꝛ i sensu exteriori:ꝙ ꝯm Aug.14.de ci. dei.c.15. Doloꝛ est dissensio ab his rebus que nobis nolentibus accidunt: sed xp̄s lesionis coꝛpoꝛis sui non sustinuit nolens:ꝙ ꝯm Aug.10.de trini.c.13. Moꝛtuus est ꝙ voluit:ꝛ qn̄ voluit ꝛ q̄ō voluit. ergo xp̄s pro lesione coꝛpoꝛis sui nullū pe/ Qō.1. Ar.ꝓ°

nitus doloꝛem in sensu habuit. ℂ Item xp̄s semp vidit deuȝ pfectius q̄ȝ paulus in suo raptu:sed qn̄ paulus fuit raptus ad dei visionē non sentiebat ea que in suo coꝛpo/re gerebant᷑. Unde ꝯm ip̄m.2.Coꝛin.12. Nesciebat vtrū raptus fuisset in coꝛpoꝛe vel ex̄ coꝛpus. ergo multo foꝛ/tius xp̄s non sentiebat ictus:nec vulnera que suo coꝛpo/ri infligebant᷑. ℂ Iteȝ sensus est vis cognitiua nō appe titiua:sed omnis doloꝛ est in aliquo appetitu. ergo i chꝛi sto non fuit aliquis doloꝛ in sensu. Secūdo. Tertio.

COntra Isaie.63. Dicit᷑ de xp̄o vere doloꝛes meos ipse poꝛtauit. ℂ Item Damas᷑.lib.3.c.14. Diuina voluntas in xp̄o volebat:ꝛ pmittebat carni age re ꝛ pati ꝓpria. Sed ꝓpriū est carni:ꝙ incidit pati dolo rem in sensu. ergo cum coꝛpus chꝛisti clauis transfigeba/tur patiebatur doloꝛem in sensu. In opp^m. Primo Secūdo.

REspondeo ꝙ in xp̄o fuit verus doloꝛ in sen/su exteriori. Sicut.n.exteriori ap/pꝛehensione pn̄tie rei ꝯtriantis appetitui cātur in appeti tu tristicia:sic cuȝ sensus tactus apprehendit pn̄tiā rei tē peramēto coꝛpoꝛis ꝯtriantis que ꝯtrietas pōt dici lesio coꝛ poꝛis cāt᷑ in exteriori sensu.s.in sensu tactus verus doloꝛ cum ergo verbera pfoꝛationes:ꝛ extensio in cruce ꝯtriet᷑ tēpamento coꝛpoꝛis xp̄i:ꝛ hoc apprehēderet per sensum tactus veꝝ patiebat᷑ doloꝛē in sensu exteriori. Un̄ illi he/retici qui dixerunt chꝛistū non sensisse doloꝛȝ:sed quod videbatur sentire grauiter blasphemabant. Ad qōnē ꝯm mētē propriam

ADprimum in opp^m dōm ꝙ q̄ȝuis voluntate rōnis xp̄s vellet pati:tn̄ appetit° sensitiuus refugiebat coꝛpoꝛis passionē. ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ fuerit doloꝛ in sensu.q̄ȝuis.n. aliq̄s velit secari pp aliquā vtilitatē nihilominus tn̄ in sensu patit᷑ doloꝛem. Ad pm̄ū

ℂ Ad 2^m dōȝ ꝙ xp̄s simul erat viatoꝛ ꝛ cōpꝛehēsoꝛ:nec actus viatoꝛis:ipediebat i eo actū cōpꝛehēsoꝛis:nec actū cōpꝛehensoꝛis tollebat actū viatoꝛis:nō sic aūt de paulo:ꝛ vel alijs hoībus dici pōt. ℂ Ad 3^m dicūt aliq̄ ꝙ in eodē appetitu sensibilis est passio tristitie:ꝛ doloꝛ q dr̄ esse in sensu exteriori:ꝙ nō dr̄ esse in sensu exteriori:nisi sicut in cā ex eo ꝙ p apphēsionē sensus tactus:q ē sensus pticula ris cātur. Tristitia aūt cātur ex apphēsiōe iteriori. Sed ꝯ hoc aliq̄ arguūt sic:sicut apphensio rōis:nō mouet appe titū sensitiuū:nisi mediante apphēsiōe sensitiue iterioris. Sic sensus pticularis nō mouet interioꝛē appetitū sensi/tiuum Ad scdm Ad 3^m.

tiuũ:q dr̃ sensualitas:ꝛ distiguit̃ ĩcõcupiscibile ꝛ irascibi
le:nisi mediãte apphẽsiõe sensitiue iterioris:ꝛ ita ꝫ ꝓdciꝫ
rñsionẽ:vis dolor eẽt tristitia:qḋ falsũ ẽ:q2 tristitia ẽ qdã
spẽs doloris:nec magis posset dici dolor aliqs eẽ in sensu
exteriori q̃ tristitia:q2 ĩ nobis ois tristitia sensibilis q̃ oc/
tũ hꝫ ab iteriori icipit ĩ apphẽsiõe alicuius pticularis sen
sus p quã movet̃ appetit⁹ sensitiuus mediãte apphẽsiõe
sensitiue iterioris. ¶ Jḋ aliꝗ soluũt aliť ad argm̃ ꝙ sicut
sensus tactus:(q p totũ corpus diffusus est exceptis aliq
bus corpis ptib⁹ q̃ nõ sentiũt:ꝛ q maxie fũdat̃ ĩ corpis tẽ
T.C.48. pamẽto necio ad vitã:ita vt ꝫ phꝫ.3.de aia nõ possit cor
rũpi:qn aial corrũpat̃)apphẽdit q̃ tẽpamẽto corpis ꝯue
niũt:vel discõueniũt:ita appetit ꝯuẽiẽtia:ꝛ refugit discõ
ueniẽtia.vñ ĩ ipso iquãtũ ẽ refugiẽs corpis lesionẽ est ille
dolor sensibilis:q dr̃ eẽ ĩ sensu exteriori:nec mireris de hͦ
qḋ dcm̃ ẽ:q2 q̃cũqꝫ potẽtia apphẽsiua ĩ nobis nãlr suã ap
petit ꝑfectõeꝫ. ¶ Scḋo ꝯ h̃ sic ꝑt argui nõ ẽ eadẽ vi⁹ co
gnitiua ꝛ appetitiua q̃ nõ appetit:nisi post apphẽsionẽ:
cũ9uis glibet vis cognitiua nãlr suũ actũ appetat iquãtũ
ẽ scḋaria ꝑfectio ei⁹. Dico ḡ ꝙ dolor q dr̃ eẽ ĩ sensu tact⁹
est appetitiua pticulari sibi corrñdente que per oẽs ptes
corpis est diffusa:in qbus est sensus tactus. Qõ. II.

Qõ.II. Arg.p⁹ SEcundo q̃rit̃:vtrũ ille dolor:q fuit in
xp̃i sensu exteriori ascenderit
vsqꝫ ad supiorẽ portionẽ rõis:ꝛ vr̃ ꝙ nõ:q2 do
T.C.11. lor corpis nõ pueniẽ vsqꝫ ad aiã:nisi iquãtũ est
ꝯiũcta corpi:ꝫ ꝫ phꝫ.2.de aia. Intellect⁹ nulli⁹ ptis cor/
poris ẽ act⁹.ḡ dolor q fuit ĩ sensu xp̃i exteriori:nõ ascẽdit
Scḋo vsqꝫ ad aliquã portionẽ itellect⁹:nec supiorẽ:nec iferiorẽ.
¶ Jtẽ dolor ꝛ gaudiũ ꝯriant̃:ꝫ ꝯria nõ pñt simul eẽ in
Tertio eodẽ. Cũ ḡ aia xp̃i ꝫ portionẽ supiorẽ sp hẽret gaudiũ di
uine fruitiõis:nullus dolor ascẽdit vsqꝫ ad eã. ¶ Jtẽ qli/
bet tristitia quãlibet delectationẽ tollit:aut remittit ĩ eo
dẽ subiecto:q2 qlibet tristitia cuilibet delectatiõi opponit̃
aut ꝫ gen⁹:aut ꝫ spẽꝫ:ꝫ delectatio q̃ erat in supiori por
Quarto tiõe aie xp̃i:nõ fuit ĩ aliquo remissa. ḡ ĩ illa portiõe nulla
Cap. 12. fuit tristitia. ¶ Jtẽ ꝫ phꝫ.j.li.topi. Delectatiõi q̃ est ꝫm
Quinto. itellectũ nihil ẽ ꝯriũ. Sꝫ dolor ẽ ꝯrius dlectatiõi.ḡ nõ ꝑt
ascẽdere vsqꝫ ad itellectũ ꝫ aliquã eius portionẽ. ¶ Jtẽ
sicut grã oppõit̃ culpe:ita btitudo miserie. Sꝫ cũ grã nõ
põt eẽ mortalis culpa.ḡ nec cũ btitudine miseria. Cũꝫ ḡ
aia xp̃i ꝫm portione sui supiorẽ sp fuit btã ad ipsaꝫ ascen/
dere non potuit doloris misericordia.

In opp^m Primo CONTRA glosa sup illud v̄bũ psalmiste dcm̃ in psona
filij repleta est malis aia dicit nõ vitijs:sed
doloribus:qbus aia carni cõpatit̃:ꝛ paucis iterpositis se
quit̃:dolorib⁹ repleta fuit aia xp̃i:qḋ nõ eẽt veꝝ nisi ascẽ.
Scḋo. disset vsqꝫ ad supiorẽ eius portionẽ. ¶ Jtẽ ipose est pati
radicẽ:qn ꝛ rami patiant̃:sed eẽntia aie q̃ radix est tã su/
perioris portiõis q̃ꝫ iferioris patiebat̃:ꝛ q2 ꝫ Aug.14.de ci.
c.15. Caro per se ipsa sine anima dolere non potest. ergo
in passione christi.quelibet anime portio patiebatur.

Ad qõnẽ ꝫm mẽtẽ propriam Instituus vt natu ra ꝛ vt rõ RÑdeo ꝙ itellect⁹ põt ꝯsiderari vt nã ꝛ vt rõ. Pri
mo mõ ꝯsideraẗ p cõparationẽ ad nãꝫ aie ĩ q̃
est:ꝛ iquãtũ apphẽdẽs bonũ vel malũ absolute nãli istin
ctu. ¶ Scḋo mõ ꝯsideraẗ iquãtũ apphẽdẽs bonũ ꝛ ma
lũ in relatõe ad aliũ. Primo mõ ille dolor q fuit ĩ sensu xp̃i
exteriori attigebat istũ itellectũ noĩe itellect⁹ cõphẽdẽdo
totã ptẽ itellectiuã q̃ cõphẽdit itellectũ ꝛ volũtatẽ nõ i/
telligẽdo ꝙ ĩ pte itellectiua eẽt dolor sub rõe q̃ sensibilis
ꝫ tristitia ꝓ dolore in exteriori sensu:q2 absolute nãli apph
ẽsiõe apphẽd.bat vt malus:ꝛ iḋ ipꝫ volũtas nãlr refu/
giebat. ¶ Scḋo mõ itellect⁹ ꝑt ꝯsiderari duplr:vno mõ
iquãtũ ꝯsiderat bonũ ꝛ malũ in cõpatõe ad cãs iferiores
ꝛ sic hꝫ rõnẽ iferioris portõis. Alio mõ iquãtũ ꝯsiderat bo/
nũ ꝛ malũ in cõpatiõe ad cãꝫ supiorẽ q̃ est volũtas dei:ꝛ
ẽt iquãtũ supiorẽ cãꝫ cõtẽplabaẗ ꝫ se:ꝛ sic hꝫ rõnẽ supio
ris portõis. Primo mõ erat tristitia in volũtate xp̃i pro sui
corpis passiõe:q2 inquãtũ apprehendebaẗ in cõparione
ad patientis inocentiã:ꝛ inquãtũ illã inferentes faciebãt
ꝯ rõnẽ rectaꝫ volũtati displicebat:ꝛ ita pꝫ ꝙ in inferiori
portõe ptis intellectiue fuit tristitia ꝓ corpis passione:ꝛ et
inquãtũ ꝯsideraẗ vt nã:ꝛ inquãtũ ꝯsideraẗ:vt rõ. Scḋo
aũt mõ in pte intellectiua aie xp̃i nulla penitus fuit tristi
tia:q2 iquãtũ itellectus apphendebat corpis sui passionẽ
vt diuine placitã volũtati ad redimẽdũ genus humanũ
sic volũtas xp̃i de sui corpis passiõe gaudebat inquãtũ ẽt
ipsaꝫ volũtatẽ dei ꝫ se ꝯtẽplabaẗ aia xp̃i: planũ est ꝙ nõ
tristabat̃:sed in sũmo suauitate fruebat̃:ꝛ sic pꝫ ꝙ in supe
riori portõe aie xp̃i ꝛ si ꝓ sui corpis passiõe fuerit tristitia
inquãtũ ꝯsiderabat̃ vt nã: nõ tñ inquãtũ ꝯsideraẗ vt rõ.

AD PRIMUM in opp^m cũ dr̃ ꝙ intellectus nul/ Ad p̄mũ
lius ptis corpis est actus ꝛc̃.dcm̃
ꝙ ꝓ tãto hoc dr̃:q2 eius opatio nõ exerceẗ mediante ali/
quo organo corporeo:ipse tñ intellectus in eẽntia aie ra/
dicat̃:ꝛ sic cũ aia ꝫm suã eẽntiã sit corpis forma: redũdãt
ad ipꝫm intellectũ corpis passiões noĩe intellectus intelli
gendo totã ptẽ intellectiuã. ¶ Ad scḋꝫ cũ dr̃ ꝙ ꝯria nõ Ad scḋm
pñt simul esse in eodẽ ꝛc̃. dico ꝙ ꝯria q̃ nõ specificant̃ ex
sui cõpatõe ad aliud cuiusmodi sunt albedo ꝛ nigredo:ꝛ
silia nõ pñt simul esse in eodẽ ꝫm eandẽ partẽ. Sed ꝯria
que specificant̃ ex sui cõpatõe ad aliud cuiusmodi sũt tri
stitia ꝛ gaudiũ que specificant̃ ex sui cõpatiõe ad obiecta
pñt esse in eodẽ ꝫm rem diuerso tñ quãtũ ad rõnes:ꝛ cõ
paratiões diuersas.vñ in eadeꝫ potentia aia xp̃i ꝫm rem
potuit esse gaudiũ in cõpatõe ad supiorẽ cãm:ꝛ in cõpa/
tione ad corpis passionẽ inquãtũ cõprehendebaẗ vt di/
uine placita volũtati:ꝛ in eadẽ potentia potuit esse tristi
tia inquãtũ cõpabat̃ ad suã radicẽ.s.aie essentiã:ꝛ p cõpa
tionẽ ad ipsam passionẽ inquãtũ apprehendebaẗ vt ꝯria
bono nãe patientis ꝛ in corpatiõe ad patientis inocẽtiã.
Uel põt dici ꝙ tristitia q̃ nõ fuit ĩ supiori portiõe aie xp̃i:
nõ ꝯriabaẗ gaudio in eadẽ portõe ex hoc:q2 gaudiũ ꝙ ĩ ea
erat ex dei ꝯtẽplatiõe ꝛ ꝓdicta tristitia nõ erant de eodẽ.
Predicta ẽt tristitia erat mã gaudij: qḋ erat in superiori
portõe:ex hoc ꝙ ꝓdictã tristitiã apprehẽdebat: vt placi/
taꝫ volũtati diuine:ꝛ iḋ nõ ꝯriebat̃:sicut nec tristitia qua
tristaẗ penitens pro pctis suis:ꝛ gaudiũ qḋ hꝫ de illa tri/
stitia:pp hoc ꝙ illa tristitia mã ẽ illius gaudij. ¶ Ad ter Ad 3^m
tium cum dr̃ ꝙ qlibet tristitia quãlibet delectationẽ tol
lit aut remittit ꝛc̃. põt dici ꝙ hec ꝓpõ hꝫ plures istãtias
vna est vt volunt qdam:qñ hñt ꝯñtiam adinuiceꝫ:vt de
lectatio de bono:ꝛ tristitia ď opposito malo. Alia qñ vnũ
est mã alterius: vt tristitia de pctis mã gaudij. Quanto
enim penitens magis de suis pctis tristatur tanto magis
gaudet de tali tristitia. ¶ Alia est instantia qñ tristitia:ꝛ et
delectatio non ꝯriant̃ neqꝫ ꝫm spẽm:neqꝫ ꝫm genus:ꝫm
queꝫ modũ se hñt gaudiũ fruitionis:ꝛ tristitia de passio/
ne. In nullo.n.eodeꝫ genere esse videntur. Sed qcqd sit
de duabus scḋis instantijs. Prima tñ non vr̃ valere:mi/
nus.n.gaudet hõ de pñtia boni cuꝫ tristitia de presentia
mali oppositi q̃ꝫ si non adesset tristitia. ¶ Aliꝗ vr̃ dcm̃
ad argumentũ ꝙ sicut per diuinam potentiam dispensa
tiue factum est vt delectatio fruitionis non redundaret
in potentias inferiores:ne ab eis passibilitas: ꝛ tristitia
tolleretur:ita per diuinam potentiam dispensatiue factũ
est vt tristitia sensualitatis:ꝛ inferioris portionis ad por/
tioneꝫ superiorem sub ratione:qua portio superior est nõ
redundaret. Aliter.n. non potuissent esse simul tristitia:
ꝛ gaudium fruitionis. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ mi Ad 4^m
nor est falsa.non eniꝫ ois tristitia omni delectationi ꝯtra
riatur:vt ostẽsuꝫ est:ꝛ cũ9uis non sit necesse plus dicere ad
solutionem argumenti tñ ad intellectum maioris propo
sitionis. Sciendum ꝙ delectationi que est in intellectu:
cuius ipsa ꝯtẽplatio est obiectũ:vt cũ qs delectaẗ de ipsa
ꝯtemplatione:nihil est ꝯriuꝫ per se:q2 tristitia que per se

Contrarioꝝ speculatiões nō sūt cōtrarie

ꝫriatur delectationi est de obiecto ꝫrio: speculationi aūt intellectus nihil est ꝫrium: ꝗuis.n. calidum ⁊ frigidum sint ꝫria: nō tñ pōt dici ꝙ speculatio calidi ⁊ frigidi ꝫtrarient. delectationi aūt que est ſm intellectū: cuius ipse cōtemplatio non est obiectū: ſed cā vt cum quis delectatur de re ꝫtemplata: tñ est tristicia ꝫria. Unde delectatōi que est de bono ꝫtemplato ꝫriaſ tristitia que est de malo opposito bono ꝫtēplato.

Ad qntū

℄ Ad 5ᵐ dōm ꝙ nō tñ opponiſ miseria glīe ꝗ̃tū mortalis culpa grē: qꝛ culpa mortalis a deo separat grā ꝫiungit. Unde nec pōt deus facere ꝙ aliquis simul sit cum mortali culpa: ⁊ cum grā gratū faciente: potuit tñ facere vt simul esset in xp̄o miseria: ſed ꝙ accipiſ ꝑ penalitate: ⁊ gloria ſm cōparationes ⁊ rōnes diuersas: sicut facit vt simul idem esset: ⁊ cōprehensor ⁊ viator. ℄ Argumenta ad ptez aliā nō plus ꝫcludunt: nisi ꝙ tristitia fuerit i supiori portōe sub rōe q̄ nā est. Qō. III.

Qō. III.
Arg. p°

TErtio queriſ vtruȝ dolor ille qui fuit in xp̄o fuerit maior oībus doloribus ⁊ vr ꝙ non innocentia patientis minuit pene dolorē. Unde pueri decedentes cum solo pctō originali: qꝛ nullū actuale pctm̄ cōmiserunt nulluȝ dolorem sentiāt ex amissione visionis diuine: ſed xp̄s fuit innocētissimus. ergo aut nō sentijt dolorē aut modicū sentijt.

Secūdo.

℄ Item quanto bonū qđ amittiſ est preciosius: tanto maior est dolor de amissione: ſed deus quem penitētes videt se amisisse per mortale pctm̄ est bonū preciosissimū. ergo maior est dolor vere penitētis ꝗ̃ ille dolor quē xp̄s in passione sustinuit.

Tertio.

℄ Item quantū premiuȝ expectaſ maius tanto minor est dolor passionis. vnde glosa super illud psalmi: ſm multitudineȝ dolorū meoꝝ. ⁊c. per hoc salubres esse cogitationes significat: vt cum eternas retributiones cogitaret mala tpalia despiceret. Sed per passionez xp̄s merebaſ nomen qđ est sup oē nomen. Unde ad philip. 2. dr: qꝛ pp hoc deus illum exaltauit ⁊ donauit illi nomen: quod est super omne nomen. ergo videtur ꝙ in eo dolor passionis fuit minimus.

In oppᵐ
Primo
Secūdo.

Contra trenoꝝ in psona xp̄i dr. O vos oēs qui trāsitis per viam attendite ⁊ videte: si est dolor sicut dolor meus: quasi dicat non. ℄ Item ſm phm 3. Ethi. c. 11. Quanto homo est virtuosior: tanto in morte magis tristaſ: qꝛ tali maxime viuere dignū: ⁊ iste maximis bonis priuaſ sciens triste aūt hoc: ſed xp̄s fuit virtuosissimus: ⁊ maxime fuit dignū ipm viuere. ergo in sustinendo mortis passionē: fuit maximus dolor in eo.

Ad qōnē ſm mētē propriam
Triplex fuit dolor in xp̄o

Respondeo ꝙ loquendo de dolore gnālr dicto in xp̄o fuit triplex dolor vnus in sensu exteriori: alius i sensitiuo appetitu interioris q ſpāli noie tristitia dȝ dici. Alius in portōe ptis intellectiue taȝ inferiori ꝗ̃ supiori: ſed inferiori vt est nā ⁊ iferior portio in supiori vero vt est nā tñ: ⁊ quilibet predictoꝝ dolorum ꝗuis nō fuerit maximus simplr. Cum dolor damnatoꝝ sit maior tñ maximus fuit inter oēs dolores huius vite. Primus fuit maximus in gnē suo: tū pp vehemētissimū sensum lesionis corporis: qꝛ pp magnā equalitatē ⁊ nobilitatez cōplexionis sensus tactus fuit in eo viuacissimus: tum qꝛ patiebaſ in locis maxime sensibilibus. s. in manibus ⁊ pedibus: vbi est magna neruorum abundantia: in quibus viget maxime sensus tactus: tum pp doloris vniuersalitatem: qꝛ passus fuit per totum corpus: si consideremus eius in cruce grauem extensionem: ⁊ eā que precesserat verberationez. ℄ Scdo etiā dolor in genere suo fuit maximus: tuȝ qꝛ apprehendebat se mori pro inimicis ⁊ ingratis: tuȝ qꝛ apprehendebat ꝙ eius crucifixores illā passionem sibi iniuriosissime inferebant.

A. L. iniuste

Plus. n. tristatur homo de passione iniuste sibi illata ꝗ̃ de illa que iuste infligitur. ℄ Tertius etiam dolor qui dr dolor compassionis in genere suo fuit maximus: ⁊ maior predictis duobus doloribus: vt in sequenti qōne declarabiſ. Tamen aūt predicti dolores vnā cām intensionis habuerunt priuatiuam: vt multi dicunt. s. qꝛ a portione superiori vires inferiores non recipiebant mitigationē aliquā q̄ in alijs sanctis alleuiabat dolores vtriuȝ inferioꝝ: qđ diuina dispensatione factum est: qꝛ enim venerat xp̄s ad curandū oēs dolores nr̄os intentissimū voluit assumere dolorez.

Ad pᵐ.

Ad primum in oppositum dicenduȝ ꝙ maior est falsa: imo magis intensiue tristatur homo ⁊ irascitur: si se apprehendat iniuste pati ꝗ̃ si iuste: ꝗuis de tot malis non tristetur: qꝛ qui iuste patitur tristatur: ⁊ de passione: ⁊ de malo per qđ meruit passionem. Ratio autem quare pueri decedentes cum solo pctō originali non sentiunt dolorem pro carentia visionis dei: non est eorum innocentia: qꝛ bene sciunt ꝙ iuste carent illa visione: ſed qꝛ vident ꝙ non est eis proportionata: nec habuerunt vnꝗ̃ in se pro quo eam habere deberent: ⁊ ꝑpter rōnem dictam li. 2.

Ad scdm

℄ Ad scdm dōm ꝙ dolor penitentis non est tantus quantus fuit dolor xp̄i tum qꝛ mitigatur ex spe venie: tum qꝛ ꝗuis maius sit illud bonuȝ: qđ amittitur per pctm̄ ꝗ̃ corporalis vita xp̄i non tñ ita vehementer: nec viuaciter apprehendit penitens suam lesionem: sicut xp̄s lesionem corporis sui: dolor aūt non tm̄ pensatur ſm lesionem ꝗ̃ ſm lesionis apprehensionem viuacem.

Ad 3ᵐ

℄ Ad tertium iam patet solutio: quia consolatio que erat in superiori portione: non redundabat in vires inferiores propter rationem ante dictam. Questio. IIII.

Qō. IIII
Ar. p°

QUarto queritur ⁊ vtrum in xp̄o fuerit maior dolor compassionis ꝗ̃ passionis: ⁊ vr ꝙ non. Doloris enim exterioris sunt fortiores effectus ꝗ̃ interioris. Facilius enim homo moritur ꝑpter dolores exteriores ꝗ̃ interiores. Sed in xp̄o dolor passionis fuit dolor exterior: ⁊ dolor compassionis: dolor interior. Cum ergo ex magnitudine effectus: cognoscatur magnitudo cause videtur ꝙ maior fuerit in xp̄o dolor passionis ꝗ̃ compassionis.

Secūdo.

℄ Itez dolor exterior prouenit ex reali coniunctione mali ꝫrij bone consistentie corporis: dolor interior ex similitudine ꝫtrarij apprehēsa: ſed res fortius mouet ꝗ̃ eius similitudo. ergo fortior est dolor exterior ꝗ̃ iterior. dolor autē passionis in xp̄o fuit dolor exterior.

Tertio

℄ Item quanto appetitus est fortior tanto minus dolet ex eadē cā: qꝛ tanto minus patitur: ⁊ dolor est passio: ſed appetitus iterior est fortior ꝗ̃ exterior. g̃ min⁹ dolet ex eadē cā.

In oppᵐ.
Primo

Contra duorum dolorum ille est minor: quem homo eligit: vt alterum fugiat. Sed homines quandoꝗ̃ vt fugiant tristitiā: que est dolor interior voluntarie subeunt dolorem exteriorez: ita ꝙ quandoꝗ̃ se interficiūt. ergo maior est dolor interior ꝗ̃ exterior. Sȝ vt iam dictum est dolor compassionis in christo fuit dolor interior: ⁊ dolor passionis exterior.

Adqōnē ſm mētē propriam

Respondeo ꝙ omnis dolor est in aliquo appetitu: ⁊ ex aliqua apprehensione mali coniuncti seu presentis seu causatur ex malo cōiuncto seu presenti apprehenso: ⁊ quia differentia rerum attenditur penes suas causas: dico ꝙ ad videnduȝ differentiā inter dolorem interiorem ⁊ exteriorē respicere debemus ad causas vtriusꝗ̃ doloris: dico ergo ꝙ differunt penes apprehensionem: quia dolor exterior est post apprehensionem particularis sensus maxime tactus: ita ꝙ hec apprehēsio: etiā si nulla alia adesset posset sufficere ad cāndū exteriorem.

Penes qđ differt dolor exterior ab interiori

Dolor interior post apprehensionez mali presentis interiorem: siue illa apprehensio fit per imaginationē vel per rōnē vel per vtrāꝗ̃: ⁊ talis apprehensio posset sufficere ad cāndū dolorē: non assistente apprehēsione ꝑ aliquē pticularē sensuȝ. Differunt ēt penes appetitus in qbuȝ est dolor: qꝛ dolor interior: qui ſpāli noie dr tristitia est in appetitu interiori voluntario seu sensitiuo vel in vtroꝗ̃

vel in vtroq3. Dolor exterior est in appetitu: qui dr exte-
rior: eo q̄ imediate mouet post exteriorē apprehensionē
maxime sensus tactus: et hic appetitus est diffusus p oēs
ptes corporis: in qbus est sensus tactus: et q̄ oporteat ta
lem appetitū ponere p3: q2 non pōt esse dolor: nisi in ali-
quo appetitu: et appetitus sensitiuus interior non mouet
nālr et de lege cōi: nisi post apprehensionē interiorez. Et
nos experimur q̄ si incidat membrū priuos est sibi dura-
tione vel ordine nāe sensus doloris q̄3 illa lesio apprehē-
datur per aliquā apprehensionē interiorē. Differūt etiā3
qñq3 isti duo dolores penes ipm malū pñs: qd apprehen
sum causat dolorē: et qñq3 nō: q2 qñq3 sūt respectu diuer-
sor malor: et qñq3 sūt de eodē malo. Aliqd. n. pōt appre-
hendi: vt 2riu3 appetitui interiori: qd nullus pticularis
sensus apprehendit: vt 2riū appetitui exteriori: et aliquid
pōt apprehendi per pticularē sensum: tñq3 2riu3 appeti-
tui exteriori: qd non apprehendit iteriori apprehensiōe:
tñq3 2riū appetitui interiori: et cu3 illud per rōnē appre-
hendit esse tam vtile et honestū hoi: vt tam vehementer
voluntati placeat q̄ pticipatio huius placentie: tam effi
caciter imprimat appetitui sensitiuo interiori: qui est sua-
sibilis a rōne: q̄ et illi malo non repugnet: aut q̄ ita par
repugnet q̄ sit quasi nullius ponderis. Qñq3 et sunt de
eodē malo: q2 qcqd apprehendit apprehensione exterio
ri: apprehendi pōt apprehensione interiori: sed non ecō-
uerso. Quicqd et repugnat appetitui exteriori: repugna
re pōt interiori: sed non econuerso. Vñ dolor interior est
vniuersalior q̄3 exterior. Cu3 ergo querit quis pdictoru3
dolor maior est: dico q̄ si sint de diuersis malis: malū qd
est cā doloris interioris: intantū pōt excedere illud malū
qd est causa doloris exterioris q̄ maior est dolor interior
q̄3 exterior. Qñq3 malū causans dolorē exteriorē i pōt cē
tam magnū: et malū causans dolorē interiorē ta3 pūū qd
maior est dolor exterior q̄3 interior. Si aūt sint de eodem
malo: tūc dico q̄ nālr et de lege cōi: maior est oibus pen-
satis dolor interior q̄3 exterior: et qvluacior est: et pfectior
apprehensio interior q̄3 exterior: et appetitus sensitiuus
interior magis refugit sibi 2riu3 q̄3 appetitus sensitiuus
exterior: q2 et fortius amat bonū: cui 2riat malū causans
dolorē q̄3 appetit⁹ exterior: quāto autē 2rietas mali ad
appetitū: est fortior et apprehēsio illius 2rietatis pfectior:
tanto est dolor maior. Cu3 ergo de eodē malo dolet appe
titus exterior et interior maior est dolor: inquātū est in ap
petitu interiori q̄3 inquantū est exteriori: q̄3uis maior sit
vterq3 dolor simul q̄3 si esset in interiori appetitu tantū.
Cu3 ergo in xpo dolor passionis fuerit dolor exterior: et
dolor cōpassionis fuerit dolor interior: et fuerit de maiori
malo q̄3 dolor exterior: q2 fuit pro pctis nr̄is i que 2riant
vite grē: quā nobis plus diligebat q̄3 vitam vita3 corpo-
ris sui: qd p3 ex hoc: q2 ista3 dedit: vt vitā grē non hñti-
bus redderet: et in hñtibus 2seruaret: et augeret maior in
eo fuit dolor cōpassionis q̄3 passionis. Et hoc pulcherri
me expressit qdam in quoda3 dictamine dicens in psona
xpi: hō vide qd pro te patior ad te clamo: qui pro te mo-
rior: vide penas qbus afficior: vide clamos qbus 2fodior:
cum sit tantus dolor exterior: interior tamen planctus est
grauior causa ingratum dum te experior.

Ad pm **Ad primum** in oppositu3 dōm q̄ rō quare hō
facilius morit pp dolorē exterio-
rem q̄3 interiorē: non est: q2 ille dolor sit maior q̄3 iste: sed
q2 illud qd solet cāre dolorē exteriorē est corruptiuu3 in
pte vel i toto harmonie corporalis: que necīa est ad vitā
et ad apprehensionē tactus: et q2 sensus exterior et appeti-
tus ppruis sibi corrñdens: magis sunt māles q̄3 virtus
apprehensiua: et appetitus interiores. Ad scdm dōm
q̄ dolor interior nō est de silitudine mali apprehēsa: sed
de malo per silitudinē apprehenso: qd qdem malū i tan-
to pfectius apprehendit per aliquā silitudinez quāto ce-

[left margin:] Cur exterior dolor causat potius mortem q̄3 interior

Ad scdm

teris paribus illa silitudo est i materialior: et magis abstra
cta. Ad tertiū dōm q̄ si appetitus sensitiuus est potē- Ad 3m
tia pure passiua: vt multi pbabilr dicunt: tanto d3 iudi-
cari nobilior ceteris paribus: quāto est passibilior a pro-
portionato sibi obiecto: q2 sicut ad nobilitatez actiue po-
tentie ptinet facilr et fortiter transmutare patiens: ita ad
nobilitatē potentie pure passiue ptinet: vt sit facilr et for
titer transmutabilis ab agente. Ad nobilitatē. n. passiui:
inquātū passiuū est ptinet vt sit facilr obediens pportio
nato agenti: si aūt appetitus sensitiuus est ptim actiuus
et ptim passiuus: qd vr Cōmen. sentire de sensu vbi super Cō. 60.
ꝑm de aīa: pōit sensum agentē: tunc pōt dici q̄ quāto ap
petitus est fortior: tanto respectu sui obiecti causat fortio
rez motū in se ipso: qui est ab ipso i rōne sui actiui: et est in
ipso rōne sui passiui: vñ volūtas fortius dolet: vel gaudet
q̄3 appetitus sensitiuus iterior: et appetitus sensitiuus in-
terior q̄3 appetitus sensitiuus exterior: proprie tamen lo-
quendo: non debet dici gaudium esse in appetitu sensiti
uo exteriori sed delectatio.

Circa lrām [Non caro sentit: s3 aīa]
ad hmōi intelligentiam
notandū q̄ ꝑm Auicen. 6. nāliuum li. 4. c. vlti.
Quedā que sūt ipsius 2iuncti: dicunt esse aīe:
q2 pncipalr sunt per aīam: q̄3uis expleant per corpus: vt
sentire: et silia quedā dicunt esse corporis: q2 pncipalr sūt
per corpus q̄3uis ptingant vsq3 ad aīam: sicut somnus: et
silia: et iō dicimus q̄ ira tristitia timor gaudiu3: que sunt
passiones appetitus sensitiui: sunt passiones aīe: q2 q̄3uis
ꝑm pħm. 1. de aīa sint ipsius 2iuncti: sunt tñ pncipaliter T.C. 64
per aīa3 organo corporis mediante: quedā nō per corpus
imo et sine corpore sentit: huic vr 2sentire Cassi. li. de aīa
dicens de aīa q̄ viuit in se post huius seculi amissionē vi
det audit tangit ac reliqs sensibus efficacius valet. Con
trariū vr sentire pħs. 1. de aīa. Rñdeo: sentire ipsi⁹ aīe T.C. 64
separate: et sūū sentire per corpus nō dicunt vniuoce: sic Alaz sen
dico de timore et alijs passionibus: et sic p3 quō cōcordari tire post
debeant auctes pdicte. [Suscepit. n. nrām vetustatē] per sepatione
vetustatē itelligens penalitatē: q2 nō fuit in hoie: qñ pri-
mo nouiter fuit factus: vñ in pmis parentibus: non fuit
qñ pmo facti sunt. [Nō. n. assumpsit ignorantiā aliquā]
Contra Damas. li. 3. c. 20. dicit q̄ ignorantem assum- Dubium
psit naturam. Responsio q̄ ignorantiam non assum litterale
psit cuius rō supius dicta est Di. 14. et sufficienter pbatū
est in hoc qd ostsum est: aīa3 eius habuisse scia3 oiu3 pre
teritor pñtiū et futuror et multor fieri possibiliū q̄ nūq3
fient. Dōm ergo ad auctē Dam. q̄ loquit de nā: prout
in alijs pueris est: nō de illa pticulari natura: que in ipso
erat. Vel intelligenda est auctoritas ꝑm apparentiā non
ꝑm exñtiez. Vel pōt dici q̄ hoc intelligitur de illa na
tura humana: si relinqueretur naturalibus suis. sic. n. nō
haberet futurorum contingentium certam cognitionez. Rñsio
[Ut homo habuit tristitiā: quā in eo suscepit affectu] i.
ꝑm naturā mihi cōez: et p dilectione quā habuit ad me.
[Doleo igitur domine Iesu vulnera mea non tua] i. pro
vulneribus peccatorum meorum non tuorum. Unde in
persona christi dicit ps. Que non rapui: tunc ex solue-
bam. glo. Non peccaui: et penas dedi. [Nos ita dicimus
hominem passibilem a dei filio susceptum.] Hominem
idest naturā hominis. [Aliter contristatur quis per pro-
passionem: aliter per passionem.] Hic notandu3 q̄ quia
passio importat immutationem patientis: et ideo non di
citur imutari simpliciter: quando illud: quod in ea prin-
cipale est: remanet imutatum: ideo simpliciter loquendo
quando ratio non mutatur per passionem a sui equitate
non dicitur proprie passio: sed propassio quasi passio i nō
attingens vsq3 ad rōnis imutationem: hoc modo passio
fuit in xpo. [Afferent qdem hec impetū passionis: nō iā
passionis dolorē inferent.] Nō. i. passionis: que obnubilat

rationez.⌊ Ac vero si dñici corporis solum ista natura fit: vt serat i hũidis ⁊ sistat i liqdis:⁊ structa trãscurrat ⁊c.⌋ Hic sciendũ q hec non dr fuisse natura illius corporis: qr hoc sibi ꝯueniret virtute corporea:sʒ qr sibi ꝯueniebat virtute diuina natura illius corporisʒ vnita.⌊ Nõ hñs nãz ad dolendũ⌋.Hic nãm ad dolendũ notat necessitatẽ dolendi a nã ꝯctã non voluntarie assumptã. Unde ex pdicto verbo ꝯcludi non põt q dolor eius fuerit miraculosus.⌊ Quã ergo infirmitatẽ dñatam huius corporis credis:cuius tantã habuit nãm virtutez.⌋ Hic infirmitatez dominatam vocat que ex necessitate est ꝯcta non voluntarie assumpta:nec voluntati subiecta⌋. Producens hoc aurẽ manus clauũ dolent⌋ hic itendit negare dolorẽ passionis que obnubilat rõnẽ non dolorẽ pro passionis. Nõ tñ vitiose infirmitatis nr̃e erat forma in corpore per istã sicut magr̃ exponit põt saluari gcqd Hyla. in hoc caplo vr̃ appareter dixisse minus bñ.per hoc.n. vr̃ non intendisse excludere a xp̃o dolorẽ:sed passionẽ obnubilantem intellectũ ⁊ meritũ patiendi:⁊ ꝯctã necessitatẽ:lʒ aliqui dicant Hylariũ verba pdicta retractasse:⁊ librũ vbi retractauit inspexisse. ⌊Nõ ergo sibi tristia est⌋:qd sic itelligendũ est q sibi tristis fuit tristitia nãli:sed alijs tristitia rõnis inferioris:prout per rationem intelligimus partez aie intellectiuam que cõprehendit voluntatẽ ⁊ rõnem.

A.L. scripsisse

¶ An in christo fuerit necessitas patiendi ⁊ moriendi que est defectus generalis.

Di.XV. Distin. XVI.

Qõ mortalitas ante peccatum non fuit in nomine defectus

HIc oritur questio ex predictis ducens originem. Dictũ est.n.supra q xp̃s in se nr̃os defectus suscepit : preter pctm̃. Est aũt hois qdam generalis defectus:qui pctm̃ non est.s.necessitas patiendi vel moriendi. Unde corpus nr̃m non tm̃ mortale: sed ẽt mortuũ dr̃ qr non tm̃ aptitudinẽ moriendi sed ẽt necessitatẽ hʒ. Idõ querir̃ vtrũ necessitas talis in xp̃i carne fuerit? De aptitudine.n. moriendi q in eo fuerit ambiguũ non est: que ẽt ante pctm̃ in hoie fuit:qñ aliqs in eo nõ fuit defect⁹ nec ergo mortalitas illa tunc in eo fuit defectus:qr nature ei erat. Unde ẽt qdam talem mortalitatẽ in nobis non esse defectũ non improbe tradunt:sed necessitatez moriendi vel patiendi que ẽt mortalitas dr̃ vel passibilitas. Dr̃.n.hõ nunc passibilis vel mortalis : nõ mõ pp egritudinẽ:sed etiã pp necessitatẽ. Sed nũquid hic defectus fuit in xp̃i carne? Ala quoque eius cũ passibilis extiterit añ mortẽ : nũqd necessitatez patiendi habuit? Si.n.necessitas patiendi vel moriendi fuit in xp̃o:nõ vr̃ sola voluntate miserationis defectus nr̃os accepisse. Ad qõ dici põt:xp̃m voluntate non necessitate sue nature hos defectus sicut alios suscepisse.s.necessitatẽ patiendi in ala: simul aũt patiẽdi ⁊ moriẽdi in carne. Uerũ hanc necessitatem non habuit ex necessitate sue ꝯditõis:qr a pctõ imunis:sed ex sola voluntate accepit:de nr̃a infirmitate ponẽs tabernaculũ suũ in sole .s. sub tpali mutabilitate ⁊ labore . Unde sup eplam ad hebreos auctoritas dicit:qr sicut hominib⁹ alijs iure ⁊ lege nature statutũ est semel mori: ita ⁊ xp̃s eadem necessitate ⁊ iure nature semel oblatus est ⁊ non sepe. Nec ideo dicit iure nature q ex natura sue ꝯditionis hunc defectum traxerit:qui ẽt non ꝓuenit nobis ex natura ſm qõ ꝓprius est instituta:sed ex ea pctõ viciata:⁊ ideo dicitur hic defectus naturalis:qr quasi ꝑ natura inoleuit in omnibus diffusus.

¶ De statibus hominis ⁊ quid de singulis christus accepit.

Et est hic notandum xp̃m de oĩ statu hois aliqd accepisse qui oẽs venit salutare . Sunt.n.quatuor status hois: primus ante pctm̃:scdõs post pctm̃ ⁊ ante grãz: tertius sub grã : quartus in gloria . De primo statu accepit imunitatẽ pcti. Uñ Augu. illud Joannis euangeliste exponens. Qui desursũ venit sup oẽs est. Dicit xp̃m venisse desursũ.i. de altitudine humãe nature ante pctm̃ : qr de illa altitudine assumpsit vbũ dei humanã naturam dum non assumpsit ipsam culpaz cuius assumpsit penaz. Sed penã assumpsit de statu scdõ ⁊ alios defectus. De tertio vero grẽ plenitudinẽ. De quarto non posse peccare: ⁊ dei perfectã ꝯtemplationẽ. Habuit.n.simul bona vie quedã ⁊ bona pr̃ie:sicut ⁊ quedam mala vie.

HIc oritur Questio ⁊c. Superius determinauit magister de defectibus quos filius dei cũ humana nã assumpsit:hic determiat de modo:quo eos assumpsit ⁊ diuiditur pars ista i ptes tres ꝑmo querit:et qõnem deducit : vtrum filius dei cum humana natura assumpsit defectuʒ passibilitatis de necessitate. ¶ Scdõ ponit qõnis solutionez.ibi.⌊ Ad qõ dici põt.⌋ ¶ Tertio solutionis explanationem.ibi.⌊ Et est hic notandum.⌋

CIrca hanc distinctionẽ querũt sex. ¶ Primo vtruʒ necessitas moriendi:sit pena ex pctõ ꝯsecuta. ¶ Secundo vtruʒ in xp̃o fuerit necessitas moriendi. ¶ Tertio vtrũ illa necessitas subiecta fuerit humane xp̃i voluntati . ¶ Quarto vtrũ xp̃s per voluntatem separauerit miraculose aiam suã a suo corpore:an fuerit separata vi afflictionũ illataz. ¶ Quinto vtrũ isti qui ipʒ occiderunt grauius peccauerint q̃ si ipm nõ occidissent extimantes q ipm occidere tenerent . ¶ Sexto vtrum cum illa mortalitate assumpta fuerit aliqua de dotibus corporis gloriosi. Sed qr solutio prime qõnis sufficienter põt hri ex dictis:in li.2.Di.19.in illa qõne. Utruʒ Adaʒ non peccante corpus eius nũq̃ dissolutuʒ fuisset. Et di.30.i illa qõe. Utr̃ ꝑ pctm̃ ꝑmor̃ pentũ nã hũana sit i suis nãlibus peiorata. Et in illa qõne. Utrum aliqua penalitas in natura humana:absq̃ pctõ inesse potuisset . iõ illa dimissa:transeo ad scdam: Qõ. II.

Qõ.II. Argũ.pº.

ET ostendo q in xp̃o nõ fuit necessitas moriendi:qr necessitas moriendi:cogit hoiem mori. Sed xp̃s nõ cogebat̃ mori:qr tunc non fuisset in ptãte sua mori vel non mori. Ipse aũt dicit Jo.10. de vita sua:nemo tollit eaʒ a me:sed ego pono eaʒ a me ipso:ptãtẽ habeo ponendi eã. ergo non fuit in eo necessitas moriendi. ¶ Itẽ Isaie.53.de xp̃o oblatus est:qr ipse voluit. Sʒ qõ est nec̃itati subiectũ nõ ẽ volũtariũ. g in xp̃o nõ fuit nec̃itas moriẽdi. ¶ Itẽ pho.3.de aia.Sp honorabili⁹ ẽ agẽs patiente

Secũdo
Tertio
T.C.19.

patiente:sed nulla creatura fuit honorabilior ꝙ̄ nã hũa/na xp̄i.ğ nulla creatura sibi potuit passionē mortis infer/
Quarto. re. ¶ Itē Ansel.2.li.Cur ds hō.c.10. Xp̄s nō fuit dbitor mortis:qꝛ nō hūit pctm:sed ille qui ex nã sua subiectus est necessitati moriendi:est debitor mortis. ergo in natura christi:non fuit necessitas moriendi.

In opp^m Primo **Contra.** ſm glosam sup illud ad hebr.9. Statutū est hoībus semel mori:sic ꝛ xp̄s:eadē necessitate:ꝛ iure nãe oblatus est:nō sepe sed semel. ğ in eo fuit
Secūdo. T.C.126 necitas moriendi. ¶ Itē ſm phm.1.celi ꝛ mundi. Oēs res gn̄iate corrūpunt ꝛ finiunt:sed qd̄ ꝯuenit hoīb^9 exñtibus sub eodē gn̄e ꝯuenit eis de necessitate. ğ i oībus gn̄atis est necessitas ad corruptionē:sed xp̄s fuit genitus. ğ in sua nã humana fuit necessitas ad corruptionem.

Ad qōnē ſm mētē propriam Diuersitas moriē di in nob ꝛ in xp̄o **Rñdeo** ꝙ in deo fuit necessitas moriendi:quãtū ad nãm humanã:necessitas dico nō ꝯcta:sꝫ voluntarie assumpta. Ad cuius intelligentiã sciendū ꝙ alr fuit necitas moriendi in xp̄o:ꝛ alr in nobis: qꝛ in nobis est necitas moriendi:ꝛ p cōparationē ad nãm ꝛ ad psonā. In nobis.n.psona nō pōt nãm a morte pseruare: in xp̄o vo cū nūꝗ̄ pctm habuerit:nō fuit necitas moriendi pp demeritū originalis pctī:sed pp q̄litatē nãlis cōpōnis: nec p cōpatiōnē ad psonã:qꝛ psona si voluisset nãꝫ assumptã a morte pseruasset:sed p cōpatiōnē ad nãꝫ assumptã qꝛ in ea nulla erat nãlis ṽtus regitiua: nec illi nãe desup infusa:p quã se a morte pseruare potuisset. Vñ ꝗ̄ṫū erat de lege nãe:illud corpus erat resolubile ꝛ mortale: ꝛ ꝛ nisi fuisset miraculose ꝯseruatū:senio defecisset ad vltimum: ꝗ̄uis valde diu durasset pp excellētissimã cōplexionē.

Ad pmū **Ad primum** in opp^m dōm ꝙ in ptãte xp̄i erat mori vel nō mori:inquãtū psona poterat humanã nãm pmittere mori:ꝛ ipsam miraculose pseruare a morte. ¶ Ad scōm sili mō dici pōt. ¶ Ad
Ad scōm Ad 3^m tertiū cū dr̄ ꝙ agens semp est honorabilius patiente ꝛc̄. Dōm ꝙ vnūqd̄ꝗ̄ agit:inquãtū est in actu:ꝛ patit inquãtū est in potentia. Actualitas aūt nobilior est ꝙ̄ possibilitas:ꝗ̄uis aūt nulla res creata sit nobilior ꝙ̄ humana nã xp̄i:tñ actualitas alicuius rei create potuit esse nãlr nobilior ꝙ̄ nãlis possibilitas in nã humana xp̄i:p quã erat possibilis ad moriendum:ꝛ hoc sufficiebat ad hoc ꝙ ab alijs creaturis posset pati. Nō.n. opꝫ ꝙ simplr sit agens
Exponit illō agēs pstantius patiente. semp honorabilius patiente Aer.n. patit a terra:sed ꝙ illud p qd̄ agens agit sit honorabilius nãlr eo p qd̄ patiens nãlr patit ab illo agente:ꝛ sic dꝫ exponi pdcã auctas
Ad 4^m phi. ¶ Ad 4^m dōm ꝙ nō plus ꝯcludit nisi ꝙ in xp̄o nō fuit necitas moriendi ꝯcta:nec pp pctm debuit:ꝛ hoc est verū:sed fuit volūtarie assumpta. Volūtarie.n.filius dei talē assumpsit nãm humanã:quã nisi miraculose ꝯseruaret:necīū esset ad vltimū dissolui. ¶ Argumenta ad ptē aliã ꝯcludunt ꝙ in xp̄o fuit necitas moriendi rōne nature assumpte relicte suo regimini nãli:ꝛ hoc ē verū:ꝗ̄uis nō fuerit necīū ipꝫ mori illa morte qua mortuus est:nisi p cōparationē ad diuinã pordinationē. Qō. III.

Qō. III. Argu. p̄ **Tertio** querit vtrū necitas moriendi in xp̄o subiecta fuerit eius voluntati humane:ꝛ vr̄ ꝙ sic ſm Ansel.2.li. cur deus hō ppe pncipiū. Sapie ꝛ iustitie dei repugnat cogere mortē pati sine culpa illū quē iustū ad eternã fecit beatitudinē. Sed hō xp̄s nūꝗ̄ habuit culpã: ꝛ fuit scūs iustus ad eternã btitudinē. ğ repugnasset sapie ꝛ iustitie dei ꝙ xp̄s mortē sustinuisset si voluisset. Xp̄i autē passio dei sapie ꝛ iustitie repugnare nō potuit. ğ nec ꝯ suã
Secūdo. voluntatē mori potuisset. ¶ Itē semp fuit potētior aīa xp̄i per nãm suã:ꝛ habitū ꝛ actū glīe ꝙ̄ aīa Ade p nãm suã ꝛ habitū originalis iustitie:sed aīa Ade cū adiutorio originalis iustitie:ita dñabat corpori ꝙ nūꝗ̄ fuisset mortuū si voluisset. ergo multo fortius aīa xp̄i:ita dñabat suo cor
Tertio. pori ꝙ nō potuisset mori si non voluisset. ¶ Item in co appetitus sensitiuus erat plenarie subiectus voluntati. ergo a simili ꝛ virtutes naturales totius corporis.

Contra nec ē mori ex ꝯditōe nãe ꝛ posse nūꝗ̄ mori: aliꝗ̄ creata ṽtute repugnare videt:sꝫ i xp̄o In opp^m Primo fuit necitas moriendi ex ꝯditōe nãe. ğ cū volūtas humana sit creata nō potuit illa volūtate fieri imortalis.

Ad istam qōnem dicūt aliq ꝙ necitas moriendi i xp̄o: subiecta fuit Ad qōnē ſm mētē aliorum Prima volūtati humane. Dicūt.n.ꝙ p cōpatiōnē ad necitatem moriendi xp̄s inquãtū hō tenuit mediū inter statū innocentie ꝛ nãe lapse. In pmo.n.statu:nec natura:nec volūtas suberat necessitati moriendi:sed in nobis tã natura ꝙ̄ volūtas:subsunt necessitati moriendi nō sic intelligēdo ꝙ necīū sit volūtatē mori:sed qꝛ corpus morte pseruare nō pōt. In natura aūt humana xp̄i:natura suberat necessitati moriendi:sed volūtas pferat ita ꝙ mori nō potuisset nisi voluisset. Cui opioni vr̄ cōcordare Damas.li.3. c.19.dicēs. Qd̄ nō pcedebãt i dño volūtatē nãlis. Nihil enī coactū in ipso ꝯsiderat:sed oīa volūtaria. Alij aūt di Secūda cunt ꝯtriū:qꝛ ille solus pōt mutare cursum:ꝛ legē nature qui naturã instituit ꝛ ordinauit. Hic aūt est solus deus. Vñ nulla creatura istū cursū imutare pōt nisi p mediū intercessiōis ꝛ orōnis. Vñ alij scti miracula faciebãt orãdo:xp̄s aūt iperãdo: inquãtū deus est:vt aūt in pcedenti qōne hītū est:in natura hūana xp̄i fuit necessitas moriendi:ex ꝯditōe nature. ğ p aliquã volūtatē creatã inꝗ̄ꝫ p cāꝫ efficientē nō potuit pseruari a morte:si tñ ex deliberatōe mori voluisset:diuina volūtas eū a morte pseruasset.

Qui vult tenere opionē scdãꝫ pōt dicere ad pmū in oppp^m ꝙ non plus ꝯcludit:nisi ꝙ si Sustinēs secundã opinionē xp̄s voluisset mori voluntas diuina ipm pseruasset a morte:ꝛ hoc ꝯcessum est. Sed ex hoc nō sequit ꝙ volūtas hu Ad pmū: mana sibi relicta hoc facere potuisset. ¶ Ad scōm dōm Ad scōm ꝙ ꝗ̄uis simplr potentior fuerit aīa xp̄i p hītū ꝛ actū glīe ꝙ̄ aīa Ade cū ṽtute originalis iustitie nō tñ in pseruãdo effectiue corpus a morte nec mix. Videmus.n.ꝙ simplr potentior est hō p grãm gratū facientē ꝙ̄ p grãm gratis datã:qꝛ p pmã pōt frui deo nō p altãꝫ tñ aliqua pōt per aliquã gratiã gratis datã que nō posset p aliquã grãꝫ gratū facientē. Si tñ glīa aie nō fuisset dispensatiue phibita redundare in corpus. Statim corpus p illã f. tñ fuisset imortale. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ nō est sile de appetitu sen Ad 3^m sitiuo:ꝛ naturalibus ṽtutibus ipsius corporis: qꝛ ṽtutes corporis naturales non sunt nate obedire rōni:sed appetitus sensitiuus ex natura sua natus rōni obedire. Vñ ꝙ in nobis pfecte nō obedit: hoc est:qꝛ in nobis corrupt^9 est.ꝛ ēt pp debilitatē aīe nr̄e. In xp̄o aūt nō fuit corrupt^9: ꝛ ṽtus aīe sue semp fuit fortissima:ꝛ iō ꝗ̄uis motus sensualitatis totalr eēt i eo sub volūtate ꝛ ēt hūane ptãte nō tñ ita pōt dici de nãli corpis ṽtute. Qō. IIII.

Qō. IIII. Arg. p̄ **Quarto** querit: vtrū xp̄s p volūtatē separauerit miraculose.aīam suã a corpe:an fuerit sepata vi afflictionū illatarū: ꝛ vr̄ ꝙ eā sepauerit miraculose p volūtatē. Dr̄ Secūdo. enī Jo.10. Ego pono aīã meã a me ipso. ¶ Itē glo.sup Tertio. illō ṽbū dicit nō iudei tollūt. ¶ Itē Aug.4.de tri.c.13. dicit de spū xp̄i ꝙ nō deseruit carnē inuitus:sed qꝛ voluit Quarto qñ voluit quō voluit ¶ Itē infra eodē.c.dicit. Longa morte cruciabant ligno suspensi. vnde latronibus vt tã morerent:ꝛ de ligno iam ante sabbatū deponerent crura ꝯfracta sunt. Xp̄s aūt qꝛ mortuus inuentus est miraculo fuit:sed nō fuisset mortuus miraculose:si mortuus fuisset per violentiam afflictionum illatarum. ¶ Item magi Quinto. 21.Di.4.c.ꝛ hēt i glo. Jo.10. Caro aiã posuit:sꝫ ptãte i se manētis deitatis potētia.ğ d̄itatis aīa diuisa ē a carne.

Contra vt habet actuū.2. Petrus dixit iudeis de xp̄o. Hunc p manus iniquorū affligentes In opp^m Primo. interemistis. ¶ Item eodē li.c.3.dicit Petrus iudeis.

Auctorem vite interfecistis.

Secũdo. **Ad istam qonem** dicunt quidam: q̄ q̃uis xp̄s per violentiam illatarũ afflictionũ fuisset mortuus ad vltimũ: nõ tñ ita

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ alio:um Prima citosicut fuit:nisi diuina potentia illam mortẽ miraculose accelerasset:qd dicunt factũ fuisse: ne sibi crura frangerent:que sibi fuissent fracta:si viuens inuentus fuisset ab illis:qui crura fregerunt crucifixorũ cum eo. Unde Jo.19.dr: Ad Jesum:cum venissent vt viderent eũ: iaz mortuũ non fregerunt eius crura:& parũ post subiungit facta sunt hec:vt scriptura impleret:os non cõminuetis ex eo:qd in figura pphetatũ fuit. Exo.12.vbi dr de agno paschali. Nec os illius confringetis.

Contra opinionẽ **Sed contra** hanc opinionẽ sic põt argui. Mors psistit in separatiõe aie a corpore:ergo xp̄s si suam aiam a suo corpore separasset:semetipsum interfecisset:quod falsum est.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam **Videtur** ergo mihi dicẽdum: q̄ xp̄s mortuus fuit per violentiam illatarũ afflictionũ:pcurrente vehementia doloris cõpassionis:que mortem accelerauit:qd vr posse pbabilr psuaderi per illud:qd dr Matt. 27. Jesus clamans voce magna emisit spm: & tñ aliquo modo mors illa miraculosa fuit:qr nisi dispensatiue diuina potentia phibuisset btitudinẽ aie xp̄i in suũ corpus redundare:corpus xp̄i nulla interueniente morte glorificatum fuisset:qd si fuisset fcm:nulla virtute creata:potuisset illa anima a suo corpore separari.

Ad p̄mũ & secũdũ **Ad duo** prima argumenta in oppositũ dicẽdũ: q̄ ille auctes sic exponende sunt: q̄ iudei xp̄m non potuissent interfecisse:nisi ipse voluisset:qr per diuinam potentiam se potuisset preseruare ab omni morte:similiter modo dicẽdũ est ad tertiuz. ¶ Ad quartũ dicẽdũ: q̄ ibi

Ad 3ᵐ Ad 4ᵐ Augu. accipit miraculũ pro mirabili: qr mirabant pilatus: & sui:quo ita cito fuit mortuus:eo q̄ cãm accelerationis mortis eius non psiderabãt:cuius accelerationis cã fuit vehementia doloris cõpassionis:vt dcm est:& tenerrima cõplexio:quam habebat:nobilissima.n. cõplexio:& subtilis tenerrima est:& in corpore sic cõplexiõato:est dolor plagarũ:& verberũ acutissimus. Et preterea per totã noctem fuerat afflictus:& in crucifigendo eum:crucifigẽtes grauius extenderũt membra eius: q̃ illorũ:qui crucifixi fuerunt cum eo:qr plus eum odiebant. ¶ Ad qntũ

Ad qntũ dicẽdũ: q̄ ideo dr illa aia diuisa fuisse a carne potentia deitatis:qr illa potentia hoc pmisit:& poterat phibere:& qr phibebat redundantiã beatitudinis aie in corpus:quod dispensatiue factum est:vt mori posset: eo q̄ deus per illã mortem pordinauerat humanum genus redimere.

Questio. V.

Qõ. V. Argr.p̄º. **Quinto** querit:vtrum illi:qui xp̄m occiderunt:grauius peccauerũt: q̃ si ipm non occidissent:extimantes q̄ ipz occidere tenerent:& vr q̄ nõ: qr grauius est peccare scienter: q̃ ignoranter. Sed ipz occidendo:peccauerũt ex ignorantia. vnde vt habet actus.3. dicit petrus pplo iudeorũ. Fres scio: q̄ per ignorantiam fecistis:sicut principes vestri:sed si ipm nõ occidissent peccassent scienter: qr per rõnem erroneam extimabant eum esse interficiendum per preceptum diuine legis:ergo minus peccaue-

Secũdo. runt ipm interficiendo: q̃ si non interfecissent. ¶ Item grauius est peccare ex electione: q̃ ex passione:sed iudei interfecerunt xp̄m ex passione:qr inuidia est passio tristitie de bono alieno:& sicut dr Matth.27.de pilato. Sciebat q̄ per inuidiam tradidissent eum. Si aũt non interfecissent eum peccassent ex electione.ergo minus grauiter peccauerunt ipm occidendo: q̃ non occidendo.

In oppᵐ Primo **Contra.** grauius est cõmittere ptra fortiorem legẽ: q̃ p debiliorẽ:sed fortior est lex diuina: q̃ lex pscie.ergo cuz interficiendo xp̄m:fecerunt contra diuinã legem:& ipsum dimittendo non fecissent:nisi cõtra legem pscie sue erronee:qua ipsum extimabant occidendum:grauius peccauerunt ipsum occidendo: q̃ si ipsuz non occidissent. ¶ Item grauius est peccare contra le-

Secũdo. gem:que ligat simplr: q̃ ptra illã:que non ligat:nisi ſm quid. Sed lex diuina ligat simplr. Lex aũt pscie erronee non ligat:nisi ſm quid:qr non ligat:nisi ſm opinionem. Cum ergo occidendo xp̄m:fecerint ptra diuinam legẽ. & ipsum pmittendo abire:non fecissent: nisi cõtra suam conscientiam erroneam:grauius peccauerunt ipsum occidendo quam si non occidissent.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam **Respondeo** q̄ multo grauius peccauerũt ipsum occidendo: q̃ si ipsum nõ occidissent:non obstante: q̄ per psciam erroneam extimerent: q̄ ipsum interficere tenerent per preceptũ legis diuine:quod sic declarari potest. ¶ Triplex est ignoran-

Ignorantia triplex tia.s. ignorãtia simplex: & inuicibilis:& ignorantia affectata:& ignorantia causata: & ex hoc q̄ homo negligit facere: qd in se est ad hñdam sciam õriam ignorantie sue. Prima totaliter a pctõ excusat:siue sit ignorantia facti: siue ignorantia iuris. Unde vt habet Jo.15. dicit saluator de iudeis. Si non venissem:& locutus eis non fuissem:peccatum non hrent.s.de hoc q̄ non credunt in me. Unde glo. ibidem dicit. Pctm illud non hrent: quo tenentur cetera.i.non credere in xp̄m. Et alia glo. illi quibus non venit:nec locutus est hñt excusationẽ:non de omni peccato:sed de hoc: q̄ non crediderũt in xp̄m. Hi vero quibus in apostolis venit:& locutus est:nõ excusant. ¶ Secunda ignorantia magis aggrauat pctm: q̃ alleuiet: & si alleuiet inquantũ ignorantia:magis tñ aggrauat inquantum affectata:& talis fuit ignorantiam iudeorũ:qui pcurauerunt mortem xp̄i. Unde vt habet Joannis.15. dicit saluator de iudeis:odio habuerunt me gratis:& Joan.5. dixit eis. Quõ vos potestis credere:qui gloriaz abinuicẽ recepistis:& gloriam que a solo deo est:non queritis. Ex quibus patet expresse q̄ eorũ ignorantia fuit affectata: & cãta ex eorum malitia. Unde sapieñ.2. Excecauit illos malitia eorũ. Cum ergo pscia est erronea per talem ignorantiã:grauius est facere ptra legem diuinam: q̃ contra talem psciam erroneam:grauius ergo peccauerunt occidendo: q̃ si non occidissent. Ignorantiaz aũt tertia: q̃uis in aliquo pctm alleuiet:tñ illud: qd ex tali ignorantia cõmittit:põt eẽ ita graue ſm se: & aliud qd cõmittit scienter:ita parum graue: q̄ maius pctm esset illud cõmittere ex ignorantia crassa: q̃ aliud cõmittere scienter. Unde grauius peccaret iudex suspendendo hoiem innocentem:quem ex crassa ignorantia nocentez crederet: q̃ si vnum latrũculum:qui modicũ quid eẽt furatus:scienter permitteret abire. Occidere autem deum:& non occidere hominez:qui extimatur blassemus: q̃uis vtrũq; esset graue ſm legem:tñ longe grauius erat ſm se:deum occidere: q̃ non occidere illuz:qui extimabatur blasphemus. & ideo illi etiam iudei:si qui fuerunt: qui consenserunt in occisionem christi:non per ignorantiam affectatam:sed crassaz:grauius peccauerunt q̃ si in mortẽ eius non consensissent q̃uis per ignorantiam crassam: ipsuz extimarent esse blasphemum

Ad p̄mũ Ad scdm **Ex dictis** patet solutio ad primum argumentum in oppositum. ¶ Ad scdm dicẽdũ q̄ tale põt esse factum: q̄ homo cõmittit incitatus ex passione & tale illud: qd cõmittit ex electione q̄ grauius peccaret homo ex passione q̃ faciendo aliud factuz ex electione. grauius.n. peccat interficiens hoiem q̃uis ex ira incitatus q̃ aliqd leue mendaciuz pferens ex electione:& qr intantũ fuit grauius ſm se interficere deum q̃ parcere illi:qui extimabat cõmittere in legem:vt quasi sint improportionabilia. ideo dico q̄ grauius peccauerũt interficiendo ẽẽ si ipm interfecissent:incitati passiõe q̃ si ipm permisissent

permisissent abire ex electione: quis per consciam erroneam existimarent se peccare si ipsum pmisissent abire. ¶ Pôt etiam dici: q illa inuidia de qua ibi loquit euangelium: non fuit inuidia: que est passio: sed inuidia maliciosa: que est filia supbie. Quãuis aũt argumenta ad partem scdam gra principalis ↄclusionis sit ↄcedenda: tñ qr vt apparet ↄcludere: q nunq̃ est ita graue facere ↄtra ↄsciam erroneã: sicut ↄ legẽ diuinã: ideo soluenda sunt.

Ad pᵐ. in oppᵐ

Ad primum cum dr̃: q grauius est cõmittere ↄ fortiorem legem: q̃ ↄ debiliorez dico: q verum est scienter: sed faciens fm ↄsciam erroneam: quã estimat esse fm legem diuinam non facit contra fortiorem legem scienter: faciens aũt ↄ ↄsciam erroneam: facit ↄ legem diuinaz scienter: qr eo ipso: q credit facere fm diuinu preceptũ: obligat per illam ↄsciam: in virtute legis diuine.

Ad 2ᵐ

¶ Ad scdm dõm: q hec ↄscie erronee simplr̃ ligatur: q̃diu durat: ita q ↄ eã faciens deuz ↄtẽnit scienter: in cuius precepti virtute illa obligat: si aũt facit fm eãm: deum ↄtẽnit ignoranter: nec est tenendum: q aliqui dicunt: q ↄscia erronea nõ obligat ad faciendum illud: qd dictat: sed tñ obligat ad deponenduz se: qr si non obligaret ad faciendũ illud: qd dictat hñs eã: nõ eẽt pplexus: qr ↄ eã faciẽs nõ peccaret. Qõ. III.

Qõ. III. Ar. pᵒ

Tertio queritur vtrum cum ille mortalitate assumpta fuerit aliqua de dotibus corporis gloriosi: et vr̃ q sic. glo. sup illud verbũ Matth. 17. Resplenduit: dicit: nõ substantiam carnis amisit: sed gloriam future resurrectionis

Secũdo.

ostendit: que gloria dos est. ¶ Item excellens claritas non gloriosa: offendit visum: vnde quia claritas moysi non fuit per dotem glorie: cum non sit rõnabile: corpus prius glorificari: q̃ aiam: non poterant filij israel intendere in faciem eius: vt habet scda cor. 3. sed claritas: quã xps habuit in transfiguratione: non offendebat visuz intuentium: sed delectabat. Unde vt habetur Matth. 17. Petrus dixit ad Jesum. Dñe bonum est nos hic esse: ergo illa claritas fuit per dotem glorie.

Tertio.

¶ Item glosa sup illud ad philip. 3. Configuratuz corpori claritatis sue. i. assimilatũ corpori illius in claritate: quã habuit in transfiguratione: sed cum corpus humilitatis nr̃e reformabitur in resurrectione: erit in eo claritas per dotem glorie. ergo similiter claritas: quam Christus habuit in transfiguratione: fuit per dotem glorie.

In oppᵐ Primo.

Contra. glosa super illud Matth. 17. Transfiguratus est ante eos dicit: in corpore mortali ostendit eis non imortalitatem: sed claritatẽ similez future imortalitati. ergo illa claritas nõ fuit dos: s3 filis doti.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ ppriaz.

Respondeo q cum illa mortalitate: assumpta non fuit aliqua de dotibus corporis gloriosi. Dos. n. gloriosa: nõ est nisi in corpore glorioso. Corpus aũt xpi pro statu mortalitatis non fuit gloriosum: qr corpus gloriosuz nõ põt esse penalitati subiectũ. Preterea dotes corporis gloriose: redundant in corpus ex gloria aĩe. Unde Augu. in epl̃a ad Dioscoruz: tam potentem fecit dr̃ aiam: vt ex eius plenissima beatitudine: que in fine scris pmittitur redundet in inferiorem nãm que est corpus: non beatitudo: que fruentis: et intelligentis est ppria. Sed plenitudo sanitatis: et incorruptionis vigor: sed in xpo pro statu mortalitatis: gloria aie nõ redundabat in corpus: ex quo sequitur: q per illo statu nõ fuit in eo aliqua de dotibus corporis gloriosi: fuerunt tñ aliq̃n in eo actus filies actibus dotiuz: non eliciti a corpore per dotis formam: sed miraculose per diuinam potentiam: vt patuit in sua egressione per portam clausam in nascendo spaliter de virgine: qui actus fuit filis actui dotis subtilitatis: et in claritate quam oñdit in transfiguratione: qui actus fuit filis actui dotis claritatis: et in deambulatione super aquã qui actus fuit filis actui dotis agilitatis: nec tñ tante perfectionis fuerunt: sicut sunt post resurrectionem in xpo actus claritatis: et agilitatis: et subtilitatis: que vtrum in xpo habeant rõnem dotium: vel non: in. 4. li. declarabitur.

Argumenta ad partem primam non plus cõcludũt: nisi q in xpo p statu mortalitatis fuerunt aliqui actus filies actibus dotium: per diuinam potentiam miraculose eliciti: in quibus exemplum future gloriose resurrectionis ostendit. — *Ad argumenta.*

Circa lr̃am [ponens] i. voluntarie. [Tabernaculũ suum] i. corpus suum. [sicut hoibus alijs] hec similitudo non attendit quantũ ad necessitatem moriendi: quantũ est ex pctõ: qr xps nũq̃ habuit peccatuz: nec habere potuit. [Sunt. n. quatuor status hominum.] ¶ Contra Boetius in libro de duabus naturis: et vna persona Christi: versus finem. non ponit nisi tres status scilicet statum innocentie: glorie: et nature lapse. ¶ Respondeo q duo de statibus: quos hic enumerat magister. s. status post pctm̃: et añ grãm: et status sub grã: an glãm comprehenduntur a Boetio sub statu nature lapse. — *Duᵐ lfe. Rñsio. Statᵒ multiplex.*

Distin. XVI.

Di. XVI. Qño xpi icarnatio ordinat ad nr̃am redẽptionẽ ↄtrũ ad vsum virtutis presertim de voluntate et oõne. Mat. 26.

Post predicta considerari opz: vtruz xps aliqd voluerit vel orauerit qd fcm̃ non sit. Hoc. n. estimari põt p hoc qd ipse ait. Pr̃ si possibile est trãseat a me calix iste. Uerũtñ nõ qd ego volo sed quod tu vis. Hic nãq3 voluntatem suam a patris voluntate discernere videtur.

¶ De voluntatibus christi scdm duas naturas.

Quo circa ambigendum modo non est: diuersas in xpo fuisse voluntates iuxta duas naturas: diuinã. s. voluntatem et humanam. Et humana voluntas est affectus rõnis vel affectᵒ sensualitatis. et alius est affectus aie fm rõnem: alius fm sensualitatem: vterq3 tñ dr̃ humana voluntas. Affectu aũt rõnis id volebat qd voluntate diuina. s. pati et mori: sed affectu sensualitatis non volebat imo refugiebat: nec tamen in eo caro cõtra spiritum vel deuz ↄcupiscebat. Quia vt ait Aug: nõnullum est vitium cum caro concupiscit aduersus spũm. Caro autẽ dicta est concupiscere qr hoc fm ipsam agit aia sicut anima per aurẽ audit et per oculuz videt. Caro. n. nihil nisi per aiam ↄcupiscit. Sed ↄcupiscere dr̃ cum aia carnali ↄcupiscentia spiritui reluctat hñs carnalẽ delectationẽ de carne et a carne aduersus delectationez quã spũs h3. Ipsius aũt carnalis cõcupiscentie cã nõ est in aia sola: nec in carne sola. Ex vtroq3 enim fit: qr sine vtroq3 delectatio talis nõ sequit. Talis ergo rixa talisq3 ↄcertatio in aia xpi nullatenus eẽ potuit: qr carnalis ↄcupiscentia ibi esse nequiuit. Dei ẽt voluntas erat et rõni placebat vt illud fm carnez vellet: quatenus vitas hũanitatis in eo pbaret. Naz q hois naturã suscepit: q̃ ipsiᵒ sũt subire debuit. Ideoq3 sicut in nobis duplex est affectus: mentis. s. et sensualitatis: ita et in eo debuit esse go-

minus affectus: vt mentis affectu vellet mori
z sensualitatis affectu nollet: sicut in viris san-
Joh.vlti. ctis fit. Petro enĩ ipsa veritas dicit. Cum se
nueris extendes manus tuas: z alius precīget
te z ducet te: quo tu non vis. s. ad mortem. Qd
exponens Augu. dicit q̃ Petrus ad illaȝ mo
lestiam nolens est ductus: nolens ad eam ve/
nit: sed volens eam vicit: z reliquit affectũ infir
mitatis quo nemo vult mori: qui adeo est natu
ralis vt eum petro nec senectus abstulerit. Un
Mat.26. de et dñs ait. Transeat a me calix iste: sed vicit
eum vis amoris. Ergo z in xp̄o s̃m humanita-
tem z in membris eius geminus est affectus:
vnus rõnis charitate informatus: quo pp deũ
quis mori vult: alter sensualitatis carnis infir/
mitati ppinquus z ei ꝯiunctus quo mors refu
Eph.1. gitur. Ut. n. Augu. ait. Paulus mentis rõne
cupit dissolui z esse cũ xp̄o sensu aũt carnis refu
git z recusat. hoc hȝ humanus affectus: qm̃ di
ligit vitã odit mortẽ. Scd̃m istum affectuȝ xp̄s
mori noluit: nec obtiuit qd̃ s̃ȝ istũ affectũ petijt.

¶ Auctoritatib⁹ pbat diuersas in xp̄o volũtates.

Ex affectu ergo humano quẽ de vir
gine traxit volebat non
Beda. mori z calicem transire orabat. Unde Beda.
Orat trãsire calicẽ: q: homo erat dicens. Pr̃
transeat a me calix iste. Ecce habes voluntatẽ
humanã expressaȝ. Uide iam rectũ cor. Sȝ nõ
qd̃ ego volo sed qd̃ tu vis. Unde non veni face
Joan.6. re voluntatẽ meaȝ. quã. s. tpalr̃ sumpsi ex virgi
ne: sed voluntatẽ eius qui me misit: quã. s. eter
nus habui cũ pr̃e. Hic aperte dicit duas in xp̄o
fuisse voluntates s̃m quas diuersa voluit. Hie
Hiero. Marci. 14. ro. quoq̃ sup illuȝ locũ. Spũs pmptus est: ca-
ro aũt infirma: dans intelligi hic duas volũta-
tes exprimi ita ait. Hoc ꝯtra euticianos qui di
cunt in xp̄o vnam tm̃ voluntatẽ. Hic aũt oñdit
humanam que pp infirmitateȝ carnis recusat
passionẽ: z diuinã que pmpta est pficere dispẽ-
Aug. sup psal. xxxi sationẽ. Augu. et duas in xp̄o asserit volũtates
dicens. Quantũ distat deus ab hoīe: tm̃ volun
tas dei a voluntate hoīs. Unde hoīem xp̄s ge
rens oñdit priuatã voluntatẽ quandã hoīs: in
qua z suaȝ z nr̃am ꝯfigurauit: qui caput nostrũ
est: z ad eum sicut membra ptinemus. Pater
Mat.26. inquit si fieri põt transeat a me calix iste. Hec
humana voluntas erat ppriũ aliqd z tãq̃ ppa
tum volens. Sed q: rectũ vult esse hoīem: z ad
dñm dirigi subdit. Non qd̃ ego volo: sed qd̃ tu
vis. Ac si diceret. Uide te in me q: potes aliqd
ppriũ velle: vt deus aliud velit. Conceditr̃ hoc
sup psal. 33. humane fragilitati. Idem alibi. Christus in
passione duas expssit voluntates in se s̃m duas
naturas. Ait. n. Pater si fieri põt transeat a
me calix iste. Ecce habes hoīs voluntatẽ: quaȝ
ad diuinã ꝯtinuo dirigens ait. Uerũtñ non si-
cut ego volo: sed sicut tu. Ambro. et in li. iij. de Ambro. Marci. 14.
trini. Scriptũ est. Pater si possibile est trãsfer Joh.17.
a me calicem hunc. verba xp̄i sunt: sed qũo z in
qua forma dicanr̃ aduerte. Hoīs substantiam
gerit: hoīs assumpsit affectum. Non ergo quasi
deus sed quasi homo loquir̃. Suscepit quideȝ
voluntatẽ meam. Mea est voluntas quã suã
dixit cũ ait. Non sicut ego volo: sed sicut tu vis.
Cum aũt dixit oīa que hȝ pr̃ mea sunt: q: nihil
excipit: sine dubio quã pr̃ hȝ: eandeȝ z filius hȝ
voluntatẽ. Eadẽ est xp̄i volũtas que paterna.
Una ergo voluntas est pr̃is z filij. Sed alia vo
luntas hoīs alia dei: vt scias vitam in volunta
te esse hoīs: passionẽ aũt xp̄i in voluntate diui-
na vt paterer̃ pro nobis. His testimonijs euidẽ
ter docet in xp̄o duas fuisse volũtates: qd̃ q: ne
gauit Macharius archiep̃s in metropolita-
na synodo ꝯdẽnatus ẽ. Et ex affectu humano
sensualitatis qdem non rõnis illud voluit z pe
tijt qd̃ non impetrauit. Nec id̃ petijt vt impe/
traret: q: sciebat deum non esse facturuȝ illud.
Nec illud fieri volebat affectu rõnis vel volun
tate diuinitatis. Ad quid ergo petijt? Ut mem
bris formã preberet imminente turbatione cla-
mandi ad dñm: z subijciendi voluntateȝ suam
diuine voluntati: vt si pulsante molestia tristen
tur pro eiusdem amotione orent. Sed si ne-
queunt vitare dicant qd̃ ipse xp̄s. Non ergo ad
insipientiã fuit q̃ xp̄s clamans nõ auditur ad
salutẽ corporalẽ. Bonuȝ qdem petijt. s. vt non
morerer̃: sȝ meli⁹ erat vt morerer̃: qd̃ z factũ est.

¶ De eo qd̃ Ambro. dicit christũ dubitasse affe-
ctu humano.

Ceterum non parum nos mo-
uent verba Am-
brosij qbus significare vr̃ xp̄m scd̃m humanuȝ
affectũ de pr̃is potentia dubitasse: sic dicens in
li. ij. de trini. De quo dubitat? de se an de pa-
tre. De eo vtiq̃ cui dicit transfer. dubitat hoīs
affectu. Nam deus de pr̃e non dubitat: nec de
morte formidat. Propheta et nõ dubitat qui
nihil deo esse impossibile asserit. Nuȝ infra ho
mines ꝯstitues deum? ppheta non dubitat: z
filium dubitare tu credis. Ut homo ergo du-
bitat: vt homo locutus est. His verbis innui vr̃
q̃ xp̄s non inquãtũ deus est vel dei filius: sed
inquãtuȝ homo dubitauerit affectu humano.
Quod ea ratione dictum accipi potest: non q:
ipse dubitauerit sed q: modum gessit dubitan
tis: z hominibus dubitare videbatur.

¶ Uerba hylarij longe diuersaȝ exprimentia sen
tentiam a premissa.

Illud etiam ignorandũ non est qd̃
Hylarius asserere vr̃
xp̄m non sibi sed suis orasse: cum dixit transfer 10. lib. de trini.
a me calicẽ hunc: sicut nec sibi: sed suis timuit.
Nec eum

Jo.13. Mat.14 Nec eum timuisse vt sibi nõ esset passio: sȝ vt a
suis trãsiret calix passionis ita inquiẽs. Si pas
sio honorificatura eũ erat sicut iuda exeũte ait
nũc honorificatus est filius hoĩs: quõ tristẽ euȝ
metus passionis effecerat: nisi forte tã irratio-
nabilis fuerit vt pati mortẽ timuerit que patiẽ
tẽ se glorificatura esset. Sed forte timuisse vi-
qȝ eo estimabat vt trãsferri a se calicẽ depreca-
tꝰ sic dicẽs. pater trãsfer calicẽ hũc a me. Quõ
eni per patiendi metũ trãsferri deprecaret a se:
qõ per dispẽsationis studiũ festinaret implere.
Nõ eni conuenit vt pati nolit qui pati venit ꝛ
cuȝ pati eũ velle cognosceres religiosius fuerat
hoc cõfiteri: qȝ ad id impie stultitie prũpere: vt
eũ assereres ne pateretur orasse: quẽ pati velle
Hyla. in x. lib. de tri. cognosceres. Nõ ergo sibi tristis: neqȝ sibi orat
trãsire calicẽ: sed discipulis: ne in eos calix pas
sionis incũbat quẽ a se trãsire orat: ne in his. s.
maneat. Nõ eni rogat ne secũ sit sed vt a se trã
seat. Deinde ait. nõ sicut ego volo sed sicut tu
vis. Humane in se sollicitudinis significãs cõ-
sortiũ sed nõ discernẽs sniam sibi cõmunis cuȝ
patre voluntatis. Pro hominibus ergo vult
trãsire calicẽ per quẽ oẽs discipuli erãt temptã
di: ꝛ ideo pro Petro rogatur ne deficiat fides
Luce. 22. Mat. 26. eius. Sciens ergo hec omnia post mortem suã
desitura: vsqȝ ad mortem tristis est: ꝛ scit hunc
calicẽ non posse transire nisi biberit. Ideo ait.
Pater mi si nõ põt trãsire calix iste nisi bibaȝ
illũ: fiat voluntas tua. Sciẽs in se cõsũmata pas
sione metũ calicis transiturum: qui nisi euȝ bi
bisset trãsire nõ posset: nec finis terroris nisi cõ
sumata passione terrori succederet: qꝛ post mor
tẽ eius per virtutũ gloriam apostolice infirmi-
tatis scãdalum pelleretur. Intende lector his
verbis pia diligẽtia ne sint tibi vasa mortis.

Post predicta Considerari opor
tet ꝛc. Superius
determinauit magister de hijs que filius dei
cum humana natura assumpsit. Hic determi
nat de his que per humanã naturam operatus est: ꝛ qꝛ
humani operis principiũ voluntas est sine qua opus: nec
meritoriũ: nec laudabile est: ideo magister pmo determi
nat de voluntate christi. ❡ Scdo de eius meritorio: qõ ex
illa voluntate pcessit. Di. sequẽti ibi ⌊de merito christi et
pterẽũdũ nõ est⌋ Prima in duas. Prio de voluntate chri
sti mouet ꝛ soluit qõnẽ pncipalẽ. Secũdo dubitationes
icidẽtes ibi. ⌊Ceterum nos.⌋ Prima in tres. ❡ Primo
mouet dubitationẽ. ❡ Scdo ponit dubitationis solutio
nẽ ibi. ⌊Quo circa ãbigẽdũ nõ est.⌋ ❡ Tertio ponit solu
tiõ is pfirmationẽ ꝛ adaptationẽ ibi. ⌊Ex affectu igit⌋ Il
la pars que ibi icipit. Ceterũ nos diuidit in ptes duas.
❡ Prio remouet dubitationẽ incidẽtẽ ex dictis ambro
sij. ❡ Scdo dubitationem incidẽtem ex verbis hylarij:
ibi. ⌊Illud etiam ignorãdum non est.⌋

Circa hanc distin. querẽdũ est pnci
paliter de duobus. Pri
mo de xpi voluntate. Secundo de eius orone.
Circa primũ querunt quatuor. ❡ Prio vtrũ
in xpo fuerint plures voluntates. ❡ Scdo vtrũ voluntas
rõnis deliberatiua in aliquo discordauerit a voluntate di-
uina. ❡ Tertio vtrũ nãlis voluntas rõnis i aliquo discor
dauerit a voluntate deliberatiua. ❡ Quarto vtrũ appe-
titus sensibilis in aliquo discordauerit a voluntate rõnis
siue naturali siue deliberatiua. Qõ. I. Qõ. 1.

Primo ostẽdo qꝫ in xpo nõ fuerũt plu- Argẽ pᵒ
res voluntates. Damas. li. iij. c. 14
Quorũ sba est eadẽ: horũ ꝛ voluntas ꝛ actio: sȝ
xpi nõ est nisi vna sba pma: qꝛ in xpo non est
suppositũ nisi vnũ: ergo in ipso nõ est voluntas nisi vna. Secũdo
❡ Itẽ voluntas in hoie habet dñium: sed in vno hoie
nõ possunt eẽ plura dñia: ergo cũ xps sit vnus hõ in ipso Tertio
nõ est voluntas nisi vna. ❡ Itẽ voluntas facit volẽtẽ: ergo
plures voluntates: plures volẽtes: sed xps non est plures
volẽtes: sȝ vnꝰ volẽs: ergo in ipso nõ est nisi voluntas vna. In oppᵐ

Contra Damas. li. iij. c. xiij. Dicit esse in christo du- primo.
as voluntates nãles diuina ꝛ hũana: ꝛ duo
libera arbitria nãlia diuinũ ꝛ humanum.

Respõdeo qꝫ in xpo sunt plures voluntates: ꝛ si Ad qõnẽ
numerẽtur sm naturas due sunt: scȝ scdm mẽ
diuina ꝛ humana: si sm potẽtias tres sunt. s. voluntas di- tẽ ppriã.
uina ꝛ voluntas aie rõnalis ꝛ appetitiua sensitiua que ex-
tẽso noie voluntatis voluntas dr: qꝛ mouet post apprehen-
sionẽ tñ pprie loquẽdo de noie voluntatis: voluntas nõ in
uenit nisi i pte aie rõnalis sm phm. iij. de aia. Si aũt nu T. c. 42.
merẽtur nõ tñ sm dõm realeȝ: sed sm modos volendi
sic sunt qtuor: qꝛ sic voluntas rõnalis diuidit in duas. s. in
naturalem ꝛ deliberatiuam sm diuersos volẽdi modos:
ꝛ sm diuersas rationes. Ad pᵐ

Ad primum In oppositũ dõm: qꝫ ibi Damas.
accipit sbm nõ p supposito sed p
essentia: quãuis aũt in xpo nõ sit nisi vnũ suppositum: in
ipso tñ due sunt eẽntie: diuina. s. ꝛ humana sm quas sunt
in xpo due voluntates: vñ Damas. li. iij. c. xiiij. Nãles ꝛ nõ
hypostaticas. i. psonales aimus voluntates. ❡ Ad scdȝ dõȝ Ad 2ᵐ
qꝫ in puro hoie voluntas humana hȝ dñiuȝ: sȝ in xpo q est
deus ꝛ hõ: voluntas diuina hȝ dñiuȝ: ꝛ p illã regit huma Ad 3ᵐ
na. ❡ Ad tertiũ dõm: qꝫ nã pᵒ est volẽs p voluntatẽ: ꝛ ex
pñti hypostasis: ꝛ iõ quãuis in xpo nõ sit nisi vna hypo
stasis: tñ qꝛ in ipso sunt plures nãe i ipso sunt plures vo-
luntates: ꝛ ita vnꝰ est q vult: ꝛ tñ due nãe sunt volentes.
Uel põt dici qꝫ forma argumenti nõ valet sicut nõ valet:
hõ est eqlis p qlitatẽ: ergo p plures qlitates: est plꝰs qles
qꝛ h plures qles plurificat: ꝛ suppositũ ꝛ qlitatẽ. Qõ. II. Qõ. 2.

Secundo Querit vtrũ in xpo voluntas
rõnis deliberatiua in aliquo
discordauerit a voluntate diuina. Et vr qꝫ sic. Argẽ. 1.
Matth. 26. dicit saluator ad prẽȝ. Nõ sicut ego
volo: sȝ sicut tu vis: ergo vr qꝫ vnũ volebat voluntas diui Secũdo
na ꝛ aliud voluntas rõnis deliberatiua. ❡ Itẽ magis ex-
cedit voluntas diuina voluntatẽ rõnis deliberatiuã qȝ vo
luntas rõnis deliberatiua sensualitatẽ. Sed sensualitas in
aliquo discordauit a voluntate deliberatiua: qꝛ refugiebat
mortẽ quã voluntas deliberatiua acceptabat: ergo multo
fortius voluntas rationis deliberatiua in aliquo discor-
dauit a voluntate diuina.

Contra sm rectũ ordinẽ voluntas rõnis deliberati- In opᵐ.
ua: plene dȝ eẽ subiecta voluntati diuine: sȝ si primo
voluntas rõnis deliberatiua fuisset discors in aliquo a vo
luntate diuina: nõ fuisset ei plene subiecta: ꝛ sic nõ fuisset
i xpo huatus rectus ordo. Restat ergo qꝫ voluntas rõnis
deliberatiua nunqȝ in aliquo discordauit a diuina.

Respondeo qꝫ in xpo voluntas rõnis deliberati Ad qõnẽ
ua nunqȝ i aliquo discordauit a di scdm mẽ
uina voluntate: Imo pcordauit cũ ea: ꝛ i volito: qꝛ volebat tẽ ppriã.
qcqd videbat diuinã voluntatẽ velle: ꝛ i forma volẽdi: qꝛ
qcqd volebat: volebat ex charitate: ꝛ sic volebat: sicut de
us volebat eum velle.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ per illud verbū volo nō significat velle pcedēs a volūtate deliberatiua sed nālē:q̄si dicat volo delibératiue ꝙ fiat sicut tu vis:ꝛ nō sicut volo nāli voluntate. Uel fm quādā glosā ibidē:ibi trāsfigurat in se suos.q.d. fiat sicut tu vis ꝛ nō sicut volūt discipuli mei. ℂ Ad 2^m

Ad 2^m dōm ꝙ volūtas deliberatiua nō est ad vnā ptē determinatā:sicut appetitus sensitiu^9:ꝛ iō de^9 magis volebat eā pformari diuine volūtati inuolito q̄ sensualitatē voluntati deliberatiue:nec pp hoc dʒ dici sensualitas discors fuisse a deliberatiua volūtate:q: illud qd volebat appetitus sensitiu^9 volūtas deliberatiua volebat ipʒ velle. Q̃ó. III.

Argi.1. **Tertio** Querit vtrū nālis volūtas rōnis in xp̄o discordauerit i aliquo a volūtate dliberatiua. Et vi ꝙ sic:illa iter se discordāt:quoꝝ vnū icludit alteri^9 negationē:sʒ nālē icludit negationē deliberatiōis:ergo volūtas nālis dis-

Secūdo cordabat a volūtate dliberatiua. ℂ Jtē mot^9 ad terminos oppositos sūt discordātes. vñ dealbatio et denigratio sūt discordātes mot^9:sʒ mot^9 volūtatis deliberatiue ꝛ nālis in xp̄o fuerūt ad oppositos terminos:q: nāli volūtate refugiebat mortē inquātū est malū nature volūtate deliberatiua volebat eā pro generis humani redēptione:ergo iste volūtates in christo in aliquo fuerunt discordantes.

In op^m primo **Contra** discordātia nō sunt simul in eodeʒ: sed motus volūtatis nālis ꝛ volūtatis deliberatiue simul erāt in eadē potētia:ergo in nullo discordabāt.

Ad q̃ōnē scdm mētē ppriaʒ **Respondeo** ꝙ in xp̄o nālis volūtas rōnis i aliquo nō discordauit a volūtate deliberatiua:q: discordātia siue repugnātia motuū voluntatis nō est sine discordātia seu repugnātia formaliuʒ rōnū ipsoꝝ obiectoꝝ:sed formalis rō sub qua volūtas nālis in xp̄o refugebat mortē:ꝛ illa sub qua volūtas deliberatiua volebat mortē nō discordabāt:q: volūtas nālis refugiebat mortē inquātū ꝑʒ se erat qdā malū nāe: volūtas aūt deliberatiua volebat eā inquātū apprehēdebatur:vt vtilis ad redēptionē gñis humani fm ordinationē diuinā. Esse aūt aliqd secūdū se malū nāe:ꝛ illud esse bonuʒ in ordine ad aliquē finē nullā īportat discordiā seu repugnātiā. Preterea q vult qd alius vult eū velle ab eo non discordet in volēdo:sʒ illud qd volebat volūtas nālis in xp̄o volūtas deliberatiua volebat eā velle: q: volebat ꝙ fm suū nālē motū moueret:ergo in volēdo volūtas naturalis non discordabat a deliberatiua.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ vnū includere alterius negationeʒ dupl'r pōt itelligi:aut ꝙ vnū sit aliud aut ꝙ vnū nō possit esse cuʒ alio. Prio modo maior ppositio falsa est. Sic eni quelibʒ res alteri^9 icludit negationē:nec tñ pp hoc seqtur ꝙ quelibet due res sint iter se discordātes. Scdo mō maior ppositio vera est sed minor falsa. Simul eni erāt in xp̄o nālis

Ad 2^m mot^9 volūtatis ꝛ deliberatiuus. ℂ Ad secūdū di ꝙ motus ad terminos oppositos sunt discordantes ꝛc. dico ꝙ nō opʒ nisi formales rōnes terminoꝝ discordātes sint:sʒ sicut dictū est formalis rō sub qua nālis volūtas volebat nō mori ꝛ illa sub qua voluntas deliberatiua volebat corpus mori non discordabant. Questio. IIII.

Q̃ó.4. **Quarto** Queritur vtrū in xp̄o appetitus sensibilis i aliquo discordauerit a volūtate rōnis deliberatiua:ꝛ videtur

Argi.1. ꝙ obiectū appetitus sensitiui est bonum delectabile:sensibile:obiectū volūtatis deliberatiue est bonū honestū:sʒ bonū sensibile ꝛ honestū repugnāt:q: vnū di lig̃i pcipit aliud phibet. Uñ Jo.i.c.7. Nolite diligere mūdū:nec ea q̄ i mūdo sunt:cū ergo repugnātia sit i motib^9 volūtatis fm repugnātiā obiectoꝝ. Uidet ꝙ in xp̄o

Secūdo appetitus sensitiu^9 ꝛ deliberatiu^9 repugnabāt. ℂ Jtē volūtati deliberatiue placebat mors corpis appetitui sensitiuo displicebat:q: aliter nō fuisset in ipso passio tristitie p morte corporis iminere ergo videtur ꝙ ab appetitu deliberatiuo discordabat.

In opp^m primo **Contra** sic fuit nā humana istituta:vt sensualitas obediret rōni q̄diu rō obediret deo. Sʒ rectitudo nāe hūane in xp̄o nō fuit corrupta:ergo sicut rō in christo semper obediebat deo:ita appetitus sensitiuus semper obediebat rationi.

Ad q̃ōnē scdm mētē ppriaʒ **Respondeo** ꝙ in xp̄o appetit^9 sensibilis nō discordauit in aliquo a volūtate rationis deliberatiua:q: q̄uis nō appeteret illud:qd volūtas deliberatiua volebat refugiēdo mortē corpis quā illa volebat:tñ illud qd appetebat ꝛ refugiebat ad iperiū volūtatis appetebat vel refugiebat:nec per motum suum appetitum voluntatis deliberatiue retardabat:vel impediebat:ꝛ ideo illi concordabant.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ bonū sensibile ꝛ honestū nō repugnāt:sicut nec sensus ꝛ itellect^9:imo sicut sensus ordinat ad itellm ita bonū sensibile ordinat ad spūale bonū:nec phibet bonū sensibile diligi:sʒ eius dilectiōis inordinatio phibet.

Ad 2^m ℂ Ad scdm pʒ solutio p ea q̄ dicta sunt in corpe q̃ōnis.

Consequenter Querit de scdo pncipali: ꝛ circa hoc querunt q̄tuor. ℂ Prio vtrū pgruū fuerit xp̄m orare. ℂ Scdo vtrū orauerit pro se. ℂ Tertio vtrū oro qua orauit p se iminente passione fuerit actus sensualitatis. ℂ Quarto vtrum omnis oratio christi fuerit exaudita. Questio I.

Argi.1. primo **Primo** ostēdo ꝙ nō fuerit cōgruū xp̄ʒ orare. Dicit eni Damas. lib.3.c. 23. Q: oro est ascēsus itellect^9 ad deū. Sed intellect^9 xp̄i nō potuit ascēdere ad altiorē gra

Secūdo dū pfunctiōis cū deo q̄ʒ fuerit ille quē habuit a sua cōceptiōe:ergo nō decuit ipsuʒ orare. ℂ Jtē Damas. vbi pri^9 Oratio est petitio decētiū a deo:sʒ nullus petit aliqd a se ipso:ergo cū christus sit de^9 orare nō debuit ꝛ videtur.

In op^m primo **Contra** Luc.6. di de xp̄o ꝙ exijt in monte orare:ꝛ erat p noctē i orone dei: sed nihil fecit nisi qd ipsum facere decuit:ergo ipsum decuit orare.

Ad q̃ōnē scdm mētē ppriaʒ **Respondeo** ꝙ pgruū fuit xp̄m orare inquātuʒ hō est:ꝛ hoc pp q̄tuor.s.p meritūʒ q: orone sua meruit:vt i sequēti di. ondet:ꝛ pp veritatis hūane nāe arg^m:ꝛ pp exēplū:vt.s. orādo exēplo nos doceret i tribulatiōe a deo auxiliū eē petēdū:ꝛ vt prī a quo missus erat ostēdere se pcordem nō pͣrium quem orādo honorabat sint suum pn^m ꝛ hee quatuor rationes mihi pūt ex sententia Damas.li.3.c.23.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū cū di:ꝙ oro ē ascēsus intellectus ad deū ꝛc. dico ꝙ ibi ascēsus ad deū accipit p actu mētis create respcū dei:ꝛ ꝑ actus ascēsus di q: est in sbo iferiori respcū obiecti supiorisis:vñ cū mēs xp̄i itēderet in deū aliqd ipetrādū q̄uis p ꝑ deum clariou nō videret:tñ ille actus rōneʒ oronis

Ad 2^m hēbat. ℂ Ad 2^m dō:ꝙ q̄uis xp̄s sit hō ꝛ de^9:tñ nō orauit inq̄ʒtū de^9 ꝑʒ inq̄ʒtū hō:nec ē icōueniēs ꝙ ipse rōne humane nāe peteret ꝛ exaudiret rōne diuine. Q̃ó.II.

Argi.1. Oro qd **Secundo** Querit vtrū xp̄s orauerit p se. Et vi ꝙ nō. Aug.i quodā fmone de orone ꝛ ieiunio dicit. Q: oro est ascēsio aie ꝺ terrestrib^9 ad celestia:inq̄sitio supnoꝝ inuisibiliū desideriū:sʒ xp̄s sibi nō iq̄siuit eterna:nec sibi d'siderauit inuisibilia:q: iquisitio ꝛ desideriū sūt respcū nō habit^9:ipse aūt ꝺ supnis inuisibilib^9 habuit ab istāti sue pceptiōis q̄ʒtū hēre poterat:ergo xp̄s pro se non orauit.

Secūdo ℂ Jtē p beatis nō est orādū:vñ nec p aliquo scto missa de requiē celebrat:sʒ xp̄s fuit beat^9 ab istāti pceptiōis sue

Tertio ergo p se orare nō dbuit. ℂ Jtē sicut ad sacerdotez spectat

ctat hostias offerre ita orare: sed xp̄s nō obtulit hostiam pro se: sed pro nobis: vt habetur Heb. 7. ergo non pro se: sed pro nobis tantum orauit.

In opp^m primo. **Contra** Matth. 26. Exprimit se orasse dicēs. Pi si possibile est trāseat a me calix iste.

Ad q̄ōnē scd̄m me tē ppriā. **Respondeo** q̄ oīo est ad excludēdū aliquē defectū ab illo ꝓ quo oratur: duplex aūt est d̄fectus. s. culpabilis ꝛ penalis: ꝛ q̄ in xp̄o nullus fuit d̄fectus culpabilis nec eē potuit: nō orauit pro se: s̄m q̄ oīo ordinat ad exclu dēdū aliquem culpabilē d̄fectū ab illo pro quo orat: sed sic orauit pro nobis: sed q̄ i xp̄o fuit defectus penalis tam ex parte corporis q̄ȝ ex parte aīe inq̄ȝtuȝ erat passibilis: vt nā: iō s̄m q̄ oīo ordinat ad exclusionē penalis d̄fect⁹ orauit nō tm̄ ꝓ alijs: sȝ ēt ꝓ se.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dōm: q̄ illa d̄scriptio oīonis accipit ꝓut est in pure viatoribus. Christus aūt nō fuit purus viator: q̄ cū hoc fuit pfectissimus cōprehēsor. Uel pōt dici q̄ ibi accipit inuisibilia p. q̄buscūq̄ bñficijs spectātib⁹ ad gl'iam siue aīe siue corpis. Christus aūt dū erat viator gl'iam corpis nō habebat.

Ad 2^m ❡ Ad 2^m cū d̄r: q̄ pro beatis ꝛc. Dico q̄ veruȝ h̄ est de illis beatis q̄ simul cū sua beatitudine non sunt viatores. Christus aūt simul fuit beatus ꝛ viator. Unde inq̄ȝtū fuit viator: p illo statu ipsum orare decuit pro se ipso.

Ad 3^m ❡ Ad 3^m dōm q̄ nō est simile de hostiaȝ oblatione ꝛ oīone: q̄ hostia offerri solet ꝓ d̄fectu culpabili tm̄ q̄ d̄fectus nō fuit in xp̄o. oīo aūt ꝯsueta est fieri nō tm̄ ꝓ defectu culpabili: sed etiā ꝓ penali q̄ bñ i xp̄o fuit. Q̄ō. III.

Q̄ō. 3.

Argt̄ p^o **Tertio** Querit vtrū oīo qua xp̄s orauit ꝓ se iminēte passiōe fuerit actus sensualitatis. Et videt q̄ sic eius est orare cui⁹ est optare qd̄ petit: sȝ ip̄a sensualitas optabat nō mori: ergo illa oīo qua xp̄s orauit mori fuit actus sensualitatis.

Secūdo ❡ Itē magister in l'ra ex affectu humane sensualitatis nō rōnis illud voluit ꝛ petijt: qd̄ nō ipetrauit: ꝛ intelligit hic de oīone qua petiuit calicem transire a se: ergo illa oīo actus fuit sensualitatis.

In op^m. primo **Contra** orare est actus vite cōtēplatiue: sed nullus actus sensualitatis est actus vite cōtēplatiue: ergo orare nō fuit actus sensualitatis.

Secūdo ❡ Itē orare deum icludit dei cognitionē: sȝ sensualitas xp̄i nō attingebat ad cognitionē dei cū deus sit spūs: ergo illa oīo qua xp̄s orauit iminēte passione cū dirigeret ad deū non fuit sensualitatis actus.

Ad q̄ōnē scd̄m me tē ppriā. **Respondeo** sicut dicit Isidorus. x. lib. etymo. bene vltra medium orare dicere est. Unde sicut vocalis oīo est quedam locutio qua ꝓponit illi cui porrigit oīo d̄siderīū rei ꝓ qua o.atur. Sic dico q̄ mētalis oīo: qua deus orat est quedā itellectualis locutio qua deo exprimit d̄siderīū illius rei ꝓ qua oratur appetit⁹ ergo ē q̄ȝ mālr i oīone: exp̄ssio aūt ip̄i⁹ d̄siderij quasi formale. Quia ergo sensualitas iesu xp̄i appetebat nō mori: ꝛ rō iesu xp̄i appetitū eius deo lucutione exp̄ssit. Ideo pōt dici q̄ oīo qua deus orauit: vt transiret ab eo calix passionis fuit actus sensualitatis mālr: rōnis aūt formalr. Unde satis ꝯgrue dicūt illi q̄ dicūt q̄ rō fuit aduocatus sensualitatis: q̄a sicut aduocatus d̄siderīū: ꝛ cāȝ illius ꝓ quo aduocat exp̄mit modo supplicatiuo iudici sic rō xp̄i appetitū sensualitatis modo supplicatio deo expressit: nō q̄ xp̄s vellet d̄liberatiua volūtate: vt fieret q̄ sensualitas appetebat: sed vt veritatē hūane nāe ostēderet: ꝛ vt hō si s̄m passionē horret pericula nō diffidat neq̄ desperet.

Ad arg^a ❡ Pria duo arg^a ꝓcedūt de actu q̄ q̄si mālis est in oīone. ❡ Arg^a ad ptē aliā ꝓcedūt de actu q̄ formalis est in oīone. Questio IIII.

Q̄ō. 4.

Argt̄. 1. **Quarto** Querit vtrū ois oīo xp̄i fuerit exaudita. Et vi: q̄ nō. Jo. 17. orauit ꝓ discipulis suis dn̄s dicēs nō rogo: vt tollas eos de mūdo: sed vt serues eos a malo: ꝛ tñ nō oēs fuerunt a malo seruati.

Secūdo ❡ Itē luc. 23. dicebat. Pater dimitte illis: q̄a nesciūt qd̄ faciūt: nec tñ oībus crucifixoribus suis fuit illud pctm̄ dimissum.

Tertio ❡ Item Matth. 26. Orauit vt trāsiret ab eo calix: nec tamen transiuit.

In op^m primo **Contra** Jo. xj. dicit Jesus ad patrē. Ego sciebā: q̄a semper me audis: ꝛ accipitur hic audire ꝓ exaudire.

Secūdo ❡ Itē ad Heb. 5. dicit de xp̄o q̄ exauditus est ꝓ sua reuerētia. Si ergo sua reuerētia cā est: vt exaudiat oīo sua: qua rōne exaudit vna exauditur quecunq̄ alia.

Ad q̄ōnē scd̄m me tē ppriā. **Respondeo** orare deū est ei supplicādo exprimere appetitū illius ꝓ quo funditur oīo. In xp̄o aūt inquātū hō est triplicē possumus ꝯsiderare appetitū. s. appetitū sensualitatis q̄ nō est nisi respectu apprehēsoꝝ per aliquā sensitiuā virtutē: ꝛ appetituȝ nālis volūtatis q̄ est a volūtate: vt est nā regulata ꝑ nāle dictamē rōnis: cuius obiectū est bonū absolute. Et appetitū volūtatis d̄liberatiue q̄ est a volūtate regulata ꝑ aliquā regulā nō nālem rōni cuius obiectum est bonū in relatione: vel ad finē: vel ad circūstātias: vel ad aliqd aliud. Dico ergo q̄ oīo que fuit expressiua appetit⁹ sensualitatis nō semper fuit exaudita: q̄a ipse volūtate d̄liberatiua nolebat vt fieret q̄cq̄d sensualitas appetebat: sil'r non ois oīo que fuit expressiua appetitus volūtatis nālis fuit exaudita: q̄a multa volebat volūtate nāli que nolebat volūtate deliberatiua: q̄a multa sunt bona absolute: que tñ in relatione ad aliqd aliud nō inueniuntur bona ꝛ multa absoluta s̄m se mala que tñ in r'one ad aliqd aliud sunt bona: sed ois oīo que fuit expressiua appetitus sue voluntatis d̄liberatiue fuit exaudita: q̄a deliberatiue volebat oēm talē oīonē exaudiri.

Ad arg^a. Duo pma argumēta ꝓcedunt de oīone exprimente appetitū nālis volūtatis. Et tertiū de oīone exp̄mēte appetitū sensualitatis. Arg^a ad ptē aliā ꝓcedūt de oīone exp̄mēte appetitū d̄liberatiue volūtatis.

Dubiū litterale. **Circa litteram** Uterq̄ tñ dicit humana voluntas. Contra mihi quod habemus commune cū pecore: est humanū: sed s̄m sententiā Aug. 12. de trini. c. 1. Sensualitatem commmnem habemus cū pecore.

Rñ^o. ❡ Respondeo quia affectus sensualitatis non dicitur humana voluntas: quia conueniat homini per completiuā formā inq̄ȝtū p illā hō est hō. Sed sic ei cōuenit volūtas ꝓprie dicta. Sed d̄r sensualitas voluntas humana: q̄ cōuenit hoī per aliqd: qd̄ est de eius essentia q̄ȝuis illud hēamus cōe cū pecore nō s̄m rē: sed s̄m similitudinē: alteri⁹ eni rōnis ꝛ nāe est sensualitas nr̄a q̄ȝ sensualitas brutoꝝ. Aia per aurē audit idest aia est p̄n^a formale audiēdi in hoie mediāte aure tanq̄ȝ organum. Ipsius carnalis ꝯcupiscētie cā nō est in aia sola nec in carne sola ꝛ tñ magis d̄r esse aie q̄ȝ corporis: q̄ ꝯcupiscere p̄ncipalius cōuenit cōposito p aiaȝ q̄ȝ p corpus. Ut mētis affectu veller mori: ꝛ sensualitatis affectu nollet sicut in vi- gio scitis sit. Hic nota q̄ ꝛ sancti viatores affectu mētis optauerūt mori: ꝛ etiā multi mali: sed intētione alia ꝛ alia q̄a sancti hoc optabāt vt pfectius eēnt cum xp̄o. Unde apl's dicebat ad philip. 1. O, cupiebat dissolui ꝛ esse cuȝ xp̄o. Mali aūt q̄a p malitiaȝ odiebāt seipsos. Unde phs 9. ethi. ca. 5. A q̄bus multa ꝛ dura opata sunt: ꝛ pp maliciā odiunt: fugiūt viuere: ꝛ interimūt seipsos. Ex reliq̄t affectū ifirmitatis quo nemo vult mori: q̄ a deo est nālis vt cū petro nec senectus abstulerit sicut eniȝ dicit phs 2. ethi. c. 1. Nullū nā existētiū alr assuescit. Non q̄a ipse dubitauerit: sed q̄a modū gessit dubitātis hoc referēdū est q̄ȝtū ad rōnē. In rōne eni nō dubitauit: q̄a dubitatio rōnis est motus eius respectu vtriusq̄ partis ꝯdictionis sine sui determinatione ad partē aliquā q̄ ex defectu scientie ꝓuenit. In xp̄o aūt fuit sciētie plenitudo. Sed s̄m q̄ dubitatio accipit pro formidine sensualitatis respectu

aggressus: vel fuge mali terribilis: sic ſm veritatem in xp̄o dubitatio fuit: q: ſm illū affectū vere timuit. [Intē/de lector hoc verbis pia itelligētia] .i. pie exponas sic .s. p
Alia lra diligētia se orauit quātū ad formā orādi pro nobis aūt ſm intētionē orātis. Uel pōt dici ꝙ ſm ꝙ rō orabat nō pro sensualitate: sic orabat pro nobis nō pro se. Scdm aūt ꝙ ratio orabat pro sensualitate orabat pro se.

Si christus meruit sibi ⁊ nobis: ⁊ qd sibi ⁊ qd nobis. Di. XVIII.

DE merito etiam christi ꝑtermittēdū nō est: de quo qdā dicere solent: ꝙ nō sibi sed mēbris tm̄ meruit: meruit qdē mēbris redēptionē a diabolo: a pctō: a pena: ⁊ regni reserationē: vt amota ignea rōphea libere pateret introitus: sed ⁊ sibi meruit ipassibilitatis ⁊ imortalitatis gloriā sicut ait apl's.
Phil. 2. Christus factus est ꝓ nobis obediēs vsq; ad mortē: mortē autē crucis: ꝓpter qđ ⁊ deus exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē qđ est super oē nomen. Aperte dicit apostolus christū ꝓpterea exaltatū per impassibilitatis gloriā q: est humiliatus per passionis obediētiā. Humilitas ergo passionis meritū fuit exaltationis: ⁊ exaltatio p̄miū humilitatis. Unde aug. exponens p̄missum caplm̄ ait.
Augu. Ut xp̄s resurrectione clarificaret̄: prius humiliatus est passione. humilitas claritatis est meritū: claritas humilitatis est p̄miuim. Sed hoc
Ambro. totū factū est in forma serui. In forma enī dei semp fuit ⁊ erit claritas. Itē Ambro. idē capitulū tractās ait. Quid ⁊ quātū humilitas mereatur: hic ostēditur. His testimonijs euidens fit ꝙ christus per humilitatē ⁊ obediētiam passiōis meruit clarificationē corpis. nec id soluz sed etiā ipassibilitatē aie. Anima enī ipsius ante mortē erat passibilis: sicut caro mortalis: sed post mortē merito humilitatis: ⁊ aīa ipassibilis
Quāt aīa xp̄i facta sit ipassibil'. facta ē: ⁊ caro imortalis. Utrū aūt aīa sit facta ipassibilis qñ caro facta est imortalis. s. ipso resurrectionis momēto: de auctoritate nobis certū non est. Sed vel mox post carnis separationez anima impassibilitate donata est: aut in resurrectione quando caro refloruit.

Quod a conceptu meruit sibi christus hoc qđ per passionem.

NEc solum hoc meruit christus quādo patri obediēs crucez subijt: sed etiā ab ipsa cōceptione ex quo homo factus est per charitatē ⁊ iustitiā ⁊ alias virtutes: in quarū plenitudine fuit ſm hoīem conditus: sibi tātum meruit quātū post per martyrij tolerātiā. Tāta enim plenitudo spūaliū carismatū in eo fuit ꝙ in eis ꝓficere nō potuit: ⁊ nō melior ipsius aīa fieri nō potuit q̄ ab initio sue ꝯditionis extitit: q: ꝓficere in meritis nō valuit.
Grego. Ut enī Grego. ait. Nō habuit omnino christus iuxta anime meritum quo potuisset proficere. In mēbris autē que nos sumus quotidie ꝓficit. Nō ergo plus meruit sibi per crucis patibulū q̄ a cōceptiōe meruit per gratiā virtutū. Nō ergo ꝓfecit ſm aīe meritū quātum ad virtutē meriti: profecit tñ quātū ad numerum meritorū. Plura enī habuit merita in passione q̄ in conceptione: sed maioris virtutis nō extiterūt in merēdo plura q̄ ante fuerāt pauciora. Meruit ergo a ꝯceptione nō modo gloriā ipassibilitatis ⁊ imortalitatis corporis: sed etiā ipassibilitatē aīe. Per qđ per obediētiā et volūtatē ꝑfectā quā non tūc p̄mo habuit nec maiorē cū pati cepit ⁊ mori. Obediēs enī ꝑfecte ⁊ bonus extitit ſm hominē ex quo fuit hō. Habuit ergo aīa illa aliquod bonum in se post mortē quod nō habuit ante. Nō ergo beatior vel melior fuit q̄ ante. Absit ꝙ melior fuerit: q: nō sanctior: nec gratia cumulatior: nec etiā beatior fuit in dei cōtēplatione: in quo p̄cipue beatitudo cōsistit. Potest tñ dici in hoc beatior fuisse: q: ab omni miseria immunis. Ex quo nequit inferri simpliciter ꝙ beatior fuerit.

De eo quod scriptum est donauit illi nomē qđ est super omne nomen.

NEc tantum gloriam impassibilitatis ⁊ immortalitatis meruit: sed etiā donari sibi nomē qđ est sup omne nomē. i. honorificētia: quod vocatur deus. hoc tñ ante mortē habuit. Habuit enī hoc
Aug. li. cōtra maximinū. nomē dei filius: inquātū deus est ab eterno ꝑ naturā: inquātū hō factus est habuit ex tpe ꝑ gratiā. Uerūtamē Aug. dicit homini donatuz esse illud nomē nō deo: q: illud nomen habuit
Q. nom̄ illi datuz ē hoī nō deo cū in forma dei tm̄ erat. Sed cū dicit̄ ꝓpter qđ illū exaltauit ⁊ donauit illi nomē qđ est super omne nomē: satis apparet ꝓpter qđ exaltauit i. ꝓp obediētiā ⁊ i qua forma exaltatus sit. In qua enī forma crucifixus est: i ea exaltat' ē: i ea donatū est ei nomē vt cū ipsa forma serui nominetur vnigenitus filius dei: hoc illi donatū est vt hoī: quod iā habebat idē ipse deus. Hoc ergo per grām accepit vt ipse ens hō vt subsistēs in forma serui. i. in aīa ⁊ carne nominetur: ⁊ sit de'. Sed nunqd hoc meruit: supra enī dictū ē: q: hoc tantū bonū hō ille non meruit: quomodo ergo hic dr̄ ꝓpter obediētiam donatū est ei hoc nomē: Scdm tropū illum in scriptura creberrimū hoc capiēdū est: quo dr̄ res fieri qñ innotescit. Post resurrectionem vero quod ante erat in euidenti positū est vt scirent hoīes ⁊ demones. Manifestationē ergo illius nominis donauit ei deus post resurrectionē: sed illā meruit per obediētiā passionis: qui eo ꝙ obediuit patiendo: exaltatus est resurgēdo: ⁊ ꝑ hoc manifestatum

nifestatum est nomen. Hoc eodem tropo vsus est etiā post resurrectionē: dicēs. Data est mihi ōis potestas in celo ⁊ in terra: nō ꝙ tūc pͥmo acceperit: sed. quam ante habebat. tūc manifestata est potestas. Ceterū Ambro. dicit: nomē illud donatū esse deo nō homini: ⁊ videt̄ secus verboꝝ superficiē oppositus Augu. Sed intelligētia nō obuiat licet diuersuꝫ sapiat. Nā Ambro. de naturali donatione id dictū intelligit: qua eternaliter pater generādo dedit filio nomē qḋ est sup omne nomē. s. esse deū per naturā: q: genuit ab eterno filiū plenū: ⁊ sibi equalē deū. Quod tū nomē apostolus ꝓpter passionis obediētiaꝫ christo donatū dicit. Sed premisso locutionis modo accipiendum est.

Ambro. ꝙ datuꝫ fuit deo ⁊ nō hoi

¶ Si christus sine omni merito illa hēre potuit.

Si vero queritur vtrū christus illā immortalitatis ⁊ ipassibilitatis gloriā ⁊ nominis dei manifestationē sine omni merito habere potuerit? Sane dici pōt q: humanā naturā ita gloriosam suscipere potuit sicut in resurrectione extitit. Nomenqꝫ suū ⁊ aliter hominib⁹ manifestare potuit. Sed homo passibilis esse nō potuit sicut fuit. ⁊ ad illā gloriā sine merito peruenire. Potuit qdeꝫ peruenire ad illā sine merito passiōis quia potuit cōsumpta mortalitate imortalitatis gloria vestiri sed nō sine merito iustitie ⁊ charitatis aliarūqꝫ virtutū. Nō eni christus hō eē potuit in quo plenitudo virtutū ⁊ gratie non fuit. Nec virtutes ei inesse potuerūt cilicio mortalitatis induto quin per eas mereret̄. Habens ergo has virtutes scḋm hoiem passibilē ac mortalē non potuit non mereri gloriā imortalitatis. Nō ergo potuit factus mortalis sine merito gloriā ipassibilitatis ⁊ imortalitatis: ac manifestationem dei nominis consequi. Potuit tamen hoc asseq̄ sine merito passionis: q: per passionē nil sibi meruit: qḋ nō ante per virtutes meruerit.

¶ De causa mortis ⁊ passionis christi.

Ad quid ergo voluit pati ⁊ mori si ei virtutes ad merēdū ille sufficiebāt? Pro te: nō pro se. Quomodo pro te? vt ipsius passio ⁊ mors tibi esset forma ⁊ causa. Forma virtutis ⁊ humilitatis: cā glorie ⁊ libertatis. Forma deo vsqꝫ ad mortē obediēdi ⁊ causa tue liberationis ac beatitudinis. Meruit eni nobis per mortis ac passionis tolerantiaꝫ: qḋ per precedētia nō meruerat. s. aditū paradisi: ⁊ redēptionē a peccato: a pena: a diabolo: ⁊ ꝑ mortē eius hic nō adepti sumus. s. redēptioneꝫ ⁊ filioꝝ glorie adeptionē. Ipse enim moriendo factus est hostia nostre liberationis. Sed quō per mortē nos a diabolo ⁊ a peccato redemit ⁊ aditū glorie aperuit? Decreuerat deus in misterio: vt ait Ambro. propter primum peccatū non intromittit hominē in paradisum: idest ad dei cōtēplationem non admitti nisi in vno homine tāta existeret humilitas: que omnibus suis ꝓficere posset: sicut in pͥmo hoie tanta fuit superbia que oībus suis nocuit. Nō est aūt inuētus iter hoies aliqs quo id posset impleri: nisi leo de tribu iuda qui aperuit librū: ⁊ soluit signacula iplēdo in se oēm iustitiā. i. ꝯsūmmatissimam humilitatē qua maior eē nō pōt. Nam alij hoies debitores erāt: ⁊ vix vnicuiqꝫ sua virtus sufficiebat ⁊ humilitas. Nullus ergo eoꝝ hostiā poterat sufferre sufficiētē reconciliationi nr̄e. Sed xp̄s hō sufficiēs ⁊ perfecta fuit hostia qui multo amplius est humiliatus amaritudinē mortis gustādo ꝙ ille adā superbijt per esuꝫ ligni vetiti noxia delectatione perfruendo. Si ergo illius superbia omniū extitit ruina: ipsum de paradiso mittēs foras: alijsqꝫ accludēs ianuam: multo magis christi humilitas quā ꝑ mortē gustauit: ingressum regni celestis oībus suis iplēto dei decreto apire valuit atqꝫ decreti delere chirographuꝫ. Ut eni ait ambro. Tantuꝫ fuit peccatū nostrū vt saluari nō possemus: nisi vnigenitus dei filius pro nobis moreret̄ debitoribus mortis: sed sic dignos nos fecit testamēti ⁊ ꝓmisse hereditatis. Quod nō ita est itelligēdū: quasi nō alio modo saluare nos potuerit ꝙ per mortē suā: sed q: per aliā hostiā nō potuit nobis aperiri regni aditus ⁊ fieri salus nisi ꝑ mortē vnigeniti: cuius tāta fuit vt dictū est humilitas ⁊ patiētia: vt ei⁹ merito pateret credētibus in eū aditus regni. Magna ergo in morte vnigeniti prestita sunt nobis: vt liceat nobis redire in patriam: sicut olim in morte summi pontificis: his qui ad ciuitatem refugij confugerāt secure ad propria remeare. Ecce aliquatenus ostensum est qualiter per christi mortem aditus regni sit nobis paratus.

Quar̄ ꝑ mortem redemit nos ⁊ aditum regni aperuit.

Apoc. 5.

Ambro. ad ro.

De merito etiam christi pretermittendū nō est ⁊c̄. Superius determinauit magister de volūtate christi hic determinat de merito qḋ ex illa voluntate ꝓcessit: ⁊ diuiditur in partes duas. ¶ Primo determinat de eo: qḋ sibi christus meruit. ¶ Scḋo inquirit vtruꝫ illud quod sibi meruit sine merito habere potuit ibi. [Si vero querit̄.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo determinat magister quid meruit ſm rem. ¶ Scḋo quid meruit ſm manifestationē ibi. [Nec tm̄ gloriā] ¶ Pria i duas. ¶ Primo ostēdit magister qd christus meruit per passionem. ¶ Scḋo ostendit ꝙ hec eodē meruit ab instāti sue conceptionis per gratie plenitudinē ibi. [Nec solū hoc meruit.] Tūc sequitur illa pars que diuisa fuit a ꝓncipio libri que ibi incipit. Ad quid ergo voluit pati: in qua determinat magister de redēptionis consumatione que facta est in christi passiōe: ⁊ diuiditur in partes quatuor. ¶ Primo determinat magister de effectu passionis. ¶ Secundo de cōueniētia passionis. Di. xx. ibi. [Si vero querit̄.] ¶ Tertio de causa effectiua passionis in eadem di. ibi. [Christus ergo ē sacerdos]. ¶ Quarto de statu christi i morte di. xxj. Post predicta. ¶ Prima in duas. Primo

narrat passionis quadruplicē effectum quo ad nos. Secūdo de illis effectibus ꝓsequit ibi.[Sed quō.] Et ista secūda in duas. ¶ Primo ꝓsequitur de effectu passiōis ꝯsistenti in adeptione boni. ¶ Secūdo de effectibus ꝯsistentibus in remotione mali ꝺi. sequenti ibi.[Non igitur queramus]

Circa hanc distin. querendū est ꝑncipaliter de duob⁹. ¶ Primo de merito christi quantū ad vsum. ¶ Secūdo quātū ad fructū. ¶ Circa ꝑmū querūt quatuor. ¶ Primo vtrū christus aliqd meruerit. ¶ Secūdo vtrum meruerit ab instāti sue ꝯceptionis. ¶ Tertio vtrū meruerit in sua conuersatione. ¶ Quarto vtrū meruerit in passione. Questio. I.

Qō.1. Primo ostendo ꝙ christus nihil vnq̄ꝫ meruit. Nullus eni merek qḋ suum est: q: meritū precedit ꝑmium: sed omnia
Argr.1. erāt christi ipso dicente in euāgelio ſm Jo. ad patrē. c.17. Oia mea tua sunt: ⁊ tua mea sunt: ergo christus nihil vnq̄ꝫ meruit.
Secūdo ¶ Itē cōprehēsores non sunt in statu merēdi: sed christus fuit semper comprehēsor: ergo nunq̄ꝫ fuit in statu merendi.
Tertio. ¶ Itē omne meritū est ad supplēdū aliquā indigētiā merētis: sed in christo nunq̄ꝫ fuit aliq̄ idigētia: cū semp fuerit beat⁹: ⁊ sicut dicit Aug. xiij. de tri. c.v. Beatus nō est nisi qui habet oia que vult ergo christus nunq̄ꝫ aliquid meruit.

In opp^m. primo Contra glo. sup illud ꝑo. Cōserua me dñe: qm̄ speraui in te dicit: ecce meritū quo seruari debet: sed illud ve. bū ꝑo. dicit in ꝑsona christi ſm glo. ibidē: ergo christus meruit cōseruari.
Secūdo ¶ Itē ſm Ansel. y. libro. Cur deus hō. c.x. Quāuis christus nō potuerit peccare: tñ laudādus fuit de iusticia sua: sed ois existens viator de sua iusticia laudandus per suā iusticiā merek: ergo cū christus nō tm̄ fuerit cōprehēsor: sed etiaꝫ viator meruit per iusticiam suam.

Ad qōnē scōm mētē ꝑpriā. Que ad merēduꝫ requirūt Respondeo ꝙ christus aliqd meruit ⁊ magnū fuit qḋ meruit. Christus enim nō tm̄ fuit cōprehēsor sed etiā viator: vt superius dictuꝫ est. Fuit etiā per liberū arbitriū dñs sue actionis. Actio etiā sua pp perfectā charitatē agētis ⁊ rectā eius intētionem ꝓportionata fuit ꝑmio magno: ad merēdum autem non requiruntur nisi tria predicta: ergo christus meruit.

Ad ꝑ^m Ad primum in oppositū cum dr: ꝙ oia erant christi ⁊c. verū est inquantū de⁹ est: ⁊ sic nō merebat: sed inquātū hō nō oia erāt sua: ⁊ sic
Ad 2^m merebat. ¶ Ad scōm cum dr ꝙ cōprehēsores nō sunt in statu merēdi ⁊c. dico ꝙ verū est de illis qui sunt cōprehēsores tm̄. Illi eni nō sunt in statu merēdi pro seipsis: christus aūt simul fuit cōprehēsor ⁊ viator: ⁊ ideo mereri potuit
Ad 3^m ꝑ se ⁊ pro alijs. ¶ Ad tertiū cū dr ꝙ in xp̄o nunq̄ꝫ fuit aliqua indigētia: dico ꝙ verū est sub ratione qua fuit beatus: ⁊ sub illa rōne nihil sibi meruit sed inquātū fuit viator i eo fuit idigētia: ⁊ inquātū huī⁹ meruit. Qō. II.

Qō.2. Secundo Querit vtrum xp̄s meruerit ab instāti sue ꝯceptionis. Et
Argr.1. videt ꝙ nō. Omne initiū est per actū deliberatiue volūtatis. Sed actus deliberatiue volūtatis nō ē istāti: q: iportat motū ab vno i aliud: qḋ istāti fieri nō pōt: ergo xp̄s nō meruerit ab istāti sue ꝯceptiōis.
Secūdo ¶ Itē ita cito pōt creatura rōnalis vel intellectualis demereri sicut mereri: q: facilius est deficere q̄ꝫ ꝑficere. Sꝫ malus angelus nō potuit demereri ab instāti sue creationis: vt in. 2. lib. ostēsum est: ergo nec aia xp̄i mereri potuit ab instāti sue creationis: sed in illo instāti quo aia christi fuit creata: christus fuit cōceptus: ergo nō potuit mereri ab instāti sue cōceptionis.
Tertio ¶ Itē si potētie mouētes proportionātur mensure in quibus mouent proportionātur: ⁊ hec ꝓpositio trahi pōt ex doctrina philosophi li.7. phyſi. sed nostrū liberū arbitrium: ⁊ liberū arbitriū xp̄i ꝓportionātur cū vtrūq̄ꝫ sit finituꝫ ⁊ eiusdē speī: ergo mēsure in qbus possunt mouere ꝓportinātur: sed instās nō ꝓportionatur tēpori: ergo cū nostrū liberū arbitriuꝫ nō possit se mouere nisi in tempore: q: ſm pħm in lib. de memoria ⁊ reminiscentia: nostrū intelligere est cum cōtinuo ⁊ tēpore li. ar. christi nō potuit se mouere in instanti sue conceptionis. T.c.35. ⁊ infra.

Circa ꝑncipium. In opp^m primo. Contra magister in lra: non plus meruit sibi p crucis patibulū q̄ꝫ a cōceptione meruit p gratiā virtutū.
Secūdo ¶ Itē ab instāti sue cōceptionis fuit beatus sed beatitudo cōsistit in actu: ergo ab instāti sue cōceptionis habuit actū glorie: ergo a simili ⁊ actuꝫ gratie: sed in actu gr̄e cōsistit meritū: ḡ meruit ab istāti ꝯceptiōis sue.

Ad qōnē scōm mētē aliorū. Ad istam questionē dicūt quidā ꝙ xp̄s ab instanti sue ꝯceptionis nō habuit meriti vsum: sed habitum per quē dignus erat gloria. Usus eni meriti nō est sine actu deliberatiue volūtatis qui qdē actus in quadā successione consistit. Unde ⁊ si ab instāti sue cōceptionis inceperit hēre vsum meriti: nō tñ in illo instāti habuit vsum meriti: ⁊ si eni successiua incipiūt: tñ in instāti: in instāti eē nō pñt.
2ª opp^o. ¶ Alij dicūt ꝙ christus ab instāti sue ꝯceptionis nō tantum habuit meriti habitum: sed etiā meriti vsum. Si.n. aliqua potētia in eodē instāti in quo est ꝑmo non habet actionē suā hoc contingit: aut q: in illo instanti non habet totā perfectionē suā que requiritur ad illā actionem aut q: est aliqd ipediēs: aut q: de ratione illius actionis est successio quod esse nō posset in instāti. Christus autē ab instāti sue conceptionis habuit potētiam merendi ꝑfectam perfectione nature ⁊ gratie: nec fuit aliquid motum illius potētie impediens in ipso: nō eni fuerunt impedimēta que sunt in organis aliorꝫ paruulorꝫ. De ratione etiam actus merēdi nō est successio: q: actus merendi cōsistit in actu libere volūtatis ad deū ordinato: ⁊ charitate informato. Ad talem aūt actum non requirit successio nisi per accidēs: motus enim de cuius ratione est successio cū attingit illud respectu cuius est desinit esse: motus aūt volūtatis cū attingit ad volitum: nō ꝓpter hoc desinit esse: est ergo idiuisibilis actus: talis aūt actus esse pōt in instāti: christus ergo ab instāti cōceptionis sue potuit habere meriti vsum. Sed planū est ꝙ habuit meriti vsum q̄ꝫ citius habere potuit: ab instāti ergo sue conceptionis ipsuꝫ habuit. Qui vult tenere hanc secundā opinionē que magis vꝫ honorare ip̄m potest dicere. Sustētat 2^am op^m quaꝫ magis ap/probat.

Ad ꝑ^m. Ad primum in oppositū ꝙ actus deliberatiue volūtatis: bene potest esse in instanti cum de rōne eius nō sit successio nisi per accidens sicut forte est in nobis: vel ꝓpter aggrauationē corporis corruptibilis impediētis animā in sua actione: vel propter debilitatē itellectus: accidētia in christo nō fuerūt q: quāuis habuit corpus corruptibile: nō tñ corruptibilitate aggrauāte intellectum vel voluntatē in sua actione: habuit etiam semper intellectum fortissimum ⁊ fortitudine que est per naturā: ⁊ fortitudine que est per gratiam ⁊ gloriam. Unde voluntas eius nullum habuit retardatiuū in sua actione.
Ad 2^m ¶ Ad scōm dōm ꝙ non est sile de merito ⁊ merito: q: actus merēdi nō est ꝯtra naturalem motū volūtatis: sed magis cōplet ipsum. Actus aūt demerendi derogat naturali motui ipsius voluntatis: q: est ad terminū oppositū: Unde aliquid diminuit de perfectione illius. Non est aūt possibile ꝙ in eodem instanti diminuatur aliquid de perfectione habita: quia aliter cōtradictoria simul essent vera in eodem instanti. Cum ergo motus naturalis: ꝓcedat oēs alios motus in volūtate: nō potuit aliqua creatura habere aliquē malum voluntatis actum ab instanti creationis sue: vt plenius ostēsum est in libro. 2. Di. 3.
Ad 3^m. ¶ Ad tertium dōm ꝙ quāuis

uis nostrum liberum arbitrium & li.ar.christi proportionetur sm essentias: nõ tñ quantum ad actuales existẽtias: q2 nostrum li.ar. actualiter existit in supposito creato & liberũ arbitriũ christi in supposito increato. Perfectio aũt & fortitudo operationis est per essentiam in comparatione ad suam actualẽ existentiã. Unde liberũ arbitrium christi perfectiorem habet actum, q̃z si natura humana eius nõ esset vnita verbo: vt natura supposito. ¶ Preterea liberum arbitriũ in nobis retardatur in actu suo bono ex aggrauatione corporis: non sic autẽ fuit in christo. Preterea sue gratie nõ proportionatur gratia nostra: & iõ potuit elicere motum cui non proportionatur nostri arbitrii liberi motus.

Qõ.3. Questio. III.

Argt p°

TErtio Queritur vtrum christus meruerit in sua conuersatione. Et videt q non: q2 quicunq3 meretur proficit in gratia vel se disponit ad illum profectũ. Sed christus in sua conuersatione proficit in gratia: nec se disposuit ad talem profectũ: q2 ab instãti sue conceptionis habuit de gratia quãtum capere potuit: ergo in sua conuersatione non meruit.

Secũdo ¶ Itẽ pbs eodem modo se habet: quo ad animam nunc sicut ante suam passionem. Sed meritũ est ex parte anime. Cũ3 ergo christus nihil modo mereatur: videtur etiã q ante suam passionem in sua conuersatione nihil merebat. ¶ Itẽ qcũq3 meretur facit aliqd de non debito sibi debitum sibi. Sed christus per suam cõuersationẽ nõ fecit aliquid de nõ debito sibi: debitum sibi: q2 ab instanti sue conceptionis omne bonum sibi debebatur: ergo christus in conuersatione non meruit.

In opp^m primo. **Contra** primo lib. de articulis fidei prope principiũ. Mereri apud deu3 dicitur qui nulla necessitate cõpulsus libenter deo facit quod facere tenetur: s3 christus in sua cõuersatione nulla necessitate cõpulsus libenter fecit deo quod facere tenebatur: ergo meruit in sua conuersatione.

Secũdo ¶ Itẽ glo. super illud ad philip.2. propter quod & deus exaltauit illũ: humilitas claritatis est meritu3. Claritas humilitatis est premium: sed christus humiliauit se in sua cõuersatione: ergo per suam conuersationem meruit claritatem.

Ad qõnẽ scdm mẽtẽ ppriã. **Respondeo** q loquendo de merito proprie dicto quod hic intẽdimus christus in sua cõuersatione meruit & sibi & nobis: sed nõ meruit sibi faciendo per suam conuersationem aliquid bonu3 sibi debitum quod ante nõ debebatur: vt faciẽdo sibi magis debitum q̃z ante deberet: quia omne bonum: cuius erat capax ab instãti sue cõceptionis sibi fuit debitum: et ita perfecte q perfectius sibi deberi nõ potuit: s3 sibi meruit in cõuersatione faciẽdo de sibi debito vno modo sibi debitũ alio modo: vel de debito sibi p vnũ actũ faciendo sibi debitũ per alios actus. Trib⁹ aũt predictis modis fuerit nobis: vt in vltima questione huius di. ostendet.

Ad p^m **Ad primum** in oppositum dicendum q quicũq3 sibi meretur faciendo de nõ debito sibi debitum: vel debito magis debitũ proficit in gratia: vel se disponit ad illũ profectu3: sed sic christus in sua cõuersatione non meruit: vt ostensum est.

Ad 2^m ¶ Ad secũdum cũ di. q christus eo modo se habet quo ad animã nũc sicut ante sua3 passionem &c. Dico q verum est per cõparationem ad deũ: non aũt per cõparationem ad corpus: q2 tunc ex sui cõparatione ad corpus habebat passibilitate: & erat in statu viatoris.

Ad 3^m ¶ Ad tertiũ patet solutio ex iam dictis.

Qõ.4. Questio IIII.

Argt.1. Capl'o d passione.

QUarto Querit vtrum christus meruit in passione. Et videtur q nõ sm auctorem sex principioz. Passio est effect⁹ illatioq3 actiõis. Effectus aũt conformatur cause: cum ergo causa inferens passionem christo que fuit ipsa actio iudeoz fuerit mala & non meritoria: videtur q ipsa passio christi mala fuerit & nõ meritoria.

Secũdo ¶ Itẽ sm phm.3. ethi.c.4. Uoluntarium est: cuius principium est in ipso sciẽte singularia in quibus est operatio. Principiũ aũt passionis christi non fuit in christo sed extrinsecus: ergo per cõparationẽ ad christum nõ fuit volũtaria: sed nihil est meritorium nisi sit volũtarium: ergo xps non meruit in sua passione.

Tertio ¶ Itẽ sm phm.3. phys. & Anselmus li. de veritate. c.8. Actio & passio sunt vnius motus: ergo mala actio iudeoz passionẽ christo inferentium: & passio christi fuerunt vnius motus: sed contraria nõ sunt simul in eodẽ: ergo cũ ipsa actio iudeoz fuerit mala ipsa christi passio nõ potuit eẽ bona: & ex cõsequẽti nec meritoria.

In opp^m primo **Contra** Augu.4. de tri.c.2. Merito quippe mors peccatoris veniẽs ex dãnationis necessitate soluta est p mortẽ iusti veniẽtẽ ex misericordie voluntate: sed per illum iustũ intelligit christum: ergo christus per passione3 nobis meruit.

Secũdo ¶ Itẽ qui patitur: aut pati meruit: aut per passionẽ mereret: aliter enim pateret sine causa: s3 christus nõ meruit pati: ergo meruit p passionẽ.

Ad qõnẽ scdm mẽtẽ ppria3 **Respondeo** q christus meruit in passiõe. Ad cuius intelligẽtiã sciendũ q passionem christi possumus cõsiderare vel p comparatione3 ad volũtatẽ iniquoz qui ipsum crucifixerũt: vel p comparationẽ ad christi voluntatẽ qua passionẽ pro generis humani redẽptione desiderauit: & presentẽ patiẽter sustinuit & eam acceptauit.

Passio xpi meritoria: nec demeritoria xpo

Primo modo passio christi nõ fuit christo nec meritoria nec demeritoria: q2 sic principiũ illius passionis in christo nõ fuit: sed sic fuit demeritoria crucifigẽtibus eum inquãtum ipsum inferendo grauissime peccauerunt. Secũdo modo dicendũ q sicut homo per actum exteriorem imperatum a volũtate charitate formata meretur: ita tñ q in actu voluntatis imperãtis est meritum formaliter. In actu aũt exteriori materialiter: sic dico q christus in sustinẽdo passione3 patiẽter: & eam acceptando meruit: ita tñ q meritum formaliter fuit in actu voluntatis. In passione autẽ formaliter inquãtum ipsa fuit voluntati materia merendi. In hoc tamen positum exemplum est dissimile: quia passio christi non fuit causata a christi voluntate: sicut actus exterior a voluntate imperatus: causatur a voluntate.

Ad p^m **Ad primum** in oppositu3 dõm q actio iudeoru3 non fuit causa passionis christi inquantũ pertinuit ad genus moris: & ideo non oportuit q esset mala moraliter: sed bene fuit mala malitia nature: inquantum fuit lesiua nature patiẽtis. Ipsa tñ actio iudeorũ moraliter fuit pessima.

Ad 2^m ¶ Ad secundum dõm q nõ plus cõcludit nisi q christus nõ meruit in passione inquãtũ comparabatur ad suam causam efficientẽ: s3 ex hoc nõ sequitur quin mereretur in ea inquantum comparabatur ad christi volũtatẽ eam ex maxima charitate patiẽter sustinẽtẽ & acceptãtem.

Ad 3^m ¶ Ad tertium dicendum q quãuis in vno motu absolute considerato non possint simul esse contrarie conditiones: non tñ sic dõm est de motu considerato in comparatione: vnde sicut vnus motus inquantum est a mouente est actio: & inquãtum in mobili est passio: ita potest esse q habeat malitiam moralem inquantũ est ab agẽte & bonitatem moralem per cõparationem ad passum: his concordat Ansel.li. de veritate c.8. dicens multis modis eadem res suscipit diuersis cõsiderationibus contraria: & ponit exemplu3 de mottone cõsiderata p comparationem ad agẽs & patiens.

COnsequenter Queritur de secundo principali: & circa hoc querũtur quattuor. ¶ Primo vtrum christus meruit sibi gloriam anime. ¶ Secundo vtru3 sibi meruit gloriam corporis. ¶ Tertio vtrum nobis meruit ianue paradisi apertionem. ¶ Quarto vtrum nobis meruit primam gratiam gra/

Q̄ō.1. Argū.1 tum facientem. Questio. I.

PRimo ostendo ꝙ christus sibi meruit gloriam anime quāuis in angelis simul fuerit gratia ⁊ gloria: tamē per grām meruit gloriam: ergo a simili quāuis in christo simul fuerit gloria ⁊ gratia anime: tamen per gratiaʒ meruit anime gloriam. Secūdo ❡ Itē impassibilitas anime est de ratione glorie eius: sed christus meruit anime sue impassibilitatem: ergo a simili meruit totā anime gloriam. Tertio. ❡ Item magis est mereri nomen quod est super omne nomē q̄ʒ anime gloriā: sed vt habetur ad philip. secūdo. Christus per suā mortē meruit sibi donari nomē qḋ est sup oē nomē: ergo multo fortius meruit aie gloriam.

In oppᵐ primo. Contra ꝙ alicui debetur iure hereditario non sibi debetur per meritum: sed christo debebatur gloria iure hereditario: qꝛ de ipso dicit ad Gal. 4. Q̄ꝫ si filius ⁊ heres: ergo christus gloriā anime nō habuit per meritum. Secūdo ❡ Itē actus merendi p̄supponit gratie habitum: sed in christo simul fuit gratia ⁊ gloria anime: ergo in ipso actus merēdi presupponit gloriā: sed meritum p̄cedit p̄miū: ergo nō meruit anime gl̄iam.

Ad q̄ōnē scdm mē tē ppriā. Respondeo ꝙ Christus nō meruit gloriam anime sue siue accipiatur gloria pro habitu siue pro actu. Q̄ꝫ aūt nō meruerit habitū glorie ipsius anime: qⁿidā declarāt sic habitus glorie prius fuit ordine nature in anima christi q̄ʒ ipsa vniretur verbo: qa fuit dispositio cōgruitatis in ipsa anima ad illā vnionem dispositio aūt ordine nature p̄cedit effectū ad quē disponit. Sed in anima christi nullus fuit actus merendi qui non p̄supponeret ipsius vnionēʒ cum verbo: qꝛ omnis actus merēdi p̄supponit natura vel duratione actualem existētiam in merente: anima autem christi nunq̄ʒ habuit actualē existētiā: nisi p sui vnionem cū verbo. patet ergo ꝙ habuit habitū glorie ante omnēʒ merendi actum: cū ergo p̄mium p̄supponat meritum natura vel duratione sequitur ꝙ gloria anime christi non fuit sibi data per aliquem merendi actum. ❡ Sed cōtra hoc quod dicūt ꝙ habitus glorie prius fuit in anima christi q̄ʒ ipsa vniretur verbo: sic arguunt aliqui substantiam esse subiectū acciden. is presupponit ipsam actum existere: sed vt superius ostensum est. vlti. q. distin. secūda. Natura humana christi non prius fuit in actu reali: nec duratione: nec natura q̄ʒ esset vnita verbo: quia suum existere actu est ipsam esse actu vnitam verbo: vt naturam supposito: ergo non prius ordine nature fuit subiectum gratie vel glorie q̄ʒ fuerit vnita verbo. Et hi dicunt ꝙ meruit anime gloriam loquendo de illo modo merendi: quo per bonū voluntatis actum fecit vt sibi debitum vno modo sibi deberetur alio modo. Q̄ꝫ etiam non meruit glorie actuʒ patet sic: quia si habitus non cadit sub merito proprius ⁊ principalis illius actus non cadit sub merito: quia eo ipso ꝙ aliquis habet habitum dignus est habere actum illius. ❡ Preterea actus glorie presupponit actualē existentiam illius substantie cuius est actus: sed vt iam dictū est: anima christi non habuit actualē existentiam nisi per sui vnionem cū verbo: ergo prius ordine nature vnita fuit q̄ʒ haberet actum glorie: sed eo ipso quo fuit vnita verbo que est vnio maxima debebatur sibi vnio que ē p actū gl̄ie. Cū ergo p̄ma vnio nō ceciderit sub aliquo merito: vt ostensum ē: nec alia potuit cadere sub merito.

Ad p̄ᵐ. Ad primum in opposituū dōm ꝙ non est simile de angelis ⁊ de anima christi: quia in angelis vsus liberi arbitrij p̄cessit duratione infusionē gratie ⁊ glorie: ita ꝙ ille actus formatus p gratiam potuit mereri gloriam. In anima aūt christi actus liberi arbitrij nō precessit: nec duratiōe: nec ordine nature gratie: nec glorie infusione: vt dicunt multi. Uel potest dici ꝙ non precessit vnionem nature humane: cum verbo rōne cuius vnionis debita fuit illi nature gratia ⁊ gl̄ia.

Ad 2ᵐ ❡ Ad secundum dōm: ꝙ eo modo quo christus meruit impassibilitatem anime meruit gloriaʒ eius: sed christus ab instāti sue cōceptionis nō habuit gloriam anime nec eius impassibilitatē nisi ratione superioris portionis cōsiderate: vt ratio est sub rōne cōprehendēdo intellectum ⁊ volūtatē: ⁊ sicut gloriam superioris portionis non meruit. ita nec īpassibilitatē eius: ab instāti autem sue conceptionis nō habuit gloriā anime cōsiderate vt natura est nec s̄m inferiorem eius portionem: nec etiā hoc mō tūc habuit eius īpassibilitatē: ⁊ sicut s̄m istuʒ modum meruit eius impassibilitatem sic ⁊ eius gloriam. Ad 3ᵐ. ❡ Ad tertiū dōm ꝙ nomen quod est super omne nomē datuʒ est christo rōne persone ab eterno inquantū a patre accepit naturā diuinā datū est etiam ex tēpore s̄m rem homini christo per idiomatū cōmunicationem: donatū etiā fuit homini christo in manifestatione per suā resurrectioneʒ. ❡ Primo modo nō meruit nomē quod est super omne nomē sicut nō meruit ꝙ generaret a patre: nec etiā secūdo modo: qꝛ nō cecidit sub merito vnio humane nature ad verbum in vnitatē persone. Sed tertio modo meruit sibi donari illud nomē: ⁊ sic nō fuit magis mereri sibi donari nomē qḋ est super omne nomen q̄ʒ anime sue gloriā. ❡ Argumēta ad partē aliam gratia conclusionis possunt concedi.

Q̄ō.2. Argū.1. Questio. II.

SEcundo Queritur vtrum christus sibi meruit gloriā corporis. Et videt ꝙ nō. Anima christi habuit gloriam sine meritis ꝓpter vnionē sui cum verbo: ergo cū corpus vnitū verbo fuerit: videt a simili ꝙ sine merito gl̄iam habere debuit. Secūdo ❡ Itē in epistola ad dioscoruʒ s̄m Augu. Gloria corpis est ex redūdantia glorie anime: ergo cū christus gl̄iam anime non habuit per merita: vt superius ostēsum est nō meruit gl̄iam corpis: qa qui non meretur causam non meret effectum.

In opᵐ. primo Contra glo. sup illud ad Philip. 2. Exaltauit illum dicit dādo imortalitatem ⁊ impassibilitatē: sed hoc nō potest referri ad aiam qa est nāliter imortalis ergo hoc intelligit de dotibus corporis. Sed qua ratione meruit corpis imortalitatē ⁊ īpassibilitatē eadē ratione meruit corpis agilitatem ⁊ claritatē: ergo meruit totā corpis gl̄iam que in p̄dictis quatuor dotibus ꝯsistit.

Ad q̄ōnē scdm mē tē ppriaʒ Respondeo ꝙ christus meruit sibi gl̄iam corporis. Ad hoc enim ꝙ aliquis rē aliquā mereat non requirunt nisi tria. s. ꝙ ille sit in statu in quo sibi possit mereri: ⁊ ꝙ faciat actum dignum tāto p̄mio: sicut est illa res quā meret: ⁊ ꝙ illa res nata sit cadere sub merito illius. Christus aūt quāuis inquātuʒ cōprehēsor nunq̄ʒ fuerit in statu in quo sibi posset aliquid mereri: tñ inquātū viator fuit in statu in quo potuit sibi mereri: fecit ēt actus dignos remuneratione tāte rei quāta est gloria corpis: qa oēs actus eius fuerunt perfectissima charitate formati. Glia ēt corpis nata erat cadere sub merito xp̄i: qa fuit possibilis haberi a xp̄o: ⁊ aliqñ nō habita: ⁊ s̄m aliquē modum nō debita: qa etiā si ab instanti sue ꝯceptionis fuerit sibi debita ꝓpter gl̄iam aie: ⁊ ꝓpter vnionē nature humane cū verbo: ⁊ per aliquē actuʒ merēdi: tamen non fuit sibi debita: tunc per multos bonos actus quos postea exercuit: per quos factū est: vt gloria corpis modis pluribus: vel p plura xp̄o deberet: ipsa etiam gl̄ia corpis nō fuit radix merēdi sicut est gratia gratū faciens: nec de necessitate presupponebatur a meritis sicut potentie naturales. Predicta aūt quatuor sufficiunt ad hoc ꝙ res aliqua nata sit cadere sub merito: ⁊ ad hoc sunt necessaria: quia res impossibilis haberi non cadit sub merito: nec res que nunq̄ʒ fuit non habita: quia actus merendi debet precedere premium: nec etiam res debita eo modo quo est debita: quia nullus meretur quod suuʒ est eo

est eo modo:quo suum ē.Ea etiam que de necessitate pre supponuntur a merito nō cadunt sub merito. Unde natura ⁊ gratia sub merito non cadunt.Ex dictis sufficienter ē ḋclaratū quomodo xp̄s gloriā sui corporis meruit.

Ad p^m **Ad primum** in oppositum dicenduz q̄ non ē simile de gloria anime ⁊ corporis: nec simpliciter:nec per comparationem ad vnionem cū verbo:q: vt dicunt multi:anima non fuisset congrua ad sui vnionem cum verbo:nisi mediāte habitu glorie corpus autem:q: ordinaf ad animam eo ipso congruum fuit ad sui vnionem cum verbo:q: ordinabaf ad animam gloriosam.Uel pōt dici q̄ eo ipso q̄ corpus xp̄i vnitū fuit verbo:sibi gloria debebaf:sed dispēsatiue fuit dilata:vt pati posset.Unde xp̄s gloriam corporis sui meruit nō faciendo de non debita sibi:debita sibi:sed faciendo vt q̄ sibi debebaf vno modo:sibi deberetur alio modo:⁊ faciendo vt qḋ sibi debebaf per vnam causam:sibi deberef per aliam.

Ad 2^m ℭ Ad scdm dicendum q̄ ex gloria anime redundat gloria in corpus diuina influentia ad hoc assistente que ad hoc non astitit:quādiu xp̄s gloriam corporis nō habuit:⁊ quāuis xp̄s non meruerit gloriam anime: meruit tamen q̄ adesset diuina influentia ad hec: vt gloria anime redundaret in corpus:⁊ ita meruit aliquid:quod includitur in causa glorie corporis. Questio. III.

Q̄ō.3. Argu.p^o **Tertio** queritur vtruz xp̄s nobis meruerit ianue paradisi aperitionem: ⁊ videtur q̄ non. Omne meritum consistit in radice charitatis:sed per opera que fecit christus ex charitate ante suam passionem nobis apertionē ianue non meruit:ergo nec per suam passionem:quāuis

Secūdo eam ex maxima charitate sustinuerit. ℭ Item gratia meretur vitam eternam.Unde ad Ro.6.dicitur gratia dei vita eterna:sed ante passionem christi multi habuerunt gratiam:ergo ante eius passionem multi intrauerunt vi

Tertio tam eternam. ℭ Item sicut se habet culpa ad gratiam: ita miseria ad gloriā:sed an̄ xp̄i aduētū multi trāsferebātur a culpa ad grāz:ergo similr̄ ⁊ a miseria i vitā eternā.

In oppositum p^o **Contra** magister in littera dicit q̄ xp̄s per suā mortem ingressum regni celestis omnibus suis impleto dei decreto aperire valuit:dans etiam intelligere q̄ voluit.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriaz. Paradisi acceptō diuersa. **Respondeo**: quātū sufficit ad presens q̄ paradisus tripliciter pōt accipi: vno modo pro paradiso corporali ⁊ terrestri:de quo dicif Genesis scdo. Plantauerat dn̄s deus paradisuz voluptatis in quo posuit hominem quem formauerat. Secūdo modo pro paradiso corporali ⁊ celesti:qui ē locus beatis cōueniens.s.celum empyreum. Tertio modo pro paradiso spirituali:qui ē clara dei visio. Quocunq3 istorum modorum assumpto paradiso:pōt dici ianua paradisi fuisse clausa clausione vniuersali:per peccatum primorum parentū ⁊ hoc per quandam similitudinem. Clausio.n.ianue prohibet ingressum in domum:sic dico q̄ per peccatum primorum parentuz ex decreto diuine sententie prohibebatur omni homini descendenti ab Adam per viaz propagationis ingressus in paradisum dispēsatiue tamen factū

Henoch ⁊ helias dispēsatiue ingressi sūt terrestrē paradisum. fuit vt Henoch ⁊ Helias terrestrē paradisum intrarēt: ⁊ fuit clausio paradisi terrestris signuz clausionis paradisi spiritualis:⁊ clausio paradisi spiritualis aliquo modo causa clausionis paradisi corporalis celestis: q: locus ille non ē conueniens nisi beatis:clausione autem particulari quilibet sibi claudit paradisum spiritualem ⁊ celestem per peccatum:ergo q̄ xp̄s per suaz passionē amouit clausionem vniuersalem paradisi spiritualis:inquantum per eam sufficienter satisfecit pro peccato primoruz parentū. Unde xp̄s in cruce latroni penitēti dixit. Amen dico tibi:q: hodie mecum eris in paradiso.i.in clara dei visione per sui autem ingressum in celum empyreum in quo ingressus ē die ascensionis remouit clausionem paradisi corporalis celestis:q: decretum erat q̄ anteq̄z xp̄s illuc ascenderet:nulla anima locuz illum intraret. Unde Michee.2.dicif de xp̄o. Ascendet pandens iter ante eos:qḋ interlinearis exponit de ascēsu in paradisuz:paradisū aūt terrestrem aperire non oportuit:q: locus ē nimis dignus pro existentibus in miseria huius vite:nec ē satis dignus p beatis. Utrum autem xp̄s paradisum aperuit nobis apertiōe opposita clausioni particulari:patebit i q̄ōne seq̄nti.

Ad primum dicendum q̄ quāuis merituz vite eterne consistit in charitate:tū meritum remissionis pene cuz hoc consistit in passionis acerbitate:⁊ ideo clausionez paradisi que erat pena oportebat remouere ſm decretuz diuine sententie per acerbitatem passionis acceptatam ex charitate. Ad p^m

ℭ Ad scdm dicendum q̄ per grāz sancti patres ante passionē xp̄i erāt digni vita eterna h̄nda post xp̄i passionē:nō ante:⁊ sic intelligēda ē auctoritas ap̄li p̄allegata. Ad 2^m

ℭ Ad tertiū dicendū q̄ nō p̄cedit per bonū simile.obligatio.n. ad penam nō pōt simul stare cū glīa:sed obligatio ad penā simēdā bene pōt simul stare cū grā:⁊ q: hoīes ante passionē xp̄i manebant obligati ad penaz carentie visionis dei: terminanda per xp̄i passionem:ideo ante xp̄i passionez homines poterat transferri a culpa ad gratiam:non tamen a miseria ad gloriam. Questio. IIII. Ad 3^m

Quarto q̄rif vtrū xp̄s nobis meruit p̄mā grām gratū faciētē:⁊ vr̄ q̄ nō:q: radix merēdi nō cadit sub merito: s3 p̄ma grā gratū faciēs ē radix merēdi: ergo sub nullius vnq̄z potuit cadere merito. Q̄ō.4. Argu.p^o

ℭ Itē ad Ro. 11.si grā dei iam nō ex opib^o alioqn grā:non ē iam grā: ergo nunq̄z cecidit sub aliquo merito. Secūdo

ℭ Itē multi scti p̄res ante aduētū xp̄i:h̄uerūt grām nō ergo p meritum xp̄i. Tertio

ℭ Itē xp̄s nō meruit inq̄ztū deus:sed inq̄ztū homo: s3 vnus homo nō meretur alij:nisi de congruo:ergo nec xp̄s primā grām nobis meruit:merito proprie dicto. Quarto

Contra Augu.13.de trini.c.10. Ea q̄ dicunf merita nr̄a dona dei sunt. Nō ergo meruimus ea:⁊ tū merita sunt:ergo nobis ali^o meruit. Cōstat autē q̄ nullus potuit nobis mereri:nisi xp̄s:christ^o ergo meruit nobis ea q̄ dr̄it merita nr̄a:⁊ qḋ verū nō esset:nisi primā radicē merēdi:q̄ ē p̄ma grā gratū faciēs nobis meruisset. In oppositum p^o

ℭ Itē Apoc.1.dicif de xp̄o:q̄ lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo:sed nullus abluif a peccato:nisi per primā grām gratū faciētē:ergo meruit nobis primā gratiam gratum facientem per suam passionem. Secūdo

Ad q̄ōnē ſm mētē alioruz p̄ma. **Ad istam questionē** volūt aliq̄ diceret q̄ grā p̄ma gratū faciēs sub nullī^o vnq̄z merito potuit cadere:loquēdo de merito p̄p̄o dicto. Si.n.xp̄s tali merito nobis meruisset ea nobis redderef ex ḋbito:q: sicut dicit ap̄ls ad Ro.4. Ei q opaf merces nō iputaf ſm grām:s3 ſm debitū. S3 q̄ātūcūq3 pctōr se disponat:nō daf sibi grā tanq̄z ex debito sibi reddita:sed ex mera liberalitate diuina. ℭ Preterea meritū xp̄i nō attingit:nisi illos q sibi coniuncti sunt: tanq̄z corp^o capiti:hec aūt cōiūctio ē p grām gratū facientē:ergo soli h̄ntes grām gratū faciētē attingunf a merito xp̄i qḋ nō esset verū:si sub xp̄i merito cecidisset.

Contra opi. S3 cōtra hoc aliq̄ sic arguūt:dicit ap̄ls ad colo.2.de deo:q̄ conuiuificauit nos cū illo.i.xp̄o donās nobis oīa debita.⁊ ad Hebre.9. Sanguis xp̄i emūdat cōsciās nr̄as ab opib^o mortuis:s3 conuiuificatio ⁊ emūdatio ab opibus mortuis:q̄ sunt pctā ē formalr̄ p p̄mā grām gratū faciētē:ergo xp̄s p suā passionē meruit nobis eā. ℭ Preterea sacra virtutē h̄nt a merito passiōis xp̄i:s3 puer cū baptizaf p ip̄m sacr̄z recipit p̄mā grām gratū faciētē:ergo vr̄ q̄ ipsaz recipiat p meritū xp̄i. ℭ Uidef ergo istis dōz q̄ xp̄s p suā passionē nob oīb^o meūit p̄mā grāz grū faciēte:q̄ztū ad sufficiētiā 2ª opinio

q̃uis nō oēs pp suam indispositionem recipiant illi⁹ me
riti efficaciam. Quāuis.n.nullus purus homo: nec sibi:
nec alij vnq̄ȝ merito ɔdigni mereri potuerit p̄mā grām
gratū faciētē: xp̄s tñ eaȝ nobis meruit merito condigni:
q: sm Damas.li.3.c.15.sup hoiem q̄ sunt hoium agebat:
ꝛ pax post: nāe humane.n.agebat humana. Nō.n.homo
erat solū: sed ēt de⁹. Uñ ꝛ huius passionis viuificatiue ꝛ
salutares.supple.n.erāt pp.n.dignitatē patiētis sua pas/
sio ɔdigna fuit sacrificio p oib⁹ pctis nr̄is. Cōdigna aūt
satisfactio meref merito ɔdigni remissionē pcti: ꝛ cuȝ re/
missio pcti nō fit: nisi p grām gratū faciētē: sequif q̄ per
suā passionē merito ɔdigni meruit: quātū ad sufficientiā
nobis oibus grām gratū facientē: ꝛ sic pȝ id qd̄ in p̄cedē
ti q̄one p̄mittebaf determinandū in ista.s.quō xp̄s p su/
um meritū ianuā paradisi aperuit apitiōe opposita clau/
sioni particulari: qua quilibet peccator eam sibi claudit
per actualem peccatum.

Ad primum

Ad p̄ᵐ Ad primum in oppositū cū dr̄ q̄ radix meren
di non cadit sub merito ꝛc̄. dico
q̄ verū ē sub merito illi⁹ cui ē radix merēdi illa aūt grā
quā xp̄s mibi meruit: nō fuit xp̄o radix merēdi: sed illa
Ad 2ᵐ q̄ sibi data fuit nullis p̄cedentib⁹ meritis. ¶ Ad scd̄ȝ cū
dr̄ q̄ grā dei nō ē ex opib⁹ ꝛc̄. dico q̄ verū ē loquendo de
opib⁹ illi⁹ cui grā daf. Uñ grā xp̄o data nō fuit ex opib⁹
xp̄i. Grā ēt q̄ nobis daf nō daf nobis pp meritū nr̄uȝ: nī
Ad 3ᵐ si de ɔgruo: sed pp meritū xp̄i. ¶ Ad tertiū dōm q̄ quā
uis scti pr̄es habuerunt grām añ passionē xp̄i realr exhi/
bitā: nō tñ añ passionē xp̄i creditā p fidē explicitā vt im
plicitā. Uñ Augu.in Enchi.c.pc. Nō.n.antiquoȝ q̄cū
q̄ȝ iustoȝ p̄ter xp̄i fidē salutē potuit inuenire. Uñ illi pp
meritū passiōis xp̄i infallibilr̄ futurū: qd̄ p fidē iplicitā vl̄
explicitā credebāt grām gratis facientem hūerunt. Uñ
glo.sup illud ad Ro.3.quē ɔposuit de⁹ ppiciationeȝ p
Ad 4ᵐ fidē in sanguinem ipsi⁹ dicit: hoc simul iungit: q: neutrū
sine altero valet. ¶ Ad q̄rtū dōȝ q̄ nō est simile de hoie
puro: ꝛ de hoie xp̄o: q: meritū passionis xp̄i eo q̄ nō tan
tū est homo: sȝ ēt de⁹ ad oēs se pōt extendere: sicut influen
tia capitis ad oīa mēbra qd̄ de nullo hoie puro vere dici
pōt. Uides ergo ex p̄dictis q̄ pctōri penitenti infundif
grā gratū faciens ꝛ de ɔgruo ꝛ de ɔdigno: sȝ de ɔgruo p
cōparationē ad dispositōeȝ penitentis: de ɔdigno p cōpa
Soluit rōnes p̄ᵉ opiniōis rationē ad meritū xp̄i. Et i hoc pȝ rūsio ad p̄mā rōnē p
ɔ̄ria opione inductā. ¶ Ad scd̄am aūt rōnem dici pōt q̄
meritū xp̄i: q̄ȝtū ad p̄me grē gratū facientis influxionē atti
git oēs illos q disponūt se q̄ȝtuȝ in ipsis ē: ad hoc vt xp̄o
Sustētat primum oppositū medium inter meritū de ɔdigno: ꝛ de congruo p grām ɔiungant. ¶ Qui aūt vult tenere p̄mā opioneȝ
pōt dicere ad argumenta ad partem scd̄aȝ q̄ p̄cedūt nō
de merito ɔdigni: qd̄ est meritū p̄prie dictū: sȝ de merito
digni: qd̄ q̄si mediū est inter meritū p̄pe dictū ꝛ meritū
de ɔgruo: quo pctōr meref sibi grāȝ disponendo se ad eā
faciendo qd̄ i se ē. Nobiliori.n.merito xp̄s meruit nobis
p̄mā grāȝ gratū faciētē q̄ȝ pctōr sibi ipsi possit mereri eā.

Circa litteram.

Circa litteram. [Uel mox post carnis separatio
nem: aīa impassibilitate donata est ꝛc̄.] Et hec
pars p̄babilior est: q̄ ēt aīe sctōȝ hoīuȝ: que ni
hil hñt purgabile mox post separationē a corpore ipassi/
biles fiunt. [Sibi tñ meruit quātū post martyriū tole/
rantiā:] ꝛ bñ dicif q̄ tantū sibi meruit: q: p martyrij to/
lerātiā nobis aliqd meruit: qd̄ ante nobis non meruerat
s.ianue paradisi apitionem. [Melior ipsi⁹ aīa fieri nō po/
Dubiuȝ litterale Rñ⁹ tuit q̄ȝ ab initio sue cōditiōis extitit.] ¶ Cōtra melior ē
aīa ipassibilis q̄ȝ passibilis. ¶ Rñdeo q̄ p̄dictū verbū i
telligif de substātialitate ipsi⁹ aīe ꝛ de bonitate gratie: ex
quo negd simplr̄ inferri: q̄ beatior fuerit. ¶ Cōtra ipas
Impossibilitas accidēs est beatitudini ꝛ non pars. sibilitas est pars btitudinis. ¶ Rñdeo q̄ ipassibilitas
magis videf esse accidens btitudini aīe: q̄ȝ pars eius cū
btitudo aīe essentialr ɔsistat in clara dei visione ꝛ p̄fecta
eius dilectione: hoc aūt pleni⁹ non habuit aīa xp̄i postq̄ȝ
fuit ipassibilis q̄ȝ ante. [Nec tātum glīam ipassibilitatis
meruit: sȝ ēt donari sibi nomen qd̄ est sup omne nomē.]
hec postea magister sufficienter exponit in eodem capl̄o.
Dubiuȝ litterale Rñ⁹ [In qua.n.forma crucifixus est i ea exaltatus est.] ¶ Cō
tra exaltatio illa fuit vsq̄ȝ ad equalitatem p̄ris: qd̄ huma
ne nāe nō ɔuenit. ¶ Rñdeo q̄ illa exaltatio nō sic intelli
genda est: vt nā humana xp̄i equalis p̄ri fieret: q: hoc est
ipossibile: sed q̄ fuit exaltata ad potiora bona paradisi: ꝛ
ēt in hoc q̄ manifestatū est ipsaȝ esse vnitā p̄sone filij dei
qui est equalis patri: ita q̄ hoi xp̄o ɔuenit nomē dei: qd̄
ante erat.s.sm rem.] Sed homo passibilis esse nō potuit
sicut fuit: ꝛ ad illā glīam sine merito puenire] qd̄ ideo di
ctū est: q: talis existens nō poterat nō mereri. [Nō enim
xp̄s homo esse potuit: i quo plenitudo virtutū ꝛ grē nō
fuit:] hic videf sentire magister q̄ nā humana nō potu/
it assumi a filio dei: qn in ipsa esset plenitudo virtutuȝ ꝛ
grē: q: ꝛ si ordine nāe p̄us potuisset assūmi de potētia ab
soluta: q̄ȝ in ipsa esset plenitudo virtutū ꝛ grē: tñ p ipsaȝ
assūptionem fuisset in ea tanta virtutū ꝛ grē plenitudo.
Dubiuȝ Rñ⁹ [Nec virtutes ei inesse potuerūt cilicio mortalitatis idu
to: qn p eas mereref.] ¶ Contra in paruulis baptizatis
sunt virtutes: non tñ per eas merentur. ¶ Rñdeo non
est simile: q: illi nō habent vsum liberi arbitrij: christus
aūt ab instanti ɔceptionis sue habuit liberi arbitrij vsuȝ
[per mortem eius hoc nos adepti sumus. s. redemptio/
nem ꝛ filioȝ glīe adoptionem] hoc videf ɔfirmare illud
qd̄ in vltima q̄one est.s.q̄ christus p suā passionem meru
it nobis primā grām gratum facientem: q: adoptio glīe
filioȝ est p p̄mam grām gratum facientem: q̄ȝuis per au
gumentum grē p̄fectius filij fiant. [Multo amplius est
humiliatus amaritudinem mortis gustando q̄ȝ ille Adā
supbijt:] qd̄ sic declaraf: q: christus ab excellentia diuini
tatis descendit ad penalem statum nāe humane. Adam
vero a statu inocentie voluit ascendere ad statū diuinita
tis nō essentialiter: sed participatiue appetendo dei ali/
quā participationem q̄ sibi nō ɔueniebat simpliciter vel
pro illo tpe: quo illā appetebat: vel q: p̄priam excellenti
am plus dilexit q̄ȝ diuinā. [Saluari nō possem⁹: nisi vni
genitus filius dei pro nobis moreref:] qd̄ est intelligēdū
per viaȝ redemptionis ꝛ satisfactionis: q: sm Ansel.2.li.
Cur deus homo capl̄o.7. Oportebat illum q satisfactu/
rus erat pro nobis esse hoiem ꝛ deū. Uel pōt dici q̄ ꝛ si
alio modo deus potuisset nos liberare de potentia abso/
luta: nō tñ p cōparationem ad illā ordinationem: qua ab
eterno sic nos ordinauerat liberare.

¶ Hic qualiter a diabolo ꝛ a peccato nos redemit per mortem. Distin. XIX.

Di.XIX De redēptiōe nr̄a s.ā p passionē xp̄i quātū ad efficaciaȝ ꝛ vtilitatem.

Nunc ergo q̄ramus. q̄liō p mortē ipsi⁹
a diabolo ꝛ a peccato ꝛ a pena redē-
pti sumus. A diabolo ergo ꝛ a pecca
to p christi morteȝ liberati sumus: q:
Rom. 5. vt ait apl̄s. i sanguine ipsius iustificati sumus:
ꝛ in eo q̄ sumus iustificati. i. a peccatis soluti: a
diabolo sum⁹ liberati: qui nos vinculis pecca/
torum tenebat. Sed quomodo a peccatis per
eius mortem soluti sumus? Quia per eius mor
Ibidem. tem vt ait apostolus cōmēdaf nobis charitas
dei. i. appet eximia ꝛ cōmēdabilis charitas dei
erga nos i hoc q̄ filiū suū tradidit in morteȝ p
nobis peccatorib⁹. Exhibita aūt tāte erga nos
dilectionis arra: ꝛ nos mouemur: accendimur
que ad diligēdū deū q pro nobis tantum fecit
ꝛ per hoc

z per hoc iustificamur.i.soluti a peccatis iusti efficimur. Mors ergo christi nos iustificat: dũ per eã charitas excitatur in cordibus nostris. Dicimur quoq3 z aliter per mortẽ christi iustificari: q2 per fidẽ mortis eius a peccatis mũdamur. Unde apl's iustitia dei ẽ per fidẽ Jesu xpi. Et itẽ. Quẽ deus proposuit ꝓpiciatorẽ ꝑ fidez in sanguine ipsius.i.per fidez passionis: vt olim aspicientes in serpentẽ eneũ in ligno erectuz: a morsibus serpentuz sanabantur. Si ergo recte fidei intuitu illũ respicim⁹ q ꝓ nobis pependit in ligno: a vinculis diaboli soluimur.i.a peccatis: z ita a diabolo liberamur: vt nec post hanc vitã in nobis inueniat qđ puniat. Morte qppe sua vno verissimo sacrificio quicquid culpatum erat: vnde nos diabolus ad luenda supplicia detinebat: christus extraxit: vt i hac vita tẽptãdo nobis nõ p̃ualeat. Licet eni nos tẽptet post xpi mortẽ: qbus modis ante tẽptabat: non tamen vincere potest: sicut ante vincebat. Naz petrus qui ante xpi mortẽ voce ancille territ⁹ negauit: post mortez ante reges z presides ductus nõ cessit. Quare? q2 fortior.i.xps veniens in domũ fortis.i.in corda nostra vbi diabolus habitabat: alligauit fortẽ.i.a seductione cõpescuit fideliũ: vt tẽptatõez que ei adhuc ꝑmittit non sequat seductio. Ita in xpi sanguine q soluit que nõ rapuit: redẽpti sumus a peccato: z ꝑ hoc a diabolo. Nã vt ait aug. in ipo vincuntur inimice nobis inuisibiles potestates vbi vincunt inuisibiles cupiditates. Fuso enim sanguine sine culpa: oĩuz culpaꝝ chirographa deleta sũt: qbus debitores q in eũ credunt a diabolo ante tenebant. Unũ q ꝓ multis effundet. Per illuz ergo redẽpti sum⁹: in quo p̃nceps mũdi nihil inuenit. Unde aug. cãm z modũ nr̃e redẽptiõis isinuans ait. Nihil inuenit diabolus in xpo vt moreret sed ꝓ voluntate p̃ris mori xps voluit. nõ habẽs mortis cãm de pctõ sed de obediẽtia z iustitia mortez gustauit: ꝑ quã nos redemit a seruitute diaboli. Incideram⁹ eni i p̃ncipẽ huius seculi: qui seduxit adã z seruuz fecit cepitq3 nos quasi vernaculos possidere: sed venit redẽptor: z victus est deceptor. Et qd fecit redẽptor captiuatori nr̃o? Tetẽdit ei muscipulã crucẽ suam: posuit ibi quasi escã in sanguinẽ suuz. Ille aũt sanguinẽ fudit nõ debitoris ꝑ qđ recessit a debitorib⁹. Ille qppe ad sanguinẽ suũ fudit vt pctã nr̃a deleret. Unũ ergo nos diabolus tenebat: deletũ ẽ sanguine redẽptoris. Nõ eni tenebat nos nisi vinculis pctõꝝ nr̃oruz. iste erãt cathene captiuoꝝ. Uenit ille alligauit fortẽ vinculis passionis sue. Intrauit in domũ ei⁹.i. in corda coꝝ vbi ipse habitabat: z vasa eius.i. nos eripuit: q ille ipleuerat amaritudine sua. De⁹ aũt noster vasa eius eripiẽs z sua faciẽs: fudit amaritudinẽ: z ipleuit dulcedine per mortẽ suam a pctis redimẽs z adoptionẽ grãe filiorũ largiẽs.

Rom.3.

Numeri 21.

Luce.22.

Augu. in li. de agone christiano.

Mat.26. Joan.14 Augu.

Mat.12. Marci.3

Cur deus homo z mortuus.

Factus est

ergo homo mortalis: vt moriendo diabolũ vinceret. Nisi enim homo esset qui diabolum vinceret non iuste sed violenter homo ei tolli videretur qui se illi sponte subiecit. Sed si eum homo vicit: iure manifesto hominẽ perdidit: z vt homo vincat necesse ẽ vt deus in eo sit qui euz a peccatis immunez faciat. Si enim per se homo esset: vel angelus i homine: facile peccaret: cum vtranq3 naturam per se constet cecidisse. Ideo dei filius hominem passibilem sumpsit: in quo z mortem gustauit: quo celuz nobis aperuit: z a seruitute diaboli: idest a peccato: seruitus eniz diaboli peccatũ est: z a pena redemit.

Quomodo z a qua pena christus nos redemit per mortem.

A qua pena

temporali z eterna. Ab eterna quidez relaxando debitum. A temporali vero penitus nos liberabit i futuro quãdo nouissima mors inimica destruetur. Adhuc enim expectamus redemptionem corporis: s'm animas vero iam redempti sumus ex parte non ex toto: a culpa: nõ a pena. Nec oĩno a culpa. Nõ eni ab ea sic redempti sumus: vt non sit: sed vt non dñetur.

Quomodo penam nostram portauit.

Peccata quoq3

nr̃a idest penaz peccatorum nostrorum dicitur in corpore suo super lignum portasse: q2 per ipsius penam quã in cruce tulit: omnis pena temporalis que pro peccato conuersis debetur: in baptismo penitus relaxatur vt nulla a baptizato exigatur z in penitẽtia minorat. Non enim sufficeret illa pena qua penitentes ligat ecclesia nisi pena christi cooperaretur qui pro nobis soluit. Unde peccata iustorum qui fuerunt ante aduentum: in sustentatione dei fuisse vsq3 ad christi mortem dicit apostolus ad ostensionez iustitie eius in hoc tẽpore. Ecce aperte expositũ ẽ quomodo z quid christus per mortẽ nobis meruit z ipetrauit. Rom.3.

Si solus christus debet dici redẽptor vt solus dicitur mediator.

Unde ipse

vere dicit redẽptor mũdi: z dei hominumq3 mediator. Sed mediator in scriptura dicitur solus filius. Redẽptor vero aliquando etiam pater vel spiritussanctus. Sed hoc propter vsuz potestatis non propter exhibitionẽ humilitatis z obedientie. Naz s'm potestatis simul z obedientie vsuz filius proprie dicitur redẽptor: q2 z in se expleuit per que iustificati sumus: z ipsaz iustificationẽ est operatus potentia deitatis cum patre z

spūsancto. Est ergo redēptor inquantū ē deus potestatis vsu: inquātū homo humilitatis effectu. Et sepius dicitur redemptor fm humanitatem: quia fm eam et in ea suscepit et impleuit illa sacramenta que sunt causa nostre redemptionis: proprie ergo filius dicitur redemptor.

¶ De mediatore.

1.Tim.2. **Qui solus** dicit mediator: non pater vel spūscūs. De quo apls Unus mediator dei et hoim homo xps iesus. i. p hoiem quasi in medio arbiter ē ad cōponēdā pacē. i. ad reconciliandū hoies deo: hic est arbi
Job.3. ter quez iob desiderat. Utinā esset nobis arbi
Rom.5. ter. Recōciliati eniz sumus deo vt ait apls per
Aug.sup morte xpi. Qđ nō sic intelligēdū est: quasi nos
Joānem ei sic recōciliauerit xps: vt inciperet amare quos oderat sicut recōciliat inimicus inimico: vt dei de sint amici q ante se oderant: sed iaz nos diligēti deo recōciliati sum⁹. Nō enim ex quo ei reconciliati sum⁹ p sanguinē filij nos cepit diligere: sed ante mundū pusq̄ nos aliqd essemus. Qūo ergo nos diligēti deo sumus recōciliati? Propter pctm̄ cū eo hēbam⁹ inimicitias: q habebat erga nos charitatē: et cū inimicitias ex-
Augu.in ercebamus aduersus eū opando inīqtatē. Ita
libro de ergo inimici eram⁹ deo sicut iusticie sunt inimi
trini. ca pctā: et ideo remissis pctis: tales inimicitie finiunt et recōciliantur iusto quos ipse iustificat. Christus aūt dicit mediator eo q medius īter deū et hoies ipos recōciliat deo. Recōciliat aūt dū offendicula holum tollit ab oculis dei. i. dū pctā delet: qbus deus offendebat et nos inimi-
Q8. ci eius eramus. Sed cū pctā deleat nō solus filius: sed et pater spūsctūs quoq; deletio est nr̄a ad deū recōciliatio quare solus filius dicit me-
Rū° diator? Nā de patre legit q recōciliauerit sibi
2.Cor.6. mūdū. Ait enim apls. Deus enim erat in xpo mūdū sibi recōciliās. Cū ergo reconciliet. quare nō dicit mediator? Quia nec medi⁹ est inter deū et hoies: nec ī se habuit illa sacra quorū fide et imitatione iustificamur. i. recōciliamur deo. Reconciliauit ergo nos tota trinitas virtutis vsu. s. dū pctā delet: sed fil⁹ solus īpletione obediētie: in quo patrata sunt fm humanā naturā: ea p q̄ credentes et imitantes iustificantur.

¶ Scdm quam naturam sit mediator.

Unde et mediator dicit secūdū humanitatem: non fm diuinitatē. Non est enim mediator inter deum et deū: q tantum vnus ē deus sed inter deū et hoiez quasi īter duo extre
Augu.in ma: q medius esse nō pōt nisi inter aliqua: me
sermone diator ē ergo inquātum homo. Nam inquātū
quodaz. de⁹ nō mediator: sed equalis patri ē. Hoc idez
Augu.in quod pater: cuz patre vnus deus. Mediat er
li. ꝯfessio go inter homines et deuz trinitatē: fm hois na
num.

turā in qua suscepit illa per que recōciliamur deo trinitati: et fm eādez habet aliquid simile deo: et aliquid simile hoib⁹: quod mediatori cōgruebat: ne per omnia similis hominibus longe esset a deo aut per omnia deo similis longe esset ab hominib⁹: et ita mediator nō esset. Uerus ergo mediator xps inter mortales peccatores et īmortalē iustū apparuit mortalis cuz hoibus iustus cū deo: p infirmitatē ppinquās nobis: p iustitiā deo. Recte ergo mediator dictus est: q inter deū īmortalē: et hoiem mortalē ē deus et homo: reconcilians hoiem deo. Intantuz mediator inquātū est homo. Inquantū autez verbum non est medius q vnus cum patre de
us. Si ergo christus fm vos o heretici vnā tm̄ Uigilatius cōtra
habet naturā vnde medius erit: nisi ita sit me Euticen
dius vt deus sit ppter diuinitatis naturā: et homo ppter humanitatis naturā. Qūo humana in eo reconciliant diuinis? Nā ipse viuens pus in se humana sociauit diuinis per vtriusq; nature coniunctionez in vna psona. Deinde omnes fideles per mortem reconciliauit deo duz sanati sunt ab īpietate quicunq; humilitatem xpi credēdo dilexerunt et diligēdo unitati sunt.
Ecce hic aliquatenus insinuat quare christus Sūmā intelligēte
solus mediator dei dicitur et hoium: et fm quaz pmisse pstringit.
naturam mediet. s. humanam: et cui mediet. s. deo trinitati. Trinitati eniz nos reconciliauit per mortem per quam etiaz nos redemit a ser-
uitute diaboli. Nam vt petrus ait. Non corru 1. Petri
ptibilibus auro et argēto redempti sumus: sed primi
pcioso sanguine agni imāculati.

Nunc igitur querim⁹ etc. Supius determinauit magister de effectu passionis xpi ꝯsistēti in adeptione boni. Hic determinat de effectib⁹ passionis ꝯsistētibus in remotione mali: et ista pars diuidit in partes duas. ¶ Primo ostēdit q xps p suā passionē nos liberauit a culpa: et a potestate diabolica et a pena. ¶ Scdo ondit q p hoc sibi vēdicat nomē redēptoris et mediatoris ibi. [Unde ipse vere di.] ¶ Prima ī tres. Primo ostēdit q p suā passionē liberauit nos a culpa. ¶ Scdo a potestate diabolica: ibi [et a diabolo.] ¶ Tertio q a pena: ibi [A q̄ pena.] ¶ Scda istaꝝ in duas. ¶ Primo ostēdit q xps p suā passionē liberauit nos a potestate diabolica. ¶ Secūdo qūo in hac liberatione fuit iustitia: ibi [Fact⁹ ē igit homo.] ¶ Illa pars q̄ icipit ibi [A qua pena: diuidit in partes duas.] ¶ Primo ostēdit a qua pena sum⁹ liberati. ¶ Scdo ostēdit qualr ibi. [Pctā quoq; nr̄a.] Illa pars que icipit: vnde et ipse diuidit in duas. ¶ Primo ostendit xpm esse redēptorē. ¶ Scdo mediatorē ibi. [Qui solus di mediator.] Et ista in duas. ¶ Primo ostēdit qua rōne: xps dicit mediator. ¶ Scdo fm quā nāmi cōuenit sibi esse mediatorē. ibi. [vnde et mediator dicitur.]

Circa hāc distinctionē qrenduz est pncipale de duobus. ¶ Primo de efficacia passionis. ¶ Scdo de psona redēptoris et mediatoris. ¶ Circa primum querunt quatuor. ¶ Primo vtrum per passionem christi simus liberati ab omni culpa. ¶ Secundo vtrū a potestate diabolica. ¶ Tertio vtrum a pena eterna. ¶ Quarto vtrum a temporali

a temporali pena. Questio. I.

Q6.1. Argu.p°

PRimo ostēdo q̄ p passionē christi nō sumus liberati ab omni culpa. Ad Ro.4. dicit̄ de christo q̄ resurrexit pp iustificationē nr̄am: ergo libatio a peccato: nō ē p christi passionē: sed p eius resurrectionē.

Secūdo

¶ Itē omne qḋ agit in aliud ꝯiunctū est ei: sed passio christi nō est cōiuncta nr̄is aīabus: ergo nihil agit in aīas nr̄as. Per eā ergo nō purgant̄ a pctīs.

Tertio

¶ Itē eoꝝ q̄ sunt equalia vnū nō supat̄ ab alio: sed tm̄ malū: ex parte occidentium fuit christi occisio: q̄tū bonum ex parte patiētis fuit passio: q̄ sicut patiebat̄ ille q̄ est īfinite bonitatis: ita occidētes occiderunt eū: q̄ est infinite bonitatis: ergo p passionē christi nō fuit deleta culpa crucifigentium xp̄m.

Quarto

¶ Itē p passionē xp̄i nō potuimus a pctīs liberari: q̄ nōdum erāt: q̄ tunc postea nunq̄ fcā fuissent: sꝫ multa pctā post xp̄i passionē fcā sūt: ergo p xp̄i passionē deleta nō fuerūt.

In oppositum p°

Contra magister in lr̄a. Morte sua vno verissimo sacrificio q̄cq̄d culpaꝝ erat: vn̄ nos diabolus ad luenda supplicia detinebat xp̄s extinxit.

Secūdo

¶ Itē passio xp̄i: q̄tū fuit ex parte sua equalr̄ se habuit ad liberandū nos a quolibet pctō: sed planum est: q̄ p passionē xp̄i sumus liberati ab aliq̄bus pctīs: dr̄ enim in canone misse de sanguine xp̄i: qḋ pro nobis ꝛ p multis effundet̄ in remissionē pctōꝝ: ergo p passionem xp̄i sumus liberati ab omnibus peccatis.

Ad q̄ōnē fm̄ mētē propriā. Diuersimode accipi pōt nos liberatos esse p xp̄i passionē ab oī culpa.

Respondeo q̄ nos esse liberatos ab omni culpa: p xp̄i passionē q̄nq̄ modis potest intelligi: aut tanq̄ p cām for. malē: aut tanq̄ p cām p̄ncipalr̄ efficientem: aut tanq̄ per cāz tm̄ de ꝯgruo disponentē: aut tanq̄ p cām efficientē instrumentalē: aut tanq̄ p cām sufficienter ꝛ de ꝯdigno: q̄tum est ex parte sua nos disponentem ad hoc: vt ab omni culpa liberati simus. ¶ Primo modo nō sumus liberati p xp̄i passionem ab aliqua pena: q̄ sola grā dei est formale p̄ncipiū quo liberamur a culpa. Est. n. formale p̄ncipiū iustificationis nr̄e. Nec ēt scḋo modo: q̄ solus deus ē cā p̄ncipalis efficiens liberatōis a pctō. Ipse. n. solus efficit ꝛ īfundit nobis formale p̄ni. i. grām: quo formalr̄ a culpa liberamur. Unde tanq̄ cā p̄ncipalr̄ efficiens nullus pōt remittere peccata: nisi solus deus: vn̄ ꝛ illa remittebat xp̄s nō rōne humane nāe: sed rōne diuine: q̄ ē homo ꝛ de°. Nec ēt tertio modo: q̄ q̄uis xp̄s p suā passionē ad hoc vt simus ab omni culpa liberati: nos de ꝯgruo disposuerit: inq̄tuꝫ in dispositione sufficienti ꝛ cōpleta includit̄ virtualr̄ dispositio ꝯgrua: tn̄ nō disposuit nos de ꝯgruo tm̄ fm̄ quē modū purus homo iustus orans p pctōꝛ q̄tum est ex parte sua disponit pctōrem: ad hoc vt a pctō liberet̄. Nec ēt ꝓprie loquendo quarto modo: sed sic liberamur a pctīs p sacramenta: q̄ sunt instr̄a diuine misericordie: p quā remittunt̄ pctā. ¶ Quinto aūt mō. p passionē xp̄i liberati sumus ab omni culpa q̄tum ad sufficientiā. Christ° eni p suā passionē oībus nobis sufficienter meruit merito ꝯdigno oīum pctōꝝ remissionem: qḋ patet p hoc q̄ in vltima q̄ōne p̄cedentis di. declaratum est. q̄ xp̄s p suā passionem nobis sufficienter meruit merito ꝯdigno: p̄mā grām gratum facientem. Un̄ hec q̄stio multum est illi q̄ōni vicina q̄uis aūt p passionem xp̄i liberati sumus ab omni culpa: q̄tuꝫ ad sufficientiā nō tn̄ oēs recipiunt istius meriti efficaciā pp multoꝝ īdispositionē: ꝛ ideo in canone misse dr̄ de sanguine christi qḋ p nobis ꝛ p multis effundet̄: ad notādū q̄ ꝛ si sint multi qui meriti xp̄i efficaciam recipiunt: non tamen omnes.

Ad p°

Ad primum in oppositū dicendū q̄ pro tanto christi resurrectio dicit̄ fuisse propter nr̄am iustificationē: q̄ fuit exemplar iustificationis nr̄e: q̄ fm̄ glosam ibidē in resurrectione noua vita signi ficat̄: que a iustificatione incipit ꝛ in imortalitate p̄ficit̄.

¶ Ad scḋm dicendum: q̄ q̄uis passio xp̄i nō sit nr̄is aīabus essentialr̄ ꝯiuncta est tn̄ eis ꝯiuncta virtualr̄ p fidē xp̄i ꝛ dilectionē: ꝛ hoc sufficit ad hoc: vt p eā simus liberati ab omni culpa modo supradicto i corpore q̄ōnis. Ad 2m

¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō fuit tm̄ malū ex pte occidētium xp̄m q̄tū fuit bonū ex pte xp̄i patiētis. Nō eni i voluntate xp̄m occidētiū: fuit tāta malignitas quāta in voluntate xp̄i patiētis fuit bonitas. Un̄ passionē ex maiori affectu bonitatis sustinuit: q̄ fuerit affect° malignitatis in volūtate ipsoꝝ q̄ ipsam passionē itulerūt. Et p̄terea ille q̄ patiebat̄ nō tm̄ erat homo: sed ēt deus rōne cui° ipsius meritū extēdebat i bonitate malignitatē oīuꝫ pctōꝝ. Ad 3m

¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ pctā q̄ nōdū erant cōmissa deleri potuerūt p passionē xp̄i q̄tū ad eōꝝ deletiōis sufficiētiā: sꝫ nō q̄tū ad efficiētiā sicut morbis futuris: potest medicina sufficiens preparari. Ad 4m

Questio. II.

Q6.2. Argu.p°

SEcundo q̄rit̄ vtrū p passionem xp̄i simus liberati a potestate diabolica: ꝛ vr̄ q̄ nō: q̄ adhuc hꝫ potestatē vexandi corpora: sicut docet multiplex expientia: ꝛ potestatē nocēdi aīe. Un̄. 2. corinth. 4. dr̄: q̄ de° hui° scl̄i excecauit mētes īfideliū. Cū ergo p deū hui° scl̄i: ibi itelligat̄ diabolus: vr̄ q̄ p passionē xp̄i nō sum° liberati ab eius potestate: nec q̄tū ad aīam: nec q̄tū ad corp°.

Secūdo

¶ Itē sicut nec pōt mō cogere nr̄m liberū arbitriū: ita nō poterat cogere an̄ xp̄i passionē: ergo nō plus eram° i sua ptāte an̄ xp̄i passionē q̄ꝫ mō.

Tertio

¶ Itē glo. sup illud Apoca. 20 Cū ꝯsumati fuerit mille anni soluet̄ sathanas de carcere suo. dicit. i. recepit priorem potestatem: ergo tunc ita erimus in eius potestate sicut ante christi passionem.

In oppositum p° Secūdo

Contra Jo. 12. hētur q̄ xp̄s appropiquāte tpe passionis sue dixit. Nūc p̄nceps hui° mūdi eiciet̄ foras. ¶ Itē Apoc. 5. Uicit leo de tribu iuda: sed victoria ducis ē victoria exercit° sui: ergo p passionē xp̄i: qua diabolū vicit: sumus de potestate diabolica liberati.

Ad q̄ōnē fm̄ mētē propriā.

Respondeo q̄ p passionē xp̄i: sumus a ptāte diabolica liberati. Un̄ Augu. 4. de tri. c. 13. xp̄s occisus inocēs: diabolū iure eq̄ssimo supauit nosq̄ꝫ liberauit a captiuitate fcā pp pctm̄ suo iusto sanguine effuso iniuste: qḋ nō ē sic itelligēdū: q̄ p passionē xp̄i sit a diabolo ablata totalr̄ ptās nocēdi: ꝛ tēptādi: sꝫ q̄ p eā ptās ꝯtinēdi aīas iustoꝝ nihil hn̄tes purgabile totalr̄ ab eo ē ablata: ꝛ ptās nocēdi ꝛ tēptādi: ñ ē restricta q̄ signatū ē Apoc. 20. p ligatōēꝫ diaboli: sꝫ qḋ pꝫ p glo. ibidē. Per passionē ēt xp̄i virt° nr̄a multiplr̄ ē adiuta: q̄ p eā grē adiutoriū nobis abūdāti° īfundit̄: ꝛ veritas pꝫ manifesti°: ꝛ angeli nos custodiūt diligēti°. Et iō diabolus nō ita pōt humana corpora violētare: sicut ante. Nec ita vehemēter potest nos per suas temptationes: ad peccatū inclinare: nec ita faciliter decipere hoīum intellectus.

Ad p°

Ad primum in opp° dōm q̄ nō plus ꝯcludit nisi q̄ ptās vexādi corp° ꝛ tēptādi aīas nr̄as: nō ē a diabolo totalr̄ ablata: ꝛ hoc ē veꝝ: sꝫ ex hoc nō seq̄t̄ q̄n sit restricta. ¶ Ad 2m dōm q̄ q̄uis diabolus nunq̄ potuerit cogere nr̄m libeꝝ arbitriuꝫ: tn̄ tēptādo magis poterat ipm̄ iclinare ad malū an̄ xp̄i passionē q̄ꝫ post. ¶ Ad 3m dōꝫ q̄ q̄uis tpe an̄xp̄i diabolus hitur° sit maximā tēptādi potētiā: hoc tn̄ nō erit pp insufficiētiā meriti passionis xp̄i: sed pp maximā hoīum puersitatē: q̄ sicut dicit̄ Math. 24. Abundabit iniquitas ꝛ refrigescet charitas multorū. Ad 2m Ad 3m

Questio. III.

Q6.3. Argu.p°

TErtio q̄rit̄ vtrū p passionē xp̄i sim° liberati a pena eterna: ꝛ vr̄ q̄ non: q̄ passio xp̄i fuit finita: pena eterna ē īfinita: sꝫ finitū nō ꝓportionat̄ īfinito: ergo cū emēda liberans a pena ꝓportionari debeat: pene nō sumus per passionē christi liberati a pena eterna.

Secūdo

¶ Itē minus bonū nō pōt esse emēda sufficiēs p amissione maioris boni: sꝫ

melior ē vita spūalis q̃ corporalis: ergo nec p illā passio nē sum⁹ a pena eterna liberati: q̃ spirituali vite opponit. ¶ Itē si christ⁹ nunq̃ fuisset passus: tñ iusti nō remāsis sent in pena eterna: q2 sm Augu. 1. li. retracta. c. 8. Ois pe na si iusta ē: peccati pena ē: ergo nō videt q2 p passionē christi hoies iusti liberati sint a pena eterna.

In oppositū p⁹

Contra Augu. 4. li. de tri. c. 13. dicit d ipso. Qz mor te sua aboleuit q̃cq̃d culpaꝝ erat. Vñ pnci pat⁹ ⁊ potestates: nos ad luēda supplicia detinebant. Si ergo p passionē christi amotū ē illud quo nobis debebat pena eterna: vere p passionē illā sum⁹ liberati a pena eter na. ¶ Itē glo. sup illud Zacharie. 9. Tu vero i sanguine testamēti tui emisisti victos tuos de lacu: in quo non est aqua dicit. O christe fili in sanguine passionis tue eos q tenebant vincti in carcerib⁹ īfernī: in quo nō ē vlla refri gerās misericordia: quā diues q̃rebat liberasti tua miseri cordia: ergo p passionē xp̄i oēs sūt a pena eterna liberati.

Secūdo

Ad qōnē sm men tē ppriā. Liberari a pena e terna pt tripl'r in telligi. A. i. quo cunq̃. Vide h: an aliqs ex īferno p xp̄i pas sionē libe ratus fue rit.

Respondeo q2 aliquos liberari a pena eterna: tripliciter pōt itelligi. s. aut eos a pena eterna iam habita eripi: aut a reatu illi⁹ pene absol ui: aut ab illo reatu p̄seruari. Quolibet aūt istoꝝ modo rum accipiat liberari a pena eterna: dico q2 oēs homines p meritum passionis christi liberati sunt a pena eterna: q̃stū ad sufficiētiā: nō tñ quātū ad efficiētiā: q2 nullus de illis: q iam hȝ eternā penā in actu pōt se disponere ad re cipiēdū efficaciā meriti passionis christi: q2 oēs illi i sua malitia obstinati sunt: ⁊ ideo nullus d illis meriti passio nis christi recipit efficaciā. Multi ēt de illis q p peccatū mortale: ad illā penā sunt obligati: nō disponūt se ad reci piēdu meriti passionis christi efficaciā: ⁊ ideo ab illo rea tu p passionē christi: nō absoluunt. Multi ēt q nec penā eternā hñt sm actum nec sm reatū: postea p̄cipitāt se in pctm̄ mortale: ⁊ sic icurrunt reatū pene eterne: ⁊ ideo p meritū passionis christi a reatu pene eterne: q̃stum ad ef ficaciā nō p̄seruant. Sed oēs illi q se disponunt ad reci piendū meriti passionis christi efficaciā: p illā passionē a reatu pene eterne absoluunt: si ad illā erāt obligati: vel p̄seruant: si ad illā nō erant obligati: ⁊ in sua dispositione p̄seuerent: ⁊ hec qō qōni p̄me dist. huius multū est vici na: q2 eum nulli: nisi pp peccatum mortale debeat pena eterna: ostensio quō p meritū passionis christi liberati su mus ab omni culpa aliquo modo ostensū est: quō p me ritum passionis christi liberati sum⁹ a pena eterna.

Ad p^m

Ad primum in oppositū dicēdū: q2 q̃uis pas sio christi fuerit finita intensiue ⁊ extensiue in q̃stū nā: sm quā christus patiebat: erat res fi nita: tñ q2 ille q patiebat: non tm̄ erat homo: sed ēt deus q̃uis nō pateret sm nām diuinā: nec tm̄ acceptabat illa passio a voluntate christi humana q̃ finita est: sed ēt a vo luntate eius diuina q̃ est ifinita: ideo meritum illius pas sionis virtutē sm respectū aliquē habuit ifinitā. ¶ Ad

Ad 2^m

scdm dicendū: q2 in emēda ille q recipit emendā: nō tm̄ ponderat: si iustus est: q̃stū offert: sicut ponderateꝝ quā ta itentione ⁊ voluntate offert: christ⁹ aūt ex rectissima i tentione: ⁊ feruētissima voluntate: vitā suā corporalē p nobis obtulit p emenda: cuius voluntas ⁊ intentio i cō

Ad 3^m

spectu pris plus ponderabat in bonū: q̃ amissio nostre vite spūalis in malū. ¶ Ad tertiū dicēdū: q2 maior vera ē si: q2 si christus nunq̃ fuisset passus: deus aliā viā ordi nasset: p quā iusti fuissent liberati: nec ex hoc sequit: q2 nū p meritū passionis christi liberati sint: cū p illā viā deus eos voluit liberare. ¶ Argumēta ad partē aliā gr̄a cōclu sionis pnt ɔcedi: q2 tñ vltimū apparēter videt conclude re: q2 p meritū passionis christi aliq de īferno dānatoꝝ li berati fuerunt: qd falsū est: sicut patuit in corpore passio nis: ideo auctoritas idiget expositione. Pōt ergo dici q2 refrigerātē misericordiā: ibi vocat glo. misericordiā tota liter liberātem a pena: quā maxime ille diues optabat: ⁊ sic dicendū q2 in nulla parte īferni: ēt in limbo erat talis misericordia: q2 sctī pāēs in limbo hēbant penā dāni. s. ca rentiā visionis dei: p illū ergo īfernū de quo loquit glo. ⁊ quē textus vocat locū itelligi debet: limbus in quo erāt sctī pāēs ante christi passionē: q ēt vocat infernus infe rior: nō respectu aliaꝝ partiū īferni: īmo respectu illaꝝ est superior: sed respectu huius mundi: ⁊ sic pōt exponi illud ve: bū psalmi. Eruisti aīam meā ex īferno inferiori: ⁊ p3 solutio ad illā qōnem: quam aliq faciunt di. 22. s. vtrum christus aliquos de inferno damnatorum liberauerit.

Limbus infernus inferior ⁊ respectu cuius. Q. 4.

Questio. IIII.

Argu. p⁹

Quarto querit vtrū p passionē christi sim⁹ liberati a pena tpali: ⁊ vi q2 nō: q2 experientia docet nos post passionem christi in pena multiplici remāsisse. ¶ Itē il lud qd puocat ad sustinendū penā tpalē: non videt libe rare a tpali pena: sed christi passio nos puocat ad penā tpalē sustinēdū: q2 sicut dicit Beat⁹ Petr⁹ i p̄ma sua. c. 2. christus passus est p nobis: nobis relinquēs exēplū: vt sequamini vestigia eius: ergo p passionē christi nō sum⁹ liberati a tpali pena. ¶ Itē si passio christi nūq̃ fuisset nec futura esset: tñ esset futura iustoꝝ resurrectio gl'iosa: sed resurrectio gl'iosa ab omni pena tpali liberabit: ergo vi: q2 p passionem christi nō sit illa libatio futura.

Secūdo

Tertio

In oppositū p⁹

Contra baptismus a passione christi hȝ virtutē: sȝ p baptismū liberat homo ab omni culpa: ⁊ omni pena peccato debita: sicut in quarto patebit: er go p meritū passionis christi liberant ab omni pena tpa li. ¶ Itē sm Augu. 22. de ci. dei. c. 24. pp viciū pctī est in nobis necessitas mortis: sed christus p suā passionē libe rauit nos ab omni culpa: tam originali q̃ actuali: q̃stū fuit ex parte sua: ergo ex ɔsequenti liberauit nos a neces sitate moriēdi: ergo a simili a quacunq̃ tpali pena.

Secūdo

Ad qōnē sm mētē propriā. Pena tē poral' tri plex.

Respondeo q2 pena tpalis: q̃stū sufficit ad pre sens: tripliciter pōt accipi. s. p pe na nāe: q̃ est originali pctō debita: ⁊ p pena psone debita pctō actuali. Et pro pena psone volūtarie assūpta ad au gumētū meriti. A p̄ma pena ⁊ scda liberati sum⁹ p pas sionē christi q̃stū ad sufficientiā: q2 passio christi fuit tāte efficacie: q2 fuit sufficiens satisfactio p oībus penis: ifīis pctīs debitis. Unde Isa. 53. Vere langores nr̄os ipse tu lit: ⁊ dolores nr̄os ipse portauit: nō oēs tñ p illā passionē liberati sunt a penis p̄dictis q̃stum ad efficientiā: q2 nō oēs sic disponunt: vt q̃stū ad hoc recipiant meriti passio nis christi efficaciā: q aūt efficaciā passionis christi q̃stū ad p̄dictā liberationē recipiunt: nō adipiscunt liberatio nem a pena nāe in pñti vita: q2 sm Augu. 13. de tri. c. 16. Remissis pctīs remanere dȝ: vt p eā exerceat virt⁹ fide lium: ⁊ nouus homo iter mala huius seculi: nouo seculo p̄pararet miseriā quā meruit vita ista dānata: sapienter tolerans: ⁊ q2 finiet prudenter gratulans: btitudinem ve ro quā liberata vita futura: sine fine habitura ē: fideliter ⁊ patienter expectans: vnde p̄dictā liberationē adipiscē tur in futuro. ¶ Liberationem autē a pena persone de bita p actuali pctō totaliter q̃stum ad efficaciā in pñti vita adipiscunt illi qui participes fiunt meriti passionis christi in baptismo: vnde in baptizato nulla pena satisfa ctoria exigit. Qui aūt peccant post baptismum: ⁊ postea participes fiunt meriti passionis christi per penitētie sa cramentum liberationē a parte pene predicte adipiscū tur virtute clauium. ¶ A tertia autē pena passio chri sti in presenti non liberat: sed ad illā nos prouocat: quā diu sumus in statu merendi: quamuis christus per suam passionē meruerit: vt i illis q vsq̃ i finē sunt participes meriti passiōis sue: nulla talis pena in futuro possit esse.

Per baptismum baptiza tus a pena tpali sit li ber.

Ad p^m Ad 2^m Ad 3^m

Ad primum ⁊ secundum ad partem primam patent solutiones ex iam dictis. ¶ Ad 3^m dōm q2 nō cōcludit: q2 p̄dicta liberatio sit p passionem

passione christi: sed q deus sic ordinare potuit: vt fieret p aliam viam. ¶ Primũ argumẽtũ ad partem aliã bene (Ad primũ argumẽtũ) cõcludit. ¶ Scdm ẽt bene concludit de liberatione: quan- (Ad 2m) tum ad sufficientiã: z quantũ ad efficientiam in futuro: non tñ in presenti: qz quãuis pena nature: nobis debeatur pp originale peccatum: non tñ statim remoueri debuit a nobis: deleto originali peccato: p rõnes allegatas ab Augu. in corpore questionis. Et qz ẽt vt dicit Augu. in c. supra allegato: valet ad demonstrandam huius vite miseriam: vt illa vbi erit beatitudo vera: atqz perpetua: desideretur ardentius: z instantius inquiratur.

Consequenter queritur de secũdo principali: z circa hoc queruntur quattuor. ¶ Primo vtrũ christus nos redemit. ¶ Scdo vtrũ tota trinitas nos redemit. ¶ Tertio vtrũ solus christus sit mediator. ¶ Quarto vtrum sit mediator sm humanã naturam.

Questio. I. (Q. 1. Argu. p°)

Primo ostendo: q christus nos non redemit Augu. 13. de trini. c. 12. dicit de deo: q nec hoiem a lege sue potestatis amisit: qñ in diaboli potestate esse pmisit: ergo homo semp fuit possessio ipsius christi: sed nullus qd suum est redimit: ergo christus nos nõ redemit. ¶ Item (2°) si nos redemit: ab aliquo possessore nos redemit: nõ a deo: qz optimũ est esse in possessione dei: nec a diabolo: qz sibi precium p morte nõ obtulit: ergo videt: q nos nõ rede- (3°) mit. ¶ Itẽ ab iniusto possessore res p verũ dñm nõ debet redimi: sz euinci: sz diabolus iniuste possidebat hominẽ: sm Ansel. li. 1. Cur de⁹ homo. c. 7. Quãuis hoc a deo iuste pmitteret: pp hois peccatũ: ergo cũ deus fuerit verus dñs hois: non debuit ipm redimere: sed de potestate diaboli per victoriam eripere.

Contra prima Petri. 1. Nõ corruptibilibus auro z (In oppositum p°) argẽto redẽpti estis de vera nostra cõuersatione paterne traditionis: sed precioso sanguine: quasi (2°) agni incõtaminati: z imaculati iesu christi. ¶ Itẽ apoca. 5. occisus es: z redemisti nos deo in sanguine tuo.

Respondeo. q christus p passionẽ suam nos (Ad qõnẽ sm mẽtẽ propriã.) redemit: qz pp peccata nostra iuste permittebat deus: nos esse in diabolica seruitute: per peccatũ ẽt eramus obligati pene eterne: z alienati: non a dei potestate: cui cũcta subiecta sunt: sed a clara dei visione: ad quã familiares admittunt. Dico ergo: q christus in hoc: q moriendo vicit diabolũ: redemit nos ab eius seruitute: sicut aliqs rex p laborem certaminis: regnum suũ dicit redimere ab aduersario: qui prius detinebat iniuste. In hoc ẽt: q p mortẽ suã satisfecit deo pro peccatis nostris: pp que obligati eram⁹ pene eterne: vere dicitur nos ab illa pena redemisse: sicut aliqs satisfaciens iudici pro culpa homicide: redimit illũ homicidã a morte. In hoc ẽt: q summo prĩ seipm moriẽdo p nobis obtulit sacrificiũ: quo nos deo recõciliauit: z ianuã ad vidẽdũ deum nobis apuit: vere dicit nos redemisse: qz redimere est illud: qd suũ erat: vel esse debebat sibi restituere: maxime precio interueniẽte: homo aũt familiaris esse deo debebat: ad quã familiaritatẽ restitutus ẽ christi passione.

Ad primum dicendũ q nullus qd suũ est re- (Ad pm) dimit eo modo: quo suum est: homo aũt erat ipsius dei: inquãtũ erat sub eius potestate: sed nõ erat quãtũ ad familiaritatẽ: sed quãtũ ad hoc erat a deo alienatus: z sic potuit ipm redimere. ¶ Preterea aliqñ redimit res: p verũ dñm ab aduersario: q eam detinebat (Ad 2m) iniuste. ¶ Ad scdm dicẽdũ q non redemit de potestate diaboli: z a pena eterna: nec tñ diabolo preciũ obtulit: qz nullũ ius habebat in nobis: sed preciũ obtulit summo iudici: vt nos de diabolica potestate eripet: z obligationẽ: (Ad 3m.) qua eramus obligati pene eterne relaxaret. ¶ Ad tertium dicẽdũ q quãuis diabolus hoiem iniuste possideret: tñ qz homo meruerat vt a diabolo permitteret possideri ideo magis decuit ipsum a diabolica potestate redimi q̃z ipsũ p solã potẽtiã euinci z ẽt vt sic daret exẽplũ hoib⁹ pponẽdi iustitiã potẽtie: vnde Augu. 13. de tri. c. 13. Placuit deo vt pp eruẽdũ hoiem de diaboli potestate nõ potẽtia diabolus: sz iustitia vinceret atqz ita z hoies imitantes christũ iustitia q̃rerẽt diabolũ vicere nõ potẽtia.

Questio II. (Q. 2. Argu. p°)

Secundo q̃rit vtrũ trinitas nos redemit: z videt q nõ Augu. 13. de trini. c. 14. loquẽs de nr̃o redẽptore: dicit q illũ esse opus erat hoiem: z deum sed tota trinitas nõ est homo: ergo tota trinitas nos non redemit. ¶ Itẽ ille solus nos redemit: q p nobis satisfecit: sed so- (2°) lus filius pro nobis satisfecit: qz solus p nobis passus est ergo solus fili⁹ nos redemit. ¶ Itẽ fili⁹ nos redemit nõ (3°) sm nãm diuinã: qz tũc frustra assũpsisset nãm humanã: ergo fuit redẽptor noster sm humanã nãm: sz nulla psona naturam humanã assumpsit: nisi filius: ergo nulla psona nos redemit nisi filius.

Contra magister in lra mediator dicit in scriptura (In oppositum p°) solus filius. Redẽptor vero aliqñ z pater vel spũs sctũs. ¶ Itẽ Jo. 3. Sic deus dilexit mũdũ: vt (2°) filiũ suũ vnigenitũ daret: sed ille q dat pciũ redẽptõis redimit: ergo pr nos redemit: sz cõstat q fili⁹ nos redemit. Ois aũt effect⁹ q ẽ a pr̃e z filio ẽ ẽt a spũ sctõ: qz p vnam potẽtiã opant: ergo tota trinitas nos redemit. ¶ Item (3°) Augu. 13. de tri. c. 11. Oia simul pr z fili⁹ z amborũ spũs pariter z cõcorditer opant: cũ iustificati sumus in xp̃i sanguine: z recõciliati sum⁹ deo p mortem filij ei⁹: ergo tota trinitas cõcorditer nr̃am redẽptionẽ opata ẽ ad qd sequitur: q tota trinitas nos redemit.

Respondeo sic illi vere redimũt captiuũ: q p (Ad qõnẽ sm mẽtẽ propriã.) sua redẽptione dant preciũ ille tñ spĩali⁹ dr redimere: q p captiui redẽptione vitã suã offert pcio. Sic tota trinitas vere redemit nos in hoc: q ipsa dedit filiũ p pcio redẽptõis nr̃e. Fili⁹ tñ specialius dicit nos redemisse: qz nõ tm̃ dedit pciũ redẽptõis nr̃e: sz ipsemet fuit pciũ: quo redẽpti sum⁹. Ipse. n. p nr̃a redẽptione posuit vitã suã: qd predixit Jo. 10. dicẽs. Aiam meam pono p ouib⁹ meis: z apls ad Gala. 2. dicit de ipso dilexit me: z tradidit semetipm p me: z ideo sibi appropriat nomẽ redẽptoris. ¶ Argumẽta ad ptẽ primã: nihil plus (Ad arg°.) cõcludũt: nisi q solus fili⁹ redemit nos existẽdo preciũ redẽptionis nr̃e. ¶ Argumẽta ad partẽ aliã cõcludunt: q tota trinitas redemit nos: dando preciũ redẽptionis nostre hoc est verum.

Questio. III. (Q. 3. Argu. p°)

Tertio q̃rit vtrũ solus christ⁹ sit mediator z vr q nõ: qz ille mediator ẽ inter nos z deũ: q nos recõciliauit deo: sz hoc maxime vr cõuenire spũi sctõ: q ẽ amor z sz Diony. 4. c. de diui. noi. Ois amor ẽ vis vnitiua: ergo nõ solũ filius ẽ mediator iter deũ z gen⁹ humanũ. ¶ Itẽ Diony. (2°) 4. c. angelice hierarchie dicit diuinas illuminatiões per ãgelos ad nos puẽire tanq̃z a diuino legali ordine: illud legalr ponẽte: hoc p p̃a 2a in diuinũ reduci: ergo angeli iter nos z deum sunt mediatores. ¶ Itẽ deutero. 5. dicit (3°) Moyses. Ego seq̃ster z medi⁹ fui iter deum z nos: ergo platis cõuenit rõ mediatoris iter hoiem z deum: solus ergo filius mediator non est.

Contra Augu. 9. de ci. dei. c. 15. Mediatorẽ iter nos (In opm. primo) z deũ z mortalitatẽ hic oportuit trãseuntẽ: z beitudinẽ pmanẽtẽ: vt p illd qd trãsit cõgrueret morituris: ad illud qd pmãet trãsferret ex mortuis: sz solus fili⁹ habuit mortalitatẽ: ergo sibi soli cõuenit esse mediatorẽ. ¶ Itẽ Augu. infra eodẽ. c. Nõ multis: sz vno media- (2°) tore opus erat: sed constat: q christus fuit mediator: z vt

dicit ibidem:ergo solus est mediator.

Ad qōnē ſm mētē propriaȝ. **Respondeo** ꝙ loquēdo de vniuersali reconciliatione iter deū ⁊ gen⁹ humanū:
solus christus fuit mediator:ꝙ aūt fuerit mediator: apte
testaꝛ apl's.1.Timo.2.dicēs.Un⁹.n.deus:vn⁹ ⁊ mediator
dei ⁊ hoīum homo christus iesus:q dedit semetipsum ꝑ
oībus.Qꝫ aūt nullus alius fuerit mediator patet sic.De⁹
est supiore gen⁹ humanū īferi⁹: mediatorē aūt iter supio
rē:⁊ īferiorē oportet habere cōicantiā cū vtroqꝫ:ꝑ quam
possit recōciliare īferiorē supiori.Solus aūt christus talē
cōicantiā habuit iter deū ⁊ genus humanū. Cuȝ huma
no.n.genere cōicabat imortalitate:cuȝ deo in btitudine
tali:ꝑ quā superior erat omni hoīe:⁊ deo acceptissimus:
que duo ſm diuinā ordinationē erāt necessaria in illo: ꝑ
quē tanqꝫ ꝑ mediatorē:genus humanū recōciliādū erat
deo:vt ꝑ mortalitatē:ꝑ humano genere posset pati:⁊ ꝑ
aliud:ita esset deo accepta sua passio:vt eā reputaret pro
oīb⁹ peccatis humani generis satisfactionē ꝯdignā. Pre
dicta aūt cōicantia nō īuenitur in patre:⁊ in spū sctō: q̄
imortales nō sunt:nec in aliquo angelo:nec in alio hoīe:
q̄ ⁊ si alij hoīes hērent mortalitatē:nō tñ cū mortalitate
habebant supradictā beatitudinē:nec aliq̄s alius homo
erat:cuius dignitas toti⁹ generis humani excederet di/
gnitatē:quā dignitatem habuit christus homo:ꝑ hoc ꝙ
diuine ꝑsone in eo vnita fuit natura humana.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dicendū:ꝙ non qui/
cunqꝫ facit pacē inter partes:pōt
dici mediator.si.n.homo sibi recōciliat alium: nō ꝓpter
hoc pōt dici mediator in se:⁊ illū:sed ille qui aliquo mo
do differt ab vtraqꝫ parte:⁊ habet talē cōicantiam cum
Ad 2^m vtraqꝫ parte:ꝑ quā fecit recōciliationē:vnde spūs sctūs:
⁊ si reconciliauerit nos deo:nō tñ sicut mediator. ¶ Ad
scdm dicēdū ꝙ ille illuminationes:que puenīūt ad gen⁹
humanū mediātibus angelis:nō fuerūt recōciliationis
eā:sed quedā dispositio remota ⁊ congrua ad reconcilia/
Ad 3^m tionē:vnde sunt ministri mediatoris. ¶ Ad tertiū dicē
dū:ꝙ ibi loquit̄ de mediatione ordinata ad recōciliatio/
nē particularē:⁊ illa ēt mediatio nō fuit plena mediatio:
sed ꝯgrua dispositio:⁊ remota:ad hoc vt ille ppl's recon
Q̄ō.4. Argu.p^o ciliaretur deo. Questio. IIII.

Quarto querit̄ vtrū christus sit media/
tor ſm humanaȝ nām: ⁊ videt̄
ꝙ nō:magister in lr̄a loquens de christo dicit:
nisi ita medius sit:vt de⁹ sit ꝑp diuinitatis na/
turā:⁊ homo ꝑp humanitatis nām:quo in ea humana
2° ꝯciliant̄ diuinis.q.d.esse nō posset:ergo mediator ē rōne
vtriusqꝫ nature. ¶ Itē rōne extremi:nō est mediator: sꝫ
humana natura est vnū de extremis:inter que mediauit
3° christus:q̄ mediauit inter deū ⁊ hoīem:ergo nō est me/
diator rōne humane nāe. ¶ Itē mediator habet rōnem
medij ī vniendo extrema:sed ī medio ꝯcurrit extremoꝝ
nā:ergo xp̄s mediator fuit rōne diuine nāe:⁊ hūe simul.

In oppositū p^o 2° **Contra** Augu.1.libro d̄ tri.c.7.dicit:ꝙ homo chri
stus iesus in forma serui fuit mediator dei:
⁊ hoīum. ¶ Itē Augu.11.de ciui.c.3.dicit de christo: ꝙ
per hoc fuit mediator:per quod homo.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ christus ē mediator dei:⁊ homi
num ſm humanā nām:nō absolu
te ꝯsideratā:sed inqꝫtū in ꝑsona christi ē vnita diuine na
ture:q̄ ſm hoc:christo ꝯuenīūt ea que requirunt̄ ad me
diatorē:q̄ ſm illā:est infra deū:⁊ supra alios hoīes:⁊ cōi
cat cū deo in iustitia ⁊ beatitudine:nō essentialr̄:sed par
ticipatiue:cū hoīe aūt cōicauit ī mortalitate: ⁊ ēt ſm illā
mortē sustinuit:ꝑ quā deo recōciliatū est genus humanū
ſm aūt diuinā nām:nō est infra deū:nec cōicat cū hoīe ī
mortalitate. Unde mediator dici nō pōt: rōne diuine na
ture:nec rōne vtriusqꝫ nāe simul:q̄ mediator debet dif/
ferre ab extremis inter que mediat:sed qꝛuis christus in

quātū homo differat a deo:tñ inqꝫtū de⁹:⁊ homo simul
ꝓprie nō differt a deo. Res.n.aliqd de sua rōne cōprehē
dens:loquēdo ꝓprie nō differt realr̄ ab illa re:quā de sua
rōne cōprehēdit:inqꝫtū tñ in ꝑsona christi due nāe ꝯue/
Ad p^m niūt:possꝫ sꝫ aliquos dici medi⁹ iter deū:⁊ hoīes puros

Ad primum in oppositū dicēdum ꝙ nō plus
ꝯcludit:nisi ꝙ christ⁹ nō potuis/
set esse sufficiēs mediator iter deū ⁊ gen⁹ humanum:nisi
esset deus ⁊ homo:⁊ hoc ē verū:sed ex hoc nō sequit̄: ꝙ
nō fuerit mediator rōne humane nāe:q̄ humana nā xp̄i
adepta est illā dignitatē:ꝑ quā ſm illā:christo potuit cō/ Ad 2^m
uenire rōne mediatoris. ¶ Ad secūdū dicēdū:ꝙ illa nā
humana singularis:q̄ est in christo recōciliatione nō īdi
guit. Unde nec fuit vnū de extremis:iter q̄ christus me/ Ad 3^m
diauit. ¶ Ad tertiū dicēdū:ꝙ qꝛuis mediator exerceat
actū medij in vniendo disiunctos:nō tñ idē penitus est
esse mediatorē ⁊ mediū:⁊ ideo si ponat̄ ꝙ christ⁹ sit me/
dius:iter deū ⁊ puros hoīes rōne diuine nāe ⁊ humane
simul nō ꝑp hoc:oportet ponere ꝙ ſm illam rōnē sit me
diator:vt pōt dici ꝙ cū dicit̄:ꝙ in medio ꝯcurrit extre/
moꝝ nā:nō oportet hoc semꝑ esse verū:qꝫtū ad essentiā
extremoꝝ:q̄ ēt in colorib⁹ medijs:nō est aliqd de essen/
tia extremoꝝ coloꝝ:sed sufficit ꝙ in medio ꝯcurrāt ſm
aliquā participationem vel similitudinem:⁊ sic extrema
cōcurrunt in natura humana persone filij dei vnita: ſm
ꝙ in corpore questionis ostensum est.

Circa litteram [Mors ergo chri
sti nos iustificat:
dū ꝑ eā charitas excitatur in cordibus nr̄is.]
Hic nō tāgit magister totā rōnē:ꝑ quā iustifi/
cati sum⁹ ꝑ passionē christi:sꝫ rōnē ꝑncipalē ꝑsupponit:
que est:q̄ ꝑ suā passionē christus oībus nobis meruit de
ꝯdigno qꝫtū ad sufficiētiā ⁊ iustificationē.[Quia ꝑ fidē
mortis eius a peccatis mūdamur.] hec ēt rō ꝑsupponit
illā ꝑncipalē rōnē:qua dicimus:ꝙ christus ꝑ suā passio/
nē nobis meruit merito ꝯdigni iustificationeȝ.[Morte
qppe sua vno verissimo sacrificio ⁊c.] collige ex ꝑdictis
ꝙ ꝑ xp̄m dicimur iustificari:tanqꝫ ꝑ hostiā oblatā:⁊ cre/
ditā ⁊ amatā:ꝑ passionē enim suā iustificauit nos ꝑ mo/
dū meriti disponentis: ⁊ exempli excitātis : ⁊ exēplaris
dirigētis.[In corda vbi diabolus habitat]supple ꝑ effe/
ctū malitie:nō ꝑ essentiā[olum culparum chyrographa
Chiro/graphuȝ vnde di. deleta sunt]Chirographuȝ dicit̄ a chiros: qđ est manus
⁊ graphos:qđ ē scriptura:quasi scriptura manualis:qua
scribitur obligatio debitoꝝ creditoribus suis. Un̄ chiro
graphū culpe:dicit̄ memoriale:quo aīa tenet̄ obligata ali
cui ꝑsone:⁊ illud ēt dicit̄ chirographum decreti:q̄ ratio
obligatio cōsurgit ex culpa:tanqꝫ ex marito: ⁊ ex diuina
sniā:tanqꝫ ex decreto. Hec aūt chirographa ꝑ christi paſ/
sionē deleta sunt:inqꝫtū ꝑ ea:qꝫtū ex parte sua est:euadi/
mus punitionē diuine iustitie: ⁊ accusatōeȝ diabolice ne
quitie:⁊ remurmurationē conscientie:[cepitqꝫ nos quasi
Vernaculus quid vernaculos possidere.]Vernaculus diminutiuuȝ est de
verna:q̄ est idē:qđ seruus in domo natus:possidebat er/
go nos diabol⁹: quasi vernaculos nō iuste qꝫtū erat ex par
te sua:q̄ sicut dicit magister de sequēti.c.2.iniuste diabo
lus qꝫtū ad se tenebat hoīem:sed homo iuste tenebat̄:q̄
nunqꝫ diabolus meruit habere potestatē sup hoīem. Sꝫ
homo meruit per culpā pati diabolicā tyrānidē.[Nō iu
ste:sed violenter homo ei tolli videretur: qui se illi spon
te subiect⁹.]Et bene dicit videretur:q̄ si deus per potē/
tiam hoīem de potestate diaboli eripuisset:nullam iniu/
riam diabolo fecisset:cum tyrannizandi super hominem
nullum ius haberet.[Si enim homo per se esset:vel an/
gelus in homine facile peccaret.]quod est sic intelligen/
dum ꝙ facile peccaret homo ab angelo assumptus.[Sꝫ
mediator in scriptura dicitur solus filius:]hoc ī questio/
nibus expositum est:[impleuit illa sacramēta]id est sacra

secreta

Dubiũ litterale secreta.s.penalitates ꝛ passiones: quas pp nos sustinuit. [Quõ.ergo nos diligēti deo sum⁹ recõciliati.] ¶ Cõtra nullus reconciliat diligēti: sed odiēti. ¶ Rñ⁹ Rñdeo anteq̃ essemus deo reconciliati p christi passionē deus non diligebat nos illa speciali dilectione: ꝛ familiari p quā hoīes admittit ad clarā sue essentie visionē: sꝫ tñ nos diligebat nobis cõicando multas participationes sue bonitatis: ꝛ in hoc: ꝙ ordinauerat viā p quā eramus victuri ad visionē p̃dictā. Reconciliati ergo fuimus ei inq̃ztū ante recõciliationē nõ habebat dilectionē primo modo dictā: sed Dubiũ ante mūdū: priusq̃ꝫ nos aliq̃d essemus. ¶ Contra nihil diligit nisi bonū: sed anteq̃ essemus nullā habebamus Rñ⁹ bonitatē. ¶ Rñdeo quāuis anteq̃ essemus: nullā bonitatē haberemus in actu: tñ bonitas quā habituri eram⁹ iam a deo erat cognita: ꝛ bonū cognitum amari potest: etiam si non sit in effectu.

¶ Qd̃ alio modo potuit liberare hominē ꝛ quare potius isto. Di.20. Distin. XX.

De redēptiõe nr̃a facta per passionē xp̃i cõgruū ad cõgruētiā ꝛ necessitatē. Si vero queritur vtrum alio modo posset de⁹ hominē liberare q̃ per mortem christi. Dicimus ꝛ aliū modū fuisse possibilem deo: cuius potestati cuncta subiacent: sed nostre miserie sanande conuenientiorem modū alium non fuisse: nec esse oportuisse. Aug.li.10.de tri. Quid enī mentes nostras tantū erigit ꝛ ab immortalitatis desperatiõe liberat q̃ ꝙ tāti nos fecit deus: vt dei filius immutabiliter bonus: i se manens quod erat: ꝛ a nobis accipiēs quod nõ erat dignatus nostrū iure consortiū: mala nostra moriendo perferret. Est ꝛ alia ratio quare Respõsio quare isto mõ. isto potius modo q̃ alio liberare voluit: q̃ꝛ sic ꝛ iustitia superatur diabolus: non potentia. Et quomodo id factū sit: explicabo vt potero. Quadā iustitia dei in potestatē diaboli traditū est genus humanū: peccato primi hominis in omnes originaliter trāseunte: ꝛ illius debito obligante. Unde omnes homines ab origine sunt Eph.2. sub principe diabolo. Unde apostolus. Eram⁹ natura filij ire: natura.s.vt est deprauata peccato: non vt recta creata ab initio. Modus autem ille quo traditus est homo in diaboli potestatē: non ita debet intelligi tanq̃ deus hoc fecerit aut fieri iusserit: sed ꝙ tantū permiserit: iuste tamen. Illo enim deserente peccantem: Q. diabolus nõ est alien⁹ a potestate dei. peccati auctor illico inuasit: nec tamē deus cõtinuit in ira sua miserationes suas: nec hominem a lege sue potestatis amisit: cum in diaboli potestate esse permisit: q̃ꝛ nec diabolus a potestate dei est alienus sicut nec a bonitate. Nā qualicunq̃ vita diabolus vel homo non subsisteret nisi per eū qui viuificat omnia. Non ergo deus hominē deseruit vt non se illi exhiberet deum: sed inter mala penalia etiam malis multa prestitit bona: ꝛ tandem hominem quē Heb.2. cõmissio peccatorū diabolo subdidit: remissio peccatorū per sanguinē christi data: a diabolo eruit: vt sic iustitia vinceretur diabolus: nõ po- Qua iu- tentia. Sed qua iustitia: Iesu christi. Et quo modo victus est ea: Quia in eo nihil dignum morte inueniens: occidit eū tamen: ꝛ vtiq̃ iustū est vt debitores quos tenebat liberi dimittantur in eū credentes: quē sine vllo debito occidit. Ideo aūt potentia vincere noluit: q̃ꝛ diabolus vicio peruersitatis sue amator est potentie: ꝛ desertor oppugnatorq̃ iustitie: in quo homines magis eū imitātur qui neglecta vel etiam perosa iustitia: potētie magis studēt eiusq̃ vel adoptione letantur: vel cupiditate inflāmantur. Ideoq̃ placuit deo: vt nõ potentia sed iustitia vincens hoīeꝫ erueret: in quo homo eum imitari disceret. Post vero in resurrectione secuta est potentia: q̃ꝛ reuixit mortuus: nunq̃ postea moriturus. Sed nõne iure equissimo vinceretur diabolus: si potentia tñ christus eū illo agere voluisset: vtiq̃: sed postposuit christus qd̃ potuit vt prius ageret qd̃ oportuit. Iustitia ergo humilitatis hoīeꝫ liberauit quē sola potētia equissime liberare potuit.

[Iustitia sic vict⁹ diabolus.]

¶ De causa inter deū ꝛ hoīem ꝛ diabolū.

Si enim tres illi in cāꝫ venirent s.deus: diabolus: homo: diabolus ꝛ homo quid aduersus deū dicerent nõ haberent. Diabolus enī de iniuria dei cõuinceretur: q̃ꝛ seruū eius.s.hoīem ꝛ fraudulenter abduxit ꝛ violēter tenuit. Homo etiam iniurius deo cõuinceretur: q̃ꝛ precepta eius cõtēpsit: ꝛ se alieno domino mancipauit. De hominis etiā iniuria cõuinceretur diabolus: q̃ꝛ ꝛ illū prius fallaci promissione decepit: ꝛ post mala inferendo lesit. Iniuste ergo diabolus quātum ad se tenebat hominē: sed homo iuste tenebatur: q̃ꝛ diabolus nunq̃ meruit potestateꝫ habere super hoīem sed homo meruit per culpam pati diaboli tyrannidē. Si ergo deus qui Aug.in li.de tri. vtriq̃ preerat potentia hoīeꝫ liberare vellet: sola iussionis virtute hoīem potuit rectissime liberare. Sed ob causaꝫ premissaꝫ iustitia humilitatis vti voluit. Qui dū in carne mortali crucifixus ē iustificati sumus.i. per remissionē peccatorū eruti de potestate diaboli: ꝛ ita a christo iustitia diabolus victus est non potētia. Quomodo autem in eius sanguine nobis peccata sint dimissa supra expositum est.

¶ De traditione christi que dicitur facta a patre ꝛ a filio: a iuda ꝛ a iudeis.

Christus ergo est sacerdos idēq̃ hostia: ꝛ preciū nostre recõciliationis: q̃ sese in ara Ps.109. Esa.53. crucis nõ diabolo: sed deo trinitati obtulit pro omnibus quantū ad precij sufficientiā: sed pro electis tantū quantū ad sufficientiā q̃ꝛ predestinatis tantū salutē efficit. De quo ꝛ legitur ꝙ Rom.8. sit traditus a patre: ꝛ ꝙ seipsuꝫ tradidit ꝛ ꝙ iudas eū tradidit ꝛ iudei. Ipse se tradidit q̃ꝛ spõ Eph.5.

Mat.26. te ad passionē accessit. Et pater eū tradidit: q2 voluntate patris suo totius trinitatis passus est. Judas tradidit prodendo z iudei instigan-
Luce.24 do: z fuit act⁹ iude z iudeoꝝ malus: z actus xp̄i vel patris bonus. Opus christi z patris bonū: q2 bona patris z filij voluntas: malū fuit opus iude z iudeoꝝ: q2 mala fuit intentio. Diuersa fuerūt ibi facta: siue opa. i. diuersi actus z vna res siue factū. s. passio ipa. Ideoq3 doctores aliquando vniunt in facto illo patrē filiū: iudā: iudeū: aliquando disiungunt. Respicientes eniz ad passionē vnū opus illoꝝ dicunt. Attendentes intētiones z actus facta diuersa discernūt.
Augu. su per epla3 1. Joan. home.7. Unde augu. Facta est iquit traditio a patre: facta est traditio a filio: facta ē traditio a iuda: vna res facta ē. Quid ergo discernit iter eos? Quia hoc fecit filius z pater in charitate. Judas vero in proditione. Uidetis q2 nō quid faciat homo: sed qua voluntate considerandum est. In eodē facto inuenimus deū quo iudam: deū benedicimus: iudam detestamur: q2 deus cogitauit salutem nostrā. Judas cogitauit preciū quo vendidit dominū: filius precium quod dedit pro nobis. Diuersa ergo intentio diuersa facta facit: cū tamen sit vna res ex diuersis. Ecce vnā rez dicit ibi fuisse: z diuersa facta: q2 vna ibi fuit passio sed diuersi actus. Et actus quidē iude ac iudeoꝝ mali quib⁹ operati sunt christi passionē que bonū est z opus dei est.

¶ Q2 christi passio dicit opus dei z iudeoꝝ z qūo.

Passio ergo christi z op⁹ dicitur iudeorū: q2 ex actib⁹ eoꝝ puenit: z opus dei: q2 eo auctore. i. eo volēte fuit. Unde Augu. Nemo aufert alam christi ab eo: q2 potestatē habet ponendi z sumēdi.
Augu. in exposit de fi. chato. contra felicianū. Ecce habes auctorem operis. Ponet animā. Ecce habes opus auctoris. Et vt generaliter concludaz: quotiens in carne christi aliquid patitur opus auctoris est: q2 enim sua voluntate non alio cogente perpetitur: ipse auctor est operis. Cū aūt passio christi opus dei sit: z ideo bonū: eamq3 operati sint iudas z iudei: queritur
Si iudei sunt ibi opati bonum. an concedendum sit eos operatos ibi esse bonum: Hic distinguendum est. Potest enim dici: q2 operati sunt bonum q2 ex actibus eorum bonuz prouenit. i. passio christi: z item q2 operati non sunt bonum sed malum: q2 actio eorum non fuit bona sed mala.

Si vero queritur zc. Supius determinauit magister de effectu passionis: hic determinat de eius ꝯuenientia: z diuidit in partes duas. ¶ Primo ostendit q2 ille modus quo deus humanā naturam liberauit fuit ꝯueniens. ¶ Scdo q2 modus alius fuit possibilis. ibi. [Si enī tres.] Prima in duas. Primo ostēdit illū modū fuisse ꝯuenientē p rōnem assumptā a diuina misericordia z per rōnē assūptā a diuina iustitia. ibi. [Est z alia rō.] Et ista in duas. Primo ostendit q2 diabolus victus est p iustitiam. ¶ Scdo reddit rōnem: q2 christus eū vincere noluit tñ p potentiā. ibi. [Ideo aūt potentia.] Tūc seqt illa que diuisa fuit supius distin. 18. que ibi icipit. [Christus ergo ē sacerdos:] in qua agit de eā passiōis effectiua. Et diuidit in partes duas. Primo determinat de eā effectiua passionis ex parte operis operantis. Secundo ex parte opis operati. ibi. [passio igitur.]

Circa hanc distinctionez queruntur sex. Primo vtrū ꝯgruuz fuerit humanā nām reparari. ¶ Scdo vtruz necessarium fuerit eā reparari. ¶ Tertio vtrū p satisfactionē ꝯueniens fuit eā reparari. ¶ Quarto vtrum p alium modū q̄3 p mortē christi potuit reparari. ¶ Quito vtꝝ persona alicuius hominis per se ipsum potuit reparari. ¶ Sexto vtrum pater filium tradidit passioni.

Questio. I. Q8.1. Argū. 1.

Primo ostendo q2 nō fuit ꝯgruum humanā nām reparari. Nām angelicam lapsam nō fuit ꝯgruum reparari: sed nā angelica aptior erat ad reparationem: q̄3 humana: q2 humana p peccatuz fuit in suis nālibus peiorata: vt in. 2. li. ostensum est: sed nā angelica post lapsum remansit i suis nālibus integra sm Diony. 4. c. de diui. no. ergo multo minus fuit ꝯgruū humanā nām reparari. ¶ Item sicut Secūdo se hz diuina bonitas ad releuādū lapsum vt resurgat: ita se hz ad manutenēdū stantē ne cadat: sed nō fuit ꝯgruū diuinā bonitatē ꝓhibere nām humanā a lapsu: ergo nec fuit ꝯgruū q2 eam releuaret de suo casu. ¶ Item qd conuenit nāe humane ꝯuenit oībus indiuiduis illius: q2 cōuenīūt in ea: sed nō fuit ꝯueniens oīa indiuidua nāe humane reparari: q2 damnati nō fuit reparati: ergo nec fuit ꝯgruum nām humanam reparari. Tertio

Contra Damasce. li. 3. c. 1. ꝯuenientiā reparationis nāe humane ostendit p rōnē sumptā a parte diuine bonitatis: z p rōnem sumptā a parte diuine sapientie: z p rōnem sumptā a parte diuine iustitie: z p rōnem sumptā a parte diuine potentie. ¶ Itē Augu. 1. li. de doctri. xp̄ia. c. 5. ostendēs ꝯueniētiaz reparationis nāe humane: dicit q2 p supbiā homo lapsus est deus humilitatē exhibuit ad sanādū serpentis sapiētia decepti sum⁹ dei stultitia p quam vera intelligit sapientia liberamur. Nos imortalitate male vsi sumus vt moreremur christ⁹ mortalitate bn̄ vsus ē: vt viueremus. Corrupto aio femine igressus ē morb⁹ itegro corpore femine ꝓcessit salus. In oppm primo. Secūdo

Respondeo q2 ꝯgruū fuit nām humanā reparari z ex parte dei z ex parte hois. Ex parte dei: q2 in reparatione humane nāe manifestata est dei potentia: q2 p hoc patet ipm oēm defectū nostruz p suā potentiā vicisse. Manifestata est ēt dei sapientia: q2 p hoc claruit ipm nullā creaturā frustra fecisse. Manifestata est ēt eius misericordia: q2 p hoc patet ipsum ꝓprij plasmatis infirmitatē nō despexisse. ¶ Ex parte ēt hois fuit congruitas: z pp dignitatem hois conditi: z pp modū labendi: z statum lapsi. Tanta. n. ē hominis dignitas vt pp ipsum facta sint oia. Ita ipsum si homo ppetuo suo fine caruisset suo fine ꝓximo fuissent defraudata omnia ordinata ad ipm. Modus ēt quo lapsus est homo fuit p alterius. s. diaboli suggestionē: z ideo ꝯgruum fuit ipsum p alium releuari. In statu etiam hominis lapsis. Simul erat pnia cum miseria: quoꝝ primū fuit aliqua dispositio congrua z remota ad placandum aliquo modo diuinaz iustitiam: ipsa aūt miseria prouocabat diuinaz misericordiam. ¶ Ad ostendendum ēt predicte reparationis cōuenientiam valerēt ea que sunt in opponendo ad hanc partem allegata. Ad qōnē sm mentē ꝓpriā.

Ad primum in oppositum dicendum q2 nō ē simile de lapsu nāe angelice z humane. Nā eniz angelica in suo lapsu iā malitia obstinata est: non Ad p^m.

est:non sic autē nā humana. ¶ Preterea nā ēt angelica nō ē lapsa ſm se totam humana autez nā lapsa fuit ſm se totam:ꝛ ideo maior fuit cōgruitas ad reparādum naturam humanam ꝙ angelicam:ꝛ hāc vltimam rationem tangit Augu.in enchi.17.c. Quod autem dicebatur in argumēto ꝙ magis esset peiorata natura humana ꝙ angelica:dico ꝙ nō est verum ex parte anime. Plus enim in natura angelica lapsa corruptum ē de naturali habilitate ad bonum:ꝙ in natura humana. Unde cum Dionys.dicit ꝙ in eis naturalia remanserunt integra referendum est ad principia essentie:ꝛ potentias.

Ad 2m

¶ Ad secūdū dicendum ꝙ quāuis congruum non fuerit diuinam bonitatem manutenere hominem ne laberetur:q2 ipse voluntarie lapsus ē:ꝛ non fuit congruum ipsum manutenere inuitum: fuit congruum tamen reparare lapsuz: q2 desiderabat resurgere:ꝛ per se non poterat ꝛ ideo congruū fuit vt deus sibi porrigeret manuz misericorditer releuātem.

Ad 3m.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ in hoc ꝙ deus reparauit humanam naturam reparauit omnia indiuidua nature humane:quantum ad sufficientiaz:quāuis nō quātum ad efficientiam:q2 multi sunt qui non disponuntur ad recipiendū reparationis effectum. Uidemus enim in naturalibus ꝙ aliquid qđ naturam humanam consequitur:verbi gratia:sicut ē visus aliquando in aliquo indiuiduo hominis:non ē propter aliquem particularem defectum accidentem in semine:vel propter aliquā materie indispositionem.

Qō.2. Argu.pº T.c.45.

Questio. II.

Secundo queritur vtrum necessariuz fuerit nām humanā reparari:ꝛ videt ꝙ sic ſm ꝙ habet tertio de aīa. Natura nihil facit frustra:ꝛ si hoc ē verum de nā naturata multo fortius ē de natura naturāte. Sed si humana natura reparata nō fuisset tota sine suo fuisset frustrata cū ſm se totā lapsa esset:ꝛ sic fuisset facta frustra: ergo necessarium fuit eaz reparari.

Secūdo

¶ Item Ansel.1.li.cur deus homo.c.10.sicut in deo qōlibet paruū incōueniēs sequitur īpossibilitas:ita quālibet paruam rōnem:si maiori non vincitur ꝯcomitat necessitas:sed ostensum ē in qōne precedenti:ꝙ conueniens fuit deum humanam reparare naturam:ergo fuit necessarium.

In opm. pmo

Contra nullus effectus procedens ab aliquo p voluntatē procedit de necessitate:sed reparatio nature humane fuit a deo per voluntatem: ergo non fuit facta de necessitate.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. Necessitas duplex.

Respondeo quātū ad p̄sens sufficit:pōt distingui duplex necessitas.s. absoluta ꝛ ꝯditionata. ¶ Primo modo non fuit necessarium nām humanam reparari:nec ex parte dei:nec ex parte humane nature:q2 deus nihil producit extra se tali necessitate: nec reparatio tali necessitate humane debebatur nature. ¶ Scdo modo loquendo de necessitate necessarium fuit naturā humanā reparari:ꝛ ex parte dei: ꝛ ex parte nature humane:q2 ex presuppositione diuine ordinationis qua deus ordinauerat nām humanā reparare necessariū fuit nō necessitate coactionis:sed imutabilitatis ꝙ eam repararet. Si ēt natura humana puentura erat ad suuz finem.s.ad claram dei visionem necessarium fuit eā reparari:q2 alr ad illā visionē ptingere nullatenus potuisset.

Ad pm

Ad primum in oppositum dicenduz ꝙ ꝛ si natura humana non fuisset reparata non tamē fuisset frustra:q2 adhuc fuisset ad diuine iustitie manifestationem ꝛ ostensionem bonitatis:inquantum in ea esset aliqua participatio bonitatis diuine: inquantum fuisset ens viuens ꝛ intelligens.

Ad 2m.

¶ Ad scōm dicendum ꝙ quāuis ſm ordinē:quē deus instituerat cōueniens fuerit ꝛ necessarium necessitate cōditionata humanam naturam reparari:tamen talem ordinem deum instituere potuisset ſm quē eam reparari conueniens nō fuisset:ꝛ sic patet ꝙ necessitate absoluta non fuit necessarium eam reparari. ¶ Argumentum ad partē aliā ꝓcedit de necessitate absoluta.

Qō.3. Argt pº

Questio. III.

Tertio queritur vtrum per satisfactionē conueniens fuit naturā humanā reparari:ꝛ videt ꝙ non:q2 in omni opere dei maxime debet relucere dei misericordia:ꝛ plus ꝙ aliqua dei nobilitas:q2 vt dicitur in psalmis. Ipse est multuz misericors ꝛ miserationes eius sup oīa opa eius: sed magis fuisset manifestata eius misericordia:si reparasset humanam naturam absq3 satisfactione:ꝙ in reparando per satisfactionem:ergo non fuit conueniens eaz per satisfactionem reparari.

Secūdo

¶ Item que iesus docuit opere impleuit:vnde Actuū.1. Cepit iesus facere ꝛ docere:sed christus docuit nos offensam remittere absq3 omni satisfactiōe. Unde Math.5. Diligite inimicos vestros:benefacite eis qui oderunt vos ꝛ orate pro psequentibus ꝛ calumniantibus vos:ergo conueniens fuit deum reparare humanā nām sine satisfactione.

Tertio

¶ Item non ē conueniens inocētem tradere morti pro liberatione nocētis:sed christus fuit inocēs:natura humana in omnibus alijs suis idiuiduis fuit nocēs:ergo saltez natura humana reparari nō debuit p satisfactionez factam p mortem xpi.

In oppositū pº

Contra Ansel.1.li.Cur deus homo.c.12.liberior esset iniustitia ꝙ iustitia : si sola misericordia dimitteret:qđ valde icōueniēs videtur:sed si natura humana fuisset reparata:sine omni satisfactiōe sola misericordia fuisset dimissa i iustitia:ergo fuit ꝯueniēs eam p satisfactionem reparari.

Secūdo

¶ Item Ansel.sic arguit in.c. supradicto:dimittere peccatuz sine satisfactione nō ē aliud ꝙ nō punire:ꝛ si nō punit iordinatum dimittit:sed nō decet deum aliquid iordinatuz i suo regno dimittere: ergo nō decet deum peccatum impunitum dimittere.

Ad qōnē ſm mentē ppriaz

Respondeo: ꝙ cōueniēs fuit naturam humanam p satisfactionem reparari: ꝛ ex parte dei:ꝛ ex parte nostra:ex parte dei pro tāto:q2 in omni ope dei:debet manifestari misericordia ꝛ iustitia: ſz illud psalmi. Uniuerse vie dn̄i misericordia ꝛ veritas i.iustitia:sed si nā humana reparasset absq3 satisfactiōe fuisset manifestata misericordia sine iustitia i reparatiōe p satisfactionem fuit vtraq3 manifestata:q2 iustitia i satisfactiōe misericordia i reparatiōe ꝛ modo reparādi:q2 cum purus homo p se nō posset satisfacere vt iferius patebit: deus pater filium suum dedit:vt pro nobis satisfaceret ꝛ filius hoc voluit:i quo māifestata fuit tāta misericordia ꝙ maior excogitari nō potuit:ſm ꝙ patet p auctoritatē Ansel.2.li.Cur deus homo.c.20.allegataz i fine primi li. ¶ Ex parte ēt nostra fuit ꝯueniēs:q2 sicut genus humanum cum lapsum ē deum ihonorauit p culpam: sic cum releuatum fuit decuit vt deum honoraret sustinendo penaz. ¶ Preterea sicut gloriosius ē ceteris paribus habere vitam eternam p merita ꝙ sine meritis:sic honorabilius fuit nobis p satisfactionem:ꝙ sine satisfactione deo recōciliari:ꝛ q2 nullus poterat satisfacere sufficiēter: nisi ille qui deus esset ꝛ homo:vt i sequēti qōne patebit. Ideo dicit ad hebreos secūdo:ꝙ decebat enim pp quez omnia ꝛ p quem omnia:qui multos filios i gloriam adduxerat auctorem salutis eorum p passionē cōsumare.

Ad pm

Ad primum in oppositum dicēduz:ꝙ sicut iustitia sine misericordia degenerat in crudelitatem:sic misericordia sine iustitia degenerat i remissionem:ꝛ ideo reparādo nām humanā ꝯueniēs fuit misericordiam a iustitia nō separari:q2 sicut dicit Ansel.1.li.Cur deus homo.c.13. Nihil minus tolerāduz in rerū ordine:ꝙ vt creatura creatori debituz honorē auferat:ꝛ nō soluat:qđ aufert.

Ad 2m

¶ Ad scōm dicēdū ꝙ Ansel. 1.li.Cur deus homo.c.12.hoc argumētū tāgit ꝛ soluit dicens deus hoc nobis p̄cipit:vt nō p̄sumamus qđ solius

dei ē:sed ad nullum ptinet vindictam facere:nisi ad illū
qui dñs ē omnium. Nam cum terrene potestates hoc re
cte faciant:ipse facit a quo ad hoc:ipsum ordinate sunt:
⁊ ideo q̄uis nos docuerit remittere offensam absq̧ hoc
ꝙ sumamus:nō tñ possum⁹ ita dimittere quin iusta vin
Ad 3ᵐ dicta sibi reseruet. ¶ Ad tertiū cum dicit ꝙ nō est cōue
niēs inocētem tradere morti pro liberatione nocētis ⁊c.
dico ꝙ nō est verum quādo inocēti placet ⁊ ordinat ad
exaltationem eius:⁊ ad cōe bonum ⁊ ad meliorationem
nocētis:⁊ ad manifestationem diuine bonitatis:xp̄o aūt
placuit pati:⁊ illa passio fuit ad eius exaltationē ſm mo
dum q supradictus ē ⁊ ad cōe bonū supne ciuitatis:⁊ ad
meliorationem generis humani:⁊ diuine bonitatis ma
nifestationem.

Q̄ō.4. Questio. IIII.

Argu.p̄ᵒ QUarto querit vtrum nā humana p ali
um modum q̄ȝ p mortē xp̄i po
tuit reparari:⁊ videt ꝙ nō. Ansel.2.li. Cur de
us homo.c.20.de redēptore loquēs sic ait. Ui
deo plane illum hoiem quē querimus:talē esse oportere
qui nec ex necessitate moriat:q: oīpotēs erit:nec ex debi
to:q: nunq̄ȝ peccator erit:⁊ mori possit ex libera volūta
te:q: necessarium erit:necessariū ergo fuit xp̄m mori ad
Secūdo hoc:vt humana nā repararetur. ¶ Item Ansel.eodeȝ li
bro propter finem:hoc nō potuit recōciliari:nisi p hoieȝ
deum qui mori posset:sed suū posse mori nō fuisset neces
sariū ad recōciliationē:nisi illā possibilitatē moriēdi fuis
set subsecuta mors:ergo homo nō potuit recōciliari: nisi
Tertio p mortē xp̄i qui ē deus:⁊ homo. ¶ Item glo.sup illud
ad hebr.2.auctorē salutis eoꝝ p passioneȝ ꝯsumare : dicit
Quarto ꝙ nisi xp̄s moreret homo nō redimeret. ¶ Item deus
nō potuit reparare nām humanā:nisi p modum iustum
sed nullus modus alius fuisset iustus. Unde Augu.13.ď
trini.c.13. Placuit deo vt pp eruēduȝ hoiem de diaboli
potestate:nō potētia diabolus:sed iustitia vinceret:ergo
per modum alium non potuit reparari.

In oppo sitū p̄ᵒ CONTRA ſm Augu.13.de tri.c.10. Alius modus li
berādi genus humanū deo fuit possibilis:
Secūdo cuius potestati equaliter cūcta subiacēt. ¶ Itē ſm magi
struȝ i littera iure equissimo vinceret diabolus:si tm̄ po
Tertio tētia xp̄s cū illo agere valuisset. ¶ Iteȝ Hugo li.1. de sa
cramētis parte.8.c.10. Ueraciter profitemur ꝙ redem
ptionem generis humani alio modo deus perficere po
tuisset si voluisset.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriaȝ. Libator duplr p̄t accipi. RESPONDEO ꝙ si reparatio accipiat pro libera
tione deus p aliū modū q̄ȝ p mor
tem xp̄i nām humanā potuit liberare. sicut.n.nullis p̄ce
dētibus meritis:p mera liberalitatē humanam nām ita
exaltauit ꝙ eā sibi vniuit i vnitate p̄sone:ita absq̧ omni
satisfactione naturā humanā potuisset reparare si volui
set. Sed noluit q: nullus alius modus:ita ꝯueniēs fuit.
Per nullū.n.modū aliū:ita apte vim sue dilectionis ad
nos demōstrasset:nec spem nr̄am:ita firmiter erexisset.
Et his ꝯcordat Augu.13.de tri.c.10. ¶ Q: ēt nullus ali
us modus fuisset:ita ꝯueniēs testat Hugo:⁊ declarat.1.
li.de sacr̄is parte.8.c.10. ¶ Si aūt accipiat reparatio p
liberatione p satisfactionem ꝯdignā:sic dico ꝙ p aliū mo
dum nā humana nō potuisset reparari:q̄ȝ p emēdam fa
ctā ab illo qui esset deus:⁊ homo:q: satisfactio cōdigna
Cur pec catū hoīs infinituȝ fieri nō potuit p hoiem qui deus esset:q: peccatum hois
fuit ꝯtra bonitatē īfinitam que deus ē ⁊ nām humanam
priuauit bono īfinito:⁊ē ēt corrupit īfinitā i potentia: q:
si deo placeret īdiuidua nāe humane multiplicari posset
sine fine:⁊ ideo peccatum hois ex triplici cā aliquo mo
do fuit iniuria īfinita. ¶ Ad hoc aūt ꝙ sit satisfactio con
digna oportet ꝙ ſm q̄ītitatem culpe sit q̄ītitas emēde:
q: vt dicit Ansel.1.li. Cur deus homo.c.20.ſm mēsuraȝ
Cur pu rus hō p peccati oportet satisfactionē esse:⁊ de vtero.52. Pro mē
sura peccati erit ⁊ plagarū modus. Purus aūt homo nō
potuisset īfinitā emēdā facere:q: vita cuiusq̧ puri hois
bonitatis finite ē ⁊ ideo sicut probat Ansel.2.li. Cur de⁹ pctō hoīs
homo.c.6. Illam emēdā facere nō potuit:nisi ille q esset satisfacerē
deus ⁊ homo. Sed vtrū xp̄s aliter q̄ȝ moriēdo potuit p non po
nobis satisfacere de ꝯdigno. De hoc sunt opiniones di tuit.
uerse. ¶ Quidā.n.dicūt ꝙ cum sit bonitatis īfinite que An xp̄s a
libet pena quā p nobis sustinuit sufficiēs satisfactio fuis liter quā
set. Si deus p aliam penā xp̄i citra mortē satisfactionem moriēdo
fieri ordinasset. Sed deus ordinauerat genus humanuȝ potuit p
nō redimēdū p aliā penam q̄ȝ p xp̄i mortē. ¶ Alij autē nobis sa
dicūt:ꝙ cū multas penas p nobis sustinuerit:ante mor tisfacē di
tem:si p illas satisfecisset de ꝯdigno anime sctōrum piuȝ uersi di
nihil habētes purgabile deum clare vidissent:ante chri uerse op
sti mortem:q: tūc nullum īpedimētum fuisset illam īpe pinātur.
diēs visionē:⁊ tñ cōstat ꝙ illā visionē nō habuerūt vsq̧ Prima
post xp̄i mortē:sed hec ratio videt soluta p aliqua dicta ī Secūda
opinione prima. ¶ Alij aūt dicūt ꝙ simpliciter xp̄s nō Tertia
potuisset satisfacere pro nobis de cōdigno aliter q̄ȝ p sui
mortē:q: totū genus humanū p peccatū erat obligatum
morti duplici.s.nāe ⁊ dānationis eterne:ergo videt ꝙ p
illo peccato nō potuit esse ꝯdigna satisfactio: nisi p mor
tem. Unde Augu.4.de tri.c.2. Merito mors peccatoris
veniēs ex dānationis necessitate soluta ē p mortem iusti
veniētem ex misericordie volūtate. ¶ Preterea oporte
bat ad satisfactionē ꝯdignam ꝙ satisfaciēs deo offerret il
lud qd̄ alias nō debebat:sed xp̄s tota vitam suā debebat
obsequio dei:q: sicut dicit Augu.li.83.q̄ōnuȝ.q.68.versus
finē. Nulla ē nā que nō debeat deo id qd̄ ē:ergo oportu
it ad satisfactionē ꝯdignā:ꝙ mortē subiret cuius debitor
nō erat:q: nunq̄ȝ peccatum habuerat:⁊ huic concordat.
Augu.13.li.de tri.c.14.dicens ꝙ q: diabolus in christo
nihil dignum morte inuenit:⁊ tamen eum occidit: iustū
est vt debitoris quos tenebat liberi dimittantur in eum
credentes quem sine vllo occidit debito. Sed hec ratio
non multum videtur concludere contra primaȝ opinio
nem:quia sicut christus non erat debitor mortis: sic non
erat debitor alicuius pene:quia non tantum pena mor
tis debet illi:cui debet pp peccatum:sed etiam alie pene.

AD PRIMUM in oppositum dicendum ꝙ quan
do dicit Ansel. ꝙ christus non fu Ad p̄ᵐ.
it mortuus de necessitate loquitur:de necessitate absolu
ta:⁊ quando postea dicit:ꝙ necessarium fuit ipsum mo
ri libera voluntate intelligit de necessitate conditionata
que ex suppositione diuine preordinationis. ¶ Ad secū Ad 2ᵐ
dum dicendum ꝙ ibi loquitur de reconciliatione per vi
am satisfactionis condigne. ¶ Ad tertiuȝ dicendum ꝙ Ad 3ᵐ
redemptio plus importat q̄ȝ simplex reparatio:quia re
demptio dicit reparationem factam per solutionem con
digni precij. ¶ Ad quartum cum dicitur ꝙ nullus ali Ad 4ᵐ.
us modus fuisset iustus ⁊c. dico ꝙ ſm Ansel.pro sol. 10.
c.iustitia dupliciter potest accipi:vnomodo pro exigen
tia meritorum:alio modo pro condecentia diuine boni
tatis. ¶ Primo modo loquendo de iustitia dicit ansel.
in capitulo preallegato ad deum loquens. Cum punis
malos iustum est:quia illorum meritis conuenit. ¶ Se
cundo modo loquendo de iustitia ait. Cum parcis ma
lis iustum est : non quia illorum meritis : sed quia bo
nitati tue condecens est. Similiter dico ꝙ per aliuȝ mo
dum:q̄ȝ per mortem christi deus potuisset iuste naturaȝ
humanam reparare:ſm ꝙ iustitia sumitur pro condecē
tia bonitatis diuine. ¶ Ad rationem autem illoruȝ qui
dixerunt christum satisfecisse de condigno pro peccatis:
per penas quas sustinuit ante mortē. Potest dici ꝙ quā
uis satisfecisset quantum est ex radice vel conditione sa
tisfacientis persone non tamen quātum est ex genere pe
ne:pensata diuina ordinatione:quia ex diuina ordinatio
ne mors debebatur ad mortis debitum relaxandum.

Questio. V. Q̄ō.5.

Argu. p°

QUinto querit vtrum psona alicui⁹ hominis p seipsum potuit reparari: ⁊ videt ꝙ sic: q: homo ad sui ipsius reparationē pōt facere: qđ in se ē: sed deus ad reparationez hoīs nō requirit ab eo vltra illud qđ pōt: ergo homo ad sui reparationem potuit facere aliquid: qđ deo suf *Secūdo* fecisset: ⁊ sic seipsum poterat reparare. ¶ Item p maiorem dilectionem quam homo posset habere: potest personam suam reparare: quia charitas reparat animaz: sed vt habetur Joā. 15. maiorem hac dilectionem nemo habet: vt animam suaz ponat quis pro amicis suis: ergo videtur ꝙ quilibet homo sustinendo mortem pro deo ani- *Tertio* mam suam per seipsum potuit reparare. ¶ Item nō tm̄ remittuntur peccata per penitentiam: que est sacramentum: sed per penitentiam que est virtus. Uirtutem vero penitentie quilibet homo habere potuit: ergo quilibet homo per seipsum potuit reparare.

In opp°. ꝑmo **Contra** Ansel. 1. li. Cur de⁹ homo. c. 23. Peccator peccatorez nequit iustificare: sed si homo seipsum reparasset: peccator peccatorez iustificasset: ergo *Secūdo* nullus homo seipsum potuit reparare. ¶ Item eodez li. c. 24. dicit dimissionem peccatoruz non fieri: nisi debito reddito qđ debetur pro peccato ſm magnitudinem peccati: sed peccatum cuiuslibet hominis habet rationem infinite iniurie inquantum est contra bonum infinitum ⁊ hominem priuat bono infinito. Sed pro iniuria infinita nullus purus homo potuit reddere debitum: ergo nullus homo potuit reparare seipsum.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ nullus homo per se seipsum potuit reparare. aliter. n. non fuisset necessaria mors christi: q: ex quo omnia indiuidua nature humane se reparare potuissent: ⁊ natura non est extra sua indiuidua non fuisset necessarium aliud remedium ad humane nature reparationem: q̄ȝ illud remediuz: qđ quilibet homo potuisset facere per seipsuz. ¶ Preterea non potuisset homo se reparare: nisi reddendo debitum pro peccato: sed quilibet homo totam vitam suam debet deo: q: totuz bonū: qđ hȝ: habet ab ipso. Unde Augu. 1. li. retracta. c. 8. Hoc debet quilibet qđ accepit: sȝ sicut dicit Ansel. 1. li. Cur deus homo. c. 20. Cum reddis aliqđ: qđ debes deo: etiam si non peccasti non hoc computare pro debito: qđ debes pro peccato: ergo ſm eundem in eodē. c. Nihil habet homo lapsus: qđ pro peccato reddat: huic conclusioni concordat Ansel. eodem li. c. 21. Dicēs si ponimus christum non esse: nullo modo potest inueniri hominis salus. aut. n. per christum: aut aliquo alio: aut nullo modo poterit homo saluus esse. Quus propter si falsum est: q: nullo: aut aliquo alio modo potest hoc esse necesse est fieri per christum.

Ad p᷑. **Ad primum** in oppositum cum dicitur ꝙ de⁹ ab homine non requirit vltra id qđ pōt ⁊c. dico ꝙ verum est vltra id qđ pōt p se: vel per amicum: qui nunq̄ȝ deficit amico: q̄ȝuis autem homo lapsus non possit per se reddere debitum pro peccato pōt tm̄ in virtute meriti amici sui: qui xp̄s est: ⁊ ideo nullus homo potuit reparari: nisi i virtute amicitie xp̄i. ¶ Ad *Ad 2ᵐ.* scđm dicendū ꝙ p maiorem dilectionem: quā homo posset habere in virtute propria nunq̄ȝ posset reparari: q: p virtutē ppriam tm̄ nō posset habere charitatiuam dilectionē: sed ad illam attingit p virtutē meriti christi duz sibi quantum pōt conat coniungi p fidem ⁊ dilectionem. *Ad 3ᵐ.* ¶ Ad tertium dicendum ꝙ penitentiam formataz nullus vnq̄ȝ habere potuit: nisi in virtute meriti christi crediti: vel exhibiti ⁊ crediti. Ad hoc autem ꝙ homo per penitentiam reparatur ⁊ requiritur quod per charitatem sit formata: nec aliter sibi conuenit plenaria ratio veritatis.

Q8. 3. Questio. III.

Argᵗ p°

TErtio querit vtrum pater filiū tradidit passioni ⁊ videt ꝙ nō: q: qui tradit aliquē morti eo opat illius interfectioni: sȝ pater nō fuit cooperatus interfectioni xp̄i: q: nō cooperat rei iniuste: ergo pater non tradidit xp̄m morti. *Secūdo* ¶ Item nō tradidit xp̄m morti iterficiēdo ip̄m: nec mādando crucifixoribus: vt crucifigerēt eū: nec precipiēdo xp̄o vt mortē subiret: q: tūc xp̄s mortuus fuisset ex debito: cum qlibet diuino pcepto debeat obedire. Cum ergo xp̄s ex mera gratia p nobis mortē subierit: videt ꝙ pater eum nō tradidit morti. ¶ Itē nō tm̄ malum ꝯsiliū ē *Tertio* deuenire in finē malū p mediū malū: vel in finez malū p mediū bonū: sed ēt deuenire in finē bonū p mediū malū ſm pℏm. 6. ethi. c. 10. sed occidere xp̄m fuit malū: si ergo pater tradidisset xp̄m morti: ad reparandū genus humanū: malo dei ꝯsilio fuisset gen⁹ humanū repatū: ꝙ falsū ē.

Contra apls ad Ro. 8. dicit de patre ꝙ pprio filio suo nō pepcit: sed p nobis oībus tradidit *In oppositū p°* illū. ¶ Itē Ansel. 2. li. Cur deus homo: versus finem: sic *Secūdo* ait: deus pater dicit. Accipe vnigenitū meū: ⁊ da pro te: ergo mādauit vt xp̄s morti traderet: sed qui mandat vt aliquis morti tradat: ip̄suz tradit morti.

Respondeo ꝙ quatuor modis pater xp̄m tradidit morti. Nō. n. xp̄s potuisset mori: nisi nām habuisset passibilē. In hoc ergo ꝙ pater filiū in nām passibilē misit aliquo modo ip̄m mori tradidit: xp̄s ēt mori iuste non potuisset: nisi voluisset: q: non erat debitor mortis. In hoc ergo ꝙ pr̄ sibi ispirauit voluntatē moriēdi: ip̄m aliquo mō tradidit morti: xp̄s ēt mortuus nō fuisset: nisi p reparatione generis humani. Uñ in hoc ꝙ pr̄ ab eterno gen⁹ humanū ordinauit p viā illā esse redimēdū: ip̄ȝ aliquo modo tradidit morti: q̄ȝuis ēt pr̄ iudeis occidēdi xp̄m: nō respirauit volūtatē dedit tm̄ eis potestatē: sine qua hoc facere nō potuissent. Uñ. Jo. 19. dicit saluator pilato. Nō hēres potestatē aduersus me vllā: nisi datū esset tibi desup: ⁊ i hoc ēt aliquo mō tradidit ip̄m morti. Sic ergo pater ꝙ nō tradidit ip̄m morti eū occidēdo: nec volūtatē occisorib⁹ ispirādo: nec ip̄ȝ vt moreret cogēdo: sȝ ip̄m in carnē passibilē mittēdo: ⁊ sibi volūtatē moriēdi inspirādo: ⁊ illā mortē ad nr̄aȝ reparationē pordinādo ⁊ iudeis potestatē qua ip̄m occiderunt tribuēdo. Ex qb⁹ pȝ qđ dici dēat ad arg⁹. ad scđam ptē.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. Multipliciter tradidit pater xp̄ȝ morti.

Ad p᷑. **Ad primum** ad partē pmā dicēdum ꝙ maior vera ē: cū aliqs aliquē tradit morti pcipiēdo: vt occidat vel volūtatē occidētiū ad hoc incitādo: vel dādo eis adiutoria pp hūc finē: q̄ȝuis autē pr̄ iudeis dederit potestatē: p quā xp̄m occidere potuerūt: nō tm̄ dedit eis pp hunc finem: sicut nec ille: qui dat amico cultellum ad panez scindendū: de quo postea ppetrat homicidium. nō. n. dedit ei ad illum homicidiuz perpetrandum. ¶ Ad scđm dicēdū ꝙ voluntaria obedientia *Ad 2ᵐ.* non excludit grām: cum sit voluntarium debituz nō coactū. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ mali cōsiliatoris est deue- *Ad 3ᵐ.* nire in finem bonum p nullum mediuz: qđ ipse facit: sed nō p malum medium: qđ alij faciūt. Illud autem qđ malitie fuit in occisione xp̄i: deus nō fecit.

CIrca litteram [Sic ⁊ iustitia superatur diabolus nō potētia] supple tm̄ superatus enim fuit p iustitiam ⁊ potētiā simul vt ꝑus ageret qđ oportuit supple ꝑposita diuina ordinatione. [Christus est sacerdos hostia ⁊ pciū.] Sacerdos inquantum obtulit: hostia inquātū fuit oblatus p nostra recōciliatione cū deo pciū inquātū vita sua fuit data p nr̄a liberatione a malo. [hic distinguēduȝ ē] s. ꝙ duplex ē opus. vȝ. opus opans *Op⁹ duplex* ⁊ opus opatum. Primum opus nō fuit ideȝ dei ⁊ iudeorum: sed ſm q: opus opatum bonum fuit ex intentione dei: tamen preter intētionem iudeorum.

¶ Si in christo diuisio ī morte fuit anime vel carnis a verbo. Distin. XXI.

Post predicta

confiderādū ē. Utrum in morte a verbo sit separata anima vel caro. Quidā putauerunt carnē sic ab aīa ⁊ ita a diuinitate ī morte fuisse diuisam. Si enim inquiunt anima media diuinitas sibi carnē vniuit: sicut superius ꝑtractatū est: ergo quando diuisa est caro ab anima: diuisa ē ēt a diuinitate: q2 nō potuit ab anima seiūgi per quā verbo erat vnita: quin a verbo diuidereē. Fuit aūt diuisa ab anima ī morte: alioquin vera mors ibi non fuisset. Quia vt ait Augu. Mors quā timent hoīes separatio est anime a carne. Mors aūt quā nō timēt separatio ē aīe a deo. Utraq3 vero diaboli suasu homini ꝓpinata est. Si ergo in christo hoīe vera mors fuit: diuisa est ibi aīa a carne: ac ꝑ hoc diuinitas a carne. Huic sue ꝓbabilitati addūt auctoritatis testimoniū. Amb. enī tractās de christi derelictione qui ī cruce voce magna clamans dixit. Deus deus meus vt quid dereliquisti me. ait. Clamat homo separatione diuinitatis moriturꝰ. Nā cū diuinitas mortis libera sit: vtiq3 mors ibi esse nō poterat nisi vita discederet q2 vita diuinitas ē. Hic videtur tradi ꝙ diuinitas separata sit ī morte ab homine que nisi discessisset homo ille mori nō posset. Nō illi ad carnē referunt quā dicunt a deo separatā. Quibus respondemus illā separationē sic esse accipiendā: sicut itelligitur derelictio que illis verbis significatur: vt qd me dereliquisti. Quomodo ergo christus derelictus erat a patre cū in cruce derelictū se clamabat. Non recesserat deus ab hoīe: ita ꝙ esset soluta vnio dei ⁊ hominis. Alioquin fuit quoddā tēpus quando christus adhuc viuus homo erat ⁊ nō deus q2 adhuc viuus se derelictum clamabat: nō derelinquendū. Si ergo illa derelictio vnionis intelligatur solutio: ante facta fuit solutio dei ⁊ hoīs q̃3 christus mortuꝰ esset. Sed quis hoc dicat? Fateamur ergo deū quodāmodo illū hoīe3 in morte deseruisse: q2 potestati ꝑsequētiū eū expo suit ad tpˢ: nō suā potentiā exercēdo illū defendit vt nō moreret. Separauit se diuinitas q2 subtraxit ꝓtectionē sed nō soluit vnionē. Separauit se foris: vt nō adesset ad defensionē: sed nō ītus defuit ad vnionē. Si nō ibi cohibuisset potentiā sed exercuisset: nō moreretur xp̄s. Mortuus est xp̄s diuinitate recedente. i. effectu3 potentie defendēdo nō exhibente. Hic est hircus apopompeus qui altero hirco īmolato in solitudinē mittebatur: vt legitur in leuitico. Duo enī hirci humanitas ⁊ diuinitas xp̄i intelligūtur. Humanitate ergo īmolata: diuinitas xp̄i in solitudinē abijt. i. ī celū. Un̄ esitiꝰ. In solitudinē abijt. i. in celū tp̄e passionis diuinitas abijsse dicitur nō locū mutās sed quodāmō virtutē cohibēs: vt possent ipij ꝯsūmare passionē. Abijt ergo. i. virtutē cohibuit ⁊ portauit iniq̄tates nostras: nō vt haberet sed vt cōsumeret: deus enī ignis cōsumens est. Ex his satis ostēdiē ꝓmissa v̄ba Ambro. sic eē accipiēda vt ꝓdiximꝰ.

Opinio quorūdā asserētiū carnem a diuītate diuisam

Augu. sup ps. 17.

Auctoritatē iduc unt ambro. in expositione psal.

Mat. 26.

Joā. 14.

Rn̄ꝰ.

Leuit. 16.

Luce. 16.

Esitiꝰ super leuiticum.

Esa. 53.

Deut. 4.

¶ Aliam inducūt auctoritatem.

Alii quoq3

auctoritati innituntur q̄ asserūt diuinitatē ī morte recessisse ab hoīe s̄m carnē. Ait enī athana. Maledictus q̄ totū hoīem quē assumpsit dei filius denuo assumptū vel liberatū: tertia die a mortuis resurrexisse nō ꝯfiteē: fiat fiat. Si inquiunt denuo assūptus ē homo ī resurrectiōe quē assūpserat in īcarnatiōe. deposuit ergo eū ī morte: separata ergo fuit diuinitas in morte ab humanitate. Quibus rn̄demꝰ ꝙ si ī his verbis assumptio talis itelligaē q̄ sit s̄m vnionē3: nō carnē tm̄ sed totū hoīem. i. aīam ⁊ carnē denuo sibi vniuit in resurrectiōe: q2 nō simplr̄ hoīem s3 totū hoīem assūptū dicit. Totū ergo hoīem in morte deposuit. i. aīam ⁊ carnē. Sed q̄s nisi hostis veritatis dicat aīam a verbo depositā? Et tn̄ nisi hoc fateanē ꝙ totus homo sit assumptꝰ: nō ꝓ eis facit illa auctoritas q̄ totū dicit assūptū. Sciendū est ergo athanasiū id dixisse ꝯtra illoꝝ ꝑfidiā qui resurrectionē xp̄i negabant: putantes in morte detineri eū q̄ solus iter mortuos liber est. Ideo illū maledicit: q̄ nō ꝯfiteē totū hoīem denuo assūptū resurrexisse. i. xp̄m animā denuo corpori ꝯiūxisse: ⁊ in illis duobꝰ denuo ꝯiunctis in resurrectione vere s̄m hoīe3 vixisse sicut ante mortē. Na3 in morte separata ē aīa a carne. Unde vere diciē xp̄s mortuus: sed neutrum separatum est a verbo dei.

Athan.

Qualr̄ ꝑ hac auctoritate argumētādo procedunt.

Rn̄ꝰ

Determinatio auctoritatis

¶ Auctoritatibus astruit a verbo carnem in morte non esse diuisam.

Sicut augustinus

sup ioannē docet tractās illud dn̄i verbū. Ergo pono aīam meā vt iterū sumā eā. Nemo tollit eā a me: sed ego ponā eā a meipso potestatē habeo ponēdi eā ⁊ iterū sumēdi eā. Hic aīa3 dicit emissa3. A quo emissa est? a seipsa nō ē emissa: q2 seipsa3 nō posuit: nec verbū aīa3 posuit vel carnē. Caro ergo aīa3 posuit: sed potestate ī se manētis deitatis. Potētia ergo deitatis aīa diuisa ē a carne: sed neutrū a verbo dei. Un̄ aug. Verbu3 ex quo suscepit hoīem. i. carnē ⁊ aīa3 nūq̄3 deposuit aīa3 vt esset aīa a verbo separata: s3 caro posuit aīa3 q̄ expirauit: qua redeūte surrexit. Mors ergo ad tp̄s carnē ⁊ aīam separauit s3 neutrū a v̄bo dei. Caro ergo ponit ⁊ sumit aīa3 nō potestate sua s3 potestate īhabitātis carnē deitatis. Hic euidenter

Joā. 10.

evidēter tradit nec aīam nec carnē a verbo dei in morte esse diuisam: vt aliquo mō soluta fuerit vnio. Unde augustinus ꝯtra felicianū. (Aug. sup Joan.) Absit vt xp̄s sic senserit mortē vt ꝙtum ī se est vita: vitā pdiderit: si enim hoc ita esset vite fons aruisset. Sensit ergo mortē participatione humani affectus quē sponte susceperat: non nature sue pdidit potētiā p quā cūcta viuificat. Sic in sepulchro xp̄s carnē suā cōmoriēdo nō deseruit: sicut in vtero virginis connascendo formauit. Mortuus est ergo non discedente vita: sicut passus ē nō pereunte potentia. nemo tollit animam eius ab eo qꝛ potestatem habet ponendi ꝛ sumendi. Ecce ꝛ hic habes christum non deseruisse carnem in morte: ꝛ vitā non discessisse a mortuo: ꝛ ꝙ sponte tradidit spiritum nō aliꝰ extorsit. Unde ambro. (Ambro. l. 2. li. d spū sancto.) Emisit christus spiritum: ꝛ tamen quasi arbiter exuendi suspendendiq; corporis. Emisit spiritum non amisit: pendebat ī cruce ꝛ omnia cōmouebat. Sed vnde emisit? ex carne: quo emisit ad patrem?

¶ Qua ratione christus dicit̄ mortuus ꝛ passus.

Recedente vero anima mortua est christi caro: ꝛ qꝛ caro mortua est: mortuus est christus. Sicut enim mortuus dicitur deus: quando mortuus est homo: ita mortuus homo dicitur quādo mortua est caro. Separatio anime mors carnis fuit. Propter carnem ergo vnitā verbo que mortua est: dicitur deus mortuus: ꝛ propter carnem ꝛ animam que vtraq; dolorē sensit: dicitur deus passus: cū diuinitas omnis doloris expers existeret. Unde augustinus. (Aug. sup psal. 129.) Verbum caro factum est: vt per carnem panis celestis ad infantes transiret: ꝛ ſm hoc ipsum: verbum crucifixum est: sed non est mutatū in hominem: homo in illo mutatus est: vt melior fieret ꝙ̄ erat. Per illud ergo ꝙ homo erat mortuus est deus: ꝛ per illud ꝙ deus erat homo excitatus est ꝛ resurrexit. Quicquid passus ē homo: non potest dici non passus est deus: qm̄ deus erat homo. Quomodo potes dicere te non passum iniuriam si vestis tua conscindatur: ꝙ̄uis vestis tua nō sis tu. Multomagis ergo quicquid patitur caro vnita verbo: debebat dici deus pati: lꝫ verbum nec mori: nec corrumpi: nec mutari potuerit. Sed quicquid horum passus est in carne passus est. De hoc etiam Ambro. (Ambro.) in libro tertio de spiritu sancto ait. Quod verbi caro patiebatur: manens in carne verbū: in se pro corporis assumptiōe referebat: vt pati diceretur: qꝛ caro patiebatur: sicut scriptum est. (1. Petri 4.) Christo in carne passo. Hic docetur qua ratione deus vel dei filius passus vel mortuus dicitur: non qꝛ mortē senserit inquantū deus est: sed qꝛ caro ei vnita mortua est. Scd̄m quā rationem dicit Augustinus. (Augu. in sermone de fide.) Siquis dixerit atq; crediderit filium dei deum passum anathema sit. Cuius dicti causam ex qua intelligentia sumenda est aperiens in eodem subdit. Siquis dixerit ꝙ in passione dolorem sentiebat filius dei deus ꝛ non caro tantum cum anima quā sibi accepat: anathema sit. Sane ergo dici potest ꝙ mortuus est deus ꝛ nō mortuus: passus est dei filius ꝛ non passus. Passa est tertia persona ꝛ non passa crucifixū est verbū ꝛ non crucifixum: sed ſm alteram naturā passus est: ſm alteram impassibilis. Unde Ambro. (Ambro. l. li. 3. d spiritu scto.) Generalis ista est fides: qꝛ christus est dei filius ꝛ natꝰ ex virgine quem quasi gigantem propheta describit: eo ꝙ biformis geminęq; nature vnꝰ sit: consors diuinitatis ꝛ corporis. Idem ergo patiebatur: ꝛ non patiebatur: moriebatur: ꝛ non moriebatur: sepeliebatur: ꝛ nō sepeliebatur: resurgebat: ꝛ nō resurgebat. Resurgebat ſm carnem que mortua erat: nō ſm verbum qđ apud deum semper manebat.

Post predictas considerādū est. Superius determinauit magister de effectu passionis: ꝛ conuenientia ꝛ causa effectiua: hic determinat de statu christi in morte: ꝛ diuiditur in partes duas qꝛ primo determinat de statu christi in morte quantū ad horam mortis. ¶ Secundo quantū ad sequens tēpus distin. sequēti ibi. [hic q̄rit.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo inquit vtrū in morte diuinitas fuerit separata ab anima ꝛ a carne. ¶ Secūdo determinat de separatione anime a carne. ibi. [Recedēte vero aīa.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo mouet questionem: ꝛ opponit ad partem falsam. ¶ Secundo determinat veritatem ibi. [Quibꝰ respondemus.] ¶ Tertio suam determinationem confirmat per auctoritatē. ibi. [Sicut Augu.] ¶ Secunda istarum diuiditur in partes tres. ¶ Primo determinat veritatem. ¶ Secundo opponit contra suā determinationem. ibi. [Alij quocūq; auctoritati.] ¶ Tertio soluit opinionē. ibi. [quibus respondemus: ꝙ si his verbis.]

Circa hāc distin. querendū est principaliter de tribus. ¶ Primo de christi morte. ¶ Secundo de conueniētibus corpori christi per separationē anime. ¶ Tertio de christi resurrectione. Circa primum queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum in morte xp̄i diuinitas fuerit separata ab anima. ¶ Secundo vtrum a carne. ¶ Tertio vtrū corpus ꝛ anima christi dum fuerūt a se inuicem separata remanserunt ita pfecte vnita diuine psone: sicut erāt ante. ¶ Quarto vtrum diuinitas fuerit vnita anime: ꝛ carni duplici vnione.

Questio. I.

Primo ostendo ꝙ in morte christi diuinitas fuit separata ab aīa. (Q. d. 1. Arguꝯ) Jo. 10. Ego pono animam meam. Cum ergo hoc dixerit persona saluatoris: ꝛ ponere ibi accipiat̄ pro deponere. Videtur ꝙ anima fuerit a diuina persona separata. ¶ Item que coniunguntur in natiuitate separantur in morte: (Secūdo) sed diuinitas: ꝛ anima christi fuerūt cōiuncta in natiuitate: ergo fuerūt separata in morte.

Contra filꝰ dei descēdit ad iferos nō rōne corporis: qꝛ remāsit ī sepl̄chro nec rōne d̄itatis: ergo rōe aīe: qđ ñ eēt vex: si aīa ī morte fuissꝫ sepata a dīuitate. (In oppositū pꝰ)

Respondeo: ꝙ in morte christi diuinitas non fuit ab aīa separata: qꝛ anima non (Ad q̄ōnē ſm mentē ꝑpriā.)

meruit separari:nec separatio diuinitatis ab anima no/
stre profuisset redemptioni. Unde illa separatio consona
nō fuisset diuine bonitati. Unde Augustinus super Jo.
homelia. 47. post medium: et recitat magister in littera.
Dicit ꝙ verbum nunꝙ deposuit animam: vt esset ani/
ma separata a verbo.

Ad pᵐ Dist. 16. q. 4. i solutiōe vltimi argumenti — **Ad primum** in oppositum dicendum ꝙ christus dicitur posuisse animam suā non ꝗ deposuit eā a verbo: sed a carne intelligendo hoc vt superius expositum est. ℭ Ad 2ᵐ Ad secundum cum dicitur ꝙ que coniunguntur in natiuitate separantur in morte ⁊c. dico ꝙ verum est: de his que coniunguntur ad constitutionem vnius nature: sic autem diuinitas non fuit con/iuncta anime.

Questio. II.

Qō. 2. Argū pᵒ — **Secundo** queritur vtrū in morte christi diuinitas fuerit separata a carne: et videtur ꝙ sic: quia vt superius habitum est: verbum vniuit sibi carnē mediante anima: sed remoto medio vniente soluitur vnio: ergo cum in morte christi anima fuerit separata a carne: videtur ꝙ nō remanserit vnio diuinitatis cū carne. ℭ Secūdo Itē propter vnionem humane nature cum diuina natura in persona verbi deus est homo: et homo est deus: ergo si post separationem anime a carne: caro remansisset vnita diuine nature in persona verbi: deus fuisset caro: et caro deus: quod inconueniens videtur. ℭ Tertio Item corpus mortuum separatum est ab omni vita: sed per separationem anime christi ab eius corpore: corpus eius fuit mortuum: ergo fuit separatum ab omni vita. Cum ergo diuinitas sit vita: secundum illud Jo. 1. Uita erat lux hominum: videtur ꝙ corpus christi in morte separatum fuit a diuinitate.

Jn oppᵐ primo. **Contra** postꝗ anima fuit a corpore separata: fuit verum dicere ꝙ christus iacuit in sepulchro non secundum animam: quia secundum illam descendit ad inferos: ergo iacuit in sepulchro secundum corpus: quod non esset verum si in morte: corpus separatum fuisset a diuinitate. ℭ Secūdo Itē Augustinus contra Felicianum bene ante finem: et recitat magister in littera: christus in sepulchro carnem suam non deseruit. ℭ Tertio Item caro christi in sustinendo mortem fuit instrumentum diuinitatis in nostra redēptione. Ex homine autem non debuit eius dignitas esse minorata: quod tamen fuisset: si ab ea fuisset diuinitas separata.

Ad qōnē secundum mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ in morte christi diuinitas non fuit separata a carne. Uerbum. n. carnem christi assumpsit propter ordinem eius ad alam: quāuis aūt in morte anima fuerit separata a carne: tamē in carne remansit ordo ad animam: ergo remansit ratio sue vnionis cū verbo ⁊ ex consequēti ipsa vnio. ℭ Preterea filius dei carnem assumpsit propter nostram redēptionem et multas vtilitates nostras consequentes ad eā: sed si i morte diuinitas a carne fuisset separata: hoc nihil nostre redemptioni profuisset ⁊ multis nostris vtilitatibus obfuisset: ergo in morte diuinitas a carne non debuit separari.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicendū ꝙ anima non tm̄ fuit medium vnionis carnis cum diuinitate per actualem coniunctionem carnis cum ea: sed etiam propter ordinem carnis ad illam coniunctionem qui remansit post solutionem actualis coniunctionis. ℭ Ad 2ᵐ Ad secundum dicendum ꝙ quāuis post separationem anime a carne potuisset vere dici: ꝙ illa caro erat verbi: non tamen vere potuisset dici: ꝙ verbum erat caro: sicut modo verum est dicere ꝙ verbum est homo: quia verbum non remansit vnitum carni post separationem anime vt cuidam toti: sed vt parti humane nature: et ideo sicut de hypostasi Joānis non predicatur pars humane nature. Non enim hec est vera: Joannes est corpus: nisi inquantum consideratur corpus: vt altera pars hominis: quāuis vera sit inquantum corpus habet rationē generis: ita a simili aliqualiter dico: ꝙ post separationem anime a carne christi: caro non potuit vere predicari de verbo. ℭ Ad 3ᵐ Ad tertium dicendum ꝙ corpus mortuum separatum est ab omni vita ⁊c. dico ꝙ hoc verū est ab omni vita qua formaliter viuebat: dum erat viuens corpus: aut nunꝗ viuebat diuinitate formaliter: sed effectiue inquantum sibi dederat: ⁊ in eo conseruabat formam vite idest animam. Argumenta ad partem secundā gratia cōclusionis concedo. Tertium tamen vnum falsum videtur supponere. Ceteris. n. paribus caro animata nobilior est ꝗ facta exanimis.

Questio. III.

Qō. 3. Argū pᵒ — **Tertio** queritur vtrum corpus ⁊ anima christi dum fuerunt a se inuicem separata remanserunt: ita perfecte vnita diuine persone: sicut erant antea: et videtur ꝙ nō: quia natura existens in alio tanto ceteris paribus perfectius est in eo quanto ipsa in se perfectior est: vnde accidēs perfectū perfectius est in subiecto ꝗ imperfectum: sed partes nature humane perfectiores sunt: dum actu sunt totum cōstituentes ꝗ dum sunt a se inuicem separate: ergo partes nature humane christi que sunt corpus ⁊ anima perfectius fuerunt vnite diuine persone dum fuerunt constituentes humanam naturam: ꝗ illo triduo quo fuerunt ab inuicem separate. ℭ Secūdo Item perfectio actualiter existendi prius ordine nature attingit totum ꝗ partes: vnde a toto partes deriuatur: quāuis existentia imperfecta prius ordine nature attingat partes ꝗ totum: cum ergo hoc totum quod est natura humana non constituatur ex anima ⁊ corpore: nisi dum sunt inter se vnita: vt materia ⁊ forma perfectiorem existentiam habuerunt: dum erant vnite ꝗ habuerunt in triduo quo fuerunt separate: quod verum nō esset: si tunc ita perfecte fuissent vnite diuino supposito sicut erant ante.

Jn oppᵐ primo **Contra** vnio indiuisibilis cum indiuisibili minui non potest: nisi corrumpatur. aut. n. secundum se tota vnita sunt: aut nullo modo: sed vt habitum est per duas questiones precedētes partes nature humane: que sunt corpus ⁊ anima: postꝗ a se inuicem fuerunt separate remanserunt vnite diuine persone: ergo ita perfecte remāserunt vnite sicut ante.

Ad qōnē secundum mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ corpus ⁊ aīa xp̄i dū fuerūt a se inuicē separata remāserūt ita pfecte vnita diuine psone: sicut erāt ante quod de aīa certū ē. Cū enim in sui separatione nō fuerit facta imperfectior: quātū ad sui essentiā: seqr ꝙ nō ē facta imperfectior quātū ad actualem existentiā eius: cū nō dependeret: seu constitueret ex sui vnione cū corpore: cū suū actualr existere sit actu ī diuino supposito. ℭ Preterea cū eadē nā nō ipfectior existēs ꝗ añ debilitet ī sui operatiōe: si aīa xp̄i post separationē ipfectius extitisset actualr ꝗ añ ipfectius deum vidisset ꝗ anteaꝗ falsum ē: cū ergo nō potuisset eque pfecte actualr existere separata vt coniuncta: si separata fuisset minus pfecte vnita diuino supposito: ꝗ añ cū suū actualr existere sit eā existere ī diuino supposito: seqr ꝙ eque pfecte illi supposito fuit vnita separata: sicut coniuncta: sed de carne aliquis non ita clarū ē: quia nobilior est caro aīata: ꝗ exanimis: et quāto nā ē nobilior: tāto ceteris paribus nobiliori mō actu existit. Ex hoc tñ non sequit: ꝙ caro christi facta exanimis minus pfecte māserit vnita diuine psone ꝗ erat añ: quia sicut de rōne actualis existētie illius nāe q̄ ī supposito creato existit: nō tm̄ ē relatio eius ad suā cām efficiētē: sed etiā ipsa essentia illius nāe: sic aliqualr de rōne actualis existentie humane nāe xp̄i nō tm̄ ē vnio eius ad diuinū suppositū: sz ēt essentia ipsius nāe: ita ꝙ actualis existētia nāe illius cō prehēdit: ⁊ eius essentiā: ⁊ eius ad diuinū suppositū vnionē: ⁊ ideo quāuis māserit eque pfecte diuino supposito vnita facta exanimis: sicut erat antea: non tamen ita perfecte fuit actu

fuit actu existens: sicut erat ante: eo q̄ illa caro: dum fuit exanimis: non habebat ita perfectã essentiã sicut ante.

Ad pm.

Ad primum in oppositum dicendum: q̄ carnē minus perfecte fuisse in diuino supposito: dũ fuit anima separata ab ea dupliciter potest itelligi: vno modo per hoc q̄ minus perfecte fuerit vnita: & sic falsũ est. Alio modo per hoc q̄ ipsa in se: nō erat ita perfecta sicut ante: & sic verũ est: vt autē iam ostēsum est manēte equali vnione potest dici minus perfecte fuisse in verbo: per hoc q̄ essentia que est de rōne actualis existentie rei cuius est essentia minus perfecta fuit in carne: dum ab ea erat anima separata. Si aũt dicas: q̄ relationes rerum perfectiorũ inter se sunt perfectiores q̄ relatio rei imperfectioris ad perfectã: & vnio est relatio: & ita videtur q̄ vnio carnis exanimis ad diuinum suppositũ nō potuit manere: ita perfecta sicut erat ante. Dicũt quidã q̄ maior falsa est: eque enim perfecta est duplicitas binarij ad vnitatē seu. 14. ad. 7. sicut senarij ad ternarium quãuis senarius & ternarius sint numeri perfectiores q̄ septenarius vel quaternarius. ❡ Alij concedētes maiorem dicunt: q̄ illa vnio eque semper mansit perfecta sicut ante proportionaliter loquendo: quia sicut natura humana integra fuit verbo perfecta vnita: sic & caro exanimis s̄m modum suum: quia eius vnio cum diuina persona habuit omnem perfectionē cuius erat capax.

Ad 2m. ❡ Ad secundũ dōm: q̄ vt ex superius dictis patet quãuis caro christi exanimis non haberet ita perfectam existentiam sicut ante: ex hoc tamen non sequitur q̄ sua vnio ad verbum: non esset ita perfecte sicut ante.

Qõ. 4. Argu.

Questio. IIII.

Quarto Queritur vtrum diuinitas fuerit vnita anime & carni duplici vnione. Et videtur q̄ sic: vnio relatio est: sed relatio non tantum numeratur s̄m subiectuz sed etiam s̄m terminum: cũ nō minus videatur depēdere a termino q̄ a subiecto cũ philosophus in libro predicamētorum dicat esse regula s̄m habitudinem ad aliud.

Cap. ad aliquid.

Cũ ergo aĩa & corpus sint duo: videtur q̄ diuinitas vnita fuit illis duobus duplici vnione.

Secũdo

❡ Itē anima & corpus vnita sunt adinuicem duplici vnione: quia vnio q̄ anima vnitur corpori non est eadem in numero cum illa qua corpus vnitur anime: quia prima anima est subiectum & corpus terminus: secunda corpus est subiectum terminus anima: ergo cum corpus & anima inter se magis sint vnita q̄ cum diuinitate cum vnum per essentiam inter se constituam: & ex eis & diuinitate nō cõstituat aliqua natura vna multo fortius vniuntur diuinitati duplici vnione.

In oppositum p.

Contra sicut natura humana cõstituitur ex corpore & anima: sic corpus cõstituit ex mēbris diuersis: si ergo diuinitas esset vnita corpori & anime duplici vnione: sed pari rōne esset multis vnionibus vnita corpori: quod falsum est.

Ad qõnē s̄m mentē ppriã. Vnio triplex.

Respondeo q̄ vnio tripliciter pōt accipi vno modo pro actione vnientis: alio modo pro passione vnibilis. Tertio modo pro relatione vnitorum. Primo modo verbum vniuit sibi corpus et animam vnica vnione: sicut assumpsit ea vnica actione. Secundo etiam mō corpus & anima vnita fuerunt vnica vnione: quia a primordio nō fuerunt vnita diuinitati diuisa inter se: sed inquãtũ ex eis erat cõstituta vna natura. Tertio modo: cum relatio numeretur penes extrema & corpus & anima dum sunt coniuncta simul in constitutione vnius nature non debeãt dici duo in actu: sed in potētia: quãdo autem separata sunt: sunt duo in actu ideo dico q̄ quãdo separata fuerunt inter se vnita remãserunt diuinitati duabus vnionibus in actu: quando vero coniũcta vnita sunt vnica vnione in actu & duab i po.

Ad pm.

Ad primum in oppositum dicendum: q̄ q̄ndiu ex anima & corpore fuit constituta actu vna natura: dico q̄ extremuz vnionis: quod est humana nã: non fuit duo in actu: sed tm̃ in potentia.

Ad 2m.

❡ Ad secundũ dōz q̄ qñ querimus vtrũ diuinitas vnita fuerit carni & aĩe: intēdimus de duplici vnione ex parte vnius extremi: q̄ vt cõcludit argumētũ inter duo vnita sunt relationes due. s. in quolibet extremo vna. s. relatio humane nature ad diuinã est relatio s̄m rem. Relatio aũt diuine ad humanã est s̄m rõnē vel s̄m dici: vt superius ostēsum est. Di. 5. ❡ Argumētũ ad partem aliam procedit de vnione diuinitatis carni & anime: dum ex illis constitutum est vnum per essentiam.

Consequēter Queritur de secundo p̄ncipali. Et circa hoc querũtur quatuor. ❡ Primo vtrum corpus christi post separationē aĩe debuit putrefieri. ❡ Scdo vtrũ fuisset putrefactũ si diu fuisset resurrectio ꝓtelata: & nō fuisset per nouũ miraculũ conseruatũ. ❡ Tertio vtrũ post separationem aĩe remanserit illud idem corpus in numero quod ante fuerat viuum. ❡ Quarto vtrũ post separationē anime christi a suo corpore possumus vere dicere filium dei fuisse mortuum.

Questio. I.

Qõ. 1. Argu. p

Primo ostendo: q̄ corpus christi post anime separationem debuit putrefieri: q: filius dei cũ humana natura assumpsit defectus humane nature totã naturã ꝯsequētes: sed putrefactio corpoꝝ post mortē cõsequitur naturã humanam: ergo videt q̄ defectum putrefactibilitatis corporis cũ humana natura assumpsit illud corpus debuit putrefieri.

Secũdo

❡ Itē humilitas meritũ est exaltationis q̄ vt dicitur Luc. 14. Qui se humiliat exaltabitur: ergo corpus quod maxime erat exaltandũ decebat prius maxime humiliari: sed si fuisset putrefactũ: fuisset maxime humiliatũ: ergo videtur q̄ debuit putrefieri.

Tertio

❡ Itē ad Heb. 2. Debuit per oia fratribus similari: ḡ corpus ei debuit putrefieri sicut corpora putrefiunt aliorum.

In opposituũ p

Contra in psalmis nō dabis sanctũ tuũ videre corruptionē: qđ beatus petrus Actuũ. 2. exponit de corpe xp̄i: ergo nō debuit illud corpus putrefieri.

Secũdo

❡ Itē corpus in quo nũq̄ fuit corruptio fomitis nō debuit putrefieri. Sed corruptio fomitis nunq̄ fuit in carne christi: ergo non debuit putrefieri.

Ad qõnē s̄m mētē propriã.

Respondeo q̄ corpus christi nō debuit putrefieri. Sicut eni dicit Aug. 13. de trini. c. 16. Defect humane nãe venerũt de meritis originalis peccati: ergo cũ xp̄s nũq̄ habuit pctm originale: nec aliud defect nãe hũane nō habuit nisi illos quos voluntarie assũpsit: cũ ergo defectus nãe humane assũpserit pp humani gñis redēptionē non debuit assumere nisi illos defectus: q ꝓdesse poterãt nostre redēptioni & nō derogabant sue dignitati. Putrefactio autez corporis sui post mortē nostre redemptioni nō profuisset: q: iam per mortē cõpleta erat redēptio nr̃a sue dignitati: etiam talis putrefactio nō ꝯuenisset: & iō corp illō nō dbuit putrefieri.

Ad p̄mũ

Ad primum in oppositũ dicendum q̄ filius dei assumpsit defectus totam humanã nãm ꝯsequētes: q nostre redēptioni ꝓficere poterãt. Putrefactio aũt corporis eius post mortē nr̃e redēptiōi nō ꝓfuisset.

Ad 2m

❡ Ad secũdum cũ di: q̄ corpus quod maxime erat exaltãdũ: maxime erat humiliãdũ &c. Dico q̄ verũ est humiliatione meritoria: si aũt fuisset putrefactũ post mortem: illa humiliatio non fuisset meritoria: q: per illã humiliationē nō meruisset diuinitas: q̄a nihil potest mereri: nec aĩa christi: q: postq̄ fuit separata fuit extra statũ merēdi: nec corpus: q: corp exanime nō meruit. Ex ꝑdictis p; solutio ad tertiũ. Qõ. II. sup 3m.

Q̃.2. Argũ.1. **SEcundo** Querit̃ vtrũ fuisset putrefactũ si diu fuisset resurrectio ꝓtelata ꝛ nõ fuisset p nouũ miraculũ cõseruatũ. Et vĩ ꝙ sic:qꝛ oẽ cõpositũ ex ꝯtrãrijs:si sibi relinquat̃ resoluit̃ in ꝯtraria:sed corpus xp̃i cõpositũ erat ex cõtrarijs elemẽtis:ergo si resurrectio multũ protelata fuisset:fuisset in illa resolutũ nisi fuisset p nouum miraculuz cõseruatũ.

Secũdo ¶ Itẽ in corpore christi duz viuebat erat mutua actio ꝛ passio cõtrariorũ:ergo multo fortius erat in eo talis actio ꝛ passio post mortẽ quãdo anima partes illius corporis nõ cõtinebat:sed mutua actio ꝛ passio contrariorũ ad vltimũ causat dissolutionẽ cõpositi ex cõtrarijs:ergo corpus christi ad vltimũ fuisset dissolutum:si sm morẽ aliorũ fuisset eius resurrectio protelata.

Tertio ¶ Itẽ Augu.decimonono de ci.capitulo duodecimo dicit de corpore humano ꝙ si naturali cursui relinquat̃:tam diu quasi tumultuat̃:donec mũdi cõueniat elemẽtis:ꝛ in eorũ pacez paulatim particulatimqꝫ discedat:ergo a simili fuisset de corpore christi:cum tamẽ alijs corporibus conueniat in natura.

In opp^m primo **Contra** Damas.lib.3.c.27.dicit:ꝙ loquẽdo de corporis corruptione que est dissolutio in ea ex quibus est cõpsitũ corpus domini:fuisset incorruptibile.ergo tali corruptione nõ potuisset corrũpi.

Secũdo ¶ Itẽ magis potest corpus a dissolutione preseruari per sui cõiunctionẽ cũ diuinitate q̃ per sui cõiunctionez cũ aĩa. Sed video ꝙ corpus q̃ diu cõiũctuz est anime preseruari potest a dissolutiõe:ergo multo fortius hoc cõueniebat corpori christi p sui coniunctionem cum diuinitate.

Ad q̃õnẽ sm mẽtẽ aliorũ p^ma. **Ad istam questionẽ** dicunt aliqui ꝙ quantumcuqꝫ diu fuisset christi resurrectio ꝓtelata corpus christi cõseruatũ fuisset a putrefactione per hoc ꝙ erat substantificatũ in persona filij dei:vt in supposito absqꝫ alio nouo miraculo. Cũ enim corrumpi presupponat esse videtur ꝙ natura nõ possit attingere ad corrũpendũ illud ad cui^9 actualẽ existentiã nõ attingit:natura aũt creata nõ potuit corpori christi dare actualẽ existẽtiã in verbo dei:vnde nec ad corrũpẽdũ ipsum attingere potuisset:ꝛ isti habent dicere ꝙ passiones quas christus in sua vita sustinuit p miraculũ sustinebat inquãtum dispẽsatiue prohibebat̃ redũdare in naturã humanã illud quo prohibita fuisset a passione eo ipso ꝙ substãtificata erat in diuina persona. Et q hãc opinionẽ tenẽt:respondent ad argumẽta in oppositũ vnica respõsione dicẽdo ꝙ ꝓcedũt de corporibus que nõ habẽt actualẽ existẽtiã nisi naturalẽ.

Secũda. ¶ Alij aũt dicũt cõtrarium dicẽtes:ꝙ cũ anima non sepetur a corpore nisi p corruptionẽ factam i harmonia ipsius corporis:quia talis corruptio i corpore christi fuit facta prius ordine nature q̃ anima separet̃ ab eore qua ratiõe potuit talis corruptio in eo fieri potuisset fieri corruptio vlterius vsqꝫ ad dissolutionem nisi per nouũ miraculuz fuisset conseruatũ. Ad quod ipsi adducũt signũ quoddã:satis tñ debile ꝙ fuit sepultũ cũ myrrha ꝛ aloe preseruãtibus a putrefactione. Sed quicqd sit de opinione:signuz tamen non cogit:quia hoc ideo fecerunt:qꝛ sic mos erat iudeis sepelire:vt habet̃ Jo.19.

Sustẽtat 2^am op^m. Qui vult tenere hãc opinionẽ põt dicere ad argumenta.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ:dõz ꝙ pro tãto dicit Damas.ꝙ corpus xp̃i non potuit dissolui:qꝛ cõseruabat̃ supnaturaliter diuina voluntate.

Ad 2^m ¶ Ad secundũ dõm ꝙ maior vera est si diuinitas cõiuncta rem sibi cõiunctã velit a dissolutione preseruare:sed sibi ipsam sue nature dimittat cũ toto illo adiutorio quo est verbo vnita magis potuit preseruare a putrefactione per sui cõiunctionẽ cũ aĩa:qꝛ per ipsam habet cõplementũ sue eẽntie:nõ sic aũt p sui cõiunctionez cum diuinitate in persona verbi. Uel potest dici ꝙ corpus p animam ꝛ si ad tempus possit preseruari a corruptione:tamẽ non semp:quia tũc homo esset per naturam immortalis. Et

Mẽõ ꝓpria. ergo dico ꝙ corpus christi p hoc ꝙ erat substẽtatũ i diuino supposito potuisset conseruari longe diutius a dissolutione q̃ alia corpora:quãuis nõ semper nisi nouũ miraculũ interuenisset.

Q̃.3. Questio. III.

TErtio Querit̃ vtrum post separationez anime remãserit illud idẽ corpus in numero quod ante fuerat viuum:sed ista veritas huius questionis plane ꝛ plene habet̃ vt mihi videtur ex determinatione illius q̃õnis. Utruz in adã fuerit aliqua alia forma substãtialis cum anima intellectiua que posita est in libro secundo. Dist.17. Ideo mihi hic videtur pertrãseũdũ:vt inutilis prolixitas euitetur.

Q̃.4. Questio. IIII.

Argũ.1. **QUarto** Queritur vtrum propter separationez anime christi a suo corpore possimus vere dicere filium dei fuisse mortuũ. Et videtur ꝙ nõ. Omne quod moritur incipit:sed omne quod incipit est creatura:ergo a primo si verũ esset dicere filiũ dei fuisse mortuuz sequeret̃ ꝙ filius dei est creatura:quod falsum est:vt superius habitũ est. Di.xj.

Secũdo ¶ Itẽ immortale ꝛ mortuũ sunt opposita:sed opposita non possunt predicari de eodem:sed hec est vera:filius dei semper fuit imortalis:ergo falsum est dicere ꝙ fuit mortuus.

Tertio ¶ Item quod cõuenit alicui sm partem non potest de ipso dici simpliciter. Sed christus nominat personaz in duabus naturis:ergo cum mori nõ ꝯuenerit ei nisi sm humanam naturã non potest simpliciter dici ꝙ christus fuit mortuus.

In opp^m primo **Contra** in symbolo dicitur de filio dei:crucifixus mortuus ꝛ sepultus.

Secũdo ¶ Item mors est dissolutio anime a corpore:sed anima filij dei fuit ab ei^9 corpore separata:ergo verũ est dicere ꝙ fili^9 dei fuit mortu^9.

Ad q̃õnẽ sm mẽtẽ propriaz. **Respondeo** ꝙ propter separationẽ anime christi a corpore suo possumus vere dicere filiũ dei fuisse mortuum:quia res significata per hoc nomẽ mortuũ pura est temporalis:ita ꝙ directe ꝛ immediate exprimit intellectum illum de quo dicitur habuisse temporalem vitam:ꝛ ideo non exprimit aliquid repugnans intellectui:maxime cooperante ad hoc vsu loquendi quo hoc intelligimus dici de filio dei sm humanam naturam. Et ideo concedimus istã tanq̃ verã:filius dei fuit mortuus pro nobis.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ eum dicitur ꝙ omne quod moritur incipit ꝛc. Dico ꝙ verum est sm illam naturã sm quam moritur:ergo bene cõcedo ꝙ filius dei incepit inquantum homo. Sed ex hoc nõ sequitur:ergo incepit:quia cũ incipere esse:nõ tñ tũ cõueniat rebus creatis sm suas naturas:sed etiã secundũ supposita si nature alicui^9 rei cõueniat ꝛ nõ disposito nõ põt de supposito sine determinatiõe dici:ꝛ ideo quãuis incepisse possit dici de humana nã filij dei:nõ tamẽ põt dici de filio dei simpl'r sine determinatione:quia incepisse ipsi persone nõ ꝯuenit.

Ad 2^m ¶ Ad scd̃m dõm ꝙ quãuis imortale ꝛ mortuum sint opposita:si referãtur ad idẽ rõne eiusdẽ:tamẽ dici possunt de eodẽ supposito ratione diuersaꝝ naturarũ. Unde sicut filius dei fuit mortu^9 ratione humane nãe:ita semp fuit immortalis rõne diuine nãe:nec tñ cõcedi dꝫ filiũ dei nõ fuisse mortuuz:qꝛ sic negat̃ fuisse mortuus sm vtrãqꝫ nãm:qd̃ est falsum:hec autẽ filius dei semp fuit imortalis affirmatiua quedaz est

Fil^9 dei mortuus fili^9 dei immortalis ãbe vere. ad veritatẽ affirmatiue sufficit ꝙ sm aliquam naturam cõueniat persone illud quod dicitur de ea.

Ad 3^m ¶ Ad tertiuz dõm:ꝙ mori nõ cõuenit alicui supposito hois nisi rõne nãe:vñ ꝙ suppositũ puri hois morit̃ hoc est:qꝛ cõstitutũ est p illã nãm q̃ morit̃:ꝛ iõ cuicũqꝫ nãe cõueniat mori simpl'r de supposito dĩ q̃uis illi supposito nõ ꝯueniat sm se

ꝫm ſe:⁊ ideo quãuis filius dei ꝫm ſe ſit immortalis: quia tamẽ ꝫm vnã ſuaꝫ naturã ſcilicet humanã fuit mortuus ſimpliciter debet cõcedi filiũ dei mortuũ fuiſſe:qꝛ quando aliud nõ eſt natũ conuenire toti niſi rõne partis ſimpliciter dicit̃ de toto ſi conueniat parti:vnde qui eſt criſpus in capite ſimplr̃ eſt criſpus nec per hoc volo dicere ꝙ humana natura ſit pars filij dei:ſed per quandaꝫ ſimilitudinem exemplificatiuã locutus ſum.

humana nã nõ eſt pars filij dei.

Conſequenter

Querit̃ de tertio principali: ⁊ circa hoc querũtur quatuor. ¶ Primo vtrũ cõueniẽs fuit filium dei reſurgere ante cõem alioꝝ reſurrectionẽ. ¶ Secũdo vtrũ reſurrexerit tertio die. ¶ Tertio vtrũ cõueniens fuerit xp̃m p argumenta ꝓbare ſuã reſurrectionẽ. ¶ Quarto vtrum fuerũt argumẽta efficacia ad faciendum certam de ſua reſurrectione probationem.

Q̃ó.1. Queſtio. I.

Argũ.1.

Primo oſtendo: ꝙ nõ fuit conueniens xp̃m reſurgere ante cõmunem alioꝝ rõnem. Chriſtus eni inquãtũ homo nõ fuit natus ante oẽs alios:ergo a ſili nec alioꝝ reſurrectionẽ debuit preuenire. ¶ Itẽ caput non formatur ante alia mẽbra:imo cor ꝫm Auicẽnã ⁊ Ariſto. ergo ſimili xp̃s cũ ſit caput alioꝝ hominũ nõ debuit ante alios reſurgere. ¶ Itẽ per paſſionẽ fuit completa noſtra redẽptio:ergo acceleratio ſue reſurrectionis nihil fuit cooperata ad noſtrã redẽptionẽ:cum ergo qcqd poſt l carne geſſerit pro nobis fecerit:videtur ꝙ nõ debuit accelerare ſuam reſurrectionem.

Secũdo

Tertio

In oppoſitũ p°

Contra ad Ro.viij.dicit̃ de chriſto:ꝙ ipſe eſt ꝓmogenitus in multis fratribus:ꝙ nõ poteſt intelligi de natiuitate nature nec de natiuitate gratie:ergo hoc intelligẽdũ eſt de glorioſa reſurrectione:ergo ꝯueniens fuit ipſum ante alios reſurgere. ¶ Itẽ ꝫm glo.ſuper illud Actuũ.2. Quẽ deus ſuſcitauit aſſertio huius reſurrectionis teſtimoniũ eſt deitatis:ſed decuit vt teſtimonium de ſua deitate cõem ꝑueniret reſurrectionẽ: ergo ſua reſurrectio debuit ꝑuenire reſurrectionẽ aliorum.

Secũdo

Ad q̃õnẽ ꝫm mẽtẽ propriaꝫ.

Reſpondeo ꝙ conueniẽs fuit chriſtũ reſurgere ante cõem alioꝝ reſurrectionem: qꝛ cũ corpus illud eẽt vnitũ diuinitati in vnitate pſone prius debuit ob eã recipere influẽtiã reſurgẽdi q̃ꝫ corpora hominũ alioꝝ. ¶ Preterea reſurrectio chriſti exemplar fuit reſurrectiõis nr̃e:vnde debuit ꝑcedere alioꝝ reſurrectionẽ:vt p eaꝫ firmius crederet̃ futura reſurrectio alioꝝ:vñ ap̃ls p̃ Cor.15. Per xp̃i reſurrectionẽ ꝓbat futurã reſurrectionẽ alioꝝ. Preterea ad h̃ debuit accelerari:vt facilr̃ aſſentiret̃ ꝑdicãtib' ip̃m eſſe hoiem ⁊ deum.

Ad p̃m.

Ad primum in oppoſitũ dõm ꝙ nõ eſt ſile de xp̃i natiuitate ⁊ reſurrectione: qꝛ ſuũ reſurgere añ reſurrectionẽ alioꝝ nobis ꝓfuit:ſuũ aũt naſci illo tp̃e quo natus eſt nobis magis profuit q̃ꝫ ſi ſtatim de ꝑma muliere natus fuiſſet:qꝛ a ꝓn° morbi debent adhiberi remedia leuiora in ꝓfectu ꝑfectiora:⁊ ideo quia xp̃s fuit remediũ ꝑfectiſſimũ ꝯ lapſum gñis humani q tp̃e illo quo xp̃s natus eſt:maxime inualuerat:iõ cõueniẽtius fuit:⁊ nobis vtilius xp̃ꝫ naſci illo tp̃e quo natus fuit q̃ꝫ añ. ¶ Ad ſecundũ dõm:ꝙ p caput ñale cetera mẽbra nõ formãtur:ſed p caput eccl̃ie:qd̃ eſt xp̃s alia mẽbra reformant̃:⁊ iõ ſua reformatio corpalis ꝑcedere debuit alioꝝ reformationẽ q̃ i reſurrectione erit. ¶ Ad tertium cũ dr̃:ꝙ p paſſionẽ fuit cõpleta redẽptio nr̃a ⁊c̃. dico ꝙ verũ eſt quãtũ ad cãm meritoriã:nõ tñ q̃ꝫtũ ad cauſam exẽplarẽ:eiuſmodi cauſa fuit reſurrectio xp̃i.

Ad 2m

Ad 3m

Q̃ó.2. Argu.p° Q̃ó. II.

Secundo Querit̃ vtrũ xp̃s reſurrexerit tertia die:⁊ videt̃ ꝙ non Actuũ.2. Impoſſibile erat teneri illũ a morte ergo ſtatim reſurrexit poſt mortem. ¶ Item gloſa ſuper iudi.16. Dormiuit ſanſon vſqꝫ ad mortis medium dicit ſic. Sanſon nocte media non ſolum exijt:ſed etiã portas tulit:quia redẽptor noſter añ lucem ſurgens nõ ſolũ de inferno liber exijt:ſed inferni clauſtra deſtruxit:ergo eius reſurrectio nõ fuit dilata vſqꝫ ad diem tertiũ. ¶ Item Augu. duodecimo ſuper geneſis verſus finẽ dicit:ꝙ quia anime ſeparate ineſt naturalis appetitus corpus adminiſtrãdi retardatur quodãmodo ne tota intẽtione ꝑgat ad illud ſummum celum q̃ꝫdiu non ſubeſt corpus:cuius adminiſtratione appetitus ille quieſcat:ſꝫ aĩa chriſti nunq̃ꝫ ſic fuit retardata:ergo videt̃ ꝙ ſtatim poſt ſeparationis inſtãs corpus ſuũ reſumpſit.

Secũdo

Tertio

In oppoſitum p° Secũdo

Contra in ſymbolo dicitur. Tertia die reſurrexit a mortuis. ¶ Itẽ Matth. decimo ſeptimo. Sicut fuit Ionas in vẽtre ceti tribus dieb' ⁊ tribus noctibus ſic erit filius hois in corde terre ideſt in ſepulchro ꝫm gloſã:ergo reſurrexit tertia die.

Ad q̃õnẽ ꝫm mentẽ ꝓpriã.

Reſpondeo ꝙ chriſtus tertia die reſurrexit ſed accipitur pars pro toto per ſynecdochen. Unde Augu. quarto libro de trinitate capitulo ſexto. Ipſum triduum nõ totum ⁊ plenũ fuiſſe ſcriptura teſtis eſt:ſed ꝑmus dies a parte extrema annumeratus eſt. Tertius aũt dies a parte prima: medius autem inter eos:ideſt ſecundus dies cum viginti quatuor horis ſiue duodecim nocturnis ⁊ duodecim diurnis: ⁊ poſtea dicit ꝙ die ſexta hora nona tradidit ſpiritum:⁊ poſtea ꝙ totus ille dies a parte extrema tot' computabitur: ſicut tertius a parte prima. Nox enim vſqꝫ ad diluculum quo domini reſurrectio declarata eſt ad tertium diem ꝑtinet:⁊ paucis interpoſitis ſubiungit:quia ab hora mortis vſqꝫ ad diluculũ reſurrectionis hore ſunt. 40. vt etiam ipſa nona cõnumeretur:congruitas autem quare tũc reſurrexit:nõ ante:nec poſt ſicut poteſt ſumi. Illa eniꝫ reſurrectio fuit exemplar noſtre reſurrectionis future:que erit poſt primum diẽ ſcilicet poſt diẽ innocentie qui non fuit integer:quia eadẽ hora illius diei creditur adam peccaſſe:qua hora diei chriſtus mortuus eſt ⁊ poſt ſecunduꝫ diem qui eſt integer ſcilicet dies gratie:⁊ in principio tertie diei ſcilicet future glorie:⁊ poſt duas noctes integras ſcilicet poſt noctem culpe:que eſt prima ⁊ noctem tẽporalis miſerie que eſt ſecunda quibus nõ ſequitur nox tertia in reſurgentibus reſurrectione glorioſa: ⁊ quia cum die innocẽtie non fuit aliqua nox:nec culpe:nec miſerie ſed ſimul cum die gratie eſt nox temporalis miſerie:ideo nox ſexte ferie ſancte dicitur tenebroſa:⁊ de nocte ſabbati ſancti dicitur ꝙ nox ſicut dies illuminabatur.

Cur 3° die xp̃s ſurrexit

Ad p̃m

Ad primum in oppoſitum dicendum: ꝙ pro tantum dicitur ꝙ ĩpoſſibile erat illum teneri a morte:quia poterat reſurgere: quãdo volebat. Unde in illo triduo magis detinuit ſe in morte q̃ꝫ a morte detineretur. Noluit autem ſtatim poſt mortem reſurgere ne phantaſtice non vere fuiſſe mortuus crederetur. ¶ Ad ſecũdum dicẽdum:ꝙ pro tanto chriſtus dicitur reſurrexiſſe ante lucem:quia ſurrexit ante diem claram ſcilicet diluculo:quãdo lux adhuc eſt tenebris permixta. Et ideo ab aliquibus dicitur reſurrexiſſe de die:⁊ ab aliquibus de nocte. ¶ Ad tertium dicẽdum: ꝙ illa retardatio que eſt in alijs animabus ſeparatis non fuit in anima chriſti:propter hoc ꝙ ſuam actualem exiſtentiaꝫ habebat in verbo dei:vnde ſemper habuit perfectiſſimũ actualis exiſtẽtie modũ:⁊ ideo ſemper habuit perfectiſſimam actionem.

Ad 2m

Ad 3m

Queſtio III. Q̃ó.3. Argu.p°

Tertio Queritur vtrum conueniens fuerit chriſtum per argumenta probare ſuam reſurrectionem: ⁊ videtur ꝙ non. Principia ſciẽtie nõ debent ꝓbari in illa ſciã: ſed chriſti reſurrectio eſt vnus de articulis fidei qui ſunt ꝑncipia ſcie theorice nõ fuit conueniens ipſum probari.

Secūdo in illa scientia. ¶ Item christus alios articulos fidei nō
probauit: ergo a simili: nec probare debuit articulum de
Tertio sua resurrectione. ¶ Itē Gre. in quadā homilia super il
Alia.l.cū lud Jo.20. Cum esset sero die illo. Fides nō habet meri
tū: cui humana ratio prebet experimentū: ergo cū christi
resurrectio sit articulus fidei quē credēdo meremur vi
detur ꝙ suā resurrectionem ꝓbare nō debuit nec meri
tū fidei quātum ad illum articulū euacuaretur.

In oppm primo **Contra** Actuū pmo dicitur de xp̄o ꝙ apostolus su is ꝓbuit seipsum viuum post passionē suaz
in multis argumētis per dies.xl. apparēs eis ⁊ loquens
Secūdo de regno dei. ¶ Itē eodē caplo dicit christus. Eritis mi
hi testes in hierusalem: ⁊ in omni iudea ⁊ samaria ⁊ vsq
ad vltimū terre: sed q testificat debet esse certus p visum
vel per auditū de re quā testificatur: ergo xp̄s debuit su
os aplos certificare de sua resurrectione p visū ⁊ auditū.

Ad qōnē fm mētē propriaz. **Respondeo** ꝙ cōueniēs fuit xp̄m per argumē ta ꝓbare suā resurrectionē ⁊ ꝓba
tione fm exigētiā materie que meritū nō tollit qualis est
ꝓbatio que intellectū cōsolatur: nec tn̄ ipsum plene cer
tificat sine aliqua interiori ⁊ supernaturali illustratione ⁊
talia fuerunt argumenta per que suā resurrectionem pro
bauit: vt patebit in sequenti questione.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ in scia prima pōt ꝓbari etiā pncipiū primū in
Princi piū pm in scia p° p bari pōt. T.c.9. ⁊ 10.⁊ ifr a. ter creata pncipia: ꝓbatione per suasoria a posteriori: vn
de ⁊ phs.4. metaphy. Persuadet ⁊ per rōnez defendit.
Istud principiū de quolibet affirmatio vel negatio: sed
nō simul. Cū ergo hec scia sit prior ꝙ̄ metaphy. non fuit
incōueniēs: sed conueniēs ꝓbari aliqđ principiuz huius
sciētie ꝓbatione pdicta. ¶ Ad secundū dōm ꝙ quēlibet
Ad 2m Christus quēlz ar ticulū di uersimo de tn̄ pro bauit. articulū ꝓbauit fm exigētiā materie: vt articulos spectā
tes ad diuinitatem fm se per miracula vel auctoritates.
¶ Articulos spectātes ad diuinitatē: vt vnitā humani
tati ꝓbauit ad sensum: sed q2 articuli cōmuni sunt nati
uitas: passio: assensio: sensibiliter visi sunt. Ideo nō dicun
tur esse per argumēta ꝓbati: sed q2 nullus hoīum ipsum
resurgere viderat: ideo signa sue resurrectionis sensibilia
ostēdere voluit: vt per ea possent discipuli venire in co
gnitionē veritatis de eius resurrectiōe: ⁊ propter hoc di
Ad 3m cit eū ꝓbasse per argumēta. ¶ Ad tertiū differat respon
sio quousq querat vtrū de eodē possint esse fides ⁊ scien
Qō.4. Argt.1. tia. Questio. IIII.

Quarto querit. Utrū fuerunt argā effica cia ad faciēdū certam de resurre
ctione xp̄i ꝓbationē Et videt ꝙ non. Ange
li eni in corpibus assumptis apparere possunt
in siītudine diuersoꝝ hoīum: ergo cū christus se ostēdit
visibilē discipulis suis post resurrectionē nō potuerūt p
Secūdo hoc certificari discipuli: vtrū esset christus vel angelus
apparēs in similitudine eius. ¶ Itez auicē.6. nālium li.
4.c.1. Possibile est describi in sensu cōmuni: vt audiat ⁊
videat colores ⁊ sonos q nō habent esse extra: ergo cum
christus se visibilem ostēdit: ⁊ locutus est discipulis suis
post suā resurrectionē: nō potuerūt certificari: vtrū eēnt
Tertio ita in re extra vel esset in sensu cōmuni descriptio fanta
stica. ¶ Itē vt habet Matth.14. Quando discipuli vi
derūt xp̄m supra mare ambulātē turbati sunt dicentes:
q2 phantasma est: ergo similiter potuerunt credere ꝙ es
Quarto set phātasma quādo viderūt euz post suā resurrectionē.
¶ Itē vt habet Gene.18. Angeli in assumptis corpori
bus comederunt: ⁊ Thobie.12. dicit. Raphael angelus
videbar vobiscum manducare ⁊ bibere: ergo per hoc: ꝙ
christus post suam resurrectionē manducauit cum disci
In opm. pmo pulis nō ꝓbauit certitudinalr se verū corpus viuū hēre.
Contra omnis nostra cognitio incipit a sensu: ergo certissime est ꝓbatio que est ad sensum: sed
christus probauit suam resurrectionez se ostendendo sen
sibiliter visibilem ⁊ palpabilē Luc. vltimo: ergo fuerunt
argumēta efficacia ad faciēdum certam probationez de
sua resurrectione. ¶ Itē leo papa in quodā sermone qs Secūdo
dubitet a mortuis rediisse saluatorem: cuius presentiam
agnouit oculus attractauit manus perscrutatus est di
gitus: ergo argumēta illa omnem amouerunt dubitatio
nē. ¶ Itē glo. super illud Jo. vigesimo. Non erat cū eis
quādo venit iesus dicit de Thoma ꝙ palpādum se ei do Tertio
minus ꝓbuit: quia eius dubitatione: ⁊ facta sibi proba
tione nulli relinquitur iam dubitare: ergo illa argumēta
fecerūt plenā probationē de resurrectione.

Respondeo ꝙ fuerūt argumēta efficacia ad fa ciendam de resurrectione christi Ad qōnē fcōm mē tē ꝓpriaz
certā ꝓbationē fm exigentiam materie: quia se prebēdo
palpabilē: probauit se verū corpus habere: quia nihil po
test palpari nisi corpus: vnde dicit discipulis suis Luc.
vltimo. Palpate ⁊ videte: quia spūs carnē ⁊ ossa nō ha
bet sicut me videtis habere. Demōstrādo cicatrices se p
bauit habere idē corpus in numero quod habuerat ante
Unde postq̄ Thomas cicatrices vidit ⁊ tetigit: statim
dixit: dominus meus ⁊ deus meus: vt habet Joan.25. Co
medēdo probauit suū corpus viuere. Corpora enim mor
tua nō capiunt cibum. Januis clausis intrādo probauit
illud corpus dotē subtilitatis habere: sic ergo patet: ꝙ p
ista argumēta simul sumpta sufficiēter ꝓbauit certa p
batione fm exigētiam materie se resurrexisse gl'iosa resur
rectione. ¶ Ad oia argumēta in oppositum potest dici Ad arga
ꝙ nō plus cōcludūt nisi ꝙ nō potuissent facere ꝓbatio
nē certā sine aliqua interiori ⁊ supernaturali illustratio
ne per quā facta fm veritatē discernūtur a factis fm ap
parētiā: sed cū tali illustratione plenā ⁊ certā fecerunt de
resurrectione christi gloriosa probationem.

Circa litteram [Maledictus q totum hominem
quē assumpsit dei filius denuo assumptuz vel
liberatū tertia die a mortuis resurrexisse non
cōfitetur] quod nō est sic intelligendum ꝙ denuo assum
psit animā ⁊ carnem: quia nunq̄ eam deposuit: sed quia
animā iterum carni vniuit: ex quorū vnione iterum cō
stituta est humana natura qua per eorū separationē cor
rupta fuerat in morte. [Nemo tollit eam a me] quia quā
uis mors christi fuit violēta per compatione ad huma
nam naturam: nō tamē per compatione ad personā que
naturā humanam potuit a morte defendere si voluisset.
[Caro ergo animā posuit] hoc superius expositū est. di.
16. questione quarta. [Sane ergo dici potest ꝙ mortuus
est deus ⁊ nō mortuus] hoc cōcedit magister: ꝙ nō est cō
tradictio: quia vtraq affirmatiua est: sed ista nō esset cō
cedenda: deus nō fuit mortuus que est alterius cōtradi
ctoria negās mortē a deo ratiōe vtriusq nature. Uel po
test dici ꝙ ista deus fuit nō mortuus cōcedi nō debet si
ne deter minatione expressa vel sub itellecta. s. r ationei
tiine nature: ⁊ sic intelligit magister.

¶ Si christus in morte fuit homo. Di. XXII. Dist. 22.

Hic queritur vtrum in illo tri duo mortis christus fuerit hō: Quod
nō videtur quibusdam: q2 mortuus
erat: ⁊ homo mortuus non est ho
mo. Addunt etiam ꝙ si tunc erat homo: vel
mortalis vel immortalis: sed mortalis non: Opinio quorūdā
quia mortuus: nec immotalis: quia tantum Ru° quā
post resurrectionem. Quibus respondemus: cō firmat
quia licet homo mortuus fuerit: erat tn̄ in mor ꝙ homo
te de° hō: nec mortalis quidē: nec immortalis ⁊ quālr.
⁊ tamen

z tamen vere erat homo. Ille enim z huiusmo di argutie in creaturis locū habēt: sed fidei sacramētū a philosophicis argumētis est liberū. Unde Ambro. Aufer argumēta vbi fides querit. Inipsis gymnasijs suis iā dialectica taceat piscatoribus creditur: nō dialecticis. Dicimus ergo in morte xpi eū vere fuisse hoīem: z tū mortuum: z hoīem quidē nec mortalem nec immortalē: q2 vnitus erat aīe z carni seiunctis. Alia enī rōne dicitur deus hō: vel hō deus: ꝙ martinus vel ioānes. Hō enī dicit deus z ecōuerso ꝑpter susceptionē hoīs. i. anime z carnis. Unde Aug. Talis erat susceptio illa que deū hominē faceret: z hoīem deū. Cū ergo illa susceptio per mortē non defecerit: sed deus hoī z hō deo sicut ante vnitus erat: vere z tūc deus erat hō z ecōuerso: q2 vnitus erat aīe z carni: z hō mortuus erat: quia anima a carne diuisa erat. Propter separationē aīe a carne mortuus: sed ꝑpter vtriusq3 semper secū vnionē: hō. Nō aūt sic erat hō vt ex aīa z carne simul iunctis subsisteret. Ex qua rōne dicit aliqs alius hō z ipse forte ante mortē: hoc etiā nō erat hō: z post resurrectionē fuit. In morte vero homo erat tñ propter anime z carnis secum vnionem z mortuus propter inter illa duo diuisionem.

Si christus i morte erat homo alicubi z si vbicunq3 est homo sit.

Hic queritur

si christus in morte alicubi erat homo: z si vbicunq3 est hō sit. Ad quod dicimus quia non vbicunq3 erat homo erat: nec modo vbicūq3 est hō est: q2 vbiq3 est ꝑm deitatem: nec vbiq3 est hō: q2 nō vbiq3 homini vnitus: sed vbicunq3 est ꝑm hoīem ibi hō est. Tempore autē mortis z vbiq3 erat ꝑm deum: z in sepulchro ꝑ3 hominē: z in inferno ꝑm animā: z in sepulchro ꝑm carnem. In sepulchro ergo erat homo: q2 humanitati vnitus erat: z si nō toti: q2 carni tātum z in inferno erat hō quia humanitati vnitus: sed nō toti quia anime tantum. Sed si in inferno anime tantum z in sepulchro carni tātū vnitus erat: ergo nec in inferno vnitus erat aīe z carni: nec i sepulchro. Quomodo ergo ibi vel hic homo esse dicit? Que est rō dicti? Quia vna eadēq3 vnione vnitus erat anime in inferno: z carni in sepulchro. Et sic erat illis duabus tūc separatis vnitus. Sicut ante separationes idest ante mortem. Ad hoc autem opponitur. Si christus animā tantū vel carnē tantum assumpsisset: non fuisset verus homo: sed propter vtriusq3 assumptionem verus homo fuit. Sic ergo vbi carnem z animā sibi vnitam non habebat: verus homo ibi non erat. Sed tempore mortis nusq3 illa duo vnita habebat: q2 nec in sepulchro nec in inferno: nec alibi. Nusq3 ergo erat homo. Ad quod dicimus: quia christus vtiq3 verus homo nō fuisset: si carnē z animā non assumpsisset. Sed tamen quia ex quo assūpsit: neutrum deposuit sed cum vtroq3 eandē vnionē indesinēter tenuit: quā assumendo contraxit. Ideo nō incōgrue vbicunq3 aīe vel carni vel vtriq3 vnitus est: ibi hō esse dicitur: quia ibi humanatus est: ergo z in sepulchro erat homo: z in inferno erat homo: quia vtrobiq3 humanatus est christus: z vnam eandemq3 cum anima z carne licet separatis habebat vnionē z vno eodemq3 tēpore in sepulchro iacuit christus z ad infernū descēdit: sed in sepulchro iacuit ꝑm solā carnem: z in infernum descendit ꝑm solā animā: Unde Augu. Quis nō est derelictus in inferno. Christus: sed in anima sola. Quis iacuit in sepulchro: christus: sed in carne sola: quia in his z in singulis christus est. Christum in his omnibus z in singulis confitemur. Ex his euidenter ostenditur ꝙ carni iacenti in sepulchro vnitus erat christus: sicut anime in inferno. Alioquin si carni mortue non esset vnitus: nō in ea diceretur iacuisse i sepulchro. Anima ergo ad infernum descendit. Caro in sepulchro iacuit: sapiētia cum vtroq3 permāsit: que in inferno positis vt ait Ambro. lumē vite fundebat eterne. Radiabat illic lux vera sapientie illuminabat infernum: sed in inferno non claudebatur. Quis enim locus est sapiētie de qua scriptū est. Nescit homo vias eius: nec inuenta est inter homines. De qua abyssus dicit non est in me. mare dicit. nō est mecum: ergo nec in tempore: nec in loco sapientia est: cui nec mors tribuēda est. In ligno enim caro: non illa operatrix omniū substantia diuina pendebat. Cōfitemur tamen christum pepēdisse in ligno z iacuisse in sepulchro sed in carne sola. Et fuisse in inferno: sed in anima sola.

Ꝙ christus vbiq3 totus est: sed non totum vbiq3 totus est homo vel deus sed nō totum.

Et vtiq3 totus

eodem tempore erat in inferno: totus in celo: totus vbiq3. Persona enī illa eterna nō maior erat vbi carnem z animā simul vnitam sibi habebat ꝙ vbi alterum tantum: nec maior erat vbi vtrūq3 simul vel alterum tantum vnitum habebat ꝙ vbi erat neutrum habēs vnitū. Totus ergo christus z perfectus vbiq3 erat. Unde Augu. Nō dimisit patrem christus cum venit in virginem: vbiq3 totus vbiq3 perfectus. Uno ergo eodēq3 tempore totus erat in inferno totus in celo. Erat apud īferos resurrectio mortuorum: erat sup celos vita viuētiū: vere mortuus: vere viuus in quo mortē susceptio mortalitatis excepit: z vitā diuinitas nō perdidit. Mortē ergo dei filius z in anima: nō

Margin notes (left): In li. 2 de trini. — Augu. in li. de tri. — Oppō. — Reddi. cause. — Oppō.

Margin notes (right): Rñ. — Augu. su per ioā. — In. 3. li. d spiritu sancto. — Job. 28. — Augu. 3 feli. i expōne fi dei.

pertulit: ꝛ in maiestate nō sentit: sed tñ partici-
patione infirmitatis rex glie crucifixus est. Ex
his apparet ꝙ xp̄s eodē tpe totus erat in sepul
chro: totus in iferno: totus vbiqꝫ sicut ꝛ modo
totus est vbicūqꝫ est: sed nō totū. Nec in sepul-
chro vel in iferno totū erat: ꝛ si totus: sicut xp̄s
totus est deus: totus hō: sed nō totum: qꝛ non
solū est deus vel hō: sed ꝛ deus ꝛ hō. Totū eni
ad naturā refert: totus aūt ad hypostasiꝫ sicut
aliud ꝛ aliqd ad naturā: alius vero ꝛ aliqs ad
psonā referunt. Unde Joā. dam. Tot⁹ xp̄s est
Jo. da. de⁹ pfectus nō aūt totū deus est. Nō eni soluꝫ
deus est sed ꝛ hō ꝛ totus hō perfectus. Nō au
tē totum homo: nō solū enim homo sed ꝛ deus
Totum eni nature est representatiuū. Totus
autem hypostaseos: sicut aliud quidem est na-
ture alius autē hypostaseos sic ꝛ huiusmodi.
¶ Si ea que dicuntur de deo vel de filio dei pos
sunt dici de homine illo: vel de filio hominis.

Solet etiam queri si ꝯgruenter di
ci possit filius hoīs vt
illē hō descēdisse de celo vel vbiqꝫ esse: sicut dē
filius dei vel deus de celo venisse ꝛ vbiqꝫ esse?
Ad qḋ dicim⁹ si ad vnitatē psone referat dicti
intelligētia: sane dici potest. Si vero ad distin
ctionem naturaꝝ: nullatenus ꝯcedendum est.
Aug. li. de tri. Vñ Aug. Una psona est xp̄s deus ꝛ hō. Ideo
dicitur. Nemo ascendit in celū nisi qui de celo
Jo. 3. descendit ꝛc̄. Si ergo attēdas distinctionē sub
stantiarū filius dei descēdit: ꝛ filius hoīs cruci
fixus est. Si vero vnitatē psone: ꝛ filius homi-
nis descēdit: ꝛ filius dei est crucifixus. propter
hāc vnitatē persone nō soluꝫ filiū hominis de
1. cor. 2. scendisse de celo: sed etiā dixit esse in celo cum
loqueretur in terra. propter hanc eandem dici
tur deus glorie crucifixus qui tamen ex forma
serui tantū crucifixus est. Non tamen scḋuꝫ
hoc ꝙ deus glorie est ꝫm ꝙ glorificat suos: ꝛ tñ
dicitur deus glorie crucifixus. Recte quidem
non ex virtute diuinitatis: sed ex ifirmitate car
nis. Quid ergo propter qḋ: ꝛ qḋ ꝫꝫ qḋ dicatur:
prudens ꝛ diligens ꝛ pius lector itelligat. Hec
de corrigia calciamēti dñici dicta sufficiāt. Ne
Amos. 2. ossa regis idumee consumant vsqꝫ in cinerem.

Hic queritur Utrū in illo triduo
mōtis xp̄s fuerit ho
mo ꝛc̄. Superius determinauit magister de
statu xp̄i in morte quārū ad horā mortis. Hic
determinat de statu xp̄i in morte quantum ad tēpus se-
quēs horā mortis: ꝛ diuidit in partes ꝗtuor: ꝫm dubita-
tiones quas mouet. ¶ Primo vtrū xp̄s in triduo fuerit
hō. ¶ Scḋo vtrū fuerit vbiqꝫ hō ibi. Hic ꝗrit si xp̄s. ¶ Tertio vtrum xp̄s vbiqꝫ sit totus ibi ꝛ vbiqꝫ totus.
¶ Quarto si ꝫm ꝙ homo potest dici descendisse de celo
ibi. Solet etiam queri.

Circa hanc distinctionē querūtur
principaliter quinqꝫ.
¶ Primo de existētia hoīs xp̄i in mortis tri-
duo. ¶ Secundo de eius descēsu ad inferos.
¶ Tertio de effectu quem fecit in inferno. ¶ Quarto
de ascēsu eius in celum. ¶ Quinto de ascendēdi modo.
¶ Circa primū querūtur duo. ¶ Primo vtruꝫ xp̄s in
triduo mortis fuit hō. ¶ Scḋo vtrū sit vbiqꝫ hō. Q. ō. I Q. ō. 1.

Primo ostendo ꝙ christus in triduo Argu.
mortis sue fuit homo. Matth.
xxij. Ego sum deus habraam. deus isaac: ꝛ de-
us iacob: non est deus mortuorum sed viuo-
ruꝫ: ergo adhuc viuunt habraam isaac: ꝛ iacob: sed hoc
non esset verum nisi anima esset homo: quia planum est
ꝙ eorum corpora mortua sunt. Cum ergo filius dei in il
lo triduo remanserit vnitus anime sequitur ꝙ illo tri-
duo erat homo. ¶ Itē ꝫm philosophum secundo prio Secūdo
rū in syllogismo ex oppositis semp cōclusio ē falsa: sed cū caplo. 17
sic dicitur: christus est homo: christus non est homo: er-
go christus nō est christus: est syllogismus ex oppositis:
semper: ergo fuit ista falsa: christus non est christus: ergo
eius contradictoria: scilicet christus est christus semper
fuit vera. Sed de quocūqꝫ vere predicatur inferius: de il
lo vere predicatur superius: ergo semper hec fuit vera: Tertio
christus est homo. ¶ Item Auicen. primo sue metaphy
sice capitulo quinto dicit ꝙ enūciantes re vera non sūt
nisi per illud quod habet esse in anima: ꝛ ꝫm accidens
sunt per illud quod habet esse i exterioribus: ergo ad ve
ritatem propositionis accidit ꝙ res habeat esse extra ani
mā: ergo non obstante ꝙ in triduo christus non esset ho
mo in esse reali extra animam: tamen nihilominus: hec Quarto
propositio erat vera: christus est homo. ¶ Itē termin⁹
communis supponit omnem terminum singularem in
cuius significato includitur significatum illius: sed chri
stus in triduo ita significabat vnum hominem singula-
rem sicut ante mortem: quia re destructa: non propter
hoc desinit terminus significare quod significabat: sicut
nec circulus significare vinum quāuis sit āmotum de ta
berna: ergo in triduo iste terminus homo supponebat
christum: sed terminus communis vere predicatur de
omni suo supposito: ergo in illo triduo vera erat ista pre- Quinto
dicatio christus est hō. ¶ Item de quocūqꝫ predicatur
differentia ꝛ species: sed i illo triduo filius dei erat ratio-
nalis: quia anima que rationalis est sibi semper remansit
vnita: ergo ꝛ illo triduo ivere de ipso p̄dicabatur homo.

Contra ꝫm philosophum secundo perihermeni- In opp⁹
as. Falsum est hominem mortuum dicere primo
hominem: sed in triduo mortis christus fuit homo mor caplo. 2
tuus: ergo nō fuit homo. ¶ Itē omnis hō est substantia Secūdo
animata sensibilis: sed christus in triduo nō fuit substan-
tia animata sensibilis: quia corpus nō fuit animatuꝫ: ani
ma nō fuit animās: psona non fuit aīata: ergo xp̄s in tri- Tertio.
duo nō fuit hō. ¶ Itē quicūqꝫ est hō est: qꝛ est superius
est ad esse hoiem: ꝛ de quocūqꝫ p̄dicatur inferius ꝛ supe
rius: christus aūt in illo triduo nō erat: qꝛ christus est no
mē persone in duab⁹ naturis: tūc aūt in illa persona non
erat natura humana: quia per mortē erat corrupta: ergo
christus in illo triduo non erat homo.

Ad istam questionē dicūt qdaꝫ ꝙ xp̄s Ad qōnē
in triduo fuit hō: ꝫm mētē
qꝛ ipsa aīa dicit ipsam nām humanā: vnde aīa nō verbo aliorꝫ p̄
vnita: siue sit a corpe separata: siue nō est psona hoīs ꝛ hō. ma.
Aīa aūt verbo vnita: ꝛ si nō sit psona nec possit dici hō:
tñ est nā humana. Et hāc opionē vi Hugo sentire li. 2. ꝺ Hugonis
sacris pte. 1. c. penul. Sed hec opio nō tenet: ꝛ in pte re- opinio ꝛ
probata est supius Di. 5. in illa qōne: vtrum anima sepa- eius re-
rata sit psona. ¶ Preterea illa opinio videt esse ꝯtra sym- probatio
bolū in quo dī aīa rōnalis: ꝛ caro vnus est hō. ¶ Prete-
rea illa opio sufficiēter reprobata est li. 2. inquātū ibi ostē
sum ē: ꝙ aīa rōnalis est forma hoīs cōpletiua: p quā tepo
nit i spē: qꝛ cū forma nō sit cōpositū: nec aīa sit forma sui
ipsi⁹: ex h̄ seqtur ꝙ aīa nō sit hō. ¶ Alij dicūt ad qōneꝫ
ꝙ christus

ꝙ christus fuit homo in illo triduo non per vnionē ani/
me cū corpe:sicut alij hoīes:sed ꝑ vnionē vtriusqꝫ ī vno
Magistri opinio ⁊ eius reprobatio. supposito. Et huius opinionis fuit magister in littera fꝫ
ꝙ ibi patet. Sed etiā hec opinio non tenetur:⁊ reproba
ri pōt faciliter:q2 nullus est hō in quo nō sit natura hu/
mana:sed in illo triduo:non fuit natura humana in sup
posito quāuis in ipso remāserint eius partes.s.corpus ⁊
aīa:non enim constituunt naturā humanā:nisi sit anima
vnita corpi:sicut forma sue nāe. ¶ Preterea ponere xp̄ꝫ
fuisse hoīem in illo triduo:eo mō quo magister dicit est
Ad qōnē fm̄ mētē propriaꝫ. ponere ipsum fuisse hoīem equoce cū alijs hoībus quod
falsum est. ¶ Videtur,mihi ergo ad qōnem dōm ꝙ fm̄
Damas.lib.3.c.3. Christus est nomen persone filij dei in
duabus naturis:vnde in sig̃to:christi icludit̃ sig̃tum ho
minis:qn̄cūqꝫ ergo ⁊ quōcūqꝫ fuerit illud qd̄ significare
tur per nomē christi:ipse tunc ⁊ illo modo fuit hō aliter
non. In triduo aūt mortis christi xp̄s nō fuit rōne toti/
us sui significati in esse actuali ⁊ reali:q2 q̄uis in illo tri
duo remāserit persona filij dei in esse actuali ⁊ reali in di
uina natura:nō tñ in natura humana:q2 ex aīa ⁊ corpo/
re nō ꝯstituitur humana natura nisi sint vnita inter se:si
cut materia ⁊ forma. In illo ergo triduo xp̄s non fuit ho
mo in esse actuali ⁊ reali:qa tñ in illo triduo xp̄s ⁊ ratio
ne suppositi:⁊ totius sui significati fuit in esse intellecti/
uo:qa intelligebatur totū significatū per hoc nomē xp̄s
nō oportet concedere ꝙ christus in illo triduo fuit hō ī
esse intellectiuo:⁊ qa conuenientia rerum fm̄ suum esse
intellectiuū:cui respōdet realis cōuenientia si res essent
in esse reali ⁊ actuali est causa veritatis ī affirmatiua enū
ciatione:ideo in illo triduo hec enūciatio erat vera: chri
stus est homo. Ex dictis pro magna parte patet solutio
ad arg^a vtriusqꝫ partis ⁊ ad multa alia q̄ fieri possent.

Ad p^m **Ad primum** dicendum ꝙ ibi accipiuntur ha/
braam isaac ⁊ iacob pro animab^s
eoꝝ que fm̄ rei veritatē viuunt:vnde ibi per totū pars
Ad tria alia intelligitur sicut alibi totū per partē. ¶ Ad tria sequen/
tia dicēdum ꝙ nō plus concludunt nisi ꝙ in illo triduo
verū fuit christū esse hominem veritate enunciationis:
sed ex hoc nō sequit̃ ꝙ fuit homo in esse actuali ⁊ reali:
sed ꝙ tūc fuerit homo in esse itellectiuo:quia veritas in
enūciatione affirmatiua causatur ex cōuenientia rerū in/
quātum intellecte sunt:siue in esse actuali ⁊ reali siue nō:
Ad 5^m qa nec enūciari potest vna de alia nisi inquātū intellecte
sunt. ¶ Ad quintum dicēdū ꝙ fm̄ ꝙ rationale est diffe
rētia hoīs alio modo nō debet ꝯcedi christum in illo tri
duo fuisse rōnalem q̄ꝫ ipsum fuisse hoīem. Si autem ac/
cipiatur rationale fm̄ ꝙ dicit aptitudinem ad intelligen
dū illo intelligēdi modo qui cōuenit anime a corpe sepa
te:sic christus ī illo triduo potest dici fuisse rationalis ra/
tione anime sibi vnite:qa rōne psone ⁊ diuine nāe dꝫ di/
ci intellectualis:vel vt melius dicā summus intellectus.

Ad p^m in opp^m **Ad primum** alterius partis dōm ꝙ quāuis in
illo triduo hec enūciatio esset ve
ra christus est homo:quia in subiecto nihil includit̃ re/
pugnās ꝑdicato:tñ hec fuisse falsa christus mortuus est
Ad 2^m hō:qa esse hominē ⁊ esse mortuum:nō tñ repugnant
in esse reali ⁊ actuali:sed etiam in esse intellectiuo. ¶ Ad
secūdum dōm ꝙ xp̄s in illo triduo erat in esse intellectu
uo sba aiata sensibilis rōnalis quāuis nō in esse actuali:
Ad 3^m ⁊ reali. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ xp̄s ī illo triduo ratione to
tius sui significati fuit in esse intellectiuo. Et hoc sufficie
bat ad veritatē illius enunciationis christus est homo.

Q6.2. Questio. II.

Argu. 1. **Secundo** Querit̃ vtrūꝫ xp̄s sit vbiqꝫ
hō. Et vi ꝙ sic fm̄ Damas.
li.3.c.3.⁊.4. Ea que dicūtur de deo: dicuntur
de hoīe ⁊ cōtra ꝑ cōicationē idiomatū sed fi/
lius dei est vbiqꝫ:ergo hō est vbiqꝫ:sed vbicūqꝫ est huma
na natura filio dei vnita ibi fili^s dei est hō:ergo christus
vbiqꝫ ē hō. ¶ Itē q̄cūqꝫ iseparabilr̃ vnita sūt: vbi ē vnū ⁊ Secūdo
aliud:sꝫ filius dei ⁊ nā hūana inseparabilr̃ vnita sunt: ḡ cū
vbi sit fili^s dei vbiqꝫ est humana nā sibi vnita:ad qd̄ se/
quit̃ ꝙ xp̄s vbiqꝫ est hō. ¶ Item seqtur hoc est ⁊ nō est Tertio
hō:ergo h̄ est nō hō:ergo a sili seqt̃ ꝙ si xp̄s est:⁊ non est
vbiqꝫ hō ꝙ sit vbiqꝫ nō hō quod falsum est. ¶ Itē vbi/ Quarto
cūqꝫ est xp̄s ibi est hō:q2 in sig̃to xp̄i includitur sig̃tum
hoīs:sed xp̄s est vbiqꝫ:qa cū possit dici fuisse ante secula
fm̄ Damas.lib.3.c.4.pari rōne pōt dici esse vbiqꝫ: ergo
christus est vbiqꝫ homo.

Contra si christus est vbiqꝫ homo:xp̄s fm̄ ꝙ hō est In op^m. primo
vbiqꝫ:sed hoc est falsuꝫ:q2 tūc humana na/
tura xp̄i esset vbiqꝫ. ¶ Itē xp̄s est hō singularis:sed fm̄ Secūdo
phm̄.1.li.poste. Singulare est homini ⁊ nunc: vlē vbiqꝫ T.c.43.
⁊ semp:ergo christus non est vbiqꝫ homo.

Respondeo ꝙ christus nō est vbiqꝫ hō quāuis Ad qōnē scdm̄ mētē aliorū.
xp̄s hō sit vbiqꝫ:qa ad veritatē ꝑ/
positionis sufficit ꝙ ꝑdicatum cōueniat sbo ratiōe sup/
positi:⁊ē aūt vbiqꝫ vere cōuenit supposito hoīs christi:sꝫ Vñ h ō veritate ꝑpōnis optime.
ad veritatē ꝑpositionis nō sufficit ꝙ ꝑdicatum ratione
suppositi cōueniat sbo:sed reqrit̃ ꝙ totū ꝑdicatum cō/
ueniat ei:⁊ ideo q̄uis esse vbiqꝫ psonā filij dei vere con/
ueniat xp̄o:nō tñ ex hoc seqtur ꝙ esse vbiqꝫ hoīem vere
cōueniat christo:q2 ipsum ꝑdicatum nō tm̄ nominatur
suppositū sed suppositū ⁊ naturā humanā vnde cū dicit̃
ꝙ xp̄s vbiqꝫ esse hō sensus est:ꝙ xp̄s est vbiqꝫ suppositū
nature humane quod falsum est cū natura humana chri
sti non sit vbiqꝫ.

Ad p^m **Ad primum** in oppositūꝫ dōm ꝙ quāuis ista
cōcedat̃ hō est vbiqꝫ:q2 ille q est
hō est vbiqꝫ:tñ ex hoc nō sequit̃ ꝙ humana natura xp̄i
sit vbiqꝫ q2 fm̄ Damas.li.iij.c.iiij. Idiomata nō cōmuni Idiomata in concretiōe nō in abstractiōe cōicātur.
cātur in abstractione:sed in cōcretione.s.rōne supposi/
ti. ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ maior nō est vera. qn̄ vnū vnito/
rū est illimitatū:⁊ aliud limitatū:⁊ qn̄ vnū excedit aliud
nō eni vbicūqꝫ est aīa est manus. Filius autē dei excedit
naturā humanā:⁊ est illimitatus:natura aūt humana li/
mitata est. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ peccat in forma:nō eniꝫ Ad 3^m
debet cōcludi:ergo est vbiqꝫ nō hō:sed qd̄ est non vbiqꝫ
hō:⁊ hoc est verū. ¶ Ad quartū cū dicitur ꝙ vbicunqꝫ Ad 4^m
est christus ibi est hō ⁊c̃. dico ꝙ dupliciter pōt intelligi:
aut ita ꝙ hō sit ꝑdicatum sub hoc sensu vbicūqꝫ est chri
stus:ibi xp̄s est hō:⁊ sic falsum est:q2 xp̄s est hic:esse eniꝫ
vere sibi cōuenit rōne suppositi:⁊ hoc sufficit ad ꝑpōnis
veritatē:tñ nō est hic hō ꝑpter rōnē in corpe questionis
dictā. Alio modo pōt intelligi ita ꝙ homo sit subiectuꝫ
sub hoc de sensu vbicūqꝫ est xp̄s hō ibi est:⁊ sic est verū:
quia est christus ille qui est homo est ibi : sed ex hoc non
sequitur ꝙ sit ibi homo.

Consequēter Querit̃ de secundo
principali:⁊ circa h̄
queritur duo. ¶ Primo vtrum christus de/
scēdit ad inferos. ¶ Secundo vtrū vsqꝫ ad
diē resurrectionis sue morā ꝯtraxerit in inferno. Q6. I. Q6.1.

Primo ostēdo ꝙ christus nō descendit Argu.p^a
ad inferos. Augu. in epistola ad
Dardanū. Nō multū post principium. Nō fa
cile alicubi scriptura inferorū nomen positum
inuenitur in bono:sed christus nō debuit descendere ad
locum nisi sonātem in bonum:ergo ad inferos non de/
scēdit. ¶ Itē xp̄s nō descēdit ad locum dānatorum pro Secūdo
peccato actuali:nec ad locum dānatorum pro solo pecca
to originali:neqꝫ ad locum purgatorij : sed tantum ad
limbum sanctorum patrum : ergo ⁊ si possit dici ꝙ de/
scenderit ad infernum:non tamen ꝙ descenderit ad in/ Tertio
feros. ¶ Item christus non simul fuit in paradiso : ⁊ in
inferno : sed post sui mortem in paradisum ascendit

eodem die: vt enim habetur Luc. 23. latroni penitenti dixit. Hodie mecū eris in paradiso: ergo post mortem suaʒ non descendit ad inferos.

In oppm primo. **Contra** in symbolo dicitur ꝙ descēdit ad inferna. ¶ Itē Augu. in epistola ad dardanum parū post principiū dicit: ꝙ nō ipse die quo dixit: hodie mecū eris in paradiso in celo erat futurus hō christus iesus sed in inferno ſm animā in sepulchro ſm carnem.

Secūdo

Ad qōnē ſcdm mē tē ꝓpriā. In inferno quatuor loca. **Respondeo** ꝙ in inferno large dicto sunt quatuor loca sed habentia secundum superius ⁊ inferius: ⁊ in loco maxime infimo sunt dānati pro peccato actuali in loco qui imediate est supra illū sunt dānati pro solo peccato originali in loco qui ꝯār est supra illum sunt anime que purgātur. In loco enim illo purgantur de lege cōmuni quāuis alibi alique purgentur ex aliqua causa speciali. In quarto loco qui inter loca illa est superior: nullus est modo: sed ibi erāt ante mortem christi anime sanctorū patrū in requie: qui suā penitētiā expleuerant: vel que nihil purgabile secum portauerant. De loco maxime infimo nō trāsit aliqua aīa ad locū qui cōsequēter est supra ipsuʒ nec ad locū purgatorij: nec ecōuerso. Similiter de loco in quo sunt dānati pro solo peccato originali nullus trāsit ad locū purgatorij: nec econuerso. Ad locū aūt in quo requiescebāt anime sanctorum patrum nō transibat aliqua anima de duobus locis inferioribus: nec ecōuerso. De purgatorio aūt trāsibant anime postq̄ suā penitētiā expleuerāt ad locū illū: nō econuerso. De illo enī loco nulla anima descēdebat ad aliquē aliorꝫ locorꝫ.

Ala christi ad quē locuʒ descendit. Unde anima christi ad illum locum descendit non ad alia loca sub ipso nisi forte ad locum purgatorij: vt aliqui volunt: ⁊ sic dicit descēdisse ad infernū christus ratione anime non inquātuʒ infernus est nomē supplicij: sed inquātum est nomen loci. ¶ Ad illū aūt locuʒ cū voluit descēdere ad manifestādam suam dignationem ⁊ ad sanctorꝫ patrum cōsolationem: ⁊ ad demoniorū cōfusionē ⁊ ad expressius manifestandum sui ad nos inestimabilē charitatis dilectionem.

Ad pm **Ad primum** in oppositum dicendū ꝙ quāuis nomen inferorꝫ in scripturis nō facile inueniatur in bono acceptum: tñ interdū inuenit quāuis raro. s. cū accipitur pro limbo patrum pro tēpore quo ibi fuit anima christi ad quē etiā locuʒ inferni descēdit magna multitudo sanctorꝫ angelorum qui precesserūt christi descēsum. vt habetur in glo. super illud ps. Attollite portas principes vestras quod fuit factum ⁊ ad reuerētiam christi descēdētis: ⁊ vt sanctis patribus per angelos ꝑnūciaret tāta ꝯsolatio mox futura. Uel potest dici ꝙ locus nō est secundū se bonus conuenire potuit ad tēpus anime christi dispēsatiue ꝓpter nos cum maxime sibi nō noceret: ⁊ luminosus fuerit q̄zdiu fuerit.

Ad 2m ¶ Ad secūdū dōm: ꝙ ibi accipit plure ꝑ singulari.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ illa auctoritate per paradisum intelligendus est sinus habrae vbi anime sanctorꝫ patrum requiescebant: vnde nomē paradisi generale est ad omne illud vbi feliciter viuit. Et hoc sumptum est ab Augu. in epistola ad dardanū: non multū post principiū. In illo aūt sinu vitā eternā habuerūt anime sancte q̄zdiu ibi fuerūt post mortē christi: ꝙ ibi ex tunc clarā dei visionē hūerūt. Qō. II.

Qō. 2. **SEcundo** Queritur vtrū christus vsq; ad diē resurrectionis suā

Argt. 1. morām cōtraxerit in inferno. Et videt ꝙ nō. Non decet magnū principē moram contrahere in vili loco: sed qlibet locus inferni vilis est: ergo xp̄s morā ꝯhere i īferno nō debuit.

Secūdo ¶ Itē deꝰ nihil facit sine ratione: sed nulla videtur ratio: quare anime sanctorum patrū postq̄ plene erāt redempte moram contraherent in inferno: ergo videtur ꝙ post suā mortē christus eduxit

Tertio statim eas de inferno. ¶ Itē postq̄ fuit cōpletū peccatum malorꝫ angelorum: statim electi fuerunt de celo: ergo postq̄ fuit completa nostra redēptio aīe sanctorum patrū: statim fuerūt educte de inferno per christum.

In op primo. **Contra** Augu. 18. de ci. c. 44. Propheta in ventre ceti triduo fuit: ⁊ tamen alium significauit in ꝓfundo inferni triduo futurorꝫ qui dn̄s est omnium ꝓphetarū.

Secūdo ¶ Itē augu. de fide ad petrū longe post principium dicit de anima christi ꝙ ipsā de inferis ad carnem die tertio reuertētem: idē deus secundū carnē qua in sepulchro iacuit: de sepulchro resurrexit: ergo anima christi in inferno fuit vsq; ad horam resurrectionis.

Ad qōnē ſcdm mē tē ꝓpriā **Respondeo** ꝙ christus vsq; ad horam resurrectionis moram contraxit in inferno. Ordinauerat enim diuina sapiētia ꝙ sicut anime nō viderēt deū clara visione: quousq; christus diabolū moriendo vicisset: quod ita de loco corporali inferni: non educerētur vsq; ad horā qua christus victurus erat mortē corporalem resurgēdo: ꝓpter quod dicitur in collecta in die resurrectionis. Deus qui hodierna die per vnigenitū tuum eternitatis nobis aditum deuicta morte reserasti: ꝓpter aūt illas easdē ratiōes: ꝓpter quas christus ad eas descēdere voluit: etiam quousq; illas de loco educeret in illo loco morā contraxit.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ ille locus inferni q̄zdiu christus ibi fuit nō fuit vilis: qa multo splēdore illustratus. Uel potest dici ꝙ ad tēpus ⁊ dispēsatiue bene decet magnū principē contrahere aliq̄lē morā ꝓpter subditorꝫ suorꝫ vtilitatem in aliquo loco qui alias sibi nō cōueniret maxime principeʒ talem: qui ex vtilitate loci: nullū modū potest incōmoduʒ reportare: nec aliquod dedecus.

Ad 2m ¶ Ad secundū dicendū ꝙ illius more fuit ratio que in corpore qōnis posita est.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ non est simile de expulsione malorū angelorꝫ de celo: ⁊ de eductione animarū sanctarū de inferno: qa expulsio illa fuit ſm debitū iustitie: ⁊ ideo statim post peccatū fuerunt expulsi de celo: sed ex dispensatione misericordie factū est: vt anime sancte nō statim educerētur de loco inferni: postq̄ fuerunt redēpte: sed in hora resurrectionis dn̄i sui: vt sicut dn̄s eorꝫ incohabat nouum statum corporalis vite: ita ipsi tunc nouum locum corporalem intrarent.

COnsequenter Querit de tertio principali: ⁊ circa hoc querūtur duo. ¶ Primo vtrū christus illam partē inferni ad quam descēdit corporaliter illuminauit. ¶ Secūdo supposito ꝙ animas sanctorꝫ patrū de limbo eduxerit: ⁊ de inferno dānatorꝫ siue pro peccato actuali: siue pro peccato originali: animas nullā liberauerit: qa nulla de illis se potest disponere ad recipiēdū efficaciā passionis christi. Queritur vtrum aliquas de purgatorio liberauerit. Questio. I.

Qō. 1. Argt. 1. **PRimo** ostendo ꝙ christus illā partē inferni ad quā descēdit corporaliter nō illuminauit: nunq̄ fuerūt tenebre in celo: ergo a simili: nec lumen corporale in inferno.

Secūdo ¶ Itē in inferno non erāt nisi spiritus: sed spūs corporali lumine nō indigēt: ergo superfluū fuisset illuʒ locū: ad quē christus descēdit corporaliter illuminari.

In oppm primo **Contra** Isaie. 9. Habitātibus in regiōe vmbre mortis lux orta est eis. Gloria in regione vmbre mortis sunt qui iam cum mortuis operibus ad inferna descenderunt: ergo existentibus in inferno lux orta fuit: sed non est probabile: ꝙ ita fuerit eis orta: sicut quādo ad infernum lux vera descendit: ergo videtur ꝙ infernum corporaliter illuminauit.

Ad qōnē ſcdm mē tē ꝓpriā **Respondeo** ꝙ christus illā partem inferni ad quam descendit corporaliter illuminauit. Sensibilia enim signa sunt intelligibilium: vnde

per

per sensibilia adiuuamur ad ascendendū ad aliquā intelligibilium cognitionē. Cum ergo in descensu xp̄i ad limbum patrū ille aie que ibi erant fuerunt illuminate spiritualiter ꝯueniens fuit: vt ēt locus ille per xp̄m illuminaretur corporalr̄ in signū spūalis illuminationis aiarum.

Ad p̄mū

Ad primum in opp^m dōm ꝙ non ꝓcedit per bonum siīe: qꝛ non ꝯxerunt in celo moram mentes obtenebratas spūalr̄: ⁊ ideo nec locus ille obtenebrari debuit corporalr̄. In limbo aūt p̄rum ꝯxerunt moram mente illuminate spūaliter.

Ad scōm

¶ Ad scōm dōm ꝙ locus ille nō fuit corporalr̄ illuminatus: qꝛ spūs indigeat lumine corporali: sed pp rōnem dictam in qōne ⁊ pp xp̄i ⁊ illaꝝ aiaꝝ reuerentiaꝫ. Argumentū ad parteꝫ aliam gratia conclusionis pōt concedi: qꝛ̄uis non multū cogere videntur.

Q̄ő. II. Argt̄. p̄

Q̄ő. II.

SEcundo queritur: vtrū xp̄s aliquas aiaꝫ de purgatorio liberauit: ⁊ vr̄ ꝙ non: qꝛ nullam aiam liberauit de illis locis: ad que non descendit: sed non descendit ad locum purgatorij. ergo de illo loco nullam aiam tunc eduxit: qꝛ̄ eduxit aias nihil hn̄tes purgabile.

Secūdo.

¶ Item non minorē virtutē hꝫ modo passio xp̄i q̄ꝫ tunc habuerit: sed aie recedentes a corporibus cum gr̄a dei penaꝫ purgatorij experiunt̄: nisi in hac vita totam suam penitentiā expleuerint: ergo vr̄ ꝙ sir̄ tunc aias: que adhuc totā suam pn̄iam non expleuerant: xp̄s non eduxit de purgatorio qn̄ aias que nihil habebant purgabile de limbo eduxit.

In opp^m Primo

Contra non minorē efficaciam habuit tunc passio xp̄i q̄ꝫ modo habeat sacr̄m baptismatis: cū a xp̄i passione suam habeat virtutem: sed per sacr̄m baptismatis liberat̄ a culpa: ⁊ a tota pena pro culpa debita: ergo vr̄ ꝙ per passionem xp̄i illi qui erant in purgatorio statim fuerunt liberati totalr̄ a pena.

Secūdo.

¶ Item salua iusticia in aduentu magni principis frequenter liberantur de pena: qui nō erant rei mortis maxime si ex illa liberatiōe nullus leditur: ⁊ sint amici p̄ncipis ⁊ curie. Sed illi qui erant in purgatorio nō erant rei pene eterne mortis: nec eorum liberatio in alicuius erat p̄iudiciū: ⁊ erant amici xp̄i: ⁊ celestis curie. ergo vr̄ ꝙ qn̄ summus princeps ad infernū descendit: oēs qui erant in purgatorio liberauit a pena: ⁊ in die sue resurrectionis eos de illo loco eduxit.

Ad qōnē p̄blematice

Respondeo ꝙ cum istius qōnis non inueniat̄ aliqua pars affirmata a sanctis nō mihi tutum vr̄ aliquam p̄tem asserere. Qui tn̄ vult tenere p̄tem qōnis affirmatiuā: pōt eam p̄babilr̄ munire per rōnes ad hoc factas: ⁊ etiā per auctes. Luc. n. 16. Sinus habrahe: vbi Lazarus fuit receptus distinguit̄ ꝯ infernū ⁊ tn̄ vt habemus actuum. 2. Xp̄s descendit ad infernuꝫ. ergo non tm̄ descendit ad sinū habrahe: sed ēt ad aliū inferiorem locum: non aūt ad locum damnatoruꝫ siue pro pctō actuali siue originali tm̄. ergo descēdit ad locū purgatorij: qđ non fecisset: nisi oēs vel aliquos de illis: cum illis: qui erāt in sinu habrahe liberare noluisset.

Sustētat p̄tē affirmatiuam cui magis inheret

¶ Preterea vt habet̄ actuū. 2. Descendit ad locuꝫ in quo erant dolores. dolor aūt pena sensibilis est: que non erat in sinu habrahe: ⁊ tunc pōt argui idem qđ prius. ¶ Preterea Augu. in ep̄la ad Enodiū inter principiū ⁊ mediuꝫ: quo modo intelligat̄ habrahā: in cuius sinu pius pauper ille susceptus est in illis fuisse doloribus. ego qdem nō video ergo alios liberauit de alio loco q̄ꝫ de sinu habrahe: ⁊ sic pōt argui idem qđ p̄us. ¶ Preterea Augu. parum post ipsos inferos non potui vsp̄iam scripturarū in bono appellatos reperire: qđ si nusq̄ꝫ in diuinis auctīatibus legit̄ non vtiq̄ꝫ sinus ille habrahe: i. secrete cuiusdam quietis habitatio: aliqua pars inferoꝝ esse credenda est: ⁊ paucis interpositis subiungit: sed qꝛ euidentius testimonia ⁊ infernum cōmemorāt ⁊ dolores: nulla cā occurrit: cur illo credatur venisse saluator: nisi vt ab eis doloribus saluos faceret. Sed vtrum oēs illo beneficio dignos iudicauit: adhuc requiro: fuisse tn̄ eum inferos: ⁊ in eoꝝ doloribus ꝯstitutis: hoc beneficiū p̄stitisse non dubito. Hinc habes expresse ꝙ sinus habrahe nō est pars inferni: ⁊ ꝙ xp̄s ad aliquam p̄tem inferni descendit de qua aliquos a doloribus liberauit: qđ si de inferno damnatoꝝ non pōt intelligi: vt de loco purgatorij intelligat̄: necesse est.

A. L. vbi

Pro hac ēt opinione pōt addi ad hec rō talis: plus potuit passio xp̄i ad totaliter liberandū a pena illos: qui erant in purgatorio: q̄ꝫ modo possint suffragia: que fiunt pro eis: qui purgantur: sed per suffragia p̄nt totaliter a pena liberari. ergo multo fortius: ⁊ illi fuerunt totaliter a pena liberati per passionem xp̄i.

Sustētat p̄tē negatiuam

Qui aūt tenent partem qōnis negatiuam: dicunt ꝙ pctm̄ actuale ⁊ p̄sonale actualē ⁊ personalem penam de iustitia requirit. Unde per penā passionis xp̄i non statim fuerūt liberati oēs iusti a pena: sed soli illi qui nulli pene erāt obligati: nisi soli pene ꝓ pctō p̄imoꝝ parentum debite que pena erat carentia visiōis dei: ⁊ isti dicunt ad auctes Augu. pro alia opinione allegatas: ꝙ ibi loquebat̄ Augu. non determinando: sed dubitando: qđ ꝯfirmant per hoc ꝙ Augu. in ep̄la ad Dardanum non multū longe post principiū dicit. Si vtraq̄ꝫ regio ⁊ dolentiuꝫ ⁊ requiescentiū. i. vbi diues ille torquebatur: ⁊ vbi pauper ille letabatur: in inferno esse credenda est. Quis audeat dicere dn̄m iesum xp̄m ad penales inferni p̄tes venisse tantūmodo: nec fuisse apud eos: qui in habrahe sinu requiescunt. ¶ Dicunt etiam isti ꝙ qn̄ sinus habrahe distinguit̄ ꝯtra infernum restringitur nomen inferni ad loca damnatoꝝ: ⁊ ad locum iustoꝝ sensibilem penam hn̄tium. Sed auctas quam isti adducunt pro se parum videtur facere pro eis.

Ad p̄^m 2^m opi. primam Ad scōm

Tenendo primam opinionem dōm ad primū ꝙ s̄m illam opinionem descendit ad locū purgatorij q̄ꝫuis non in penam. ¶ Ad scōm dōm ꝙ sicut baptisma non remittit penam actualibus pctis debitam: que ip̄m sequunt̄: sed illis que baptismum precesserunt: sic passio xp̄i non remittit totam penam debitam actualibus pctis que secuta sunt post ipsam passionem: sed per eam remissa fuit: quantum ad efficienciam pene terminande pro peccatis actualibus debita que precesserant ipsam passionem.

Ad p̄mū s̄m opi. 2^m opi. 1^m

Tenendo aliam opinionem pōt dici ad primum argumentum ꝯtra eam ꝙ q̄ꝫuis passio xp̄i non sit minoris efficacie q̄ꝫ baptismus: sed maioris: quantum est ex parte sua: tn̄ per eam nō remittitur: nisi inquantum aliquis ꝯformatur passioni: qđ fit tripliciter scꝫ vel per sacr̄i baptismatis susceptionem s̄m illud ap̄li ad Ro. 6. Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem vel per meritum fidei passionis formate per charitatiuam dilectionem: vel per pene sustinentiā.

Cōformamur tri/ plr̄ xp̄i passioni

Sed illi qui erant in purgatorio non erant in statu recipiendi sacramentuꝫ baptismi: nec in statu merendi: ⁊ ideo ad hoc vt liberarent̄ per xp̄i passionem requirebatur ꝙ ꝯformarentur per pene sustinentiaꝫ eorum pctis actualibus debitā: q̄ꝫuis ex benignitate diuine misericordie magna parꝫ illius pene quantum ad intensionem: ⁊ extensionem pie credatur eis fuisse remissa.

Minorata fuit pena p xp̄i passioneꝫ in purgatorio existentibus

¶ Ad scōm dōm ꝙ eoruꝫ liberatio: ⁊ eductio cum aliis fuisset in preiudiciū iustitie s̄m qđ respicit exigentiam meritorum. Sed hoc parum cogeret alios: qui statim responderent ꝙ fuit consonum iustitie s̄m ꝙ accipitur pro cōdecentia diuine bonitatis s̄m quam deus iuste parcit malis quando eis parcit: vt dicit Ansel. proslo. c. 10.

COnsequenter queritur de quarto p̄ncipali: ⁊ circa hoc q̄runt̄ duo. ¶ Primo vtꝝ statim post suā resurrectionē ascenderit in celū. ¶ Scd̄o vtrū ascēderit vsq̄ꝫ ad sup̄mā p̄tē sup̄mi celi.

Q̄ő. I.

Arg. pᵒ **P**Rimo ostendo q xp̄s statim post suaz resurrectionem in celum ascenderit: q͛ sua resurrectio exemplar fuit gloriose resurrectionis alioꝝ: sed alij statim post suam
Secūdo resurrectionez ascendent in celum. ¶ Item aie iustoruz nihil hn̄tes q eas inferius detineat statim ascendunt in celum: sed aie sctōruz prium postq̄ educte fuerunt de inferno nihil habuerūt: qd̄ eas inferius detineret. ergo statim ascenderunt in celum: sed non ascenderūt ante xp̄m ergo statim post suam resurrectionem ascendit in celuz.

In oppᵐ Primo **Contra** actuum. i. Prebuit se ip̄m viuum post passionem suaz in multis argumentis per dies xl. apparens eis ꝛ loquens de regno dei.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriam **Respondeo** q xp̄s statim post resurrectionem suam non ascendit in celum: quia q̄uis corpori glorificato statim debeat ille locus dispensatiue tamen voluit suam ascensionem differre vt suam resurrectionem modo superius dicto manifestaret propter nostram vtilitatem.

Ad pmū **Ad primum** in oppositum dōm q non est simile de resurrectione aliorum sctōꝝ ꝛ de resurrectione xp̄i: q͛ eorum resurrectionē non oportebit probare per argumenta. Vn̄ nō est silr ca dilationis
Ad scdm ascensionis xp̄i. ¶ Ad scdm dōm q non est sile de ascensu alarū in celum: que modo ascendunt ꝛ ꝛ illarum quas xp̄s de inferno eduxit: q͛ ordinatum erat a deo ꝛ q sicut nullus resurgeret ante xp̄m ita ordinatum erat: q nulla aia ante ip̄m ascenderet in celum. Quapp ad Colo. i. Dicitur primogenitus ex mortuis: ꝛ in oibus primatum tenens. Manserunt ergo ille anime in terra cuz eo sequentes eum quocunq̄ ibat: ꝛ die ascensionis post ipsuz ascenderunt in celum.

Qō. II. Ar. pᵒ Qō II.

SEcundo queritur: vtruz xp̄s ascenderit vsq̄ ad supremā partem supremi celi: ꝛ vr̄ q non: q͛ nobilitas corporuz simpliciū maxime viget in medio: q͛ sicut virtus moralis viget i medio ſm rōnē: sic v̄tus nālis maxie viget i medio ſm nāz: sꝫ xp̄z decet esse i nobiliori loco su
Secūdo. premi celi. ergo est in illius celi medio nō supmo. ¶ Itē xp̄s post suam resurrectionem cum apparebat discipulis suis stabat in medio eorum: vt habetur in duobus locis Jo. 10. ꝛ. 20. ergo a sili vr̄ q in supremo celo sit in medio
Tertio. eorum. ¶ Item regez decet esse in medio exercitus: vnde Job. 29. Cum sederem quasi rex circūstante exercitu. ergo cū xp̄s sit rex regū dꝫ eē i medio suoꝝ militū i celo.

In oppᵐ Primo Secūdo. **Contra** psal. Ascendit super celum celi. ergo nō tantum ascendit ad altissimuz locum supremi celi: sed etiam supra. ¶ Item ad Ephe. 4. vr̄. Qui ascendit super omnes celos ergo idem qd̄ prius.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriam **Respondeo** q xp̄s ascendit vsq̄ ad supremam partez supremi celi: q͛ nobilissimū locatum decet esse in nobilissimo loco: q̄uis ex dispensatione: ꝛ ad modicum tp̄s: non sit incōueniens ipsum esse in minus nobili loco: xp̄s aūt est nobilissimum locatum
Sicut apparuit patri francisco ergo dꝫ esse in nobilissimo loco: qui est superior locus celi supremi: sed q semper in illo resideat: ita q nunq̄ ad alium locum ad modicum tp̄s sese transferat: non affirmo: cum post sui ascensionem narretur aliqñ apparuisse aliquibus in hac vita: nec habeo rationem cogentem q̄ nunq̄ ad aliam partem celi sese transferat.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositu𝔷 dōm q q̄uis virtus aeris ꝛ aque ꝛ terre maxie vigeat in sui medio v̄tus tn̄ ignis maxie viget in sui supremo: ꝛ sic forte est in oibus spheris celestibus. Unde non est sile de nāli virtute ꝛ morali. Si autem dicatur q oēs partes celi empyrei eque sint nobiles nobilitate absoluta: adhuc
Ad scdm opꝫ dicere q suprema pars sit nobilior in respectu inquātum magis est ab istis inferioribus elongata. ¶ Ad scdm dōm q xp̄s non stabat in medio discipuloꝝ suoꝝ per cōparationem ad terminos: que sunt sursum ꝛ deorsum: sed per cōparationem ad alios terminos positionis: qui sunt dextrum ꝛ sinistrum ante ꝛ retro. Simili modo di-
Ad 3ᵐ Electi in celo aliter aā xp̄i facie: ꝛ a retro T. C. 99. cendum est ad tertium. ¶ Pie tn̄ pōt credi q xp̄s in celo nullū habeat retro se: sed oēs electi in faciem eius aspiciunt. ¶ Auctes ad partem aliam non sic debent intelligi q xp̄s inquantum homo transcendat supremam partem supremi celi: quia vltra supremum celum non est locus: neq̄ vacuum: neq̄ tp̄s: vt habet prio celi ꝛ mundi: sed sic intelligēde sunt q sit in suprema pte supremi celi.

COnsequenter queritur de quinto pncipali ꝛ circa hoc queruns duo. ¶ Primo vtrum ascenderit pmutationem successiuam vel instantaneam. ¶ Secundo vtrum ille ascensus fuerit violentus vel naturalis. Qō I.

Qō. I. Argu. pᵒ **P**Rimo ostendo q in celuz ascenderit in instanti: q͛ v̄tus infinita transferre pōt corpus de loco ad locum in instanti: sed xp̄s ascendit in celum per virtutem infinitaz. ergo vr̄ q ascenderit in instanti. ¶ Item Aug. 19. de ci.
Secūdo. c. 17. dicit q corpus glorificatum ex omni parte erit subditum voluntati: sed corpus xp̄i ꝛ cum ascendit erat corpus glorificatum. ergo statim cum voluit esse in celo fuit
Tertio ibi. ¶ Item ois successio in translatōe est vel ex resistentia medij ad mobile: vel mobilis ad motorem: vel ex terminorum distantia: ꝛ virtutis motoris limitatione. Sed medium non restitit xp̄o: q͛ corpus non glorificatum nō restitit glorificato: nec corpus restitit motori: q͛ ſm Aug. 13. de ci. c. 18. Sp̄us beatus sine vlla difficultate pōt ferre corpus suum quo voluerit. Uirtus etiam motoris non fuit limitata. ergo videtur q successiue non ascendit.

In oppᵐ Primo. **Contra** si xp̄s ascendit in instanti dispuli non potuissent vidisse eum ascendentem: sed vt habetur actuum. i. Ipsi intuebantur eum euntem in celuz.
Secūdo. ergo non ascendit in instanti. ¶ Itez impossibile fuit vt simul in eadem parte medij esset vna pars corporis xp̄i cum alia: sed tn̄ ita oportuisset esse: si ascendisset in instanti. ergo non ascendit in instanti.

Ad q̄ōnē ſm mētē ppriam **Respondeo** q christus per virtutem persone sue: que est infinita corpus suum potuisset transferre de terra ad celum in instanti: si voluisset: q͛ cum non restitisset mediuz mobili: nec ambo motori pp infinitatē sue potentie nulla fuisset in illa translatione refrenatio: ꝛ ex consequenti nec successio. Noluit tamen ipsum transferre in instanti: sed successiue: vt discipuli ipsum ascendentem viderent qui ordinati erant ad perhibendum testimonium non tantum de resurrectione: sed etiam de ascensione: vnde anteq̄ ascenderet dixit eis actus. i. Eritis mihi testes in hierusalem ꝛ in omni iudea ꝛ samaria: ꝛ vsq̄ adultimum terre. ¶ Utrum aūt per virtutē anime ipsius corpus illud trāsferre potuisset de terra ad celum in instanti patebit in quarto vbi queretur de dote agilitatis: si deo placuerit.

Ad pmū **Primum** argumentum non plus concludit nisi q christus per virtutem persone infinitam potuisset transferri in celum instanti: ꝛ hoc est verum: sed ex hoc non sequitur q ita factuz fuerit. ¶ Ad
Ad scdm secundum dōm q corpus glorificatuz ex omni parte erit subditum voluntati: prout patitur possibilitas corporis: hoc est dictu q in nullo ei repugnabit: nec ex hoc sequitur q virtus anime cum sit finita ipsum possit transferre de terra ad celum in instanti. Ex sola enim limitatione motoris per comparationem ad distantiam terminorum causatur successio in mutatione absq̄ alia omni resistentia: vt in. ij. li. habitum est: vbi quesitum est de motu angelorum. Et ex hoc patet solutio ad tertium.

¶ Argumentum

Ad pmū / In opp^m / Ad scōm — **Argumentum** primum ad partem aliam bene concludit: sed secundum solutione indiget. Dicendum ergo q̄ si christus corpus suum transtulisset de terra ad celum in instanti per virtutem persone infinitam in eodem instanti in eadem parte medij simul duratione fuissent plures partes corporis christi non tamen natura: quia prius in vna parte fuisset ordine nature vna pars corporis christi q̄3 alia: nec hoc fuisset inconueniens.

Q̄ō. II. — Q̄ō. II.

Secundo queritur: vtrum ille ascensus fuerit violentus vel naturalis: sed quia hec questio locuz habebit in quarto cum queretur de ascensu bonoruz post resurrectionem in celum. Ideo hic de ista q̄one supersedeo.

Fidei articuli phi ce nō probantur — **Circa lr̄am** [fidei sacramentū a philosophicis argumentis liberū est] quia articuli fidei per rationes physicas sufficienter probari non possunt: cum ex articulis fidei per rationes necessarias pbare possumus conclusiones: que ex illis sequuntur tanq̄3 ex principijs. [Una eadēq3 vnione vnitus erat anime in inferno: et carni in sepulchro] quod non est sic intelligendum: quin ex parte terminoruz: qui sunt anima et corpus quādiu separata fuerunt essent due relatiōes vnionis in actu: sed q̄ erant vnius rei .s. diuine persone: et q̄ ex parte diuine persone erant similes quāuis vtraq3 esset s̄m rationez: vniones autem anime et corporis ad diuinam personaz erant relationes s̄m rem. [Ergo nec in tempore: nec in loco sapientia est] ibi loquitur de sapientia eterna: que nō est in tempore: nec in loco localiter: nec etiā diffinitiue. Ubiq3 enim presens est. [Ubiq3 totus est: sed non totum] hoc parum post sufficienter exponitur cum dicit q̄ totuz ad naturam refertur: totus autez ad hypostasim. hypostas. enim vbiq3 est: quia infinita est: sed natura eius humana non est vbiq3: quia limitata est.

Dubium litterale — [¶ Solet etiam queri si congruenter dici possit filius hominis vel ille homo descendisse de celo.] ¶ Respondeo q̄ sic quia ad veritatez

R̄nsio — propositionis sufficit quod predicatum ei conueniat ratione suppositi vt superius dictum est: filius autem dei qui est suppositum hominis christi de celo descendit non locum mutando: sed nostram assumendo naturam. [Nemo ascendit in celuz nisi qui descendit de celo]: quod est intelligenduz virtute propria: quia multi alij ascendunt in celum virtute diuina. [Hec de corrigia calciamenti dominici dicta sufficiunt.] Calciamentum est humanitas xp̄i: corrigia vnio diuinitatis et humanitatis. Regis iudmee christus.] vnde psalmus in persona christi. In idumeam extendam calciamentum meum. [Ossa illius regis sunt sacramenta humanitatis que resoluentur vsq3 ad cinerem] quando per questiones nimis curiosas vergunt ad quandam inutilitatē quod dissuadet magister.]

Nota

Distin. XXIII. — ¶ Si christus habuerit fidem et spem vt charitatem. Distin. XXIII.

Cum vero supra perhibituz sit christū plenum gratia fuisse: non est superuacuum inquirere vtruz fidez et spez sicut charitatē habuerit? Si eniz his

De trib^s hic tractā duz est et prius de fide Ro.12. — caruit non videtur plenitudinem gratiarū habuisse. Ut autem hec questio valeat apertius explicari. de his singulis aliqua in mediuz proferenda sunt: et primum de fide: s̄m mensuram cuius precipit apostolus vnicuiq3 sapere.

¶ Quid sit fides.

Augu. in enchi. — **Fides est virtus** qua creduntur que non videntur. Quod tamen de omnibus que non videntur accipiendum non est: sed de his tantum que credere vt ait Aug. ad religionez pertinent. Multa.n. sunt que si christianus ignoret: nihil metuendum est: quia non ideo a religione deuiat.

¶ Quot modis dicitur fides.

Accipitur autem fides tribus modis .s. pro eo quo creditur et est virtus: et pro eo quod creditur et nō est virtus: et pro eo quod creditur quod aliud est ab eo quo creditur: Unde Augu. inquit. Aliud sunt que creduntur: aliud fides qua creduntur. Illa eniz in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicuntur. Hec autem in animo credentis est: ei tantum conspicua cuius est: et tamen nomine fidei censetur vtrumq3: et illud .s. quod creditur: et id quo creditur. Id quod creditur dicitur fides sicut ibi. Hec est fides catholica quam nisi quisq3 fideliter firmiterq3 crediderit saluus esse non poterit. Fides autem qua creditur si cum charitate sit: virtus est: quia charitas vt ait Ambro. mater est omnium virtutum que omnes informat. sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem virtus est: qua non visa creduntur. Hec est fundamentuz quod mutari non potest vt ait apostolus: que posita in fundamento neminem perire sinit. Unde Augu. Fundamentuz est christus iesus. idest christi fides .s. que per dilectionē operatur per quam christus habitat in cordibus: que neminem perire sinit. Alia vero non est fundamentum. Fides enim sine dilectione inanis est. Fides cum dilectione christiani est. Alia demonis est. Nam et demones credunt et contremiscunt. Sed multum interest: vtrum quis credat christum vel christo vel in christum. Nam ipsum esse christum demones crediderunt: nec tamen in christum crediderunt.

Augu. in ig. lib. de trini. — Ambro. sup eplaz ad Ro. — 1. Cor. 3. — Augu. in li. de fi. ad pe. — Gal. 5. — Eph. 3. — 2. Cor. 15. — Augu. de vbis dn̄i.

¶ Quid sit credere deo: vel deuz vel in deuz.

Aliud est enim credere in deū aliud credere deo: aliud credere deuz. Credere deo est credere vera esse que loquitur. quod et mali faciunt: et nos credimus homini: sed non in hominez. Credere deuz est credere q̄ ipse sit deus: quod etiaz mali faciunt. Credere in deuz est credendo amare: credendo in euz ire: credendo ei adherere et eius membris incorporari. Per hanc fidem iustificatur impius: vt deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea eniz sola bona opera dicenda sunt que fiūt per dilectionem dei. Ipsa eniz dilectio opus fidei dicitur.

quid sit fides malorum christianorum — Fides ergo quam demones ⁊ falsi christiani habent: qualitas mentis est. Nam ⁊ malos fideꝫ habere cuꝫ tamen charitate careant apostolus ostendit dicēs. Si habuero omnē fidē: (1. Cor. 13) charitateꝫ autem non habuero ⁊c. Que fides etiam donum dei dici potest: quia ⁊ in malis quedam dei dona sunt.

¶ An illa informis qualitas mentis que in malo christiano est: fiat virtus cuꝫ fit bonus.

Si vero queritur. utrū illa īformis qualitas: qua malus christianus vniuersa credit que bonus christianus: accedente charitate: remaneat ⁊ fiat virtus: an ipsa eliminetur ⁊ alia qualitas succedat: que vtus sit? Utrūlibet sine periculo dici potest. Mihi tamen videt: ꝙ illa qualitas que prius erat remaneat ⁊ accessu charitatis virtus fiat.

¶ Ex quo sensu dicatur vna fides.

Cumqꝫ diuersis modis dicatur fides: fatendū est tamen vnā esse fideꝫ: vt ait apostolus
Eph. 4. vnus dominus: vna fides. Siue eniꝫ fides accipiatur pro eo quod creditur: siue pro eo quo creditur: recte dicitur fides vna: si pro eo quod creditur accipiatur. Ex hac intelligentia dicitur vna fides qua idem iubemur credere: ⁊ vnum idēqꝫ est quod creditur a cūctis fidelibus. Unde fides catholica dicitur. i. vniuersalis. Si vero accipiatur fides pro eo quo creditur ea ratione vna dicitur esse fides. Non quia sit vna numero in omnibus: sed genere. i. similitudine.
Augu. Unde Augu. in li. xiij. de tri. Fides: quam illi habent fideles vocantur ⁊ qui non habent infideles: cōmunis est omnibus fidelibus: sicut pluribus hominibus facies cōmunis esse dicitur: cū tamen singuli suas habeant. Non eniꝫ fides numero est vna sed genere. Que cū sit in vno est ⁊ in alijs: non ipsa: sed similis ⁊ propter similitudineꝫ magis vnaꝫ dicimus esse ꝙ̄ multas. Sicut idē volentiū dicitur vna voluntas: cuꝫ tamen cuiqꝫ sit sua voluntas: ⁊ duorū similimodo dicitur facies vna.

¶ Q fides est de his que non videnť proprie que tamen videtur ab eo in quo est.

Notandum quoqꝫ est: ꝙ fides proprie de non apparentibus tantum est. Unde Gregorius. Apparen-
Greg. in Homel. sup Ezechiel. Hebre. 2. tia non habent fidem sed agnitionem. Idem cum Paulus dicat. Fides est substantia rerū sperandarū argumentuꝫ non apparentiū: hoc veraciter dicitur credi: quod non valet videri. Naꝫ credi iam non potest: quod videri potest.
Augu. in xiij. li. de trini. Thomas aliud vidit: ⁊ aliud credidit: hominē vidit ⁊ deum confessus est dicens. Deus meus dominus meus. De hoc etiam Augu. ait.

Fidem ipsaꝫ videt quisqꝫ in corde suo esse si credit: vel non esse si non credit. Non sicut corpora que videmus oculis corporis: ⁊ per ipsorum imagines quas memorie tenemus etiaꝫ absentia cogitamus: nec sicut ea que non videmus. Et ex his que videmus cogitatione vtcūqꝫ formamus ⁊ memorie cōmēdamus: nec sicut hominē cuius animā ⁊ si non videmus ex nostra conijcimus ⁊ ex motibus corporis hominē sicut videndo didicimus intuemur etiam cogitando. Nō sic videtur fides in corde in quo est ab eo cuius est: sed etiaꝫ tenet certissima scientia. Cuꝫ ergo ideo credere iubeamur qꝛ id qḋ credere iubemur videre non possumus: ipsam tamen fidem quando est in nobis videmus in nobis: quia ⁊ rerum absentiū presens est fides: ⁊ rerū que foris sunt intus est fides: ⁊ rerū que non videntur: videtur fides. Et ipsa temporaliter fit in cordibus hominū: ⁊ si ex fidelibus infideles fiūt perit ab eis. His verbis euidenter traditur fidem ipsaꝫ in corde hominis ab ipso homine videri: non corporaliter: non imaginarie: sed intellectualiter: ⁊ ipsaꝫ tamen absentiū ⁊ coruꝫ qui non videntur esse. Ut enim Augustinus alibi ait. Credimus vt cognoscamus: nō Aug. sup Joannem. cognoscimus vt credamus. Quid enī est fides nisi credere quod nō vides? Fides ergo est qḋ non vides credere: veritas quod credidisti videre. Unde recte fides dicitur argumentū vel conuictio reruꝫ non apparentiū. Quia si fides est ex eo conuincitur ⁊ probatur aliqua esse nō apparētia: cū fides nō sit nisi de nō apparētib⁹.

¶ Descriptio fidei.

Ait enim apostolus fides ē sub- Hebr. 2.
stantia reruꝫ sperandaruꝫ argumentuꝫ vel conuictio non apparentiuꝫ. Quia per fidem subsistunt in nobis etiā modo sperāda: ⁊ subsistent in futuro per experientiaꝫ ⁊ ipsa est probatio et conuictio non apparentiū. Quia si quis de eis dubitet: per fidem probentur: vt adhuc probatur futura resurrectio: quia ita crediderunt patriarche: ⁊ alij sancti. Uel probatio est ⁊ certitudo ꝙ sint aliqua non apparentia vt supra dictū est. Proprie autem fides dicitur substantia rerum sperandarum: quia sperandis substat. Et quia fundamentum est bonorum quod nemo mutare potest.

¶ Si illa descriptio spei conueniat.

Si vero queritur an hec descriptio spei conueniat. sane concedi potest vtrūlibet. Si autem dicatur conuenire: sunt et alia plura qbus differunt fides ⁊ spes: sed non improbe dici potest soli fidei cōuenire non spei quia fides sola fundamentuꝫ dicitur. Non qꝛ fides virtus possit esse sine spe ⁊ charitate. Unde Augu.

Luce. 24.

Augu. in enchi.

de Augu. Fides operans per dilectionē vtiq3 sine spe esse non potest. Nec amor sine spe: nec sine amore spes:nec vtrūq3 sine fide: τ fides sine amore nihil pdest. Potest tamen credi aliquid quod non speratur:nihil autē potest sperari quod non creditur. Ideoq3 credere quod est actus fidei : naturaliter precedit sperare qđ est actus spei:quia nisi aliquid credatur nō potest sperari creditur autem quod non speratur. Inde est quod in scriptura plerunq3 reperitur φ fides precedit spem τ spes sequitur fidē: non φ virtus fidei precedat virtutem spei tempore vel causa:sed quia actus fidei naturaliter precedit actum spei:quod etiam qdam concedunt de ipsa virtute fidei vt naturaliter pcedat spem non tempore. Unde τ recte ea sola dicitur fundamentum omnium virtutum τ bonorum operum. Non autem fundamentū est charitatis: quia non ipsa charitatis sed charitas ipsius virtutis fidei causa est. Charitas enim causa est τ mater omnium virtutum. Que si desit:frustra habentur cetera. Si autem assit habentur omnia. Charitas enim spiritussanctus est vt in superioribus pretaxatum est. Ipsa est ergo causa omnium virtutum:non ipsius aliqua virtutum causa est:qua omnia munera excellit. Un Augu. Respice ad munera ecclesie:τ vniuersis excellentius charitatis munus cognosces:que vt oleum non potest premi in imo sed supereminet. Non ergo eius causa vel fundamentum fides est. Gregorius tamen super Ezechielē dicit: quia nisi prius fides teneatur nullatenus ad spiritualem amorem attingitur. Non enim charitas fidem:sed fides charitatē precedit: quia nemo potest amare quod non crediderit sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest esse dictum de fide:que virtus non est. Ipsa enim spem et charitatem frequenter precedit:vel de actu fidei qui forte naturaliter actum charitatis precedit sicut actum spei. Quod verba premissa diligenter notata innuunt τ ea etiam que addit dicēs. Nisi ea inquit que audis credideris:ad amandum ea que audis non inflammaberis. Que tantum de non visis est:vt ante diximus. Unde Chrys. Fides in anima non facit subsistere ea que non videntur. De quibus proprie fides est de visis enim nō est fides sed agnitio.

(Margin: Quare dr sola fides fundamētum — Aug. sup Joannem — Grego. — Chry.)

Tam vero supra perhabitū sit christū plenū gratia τc̄. Superius determinauit magister de his que concurrunt ad restaurationem humani generis:ex parte restaurantis que fuerūt filij dei incarnatio:in qua fuit restauratio humani generis incohata : τ eius scd̄m naturam humanam passio in qua fuit restauratio humani generis consumata. Hic determinat de his que cōcurrunt ad predictam restautionem:ex parte humani generis reparandi que sunt virtutum adeptio: τ mandatorū obseruatio:τ diuiditur in partes duas. ¶ Primo determinat de virtutibus. ¶ Secundo de mandatis. Distin. 37. ibi [Sz iaȝ distributio decalogi.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo determinat de virtutibus sm̄ se . ¶ Secundo de earum cōnexione. Di.36. ibi. [Solet etiam queri.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo determinat de virtutib9. ¶ Secundo de septeȝ donis spiritus sancti. Di.34. ibi. [Nunc de septē donis.] ¶ Prima in duas. Primo determinat de virtutibus theologicis. ¶ Secundo de cardinalibus. Di.33. ibi. [Post pdicta de quatuor virtutibus.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo determinat de fine. ¶ Secundo de spe. Di.26. Est autē spes virtus. ¶ Tertio de charitate Di.27. ibi. [Cū autez christus.] ¶ Prima in tres . ¶ Primo determinat de fide quantum ad eius essentiam . ¶ Secundo quantum ad eius obiectuȝ siue materiam. Di. seq. ibi. [Hic querit si fides.] ¶ Tertio quantum ad eius sufficientiaȝ. Di.25. ibi. [Predictis adijciendum est.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo dicta dicendis continuat. ¶ Secundo fidem describit seu notificat. ibi. [Fides enim est.] ¶ Tertio illam notificationē explanat. ibi. [Accipit aūt fides.] Et ista in duas. ¶ Primo explanat qualiter fides est virtus. ¶ Secundo qualiter per eam creduntur que non videntur. ibi. [Notandum quoq3 est.] ¶ Prima in tres ¶ Primo explanat: qualiter fides est virtus. ¶ Secundo comparat fidē informem ad formatam. ibi. [Si vero queritur vtrū illa informis.] ¶ Tertio ostendit in quo sensu cōcedēdū sit fidem esse vnaȝ. ibi. [Cūq3 diuersis modis.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo ostēdit qualiter fides est virtus. ¶ Secundo ponit differentiam inter credere deuȝ τ deo τ in deum. ibi [Sed multum interest.] Pars illa que ibi incipit. Notanduȝ quoq3 diuiditur in partes tres. ¶ Primo explanat qualiter per fidem creduntur que non videntur. ¶ Secundo illam explanationē confirmat per fidei diffinitionem:quam ponit phs. ibi. [Ait.n. apostolus.] ¶ Tertio sup illā diffinitionē mouet quādaȝ dubitationē. ibi. [Si vo q̄rit an hec descriptio spei conueniat.

Circa hanc distinctionem queruntur principaliter octo. ¶ Primo de habētibus in generali. ¶ Secūdo de virtutibus in generali. ¶ Tertio de virtutib9 theologicis i gn̄ali. ¶ Quarto de fide q̄ȝtū ad eius essentiam. ¶ Quinto de fide per comparationeȝ ad suā formam que est charitas. ¶ Sexto de fide per comparationem ad subiectum. ¶ Septimo de fide per comparationem ad scientiam:τ ad suam causam. ¶ Octauo de fide per comparationeȝ ad gratias gratis datas. Circa primum queruntur tria. ¶ Primo vtrum omnis habitus sit qualitas. ¶ Secundo vtrū indigeamus habentibus ¶ Tertio vtrum habitus existentes in anima nostra cognoscamus per eorum actus:aut per species:aut per eorum essentias.

Q̄ō. I.

Q̄ō.I. Argr. p9 Cap.5.

Primo ostendo φ non omnis habitus est qualitas : quia vnū pdicamētum non continetur sub alio : sed sm̄ phm li. pdicamētorū habitus est vnū de decem pdicamētis. ergo non est qualitas. ¶ Item sm̄ phm in presentes. Omnis habitus est dispositio: sed sm̄ eundem.5. metaphy. Dispositio est ordo habentis partes . hoc autem pertinet ad predicamentum situs:ergo non omnis habitus est qualitas . ¶ Item omnis qualitas est res absoluta Est.n. pdicamētū distinctum contra relationē:sed nō omnis habitus est res absoluta. Est enim predicamentum distinctum contra relationem. Sed non omnis habitus est res absoluta:quia aliquis habitus importat ordinem ad actum. sm̄.n. Aug. li. de bono coniugali inter mediū τ finem. Habitus quo qs agit cū opus fuerit. Ordo autem relatio est. ergo nō omnis habitus qualitas est ¶ Item esse principium actus non conuenit:nisi poten

(Margin: Secūdo. Caplo qualiter T.C.24. Tertio — Quarto.)

T.C.17. tie potest. Ponitur enim in diffinitione potentie .5. metaphy. Sed quod ponitur in alicuius diffinitione nulli alij conuenit. Cum ergo aliqui habitus sint actuuz principia: sequitur ꝙ aliqui habitus sint potentie: sed potentia nō est qualitas: quia substantia per se ipsaz est potens. ergo non omnis habitus est qualitas.

In opp^m p^o Capl'o qualit. Secūdo. Eodē capl'o vbi su pra

Contra s̄m p̄hm li. predicamentorū. Una species qualitatis est habitus ⁊ dispositio. Sed omne quod continetur sub specie continetur sub genere. ergo omnis habitus qualitas est. ¶ Item s̄m p̄hm in eodem li. Qualitas est s̄m quā quales dicimur: sed s̄m quēlibet habit^9 quales dicimur. ergo qlibet habit^9 ē q̄litas.

Ad q̄ōnē s̄m mētē propriam

Respondeo ꝙ omnis habitus est qualitas. sicut enim ratio substantie est naturalis ad per se standum: ⁊ ratio quantitatis est naturalis aptitudo ad mensurandū: ita ratio qualitatis est naturalis aptitudo ad modificanduz. Unde sicut omne illud quod natum est per se stare est substantia: ⁊ quod natum est mensurare est quātitas sub ratione qua tale: ita omnis

Nota optime de q̄litatis spēbus

modus s̄m quem res se habet in se ipsa est qualitas: ⁊ si modus ille sit quātitatis in ordine ad substantiam: tunc est in quarta specie qualitatis. Si autem ille modus est substantie in ordine ad sensum vel in ordine ad passiōes diuturnas scientie in tertia specie qualitatis que cōtinet passibiles qualitates ⁊ passiones. ¶ Si autē ille modus est substantie in ordine ad naturales actiones ⁊ passiōes que consequuntur naturalia rei principia: sic est secunda spēs qualitatis in qua continetur naturalis potentia vel impotentia s̄m quas ex naturalibus principijs est facilis vel difficilis ad aliquam actionem vel passionem. Si autem ille modus sit substantie in ordine ad naturaz vel operationem ad quaz non est substantia determinata ex principiorum suorum substantialiuz natura: sic est prima species qualitatis que continet habitum ⁊ dispositionez ¶ Nec intelligendū ꝙ predicte species sint species qualitatis specialissime: sed subalterne. Unde philosophus in p̄dicamētis: aliquādo dicit aliqđ genus qualitatis est: alibi tertia species qualitatis. scꝫ cum ergo omnis habitus sit modus quo est haber in se ipsa vel in ordine ad naturam vel ad operationem eo modo quo antedictuz est.

T.C.25. Omnis habitus qualitas est. Quod autez hec omni habitui conueniat patet per p̄hm .5. metaphy. dicentem ꝙ habitus est dispositio s̄m quaz bene vel male disponitur dispositum aut s̄m se aut ad aliud .i. aut in ordine ad naturā: aut in ordine ad finē .i. opationē ad quā ordinat̄ nā.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositum dicendum ꝙ habitus qui est qualitas dicitur ab habere non s̄m ꝙ aliqua res dicitur aliquid aliud habere: quia sic habere vel est post predicamentum inquantū est respectu cuiuscūqꝫ rei que habetur vel constituit predicamentum. scꝫ quando inter habentem: ⁊ rem que habetur est aliquid medium non actio vel passio: sed aliquid per modum actionis vel passionis: prout. scꝫ res habita est

T.C.25. ornans: ⁊ res que habetur ornata est. Unde dicit p̄hs .5. metaphy. Q̄đ habitus est tanq̄ꝫ actio quedam habentis ⁊ habiti. Unde habentis vestem ⁊ habite vestis intermedius est habitus: sed habitus qui est qualitas dicitur ab habere s̄m ꝙ res aliqua dicitur se habere in se ipsa. Unde talis habitus dicit modum rei s̄m quez se habet in se ipsa vel in ordine ad naturaz vel ad operationē eo modo

Ad scd̄m Dispositio multipliciter accipitur

quo supradictum est. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ dispositio quadrupliciter potest accipi: vno modo pro modo quo res se habet in se ipsa in ordine ad naturam: ⁊ ad quid aliud: ⁊ sic est genus ad habitum ⁊ dispositionem: que distinguitur contra habitum. Alio modo pro dispōne que contra habitum distinguitur que differt ab habitu inquantuz ipsa est de facili mobilis: ⁊ habitus de difficili mobilis: vel quia differt ab habitu: sicut imperfectuz a perfecto. tertio modo accipitur pro quadam positione partium in ipso toto absolute: ⁊ sic dicit aliquam speciez qualitatis vel est eius causa: vt asperitatis vel leuitatis. quarto modo pro dispositione partiuz alicuius totius in loco: ⁊ sic constituit predicamentū situs. ¶ Primo autē modo accipitur dispositio cum dicit philosophus habitus est dispositio. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ omnis habitus est res absoluta q̄ꝫuis in re habente habitum mediante ipso habitu fundetur ordo vel ad naturaz rei vel ad operationem eo modo quo supradictum est: vnde habitus nō est ille ordo: sed fundamentū eius. ¶ Ad quartum dicenduz ꝙ alio modo potentia est principiū actus q̄ꝫ ipse habitus: quia substantia per potentiam agit: sed per habitum aliquo modo inclinatiue determinatur ad aliquam determinatam speciem actuum quos promptē faciliter ⁊ expedite exequitur potentia per ipsum habitum.

Ad 3^m

Ad 4^m.

Q̄ō. II. Q̄ō. II. Argu. p^o

Secundo queritur: vtrum indigeamus habitibus: ⁊ videtur ꝙ non. Potentie rationales nobiliores sunt potentijs naturalibus. Sed potentie naturales ad producendos suos actus determinate: ⁊ faciliter p se ipsos sufficiunt sine habitib^9. ergo multo fortius potentie rationales. ¶ Itez potentie per se ordinantur ad suos actus nō per accidens: sed habitus est accidens cum sit qualitas: vt iam ostensuz est: ergo potentie nō ordinantur ad suos actus mediantibus habitibus. ¶ Item non indigemus his que diminuunt meritum in actu: sed quod diminuit de difficultate actus diminuit de merito: quia difficultas auget meritum in actu cum ergo per habitus diminuatur difficultas in agendo habitus ad agendum non indigemus. ¶ Item sicut aliqua potentia potest esse contrariorum: ita ⁊ habitus vnde dicit p̄hs .5. Ethi. c. 1. Q̄đ potentia ⁊ scientia videtur esse eadem contrariorum. ergo potētia saltē intellectiua hitu scie nō idiget ad itelligēdū.

Secūda.

Tertia.

Quarta

In opp^m Primo

Contra aliquando oportet bene agere ex impremeditato: sed bene agere repente: nisi sit a casu non contingit: nisi per habitum. Unde de forti dicit p̄hs .3. Ethi. c. 9. Q̄đ bene se habet in repentinis periculis per habitum fortitudinis. ergo habitibus indigemus ¶ Itē s̄m p̄hm .1. Ethi. c. 11. Nullus est bonus qui non gaudet bonis operibus: sed gaudere de bona operatione non contingit nisi per habitum. Unde p̄hs .2. Ethi. c. 3. Dicit ꝙ signum oportet facere habitum superuenientez voluptatē vel tristitiā opibus: ergo hitib^9 idigemus.

Secūda.

Ad q̄ōnē s̄m mētē propriam

Respondeo ꝙ habitibus indigemus quantuz ad potentias rationales que sunt intellectus ⁊ voluntas: ⁊ quantum ad irascibilem ⁊ concupiscibilez in parte sensitiua ⁊ hoc ꝓpter plura. ¶ Primo vt nos possimus bene habere in repentinis: vt in arguendo ad hanc partem dictum est: ⁊ propter perfectionem habentis: per quā homo bonus est: etiam ⁊ si actu non operetur. Cum enim vt dicit philosophus li. de som. ⁊ vigi. Impossibile sit nos semper agere: ⁊ semp indigeamus esse boni quando nullus est propter posse agere: quia eadem potentia qua possumus agere bonum possumus ⁊ agere maluz indigemus perfectione habituali per quā boni sumus: etiam non agentes Et etiam propter perfectionem actus qui perfectus non est nisi per habituz bonum: vnde s̄m p̄hm .2. Ethi. c. 5. habitus virtuosus ⁊ habentem perficit: ⁊ opus eius bonuz reddit: ⁊ vt in agendo delectemur: quia đlectatio vt dicit p̄hs .10. Ethi. c. 4. perficit operationem: ⁊ propter cōmensurationem multarum circunstantiarum que concurrunt ad bonaz operationem: ⁊ propter inclinationem potentie ad determinatam operationem per quā faciliter operatur. Et ideo quia potentie naturales naturaliter operant̄: ⁊ ita ex impremeditato ad vnam determinantur operationē ⁊ perfecte

recte exercent eam:si non sit impedimentū: vel defectus in nā. Jō in talibus potentijs habitibus nō indigemus. Silr dico de potentijs sensitiuis nō psuasibilibus a rōne eo φ nālr recte opanf:intellectus ēt respectu eoꝝ ad que determinaf per suaꝫ nām ꝑprie loquendo habitu nō in/ diget:nec volūtas respectu finis vltimi in gñali eo φ ad illum determinaf per nām:nisi forte velis vocare habitū nām intellectus ꝛ voluntatis inquātū per eas determi/ naf ad nālez finis cognitionē ꝛ dilectionē in quos actus exeunt pfecte delectabilr ꝛ facilr:qḋ iō dico ad saluandū
T.C.17. pħm:qui versus finez scḋi li.poste. Ponit intellectū ha/ bituꝫ principioꝝ:ꝛ.6.Ethi.c.4. Numerat ipm inter in/ tellectuales habitus. Certū est tñ φ intellectus ꝛ volun/ tas quātū ad illos actus respectu finis ad quos nō deter minanf p nām habitibus indigent vt inferius declabif.

Ad pᵐ **Ad primum** I oppᵐ dōꝫ φ potētie nāles hītib⁹ determinātibus nō indigēt:qꝛ ex se ipsis ad actus suos determinate sūt i nec hoc est qꝛ sint maioris dignitatis q̄ꝫ potentie rōnales. Ex minore.n.ea/ rum dignitate pueniu:inquātū ad pauciora se extendūt.
Ad scḋm ℂ Ad scḋm dōm φ potentie nō dicunf: per se ordinari ad suos actus:qꝛ nō indigeant aliquo accñte ad suū actū exercēdū. Multa.n.itelligimus q̄ itelligere nō possemus nisi p eorū silitudines:q̄ ſm aliquos sunt q̄dā accñtia in itellectu. Sꝫ iō p se dicūf ordinari ad suos actus:qꝛ act⁹ illi nō eliciunf ab aliquo per se cui ipse potentie accidūt: sicut dicimus φ medicus edificat per accñs:qꝛ per se edi ficare est ab edificatore cui accidit esse medicū. Pōt etiā dici φ ꝛ si potentia per se possit in essentiam actus:nō tñ sub quocūqꝫ modo:qꝛ pfecte delectabilr ꝛ facilr in ipsuꝫ non pōt:nisi mediante accñte:qḋ est habitus. ℂ Ad ter
Ad 3ᵐ tium cum dr̄ φ difficultas auget meritū in actu:ꝛ faci litas diminuit:dico φ verū est de facilitate ꝛ difficultate ex parte actus:nō aūt de facilitate que est ex pte habitus operantis. Quanto.n.homo hꝫ charitatē maiorē:tanto facilius facit opa charitatiua magis meref. ℂ Ad quar/
Ad 4ᵐ tuꝫ dōm alio modo intellectus pōt esse ꝯrioꝝ q̄ꝫ scia. In tellectus.n.pōt esse respectu actuū ꝯrioꝝ qui sunt ꝯside/ rare recte:ꝛ nō recte vel scire ꝛ ignorare:sꝫ scia ꝛ si possit esse respectu obiectoꝝ ꝯrioꝝ nō tñ respectu ꝯrioꝝ actuū Non.n.per sciam possumus ignorare:habitus autē ptis affirmatiue per vnū actum in spē:nō pōt esse respectu ꝯ rioꝝ obiectoꝝ:q̄uis.n.per charitatē diligamus bonū:ꝛ odiamus malū:isti tñ actus nō sunt eiusdem speciei:sunt tamen consequenter se habentes. Qō. III.

Qō. iii. Argr̄. pᵒ Per eēn tias **Tertio** querif:vtruꝫ cognoscamus habit⁹ exñtes i aīa nr̄a per eoꝝ actus:aut per spēs:aut per eoꝝ essentias:ꝛ vr̄ φ per eoꝝ essentias ſm Augu.10.de trini.c.9. Aīa non ob aliud statim cognoscit se ipsam q̄ꝫ eo quo sibi pñs est:er/ go cuꝫ habitus exñtes in ea:sibi sint pñtes: vr̄ φ eo ipso
Secūdo. cognoscit eos. ℂ Item Augu.13.de tri.c.1. Fideꝫ q̄ñ est in nobis videmus in nobis:qꝛ reꝫ absētiuꝫ pñs est fides: ergo vr̄ φ fides per se ipsam cognoscaf:q̄ñ aie pñs est:er go a silr:alij habitus aie. ℂ Iteꝫ Aui.6.nālīū.li.1.c.1. di
Tertio cit silr. Qḋ si subito crearef vnus hō pfectus hñs actū alicuius sensus:tñ ꝯstanter affirmaret se eē.ergo aīa eius per suaꝫ essentiā cognosceret se esse:qꝛ sibi pñs esset. ergo a silr aīa habitus in ea exñtes cognoscit per eoꝝ eēntias: qꝛ sibi sunt pñtes. ℂ Item ad actionē ꝛ passionē sufficit
Quarto. ꝯiunctio agentis virtutis cū patiente disposito seu ꝑpor tionato agenti:sed in actu intelligendi : aut itellectus est patiens:ꝛ obiectū agens:aut ecōuerso:ergo ad intelligē/ dum sufficit ꝯiunctio intelligibilis cū intellectu. Cū er/ go habitus aie per suas eēntias intellectui sint pñtes:vr̄ φ sufficit ad hoc φ intelligantf. ℂ Sed φ per silitudinē
Per sili tudines pmo vr̄ Ansel.monolo.c.33. Nulla rōne negari pōt cuꝫ mens rōnalis se ipsam cogitando itelligit imaginē ipsius nasci in sua cogitatōe:ergo nō obstante φ ipsa sibi pñs est per silitudinē se cognoscit:ergo silr nō obstāte φ sui habitus sibi pñtes sint tñ eas p eorū silitudines cognoscit. ℂ Sꝫ φ cognoscamus eos per actus: pbo sic ſm pħꝫ.2. de aīa. Per act⁹
Potentie innotescūt per actus:ꝛ actus per obiecta. Sed Primo
habitus nō sunt pñtiores aie q̄ꝫ potentie:ergo vr̄ φ non T.C. 33.
cognoscanf a nobis:nisi per actus ꝛ obiecta. ℂ Iteꝫ ſm T.C.2.
pħm.1.phyſ. In nata est nobis via ex nobis notioribus: Secūdo.
ꝛ certioribus icertiora nāe ꝛ notiora:sed certiora sūt no/ bis sensibilia q̄ꝫ intelligibilia:nāe aūt est econuerso:ergo in cognitōe habituū:q̄ñ sunt res intellibiles deuenimus per cognitionē sensibiliū:ergo in cognitōe habituū:qui sunt per obiecta sensibilia mediantibus actibus deueni/ mus in cognitionē eoꝝ. ℂ Iteꝫ cognitio rei per essentiā
vel per silitudineꝫ imediate ducentē in rem cognitā:est Tertio.
cognitio rei intuitiua non discursiua:sed experimur nos non cognoscere ea que sunt in aīa nr̄a : nisi per discursuꝫ ergo ea non cognoscemus:nec per essentiam:nec per spe ciem:restat ergo φ per actus.

Respondeo φ aliter iudicandum est de cogni tione habituū aie per cōparatōeꝫ Ad q̄ōnē
ad aīam separatā:ꝛ ad aīam corpori ꝯiunctā:ꝛ alr pro sta ſm mētē
tu innocentie:ꝛ pro statu glīe ꝛ ꝑ statu nāe lapse:ꝛ aliter propriam
de lege cōi:ꝛ de ꝑuilegio spēali : ꝛ alr per nām ꝛ p grāꝫ. Dico.n.φ aīa separata habitus i ea exñtes cognoscit per eoꝝ essentias pp quartā rōnē factā ad illā ptē. Silr dico de angelis respectu habituū in ipsis exñtiū. Aīa ēt ꝯiun/ cta corpori in statu innocentie: qꝛ tunc corpore nō aggra uabaf se poterat reflectere imediate sup essentiā reꝫ i ea exñtiū:ꝛ multo fortius:hoc poterint aīe ꝯiuncte in statu glīe. In statu ēt nāe lapse aīa ꝯiūcta corpori ex aliquo pri uilegio spēali per aliquā priuilegiatā grām pōt cognosce re habitus in ea exñtes per eoꝝ essentias:sed per naturā de lege cōi nō pōt:nec per aliquā spēm imediate ducen/ tem intellectū in eoꝝ cognitionē:sicut bñ ōñdunt rōneꝫ ad hanc ptē inducte. Sed.n. φ per cognitioneꝫ obiecti: mediante cognitōe actus deueniat in cognitionē habit⁹. Nos.n.experimus nos nescire etiam habere speciem in/ telligibilem alicuius rei:vtpote rose : nisi per hoc φ sci/ mus nos habere cognitionem de rosa.

Ad primum in oppᵐ dōm φ nō est silr de aīa ꝛ de habitibus suis. Ipsa.n.est si/
bi magis ꝯnālis ꝛ intima q̄ꝫ sui habitus.vnde nō opꝫ φ Ad pmū
si de se per se ipsam habeat aliquā cognitionē in gñali φ ita habeat cognitioneꝫ de suis habitibus : ēt in gñali per eoꝝ essentias. ℂ Vel dici pōt φ aīa dr̄ cognoscere se:qꝛ sibi pñs est:qꝛ actū suū nō experiref esse suū: nisi ipsa sibi pñs esset. ℂ Ad hoc aūt φ per actū suū cognoscat se:oꝫ φ experiaf illū esse suū. ℂ Ad scḋm dōꝫ φ ibi Aug.acci/
pit fidē pro ipso credere. ℂ Ad tertiū soluendū est:sicut Ad scḋm
ad scḋm. Vel dōm φ nō est ꝯsentiendū Auicēne in illo Ad 3ᵐ
passu. ℂ Ad quartū cū dr̄ φ ad actionē ꝛ passionē suffi/
cit ꝯiunctio agentis virtutis cū patiente ꝛc. Dico φ ve Ad 4ᵐ
ruꝫ est supposita dispōne in patiente:ꝛ debita ꝑportione agentis ad patiens. Sicut.n.dicit pħs.2.de aīa. Actus ac
tiuoꝝ sunt in patiente ꝛ disposito:intellectus aūt corpo/ T.C.24.
ri corruptibili:ꝛ aīam aggrauanti ꝯiunctus:nō est dispo situs pp corporis aggrauatōeꝫ: vt imediate moueaf a sili bus intelligibilibus ꝛ habitibus tāq̄ꝫ ab obiectis:sed tm̄ tāq̄ꝫ a rōibus agendi. ℂ Ad illud quo ꝑbabaf φ per sili tudinē dōm φ Ansel.in ꝑallegata auc̄te per imaginē aie nō intelligit aliquā spēm mediā inter ipsam ꝛ suā cogita tionē:sed ipsam cogitationē sui ipsius vocat ipsius ima/ ginē:qḋ pꝫ:qꝛ imediate subdit ipsam cogitationem sui: esse suā imaginē. Cū.n actus causef a potentia:ꝛ obiecto ꝛ effectus habeat imaginē sue cause ille actus quo aīa se/ ipsam intelligit maxime est imago illius.

Consequenter queritur de ter/
tio principaliter
circa hoc querunt tria. ¶ Primo vtrū virtu
tes sint habitus. ¶ Scḋo vtrū aliq̄s habitus
intellectus speculatiui sit virtus. ¶ Tertio vtrū virtu/
tes intellectuales morales ⁊ theologice realr̄ distinguunt
Sed ꝙ prima qō mota est ⁊ determinata.li.2.Di.27.Jō
Qō.II. hic eā nō replico: vt ꝓlixitas inutilis euitet. Qō. II.
Argr̄.p°
Secundo ergo ośdo ꝙ nullus habitus
intellectus speculatiui sit vir
tus pħs.2.Ethi.c.3. Uirtus est circa volupta/
tes ⁊ tristitias optimoꝝ operatiua: sed hoc nulli
habitui intellectus speculatiui ꝯuenit: ergo nullus habi
Secūdo. tus intellectus speculatiui est virtus. ¶ Jtē eodē li.c.4.
Ad virtutes scire parū: aut nihil ꝓdest: sed actus qui nō
ꝓdest ad virtutē non est actus virtutis: q2 actus cuiusli/
bet virtutis ꝓdest ad aliam: quo scire non est actus vir/
tutis scia ergo non est virtus: ergo a sili: nec alij habitus
Tertio. speculatiui. ¶ Jtem eodē li.c.5. Uirtus hñtem pficit et
opus eius bonū reddit: ergo cuiuslibet virtutis obiectū
est aliquid sub rōne qua bonū: sed nullius speculatiui ha
bitus est aliqḋ obiectū sub rōne qua bonū: sed sub rōne
qua ens vel verū: ergo nullus habitus intellectus specu
Quarto. latiui est virtus. ¶ Jtez eodez li.6.c. Uirtus est habitus
electiuus i medietate exn̄s quo ad nos determinata rōne
vt vtiq3 sapiens determinabit: sed nullus habitus intel/
lectus speculatiui ꝯsistit in medio: q2 cum determinetur
mediū virtuti per intellectualē habitū vt satis habet ex
aucte ꝑallegata: si sibi determinaret mediū determinaret
per aliuм habitū: ⁊ sic esset ꝓcessus in infinitū: ergo nul
Quinto lus habitus intellectus speculatiui est virtus. ¶ Jtem
qua rōne vnus habitus speculatiuus esset virtus pari rō
ne q̄libet alius: sed habitus opinionis aggeneratus per
syllm topicū non est virtus: ergo nec aliq̄s alius intelle/
ctualis habitus. Contra pħs.1. Ethi.c.17. Felicitas est
operatio ſm virtutē ꝑfectā: sed ſm eundē.10. Ethi.c.8.
Felicitas ꝯsistit in operatione intellectus: ergo bonus ha/
Sexto bitus intellectus speculatiui est virtus. ¶ Jtem pħs.1.
Ethi c.vlti. Determinat virtus ſm dr̄iam hanc. Dici/
mus.n.harū has q̄dem intellectuales: has aūt morales:
sapientiam ⁊ intellectum ⁊ prudentiam intellectuales.
Ad qōnē ſm mētē propriam Respondeo ꝙ virtus pōt accipi ꝓ habitu de
termināte potentiam ad actū bo/
num. Uel pro habitu determinante potentiam ad actuz
bonū ⁊ ad bonuz vsuz illius actus. ¶ Primo mō aliq̄s
habitus intellectus speculatiui virtutes sunt. Determi/
nant.n.speculatiuū intellectū ad bonū actuz: qui est cōsi
derare rez vel de ea iudicare: sicut est qui bonus actus est
T.C. 2.5. inquātū mēsure sue que est exn̄tia rei ꝯformat. Sicut.n.
dicit pħs.10.metapħ. Scia nr̄a mensurat a re. ¶ Scḋo
modo accipiēdo virtutē: nullus habitus intellectus spe
culatiui virtus est: q2 itellectus speculatiuus actu suo nō
vtit ꝓprie accipiendo vti ſm ꝙ est libere itendere appli
cationē alicuius rei ad debitū finez. ¶ Sola.n.voluntas
libere intendit applicationē actus sui ⁊ actus aliarū po/
tentiarū ad finez debitū: ⁊ ideo ꝓprie loquendo sola vo/
luntas vtitur actu suo ⁊ actibus aliarū potentiarū. Un/
de Ansel. in li. de ꝯcordia ꝑscientie ⁊ liberi arbitrii longe
ante finem. Uoluntas instrm mouet ois alia instra q̄bus
sponte vtimur: ⁊ parū post ipsa se suis affectionibus mo
uet: vnde pōt dici instrumentum se ipsum mouens.
Ad ꝑmū Ad primum in opp^m dōm ꝙ illa auctas intel/
Ad scḋm ligitur de morali virtute. ¶ Ad se
cundū dōm ꝙ ibi ēt logr̄ pħs de morali virtute: ad quā
parū ꝓdest speculatiuū scire aliqḋ tn̄ ꝓdest ꝗ̄uis par in
Ad 3^m respectu huius: qḋ est firmiter operari. ¶ Ad tertiū dōz
ꝙ ens sub rōne qua verū: ⁊ si non sit bonū vlr: tn̄ est bo/
num ipsius intellectus inquantum eius perficit actum.

Ad 4^m ¶ Ad quartū dōm ꝙ ꝗ̄uis illud verbuz dici videat de
morali virtute: tn̄ pōt dici cum hoc ꝙ aliqui habitus in
tellectus speculatiui ꝯsistunt in medio iquātū ꝯformant
sue regule vel mēsure: quā ꝯtingit excedere: ⁊ ab ea defi
cere que mensura est res: vt in qōne dictū est: quā regulā
excedit intellectus qn̄ affirmat esse: qḋ nō est ⁊ ab ea de/
ficit: qn̄ negat esse qḋ est: ⁊ mediū tz cum se rei cōformat
illam intelligendo vel de illa iudicando: sicut est. Et sic
video ꝙ alio modo accipit mediū in virtute itellectuali
⁊ morali: q2 in vno accipit per cōparationē ad rem: ⁊ ēt
ad rōnē in quātū recta rō iudicat ꝙ in iudicādo de re dz
de ea iudicare: sicut est. Jn moralibus aūt que sunt circa
Ad qntū passiōes accipit mediū per cōparationē ad rōnē. ¶ Ad
quintū dōm ꝙ bonū intellectus est verū ⁊ malū eius est
falsum: ⁊ q2 virtus ita inclinat ⁊ habilitat ad bonum: qḋ
nō est ad malū: ideo illi soli habitus itellectuales sunt vir
tutes: q̄bus nūq3 dr̄ nisi verū. Per habitus aūt opinio/
nis pōt habilitari homo nō tm̄ ad dicendū verū: sed ad
dōm falsum: q2 opinio aggeneratur ex ꝓbabilibus: ⁊ ſm
Capl̄o.7 pħm.8. Topi. Nihil ꝓhibet quedaz falsa esse ꝓbabiliora
ptis scḋe q̄busdam veris: ⁊ ideo habitus opinionis proprie loquē
Qō. III. do virtus non est. Qō. III.
Argr̄. p°
Tertio querit: vtrū virtutes morales in/
tellectuales ⁊ theologice realiter
distinguantur: ⁊ vr̄ ꝙ non. Prudentia virtus
moralis est: est.n. de quatuor cardinalibus vna
sed a pħo.6. Ethi.c.10. Numerat inter virtutes intelle/
Secūdo. ctuales: ergo eadem virtus est intellectualis ⁊ moralis.
¶ Jtem habitus distinguunt ſm obiecta: sed obiectum
virtutū intellectualiū est ens vel verū obiectū moraliuz
est bonū: sed verū ⁊ bonū non distinguunt ſm rem: ergo
Tertio nec v̄tutes intellectuales ⁊ morales realiter distinguunt
¶ Jtem ois bonitas actus vltra bonitatē essentialez est
moralis: sed actus virtutū intellectualiū vltra bonitatez
essentialē aliquā bonitatez hñt: q2 plus hñt de bonitate.
ꝗ̄ actus vitioꝝ: qui tn̄ aliquā essentialē bonitatē hñt: er/
go actus virtutū intellectualiū sunt moralr̄ boni: qḋ nō
esset verum nisi virtutes intellectuales essent morales.
Quarto ¶ Jtem ſm Augu.15. de ci.c.6. Uirtutes sūt artes agen
de vite: sed ſm pħm.6. Ethi.c.4. Ars est virtus intelle/
ctualis. ergo oēs virtutes sunt intellectuales.
Jn opp^m Primo Contra diuersoꝝ ꝑfectibiliū diuerse sunt ꝑfectōes.
Sed virtutes intellectuales sunt ꝑfectiōes
intellectus: morales autē sunt ꝑfectiones appetitus. ergo
morales distinguunt ab itellectualibus. ¶ Qḋ aūt theo
logice distinguant ab vtrisq3. Probo sic: non inueniunt
numerate nec iter morales: nec iter itellectuales: ⁊ tn̄ nō
est ꝓbabile: qn numerarent inter eas nisi eēnt ab eis disti
cte: cū iter aīs v̄tutes sint nobiliores. ꝗ̄ sūt ab eis distīcte.
Ad qōnē ſm mētē propriam Respondeo ꝙ virtutes intellectuales morales
⁊ theologice realr̄ distinguunt. Jn
tellectuales.n a moralibus distinguunt penes subiectuz:
q2 ille sunt ꝑfectiones intellectus: morales vero sunt per
fectiones appetitus. Distinguunt ēt penes obiectū: q2 in
tellectualiū obiectū est ens sub rōne qua ens: vel verum
obiectū vero moraliū est ens sub rōne qua bonū: ⁊ q2 for/
malis dr̄ia ⁊ specifica attendit in virtute penes sui cōpa
rationem ad formalem rōnem sui obiecti. Jdeo opz dice
re ꝙ formaliter sint bone virtutes morales ꝗ̄ itellectua/
les. Theologice autez distinguunt ab vtrisq3 non penes
subiectum: q2 quelibet aut est in intellectu: aut in volun
tate: sed q2 theologice nr̄am aīam rōnalem perficiunt: et
determinant ad actus: quorum obiectum est vltimus fi/
nis sub aliqua rōne qua ad ipm ꝯtingere non possumus
per nr̄am nālem facultatez: vt inferius ośdetur. hoc aūt
modo nō perficitur aīa nr̄a ab aliqua virtute intellectua
li seu morali: q2 aut finem vltimuz non hñt pro obiecto:
aut si aliqui hñt non respiciunt ipsum: nisi sub illa rōne
ad quam

ad quam attingere possumus per nram nalem facultate presupposita coi dei influentia que toti adest humane nae.

Ad pmu **Ad primum** in oppom dom q prudentia per essentia virtus intellectualis est: & malr moralis est inquantuz mam hz moralem. Determinat.n.medium cuilibet virtuti moralir q vnuqdqz magis est id qd est essentialr & formalr qz illud qd est participatiue & malr. Ideo prudentia magis est virtus intellectualis qz moralis: vnde & pho eam numerat inter intellectuales.

Ad scdm ¶ Ad scdm doz q quiuis illud idē fm rez: qd est bonum sit verum: & econuerso tn ro veritatis non est ro bonitatis: nec econuerso quiuis ro sit bona inquantuz hz qd hre dz: & ro bonitatis sit vera inquantu suo exemplari conformis est. Distinctio aut habituum attenditur penes distinctionem formalium ronum obiecti.

Ad 3m ¶ Ad tertium dom q si vocas bonitatem essentialez que debetur rei inquantum essentia quedam est: sic maior falsa est: nalis.n.actus inquantum conformatur nae regulanti: & actus cognitionis inquantum rei mensuranti: plus hnt de bonitate qz actus oppositi: nec tn pp hoc sequitur q formaliter habeant bonitatem moralem.

Ad 4m ¶ Ad quartuz dom q ibi Augu. accipit artem pro recta rone agibiliuz qd prudentie couenit essentialr: & virtutibus moralibus per pticipatione iquatu p prudetia dtermiaf mediu eis.

Consequenter queritur de tertio principali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtru virtutes theologice sint nobis necessarie ad consequendum nrm vltimum finem. ¶ Secudo vtruz sint tres tm. ¶ Tertio verum ordine nature fides precedat spem: & spes charitatem.

Q6.I. Q6. I.

Argr. p° **Primo** ostendo q virtutes theologice non sunt nobis necessarie ad cosequendum vltimum finem. Dicit.n.Damas. li.1.c.1. Qz oibus cognitio exndi deuz ab ipso nalr est inserta: ergo a simili eius dilectio: sed ad 9ndum nrm vltimuz finem sufficit dei cognitio & dilectio cu in eius cognitione & dilectione consistunt: ergo ad 9ndum nrm vltimum finem: nullis virtutibus indigemus: cuz

Secudo. ad ipsum simus determinati per nam. ¶ Item nae inferiores na humana suum ppium finem cosequunt per suam nam: ergo multo fortius: homo suum vltimu finez 9sequi pot per naz: sed ad illud ad qd nra na sufficit virtutes theologice non sunt necessarie: ergo ad 9secutione nri vltimi finis virtutibus theologicis no indigemus.

Tertio. ¶ Item ad 9secutionem nri vltimi finis, sufficiunt virtutes per quas nos habemus bene ad ipm: sz bene possumus nos hre ad aliquid per virtutem cuius illud no est obiectum: vnde per humilitatem bene habemus nos ad superiorem: cum tn superior non sit obiectuz illius: ergo ad 9secutionez vltimi finis: non sunt necessarie virtutes que deum habeant obiectu: sed virtutes theologice: deu hnt pro obiecto: vt in precedenti qone habitum est: ergo virtutibus theologicis non indigemus ad 9sequendum

Quarto finem vltimu. ¶ Item illud per qd possumus deum diligere ex toto corde: & ex tota aia: & ex tota mente nobis sufficit ad 9secutione vltimi finis: sed hoc possumus per ea que sunt infra nraz facultatez nalem. Alr.n.possumus esse certi nos charitatem hre: qd supius iprobatu est li.1. ergo cum virtutes theologice sint supra nram facultatez nalem no sunt nobis necie ad vltimi finis consecutione.

In oppm Primo **Contra** apls ad hebr.11. Sine fide impole est placere deo: sed illud sine quo non possumus placere deo necium est nobis ad vltimi finis 9secutione: ergo fides que est virtus theologica: ad hoc est necia: ergo

Secudo. a simili spes & charitas. ¶ Item vltimus finis nr in clara dei visione 9sistit: sicut.n.dicit Augu.j.li.de tri.c.vlti. Viso dei facie ad facie est summu pmiu: qd pmittif iustis: sed ad illaz visione attingere no possumus per nale nraz facultate vt superius ostensuz est. Di.14. Sed oes virtutes preter theologicas sunt infra nram facultate nalez: ergo theologice sunt nobis necie ad 9ndu nrm vltimu finez.

Respondeo q virtutes theologice sunt nobis necie ad 9ndu nrm vltimu finez. Ad qone fm mete ppriam.

Ad hoc.n.reqrif q determinemur ad intendendu finez illum: sed ipm intendere non possumus: nisi ipm cognoscamus & amemus: reqrif ergo q determinemur ad eius cognitione: & amore: sed ad hoc determinari non possumus: nec per nam: nec per virtutes exntes infra nostraz facultate nale: qz ipse deus sub rone spali: qua e vltimus finis nr: in quo possumus solo beatificari pfecte: nostraz nale excedit facultate. ergo oz q ad hoc determinemur per virtutes exntes supra nram nalem facultate: sed virtutes exntes supra nram nalem facultate: & determinantes ad actus: quoz deus est obiectuz: sunt theologice ad qd seqf q theologice sut necie ad vltimi finis copatoez.

Ad primum in oppm dom q illud verbu Damas. intelligendu est de cognitione dei quatu ad gnales 9ditiones rone quaru cognoscit a nobis per ea que sunt infra nraz nalem facultate: sed sic non 9sequimur ipsum: nisi imperfecte & insufficienter. Ad pmu

¶ Ad scdm dom q sicut ex nobilitate gnatiue hois est: qd pducit tam nobilem dispone in ma: q creata na no pot pducere coplementu: sed habet a deo per creatione: ita dico q ex nobilitate humane nae est: q ordinatur ad fine: ita altu q ad ipm non pot ptingere: nec se sufficienter disponere per sua nalez facultate: & ideo opz q si nae inferiores attingant finez suu ppriu per namqd pp hoc ita sit in humana na. Ad scdm

¶ Ad tertiu dom q per nulla virtutem habemus nos sufficienter bene ad deum: sine virtutibus theologicis per quas imediate vnimur deo: cuz non tm sit earu finis: sed et obiectu: nec et per humilitatem: vel aliam virtute bene me habeo simplr ad hoiem: nisi per efficacia talis virtutis que ipm respiciat vt obiectum: vtpote est amicitia: vnde si humilio me sub hoie quem non diligo: non pp hoc pot dici q me simpl. bene habeam ad ipm. Ad 3m

¶ Ad quartuz dom q predictam dilectionem hre non possumus: nisi per charitate: nec tn ex hoc sequif q de lege coi certi simus nos charitatez hre: qz nec certi sumus: vtruz diligamus deum modo pdicto qd pz: qz aliqn credit homo se deu fortiter diligere: q tn in teptatoe positus expif se no ita fortiter diligere: vt credebat. Aliqn aut est econtrario: & pp hoc bene dixit Grego. in Homel. pentecostes. Quia probatio dilectionis exhibitio est operis. Ad 4m.

Q6. II. Q6.II.

Secundo queritf: vtru sint tres vtutes theologice tm: & videf q no sint nisi due: qz deo vnimur p cognitoez & amorē: sed ad cognitione sufficit fides: ad amorem charitas. Cu g nulla vtus sit theologica: nisi p illaz vniamur deo vt obiecto: seqf q theologice no sut: nisi pdicte due. Argr. p°

¶ Ite iter vtutes ordiatas ad fine exnte itra facultate nae n e nisi vna nalis. s. itellectu pncipioz. Alie at oes sut acqsite: g sil: ad fine exnte sup nraz facultate nale: no e nobis necia: nisi vna vtus sup nalis. Sz no pot ee vtus theologica: gn sit supnalis: g sola vna est theologica virtus. Secudo.

Sz q sint plus qz tres pbo: qz ad vniendu nos cuz deo: no tm reqrif q in ipm credamus & i ipso speremus & ipm diligamus: sz et q in ipso & de ipso gaudeamus: ergo sicut ad primu requirif vna virtus theologica que est fides. ad scdm alia: que est spes. ad tertiuz alia que est charitas: videtur q ad quartum requiratur vna alia a predictis: & sic sunt quatuor. Tertio.

Contra apost.1.Cor.13. Nuc manet fides spes charitas tria hec. ¶ Item tres sunt potentie per quas sumus vnibiles cum deo. s. rationalis irascibi/ In oppm Primo Secudo

lis τ cōcupiscibilis. Sed ad istam vnionem rōnalis sufficienter determinatur per fidem: irascibilis per spem: concupiscibilis per charitatem. ergo cum virtutes theologice non requirantur: nisi ad determinanduȝ nos ad vnionem cum deo requiruntur tres τ non plures.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ tres sūt virtutes theologice tm̄: qꝛ cuiuslibet virtutis theologice deus est obiectum: vt visuȝ est: sed deus non est obiectum virtutis: nisi sub triplici ratione. s. aut sub ratione summi veri: aut summi ardui: aut summi boni absolute. Primo modo est obiectuȝ fidei. Secundo obiectū spei. Tertio obiectum charitatis. Preterea vt autem dictum est per theologicas virtutes determinamus ad tendendum in vltimum finem: qui deus est. Ad hoc autem requiritur ꝙ ipsuȝ cognoscamus τ ꝙ ipsum diligamus: τ qꝛ qđ non speratur: non amatur: aut parum amatur ſm Augu. 10. de tri. c. 1. Ideo perfectus amor qui est charitas: non potest esse sine spe ſm Augu. enchi. c. 2. Ad tendendum ergo in deum requiritur ꝙ ipsum habere speremus: sed in hac via sufficientem cognitionem habemus de deo per fidem: τ ipsum habere speramus per speȝ τ diligimus per charitatem. ergo ad determinanduȝ nos in vltimum finem: qui deus est requiruntur tres virtutes theologice: τ non plures.

Ad ꝑmū **Ad primum** in oppositum dōm ꝙ patet solutio per illud qđ dictum est ꝙ charitas non pōt esse sine spe. ¶ Ad scōm dōm ꝙ respectu
Ad scōm finis cōnātis infra facultatem nāe non oportuit esse: nisi vnam naturalem virtutem eo ꝙ per illam cum naturali determinatione voluntatis ad fineȝ sufficienter possunt acquiri oēs alie virtutes ad illum finem ordinantes: respectu aūt finis supnaturalis necessariuȝ fuit esse plures virtutes: qꝛ aut ostensum est per vnam vel duas tm̄ non possemus ad illum fineȝ sufficienter ordinari. ¶ Ad ter
Ad 3m tium dōm ꝙ per illam eadem virtutem per quam deum diligimus in ipso τ de ipso gaudemus. Gaudiū. n. est de re dilecta cū pñs est in re vel in spe. Qō. III.

Qō. III. Argu. ꝓº **Tertio** queritur: vtrum ordine nāe fides precedat spem: τ spes charitatem τ vr̄ ꝙ non: qꝛ spes nō est nisi respectu rei amate. Res. n. non amata bene timetur: sed nō speratur Unde Augu. enchi. c. 2. Spes sine amore esse non pōt. ergo spes presupponit amorem. ¶ Item obiectum
Secūdo. spei est bonum arduum: obiectum charitatis bonuȝ simpliciter: sed motus in bonum simpliciter prior est ordine nāe q̃ȝ motus in bonum arduum. ergo prior est charitas per quam mouemur in bonum simplr̄ q̃ȝ spes per quaȝ mouemur in bonum arduum. Qđ aūt charitas prior sit fide ostendo sic vt inferius in eadeȝ distinctione ostendetur. Charitas est forma fidei: sed Auicen. 2. metaphy. c. vlti. Forma prior est materia: ergo charitas est prior fide. ¶ Qđ aūt spes sit prior fide probo ſm glosaȝ super illud psal. Spera in dño τ fac bonitateȝ. Spes est introitus fidei: sȝ itroitus ꝑor ē re l quā ē itroitus. ğ spes ꝑor ē fide.

In oppm Primo **Sed contra** aplūs. 1. Cor. 3. Fundamentū aliud nemo pōt ponere preter illud qđ positum est ꝙ xp̄s est iesus. Glo. 1. Fides iesu xp̄i sed fundamentum precedit totum illud qđ est in edificio. ergo fides precedit spem que est in edificio spirituali: sicut paries: τ charitateȝ que est sicut tectum. Qđ aūt spes prece
Spes paries τ charitas tectū i spūali edificio dat charitatem sic ꝓbatur vt in precedenti qōne habitū est. Qđ non speratur non amatur: non amat aut parum amat: ergo pfectus amor ordine nature presupponit speȝ: sed charitas est perfectus amor: ergo presupponit spem.

Ad qōnē ſm mētē propriam **Respondeo** ꝙ possumus loq de fide τ spe: inquātū sūt iformes: aut iquāt ō sūt iformes aut iquātū sūt charitate formate loqndo de fide iformi: dico ꝙ fides ordine nature ꝑor ē charitate in via generationis qua imperfectum precedit perfectum Cuȝ enim charitas sit in affectu non fertur in suum obiectuȝ nisi primo fuerit per intellectum ostensuȝ que ostensio est per fidem: qꝛ nulla virtus intellectualis cōnāis infra facultatem nāe attingit ad agnitionem dei sub illa spēali rōne que est obiectum beatitudinis perfecte sub qua rōne est charitatis obiectum. Loquendo aūt de fide formata: sic dico ꝙ ordine nāe charitas est prior fide: qꝛ vt in eadem diffinitione ostendetur formatio fidei est per charitateȝ: vnde cum fidei formatio prior sit ordine nāe q̃ȝ fides formata: qꝛ ſm phm̄. 5. metaphy. c. 16. Accidens est prius toto: vt musicum hoie musico. Sequitur ꝙ charitas prior sit ordine nature q̃ȝ fides formata: sicut perfectio materie prior est ordine nāe q̃ȝ mām esse perfectam. Si aūt loquamur de spe informi: sic dico ꝙ in via gñationis prior est ordine nāe q̃ȝ charitas: qꝛ q̃uis imperfectus amor spēm oēȝ precedat: qꝛ prius ordine nāe est motus appetitus in bonum absolute q̃ȝ in bonum sub rōne qua arduum: tñ spes imperfecta cuiusmodi est spes informis disponit ad amorem perfectum: qui est charitas. Ex hoc. n. ꝙ spero me vitam habiturum eternam per diuinum auxiliū moueor ad fortius deum amandum amore amicitie τ ad fortius ꝯcupiscenduȝ mihi vitam eternam. Loquendo aūt de spe formata: sic dico ꝙ charitas ordine nāe ꝑor est ipsa spe cum formatio spei sit per charitatem. Per charitateȝ enim habemus amicitiam cum deo de amico aūt maxime speratur. τ ideo pfectius sperat in deo homo per charitatem q̃ȝ sine charitate. Si aūt cōparemus fidem informem ad spem informem: sic ordine nāe prior est fides q̃ȝ spes: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid speremus: opȝ ꝙ nobis oñdaē vt bonum arduum poīe hr̄i: hec aūt oñsio est per fidem: qꝛ sicut nulla virtus intellectualis cōnāis infra facultateȝ nāe attingit ad cognitionem dei sub illa rōne qua est obiectum charitatis: sic nec ad eius cognitioneȝ sub illa speciali rōne qua est obiectum spei. Si aūt comparemus fidem informeȝ ad spem formataȝ: sic adhuc fides prior est spe: τ pp rōnem iam dictam: τ qꝛ fides informis prior est charitate per quam spes formatur. Si aūt comparemus fidem formatam ad spem formataȝ adhuc prior est fides ordine nāe q̃ȝ spes. Sicut. n. prius est credere q̃ȝ sperare: ita perfecte credere q̃ȝ perfecte sperare. Si aūt comparemus fidem formataȝ ad spem informem: sic spes ordine nāe precedit fidem: qꝛ precedit charitateȝ per quaȝ fides formatur. Ex dictis ēt pȝ ꝙ fides informis prior est ordine nāe fide formata cum ostensum sit ipsam esse priorem charitate. Patet ēt ꝙ ſm ordinem perfectionis prior est charitas fide τ spe: qꝛ prius est res: vbi est per essentiam: q̃ȝ vbi est per participationeȝ: sed perfectio formaliter est in charitate per essentiam suam. vnde informis esse non potest. In fide etiaȝ τ spe est perfectio per charitatis participationem inquantum. s. formatur per eam.

Ad primum dicendum ꝙ procedit aut de spe formata τ amore charitatiuo aut de spe quacūqȝ τ amore imperfecto. ¶ Ad secunduȝ dicendum ꝙ quāuis omnem motum appetitus in bonuȝ arduum precedat aliquis motus in bonum simpliciter: non tamen semper motus perfectus per charitatem. Ad ꝑmū Ad scōm
¶ Ad tertiuȝ dicendū ꝙ forma dicitur esse prior materia ordine perfectionis: quia forma est perfectio per essentiam. Materia aūt perficitur per participationeȝ forme. In via autem originis est econtrario ſm Augu. 12. cōfes. versus finem. non videtur tamen Augu. expsse dicere ꝙ materia prior sit q̃ȝ forma sed q̃ȝ formatū. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ spes potest dici introitus fidei inquantum excludit desperationem per quam conatur homo auertere se a credendo illud quod se habiturū desperat. Unde sic est causa fidei per accidēs. s. sicut remouens ꝓhibens: τ sic per accidens potest esse prior fide. Quāuis Ad 3m Ad 4m.

spes

Spes si/ne fide nō ē vtus — spes sine fide virtus non sit. Non est autem inconueniens
q fides per se sit prior spe:ꝛ tamen aliqua spes sit per acci
dens prior fide. ¶ Ad quintum dicendum q procedit
Ad qntū — ex malo intellectu illius auctoritatis quātū ratione con
clusionis esset concedendum argumentum. Fides enim
que est fundamentum est formata: quia oportet fundamen
tum habere connexionem cum partibus edificij: hec au
tem connexio in edificio spirituali est per charitatē. Un
de ad colo. 3. dicitur. Vinculum perfectionis: non tamen
ex hoc sequitur q fides formata prior sit fide informi.
Ultimum argumentum bene concludit.

Consequenter

querit de quar/to principali: ꝛ circa hoc querūtur tria. ¶ Primo vtrū diffi
nitio fidei quam ponit apostolus ad hebr. 11.
Sit conueniens. ¶ Secundo vtrum fides sit virtus.
Q6. I. — ¶ Tertio vtrum fides sit vna virtus. Q6. I.

Argū. pº — **Primo** ostendo q diffinitio fidei quā ponit apostolus que ē fides est
substantia rerum sperandarum argumentum
non apparentium: non sit conueniens: quia fi
des est virtus: vt in sequenti questione ostendetur. Vir
Secūdo. — tus est habitus: habitus est qualitas: qualitas non est sub
stantia: ergo nec fides. ¶ Item Auicen. 5 metaphy. In
hoc cōsentiunt auctores artis q diffinitio composita est
ex genere ꝛ differentia: sed in predicta diffinitione: non
Tertio — ponitur genus fidei quod est virtus. ergo non est conue
niens. ¶ Item magis est finis fidei obiectum charitatis
Quarto. — q̄ obiectum spei. ergo magis debuit dici q fides est sub
stantia rerum diligendarum q̄ sperandarum. ¶ Item
virtus constituitur in specie ex sui comparatione ad ob
iectum. ergo cum diffinitio indicet speciez rei non debet
in diffinitione vnius virtutis poni alterius virtutis ob
iectum. ergo res sperande que sunt obiectum spei: nō de
Quinto — buerunt poni in diffinitione fidei. ¶ Item per fidez: nō
tantum creduntur speranda: sed etiaz timenda. ergo aut
in diffinitione fidei: non debuerūt poni res sperande: aut
Sexto — etiam debuerunt ibi poni res timende. ¶ Itez argumē
tum est res constituta a ratione: non autē fides. ergo ma
Septio — le dicitur argumentum. ¶ Item prius est obiectum in
tellectus q̄ appetitus. ergo prius debuit ponere in diffi
Octauo — nitione fidei res non apparentes q̄ res sperandas. ¶ Itē
diffinitio indicat essentiam rei. ergo cum vnius rei non
sit: nisi vna essentia vnius rei non est: nisi vna diffinitio cō
ueniens. Sed in littera ponitur vna diffinitio fidei con
ueniens. s. fides est qua creduntur que non videntur. er
go alia est inconueniens.

In oppm Primo — **Contra** apostolus predictam diffinitionem ponit: tanq̄ conuenientem ꝛ bonam.

Ad qōnē sm mētē ppriam. — **Respondeo** predicta diffinitio conueniens est inquantum continet omnia quā
uis implicite que requiruntur ad sufficientem fidei diffi
nitionem ad quam requiruntur genus ꝛ differentia: in
quantum fides quoddam diffinibile est: ꝛ subiectuz in
T. C. 19. — quantū fides accidens est: propter hoc enim q accidens
aptum natum est esse in subiecto: ideo sm phm. 7. meta
phy. Diffinitiones eorum dantur per additamenta: in
quantum in eorum diffinitione ponitur subiectū: qd nō
est de essentia eorum: quia etiam fides est accidens: quod
est habitus ꝛ differentia completiua: attenditur in habi
tu ex sui comparatione ad rationem formalez sui obiecti
ideo etiam tale obiectum debet poni in diffinitione fidei
ꝛ quia fides non est quicunq̄ habitus: sed habitus bo
Explica/tio diffi/nitionis fidei — nus: ꝛ bonitas est in habitu ex sui debito in ordine ad fi
nez: ideo finis fidei poni debet in eius diffinitiōe. ¶ Quō
autez hec omnia implicite vel explicite in predicta diffi
nitione continentur: declaro sic. Cum enim dicitur fides
substantia rerū sperandarum non significat q sit in pre
dicamento substantie: sed quod sicut substantia est subie
ctum omnium accidentium ꝛ causa existentie eoruz: sic
fides aliquo modo a simili est totius edificij spiritualis
fundamentum ꝛ dispositio qua iam res sperande aliquo
modo existunt in nobis intellectualiter: et existunt in fu
turo realiter: ꝛ quia hoc esse non posset: nisi per habituz
bonum: ideo in hoc implicite continetur q fides est ha
bitus bonus. Quia etiam argumentum importat mani
festationem: intellectus autem manifestationis est subie
ctum ꝛ ideo cum dicitur fides argumentum implicatur:
q est manifestatiua: ꝛ q intellectus est eius subiectū: res
autem que nō videntur: supple ꝛ per aliquid existens in
fra facultatem naturalis rationis: sunt fidei obiectū: res
autem sperande: sunt eius finis. Cum ergo dicitur fides
est substantia ꝛc. Sensus est fides est habitus bonus to
tius edificij spiritualis existens fundamentuz ad res spe
randas ordinatus manifestatiuus veritatis transcenden
tis facultatem nostre naturalis cognitionis.

Ex dictis patet solutio ad primum. Non enim p — Ad pmū
prie dicitur substantia: sed per simili tu
dinem substantie: non que est quiditas: nec que est sub
stantialis forma: nec que est compositum: sed magis ad si
militudinem substantie que est materia cū aliqua disposi
ne ad finem suum. ¶ Ad secundum patet solutio ex iaz — Ad scōm
dictis in corpore questionis. ¶ Ad tertium dicenduz q — Ad 3m
res diligende sunt tam presentes q̄ absentes. Res autez
sperande future sunt: quia sicut dicit apostolus ad Ro.
8. Quod videt quicquid sperat: ꝛ ideo obiectuz spei ma
gis videt esse appropriatus finis fidei q̄ obiectum chari
tatis inquantum fides est eorum que non videnf. ¶ Ad — Ad 4m
quartum dicendum quod est de essentia vnius rei nō po
nitur in diffinitione alterius rei indicte eius essentiā tā
tum. Sed quia diffinitiones virtutum non tantuz indi
cant eorum essentias: sed etiam substantia fines ꝛ obiecta
ideo non est inconueniens q obiectum vnius ponatur
in diffinitione alterius virtutis: vt eius finis: que ordina
tur ad illam virtutem: cuius est obiectum. ¶ Ad quin — Ad qntū
tum dicendum q quāuis per fidem credantur res timē
de: non tamen sunt finis fidei: sicut res sperande. ¶ Ad — Ad sextū
sextum dicendum q argumentum pprie dicitur mediū
in quo continetur virtualiter totius processus argumen
tationis. Unde dicit Boetius. 2. li. Topi. q argumenta — Argm qd ꝛ quō fi/des ē ar/gumētuz
tio est argumenti explicatio. Ex inde translatum est no
men ad omnem breuem narrandorum prelibationez sm
quem modum loquendi breues prologi in epistolas pau
li dicuntur argumenta. Ex inde translatum est vlterius
nomen ad omne lumen intellectus manifestatiuum veri
tatis prius incognite: ꝛ hoc tertio modo fides dicitur ar
gumentum. ¶ Ad septimum dicendum q q̄uis prius — Ad 7m
sit obiectum intellectus q̄ appetitus sm rationē: tamen
quia fides est in intellectu inquantum est mobilis a vo
luntate. Actus voluntatis precedit actum fidei. ꝛ ideo in
diffinitione fidei preponitur obiectuz appetitus obiecto
intellectus. ¶ Ad octauum dicendum q diffinitio fidei — Ad 8m
posita in littera: ꝛ quelibet alia: si diffinitio fidei perfecta
est includitur in diffinitione fidei que posita est ab apo
stolo. Q6. II.

Consequenter

Q6. II. Argu. pº — queritur: vtrum fides sit virtus ꝛ
videtur q non eccl. 19. Qui cito credit leuis
est corde: sed per fidem homo cito credit. ergo
per fidem homo efficitur leuis corde: sed nihil quod fa
Secūdo. — cit hominem leuem corde virtus est. ¶ Item sm Dio
ny. 4. c. de di. no. bonum homini est esse sm rationē: sed
fides est aliquorum que sunt contra iudicium rationis:
quia aliqui articuli contra iudicium rationis esse viden
tur. ergo fides est contra bonuz hominis ad quod sequi
tur q non sit virtus.

In opp^m Primo Secūdo.

Contra ille habitus per quem spiritualiter viuitur est virtus: sed vt dicitur Abachuch.2. Iustus ex fide sua viuit. ergo fides est virtus. ¶ Item ille habitus per quem iustificamur est virtus: sed per fidem iustificamur. Unde apostolus ad Ro.5. Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum. ergo fides est virtus.

Respondeo q̄ de fide contingit loqui dupliciter: aut de informi: aut formata.

Ad qōnē s̄m mētē propriam

¶ Primo modo fides proprie loquendo: non est virtus quia non attingit ad plenam rationem virtutis que est perficere habentem: ⁊ actum eius: ⁊ ipsum in vltimum finem debito modo referre fidei informi non conuenit: pfectum enim actum credendi non elicit. Credere enim actus est intellectus ad imperium voluntatis: quando autem vnus actus est a duobus motorib⁹: ad hoc: vt sit perfectus oportet vtrūq; motorem esse perfectum. Uoluntas autem sine charitate nō est perfecta: ⁊ ideo actus credendi elicitur ab intellectu per fidem non formatam charitate non potest esse actus pfectus fides etiam informis etiam cum adiutorio voluntatis actum suum referre nō potest in finem debitum modo debito. Ad hoc enim q̄ voluntas modo debito aliquem actum referat in finem vltimum: oportet q̄ ipsa debito modo se habeat ad illum finem quod esse non potest: nisi ad ipsum sit per charitatem ordinata. Summe enim bonum quod est vltimus finis obiectum est ipsius charitatis s̄m tamen q̄ virtus large accipitur. s. pro quocūq; habitu determinante potentiam ad aliquem actum respectu obiecti debiti sic fides informis potest dici virtus. credere enim quod est voluntarie assentire summe veritati propter se actus est respectu debiti obiecti. Si autem loquamur de fide formata: sic dico q̄ virtus est simpliciter: quia sibi omnia conueniunt que requiruntur ad plenum esse virtutis: quia ⁊ habentem perficit: ⁊ actum credendi: ⁊ per ipsam refertur actus ipse modo debito: in vltimum finem: que relatio est ab intellectu per illum habitum: qui est quasi materialis in fide formata tanq̄ a dictante: a voluntate autem per formam fidei que est charitas tanq̄ a mouente.

Ad primum in oppositum dōm q̄ cito assentire dicto hominis leuitas cordis

Ad p̄mū — est: sed cito assentire summe veritati: non est cordis leuitas: sed rectitudo. ¶ Ad secundum dicendum q̄ nullus articulus fidei est contra rectā rationē q̄uis sit supra na-

Ad scdm — turalem cognitionem nostre rationis: bonum autem hominis maxime consistit in essendo s̄m rationem diuinitus super naturaliter illustratam. Q. III.

Q. III. Argi. p^o

TErtio queritur: vtrum fides sit vna virtus: ⁊ videtur q̄ non Aug.14. de trini.c.1. Diuinarum rerum scientia sapientia proprie nuncupatur: humanarum autem proprie nomen scientie obtinet: respectu ergo eternorum et humanorum sunt due species scientie: cum ergo per fidē non tantum credantur diuina: sed etiam humana: videtur q̄ sint due fides in specie. ¶ Item Augu.4. de ciui. c.20. In partibus iustitie fides est: sed iustitia non est vir-

Secūdo. — tus theologica: ergo est quedam fides que non est virtus theologica: sed virtus theologica: ⁊ non theologica differunt specie: ergo sub virtute cōtinentur plures fides specie differentes. ¶ Item s̄m phm.6. Ethi.c.2. respectu contingentium ⁊ necessariorum sunt diuerse potentie ipsius

Tertio — anime. Sed minor differētia ex parte obiecti requiritur ad distinguendum virtutem q̄ potentiam cum in eadē potentia: plures virtutes possint esse: ergo respectu credibilium necessariorum ⁊ contingentium: sicut est resurrectio futura que dependet ex diuina volūtate: sunt due virtutes in spē. ¶ Itē vnius virtutis s̄m spēm vnus est actus s̄m speciem non plures: sed fidei sunt plures actus

Quarto — s̄m speciem. s. credere deum credere in deum: ⁊ credere deo: ergo fides est plures virtutes s̄m speciem.

Contra ad Ephe.4. Unus est dominus: vna fides vnum baptisma. ¶ Item habitus constituitur in specie ex sui ordine ad formalem rationem obiecti: sed formalis ratio obiecti fidei: vna est tantum. s. veritas prima per quam credit fides: quicquid credit: ergo fides non est: nisi vna virtus in specie. — In opp^m Secūdo.

Respondeo q̄ fidem esse vnam dupliciter potest intelligi vel s̄m numerum vel s̄m speciem. ¶ Primo modo cum accidentia oporteat numerari s̄m numerationem subiectorū: ⁊ fides sit accidens plures sue virtutes fidei in diuersis subiectis quāuis in vno non sit nisi vna. ¶ Secundo modo fides est virtus vna: quia vnitas virtutis s̄m speciem attenditur penes vnam formalem rationem sui obiecti: vnde sicut charitas quāuis diligat creatorem ⁊ creaturas est virtus vna: quia ratio sibi diligendi omnia que diligit est vna: s. summa bonitas: ita fides q̄uis credat diuina ⁊ humana vna virtus est s̄m speciem: quia omnia que credit: credit per vnam formalem rōnem que est summa veritas. — Ad qōnē s̄m mētē ppriam. Fidē vnā eē duplr

Ad primum in oppositum dicendum q̄ deficit: ille enim habitus scientie: qui dicitur scientia: ⁊ ille qui dicitur sapientia non s̄m eandem rationem formalem: considerant diuina ⁊ humana quia scientia considerat humana s̄m vnam rationem: ⁊ sapientia diuina s̄m aliam. Fides autem credit humana ⁊ diuina per eandem rationem: vt dictum est. ¶ Ad secundum dicendum q̄ cum ibi loquit Augu. de fide qua creditur in deum: vt patet per litteram parū antecedentem: ⁊ de iustitia scdm q̄ vna est de quatuor virtutibus cardinalibus nō potest dici proprie loquendo q̄ fides sit species iustitie nisi accipiatur species pro quadam similitudine: quia sicut iustitia est rectitudo affectus in comparatione ad alium: sic fides est rectitudo intellectus in cōparatione ad sūmum verum: ⁊ sic forte intellexit Augu. ¶ Ad tertium dicendum q̄ ibi loquitur philosophus de alietate potentie s̄m rationem: ⁊ de contingentibus operabilibus per nos volens dicere q̄ respectu necessariorū est intellectus sub ratione qua speculatiuus: quia illa cōsiderat in ordine ad scire verū respectu operabilium per nos est practicus: quia illa considerat in ordine ad opus: quia autem fides omnia que credit: credit in ordine ad vnam rationem mouentem que est summa veritas: ideo siue sit respectu necessariorum siue contingentiū que absolute possunt inesse vel non fieri: quāuis non sub ratione qua sunt obiectū fidei non plurificantur: neq; s̄m rem neq; s̄m rationem. ¶ Ad quartum dicendum q̄ vnius virtutis s̄m speciem possunt esse plures actus consequēter se habentes vel quorum vnus includitur in alio: credere autem in deum: quod est credendo in deum tendere principalis actus fidei est in se comprehendens credere deum sub ratione qua est fidei obiectum ⁊ credere deo: qd est ipsum deum respicere tanq̄ rationem credendi. — Ad p̄mū / Ad scdm / Ad 3^m / Ad 4^m / Differt credere i deū: deum deo

COnsequenter queritur de quinto principali: circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum charitas sit forma fidei. ¶ Secundo vtrum fides possit esse informis. ¶ Tertio vtrum eadem fides in numero possit eē informis ⁊ formata tpib⁹ diuersis. Q. I.

Q. I. Argu. p^o

PRimo ostendo q̄ charitas non sit forma fidei: quia omnis completa species generis superioris est complementa species alicuius generis proximi: cum omnis species completa sit specialissima: sed fides secundum se est completa species in genere habitus. ergo est completa species in genere vitij vel virtutis: sed constat q̄ nō in genere vitij: ergo in genere virtutis: sed nulla talis virtus per aliam virtutem formatur. ¶ Item omne formabile — Secūdo.

ne formabile: siue per formam substantialez: siue accidentalem per suam formationem crescit in virtute: sed fides per charitatez non crescit in virtute: qꝛ cum fides sit virtus per essentiaz non posset crescere in virtute: quin cresceret in essentia: sed fides non potest crescere in essentia cum sit qualitas simplex. ergo nõ potest charitate formari.

Tertio

℄ Item non qꝛ actus est formatus: ideo habitus formatus est: sed econuerso: sicut non: qꝛ actus est perfectus ideo habitus perfectus est: sed econuerso cuz habitus sit causa actus. ergo non: qꝛ charitas format actum credendi: idõ põt dici forma fidei: sed nõ assignaẽ alia rõ per quã charitas sit fidei forma. ergo videẽ ꝙ nõ sit forma fidei.

In oppõm Primo.

Contra illud per quod res operatur est forma eius: sed fides operatur per charitatem ſm apostolum Gal. 5. Ergo charitas est forma eius.

Secũdo,

℄ Itez magister dicit in littera adducens auctoritatem Ambrosij. Qḋ charitas est mater virtutum que omnes informat.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriam.

Respondeo ꝙ charitas est accidentalis forma fidei: non tantuz: qꝛ per ipsaz perficitur fidei actus: sed etiam habitus: quod patet sic: duorum naturaliter colligatorum dispositio vnius redũdat in aliud: vnde quia radius incidens ⁊ reflexus naturaliter colligati sunt semper angulus reflexiõis angulo incidentis equalis est: quia etiam membra corporis naturaliter colligata sunt: ideo dispositio vnius redũdat in aliud. Unde apostolus. 1. Corin. 12. Si patitur vnuz membrorum compatiuntur omnia membra: ⁊ si gloriatur vnum membrorum congaudent omnia membra: intellectus autem: ⁊ voluntas: cum in eadem essentia radicentur inter se naturalem colligantiã habent: ⁊ ideo dispositio vnius redundat in alium. Cum ergo voluntas perficitur per charitatem: redundat aliquo modo ipsa perfectio in intellectum per quam intellectus est aptior ad omnẽ actũ concordantem perfectioni voluntatis. Actus autem fidei perfectioni voluntatis cõcordat: per hoc ergo ꝙ voluntas perficiatur charitate intellectus est aptior ad actũ fidei: sed quanto intellectus est aptior ad actum fidei tanto ceteris paribus habitus fidei habet in intellectu perfectius esse ⁊ ex consequenti formalius per modum ergo predictum charitas format fidem quantum ad suuz esse. ℄ Preterea ex coniunctione duorum actiuorum principiorum in actione concordantium redditur quodlibet illorum virtuosius: hoc patet per auctoritatem ⁊ exemplum ⁊ signum. Dicitur enim. 17. Propositione de causis ꝙ omnis virtus vnita plus est infinita ꝗ̃ virtus multiplicata: vbi dicitur in cõmento ꝙ quanto magis aggregatur ⁊ vnitur magnificatur: ⁊ vehementior fit. Ad hoc etiam est exemplum. Plus potest intellectus ex sui coniunctione cum voluntas ꝗ̃ posset solus: ⁊ ecõuerso. Unde ex coniunctione ipsorum est in eis quedam facultas: que non esset in eis separatis. Mille etiam homines in vno campo adunati virtuosiores sunt ꝗ̃ longe plures: si essent dispersi. ℄ Ad hoc etiam est signuz: quia quanto res est virtuosior: tanto principia actiua in ea magis vnita sunt. vnde magis sunt vnita in anima itellectiua ꝗ̃ in sensitiua: ⁊ magis in angulo ꝗ̃ in anima: ⁊ magis in angulis superioribus ꝗ̃ in inferioribus: ⁊ in deo summe et realiter sunt vnum: huic concordat: quod dicitur in cõmento super. 17. Propositionẽ de causis. s. ꝙ virtus quãto plus appropinquat vni puro deo vehementior fit eius vnitas: ex coniunctione ergo fidei ⁊ charitatis in anima quelibet redditur virtuosior: quia tamen charitatis obiectum est bonum fidei obiectum est verum: ⁊ habitus formatur per formalem rationem obiecti: ideo charitas formalius est bona ꝗ̃ fides. ⁊ ideo per facultatem: quam sortitur fides ex sui coniunctione cum charitate formatur: non autem charitas ex facultate: quam recipit ex sui cõiunctione cum fide. ℄ Preterea sicut intellectus ⁊ voluntas penes solas relationes distinguuntur: sicut non: voluntas est in anima mediante intellectu. ergo ⁊ habitus charitatis mediante habitu fidei: sed quando sunt due qualitates in eadem substantia vna mediante alias superueniens aliquo modo est perfectio prioris: ⁊ per hunc moduz: aliquo modo charitas est perfectior fidei: ⁊ quia omnis perfectio forma est vel per formam: ideo per modum predictum habitus fidei formatur per habitum charitatis. Qḋ autem charitas perficiat fidei actum patet sic: quia cum credere sit actus intellectus ad imperium voluntatis: ⁊ quãto motores sunt pfectiores: tanto ceteris paribus: est motus perfectior: ⁊ per charitatem: vt ostensum est perficitur affectus: ⁊ ex hoc redditur perfectior intellectus: ⁊ fidei habitus: sequitur ꝙ per charitatem intensior ⁊ perfectior elicitur fidei actus. ℄ Preterea credere cum sit voluntarius actus formaliter participat moralez bonitatem ex sui relatione per voluntatem ad vltimum finem: qui est summum bonum: quanto autem voluntas melius se habet ad summuz bonum: ⁊ magis vnitur cuz eo: tãto efficacius: ⁊ modo magis debito se referre potest in ipsum credendi actum: voluntas autem maxime per charitatem bene se habet ad summum bonum: ⁊ ei vnitur: qꝛ est formale charitatis obiectũ: ⁊ idõ p charitatẽ actus credendi pticipat formalr debitaz bonitatẽ moralez.

Ad pmũ

Ad primum in oppositum dicendum ꝙ non plus concludit ⁊ nisi ꝙ fides non perficitur per charitatem perfectione essentiali illi habitui: sed ex hoc non sequitur: quin ab ea possit recipere aliquam perfectionem accidentalem per quaz formalius sit bona ꝗ̃ ante.

Ad scõm

℄ Ad secundum dicendũ ꝙ habitus non tantum virtuosior est per hoc ꝙ in eo sit plus de virtutis essentia: sed etiam per hoc: qḋ habet in suo subiecto perfectius esse: qḋ fidei conuenit per charitatez: vt ostensuz est ꝗ̃uis non sit incõueniens credere ꝙ adueniente charitate preexistentis fidei esse adeo augeatur.

Ad 3m

℄ Ad tertiũ plene pz solutio ex dictis in corpe qõnis. Qõ. II.

Qõ. II. Argt. pº

Secundo queritur: vtrum fides possit esse informis: ⁊ videtur ꝙ nõ Augu. enchi. c. 3. Spes sine amore esse non potest. ergo a sili nec fides: sed charitati sue amor est fidei forma.

Secũdo.

℄ Item forma informis esse non potest: fides est forma: ergo ⁊c̃.

Tertio

℄ Item nullum vitium potest formari: ergo per contrarium nulla virtus potest esse informis.

Quarto

℄ Item sicut se habet prudentia ad virtutes morales: ita fides ad charitatem: sed ſm phm. 6. Ethi. c. 16. Impossibile est prudentem esse nolentem bonuz: volẽs per hoc ꝙ prudentia sine virtutibus moralibus esse non potest: ergo nec fides sine charitate.

In oppm Primo

Contra Jo. 2. Fides sine opibus mortua est: sed fides talis informis est: quia fides formata per charitatem operatur magna si adest facultas operandi: ergo fides informis esse potest.

Secũdo.

℄ Item Augusti. enchi. c. 2. Fides sine amore nihil pdest: sed fides que nihil prodest formata nõ est. ergo fides informis eẽ nõ põt.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam

Respondeo ꝙ fidem esse informem tripliciter potest intelligi. s. aut per carentiaz specifice differentie: quam habet per formalem rationez sui obiecti: ⁊ sic fides informis esse non potest: aut per carentiam forme per quam perficitur: quantũ ad bene esse que forma charitas est: per quam fides est deo accepta: ⁊ sic fides potest esse informis: quia potest esse sine charitate: aut per carentiam forme qua perficitur ad bene agere ⁊ sic cum ad bene agere perficiatur per charitatem: vt in precedenti questione habitũ est sic fides informis esse potest: sicut sine charitate potest esse: ꝗ̃uis sine charitate: vt supius ostẽsuz ẽ ꝓprie loqndo nõ hẽat plene rõnẽ virtutis.

Ad pmũ

Ad primũ in oppm dõz ꝙ nõ ẽ sile de spe ⁊ de fide: qꝛ fides est in itellectu cuius aliqa

actus precedit omnem voluntatis actum quãuis actus
fidei aliquem actum voluntatis presupponat:spes autẽ
est in irascibili:que motum concupiscibilis presupponit
in qua est amor motus primus. Uel potest dici ꝙ sicut
spes perfecta presupponit perfectum amorẽ qui est cha
ritas: ⁊ imperfecta imperfectum amorem quo non for/
matur: fides perfecta presupponit charitatem: imperfe/
cta autem quãuis presupponat aliquem voluntatis ac/
Ad scdm tum:non tamen talem:quo formetur. ¶ Ad secundum
dicendum ꝙ minor argumenti intelligenda est de infor/
mitate que est carentia forme primo modo dicte ⁊ sic ve
Ad 3m rum est. ¶ Ad 3m dõm ꝙ vitiũ formari põt forma sibi
corrñdente:hoc ẽ forma deformi:qꝛ vnũ viciũ p aliõ põt
in malitia aggrauari. Uel põt dici ꝙ non valet argumen
ti forma:qꝛ formatum ⁊ informe determinatur ad genus
entis formabilis: sicut non valet nullum mortuum põt
Ad 4m esse videns.ergo nullum videns põt esse cecũ:qꝛ visus
⁊ cecitas determinata sunt ad genus viuentis. ¶ Ad q̃r
tum dõm ꝙ ibi loquitur phs de prudentia perfecta:⁊ si/
cut prudentia perfecta esse non põt sine virtutibus mo/
ralibus:ita fides perfecta sine charitate esse non põt. fi/
des aũt informis imperfecta est. Sed hec solutio nõ suffi
cit:qꝛ vult phs ꝙ prudentia quantum ad suam essentiã
specificam esse non possit sine virtutibus moralibus: et
ita vt prius videretur posse concludi ꝙ fides hñs diffe/
rentiã formalem specificam sine charitate esse nõ posset
qđ tñ falsum est. Et ideo dõm aliter ꝙ non est simile de
fide ⁊ prudentia:qꝛ tam fides informis q̃ꝫ formata habe/
tur per infusionem vt inferius ostendetur:prudentia au
tem acquiritur cuius acquisitione preexigitur ꝙ bene se
habeat affectus ad finem:qui est principiũ in agibilibus
quorum est prudentia ratio recta:ad finem aũt non bene
se hꝫ affectus:sine virtutibus moralibus:⁊ hoc est ratio:
quare prudentia:etiam quantum ad suum esse specificũ
sine virtutibus moralibus acquiri non põt. Argumenta
ad prem aliã:sic intelligenda sunt ꝙ per fidem informẽ
Q̃ō. III. Argu.p nõ est hõ dignus vita eterna:⁊ hoc est verũ. Qō III.

Tertio queritur: vtruꝫ eadem fideꝫ in nu
mero possit esse formata: ⁊ infor/
mis temporibus diuersis:⁊ videt ꝙ non:qꝛ si/
cut se hꝫ virtus charitatis ad v̓tutes alias: sic
preceptum de charitate ad precepta de aliis virtutibus:
sꝫ sicut dicit beatus Jacobus.cano.sua.c 2. Quicũq3 totã
legem seruauerit:offenderit aũt in vno factus est omniũ
reus:qđ exponit glosa.de precepto charitatis. ergo simi/
liter recedente charitate:ois virtus alia recedit:eadeꝫ er
go fides in numero:non manet post charitatis recessum
ꝙ non esset verum:si eadem fides in numero possit esse
Secũdo. diuersis temporibus formata ⁊ informis. ¶ Iteꝫ sicut se
hñt opera fidei informis ad opera fidei formate: sic fides
informis ad formatam:sed opera fidei informis nũq̃ꝫ for
mabuntur:qꝛ nunq̃ꝫ remunerabuntur in vita eterna:er/
go nec fides informis eadem in numero:postea fit forma
Tertio ta. ¶ Item non est minoris efficacie charitas qñ infun/
ditur fideli q̃ꝫ qñ infunditur infideli: sed cum infundi/
tur infideli cum ea infunditur fides: qꝛ sine fide esse non
potest:ergo similiter quando infunditur fideli: fides er/
go illa quam format charitas:nunq̃ꝫ fuit informis.

In oppm Primo Contra minus repugnat charitas habitui infuso:
q̃ꝫ acquisito: sed charitas cum infunditur
penitenti: non expellit bonos habitus acquisitos: ergo
multo minus expellit fidem que est habitus infusus.
Secũdo. ¶ Item nihil corrũpitur adueniente sua forma: sed per
ficitur:sed charitas est forma fidei:vt ostensum est: ergo
cum charitas infunditur penitenti fides preexistens nõ
corrumpitur sed perficitur.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. Respondeo ꝙ eadem fides in numero potest
esse formata: ⁊ informis tempori/
bus diuersis. In fide enim informi duo sunt. s. essentia si/
lius habitus ⁊ informitas eius que ad eius essentiam nõ
pertinet:nec est inseparabile accidens illius: ratione pri
mi non repugnat charitati:sed ad eaꝫ disponit:sed ratio
ne ipsius informitatis charitati repugnat:⁊ ideo cuꝫ cha
ritas infunditur penitenti:tollitur informitas preexistẽ
tis fidei ⁊ format ipsa fidei essentia:⁊ sic illa eadem essen
tia fidei i numero:q̃ ante erat iformis:postea fit formata.

Ad primum in oppositum dõm ꝙ verbuꝫ Ja- Ad pmũ
cobi sic intelligendum est ꝙ qui Mõ. hãc
transgreditur preceptum de charitate:quousq3 peniteat expõneꝫ
obseruatio preceptorum aliorum non liberat euꝫ a reatu
mortis eterne:sic dico ꝙ quando homo per peccatũ mor
tale charitatem amittat fides informis que remanet: nõ
liberaret hominem a reatu mortis eterne. ¶ Ad secũdũ Ad scdm
dicendum ꝙ non est simile de operibus:⁊ de habitu: qꝛ
opera transeunt habitus remanet:⁊ ideo eadeꝫ opera in
numero: que facta sunt per fidem informem:nunq̃ꝫ po/
stea possunt esse formata:quãuis idem habitus in nume/
ro postea possit formari. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ q̃ꝫ Ad 3m
uis non sit minoris efficacie charitas quantuꝫ est ex par/
te sua quando infunditur fideli q̃ꝫ quãdo infunditur in/
fideli:tamen quia infideli est habitus fidei:ideo cuꝫ cha/
ritate sibi fides non infunditur: sed quia in infideli non
erat fides:⁊ charitas sine fide esse non potest: ideo cum
charitas infunditur infideli penitenti cum charitate in/
funditur fides.

Consequenter queritur de sex/
to principali: et
circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum
fides sit in intellectu:sicut in subiecto. ¶ Se/
cundo vtrũ sit in intellectu speculatiuo. ¶ Tertio vtrũ
sit in intellectu diabolico. Qō. I. Q̃ō.1.

Primo ostendo ꝙ fides non est in in/ Argũ. pº
tellectu:sicut in subiecto. Da/
mas.li.4.c.3. Dicit ꝙ fides est non inquisitus
vel imperscrutatus consensus:sed assentire ac
tus est voluntatis.ergo cum in eodem subiecto:sit habi/
tus ⁊ eius actus videtur ꝙ fides sicut in subiecto: est in Secũdo.
affectu. ¶ Item ſm Ansel. monol.76.c. Credere in de/
um est credendo in ipsum tendere:sed in ipsum tendere
est per voluntatem.ergo habitus fidei a quo est talis ac/
tus est in voluntate. ¶ Item ſm phm .2. Topi. Oppo Tertio
sita nata fieri circa idem: sed infidelitas:cum sit peccatũ Cap. 21.
in voluntate est. ſm enim Ansel. de concep. virgi.c.4.
Omne peccatum est in voluntate: vnde ſm ipsum ibi/
dem:in hominibus nihil punitur:nisi voluntas. ergo fi
des que sibi opponitur est in voluntate. ¶ Item in po/ Quarto
tentia:que potest cogi nõ potest esse:sicut in subiecto:ac/
tus ad quem homo cogi non potest:sed intellectus cogi
potest ad actum credendi:homo cogi non potest: qꝛ ſm
Aug. Homel.26. super Jo.super illud Jo.6. Nemo po/
test venire ad me nisi pater qui misit me traxerit euꝫ:cre
dere non potest:nisi volens:ergo actus credendi non est
in intellectu:⁊ ex consequenti:nec fides.

Contra Augu.9.de trini..c.1. Certa fides: vtcũq3 In oppm Primo.
inchoat cognitionem:cognitio vero cer/
ta non perficietur:nisi post hanc vitam:cum videbimus
facie ad faciem:sed in eodẽ subiecto:est cognitionis prin
cipium in quo est eius complementum. ergo fides est in Secũdo.
intellectu:sicut in subiecto. ¶ Iteꝫ ſm Bernar.in quo/
dam sermone de vigilia natiuitatis domini. Credere est
quoddam videre:sed videre spiritualiter est in intellectu
ergo ⁊ credere:⁊ ex consequenti fides.

Ad istam qõnem dicũt aliqui ꝙ fides nõ Ad qõnẽ ſm mẽtẽ aliorum Prima
est in intellectu tantum
sicut in subiecto:nec tñ in affectu:sed in vtroq3:qđ bene
põt itelligi. Credere.n.est volũtarie assentire pme veritati

nondum

nondum vise. Unde Bernar.5. de consideratione. ca.6.
Fides est voluntaria quedam: et certa prelibatio nondum
propalate veritatis: qd ideo dictum est: quia actus cre/
dendi: et ab intellectu elicitur: et ad volūtatē imperatur.
Si ergo noie fidei cōprehendatur: non tm̄ habitus: quo
determinatur intellectus ad actum credendi eliciendū:
sed etiam habitus quo determinatur voluntas ad actuz
credendi imperandum: sic fides est in intellectu et volun
tate sicut in subiecto: quod certum est de fide formata: qz
charitas per quam determinatur voluntas ad imperan
dum actum credendi formatum in voluntate est sicut in
subiecto. Et etiam ſm multos verum est de fide informi.
Dicunt enim multi qd ad hoc qz intellectus eliciat actuz
fidei informez: non tm̄ requiritur habitus extēs in ipso:
ipsum determinans ad actum credendi eliciendum: sed
etiam aliquis habitus informis in voluntate: ipsam de/
terminans ad predictum actum imperandum: q̄uis au
tem ad actum credendi ꝑexigatur voluntatis actus: non
tm̄ est de esse illius: et ex ɔñti nec ille habitus: qui est i vo/
luntate: est de essentia illius habitus: quo determinatur
intellectus ad eliciendum actum credendi. et ideo cū ha
bitus fidei ꝓprie loquendo: sit ille quo determinatur po
tentia ad eliciendum credendi actum: et ille habitus sit
tm̄ in intellectu: sicut in subiecto. ideo melius vr̄ conce
dendū qz fides sit in intellectu: sicut in subiecto: inquan
tum tamen est mobilis a voluntate d̄z qz sit in intellectu
et voluntate: sicut in subiecto.

Ad ꝑmū **Ad primum** in oppositum dōm qz ibi Dama/
sce. accipit consensum pro assensu:
qui est actus intellectus vel describit fidez: non per actū
quem elicit: sed per actum: quo actus per eam elicitus:
Ad scdm imperatur. ¶ Ad scdm dōm qz Ansel. ibi loquitur de ac
tu fidei formate: qui comprehendit relationem actus cre
dendi in vltimum finem: que relatio non est de essentia
actus credendi nec est a fide: nisi tāq̄z a dirigente: sed eli/
citur a voluntate: que vult talem actum: propter talem
Ad 3m finem. ¶ Ad tertium dōm qz infidelitas: non est in vo/
luntate: sicut in subiecto: sed in intellectu iquantū est mo
bilis a voluntate: et ideo infidelitas est in voluntate: sicut
in causa. Sicut enīz nullus credit nisi volens: ita nullus
discredit nisi volens: et ideo q̄uis discredere sit in intelle
ctu ratio tn̄ culpabilitatis sue est in voluntate: et sic debet
Ad 4m snīa Anselmi intelligi. ¶ Ad quartuz dōm qz q̄uis per
euidentiaz veritatis in se intellectus cogi possit ad assen
tienduz modo: vt proprius loquar: de necessitate deter/
minari: non tamen per veritatem non visam: et qz fides
est respectu veritatis nō vise: ideo nō est in intellectu sub
ratione: qua est de necessitate determinabilis sub ratione
Qō. II. qua est libere mobilis a voluntate. Qō. II.
Argt. ꝓ° **Secundo** queritur: vtruz fides sit in in/
tellectu speculatiuo: et videt
qz sic obiectum speculatiui habitus est veritas
non dependēs ex opere nostro hoc trahi potest
ex snīa Auicenne. 1. metaphy. c. 1. Ubi ponit differentiaz
inter scientias speculatiuas et practicas: sed obiectū fidei
est veritas prima: que non dependet ex opere nostro. er/
go fides est habitus speculatiuus: et ex consequenti est in
Secūdo. intellectu speculatiuo. ¶ Item ille intellectus est specu
latiuus: qui nihil discernit de agendis vel non agendis
T.C.49 ſm phm. 3. de aia. Sed fides nihil dictat quid agendum
c.51. aut non agendum: sed quid credendum. ergo est in intel
Tertio. lectu speculatiuo. ¶ Itē ſm phm. 2. poste. Habitus prin
T.C.17. cipiorum est intellectus: et. 6. Ethi. c. 4. Numeratur īter
intellectuales virtutes. ergo similiter fides que est habi/
tus principiorum supnaturaliuz: virtus intellectualis est
sed inter virtutes intellectuales: non inueniunt nisi due
in intellectu practico. s. prudentia et ars. ergo fides est in
intellectu speculatiuo.

Contra habitus operatiuus est in intellectu practi/ In oppm
co: sed fides est habitus operatiuus. Opera Primo
tur. n. per charitatem: vt habet Gal. 5. Ergo est in intel/ Secūdo.
lectu practico. ¶ Item ſm Augu. 22. de ciui. c. 6. Fides
requiritur ne affectus in amando erret. ergo est in intel/
lectu inquantum est dirigens affectuz in amando: sed ta/
lis intellectus practicus est quia ſm phz. 3. de anima. In T.C. 49
tellectus per sui extensionem ad affectum practicus est.
ergo fides est in intellectu practico. ¶ Item Aug. in li. Tertio
de predesti. sctōz: longe post principiuz. Fides incohat
meritum: sed habitus incohans meritum est practicus.
Meritum enim in operatione consistit: habitus autem
practic° ē i itellectu practico. g̃ fides ē i itellectu practico.

Ad istam qōnem dicūt aliqui qz fides est Ad qōnē
in intellectu practico: ſm mētē
supraxi cōprehendendo dilectionem. sicut enim scientia aliorum
non iudicat practica vel speculatiua principaliter ex pte Prima
obiecti sed ex parte proximi finis. Quapropter phs. 2°. T.C.3.
metaphy. Speculatiuam distinguit a practica penes fi/
nem dicens qz theorice finis est veritas et practice opus:
ita habitus intellectualis nō debet iudicari speculatiuus
vel practicus principaliter ex sui comparatione ad obie/
ctum. Sed ex comparatione actus sui ad finem proximū
non accidentalem quem constituit intentio consideran/
tis: sed essentialem: quem principalius respicit habitus:
quantum est ex parte sua: q̄uis autem obiectum fidei sit
verum sub ratione: qua verū: tamen finis proximus dile
ctio est veritatis illius. Assentimus enim prime veritati
credendo: vt ipsam modo debito diligamus: et ideo ha/
bitus fidei principalius practicus est q̄z speculatiuus: sed
habitus practicus est in intellectu practico: sicut in subie
cto. ¶ Preterea cum ille habitus sit in intellectu: inquā
tum est mobilis a voluntate: non tantū iudicatur actus
credendi practicus ex sui comparatione ad motum vo/
luntatis ad quem disponit seu inclinat: sed etiaz ad actuz
voluntatis a quo imperatur: et ita aliquādo habet ratio/
nem practicitatis ex parte principij quāuis principalius
eam habeat ex parte proximi finis. Alij autem dicunt qz
fides principalius est in intellectu speculatiuo: et qz nō ita Secūda
debet iudicari habitus practicus per sui comparationez
ad principium imperans actum: nec per comparationez
actus sui ad finem proximum: sicut ex sui comparatione
ad formale obiectuz: qz sic patet. habitus enim constitui/
tur in specie ex sui comparatione ad formalem rationem
sui obiecti. Per illud autem per quod habitus constitui
tur in specie conuenit ei esse speciem habitus speculatiui
vel practici. Obiectum autem fidei est verum sub ratiōe:
qua verum non visuz: in quo solo potest intellectus bea/
tificari. Hoc autem obiectum est speculabile: non opera/
bile. non enim depender ex aliqua nostra actione. ergo fi/
des principaliter est habitus speculatiuus: et ex ɔsequen/
ti sequit qz sit tanq̄z in subiecto in intellectu speculatiuo.

Qui vult tenere primam opinionem: que magis Sustētat
mihi placet potest dicere. ¶ Ad pri/ primam
mum in oppositum qz penes obiectum non dicitur habi opi. quaz
tus speculatiuus. nisi materialiter. penes autē finem pro magis ap
ximum principaliter. ¶ Ad secundū dicendum qz quā/ probat
uis obiectum fidei non sit aliquid operabile agendū vel Ad ꝑmū
fugiendum: tamen dirigit voluntatez in obligando que Ad scdm
sunt obliganda: et respuendo que sunt respuenda. Et hoc
sufficit ad hoc: vt habitus principaliter sit practicus sub
praxi comprehendendo actum voluntatis interiorem.
¶ Ad tertium dicendum qz intellectus qui numeratur Ad 3m.
inter virtutes intellectuales est habitus principiorū spe/
culabilium quorum cognitio est ꝓpter scire quia non est
natus dirigere voluntatem in diligendo. Fides autem
non est habitus principiorum talium: vt ex dictis satis
visum est. Qō III. Qō. III.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ propriam Fides tri pliciter põt acci pi

TErtio queritur: vtrum fides sit in intellectu diabolico.

Respondeo q fides triplr põt cõsiderari. Uno modo pro quadam credulitate extorta per euidentiam signoꝝ testificantiũ illam veritatem quaz credit sancta ecclesia. Alio modo pro habitu infuso determinante intellectum ad actum credendi non formatũ. Tertio modo pro fide formata. Primo modo in itellectu diaboli est fides. Talia.n.signa vident testificantia veritatem: quã credit sancta ecclesia q nolint intellectus eoꝝ: credũt esse verũ: qḋ ecclesia credit: illam tñ veritatem non vident: ꝛ sic intelligitur illud verbum Jacobi.2. Demones credunt ꝛ cõtremiscunt: ꝛ glo. super illud. Ro.1. Ex fide in fidez que dicit de fide informi: qḋ est demonũ ꝛ noíetenus xp̃ianorum. Scḋo modo ꝛ tertio loquẽdo de fide dico q in intellectu diaboli nõ est fides. sic.n. loquendo de fide nõ habuerunt fidem ante lapsum: qꝛ non infundit sine gratia: quam illi nunquã habuerunt: nec post lapsum eis infusa est: quia digni non sunt.

COnsequenter queritur de septimo principali: et circa hoc queruntur tria. ℂ Primo vtrũ fides sit certior q̃ scia. ℂ Scḋo vtrum fides informis in hoie sit acquisita. vel infusa. ℂ Tertio vtrũ fides
Qõ.1. Arg. pͦ in homine causet timorem. Qõ. I.

PRimo oñdo q fides non sit certior q̃ scia: qꝛ ille habitus cognitiuus quo fides roborat certior est fide: sed sm Aug.
Secũdo. 14. de tri. c.1. Fides scia roborat. ergo scia certior est fide. ℂ Item scia determinat intellectũ ad assentiendum de necessitate rei scite ꝛ sed fides non determiat intellectũ ad assentiendũ de necessitate rei credite ꝛ ergo
Tertio maior est certitudo in scia q̃ in fide. ℂ Item certior est cognitio que habetur ex principijs per se notis q̃ illa que non est respectu principioꝝ per se notoꝝ: nec habet ex principijs per se notis: sed cognitio scie habet per pncipia per se nota: articuli autẽ fidei nec sunt pncipia per se nota: nec eos tenemus per aliqua pncipia per se nota. ergo certior est cognitio per sciam q̃ per fidem.

In oppͫ Primo **Contra** virtuosius est lumen inmediate a deo infusum q̃ acquisitum: sed ea que scimus ꝛ scimus per lumen acquisitũ. fides aũt qua credimus est lumen infusum. ergo est lumen virtuosius: sed que in virtuosiori lumie cognoscunt certius cognoscunt. ergo cer-
Secũdo. tius cognoscunt credita q̃ scita. ℂ Item certior sum de ista veritate: qḋ est quedam ciuitas que Roma vocatur: quam nũq̃ vidi q̃ de ista veritate q tres anguli trianguli sunt equales duobus rectis: ꝛ tñ primã certitudinez non habeo: nisi per credulitatẽ acquisitã ex auditu. Secundam auctem habeo per sciam. ergo certior est credulitas acquisita q̃ scia ꝛ ergo multo fortior credulitas per fidem infusam que nobilior est.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ propriam Certitudo du-plex **Respondeo** q distinguẽdũ est de certitudine. est.n. quedam certitudo adhesionis in affectu: ꝛ certitudo cognitionis in intellectu. Primo modo loquendo de certitudine: certior est fides simpliciter quo ad fidelem q̃ quecũq̃ scia acquisita. Certitudo.n. voluntatis est determinatio ipsius ad adherẽdũ per amorem alicui veritati. fides aũt inclinãdo magis determinat affectum ad credendi actum ꝛ diligendũ veritatem creditam q̃ quecũq̃ scia inclinet ipm ad volendũ actum sciendi ꝛ rem scitam. ℂ Loquendo aũt de certitudine cognitionis ad hoc: distinguendũ est. Est.n. quedam certitudo simpliciter ꝛ quedaz quo ad nos. Primo modo loquendo de certitudine. Certior est fides q̃ quecũq̃ scia acquisita. Ille.n. habitus cognitiuus certior est qui firmius itellectũ determinat ad assentiẽdũ alicui veritati. Hoc aũt simplr magis ꝯuenit fidei q̃ cuicũq̃ scie acquisite: qꝛ rõ qua intellectus per fidem assentit veritati: est veritas prima que oium veritatũ est certissima: scia autẽ in assentiendo rei scite innitit humane rõni: que in cõparabilr minus est certa q̃ prima veritas. ℂ Loquendo aũt de certitudine cognitionis quo ad nos: sic dico q scia habita per demonstrationẽ potissimam: que est per cãm certior est q̃ fides: qꝛ hoc modo ille habitus cognitiuus est certior: qui itellectũ determinat ad assentienduz veritati: quam plenius attingit. pp.n. euidentiam in cõparatione ad intellectũ: intellectus aũt noster per predictam sciam plenius attingit ad rem scitam q̃ per fidem ad veritatem creditam: ꝛ sic loquendo de certitudine dicit Hugo. j. li. de sacris parte. 10. c.1. Siquis plenaz ac generalem diffinitionez fidei assignare voluerit dicere põt fidem esse certitudinez animi de rebus absentibus supra opinionem: ꝛ infra sciã ꝯstitutam. ℂ Ex dictis pꝫ via pro magna pte ad soluendũ argumenta ad vtrũsq̃ pte.

Que scia certior q̃ fides

Fidei diffinitio sꝫ Hugonẽ

Ad primum dõm q q̃uis fides scia roboret: quo ad credentem: non tñ ex hoc sequit q scia sit simplr certior fide: sed quo ad nos. Uel põt dici q q̃uis fides: ꝛ scia simul magis certificent nos de re credita q̃ fides tm̃: plus tñ ad certitudinem istam operat fides per se q̃ faceret scia per se. ℂ Ad scḋm dõz q procedit de certitudine quo ad nos. ℂ Ad tertiũ dõz q veritas q̃ mouet ad assentiẽdũ articulis fidei magis est per se nota simplr q̃ principia cognita in lumie naturali mouentia ad assentiendũ ꝯclusioni: vnde ꝛ ipsi articuli in relatiõe ad ipsam veritatem primã maioreꝫ hñt certitudinem simplr q̃ ꝯclusio in relatione ad principiũ per se notũ i luie nãli q̃uis quo ad nos de lege cõi sit ꝯ̃rio.

Ad pͥmũ Ad scḋm Ad 3ͫ

Ad primum ad partem aliam dõm q simplr virtuosius est lumen fidei ad determinandũ intellectũ q̃ lumen scie acquisite q̃uis quo ad nos sit ꝯ̃rio. ℂ Ad scḋm dõm q de certitudine intellectus quo ad nos certiores sumus q Roma est vel fuit q̃ de articulis fidei q̃uis de certitudie simplr nõ sit ita. Ad plenum.n. attingit intellectus noster ad videndum possibilitatem istius veritatis romam esse vel fuisse. hoc enim cognoscere non transcendit facultatẽ naturalis cognitionis: sed possibilitatẽ veritatis articuloruz fidei ad plenum non attingit noster intellectus in hac via de lege cõi. Et ideo facilius est determinare nr̃m intellectum fortiter ad credenduz romam esse vel fuisse q̃ ad articulos fidei credendum. Qõ. II.

Ad pͥmũ In oppͫ Ad scḋm

Qõ.II. Ar. pͦ

SEcundo queritur: vtrũ fides informis in hoie sit acquisita vel infusa ꝛ vr q acquisita. Illud.n. qḋ in nobis generat per sciam acquisitũ est: sed sm Augu.9. de tri. c.1. Per sciam fides gignit: ergo acquirit. ℂ Item illud ad qḋ attingimus per auditum acquirimus: sed sicut dicit aplᷤ. Ro.10. fides ex auditu. ergo fidem acquirimus. ℂ Item vnus infidelis frequenter credit vnum articulum: ꝛ discredit plures alios: sed hoc non est per fidez infusam: qꝛ per illam credunt oẽs articuli. ergo est per acquisitionem: sed qua rõne põt acquiri credulitas vnius articuli eadem rõne oium. ergo credere põt aliquis oẽs articulos fidei per aliquẽ habitum acquisituz. ℂ Item oẽs virtutes que hñtur per infusionem infundunt paruulis in baptismo: sed ipsi non hñt habitum fidei: qḋ docet experientia: qꝛ cuꝫ fiunt adulti non eẽnt pmpti ad credendũ articulos fidei nisi assuefierent ad actuz credẽdi. ergo fides non est in hoie per infusionẽ: sed per assuefactionẽ.

Secũdo

Tertio.

Quarto

In oppͫ Primo **Contra.** ad ephe.2. Dicit aplᷤ q fides non est ex nobis: sed donum dei est: si autẽ hoc intelligit de fide informi habeo propositum si de formata cum verõsum est eadem fides in numero: primo possit esse informis ꝛ postea formata: adhuc habeo propositum. ℂ Itez

Secũdo

Augu.

Augu.li.de predesti.sanctorum prope principium. Fides qua christiani sumus: donum dei esse debemus ostēdere: sed proprie dicitur donum dei: qd infusuz est: ergo fides informis est per infusionem.

Ad qōnē ſm mentē ꝓpriaꝫ Duo ad credēdū requirūt Respondeo. ꝙ fides: siue informis: siue formata est infusa. Ad credendū.n. duo requirunt.s.ꝙ articuli itellectui proponātur: ꝙ itellectus eis assentiat. Primum autem fieri nō potest: nisi p diuinam reuelationem: mediate vel imediate: quia veritas in articulis cōtēta nostre naturalis cognitionis facultatem trāscēdit per reuelationem autem propositi fuerunt illi articuli quibusdam vt prophetis ⁊ apostolis: qui eos verbo vel scripto intellectibus aliorum proposuerūt. ad hoc autem vt itellectus eis assentiat: quāuis miraculuz visum: vel persuadens ratio: posset ipsum aliqualiter ad hoc disponere: nō tamē sufficere pōt: absqꝫ iteriori motore qui est deus mouens per habitum fidei itellectum ad assentiendum proposite veritati: sed veritati supernaturali non potest intellectus assentire Initendo prime veritati: nisi per motorem supernaturalem supernaturaliter mouentem: habitus ergo fidei est supernaturalis ad qd sequitur: ꝙ sit in nobis per infusionem.

Ad pᵐ Ad primum in oppositum dicendum: ꝙ pro tanto fides dicitur generari p scientiam: quia per eam homo persuadetur ad credendum: ⁊ ita aliquo modo disponitur.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secūdum dicēduz ꝙ fides dicitur esse ex auditu iquātum per verbum mediate auditu proponitur itellectui que credēda sunt: sed sic proponēs habuit hoc: per reuelationem mediate: vel immediate.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dicēdum ꝙ illū articulum quē credit aliquis ifidelis: non credit eo modo: sicut fidelis: quia fidelis illum credit simpliciter iherēdo prime veritati: ifidelis autem nō credit eum inhērēdo simpliciter prime veritati: quia cum prima veritas dictet omnes articulos esse credēdos: omnes crederet explicite vel implicite: sed illum articulum credit inhērēdo principaliter proprie virtuti: vel alicui humane persuasioni: vel reuerētie alicuius doctoris sui: ⁊ si per hūc modum aliquis crederet omnes articulos fidei: nō propter hoc fidelis esset: quia nō crederet eos: sicut per fidem debēt credi.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartum dixerūt quidam: ꝙ habitus fidei nō ifunditur paruulis i baptismo: nisi ifusa cā que est charitas. Unde nō dicūtur fideles: quia tūc habeāt fidei habitum: sed quia habeant eius causam: que est charitas: ⁊ quia susceperūt fidei sacramētum. Hy.n. dicūt fidem: que est virtus theologica esse quēdaꝫ habitum itellectus causatum in ipso: p multotiēs credere ad imperium voluntatis formate ex charitate: ⁊ ex charitate hoc imperantis: ⁊ dicūt pro tāto ipsum habitum dici ifusum: quia causatur per imperium virtutis ifuse. Sed hoc est cōtra cōmunem opinionem doctorum: ⁊ etiam cōtra Augu. qui vult. 21. de ci. dei. c. 6. ꝙ fides precedit amorem ne in amando erret: qd non esset veruꝫ: si ex actu volūtatis charitate iformato causaretur habitus fidei tanqꝫ per causam imperātem: dicēdum ergo aliter ad argumētum. s. ꝙ in baptismo paruulis ifunditur habitus fidei: per quē cū venīūt ad etatē adultam facilius assentiūt articulis fidei: cū eis ꝓponunt: qꝫ non baptizati ceteris paribus.

Questio. III.

Q6.3. Argt. 1. Tertio queritur vtrum fides in homine causet timorem: ⁊ videtur ꝙ non. Effectus non ꝑcedit causam: sed timor ꝑcedit fidē. Unde eccl'iastici. 2. Qui timetis dn̄ꝫ credite illi: ergo timor nō est effectus fidei.

Secūdo ¶ Item idem nō est cā cōtrarioꝝ: sed timor: ⁊ spes: sunt cōtraria: quia spes ē respectu futuri boni: timor respectu futuri mali: ergo cuꝫ fides generat spem ſm glosam. Marci. 1. videt ꝙ nō causat timorem.

Tertio ¶ Item vnius habitus: nō sunt plures effectus ſm speciēꝫ: sed purificatio cordis: que specie differt a timore est effectus fidei: ſm illud act. 15. Fide purificās corda eoꝝ: ergo timor nō est effectus fidei.

In oppositū pᵒ Contra Iaco. 2. Demones credūt ⁊ contremiscūt. ¶ Item illud est causa timoris qd rem timēdam ostēdit: sed per fidem nobis ostenditur futurum iudicium: qd est timendum: ergo fides causat timorem.

Secūdo Ad qōnē ſm mentē ꝓpriaꝫ. Respondeo ꝙ eo modo quo actus itellectus sunt causa actuū volūtatis. s. dispositiue: sic dico ꝙ fides causat in nobis spem: timorēꝫ ⁊ cordis purificationem. Spem per hoc ꝙ nobis ostendit obiectum spei: qd ē boniꝫ arduū possibile tn̄ haberi. Timorem in hoc: ꝙ ostēdit nobis obiectum timoris: qd est malū arduū: possibile tamē quāuis cū difficultate euitari. Purificationem cordis in hoc: ꝙ ostēdit obiectū sancte dilectionis qua purificat affectus. Impuritas.n. vniuscuiusqꝫ rei cōsistit in hoc: ꝙ rebus vilioribus imiscet: ⁊ ideo cū anima sit nobilior temporalibus cū eis se subijcit per amorem: impura efficitur a qua impuritate mundatur: cū p sanctam dilectionem ab eis recedit: ⁊ tēdit i obiectuꝫ dilectionis sancte: qd ē sūmū bonū.

Ad pᵐ Ad primum in oppositū dicendum ꝙ aliquis timor bene pōt procedere fidem inquātum causat humiliationem excludētem supbiam: que maxime reddit itellectū idispositū ad recipiēdum fidem. ex hoc tn̄ nō sequitur quin aliquis timor causet ex fide.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scđm dicēdū ꝙ idem ratione diuersoꝝ: pōt esse dispositiue causa ꝯtrarioꝝ: vnde fides inquātum nobis ostēdit sperādum: ⁊ timēdum: potest in nobis causare dispositiue: ⁊ spem: ⁊ timorem.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium cum dicit ꝙ vnius habitus nō possunt esse plures effectus. ⁊c. dico ꝙ veꝝ ē loqndo de effectu p se: ⁊ imediate elicito p habitū: sed dispositiue p modū ostendētis sic non ē veꝝ.

Consequenter querit de. 8ᵒ. principali: ⁊ circa hō qrunt tria. ¶ Primo vtrū fides sit nobilior qꝫ gratia ꝓphetie. ¶ Scđo vtruꝫ sit nobilior qꝫ gratia raptᵒ. ¶ Tertio vtrum nobilior sit qꝫ gratia faciendi miracula.

Questio. I.

Q6.1. Argu. pᵒ Primo ostēdo ꝙ fides nō ē nobilior qꝫ gr̄a ꝓphetie. Illa cognitio est nobilior que ē vniuersalior: sed cognitio ꝓphetica est vniuersalior: qꝫ illa que ē p fidem. Prophetia.n. ē cognitio eoꝝ que ꝓcul sunt a nostra nāli cognitione: cuiusmodi sunt oīa illa respectu quoꝝ ē fides: ⁊ multa alia: ergo gratia prophetie est nobilior: qꝫ fides.

Secūdo ¶ Item illa cognitio que ē certior ē nobilior: illa que ē minus certa: si sunt respectu eiusdē obiecti: sꝫ cognitio ꝓphetica certior ē de his de quibᵒ ē fides qꝫ fides ipsa. Fides.n. nō certificat itellectuꝫ certitudine euidētie sed lumen prophetie intellectum certificat. aliter.n. eēt dubia fides q̄ dictis ꝓphaꝝ initit: ſm beatū Petrū i. 2. cano. sua. c. 1. dicētē: hēmᵒ firmiorē ꝓpheticū sermonē: cui bn̄facitis attēdētes ⁊c. ergo nobilior ē gr̄a ꝓphie: qꝫ fides.

Tertio ¶ Itē illud lumē ē nobiliᵒ: p qd eleuat itellectus ad vidēdū i diuina essentia: qꝫ illud p qd nō sic eleuat: sed tale ē lumen ꝓpheticū. Un̄ glo. sup illud Isaie. 38. dispone domui tue dicit ꝙ ꝓphe i libro ꝓsciētie dei: vbi oīa scripta sunt legētes ⁊c. ergo cū p fidē nō sic eleuet intellectᵒ: vꝫ ꝙ lumē ꝓpheticū nobilius sit qꝫ fides.

Quarto ¶ Itē nobiliᵒ ē illud lumē qd nō tm̄ itellectū habituat. Sed ēt ei ostēdit expssas similitudines: qꝫ illud qd hituat tm̄: sꝫ lumē ꝓpheticū nō tm̄ intellectum habituat: sed etiam in se continet expressas rerum similitudines. Unde Osee. 12. in manibus ꝓphetarum assimilatus sum. Lumen autem fidei tm̄ habituat intellectum: ⁊ expressas rerum similitudines nō cōtinet: vt patet in paruulis baptizatis: qui habēt habituꝫ fidei: nec tamen similitudines rerū cognoscēdarū habēt p fidē ergo nobilius ē lumen ꝓphetie: qꝫ fidei. ¶ Item

nobilius est lumē:qd̄ nō potest esse:nisi in bonis q̃ illud
Quinto qd̄ pōt esse in malis:sed fides est in multis malis:lumen
prophetie nō est nisi in bonis:vnde dicitur Sapiētie.6.
Q: sapientia in animas sanctas se transfert:ꝛ amicos dei
ꝛ prophetas constituit:ergo nobilius est lumen prophe/
Sexto tie:q̃ fidei. ¶ Item nobilius est spirituale lumē:qd̄ per
sui fortitudinem:ꝛ sublimitatē animas abstrahit ab vsu
sensuum q̃ illud qd̄ non:sed per lumen propheticū ani
ma abstrahitur ab vsu sensuum. Unde numeroꝝ.12. Si
quis fuerit inter vos propheta dn̄i in visione apparebo
ei:vt per somnum loquar ad illum. Et sicut dicit glo.in
principio psalmi. Tales visiones sunt per ea que videnꝫ
dici:vel fieri:cum autem aliquid dicitur videri: vel fieri
qd̄ non videtur:nec fit est alienatio ab vsu sensuum:ergo
nobilius est lumen prophetie q̃ fidei.

In opm̄ primo. **Contra** nobilior est cognitio in lumine supnāli q̃
nāli:sed cognitio fidei est p lumen supnāle
Cognitio autem ꝓphetica pōt esse p lumen nāle.ſm.n.
Grego.4.li.dialog. Aliquādo ipsa vis aiarum sua subtili
tate preuidet aliquid:ꝛ ſm Augu.12.super Gene.ad lit/
teram. Aie humane dum a sensibus corporis abstrahitur
quādoq3 competit aliqua futura preuidere:ergo nobili/
or est cognitio fidei:q̃ prophetie. ¶ Itez lumē qd̄ ē vir
Secūdo tus nobilius ē:q̃ lumē qd̄ nō est virtus:lumē propheti/
cum nō est virtus:q: virtus est habitus:lumē propheti/
cum nō est habitus:q: cum habitu vtatur quis cum vo
luerit:prophete prophetarent quādocunq3 vellēt:qd̄ fal
sum est:ergo nobilius est lumē fidei:q̃ lumē prophetie.
Tertio ¶ Item fidei nō pōt subesse falsum:sed lumini prophe
tico pōt subesse falsum. Jonas.n.predixit subuersionem
niniue que nō fuit subuersa:ſm ēt Aug.13.de ci.c.2. Su/
am quisq3 fidem apud semetipsum videt:sed ꝓpheta nō
semp lumē ꝓpheticum videt in se:quando ibi est:q: ali/
quādo credunt ipsum habere:ꝛ non habent. Unde ſm
Grego.super Eze.homel.1.longe ante finem. Aliquādo
prophete sancti cum ꝯsulunꝫ ex magno vsu ꝓphetandi
quedam ex suo spiritu proferunt:ꝛ ex se hoc ex ꝓphetie
dicere spiritu suspicantur:sed nobilius est lumen cui nō
potest subesse falsum:ꝛ qd̄ propter sui claritatem se mani
feſtat habenti:q̃ illud cui iste cōditiones nō ꝯueniūt: er
Quarto go nobilius ē lumē fidei:q̃ lumē ꝓphetie. ¶ Item no/
bilius ē lumē:qd̄ nō pōt esse:nisi adeo imediate tm̄ q̃ il
lud qd̄ est adeo:angelo mediāte:sed lumen fidei est a deo
imediate tm̄:lumen propheticum mediāte angelo. Un/
de ſm Diony.4.c.angelice hierarchie. Diuinas visiōes
gloriosi patres nostri adepti sunt p medias celestes vir/
Quinto tutes:ergo nobilius ē lumen fidei q̃ prophetie. ¶ Itez
nobilius est lumē qd̄ nō potest esse:nisi a deo q̃ illud qd̄
pōt esse ab angelo malo. Si lumē fidei nō pōt esse:nisi a
deo lumen autem propheticum pōt esse ab angelo malo
v:.n.habeꝫ.3.Regum.18. Erant aliqui prophete Baal
ꝛ prophete lucorum qui celebrant demones in idolis:
Sexto ꝛ qui ex parte dei nō ꝓphetabāt:ergo nobilius ē lumen
fidei q̃ ꝓphetie. ¶ Item nobilior est gratia:que nō po
test ꝯuenire:nisi creature viuenti vita rationali vel intel
lectuali:q̃ illa que pōt ꝯuenire rei mortue. Sed ꝓphetie
gratia pōt ꝯuenire rei mortue:dicitur.n.ecclesiastici.48.d
Helyseo q mortuum ꝓphetauit corpus eius:ergo nobi
lior est gratia fidei:q̃ prophetie.

Ad qōnē scōm mē tē aliorū prima. Nobilius alio dupliciter. **Ad istam questionem** dicunt aliqui:
q aliquid esse
nobilius alio dupliciter pōt intelligi. Uno modo quātum
ad nām:ſm quē modū:vt vult Augu.11.de ci.c.16. No
bilior ē nūmus q̃ pulex:aut quātū ad vsum:ſm quē mo
dū:vt vult Augu.vbi prius. Nobilior ē nūmus q̃ pulex.
¶ Primo modo dicunt cognitionē ꝓpheticā de articu
lis fidei nobiliorē esse:q̃ cognitionē fidei:q: de eodē: de
quo ē fides:cognitio ꝓphetica ē euidentior:nō enim est

respectu veri creati tm̄:sed etiaz respectu veri icreati:vn
de vt habeꝫ Isaie.6. Uidit duo seraphin subter soliū ex/
celsum:in quo vidit vnum sedētem:ꝛ clamabāt alter ad al
terum. Sanctus scūs sanctus dn̄s deus exercituuz: vbi
dicit glo.q in hoc sunt reuelatū ꝓphete mysteriū trinita
tis Q: aūt respectu veri icreati sit euidētior ꝓbāt p Au/
gustinū dicētē.11.de ci.dei.c.3.de inuisibilib. que a nostro
sensu iteriori remota sunt:his nos oportet credere:q hec
in illo icorporeo lumine disposita vidicerūt:vel manētia
ꝯtuētur:ꝛ videl ibi loqui de cognitione eoꝝ:quoꝝ est fi/
deo. ¶ Scdo modo cognitio fidei nobilior est. Plus.n. 2ª opinio
ꝯfert vsus eius ad acquisitionez vite eterne. Alij videꝫ
dicēdū q siue cōparenꝫ ſm suas nās:siue q̃tum ad vsuz
q lumē fidei nobilius ē simpliciter:q̃uis quā ad aliqd
nobilius sit lumē ꝓpheticū qd̄ sic declarant. Dis supnā
lis cognitio:cuius verū icreatū est imediatū obiectū:aut
est clara:aut est obscura:si est clara talis cognitio ē dei vi
sio. Deū.n.videre est ipsuz cognoscere clare : ꝛ imediate.
Si est obscura est fidei cognitio:aut similis illi. Certum
est aūt q ꝓphetica cognitio nō est dei visio: q: vt habeꝫ
1.Corinthi.13. Prophetie euacuabunꝫ vt ēt habetur ad
Hebr.11. Prophete erāt a longe aspicientes:videre autē
deū:nō est a longe aspicere:sed de ppe. Unde ꝓphetica
cognitio habet de sui rōne annexam impfectionem que
se nō cōpatiꝫ cū visione ꝑme. Unde beat. Petrus.2.ca/
no.sua.c.1. Propheticū sermonē cōparat laterne lucēti i
caliginoso loco:nec ē ꝯcedēdū q aliqui dicūt: q quāuis
cognitiōe ꝓphetica nō videaꝫ verū icreatū ſm illud qd̄
est:videꝫ tn̄ sub rōne q̄ est exēplar reꝝ:q̄ ostēdunꝫ ꝓphe
te:q: ꝑus ordine nāe est cognoscere deū ſm illud qd̄ ē ab
solute q̃ videre ipm̄ sub rōne qua exēplar rerū: q: prius
ordine nāe cognosciꝫ res absolute: q̃ in relatione. Non
pōt etiaz dici q cognitio prophetica sit cognitio fidei:q:
apostolus.1.Corinthi.12.distinguit fidem cōtra prophe/
tiam:ibi ſm glo.accipiens fidem p cōstātia fidei. Prete/
rea nullus vnq̃ posuit cognitionem propheticā esse co/
gnitionem theologice veritatis:ergo verū icreatum nō
est imediatum obiectum prophetice cognitionis : tamē
bene est eius obiectum mediatum:p lumen.n.propheti/
cum bene habeatur de deo aliqua supnālis cognitio in fi
gura:vel in aliquo signo:vel in aliquo alio eius effectu:
sed imediatum fidei obiectuz est sūme verum. Sūmo.n.
vero innititur fides in assentiendo hijs que proponūtur
credenda. ¶ Nec contra hoc est qd̄ dicit apostolus.1.co
rinth.13. Q: videmus nunc per speculum in enigmate.
Non.n.idem est intellectu aliqua cognoscere:ꝛ cognitis
assentire:vnde ad fidem non pertinet cognitio eorum:q̄
creduntur:sed assentire his que proponuntur credenda
que ab alijs sunt cognita:ꝛ etiam ab ipso credente saltez
cognitione qua cognoscitur quid est:qd̄ dicitur per no/
men. hanc.n.cognitionem requirit:ꝛ presupponit actus
fidei in credēte. Cum ergo nobilius sit lumē cuius sum
mum verum est imediatum obiectum q̃ illud cuius nō
est obiectum imediatum:nobilius est simpliciter lumen
fidei q̃ prophetie:ꝛ huic concordat glo.super illud.1.co
rinth.13. Fides:spes:charitas:que dicit:q his trib. sci/
entia ꝛ prophetia militant:q: sine illis nullus iusti est
ista vita perfecta. Qui vult tenere hanc secūdam opinio
nem:potest dicere.

Ad primum argumentum q quāuis cogni/ Sufficit scōaz opi nionem. Ad pm̄
tio ꝓphetica sit vniuersalior:ꝛ quā
tum ad cognita q̃ cognitio fidei:q: non tantum est re/
spectu eorum:que credimus:sed etiam respectu multo/
rum aliorum preteritorum presentium:ꝛ futurorum. ſm
enim qd̄ habetur i prologo super apocal. Prophetia ibi
contenta trifaria est.s.de preterito presenti : ꝛ futuro : ex
hoc tamen non sequitur:q sit nobilior:q̃ fides:eo quod
fides imediatius respicit primam rationem credēdi:que
est sūma

Prophetia propriissima acceptio et eius diffinitio

est summa veritas quam prophetia: maxime si accipiatur prophetia propriissime dicta: que non est: nisi respectu futurorum eventuum contingentium quam describens Cassiodorus in glo. super principium psalmi: dicit quod prophetia est inspiratio: vel revelatio divina rerum eventus immutabili veritate denuncians. Cum enim prophetica cognitio sint eorum que procul sunt a naturali hominum cognitione: et magis sint procul a naturali hominum cognitione ea que transcendunt cuiuscumque hominis naturalem cognitionem quam ea que alicui homini naturaliter cognita sunt sicut factum Giezi de quo habetur. 4. Regum. 5. naturaliter fuit cognitum ipsi Giezi: et supernaturaliter ipsi Helyseo: ideo principalius est prophetica cognitio: et magis proprie respectu futurorum contingentium quorum cognitio transcendit naturalem facultatem omnium hominum quam respectu presentium que alicui sunt naturaliter nota quamvis ipsi prophetanti sint supernaturaliter cognita: eo quod sibi absentia sunt.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum quod maior vera est: si sunt respectu eiusdem obiecti eque immediate: et eque permanenter: sed ut dictum est in corpore questionis: prima ratio credendi que est summa veritas: non est immediatum obiectum luminis prophetici: sicut est immediatum obiectum luminis fidei: et lumen etiam fidei est permanentius: quia est habitus intellectus: lumen autem propheticum non est in intellectu per modum habitus: quia cum habitus sit quo quis utitur cum voluerit: prophete prophetarent quando vellent quod non est verum: ut patet ex pluribus locis in sacra scriptura: sed est in intellectu per modum passionis transeuntis aliqualiter a simili sicut lumen est in aere.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum quod minor est falsa: ut declaratum est in corpore questionis. Unde pro tanto dicuntur prophete videre in libro divine prescientie: quia a divina prescientia causatur infallibilis cognitio alicuius veritatis in mente prophete: et pro tanto dicuntur videre in speculo eternitatis: quia vident in aliquo effectu seu signo in quo quodam speciali modo videtur refulgere aliquam impressionem prescientie dei.

Ad 4m ¶ Ad quartum dicendum quod maior: ad hoc quod sit vera debet intelligi: ceteris paribus: in proposito autem ut patet in corpore questionis non sunt cetera paria.

Ad 5m ¶ Ad quintum dicendum quod lumen prophetie quandoque est in malis. Unde numeratur. 1. ad Corinth. 12. inter gratias gratis datas. Balaam enim qui fuit homo malus plurima prophetavit: ut habetur numerorum. 23. ca. et. 24. Quia tamen ad prophetiam requiritur magna mentis elevatio: quam contingit impediri per vehementiam passionum et inordinatam occupationem rerum exteriorum. Ideo inquantum hominis malicia est predictorum causa reddit hominem minus aptum ad propheticam cognitionem: homo etiam ratione ipsius malitie secundum se minus congruus est ad propheticam cognitionem inquantum est dei donum: quia tamen deus est illuminate potentie homini indisposito per maliciam: potest dare illustrationem propheticam malitia illius: qui illustratur non obstante.

Ad 6m ¶ Ad sextum dicendum quod in revelatione prophetica duo consideranda sunt. scilicet expressio aliquorum verborum: vel factorum sensibilium divinitus ordinatorum ad aliquid significandum sive sint divinitus formata: ut illa scriptura manes Techel phares: de qua habetur Danielis. 5. sive per hominem facta: ut arca noe que representabat ecclesiam: de qua habetur Genesis. 7. seu specierum imaginabilium in imaginatione impressio seu preexistentium transpositio ad aliquid de novo signandum seu specierum intelligibilium infusio. Considerandum etiam est lumen: quo intellectus certitudinaliter iudicat de veritate representata: seu signata aliquo predictorum modorum. Certum est omnino quod in revelatione prophetica que fit per facta: vel per verba sensibilia: non est necesse illum cui fit abstrahi ab usu sensuum: nec semper in illa que fit per species intelligibiles: sed in illa que fit per species imaginabiles: dicunt quidam necesse fieri abstractionem ab usu sensuum particularium: ut talis apparitio phantasmatum non referatur ad ea que exterius sentiuntur. Sed talis abstractio non semper fit ita perfecte: ut homo nihil apprehendat per particulares sensus: sed quandoque fit imperfecte: ut homo aliquid per sensus apprehendat: sed non plene discernit ea que sensibus percipit ab his: que imaginabiliter videt. Unde Augu. 12. super Gene. inter principium et medium: sic dicit quandoque ita corporalium rerum in spiritu exprimuntur imagines: tanquam ipsis corporis sensibus corpora presententur: manente tamen etiam in sensibus corporis intentione: sic videntur que in spiritu sunt imagines corporum: quemadmodum corpora ipsa per corpus. scilicet ut simul cernatur: et homo aliquis presens oculis: et absens alius spiritu tanquam oculis. Ego autem credo: quod quamvis per abstractionem ab usu sensuum particularium expressius moveant species imaginabiles: ceteris paribus: credo tamen posse fieri revelationem per species imaginarias manente usu sensuum particularium: ita plene quod homo perfecte distinguat ea que per sensum videt ab his que imaginatur: non est ergo necessarium: ut in revelatione prophetica semper oporteat abstrahi intentionem anime a sensibus particularibus.

Sustentat primam opinionem quam magis approbat.

Qui vult tenere primam opinionem que multum est probabilis: debet considerare ad solutionem argumentorum factorum: et aliquorum que fieri possent: quadruplicem gradum prophetice cognitionis.

Multiplex prophetice cognitionis gradus.

Unus est cum alicui representatur veritas per aliquod factum sensibile: vel per species imaginabiles absque lumine illustrante ad certitudinaliter cognoscendum a quo sit illa representatio. scilicet utrum a casu: vel a natura: vel ab angelo malo: vel a bono: vel immediate tantum a deo: et ad cognoscendum illam veritatem quam illa representatio significat: et sic secundum Augu. 12. super Gene. inter principium et medium Vidit imaginabiliter Pharao septem boves: et septem spicas: que visio habetur Genesis. 41. ¶ Alius gradus est cum alicui infunditur lumen ad intelligendum illud: quod alius imaginabiliter vidit: et tale lumen fuit infusum ipsi Joseph: per quod certitudinaliter scivit quid significabat somnium Pharaonis secundum Augu. 12. super Genesis inter principium et medium: quod etiam habetur Genesis. 41. c. Tertius gradus est cum imprimuntur alicui similitudines sensibiles: et lumen quo certitudinaliter iudicat de veritate representata per similitudines illas: sicut factum est Danieli secundum Aug. ubi prius: et habetur Danielis. 2. ¶ Quartus gradus est: cum aliqua veritas representatur per species intelligibiles et infunditur lumen quo certissime iudicat intellectus de veritate representata per illas absque omni exteriori adminiculo facti: vel dicti: vel imaginarie visionis que est in vigilia: vel somno: et hoc modo prophetavit David secundum Cassiodorum in glo. in principio psalterij. Unde dicitur eximius prophetarum. Unde in commendatione prophetie eius dicitur. 2. Regum. 23. Mihi locutus est fortis israel dominator hominum: iustus dominator in timore dei: sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat. ¶ Primus gradus potest esse vigilando: vel dormiendo: sed secundum Augu. 12. super Gene. inter principium et medium ille gradus prophetie: est diminutissimum quid in genere prophetice cognitionis: ita ut non debeat dici revelatio prophetica: nisi secundum quid. Unde secundus gradus: multo est altior illo. Unde Augu. ubi prius quibus signa per aliquas rerum similitudines corporalium demonstrabantur in spiritu: nisi accessisset mentis officium: ut etiam intelligerentur: nondum erat propheta magisque propheta erat: qui interpretabatur quod alius vidisset quam ipse qui vidisset. Unde apparet magis ad mentem pertinere prophetiam: quam ad istum spiritum: qui modo quodam proprio vocatur spiritus sanctus vis anime quedam mente inferior: ubi corporalium rerum similitudines exprimuntur. Itaque magis fuit Joseph propheta: qui intellexit: quid significarent septem spice: et septem boves quam Pharao qui eas vidit in somnijs. ¶ Tertius gradus duobus predictis altior est. Unde Augu. ubi prius. Maxime est propheta: qui ita precellit: ut videat in spiritu corporalium rerum significativas similitudines: et eas vivacitate mentis

Magis propheta Joseph: quam Pharao

tis itelligat: sicut Danielis excellētia pbata ē: qui regi z
somnium qd viderat dixit z quid significaret apuit: ipse
quippe corporales imagines in spiritu eius fuerūt expsse
z earum itellectus reuelatus in nocte. ¶ Quartus gra
dus ē omnibus alijs dignior: sm Cassio. in pncipio psal
terij i glo. z p illuz ostēdit mens pphete sublimior: sicut
in doctrina humana discipulus ostēdit esse melioris itel
lectus qui veritatem itelligibilem nude pbatam a docto
re itelligere pōt: qȝ ille qui idiget ad itelligēdum eam p
exempla sensibilia manuduci. Unde cuz dicit Augu. vbi
pus illum maxime esse pphetam qui z reruz similitudi
nes imaginatione videt: z quid significēt itelligit hoc di
xit hūc gradum comparādo ad alios duos pmos nō ad
istum quartum hac distinctione psupposita pōt dici.

Ad pmū in opp^m. **Ad primum** ptra opinionem pmaz: q quāuis
homo nāli inuestigatione possit
deuenire in cognitionem futurorum que habēt causam
determinatam: z necessariam: qua de causa a vulgo illaz
cām ignorāte quādoqȝ prophare dicātur: tñ nullus gra
dus pphetice cognitiōis inest homini a nā: qz quilibet
gradus cognitionis pphetice ē respectu eoz quorum co
gnitio trāscēdit hominis nālem facultatem: quāuis qui
dam ex nā sua aptiores sint: ceteris paribus: ad recipien
dum illustrationem pphetīcam: qȝ alij: deus tñ cum sit
illimitate potētie illustrationem ppheticam z dispositio
nem ad eaz ifundere pōt homini: qui ad hoc minus dis
positus ē ex nā qȝ nō ifundit illi qui ad hoc magis dispo
situs ē ex natura dicēdum ergo ad auctoritatem Grego.
q quādo anima abstrahit a corporalibus aptior ē ad per
cipiēdum latētes motus: qui ex impressionibus cārum
nālium in imaginatione efficiunt a quoz pceptione im
pedit aīa: cum circa sensibilia fuerit occupata: z ideo q
appropinquāte sui separatione a corpore icipit a corpora
libus abstrahi: pcognoscit subtilitate sue nature quedaz
futura habētia tñ cās nāles: quāuis latētes animam circa
sensibilia occupatā: z etiam quedam futura ptingētia: nō
tñ sua nāli virtute: sed p supnālem reuelationem ad quā
suscipiēdam reddit aptior cum a corpore icipit separari.

Ad 2^m. ¶ Ad scdm cum dicit: q nobilius ē lumē qd ē virtus
qȝ illud qd nō ē virtus: pōt dici q non oportet hoc esse
verum: nisi ponātur cetera paria accipiēdo virtutem p
pe sm q ē habitus. Illud .n. lumē quo itellectus pauli
fuit sublimatus ad vidēdum diuinam essentiā: sicut san
cti post hāc vitaȝ videbūt: sicut dicit Augu. i antepenul.
qōne ad Orosium. Nō fuit habitus: qz fuit in intellectu
pauli p modum passionis trāseūtis: sicut ē lumē in aere

Ad 3^m. cū ab ipso valde cito abstrahit isluētia luminaris. ¶ Ad
tertium dicēdum: q sm glo. i pri^o. psalterij. Prophetia
alia ē sm pscietiaz: quā necesse ē omnibus modis imple
ri etiam sm tenorē verboz: vt Ecce virgo cōcipiet. Alia
sm cōminationeȝ: vt. xl. dies sunt z niniue subuertetur:
que nō sm verboz superficieȝ: sed itelligētie tacite signi
ficationem implet: vnde itētio spiritussancti reuelantis
ipsi Jone subuersionem niniue futurā: fuit sub hac cōdi
tione nisi niniuite a malitia sua puerterent: vt habet ex
sacra scriptura Jone. 3. z. 4. qz tñ in pphetica cognitiōe
mens mouet a spiritu sancto: sicut a pncipali agēte: quā
uis ipsum pncipale agens: nō sit defectiuum: tñ mens p
phete ē instrumētum deficiēs: ita vt nō possit cognosce
re oia: que in factis: aut verbis: aut speciebus imaginabi
libus spiritussanct^o repsentare itēdit. Unde Jonas: quā
uis in lumine pphetico: viderit niniue destructioneȝ fu
turam: nisi niniuite corrigerent: tñ vt dicit glo. sup illud
Jsaie. 38. Dispone domui tue: nō legerat q p suam cōmi
nationem acturi essent penitētiam: z ita misericordiam

Ad 4^m. psecuturi. ¶ Ad quartum dicit q lumē ppheticum ē a
deo mediāte angelo zc. dico q secūdus z tertius z quar
tus gradus pphetice cognitionis: nō sunt ab angelo effe
ctiue: nō enim possunt in nostro itellectu lumē imprime
re: quo certitudinaliter iudicemus de aliqua virtute cō
tingēter futura: nec credo q possint species itelligibiles
in nostro itellectu imprimere: vt declaratum est li. 2. distin.
10. ¶ Predicti tñ gradus possunt esse ab angelo dispo
sitiue: z sic exponēda ē auctoritas Diony. allegata: z huic
pcordat glo. sup illud ps. Da mihi itellectum vt discam
mādata tua dicēs. Ita dicit angelus itellectum dare ho
mini: vt quisqȝ dicit lumē dare domui cui fenestrā facit:
cum eam sua luce nō penetret z illustret. Sed pmus gra
dus pphetie: pōt esse ab angelo effectiue. Pōt .n. forma
re: mediāte aliquo corpore: aliqua verba sensibilia: vel fa
cere facta: vel excitare hominem ad talia faciendum: vel
dicendum que sunt repsentatiua alicuius veritatis: cui^o
cognitio trāscendit nālem hominis facultatem. Pōt ēt
species imaginabiles sic trāsponere: vt ab eisdem phātas
matibus ipsa cogitatiua sensibilis alio modo moueat: qȝ
ante ppter alium ordinem: qd declaratum est li. 2. distin.

10. Nō credo tñ: q possit in imaginatiōe nouas species Nō pōt angeli i
imaginabiles imprimere p quas cogitatiua sensibilis mo primere i
ueret: qz tūc posset facere: q cecus natus imaginaret co imagina
lorē. ¶ Aliqui tñ dicūt idistincte ppheticaȝ cognitionē tione no
in hoie esse a deo: angelo mediāte: dicentes: q quāuis so uas spēs.
lus deus possit imprimere in volūtatem: angelus tñ pōt i
primere in itellectum. Prophetia aūt ē pfectio intellect^o.
Et satis miror quid isti itendūt: cum ipsi affirmēt itelle
ctum esse nobiliorē volūtate: ex hoc .n. sequit q itellect^o
min^o esset receptibilis ipressionis a creatura qȝ volūtas:
vnde pp hoc q aīa ē iferior itelligentia: dicit in cōmēto

Ad 5^m. sup scdam ppositionē de causis: q ē susceptibilior impres
sionis qȝ itelligētia. ¶ Ad qntū dicēdū q itellectus su
perioris ordinis aliqua pōt nāliter cognoscere: quoz co
gnitio ē supra nālem facultatem itellectus iferioris ordi
nis. Intellectus aūt angeli mali p nāȝ ē superior qȝ noster
itellect^o: z ideo aliqua nāliter cognoscit quoz cognitio ē
sup nālē facultatē hois de lege cōi: z aliqua de illis quāqȝ
reuelat hoi: nō in itellectu ei^o imprimēdo lumē: nec spēm
itelligibilē: nec i imaginatiōe spēm imaginabilē de nouo
cui nunqȝ pcesserit similis i imaginatiōe: nec i se: nec in
partib^o suis: sȝ tm̄ significādo: qz ita ē: vel illā veritatem
ostēdēdo i aliqb^o cāis scdis: qz tñ ex nā sua: nō hȝ futuro
rū ptingētiū certā cognitionē: nec vnqȝ hoi aliqd veruȝ
significat: nisi mala itentiōe: vel vt p apparentiaȝ alicui^o

Demōia ci z si fue lent futura: nō tñ sūt pphe. veritatis facilius deducat itellect^o ad assentiēdū alij falsi
tati: ideo illi qb^o aliqd p demones reuelat mō dicunt sim
pliciter pphete i scriptura: sȝ cū additiōe: vt pphete fal
si: vel pphete idoloz: talē aūt pphetiā esse icōparabil'r i

Ad 6^m. feriorē lumine fidei oib^o fidelib^o certū ē. ¶ Ad. 6^m. dicē
dū q sm apl'm. 1. ad Corinth. 12. Unicuiqȝ dat manife
statio spūs ad vtilitatē. Unde pphetica cognitio ordina
tur ad edificationē ecclesie: ad qd reqrit q ea q̄ pphete
cognoscūt ānūciēt. Unde Jsaie. 21. q̄ audiui a dño exerci

Unde pphete dicantur z quo antiq z gētiles eos appellabant. tuū deo israel. Annunciaui vobis: z ideo sicut rōne cogni
tiōis: ppheta pōt dici a phanos: qd ē apparitio eo q ei
apparēt ea que pcul sunt a nāli hoium cognitione. Quā
ppter in veteri testamento appellabant videntes: z eos
gentiles appellabant vates a vi mentis. Ita sm Jsidorū
ethi. li. 7. c. 8. Nostri pphetas vocant quasi pfatores: q
porro fantur: z de futuris vera predicunt: z qz ea que su
pra naturalem hominis facultatē diuinitus reuelata ho
mines nō possunt pfirmare ratione humana: sed p mira
cula que diuina virtus facit per orationes eorum: iuxta

Miraculoz operatio ptinet ad pphetiā. illud Marci vlti. Predicauerūt vbiqȝ dño cooperante:
z sermonē pfirmāte sequētibus signis: ideo opatio mira
culoz aliquo modo ptinet ad pphetiaȝ tanqȝ pfirmatio
prophetice annūciationis: z quo ad hoc loquendo de p
pheta dictum est q corpus mortuum Helysei ppheta
uit. Quō aūt gratia faciēdi miracula se habeat ad fidem
inferius

inferius queretur. Questio. II.

Qõ.2. Argu.pᵒ SEcundo queritur vtrum fides sit nobilior q̄ȝ gratia raptus: ⁊ videtur ꝙ sic: nobilior ē gratia que non pōt esse: nisi adeo q̄ȝ illa que naturaliter haberi pōt ꝑ melodiā: sed sm p̄hm. 8 polit.c.vlt. Melodiarum quedam sunt factiue raptus: ergo nobilior ē fides: q̄ȝ gratia raptus.

Secūdo ¶ Itē nobilior ē gratia que intellectum illuminat q̄ȝ illa que ipsum reddit ignorantem: sed fides intellectum illuminat. Raptus ipsum facit ignorantem. Unde vt habet̄ secūda ad corinth.12. Cū paulus fuit raptᵒ: nesciuit vtrum esset in corpore: an extra corpus: ergo nobilior ē fides q̄ȝ gratia raptus.

Tertio ¶ Item nobilior ē gratia que non pōt haberi: nisi diuina potestate: q̄ȝ illa que haberi pōt humana voluntate: sed vt refert Aug.14. de ciui.c.24. Fuit quidam sacerdos: qui se rapiebat cum volebat: ergo nobilior ē fides q̄ȝ gratia raptus.

In opᵐ primo. CONTRA illa gratia ptinens ad cognitionem nobilior ē qua deus clarius cognoscit̄ q̄ȝ illa qua cognoscit̄ minᵒ clare: sed gratia raptus ptinet ad cognitionem: non ad dilectionem: q: potentiam anime rapi ē ipsam abstrahi a suo naturali modo opandi: vnde raptᵒ sonat quasi in quādam violentiam: sed voluntas q̄ȝtucū q̄ȝ diligat supnāliter nō abstrahit̄ a suo modo diligendi nāli. Modus.n. diligendi supnāliter nō tollit: sed complet ⁊ pficit modum diligendi nāliter: sicut charitatiua dilectio pficit nālem. Cū ergo sm Augu. in antepenul. questione ad Orosium Paulus in raptu sic viderit deū sicut sancti post hanc vitam videbunt: ⁊ ꝑ fidem nō cognoscat̄: nisi in enigmate: nobilior ē gr̄a raptus: q̄ȝ fides.

Ad qõnē sm mentē ppriaȝ RESPONDEO ꝙ rapi prout ad presens loqmur de raptu: ē anime intentioneȝ abstrahi a particularibus sensibus ad aliqd cognoscēdum qd̄ absq̄ȝ predicta abstractione nō posset cognoscere: vel nō ita bene: huius aūt raptus triplex ē gradus.

Multiplex raptus gradus. Unus ē cum fit ex aliqua causa nāli: alius cum fit ꝑ virtutem alicuius create substātie itellectualis. ¶ Tertius cum fit ex virtute diuina imediate. Sed in primo gradu non rapit̄ ad cognoscēdum aliqd cuius cognitio fit totaliter ꝑ supnaturalem hominis facultatem: sed ad cognoscēduȝ aliquid qd̄ absq̄ȝ abstractiōe: homo nō ita bene cognoscere posset quātūis apposita maxima diligētia ⁊ sollicitudine. nō.n. icōueniens ē: animam nāliter posse ptingere intentione eius abstracta a sensibus ad aliquā cognitioneȝ: ad quā non posset nāliter ptingere eius intentione a sensibᵒ non abstracta. In secūdo gradu dicunt aliqui aīaȝ posse cognoscere clare ⁊ imediate essentiam substantie intellectualis create: q: anime sic abstracte: sufficit lumen angeli cum sup ipsam irradiās: ad hoc vt essentiam ipsius angeli videat allegātes pro se illud qd̄ dicit Grego.28. moraliū: nō multum post principium. s. ꝙ nō nunq̄ȝ ꝑ angelum sic humanis cordibus loquit̄ deus: vt ipse quoq̄ȝ angelus mentis obtutibus presentet̄.

Com. 1. Dicit etiam Cōmentator sup secūdum metaphy. versus principiuȝ ꝙ res abstractas intelligere nō ē impossibile nobis sic ispicere solē ē impossibile vespertilioni: q: si ita esset: ociose egisset nā q: fecit illud qd̄ ē in se nāliter intellectum nō itellectum ab aliquo: sicut si fecisset solem nō comprehēsum ab aliquo visu. Ego autem credo ꝙ duȝ anima nostra ē corruptibilis corporis actu forma: quātūncūq̄ȝ itentio eiᵒ abstrahat̄ a sensibus ꝑ quācunq̄ȝ creatam virtutem: nō pōt clare videre aliq̄ȝ substātiam separatam: ꝑ quācūq̄ȝ actionem cuiusq̄ȝ create substātie: qd̄ patet ex dictis li.2. disti. 10. Animam tamē sic abstractam pōt angelus instruere de aliquibus ad quorum cognitionem: nō posset virtute propria nāli ptingere: etiam sic abstracta: ⁊ de quibus ab angelo nō posset sic istrui nō abstracta. ¶ In tertio gradu possibile ē animam hominis existēte corporis formaȝ ad hoc sublimari: vt deum in essentia videat: sicut sancti post hāc vitam videbūt: quātum ad claritatem videndi nō tamē quātum ad pmanētiam: q: lumen qd̄ deus anime predicto modo abstracte isuit: ad hoc vt deum predicto modo videat: nō ē in intellectu eius habitualiter manēs: sed raptim: sicut torēs qui raptim trāsit i cōuallibus: ⁊ sicut lumē in aere: cum valde cito subtrahat̄ luminaris ifluētia: q: nō pōt anima in predicta visione habitualiter pmanere ⁊ remanere corporis corruptibilis animam aggrauātis formā: nisi forte ꝑ nouuȝ miraculum teneret̄ virtute diuina in corpore: dico ergo ad qõneȝ ꝙ cognitio que ē in raptu in primo gradu ⁊ secūdo minus ē nobilis q̄ȝ cognitio fidei. ¶ Cognitio tamē i tertio gradu raptus ē simpliciter nobilior q̄ȝ cognitio fidei: q: ē sine enigmate ⁊ cognitio fidei cum enigmate: sm quid tñ cognitio fidei nobilior ē inquantum ē per lumē habitualiter in itellectu manēs. Illa autem per lumen quasi raptim per intellectum transiens: vnde pro tāto sic vidēs adhuc reputat̄ vidēs procul in respectu beatoruȝ: ⁊ ideo talis visio nō amittit totaliter rationeȝ prophetie: vnde nō videt̄ gratia raptᵒ totaliter distinguēda a gr̄a ꝓphie.

Ad pᵐ AD PRIMUM in oppositum dicēdum ꝙ procedit de infimo gradu raptus quem concedo icorporabiliter minus esse nobilem q̄ȝ sit fides.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secūdum dicēdum ꝙ quātūis ꝑ raptū anima pauli aliquid ignorauerit: q: in rei veritate nesciuit: vtrū anima eiᵒ fuerit a corpore separata: qd̄ nullo modo ignorāt anime beate: nec ignorabūt post corporum resumptionē: q: visio pauli deficiēs fuit a visione beatorum quātuȝ ad modum vidēdi: tamē ꝑ illum raptum anima eius remanens corporis actu forma eleuata fuit ad talem cognitionem in respectu cuius predicta ignorātia: imo vt verius dicam nescientia: nullius ponderis fuit: Predictis concordat Augu.12. super Genesis longe ante finem: dicens ꝙ nisi ab hac vita: quisq̄ȝ quodāmodo moriatur: siue omnino exiens a corpore: siue ita auersus ⁊ alienatus a carnalibus sensibus: vt merito nesciat: sicut apostolus ait: vtrum in corpore: vel extra corpus sit: non in illam rapitur: ⁊ subuehitur visionem.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dicendum sicut ad primum. Questio. III.

Qõ.3. Argē. 1. TErtio querit̄ vtrum nobilior sit fides: q̄ȝ gratia faciendi miracula ⁊ videt̄ ꝙ nō: q: gratia faciendi miracula: est nobilior: q̄ȝ sermo scientie: sed sermo scietie ē nobilior q̄ȝ fides: vnde. 1 Corinthi.12. iter gratias gratis datas. Primo nominat eam apostolus q̄ȝ fidem: ergo gratia faciendi miracula nobilior ē q̄ȝ fides.

Secūdo ¶ Item illa gratia ē maior: qua magis probatur hominis sanctitas: sed per operationem miraculorum magis probatur hominis sanctitas q̄ȝ per fidem: cum multi mali fidem habeāt: ergo maior ē gratia faciēdi miracula: q̄ȝ fides.

In oppositū pᵒ CONTRA maior ē gratia: per quā habetur gratia faciendi miracula: q̄ȝ gratia faciendi miracula sed gratia faciendi miracula habetur per fidem: vnde Luc.17. Si habueritis fidem: sicut granum sinapis: dicetis huic arbori morōtradicare ⁊ transplantare in mare ⁊ obediet vobis.

Ad qõnē sm mentē ppriaȝ. Gr̄a faciendi miracla tripliciter accipi pt̄ RESPONDEO. ꝙ gratia faciendi miracula extenso eius nomine accipi pōt tripliciter. s. vel pro potentia: per quā gratis ⁊ ex mera liberalitate efficiuntur: vel pro aliquo existente in homine propter quod miracula efficiuntur: vel pro ipsa miraculorū operatione. ¶ Primo modo nobilior est gratia faciendi miracula q̄ȝ fides: q: sic gratia faciendi miracula: est ipsa diuina potentia: que non proprie gratia dicit̄: q: ipsi deo naturalis est: ⁊ idem qd̄ ipse. Sed improprissime loquēdo vocatur ab aliquibus: gratia faciendi miracula sub ratione qua gratis ex mera liberalitate sua facit mira//

cula ad nostram vtilitatem. ¶ Secūdo modo gratia faciendi miracula est aliquid existens in homine: non sicut qualiter quedam per cuius virtutem homo sit causa effectiua miraculi: nec propter quam semper miracula fiant: et sic gratia faciendi miracula. Aliquando est perfecta fides: vt tangit argumentum ad partem secundam. Aliquando oratio. Unde vt habetur act. 9. Petrus preposuit orationem cum Tabitā suscitauit. Aliquando est alicuius sancti hominis voluntatis virtus: vt patet act. 5. cum ad nutum petri mortuus est Ananias. Aliquādo simplex hominis verbum: vt patet Josue. 10. cum dixit sol contra Gabaon ne movearis: et luna contra vallem haylon: steteruntq; sol et luna: omnia tamen ista reduci possunt ad vnum scilicet ad quandam inspirationem spiritus sancti qua inspirat homini: pro quo deus vult facere miracula: perfectum fidei motum seu orationem seu voluntatis nutuz vel simplex verbum ad que quandoq; sequitur operatio miraculi: qđ tamen non efficitur: nisi per diuinam potentiam: et hoc modo cum pfectio fidei quandoq; sit illud propter qđ deus facit quādoq; pro homine miracula perfectio fidei quandoq; idem est: qđ gratia faciendi miracula: et inspiratio passiua ipsius perfectionis fidei nobilior est q̄ȝ inspiratio motus orationis seu nutus voluntatis. Inspiratio tamen actiua realiter eadem est: qđ ipse: q2 actio intrinseca spiritus sancti: idem est qđ ipse. Si autem accipiatur gratia faciēdi miracula pro miraculoruz extrinseca operatione sic fides nobilior est.

Ad pm

Ad primum dicendum qđ minor est falsa. Sermo. n. sapientie et scientie est sapientie vel scientie manifestatio ad ecclesie vtilitatem: per cōuenientem eloquentie modum: quē describit Augu. 4. li. de doct. christia. bene ante medium dicens. Dixit quidam eloquens et verum dixit: ita dicere debere eloquentez: vt doceat: vt delectet: vt flectat: vt. s. delectet auditū: nō delectatione vana: sed per ita conuenientem eloquendi modum: vt audiens cum quadam suauitate audiat ea que sunt audienda ad vtilitatem suam: et fidei promotionem: et vt doceat. s. intellectum: et vt flectat. s. affectuz vt velit consentire veritati fidei: et bone operationi. Unde videtur qđ sermo sapientie et scientie subseruiunt fidei: vnde inter illas gratias gratis datas apostolus non semper nominat primo illam que est nobilior. ¶ Ad secundum

Ad 2m

dicendum qđ minor est falsa. Operatio. n. miraculoruz per hoc aliquo modo probat hominis sanctitatez: q2 probat eius fidem: vnde magis respiciendum est ad indicanduz de hominis sanctitate ad bonam eius vitam: q̄ȝ ad miraculorum operationē: et dico aliquo modo probat: q2 quandoq; ad inuocationem diuini nominis per malos homines deus facit miracula. s. ad confirmationem veritatis fidei quā predicant. Unde Matth. 7. Multi dicent mihi: domine non ne in nomine tuo prophetauimus: et in nomine tuo demonia eiecimus: et in nomine tuo virtutes multas fecimus: et tunc confitebor illis: q2 nunq̄ȝ noui vos: q2 tamen deus quandoq; facit miracula ad manifestationez sanctitatis alicuius quem deus vult hominibus preponere in exempluz virtutis. Ideo operatio miraculorum concurrit ad testimonium perfectionis sanctitatis illius: pro quo deus miracula facit presupposita eius bona vita. Quapropter vt dixi principalius respiciendum est ad vitam. Ad argumentum in oppositum patet quid dicendum ex dictis in questione.

Per pauos facit deꝰ q̄nq; miracula

Circa litteram. [Si. n. his carnit non videt plenitudinem gratiarum habuisse] hoc dicit magister opponendo: sed oppositio fallit: q2 quāuis christus non habuerit fidem: nec spem proprie loquēdo: habuit tamen claram visionem: et securam tentionez que requirunt gratiam pleniorem q̄ȝ fides et spes. [Charitas est mater omnium virtutuz] nota qđ fides potest dici mater virtutum: q2 concipit: charitas q2 conceptū format: humilitas q2 formatum nutrit: patientia q2 nutritū custodit: modestia q2 conseruat disciplinat et erudit. [Credere in deum: est credendo amare.] ¶ Contra ergo peccator dicendo. Credo in deum mentitur: et ex consequēti peccat. Omne. n. mendacium peccatū est. ¶ Respondeo qđ peccator si hoc dicit in persona talis qualis debet esse: vel hoc materialiter recitans ad laudem dei nō mētitur: nec peccat: sed si in persona propria significatiue: et sm proprietatem vocabuli diceret hoc mentiretur. [Ipsa. n. dilectio opus fidei dicitur] qđ pro tanto dictum est: q2 fides disponit ad dilectionem. [Non. n. fides numero est vna: sed genere] hic accipitur genus pro specie. [Sed eam tenet certissima scientia.] hic accipit fidem pro actu credendi inquantū potest esse: vel a fide infusa: vel a credulitate acquisita: q2 nō credo: qđ de lege cōmuni: homo possit esse certus se fidem infusaz habere: q2 propter similitudinem inter actum fidei infuse et credulitatis acquisite noster intellectus dum est vnitus corpori corruptibili non potest certitudinaliter vnum ab alio distinguere: et ideo cum de lege cōmuni in cognitionem habituum nō deueniamus: nisi per actus nō possumus esse certi: de lege cōmuni vtrum habeamus fidem infusam. [Sed charitas ipsius virtutis fidei causa est.] Nota qđ nō dicit qđ sit causa habitus fidei: sed virtutis fidei: q2 vt supra ostensum est: ille habitus non est plene virtus: nisi sit formatꝰ: sue autem forme cōis causa charitas est.

Fides mr virtutuz.

Dubiuz Rnᵒ.

Peccat peccator dicendo credo in deum.

¶ Quō intelligit quod scriptum est cum factum fuerit credatis. Distin. XXIIII.

Di. 24. De fide quātū ad eius obiectuz siue mām.

Hic queritur si fides tātū de nō visis est quō veritas aplis ait. Nunc dico vobis priusq̄ȝ fiat vt cum factuz fuerit credatis vbi inni videtur: qđ fides illis fuerit de factis et visis. Sup quo Augu. mouet questionem et absoluit ita inquiens. Quid sibi vult: vt cum factuz fuerit credatis? Hec est laus fidei: si qđ creditur non videtur. Nam et thomas cui dictuz est q2 vidistime credidisti: non hoc credidit quod vidit. Cernebat enim et tangebat carnez viuentem quam viderat morientem: et credebat deum in carne ipsa latentem. Credebat ergo mente quod non videbat: per hoc quod sensibus corporis apparebat. Si vero dicuntur credi que vidētur sicut dicit vnusquisq; oculis suis credidisse: non ipsa est que in nobis edificatur fides: sed ex rebus q̄ videntur agitur in nobis: vt ea credantur que non vident. Ex his aperte intelligit: qđ pprie fides nō apparentiuz est. Nec illa est fides qua in christo edificamur qua dicimꝰ vsitata locutione nos ea credere que videmus. Alibi tamen dicit Augustinus. fidē esse de rebꝰ presentibus quod erit in futuro: cum per speciem deum presentē contemplabimur: que tamē non proprie dicitur fides sed veritas. Est igt fides qua creduntur ea que nō videntur. Sed tamē est etiā fides rerum: quando non verbis sed rebꝰ ipsis presentibus creditur. Quod erit cū per speciez manifestā se ɔtemplandā sanctis prebebit dei

Aug. sup Jo.

Joan. 20. Q2 ēt de rebꝰ pntibus di fides: sȝ im proprie.

sapientia

Augu. in li. q. euangelij.

sapientia. Sed non proprie hec dicitur fides i-mo fidei merces ad quam credendo peruenitur: vt ex fide verborum transeat iustus in fidē rer.

¶ Si petrus habuit fidem passionis quando vidit hominem illum pati.

Si vero queritur vtrum petrus fidē passionis habuerit cum hominem christum oculis pati cernebat? Dicimus eum fidē passionis habuisse: non in eo quod credebat hominem pati quia hoc videbat: sed in eo quod credebat deum esse qui patiebatur. Non. n. virtus fidei erat quod credebatur homo pati et mori quod iudeus cernens credebat: sed quod credebatur deus esse qui patiebatur.

Augu.

Unde augu. super illum psalmi locum. Rñdit ei i via virtutis sue. Laus fidei ē nō quia credit hoīem illum mortuū quod et paganus credit: sed quia credit eum glorificatum et verum deum. Credit ergo fides deum mortuum et hoiem glorificatum. Non ergo fuit petro fides credere hoiem illum mori quod oculis cernebat. Sed credere deum esse qui moriebatur. Nec nobis ēt fides in hoc mereretur: quod credimus hominem illum mortuum quod et iudeus credit: sed quia credimus hominem deum mortuum.

¶ Si aliqua sciuntur que creduntur.

Post hec queri solet cum fides sit nō de apparentibus et non visis: vtrum etiam sit de incognitis tantū? Si enim de incognitis tm̄ est: de his videtur esse tantum que ignorantur.

Qđ fides nullo capit sensu

Sed sciendum est: quod cum visio alia est interior: alia exterior: nō ē fides de subiectis exteriori visioni. Est tm̄ de his que visu interiori vtcunque capiuntur. Et quedā sic capiunt vt itelligant et si nō vt in futuro: quedā aūt non: quia cum fides sit ex auditu non modo exteriori sed interiori: nō pōt esse de eo quod oīno ignoratur: que ipsa ad sensus corporis non pertinet: vt ait Augu. dicens.

Aug. l. 13 li. de tri.

Quāuis ex auditu fides in nobis fit: non tm̄ ad eum sensum corporis ptinet qui dicitur auditus: quia nō est sonus: nec ad vllum sensum corporis: quoniam cordis est ista: nō corporis. Quedam ergo fide creduntur: que intelliguntur naturali ratione. Quedam vero que nō intelliguntur. Unde propheta: Nisi credideris non intelliges.

Aug. sup octonariū. 10.

Quod augustinus aperte distinguit. Alia sunt inquit que nisi intelligamus nō credimus: alia que nisi credamus non intelligemus. Nemo tamē potest credere in deum nisi aliquid intelligat cum fides sit ex auditu predicationis. Idem in libro de trinitate. Certa fides vtcunque icboat cognitionem. Cognitio vero certa non perficitur nisi post hanc vitam.

Ambro.

Ambrosius quoque ait. vbi fides non statim cognitio: vbi cognitio est fides precedit. Ex his apparet aliqua credi que non intelliguntur vel sciuntur nisi prius credātur. Quedam vero intelligi aliquando etiam antequam credantur. Nec tamē sic intelliguntur modo vt in futuro scientur: et nunc etiam per fidem qua mundantur corda amplius intelliguntur quia nisi per fidem diligatur deus: non mundatur cor ad sciendum eum. Unde augustinus.

Aug. l. 7 li. de tri.

Quid est deum scire nisi eum mēte conspicere: firmeque percipere? Sed et priusquam valeamus perspicere: et percipere deum: sicut percipitur a mūdis cordibus: nisi per fidem diligatur: non poterit cor mundari quo ad eū videndū sit aptū. Ecce hic aperte habes quia non potest sciri deus nisi prius diligendo credatur.

Qđ credūt et anuūt que ignorant

Supra autē dictum est: quod nemo potest credere in deum nisi aliquid intelligatur. Unde colligitur nō posse sciri et intelligi credenda quedam: nisi prius credantur: et quedam non credi nisi prius intelligantur: et ipsa per fidē amplius intelligi. Nec ea que prius creduntur quam intelligantur penitus ignorantur: cum fides sit ex auditu. Ignorantur tamen ex parte quia non sciuntur. Creditur ergo quod ignoratur: sed non penitus sicut etiam amatur quod ignoratur.

Augu.

Unde Augu. Sciri aliquid et non diligi potest. Diligi vero quod nescitur quero vtrum possit? Si nō potest: nemo diligit deum antequam sciat. Ubi autē sunt illa tria: fides: spes: charitas: nisi i animo credente quod nondum scit: et sperante et amāte quod creditur? Amatur ergo et quod ignoratur: sed tamen creditur. Distin. XXIIII.

Di. 24.

Hic queritur si fides et c. Superius determinauit magister de fide quātū ad eius essentiā: hic determinat de fide quātū ad eius obiectū: siue materiam: et diuidit i partes tres. ¶ Primo ingrit vtrū obiectū fidei possint esse visa pterita. ¶ Scdo vtrum visa presentia. ibi.[Si vero queritur.]¶ Tertio vtrum scita. ibi [post hec.]

Circa hāc distin. queruntur sex. ¶ Primo queri solet vtrū obiectum fidei sit tm̄ verū increatū. ¶ Scdo vtrū obiectū fidei sit verū cōplexū vel icōplexū. ¶ Tertio vtrū fidei possit subesse falsum. ¶ Quarto vtrū obiectū fidei possit esse aliqd iussum. ¶ Quinto vtrum aliqd scitum. ¶ Sexto vtrū aliqd opinatū. Questio. I.

Qđ. I. Argu. pº

Primo ostendo quod obiectū fidei nō sit tm̄ verū increatū: quia obiectum charitatis nō tm̄ est bonū increatum. Charitate. n. diligimus et creatorem et creaturā: ergo a simili obiectū fidei nō est tm̄ verū increatū.

Secūdo

¶ Item quilibet articulus ptinet ad fidei obiectū: sed inter articulos sunt aliqui ptinentes veritatem creatam: sicut articulus de futura resurrectione: ergo obiectū fidei: nō est tm̄ verū increatū.

Tertio

¶ Item idē est fidei et infidelitatis obiectū: quia virtus et viciū sibi opposita sunt respectu eiusdē modo opposito. Sed infidelitatis obiectum: non tm̄ est verum increatum. Credere. n. fornicationem non esse peccatum infidelitas est: ergo fidei obiectum non tm̄ est verū increatum.

Quarto

¶ Itē nō tm̄ ē verū obiectū virtutis obiectū mediatū: sed imediatū: et magis: sed verū icreatum

nõ ẽ imediatum obiectuȝ fidei. Apostolus. n.1. corinth.
13. dicit de cognitione fidei: qd̓ ẽ per speculum: ⁊ in enig
mate. Illud aũt speculum: qd̓ est creatura ẽ imediat⁹ ob
iectum intellectus q̃ȝ illud qd̓ per illud speculuȝ cogno
scitur: ergo obiectum fidei nõ ẽ tm̃ obiectuȝ increatum.

In op^m. primo Secũdo **Contra** Diony. 7. c. de diuinis no. Fides est circa simplicem: ⁊ semp existẽtem veritateȝ: sed
talis veritas nõ ẽ: nisi increata. ¶ Item inter alias diffe
rentias inter virtutes theologicas ⁊ morales vna est: q̄
moralis nõ habet deum p̄ obiecto. Sed pro fine theolo
gica habet deũ p̄ obiecto ⁊ p̄ fine. Sed fides virtus est
theologica: ergo illud verũ qd̓ ẽ obiectum illius deus ẽ.

Ad qõnẽ fm̃ men/ tẽ ꝓpriaȝ **Respondeo** q̄ de obiecto fidei ↄtingit loq̄ du
pliciter: aut de eius obiecto mãlit
qd̓ est creditum: aut de formali qd̓ ẽ ratio credendi. Pri
mo modo obiectũ fidei nõ tm̃ ẽ verum increatũ: sȝ etiaȝ
creatum: sic enim esse plura obiecta respectu vni⁹ habit⁹
nõ ẽ incõueniens: nec plures habit⁹ esse respectu eiusdẽ
obiecti. Idẽ.n. põt esse creditũ p̄ credulitatẽ acquisitaȝ:
⁊ p̄ fidẽ ifusam: nec mirũ. Videmus.n. ideȝ scitum posse
esse obiectũ nãle diuersoꝝ habituũ sciẽtie: verbi grã: per
habitũ scie nãlis scit homo terrã esse rotũdã: ⁊ hoc ideȝ
scit alius p̄ habitũ scie mathematice formalia tñ obiecta
que sunt rõnes sciẽdi: hoc ẽ ipsa media: p̄ que ꝓbat̄ ꝑdi
cta ↄclusio sunt spẽ diũa. Si aũt loq̄mur de formali obie
cto fidei sic dico q̄ ẽ tm̃ verũ icreatũ: q: tale obiectũ ẽ rõ
credendi cui innitit̄ fidelis in assentiẽdo vero credito. Il
la aũt rõ ẽ tm̃ prima virtus. Quicq̄d.n. p̄ fidẽ credimus
ideo credimus: q: credimus qd̓ p̄ma veritas hoc reuela
uit: nec põt dici q̄ tale obiectũ sit obiectũ acq̄site credu
litatis: sicut patet ex solutione vltimi argumenti penul.
q̄õnis precedentis distin.

Ad p^m **Ad primum** in oppositũ dõȝ q̄ q̄uis obiecta
mãlia charitatis plura sint: tñ ob
iectũ formale qd̓ ẽ rõ diligẽdi nõ est nisi vnũ. s. bonuȝ in
creatũ. Quicq̄d.n. p̄ charitatẽ diligimus: pp̄ illud bonũ
Ad 2^m diligimus. ¶ Ad scd̓m dõm q̄ ꝓcedit de mãli obiecto.
Ad 3^m ¶ Ad tertiũ dõm q̄ credẽs fornicationẽ non esse pecca
tũ: adeo ẽ infidelis: q: nõ assentit p̄me veritati dicẽti for/
Ad 4^m nicationẽ esse peccatũ. ¶ Ad quartũ dõȝ q̄ ibi nõ loq̄t̄
aplŝ de p̄ncipali actu fidei q̄ ẽ assentire p̄me veritati im
mediate pp̄ se: sed loq̄t̄ d̓ quadã credẽdoꝝ acq̄sita cogni
tione: de qua ipse dicit ad Ro. 10. Q: fides ẽ ex auditu:
quã cognitionẽ p̄supponit sicut mãlẽ. Actus fidei q̄ ẽ as/
sentire. Ad hoc.n. q̄ fidelis p̄ fidẽ credẽdis assentiat pre
supponit̄ aliqua alia cognitio de credẽdis: vt saltẽ cogno
scat: quid ẽ qd̓ dicitur per nomen qd̓ etiam nõ nisi p̄ spe
culũ: ⁊ in enigmate cognoscat. Questio. II.

Q̃õ.2. Argĩ p^o **S**ecundo queritur vtrũ obiectũ fidei sit
verũ cõplexũ vel icõplexũ:
⁊ videt̄ q̄ icõplexũ: q: obiectuȝ fidei ẽ veritas
Secũdo p̄ma q̄ ẽ icõplexa. ¶ Itẽ articuli fidei ↄtenti i
symbolo nõ exp̄munt̄ p̄ modũ veritatis cõplexe. Nõ.n.
dicit̄. Credo q̄ deus ẽ pater oipotẽs: sed Credo in deuȝ
Tertio p̄em oipotẽtẽ: ⁊ tñ articuli sunt obiectũ fidei. ¶ Itẽ ve
ritas rei: alia ẽ a veritate enũciabilis: q: ista cã ẽ istius fm̃
phm̃ lib. p̄dicamẽtoꝝ. Sed veritas rei ẽ imediatũ fidei
obiectũ: nõ ergo veritas enũciabilis: sed verũ cõplexũ ẽ
enũciabile qd̓dã: ergo obiectũ fidei non ẽ verũ cõplexũ.
Quarto ¶ Itẽ nobiliori modo fert̄ itellect⁹ p̄ fidẽ i obiectũ fidei
q̃ȝ sensus in suũ obiectũ: sed sensus fert̄ in obiectũ suum
modo incomplexo: ergo intellectus p̄ fidem fert̄ in ip̄m
creditum modo incomplexo.

In oppo suũ p̄mo **Contra** Augu. enchi. 20. c. Si tollat̄ assentio fides
tollat̄: q: sine assentione nihil credit̄: sed as/
sensus intellectus nõ ẽ nisi respectu complexi: ergo illud
Secũdo verũ qd̓ est fidei obiectũ est cõplexũ. ¶ Item ois infide
lis errat: sed q̄cũq̄ errat aliq̄d attribuit alicui qd̓ sibi nõ
ↄuenit: aut aliq̄d ab eo remouet qd̓ sibi ↄuenit: ergo infi
delitas est respectu falsi cõplexi: ergo a simili ⁊ fides ẽ re
spectu veri complexi.

Respondeo q̄ tam verũ cõplexũ q̃ȝ icõplexũ
est obiectũ fidei. Verũ.n. incõple/ Ad qõnẽ fm̃ men/ tẽ ꝓpriã.
xũ est ipsa res credita. Trinitas enim i vnitate ⁊ vnitas
in trinitate res credita ẽ: ⁊ q: existentia rei causa est veri
tatis enũciationis: ideo enũciationẽ ipsam rem significã
tem credim⁹ esse verã: veritas aũt enũciationis: veritas
cõplexa est: ⁊ sic obiectũ fidei magis est: ⁊ p̄ncipalius ip̄a
res q̃ȝ veritas enũciabilis: q: tñ assensus nr̃i intellectus
nõ est nat⁹ ferri sup̄ aliq̄d obiectũ: nisi cõponendo vel di
uidendo: ideo verũ icõplexũ credit̄ modo complexo ex
parte credentis: rem aũt credere essentiale ẽ fidei simpli
citer: credere aũt enunciabile sub idete rminata tp̄is dif/
ferentia ẽt essentiale est: sed credere enũciabile sub certa
tp̄is diã nõ ẽ essentiale fidei simpliciter: sed fidei sub rõ/
ne q̄ est explicita. Duo p̄ma argumẽta ad partẽ p̄mã p̄/ Ad p^m ⁊ secunduȝ
cedunt de obiecto qd̓ est res credita. ¶ Ad tertiũ dõm
q̄ nõ ↄcludit: q̄n veritas enunciabilis sit obiectuȝ fidei: Ad 3^m
sed q̄ res credita p̄ p̄us ⁊ p̄ncipalius est obiectum eius.
¶ Ad quartuȝ dõm q̄ q̄uis ceteris paribus nobili⁹ sit Ad 4^m
app̄hendere modo icõplexo q̃ȝ cõplexo: vnde deus mõ
icõplexo itelligit q̄cq̄d itelligit angeli ⁊ hoiem esse sub/ Quicq̄d
stãtiã: ⁊ sic de alijs modo icõplexo itelligũt: tñ q: sensus de⁹ itelli
nõ app̄hendit itrinseca rei: sicut noster itellect⁹: nec ita p̄ git mõ i/
fecte: ideo q̄uis app̄hendat modo icõplexo albedinẽ in cõplexo i
pariete ⁊ itellect⁹ noster modo cõplexo: tñ nobilius app̄ telligit
hendit itellect⁹ q̃ȝ sensus. Vel põt dici q̄ sensus nõ app ẽt ⁊ aĩgli
hendit cõpositionẽ vnius rei cũ alia. Vnde nõ app̄hen/
dit parietẽ esse albũ: sed app̄hendit albedinẽ tm̃: noster
aũt itellect⁹ app̄hendendo aliq̃ȝ essentiã absolute appre/
hendere potest modo incomplexo.

Primum argumentũ ad partẽ aliaȝ
ↄcludit q̄ nõ Ad p^m in opp^o.
possumus credere obiectuȝ fidei: nisi mõ cõplexo: sed ex
hoc nõ seq̄t̄ q̄n illud qd̓ ẽ verũ icõplexũ possit esse fidei
obiectũ. ¶ Ad scd̓m dõm de ipso discredere: sicut de ip̄o Ad 2^m.
credere: q̄ñtũ ad cõplexionẽ ⁊ incõplexioneȝ. obiectũ.n.
infidelitatis est res discredita quã ifidelis modo cõplexo
discredit. Questio. III. Q̃õ.3. Argĩ. 1.

Tertio querit̄ vtrum fidei possit subesse
falsuȝ ⁊ vĩ q̄ sic: q: fides credit fu
turã resurrectionẽ: sed hoc absolute posset nõ
euenire: ergo fides credit aliq̄d: qd̓ põt falsum
esse. ¶ Itẽ p̄ fidem credit̄ corpus xp̄i esse sub spẽbus in Secũdo
altari: sed hoc põt falsum esse: q: sacerdos põt in his: que
sunt de essentia sacri deficere: ergo p̄ fidẽ põt aliq̄d credi
falsuȝ. ¶ Itẽ p̄ charitatẽ põt diligi aliq̄d nõ bonũ: sicut Tertio
patet cũ p̄ charitatem diligimus aliquem malum quem
credimus esse bonum: ergo a simili per fidem possumus
credere aliq̄d falsum cuȝ non magis sit obiectũ fidei ve Quarto
rum q̃ȝ charitatis bonum. ¶ Item per scientiam potest
sciri verum ⁊ falsum. vt.n. dicit philosophus. 5. ethi. c. 1.
Scientia est eadem contrariorum: ergo a simili per fideȝ
potest credi verum ⁊ falsum.

Contra fm̃ Augu. 1. li. retracta. c. 16. Fides chrĩstia
na nec fallere: nec falli potest. ¶ Itẽ Ber. In oppo suũ p̄mo Secũdo.
de precepto ⁊ dispen. c. 34. Fides falsa non est fides: sed
si fidei posset subesse falsuȝ: fides posset esse falsa: ergo pos
sibile esset: q̄ fides non esset fides: qd̓ falsuȝ est.

Respondeo q̄ fidei non potest subesse falsum.
Fides.n. non potest intellectum Ad qõnẽ fm̃ mẽtẽ ꝓpriã.
determinare ad credendum aliquid: qd̓ non sit consonũ
formali rationi sui obiecti: quia isti rationi innititur fi/
des in credendo quicquid credit: illa autem ratio vt su/
perius est ostensum: prima veritas est: cui non potest
concordare nisi verum. Unde ⁊ si fidelis possit cre/
dere aliq̄d

dere aliquid falsum:hoc non est inquantum fidelis: qa
hoc nõ potest per fidem:sed per opinionẽ vel suspitionẽ
quã ipse vel alia creatura sibi formauit.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositũ dõm ꝙ quãuis resur
rectio mortuoꝝ absolute posset
nõ euenire:nõ tñ est hoc possibile per cõparationẽ ad di
uinã prescientiã:cui fides innititur. Fides enĩ illuminat in
Ad 2ᵐ tellectũ nrm ad assentiẽdum vero ẜm illustrationẽ diui
ne sciẽtie:que falsa eẽ nõ põt. ℂ Ad scdm dõz:ꝙ p fidẽ
credit christi corpus esse sub speciebus in altari si pacta
sunt oĩa que ꝯcurrunt ad essentiã sacramẽti:ꝛ hoc semp
est verũ:nõ oportet tñ ꝙ fidelis qñ adorat semper habe
Ad 3ᵐ at istam conditionẽ in cogitatione actuali. ℂ Ad tertiũ
dõm ꝙ per charitatem non põt diligi aliquid nõ bonũ.
Unde qñ diligo aliquẽ qui nõ est bonus:si ipsum diligo
per charitatẽ non diligo in eo nisi bonum:sicut enim di
cit Augu.8.de tri.c.6. Qui amat hoies:aut qꝛ iusti sunt:
aut vt iusti sint amare debet. Amare aũt peccatorem ad
hoc vt iustus sit nõ est amare nisi bonum:qꝛ iustitiã que
est bonũ optat natura peccatoris que bonitate nãli bona
Ad 4ᵐ est. ℂ Ad quartum dõm:ꝙ nullo modo põt sciri falsuz
T.c.5. sicut enĩ dicit phs.1.posterioꝝ. Non põt sciri ꝙ diame
ter sit symmiter:sciri tñ põt aliqd esse falsum:sed hoc sci
Scire fal re nõ est scire falsum sed verũ. Falsum enim esse falsuz ve
suz eẽ fal rũ est. Unde cum dicit phs ꝙ eadem scia est contrarioꝝ
sũ:veꝝ ẽ. nõ est intelligendum de oppositis que sunt verum ꝛ fal
sum:sed de contrarys quorum quodlibet importat ali
Qõ.4. quam veritatem. Questio. IIII.

Quarto Queritur vtrũ obiectum fidei
possit esse aliquid visum visiõe
sensibili:qꝛ vtrũ fides possit stare cũ clara vi
Argu.pᵒ sione intellectuali inferius tangeť. Et videť
ꝙ obiectũ fidei possit esse aliquid visum visione sensibi
li:vt enĩ habeť Jo.20.dicit saluator thome. Quia vidisti
Secũdo me thoma credidisti. ℂ Item vt habeť actuum p. Di
scipuli viderũt christum ascẽdentẽ in celũ:ꝛ tñ christum
Tertio ascẽdisse in celũ articulus fidei est. ℂ Itẽ beata virgo ex
perimẽtaliter sciuit se cõcepisse sine virili semine:ꝛ tamẽ
Quarto ipsum sic cõcepisse creditum est. ℂ Itẽ de re sensibiliter
audita habetur fides:vnde ad Ro.x. Fides ex auditu:
Quinto. ergo a siři de re sensibiliter visa. ℂ Itẽ visio sensibilis nõ
determinat intellectũ ad assentiẽdum de necessitate rei
viste. De re enĩ visa dubitari põt. Unde de discipulis di
cit Matth.14.ꝙ vidẽtes christũ supra mare ambulantẽ
timuerũt dicẽtes ꝙ phantasma est: sꝫ cognitio que non
determinat intellectum ad assentiendũ de necessitate rei
cognite nõ euacuat fidẽ respectu illius rei:ergo fides po
test esse de re cognita sensibili visione.

In oppo **Contra** ẜm aplm ad heb.xi. Fides est respectu non
situm pᵒ apparẽtium:sed visa sensibili visione sũt ap
Secũdo parentia:ergo respectu eoꝝ nõ est fides. ℂ Itẽ Augusti.
de vidẽdo deo nõ multũ longe post principium. Presen
tia vidẽtur. credunť absentia:ꝛ quasi statim post dicit ꝙ
presentia illa:hic intelligamus dicta que presto sunt sen
Tertio sibus:siue aie:siue corporis. ℂ Itẽ actus fidei est diffici
lis ꝛ volũtarius. Assentire aũt rei sensibiliter vise facile
est ꝛ necessariuz:ergo respectu sensibiliter visi nõ ẽ fides.

Ad qõnẽ **Respondeo** ꝙ visa visione sensibili rõne huius
ẜm men ꝙ visum est nõ põt esse obiectũ fi
tẽ ppañ. dei sicut bene ostẽdunť rõnes facte ad hãc partem cui cõ
cordat Aug.super illud Jo.14. Si abiero ꝛ preparauero
vobis locum dicens in glo. Fides que non videt credit:
nã si videt nõ est fides:ꝛ hoc rõnabile est:de rõne enim fi
dei est esse cũ enigmate respectu rei nõ apparẽtis. Quod
aũt sensibiliter videť quãtu ad illud quod videtur clare
ꝛ presentialiter cognoscitur. Quia tñ aliqua res ẜm ali
quid sui sensibiliter põt esse visa:ꝛ ẜm aliud non sicut ap
paret in christo. Uisu enĩ thomas apprehẽdit ipsum ho

minez: non tamen vidit sensibiliter illum hominem esse
deũ:similiter discipuli illum hoiem sensibili visione vide
runt ascendẽtem in celum. Sed sensibiliter nõ viderunt
eũ esse deum qui ascendebat. Unde thomas per fidem il
lũ quẽ videbat deũ cõfessus est:dicẽs dñs meᵘ ꝛ deᵘ meᵘ.
Discipuli etiã illum quẽ ascendẽtem viderunt deũ esse p
fidẽ crediderunt. Beata etiã virgo illum quẽ experimẽ
to certo sciebat se cõcupisse sine virili semie per fidẽ cre
didit esse deũ. Articulus autẽ de ascensione christi in ce
lũ est:ꝙ filius dei hõ ascendit in celum. Similiter articu
lus de cõceptione est ꝙ filius dei inquãtũ hõ fuit conce
ptus per spiritum sanctum in vtero virginis. Unde idẽ
ẜm aliqd sui põt esse sensibilẽ visum:ꝛ ẜm aliud creditũ Ad tria
Ex dictis patet solutio ad tria prima argumẽta ad partẽ argumẽta
primã. ℂ Ad quartũ dõm:ꝙ obiectuz auditus sunt ipse Ad 4ᵐ
voces respectu quaꝝ nõ est fides:sed respectu reꝝ signa
tarum per voces que res nõ sunt obiectum ipsius audi
tus. ℂ Ad quintum dõm:ꝙ maior falsa est accipiẽdo visuz Ad 5ᵐ
respectu sui ppriȷ obiecti circa quod nõ decipiť ẜm phm
scdo de aia:sed respectu sui obiecti per accidẽs:quod est
res colorata aut vbi rei colorate respectu cuius obiecti
sensus decipi põt:ꝛ sic maior argumẽti vera est. Unde qñ
discipuli viderunt christum ambulãtẽ supra mare:si tam
clare viderunt nõ dubitauerunt de homie quod specta
bat ad pprium obiectum visus ipsius:sed de hoc qd spe
ctabat ad obiectũ per accidens.s.de substãtia illius queꝫ
sic coloratum ꝛ figuratũ videbãt:ꝛ ẜm hũc modum vel
lẽt aliq forte dicere ꝙ assensus quo assentiebãt discipuli
post christi resurrectionẽ illum quẽ videbãt esse illũ eun
dẽ in numero quẽ pati viderãt poterat esse p fidem:hoc
enim non spectabat ad pprium obiectum ipsius sensus.
Uel põt dici ad argumentum:ꝙ qꝛ nox erat ipsum clare
nõ videbãt qñ dixerunt:qꝛ phãtasma est. Argumẽta ad
partẽ aliam pcedunt de sensibiliter viso quantu ad illud
quod sensibiliter visum est:ꝛ sic bene concedo ꝙ nõ est
obiectum fidei. Questio. V. Qõ.5.

Quinto querit vtrum obiectum fidei sit Argť pᵒ
aliqd scitum. Et videť ꝙ sic per
fidem aliquis homo simplex assentit isti veri
tati:ꝙ deus est vnus:hoc tñ a multis scitur ꝑ
certa demõstrationẽ:ergo idẽ põt esse scitum ꝛ creditũ.
ℂ Itẽ simul sunt respectu eiusdẽ cognitio sensitiua ꝛ in Secũdo
tellectiua:qꝛ sensitiua ordinatur ad intellectũ sed cogni
tio fidei ordinať ad cognitionez scie:qꝛ credere disponit
hoiem ad intelligẽduz credita:ergo respectu eiusdẽ põt
esse fides ꝛ sciẽtia. ℂ Itẽ Augu.14.de trini.c.1.dicit ꝙ Tertio
fides saluberrima que ad verã beatitudinẽ ducit scientia
gignitur nutriť defendiť roboratur. hoc autez includit
respectu eiusdẽ posse esse sciam ꝛ fidem. ℂ Itẽ felicitas Quarto.
aiarũ a nobis crediť per fidẽ:sed ẜm Auicẽ.9.metaphy. T.c.5.
c.septimo. Felicitas ꝛ miseria aiarũ apprehendunť in
tellectu ꝛ argumentatione demõstratiua. Cum ergo ẜm
phm.1.poste. Demõstratio sit syllogismus faciẽs scire re
spectu eiusdem põt esse fides ꝛ scientia.

Contra ẜm phm.1.poste. Simul idem scire ꝛ opina In oppo
ri nõ cõtingit:qꝛ opinari est apprehendere sitũ pᵒ
nõ sub certitudine:scire aũt est apprehẽdere sub certitu T.c.44.
dine:ergo siľr cũ credere sit apprehẽdere nõ sub certitu
dine cũ quãtũ ad hoc sit infra sciam ꝯstituta:vt superius
habitũ est:nõ est possibile idẽ simul credi ꝛ sciri. ℂ Itez Secũdo
ẜm Greg.in quadã homel.super illud Jo.20. Thomas
vnus ex duodecim que apparẽt fidẽ nõ habet:sed agnitio
nẽ:ergo respectu illoꝝ respectu quoꝝ est sciẽtialis cogni Tertio
tio non est fides. ℂ Item ea respectu quorum est fides
excedũt facultatẽ nostre nãlis cognitionis. vnde vt ostẽ
sum est. Fides haberi non põt nisi per supnaturalem illu
strationem:sed ea respectu quorum est scientia non tran
scendunt facultatem nostre naturalis cognitionis:ergo

Contra ille habitus per quem ſpiritualiter viuitur
eſt virtus:ſed vt dicitur Abachuch.2. Iu/
In opp.m Primo ſtus ex fide ſua viuit. ergo fides eſt virtus. ℭ Item ille
habitus per quem iuſtificamur eſt virtus:ſed per fidem
Secūdo. iuſtificamur. Unde apoſtolus ad Ro.5. Iuſtificati igitur
ex fide pacem habeamus ad deum. ergo fides eſt virtus.

Reſpondeo ꝙ de fide contingit loqui dupliciter:aut de informi:aut formata.

Ad qōnē ſm mēte propriam ℭ Primo modo fides proprie loquendo:non eſt virtus
quia non attingit ad plenam rationem virtutis que eſt
perficere habentem:⁊ actum eius : ⁊ ipſum in vltimum
finem debito modo referre fidei informi non conuenit:
pfectum enim actum credendi non elicit. Credere enim
actus eſt intellectus ad imperiuʒ voluntatis:quando au
tem vnus actus eſt a duobus motorib⁹:ad hoc:vt ſit per
fectus oportet vtrūqʒ motorem eſſe perfectum. Volun/
tas autem ſine charitate nō eſt perfecta:⁊ ideo actus cre
dendi elicitur ab intellectu per fidem non formataʒ cha/
ritate non poteſt eſſe actus pfectus fides etiam informis
etiam cum adiutorio voluntatis actum ſuum referre nō
poteſt in finem debitum modo debito. Ad hoc enim ꝙ
voluntas modo debito aliquem actum referat in finem
vltimum:oportet ꝙ ipſa debito modo ſe habeat ad illuʒ
finem quod eſſe non poteſt:niſi ad ipſum ſit per charita/
tem ordinata. Summe enim bonum quod eſt vltimus
finis obiectum eſt ipſius charitatis ſm tamen ꝙ virtus
large accipitur .ſ. pro quocūqʒ habitu determinante po/
tentiam ad aliquem actum reſpectu obiecti debiti ſic fi/
des informis poteſt dici virtus. credere eniʒ quod eſt vo
luntarie aſſentire ſumme veritati propter ſe actus eſt re/
ſpectu debiti obiecti. Si autem loquamur de fide forma
ta:ſic dico ꝙ virtus eſt ſimpliciter : quia ſibi omnia con/
ueniunt que requiruntur ad plenum eſſe virtutis ⁊ quia
⁊ habentem perficit:⁊ actum credendi:⁊ per ipſaʒ refer
tur actus ipſe modo debito:in vltimum finem:que rela/
tio eſt ab intellectu per illum habitum:qui eſt quaſi ma/
terialis in fide formata tanqʒ a dictante: a voluntate au/
tem per formam fidei que eſt charitas tanqʒ a mouente.

Ad primum in oppoſitum dōm ꝙ cito aſſentire dicto hominis leuitas cordis
Ad pmū eſt:ſed cito aſſentire ſumme veritati:non eſt cordis leui/
tas:ſed rectitudo. ℭ Ad ſecundum dicendum ꝙ nullus
articulus fidei eſt contra rectā rationē qūuis ſit ſupra na/
Ad ſcōm turalem cognitionem noſtre rationis:bonum autem ho
minis maxime conſiſtit in eſſendo ſm rationem diuini/
tus ſuper naturaliter illuſtratam. Qō. III.

Qō. III. Argī. pᵒ **TErtio** queritur:vtrum fides ſit vna virtus:⁊ videtur ꝙ non Aug.14. de
trini.c.1. Diuinarum rerum ſcientia ſapientia
proprie nuncupatur:humanarum autem pro/
prie nomen ſcientie obtinet:reſpectu ergo eternorum et
humanorum ſunt due ſpecies ſcientie:cum ergo per fidē
non tantum credantur diuina:ſed etiam humana:vide/
tur ꝙ ſint due fides in ſpecie. ℭ Item Augu.4. de ciui.
c.20. In partibus iuſtitie fides eſt:ſed iuſtitia non eſt vir/
Secūdo. tus theologica:ergo eſt quedam fides que non eſt virtus
theologica:ſed virtus theologica:⁊ non theologica diffe
runt ſpecie:ergo ſub virtute cōtinentur plures fides ſpe
cie differentes. ℭ Item ſm phm.6. Ethi.c.2. reſpectu
contingentiuʒ ⁊ neceſſarioꝝ ſunt diuerſe potentie ipſius
Tertio anime. Sed minor differētia ex parte obiecti requiritur
ad diſtinguendum virtutem qʒ potentiam cum in eadē
potentia:plures virtutes poſſint eſſe ⁊ ergo reſpectu cre
dibilium neceſſariorum ⁊ contingentium: ſicut eſt reſur
rectio futura que dependet ex diuina volūtate: ſunt due
virtutes in ſpē. ℭ Itē vnius virtutis ſm ſpēʒ vnus eſt
actus ſm ſpeciem non plures:ſed fidei ſunt plures actus
Quarto ſm ſpeciem .ſ. credere deum credere in deum:⁊ credere
deo:ergo fides eſt plures virtutes ſm ſpeciem.

Contra ad Ephe.4. Unus eſt dominus:vna fides vnum baptiſma. ℭ Item habitus con/
ſtituitur in ſpecie ex ſui ordine ad formalem rationeʒ ob/ In opp.m
iecti:ſed formalis ratio obiecti fidei:vna eſt tantum .ſ. ve Secūdo.
ritas prima per quam credit fides:quicquid credit:ergo
fides non eſt:niſi vna virtus in ſpecie.

Reſpondeo ꝙ fidem eſſe vnam dupliciter poteſt intelligi vel ſm numerum vel
ſm ſpeciem. ℭ Primo modo cum accidentia oporteat Ad qōnē
numerari ſm numerationem ſubiectorū:⁊ fides ſit acci/ ſm mēte
dens plures ſue virtutes fidei in diuerſis ſubiectis quā/ ppriam.
uis in vno non ſit niſi vna. ℭ Secundo modo fides eſt Fidē vnā
virtus vna:quia vnitas virtutis ſm ſpeciem attenditur eē duplr
penes vnam formalem rationem ſui obiecti : vnde ſicut
charitas quāuis diligat creatorem ⁊ creaturas eſt virtus
vna:quia ratio ſibi diligendi omnia que diligit eſt vna:
ſ. ſumma bonitas:ita fides qūuis credat diuina ⁊ huma/
na vna virtus eſt ſm ſpecieʒ:quia omnia que credit:cre/
dit per vnam formalem rōnem que eſt ſumma veritas.

Ad primum in oppoſitum dicendum ꝙ defi/cit:ille enim habitus ſcientie:qui
dicitur ſcientia ⁊ ⁊ ille qui dicitur ſapientia non ſm eun/ Ad pmū
dem rationem formalem:conſiderant diuina ⁊ humana
quia ſcientia conſiderat humana ſm vnam rationem:⁊
ſapientia diuina ſm aliam. Fides autem credit humana
⁊ diuina per eandem rationem: vt dictum eſt. ℭ Ad ſe/
cundum dicendum ꝙ cum ibi loquit Augu. de fide qua
creditur in deum: vt patet per litteram parū anteceden Ad ſcōm
tem : ⁊ de iuſtitia ſcōm ꝙ vna eſt de quatuor virtutibus
cardinalibus nō poteſt dici proprie loquendo ꝙ fides ſit
ſpecies iuſtitie niſi accipiatur ſpecies pro quadam ſimili
tudine:quia ſicut iuſtitia eſt rectitudo affectus in compa
ratione ad alium:ſic fides eſt rectitudo intellectus in cō/
paratione ad ſūmum verum:⁊ ſic forte intellexit Augu.
ℭ Ad tertium dicendum ꝙ ibi loquitur philoſophus de
alietate potentie ſm rationem:⁊ de contingentibus ope Ad 3m
rabilibus per nos volens dicere ꝙ reſpectu neceſſariorū
eſt intellectus ſub ratione qua ſpeculatiuus:quia illa cō/
ſiderat in ordine ad ſcire verū reſpectu operabilium per
nos eſt practicus:quia illa conſiderat in ordine ad opus:
quia autem fides omnia que credit : credit in ordine ad
vnam rationem mouentem que eſt ſumma veritas:ideo
ſiue ſit reſpectu neceſſariorum ſiue contingentiū que ab/
ſolute poſſunt ineſſe vel non fieri:quāuis non ſub ratio
ne qua ſunt obiectū fidei non pluriſicantur: neqʒ ſm rem
neqʒ ſm rationem. ℭ Ad quartum dicendum ꝙ vnius
virtutis ſm ſpeciem poſſunt eſſe plures actus conſequē Ad 4m
ter ſe habentes vel quorum vnus includitur in alio:cre/
dere autem in deum:quod eſt credendo in deum tende/
re principalis actus fidei eſt in ſe comprehendens crede/
re deum ſub ratione qua eſt fidei obiectuʒ ⁊ credere deo:
qđ eſt ipſum deum reſpicere tanqʒ rationem credendi. Differt credere i deū:deuʒ deo

COnſequenter queritur de quinto principali:⁊ cir
ca hoc queruntur tria. ℭ Primo vtrum cha/
ritas ſit forma fidei. ℭ Secundo vtrum fides
poſſit eſſe informis. ℭ Tertio vtruʒ eadem fides in nu/
mero poſſit eē informis ⁊ formata tpib⁹ diuerſis. Qō.I. Qō.1. Argu.pᵒ

PRimo oſtendo ꝙ charitas non ſit forma fidei:quia omnis comple/
ta ſpecies generis ſuperioris eſt complemen/
ta ſpecies alicuius generis proximi: cum om/
nis ſpecies completa ſit ſpecialiſſima : ſed fides ſecun/
dum ſe eſt completa ſpecies in genere habitus. ergo eſt
completa ſpecies in genere vitij vel virtutis : ſed con/
ſtat ꝙ nō in genere vitij:ergo in genere virtutis:ſed nul Secūdo.
la talis virtus per aliam virtutem formal. ℭ Item om/
ne formabile

ne formabile: siue per formam substantialeꝫ: siue accidentalem per suam formationem crescit in virtute: sed fides per charitateꝫ non crescit in virtute: q: cum fides sit virtus per essentiaꝫ non posset crescere in virtute: quin cresceret in essentia: sed fides non potest crescere in essentia cum sit qualitas simplex. ergo nõ potest charitate formari.

Tertio. ¶ Item non q: actus est formatus: ideo habitus formatus est: sed econuerso: sicut non: q: actus est perfectus ideo habitus perfectus est: sed econuerso cuꝫ habitus sit causa actus. ergo non: q: charitas format actum credendi: iõ põt dici forma fidei: sed nõ assignat alia rõ per quã charitas sit fidei forma. ergo videt ꝙ nõ sit forma fidei.

In opp^m. Primo. **Contra** illud per quod res operatur est forma eius: sed fides operatur per charitatem ꝫm apostolum Gal. 5. Ergo charitas est forma eius.

Secũdo. ¶ Iteꝫ magister dicit in littera adducens auctoritatem Ambrosij. Qꝺ charitas est mater virtutum que omnes informat.

Ad qõnẽ ꝫm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** ꝙ charitas est accidentalis forma fidei: non tantuꝫ: q: per ipsaꝫ perficitur fidei actus: sed etiam habitus: quod patet sic: duorum naturaliter colligatorum dispositio vnius redũdat in aliud: vnde quia radius incidens ⁊ reflexus naturaliter colligati sunt semper angulus reflexiõis angulo incidentie equalis est: quia etiam membra corporis naturaliter colligata sunt: ideo dispositio vnius redũdat in aliud Unde apostolus. 1. Corin. 12. Si patitur vnuꝫ membrorum compatiuntur omnia membra: ⁊ si gloriatur vnum membrorum congaudent omnia membra: intellectus autem: ⁊ voluntas: cum in eadem essentia radicentur inter se naturalem colligantiã habent: ⁊ ideo dispositio vnius redundat in alium. Cum ergo voluntas perficitur per charitatem: redundat aliquo modo ipsa perfectio in intellectum per quam intellectus est aptior ad omnẽ actũ concordantem perfectioni voluntatis. Actus autem fidei perfectioni voluntatis cõcordat: per hoc ergo ꝙ voluntas perficitur charitate intellectus est aptior ad actũ fidei: sed quanto intellectus est aptior ad actum fidei tanto ceteris paribus habitus fidei habet in intellectu perfectius esse ⁊ ex consequenti formalius per modum ergo predictum charitas format fidem quantum ad suuꝫ esse. ¶ Preterea ex coniunctione duorum actiuorum principiorum in actione concordantium redditur quodlibet illorum virtuosius: hoc patet per auctoritatem ⁊ exemplum ⁊ signum. Dicitur enim. 17. Propositione de causis ꝙ omnis virtus vnita plus est infinita q̃ virtus multiplicata: vbi dicitur in cõmento ꝙ quanto magis aggregatur ⁊ vnitur magnificatur: ⁊ vehementior fit. Ad hoc etiam est exemplum. Plus potest intellectus ex sui coniunctione cum voluntas q̃ posset solus: ⁊ ecõuerso. Unde ex coniunctione ipsorum est in eis quedam facultas: que non esset in eis separatis. Mille etiam homines in vno campo adunati virtuosiores sunt q̃ longe plures: si essent dispersi. ¶ Ad hoc etiam est signuꝫ: quia quanto res est virtuosior: tanto principia actiua in ea magis vnita sunt. vnde magis sunt vnita in anima itellectiua q̃ in sensitiua: ⁊ magis in angulo q̃ in anima: ⁊ magis in angulis superioribus q̃ in inferioribus: ⁊ in deo summe et realiter sunt vnum: huic concordat quod dicitur in cõmento super. 17. Propositionẽ de causis. s. ꝙ virtus quãto plus appropinquat vni puro tãto vehementior sit eius vnitas: ex coniunctione ergo fidei ⁊ charitatis in anima quelibet redditur virtuosior: quia tamen charitatis obiectum est bonum fidei obiectum est verum: ⁊ habitus formatur per formalem rationem obiecti: ideo charitas formalius est bona q̃ fides. ⁊ ideo per facultatem: quam sortitur fides ex sui coniunctione cum charitate formatur: non autem charitas ex facultate: quam recipit ex sui cõiunctione cum fide. ¶ Preterea siue intellectus ⁊ volũtas penes solas relationes distinguuntur: siue non: volũtas est in anima mediante intellectu. ergo ⁊ habitus charitatis mediante habitu fidei: sed quando sunt due qualitates in eadem substantia vna mediante alias superueniens aliquo modo est perfectio prioris: ⁊ per hunc moduꝫ: aliquo modo charitas est perfectior fidei: ⁊ quia omnis perfectio forma est vel per formam: ideo per modum predictum habitus fidei formatur per habitum charitatis. Qꝺ autem charitas perficiat fidei actum patet sic: quia cum credere sit actus intellectus ad imperium voluntatis: ⁊ quãto motores sunt pfectiores: tanto ceteris paribus: est motus perfectior: ⁊ per charitatem: vt ostensum est perficitur affectus: ⁊ ex hoc redditur perfectior intellectus: ⁊ fidei habitus: sequitur ꝙ per charitatem intensior ⁊ perfectior elicitur fidei actus. ¶ Preterea credere cum sit voluntarius actus formaliter participat moraleꝫ bonitatem ex sui relatione per voluntatem ad vltimum finem: qui est summum bonum: quanto autem voluntas melius se habet ad summuꝫ bonum: ⁊ magis vnitur cuꝫ eo: tãto efficacius: ⁊ modo magis debito se referre potest in ipsum credendi actum: voluntas autem maxime per charitatem bene se habet ad summum bonum: ⁊ ei vnitur: q: est formale charitatis obiectũ: ⁊ iõ p charitatẽ actus credendi pticipat formalr debitaꝫ bonitatẽ moraleꝫ.

Ad primum in oppositum dicendum ꝙ non plus concludit: nisi ꝙ fides non perficitur per charitatem perfectione essentiali illi habitui: sed ex hoc non sequitur: quin ab ea possit recipere aliquam perfectionem accidentalem per quaꝫ formalius sit bona q̃ ante. Ad pmũ

¶ Ad secundum dicendũ ꝙ habitus non tantum virtuosior est per hoc ꝙ in eo sit plus de virtutis essentia: sed etiam per hoc: qꝺ habet in suo subiecto perfectius esse: qꝺ fidei conuenit per charitateꝫ: vt ostensuꝫ est q̃uis non sit incõueniens credere ꝙ adueniente charitate preexistentis fidei esse adeo augeatur. Ad scõm

¶ Ad tertiũ plene pꝫ solutio ex dictis in corpe qõnis. Ad 3^m

Qõ. II. Qõ. II. Argr. pº

Secundo queritur: vtrum fides possit esse informis: ⁊ videtur ꝙ nõ Augu. enchi. c. 3. Spes sine amore esse non potest. ergo a siñ nec fides: sed charitas ius amor est fidei forma.

Secũdo. ¶ Item forma informis esse non potest: fides est forma: ergo ⁊c.

Tertio. ¶ Item nullum vitium potest formari: ergo per contrarium nulla virtus potest esse informis.

Quarto. ¶ Item sicut se habet prudentia ad virtutes morales: ita fides ad charitatem: sed ꝫm phm. 6. Ethi. c. 16. Impossibile est prudentem esse nolentem bonuꝫ: ⁊ volẽs per hoc ꝙ prudentia sine virtutibus moralibus esse non potest: ergo nec fides sine charitate.

In opp^m. Primo. **Contra** Jo. 2. Fides sine operibus mortua est: sed fides talis informis est: quia fides formata per charitatem operatur magna si adest facultas operandi: ergo fides informis esse potest.

Secũdo. ¶ Item Augusti. enchi. c. 2. Fides sine amore nihil pdest: sed fides que nihil prodest formata nõ est. ergo fides informis eẽ nõ põt.

Ad qõnẽ ꝫm mẽtẽ propriam. **Respondeo** ꝙ fidem esse informem tripliciter potest intelligi. s. aut per carentiaꝫ specifice differentie: quam habet per formalem rationeꝫ sui obiecti: ⁊ sic fides informis esse non potest: aut per carentiam forme per quam perficitur: quantũ ad bene esse que forma charitas est: per quam fides est deo accepta: ⁊ sic fides potest esse informis: quia potest esse sine charitate: aut per carentiam forme qua perficitur ad bene agere ⁊ sic cum ad bene agere perficiatur per charitatem: vt in precedenti questione habitũ est sic fides informis esse potest: sicut sine charitate potest esse: q̃uis sine charitate: vt supius oñsuꝫ ẽ pprie loq̃ndo nõ hẽat plene rõnẽ v̈tutis.

Ad primũ in opp^m dõꝫ ꝙ nõ ẽ sile de spe ⁊ de fide: q: fides est in itellectu cuius aligo Ad pmũ

actus precedit omnem voluntatis actum quāuis actus fidei aliquem actum voluntatis presupponat: spes autez est in irascibili: que motum concupiscibilis presupponit in qua est amor motus primus. Uel potest dici ꝙ sicut spes perfecta presupponit perfectum amorez qui est charitas: ꝛ imperfecta imperfectum amorem quo non formatur: fides perfecta presupponit charitatem: imperfecta autem quāuis presupponat aliquem voluntatis actum: non tamen talem: quo formetur.

Ad scdm ¶ Ad secundum dicendum ꝙ minor argumenti intelligenda est de informitate que est carentia forme primo modo dicte ꝛ sic verum est.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm ꝙ vitiuz formari pōt forma sibi corrñdente: hoc ē forma deformi: qꝛ vnū viciū p aliḋ pōt in malitia aggrauari. Uel pōt dici ꝙ non valet argumenti forma: qꝛ formatum ꝛ informe determinatur ad genus entis formabilis: sicut non valet nullum mortuum pōt esse videns. ergo nullum videns pōt esse cecuz: qꝛ visus ꝛ cecitas determinata sunt ad genus viuentis.

Ad 4m ¶ Ad q̄rtum dōm ꝙ ibi loquitur phs de prudentia perfecta: ꝛ sicut prudentia perfecta esse non pōt sine virtutibus moralibus: ita fides perfecta sine charitate esse non pōt. fides aūt informis imperfecta est. Sed hec solutio nō sufficit: qꝛ vult phs ꝙ prudentia quantum ad suam essentiaz specificam esse non possit sine virtutibus moralibus: et ita vt prius videretur posse concludi ꝙ fides hñs differentiaz formalem specificam sine charitate esse nō posset qḋ tñ falsum est. Et ideo dōm aliter ꝙ non est simile de fide ꝛ prudentia: qꝛ tam fides informis q̄ȝ formata habetur per infusionem vt inferius ostendetur: prudentia autem acquiritur cuius acquisitione preexigitur ꝙ bene se habeat affectus ad finem: qui est principiū in agibilibus quorum est prudentia ratio recta: ad finem aūt non bene se hȝ affectus: sine virtutibus moralibus: ꝛ hoc est ratio: quare prudentia: etiam quantum ad suum esse specificuz sine virtutibus moralibus acquiri non pōt. Argumenta ad ptem aliā: sic intelligenda sunt ꝙ per fidem informez nō est hō dignus vita eterna: ꝛ hoc est vez.

Qō. III. Argu. p Qō III.

TErtio queritur: vtruz eadem fides in numero possit esse formata: ꝛ informis temporibus diuersis: ꝛ videt ꝙ non: qꝛ sicut se hȝ virtus charitatis ad v̄tutes alias: sic preceptum de charitate ad precepta de alijs virtutibus sȝ sicut dicit beatus Jacobus. cano. sua. c 2. Quicūq; totā legem seruauerit: offenderit aūt in vno factus est omniū reus: qḋ exponit glosa. de precepto charitatis. ergo similiter recedente charitate: ōis virtus alia recedit: eadez ergo fides in numero: non manet post charitatis recessum ꝙ non esset verum: si eadem fides in numero possit esse

Secūdo. diuersis temporibus formata ꝛ informis. ¶ Itez sicut se hñt opera fidei informis ad opera fidei formate: sic fides informis ad formatam: sed opera fidei informis nūq̄ȝ formabuntur: qꝛ nunq̄ȝ remunerabuntur in vita eterna: ergo nec fides informis eadem in numero: postea sit formata.

Tertio ¶ Item non est minoris efficacie charitas qñ infunditur fideli q̄ȝ qñ infunditur infideli: sed cum infunditur infideli cum ea infunditur fides: qꝛ sine fide esse non potest: ergo similiter quando infunditur fideli: fides ergo illa quam format charitas: nunq̄ȝ fuit informis.

In oppm Primo Contra minus repugnat charitas habitui infuso: q̄ȝ acquisito: sed charitas cum infunditur penitenti: non expellit bonos habitus acquisitos ꝛ ergo multo minus expellit fidem que est habitus infusus.

Secūdo. ¶ Item nihil corrūpitur aduenienti sua forma: sed perficitur: sed charitas est forma fidei: vt ostensum est: ergo cum charitas infunditur penitenti fides preexistens nō corrumpitur sed perficitur.

Ad qōnē ſm mētē ꝑpriam. Respondeo ꝙ eadem fides in numero potest esse formata: ꝛ informis temporibus diuersis. In fide enim informi duo sunt. s. essentia illius habitus ꝛ informitas eius que ad eius essentiam nō pertinet: nec est inseparabile accidens illius: ratione primi non repugnat charitati: sed ad eaȝ disponit: sed ratione ipsius informitatis charitati repugnat: ꝛ ideo cuȝ charitas infunditur penitenti: tollitur informitas preexistē tis fidei ꝛ formaf ipsa fidei essentia: ꝛ sic illa eadem essentia fidei i numero: q̄ ante erat iformis: postea fit formata.

Ad primū Nō. hāc expōnez Ad primum in oppositum dōm ꝙ verbaz Jacobi sic intelligendum est ꝙ qui transgreditur preceptum de charitate: quousq; peniteat obseruatio preceptorum aliorum non liberat euz a reatu mortis eterne: sic dico ꝙ quando homo per peccatū mortale charitatem omittat fides informis que remanet: nō liberaret hominem a reatu mortis eterne.

Ad scdm ¶ Ad secūdū dicendum ꝙ non est simile de operibus: ꝛ de habitu ꝛ qꝛ opera transeunt habitus remanet: ꝛ ideo eadez opera in numero ꝛ que facta sunt per fidem informem: nunq̄ȝ postea possunt esse formata: quāuis idem habitus in numero postea possit formari.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum ꝙ q̄ȝuis non sit minoris efficacie charitas quantuȝ est ex parte sua quando infunditur fideli q̄ȝ quādo infunditur infideli: tamen quia infideli est habitus fidei: ideo cuȝ charitate sibi fides non infunditur: sed quia in infideli non erat fides: ꝛ charitas sine fide esse non potest: ideo cum charitas infunditur infideli penitenti cum charitate infunditur fides.

COnsequenter queritur de sexto principali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum fides sit in intellectu: sicut in subiecto. ¶ Secundo vtrū sit in intellectu speculatiuo. ¶ Tertio vtrū sit in intellectu diabolico. Qō. I.

Qō. I. Argū. pᵒ PRimo ostendo ꝙ fides non est in intellectu: sicut in subiecto. Damas. li. 4. c. 3. Dicit ꝙ fides est non inquisitus vel imperscrutatus consensus: sed assentire actus est voluntatis. ergo cum in eodem subiecto: sit habitus ꝛ eius actus videtur ꝙ fides sicut in subiecto: est in

Secūdo. affectu. ¶ Item ſm Ansel. monol. 76. c. Credere in deum est credendo in ipsum tendere: sed in ipsum tendere est per voluntatem. ergo habitus fidei a quo est talis actus est in voluntate.

Tertio Cap. 21. ¶ Item ſm phm. 2. Topi. Opposita nata fieri circa idem: sed infidelitas: cum sit peccatū in voluntate est. ſm enim Ansel. de concep. virgi. c. 4. Omne peccatum est in voluntate ꝛ vnde ſm ipsum ibidem: in hominibus nihil punitur: nisi voluntas. ergo fides que sibi opponitur est in voluntate.

Quarto ¶ Item in potentia: que potest cogi nō potest esse: sicut in subiecto: actus ad quem homo cogi non potest: sed intellectus cogi potest ad actum credendi: homo cogi non potest: qꝛ ſm Aug. Homel. 26. super Jo. super illud Jo. 6. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit euz: credere non potest: nisi volens: ergo actus credendi non est in intellectu: ꝛ ex consequenti: nec fides.

In oppm Primo. Contra Augu. 9. de trini. c. 1. Certa fides: vtcūq; incohat cognitionem: cognitio vero certa non perficietur: nisi post hanc vitam: cum videbimus facie ad faciem: sed in eodē subiecto: est cognitionis principium in quo est eius complementum. ergo fides est in

Secūdo. intellectu: sicut in subiecto. ¶ Itez ſm Bernar. in quodam sermone de vigilia natiuitatis domini. Credere est quoddam videre: sed videre spiritualiter est in intellectu ergo ꝛ credere: ꝛ ex consequenti fides.

Ad qōnē ſm mētē aliorum Prima Ad istam qōnem dicūt aliqui ꝙ fides nō est in intellectu tantum sicut in subiecto: nec tm̄ in affectu: sed in vtroq;: qḋ bene pōt itelligi. Credere. n. est volūtarie assentire pme v̄itatis

nondum

nondum vise. Unde Bernar.5. de consideratione. ca.6. Fides est voluntaria quedam: ⁊ certa prelibatio nondum propalate veritatis: et qd ideo dictum est: quia actus credendi: ⁊ ab intellectu elicitur: ⁊ ad volūtatē imperatur. Si ergo noīe fidei cōprehendatur: non tm̄ habitus: quo determinatur intellectus ad actum credendi eliciendū: sed etiam habitus quo determinatur voluntas ad actuz credendi imperandum: sic fides est in intellectu ⁊ voluntate sicut in subiecto: quod certum est de fide formata: quia charitas per quam determinatur voluntas ad imperandum actum credendi formatum in voluntate est sicut in subiecto. Et etiam sm̄ multos verum est de fide informi. Dicunt enim multi quoad hoc ꝙ intellectus eliciat actuz fidei informez: non tm̄ requiritur habitus ex pte sui in ipso: ipsum determinans ad actum credendi eliciendum: sed etiam aliquis habitus informis in voluntate: ipsam determinans ad predictum actum imperandum: quantus autem ad actum credendi pexigatur voluntatis actus: non tm̄ est de esse illius: ex parti nec ille habitus: qui est i voluntate: est de essentia illius habitus: quo determinatur intellectus ad eliciendum actum credendi. ⁊ ideo cū habitus fidei ppe loquendo: sit ille quo determinatur potentia ad eliciendum credendi actum: ⁊ ille habitus sit tm̄ in intellectu: sicut in subiecto. ideo melius vr̄ concedendū ꝙ fides sit in intellectu: sicut in subiecto: inquantum tamen est mobilis a voluntate: ꝙ ꝙ sit in intellectu ⁊ voluntate: sicut in subiecto.

Ad pm̄ū **Ad primum** in oppositum dōm ꝙ ibi Damasce. accipit consensum pro assensu: qui est actus intellectus vel describit fidez: non per actū quem elicit: sed per actum: quo actus per eam elicitus: imperatur.

Ad scdm ❡ Ad scdm dōm ꝙ Ansel. ibi loquitur de actu fidei formate: qui comprehendit relationem actus credendi in vltimum finem: que relatio non est de essentia actus credendi nec est a fide: nisi tanꝗ a dirigente: sed elicitur a voluntate: que vult talem actum: propter talem finem.

Ad 3m ❡ Ad tertium dōm ꝙ infidelitas: non est in voluntate: sicut in subiecto: sed in intellectu iquantū est mobilis a voluntate: ⁊ ideo infidelitas est in voluntate: sicut in causa. Sicut enī nullus credit nisi volens: ita nullus discredit nisi volens: ⁊ ideo quantus discredere sit in intellectu ratio tm̄ culpabilitatis sue est in voluntate: ⁊ sic debet snia Anselmi intelligi.

Ad 4m ❡ Ad quartuz dōm ꝙ quantus per euidentiaz veritatis in se intellectus cogi possit ad assentiendū modo: vt proprius loquar: de necessitate determinari: non tamen per veritatem non visam: ⁊ quia fides est respectu veritatis nō vise: ideo nō est in intellectu sub ratione: qua est de necessitate determinabilis sub ratione qua est libere mobilis a voluntate. Q6. II.

Q6. II. Argu. p°

Secundo queritur: vtruz fides sit in intellectu speculatiuo: ⁊ videt ꝙ sic obiectum speculatiui habitus est veritas non dependēs ex opere nostro hoc trahi potest ex snia Auicenne. 1. metaphy. c. 1. Ubi ponit differentiaz inter scientias speculatiuas ⁊ practicas: sed obiectū fidei est veritas prima: que non dependet ex opere nostro. ergo fides est habitus speculatiuus: ⁊ ex consequenti est in intellectu speculatiuo.

Secūdo. ❡ Item ille intellectus est speculatiuus: qui nihil discernit de agendis vel non agendis

T.C.49 sm̄ phm. 3. de aīa. Sed fides nihil dictat quid agendum

c.51. aut non agendum: sed quid credendum. ergo est in intel

Tertio. lectu speculatiuo. ❡ Itē sm̄ phm. 2. poste. Habitus prin

T.C.17. cipiorum est intellectus: ⁊ 6. Ethi. c. 4. Numeratur iter intellectuales virtutes. ergo similiter fides que est habitus principiorum supnaturaliuz: virtus intellectualis est sed inter virtutes intellectuales: non inueniunt nisi due in intellectu practico. s. prudentia ⁊ ars. ergo fides est in intellectu speculatiuo.

In oppm Primo **Contra** habitus operatiuus est in intellectu practico: sed fides est habitus operatiuus. Operatur. n. per charitatem: vt habet Gal. 5. Ergo est in intellectu practico.

Secūdo. ❡ Item sm̄ Augu. 22. de ciui. c. 6. Fides requiritur ne affectus in amando erret. ergo est in intellectu inquantum est dirigens affectuz in amando: sed talis intellectus practicus est quia sm̄ phz. 3. de anima. In

T.C. 49 tellectus per sui extensionem ad affectum practicus est. ergo fides est in intellectu practico.

Tertio ❡ Item Aug. in li. de predesti. sctōruz longe post principiuz. Fides incohat meritum: sed habitus incohans meritum est practicus. Meritum enim in operatione consistit: habitus autem practic° ē i itellectu practico. ergo fides ē i itellectu practico.

Ad qōnē sm̄ mētē aliorum **Ad istam qōnem** dicūt aliqui ꝙ fides est in intellectu practico: supraxi cōprehendendo dilectionem. sicut enim scientia

Prima non iudicat practica vel speculatiua principaliter ex pte

T.C.3. obiecti sed ex parte proximi finis. Quapropter phs. 2° metaphy. Speculatiuam distinguit a practica penes finem dicens ꝙ theorice finis est veritas ⁊ practice opus: ita habitus intellectualis nō debet iudicari speculatiuus vel practicus principaliter ex sui comparatione ad obiectum. Sed ex comparatione actus sui ad finem proximū non accidentalem quem constituit intentio considerantis: sed essentialem: quem principalius respicit habitus: quantum est ex parte sua: quantus autem obiectum fidei sit verum sub ratione: qua verū: tamen finis proximus dilectio est veritatis illius. Assentimus enim prime veritati credendo: vt ipsam modo debito diligamus: ⁊ ideo habitus fidei principalius practicus est ꝗ speculatiuus: sed habitus practicus est in intellectu practico: sicut in subiecto. ❡ Preterea cum ille habituz sit in intellectu: inquantum est mobilis a voluntate: non tantū iudicatur actus credendi practicus ex sui comparatione ad motum voluntatis ad quem disponit seu inclinat: sed etiaz ad actuz voluntatis a quo imperatur: ⁊ ita aliquādo habet rationem practicitatis ex parte principij quāuis principalius eam habeat ex parte proximi finis. Alij autem dicunt ꝙ

Secūda fides principalius est in intellectu speculatiuo: et quia nō ita debet iudicari habitus practicus per sui comparationez ad principium imperans actum: nec per comparationez actus sui ad finem proximum: sicut ex sui comparatione ad formale obiectuz: ꝙ sic patet. habitus enim constituitur in specie ex sui comparatione ad formalem rationem sui obiecti. Per illud autem per quod habitus constituitur in specie conuenit ei esse speciem habitus speculatiui vel practici. Obiectum autem fidei est verum sub ratiōe: qua verum non visuz: in quo solo potest intellectus beatificari. Hoc autem obiectum est speculabile: non operabile. non enim dependet ex aliqua nostra actione. ergo fides principaliter est habitus speculatiuus: ⁊ ex ꝯsequenti sequit ꝙ sit tanꝗ in subiecto in intellectu speculatiuo.

Sustētat primam opi. quaz magis approbat **Qui vult** tenere primam opinionem: que magis mihi placet potest dicere. ❡ Ad primum in oppositum ꝙ penes obiectum non dicitur habi-

Ad pmū tus speculatiuus. nisi materialiter. penes autē finem proximum principaliter.

Ad scdm ❡ Ad secundū dicendum ꝙ quāuis obiectum fidei non sit aliquid operabile agendū vel fugiendum: tamen dirigit voluntatez in diligendo que sunt diligenda: ⁊ respuendo que sunt respuenda. Et hoc sufficit ad hoc: vt habitus principaliter sit practicus sub praxi comprehendendo actum voluntatis interiorem.

Ad 3m. ❡ Ad tertium dicendum ꝙ intellectus qui numeratur inter virtutes intellectuales est habitus principiorū speculabilium quorum cognitio est ppter scire quia non est natus dirigere voluntatem in diligendo. Fides autem non est habitus principiorum talium: vt ex dictis satis visum est. Q6. III.

Q6. III.

Ad qōnē ſm mētē propriam Fides tri pliciter pōt accipi

TErtio queritur: vtrum fides ſit in intellectu diabolico.

Reſpondeo ꝙ fides triplr pōt cōſiderari. Uno modo pro quadam credulitate extorta per euidentiam ſignoꝝ teſtificantiū illam veritatem quaꝫ credit ſancta eccleſia. Alio modo pro habitu infuſo determinante intellectum ad actum credendi non formatū. Tertio modo pro fide formata. Primo modo in itellectu diaboli eſt fides. Talia.n.ſigna vident teſtificantia veritatem: quā credit ſancta eccleſia ꝙ nolint intellectus eoꝝ: credit eſſe verū: qđ eccleſia credit: illam tñ veritatem non vident: ⁊ ſic intelligitur illud verbum Jacobi.2. Demones credunt ⁊ cōtremiſcunt: ⁊ glo.ſuper illud. Ro.1. Ex fide in fideꝫ que dicit de fide informi: qđ eſt demonū ⁊ noīe tenus xp̄ianorum. Scdo modo ⁊ tertio loquēdo de fide dico ꝙ in intellectu diaboli nō eſt fides. ſic.n. loquendo de fide nō habuerunt fidem ante lapſum: q: non infundit̄ ſine gratia: quam illi nunquā habuerunt: nec poſt lapſum eis infuſa eſt: quia digni non ſunt.

COnſequenter queritur de ſeptimo principali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrū fides ſit certior q̄ ſcia. ¶ Scdo vtrum fides informis in hoīe ſit acquiſita. vel infuſa. ¶ Tertio vtrū fides in homine cauſet timorem. Qō. I.

Qō.1. Arg. p°

PRimo oſtēdo ꝙ fides non ſit certior q̄ ſcia: q: ille habitus cognitiuus quo fides roborat̄ certior eſt fide: ſed ſm Aug. 14. de tri. c.1. Fides ſcia roborat̄. ergo ſcia certior eſt fide. ¶ Item ſcia determinat intellectū ad aſſentiendum de neceſſitate rei ſcite: ſed fides non determiat intellectū ad aſſentiendū de neceſſitate rei credite: ergo maior eſt certitudo in ſcia q̄ in fide. ¶ Item certior eſt cognitio que habetur ex principijs per ſe notis q̄ illa que non eſt reſpectu principioꝝ per ſe notoꝝ: nec habet̄ ex principijs per ſe notis: ſed cognitio ſcie habet̄ per pn̄cipia per ſe nota: articuli autē fidei nec ſunt pn̄cipia per ſe nota: nec eos tenemus per aliqua pn̄cipia per ſe nota. ergo certior eſt cognitio per ſciam q̄ per fidem.

Secūdo.

Tertio

In oppm Primo

Contra virtuoſius eſt lumen inmediate a deo infuſum q̄ acquiſitum: ſed ea que ſcimus: ſcimus per lumen acquiſitū. fides aūt qua credimus eſt lumen infuſum. ergo eſt lumen virtuoſius: ſed que in virtuoſiori lumie cognoſcunt̄ certius cognoſcunt̄. ergo certius cognoſcunt̄ credita q̄ ſcita. ¶ Item certior ſum de iſta veritate: qđ eſt quedam ciuitas que Roma vocatur: quam nūq̄ vidi q̄ de iſta veritate ꝙ tres anguli trianguli ſunt equales duobus rectis: ⁊ tñ primā certitudineꝫ non habeo: niſi per credulitatē acquiſitā ex auditu. Secundam aūtem habeo per ſciam. ergo certior eſt credulitas acquiſita q̄ ſcia: ergo multo fortior credulitas per fidem infuſam que nobilior eſt.

Secūdo.

Ad qōnē ſm mētē propriam Certitudo duplex

Reſpondeo ꝙ diſtinguēdū eſt de certitudine. eſt.n. quedam certitudo adheſionis in affectu: ⁊ certitudo cognitionis in intellectu. Primo modo loquendo de certitudine: certior eſt fides ſimpliciter quo ad fidelem q̄ quecūq; ſcia acquiſita. Certitudo.n. voluntatis eſt determinatio ipſius ad adherēdū per amorem alicui veritati. fides aūt inclinādo magis determinat affectum ad credendi actum ⁊ diligendū veritatem creditam q̄ quecūq; ſcia inclinet ipm ad volendū actum ſciendi ⁊ rem ſcitam. ¶ Loquendo aūt de certitudine cognitionis ad hoc: diſtinguendū eſt. Ex.n. quedam certitudo ſimpliciter ⁊ quedaꝫ quo ad nos. Primo modo loquendo de certitudine. Certior eſt fides q̄ quecūq; ſcia acquiſita. Ille.n. habitus cognitiuus certior eſt qui firmius itellectū determinat ad aſſentiēdū alicui veritati. Hoc aūt ſimplr magis ꝯuenit fidei q̄ cuicūq; ſcie acquiſite: q: rō qua intellectus per fidem aſſentit veritati: eſt veritas prima que oīum veritatū eſt certiſſima: ſcia autē in aſſentiendo rei ſcite innitit̄ humane rōni: que in cōparabilr minus eſt certa q̄ prima veritas. ¶ Loquendo aūt de certitudine cognitionis quo ad nos: ſic dico ꝙ ſcia habita per demonſtrationē potiſſimam: que eſt per cām certior eſt q̄ fides: q: hoc modo ille habitus cognitiuus eſt certior: qui itellectū determinat ad aſſentienduꝫ veritati: quam plenius attingit. pp.n. euidentiam in cōparatione ad intellectū: intellectus aūt noſter per predictam ſciam plenius attingit ad rem ſcitam q̄ per fidem ad veritatem creditam: ⁊ ſic loquendo de certitudine dicit Hugo. 1. li. de ſacris parte. 10. c.1. Siquis plenaꝫ ac generalem diffinitioneꝫ fidei aſſignare voluerit dicere pōt fidem eſſe certitudineꝫ animi de rebus abſentibus ſupra opinionem: ⁊ infra ſciaꝫ ꝯſtitutam. ¶ Ex dictis pꝫ via pro magna pte ad ſoluendū argumenta ad vtriuſq; ptē.

Que ſcia certior q̄ fides

Fidei diffinitio ſꝫ Hugonē

Ad primum dōm ꝙ q̄uis fides ſcia roboret̄ quo ad credentem: non tñ ex hoc ſequit̄ ꝙ ſcia ſit ſimplr certior fide: ſed quo ad nos. Uel pōt dici ꝙ q̄uis fides: ⁊ ſcia ſimul magis certificent nos de re credita q̄ fides tm̄: plus tñ ad certitudinem iſtam operat̄ fides per ſe q̄ faceret ſcia per ſe. ¶ Ad ſcdm dōꝫ ꝙ procedit de certitudine quo ad nos. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ veritaꝫ q̄ mouet ad aſſentiēdū articulis fidei magis eſt per ſe nota ſimplr q̄ principia cognita in lumie naturali mouentia ad aſſentiendū ꝯcluſioni: vnde ⁊ ipſi articuli in relatiōe ad ipſam veritatem primā maioreꝫ hñt certitudinem ſimplr q̄ ꝯcluſio in relatione ad principiū per ſe notū i lūie nāli q̄uis quo ad nos de lege cōi ſit ꝯtrio.

Ad pmū

Ad ſcdm Ad 3m

Ad primum ad partem aliam dōm ꝙ ſimplr virtuoſius eſt lumen fidei ad determinandū intellectū q̄ lumen ſcie acquiſite q̄uis quo ad nos ſit ꝯtrio. ¶ Ad ſcdm dōm ꝙ de certitudine intellectus quo ad nos certiores ſumus ꝙ Roma eſt vel fuit q̄ de articulis fidei q̄uis de certitudie ſimplr nō ſit ita. Ad plenum.n. attingit intellectus noſter ad videndum poſſibilitatem iſtius veritatis romam eſſe vel fuiſſe. hoc enim cognoſcere non tranſcendit facultatē naturalis cognitionis: ſed poſſibilitatē veritatis articuloruꝫ fidei ad plenum non attingit noſter intellectus in hac via de lege cōi. Et ideo facilius eſt determinare nr̄m intellectum fortiter ad credenduꝫ romam eſſe vel fuiſſe q̄ ad articulos fidei credendum. Qō. II.

Ad pmū In oppm Ad ſcdm

Qō.II. Ar. p°

SEcundo queritur: vtrū fides informis in hoīe ſit acquiſita vel infuſa ⁊ vr̄ ꝙ acquiſita. Illud.n. qđ in nobis generat̄ per ſciam acquiſitū eſt: ſed ſm Augu. 9. de tri. c.1. Per ſciam fides gignit̄: ergo acquirit̄. ¶ Item illud ad qđ attingimus per auditum acquirimus: ſed ſicut dicit apl̄s. Ro.10. fides ex auditu. ergo fidem acquirimus. ¶ Item vnus infidelis frequenter credit vnum articulum: ⁊ diſcredit plures alios: ſed hoc non eſt per fideꝫ infuſam: q: per illam credunt̄ oēs articuli. ergo eſt per acquiſitionem: ſed qua rōne pōt acquiri credulitas vnius articuli eadem rōne oīum. ergo credere pōt aliquis oēs articulos fidei per aliquē habitum acquiſituꝫ. ¶ Item oēs virtutes que hn̄tur per infuſionem infundunt̄ paruulis in bapti ſmo: ſed ipſi non hn̄t habitum fidei: qđ docet experientia: q: cuꝫ ſiunt adulti non eēnt ꝓmpti ad credendū articulos fidei niſi aſſueſierent ad actuꝫ credēdi. ergo fides non eſt in hoīe per infuſionē: ſed per aſſueſactionē.

Secūdo.

Tertio.

Quarto

In oppm Primo

Contra. ad ephe.2. Dicit apl̄s ꝙ fides non eſt ex nobis: ſed donum dei eſt: ſi autē hoc intelligit̄ de fide informi habeo propoſitum ſi de formata cum vt oñſum eſt eadem fides in numero: primo poſſit eſſe informis ⁊ poſtea formata: adhuc habeo propoſitum. ¶ Itēꝫ Augu.

Secūdo

Augu.li.de predesti.sanctorum prope principium. Fidez qua christiani sumus: donum dei esse debemus ostédere: sed proprie dicitur donum dei: qd infusuz est: ergo fides informis est per infusionem.

Ad qōné sm mentē ꝓpriaz Duo ad credédū requirūt

Respondeo. ꝙ fides: siue informis: siue formata est infusa. Ad credendū.n. duo requirunt.s.ꝙ articuli itellectui proponátur: ꝙ itellectus eis assentiat. Primum autem fieri nō potest: nisi p diuinam reuelationem: mediate vel imediate: qꝛ veritas in articulis côtéta nostre naturalis cognitionis facultatem tráscédit per reuelationem autem propositi fuerunt illi articuli quibusdam vt prophetis ⁊ apostolis: qui eos verbo vel scripto intellectibus aliorum proposuerūt. ad hoc autem vt itellectus eis assentiat: quáuis miraculuz visum: vel persuadens ratio: posset ipsum aliqualiter ad hoc disponere: nō tamē sufficere pōt: absqꝫ iteriori motore qui est deus mouens per habitum fidei itellectum ad assentiendum proposite veritati: sed veritati supernaturali non potest intellectus assentire intendo prime veritati: nisi per motorem supernaturalem supernaturaliter mouentem: habitus ergo fidei est supernaturalis ad qd sequitur: ꝙ fit in nobis per infusionem.

Ad pᵐ

Ad primum in oppositum dicendum: ꝙ pro tanto fides dicitur generari p scientiam: qꝛ per eam homo persuadetur ad credendum: ⁊ ita aliquo modo disponitur.

Ad 2ᵐ

¶ Ad secūdum dicéduz ꝙ fides dicitur esse ex auditu iquátum per verbum mediante auditu proponūtur itellectui que credéda sunt: sed sic proponés habuit hoc: per reuelationem mediate: vel immediate.

Ad 3ᵐ

¶ Ad tertium dicédum ꝙ illū articulum quē credit aliquis ifidelis: non credit eo modo: sicut fidelis: qꝛ fidelis illum credit simpliciter iherédo prime veritati: ifidelis autem nō credit eum initédo simpliciter prime veritati: qꝛ cum prima veritas dicet omnes articulos esse credédos: omnes crederet explicite vel implicite: sed illum articulum credit initédo pncipaliter proprie virtuti: vel alicui humane persuasioni: vel reuerétie alicuius doctoris sui: ⁊ si per hūc modum aliquis crederet omnes articulos fidei: nō propter hoc fidelis esset: qꝛ nō crederet eos: sicut per fidem debēt credi.

Ad 4ᵐ

¶ Ad quartum dixerūt quidam: ꝙ habitus fidei nō ifunditur paruulis i baptismo: nisi ifusa cā que est charitas. Unde nō dicūtur fideles: qꝛ tūc habeát fidei habitum: sed qꝛ habeant eius causam: que est charitas: ⁊ qꝛ susceperūt fidei sacramētum. Hy.n. dicūt fidem: que est virtus theologica esse quédaz habitum itellectus causatum in ipso: p multotiés credere ad imperium voluntatis formate ex charitate: ⁊ ex charitate hoc imperantis: ⁊ dicūt pro táto ipsum habitum dici ifusum: qꝛ causatur per imperium virtutis ifuse. Sed hoc est côtra cômunem opinionem doctorum: ⁊ etiam côtra Augu. qui vult. 22. de ci. dei. c. 6. ꝙ fides precedit amorem ne in amando erret: qd non esset veruz: si ex actu volūtatis charitate iformato causaretur habitus fidei tanqꝫ per causam imperátem: dicédum ergo aliter ad argumétum. s. ꝙ in baptismo paruulis ifunditur habitus fidei: per qué cū veniūt ad etaté adultam facilius assentiūt articulis fidei: cū eis pponunt: qꝫ non baptizati ceteris paribus.

Questio. III.

Q. 3. Argᵗ. 1.

TErtio queritur vtrum fides in homine causet timorem: ⁊ videtur ꝙ non. Effectus non pcedit causam: sed timor pcedit fidé. Unde ecclesiastici. 2. Qui timetis dñz credite illi: ergo timor nō est effectus fidei.

Secūdo

¶ Item idem nō est cā côtrarioꝝ: sed timor: ⁊ spes: sunt côtraria: qꝛ spes ē respectu futuri boni: timor respectu futuri mali: ergo cuz fides generat spem sm glosam. Marci. 1. videt ꝙ nō causat timorem.

Tertio

¶ Item vnius habitus: nō sunt plures effectus sm speciez: sed purificatio cordis: que specie differt a timore est effectus fidei: sm illud act. 15. Fide purificás corda eoꝝ: ergo timor nō est effectus fidei.

In opposicū pᵒ

Contra Jaco. 2. Demones credūt ⁊ contremiscūt.

Secūdo

¶ Item illud est causa timoris qd rem timédam ostédit: sed per fidem nobis ostenditur futurum iudicium: qd est timendum: ergo fides causat timorem.

Ad qōné sm mentē ꝓpriaz.

Respondeo ꝙ eo modo quo actus itellectus sunt causa actuū volūtatis. s. dispositiue: sic dico ꝙ fides causat in nobis spem: timorez ⁊ cordis purificationem. Spem per hoc ꝙ nobis ostendit obiectum spei: qd ē bonuz arduū possibile tñ haberi. Timorem in hoc: ꝙ ostédit nobis obiectum timoris: qd est malū arduū: possibile tamē quáuis cū difficultate euitari. Purificationem cordis in hoc: ꝙ ostédit obiectū sancte dilectionis qua purificat affectus. Impuritas.n. vniuscuiusqꝫ rei côsistit in hoc: ꝙ rebus vilioribus immiscet: ⁊ ideo cū anima sit nobilior temporalibus cū eis se subijcit per amorem: impura efficitur a qua impuritate mundatur: cū p sanctam dilectionem ab eis recedit: ⁊ tédit i obiectuz dilectionis sancte: qd ē sūmū bonū.

Ad pᵐ

Ad primum in oppositū dicendum ꝙ aliquis timor bene pōt procedere fidem inquātum causat humiliationem excludétem supbiam: que maxime reddit itellectū idispositū ad recipiédum fidem. ex hoc tñ nō sequitur quin aliquis timor causet ex fide.

Ad 2ᵐ

¶ Ad scdm dicédū ꝙ idem ratione diuersoꝝ: pōt esse dispositiue causa ꝯtrarioꝝ: vnde fides inquātum nobis ostédit sperádum: ⁊ timédum: potest in nobis causare dispositiue: ⁊ spem: ⁊ timorem.

Ad 3ᵐ

¶ Ad tertium cum dicit ꝙ vnius habitus nō possunt esse plures effectus. ⁊c. dico ꝙ verꝫ ē loqndo de effectu p se: ⁊ imediate elicito p habitū: sed dispositiue p modū ostendétis sic non ē verꝫ.

COnsequenter queritur de. 8ᵒ. principali: ⁊ circa hoc qrunt tria. ¶ Primo vtrū fides sit nobilior qꝫ gratia pphetie. ¶ Scdo vtruz sit nobilior qꝫ gratia raptᵘ. ¶ Tertio vtrum nobilior sit qꝫ gratia faciendi miracula.

Questio. I.

Q. 1. Argu. pᵒ

PRimo ostédo ꝙ fides nō ē nobilior qꝫ gr̄a pphetie. Illa cognitio est nobilior que ē vniuersalior: sed cognitio pphetica est vniuersalior: qꝫ illa que ē p fidem. Prophetia.n. ē cognitio eoꝝ que pcul sunt a nostra nāli cognitione: cuiusmodi sunt oīa illa respectu quoꝝ ē fides: ⁊ multa alia: ergo gratia prophetie est nobilior: qꝫ fides.

Secūdo

¶ Item illa cognitio que ē certior ē nobilior: illa que ē minus certa: si sunt respectu eiusdé obiecti: sꝫ cognitio pphetica certior ē de his de qbᵘ ē fides qꝫ fides ipsa. Fides .n. nō certificat itellectuz certitudine euidétie sed lumen prophetie intellectum certificat. aliter.n. eēt dubia fides q dictis pphaꝝ initit: sm beatū Petrū i. 2. cano. sua. c. 1. dicété: hēmᵘ firmioré ppbicū sermonez: cui bñfacitis attédétes ⁊c. ergo nobilior ē gr̄a pphie: qꝫ fides.

Tertio

¶ Ité illud lumē ē nobilᵘ: p qd eleuat itellectus ad vidédū i diuina essentia: qꝫ illud p qd nō sic eleuat: sed tale ē lumen ppheticū. Uñ glo. sup illud Isaie. 38. dispone domui tue dicit ꝙ pphe i libro psciétie dei: vbi oīa scripta sunt legétes ⁊c. ergo cū p fidé nō sic eleuet itellectᵘ: vꝫ ꝙ lumē pphericū nobilius sit qꝫ fides.

Quarto

¶ Ité nobilᵘ ē illud lumē qd nō tm̄ itellectū habituat. Sed ēt ei ostédit exp̄ssas similitudines: qꝫ illud qd hituat tm̄: sꝫ lumē ppheticū nō tm̄ intellectum habituat: sed etiam in se continet expressas rerum similitudines. Unde Osee. 12. in manibus prophetarum assimilatus sum. Lumen autem fidei tm̄ habituat intellectum: ⁊ expressas rerum similitudines nō côtinet: vt patet in paruulis baptizatis: qui habēt habituz fidei: nec tamen similitudines rerū cognoscédarū habēt p fidé ergo nobilius ē lumen pphetie: qꝫ fidei. ¶ Item

Quinto nobilius est lumē:qđ nō potest esse:nisi in bonis q̄z illud qđ pōt esse in malis:sed fides est in multis malis:lumen prophetie nō est nisi in bonis:vnde dicitur Sapiētie.6. Q₃ sapientia in animas sanctas se transfert:ꝛ amicos dei ꝛ prophetas constituit:ergo nobilius est lumen prophe/
Sexto tie:q̄z fidei. ¶ Item nobilius est spirituale lumē:qđ per sui fortitudinem:ꝛ sublimitatē animas abstrahit ab vsu sensuum q̄z illud qđ non:sed per lumen propheticū anima abstrahitur ab vsu sensuum. Unde numeroꝝ.12. Si quis fuerit inter vos propheta dn̄i in visione apparebo ei:vt per somnum loquar ad illum. Et sicut dicit glo. in principio psalmi. Tales visiones sunt per ea que videntur dici:vel fieri:cum autem aliquid dicitur videri: vel fieri qđ non videtur:nec fit est alienatio ab vsu sensuum:ergo nobilius est lumen prophetie q̄z fidei.

In op^m primo. **Contra** nobilior est cognitio in lumine supnāli q̄z nāli:sed cognitio fidei est p lumen supnāle Cognitio autem ꝓphetica pōt esse p lumen nāle.ſm.n. Grego.4.li.dialog. Aliquādo ipsa vis aiarum sua subtilitate preuidet aliquid:ꝛ ſm Augu.12.super Gene.ad literam. Aie humane dum a sensibus corporis abstrahitur quādoq̄z competit aliqua futura preuidere:ergo nobilior est cognitio fidei:q̄z prophetie. ¶ Itez lumē qđ ē vir
Secūdo tus nobilius ē:q̄z lumē qđ nō est virtus:lumē propheticum nō est virtus:q: virtus est habitus:lumē propheticum nō est habitus:q: cum habitu vtatur quis cum voluerit:prophete prophetarent quādocunq̄z vellēt:qđ falsum est:ergo nobilius est lumē fidei:q̄z lumē prophetie.
Tertio ¶ Item fidei nō pōt subesse falsum:sed lumini prophetico pōt subesse falsum. Jonas.n.predixit subuersionem niniue que nō fuit subuersa:ſm ēt Aug.13.de ci.c.2. Suam quisq̄z fidem apud semetipsum videt:sed ꝓpheta nō semp lumē ꝓpheticum videt in se:quando ibi est:q: aliquādo credunt ipsum habere:ꝛ non habent. Unde ſm Grego.super Eze.homel.1.longe ante finem. Aliquādo prophete sancti cum ꝯsulunt ex magno vsu ꝓphetandi quedam ex suo spiritu proferunt:ꝛ ex se hoc ex ꝓphetie dicere spiritu suspicantur:sed nobilius est lumen cui nō potest subesse falsum:ꝛ qđ propter sui claritatem se manifestat habenti:q̄z illud cui iste cōditiones nō ꝯueniūt: er
Quarto go nobilius ē lumē fidei:q̄z lumē ꝓphetie. ¶ Item nobilius ē lumē:qđ nō pōt esse:nisi adeo imediate tm̄ q̄z illud qđ est adeo:angelo mediāte:sed lumen fidei est a deo imediate tm̄:lumen propheticum mediāte angelo. Unde ſm Diony.4.c.angelice hierarchie. Diuinas visiōes gloriosi patres nostri adepti sunt p medias celestes vir/
Quinto tutes:ergo nobilius ē lumen fidei q̄z prophetie. ¶ Itez nobilius est lumē qđ nō potest esse:nisi a deo q̄z illud qđ pōt esse ab angelo malo. Si lumē fidei nō pōt esse:nisi a deo lumen autem propheticum pōt esse ab angelo malo vt.n.habet.3.Regum.18. Erant aliqui prophete Baal ꝛ prophete lucorum qui celebrant demones in idolis:
Sexto ꝛ qui ex parte dei nō ꝓphetabāt:ergo nobilius ē lumen fidei q̄z ꝓphetie. ¶ Item nobilior est gratia:que nō potest ꝯuenire:nisi creature viuenti vita rationali vel intellectuali:q̄z illa que pōt ꝯuenire rei mortue. Sed ꝓphetie gratia pōt ꝯuenire rei mortue:dicitur.n.ecclīastici.48.de Helysco ꝙ mortuum ꝓphetauit corpus eius:ergo nobilior est gratia fidei:q̄z prophetie.

Ad q̄ōnē scđm mentē aliorū prima. Nobili^s alio dupliciter. **Ad istam questionem** dicunt aliqui: ꝙ aliquid esse nobilius alio dupliciter pōt itelligi. Uno modo quātum ad nām:ſm quē modū:vt vult Augu.11.de ci.c.16. Nobilior ē nūmus q̄z pulex:aut quātū ad vsum:ſm quē modū:vt vult Augu.vbi prius. Nobilior ē nūm^s q̄z pulex. ¶ Primo modo dicunt cognitionē ꝓpheticā de articulis fidei nobiliorē esse:q̄z cognitionē fidei:q: de eodē: de quo ē fides:cognitio ꝓphetica ē euidentior:nō enim est respectu veri creati tm̄:sed etiaz respectu veri icreati:vnde vt habet Isaie.6. Uidit duo seraphin subter soliū excelsum:in quo vidit dn̄m sedētem:ꝛ clamabāt alter ad alterum. Sanctus sctūs sanctus dn̄s deus exercituuz: vbi dicit glo.ꝙ in hoc fuit reuelatū ꝓphete mysteriū trinitatis Q₃ aūt respectu veri icreati sit euidētior ꝓbāt p Augustinū dicētē.11.de ci.dei.c.3.de inuisibilib^s que a nostro sensu iteriori remota sunt:his nos oportet credere:q hec in illo icorporeo lumine disposita didicerūt:vel manētia ꝯtuētur:ꝛ videt ibi loqui de cognitione eoꝝ:quoꝝ est fides. ¶ Scđo modo cognitio fidei nobilior est. Plus.n. ꝯfert vsus eius ad acquisitionez vite eterne. Alys videt dicēdū ꝙ siue cōparent ſm suas nās:siue q̄ztum ad vsuz ꝙ lumē fidei nobilius ē simpliciter:q̄ztus quū ad aliqd nobilius sit lumē ꝓpheticū qđ sic declarant. Ois supnālis cognitio:cuius verū icreatū est imediatū obiectū:aut est clara:aut est obscura:si est clara talis cognitio ē dei visio. Deū.n.videre est ipsuz cognoscere clare: ꝛ imediate. Si est obscura est fidei cognitio:aut similis illi. Certum est aūt ꝙ ꝓphetica cognitio nō est dei visio: q: vt habet 1.Corinthi.13. Prophetie euacuabunt vt ēt habetur ad Hebr.11. Prophete erāt a longe aspicientes:videre autē deū:nō est a longe aspicere:sed de ꝓpe. Unde ꝓphetica cognitio habet de sui rōne annexam impfectionem que se nō cōpatit cū visione ꝑme. Unde beat^s Petrus.2.canō.sua.c.1. Propheticū sermonē cōparat laterne lucēti i caliginoso loco:nec ē ꝯcedēdū ꝙ aliqui dicūt: ꝙ quātus cognitiōe ꝓphetica nō videat verū icreatū ſm illud qđ est:videt tn̄ sub rōne q̄ est exēplar reꝝ:q̄ ostēdunt ꝓphete:q: ꝑus ordine nāe est cognoscere deū ſm illud qđ ē absolute q̄z videre ipm sub rōne qua exēplar rerū: q: prius ordine nāe cognoscit res absolute: q̄z in relatione. Non pōt etiaz dici ꝙ cognitio prophetica sit cognitio fidei:q: apostolus.1.Corinthi.12.distinguit fidem cōtra prophetiam:ibi ſm glo.accipiens fidem ꝓ cōstātia fidei. Preterea nullus vnq̄z posuit cognitionem propheticā esse cognitionem theologice veritatis:ergo verū icreatum nō est imediatum obiectum prophetice cognitionis : tamē bene est eius obiectum mediatum:p lumen.n.propheticum bene habeatur de deo aliqua supnālis cognitio in figura:vel in aliquo signo:vel in aliquo alio eius effectu: sed imediatum fidei obiectuz est sūme verum. Sūmo.n. vero inititur fides in assentiendo hys que proponūtur credenda. ¶ Nec contra hoc est qđ dicit apostolus.1.corinth.13. Q₃ videmus nunc per speculum in enigmate. Non.n.idem est intellectu aliqua cognoscere:ꝛ cognitis assentire:vnde ad fidem non pertinet cognitio eorum:q̄ creduntur:sed assentire his que proponuntur credenda que ab alys sunt cognita:ꝛ etiam ab ipso credente saltez cognitione qua cognoscitur quid est:qđ dicitur per nomen. hanc.n.cognitionem requirit:ꝛ presupponit actus fidei in credēte. Cum ergo nobilius sit lumē cuius summum verum est imediatum obiectum q̄z illud cuius nō est obiectum imediatum:nobilius est simpliciter lumen fidei q̄z prophetie:ꝛ huic concordat glo.super illud.1.corinth.13. Fides:spes:charitas:que dicit:ꝙ his trib^s scientia ꝛ prophetia militant:q: sine illis nullius iusti est ista vita perfecta. Qui vult tenere hanc secūdam opinionem:potest dicere.

2^a opinio

Ad primum argumentum ꝙ quamuis cognitio ꝓphetica sit vniuersalior quātum ad cognita q̄z cognitio fidei:q: non tantum est respectu eorum:que credimus:sed etiam respectu multorum aliorum preteritorum presentium:ꝛ futurorum. ſm enim qđ habetur i prologo super apocal. Prophetia ibi contenta trifaria est.s.de preterito presenti : ꝛ futuro : ex hoc tamen non sequitur:ꝙ sit nobilior:q̄z fides:eo quod fides imediatius respicit primam rationem credēdi:que est sūma

Sustētat scđaz opinionem. Ad p^m

Prophie ppyssi/ma acce/ptio et ei9 diffinitio

est sũma veritas q̃ ꝓphetia: maxime si accipiat̃ ꝓphetia
ꝓpriissime dicta: que nõ est nisi respectu futuroꝝ euentu
um ꝯtingentium quã describẽs Cassiodorus in glo. sup
ꝑncipium psalmi: dicit ꝙ ꝓphetia est ĩspiratio: vel reue/
latio diuina reruꝫ euentus imutabili veritate denũciãs.
Cum. n. ꝓphetica cognitio sint eoꝝ que ꝓcul sunt a nãli
hominum cognitione: et magis sint ꝓcul a nãli hominũ
cognitione ea que trãscendũt cuiuscũqꝫ hominis nãlem
cognitioneꝫ q̃ ea que alicui homini nãliter cognita sunt
sicut factum Giezi de quo habet̃. 4. Regum. 5. nãliter fu
it cognituꝫ ipsi Giezi: et supnãliter ipsi Helyseo: ideo ꝑn
cipalius est ꝓphetica cognitio: et magis ꝓprie respectu fu
turoꝝ ꝯtingentium quoꝝ cognitio transcendit nãlem
facultatem omnium hominum q̃ respectu ꝑsentium q̃
Ad 1m
alicui sunt nãliter nota quãuis ipsi ꝓphetati sint supnã/
liter cognita: eo ꝙ sibi absentia sunt. ¶ Ad secũdum di/
cendum ꝙ maior vera ẽ: si sunt respectu eiusdem obiecti
eque imediate: et eque ꝑmanenter: sed vt dictum ẽ in cor
pore q̃onis: prima ratio credẽdi que est sũma veritas: nõ
est imediatum obiectum luminis prophetici: sicut ẽ ime
diatum obiectum luminis fidei: et lumen etiam fidei est
ꝑmanẽtius: qꝛ est habitus ĩtellectus: lumen aũt prophe/
ticum nõ est in ĩtellectu ꝑ modum habitus: qꝛ cuꝫ habi/
tus sit quo qs vtitur cum voluerit: ꝓphete ꝓphetarent
qñ vellent qd̃ nõ est verum: vt patet ex pluribus locis ĩ
sacra scriptura: sed est in ĩtellectu per modum passionis
Ad 3m
trãseũtis aliqualiter a simili sicut lumẽ est in aere. ¶ Ad
tertium dicendum ꝙ minor est falsa: vt declaratuꝫ est in
corpore q̃onis. Unde ꝑ tanto dicunt̃ ꝓphete videre in
libro diuine ꝑscientie: qꝛ a diuina ꝑscientia cãtur ĩfallibi
lis cognitio alicuius veritatis in mente ꝓphete: et ꝑ tã/
to dicunt̃ videre in speculo eternitatis: qꝛ vident in ali/
quo effectu seu signo in quo quodã speciali modo vidẽt
refulgere aliquam impᵉssioneꝫ ꝑscientie dei. ¶ Ad quar/
Ad 4m
tum dicenduꝫ ꝙ maior: ad hoc ꝙ sit vera debet ĩtelligi:
ceteris paribus: in ꝓposito aũt vt patet in corpore q̃onis
Ad 5m
nõ sunt cetera pia. ¶ Ad quintum dicẽdum ꝙ lumen ꝓ
phetie q̃nqꝫ est in malis. Unde numerat̃. 1. ad Corinth.
12. ĩter gratias gratis datas. Balaam. n. q fuit homo ma
lus plurima ꝓphetauit: vt habet̃ numeroꝝ. 23. ca. et. 24.
Quia tñ ad ꝓphetiaꝫ requirit̃ magna mentis eleuatio:
quã ꝯtingit ĩpediri ꝑ vehementiaꝫ passionũ et ĩordinã/
tam occupationem rerum exterioꝝ. Ideo inquãtum ho
minis malitia ẽ ꝑdictoꝝ cã reddit hominẽ minus aptuꝫ
ad ꝓpheticam cognitionem: homo ẽt ratione ipsius ma
litie sm se minus ꝯgruus est ad propheticam cognitio/
nem inquãtum est dei donuꝫ: qꝛ tñ deus est illumitate po
tentie homini ĩdispositio ꝑ malitiam: põt dare illustratio/
nem ꝓpheticã malitia illius: qui illustratur nõ obstãte.
Ad 6m
¶ Ad sextum dicẽdum ꝙ in reuelatione ꝓphetica duo
ꝯsiderãda sunt. s. exꝑssio aliquorum verboꝝ: vel factoruꝫ
sensibilium diuinitus ordinatoꝝ ad aliquid significãduꝫ
siue sint diuinit9 formata: vt illa scriptura mane Techel
phares: de qua habet̃ Danielis. 5. siue ꝑ hominem facta:
vt arca noe que reꝑsentabat ecclesiam: de qua habetur
Genesis. 7. seu specierum imaginabiliũ in imaginatione
impᵉssio seu ꝑexistentium trãspositio ad aliquid de nouo
signãdum seu specierum ĩtelligibilium ĩfusio. Considerã
duꝫ ẽt est lumen: quo ĩtellectus certitudinaliter iudicat
de veritate reꝑsentata: seu signata aliquo predictorũ mo/
doꝝ. Certum est omne ꝙ in reuelatione ꝓphetica q̃ fit
per facta: vel ꝑ verba sensibilia: nõ e ẽ necesse illuꝫ cui fit
abstrahi ab vsu sensuuꝫ: nec semꝑ in illa que fit ꝑ species
ĩtelligibiles: sed in illa que fit ꝑ species imaginabiles: di/
cunt quidam necesse fieri abstractionem ab vsu sensuuꝫ
particularium: vt talis apparitio phantasmatum nõ re/
ferat̃ ad ea que exterius sentiũt. Sed talis abstractio nõ
semꝑ fit ita perfecte: vt homo nihil apprehẽdat per par/
ticulares sensus: sed quãdoqꝫ fit imperfecte: vt homo ali
quid per sensus apprehendat: sed non plene discernit ea
que sensibus ꝑcipit ab his: que imaginabiliter videt. Un
de Augu. 12. super Gene. inter ꝑncipium et medium: sic
dicit quãdoqꝫ ita corporalium rerum in spiritu exprimũ
tur imagines: tanq̃ ipsis corporis sensibus corpora ꝑsen/
tent̃: manente tñ ẽt in sensibus corporis ĩtentione: sic vi
dent̃ que in spiritu sunt imagines corporum: quẽadmo/
dum corpora ipsa ꝑ corpus. s. vt simul cernat̃: et homo ali
quis ꝑsens oculis: et absens alius spũ tanq̃ oculis. Ego
aũt credo: ꝙ quãuis per abstractionẽ ab vsu sensuuꝫ par
ticularium exꝑssius moueant species imaginabiles: cete
ris paribus: credo tñ posse fieri reuelationeꝫ per species
imaginarias manente vsu sensuũ particularium: ita ple/
ne ꝙ homo perfecte distinguat ea que per sensum videt
ab his que imaginatur: nõ est ergo necessarium: vt in re/
uelatione prophetica semper oporteat abstrahi intentio/
nẽ anime a sensibus particularibus. Qui vult tenere pri
mã opinionẽ que multum est probabilis: debet ꝯsiderare
ad solutionem argumentorum factorum: et aliquorum q̃
fieri possent: quadruplicem gradũ prophetice cognitio/
nis. Unus est cuꝫ alicui repꝛesentatur veritas per aliqd̃
factum sensibile: vel per species imaginabiles absqꝫ lumi
ne illustrante ad certitudinaliter cognoscenduꝫ a quo sit
illa repꝛesentatio. s. vtrum a casu: vel a nã: vel ab angelo
malo: vel a bono: vel imediate tm̃ a deo: et ad cognoscen
dum illam veritatem quã illa repꝛesentatio significat: et
sic sm Augu. 12. super Gene. inter pꝛincipium et mediuꝫ
Uidit imaginabiliter Pharao septem boues: et septẽ spi
cas: que visio habetur Genesis. 41. ¶ Alius gradus est
cum alicui infunditur lumen ad intelligenduꝫ illud: qd̃
alius imaginabilioꝛ vidit: et tale lumen fuit infusum ipsi
Joseph: per quod certitudinaliter sciuit qd significabat
somniuꝫ Pharaonis sm Augu. 12. super Genesis inter
pꝛincipium et medium: qd̃ etiaꝫ habetur Genesis. 41. c.
Tertius gradus est cum impꝛimuntur alicui similitudi/
nes sensibiles: et lumẽ quo certitudinaliter iudicat de ve
ritate repꝛesentata per similitudines illas: sicut factum ẽ
Danieli sm Aug. vbi ꝑus: et habet̃ Danielis. 2. ¶ Quar
tus gradus est: cum aliqua veritas repꝛesentatur per spe
cies intelligibiles et infunditur lumen quo certissime iu
dicat intellectus de veritate repꝛesentata per illas absqꝫ
omni exterioꝛi adminiculo facti: vl' dicti: vel imaginarie
visionis que est in vigilia: vel sõno: et hoc modo pꝛophe/
tauit Dauid sm Cassiodorum in glo. in pꝛincipio psalte
rij. Unde dicitur eximius pꝛophetarum. Unde in com/
mendatione prophete eius dicitur. 2. Reguꝫ. 23. Mihi
locutus est fortis israel dñator hominum: iustus dñator
in timoꝛe dei: sicut lux auroꝛe oriẽte sole mane absqꝫ nubi
bus rutilat. ¶ Primus gradus potest esse vigilãdo: vel
doꝛmiendo: sed sm Augu. 12. super Gene. inter pꝛincipi
um et medium: ille gradus pꝛophetie: est diminutissimũ
quid in genere prophetice cognitionis: ita vt non debe/
at dici reuelatio prophetica: nisi sꝫ quid. Unde secũdus
gradus: multo est altioꝛ illo. Unde Augu. vbi pꝛius qui/
bus signa per aliquas rerum similitudines coꝛporalium
demonstrabantur in spiritu: nisi accessisset mentis offici
um: vt etiam intelligerẽtur: nondum erat propheta ma/
gisqꝫ propheta erat: qui interpꝛetabatur ꝙ alius vidisset
q̃ ipse qui vidisset. Unde apparet magis ad mẽtẽ ꝑtine
re ꝓphetiã: q̃ ad istũ spũm: q modo quodã ꝓprio vocat̃
spũs sctũs vis aie q̃dã mẽte ĩferioꝛ: vbi coꝛporaliũ rerũ si
militudines exꝑmunt̃. Itaqꝫ magis fuit Joseph ꝓpha: q
ĩtellexit: qd significarẽt septem spice: et septem boues q̃
Pharao qui eas vidit in somnijs. ¶ Terti9 gradus duo
bus pꝛedictis altioꝛ est. Unde Augu. vbi pꝛius. Maxi/
me est propheta: qui ita ꝑcellit: vt videat ĩ spiritu coꝛpo/
raliũ reꝝ significatiuas siĩtudines: et eas viuacitate mẽ/

Sustẽtat ꝑmã opinionem quaꝫ magis approbat.

Multiplex prophetice cognitionis gradus.

Magis ꝓpha Joseph: q̃ pharao

tis itelligat: sicut Danielis excellētia pbata ē: qui regi ꝛ somnium qd viderat dixit ꝛ quid significaret aperuit: ipse quippe corporales imagines in spiritu eius fuerūt expsse ꝛ earum itellectus reuelatus in nocte. ¶ Quartus gradus ē omnibus alijs dignior: sm Cassio. in pncipio psalterij i glo. ꝛ p illuz ostēdit mens pphete sublimior: sicut in doctrina humana discipulus ostēdit esse melioris itellectus qui veritatem itelligibilem nude pbatam a doctore itelligere pōtq̄ ille qui idiget ad itelligēdum eam p exempla sensibilia manuduci. Unde cuz dicit Augu. vbi pus illum maxime esse pphetam qui ꝛ reruz similitudines imaginatione videt: ꝛ quid significēt itelligit hoc dixit hūc gradum comparādo ad alios duos pmos nō ad istum quartum hac distinctione psupposita pōt dici.

Ad pmā in opp^m.

Ad primum ɔtra opinionem pmaz: q̄ quāuis homo nāli inuestigatione possit deuenire in cognitionem futurorum que habēt causam determinatam: ꝛ necessariam: qua de causa a vulgo illaz cām ignorāte quādoq̄ propbare dicātur: tn̄ nullus gradus pphetice cognitiōis inest homini a nā: q: quilibet gradus cognitionis pphetice ē respectu eoꝝ quorum cognitio trāscēdit hominis nālem facultatem: q̄uis quidam ex nā sua aptiores sint: ceteris paribus: ad recipiendum illustrationem ppheticam: q̄ alij: deus tn̄ cum sit illimitate potētie illustrationem ppheticam ꝛ dispositionem ad eaz ifundere pōt homini: qui ad hoc minus dispositus ē ex nā q̄ nō ifundit illi qui ad hoc magis dispositus ē ex natura dicēdum ergo ad auctoritatem Grego. q̄ quādo anima abstrahit a corporalibus aptior ē ad percipiēdum latētes motus: qui ex impressionibus cāruꝫ nālium in imaginatione efficiunt a quoꝝ pceptione impedit aīa: cum circa sensibilia fuerit occupata: ꝛ ideo q: appropinquāte sui separatione a corpore icipit a corporalibus abstrahi: pcognoscit subtilitate sue nature quedaz futura habētia tn̄ cās nāles: q̄uis latētes animam circa sensibilia occupatā: ꝛ etiam quedam futura ɔtingētia: nō tn̄ sua nāli virtute: sed p supnālem reuelationem ad quā suscipiēdam reddit aptior cum a corpore icipit separari.

Ad 2^m.

¶ Ad scdm cum dicit: q̄ nobilius ē lumē qd ē virtus: q̄ illud qd nō ē virtus: pōt dici q̄ non oportet hoc esse verum: nisi ponātur cetera paria accipiēdo virtutem pprie sm q̄ ē habitus. Illud. n. lumē quo itellectus pauli fuit sublimatus ad vidēdum diuinam essentiā: sicut sancti post hāc vitaz videbūt: sicut dicit Augu. i antepenul. qōne ad Orosium. Nō fuit habitus: q: fuit in intellectu pauli p modum passionis trāseūtis: sicut ē lumē in aere: cū ab ipo valde cito abstrahit isluētia luminaris.

Ad 3^m.

¶ Ad tertium dicēdum: q̄ sm glo. i pn°. psalterij. Prophetia alia ē sm pscietiaz: quā necesse ē omnibus modis impleri etiam sm tenorē verboꝝ: vt Ecce virgo cōcipiet. Alia sm cōminationez: vt. xl. dies sunt ꝛ niniue subuertetur: que nō sm verboꝝ superficiez: sed itelligētie tacite significationem implet: vnde itētio spiritusſancti reuelantis ipsi Jone subuersionem niniue futurā: fuit sub hac cōditione: nisi niniuite a malitia sua ɔuerterent: vt habet ex sacra scriptura Jone. 3. ꝛ. 4. q: tn̄ in pphetica cognitiōe mens mouet a spiritu sancto: sicut a pncipali agēte: quāuis ipsum pncipale agens: nō sit defectiuum: tn̄ mens pphete ē instrumētum deficiēs: ita vt nō possit cognoscere oia: que in factis: aut verbis: aut speciebus imaginabilibus spiritusſanct° repsentare itēdit. Unde Jonas: quāuis in lumine pphetico: viderit niniue destructionez futuram: nisi niniuite corrigerent: tn̄ vt dicit glo. sup illud Isaie. 38. Dispone domui tue: nō legerat q̄ p suam cōminationem acturi essent penitētiam: ꝛ ita misericordiam ɔsecuturi.

Ad 4^m.

¶ Ad quartum dicit q̄ lumē ppheticum ē a deo mediāte angelo ꝛc. dico q̄ secūdus ꝛ tertius ꝛ quartus gradus pphetice cognitionis: nō sunt ab angelo effectiue: nō enim possunt in nostro itellectu lumē imprimere: quo certitudinaliter iudicemus de aliqua virtute cōtingēter futura: nec credo q̄ possint species itelligibiles in nostro itellectu ipmere: vt declaratum est li. 2. distin. 10. ¶ Predicti tn̄ gradus possunt esse ab angelo dispositiue: ꝛ sic exponēda ē auctoritas Diony. allegata: ꝛ hijs ɔcordat glo. sup illud ps. Da mihi itellectum vt discam mādata tua dicēs. Ita dicit angelus itellectum dare homini: vt quisq̄ dicit lumē dare domui cui fenestrā facit: cum eam sua luce nō penetret ꝛ illustret. Sed pmus gradus pphetie: pōt esse ab angelo effectiue. Pōt. n. formare: mediāte aliquo corpore: aliqua verba sensibilia: vel facere facta: vel excitare hominem ad talia faciendum: vel dicendum que sunt repsentatiua alicuius veritatis: cui° cognitio trāscendit nālem hominis facultatem. Pōt ēt species imaginabiles sic trāsponere: vt ab eisdem phātasmatibus ipsa cogitatiua sensibilis alio modo moueat: q̄ ante ppter alium ordinem: qd declaratum est li. 2. distin. 10. Nō credo tn̄: q̄ possit in imaginatiōe nouas species imaginabiles imprimere p quas cogitatiua sensibilis moueret: q: tūc posset facere: q̄ cecus natus imaginaret colorē. ¶ Aliqui tn̄ dicūt idistincte ppheticaz cognitionē in hoie esse a deo: angelo mediāte: dicentes: q̄ quāuis solus deus possit imprimere in volūtatem: angelus tn̄ pōt imprimere in itellectum. Prophetia aūt ē pfectio itellect°. Et satis miror quid isti itendūt: cum ipsi affirmēt itellectum esse nobiliorē volūtate: ex hoc. n. sequit q̄ itellect° min° esset receptibilis ipressionis a creatura q̄ volūtas: vnde pp hoc q̄ aīa ē iferior itelligentia: dicit in cōmēto sup scdam ppositionē de causis: q̄ ē susceptibilior impressionis q̄ itelligētia.

Nō pōt angeli iprimere i imaginatione nouas spēs.

Ad 5^m

¶ Ad qntū dicēdū q̄ itellectus superioris ordinis aliqua pōt nāliter cognoscere: quoꝝ cognitio ē supra nālem facultatem itellectus iferioris ordinis. Intellectus aūt angeli mali p nāz ē superior: q̄ noster itellect°: ꝛ ideo aliqua nāliter cognoscit quoꝝ cognitio ē sup nālē facultatē hois de lege cōi: ꝛ aliqua de illis quādoq̄ reuelat hoi: nō in itellectu ei° imprimēdo lumē: nec spēm itelligibilē: nec i imaginatiōe spēm imaginabilē de nouo cui nunq̄ pcesserit similis i imaginatiōe: nec i se: nec in partib° suis: sꝫ tm̄ significādo: q: ita ē: vel illā veritatem ostēdēdo i aliqb° cāis scōis: q: tn̄ ex nā sua: nō hꝫ futurorū ɔtingētiū certā cognitionē: nec vnq̄ hoi aliqd veruꝫ significat: nisi mala itentiōe: vel vt p apparentiaz alicui° veritatis facilius deducat itellect° ad assentiēdū alij falsitati: ideo illi qb° aliqd p demones reuelat: nō dicunt simpliciter pphete i scriptura: sꝫ cū additiōe: vt pphete falsi: vel pphete idoloꝝ: talē aūt ppheciā esse icōparabilr iferiorē lumine fidei oib° fidelib° certū ē.

Demōes ꝛ si ꝛnōuerint futura: nō tn̄ sūt pphe

Ad 6^m.

¶ Ad. 6^m. dicēdū q̄ sm aplm. 1. ad Corinth. 12. Unicuiq̄ dat manifestatio spūs ad vtilitatē. Unde pphetica cognitio ordinatur ad edificationē ecclesie: ad qd reqrit q̄ ea q̄ pphete cognoscūt ānūciēt. Unde Isaie. 21. q̄ audiui a dño exercituū deo israel. Annūciaui vobis: ꝛ ideo sicut rōne cognitiōis: ppheta pōt dici a phanes: qd ē apparitio eo q̄ eis apparēt ea que pcul sunt a nāli hoium cognitione. Qua ppter in veteri testamento appellabant videntes: ꝛ eos gentiles appellabant vates a vi mentis. Ita sm Isidorū ethi. li. 7. c. 8. Nostri pphete vocant quasi prefatores: q: porro fantur: ꝛ de futuris vera predicant: ꝛ q: ea que supra naturalem hominis facultatē. diuinitus reuelata: homines nō possunt ɔfirmare ratione humana: sed p miracula que diuina virtus facit per orationes eorum: iuxta illud Marci vlti. Predicauerūt vbiq̄ dño cooperante: ꝛ sermonē ɔfirmāte sequētibus signis: ideo operatio miraculoꝝ aliquo modo ptinet ad pphetiaz tanq̄ ɔfirmatio prophetice annūciationis: ꝛ quo ad hoc loquendo de pphetia dictum est q̄ corpus mortuum Helysei pphetauit. Quō aūt gratia faciēdi miracula se habeat ad fidem

Unde pphete dicantur ꝛ q̄o itaq̄ ꝛ gētiles eos appellabant.

Miraculoꝝ operatio ptinet ad pphetiā.

inferius queretur. Questio. II.

Q̄ō.2. Argu.p°

SEcundo queritur vtrum fides sit nobilior q̄ʒ gratia raptus: ⁊ videtur q̄ sic: nobilior ē gratia que non pōt esse: nisi adeo q̄ʒ illa que naturaliter haberi pōt p melodiā: sed ſm phm. 8 politi. c. vit. Melodiarum quedam sunt factiue raptus: ergo nobilior ē fides: q̄ʒ gratia raptus.

Secūdo ¶ Itē nobilior ē gratia que intellectum illuminat q̄ʒ illa que ipsum reddit ignorantem: sed fides intellectum illuminat. Raptus ipsum facit ignorantem. Unde vt habet̄ secūda ad corinth. 12. Cū paulus fuit rapt°: nesciuit vtrum esset in corpore: an extra corpus: ergo nobilior ē fides q̄ʒ gratia raptus.

Tertio ¶ Item nobilior ē gratia que non pōt haberi: nisi diuina potestate: q̄ʒ illa que haberi pōt humana voluntate: sed vt refert Aug. 14. de ciui. c. 24. Fuit quidam sacerdos: qui se rapiebat cum volebat: ergo nobilior ē fides q̄ʒ gratia raptus.

In op^m p^mo.

Contra illa gratia ptinens ad cognitionem nobilior ē qua deus clarius cognoscit̄ q̄ʒ illa qua cognoscit̄ min° clare: sed gratia raptus ptinet ad cognitionem: non ad dilectionem: q: potentiam anime rapi ē ipsam abstrahi a suo naturali modo opandi: vnde rapt° sonat quasi in quādam violentiam: sed voluntas q̄tūcū q̄ diligat supnāliter nō abstrahit̄ a suo modo diligendi nāli. Modus. n. diligendi supnāliter nō tollit: sed complet ⁊ pficit modum diligendi nāliter: sicut charitatiua dilectio pficit nālem. Cū ergo ſm Augu. in antepenul. questione ad Orosium Paulus in raptu sic viderit deū sicut sancti post hanc vitam videbunt: ⁊ p fidem nō cognoscat̄: nisi in enigmate: nobilior ē gr̄a raptus: q̄ʒ fides.

Ad q̄ōnē ſm mentē ppriaʒ

Respondeo q̄ rapi prout ad presens loquimur de raptu: ē anime intentionē ab strahi a particularibus sensibus ad aliqd cognoscēdum qd̄ absq̄ predicta abstractione nō posset cognoscere: vel nō ita bene: huius aūt raptus triplex ē gradus. Unus ē cum fit ex aliqua causa nāli: alius cum fit p virtutem alicuius create substātie intellectualis.

Multiplex raptus gradus.

¶ Tertius cum fit ex virtute diuina imediate. Sed in primo gradu non rapit̄ ad cognoscēdum aliqd cuius cognitio sit totaliter p supnaturalem hominis facultatem: sed ad cognoscēdū aliquid qd̄ absq̄ abstractiōe: homo nō ita bene cognoscere posset quāuis apposita maxima diligētia ⁊ solicitudine. nō. n. icōueniens ē: animam nāliter posse ptingere intentione eius abstracta a sensibus ad aliquā cognitionē: ad quā non posset nāliter ptingere eius intentione a sensib° non abstracta. In secūdo gradu dicunt aliqui aiaʒ posse cognoscere clare ⁊ imediate essentiam substantie intellectualis create: q: anime sic abstracte: sufficit lumen angeli cum sup ipsam irradiās: ad hoc vt essentiam ipsius angeli videat allegātes pro se illud qd̄ dicit Grego. 28. moraliū: nō multum post principium. Lq̄ nō nunq̄ p angelum sic humanis cordibus loquit̄ deus: vt ipse quoq̄ angelus mentis obtutibus presentet̄.

Com̄. 1.

Dicit etiam Cōmentator sup secūdum metaphy. versus principiū q̄ res abstractas intelligere nō ē impossibile nobis sic īspicere solē ē impossibile vespertilioni: q: si ita esset: ociose egisset nā q: fecit illud qd̄ ē in se nāliter intellectum nō itellectum ab aliquo: sicut si fecisset solem nō compreheñsum ab aliquo visu. Ego autem credo q̄ duʒ anima nostra ē corruptibilis corporis actu forma: quātumcūq̄ itentio ei° abstrahat̄ a sensibus p quācunq̄ creatam virtutem: nō pōt clare videre aliq̄ʒ substātiam separatam: p quācūq̄ actionem cuiusq̄ create substātie: qd̄ patet ex dictis li. 2. disti. 10. Animam tamē sic abstractam pōt angelus instruere de aliquibus ad quorum cognitionem: nō posset virtute propria nāli ptingere: etiam sic abstracta: ⁊ de quibus ab angelo nō posset sic istrui nō abstracta. ¶ In tertio gradu possibile ē animam hominis existēte corporis formaʒ ad hoc sublimari: vt deum in essentia videat: sicut sancti post hāc vitam videbūt: quātum ad claritatem videndi nō tamē quātum ad pmanētiam: q: lumen qd̄ deus anime predicto modo abstracte isluit: ad hoc vt deum predicto modo videat: nō ē in intellectu eius habitualiter manēs: sed raptim: sicut toxēs qui raptim trāsit i cōualli bus: ⁊ sicut lumē in aere: cum valde cito subtrahat̄ luminaris isluētia: q: nō pōt anima in predicta visione habitualiter pmanere ⁊ remanere corporis corruptibilis animam aggrauātis forma: nisi forte p nouū miraculum teneret̄ virtute diuina in corpore: dico ergo ad q̄ōnē q̄ cognitio que ē in raptu in primo gradu ⁊ secūdo minus ē nobilis q̄ʒ cognitio fidei. ¶ Cognitio tamē i tertio gradu raptus ē simpliciter nobilior q̄ʒ cognitio fidei: q: ē sine enigmate ⁊ cognitio fidei cum enigmate: ſm quid tñ cognitio fidei nobilior ē inquantum ē per lumē habitualiter in itellectu manēs. Illa autem per lumen quasi raptim per intellectum transiens: vnde pro tāto sic vidēs adhuc reputat̄ vidēs procul in respectu bonorū: ⁊ ideo talis visio nō amittit totaliter rationē prophetie: vnde nō videt̄ gratia rapt° totaliter distinguēda a gr̄a ppħie.

Ad primum in oppositum dicēdum q̄ procedit de infimo gradu raptus quem concedo icorporabiliter minus esse nobilem q̄ʒ sit fides. Ad p^m

¶ Ad secūdum dicēdum q̄ quāuis p raptū anima pauli aliquid ignorauerit: q: in rei veritate nesciuit: vtrū anima ei° fuerit a corpore separata: qd̄ nullo modo ignorāt anime beate: nec ignorabūt post corporum resumptionē: q: visio pauli deficiēs fuit a visione beatorum quātū ad modum vidēdi: tamē p illum raptum anima eius remanens corporis actu forma eleuata fuit ad talem cognitionem in respectu cuius predicta ignorātia: immo vt verius dicam nescientia: nullius ponderis fuit: Predictis concordat Augu. 12. super Genesis longe ante finem: dicens q̄ nisi ab hac vita: quisq̄ quodāmodo moriatur: siue omnino exiens a corpore: siue ita auersus ⁊ alienatus a carnalibus sensibus: vt merito nesciat: sicut apostolus ait: vtrum in corpore: vel extra corpus sit: non in illam rapitur: ⁊ subuehitur visionem. Ad 2^m

¶ Ad tertium dicendum sicut ad primum. Ad 3^m

Questio. III.

Q̄ō. 3. Argt̄. 1.

TErtio querit̄ vtrum nobilior sit fides: q̄ʒ gratia faciendi miracula ⁊ videt̄ q̄ nō: q: gratia faciendi miracula: est nobilior: q̄ʒ sermo scientie: sed sermo scietie ē nobilior q̄ʒ fides: vnde. 1. Corinthi. 12. iter gratias gratis datas. Primo nominat eam apostolus q̄ʒ fidem: ergo gratia faciendi miracula nobilior ē q̄ʒ fides.

Secūdo ¶ Item illa gratia ē maior: qua magis probatur hominis sanctitas: sed per operationem miraculorum magis probatur hominis sanctitas q̄ʒ per fidem: cum multi mali fidem habeāt: ergo maior ē gratia faciēdi miracula: q̄ʒ fides.

In oppositū p°

Contra maior ē gratia: per quā habetur gratia faciendi miracula: q̄ʒ gratia faciendi miracula sed gratia faciendi miracula habetur per fidem: vnde Luc. 17. Si habueritis fidem: sicut granum sinapis: dicetis huic arbori mori: eradicare ⁊ transplantare in mare ⁊ obediet vobis.

Ad q̄ōnē ſm mentē ppriaʒ. Gr̄a faciendi miracula tripliciter accipi pōt

Respondeo. q̄ gratia faciendi miracula extenso eius nomine accipi pōt tripliciter. s. vel pro potentia: per quā gratis ⁊ ex mera liberalitate efficiuntur: vel pro aliquo existente in homine propter quod miracula efficiuntur: vel pro ipsa miraculorū operatione. ¶ Primo modo nobilior est gratia faciendi miracula q̄ʒ fides: q: sic gratia faciendi miracula: est ipsa diuina potentia: que non proprie gratia dicit̄: q: ipsi deo naturalis est: ⁊ idem qd̄ ipse. Sed improprijssime loquēdo vocatur ab aliquibus: gratia faciendi miracula sub ratione qua gratis ex mera liberalitate sua facit mira-

cula ad nostram vtilitatem. ¶ Secūdo modo gratia faciendi miracula est aliquid existens in homine: non sicut qualiter quedam per cuius virtutem homo fit causa effectiua miraculi: nec propter quam semper miracula fiant: ꝛ sic gratia faciendi miracula. Aliquando est perfecta fides: vt tangit argumentum ad partem secundam. Aliquando oratio. Unde vt habetur act. 9. Petrus preposuit orationem cum Tabitā suscitauit. Aliquando est alicuius sancti hominis voluntatis virtus: vt patet act. 5. cum ad nutum petri mortuus est Ananias. Aliquādo simplex hominis verbum: vt patet Josue. 10. cum dixit sol contra Gabaon ne mouearis: ꝛ luna contra vallem hayalon: steteruntqꝫ sol ꝛ luna: tomnia tamen ista reduci possunt ad vnum scilicet ad quandam inspirationem spiritus sancti qua inspirat homini: pro quo deus vult facere miracula: perfectum fidei motum seu orationem seu voluntatis nutuz vel simplex verbum ad que quandoqꝫ sequitur operatio miraculi: qđ tamen non efficitur: nisi p diuinam potentiam: ꝛ hoc modo cum pfectio fidei quādoqꝫ sit illud propter ꝙ deus facit quādoqꝫ pro homine miracula perfectio fidei quandoqꝫ idem est: ꝙ gratia faciendi miracula: ꝛ inspiratio passiua ipsius perfectionis fidei nobilior est ꝙꝫ inspiratio motus orationis seu nutus voluntatis. Inspiratio tamen actiua realiter eadem est: qđ ipse: qꝛ actio intrinseca spiritus sancti: idem est qđ ipse. Si autem accipiatur gratia faciēdi miracula pro miraculoruꝫ extrinseca operatione sic fides nobilior est.

Ad pᵐ **Ad primum** dicendum ꝙ minor est falsa. Sermo. n. sapientie ꝛ scientie est sapiētie vel scientie manifestatio ad ecclesie vtilitatem: per cōuenientem eloquentie modum: quē describit Augu. 4. li. de doct. christia. bene ante medium dicens. Dixit quidam eloquens ꝛ verum dixit: ita dicere debere eloquenteꝫ: vt doceat: vt delectet: vt flectat: vt. s. delectet auditū: nō delectatione vana: sed per ita conuenientem eloquendi modum: vt audiens cum quadam suauitate audiat ea que sunt audienda ad vtilitatem suam: ꝛ fidei promotionem: ꝛ vt doceat. s. intellectum: ꝛ vt flectat. s. affectuꝫ vt velit consentire veritati fidei: ꝛ bone operationi. Unde vides ꝙ sermo sapientie ꝛ scientie subseruiunt fidei: vnde inter illas gratias gratis datas apostolus non semper

Ad 2ᵐ nominat primo illam que est nobilior. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ minor est falsa. Operatio. n. miraculoruꝫ p hoc aliquo modo probat hominis sanctitateꝫ: qꝛ probat eius fidem: vnde magis respiciendum est ad iudicanduꝫ de hominis sanctitate ad bonam eius vitam: ꝙꝫ ad miraculorum operationē: ꝛ dico aliquo modo probat: qꝛ quādoqꝫ ad inuocationem diuini nominis per malos homines deus facit miracula. s. ad confirmationem veritatis fidei quā predicant. Unde Matth. 7. Multi dicent mihi: domine non ne in nomine tuo prophetauimus: ꝛ in nomine tuo demonia eiecimus: ꝛ in nomine tuo virtutes multas fecimus: ꝛ tunc confitebor illis: qꝛ nunꝙꝫ noui vos: qꝛ tamen deus quandoqꝫ facit miracula ad manifestationeꝫ sanctitatis alicuius quem deus vult hominibus preponere in exempluꝫ virtutis. Ideo operatio miraculorum concurrit ad testimonium perfectionis sanctitatis illius: pro quo deus miracula facit presupposita eius bona vita. Quapropter vt dixi principalius respiciendum est ad vitam. Ad argumentum in oppositum patet quid dicendum ex dictis in questione.

Per prauos facit deᵘ qñqꝫ miracula

Circa litteram. [Si. n. hijs caruit: non videt plenitudinem gratiarum habuisse] hoc dicit magister opponendo: sed oppositio fallit: qꝛ quāuis christus non habuerit fidem: nec spem proprie loquēdo: habuit tamen claram visionem: ꝛ securam tentioneꝫ que requirunt gratiam pleniorem ꝙꝫ fides ꝛ spes. [Charitas est mater omnium virtutuꝫ] nota ꝙ fides potest dici mater virtutum: qꝛ concipit: charitas qꝛ conceptū format: humilitas qꝛ formatum nutrit: patientia qꝛ nutritū custodit: modestia qꝛ conseruat disciplinat ꝛ erudit. [Credere in deum: est credendo amare.] ¶ Contra ergo peccator dicendo. Credo in deum mentitur: ꝛ ex consequēti peccat. Omne. n. mendacium peccatū est. ¶ Respondeo ꝙ peccator si hoc dicit in persona talis qualis debet esse: vel hoc materialiter recitans ad laudem dei nō mētitur: nec peccat: sed si in persona propria significatiue: ꝛ sm proprietatem vocabuli diceret hoc mentiretur. [Ipsa. n. dilectio opus fidei dicitur] qđ pro tanto dictum est: qꝛ fides disponit ad dilectionem. [Non. n. fides numero est vna: sed genere] hic accipitur genus pro specie. [Sed eam tenet certissima scientia.] hic accipit fidem pro actu credendi inquantū potest esse: vel a fide infusa: vel a credulitate acquisita: qꝛ nō credo: ꝙ de lege cōmuni: homo possit esse certus se fidem infusaꝫ habere: qꝛ propter similitudinem inter actum fidei infuse ꝛ credulitatis acquisite noster intellectus dum est vnitus corpori corruptibili non potest certitudinaliter vnum ab alio distinguere: ꝛ ideo cum de lege cōmuni in cognitionem habituum nō deuenimus: nisi per actus nō possumus esse certi: de lege cōmuni vtrum habeamus fidem infusam. [Sed charitas ipsius virtutis fidei causa est.] Nota ꝙ nō dicit ꝙ sit causa habitus fidei: sed virtutis fidei: qꝛ vt supra ostēsum est: ille habitus non est plene virtus: nisi sit formatᵘ: sue autem forme cōis causa charitas est.

Fides mr virtutuꝫ.

Dubiuꝫ Rñº.

Peccat peccator dicendo credo in deum.

¶ Qñō intelligiẗ quod scriptum est cum factum fuerit credatis. Distin. XXIIII.

Di. 24. De fide quātū ad eius obiectuꝫ siue māᵐ.

Hic queritur si fides tātū de nō visis est qđo veritas aplis ait. Nunc dico vobis priusꝙꝫ fiat vt cum factuꝫ fuerit credatis vbi innui videtur: ꝙ fides illis fuerit de factis ꝛ visis. Sup quo Augu. mouet questionem ꝛ absoluit ita inquiens. Quid sibi vult: vt cum factuꝫ fuerit credatis? Hec est laus fidei: si qđ creditur non videtur. Nam ꝛ thomas cui dictuꝫ est qꝛ vidisti me credidisti: non hoc credidit quod vidit. Cernebat enim ꝛ tangebat carneꝫ viuentem quam viderat morientem: ꝛ credebat deum in carne ipsa latentem. Credebat ergo mente quod non videbat: per hoc quod sensibus corporis apparebat. Si vero dicuntur credi que vidētur sicut dicit vnusquisqꝫ oculis suis credidisse: non ipsa est que in nobis edificatur fides: sed ex rebus ꝙ videntur agitur in nobis: vt ea credantur que non videnẗ. Ex his aperte intelligiẗ: ꝙ pprie fides nō apparentiuꝫ est. Nec illa est fides qua i christo edificamur qua dicimᵘ vsitata locutione nos ea credere que videmus. Alibi tamen dicit Augustinus. fidē esse de rebᵘ presentibus quod erit in futuro: cum per speciem deum presentē contemplabimur: que tamē non proprie dicitur fides sed veritas. Est igt fides qua creduntur ea que nō videntur. Sed tamē est etiā fides rerum: quando non verbis sed rebᵘ ipsis presentibus creditur. Quod erit cū per specieꝫ manifestā se ꝯtemplandā sanctis prebebit dei

Aug. super Jo.

Joan. 20. Q, ēt de rebᵘ pñti bus dr̄ fi des: sꝫ im proprie.

sapientia

Augu. in li. q. euangelij.

sapientia. Sed non proprie hec dicitur fides, immo fidei merces ad quam credendo peruenitur: vt ex fide verborum transeat iustus in fidem rerum.

¶ Si petrus habuit fidem passionis quando vidit hominem illum pati.

Si vero queritur vtrum petrus fidem passionis habuerit cum hominem christum oculis pati cernebat? Dicimus eum fidem passionis habuisse: non in eo ꝙ credebat hominem pati quia hoc videbat: sed in eo ꝙ credebat deum esse qui patiebatur. Non enim virtus fidei erat ꝙ credebatur homo pati et mori quod iudeus cernens credebat: sed ꝙ credebatur deus esse qui patiebatur. Unde augu. super illum psalmi locum. (Augu.) Rndit ei in via virtutis sue. Laus fidei est non quia credit hominem illum mortuum quod et paganus credit: sed qui credit eum glorificatum et verum deum. Credit ergo fides deum mortuum et hominem glorificatum. Non ergo fuit petro fides credere hominem illum mori quod oculis cernebat. Sed credere deum esse qui moriebatur. Nec nobis etiam fides in hoc mereretur: ꝙ credimus hominem illum mortuum quod et iudeus credit: sed quia credimus hominem deum mortuum.

¶ Si aliqua sciuntur que creduntur.

Post hec queri solet cum fides sit non de apparentibus et non visis: vtrum etiam sit de incognitis tantum? Si enim de incognitis tantum est: de his videtur esse tantum que ignorantur. Sed sciendum est: ꝙ cum visio alia est interior: alia exterior: non est fides de subiectis exteriori visioni. Est tamen de his que visu interiori vtcunque capiuntur. Et quedam sic capiuntur vt intelligantur et si non vt in futuro: quedam autem non: quia cum fides sit ex auditu non modo exteriori sed interiori: non potest esse de eo quod omnino ignoratur: que ipsa ad sensus corporis non pertinet: vt ait Augu. dicens. Quamuis ex auditu fides in nobis fit: non tamen ad eum sensum corporis pertinet qui dicitur auditus: quia non est sonus: nec ad vllum sensum corporis: quoniam cordis est ista: non corporis. Quedam ergo fide creduntur: que intelliguntur naturali ratione. Quedam vero que non intelliguntur. Unde propheta: Nisi credideritis non intelligetis. Quod augustinus aperte distinguit. Alia sunt inquit que nisi intelligamus non credimus: alia que nisi credamus non intelligemus. Nemo tamen potest credere in deum nisi aliquid intelligat cum fides sit ex auditu predicationis. Idem in libro de trinitate. Certa fides vtcunque inchoat cognitionem. Cognitio vero certa non perficitur nisi post hanc vitam. Ambrosius quoque ait. vbi fides non statim cognitio: vbi cognitio est fides precedit. Ex his apparet aliqua credi que non intelliguntur vel sciuntur nisi prius credantur. Quedam vero intelligi aliquando etiam antequam credantur. Nec tamen sic intelliguntur modo vt in futuro scientur: et nunc etiam per fidem qua mundantur corda amplius intelliguntur quia nisi per fidem diligatur deus: non mundatur cor ad sciendum eum. Unde augustinus. Quid est deum scire nisi eum mente conspicere: firmeque percipere? Sed et priusquam valeamus perspicere: et percipere deum: sicut percipitur a mundis cordibus: nisi per fidem diligatur: non poterit cor mundari quo ad eum videndum sit aptum. Ecce hic aperte habes quia non potest sciri deus nisi prius diligendo credatur. Supra autem dictum est: ꝙ nemo potest credere in deum nisi aliquid intelligatur. Unde colligitur non posse sciri et intelligi credenda quedam: nisi prius credantur: et quedam non credi nisi prius intelligantur: et ipsa per fidem amplius intelligi. Nec ea que prius creduntur quam intelligantur penitus ignorantur: cum fides sit ex auditu. Ignorantur tamen ex parte quia non sciuntur. Creditur ergo quod ignoratur: sed non penitus sicut etiam amatur quod ignoratur. Unde Augu. Sciri aliquid et non diligi potest. Diligi vero quod nescitur quero vtrum possit? Si non potest: nemo diligit deum antequam sciat. Ubi autem sunt illa tria: fides: spes: charitas: nisi in animo credente quod nondum scit: et sperante et amante quod creditur? Amatur ergo et quod ignoratur: sed tamen creditur.

Margin: Augu. in li. q. euangelij — Augu. — Quod fides nullo capitur sensu — Aug. li. 13. de tri. — Aug. sup octonarium. 10. — Ambro. — Aug. li. 7. de tri. — Quod creduntur et annuntiantur que ignorantur — Augu.

Distin. XXIIII. (Di. 24.)

Hic queritur si fides etc. Superius determinauit magister de fide quantum ad eius essentiam: hic determinat de fide quantum ad eius obiectum: siue materiam: et diuiditur in partes tres. ¶ Primo inquirit vtrum obiectum fidei possint esse visa preterita. ¶ Secundo vtrum visa presentia. ibi. [Si vero queritur.] ¶ Tertio vtrum scita. ibi. [post hec.]

Circa hanc distin. queruntur sex. ¶ Primo queri solet vtrum obiectum fidei sit tantum verum increatum. ¶ Secundo vtrum obiectum fidei sit verum complexum vel incomplexum. ¶ Tertio vtrum fidei possit subesse falsum. ¶ Quarto vtrum obiectum fidei possit esse aliquid visum. ¶ Quinto vtrum aliquid scitum. ¶ Sexto vtrum aliquid opinatum. Questio. I. (Q. i.)

Primo ostendo ꝙ obiectum fidei non sit tantum verum increatum: quia obiectum charitatis non tantum est bonum increatum. Charitate enim diligimus et creatorem et creaturam: ergo a simili obiectum fidei non est tantum verum increatum. (Argu. 1.) ¶ Item quilibet articulus pertinet ad fidei obiectum: sed inter articulos (Secundo) sunt aliqui continentes veritatem creatam: sicut articulus de futura resurrectione: ergo obiectum fidei: non est tantum verum increatum. ¶ Item idem est fidei et infidelitatis obiectum: (Tertio) quia virtus et vicium sibi opposita sunt respectu eiusdem modo opposito. Sed infidelitatis obiectum: non tantum est verum increatum. Credere enim fornicationem non esse peccatum infidelitas est: ergo fidei obiectum non tantum est verum increatum. ¶ Item non tantum est verum obiectum virtutis obiectum mediatum: sed immediatum: et magis: sed verum increatum (Quarto)

nō ē imediatum obiectuʒ fidei. Apostolus. n.1. corinth. 13. dicit de cognitione fidei: qḋ ē per speculum: ꝛ in enigmate. Illud aūt speculum: qḋ est creatura ē imediat⁹ obiectum intellectus ꝙ̃ illud qḋ per illud speculuʒ cognoscitur: ergo obiectum fidei nō ē tm̄ obiectuʒ increatum.

In op^m. pmo Secūdo

Contra Diony. 7. c. de diuinis no. Fides est circa simplicem: ꝛ semp existētem veritateʒ: sed talis veritas nō ē: nisi increata. ¶ Item inter alias differentias inter virtutes theologicas ꝛ morales vna est: ꝙ moralis nō habet deum ꝑ obiecto. Sed pro fine theologica habet deū ꝑ obiecto ꝛ ꝑ fine. Sed fides virtus est theologica: ergo illud verū qḋ ē obiectum illius deus ē.

Ad qōnē ſm mentē ꝓpriaʒ

Respondeo ꝙ de obiecto fidei ɔtingit loq̄ dupliciter: aut de eius obiecto mālr: qḋ est creditum: aut de formali qḋ ē ratio credendi. Primo modo obiectū fidei nō tm̄ ē verum increatū: ſʒ etiaʒ creatum: sic enim esse plura obiecta respectu vni⁹ habit⁹ nō ē incōueniens: nec plures habit⁹ esse respectu eiusdē obiecti. Idē. n. pōt esse creditū p credulitatē acquisitaʒ: ꝛ p fidē īfusam: nec mirū. Uidemus. n. ideʒ scitum posse esse obiectū mālē diuersoꝝ habituū sciētie: verbi grā: per habitū scie nālis scit homo terrā esse rotūdā: ꝛ hoc ideʒ scit alius p habitū scie mathematice formalia tn̄ obiecta que sunt rōnes sciēdi: hoc ē ipsa media: p que ꝓbat̄ p̄dicta ɔclusio sunt spē diūa. Si aūt loqmur de formali obiecto fidei sic dico ꝙ ē tm̄ verū icreatū: q: tale obiectū ē rō credendi cui innit̄ fidelis in assentiēdo vero credito. Illa aūt rō ē tm̄ prima virtus. Quicqd. n. p fidē credimus ideo credimus: q: credimus qḋ pma veritas hoc reuelauit: nec pōt dici ꝙ tale obiectū sit obiectū acqsite credulitatis: sicut patet ex solutione vltimi argumenti penul. qōnis precedentis distin.

Ad pᵐ

Ad primum in oppositū dōʒ ꝙ ꝗ̄uis obiecta mālia charitatis plura sint: tn̄ obiectū formale qḋ ē rō diligēdi nō est nisi vnū. s. bonuʒ increatū. Quicqd. n. p charitatē diligimus: pp illud bonū diligimus.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scōm dōm ꝙ pcedit de māli obiecto.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm ꝙ credēs fornicationē non esse peccatū: ideo ē infidelis: q: nō assentit pme veritati dicēti fornicationē esse peccatū.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartū dōʒ ꝙ ibi nō loq̄t apls de pncipali actu fidei q ē assentire pme veritati immediate pp se: sed loq̄t d quadā credēdoꝝ acq̄sita cognitione: de qua ipse dicit ad Ro. 10. Q fides ē ex auditu: quā cognitionē p̄supponit sicut mālē. Actus fidei q ē assentire. Ad hoc. n. ꝙ fidelis p fidē credēdis assentiat presupponit̄ aliqua alia cognitio de credēdis: vt saltē cognoscat: quid ē qḋ dicitur per nomen qḋ etiam nō nisi p speculū: ꝛ in enigmate cognoscit.

Questio. II.

Q̄ō. 2. Argi pᵒ

Secundo querit̄ vtrū obiectū fidei sit verū cōplexū vel icōplexū: ꝛ videt̄ ꝙ icōplexū: q: obiectuʒ fidei ē veritas pma q̄ ē icōplexa.

Secūdo ¶ Itē articuli fidei ɔtenti ī symbolo nō exp̄mūt̄ p modū veritatis cōplexe. Nō. n. dicit̄. Credo ꝙ deus ē pater oipotēs: sed Credo in deuʒ patrem oipotētē: ꝛ tn̄ articuli sunt obiectū fidei.

Tertius ¶ Itē veritas rei: alia ē a veritate enūciabilis: q: ista cā ē istius ſm pħm lib. p̄dicamētoꝝ. Sed veritas rei ē imediatū fidei obiectū: nō ergo veritas enūciabilis: sed verū cōplexū ē enūciabile qḋ dā: ergo obiectū fidei non ē verū cōplexū.

Quarto ¶ Itē nobilioꝛ modo fert̄ itellect⁹ p fidē ī obiectū fidei ꝙ̃ sensus in suū obiectū: sed sensus fert̄ in obiectū suum modo incomplexo: ergo intellectus p fidem fert̄ in ipm creditum modo incomplexo.

In oppositū pmo

Contra Augu. enchi. 20. c. Si tollat̄ assentio fides tollat̄: q: sine assentione nihil credit̄: sed assensus intellectus nō ē nisi respectu complexi: ergo illud verū qḋ est fidei obiectū est cōplexū.

Secūdo ¶ Item ois infidelis errat: sed q̄cūq̄ errat aliqd attribuit alicui qḋ sibi nō ɔuenit: aut aliqd ab eo remouet qḋ sibi ɔuenit: ergo infidelitas est respectu falsi cōplexi: ergo a simili ꝛ fides ē respectu veri complexi.

Ad qōnē ſm mentē ꝓpriā.

Respondeo ꝙ tam verū cōplexū ꝙ̃ icōplexū est obiectū fidei. Uerū. n. incōplexū est ipsa res credita. Trinitas enim ī vnitate ꝛ vnitas in trinitate res credita ē: ꝛ q: existentia rei causa est veritatis enūciationis: ideo enūciationē ipsam rem significātem credim⁹ esse verā: veritas aūt enūciationis: veritas cōplexa est: ꝛ sic obiectū fidei magis est: ꝛ pncipalius ipsa res ꝙ̃ veritas enūciabilis: q: tn̄ assensus nr̄i intellectus nō est nat⁹ ferri sup aliqḋ obiectū: nisi cōponendo vel diuidendo: ideo verū icōplexū credit̄ modo complexo ex parte credentis: rem aūt credere essentiale ē fidei simpliciter: credere aūt enunciabile sub īdeterminata tpis differentia ēt essentiale est: sed credere enūciabile sub certa tpis dīa nō ē essentiale fidei simpliciter: sed fidei sub rōne q̄ est explicita.

Ad pᵐ ꝛ secunduʒ

Duo pma argumēta ad partē pmā ꝓcedunt de obiecto qḋ est res credita.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm ꝙ nō ɔcludit: qn veritas enunciabilis sit obiectuʒ fidei: sed ꝙ res credita p pus ꝛ pncipalius est obiectum eius.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartuʒ dōm ꝙ ꝗ̄uis ceteris paribus nobili⁹ sit appħendere modo icōplexo ꝙ̃ cōplexo: vnde deus mō icōplexo itelligit qcqd itelligit angeli ꝛ hoiem esse substātiā: ꝛ sic de alijs modo icōplexo itelligit: tn̄ q: sensus nō appħendit itrinseca rei: sicut noster itellect⁹: nec ita pfecte: ideo ꝗ̄uis appħendat modo icōplexo albedinē in pariete ꝛ itellect⁹ noster modo cōplexo: tn̄ nobilius appħendit itellect⁹ ꝙ̃ sensus. Uel pōt dici ꝙ sensus nō appħendit cōpositionē vnius rei cū alia. Unde nō appħendit parietē esse albū: sed appħendit albedinē tm̄: noster aūt itellect⁹ appħendendo aliq̄ essentiā absolute apprehendere potest modo incomplexo.

Quicqd de⁹ itelligit mō icōplexo itelligit ēt ꝛ āgeli

Ad pmū in opp^m.

Primum argumentū ad partē aliaʒ ɔcludit ꝙ nō possumus credere obiectuʒ fidei: nisi mō cōplexo: sed ex hoc nō seq̄t̄ qn illud qḋ ē verū icōplexū possit esse fidei obiectū.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad scōm dōm de ipso discredere: sicut de ipso credere: q̄ntū ad cōplexionē ꝛ incōplexioneʒ. obiectū. n. infidelitatis est res discredita quā īfidelis modo cōplexo discredit.

Questio. III.

Q̄ō. 3. Argi. 1.

Tertio querit̄ vtrum fidei possit subesse falsuʒ ꝛ vi ꝙ sic: q: fides credit futurā resurrectionē: sed hoc absolute posset nō euenire: ergo fides credit aliqd: qḋ pōt falsum esse.

Secūdo ¶ Itē p fidem credit̄ corpus xpi esse sub spēbus in altari: sed hoc pōt falsum esse: q: sacerdos pōt in his: que sunt de essentia sacri deficere: ergo p fidē pōt aliqd credi falsuʒ.

Tertio ¶ Itē p charitatē pōt diligi aliqd nō bonū: sicut patet cū p charitatem diligimus aliquem malum quem credimus esse bonum: ergo a simili per fidem possumus credere aliqḋ falsum cuʒ non magis sit obiectū fidei verum ꝙ̃ charitatis bonum.

Quarto ¶ Item per scientiam potest sciri verum ꝛ falsum. vt. n. dicit philosophus. 5. ethi. c. 1. Scientia est eadem contrariorum: ergo a simili per fideʒ potest credi verum ꝛ falsum.

In oppositū pmo Secūdo.

Contra ſm Augu. 1. li. retracta. c. 16. Fides christiana nec fallere: nec falli potest. ¶ Itē Ber. de precepto ꝛ dispen. c. 34. Fides falsa non est fides: sed si fidei posset subesse falsuʒ: fides posset esse falsa: ergo possibile esset: ꝙ fides non esset fides: qḋ falsuʒ est.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriā.

Respondeo ꝙ fidei non potest subesse falsum. Fides. n. non potest intellectum determinare ad credendum aliquid: qḋ non sit consonū formali rationi sui obiecti: quia isti rationi innititur fides in credendo quicquid credit: illa autem ratio vt superius est ostensum: prima veritas est: cui non potest concordare nisi verum. Unde ꝛ si fidelis possit credere aliqd

dere aliquid falsum:hoc non est inquantum fidelis: q̄a hoc nō potest per fidem:sed per opinionē vel suspitionē quā ipse vel alia creatura sibi formauit.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ quāuis resurrectio mortuoꝝ absolute posset nō euenire:nō tñ est hoc possibile per cōparationē ad diuinā prescietiā:cui fides innititur. Fides enī illuminat intellectū nr̄m ad assentiēdum vero ſm illustrationē diui-
Ad 2ᵐ ne sciētie:que falsa eē nō pōt. ❡ Ad scōm dōz:ꝙ p fidē credit christi corpus esse sub speciebus in altari si pacta sunt oīa que ꝯcurrunt ad essentiā sacramēti:ꝛ hoc semp est verū:nō oportet tñ ꝙ fidelis qñ adorat semper habe-
Ad 3ᵐ at istam conditionē in cogitatione actuali. ❡ Ad tertiū dōm ꝙ per charitatem non pōt diligi aliquid nō bonū. Unde qñ diligo aliquē qui nō est bonus:si ipsum diligo per charitatē non diligo in eo nisi bonum:sicut enim dicit Augu.8.de tri.c.6. Qui amat hoies:aut ꝙ iusti sunt: aut vt iusti sint amare debet. Amare aūt peccatorem ad hoc vt iustus fit nō est amare nisi bonum:ꝗ iustitiā que est bonū aptat natura peccatoris que bonitate nāli bona
Ad 4ᵐ est. ❡ Ad quartum dōm:ꝙ nullo modo pōt sciri falsuꝫ
T.c.5. sicut enī dicit pħs.j.posterioꝝ. Non pōt sciri ꝙ diameter sit symmiter:sciri tñ pōt aliqd esse falsum:sed hoc sci-
Scire fal re nō est scire falsum sed verū. Falsum enim esse falsuꝫ ve-
suꝫ eē fal rū est. Unde cum dicit pħs ꝙ eadem scia est contrarioꝝ
sū:veꝝ ē. nō est intelligendum de oppositis que sunt verum ꝛ falsum:sed de contrarijs quoꝝum quodlibet importat aliquam veritatem.

Q̄ō.4. Questio. IIII.

Quarto Queritur vtrū obiectum fidei possit esse aliquid visum visiōe sensibili:ꝗ vtrū fides possit stare cū clara vi-
Argu.pᵒ sione intellectuali infertius tangetur. Et videt ꝙ obiectū fidei possit esse aliquid visum visione sensibili:vt enī habet Jo.20.dicit saluator thome. Quia vidisti
Secūdo me thoma credidisti. ❡ Item vt habet actuum pᵒ. Discipuli viderūt christum ascēdentē in celū:ꝛ tñ christum
Tertio ascēdisse in celū articulus fidei est. ❡ Itē beata virgo experimētaliter sciuit se cōcepisse sine virili semine:ꝛ tamē
Quarto ipsum sic cōcepisse creditum est. ❡ Itē de re sensibiliter audita habetur fides:vnde ad Ro.x. Fides ex auditu:
Quinto. ergo a fili de re sensibiliter visa. ❡ Itē visio sensibilis nō determinat intellectū ad assentiēdum de necessitate rei visie. De re enī visa dubitari pōt. Unde de discipulis dicit Matth.14.ꝙ vidētes christū supra mare ambulantē timuerūt dicētes ꝙ phantasma est:sꝫ cognitio que non determinat intellectum ad assentiendū de necessitate rei cognite nō euacuat fidē respectu illius rei:ergo fides potest esse de re cognita sensibili visione.

In oppositum pᵒ **Contra** ſm apl̄m ad heb.xj. Fides est respectu non apparētium:sed visa sensibili visione sūt ap-
Secūdo parentia:ergo respectu eoꝝ nō est fides. ❡ Itē Augusti. de vidēdo deo nō multū longe post principium. Presentia vidētur.credunt absentia:ꝛ quasi statim post dicit ꝙ presentia illa:hic intelligamus dicta que presto sunt sensi-
Tertio bus:siue aīe:siue corporis. ❡ Itē actus fidei est difficilis ꝛ volūtarius. Assentire aūt rei sensibiliter vise facile est ꝛ necessariuꝫ:ergo respectu sensibiliter visi nō ē fides.

Ad q̄ōnē ſm mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ visa visione sensibili rōne huiꝰ ꝙ visum est nō pōt esse obiectū fidei sicut bene ostēdunt rōnes facte ad hāc partem cui cōcordat Aug.super illud Jo.14. Si abiero ꝛ preparauero vobis locum dicens in glo. Fides que non videt credit: nā si videt nō est fides:ꝛ hoc rōnabile est:de rōne enim fidei est esse cū enigmate respectu rei nō apparētis. Quod aūt sensibiliter videt quātū ad illud quod videtur clare ꝛ presentialiter cognoscitur. Quia tñ aliqua res ſm aliquid sui sensibiliter pōt esse visa:ꝛ ſm aliud non sicut apparet in christo. Uisu enī thomas apprehēdit ipsum hominez: non tamen vidit sensibiliter illum hominem esse deū:similiter discipuli illum hoiem sensibili visione viderunt ascendētem in celum. Sed sensibiliter nō viderunt eū esse deum qui ascendebat. Unde thomas per fidem illū quē videbat deū cōfessus est:dicēs dn̄s meꝰ ꝛ deꝰ meꝰ. Discipuli etiā illum quē ascendētem viderunt deū esse p fidē crediderunt. Beata etiā virgo illum quē experimēto certo sciebat se cōcepisse sine virili semie per fidē credidit esse deū. Articulus autē de ascensione christi in celū est:ꝙ filius dei hō ascendit in celum. Similiter articulus de cōceptione est ꝙ filius dei inquātū hō fuit conceptus per spiritum sanctum in vtero virginis. Unde idē ſm aliqd sui pōt esse sensibilē visum:ꝛ ſm aliud creditū. Ad tria argumēta
Ex dictis patet solutio ad tria prima argumēta ad partē priuā. ❡ Ad quartū dōm:ꝙ obiectuꝫ auditus sunt ipse Ad 4ᵐ
voces respectu quaꝝ nō est fides:sed respectu reꝝ signatarum per voces que res nō sunt obiectum ipsius auditus. ❡ Ad q̄ntum dōm:ꝙ maior falsa est accipiēdo visuꝫ Ad 5ᵐ
respectu sui pprij obiecti circa quod nō decipit ſm pħm scōo de aīa:sed respectu sui obiecti per accidēs:quod est res colorata aut vbi rei colorate respectu cuius obiecti sensus decipi pōt:ꝛ sic maior argumēti vera est. Unde qñ discipuli viderunt christum ambulātē supra mare:si tam clare viderunt nō dubitauerunt de homie quod spectabat ad pprium obiectum visus ipsius:sed de hoc qđ spectabat ad obiectū per accidens.s.de substātia illius queꝫ sic coloratum ꝛ figuratū videbāt:ꝛ ſm hūc modum vel lēt aliq forte dicere ꝙ assensus quo assentiebāt discipuli post christi resurrectionē illum quē videbāt esse illū eundē in numero quē pati viderāt poterat esse p fidem:hoc enim non spectabat ad pprium obiectum ipsius sensus. Uel pōt dici ad argumentum:ꝙ ꝗ nox erat ipsum clare nō videbāt qñ dixerunt:ꝙ phātasma est. Argumēta ad partē aliam pcedunt de sensibiliter viso quantū ad illud quod sensibiliter visum est:ꝛ sic bene concedo ꝙ nō est obiectum fidei.

Questio. V. Q̄ō.5.

Quinto querit vtrum obiectum fidei sit aliqd scitum. Et videt ꝙ sic per Argt pᵒ
fidem aliquis homo simplex assentit isti veritati:ꝙ deus est vnus:hoc tñ a multis scitur ꝙ certa demōstrationē:ergo idē pōt esse scitum ꝛ creditū.
❡ Itē simul sunt respectu eiusdē cognitio sensitiua ꝛ in- Secūdo
tellectiua:ꝗ sensitiua ordinatur ad intellectū sed cognitio fidei ordinat ad cognitionez scie:ꝗ credere disponit hoiem ad intelligēduꝫ credita:ergo respectu eiusdē pōt esse fides ꝛ sciētia. ❡ Itē Augu.14.de trini.c.j.dicit ꝙ Tertio
fides saluberrima que ad verā beatitudinē ducit scientia gignitur nutrit defendit roboratur. hoc autez includit respectu eiusdē posse esse sciam ꝛ fidem. ❡ Itē felicitas Quarto.
aiarū a nobis credit per fidē:sed ſm Auicē.9.metaphy. T.c.5.
c.septimo. Felicitas ꝛ miseria aiarū apprehendunt intellectu ꝛ argumentatione demōstratiua. Cum ergo ſm pħm.j.poste. Demōstratio sit syllogismus faciēs scire respectu eiusdem pōt esse fides ꝛ scientia.

Contra ſm pħm.j.poste. Simul idem scire ꝛ opinari nō cōtingit:ꝗ opinari est apprehendere In oppositū pᵒ
nō sub certitudine:scire aūt est apprehēdere sub certitu- T.c.44.
dine:ergo sir cū credere sit apprehēdere nō sub certitudine cū quātū ad hoc sit infra sciam ꝯstituta:vt supertius habitū est:nō est possibile idē simul credi ꝛ sciri. ❡ Iteꝫ Secūdo
ſm Greg.in quadā homel.super illud Jo.20. Thomas vnus ex duodecī:que apparēt fidē nō habēt:sed agnitionē:ergo respectu illoꝝ respectu quoꝝ est sciētialis cogni- Tertio
tio non est fides. ❡ Item ea respectu quorum est fides excedūt facultatē nostre nālis cognitionis. vnde vt ostē sum est. Fides haberi non pōt nisi per supnaturalem illustrationem:sed ea respectu quorum est scientia non transcendunt facultatem nostre naturalis cognitionis:ergo

scita non sunt credita nec econuerso.

Ad qōnē ſm mentē ppriā.

Respondeo ꝙ scitum ab vno potest esse obiectū fidei in alio. Beati enim oēs articulos fidei sciunt q sunt obiectum fidei nostre. Silr scitū ab vno prius potuit esse creditū ab eodem sicut homines beati articulos: quos modo sciūt prius in hac vita crediderūt. Quidā etiā in hac vita aliqd credūt quod alij sciūt. Verbi gratia. Deuz esse creditur a simplicibus. Unde augu. xj. de ci. c. iiij. Deū esse credimus. Hoc tñ ab aliqbus demōstratione scitur pcedēte ex principijs per se notis: quo ad nos per nostrū lumen nāle: vel saltē per aliqd lumen supernaturale quo nō tñ posset demonstrari deū esse: sed deum esse trinum ⁊ vnū. Cum eniz dicat Ricar. j. li. de tri. c. 4. Ad quorumlibet explanationem que necesse est credere non modo pbabilia: sed etiā necessaria argumēta nō deesse quāuis illa iterum ptingat nr̃az latere industriā: posset nobis a deo infundi supernaturale lumē quo veritates alique vltro se offerrēt intellectui nr̃o per quas possemus deū esse trinum ⁊ vnum necessaria ⁊ euidenti etiā quo ad nos rōne pbare. ¶ Idē etiam ab eodē hoīe in hac vita primo pōt esse creditū ⁊ postea per demōstrationē scitum. Dico tñ ꝙ si aliqd sic scitum per demōstrationē pcedētē ex pncipijs per se notis: quo ad nos ita ꝙ vltro se offerāt intellectui nostro illud vl̃e ⁊ ſm idē non pōt simul ab eodez hoīe esse creditum si accipiātur scire ⁊ credere ſm actum: qr impossibile est ꝙ intellectus actu assentiat vni ⁊ eidē veritati de necessitate ⁊ nō de necessitate simul: sed qr per demōstrationē in via non possimus scire aliqd creditū tali sciētie que perfecte tollat omne enigma: sicut facit visio patrie. Ideo mihi videtur dōm ⁊ pbabilr ꝙ in via aliqd pōt esse a nobis simul scitū ⁊ creditū ſm habituz: nec eni inconueniens est ꝙ respectu alicuius veritatis scire habeamus habitum quo illaz crederemus si eā nesciremus: ⁊ quo possumus exire in actū credēdi qn̄ nō sumus in actu sciendi.

Ad pᵐ

Ad 2ᵐ

Ad primum ad partē primā dōm ꝙ non plus pcludit nisi ꝙ aliquid creditum ab vno pōt esse scitū ab alio: ⁊ hoc est verū. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ actus cognitionis sensitiue nihil includit repugnās actui cognitionis intellectiue: sed actus credendi includit aliquid repugnās actui sciēdi respectu eiusdem veritatis: qr assentire alicui veritati de necessitate: ⁊ eūdē intellectū assentire nō de necessitate illi eidē veritati inter se repugnant. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ ibi nō loquit Augu. de sciētia habita per demōstrationē procedētē ex pncipijs per se notis quo ad nos que de necessitate facit assentire rei scite: sed loqtur de scia acquisita ex principijs pbabilibus que intellectū infidelis nō necessitant quāuis manuducāt. ¶ Ad quartū dōm: ꝙ felicitas aīarū inquātū est a nobis credita nō habet per demōstrationem pcedētē ex principijs per se notis quo ad nos: vnde nec ipse Auicē. illā felicitatē ſm ꝙ est a nobis credita: cognouit. ¶ Preterea p illud argumētum nō cōcluderet nisi ꝙ aliqd ab vno possit esse scitū quod ab alio est creditū vel ab eodem alio tempore.

Ad 3ᵐ.

Ad 4ᵐ

Ad pᵐ in opᵐ.

Ad primum ad partē aliam dōm: ꝙ idē potest esse opinatum ab vno: ⁊ scituz ab alio: vel ab eodē diuersis tēporibus: vel eodē tempore secūdum tñ aliud ⁊ aliud: sed ꝙ aliqd ſm idem sui ab eodē intellectu simul sit actualiter scitum ⁊ opinatum impossibile est: ⁊ ego similiter cōcedo: ꝙ impossibile est eūdē intellectū simul esse in actu sciēdi ⁊ credēdi respectu vnius obiecti: ⁊ ſm idem: magis tñ repugnat actui sciendi actus opinādi ꝙ̄ actus credēdi: qr fides assentit alteri parti sine opposite partis formidine. Qui aūt opinatur assentit vni pti cū opposite partis formidine. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ procedit vel de his que videnť visione sensibili vel si pcedit de viso ſm scientiā vie accipitur ibi si deo pro actu credēdi: ita vt velit dicere Grego. ꝙ actus credēdi ⁊ actus sciēdi in eodē itellectu nō sunt simul respectu eiusdē obiecti ⁊ ſm idē. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ quedā sunt antecedētia ad articulos fidei que omnes articuli presupponūt: vt deū esse ⁊ ipsum vnū esse: ⁊ quedā cōsequūtur articulos fidei: vt ea que per articulos pbātur: cur ergo dī ꝙ ea que creduntur excedūt facultatē nostre naturalis cognitiōis: hoc nō est itelligēdū de his que articulos antecedūt nisi pro tāto dicas excedere: qr per naturā nō possumus ea cognoscere cognitione excludente omne enigma sicut facit visio patrie. Pōt etiā dici ꝙ ⁊ si ipsi articuli nō possint a nobis sciri per lumen naturale possent tamē a nobis sciri etiā in hac via per aliquod lumē supernaturale quod deus in nobis infundere posset si vellet. ¶ Ad quartū dōm ꝙ pcedit de actu sciendi ⁊ credendi in eodem intellectu respectu eiusdem obiectus ⁊ ſm idem ⁊ in eodem tēpore.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ

Questio. VI. Qō. 6.

Arg. 1.

Sexto Querit vtrū obiectū fidei possit eē aliquid opinatum. Et videť ꝙ sic ſm Ansel. monol. c. j. Aliqua que necessarium est credere ratione possunt persuaderi. Sed rō persuadēs est pbabilis: ergo fides secum compatitur pbabilē rōnem. Cū ergo probabilis ratio generet opinionē: videť ꝙ fides ⁊ opinio possint esse respectu eiusdem. ¶ Itē fundamēto christiane religionis nō repugnat aliquid in hac via quo solet corrigi cōsuetudo praua: sed ſz augu. 3. de libe. arbi. longe ante mediū. Solet recta opinio prauā corrigere psuetudinē: ergo cū fides sit fundamētum christiane religionis simul pōt stare cū fide respectu eiusdē opinio recta. ¶ Itē ad eādē cōclusionem pōt haberi mediū pbabile: ⁊ medium necessariuz ⁊ per se notū: sed primū mediū generat opinionē: secūdum mediuz generat sciētiā: ergo respectu eiusdem simul possunt esse scia ⁊ opinio: sed fides magis concordat cū opinione ꝙ̄ scientia cū sit media inter eas. Est enim supra opinionez ⁊ infra sciētiā cōstituta: ergo magis pōt se cōpati opinio cū fide ꝙ̄ cū scientia etiam respectu eiusdem.

Secūdo.

Tertio.

In opᵐ primo.

Contra Bernar. 5. lib. de considera. c. 5. Opinio nihil certi habet. ⁊ parum post opinio si habet assertionē temeraria est: sed per fidē intellectus certitudinaliter ⁊ assertiue sine aliqua temeritate adheret credito: ergo respectu eiusdē nō pōt simul esse fides cū opinione. ¶ Itē opinās innititur rōni pbabili pncipaliter credēs aūt per fidē innititur pncipaliter prime veritati. Sed ista simul stare nō possunt: vt aliqs assentiat alicui veritati innitēdo principaliter prime veritati ⁊ innitendo principaliter pbabili rōni: ergo respectu eiusdē nō cōpatiūtur se fides ⁊ opinio in eodem.

Secūdo.

Ad qōnē ſm mētē aliorū ħ ma.

Ad istam questionem dicunt aliqui: ꝙ duplex est opinio. Una est acceptio vnius partis cum formidine alterius: alia quecūqz acceptio ex probabili ratione causata. Prima in eodem intellectu: ⁊ respectu eiusdē obiecti nō pōt simul stare cū fide: qr credēs adheret vni parti sine alterius formidine: sed secunda opinio simul pōt stare cū fide: qr ad ea que fidei sunt possunt rōnes pbabiles haberi. ¶ Sed cōtra hoc arguunt aliq sic opinās inquātū opinās non est certus de veritate quā opinatur: quia inquantum opinans rōni pbabili innititur que nō facit certitudinē. Qui aūt nō est certus de aliqua veritate de illa non dubitat: ⁊ qui de vna parte dubitat formidat: ne pars opposita sit vera: ergo oīs opinio ē acceptio partis vnius cū formidine partis alterius. huic etiam cōcordat Ber. 5. de cōside. c. 6. ꝙ opinio falli pōt: ⁊ ꝙ opinio ambiguū habet ⁊ ſm sententiā phi. j. poste. de ratione opinionis est ꝙ ille q opinatur estimet rē posse aliť se habere. Et ideo mihi videť dōm ꝙ quāuis respectu diuersoꝝ obiectoꝝ possit simul esse in eodē intellectu fides ⁊ opinio ⁊ in diuersis

Contra opᵐ

T. c. 44.

Ad qōnē ſm mētē propriā.

in diuersis intellectibus respectu eiusdez obiecti ꝛ in eodē intellectu diuersis tēporibus: tñ in eodē intellectu respectu eiusdē obiecti ꝛ ſm idē nō possunt simul esse actus opinandi ꝛ actus credēdi: qꝛ de ratione actus credendi est assentire veritati credite sine alterius partis formidine: qꝛ sicut dicit Ber. 5. de cōside. c. 6. Fides ambiguum nō habet: aut si habet fides nō est vnde credēs ita determinare assentit veritati credite ꝙ tenet hoc impossibile aliter se habere per cōparationē ad pmā veritatez cui innititur. De rōne aūt opinionis est: ꝙ ille qui opinatur rei opinate assentiat cū alterius partis formidine vt superius ostēsum est: nō est aūt possibile ꝙ idē intellectus eidē veritati assentiat cū formidine ꝛ sine formidine simul.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū cū dicitur: ꝙ pbabilis ratio generat opinionē ꝛč. Dico ꝙ verū est in illo qui in assentiēdo ꝯclusioni pncipaliter innititur pbabili rōni: quāuis aūt fidelis pro veritate quā credit habeat pbabiles rōnes. Qui tñ illi veritati nō assentit innitēdo rōnibus illis pncipalr: sed prime veritati: ideo in ipso de veritate credita nō generāt opinionē: valēt tñ tales rōnes ad manuducēdū ꝛ pparādū infideles ad fidē: ꝛ ad roborandū in fide infirmos: ꝛ ad delectādūz in fide perfectos.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scōm dōm ꝙ respectu alicuius articuli fidei nō pōt esse opinio recta: quia respectu illius veritatis nō pōt esse rectus intellectus ei assentiēs cū ambiguitate: seu cum alterius partis formidine. Unde talis opinio: nō tam corrigeret prauā ꝯsuetudinez ꝙ̄ roboraret.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dōm: ꝙ idē intellectus habens ad eādem ꝯclusionez mediū necessariū ꝛ per se notum ꝛ mediū pbabile illā ꝯclusionem scit ꝛ nō opinatur qꝛ assentit intellectus secūdū exigentiā medij per se noti qd est fortius mouēs ꝛ non medij pbabilis quod est debilius mouēs: dico ergo ꝙ ratio pbabilis nō generat opinionē in intellectu respectu alicuius ꝯclusionis quando ad illā determinatur intellectus fortiori rōne mouente: ꝛ ideo qꝛ fidelis in credēdo mouetur prima veritate: ꝛ sciens in sciēdo medio necessario ꝛ per se noto que sunt fortiores rōnes in mouēdo ꝙ̄ mediū pbabile: adeo mediūz pbabile non generat opinionem in credēte de re credita: nec in sciēte de re scita: qꝛ quāuis mediū pbabile quātū est ex se natūz sit mouere intellectū motu opinionis: tñ intellectus motus actu fidei: vel actu scientie nō est actus nec dispositus vt motu opinionis moueatur respectu rei scite vel credite: ꝛ ſm sententiam philosophi 2. de aīa. Actus actiuoꝝ sunt in patiēte ꝛ disposito: tamē mediū pbabile in intellectu respectu veritatis per fidez credite causat aliquā inclinationē ad assentiēdum illi veritati per quā itellectus fidelis facilius ꝛ intensius assentit illi veritati: ꝛ si ista inclinatio nocetur nomine opinionis equiuocando opinionē pōt stare distinctio superius posita de opinione contra quam arguebatur.

Circa litterā. [In nobis edificatur fides] scz sicut fundamentum spiritualis edificij. [Que tñ non pprie dī fides sed veritas.] Hic accipitur veritas pro aperta visione veritatis que nūc creditur quā visionē habebimus in futuro [Ut ex fide verboꝝ trāseat iustus in fidem rerum.] Hic extēdit nomē fidei ad quācūqꝫ cognitionē veritatis cuz assensu: ꝛ hoc modo clara visio patrie fides dī quod tñ nō potest dici nisi equocando nomē fidei. [Est tñ de his que visu interiori vt cūqꝫ capiuntur.]

Dubiuz. **Contra** fides est nō apparentiū: sed que videntur: nō tantum visu exteriori: sed etiam interiori apparentia sunt.

Rñº. In fidei diffinitione ꝙ̄ ap- parentia negatur. **Respondeo** cū dicitur fides esse non apparentiū hoc intelligitur de apparentia que est per clarā visionē dei: de qua visione predictū verbū magistri nō intelligitur. ¶ Alia sunt que nisi intelligamus nō credamus: alia que nisi credamus non intelligemus. Quedam enim sunt credibilia que nō sunt oīno super facultatem nostre naturalis cognitionis que sunt antecedētia ad articulos fidei: ꝛ ḣ a multis prius intelliguntur ꝙ̄ credātur quāuis hoc de necessitate fides non reqrat: sed de cōgruitate ad maiorē veritatis manifestationē. Quedā aūt sunt credibilia que simpliciter sunt supra facultatē nostre naturalis cognitionis: vt sunt articuli fidei: ꝛ ḣ prius creduntur ꝙ̄ intelligātur: intelligere tamen quid est quod dī per nomē simpliciter pexigitur ad fidei cognitionē. Cognitio vero certa nō pficitur nisi post hāc vitā. Quod intelligendum est de cognitione que est respectu articulorum fidei: ꝛ de cognitione que excludit omne enigma.

¶ De fide antiquorum. Di. XXV.

Dist. 25. De sufficiētia fidei. **Predictis** adijciendū est de sufficiētia fidei ad salutē. Illis enim qui precesserunt aduentū christi, ꝛ qui sequuntur videtur pfecisse ſm tēporis pcessum sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione ꝛ articuloꝝ quantitate vel cōstātia ꝛ deuotione. Est aūt quedā fidei mensura sine qua nunqꝫ potuit esse salus. Unde apostolus. Oportet accedētē credere quia deus ē: Heb. 2. ꝛ ꝙ remunerator est sperantiū in se. Sed queritur vtrū hoc credere ante aduentū: ꝛ ante legē ad salutē suffecerit: Nā tēpore gratie cōstat certissime hoc nō sufficere. Oportet enim vniuersa credi que in symbolis ꝯtinētur. Sed nec ante aduētum: nec ante legem videtur hoc suffecisse: quia sine fide mediatoris nullū hominē vel ante vel post fuisse saluum sanctorū auctoritates cōtestātur. Unde Aug. ad optatū. Illa fides sana est qua credimus nullum hominē siue maioris siue parue etatis liberari a contagione mortis ꝛ obligatione peccati quod pma natiuitate contraxit: nisi per vnū mediatorem dei ꝛ hominum Iesum christū. Cuius hominis eiusdēqꝫ dei saluberrima fide etiam illi iusti salui facti sunt qui priusqꝫ veniret in carnez crediderunt in carnē venturū. Eadē enim fides est ꝛ illorū ꝛ nostra. Proinde cum omnes iusti siue ante incarnationem siue post: nec vixerint nec viuant: nisi ex fide incarnationis christi: profecto quod scriptum est nō esse aliud nomen sub celo in quo oporteat saluari nos: ex illo tēpore valet ad saluādū genus humanuz ex quo in adā viciatum est. Idē. Nemo liberatur a dānatione que per adam facta est nisi per fidem iesu christi. Idē. Eadem fides mediatoris que nos saluat: saluos iustos faciebat antiquos pusillos cum magnis: qꝛ sicut credimus christum in carne venisse: ita illi venturum. Et sicut nos mortuū ita illi moriturū: ꝛ sicut nos resurrexisse ita illi resurrecturum: ꝛ nos ꝛ illi ad iudicium viuoꝝ ꝛ mortuorum venturum. Grego. super Ezechielez: ꝛ qui precibant ꝛ qui

Margin notes (right column): Nō sine fide mediatoris. nūqꝫ fuerit salus. Augu. — Aug. li. de correctione ꝛ gratia. — Aug. li. de nuptijs ꝛ de ꝯcupiscētia. — Greg. super Ezechielem.

sequebātur clamabāt dicentes osanna filio da uid ⁊c. quia omnes electi qui in iudea esse potuerant: siue qui nunc in ecclesia sunt: in mediatorē dei ⁊ hominum crediderunt ⁊ credunt. His aliisq; pluribus testimoniis perspicue docetur: nulli vnq̄ salutē esse factā nisi per fidem mediatoris. Oportet ergo accedentē credere que supra dixit apostolus: sed non sufficit.

¶ De fide simplicium.

Quid ergo dicetur de illis simplicibus. quibus nō erat reuelatū mysterium incarnationis qui pie credebāt quod eis traditū fuit. Dici potest nullum fuisse iustū vel saluū cui nō esset facta reuelatio vel distincta vel velata i aperto: vel in mysterio: distincta vt abrae ⁊ Moysi. aliisq; maioribus qui distinctionē articulo⁊ fidei habebāt. Uelata vt simplicibus quibus reuelatū erat ea esse credēda: que credebāt illi maiores ⁊ docebant sed eo⁊ distinctionē apertam non habebāt. Sicut in ecclesia aliqui minus capaces sunt: qui articulos symboli distinguere ⁊ assignare non valent. Omnia tñ credūt que in symbolo continētur. Credūt enim que ignorāt habētes fidē velatā in mysterio. Ita ⁊ tunc minus capaces ex reuelatione sibi facta maioribus credendo inherebant quibus fidē suam quasi cōmittebant. vnde Job. Boues arabant ⁊ asine pascebātur iuxta eos. Simplices ⁊ minores sunt asine pascētes iuxta boues: q2 humiliate maioribus adherendo in mysterio credebant que ⁊ illi mysterio docebant: qualis forte fuerat vidua sareptana.

Job. i.

¶ Que ante aduentum christi de mediatore credere sufficiebant.

Sed queritur cum sine fide mediatoris antiq; non fuerit salus sicut nec modernis: vtrū oportuerit illos credere omnia illa de mediatore q̄ nunc credimus? Quibusdā videtur q2 sufficerit illis quatuor tñ credere. s. natiuitatē: mortē resurrectionē: aduētū ad iudiciu3: quod ex premissis vbis augu. colligiē vbi ista quatuor posuit. Aliis autē videtur habita fide trinitatis id de mysterio incarnationis fideli sufficeisse vt dei filius crederetur nasciturus de homine et iudicaturus. Qui de ioāne baptista documentū huius rei assumūt: qui de morte christi ⁊ descēsu ad inferos in euāgelio dubitasse videē fm expositionē Greg. q̄si interrogauit per discipulos. Tu es qui venturus es an aliū expectam⁹? Quasi es tu per teipsum descēsurus ad infernū an alium ad hec sacramenta missurus es. Quidā tñ dicunt eum nō dubitasse de ignorātia: sed de pietate. i. dubitare se ostendisse: non quia ignorauit sed pietatis affectu cōpassū esse

Matt. xi. Luce. 7.

xpo: ⁊ eius humilitatem ammirādo īsinuasse.

¶ De fide cornelij.

Solet etiam queri de cornelio: vtrum fidem incarnationis habuerit cum dictū sit ei per angelū: accepte sunt elemosyne tue: ⁊ exaudite sunt orationes tue? Si enim fidem incarnationis non habebat: tūc ergo sine fide incarnationis erat ⁊ iustitia: q2 de illo scriptu3 est: q2 iustus erat ⁊ timēs deū. Si vero fidē incarnationis habebat: ad quid ergo missus est ad eū Petrus? Sane dici pōt eū sicut fidē vnitatis: ita ⁊ incarnationis habuisse dei reuelatione: sed incarnatum iā esse dei filiū ignorasse: ⁊ ideo missus est ad eū petrus vt iam natū dei filiū ei annunciaret: et sacramētū regenerationis ei conferret. Habebat ergo fidem incarnationis: sed an facta vel futura eēt: nō nouerat. Et ita per fidē venit ad opera ⁊ per opera amplius solidatus est in fide Per fidem enī3 vt ait Grego. venitur ad opera. Cornelius etiā per fidē venit ad opera. Deum enim vnū credebat: sed filium eius nesciebat incarnatu3. Per fidē placuerunt deo opera eius. Sine fide enim īpossibile est aliquem placere deo. Augu. vero dicit cornelio dictum esse per angelum. Accepte sunt elemosyne tue ⁊ orationes tue anteq̄ in christū crederet: nec tñ sine aliqua fide donabat ⁊ orabat. Nā quomodo inuocabat in quem nō credebat. Sed si posset sine fide christi esse salus: nō ad eum mitterē architectus ecclesie Petrus. Attendite quid ait sine fide christi nō posse esse salutē: ⁊ tamen corneliū exauditū anteq̄ crederet in christū. Quod ita pōt intelligi. s. anteq̄ sciret christum incarnatum in quē credebat i mysterio.

Actuū. x

Augu.

¶ De qualitate fidei: spei: charitatis: ⁊ operis q̄ secundum aliquid sunt equalia.

Illud etiam non est pretermittendū q2 fides spes charitas ⁊ operatio fm aliquid equalia sunt in p̄senti. Unde Greg. Fidē: spem: charitatē: atq; operationē dum in hac vita viuimus equales sibi esse apud nos inuenimus: q2 quantū credimus tñ amamus. Et quātum amamus tantum de spe presumimus. Quisq; enim fidelis tātum credit quātū sperat: ⁊ amat: ⁊ tantū operatur quātum credit ⁊ amat ⁊ sperat. Sed tamē maior: spe ⁊ fide charitas dicitur: q2 cū ad dei speciem peruenitur spes ⁊ fides trāsit: sed charitas permanet. Et q2 charitas mater est oīum virtutū q̄ nō ꝯ post fidē ⁊ spē ponit q2 ex eis oritur: ꝯ post illa remanebit aucta. Charitas. n. nunq̄ excidit. Premissa aūt equalitas ꝓprie fm interiorū actuū intentione3 consideranda est. Huic vero quod hic ⁊ superius dictum est: sc3 q2 charitas nō est ex fide ⁊ spe: sed econuerso videtur

Grego. sup Eze.

i. Cor. 13

1.thim.1 so: videtur obuia re quod ait apostolus. Finis precepti est charitas de corde puro ꝛ cōscientia bona: ꝛ fide nō ficta. Quod exponēs augustin⁹ Cor accipit pro intellectu pro conscientia pro spe. Qualis inquit charitas est finis precepti pcedēs de corde puro. i. de puro intellectu vt nihil nisi deus diligat: ꝛ consciētia. i. de spe bona: ꝛ fide nō ficta. i. simulata. Non ergo charitas fidem ꝛ spem: sed fides ꝛ spes charitatem precedere videtur. Hoc ergo ea rōne traditur intellige nō ꝙ fides ꝛ spes cā vel tēpore charitatē oium bonorū matrē preced āt: sed qꝛ charitas sine illis in aliquo esse nō pōt: sed illa sine charitate possunt esse. Quāuis non sit pia fides vel spes sine charitate. Ideo ergo ex fide ꝛ spe procedere dicitur charitas: qꝛ nulli prouenit sine istis.

Dist.25. Distin. XXV.

PRedictis adÿciendū est ꝛc. Superius determinauit magister de fide quātū ad eius essentiam ꝛ quantum ad eius obiectū siue materiā. hic determinat de ea quantū ad eius sufficiētiā: ꝛ diuiditur ī partes duas. ¶ Primo determinat de fidei sufficientia. ¶ Secūdo cōparat inter se tres virtutes theologicas ibi. [Illud etiam.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo inqrit de fidei sufficiētia generaliter. ¶ Secūdo descēdēdo ad aliquas differētias psonarꝫ specialr ibi. [Quid ergo dicet.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo ostēdit qd est illud quod semper necessariū fuit credere ad salutē ¶ Secūdo inquirit vtrū illud credere ante aduētū christi vel ante legē moysi esset sufficiēs ad salutē ibi. [Sed querit vtrū hoc credere]. Illa pars que ibi incipit. ¶ Quid ergo dicetur diuiditur in tres. ¶ Primo inquirit quid sufficerit credere simplicibus q precesserūt christi aduentum. ¶ Secūdo qd sufficerit credere pcectionb⁹ ibi. [Sed querit.] ¶ Tertio inquirit de fide cornelÿ qui fuit ante promulgatum euā^m ibi. [Solet etiam queri.]

CIrca hanc distinctionem querūtur sex. ¶ Primo de articulis fidei sm se. ¶ Secūdo de eis in cōparatione ad symbola: in qbus ꝯtinentur. ¶ Tertio in comparatione ad fideles qui aduētū christi precesserūt. ¶ Quarto in comparatione ad fideles qui aduentū christi secuti sunt. ¶ Quinto in comparatione ad ipsius fidei habitū. ¶ Sexto de vitÿs oppositis fidei. ¶ Circa primum querūtur duo. ¶ Primo de articuli diffinitione. ¶ Secundo de articulorum numero ꝛ diffinitione.

Qō.1. Qō. I.

PRimo ostendo ꝙ inconueniens sit illa diffinitio articuli quā ponit Ricardus. s. ꝙ articulus est veritas indiuisibilis de deo arctans nos ad credēdū. Ueritas enim indiuisibilis est veritas incōplexa. Sed obiectū fidei est verū cōplexum. Cū ergo articulus sit obiectū fidei non est indiuisibilis veritas. (Secūdo.) ¶ Itē cōueniēs diffinitio articuli debet cōuenire cuiqꝫ articulo fidei: sed huic articulo q exprimit carnis resurrectionē nō cōuenit esse veritatē de deo. ergo incōuenienter ponit in diffinitione articuli ꝙ sit veritas de deo. (Tertio.) ¶ Itē credere volūtariū est: sed illud ad quod arctamur nō est voluntariū: ergo male dicitur in diffinitiōe articuli ꝙ arctat nos ad credēdum.

(In op^m. 1 Ad qōnē sm mētē propriaꝫ.) COntra a doctoribus approbatur. ¶ Rñdeo ꝙ diffinitio Ricardi conueniēs est ad cuius intelligentiam sciēduꝫ ꝙ articulus dicit ab artādo: qd pōt intelligi vel actiue vel passiue. Si passiue sic in nāalibus dicitur articulus pars corporis que non habet in se aliquas distinctiones per iuncturas. Unde dicūtur articuli digitorꝫ ille partes que sunt colligate p iūcturas: quia ad ipsas stat resolutio digiti. Si aūt actiue sic dr articulus in grāmatica aliqua nota distinguens dictionem vel quantū ad genus: vel quantū ad casus: vel quātū ad numerū. Ad vtriusqꝫ modi silitudinē dr articulus in theologia ab arctando: qꝛ sm ꝙ passiue intelligit sic dr articulus indiuisibilis veritas de deo: qꝛ est veritas que nō diuiditur in alias veritates quarū quilibet habeat rōnem obiecti fidei: imo ad articulos stat resolutio ipsius credibilis secūdū quod actiue dr: sic dicitur de articulo quod artat nos ad credēdum: qꝛ determinat nostrū intellectū ad distinctū credēdi actum: nō tñ eo modo quo determinatur ad hoc per habitū: sed eo modo quo actus intellectus distinguitur per distinctū obiectum. (A. I. ab artatione. Articul⁹ vnde dicatur.)

(Ad p^m) AD primum in oppositū dōm: ꝙ articulus dr veritas indiuisibilis: nō qꝛ sit veritas incōplexa: sed qꝛ in genere veritatis cōplexe nō diuiditur in partes tales: quarū vna importet specialē difficultatē ad credēdū vltra aliā. Unde quāuis iste articulus. Christus fuit crucifixus mortuus ꝛ sepultus resolubilis sit in plures veritates cōplexas: tñ nō sunt tales veritates: quarū quelibet habeat specialem difficultatē ad credēdū alia credita: qꝛ credito ꝙ christus fuerit crucifixus nō est difficile credere ꝙ fuerit mortuus ꝛ sepultus. (Ad 2^m) ¶ Ad scdm dōm: ꝙ in illo articulo qui exprimit carnis resurrectionē: deus est subiectū. Sensus enim est ꝙ deus resuscitabit nostrā carnē. (Ad 3^m) ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ arctans ibi accipitur sm ꝙ dr ab arctare: prout idē est: ꝙ intellectū determinare ad distincte credēdū. Uel potest dici ꝙ articulus dicit arctare nos ad credēduꝫ: nō qꝛ necessitet simpliciter intellectum ad credēdū: sed sub cōditione. s. si homo debeat peruenire ad vitā eternam: quia vt habetur ad heb. vndecimo. Sine fide impossibile est placere deo.

(Qō.2.) Questio. II.

(Argr p^o) SEcundo queritur quot sunt articuli fidei: ꝛ quomodo distinguuntur: ꝛ ꝙ nō sunt nisi duo ostēdo sic Hugo. 1. li. de sacramētis. parte. x. c. iiij. hec sunt duo que fidei pposita sunt credēda creator ꝛ saluator: ꝛ que pertinēt ad creatorē: ꝛ que pertinēt ad saluatorē sūr. Creator: ꝛ que pertinēt ad creatorem vna pars fidei. Saluator ꝛ que pertinēt ad saluatorem hec est altera. (Secūdo) ¶ Item nō est articulus fidei veritas que possit pbari per demōstrationē: sed deū esse vnū per demōstrationē probatur: Unde ꝛ hoc pbat phs. 12. metaphy. ergo nō est articulus fidei: sed illa veritate nō computata inter articulos nō sunt articuli. 14. (T. c. vlti. Tertio) ¶ Itē eadē est notitia patris ꝛ filÿ. Unde Jo. 14. dicit saluator. Qui videt me: videt ꝛ patrē: sed nō sunt articuli. 14. nisi essent duo articuli de patre ꝛ filio. (Quarto) ¶ Itē extra de summa tri. ꝛ fide catho. Firmiter credimus: inter articulos fidei numerātur articulus de sacro eucharistie ꝛ articulus de sacramento baptismi. Cum ergo in symbolo contineantur. 14. articuli: ꝛ illi nō cōtineantur ibidē: vt videtur: articuli sunt plures qꝫ 14. (Quinto) ¶ Itē sicut credimus deū omnipotentem: ita credimus ipsum oia sciētē ꝛ oia pudentē ꝛ summe bonū: ergo sicut est articulus fidei ꝙ deus est omnipotēs: ita videtur ꝙ sint articuli fidei ꝙ est oia sciens ꝛ omnia puidens ꝛ summe bonus ꝛ si sic sunt plures articuli qꝫ. 14. Qꝫ aūt sunt. 14. ꝛ nō plures probo sic. (In oppositū pmo) Qēs articuli continent in symbolo apostolorꝫ: scꝫ ibi cōtinet. 14. ꝛ non plures. 7. spectātes ad christi diuinitatem: ꝛ. 7. spectātes ad eius humanitatem.

(Ad qōnē sm mentē ppriā.) REspondeo ꝙ sm distinctionem que mihi videtur rationabilior articuli fidei sunt. 14. Articulus enim est veritas de deo indiuisibilis

Quatuorđecim sunt articuli fide. in plures veritates complexa:ita vt quelibet importet specialē difficultatē ad hoc:vt credatur propter aliquā specialē rationem non vidēdi eam. Fides enim est respectu veritatis nō vise. Tales autem veritates de deo sunt 14. ⁊ nō plures. Ois enī talis veritas:aut est de deo nō ratiōe humane nature:aut rōne humane nature sibi vnite. Si primo modo:aut illa veritas exprimit vnitatē essentie:⁊ sic est iste articulus. Credo in deū. Cuius sensus est:si ex hoc formetur explicita enūciatio. Credo ꝙ deus est vnus:aut respicit personam patris:⁊ sic est articulus. Credo in patrē omnipotētem:⁊ si ex hoc formetur enūciatio erit h̄ deus est pater omnipotēs. Aut respicit personā filij:⁊ sic est iste articulus. Credo in iesum christum filiū eius vni. dn̄. no. Aut respicit personā spūs sancti:⁊ sic est iste articulus. Credo in spūm sanctum. Aut respicit operationē dei:per quā res ꝓduxit in esse nature:⁊ sic est iste articulus. Credo in creatorem celi ⁊ terre. Aut operationē per quam deus dat nobis esse gratie:⁊ sic est iste articulus. Sanctā ecclesiā catholicā:sanctoꝝ cōmunionē remissionē peccatoꝝ:cuius sensus est:deus sanctificat ecclesiā catholicā in qua est cōio sanctoꝝ ⁊ remissio peccatoꝝ. Aut respicit operationē dei per quā dabit nobis esse glorie:⁊ sic est iste articulus. Carnis resurrectionē:vitā eternā amē. Ex quo pōt formari hec enūciatio: deus resuscitabit carnem nostrā:⁊ dabit bonis vitā eternā. Si aūt illa veritas que est articulus sit de deo ratione humane nature sibi vnite:sic sunt articuli. 7. quorum primus respicit filij dei incarnationē qui tangit in symbolo cū dr̄. Qui cōceptus est de spiritu sancto. Secūdus eius de virgine natiuitatē hic. s. natus ex maria virgine. Tertius passionē hic. s. passus sub pontio pilato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. Quartus descēsum ad inferna iste. s. descēdit ad inferna. Quintus resurrectionē hic scꝫ Tertia die resurrexit a mortuis. Sextus ad celum ascensionem. s. iste ascendit ad celos:sedet ad dexteram dei patris omnipotētis. Septimus aduentum christi ad iudicium qui ponit in symbolo vbi dr̄. Qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Et sic patet ꝙ omnes articuli sūt in vniuerso. 14. ⁊ nō plures qui oēs in symbolo apostolorū cōtinētur. 7. de deo nō ratione humane nature: ⁊ septē de ipso rōne humane nature sibi vnite.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dōm:ꝙ Hugo posuit duas partes illas, non tanꝗ̄ duos articulos: sed tanꝗ̄ illas de quibus sunt articuli: q: per ea que pertinent ad creatorē intelligit articulos q sunt de deo:nō rōne humane nature per ea que pertinēt ad saluatorē itelligit articulos q sunt de deo rōne humane nature sibi vnite.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scḋm dōm:ꝙ deū esse vnum eo modo quo articulus fidei est probari nō pōt per nāle lumē demōstratione tali per quā illa veritas sine enigmate videatur:sm̄ eni ꝙ deū esse vnum est articulus fidei importat esse vnā substātiā clare cognoscentē omnia presentia preterita ⁊ futura:⁊ possibilia que nunꝗ̄ erūt ⁊ fouere oia que sunt ⁊ nō esse plures substātias tales.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm:ꝙ quāuis pater ⁊ filius vna cognitione cognoscātur inquātū sunt vnū in essentia:quia sic cognoscitur per vnā rōnem cognoscēdi que est veritas vna:tamē inquantum sunt distincte persone cognoscūtur pluribus cognitionibus:q: sic cognoscuntur pluribus rōnibus cognoscēdi:ille tamē cognitiones simul sunt:q: relatiua simul intelliguntur:dōm ergo:ꝙ aut saluator illud verbū intellexit de visione patris ⁊ filij inquātū sūt vnū. Aut si intellexerit de eorum visione inquantū distincti sunt in personis noluit dicere ꝙ a nobis cognosceretur vna cognitione:sed ꝙ simul.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartuꝫ dōm: ꝙ in illo articulo qui est sanctam catholicā ecclesiā: sanctorū cōmunionem:resurrectionem peccatorum:comprehenditur illa veritas de sacramētis:scꝫ ꝙ in sacramentis cōmunicant fideles:⁊ sunt instrumēta sanctificādi:⁊ ex cōsequenti remittendi peccata.

Ad 5ᵐ ¶ Ad quintū dōm:ꝙ omnipotētia includit oēm scientiam ⁊ summā bonitatem:⁊ ex cōsequēti ꝓuidētiam respectu omnium:⁊ ideo oia alia intelliguntur sub illo articulo q ē:deꝰ est pr̄ oīpotēs.

Consequēter queritur de secundo pncipali:⁊ circa h̄ queritur duo. ¶ Primo vtrum in symbolo apostoloꝝ sufficiēter cōtineantur oia que credere necessariū est ad salutē. ¶ Secūdo queritur sine argumentis de comparatione symboli apostolorū ad alia duo symbola.

Questio. I.

Qō. 1. Argᵗ. 1. **Primo** ostendo:ꝙ in symbolo apostolorum nō cōtineātur sufficiēter oia que credere necessarium est ad salutem: q: si ita esset alia duo symbola superfluerent: vt videtur.

Secūdo ¶ Itē credere penas eternas necessariū est ad salutē:sed veritas exprimēs malos puniēdos eterna pena in symbolo apostolorū nō continetur.

Tertio ¶ Itē credere ꝙ deliberatiua transgressio diuinorum preceptorum sit peccatū mortale est necessariū ad salutē:sed hoc in symbolo apostolorum non continetur.

In oppositum pᵒ **Contra** in principijs sufficiēter in virtute cōtinet tota sciētia:ergo similiter in articulis qui sunt principia oium que oportet credere sufficienter in virtute cōtinētur oia credēda:sed oēs articuli fidei sufficienter continet in symbolo apostoloꝝ:vt in precedenti questione habitū est:ergo ex cōsequenti in illo symbolo sufficiēter continentur in virtute omnia que necessariū est credere ad salutem.

Ad qōnē sm̄ mentē ꝓpriā. **Respondeo** eorū que necessariū est credere ad salutē quedā sunt de dictamine rationis naturalis que. s. pōt elicere intellectus per lumen naturale ex principijs que vltro se offerunt cognitioni: quāuis enim respectu predictoꝝ principioꝝ nō sit actus credēdi propter eorū euidētiā:tn̄ respectu cōclusionum ex illis pncipijs sequētium pōt esse actus credendi in illis qui eas elicere nesciunt. Quedā sunt ad que credenda directe ⁊ principaliter dirigit habitus fidei: ⁊ ista sūt articuli fidei. Quedā aūt cōsequētia ad illos articulos: vt sūt veritates salutifere q̄ ex illis articulis possunt probari. Dicēdū ergo:ꝙ loquēdo de credēdis que sunt articuli fidei oia sufficiēter:⁊ plene explicite continentur in symbolo apostoloꝝ:vt ex precedēti questione pōt haberi. Ad illud enim symbolū cōponendū cōuenit vniuersitas apostoloꝝ qbus cōplete reuelatū erat que ponenda erāt in symbolo ad fidei cōplemētū:⁊ vt maiorem haberet firmitatem singuli posuerūt ibi suas partes.

A quibꝰ apl'is:⁊ a qbꝰ nō cōpositū fuit symbolum. Petrus. Credo in deum patrē omnipotētē creatorem celi ⁊ terre. Andreas. Et in iesum christum filiū eius vnicū dn̄m nostrū. Joānes. Qui ꝯceptus est de spū sancto ⁊ ex maria virgine. Jacobus maior. Passus sub pōtio pilato:crucifixus mortuus ⁊ sepultus. Thomas. Descēdit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. Jacobus minor: Ascendit ad celos:sedet ad dexterā dei patris omnipotētis. Philippus. Venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Bartholomeus. Credo in spūm sanctum. Matheus. Sanctam ecclesiā catholicam. Symon chananeus. Sanctorum cōmunionem:remissionē peccatoꝝ. Judas thadeus. Carnis resurrectionem. Mathias. Et vitā eternam. Amen. Paulus ⁊ barnabas nihil ibi posuerunt:q: electi fuerunt post missionē apostoloꝝ ad predicandū:⁊ symbolū debuit cōstitui ab oibus simul cōgregatis in vnū. Antecedētia aūt ⁊ cōsequentia ad articulos in symbolo non continentur nisi per quandā reductionem.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm:ꝙ alia duo symbola nō superfluunt:q: illud symbolum ad certam veritatis breuem traditionē ⁊ expressionem

Cur plura symbola tradita sunt.

sionem fuit cōpositum. Symboluz vero niceni cōcilij: qd dicitur in missa fuit factuz ad illius symboli explanationē: z ad quarūdā heresuz cōfutationē: z ad veritatis credite ppalationē. Symbolū vero Athanasij maxime factū, fuit ad cōfutandū heresim arrianā. Unde solicitus fuit athanasius ibi diligēter exprimere essentie vnitatez cū personarū distinctione z equalitate.

Ad 2m

¶ Ad scdm dicēdū q malos puniēdos eterna pena cōseqtur ad articulū de carnis resurrectione z bonorum glorificatiōe: ex quo enī deus tanq̄ iustus iudex bonos remunerabit in vita eterna: seqtur q reprobos puniet pena eterna.

Ad 3m

¶ Ad tertiū dōm q credere deliberatiuam trāsgressionem diuinoruz pceptoz esse peccatū mortale: necessarium est ad salutez tanq̄ aliquid qd est de dictamine rōnis naturalis in generali: z sic videtur esse de antecedētibus ad fidem. Sed quod de9 hoc vel illud preceperit designatis aliquib9 singularibus preceptis que sacra scriptura deum precepisse narrat magis videtur inter illa ponenda: que ad articulos consequuntur.

Qō 2.

Questio. II.

SEcundo querit sine argumentis de cōparatione symboli apostolorū ad alia duo symbola. s. q istoz sit pncipali9 z querit diuersis tēporibus: z modis diuersis in ecclesia dicuntur.

Ad qōnē sm mentē ppriā.

Respondeo q symbolum apostolorum est pncipalius. Unde etiā maius dicit: nō q plus cōtineat de quātitate scripture: sed q articulos fidei cōtinet plenius: omnes enī continētur in eo: z q plus cōtinet de snia in virtute: z q fuit conditum ab aplis qui maiores fuerūt auctoritate q̄ illi patres qui cōdiderūt symbolū qd dicit in missa: z q̄ Athanasius qui cōdidit symbolū qd di in prima: hec etiam duo symbola quasi quedam explanationes sunt symboli apostolorum: q aūt symbolū aplorum fuit conditum tēpore veritatis nondū publicate: ideo submisse dicit. In prima tñ z in cōpletorio di ad significādū cōfessionē fidei maxime fuisse necessariū in primitiua ecclesia: z fore necessariū in tēporibus vltimis: z ad significādū cōfessionez fidei in baptismo: z in morte: z in psperitate: z l aduersitate. Symbolū aūt niceni cōsilij factū fuit tēpore veritatis propalate: z ideo alta voce di: z in missa i diebus solēnibus post euāgeliū z ante cōionē: q tractum est de euangelio: z est preparatio ad cōionē. Symbolū aūt Athanasij cōditūz fuit tēpore veritatis ppalate cōcusse z preualētis ideo dicitur alta voce post noctē finitaz in prima hora diei.

Cur dicit symbola. Et vnde dicit symbolū

Ista aūt predicta symbola: symbola dicūtur: q multe snie in quolibet eorū simul collecte sunt. Unde di symbolum a syn qd est simul z bole qd est sentētia: z sic patet q symbolū niceni cōsilij z Athanasij ex rōnabili causa edita sūt z si insurgeret necessitas: vtpote insurgerent noue heresis adhuc ecclesia posset facere aliud symbolum: vt trahi potest ex sentētia Anselmi in lib. de pcessione spirit9 sancti bene ante finē: Sed nulli alij nisi ratione ecclesie hoc liceret ad quā cause maiores vl'is ecclesie referende sunt: vnde ad ipsam solū pertinet cōgregatio generaliuz cōciliorz vt habet di. 17. Generalia z maxime ad ipsam referenda est dubitatio de via salutis si oriretur: vt habetur eadem distinctione. c. nec licuit.

COnsequenter querit de tertio pncipali: z circa hoc querunt duo. ¶ Pmo vtrū oib9 fidelib9 q aduētū xpi pcesserūt necessariū fuit credere ad salutē mediatorē inter genus humanū z deū. ¶ Secundo vtrū illis oibus q aduētū xpi pcesserit necessariū fuit ad salutē hēre fidē explicitā d mediatore.

Qō 1.

Questio I.

Argt p9

PRimo ostendo q nō fuit necessarium ad salutē ante aduentuz christi credere mediatorem. Apostolus ad heb. xj. Sine fide impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentē ad deū: q est z inquirētibus se remunerator sit. Si ergo hoc credere antiquis de qbus hic loquit sufficiebat ad salutē: videt q nō fuit necessariū q crederent mediatorē.

Secūdo

¶ Itē hoīes in lege nature non tenebātur credere nisi ea que erāt de dictamine rōnis naturalis. Sed naturalis ratio nō dictabat genus humanū liberādū per aliquē mediatorē: q huius cognitio erat sup iudiciū rōnis nālis: ergo videt q in lege nature non tenebant credere mediatorē.

Tertio

¶ Itē nō tenebantur hoīes credere illud qd nulla lege ex eis precipiebat credendū: sed fidelibus qui aduētū christi precesserunt nulla lege pceptum erat credere mediatorē: q lex nature hoc non pcipiebat: nec etiā lex scripta: videt ergo q ad h nō tenebātur.

Quarto

¶ Itez sm phm. x. ethi. c. 6. Illud simpliciter est sanuz quod est sanum hoī sano: ergo silr illa fides simpliciter erat sana q erat cōueniēs homini in statu innocētie in quo erat san9 sed homo in illo statu nō tenebat credere vitā eternam sibi futurā per aliquē mediatorem inter se z deū: ergo videtur q nec aliqui alij ante aduentū christi hoc credere tenebantur.

Quinto

¶ Item credere non tenebantur illud de quo beatus ioannes baptista dubitabat. Sed ipse dubitabat ipsum esse mediatorem. Unde matth. vndecimo dicitur q discipulos suos quesiuit. Tu es q vēturus es an aliū expectamus: ergo videt q fideles q aduentum christi pcesserūt hoc credere nō tenebātur.

In oppositū pmo

Contra Augu. enchi. c. penulti. Dicit q nec antiquoz quicūq iustoz preter christi fidē salutē potuit inuenire.

Secūdo.

¶ Itē Augu. in epla ad optatum parū post pncipiū. Illa fides sana est qua credimus nulluz hoīem siue maiores siue paruule: z recētis etatis liberari a contagione mortis antique z obligatione peccati qd pma natiuitate cōtraxit nisi per vnū mediatorē dei: z hominū hoīem christum iesum.

Tertio.

¶ Itē hugo. z li. de sacris parte. x. c. iiij. Hec sunt duo que fidei preposita sunt credēda creator z saluator: sed credere saluatorez est credere mediatorem: ergo semper fuit necessarium ad salutem credere mediatorem.

Ad qōnē sm mētē propriaz.

Respondeo q necessarium fuit ad salutez ante aduētum christi credere mediatorē implicite vel explicite: z sub velamine vel sine. ¶ Ad hoc enim q hoīes essent digni salute eterna necessariuz erat eis: vt illā modo debito intēderēt ad quod necessarium erat: vt eā modo debito desiderarēt z sperarent que psupponebāt: vt illā salutē: z se posse ad illam pertingere debito modo cognoscerēt: quod esse nō poterat nisi d via pertingēdi ad illā salutē aliquā cognitionē haberēt. Nullus enim se cognoscit posse peruenire ad aliquē terminū nisi habēs aliquaz cognitionem in generali vel in speciali de via pertingēdi ad illū terminū: necessariū ergo ad salutē fuit illis qui aduētum christi precesserūt cognoscere in generali vel in speciali viam pertingēdi ad eternā salutē: cū autē illam salutē cognoscerēt esse supnaturalē oportebat vt cognoscerēt se nō posse ad illā pertingere via naturali tm̄: sed via supnaturali generi humano a deo pmissa: z qa deus pujderat electos saluādos p mediatorē. Quapropter dixit saluator ioannis. 14. ego sum via: seqtur q necessariū fuit ad salutē eis credere mediatorē saltē implicite: z q illa cognitio nō erat clara nec respectu rei presentis: sed erat enigmatica: sequitur q oportebat q illa cognitio esset per fidē. ¶ Preterea sicut dicit Hugo. j. li. de sacramētis. parte. x. c. v. Semper in ecclesia dei ab initio fuit fides z cognitio incarnationis z passionis christi: q ab initio nunq̄ defuerūt qui hoc cognouerūt: z hoc patet: q semper fuerūt aliqui qui deo sacrificia offerebāt christum figurā: z ipsius passionem: illis aūt deus per reuelationez insinuerat: vt alios de via salutis

per illa sacrificia ꝛ aliquibus modis alijs sub quodā velamine instruerent quousq; per mediatorem via salutis absq; velamine ostenderet. Illi aūt viri tāte erant perfectionis ꝛ tantā cū deo familiaritatē habētes: ꝛ tanta pro eis deus faciebat sicut patuit in noe ꝛ moyse: ꝛ pluribus alijs ꝙ alij cōcurrēte supnaturali illustratione interiori quā habebat quilibet qui intellectū nō velabat malitia volūtatis tenebant eis de via salutis credere: ꝛ eorum sacrificia a deo instituta eē ad significādū viā salutis a deo puisam. Certū est autem ꝙ illi maiores quibus h deus reuelauerat tenebātur habere fidem de mediatore nō velatā. ¶ Alij aūt in hoc ꝙ tenebant maioribus assentire tenebātur saltē ad fidē velatā: ergo oībus fidelibus qui aduētū christi pcesserūt necessariū fuit credere mediatorē cū velamine: vel sine: vel explicite: vel iplicite.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dōm: aut ꝙ illa duo que tangit apostolus ita fuit necessariū credere: qḋ tū nō sufficiebat ad salutē nisi aliqd aliud crederet. Aut ꝙ in hoc: qḋ dixit ꝙ inquirētibus se remunerator est: intellexit vel cōprehendit viā pertingē-

Ad 2m di ad salutē a deo puisaz. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ maior nō est vera si intelligat de dictamine rōnis naturalis nude: ꝙ sicut semp tenebant hoies ad salutē hēre dilectionem charitatiuā que supernaturalis est: ita tenebātur habere aliquā cognitionē supernaturalē: intelligēda est ergo maior ad hoc vt sit vera de dictamine rationis supernaturaliter illustrate a qua illustratione naturale dictamen rationis contrariādo non discordat quāuis ad illam per se nō potuisset pertingere. Uel potest dici ad minorē: ꝙ ꝛ si via salutis in speciali sit supra facultatē nostre naturalis cognitionis: nō tū verū est de via salutis in illa generali-

Ad 3m tate sub qua omnes cognoscere tenebātur. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ lex nature pcipiebat credere mediatorē implicite in hoc ꝙ credere pcipiebat aliquā viā salutis hu-

Ad 4m mano generi a deo esse prouisam. ¶ Ad quartū dōm: ꝙ quāuis illud simplr sit sanum ꝙ est sanum homini sano tū aliquid est necessariū infirmo ad sanitatē qḋ nō est necessariū homini sano: ꝛ ideo sana fide hoies post lapsum aliqd credere tenētur ad quod credēdum nō tenebatur hō in statu nature sane quāuis eius fides esset sanissima nō enim tenebat credere genus humanū esse labendū: ꝛ ideo credere nō tenebat mediatorē necessariū ad redi-

Ad 5m mēdum. ¶ Ad qntum dōm: ꝙ beatus ioannes baptista nō dubitauit de christo quin esset deus ꝛ hō cū ipse dixerit: vt habet Joan. j. Ego vidi ꝛ testimoniū perhibui: qꝛ h ē filius dei. Silr ñ dubitauit qn eēt passurus p redēptio-

Circa ꝙ dubitauit ioan. baptista de xpo. ne gnīs hūani cū d eo dixerit: vt hꝫ ioānis p. Ecce agnus dei: ecce qui tollit pctā mūdi. sed vt aliq dicūt nesciebat verū eēt in ppria psona ad iferos descēsurus quāuis bene crederet veritatē passionis illius ptingere vsq; ad amicos suos q erat in limbo cū sciret esse scriptū illud quod habet zach. 9. Tu quoq; in sanguine testamēti tui emisisti vinctos de lacu in quo nō est aqua: ꝛ sic oportet dicere: ꝙ beatus ioānes nō tenebatur credere explicite xpm in psona ppria ad iferos descēsurꝫ: cui videt btūs Greg. cōsentire in quadā homelia sup illud Matth. 2. Tu es q vēturus es. Ambro. aūt sup illud Luc. 7. Tu es q venturus es: dicit ꝙ beatus Joānes hoc nō quesiuit: qꝛ de hoc dubitaret: sed ex quadā pietate sic locutus est. Chrysostomus aūt sup Matth. homel. 36. dicit ꝙ hoc quesiuit: nō qꝛ de hoc dubitaret: sed vt discipuli sui audiēdo xpi ri-

Q. 6. 2. sionē istruerent ꝛ firmius crederēt. Questio. II.

Argu. 1. **Secundo** querit vtrū illis oibus q aduētū christi pcesserūt necessa-

C. oppo. 3. riū fuerit ad salutē habere fidez explicitam de mediatore: Et videt ꝙ sic fm phm. 4. topico. Nihil est in genere qḋ nō sit in aliqua eius specie: ergo a simili nihil potest credi in generali quod non credatur in speciali: sed oēs tenebant habere fidē de mediatore in

generali: vt ostēsum est: ergo ad hoc etiā tenebant in spe- Secūdo ciali: ꝛ ita explicite. ¶ Itē oēs tenebant fidez habere de mediatore per quā se mouerēt ad mediatorē tanqꝫ ad viam salutis sed velle ire ad aliquē terminuz nō sufficit ad hoc ꝙ hō moueat se nisi velit ire per aliquā determina-

tā viā: qꝛ fm phm. 3. de aīa. Uolūtas nō mouet nisi deter- T. c. 44. minata ad vnū: sꝫ velle dterminatū psupponit dterminatā cognitionē: g necessariū fuit eos hēre d mediatore cognitionē determinatā: ꝛ ex gñti explicitā. ¶ Itē oēs tenebā- Tertio tur habere aliquā cognitionē de mediatore ad quā non potuissent hoies pertingere ex solis nālibus: aliter enim per sola nālia potuissent esse digni eterna salute: sed ad cognitionē mediatoris implicitā poterāt hoies pertingere per sola naturalia: per sola eni nālia cognoscere poterāt nām humanam non posse plene attingere ad suam pfessionē nisi per aliqḋ adiutorium cōditoris humane nature: ergo necessariū eis erat ad salutē habere aliquā fidē explicitam de mediatore.

Contra Hugo. 1. li. de sacramētis. parte. x. c. 6. Nec In oppositum pº sunt quibus ab initio nihil minus vnqꝫ recta fides habere potuit credere vꝫ vnū esse deū creatorē olum oīm ꝛ rectorē vniuersorum ipsam nō esse mali auctorē: eoꝝ tū qui i malis suis eius misericordiā quererent ꝛ expectarēt futurū redēptorē: hoc simplicium fidei l initio sufficisse credimus: sed in pdictis nihil ponit. explicitū de mediatore: ergo ante christi aduētū non tenebant hoies habere fidē explicitā de mediatore. ¶ Itē vt habe- Secūdo tur Actuū. x. Cornelius erat vir religiosus ꝛ timēs deuz nec tū fidē habebat explicitā de mediatore. Et quia sicut dicit magister in littera incarnatū esse dei filiū ignorabat ꝛ ideo missus fuit ad eū petrus: vt ia natum dei filiuz ei annūciaret: ꝛ sacramētum regenerationis cōferret. Si ergo homini ad iustitiā nō erat necessariū habere fidē explicitā de mediatore ante euangelij pmulgationē: post tū christi aduētum multominus necessariuz fuit illis q xpi pcesserunt aduentum.

Respondeo ꝙ eorum qui aduētum christi pcesserunt. Quidā fuerūt sub lege scri- Ad qōnē fm mentē ppriā pta: quidā sub lege nature nō sub lege scripta. Et istoruz quidā fuerūt viri eminētis perfectionis quibus reuelata erāt explicite multa vel oīa de mediatore credenda: ꝛ hi tenebantur ad habēdū de mediatore fidem explicitā fm mēsurā ꝛ modū reuelationis sibi facte. Alij aūt ad habēdū aliquā fidē explicitā de mediatore nō tenebant. Sed sufficiebat eis credere ꝙ in pcedēti questione dictum est. Silr eoꝝ qui fuerūt sub lege scripta. Quidaꝫ fuerunt viri perfectionis eminētis qbus reuelata erant explicite multa vel oīa de mediatore credēda: ꝛ hi ad fidē explicitā de mediatore tenebātur fm modū reuelationis sibi facte. Alij aūt nō tenebātur ad credēdū explicite aliqd de mediatore nisi hoc ꝙ deus mitteret psonā mediatoris: ꝛ redēptoris: sed vtrū esset angelus vel hō purus: vel deus ꝛ hō credere explicite non tenebantur: ꝛ his expresse cōcordat Hugo. 1. li. de sacra. parte. x. c. v. dicens. Ante legē deus creator credebat: ꝛ ab eo salus ꝛ redēptio expectabat: per quē vero ꝛ qōo eadē salus implēda ac perficienda foret exceptis paucis quibus hoc scire singulariter in munere datū erat a ceteris etiā fidelibus nō cognoscebatur: sub lege aūt persona redēptoris mittēda predicebat ꝛ vētura expectabat. Que aūt ipsa persona foret hoc est hō: vel angelus: vel deus nōdum manifestabat soli hoc cognouerūt qui per spiritū singulariter ad hoc illuminati fuerunt. Si aūt inueniātur alique auctoritates Augu. vel alioꝝ doctoruꝫ que videātur sonare ꝙ fideles q pcesserūt christi aduētuꝫ distinctius ꝛ magis in speciali tenerētur credere mediatorē qꝫ dictuꝫ est exponi possunt fm sententiam Hugonis. 1. li. de sacramētis. parte. x. c. 6.

Ubi

vbi dicit hoc modo: sano itellectui dici pôt. Omnes ab initio iustos fidê saluatoris habuisse: ꝛ omnes in fide redêptionis vêture iustificatos fuisse: q: eâdê redêptionez vel vêturâ cognouerût: vel cognoscêtibus ꝛ credêtibus crediderût: ꝛ cû hac fide sacra ipsius redêptionis q: ab initio instituta sunt ad sanctificationez susceperunt: ꝛ in ipsis iam eandem redemptionem suam quasi in vmbra ꝛ figura portauerunt.

Ad pᵐ. Qd̓ est i gñe est i aliq̃ spê i eê reali: ñ aût in ê cognito.

Ad primum in oppositû cû dr: q̄ nil est in genere qd̓ nô sit in aliqua eius specie ꝛc. dico q̄ verum est in esse reali: nô tñ est verû in esse cognito: pôt eni intelligi aliqd sub rône qua color absq̧ hoc q̄ itelligat sub aliqua speciali ratione coloris: ꝛ ideo cû credere sit aliquis modo cognoscere pôt aliqd credi in generali absq̧ hoc q̄ credatur in speciali ꝛ distincte.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad scdm dôm: q̄ quâuis viâ ptingêdi ad salutem a deo ꝓuisam nô crederent nisi in generali: tñ determinate credebât operâdo fz nâle iudiciû recte rônis se disponere ad hoc vt attingerêt ad illâ viâ per quâ salutis eterne participes essent: ꝛ ideo mouebât se ad agêdû fm iudiciû rônis.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertiû dôm: q̄ hoies p sola nâlia in statu nature lapse nô potuissent ptingere ad cognoscêdû nâm humanâ ordinatâ ad aliquâ pfectionê: quâ nô posset côsequi nâli via cû illo generali adiutorio: qd̓ deus ipêdit cuiq̧ nature create ad hoc vt pertingat ad suâ pfectionê. Semp aût necessariû fuit ad salutê credere naturâ humanâ ordinatâ ad talê perfectionê ad quâ non posset pertingere nisi per aliquod speciale adiutorium ꝓuidêtie diuine quâuis qd illud esset in speciali côes ꝓplus ante christi aduêtû credere nô teneretur. Aliq tñ dicunt q̄ maior argumêti falsa est nec valet eius probatio. Aliquid eni naturalr dictat nobis intellectus esse faciendû qd̓ per nostrâ nâlem virtutem facere nô possumus. Naturalr eni cognoscimus deû, debere a nobis diligi ꝓpter se ꝛ super oia: ꝛ tñ in statu nature lapse: sic hô per sola naturalia eum diligere non potest.

Consequêter querit de quarto pncipali: ꝛ circa hoc q̄runt duo. ¶ Primo vtrû omnibus illis qui secuti sunt christi aduêtû: necessariû fuerit credere ad salutê oês articulos fidei explicite. ¶ Secundo vtrum fides illorum qui aduentum christi secuti sunt sit eiusdem speciei cum illorum fide qui christi aduentum precesserunt.

Qô. i. Questio. i.

Argᵉ. i.

Primo ostendo q̄ oibus illis qui secuti sunt christi aduêtû necessarium fuit credere ad salutê oês articulos fidei explicite. Deute. 27. dicit. Scribes sup lapides oia verba legis huius plane ꝛ lucide: sed fm glo. ibidem p illos lapides intelligûtur oês q credût in xp̄m: ergo videtur q̄ pceptû sit vt in eoꝝ cordibus sit scripta lex plane ꝛ lucide: sed oês tenent ad illud qd̓ pceptû est: ergo oês credentes in xp̄m tenent non tm̃ articulos: sed etiâ totâ legê credere lucide: ꝛ ex consequenti explicite.

Secûdo

¶ Item glo. super illud Math. 27. Velum têpli scissum est dicit ecce veluz templi scissum est vt arca testamenti: ꝛ oia sacramêta legis que tegebant appareant: ꝛ ad omnes transeant: sed inter sacramêta legis sunt articuli fidei: ergo p passionê christi factû est: vt oês articuli fidei oibus credêtibus appareât: sed credêtes oês articulos fidei sibi apparêtes: tenêtur credere explicite: ergo oibus necessariû est credere oês articulos fidei explicite post christi passionem.

Tertio

¶ Itê cuilibet est necessarium vitare quêlibet errorem cuilibet articulo contrarium: sed non potest vitari malum nisi cognitû: ergo quilibet tenetur cognoscere quemlibet errorem cuilibet articulo contrarium: sed error contrarius articulo cognosci nô potest nisi articulus cognoscatur: ergo quilibet fidelis tenetur de omnibus articulis fidei distinctum habere cognitionem.

In opᵐ. i

Contra Mar. vlt. Predicate euâgelium omni creature qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit saluus erit: sed in euangelio nô ponitur explicite descensus christi ad inferos: ergo illû articulû explicite credere: nulli est necessarium ad salutê.

Secûdo

¶ Itez credere nô est nobis necessariû ad salutez: nisi ꝓpter cognitionê finis nostri: sed deus nô est finis noster nisi sub ratione qua summum bonû: ergo ad salutê non tenemur explicite credere: nisi q̄ deus est finis noster: ꝛ qd̓ est summû bonû.

Tertio

¶ Itê certû est q̄ aliqui sunt quibus nô est necessariû credere oês articulos fidei explicite: sed nullus christianus ad plura tenet q̄ alius nisi ad plura se obligauerit: ergo videt q̄ nullus tenet credere oês articulos fidei explicite nisi q se ad hoc specialiter obligauit.

Ad qônê fm mentê ꝓpriâ.

Respondeo q̄ illoꝝ qui aduêtû christi secuti sût: quidâ sunt maiores quibᵘ vel ratione officij vt doctoribus vel alicuius ministerij vt predicatoribᵘ: vel rône gradus dignitatis vt prelatis: vel alicuius specialis interioris illuminationis: vt ꝓphetis incûbit non tm̃ dare operam: vt se per oês disponant ad hoc vt perducant in finê quâuis ad hoc pncipalius teneâtur: sed etiâ incûbit eis dare operâ quâtum in eis est: vt alij perducâtur in finê. Alij sunt minores ad quos de lege côi mediâtibᵘ maioribᵘ a deo doctria fidei deriuata est: ꝛ sicut videmᵘ: q̄ q: diuine illuminatiôes deriuât ad iferiores angelos mediâtibᵘ supioribᵘ: oportet q̄ supiores de rebᵘ diuinis habeât notitiâ pleniorê: ita sili dico aliqualr q̄ opz supiores i ecclia hêre notitiâ de fide pleniorê q̄ inferiores: vñ supiores pdictos credo teneri ad credêdû oês articulos fidei explicite: q̄uis nô teneat qlibet eoꝝ credere numerû vel artificialê distinctionê eoꝝ. Minores vero ꝛ si teneant explicite credere aliquos articulos q magis sût necessarij ad dirigêdû i finê: ꝛ q in ecclia solênizat côiter: ꝛ publice sût articuli ptinêtes ad psonas ꝛ articulus ptinens ad vnitatê essentie: ꝛ xp̄i natiuitas passio ꝛ resurrectio: ascêsio: aduêtus ad iudiciû nô tñ tenêtur ad credêdû oês articulos explicite. Si aût sût vel essent aliq: qbus nô est xp̄s locutus: nec p se: nec p aplôs nec p pdicatores aliquos nec eis reuelauerit p aliquâ interiorê inspirationê qd credêdû tales nô tenerent ad credêdû explicite: nisi illud qd̓ credebat sub lege nâe. Vnde de iudeis dicit saluator. Jo. 15. Si nô venissem ꝛ locutus eis nô fuissem peccatû nô haberêt. i. de hoc q̄ non credebât in eû fm glosam ibidem.

Tenêtur supiores i ecclesia credere explicite oês fidei articulos

Quid tenent credere cui nulla facta ê de fide reuelatio.

Ad pmû

Ad primum dôm q̄ illud pceptû datû fuit superioribus q legê hêbant docere.

Ad 2ᵐ

¶ Ad scdm dôm: q̄ illa glo. itelligit de trâsitu cognitionis sacroꝝ legis ad oês nô eqlr: sz fm qd̓ ꝯuenit statui ꝛ officio: ꝛ dispôni vniuscuiusq̧.

Ad 3ᵐ

¶ Ad tertiû dôm: q̄ nô ꝯsentit errori pceptû ê negatiuû: vñ obligat semp ꝛ semp. Credere aût aliquê articulû explicite pceptû ê affirmatiuum: vñ nô obligat p semp. obligat tñ p illo tpe p quo hô illû nô credêdo explicite eêt actu ꝯsentiês errori. Vel pôt alr dici fz aliquos: q̄ minores nô credêdo aliquos articulos explicite qbᵘ ꝯria eis ab aliqbᵘ suadent: ꝓñt illos errores ꝯrios vitare vel recurrêdo ad oronê: vel ad viroꝝ ꝓbatorû instructionê: vel tenêdo se in illo generali qd̓ de h credût illud quod tenet ecclia scta.

Ad pᵐ in oppᵐ.

¶ Ad pᵐ ad ptê aliâ dôm: q̄ q̄uis descêsus xp̄i ad iferos in euâgelio nô ponat explicite imediate: ponit tñ mediate inq̄tû explicite ꝯtinet i ꝓphis quoꝝ doctrinâ euâgeliû approbat tanq̄ verâ. Vel pôt dici q̄ aliq sût q pp ꝯditiôes suprapositas nô tm̃ tenent credê euâgelio q̄tû ad illa q̄ explicat: sz êt q̄tû ad aliâ que iplicat: descêsum aut xp̄i ad iferos in euâgelio contineri iplicite certû est.

Ad 2ᵐ.

¶ Ad scdm: q̄ credere necessariû nobis est ad salutê: ꝛ pp cognitionê vie pertingendi ad finê que via est redemptionis nostre

mysterium. Quapropter necessarium est credere omnibus supradictos quinq; articulos de mediatore: et propter cognitionē finis nostri qui cū nō posset esse obiectū beatitudinis nostre nisi eēt actus eꝛnōs: et nā eius fit nata existere in personarū trinitate: nō tm̄ tenemur de ipso credere q̄ꝫ sit summū bonū: sed etiā q̄ in eo sunt tres persone.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm: q̄ nō tm̄ obligat vnus plus alio rōne noti: sed etiā ratione officij: vel ministerij suscepti vel gradus dignitatis: vel sicut dicit Greg. in quadā homil. sup illud Matth. 25. Hō quidā peregre pficiscēs cū augentur donatiōnes ēt crescūt donoꝝ. Questio. II.

Qō. 2. Argu. p° SEcundo querit vtrū fides illoꝝ q xp̄i aduētū secuti sunt sit eiusdē spēi cū fide illoꝝ q xp̄i aduētū p̄cesserunt. Et videt q̄ non: q̄ respectu diuersorū obiectorū in spē sunt diuersi habitus in spē: sed illi q aduētū christi secuti sunt credunt xp̄m natum et passum etc. Illi q precesserūt crediderūt ipsū nasciturū et passurū qui sunt diuersi articuli in spē cū enūciationes sint spē diuerse: ergo fi-

Secūdo des istorū nō est eiusdē spēi cum fide illoꝝ. ¶ Itē habit' cognitioni eiusdē spēi equaliter illumināt vel sm̄ similē modū: sed fides antiquoꝝ qui xp̄i p̄cesserūt aduentum nō illuminabat eos quātū fides modernoꝝ eos illuminat nec sm̄ silem modū: q: per illā illi nō credebāt: ita explicite sicut et nos: ergo fides illoꝝ non fuit eiusdē spēi cum

Tertio fide istoꝝ. ¶ Itē nō est eadem scia in spē de re cōsiderata sub rōne generali et sub rōne speciali. Unde nō est eadē scia in spē de linea: et de linea radiosa. Geometria enim: et pspectiua eiusdē spēi nō sunt sīr: nec de corpore mobili sub rōne qua mobile: et de corpore mobili sub rōne qua mobile ad formā vel ad situm: ergo sīr cū fides precedētiū christi aduētū fuerit in generali respectu eorūdē articuloꝝ: respectu quoꝝ est fides modernorū in speciali: vi-

Quarto detur q̄ nō fuerit cū ista eiusdem spēi. ¶ Itē lex nature lex scripta: lex euāgelica nō sunt eiusdē spēi: q: differunt sm̄ rōnes formales: ergo a sīli fides que fuit in lege nature et in lege scripta: et in lege euāgelica nō fuit eiusdē spēi.

In oppositū p̄mo CONTRA Augu. in ep̄la ad optatū parū post p̄ncipiū dicit de antiquis: q̄ eadē fides est: et nostra et illoꝝ q̄m illi crediderūt futurū q̄d nos credimus factū.

Secūdo ¶ Itē Augu. 4. de tri. c. 2. Quod factū nobis annūciat h̄ futurū ostēdebat iustis antiquis: vt per eandē fidem

Tertio etiā ipsi humiliati et infirmati perficerentur. ¶ Itē hoc idē expresse tenet Hugo. i. li. de sacramētis. pte. x. c. vj.

Ad qōnē sm̄ mentē ppriā. Fidei m̄ltiplex acceptio. RESPONDEO q̄ fides accipi pōt vel pro his que credūtur vel pro habitu quo credūtur vel pro actu credēdi. Primo modo loquēdo de fide: eadē fides fuit sm̄ numerum fidelium qui aduentū christi p̄cesserūt: et qui secuti sunt: q: eandē veritatē in numero quā illi implicite crediderunt: isti explicite credūt. Scdo mō et tertio loquēdo d̄ fide: dico q̄ eadē fides in spē est istoꝝ et illoꝝ: q: eidē rōni formali. s. summe veritati cui isti in credēdo innitūtur: et illi qui aduētū christi p̄cesserūt innitebātur. vnitas aūt habitus sm̄ spēm attēditur ex sui compatione ad formalē rōnē sui obiecti. Et preterea vt iā dictū est ipsa credita sunt eadē q̄uis ab illis essent credita implicite: et ab istis explicite: vnde sicut eadē diligūtur per eandē charitatē in spē ab vno implicite: ab alio explicite: per eādē tn̄ rōnē formalē. Sic recte di: q̄ p eādē fidē in spē a fidelibus antiquis et modernis eadē sunt credita ab illis implicite ab istis explicite: per eādem tamen rōnē formalem.

Ad p̄ᵐ AD PRIMUM in oppositum dōm: q̄ dupliciter deficit: tū q: formalis rō obiecti ē eadem. s. summa veritas sm̄ quā attendit vnitas speciei: tum q: etiā res credita est eadē: q̄uis ab illis credita fuerit sub alia differentia tēporis q̄ꝫ ab istis tam illi qui crediderūt christum nasciturum: tam illi qui post eius natiuitatem crediderunt eum natū eādē rem. s. christi natiuitatē crediderunt.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scdm dōm: q̄ illuminatio intellectus nō solū attendit sm̄ habitū: sed etiā sm̄ distinctas similitudines: et expressas rerū cognitarū seu creditarū. Unde si duo hoies habeāt habitus fidei equales: et nō habeant similitudines credibiliū equaliter distinctas et expressas nō credūt equaliter distincte et explicite. Unde et si illi qui christi precesserūt aduētū habuissent equalem habitū fidei cū istis: nō tn̄ eque explicite credidissent de lege cōi: q: nō habebāt species credibiliū: ita distinctas ordinatas et expressas sicut isti: q: specierū distinctio expressio et ordinatio est p doctrinā que magis viget i lege euāgelica q̄ꝫ viguerit in lege cōi nāe vel lege scripta.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm: q̄ ratio quare p̄cedētes christi aduētuz nō credebāt de lege cōi articulos explicite nō erat ex parte habitus fidei: sed pp carētiā distincte et expresse doctrine quā si habuissent per ipsum habitū quē habebāt explicite credidissent: vnde fides eoꝝ quātū ad habitum quantū erat ex parte sua: nō tm̄ habilitabat eos ad credēdum in generali sed etiam in speciali. ¶ Preterea q̄uis sit diuersa scia de genere sub ratione generis et de specie sub rōne speciei: q: et si genus nō sit diuersum a specie: tn̄ ratio generis distincta est a rōne spēi: de re tn̄ que genus est

Eadē scientia in spē de genere et de specie. et que spēs est: pōt esse eadē scia i spē. Unde q̄ geometria et prospectiua sint diuerse scie sm̄ spēm: hoc non est: quia vna sit de genere aliā de spē. Sed q: ea que considerātur in eis nō reducūtur ad eundē cognoscendi modum seu considerādi s₃ spēm: q: geometricalia cognoscūtur seu cōsiderātur modo abstracto a materia sensibili: nō aūt perspectiuilia: et q: non sic pōt dici de illo modo cōsiderandi corpus mobile sub ratione qua mobile: et sub ratiōe qua mobile ad situm vel ad formā: sm̄ q̄ cōsideratio est de corpore mobili in naturali sciētia: ideo forte dici nō debet q̄ liber physicorum: et alij libri naturales cōtineāt diuersas scientias in specie: sed diuersas ptes eiusdē scie sm̄ spēs.

COnsequenter queritur de q̄rto p̄ncipali: et circa hoc querūtur duo. ¶ Primo vtrum fides creuerit quātū ad credēdoꝝ multitudinem.

Ad p̄mā questionē. ¶ Secūdo vtrū certius credantur per fidem modernorū q̄ꝫ per fidē illorū qui aduētū christi precesserunt. Sed q: satis haberi potest ex predictis q̄ fides nō creuit quātū ad credēdoꝝ multitudinem nouorū articulorum additionē: sed per implicatoꝝ explicationē: q: que aliquo tēpore implicite p̄ponebantur credēda: et implicite credebant. Postea per processum temporis explicite sūt ad credēdū proposita et expliciete credita: ideo de ista qōne supersedendo transeo ad secundam. Questio. II.

Qō. 2. Argt p° ET ostendo q̄ credēda nō sint certius credita per fidē modernorū q̄ꝫ per illoꝝ fidē qui christi aduētum precesserunt: q: tota certitudo fidei pendet ex p̄ma veritate: s₃ illa veritas eadē est nūc et tūc et eque certa: ergo nūc et tūc eq̄lis est fidei certitudo.

Secūdo ¶ Item sm̄ Diony. 2. c. de di. no. versus finē. Fides est simplex ratio veritatis per se existentis: sed simplex nō recipit magis et minus: ergo nec fides: sed per fidem que nō est maior nō credūtur credenda certius: ergo credenda nō sunt certius credita a modernis q̄ꝫ ab antiquis.

In op° p̄mo CONTRA Augu. lib. 2. de ci. dei. c. 8. in eoꝝ sine q tūc futuri sūt sctōꝝ atq; fideliū cōpatione q̄d sum' q̄nq̄dē ad illos pbādos tāt' soluet inimic' cū quo nos ligatos tātis piculis dimicamus. Hic p₃ q̄ forti' et certi' credēt iusti in fine tēpoꝝ q̄ꝫ illi q eos p̄cesserūt: q̄ a sīli moderni certi' credūt q̄ꝫ illi q aduētū xp̄i p̄cesserūt.

Ad qōnē sm̄ mentē ppriā. RNDEO q̄ si fiat cōpatio modernoꝝ ad illos q aduētū christi p̄cesserunt quantuz ad singulares psonas: sic dico q̄ alique psone ante christi aduētū certi' crediderūt

crediderunt credenda q̄ multi qui aduentum christi secuti. Sed si comperetur communitas ad cōmunitatem credenda certius credita sunt per fidē modernoꝝ q̄ per illoꝝ fidē qui xp̄i precesserūt aduētū. Credere .n. est itellectū assentire ad imperium voluntatis veritati nō vise. Certior ergo elicitur actus credendi: ꝛ per voluntatis imperātis maiorē perfectionem per habitū charitatis maiorem: ꝛ per maiorē intellectus per habitū fidei determinationem: ꝛ per veritatis credite maiorem manifestationē. Post christi aūt aduentū per meritū christi passionis iam exhibite: ꝛ per plures intercessiones sanctoꝝ charitas abūdantius infunditur: voluntati ꝛ fides intellectui veritas etiā credita magis est manifestata per veritatis articuloꝝ aliquoꝝ adimpletionē per quā alij articuli probari possunt a nobis efficacius: ꝛ ꝓpter christi ꝛ apostolorū ꝛ doctoꝝ doctrinā per quā scriptura sacra patet apertius: ꝛ credibilia intellectui repͥsentātur distinctius ꝛ ordinatius ꝛ expressius: ꝛ etiā ꝓpter testium idoneoꝝ multitudinē ſm apl̄m ad heb. 12. Unde Ricardus primo li. de tri. c. 1. Ultinā attēderēt iudei vtinā aīaduerterent pagani cū quanta cōsciētie securitate pro hac parte ad diuinū iudiciū poterimus accedere: nō ne cū omni cōfidentia deo dicere poterimus: dn̄e si error est a te ipso decepti sumus: nā ista in nobis tantis signis ꝛ prodigijs confirmata sunt: ꝛ talibus que nō nisi per te fieri possunt certe a summe sanctitatis viris sunt nobis tradita: ꝛ cū summa ꝛ autētica attestatione ꝓbata te ipso cooperāte ꝛ sermonem confirmante sequentibus signis.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm: q̄ quāuis prima veritas quantum est ex parte sua eque certa est tūc ꝛ nunc: tñ q: modo est magis cognita ꝛ lumē eius abundātius recipimus: certius nunc credimus q̄ crederēt qui aduentū christi precesserunt. ¶ Ad scd̄m dōm: q̄ ſm quādā litterā illa simplicitas de qua loquit Diony. magis dī de veritate credita q̄ de fide qua creditur. Est enim littera talis: ipsa ratio est simpla ꝛ vere existēs veritas certa q̄ vt purā ꝛ nō errātem omnium sciētiā diuina fides est vnicū credentiū fundamentum. Uel potest dici q̄ nō intēdebat fidē dicere simplicē simplicitate que totaliter ꝯcludat magis ꝛ minus: sed simplicitate que excludat magis ꝛ minus: sed simplicitate q̄ excludit discursionē ꝛ dispersionē: q: sicut dicit Damasc. li. 4. c. 3. Fides est nō inquisitiua vel superscrutatiua consensus: ꝛ ipse Diony. in loco preallegato. Sciētia est adunatrix cognoscētiū ꝛ cognitoꝝ: ignorātia vero trāsmutabilis semp ex se ipso ignorāti sepationis causa. Utrū aūt infideles cogendi sint ad fidem: ꝛ vtrū sit eis cōmunicādū ꝛ vtrū possint preesse fidelibus: ꝛ vtrū eorū ritus sint tolerādi: ꝛ vtrū paruuli infideliū sint inuitis parentibus baptizandi queretur libro quarto dn̄o concedente.

Consequēter queritur de sexto principali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum sint plures species infidelitatis. ¶ Secundo vtrum apostasia sit species infidelitatis.

Qō. 1. Questio. I.

Argt̄. 1. **Primo** ostēdo q̄ infidelitatis non sint plures spēs: q: priuationes non distinguūtur ſm speciē nisi per distinctionem habituū ſm spēm: q: priuatio non est in specie nisi per reductionem ad habitū: sed infidelitas est priuatio fidei que nō distinguit per plures habitus ſm spēm: ergo nō sunt plures species infidelitatis. Secūdo ¶ Item sicut oēs articulos fidei credimus per fidem: q: credimus oēs esse testificatas ab vna veritate que est summa: sic omnes infidelitates ideo discredūt articulos fidei quos discredūt: q: opinātur eos esse contra veritatē vnā que est summa: ergo sicut fideles credūt oēs articulos per vnā fidē ſm spēm: sic oēs infideles contrariantur fidei per vnam infidelitatem ſm speciem. ¶ Item vitium incontinentie eiusdem speciei est in illo qui nunq̄ castitatē seruauit ꝛ in eo qui aliquādo eā seruauit: ergo a simili infidelitas illoꝝ qui nunq̄ fidē susceperūt que est infidelitas paganoꝝ ꝛ illorū qui eā aliqñ susceperunt que est infidelitas hereticoꝝ nō sunt infidelitates diuerse ſm spēm: ergo a simili: nec quecūq̄ alie īfidelitates ſm spēs diuersificant. Tertio

In opᵐ 1 **Contra** vni morali veritati ſm spēm opponuntur plura vicia distincta ſm spēm. Uicium enim ſm superabūdantiam contrariatur vicio ſm defectū. Cōtraria aūt differūt ſm spēm: ergo a simili fidei opponunt plura vicia distincta ſm spēm fidei nō opponūtur directe nisi infidelitas: ergo plures sunt infidelitates distincte ſm speciem.

Ad qōnē ſm mētē aliorū p̄ma. **Ad istam questionem** dixerunt aliq̄: q̄ quāuis infidelitatis sint plures modi. s. per hoc q̄ a diuersis diuersi articuli fidei discredūtur qui modi distinguūtur p obiectoꝝ naturalium diffinitionē seu per aliquas accidentales circūstantias que nō intrant essentiā rei ſm quē modū homo albus ꝛ homo niger sunt diuerse partes contēte sub specie hominis ad similitudinem cuius dicunt distingui infidelitatē paganoꝝ: iudeoꝝ: ꝛ hereticoꝝ: ꝛ tñ dicūt nō esse plures infidelitatis spēs proprie loquēdo de spē intētes rōnibus factis ad partē p̄mā. Sed hec opinio est cōtra cōmunē doctoꝝ opinionē. Unde videt mihi dōm. q̄ infidelitatis plures sunt spēs que distinguuntur penes diuersam sui habitudinē ad fidem: sicut infidelitates paganoꝝ: iudeoꝝ: ꝛ hereticorum: etiā si oēs isti equaliter oēs articulos fidei modo discrederent: sicut ſm errorē in diuersis que ad fidē pertinēt: cum enim sicut dicit Diony. 4. c. de di. no. nō multum ante finem. Bonū est ex vna ꝛ tota causa: malū ex multis ꝛ particularibus defectibus. Nullū est incōueniēs dicere q̄ vni speciei virtutis opponātur plures species vitioꝝ sub rōne qua virtus in se ꝯtinet vnitiue bona q̄ p diuersa vitia corrūpūt. Cōtra opᵐ Ad qōnē ſm mentē ppriā.

Ad p̄mā **Ad primum** in oppositū cū dī: q̄ priuationes non distinguūtur ſm speciem nisi per distinctionē habituū ſm spēm ꝛc. Dicēdū q̄ quāuis habituū ſm spēm distinctoꝝ sint priuationes distincte ſm spēm: non tñ oportet q̄ priuationes distincte ſm spēm opponātur directe ꝛ immediate habitibus distinctis ſm spēm: sed sufficit q̄ in vno habitu sint ſm vnitatem realem perfectiones differētes ſm rationes specie diuersas eo modo quo rei ſm rationem conuenit species: talis aūt perfectionum pluralitas ſm rationē est in fide: ꝛ ideo nō est incōueniēs: q̄ sibi plures priuationes ſm speciē opponant. ¶ Ad scd̄m dōm: q̄ ꝛ si oēs infideles habeāt vnū motiuū generale ad discredēdū que discredūt: habēt tñ diuersa motiua specialia proxima. Pagani enim mouētur ad discredēdum articulos fidei per hoc q̄ fidē nunq̄ susceperunt: Iudei per hoc q̄ figuras in quibus susceperunt fidem non intelligunt: ꝛ puerse exponunt: heretici quidam quia nolūt credere ea que per rationem naturalē non attingunt. Alij ex diuersis alijs malis motiuis. Ad 2ᵐ Diuersa infideliū motiua ad discredēdum. Ad 3ᵐ ¶ Ex his patet solutio ad tertium: non enim ex alio motiuo opposito speciali ordini rōnis mouētur ad actū incōtinētie ille qui aliquādo castitatem seruauit: ꝛ ille q nunq̄. Uterq̄ enim mouetur propter delectationes in venereis.

Qō. 2. Questio. II.

Secundo querit sine argumentis vtrū apostasia sit species infidelitatis. ¶ Respōdeo apostasia est retrocessio quedā: hīc aūt retrocessio triplex est: quādoq̄ enim retrocedit homo a religione: quā professus est in cuius professione obligauit se ad aliquā specialē obligationem aliquorum consilioꝝ: vel ab ordine quem suscepit: ꝛ talis apostasia dicitur speciali nomine apostasia religionis vel Apostasia qd ꝛ quotuplex.

ordinis. Quādoq; retrocedit hō ab obseruatione diuino rū preceptoꝝ. Quādoq; a suscepto fundamento christiane religionis quod est fides: ꝛ hoc simplr̄ ꝛ principaliter apostasia dr̄: ꝛ sic est species infidelitatis. Alie autem due apostasie non sunt infidelitatis species.

Que apostasia est infidelitatis species.

Circa litteram. [Crediderunt in carnem venturum] scz implicite vel explicite. [Nec vixerint nec viuēt nisi ex fide incarnationis] fide. s. implicita vel explicita. [Nemo liberatur a dānatione que per Adā facta est nisi per fidē iesu christi.] per fidē. s. explicitā vel implicitā. [Credūt enī que ignorāt habentes fidez velatā in mysterio.] Credūt. s. implicite que ignorant. i. que nesciunt explicite. [Quibusdā videt ꝙ suffecerit illis quatuor tantū credere. s. natiuitatē: mortē: resurrectionē: aduentū ad iudicium.] sub natiuitate cōprehēdens incarnationem: ꝑ resurrectionē ꝛ aduētum ad iudicium: dantur etiā nobis intelligi christi in celū ascensio. [Et ita per fidē venit ad opera: qꝛ ꝑpter fidem incarnationis ꝛ spem redēptiōis multas elemosynas: ꝛ multa alia bona opera faciebat. [Et quātum amamus tantū de spe presumimus.] Presumimus. i. speramus. [Et qꝛ charitas mater est omniuz virtutū.] inquātū per charitatez formātur: in quo tamē proprie loquendo realiter magis assimilat patri ꝙ matri: eo ꝙ vis formatiua cōceptus est a patre. [Non ꝙ fides ꝛ spes causa vel tēpore charitatē oium bonoruz matrē precedāt.] Quod intelligendū est de fide ꝛ spe formata: vel hoc ideo dicit: qꝛ cū charitate: fides ꝛ spes simul infundūtur. [Sed illa sine charitate esse possunt.] scz ꝑ ut sunt informes: vt patet per litteram sequentem.

Dist. 26. ❡ De spe quid sit. Di. XXVI.

Est autem spes virtus qua spiritualia ꝛ eterna bona sperantur idest cū fiducia expectantur. Est enim spes certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia ꝛ ex meritis precedentibus vel ipsam spem quā natura preit charitas vel rem speratā. i. beatitudinem eternam. Sine meritis enim aliquid sperare non spes sed presumptio dici potest.

❡ De quibus sit spes.

Et sicut fides ita ꝛ spes est de inuisibilibus. Unde Augu. Fidem appellamus earū reruz que non videntur. De spe quoq; dicitur: spes que videtur non est spes. Quod enim videt qs qd sperat? quod attinet ad non videre: vel que creduntur vel que sperantur fidei speiq; commune est. Distinguitur tamen fides a spe sicut vocabulo ita rationabili differētia. Est enim fides malarū rerum ꝛ bonarum: quia ꝛ bona credūtur ꝛ mala ꝛ hoc fide bona non mala. Est etiam fides ꝛ preteritarum rerum ꝛ presentium ꝛ futurarū. Credimus enim mortem christi que iam preterijt. credimus sessionem que nūc est. Credimus venturū ad iudicandū quod futurū est. Item fides ꝛ suarū rerum est ꝛ alienaꝝ. Nam ꝛ se quisq; credit esse cepisse nec fuisse vtiq; sempiternum. Et alia atq; alia non modo de alijs hominibus multa que ad religionem pertinent verum etiam de angelis credimus. Spes autem non nisi bonarum rerum est: nec nisi futurarum ꝛ ad eum pertinentium qui earum spe gerere perhibetur.

Augu. in enchi. Ro. m. 8.

Quo differant fides ꝛ spes.

❡ Redit ad premissam questionem. s. an fides ꝛ spes in christo fuerint.

Post hoc superest inuestigare vtruz fides ꝛ spes in christo fuerint vnde tractatus iste sumpsit exordiū? Quibusdam non indocte videtur fidem virtutem ꝛ spem in eo nō fuisse: sicut in sanctis iam beatificatis: vel in angelis non sunt: ꝛ tamen sancti credūt ꝛ sperant resurrectionē futuram: ꝛ angeli eandem credūt: nec tamen in eis fides vel spes virtus est: qꝛ ꝛ deo per speciem contemplādo fruūtur: ꝛ in dei verbo resurrectionem futuram siue iudiciū non per speculum in enigmate: sed preclarissime inspiciunt. Si enim qꝛ credunt resurrectionem futuram: ideo verum est eos fidem habere: ergo ea consumata post iudicium similiter ꝛ fidem habere dicent: quia credent eam preteritam. Sed sicut tūc credēt: nec tamen fidem que fideles facit habebūt: qꝛ non credent absq; scientia: que non erit enigmatica: sed per speciem: ita ꝛ modo credūt ꝛ sperant resurectionem: nec tamen fidem habent quia credendo cognoscūt. Uenit eniz eis quod perfectū ꝛ euacuatuz est quod ex parte est. Uenit enim cognitio ꝛ euacuata est fides. Uenit species ꝛ desijt spes. Ita ꝛ christus in quo fuerūt bona patrie credidit qdem ꝛ sperauit resurrectionem tertia die futuram: pro qua ꝛ patrem orauit: nec tamen fidem virtutem ꝛ spem habuit: qꝛ non enigmaticam ꝛ specularez: sed clarissimam de ea cognitionez habuit: qꝛ non perfectius eā cognouit preteritā ꝙ intellexit futuraz. Sperauit tamen christus sicut in psalmo ait. In te domine speraui: nec tamen fidez vel spem virtutez habuit: qꝛ per speciez videbat ea que credebat. De antiquis vero patribus qui apud inferos vsq; ad passionem tenebant non incongrue dici potest ꝙ fidē ꝛ spem virtutē habuerint: qꝛ credebant ꝛ sperabāt se visuros deū per speciem qualiter eū tūc non videbant: qa non patuit eis cognitio dei per speciem ante passionem christi. Qua consumata a fide transierunt ad speciem. Di. XXVI.

Supra di. 23.

1. Cor. 13

Psal. 30.

Si tamen apud inferos tenti fidem et spem habuerunt.

Dist. 26.

Est autem spes virtus ꝛc. Superius determinauit magister de fide: hic determinat de spe ꝛ diuiditur in partes quatuor. ❡ Primo ostēdit qd est spes. ❡ Secūdo ostendit differentiā inter ipsam ꝛ fidem. ibi. [Et sicut fides.] ❡ Tertio inquirit vtrum spes fuerit in christo ibi. [Post hec superest.] ❡ Quarto inquirit vtrū spes fuerit in sanctis patribus dum erant in limbo ibi. [De antiquis vero patribus.]

Circa hanc distinctionem querendum est principaliter de sex. ❡ Primo de passionibus

sionibus in generali. ¶ Secundo in speciali de passione spei. ¶ Tertio de virtute spei q̄ztū ad ei⁹ essentiā absolute. ¶ Quarto de ipsa i cōpatiōe ad ei⁹ obiectū actū ⁊ cāz ¶ Quinto de ipsa in cōparatiōe ad ei⁹ sbm. ¶ Sexto d vitijs oppositis spei. Circa p^m queritur tria. ¶ Primo vtrū aliqua passio s̄m suam spēm sit moraliter bona vel mala. ¶ Scd̄o vtrū passio cōcordās bono actui volūtatis augeat moralē bonitatē volētis. ¶ Tertio vtrū passiones cōcupiscibiles in via generationis priores sint ordine nature q̄z passiones irascibiles. Qō I.

Qō.1. Argū.1. **Primo** ostēdo q̄ nulla passio s̄m suam spēm sit moral'r bona vel mala: qa omni eo qd̄ est moraliter bonū vel malum laudamur vel vituperamur: sed s̄m p̄hm.2. ethico.c.5. Secundū passiones non dicuntur studiosi vel praui: nec s̄m eas laudamur vel vituperamur: ergo nulla passio est moral'r bona vel mala.

Secūdo. ¶ Itē si aliqua passio s̄m spēm suā esset moraliter bona vel mala cū ipse passiones sint in appetitu sensitiuo brutoꝝ: bruta possent esse

Tertio moral'r bona vel mala: qd̄ falsum est. ¶ Itē si aliqua passio esset moraliter bona vel mala s̄m suam spēm cū quelibet passio posset insurgere cōtra imperiū voluntatis posset hō inuitus fieri moraliter bonus vel malus qd̄ fl̄m ē.

In oppositū p° **Contra** p̄hs.2.ethi.c.7.⁊.4.ethico.c.vlti.dicit. Verecūdiā esse laudabilem: sed nullus laudatur nisi pro re moraliter bona: ergo passio verecundie est moraliter bona.

Secūdo ¶ Itē actus dī moraliter bonus s̄m suā spēm qū habet debitum obiectum: sed ois passio que cōsistit in ꝓsequendo bonū habet debituz obiectum. Ergo quelibet talis passio est s̄m suam spēm moral'r bona.

Ad qōnē s̄m mentē ppriā. **Respondeo** q̄ passio pōt ꝯsiderari inquantum est in genere nature vel inquantuz est in genere moris. Primo modo nulli passioni cōuenit s̄m suam speciem esse moraliter bonā vel malā: sed naturaliter: sic eni illa s̄m suā spēm bona est que vitali motui cōcordat vt gaudiū ⁊ illa mala q̄ vitali motui repugnat que tristitia: dicit p̄hs.3.ethi.c.vlti. Quia tristitia stupefacit ⁊ corrūpit h̄ntis nām. Si aūt consideret inquantū est in genere moris q̄ sibi cōuenit ex sui ordine ad rōnez ⁊ voluntatē: sic aliqua passio moraliter bona est s̄m suā spēm vt illa que est respectu sui obiecti debiti in compatiōe ad ordinē rōnis. Passio eni specificat per obiectū formale: ⁊ illa mala est s̄m suā spēm que est respectu obiecti indebiti per compationē ad ordinē rōnis: ⁊ q̄ per compationē ad ordinē rōnis malum ꝓximi est debitum obiectuz tristitie. Ideo passio misericordie que est tristitia de malo proximi bona est moral'r s̄m suam spēm: ⁊ quia expectatū cōuicium est debitum obiectū timoris in ordine ad rationē: ideo erubescētia que s̄m Dama.li.2.c.28. est timor expectati cōuicij moraliter bona est. Unde ibidē dicit q̄ optima passio hec est: ⁊ q̄ bonū ꝓximi est indebitū obiectū tristitie per cōparationē ad ordinē rōnis: ideo inuidia que est tristitia de bonis proximi est s̄m suam speciem moraliter mala.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dōm: q̄ illa auctoritas p̄hi intelligenda est de passionibus nō per compationē ad rationem.

Ad 2^m ¶ Ad scd̄m dicēdum: q̄ passiones in brutis nō sunt moraliter bone: q̄ ratione nō regulantur: inquātum tn̄ ille passiōes sequūtur quandā estimationē nālem, que superiori rōni. Diuine subijcit est in eis aliqua silitudo moralis boni.

Ad 3^m ¶ Ad tertiū iā pōt patere solutio ex p̄dictis: q̄ passiones hois nō sūt moral'r bone nisi debito mō ordinētur p rōnē ⁊ volūtatē nec moral'r male nisi inquātū ordinātur modo debito p volūtatis omissionē vel cōmissionē. ¶ Argumenta ad partē aliā g'n'c̄ cōclusionis cōcedi pōt: tn̄ s̄m nō cogit. Nō eni ois passio que cōsistit in ꝓsequēdo bonū h̄z debitum obiectum in ordine ad rationē nisi cōsistat in prosecutione veri boni. Questio II.

Qō.2. Argu.p° **Secundo** querit vtrum passio concordās bono actui voluntatis augeat bonitatē moralez volētis. Et videt q̄ non. Illud nō auget bonitatē moralem: quod obnubilat iudicium rationis: sed s̄m p̄hm.7.ethi.c.5. In passionibus existētes disponūtur sicut dormientes ⁊ vinolēti: ergo nulla passio auget bonitatē moralē.

Secūdo ¶ Itē passio concordās actui malo nō auget: sed minuit malitiā agētis: dicit eni p̄hs.7.ethico.c.x. Omnino videtur deterior esse si quis nō cōcupiscēs vel quiete operat aliqd turpe q̄z si vehemēter cōcupiscēs: ⁊ si non iratus percutit q̄z si iratus: ergo a sili passio cōcordās bono actui volūtatis non auget sed minuit bonitatē moralē volētis.

Tertio ¶ Itē q̄ diminuit de difficultate boni actus diminuit de eius bonitate morali. Quāto eni bonus actus est difficilior: tāto cęteris paribus est melior. Sed passio cōcordās bono actui volūtatis diminuit de eius difficultate: ergo diminuit d eius bonitate morali.

In op^m.a **Contra** passio ꝯcordās bono actu. volūtatis est moraliter bona: sed bonū additum bono facit magis bonū: ergo talis passio auget moralē bonitatē volētis. Itē qd̄ auget intēsionē boni actus volūtatis auget volētis bonitatē moralē: sed bonus actus volūtatis per passionē sibi cōcordātem reddit intensior: ergo talis passio auget volentis bonitatem moralem.

Ad qōnē s̄m mentē ppriā. **Respondeo** q̄ passio cōcordās bono actui voluntatis: vtpote huic actui velle subuenire ꝓximo indigēti pōt ꝯsiderari q̄drupl'r. Uno mō ita q̄ nō sit causata nec acceptata p illū volūtatis actum nec p aliū: ⁊ sic cū talis passio nō sit in genere moris non auget volētis bonitatē moralem nisi forte occasionaliter cū per eā bonus actus tn̄ intēditur q̄ illa itēsio plus addat de bonitate q̄z facilitas creata per illā passionē diminuat. Scd̄o mō ita q̄ sit p aliquē aliū actū volūtatis acceptata vel causata: vt cū aliqs volens subuenire ꝓximo idigēti ex rōne p aliū volūtatis actū eligit affici passione misericordie: aut acceptat iā exortā: vt prōptius operetur: ⁊ sic cū talis passio sit p participationem rōnis moral'r bona auget extēsiue moralē bonitatē volētis: ⁊ sic intēsiue inquātū per eā intēdit bonus voluntatis actus. Alio mō ita q̄ causet ex illo eodē actu voluntatis p modū redūdātie s̄m q̄ fortis volūtatis motus redūdat in appetitū sensitiuū pp colligātiā nālē. Et sic dico q̄ illa passio signū est p̄fectiōis illius actus seu itēsionis: ⁊ videt etiaz participare aliqd de bonitate morali: inquātū est effect⁹ volūtarij actus moral'r boni quāuis non sit a volēte directe ex intētione causata: ⁊ sic auget extēsiue bonitatē moralē volētis: ⁊ etiā intēsiue si p illā bonus volūtatis actus amplius intēdat, q̄bus ꝯcordat s̄nia p̄hi que trahi pōt ex.7. ethi. in locis diuersis. s. q̄ voluntarius actus tēperātie q est cū passionib⁹ moderatis ⁊ cōcordātib⁹ rōni melior ē q̄z volūtari⁹ actus ꝯtinētie: q est cū passionib⁹ idomitis repugnātibus rōni. Un̄ tēperātia ꝯtinētie p̄ponitur.

Ad p^mū **Ad primum** dōm q̄ passiones modificate: ⁊ per rationē regulate eidē cōcordātes ei nō obnubilāt. Un̄ Augu.9.de ciui.dei.c.4. dicit q̄ passiones sapiētē nullo errore obnubilant aut labe subuertūt: cuius rō est: q̄ sapiēs inquātū sapiens passiones habet per rationem moderatas. De passionibus ergo imoderatis ⁊ nō regulatis est intelligēdū predictum philosophi verbū.

Ad 2^m ¶ Ad secundū dōm q̄ passio ad malum inclinans ex actu volūtatis causata siue per redundantiam propter actus intensionem siue a proposito per aliū actū volūtatis causata malitiā moralē nō minuit operātis: sed p̄ma: signū est itēsionis actus. Alia aūt malitiaz auget. Sed passio ad malū iclinās: que p nullum malum actū volūtatis causata ē diminuit de morali malitia ipsi⁹.

actus nisi forte occasionaliter cū per illam malus actus tñ
intēdit q̄ illa itēsio plus addat de malitia q̄ȝ ꝯnitas cau
sata p illā passionē diminuat: hō enī ex passione ita intē
se pōt velle aliqd malum q̄ plus peccat q̄ȝ aliquis mul
tum remisse vidēs illud malum non inclinatus vel mi
Ad 3m nus inclinatus ex passione. ¶ Ad 3m dōm: q̄ facilitas q̄
est i actu ex pte volūtatis p adiutoriū sibi diuinitus infu
sum vel p adiutoriū q̄ ipsa sibi acquisiuit non minuit de
mortali bonitate actus: sed magis auget: q̄ motū volūta
tis pfectiorē reddit ꝛ puriorē: ꝛ iō passio rōni cōcordans
p actū volūtatis causata q̄tuis bonū actū volūtatis red
dat faciliorē eius bonitatē moralē non minuat: sed rōni
subseruit ꝛ prōptius operet. Vñ Aug. 8. de ci. dei. c. 8. di
cit de passione misericordie: q̄ iste motus animi seruit rō
ni: qñ ita pbet misericordia vt iustitia ꝯseruetur: siue cuȝ
indigenti tribuitur: siue cuȝ ignoscitur penitenti. Ex di
ctis patet quomodo debeat intelligi processus argumen
Q̄ō. 3. torum ad aliam partem. Questio. III.
Argt p° Tertio querit vtrū passiones cōcupiscibi
lis in via generationis priores sint
ordine nature q̄ȝ passiōes irascibilis. Et vide
tur q̄ nō. phs. 2. ethi. c. 3. Oēm passionē sequi
tur delectatio ꝛ tristitia: sed delectatio ꝛ tristitia sunt ꝯpas
siones cōcupiscibilis: ergo passiones cōcupiscibilis poste
Secūdo riores sunt passionib9 irascibilis. ¶ Itē passio spei est cā
passionis amoris. Vñ Augu. enchi. c. 3. Amor nō est sine
spe. ergo cū amor sit pma passionū cōcupiscibilis vt infe
rius ostēdet: ꝛ spes sit passio irascibilis ꝛ cā prior sit effe
ctu: sequit q̄ aliqua passio irascibilis prior sit pma passio
Tertio nū cōcupiscibilis. ¶ Itē motus est ante quietē: sed pas
siones irascibilis sunt in quodā motu: q̄ illud in quo ge
scit aiā nō hȝ ardui rōnē: sed tristitia ꝛ gaudiū que sūt pas
siones cōcupiscibilis iportāt q̄etē vna in bono alia i ma
lo: ergo passiones irascibilis pcedūt gaudiū ꝛ tristitiam.
In opm pmo. Contra obiectū passionū cōcupiscibilis cū sit bo
nū sensibile absolute prius est ordine natu
re q̄ȝ obiectū passionū irascibilis cū sit bonū ꝯctū per ar
duitatē. Absolutū enī ordine nature prius est ꝯcto: ergo
passiones ꝯcupiscibilis in via generationis priores sunt
Secūdo q̄ȝ irascibilis passiōes. ¶ Itē pa passionū cōcupiscibilis
q̄ est amor: prior est q̄ȝ pma passionū irascibilis que ē spes
ergo simplr passiones cōcupiscibilis sunt priores passiōi
bus irascibilis p silem modū arguēdi quo phs arguit. 3.
caplo. 4. topi. Q̄ si optimus homo est melior optimo equo sim
pliciter homo est melior.
Ad q̄ōnē sm mētē propriaȝ. Ad clarius vidēdū veritatē huius q̄ōnis. Pri
mo declarādus est ordo passionum
cōcupiscibilis inter se. Scdo ordo eaȝ respectu passionū
Obiectū ꝯcupiscibilis qd. irascibilis. Quātū ad pmū sciēdum: q̄ obiectū cuiuslibȝ
passionis cōcupiscibilis est bonū vel malū delectabile vl
tristabile sm sensum. Et q̄ appetitus sensitiu9 seqtur ap
prehēsionē sensibilē: ꝛ sensus nō apphēdit nisi pticulari
rē. iō obiectū cuiuslibet passiōis sensitiui appetit9 est pti
culare sensibile delectabile vel cōtristabile. Quod qdem
amor qd ꝛ odium si ꝯsideret absolute est obiectū amoris vel odij. Amor. n.
est cōplacētia boni ꝛ odiū displicētia mali. Si aūt cōside
ret inquātū absens respectu ei9 est quelibet passio concu
piscibilis que di cōsistere in motu. Si aūt cōsideret inquā
tū pñs sit respectu eius sunt passiones que cōsistere dicū
tur in quiete: ita q̄ respectu delectabilis pñtis sit gaudiū
qd assimilat nāli q̄eti ꝛ respectu cōtristabilis pñtis tristi
tia que assimilat violēte quieti: q̄ ergo bonū vel malum
nō ꝯctū prius est ordine nāe q̄ȝ ꝯctū p cōditionē absen
tie vel p ꝯditionē pñtialitatis: ꝛ q̄ pus est ordine nāe in
apprehēsione sensibili pus ordine nāe mouet appetitum
sensitiuū: iō amor ꝛ odiū in via generatiōis priores sūt or
dine nāe oib9 alijs passiōib9 ꝯcupiscibilis. Et q̄ placētia
boni est cā displicētie mali inquantū malū est repugnās

bono: iō amor prior est odio: ita q̄ nō pōt eē odiū nisi sit Odiū ex amore p cedit.
ex aliquo amore pcedēs. ¶ Preterea p placētiam boni
coaptat appetit9 ipsi bono: ꝛ p displicētiā mali est appeti
tus incoaptat9 ipsi malo vel ꝯtrius. Et ideo sicut videm9
q̄ nālis coaptatio grauis ad locū deorsum prius est or
dine nāe q̄ȝ ei9 nālis tēdētia ad locū deorsum vel q̄es
ei9 in eodē: ꝛ nālis repugnātia grauis ad locū sursū pus
est ordine nāe q̄ȝ ei9 resilitio ab illo loco vel eius violēta
quies in eodē: sic amor prior est ordine nāe respectu oiuȝ
passionū q̄ motū iportāt in bonū: ꝛ respectu delectatiōis
q̄ iportat q̄etē in pñti bono ꝛ odiū respectu oium q̄ im
portāt resilitionē a malo: ꝛ respectu tristitie q̄ iportat q̄si
violētā q̄etē i pñti malo. ¶ Quātū ad scdȝ articulū sciē
dū q̄ passiōes ꝯcupiscibilis q̄ sūt amor odiū ꝯcupiscētia
fuga priores sunt ordine nāe in via generatiōis q̄ȝ passio
nes irascibilis: vt enī pȝ ex pcedēti articulo amor ꝛ odiū
sunt priores q̄ȝ ꝯcupiscentia ꝛ fuga que ꝯsistunt in motu:
ꝛ iste priores sunt passionib9 irascibilis. Obiectū enī pas
sionū irascibilis se habet p additionē ad obiectū ꝯcupi
scētie ꝛ fuge: ꝛ passiones ille ad passiones istas: qd patet.
Obiectū enī ꝯcupiscētie est delectabile sm sensuȝ absens
ꝛ obiectū fuge cōtristabile sm sensuȝ absens: obiectū aūt
passionū irascibilis est absens delectabile vel cōtristabile
sm sensum ꝯctū cōditione arduitatis: spes ēt supra ꝯcu
piscētiā addit quēdā appetitus conatuȝ: seu eleuationeȝ
pp difficultatē adipiscēdi bonum respectu cuius est spes
ꝛ timor addit supra fugā quādā appetit9 depressionē pp
arduitatē mali respectu cuius est timor: qd aūtē se hȝ ad
aliud p additionē posterius est ordine nāe in via genera
tionis ordine nāe q̄ȝ passiōes irascibilis. Vel pōt dici sm
alios q̄ ratio delectabilis qd est obiectum cōcupiscibilis
nō icludit in rōne ardui: q̄ sicut bonū sub rōne qua cō
ueniens nāe aialis est delectabile: ita sub rōne qua aptuȝ
natū acq̄ri p opus magno honore dignū vel p victoriam
mali qd de difficili pōt vinci est arduū: q̄ talis victoria
est opus magno honore dignū: ita q̄ delectabile ꝛ arduū
sunt distincte differētie boni que nō addūt sup bonū ge
neralr dictū nisi relationes diuersas. Ex qbus pȝ: q̄ bo
nū sub rōne qua delectabile est magis cōnāle aiali q̄ȝ sub
rōne qua arduū: ꝛ ideo prius ordine nature mouet appe
titū sensitiuū. Si aūt comparent passiones ꝯcupiscibilis
q̄ vident iportare quasi quādā quietē. s. gaudiū ꝛ tristitiā
ad passiones irascibilis: sic dico q̄ tristitia semp est prior or
Ira qd. dine nature in via generationis q̄ȝ passio ire. Ira enī est
appetitus vindicte pp receptā iniuriam. Est tñ prior illo
gaudio qd orit ex ꝯsecutione vindicte. Si aūt cōparent
gaudiū ꝛ tristitia ad alias irascibilis passiōes: q̄ sūt spes
desperatio audacia timor. Sic dico q̄ non psupponit de
necessitate aliquā earū. Possunt. n. causari ex pñtia boni
vel mali ante irascibilis motū: nec pdicte quattuor passio
nes psupponūt de necessitate aliquā earū: ex qualibet. n.
passione pōt imediate causari delectatio vel tristitia. Si
enī bonū prius sit pñs q̄ȝ amatū causat delectatio imme
diate ex amore. Si aūt bonū amatū ꝛ dsideratū prius. Fit
pñs q̄ȝ sit speratū: qd ꝯtingere pōt cū aliqs desiderās ali
quod bonū ex insperato obtinet illud. Causat gaudium
imediate ex passione desiderij. Si aūt prius est speratum
causat ex spe imediate. Vñ aplo ad Ro. 12. Spe gauden
tes. Gaudiū etiā seqtur audaciā post cōsecutionē victo
rie: ꝛ irā post ꝯsecutionē vindicte. Similiter dico q̄ tri
stitia imediate pōt ꝯsequi odiū ꝛ fugā ꝛ timorē ꝛ despera
tionē: ꝛ sic pȝ q̄ quelibet alia passio terminatur ad gau
dium vel tristitiam: ꝛ propter h bene dicit phs. 2. ethico.
c. 30. Q̄ delectatio ꝛ tristitia sequūtur ad quālibet passio
Ad pm nē: ꝛ sic patet solutio ad pmū. ¶ Ad scdȝ dōm q̄ passio Ad 2m
spei non est causa passionis amoris sed econuerso. Unde
cū dicit Aug. q̄ amor nō est sine spe: loqtur de amore ele
ctiuo per charitatē perfecto nō de passiōe amoris. ¶ Ad
tertium

tertiũ cũ dr: ꝙ motus est ante quietẽ etiã ꝛc. dico ꝙ verũ est de qete illi rei que prius fuit distãs a loco: sed si res aliqua nunꝙ͂ fuit extra suũ locũ nãlẽ: non oportet ꝙ suam quietẽ in loco ꝑcedat aliqs motus localis illius: sic dico ꝙ si aliqd bonũ amatũ prius est absens ꝙ͂ appetitus gestat in ipso presenti talẽ quietẽ ꝑcedit motus: vt motus cõcupiscẽtie vel spei: si aũt prius fuit presens ꝙ͂ esset amatũ: non oportet ꝙ quietẽ appetitus in illo bono ꝑcedat alius motus ꝙ͂ amor. ℂ Argumenta ad partem aliã bñ ꝓcedũt de passionibus cõcupiscibilis que importãt displicẽtiã boni vel mali ꝛ tendẽtiã in bonũ absens ꝛ resilitionem a malo absenti.

COnsequẽter querit̃ de secũdo ꝑncipali: ꝛ circa h̃ querunt̃ tria. ℂ Primo vtrũ spes sit prior ordine nature in via generationis ꝙ͂ aliqua alia passio irascibilis. ℂ Scđo vtrum sit vna de ꝑncipalibus quatuor passionibus. ℂ Tertio vtrum spei plures passiones contrarientur. Questio I.

Q̃ð. 1.
Argũ. 1.

PRimo ostẽdo ꝙ spes nõ est prior ordine nature in via generationis ꝙ͂ aliqua alia passio irascibilis in executione motus prius est ordine nature recessus a termino a quo ꝙ͂ accessus ad terminũ ad quẽ: sed desperatio est quedã recessus a bono: spes aũt accessus ad bonũ: ergo desperatio ꝑcedit spem. ℂ Itẽ quãto passio cõior tãto prior. Vñ ꝑm phm. 1. phyſ. Magis cõfusa sunt prius nobis nota: sed ira est passio cõior ꝙ͂ spes. nõ eniz habet passionẽ ꝯriã sicut spes: ergo ira prior est spe. ℂ Itez sic videtur se hẽre inter se spes ꝛ audacia sicut desperatio ꝛ timor: sed prior est timor ꝙ͂ desperatio. Ex hoc enim ꝙ aliqs nimis timet difficultatẽ in acqrendo ꝙ aliquod bonũ arduũ desperat se posse adipisci illud: ergo similiter audacia prior est spe.

Secũdo.
T. c. 3.
Tertio

In oppositũ p°

Contra inter passiones irascibilis illa prior est que ꝓpinquior est amori que est oium passionũ simplr̃ ꝑma: sed spes est ꝓpinquior amori ꝙ͂ aliqua alia passio irascibilis. Causat̃ eni ex amore mediãte desiderio vel cõcupiscẽtia: ergo spes prior est inter passiones irascibilis. ℂ Itẽ desperatio ꝑcedit timorẽ: ex hoc eni ꝙ aliquis desperat de victoria timet aggredi: ergo a sili spes prior est audacia: ꝛ audacia prior est ꝙ͂ ira: cuz ergo spes sit prior desperatiõe: sequit̃ ꝙ sit inter omnes passiones irascibilis prima.

Secũdo

Ad q̃onẽ ꝑm mentẽ ꝓpriaz.

Respondeo ꝙ spes ordine nature prior est in via generationis ꝙ͂ aliqua alia passio irascibilis. ℂ Passionũ eni irascibilis quedã sunt respectu boni ardui vt spes cuius obiectũ est absens bonũ arduũ apprehẽsum: vt possibile adipisci ab apprehendẽte: ꝛ desperatio cuius obiectũ est absens bonũ arduũ apprehẽsuz: vt nõ possibile adipisci ab apprehẽdẽte. Quedaz sunt respectu mali ardui: vt timor cuius obiectũ est absens malũ arduũ apprehẽsum: vt non possibile superari ab apprehẽdẽte: vel vt possibile supare apprehẽdenti: ꝛ audacia cuius obiectũ est absens malũ arduũ apprehensuz vt possibile separari ab apprehendẽte vna. Ira est respectu boni ꝛ mali simul. Obiectũ enim eius est vindicta ð iniuriatore. Appetit eni iratus vindictã vt bonũ: vindictã dico de illo qui sibi fecerit iniuriã quẽ apprehẽdit vt sibi malũ: motus aũt appetitus in bonũ prius est ordine nature ꝙ͂ recessus a malo: ideo enim appetitus refugit malũ q2 repugnat appetito bono. Sed timor est quedaz resilitio a malo arduo: spes est quedã erectio appetitus ĩ bonũ arduũ: ergo ordine nature prius est spes ꝙ͂ timor: q2 etiã appetitus tẽdit in bonũ per se: nõ aũt resilit a bono nisi propter aliquod malum annexum: ꝛ sic per accidẽs ꝛ mot° p se prius est ordine nãe ꝙ͂ motus p accidẽs oportet ꝓcedere ꝙ spes que est qdã motus ĩ bonũ arduũ

q̃d timor ꝛ spes

sit prior desperatiõe que est quedã resilitio a bono arduo: q2 ẽt appetitus refugit malũ p se: nõ aũt ipsum insequitur nisi p accñs: vt pp aliqd bonũ annexũ: ið timor q est resilitio a malo arduo: prior ẽ ꝙ͂ audacia que est insurrectio appetitus ꝯ malũ arduũ ob spem victorie in toto vel in pte vel alicuius glĩe seu lesiõis aduersarij quã apprehendit audax vt bonũ. Ex dictis pz ꝙ spes prior est desperatione timore ꝛ audacia: ꝛ q2 ira ꝑsupponit audaciã ꝛ spẽ vindicte cũ nullus irascit̃ pp illatã iniuriã nisi sperãs vindictã: ꝛ audẽs iniuriãti resistere: seqt̃ ꝙ spes sit prior ira.

Spes prior desperatiõe: timore: audacia: ꝛ ira

Ad p^m

Ad primum in oppositũ dñm: ꝙ motus appetitus in accedẽdo ꝛ recedẽdo nõ assimilat̃ executioni mot° rez nãliũ: sed intẽtioni nature que prius intẽdit accessum ad terminũ ad quẽ: ꝙ͂ recessuz a termino a quo: ecõtrario sit in executiõe. ℂ Ad scđm dñm: ꝙ aliqd põt dici cõmune tripl̃r. s. p predicationẽ vel p causalitatẽ actiue. s. q2 causat multa vel passiue. s. q2 causatũ est ex multis ꝑmo ꝛ scđo modo nõ est ira passio magis cõis ꝙ͂ alie. Sed tertio: q2 ad causandã irã reqrunt̃ plures passiones ꝙ͂ ad causandã aliquã aliã irascibilis passionẽ. Causat̃ eni ex illata puipẽsiõe que facit tristitiã ꝛ spe vindicte: ꝛ audacia insurgẽdi cõtra iniuriãtẽ: qđ aũt sic est cõis non opz ꝙ sit prius: sed ꝙ magis sit posterius: q2 plura ꝑsupponit: vnde cũ ira cõtrariũ non habeat nõ est: q2 sit alijs passionib° cõior ꝑmo modo vel secũdo: sed q2 nõ põt eẽ aliq̃ passio sibi ꝯria neqꝫ ꝯrietate que est ꝑm accessum ꝛ recessum: q2 est de malo pñti vel p̃terito tanꝙ͂ ex cã: neqꝫ ꝑm ꝯrietatẽ boni ꝛ mali: q2 malo pñti ꝯriat̃ bonũ ꝑsens respectu cuius est delectatio q̃ nõ est passio irascibilis sed ꝯcupiscibilis. ℂ Ad tertiũ cũ dr ꝙ ꝑus est timor ꝙ͂ desperatio ꝛc. dico ꝙ quãuis timor p accñs posset desperationẽ iducere inquãtũ difficultatez obtinẽdi bonũ arduũ facit apprehẽdi p obnubilationez apphẽsiue vt annexã ĩpossibilitati adipiscẽdi: tñ magis dz dici desperatio ꝑcedere timorẽ. Nullus eni appetitus sensitiuus timet: nisi q2 desperat ð victoria ardui mali vel de certitudine illã victoriã obtinẽdi. Si enim certitudine sensibili speraret victoriã de aliquo arduo malo respectu illius nõ esset timor in eo. Questio. II.

Ad r^m
Cõe multiplex.

Ad 3^m

Q̃ð. 2.
Argu. p°

SEcundo querit̃ vtrum spes sit vna de quatuor ꝑncipalibus passiõibus. Et videt̃ ꝙ nõ. Augu. 14. de ci. c. 7. ipsaz nõ numerat iter quatuor ꝑncipales passiones. ℂ Itẽ amor ꝑma est oiuz passionũ: ergo magis dz poni passio ꝑncipalis ꝙ͂ spes: cũ ergo amor nõ sit vna ð q̃tuor ꝑncipalib° passionib° multo min° spes. ℂ Itẽ si aliqua passio irascibilis eẽt vna de q̃tuor ꝑncipalioribꝰ passionib° h̃ magis vl̃ ꝯuenire ire a qua denominat̃ po° irascibilis: ꝛ in q̃ terminant̃ oẽs irascibiles passiões: cũ ergo ira nõ ponatur passio principalis multo minus spes.

Secũdo
Tertio

Contra boetius in. 1. libro de consolatione enumerãs. 4. passiones principales dicit Gaudia pelle: pelle timorẽ spẽqꝫ fugato nec dolor assit. ℂ Itẽ timor ẽ vna de q̃tuor ꝑncipalibus passionibus: sed spes est ꝑncipalior ꝙ͂ timor. Est eni respectu boni: ꝛ timor respectu mali: ergo spes est vna de q̃tuor ꝑncipalib° passiõib°.

In op^m. 1
Secũdo

Respondeo ꝙ spes est vna de q̃tuor passionib° ꝑncipaliorib° q̃ sunt gaudiũ ꝛ tristitia spes ꝛ timor que ꝑncipales passiones dicũtur: non q2 sint oĩbus alijs passionibus fortiores. Sic eni amor et odiũ ꝑncipales passiones dicũtur: quia odium radix est omniũ passionũ aliarũ que sunt respectu mali: ꝛ amor radix oium aliarũ passionũ que sunt respectu boni: ꝛ ẽt eaz que sunt respectu mali inquantũ est odij causa: non enim odit̃ malũ nisi inquãtũ repugnãs est alicui bono amato: sed ꝑdicte quatuor dicũtur passiones ꝑncipales: q2 gaudiũ ꝛ tristitia ꝯsequũtur ad alias passiones. Quelibet. n. alia passio terminat̃ ad gaudiũ vel tristitiã. Sunt etiam

Rñ°

priores intētione oībus alijs passionibus ꝛ etiā suis obie
capl̄o.14 ctis: sicut enim dicit phs.6.topi. Intēdimus delectabile
ꝑpter delectationē: ergo a siři intēdimus refugere trista/
bile propter tristitiam: obiecta aūt aliarū passionū prio/
ra sunt in intētione ꝙ̄ ipse passiones. Prius eni intendi
mus bonū desideratū ꝙ̄ eius desideriū ꝛ bonū arduum
ꝙ̄ eius spem: ꝛ prius intēdimus refugere malū futurū
ꝙ̄ eius fugam ꝛ malū arduū ꝙ̄ eius timorē. Spes autē
ꝛ timor ṗncipales passiones dicūtur: qꝛ ꝛ si nō sint termi
ni oīum passionū: tñ sunt aliquo modo terminu passionū
cōcupiscibilis que ꝯsistunt in motu. Ab amore enim per
desideriū est ꝓcessus ad spem: ꝛ ab odio mediāte fuga ad
timorem. Inter etiā passiones irascibilis spes est prima
respectu boni: ꝛ timor respectu mali. Spes etiā per se est
respectu boni: desperatio aūt per accidēs. Sensitiuus.n.
appetitus nō pōt resilire a bono nisi per accidens.s. pro-
pter aliqđ annexum apprehēsum in rōne mali: timor eti/
am per se respicit malū: resilitio enim appetitus a malo
est per se. Audacia aūt per accidēs respicit malū. In secu
tio eni mali: vel inuasio est per accidēs.s.aut per victoriā:
aut ꝑpter aliqđ aliud apprehēsum in rōne boni. Ira au
tē presupponit audaciā: principalior aūt est respectu bo/
ni que illud respicit per se ꝙ̄ ea que ipsum respicit p ac/
cidēs: ꝛ ṗncipalior est passio respectu mali que illud re/
spicit per se ꝙ̄ illa que illud respicit per accidēs: ꝛ ꝙ̄ illa
que depēdet ex aliqua tali. Restat ergo ꝙ inter passiões
irascibilis: spes ꝛ timor sunt principales.

Ad p^m Ad primum in oppositum dōm: ꝙ ibi accipit
Ad 2^m Augu. cupiditatem pro spe: eo ꝙ
ꝛ tertiū. vtraq3 est respectu boni futuri. ¶ Ad scōm ꝛ tertiū pa/
tet solutio ex dictis in corpore qōnis. Qō III.

Qō.3. Tertio querit vtrū spei plures passiones
Argr p^o contrarientur. Et videt ꝙ non.
Nulli eni vni passiōi cōcupiscibilis cōtrariāt
plures passiones: ergo a siři nec alicui vni pas/
Secūdo sioni irascibilis. ¶ Itē sm pbm.2.topi. Impossibile est
capl̄o.21. cōtraria simul esse in eodē: sed timor ꝛ spes simul esse pos
sunt in eodē: ergo spei nō cōtrariaf timor: sed desperatio
Tertio tm̄. ¶ Itē bonum cōtrarium nō est alterius cā: sed spes
est causa timoris: ex hoc eni ꝙ appetitus tendit in bonū
Quarto arduū resilit a malo arduo illi ꝯtrario: ergo timor nō cō
T.c.14. trariaf spei: sed desperatio tm̄. ¶ Item phus.x. meta.
Nō cōuenit plura vni esse cōtraria: ergo cū spes sit vna
passio nō possunt sibi plures passiones esse contrarie.

In op^m Contra phs.x.metaphy. Unū est cōtrariū multis
primo. ergo non obstāte ꝙ spes sit vna passio: po
T.c.21. test tñ pluribus passionibus esse cōtraria. ¶ Itē sicut se
habent amor ꝛ odiū ad bonū ꝛ malum absolute: ita spes
ꝛ timor ad bonū ꝛ malum arduum. Sed odiū contra/
riaf amori: ergo ꝛ timor spei: cū ergo desperatio sit cōtra
ria spei sibi sunt ꝯtrarie plures passiōes.

Ad qōnē Respondeo ꝙ sicut in alterationibus corpo/
sm mētē ralibus est duplex cōtrarietas: scz
propriā. sm terminos cōtrarios sm quē modū cōtrariātur infir/
matio ꝛ sanatio: ꝛ sm accessum ꝛ recessū respectu eiusdē
termini sm quem modum contrariantur ꝑductio sani
tatis ꝛ eius corruptio: sic dico ꝙ in motibus appetitus
sensitiui inuenit cōtrarietas dupliciter. vna sm accessum
ꝛ recessum respectu eiusdē termini. Alia sm cōtrarieta/
tē diuersoꝝ terminoꝝ. Primo modo cōtrariantur spes
ꝛ desperatio. Secūdo aūt modo spes ꝛ timor cū spes sit
respectu boni ardui ꝛ timor respectu ardui mali.

Ad p^mū Ad primum in oppositum dōm: ꝙ nō est sile
de passionibus cōcupiscibilis et
irascibilis: qꝛ in bono absolute qđ est obiectū passionum
cōcupiscibilis que sunt respectu boni nō est aliquid re/
trahens appetitum: sed tantū attrahēs. In sensibili autē
malo absolute nihil est attrahens appetitū: sed tantū re/
pellens: ꝛ ideo neq3 in istis passionibus neq3 in illis pōt
esse cōtrarietas secūdum accessum ꝛ recessum respectu
eiusdē rationis obiecti: ꝛ ideo nulla passionum concupi/
scibilis habet passionē cōtrariā nisi vnam illā.s. que est re
spectu obiecti cōtrarij: bonū aūt arduū: ꝛ si per se attra/
hat appetitum: tamē per accidēs.s. inquantum est diffi/
cile adipisci propter eius arduitatem repellit. Similiter
quāuis malū arduū per se repellat appetitum tamē per
accidēs.s. per aliqđ bonū annexum attrahit: ꝛ ideo queli
bet passio irascibilis excepta ira habet vnā passionē con/
trariā cōtrarietate que est sm accessum ꝛ recessum ab eo
dem termino: ꝛ aliā que est respectu cōtrarij obiecti: ꝛ sꝫ
modum primum contrariatur spei desperatio ꝛ sm mo/
dum sm contrariatur timor spei. Uel potest dici sm ali/
os ꝙ maior argumēti falsa est. Amori enim alicuius boni
nō tñ cōtrariatur odiū mali cōtrarij bono amato que est
cōtrarietas sm genus: sed odium de eodē bono quod odi
ri pōt ꝑpter aliquod annexum malum: sicut desperatio
resilit a bono arduo ꝑpter malū annexum. Amor autem
ꝛ odiū de eodē cōtrariantur cōtrarietate que est sm ac/
cessum ꝛ recessum: tñ qꝛ ratio obiecti amoris non cōpre/
hēdit seu includit nec in recto nec in obliquo aliqđ ma/
lū: obiectū aūt spei includit seu comprehēdit in obliquo
aliquod malum.s. difficultatem que est malum pene: qꝛ
obiectū eius est bonū sub ratione qua aptum natum ac/
quiri per aliquod opus magno honore dignū: seu per vi
ctoriā mali quod de difficili pōt vinci: ideo illa contra/
rietas que in passiōibus cōcupiscibilis est sm accessum ꝛ
recessum: magis est per accidens ꝙ̄ illa que in passioni/
bus irascibilis est sm accessum ꝛ recessum. ¶ Ad scōm Ad 2^m
dōm: ꝙ timor qui est respectu ardui mali cōtrarij bono
sperato seu desperato nō cōtrariatur spei saltē sm rōnem
speciei ꝙ̄uis sm rōnem generis. Unde ꝛ simul esse in eo
dē possūt. Sed timor qui est respectu obiecti spei inquā/
tū.s. vnus apprehēdit sub ratione boni: alter apprehēdit
sub ratione mali vel idem diuersis tēporibus cōtrariatur
ipsi spei nec simul est cū spe in eodem: ꝛ ita patet ꝙ predi
cta cōtrarietas passionum videf per accidēs inquātum
obiectū respectu cuius sūt sub rōne qua est earū obiectū
nō est vnū nisi p accñs: ex malo eni ꝛ bono nō pōt vnū
cōstitui nisi p accñs. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ ꝓcedit de ti/ Ad 3^m
more qui est respectu mali ardui contrarij bono sperato.
¶ Ad quartū cū dr: ꝙ nō ꝯtingit plura vni esse contra/ Ad 4^m
ria ꝛc. dico ꝙ verū est per se ꝛ ratione eiusdē: qꝛ sicut ha/
bet sm sñiam eius ibidē cōtraria sunt que sub eodē gene T.c.14.
re maxime a se distant: ꝛ sicut dr̄ qnto topi. Quod p sup/ capl̄o.15.
abundātiā dr̄ vni soli ꝯuenit: vnde nō pōt maxime dista
re ab vno nisi vnū: ꝛ ideo dicit phs li. metaphy.x. ꝙ vni T.c.14.
us distāue nō sunt plures ꝙ̄ duo vltima vni tñ ratione
diuersoꝝ possunt esse plura cōtraria: ꝛ sic spei: qꝛ est respe
ctu boni ardui apprehēsi: vt possibile adipisci cū difficul
tate tñ ꝑpter eius arduitatē possunt esse plures passiōes
cōtrarie.s. desperatio inquātū bonū arduū apprehēdit: vt
nō possibile adipisci propter annexam difficultatē: ꝛ ti/
mor accidēs ex hoc ꝙ illud quod ab vno apprehēditur
sub rōne boni ab alio apprehēdit sub rōne mali vel ab eo
dē diuersis tēporibus. ¶ Argumēta ad partē aliā gratia
ꝯnis possent cōcedi: p^mū tñ soluēdū ē: qꝛ sophistico mo
do ꝓcedit: quāuis eni multitudo opponaf vnitati pro/
pter rōnē diuisionis que est in multitudine ꝛ indiuisio/
nis que est in vnitate: vt pꝫ sm sententiā phi in eodem li T.c.11.
bro: tñ plures vnitates que sunt pars multitudinis nun
ꝙ̄ per se respectu eiusdem contrariantur alij vnitati.

Consequenter queritur de ter/
tio principali: et
circa hoc queritur tria. ¶ Primo vtrū spes
sit virtus. ¶ Secundo vtrum sit vna virtus
sm spēm. ¶ Tertiū vtrū sit theologica virt^o. Qō. I. Qō.1.
Primo

Argu. p° PRimo ostēdo q̄ spes nō sit virt° magister in ira. Spes est certa expectatio future btitudinis veniēs ex dei gra: ⁊ ex meritis p̄cedētibus: vel ipsam spē: vel rē
speratam: sed expectatio nō est habitus: ergo spes nō est
Secūdo habitus. Ex quo sequit q̄ nō sit virtus. ¶ Item omnis
Tertio virtutis est aliquis actus: sed expectare q̄ est per spē: nō
est actus: sed quies: ergo spes nō est virtus. ¶ Itē timor
quo debito modo resilit a malo: nō est virtus. Nusq̄z.n.
īuenit a p̄bis timor numerari iter virtutes: ergo a simili
spes qua debito modo tendit in bonū arduū: nō ē virt°.

In oppositū p̄mo **Contra** magister dicit in littera q̄ spes est virtus.
Secūdo ¶ Item ois actus meritorius in hoīe: est
per aliquā virtutem. Sed sperare qui ē actus spei: est meritorius actus: ergo spes est virtus.

Ad q̄onē s̄m mentē ppriā. Spes mltiplicīter accipit. **Respondeo** q̄ spes pōt quadruplicīter accipi. pro spe s̄m q̄ est passio: ⁊ p actu
sperandi: ⁊ p re spata: ⁊ p habitu p quem elicit actus sperandi tribus modis p̄mis: nō est virtus. Quarto autem
modo adhuc distinguēdum est. Ille.n. habitus pōt cōsiderari: aut iquātum est iformis: aut iquātum est format°.
Primo modo nō attingit ad plenā rōnem virtutis que
est pficere habentem: ⁊ actum eius ⁊ ipsum referre debito modo in vltimum finem. Uoluntas.n. in sperādo est
mouēs ⁊ mota: ⁊ quāuis sit bene mobilis ad actum sperandi p habitum spei: nō tñ est debito modo perfecta ad
mouēdum: nisi p habitum charitatis. Ad debitam autez
pfectionez actus nō tm̄ requiritur debita dispositio mobilis: sed ēt debita pfectio mouentis: volūtas ēt actū suū
debito modo referre nō potest in vltimum finem: nisi debito modo se habeat ad finem illū: qd̄ sine charitate esse
nō pōt. Secūdum tñ q̄ virtus large accipit: pro quocūq̄ habitu determināte potētiam: ad aliquem actū respectu obiecti debiti. Sic habitus spei iformis virtus dici
pōt. Si autez loquamur de habitu spei vt ē formatus: sic
dico: q̄ virtus est simpliciter: q̄ sibi ɔueniūt omnia que
requirunt ad plenum esse virtutis: habētem enim pficit
⁊ actum eius: ⁊ p ipsam refert ipse actus: modo debito ī
vltimum finem: qd̄ quidem referri est p illud qd̄ est quasi mālr in spe formata dispositiue: ⁊ p eius formam que est
charitas completiue.

Ad p°. **Ad primum** in oppositum dicēdū q̄ magister ibi describit spē: p eius actum cū
dicit expectatio: ⁊ quo ad complemētū actus cum dicit
certa: ⁊ quo ad obiectū cū dicit future btitudinis: ⁊ quo
ad cām completiuā: cū dicit veniens ex gratia: ⁊ quo ad
causam dispositiuam cū dicit: ⁊ ex meritis: ⁊ quo ad modum se habēdi ad illam causam dispositiuā cuz dicit p̄cedentibus: vel ipsam spē: vel rē speratam volēs dicere: q̄
ipsa merita p que homo disponit se: ad sperādū p̄cedunt
spē: vel in re: vel in pposito: dico ergo q̄ in predicta descriptione nō describit habitus spei: sed eius actus: vel
si describit habitus spei: tunc cum dicit: spes est expecta-
Ad 2ᵐ tio: nō est p̄dicatio essentialis: sed causalis. ¶ Ad secūdū
dicēdum q̄ expectare: qui est actus spei: nō accipit p cessatione ab actu: sed p extēsione: seu erectiōe voluntatis
Ad 3ᵐ. ad habēdum bonū arduū: qd̄ spat. ¶ Ad tertiū dicēdū
q̄ sicut eiusdem rationis est diligere bonū: ⁊ odire malū
ɔtrariū illi bono: sic p eādem rationem homo sperat bonum arduū: ⁊ ex ɔsequenti resilit a malo arduo cōtrario
illi bono: ⁊ ideo vt quidam volūt: sicut p eūdem habitū
virtutis: qui ē charitas: diligit homo bonū: ⁊ odit ɔtrarium illi bono: ita p eādem virtutem: que est spes tendit
homo in bonū arduū: ⁊ resilit a malo arduo illi ɔtrario.
¶ Aliys aūt nō videt hoc sufficere: tum q̄ timor pene
nō sic videt se habere ad spē: sicut odium ad dilectionez:
quāto.n. plus crescit amor boni: tāto plus crescit odium
ɔtrarij mali: sed cū spes pficit cum p eius pfectionez crescat securitas: timor pene minuit. Unde q̄ p pfectā charitatez pficit spes. ideo dicit beatus Ioānes in.1.can.sua
c.4. q̄ pfecta charitas foras mittit timorem: tum q̄ negari nō pōt: qn in hoīe sit aliquis habitus: quo habitua
tur ad timendum penam: qui habitus non est ipsa spes.
¶ Dicēdum ergo q̄ illi habitui ratio virtutis nō cōuenit ppter hoc: q̄ solum in quadam resilitione ɔsistit: ⁊ iō
rationem actus perfecti actus eius nō habet: vel pōt dici: q̄ timere moderate: ⁊ si nō sit virtus: tñ est actus virtutis fortitudinis. Questio. II. Q°.2.

Argu. p° **Secundo** querit vtrum spes sit virt° theologica: ⁊ videt q̄ nō: q̄
ois virtus media inter duo vitia opposita s̄m
abūdātiam ⁊ defectum est cardinalis: sed spes
est huiusmodi: est enim media iter p̄sumptionem: que ē
vicium supabūdātie: ⁊ despationem que est vicium defectus: ergo ē virtus cardinalis. ¶ Item longanimitas ē Secūdo
pars fortitudinis: sed idem ē spes: qd̄ longanimitas expectare.n. qui est actus spei: actus est longanimitatis: ergo spes est virtus cardinalis. Fortitudo.n. cardinalis virtus est. ¶ Itē ois virtus: q̄ est in volūtate respectu obie Tertio
cti creati: est moralis nō theologica: sed spes est huiusmodi. Est.n. respectu beatitudinis que ɔsistit in clara dei visione: ⁊ cōsumata fruitione que visio ⁊ fruitio res create
sunt: ergo spes est virtus moralis: nō theologica.

Contra apl's 1. Corin.13. numerat spem mediam iter fidem: ⁊ charitatem: que sunt virtutes In oppositū p̄mo
theologice: ergo cū mediū cōmunicat cū extremis: spes
est in genere virtutum theologicarum.

Respondeo q̄ spes ē theologica virtus. vt.n. supius habitum est. distin.23. iter Ad q̄onē s̄m mētē propriaz.
alias differētias iter virtutes cardinales ⁊ theologicas:
hec ē vna: q̄ ois virtus appetitiue partis: deū habens p
obiecto theologica est: que aūt creaturā habet p obiecto
est moralis: sed virtus spei deū habet p p̄ncipali obiecto
⁊ formali: siue accipiamus eius obiectū rē speratā: q̄ per
spem extendit affectus: seu erigit p̄ncipaliter ad habēdū
deū: siue accipiamus obiectū spei illud: p cuius adiutorium spamus nos habituros rem spatam. Per spē.n. in solo deo p̄ncipaliter ɔfidimus: vt obtineamus rem spataz:
que est ipse. qui.n. ɔfidit se hoc posse p hoiez p̄ncipaliter
obtinere maledictus est iuxta illud Hiere. 17. Maledictus homo qui ɔfidit ī hoīe: ⁊ ponit carnē brachiū suū.

Ad primum in oppositum dicēdum q̄ maior ī telligenda est: quādo illa supabūdantia: ⁊ ille defectus possunt inesse ex parte ppry obie Ad p°.
cti: q̄ tale obiectū oportet esse obiectū. Ueritati.n. icreate: q̄ ifinita est: nō pōt itellectus nimis initi: nec voluntas in deo nimis ɔfidere: nec ipsum nimis diligere: p̄sumptiō aūt: ⁊ despatio iter quas est spes media sunt supabūdantie: ⁊ defectus: ex parte sperātis: vel despantis: q̄ sperando illud: ad qd̄ habendum nō est dispositus: nec ī re:
nec ī pposito: sperat se habiturū plusq̄z habere debet: qd̄
est presumere: nō sperādo aūt illud ad qd̄ habēdum apt°
natus est: ⁊ qd̄ cum dei adiutorio: si vult habere pōt: nō
sperat bonū tanq̄ dignus fieri posset: qd̄ est desparare.
¶ Ad secūdum dicendum q̄ expectare s̄m q̄ ptinet ad Ad 2ᵐ.
longanimitatem spo: tat dilationez: nō aūt s̄m q̄ ptinet
ad spei virtutem: sed importat quādam ɔfidētiam in diuino auxilio: siue illud qd̄ spat differatur siue nō. ¶ Ad Ad 3ᵐ.
tertium dicendum q̄ bonū creatū sub ratione: qua summum arduū: est obiectum in qd̄ principaliter tendit voluntas p spem: in visionem aūt ⁊ fruitionem eius tendit
inquātum per illas est adeptio illius: in oia ēt alia ardua
creata in qua tendit: tendit iquātum ad suuz arduū sunt
ordinata. Unde sicut charitas p̄ncipaliter diligit bonuz
icreatū: ⁊ pp ipm alia bona: sic spes p̄ncipalr tendit ī arduū increatū: ⁊ pp ipm in alia. Questio. III. Q°.3.

Argū. 1. Tertio querit utrum spes sit vna virtus sm spēm: et videt q nō: obiectum spei ē arduū increatum: sed in deo sunt plures nobilitates bone et ardue: ergo respectu dei sūt Secūdo plures spei species. ¶ Item ois virtus cuius bonuz arduū est pncipale obiectuz est spes. Sed magnanimitatis bonū arduū est pncipale obiectū: sm.n.phm.4.ethicoz c.8.magnanimitas ē circa magna: ergo magnanimitas ē quedam spes: sed nō est spes que est virtus theologica: ergo virtus spei diuidit in plures spes sm speciez.

In oppositum pº **Contra** virtus ab oibus alijs pessentiam distincta vna est sm speciem. genus.n.nō est p essentiam distinctum a suis speciebus: sed spes est distincta ab oibus alijs virtutibus. est.n. distincta a fide et charitate que sibi propinquiores sunt: vnde cū eis ponit in numerum: ergo spes ē virtus vna sm speciem.

Ad qōnē sm mentē ppriā. **Respondeo** q spes est vna virtus sm speciez. Species.n.virtutis attēdit ex sui cōparatione ad suuz pncipale et formale obiectum. Tale aūt obiectum spei que est virtus nō ē nisi vnum.s. summū arduū: siue accipiat obiectuz pro re primo et pncipaliter sperata siue pro eo in quo pncipaliter ɔfidēdū ē de optinendo rem speratam.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dicēduz q quāuis in deo sint plures nobilitates sm rationem: tñ q oēs sunt ardue vna arduitate respectu oium est spes vna sm speciē. ¶ Ad secūdum cum dicit q Ad 2ᵐ ois virtus cuius bonū arduū est principale obiectum est spes &c. dico q verū est de bono arduo icreato q homo p spem expectat optinere p solū diuinum auxiliū: sicut p adiutoriū pncipale: arduū autem respectu cuius est magnanimitas est infra potestatem magnanimi. Est.n.magnanimitas respectu alicuius magni: qd ipse magnanimus operari potest.

Consequenter queritur de quarto pncipali et circa hoc querunt tria. ¶ Primo utrū obiectuz spei sit bonum arduū sub rōne qua arduū: vel sub ratione qua bonū: vel sub rōne vtriusqz. ¶ Secūdo vtrū sit certitudo in actu spei. ¶ Tertio vtrū spes sit in nobis a solo deo. Questio. I.

Qō. 1. Argū. 1. **Primo** ostēdo q bonū sub ratione ardui nō sit obiectū spei. sicut.n. se habet obiectum charitatis ad obiectū spei: sic charitas ad spem: sed charitas nō est de ratione spei: ergo nec ratio boni que ē formalis ratio obiecti charitatis est de ratione obiecti spei. ¶ Item de rōne Secūdo obiecti virtutis cuius actus ē in ɔsequēdo nō est aliqd repulsiuū ipsius appetitus: sed rō arduitatis magis repellit appetitū q̄ attrahat: q difficultatem in ɔsequendo igerit: ergo ratio arduitatis nō comprehendit in ratione obiecti spei: ergo bonū sub rōne ardui: nō ē obiectu spei.

In opᵐ. primo **Contra** nihil attrahit appetitū nisi bonū: ergo cuz actus spei sit in ɔsequēdo oportet q i obiecto eius sit ratio boni. Si sola tūc spes nō differret a charitate: ergo obiectū spei nō ē obiectū eius: sub ratione boni solū: sed sub ratione boni ardui.

Ad qōnē sm mentē ppriaz **Respondeo** q bonū sub ratione qua ardui est obiectū spei: q sicut delectabile et vtile sunt quedā differētie boni: ita et arduū est vna differētia boni: et ideo sicut de rōne delectabilis et vtilis est ratio boni: ita ē de ratione ardui: et ideo sicut vna ē ratio hois quāuis in se comphendat rōnem aialis: ita vna est ratio ardui quāuis in se cōprehēdat rōnem boni. Unde dicere q bonū sit obiectū spei sub rōne ardui nō est dicere q sit obiectū eius sub duabus rōnibus: sed sub vna rōne. Sed ɔtra hūc modum dicēdi sic arguūt aliqui. Nulla Contra oppositū essentialis differētia boni ɔuenit malo: sed arduū ɔuenit malo: vt enim supra habitū est. Timor ē respectu mali ardui: ergo arduum non est essentialis differētia boni. ¶ Preterea dña boni essentialis de qua hic loquor ɔuenit bono: siue sit habitum quātum possibile est haberi ex parte sua: siue nō: sed arduū inquātū requirit ad obiectum spei nō ɔuenit bono habito: quātū ex parte sua possibile est haberi. Unde bonitas dei nō ē ardua p comparationē ad voluntatem ipsius: q qd est alicui arduum ē altum in cōparatione ipsius: seu eleuatum supra ipm: ergo arduū sm q requirit ad obiectum spei nō ē essentialis dña boni. Unde istis videt dicēdum q ɔiunctum ex rōne boni: et rōne ardui nō sicut ex ɔstituētibus vnaz rōnem p essentiam: ita vt arduū sit essentialis dña boni est formalis rō in obiecto spei. nō.n. pōt poni aliquid pro formali rōne in obiecto spei: q nō comphendat boni rōnez cū actus spei sit in ɔsequēdo: nec sola ratio boni cuz illa sit formalis in charitatis obiecto: sed prima responsio videtur mihi conuenientior.

Ad primum in oppositum dicēdum q maior nō est vera: nisi intelligat de obiectis quātum ad illud qd ē formalissimum in eis. Formalissimū aūt in obiecto charitatis ē ratio boni absolute dicti: sic aūt nō cadit in rōne obiecti spei: sed ratio boni specificati p differētiam que ē arduum. ¶ Ad secūdum dicendum q arduū p se attrahit appetitum cū sit essentialis dña boni quāuis repellat rōne accidentis qñqz annexi: qd est difficultas ad acquirēduz. De essentia.n. ardui sm q ē essentialis dña boni nō ē pdicta difficultas. Unde illius pfectionis in volūtate bonoz que correspōdet seu succedit spei: deus ē obiectum sub rōne ardui. Arduitas.n. boni idē est qd excellentia boni. Excellentia autez boni p se allicit appetitum. Ad pᵐ Ad 2ᵐ

Ad pmā rōne contra oppᵐ **Ad primam** aūt rationem: que adducēbat cōtra predictam opinionem in corpore qōnis dicendū q arduū sm q est essentialis differētia boni: et arduum qd dr de malo nō sunt rationis eiusdem: qd patet q arduum bonū ē difficile ad acquirēdū: et arduum malum ē facile ad acquirendum. ¶ Ad secūdum dicendum q sicut quāuis deus se ipsum cōprehendat: et quo ad hoc sibi nō sit infinitus: tñ infinitus ē simpliciter sic quāuis nō excellat seipsum: tñ est bonum excellens simpliciter. Ex dictis patet q ratio quare respectu boni habiti nō est spes: nō ē q habituz nō remaneat arduū simpliciter: sicut et malum habitum nō pdit rōnē illius arduitatis que ē in malo: sed q hec ē natura motꝰ spei: vt tendat in arduū absens: sicut nā motus desiderij est tēdere in bonū absens. Ad 2ᵐ Cui deꝰ nō est infinitus. Questio. II.

Qō. 2. Argū. 1. **Secundo** querit vtrum sit certitudo in actu spei: et videtur q nō: q certitudo non ɔuenit: nisi virtuti cognitiue: et habitibus: et actibus eius: q certitudo ē respectu veri. Sed spes nō est in virtute cognitiua: sed in voluntate: et ē respectu boni: ergo in actu eius nō ē certitudo. ¶ Item certitudo excludit dubitationē: sed sperans Secūdo beatitudinē futuram simul pōt dubitare ne pdat eam: ergo in actu spei nō ē certitudo. ¶ Itē in hoie respectu futuroz ɔtingentiuz nō ē certitudo: sed spes ē respectu futuri ɔtingentis. Est.n. respectu beatitudinis future que pōt haberi: et nō haberi: ergo in actu spei nō ē certitudo. Tertio

In opᵐ. primo **Contra** apostolus ad hebre.6. Cōfugimus ad tenēdam ppositam spem quā sicut anchorā habemus tutā ac firmam: sed res tutaz firma ē certa: ergo in actu spei ē certitudo. ¶ Itē magister in littera. Spes Secūdo est certa expectatio future beatitudinis.

Ad qōnē sm mentē ppriā. **Respondeo** q certitudo in actu creature dupliciter inuenit. Uno modo pncipaliter et essentialiter: et sic ē certitudo i actu virtutis cognitiue firmiter assentiētis rei cognite. Alio modo scḋario et participatiue In actu

creature duplex certitudo

rio et participatiue inquātū ab aliqua vi cognitiua determinat ad certum actum et obiectū: et sm hūc modū dicimus nām certitudinaliter opari inquātum ad certū actū et effectum determinata ē p sapientiam illius qui nām instituit: et q virtus inclinat potētiam ad modū nature ad determinatum actū et obiectum: ideo et virtus dicit in suo actu certitudinem habere et ē illa certitudo quedam participatio certitudinis rationis p quā dirigit ad actū certum sm quem modū ē certitudo in actu spei participata a certitudine fidei que dictādo ipsaz spem: et de hac certitudine pcedūt argumenta ad partem secūdā.

Ad pᵐ

Ad primum

ad partē aliam dicendū q procedit de certitudine pmo modo dicta.

Ad 2ᵐ

¶ Ad secūdum dicendum q dubitatio pprie dicta nō opponit nisi certitudini que est in cognitione. Unde pprie fidei opponit dubitatio: certitudini aūt spei opponit diffidentia et eaz excludit: dubitationem aūt de absoluta psecutione rei sperate nō oportet q excludat: q illa nō est in sperāte ex parte diuine oipotētie et misericordie quibus spes innitit. Sed ex libe. ar. defectiua vertibilitate

Ad 3ᵐ

p quā pōt homo deficere a psequendo rē speratā. ¶ Ad tertiū dicendum q maior nō est vera loquendo de certitudine quā ponimus in spe: vera tn̄ est loquendo de certitudine cognitionis: si de lege cōi intelligat. Qō. III.

Qō. 3. Argt pᵒ

Tertio

querit vtrū spes sit in nobis a solo deo: et videt q nō: q imediatū pncipium rei est imediatus finis eī. Unde q aīa et angelus imediate sunt a deo in ipsūz sicut in finem imediate ordinant. Sed deus non est imediat⁹ finis spei: sed visio et fruitio dei q nō sunt deus: ergo spes

Secūdo

a solo deo nō est in nobis. ¶ Item sperās gloriam aīe et nō carnis resurrectionem nō habet spē que ē virtus insusa: q p illam vtrunqz predictorum spat: ergo potest quis spare gloriam anime ex acquisitione: sed maius est spare gloriam anime q̄ gloriam corporis: ergo et gloriaz corporis pōt homo spare ex acquisitione: videt ergo q omnia

Tertio

spanda p acquisitionem possit spari. ¶ Item ab eodem est spes a quo ē certitudo eius: sed sm magistrū i littera. Certitudo spei ē ex gratia et meritis: ergo spes a solo deo non est in nobis.

In oppositū pmo Secūdo

Contra

sm Augu. 4. de ci. c. 20. Uirtus a solo deo dari pōt: sed spes est virtus: ergo a solo deo in nobis est. ¶ Item magister li. 2. distin. 17. dicit q virtutem deus solus in hoie opat. Sed spes est virtus: ergo in nobis illam opat deus solus.

Ad qōnē sm mētē propriaz.

Respondeo.

q spes que est theologica virtus de qua hic loqmur in nobis a solo deo est. Non. n. est in nobis p acqsitionem: sed p infusionem. dicit. n. sub illa ratione speciali sub qua ē obiectū spei. s. sub ratione qua ē sūmū bonum arduū: in quo sola nr̄a voluntas pfecte beatificari pōt: et pp qd oia alia que sperant spanda sunt excedit facultatem nr̄e nālis cognitionis: et nālis extensionis seu erectionis nr̄e volūtatis. Unde apostolus. 1. corinth. 2. Oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit: que pparauit deus his qui diligūt illum: et glo. ibidem sup cor. est eternum ad qd cor ascendit: ergo nō pōt esse in nobis: nisi ab illo solo qui oēm nālem facultatem creatam excedit: hic autem non est nisi deus.

Ad pᵐ

Ad primum

in oppositum dicendū q deus ē imediatus finis spei. Non. n. spamus eius fruitionē et visionem: nisi inquātum p ipsas est

Ad 2ᵐ

adeptio illius. ¶ Ad secūdum dicendū q sperās gloriā anime et nō carnis resurrectionē non spat gloriam aīe eo modo quo eā spamus p virtutē spei: q nos spamus eam innitendo diuine oipotentie et misericordie: ille aūt sperat

Ad 3ᵐ.

eam innitendo alicui humane psuasioni et virtuti. ¶ Ad tertium dicenduz q quāuis certitudo que ē in actu spei sit ex gratia dei et meritis: nō pp hoc sequit q virt⁹ spei sit ex gra dei et meritis. quāuis. n. habitus sit a solo deo actus tn̄ eius et certitudo que ē in actu ē aliquo modo ex libero arbitrio: sicut actus gratuiti ex grā et libero arbitrio sunt: quāuis pncipaliter ex grā. ¶ Auctoritates ad partē aliam: aut intelligende de virtutibus infusis: aut si intelligant de oibus virtutibus: itelligi debent de ipsis: sm q habent plenam rationē virtutis qd nō habent: nisi p charitatem: aut cū dicunt a solo deo esse intelligēdū est tanq̄ a causa pma et pncipali.

Consequenter

querit de. 4. pncipali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum spes vnq̄ fuerit in aliquibus existētibus in inferno. ¶ Secundo vtrū sit in aliquo existenti in paradiso. ¶ Tertio vtrū spes sit i irascibili: sicut i subiecto. Qō. I.

Primo

ostendo q spes aliqū fuerit in aliquibus existētibus in iferno. Limbus. n. patrū et purgatorij locus quedam partes iferni esse dicunt: sed in sanctis pribus ante aduentum christi erat spes: q grām habebāt gratū facientez: que sine spe nō est: in illis et qui purgant ē spes cū habeant grām gratum facientem: ergo spes fuit in existentibus in iferno. ¶ Item in eodez statu in quo aīa recedit a corpore remanet iuxta illud ecclesiastici. 11. Si ceciderit lignū ad austrū: aut ad aquilonem in quocūqz loco ceciderit: ibi erit qd iterlinearis exponit de hoie moriente: sed mali moriunt in spe iformi: sicut cum fide iformi: ergo i multis aiab⁹ dānatis adhuc ē fides et spes. ¶ Itez Jac. 2. Demones credūt et contremiscūt: ergo in demonib⁹ est fides et timor: ergo a simili et iformis spes.

Qō. 1. Argu. pᵒ

Secūdo

Tertio

Contra

q de necessitate futurum est iam apphēdit quasi presens: qd probo q necessariū ē corpora nr̄a redigi in puluerez: dicit pō ac si pñs esset: qui puluis sumus: sed sanctos pres qui erāt in limbo necessariū erat saluari: et illos qui sunt i purgatorio: ergo cum nō sit respectu rei apphense vt psentis: nec in illis: nec i illis fuit spes. ¶ Itez sicut se habet fides ad certitudinē ita spes ad securitatem: sed respectu veritatis certissime cognite nō ē fides. Unde i patria nō ē fides: ergo nec respectu rei cū plenaria securitate expectate pōt esse spes. Sed pres qui erāt in limbo salutē cū plenaria securitate expectabūt: et similiter illi q sunt in purgatorio: ergo nec in illis: nec in istis nunq̄ fuit spes.

In oppositū pmo

Secūdo

Ad qōnē sm mentē ppriā.

Respondeo

q si nomē ifernitatis generaliter accipiat: qd extēdebat ad locū purgatorij: et ad limbū in quo sancti pres erāt ante aduētuz christi credēdum ē q in iferno fuit spes. In existētibus. n. in limbo erat virtus spei cū grām haberent gratuz facientem: nec ante mortem christi deuz clare viderent. Similiter dicendum de illis q sunt i purgatorio. quāuis. n. illi essent certi de sua salute futura: et isti similiter non pp hoc negāda ē in eis spes fuisse. securitas. n. psequendi bonum arduum spei nō repugnat: sed magis concordat: cum spei conueniat certitudo securitatis quātum ē ex parte sua et rōne eius cui innitit quāuis spans dubitare possit: et timere de absoluta psecutione rei sperate pp liberi arbitrij vertibilitatē in malum: que nō ē in existētibus in purgatorio: nec erat i existētibus in limbo. Si aūt restringatur nomē iferni ad isernum damnatorū: sic dicēdum q i iferno nunq̄ fuit spes: q damnati ad cumulū damnationis sue certi sunt de ppetuitate sui supplicij et impossibilitate psequēdi salutem: spes autē nō ē respectu boni ardui: nisi absentis apphēsi vt possibile adipisci. Est. n. obiectū spei bonū sūme arduū apphēsum vt absens possibile adipisci.

Ad pᵐ Ad 2ᵐ

Ex dictis

patet responsio ad primum argumentum ad partem primaz. ¶ Ad secūdū dicēdum q sicut post mortem remittit peccatū veniale

in decedētibus cum grā gratum faciēte sic in decedentibus i peccato mortali corrumpit spes p hoc q certificātur de impossibilitate ptingēdi ad salutem: nec ē hoc cōtra auctoritatem preallegatam: q p casuz ligni: siue ad austrum: siue ad aquilonem debet itelligi mors hominis: siue i charitate: siue i peccato mortali quorum neutrum destruit post mortem.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicēdum q quāuis i demonibus sit fides: sm q accipit pro quadaz credulitate extorta: nō tamē i eis est spes de psequenda salute eterna: vllo modo fides enim esse pōt respectu rerum preteritarum vel futurarum bonarum seu malarū: siue ad se ptinētium: siue nō ptinētium. Species autem nō est nisi respectu boni futuri ardui apphēsi vt possibilis haberi ab apprehēdente. Salus aūt eterna vt supradictum ē nō apprehēdit a damnatis: vt possibilis haberi ab eis: sed vt impossibilis: ideo respectu eius nō ē in eis spes: sed desperatio sm Augu. 8. de ci. dei. c. 15. Unde illud verbuz qd de diabolo dicit Job. 40. Spes eius frustrabit eum: qd sm Grego. 33. li. mor. longe post mediū: ita debet de diabolo itelligi: vt referri etiam ad corpus illius possit: si de eo exponat: debet accipi pro spe respectu victorie: quā spat habere de sanctis viatoribus: vel p expectatione dilationis iudicij: qd nō tñ differt: quātum spat.

Ad pm in oppm **Ad primum** argumētum ad partem aliam dicēdum q quāuis de his: que ifallibiliter futura sunt: loquat quādoqz scriptura p presens ad exprimēdum certitudinem diuine pordinationis: non tñ pp hoc apprehēdunt vt presentia: nec excludūt virtutem spei: sed timorez qui magis videt spei discordare q concordare.

Ad 2m ¶ Ad secūdum dicēdū q quāuis respectu rei certissime cognite nō sit fides: q de ratione eius ē esse respectu veritatis nō vise: tñ spes pōt esse respectu rei cum securitate expectate: q nō ē de ratione spei: esse respectu rei cum timore expectate: sed sufficit q bonū arduum respectu cuius ē spes sit futurū apprehēsum vt haberi possibile: z ideo nō sic se habet spes ad securitatē: sicut fides ad certitudinem: nisi itelligat de certitudine que ē i fide

Certitudo duplex ex parte prime veritatis cui innitit que magis debet dici certitudo adhesionis q cognitionis seu euidentie.

Questio. II.

Q. 2. Argt. 1. **Secundo** querit vtrum spes sit in paradiso: z videt q sic: q christus ab istāti sue pceptiōis habuit beatitudinē aie: sed ipse habuit spē. Cum i psona eius sm glosam dicat in ps. In te dñe speraui: ergo spes beatitudini nō repugnat.

Secūdo ¶ Item vt habet apoca. 6. prout exponit glo. Aie beate expectāt gloriaz corporis que dicit stola secūda: sed expectatio glorie est p spem: ergo spes est in existentibus in paradiso.

Tertio ¶ Item nō tñ spat aliquis bonū sibi ipsi: sed etiam amicis suis: q vt dicit phs li. 9. ethi. c. 4. Amicus ē alter ipse: ergo z si i beatis nō sit spes respectu beatitudinis sue est tamen in eis respectu beatitudinis amicis suis future.

In oppm primo **Contra** Aug. 1. de doctrina christiana versus finē: Spei succedit beatitudo ipsa ad quā venturi sumus. Sed illud cui beatitudo succedere dicit: non manet cū beatitudine: ergo spes nō ē i btis.

Secūdo ¶ Item ad Ro. 8. Quod videt quis qd spat: quasi dicat nō est spes respectu rei presentis in se: sed beati illud bonum arduū respectu cuius ē spes presentialiter z clare vident: ergo in eis non est spes.

Ad qōnē sm mentē ppriaz **Respondeo** q quāuis i christo fuerit expectatio glorie corporis: z sit etiaz i aiabus beatis z i angelis nobis ministrantibus expectatio alicuius premij accidentalis: nō tñ pcedi debet: q spes q est virtus sit in existētibus in paradiso. Principale. n. z formale obiectum virtutis spei est bonū futuruz sūme arduū apprehēsum p eius auxilium possibile haberi. Virtus autem pstituit in specie ex sui comparatione ad suū pncipale z formale obiectū: cum ergo ad deum existētes i paradiso nō se habeāt: vt ad bonum eius futurū: sed psens: nec ipsum respiciāt vt habēdum: sed vt habitum iam p comparationem ad eos: nō psiderat vt spei obiectum: z ideo in ipsis remanere nō potuit virtus spei: sed in eis ē habitus spe nobilior: quā aliqui tentionē appellāt: alij securitatem perfectam.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dicēdum q expectatio que fuit i christo respectu glorie corporis: quātum ipse erat viator: nō fuit p virtutez spei: q gloria corporis nō est pncipale obiectum spei: p qd pstituit in esse virtutis: nō eniz oportet: q expectatio cuiusqz rei sit p virtutem spei.

Ad 2m ¶ Ad secūdum dicēdum q nō quecūqz expectatio glorie est p virtutem spei: sz expectatio glorie aie: que psistit in clara dei visione z pfecta dei fruitione p que habet ipse deus: habēti enim gloriaz aie: nullum aliud bonū habet ardui rōnez: q omnia alia bona īfra ipsam sunt: z p eam habet p superexcellētiam qcquid ē nobilitatis in alijs bonis: q pfectiones omnium creatorum bonorum modo nobiliori z excellētiori in infinitum: sunt in deo qui p gloriam aie: iam a beatis habitus est.

Ad 3m Magis optāt q̄ spent bti viatorib' felicitatē ¶ Ad tertium dicēdum q si pcedat q beati amicis suis viatoribus spent vitam eternam: hoc nō est virtute spei. Unde nec ita pprie dicunt eis spare beatitudinem: sicut expectādo optare. Tale aūt spare non oportet esse a spe que ē virt': sicut nō ois dilectio ēt licita z honesta dicit ex charitate.

Questio. III.

Q. 3. Argt. 1. **Tertio** querit vtrum spes sit in irascibili sicut in subiecto: z videt q sic: q illa potētia que tēdit in bonuz sub ratione qua arduū est irascibilis: sed potētia in qua ē spes: ē huiusmodi. Spes. n. nō ē: nisi respectu ardui boni: ergo spes ē in irascibili.

Secūdo ¶ Item imago recreationis: seu reformationis imaginem icludit creationis: que cōprehēdit vnitatem essentie: z trinitatē psonarum: z supaddit trinitatem virtutum theologicarū: sed in potētia rationali nō est virtus theologica: nisi fides: ergo oportet in volūtate ponere duas potētias in quarū vna sit spes: z in alia charitas: quarum illa in qua est spes sit irascibilis: z illa i qua charitas pcupiscibilis.

Tertio ¶ Item aut spes est in irascibili: aut in volūtate: sed nō est in volūtate: q vna potentia non potest simul esse in duobus actibus: charitas autem est in voluntate cuius actus simul est cūz actu spei: ergo spes est in irascibili.

In opp. primo **Contra** philosophi irascibilem nō ponūt: nisi i parte sensitiua: sed appetitus sensitiuus non se extēdit ad eternam beatitudinem respectu cuius ē spes: ergo spes in potētia irascibili nō est.

Secūdo ¶ Item ois virtus habēs deum pro obiecto est in itellectu: vel in volūtate: sed spes cū sit virtus theologica: deuz habet pro obiecto z nō est in itellectu: ergo est in volūtate: sed vt ostēsuz est li. 2. distin. 24. In voluntate nō ē potentia irascibilis: nec pcupiscibilis: ergo spes nō est in irascibili.

Ad qōnē sm mentē ppriā **Respondeo** q hec questio multū depēdet ab illa vtrum irascibilis z pcupiscibilis sint distincte potentie in volūtate: q supius li. 2. distin. 24. ostēsum est: nō esse verū z suppositis his q dicūtur ibidem pcedere oportet virtutem spei: nō esse in irascibili: q vt patet p rationes ad secundam partem adductas: spes est in volūtate: in qua potētia irascibilis nō est.

Ad pm **Ad primum** in oppositum cū dicit q illa potētia que tendit in bonuz sub rōne qua arduū est irascibilis zc. dico q verū est: si nō possint tendere in bonū sub ratione qua arduum: z sub ratione altiori: volūtas aūt ita pōt tēdere in bonum sub ratione qua arduū: z sub ratione qua delectabile: qd tñ pōt tēdere in ipm bonum sub altiori rōne cōi arduo z delectabili

cuiusmodi

cuiuſmodi ē ratio boni generaliſſime dicta iraſcibilis au tem potētia nō pōt tendere in eis ſub altiori ratione ꝗ̄ȝ bonum arduū: nec ↄcupiſcibilis ſub ratione altiori ꝗ̄ȝ de lectabile: ⁊ ꝗꝛ charitas ē in volūtate: inquātum pōt tēde re in ſuū obiectū ſub vniuerſaliſſima ratione: ⁊ ſpes i ea īquātuȝ pōt tendere in ſuū obiectū ſub aliqua ratione cō tracta: ideo charitas īpat ſpei.

Ad 1m ¶ Ad ſecūdum dicēdū ꝙ imago recreationis ↄſiſtit ī trinitate virtutum theo logicarum: ſiue in trinitate potētiarum.

Ad 3m Potētia vna i plu bus acti/ bus ſimul, ¶ Ad tertium dicēdum ꝙ vna potētia ſimul pōt eſſe in pluribus acti/ bus ordinatis ad īuicem. Unde ſimul poſſumus itellige re rem aliquā ⁊ noſtrū actuȝ itelligendi: actus aūt ⁊ ſpei ⁊ charitatis ordinem habēt iter ſe: ⁊ ideo non obſtāte ꝙ voluntas ſit vna potentia: ſimul poteſt eſſe in actu ſpe/ randi ⁊ diligendi.

Conſequenter querit̄ de. 6. ꝑnci pali: ⁊ circa hoc querunt̄ tria. ¶ Primo vtrum ꝑſumptio op ponat̄ ſpei. ¶ Secūdo vtrum ꝑſumptio ma/ gis opponat̄ ſpei: ꝗ̄ȝ deſpatio. ¶ Tertio vtrum puſillani mitas opponat̄ ſpei.

Q̄ō. 1. Queſtio. I.

Argu' ꝑº Primo oſtendo ꝙ ꝑſumptio nō oppo/ nit̄ ſpei. Unū viciū duabus vir tutibus directe ⁊ imediate nō opponitur: ſed ſm ꝑhm. 2. ethi. c. 7. ⁊ li. 4. c. 10. Chaymotes qͦd eſt ideȝ: ꝙ ꝑſumptio magnanimitati opponit̄ ꝑ exceſ ſum: cuȝ ergo magnanimitas: ⁊ ſpes ſint diſtincte virtu/ tes: ꝑſumptio ſpei nō opponit̄.

Secūdo ¶ Item motus oppoſiti nō tendūt ad eūdem terminū. Sed ſpes ⁊ ꝑſumptio ten dunt ad eūdem terminum. Utraqȝ. n. īnitit̄ diuine miſe/ ricordie: ergo videt̄ ꝙ ſpes ⁊ ꝑſumptio nō opponūtur.

In oppo ſitū ꝑmo Contra duorum vicioꝝ oppoſitorum: ſi vnum op/ ponit̄ vni virtuti: aliud opponit̄ eidem: ꝗꝛ iter duo vicia oppoſita ē media vna virtus. Sed ꝑſum/ ptio ⁊ deſperatio opponunt̄. Cū ergo deſpatio opponat̄ ſpei eidem opponit̄ pſumptio.

Ad q̄ōnē ſm mētē proprīaȝ. Preſum ptio du// plex. Reſpondeo ꝙ duplex eſt preſumptio vicioſa vna que oꝛit̄ ex propria virtute ꝗ̄ eſt ſpecies ſupbie. Alia que ↄſurgit ex ↄtemptu diuine iu ſtitie que ſi ex ſola electione ꝓcedat peccatum eſt in ſpiri tum ſanctū loquēdo de ꝑma preſumptione: dico ꝙ pre/ ſumptio opponit̄ magnanimitati. eſt. n. ſupabūdātia ei⁹. Magnanimus. n. ē promptus ad volendū aſſumere opa magno honore digna ꝓportionata facultati virtutis ſue quāuis honorem ꝑncipaliter nō itendat: ꝗꝛ vt dicit ꝑhs 4. ethi. c. 9. Magnanimus in magnis: ⁊ ſtudioſis mo/ derate delectabil' vt ꝓpria adipiſcens: vel minoꝛa: virtu/ ti. n. pfecte nō vtiqȝ fiet dignus honor: ⁊ ꝗꝛ nō tendit in opa excedētia ſuam facultatē: ideo bene dicit̄ ꝙ magna/ nimitas ↄſiſtit in medio ſm ꝓportionem ad ꝓpriam fa/ cultatē operantis: quāuis nō cōſiſtat in medio ſm quātita tem eius in qͦd tendit: ꝗꝛ tendit in maximuȝ. Unde ꝑhs 4. ethi. c. 8. dicit ꝙ magnanimus magnitudine quidem extremus ē: eo aūt ꝙ vt opoꝛtet medius: eo ꝙ ſm digni tatem ſuam ſeipſum dignificat: ꝑſumptuoſus aūt ē prom ptus ad volendum aſſumere magna opa excedētia facul tatem virtutis ſue: quāuis nō tendat i maioꝛa ꝗ̄ȝ magna nimus. Unde ꝑhs. 4. ethi. c. 8. dicit ꝙ qui magnis ſeipſuȝ dignū facit: ideſt conat̄ ſe dignum oſtendere idignus exi ſtens chaymus eſt: ⁊. 10. c. dicit de chaymis: ꝙ idigni exiſtē tes ad honoꝛabilia conant̄. ¶ Secūda autem ꝑſumptio directe ſpei opponitur. eſt. n. quedam ſpei inoꝛdinatio ex ſola electione procedens.

Ad ꝑm Ad primum in oppoſitum dicēdum ꝙ ⁊ plu ra vitia ꝑ exceſſum oppon̄ poſ/ ſunt vni virtuti ratione diuerſarū ꝑfectionum vnitaruȝ realiter in vna virtute. Et vnum viciū ratione diuerſoꝝ maloꝝ in ipſo ↄtentoꝝ duabus virtutibus pōt opponi. Primū patet ſic. Magnanimitati ꝑ exceſſuȝ opponitur preſumptio: ambitio: inanis gloꝛia: ſed ꝑſumptio ſibi op ponit̄ ratione huius in qͦd ꝑncipaliter tendit magnani/ mus qͦd eſt facere magnum opus ꝓportionatū ſue virtu ti: ꝙ eſt dignū magno honoꝛe ambitio ratione huius in qͦd tendit magnanimus mālīter: ſeu nō ꝑncipaliter: qͦd ē honoꝛ: quo moderate vtit̄. ambitioſus. n. ioꝛdinate appe tit honorem: inanis gloꝛia ratione effectus honoꝛis: effe/ ctus enim honoꝛis eſt reddere hoiem clarum in notitia aliorꝝ. Honoꝛ. n. eſt teſtimoniuȝ virtutis in eo qui hono/ rat̄. Uane aūt glorioſus ꝑncipaliter appetit vt ſit digne reputationis in hoium opinione: ⁊ ſic patet ꝙ ꝑſumptio directius ⁊ ꝑncipalius opponit̄ magnanimitati: ꝗ̄ȝ am/ bitio: ⁊ inanis gloꝛia: ⁊ ambitio ꝗ̄ȝ inanis gloꝛia. Secun/ dum patet ſic. ꝑſumptio. n. que directe ⁊ ꝑncipaliter op/ ponit̄ magnanimitati ſub ratione: qua eſt reſpectu opuȝ magnoꝝ ꝓcedentium ex ioꝛdinata erectione volūtatis: opponit̄ ēt ſpei: preſumptio etiam que directe ⁊ ꝑncipali ter opponit̄ ſpei: opponit̄ ēt aliquo modo: magnanimita ti inquātum nō timere diuinam iuſtitiam ſeu ↄtemnere excedit ꝓportionem humane facultatis. ¶ Uel pōt di/ ci breuius ad argumētū ꝙ ꝑſumptio que opponit̄ virtu ti ſpei: ⁊ ꝑſumptio que opponit̄ magnanimitati: nō ſunt eiuſdem ſpeciei: ꝗꝛ ꝑme ꝑſuppoſitionis obiectum ē diui na iuſtitia. Illa. n. ꝑſumptio eſt diuine iuſtitie paruipen/ ſio ex ſola electione ꝓcedens. Secūde ꝑſumptionis obie ctum eſt arduū opus in ꝓportionatum ꝑ exceſſum facul tatis operantis ꝓcedens ex ioꝛdinatione paſſionis ſpei. Magnanimitas. n. ē imediate circa paſſiōes ꝗ̄ ſunt ſpes: ⁊ deſpatio ex ↄſequēti reſpectu ardui boni: qͦd ē obiectū ꝑdictarum paſſionum: vnde magnanimitati opponitur ſm exceſſum ſupabūdātia ſpei: ⁊ ſm defectum deſpatio

¶ Ad ſecūdum dicēdum ꝙ ſm Augu. 4. li. cōtra Julia num iter ꝑncipium ⁊ mediū. Uirtutibus nō ſolum ſunt vicia manifeſta diſcretione ↄtraria: ſicut prudētie temeri tas verum etiam vicina quodāmodo: nec in veritate: ſȝ quadam ſpē fallente ſimilia: ſicut ipſi prudentie nō teme/ ritas vel impudētia: ſed aſtutia. Unde nō eſt icōueniēs: ꝙ in illud idem in qͦd tendit volūtas ꝑ virtutem oꝛdina te tendat viciū inordinate. Unde ⁊ iuenire bonas vias tendēdi ad bonū finē ptinet ad eubuliā inuenire aūt ma las vias pertingendi ad eundem finem pertinet ad caco buliā. Ad 2m

Queſtio. II. Q̄ō. 2.

Secundo querit̄ vtrum ꝑſumptio ma gis opponat̄ ſpei ꝗ̄ȝ deſpatio ⁊ videt̄ ꝙ ſic. Magis ꝓni ſumus ad ꝑſumptio nem ꝗ̄ȝ ad deſpationem: ꝗꝛ bonuȝ arduū qͦd ē vtriuſqȝ obiectum magis allicit appetituȝ ꝗ̄ȝ repellat: ꝗꝛ bonū ꝑ ſe allicit nō repellit autē: niſi ꝑ accidens. ſ. rōne difficultatis in acquirēdo: ſed ſicut dicit ꝑhs. 2. ethi. c. 8. Extremū ad qͦd nati magis ſumus: magis cōtrarium eſt medio: ergo magis opponit̄ ſpei ꝑſumptio ꝗ̄ȝ deſpatio. Argu. ꝑº

¶ Item eccl. 37. O ꝑſumptio nequiſſima: vnde cauſa/ ta es: ꝑſumptio ergo nequiſſimum eſt vicium qͦd verum nō eſſet: ſi nō magis opponeret̄ ꝗ̄ȝ deſpatio. Secūdo

Contra ſicut ſe habeat ꝑſumptio ⁊ deſpatio ad vir tutē ſpei: ita ſe habēt chaymotes: ⁊ puſilla nimitas ad magnanimitatē: ſed ſȝ ꝑhm. 4. ethi. c. 10. ma gis opponit̄ magnanimitati puſillanimitas ꝗ̄ȝ chaymo/ tes: ergo magis opponit̄ ſpei deſpatio ꝗ̄ȝ ꝑſumptio. In oppo ſitū ꝑmo

Reſpondeo ꝙ deſpatio magis opponitur ſpei ꝗ̄ȝ ꝑſumptio ⁊ eſt ea peioꝛ: ꝗꝛ ꝑ de/ ſperationem voluntas totaliter recedit a deo. nō. n. initi tur miſericordie quā ↄtemnit: nec iuſtitie: ꝗꝛ quātuȝ pōt ipſum refugit: ꝑ ꝑſumptionem aūt tendit in deum: quā uis inoꝛdinato modo: peius aūt ē a deo totaliter recede re: ⁊ in nullo ſibi initi: ꝗ̄ȝ ioꝛdinate in ipſum tendere ⁊ ſi bi initi. ¶ Preterea ꝑ deſpationem ↄtemnit̄ diuina mi Ad q̄ōnē ſm men/ tē ꝓpriā.

fericordia: p ꝑsumptionem parvipendit divina iustitia. Peius aūt est divinam misericordiā ꝯtemnere: q̄ꝫ parvipendere divinam iustitiā: qꝛ quāuis in deo misericordia: ꝛ iustitia eiusdē sint nobilitatis: cū in ipso realiter idem sint: tñ effectus misericordie supexaltant effectus iustitie iuxta illud Jac. 2. misericordia superexaltat iudicium. Cuꝫ ergo duoꝝ vicioꝝ oppositorum eidem virtuti illud magis opponat virtuti qḋ est peius: magis opponitur spei desperatio q̄ꝫ presumptio.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicēdū q̄ꝫ maior ē falsa. obiectum. n. spei est bonum arduū apprehensum vt possibile adipisci: quāuis cū difficultate ex parte sperantis: homo autem pronior est ad deficiendum ab illis bonis opibus que requirunt ad optinendum obiectum spei q̄ꝫ ad ꝑficiendum in eis: pp eorum difficultatem ꝛ ꝓpriam infirmitatem: ꝛ qꝛ apprehendit ad obiectum spei: se nō posse ꝑtingere: nisi per predicta opera ꝛ adiutorium dei: ideo pronior est ad desperationem: q̄ꝫ ad ꝑsumptionem.

Ad 2ᵐ ℂ Ad secūdum dicēdum q̄ꝫ ꝑsumptio dicit nequissima: nō qꝛ sit maius peccatuꝫ oibus aliis: sed qꝛ illa ꝑsumptio de qua ibi loquit: inter omnes alias ꝑsumptiones est peior. loquit. n. de illa que est peccatū in spiritū sanctum que ex electione ꝓcedit. Unde superpredictum verbuꝫ dicit glosa interlinearis: q̄ꝫ causata ē de mala voluntate creature.

Qō. 3. Questio. III.

Arg. 1. **Tertio** querit vtrum pusillanimitas opponat spei: ꝛ videt q̄ꝫ sic. Spes est virtus: qua movet volūtas in bonum arduuꝫ. Pusillanimitas ē vitium quo resilit voluntas a bono arduo. Unde phs. 4. ethi. c. 10. dicit q̄ꝫ pusillanimis se ipsum ꝑvat bonis quibus est dignus: ergo pusilla-

Secūdo nimitas directe opponit spei. ℂ Item cui opponit alicuius effectus causa eidem opponit effectus mediante sua causa: sed timor cā est pusillanimitatis iuxta illud Jsaie. 35. Pusillanimes ꝯfortamini: ꝛ nolite timere. Cū ergo timor opponat spei cū sit respectu mali ꝛ spes respectu boni: videt q̄ꝫ pusillanimitas oppōit spei mediāte timore.

In oppᵐ. primo **Contra** cui opponit effectus ꝛ cā. Sed causa pusillanimitatis est pigritia. Unde phs. 4. ethi. c. 10. dicit q̄ꝫ pusillanimes sunt pigri. Cum ergo pigritia nō opponat spei pusillanimitas nō opponit ei.

Ad qōnē ꝑm mentē ꝓpriaꝫ **Respondeo** pusillanimitatē opponi spei dupliciter pōt itelligi. s. aut generaliter: aut specialr. ℂ Primo mō dico q̄ꝫ pusillanimitas opponit spei: qꝛ pusillanimitas sub rōne q̄ ē viciū opponit spei sub rōne qua est virtᵘ q̄ ē oppositio: nō ꝑm differentias specificas: sed generales. Si specialiter: hoc dupliciter pōt intelligi: scilicet aut indirecte ꝛ mediate aut directe: ꝛ immediate. Primo modo pusillanimitas opponit spei: ꝛ cuicūqꝫ virtuti: qꝛ oēs virtutes inter se ꝯcordant vt ostendet inferius: ꝛ se mutuo coadiuvāt: ꝛ ideo viciū directe: ꝛ immediate oppositū vni virtuti p ꝯsequens idirecte ꝛ mediate derogat in aliquo cuicūqꝫ virtuti. ℂ Secūdo modo opponit magnanimitati ꝑm defectum. sicut. n. homo p magnanimitatem erigit se ad opa digna magno honore cōmensurata: seu ꝓportionata dignitati sue: sic homo per pusillanimitatē retrahit se: seu resilit ab operibus dignis magno honore ꝓportionatis dignitati sue: sed hoc modo nō opponit spei: qꝛ arduum respectu cuius ē virtus spei: ꝛ arduuꝫ respectu cuius est pusillanimitas non sunt rōnis eiusdem cū bonum arduū: qḋ est obiectū spei sit supra hois facultatē nālē ꝛ bonum arduum in qḋ tendit magnanimitas: ꝛ a quo resilit pusillanimitas ē infra hois nāleꝫ facultatē. ℂ Ad hoc aūt q̄ꝫ vicium opponat specialiter: ꝛ imediate alicui virtuti que ē oppositio ꝑm differentias specificas: oportet q̄ꝫ sint respectu eiusdē obiecti: modo opposito: sicut se habent spes ꝛ desperatio.

Ad pᵐ ℂ Et sic patet responsio ad primum. ℂ Ad secundum dicendum q̄ꝫ oppositio vitij ad virtutem magis attenditur scdm propriam speciem vitij: q̄ꝫ secundum causas eius. Pusillanimitas aūt ꝑm suā ꝓpriam spēm: nō opponit specialiter ꝛ imediate alicui virtuti: nisi magnanimitati: quāuis rōne suarum cārum diversis virtutibus opponat: quarum cārum vna ē ignorātia ex parte itellectᵘ ꝑm phm. 4. ethi. c. 10. ratione cuius opponit prudentie alia ē timor ex pte effectᵘ rōne cuiᵘ opponit fortitudini. Ad 2ᵐ

Cāe pusillanimitatis

Ad argᵐ in oppᵐ **Ad argumentum** ad aliam partem dicūt aliqui q̄ꝫ pigritia nō tā debet dici cā pusillanimitatis: q̄ꝫ eius effectus: qꝛ pigritia idem est qḋ acidia que est vna species tristitie: vt superius visum est: desperatio aūt magis debet poni causa tristitie: q̄ꝫ ecōtrario. pusillanimitas aūt est quedam supabūdātia desperationis que est respectu boni ardui: nō excedētis ꝑm rei veritatē nālem hois facultatem: sicut chaymotes superabundantia spei: inter que duo vitia virtus media est magnanimitas.

Quid pusillanimitas.

Circa litteram. [Quaꝫ nā pecit charitas] intelligendum est de spe formata [sine meritis aliqd sperare nō spes: sed ꝑsumptio dici pōt.] hoc itelligendū est sine meritis in re: vel in ꝓposito. [Ad euꝫ ptinentium qui earū spē gerere perhibet.] hoc intelligendum ē de spe: ꝓprie dicta: qꝛ cōmuniter loquēdo de actu sperandi: dici pōt aliquis sperare futurum bonuꝫ amico suo ꝑm quem modum sperandi dicit Luc. vlt. Nos aūt sperabamus: q̄ꝫ ipse esset redempturus israel.

ℂ De charitate qua diligitur deus ꝛ proximus que i xp̄o ꝛ in nobis est. Distin. XXVII.

Dist. 7. De charitate q̄ꝫtū ad eēntiaꝫ ꝛ diffinitionē

Cum autem christus fidē ꝛ spem non habuerit dilectioneꝫ tamen habuit inquantū homo tantā: qua maior esse non valet qui ex charitate animā suam posuit pro amicis. ꝛ inimicis. Habuit etiā i corde charitatē quā ope nobis exhibuit: vt exhibitionis forma nos ad diligendus instrueret. Hic aliquid dicendū est de charitate ꝛ modo ꝛ ordine diligendi deū ꝛ proximū.

De charitate q̄ diligit deᵘ ꝛ proximᵘ q̄ i xp̄o ꝛ in nobis est.

ℂ Quid sit charitas.

Charitas est dilectio qua [diligit deus propter se: ꝛ proximus propter deū vel in deo. Hec habet duo mandata vnū pertinens ad dilectioneꝫ dei qḋ est maximū in lege mandatū: ꝛ alterū pertinens ad diligēdū proximū illi simile. Primū est: diliges deū ex toto corde: ex tota mēte: ex tota anima. Qḋ scriptū est in deutero. Secunduꝫ est. Diliges proximū tuū sicut teipm. In his duobus p̄ceptis tota lex pēdet ꝛ ꝓphete. Finis enī p̄cepti ē dilectio ꝛ ea gemina. i. dei ꝛ ꝓximi est.

De duobᵘ mandatis charitatis.

Deute. 6. Mat. 22. 1. Thi. 1.

ℂ Si eadē charitate diligitur deus ꝛ proximus.

Hic queritur si ex ea ipsa dilectione diligit deᵘ qua diligit proximus. An alia sit dilectio dei: ꝛ alia proximi? Eadē sane dilectio est: qua diligitur deus ꝛ proximus que spiritussanctus est vt supradictum est qꝛ deus charitas est. Unde Augu. Joannes ait. Non potest deū diligere quē non videt: qui fratrē quē videt non diligit. Aug. 1 li. 8. de tri. 1. Joh. 4.

Sed si

Sed si eū quē videt būano visu spirituali charitate diligeret: videret deuz qui est ipsa charitas visu īteriori quo videri potest. Qui ergo fratrē quē videt non diligit: deum qui est dilectio qua caret qui fratrē non diligit quomodo potest diligere? Ex vna eniz eadēq; charitate deum proximūq; diligimus: sed deū propter deū: nos vero ꝛ proximū propter deuz. Si vero vna eadēq; charitas ē dei ꝛ proximi: quare dicitur

Quare di charitas gemina

gemina? Propter duo dilecta. i. deum ꝛ proximū. Et si vna sit charitas: duo tamen diuersa ea diligunt. s. deus ꝛ homo vel angelus. Pro quo etiā duo sunt mandata: q: cū eadē charitas vtroq; cōmendetur: diuersa tñ diligi precipiuntur. Unde Aug. Arbitror ideo spiritūsanctū bis datū: semel in terra: ꝛ iterum de celo: vt cōmendarētur nobis duo precepta charitatis

Augu. in sermone de ascensione.

s. dei ꝛ proximi. Una est charitas ꝛ duo precepta. vnus spiritus ꝛ duo data: q: alia charitas non diligit proximū nisi illa que diligit deum. Qua ergo charitate proximuz diligimus ipsa deū diligimus. Sed q: aliud est deus: aliud ē proximus: ꝛ si vna charitate diligūtur: ideo forte duo precepta dicuntur ꝛ alterū maius ꝛ alterū minus: vel propter duos motus qui in mēte gerūtur: dū deus diligitur ꝛ ꝓximus. Mouetur enim mens ad diligendū deuz mouetur ꝛ ad diligendū proximum: ꝛ multomagis erga deū q̄ȝ erga proximum.

¶ De modo diligendi.

Consequenter moduz vtriusq; dilectionis aduertamus. Hec regula vt ait Augustinus dilectionis diuinitus constituta est: vt deū propter

Augu. in lib. de doctri. chri.

se ex toto corde ꝛ proximū diligas sicut teipsuz i. ad qḋ ꝛ propter qḋ te ipsum diligere debes. In bono ergo diligendus est proximus non in malo ꝛ propter deū. Proximū vero omnē hominē oportet itelligi: q: nemo est cū quo sit operanduz male. Qui ergo amat homines vel q:

Augu. 7. de trinit. c. 5.

iusti sunt: vel vt iusti sint amare debet: hoc ē in deo vel propter deū. Sic enim ꝛ seipsum amare debet. s. in deo vel propter deū. i. q: iustus ē vel vt iustus sit. Qui enim aliter se diligit: iniuste se diligit: q: ad hoc se diligit vt sit iniustus.

Psal. 10. Augu. de doc. xpi.

ad hoc ergo vt sit malus: non ergo iam se diligit. Qui enim diligit iniquitatē odit animā suam. Modus ergo diligēdi precipiendus ē homini. i. quomodo se diligat vt prosit sibi. Quin autē se diligat: ꝛ prodesse sibi velit: dubitare dementis ē. Modus autē precipitur cū ait: sicut teipsum vt proximū diligas ad qḋ teipsum. Si ergo te non propter te diligere debes: sed propter illuz vbi dilectionis tue rectissime finis ē: non succenseat alius aliquis homo: si ꝛ ipsum propter deū diligis. Huius dilectionis moduz veritas insinuat dicens. Mandatū nouuz do vobis vt diligatis inuicez sicut dilexi vos. i. ad qḋ dilexi vos. s. vt filij sitis ꝛ vitā habeatis. Joan. 13.

¶ De modo diligendi deum.

Dilectionis autē dei modus insinuatur cuz dicitur. ex toto corde. i. ex toto intellectu. ex tota aia. i. ex tota voluntate. ex tota mente. i. memoria. Ut omnes cogitationes ꝛ omnē vitā ꝛ oēm intellectū in illū conferas a quo habes ea que ꝯfers. Hec dicēs nullā partē vite nostre reliquit que vacare debeat sed quicquid venerit in animū: illuc rapiatur quo dilectionis īpetus currit: ꝛ diligere deum propter se modus est diligendi propter deuz: ꝛ sunt isti duo modi diligendi deum vt quibusdaz placet.

Aug. li. i. d doctri. christia.

¶ De impletione illius mandanti.

Illud autem preceptū non penitus īpletur ab homine in hac mortali vita: sed ex parte nō ex toto: q: ex parte diligim⁹ sicut ex parte cognoscim⁹. In futuro autē īplebitur ex toto. Unde Augustinus. Cū adhuc est aliquid carnalis concupiscentie: nō omni modo ex tota aia diligitur deus. Caro autē non dicitur concupiscere nisi q: anima carnaliter concupiscit. Cū autē venerit qḋ perfectuz est vt destruatur qḋ ex parte est. i. vt iam non ex parte sit sed ex toto: charitas nō auferetur ſʒ augebitur ꝛ īplebitur. In qua plenitudine illud preceptū charitatis īplebit. diliges dñm deū tuū ex toto corde ꝛc̄. Tūc erit iustus sine peccato: q: nulla erit lex r̄pugnās mēti. Tunc prorsus toto corde: tota aia: tota mente diliges deū: qḋ est sūmū preceptū.

Augu. de pfecta iustitia.

1. Cor. 13

¶ Questio de precepti ratione.

Sed cur precipitur homini ista perfectio cū ī hac vita eā nemo habeat? Quia non recte curritur si quo currendū est nesciatur. Quomodo autē sciretur si nullis preceptis ostenderetur. Ecce habes cur illud preceptū est qḋ h̄ penitus īpleri nō potest. Impletur tñ ex parte. s. ſm perfectionē vie. Alia ē eni perfectio currentis: alia peruenientis. Facit hoc mandatū vt cursor: qui deuz ante oia ꝛ pre oībus diligit: nec tñ oīno perficit.

Augu. in eodem.

¶ Qḋ alterū mandatū in altero est.

Cum autem duo sūt p̄cepta charitatis: pro vtroq; sepe vnū ponitur: nec īmerito q: nec deus sine ꝓximo nec proxim⁹ sine deo diligi potest. Unde apostolus omne mandatū legis dicit instaurari. i. contineri ꝛ īpleri in hoc verbo. Diliges proximū tuū sicut teipsum. Et christus dilectionē proximi specialius cōmemorat dicens. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos: vbi illud maius mandatū dilectionis

Aug. sup Ioannez. Rom. 13 ꝛ Gal. 5.

Joan.13. Aug.sup Joannez dei videtur pretermissuz: sꝫ bene intelligentibꝰ vtrunqꝫ iuenitur in singulis: qꝛ qui diligit deū non potest euz contēnere quē deus precipit diligi: ꝛ qui diligit proximū: quid in eo diligunt nisi deū. Ipa est dilectio ab omni mundana dilectione discreta. Quā distinguens dn̄s ait. sicut dilexi vos. quid eni nisi deū dilexit i nobis: nō quē habebamus sed vt haberemus. Sicut medicus egrotos ꝛ quid in eis diligit nisi salutez: quā cupit reuocare: nō morbū quē venit expellere. Sic ꝛ nos inuicē diligamus vt quantum possumus inuicem ad habendum in nobis deum ex dilectione attrahamus.

¶ Que charitate diligenda sint.

Sed que hac dilectiōe diligēda sint: iā ingramus.

Aug.i li. de doctrina christiana Non eni oia vt ait Augustinus quibus vtēdū est diligenda sunt: sed ea sola que vel nobiscuz societate quadā referuntur in deū sicut est homo vel angelus: vl' ad nos relata: beneficio dei per nos indigent vt corpus: qd ita precipiēduz est diligi: vt ei ordinate prudenterqꝫ ꝯsulatur.

Dist. 27. Distinctio. XXVII.

Cum autem christus fidem ꝛ spem nō habuerit ꝛc. Superius determinauit magister de fide ꝛ spe hic determinat de charitate: ꝛ diuidit i partes duas. ¶ Primo determinat de charitate qua diligimus deū. ¶ Secūdo de charitate qua diligit nos distin. 32. ibi. [Premissis adyciēdū ē.] ¶ Prima i duas. ¶ Primo determinat de charitate qua diligimus deuz. ¶ Secundo de eius duratione distin. 31. ibi. [Illud quoqꝫ pter eundum nō est.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo determinat de ipsa charitate. ¶ Secūdo de his q̄ diligēda sunt ex charitate disti. sequēti. ibi. [Hic queri pōt.] ¶ Tertio de ordine diligendi distin. 29. ibi. [Post predicta de ordine charitatis agēdū est.] Prima in tres. In prima continuat se ad pcedentia. Scdo suam itentionem prosequit. ibi. [Charitas est dilectio.] In tertia ꝯtinuat se ad sequētia. ibi. [Sed que hac dilectione.] Media istarum diuiditur i quatuor. In pma determinat de essentia charitatis. In secūda de eius vnitate. ibi. [hic querit.] In tertia de modo diligēdi. ibi. [Cōsequēter.] In quarta de precepto dato de diligēdo. ibi. [Illud aūt preceptū.] Tertia istaruz diuidit in partes duas. In pma determinat de modo diligendi proximū. ¶ In scda de modo diligendi deū. ibi. [Dilectionis aūt dei.] Pars illa que ibi incipit illud aūt pceptum diuidit in partes duas. Primo ostendit ꝙ preceptum de dilectione dei nō perfecte implet in hac vita. ¶ Scdo ostendit ꝙ preceptū de dilectione dei: ꝛ preceptum de dilectione pximi mutuo se icludunt. ibi. [Cum aūt duo sint precepta.] Prima in duas. Primo facit ꝙ su predictum est. Secundo mouet super hoc dubitationez ꝛ soluit ibi. [Sed cur precipitur.]

Circa hanc distinctionem queruntur. 9. principaliter. ¶ Primo de amore in generali. ¶ Secūdo de passione amoris in speciali. ¶ Tertio de passione ody. ¶ Quarto de passione delectationis. ¶ Quinto de passione tristitie. ¶ Sexto de virtute charitatis. ¶ Septio de actu eius. ¶ Octauo de modo diligēdi ex charitate. ¶ Nono de cōparatione charitatis ad alias virtutes. ¶ Circa primum querunt tria. Primo vtrum in qualibet creatura sit aliquis amor. Secūdo vtrū quelibet actio cuiuslibet creature sit ex amore. Tertio vtruz vnitas cuiuslibet creature sit ex amore.

Questio. I.

Qō.1. Argī.1. Primo ostendo ꝙ nō in qualibet creatura ē aliquis amor: qꝛ sm Augu. 10. de trini. c. 1. Nō possunt amari: nisi cognita: sed multe sunt creature carentes cognitione: ergo multe sunt creature i quibus nullus ē amor.

Secūdo ¶ Item amor actus quidam est: sed aliqua est creatura: cui nullus debet actus. s. mā prima: ergo in ipsa nullus ē amor.

Tertio ¶ Item sm auctorez sex principiorum. Ois actio est in motu: sed multa sunt que quiescūt: ergo in eis nulla est actio: sed ois amor actio quedā est: ergo multa sunt in quibus nullus est amor.

In opm. primo Contra: omnia appetitus boni ē amor: vel pcedēs ex amore: sed sm phm. 1. ethi. c. 1. Oia bonum appetunt: ergo in oibus est aliquis amor.

Secūdo ¶ Item sm phm. 2. de aia. Oia appetūt participationē diuini eē: sed talis appetitus aliquis amor est: ergo in omni creatura est amor essendi.

T. c. 34.

Ad qōnē sm mentē ꝓprīaꝫ Respondeo ꝙ amor generalissime dictus cōprehendit quālibet iclinationem in bonū: vnde quelibet talis iclinatio amor dici pōt extēdendo nomē amoris. Si aūt talis inclinatio nō psupponat in eo in quo ē aliquā cognitionem: sic amor est ꝯueniens cuilibet creature. In qualibet. n. creatura est inclinatio ad ꝯseruationem sui esse que ē quid bonum que inclinatio nullam in eo in quo est psupponit cognitionem: ꝛ est idita cuilibet creature a ꝯditore: ꝛ hūc amorez vocat Diony. 4. c. de diuinis noibus nālez sm qd exponit Cōmen. dicens. Nālem amorem dicit in aialium ꝛ isensibilium sm affectualem necessitatem. i. qualitatem cōditoris amoris. Si aūt illa iclinatio presupponat cognitionē aialem sic est amor quē Diony. 4. c. de di. no. vocat aialem. Sed hic amor nō est: nisi i creaturis i quibus est sensibilis appetitꝰ cuiusmodi sunt hoies: ꝛ aialia bruta. Si aūt iclinatio in bonum presupponat cognitionem rationis: sic est amor quē Diony. vbi pus vocat itellectualez. Unde sm Cōmē. ibidem. Rationabiles hominuz animas itellectuales appellauit: ꝛ hic amor distinguit in tres: qꝛ iclinatio in bonum que nō presupponit: nisi nālem cognitionem boni absolute: ꝛ est a volūtate vt nā: amor nālis est alius: tn̄ ab amore nāli pmo modo dicto. Illa autem iclinatio in bonum: que presupponit cognitionem boni i relatione ad aliud: ꝛ est a volūtate vt deliberatiua respectu boni relati ad aliud: vt ad finem: vel circūstātias: vel ad aliquid aliud: amor electiuus est: qui ꝓprie dicit dilectio. Si aūt ille amor sit p aliquē habituz: per quem fit acceptus deo: ꝛ dignus remunerari i vita eterna amor charitatiuus est. Si autem iclinatio i bonuz presupponat altiorem cognitionem: q̄ꝫ sit cognitio aie creatam tn̄ sic est ille amor quē Diony. vbi supra vocat angelicum. Ex dictis patet: ꝙ nullus amor ē cōmunis omni creature: nisi amor primo modo dictus. Nec tibi videatur absurdum nālem appetitum creaturarum cognitione carētium vocare amorē cum Diony. ipsum amorem dicat vt dictum est: ꝛ cum dicat sacra scriptura. Job. 37. Qꝛ frumētuz desiderat nubes. Et cum videamus amorez nostrum iquātum distinguitur ꝯtra omnem cognitionem nō esse nisi iclinationem volūtatis i bonum: q̄ꝫuis icomparabiliter altior ē: q̄ꝫ sit in rebus carētibus cognitione.

Amor in oi creatura.

¶ De amore: pmo modo dicto procedūt argumēta ad partē scdaꝫ.

Ad pm̄ Ad primum in oppositum dicēdum ꝙ procedit de amore qui ē iclinatio i bonum presupponens cognitionem in eo i quo est.

Ad 2m̄ Prie materie aliquis actꝰ debetur. ¶ Ad secūdum dicēdum ꝙ materie pme debet aliquis actus: quāuis in entibus teneat infimum actualitatis gradum. vnde ꝛ in ipsa est nālis iclinatio ad perfectionez sui esse: qd est per formam. Unde Diony. 4. c. de di. no. dicit ipꝫ qd nō est appetere bonum aliquo modo: vocās qd nō est materiam

materiam ſm quod exponitur in cōmen. que dicitur ꝙ
Ad 3m nō eſt: nō eſt oīno nihil ſit: ſꝫ qḋ exponitur ibidē. ¶ Ad
tertiū dōm: ꝙ ſi illa auctoritas intelligatur de motu pro
prie dicto qui eſt actus entis in potentia ſm ꝙ huiꝰ: ſic
nō eſt vera niſi de actione que eſt in paſſo ſicut in ſubie-
cto. Preter aūt talē actionē eſt in qualibet creatura actu
exiſtente aliqua actio ſine omni motu ꝓprie dicto. Unde
Auicē. 9. meta. c. 2. dicit ꝙ inclinatio ad motuꝫ qui eſt in
re quieſcēte per violētiā eſt aliud ꝙ̄ ipſe motus: ⁊ ꝙ̄ vir
tus mouens: ⁊ hec actio continue eſt in graui per violē-
Qō. 2. tiā quieſcente. Queſtio II.

Argt pᵒ
T. c. 70.
SEcundo queritꝰ vtrum quelibet actio cuiuſlibꝫ creature ſit ex amo
re. Et videt ꝙ nō ideꝫ in numero nō eſt actio
nis finis ⁊ principium: q2 ſm pħm. 2. phyſico.
Efficiēs ⁊ finis nō coincidūt in idem numero: ſed amor
eſt finis actionis cuiuſlibet creature: vnde in commēto
4. de diuinis no. dicitur ꝙ amor eſt naturalis motus om
niū rerum que in motu ſunt finis: ergo nō omnis actio
Secūdo creature eſt ex amore. ¶ Itē actio que eſt ex odio nō eſt
ex amore: q2 eadē actio non eſt ex oppoſitis cauſis: ſꝫ crea
ture multa agūt ex odio: ergo nō oīs actio cuiuſlibꝫ crea
Tertio ture eſt ex amore. ¶ Itē cognitio in anima noſtra nō eſt
ex amore: q2 cuꝫ anima noſtra ſit ad imaginem dei: tunc
emanatio que eſt in diuinis per modū intellectus eſſet ꝑ
terminationē que eſt per modū amoris: ⁊ ſic ſpiritus ſan
ctus ſm rōnē intelligendi eſſet prior verbo: qḋ falſum eſt
ergo in nobis nō omnis actio eſt ex amore.

In oppo
ſitū pmo
T. c. 49.
COntra omne qḋ agit propter aliqḋ mouet ad agē
dum ex amore illius ꝓpter quod agit: ſed
ſm pħm. 2. phyſi. Intellectus ⁊ natura agunt ꝓpter ali-
quid: ergo cū omnis actio creature reducatur ad actio-
nē intellectualē vel naturalē: omnis actio cuiuſlibet crea
Secūdo ture eſt ex amore. ¶ Itē ſm Auicē. 9. metaphy. c. 2. Nul
la virtus mouet niſi mediāte inclinatione: ſed inclinatio
in aliquod amor eſt: vt haberi pōt ex p̄cedēti qōne: er-
go nulla virtus mouet vel agit niſi mediante amore.

Ad qōnē
ſm men-
tē ꝓpriaꝫ.
REſpondeo ꝙ extendendo nomen amoris ad
oēm inclinationē in bonum que-
libet actio cuiuſlibet creature eſt ex amore. Actiones eni
rerū corruptibiliuꝫ cognitione carētium: omnes ſunt ex
naturali amore quo naturaliter appetūt conſeruationem
T. c. 34. ſui eſſe in ſe vel in ſuo ſimili. Unde pħs. 2. de aīa dicit ꝙ
oīa eſſe appetunt ⁊ illius cauſa agunt quecūqꝫ agunt ſm
naturam: qḋ in aliquibus pōt exēplificari. Quia eni eſſa
naturaliter appetunt conſeruationē ſui eſſe: ideo mouent
ſe ad loca in quibus eſt celeſtis influentia in illa propor-
tione in qua eſt ſaluatiua eſſe eorum. Ex naturali etiā ap-
petitu quo appetūt ſaluari in ſuo ſimili educit vnum ele
mentum formā ſuam de materia alterius elemēti. Et ex
naturali appetitu quo omnia exiſtentia appetunt ſuam
diffuſionem ⁊ cōmunicationem inquātū bona ſunt mul
tiplicant ſimilitudines ſuas: vñ ex hoc appetitu lux edu
cit ſui ſimilitudinem de medio ⁊ color. Actiones etiam
brutoꝝ omnes ex aliquo amore procedunt: q2 oēs eorum
actiones ſunt: aut apprehendere: aut appetere: aut ꝓcedē
tes exteꝰ: aut ſunt non preſupponentes cognitionē. Si
nō preſupponūt cognitionē ꝓcedunt ex naturali appeti
tu nō preſupponente cognitionem. Si autem preſuppo-
nunt cognitionem ⁊ appetitum planum eſt ꝙ ex amore
procedūt preſupponēte cognitionē. Ipſa etiā eorum co-
gnitio omnem motum ſenſitiui appetitus precedens ꝓ-
cedit ex naturali appetitu quo eorū apprehēſiua ſuā ap-
petit perfectionem que eſt in cognoſcendo. Omnes eti-
am actiones hominum ex aliquo amore procedunt: quia
ſi ſint tales ꝙ non preſupponūt cognitionem procedūt
ex naturali appetitu nō preſupponēte cognitionem. In-
tellectualis etiā eorum cognitio procedit ex naturali ap-
petitu: quo intellectus appetit ſuaꝫ perfectionem que eſt
intelligendo: ⁊ loquor de intellectione quā motus volū-
tatis preſupponit. Perfectior etiā intellectio eſt per mo-
tū voluntatis qui eſt amor perfectionis in intelligēdo de
qua dicit Augu. 9. de tri. verſus finē. Q. partum mentis
antecedit appetitus: ⁊ li. 83. q. qōne. 35. Nullum bonum
perfecte noſcitur quod non perfecte amatur. Actiones
autē eorū preſupponētes intellectualem cognitionē: aut
ſunt motus a volūtate eliciti: aut imperati per aliquē mo-
tū a volūtate elicitum: ſed omnis motus a voluntate eli
citus aut eſt amor: aut ex amore procedens: ergo oēs ho-
minis actiones preſupponētes intellectualem cognitio-
nē: aut ex amore procedunt: aut videtur aliquis amor: ⁊
ſic patet nulla penitus eſſe hominis actionem aliam ab
amore que ex aliquo amore nō procedat: ⁊ patet ex dictis
quō poſſet hoc declarari de actionibus angelorum. Om
nium aūt creaturarū actiones volēs ſignificare diony. ex
aliquo amore procedere dicit. 4. c. de di. no. Amoreꝫ ſiue
diuinū: ſiue angelicum: ſiue intellectualē: ſiue animaleꝫ:
ſiue naturalem dicamus vnitiuam quādam ⁊ cōtinuati-
uā intelligemus virtutē ſuperiora quidē mouentē ꝑ pro-
uidētiam inferiorum equiformia iterum inſociabilem vi
ciſſitudinē ⁊ nouiſſima ſubiecta ad meliorum ⁊ ſuppoſi-
torum conuerſionem.

Ad primum in oppoſitū pōt dici ꝙ nō eſt idē Ad pm.
amor in numero ex quo ꝓcedit
actio creature cum illo qui eſt finis naturalis motus om
nium rerum que in motu ſunt. Hic enim amor eſt amor
dei perfectiuus: ad quē ordinantur oīum creaturarū mo-
tus mediate vel imediate. Actiones elemētoꝝ ordinant
ad actiones mixtorū: ⁊ actiones mixtoꝝ non viuētiū ad
actōes viuētiū ⁊ actōes viuētiū vegetaliuā tm̄ ad actio
nes ſenſibiliū ⁊ actōes ſenſibiliū ad actōes itellectualiū
vl rōnalium: ⁊ actio rationis ad actionem voluntatis: ⁊
omnis actio volūtatis ad illam que imperfectis dei amo
re cōſiſtit: vnde in commēto preallegato dicitur ꝙ vltra
amorem qui eſt finis nullus creature progreditur motꝰ.
Poteſt etiā dici ad argumētum ꝙ in primo ꝑncipio ſua
ꝓpoſitio nō habet virtutem. Idem enim in numero eſt
primū principium ⁊ vltimus eſt finis: nec demotiuꝰ ad
agēdum: q2 finis mouet efficiētem ad agēdum. vnde idē
amor in numero pōt eſſe motiuum ad aliqḋ agēdum ⁊ fi
nis actionis illius. ¶ Ad ſecūdum dōm ꝙ omnis actio Ad 2m.
ꝓcedēs ex odio procedit ex amore inquātum omne odi
um ex amore ꝓcedit. Nulla enim creatura odit aliqḋ: ni
ſi q2 repugnās eſt vel contrariū bono amato: q2 eni crea
ture amat eē: ideo odit corruptionē eſſendi: ⁊ ſic de alijs.
¶ Ad tertiū cū dr̄: ꝙ cognitio in aīa noſtra nō eſt ex amo Ad 3m.
re ⁊c. dico ꝙ verū eſt loquēdo de amore qui eſt pars ima
ginis. Naturalis aūt amor ex quo procedit in nobis in-
tellectio precedens omnem volūtatis actum pars imagi
nis non eſt. Queſtio. III. Qō. 3.

TErtio queritꝰ vtrū vnitas cuiuſlibet crea Argu. pᵒ
ture e ſit ex amore. Et videt ꝙ nō
q2 ex amore nō eſt eſſe rei. Amor enim preſup
ponit eſſe. Sed per illud per quod res habet
eſſe eſt vna: vt ex quarto decimo metaphy. poteſt habe T. c. 8.
ri: ergo nulla eſſentialis vnitas rei eſt ex amore. ¶ Itē Secūdo
vnitas ex cōtrarijs conſtituta nō eſt ex amore: q2 iter cō-
traria inquātum cōtraria nō eſt amor: ſed ſm pħm pmo
phyſi. principia nature ſunt cōtraria: ergo nullius vni-
tas producti per naturam eſt vnitas ex amore cauſata. Tertio
¶ Itē vnitas creata ex rebus inter ſe pugnantibus: ⁊ ſe
mutuo corrumpētibus nō eſt ex amore cauſata: quia iter
talia nō eſt amor: ſed vnitas machine mūdialis eſt ex ele
mentis contra ſe inuicem pugnātibus: ⁊ ſe mutuo cor-
rumpentibus: ergo vnitas machine mundialis non eſt
ex amore.

In oppo∣situ p°

Contra super illud quarto de di.no. Amorem siue diuinum ꝛc̃.dicit cõmentũ.amor est cõne∣xio ac vinculum quo omniũ vniuersitas ineffabili ami∣citia insolubiliq; vnitate copulatur:ergo amor est omnis vnitatis causa.

Secũdo. ¶ Itẽ odiũ est causa cuiuslibet diuisionis ergo per contrariũ amor est causa cuiuslibet vnitatis.

Ad qõnẽ ẽm men∣tẽ ppriã.

Respondeo q̃ vnitas cuiuslibet creature est ex amore vel existente inter principia creature que est vna vel existente in causa principiorum causatorum.Causa enim prima que deus est ex amore p∣duxit creaturã:ꝛ eius prima principia.s.materiã ꝛ formã Ex amore aũt naturali inter materiã ꝛ formã est vnitas compositi ex materia ꝛ forma in virtute tamẽ illius amo∣ris quo deus pduxit creaturã:nisi enĩ esset nãlis iclina∣tio inter materiã ꝛ formã non cõstitueret p essentiã vnũ ex ipsis ex amore etiã elementoꝝ ad celestẽ influentiã in illa pportione in qua est saluatiua nature eorum que p∣portio respectu ignis:maxime viget in cõcauo orbis lu∣ne ꝛ respectu terre in cẽtro ꝛ respectu aque ꝛ aeris in lo∣cis vbi sunt quã influẽtiã nõ potest recipere inferius ele∣mẽtũ nisi superior: mediate est coniũctio ignis cuꝫ orbe lune ꝛ omniũ elemẽtorũ inter se ex quorum coniunctio∣ne cõsistit vnitas machine mũdialis ordinata.Ex amo∣re est etiã vnitas societatis aialium brutorum ꝛ hoium. Unde super illud.4.de diuinis nominibus vnitiuã quã∣dã ꝛc̃.dicit commẽ.ex hac amatoria virtute etiam volu∣cres gregatim cõuolant:vt cigni ꝛ anseres ꝛ grues ꝛc̃. ꝛ vt generaliter dicã nunq̃ȝ plura in aliquã vnitatẽ con∣ueniut nisi per aliquẽ amorẽ:vnde ꝛ vnitas hominis in seipso ꝛ familie in domo ꝛ ciuium in ciuitate ꝛ multitu∣dinis in regno ex amore processerunt ꝛ cõseruantur per amorem:ꝛ propter hoc Diony.4.c.de di.no.bene vocat omnem amorem vnitiuã ꝛ cõtinuatiuam virtutem.

Ad p^m^

Ad primum in oppositum cum dicitur q̃ ex amore nõ est esse rei ꝛc̃.dico q̃ ve∣rum est loquẽdo de re simplici ꝛ de amore existẽte in ipãs esse tñ rei cõposite aliquo modo est ex amore existẽte in ipsa inquãtũ est ex amore pncipiorum suorum que in ip∣sa sunt quãuis prius in ordine nature habeat esse q̃ȝ ille amor in ipsa sit sicut est prius ordine nature cõpositũ q̃ȝ principia sua sint in ipso quãuis prius ordine nature sint principia q̃ȝ cõpositum.

Ad 2^m^ ¶ Ad secũdum dõm q̃ il∣la principia de quibus loqtur philosophus sunt forma ꝛ priuatio quoꝝ vnum.s.priuatio nõ est principium eẽn∣di quãuis requiratur ad trãsmutationem:q2 nihil trans∣mutatur ad illud qđ iam habet.vnde ex forma ꝛ priua∣tione nõ constituitur vnitas rei genite:sed ex materia ꝛ forma inter quas nõ est cõtrarietas:sed proportionalis ꝛ mutua inclinatio naturalis ad constitutionem vnius.

Ad 3^m^ ¶ Ad tertiũ dõꝫ:q̃ vnitas machine mundialis non est ex elemẽtis sub ratione qua inter se pugnãt ꝛ mutuo se corrumpũt:sed inquãtum forma vnius est in potẽtia in materia alterius quã naturaliter appetit educere i actuꝫ ꝛ inquãtum vnum recipit influentiaꝫ celestem sui salua∣tiuam mediãte alio ppter quod cum in vasculi euerso in aqua inter existẽte cãdela aer per accidẽs inspissatur ascẽ∣dit aqua vt semper remaneat aeri vicina:ꝛ inquãtum ele∣menta naturalem inclinationem habent ad bonum vni∣uersi totius sic ꝛ multi homines inter se multum con∣trary quandoq; coadunant se propter amorem com∣munis boni.

Experi∣mentum nota.

Consequenter queritur de secũ∣do principali : ꝛ circa hoc querũtur tria. ¶ Primo vtrum cã passionis amoris sit solũ bonum cognitum si∣mile amantis. ¶ Secundo vtrum omnis alia passio ab amore sit effectus amoris. ¶ Tertio vtrum passio amo∣ris sit essentialiter transformatio appetitus sensitiui in amatum.

Questio. I.

Q°.1.

Argu.p°

Primo ostendo q̃ non solum bonũ co∣gnitum simile amanti est causa passionis amoris:q2 vt superius habitum est amor inuenitur in rebus carẽtibus cognitio∣nem:ꝛ constat q̃ ille amor non electiuus:ergo est passio.

Secũdo ¶ Item ẽm Diony.4.c.de di.no.Nõ solũ bonũ: sed etiã pulchrum est amabile:ergo nõ solũ bonum est causa amoris.

Tertio ¶ Item ens sub rõne qua obiectum intellectus nõ est causa amoris:q2 sub illa ratione nõ est obiectuꝫ ap∣petitus in quo est amor: sed ens sub ratione qua bonum est obiectum intellectus:q2 nõ tãtum apprehẽdit rei en∣titatem:sed etiã rationem bonitatis sue:ergo ens sub ra∣tione qua bonum non est causa amoris. Item carentia mali est amabilis:sed nõ importat aliquod bonum:q2 ni∣hil positiuũ dicit cũ possit vere dici de nõ ente:nõ ẽ ens enim nullum habet malum:ergo nõ solum bonũ est cau∣sa amoris.

Quarto ¶ Itẽ q̃ prouer.13.Inter superbos semp iur∣gia sunt. Illi etiã qui sunt vnius opificy magis rixantur inter se q̃ȝ aly:ꝛ aues viuẽtes de eadem preda magis pu∣gnãt inter se q̃ȝ aly:ergo similitudo nõ est causa amoris: sed magis ody:nõ est ergo verũ q̃ solum bonũ cognituꝫ amãti simile sit causa amoris.

In oppo∣situ ẽmo

Contra Augu.8.de tri.c.3.Non amatur nisi bonũ ꝛ.x.li.c.1.Quod quilibet penitus ignorat hoc amare nullo modo potest:ꝛ etiam Eccl.13.dicitur q̃ omnis caro ad similem sui coniungetur:ꝛ omnis homo simili sui sociabitur:ergo solum bonum cognitum amã∣ti simile est causa amoris.

Ad qõnẽ ẽm men∣tẽ ppriã

Rñdeo q̃ solũ bonũ cognitũ sĩle amãti ẽ cã pas∣siõis amoris:q̃ aũt solũ bonũ sit cã amo∣ris eo modo quo obiectum est passionis causa pꝫ per hoc q̃ sensitiuus appetit^9^ nunq̃ȝ potest aliquid appetere nisi illud apprehẽdat vt cõueniens sibi.omne aũt tale appre∣hẽditur vt bonum appetẽti.Q̃ autem oporteat illud es∣se cognitũ ad hoc vt causet passioneꝫ amoris animalem experiẽtia docet:q̃ etiam oporteat illud est simile appe∣tẽti:ita q̃ amãs illud habeat in actu q̃ amatum habet in actu:vel ita q̃ vnũ habeat in actu quod aliud habet ĩ potẽtia:aut ita q̃ proportio amantis ad aliquid sit simili pportioni rei amate ad illud idem que similitudo est cau∣sa amoris inter aliquos : quia sunt inimici eiusdem vel amici ad aliud que similitudo est causa amoris inter ali∣quos q sunt inimici eiusdem:vel amici:vel ad aliud que similitudo est causa amoris quo bonus miles quãdoq; di∣ligit bonũ clericuꝫ:hoc patet:q2 appetitus sensitiuus ni∣hil appetit nisi quod apprehẽdit:vt cõueniẽs sibi: nihil autẽ apprehẽditur vt cõueniẽs nisi simile sit apprehẽdẽ∣ti ꝛ appetẽti aliquo predictorum modorum.

Ad p^m^.

Ad primum in oppositũ dõm:q̃ q̃uis amor rerum carẽtium cognitionem nõ sit electiuus:tamẽ nõ est passio animalis đ qua hic est ser∣mo.Et preterea bonum quod appetũt quãuis nõ sit co∣gnitũ ab eis:est tñ cognitũ ab institutore nãe q appeti∣tũ eis indidit ad illud bonũ qđ appetũt.

Ad 2^m^ ¶ Ad secundũ dõm:q̃ pulchrum est amabile per hoc quod idem est q̃ bonũ.A nullo enĩ pulchro excludit ratio boni. Uel põt dici q̃ si pulchrũ inq̃ȝtum pulchrũ amet : hoc est q2 in∣quãtum tale est bonũ cognitiue virtutis que in eo quie∣tat sicut videmus q̃ amabilis est rõ veri inquãtũ est bo∣nũ itellectus.

Ad 3^m^ ¶ Ad tertiũ cũ di q̃ ens sub rõne qua bo∣nũ est obiectũ itellectus ꝛc̃.dico q̃ verũ est:q2 quãuis co∣gnoscat rei entitate ꝛ boni rõnẽ:nõ tñ cognoscit eaꝫ ni∣si iquãtũ est ens vel verũ.

Ad 4^m^ ¶ Ad quartũ dõm q̃ sicut ẽꝫ phm.5.ethi.c.vij.In boni rõne sit minus malum ad ma∣ius malũ:ꝛ ita dico q̃ carẽtia mali in cõparatione ad ma∣lũ apphẽditur sub rõne boni.Unde ꝛ p se est appetibilis sed nõ pmo.

Ad 5^m^ ¶ Ad qntũ dõm:q̃ predicti nõ repugnant inter

inter se:q₃ similes:sed inquantum vnus timet ab alio si/bi auferri vel minui rē magis amatam. vnde ideo super/bus odit superbū:q₃ per euз timet sibi auferri vel minui propriam gloriam quam magis amat:⁊ opifex lucrum ⁊ suis predam.

Qō.2. Questio. II.

Secundo queritur vtrum oīs alia pas/sio ab amore sit effectus amo/ris. Et videtur φ nō.

Argū pᵒ Effectus non est fortior sua causa:sed odiuз est fortior passio q̄₃ amor:q₃ sm̄ Augu.li.83.qōnū.qōne.36. Nemo est qui non ma/gis dolorē fugiat q̄₃ appetat voluptatem:ergo odiū non est effectus amoris.

Secūdo ℂ Item extasis est passio quedam ⁊ nō est effectus amoris:q₃ per extasim aliquis quasi egre/ditur extra se:sed amans per amorem conatur attrahere amatū ad se nō extra se exire:vt pgat in amatū:ergo non oīs passio est effectus amoris.

Tertio ℂ Itē zelus est origo con/tētionis vel sibi cōcordās:vnde Apostolus.1.Cor.3.iungit illa simul dicens:cū sit inter nos zelus ⁊ contētio: s₃ ori/go dissensionis nō est effectus amoris:ergo cum zelus sit passio:nō oīs passio est effectus amoris.

Quarto ℂ Item corru/ptiuum amoris nō est effectus eius:sed passio ire corrū/pit amorē:q₃ generat odiū:ergo non omnis passio est ef/fectus amoris.

Quinto ℂ Itē causa amoris nō est effectus amo/ris:sed delectatio est cā amoris. Amāt enim multi ppter delectationem vt habetur ex verbis.phi.8.ethi.c.3.⁊.4.er/go nō omnis passio est effectus amoris.

In oppo/sitū pmo **Contra** pma omniū passionum est causa oium alia/rum:sed amor pma est omnium passionuз pmus enim motus appetitus est inclinatio ad bonum. ergo oēs alie passiones sunt effectus amoris

Secūdo ℂ Item su/perius ostēsum est actionē cuiuslibet creature procedere ex amore:sed quelibet passio in aliqua actione cōsistit vel ex aliqua actiōe causatur:ergo quelibet passio est ex amo/re mediate vel imediate.

Tertio ℂ Itē augu.14.de ci. dei.c.vj. dicit amorē esse cupiditatē timorē letitiam tristitiā quod nō est verū loquēdo de predicatione per essentiam:ergo hoc intelligitur causaliter. Sed qua rōne predicte passio/nes sunt effectus amoris eadem rōne ⁊ alie.

Ad qōnē sm̄ men/tē ppriaз. **Respondeo** φ omnis alia passio ab amore est effectus amoris. Omnis enī pas/sio: aut est respectu boni:aut est respectu mali:si respectu boni aut est inclinatio in bonum absolute seu cōplacētia respectu boni absolutus ⁊ sic est amor: aut tēdentia in bo/nū futurū:aut quies in pñti bono. Tendētia aūt in ali/quod ⁊ quies in illo dum pñs est causantur inclinatio/ne ad illud:sicut ex inclinatione grauis ad locum deor/sum causatur eius motus ad illū cū absens est:⁊ quies in illo dū pñs est. Ois ğ passio respectu bōi ē effectᵘ amo/ris. Si aūt passio sit respectu mali aut ē displicētia respcū mali absolute dicti: ⁊ sic ē odiū aut fuga ipsiᵘ dū futurū ē aut q̄si violēta quies i ipso dū pñs est. Fuga aūt mali futuri seu eius inuasio ad destruēdū effectus est displicē/tia mali. Similiter violētia quietis in ipso dum presens est sicut ex disconuenientia grauis ad locū sursum refugit graue locū sursum nec ibi quiescit nisi violēter. Omnis ergo passio que est respectu mali est effectus odij:⁊ quia appetitui nō displicet maluз nisi inquantū est contrariū bono amato. ideo oportet cōcedere φ odium sit effectus amoris:⁊ sic patet φ ois est imediate ⁊ mediate alicuius amoris effectus.

Cur sen/tit magis odiuз q̄₃ amor et plᵘ amor in absen/tia q̄₃ in pñtia. **Ad primum** in oppositū dōm:φ odium non est fortior passio q̄₃ amor sed ecō/uerso:apparet tñ q̄nq₃ odiuз fortius q̄₃ amor ppter hoc φ magis sentit. eo φ actus sentiēdi in quadā imutatiōe cōsistit:res aūt odita est repugnans obiecti: ⁊ res amata est amāti quasi nālis facta:quapropter amor nō ita senti/tur in pñtia rei amate sicut in absentia sm̄ Aug.x. de tri. versus finē:⁊ tñ est fortior in pñtia amati. Ex quo pa/tet:quare desideriū magis sentitur q̄₃ amor quāuis non sit passio ita fortis. Ad auctoritatē aūt augu.dōm φ non est intelligēda ceteris paribus:s₃ respectu doloris multū odiū vtpote est dolor corrūpēs vitā:⁊ respectu volupta/tis parū vel minus amate:nō est aūt incōueniēs φ aliqd odium fortissimum sit for:ior passio aliquo debili amore.

Ad 2ᵐ Extasis qd ⁊ quō cōtingit. ℂ Ad scdm dōm:φ extasis est extra se positio vel excel/sus mētis sm̄ papiā:qd pōt hoī cōtingere ⁊ sm̄ cognitio/nē.s.cū ponit extra sibi pportionatā cognitionē vel per excessiuā eleuationē ad cōtēplationē superiorū:vel p ex/cessiuā depressionē ad imaginationē inferiorū:⁊ sm̄ appe/titū qn vehemēti motu fert appetitus in aliqd quasi exi/ens extra pportionatū sibi desideriū:vnde ista extasis vt dei esse desideriū excessiuū:pme extasis est amor cā dispo/sitiue inquātū q̄ꝫ continue facit cogitare de amato. Scde aūt extasis est causa directe. Cū aūt dicitur φ amor tra/hit ad se amatū:pōt dici φ in amore amicitie amor tēdit in amatū quasi nitēs in amato esse. vnde Ber.lib.de pce/pto ⁊ dispēsatione versus finē dicit φ nō est pñtior spūs noster vbi animat q̄₃ vbi amat qd intelligēdū est quātuз ad ornatū affectionis sue:q₃ gerit curā per puidentiam amati sicut sui ipsius. In amore aūt cōcupiscētie amans pmo tendit in amatū:vt ipm attrahat ad se:q₃ tali amo/re amās nō diligit amatū nisi p se.

Ad 3ᵐ. zelus mlᵗtiplex acceptio. Ad tertiū dōm:φ ze/lus accipi pōt pro amore intēso cōpatiēte cōsortiuз in re amata. Alio modo p emulatione rerū meliorū: alio mo/do p inuidia:⁊ quocunq₃ istorū modorū accipiatur amor est aliquo modo causa eius. Intēsio enim amoris est acci/dēs amoris:subiectū aūt est accidētis aliquo modo causa.

Inuidia vnde pro uenit. Emulari etiā res meliores pcedit ex amore earū : inui/dia etiā pcedit ex amore mediāte odio.

Ad 4ᵐ ℂ Ad quartum dōm:φ passio ire respectu vindicte in quā tēdit vt in rē apphēsam vt bonum sibi est etiam respectu illius de quo querit vindictā tanq₃ de re apphensa vt mala sibi. vnde ira psupponit tristitiā ⁊ includit spem. Tristitia autem ⁊ spes sunt effectus amoris:⁊ ex cōsequēti ira nō illiᵘ amo/ris quē destruit:sed alterius.

Ad 5ᵐ ℂ Ad qntum dōm ⁊ q̄uis delectatio sit causa alicuius amoris:tñ necessarium est de/lectationē psupponere aliquē amorē. Nullus enim dele/ctatur nisi in re amata.

Qō.3. Questio. III.

Tertio queritur vtrū passio amoris sit es/sentialiter trāsformatio appetitus sensitiui in amatū. Et videt φ nō:q₃ effectus amoris nō est amor:sed trāsformatio est effectᵘ amoris.

Argu.pᵒ Unde Hugo in soliloquio de arra anime. Cavis amoris est vt talē te eē necesse sit quale est illud qd amas ⁊ cui p effectū cōiūgeris in ipsius similitudinē: ipsa quodā mō dilectionis societate trāsformaris :ergo nullus amor est ipsa trāsformatio.

Secūdo ℂ Itē sm̄ augu.6.de tri.c.7. Amor est inherētia:sed vnā rē inherere alij nō est eā trāsforma/ri in aliā cū videamus aliqn aliquā rē alij inherere absq₃ hoc φ trāsformet in eā:ergo nullus amor est trāsforma/tio in rē amatā.

Tertio ℂ Itē actus itelligendi causatur ex assi/milatione itellectus ad rē intellectā:ergo a sili amor cau/satur ex assimulatione appetitus ad rē amatā ⁊ si sic non videt φ amor sit transformatio in amatum:sed ex trans/formatione causatur.

In opᵐ primo. Nota S ō amore. **Contra** sm̄ augu.xj.de tri.c.ij. Visio est forma que a visibili imprimit sensui:ergo a sili amor sensi/bilis est ipsa īformatio appetitus sensitiui a re que amat. sed īformari a re aliqua est trāsformari in silitudinē illius ergo passio amoris est trāsformatio appetitus sensitiui in silitudinē amati. ℂ Itē vt supius visuз est:amor est icli/natio appetitus in rē amatā. Sed iclinatio vnius rei in rē aliā est trāsformatio in silitudinē illius qd pз in iclina/tione que est p motū localē:cū.n.hō inclinat versus ter/rā trāsformat in aliquā silitudinē terre que est īferioritas Similiter pз in iclinatiōe que est p alteratione:aquā enī

inclinari per alterationem ad ignem est ipsam transformari in caliditatē que est aliqua si͂litudo ignis: ergo si͂lr icli͂natio que est amor: est trāsformatio appetitus sensitiui in aliquā si͂litudinem amati.

Ad q̄ōnē sm̄ mentē ꝓpriā
Respondeo ꝙ passio amoris est essentialr̄ trāsformatio appetitus sensitiui in aliquā si͂litudinē amati. Talis eni amor passio est nō destructiua que assimilaꝛ corruptioni cuiusmodi passio sm̄ aliquos est odiū: sed est passio saluatiua que in h̄ magis assimilaꝛ generatiōi. Talis aūt passio est trāsformatio patientis in si͂litudinē agētis: vn̄ aerē pati a luce est ipsum trāsformari si͂litudinē lucis que est lumē. Passio ergo amoris est trāsformatio potētie appetitiue: in qua imediate ē amoris passio in si͂litudinē agētis istā passionē. Agēs autē passionē amoris est bonū cognitū ꝯueniēs seu sibi appetitui: eo modo quo obiectū est cā passionis: ergo amor est trāsformatio appetitus sensitiui in si͂litudinē talis boni: ꝛ q: tale bonū est amatū recte dictū est ꝙ sit trāsformatio in similitudinem amati.

amor: passio saluatiua: odiuꝫ aūt d̄structiua.

Ad pͥm
Ad primum in oppositum dōm: ꝙ amor ꝛ est trāsformatio que dicta est: ꝛ causa est alterius trāsformationis corpalis sicut nitiꝛ ad realē vnitatem amatoꝝ. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ ꝛ si vna res possit alij corporalr̄ inherere absqꝫ sui trāsformatione in si͂litudinē illiꝰ: tn̄ hoc nō est verū de inherentia sensitiui appetitus. Uel pōt dici ꝙ ēt de inherētia corpali minor argꝰ nō hꝫ vlr̄ veritatē. Cū eniꝫ aliqua res corpalis p͂us nō inherēs terre efficiꝛ inherēs terre accedit ad aliquam si͂litudinē terre. s. ad iferioritatē. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ trāsformatio appetiꝰ que est amor nō p̄supponit aliā transformationē nisi in virtute cognitiua. Sicut eni cognititiua p suū obiectuꝫ mediāte obiecti si͂litudine trāsformatur trāsformatione que est cognitio: sic appetitus sensitiuus p bonū sensibile cognitū imediate trāsformaꝛ transformatione que est amor. Sic ergo ex p̄dictis video tres trāsformationes. vnā. s. in vi cognitiua quam p̄supponit aialis amor. aliaꝫ in appetitu sensitiuo que est ipse amor q̄ est passio aialis tertiā in corpore que est amoris effectus. ¶ Argumenta ad parteꝫ aliā grā cōclusiōis pn̄t ꝯcedi.

Consequenter queriꝛ de tertio p̄ncipali: ꝛ circa hoc queruntꝛ tria. ¶ Prio vtrū obiectū odij sit malū tm̄. ¶ Scdo vtrū odiū sit ꝯriū amori. ¶ Tertio vtrum aliquod malum possit odiri in vniuersali.

Q̄ō. 1. Questio. I.

Argu. pͦ
Primo ostēdo ꝙ obiectum odij nō sit malū tm̄: q: nō oē odiū est bonū: sꝫ odire malū semp est bonū: ergo obiectū odij non est malum tantum.

In oppositū pͥmo
Contra sicut se hꝫ amor ad bonū: ita odiū ad malū: sed obiectū amoris est bonū tm̄. Nullus. n. pōt aliqd amare nisi sub rōne qua bonū: ergo a si͂li obiectum odij est malum tantum.

Ad q̄ōnē sm̄ mentē ꝓpriā.
Respondeo ꝙ de obiecto odij possumꝰ loq duplr̄. s. aut de eo qd̄ est obiectū eius p se: aut de eo qd̄ est obiectū p accidēs. ¶ Prio mō obiectū odij nō ē aliqd nisi apphēsū sub rōne q̄ maluꝫ. Nulꝰ pōt aliqd odire nisi inq̄ztū ip̄m apphēdit sb̄ aliq̄ rō[ne]. ¶ Scdo modo loquēdo de obiecto: dico ꝙ bo[num] ē obiectū odij: sicut eni appetitus q̄nqꝫ tēdit p aliqd̄ malū inquātū tēdit in bonū: cui illud ma[lū] ... est: sic odiū frequēter p accidēs refugit bonuꝫ [q]p se refugit malū qd̄ est annexum illi bono.

[Ad] primum in oppositū dōm: ꝙ odire maluꝫ cui annexū est malus bonū qd̄ re[fugit] p malū nō est laudabile: q: nō dꝫ refugi bonū sm̄ [p]malo sm̄ qd: sicut nec dꝫ appetitus tēdere p accī[dens] in malū simplr̄ p bono sm̄ qd. Uel pōt dici breuius ꝙ aliquid q̄nqꝫ quod est bonum simplr̄ apprehēdiꝛ sub rōne mali. Et sic odiꝛ bonum simplr̄: q: apprehendiꝛ vt malū. ¶ Ad scōm dōm ꝙ quāuis vnū ꝛ idē nō possit simul eē bonū ꝛ malū absolute: tn̄ vnū ꝛ idē pōt esse cōueniēs vni ꝛ discōueniēs alij: ꝛ qd̄ repn̄taꝛ appetitui vt ꝯueniēs sibi repn̄taꝛ sibi sub rōne boni: ꝛ ꝙ repn̄tatur ei vt discōueniēs sibi repn̄tatur sibi sub rōne q̄ mali. Q̄ō. II.

Ad 2m

Q̄ō. 2.

Argr̄. 1.
Secundo queriꝛ vtruꝫ odiū sit ꝯrium amori. Et videꝛ ꝙ nō: effectꝰ nō ꝯriaꝛ sue cause: sed vt trahi pōt ex snia aug. 14. de ci. dei. c. 7. Oēs alie passiones ab amore oriūtur ex eo: ergo nec odiuꝫ nec aliqua alia passio ꝯriaꝛ amori. ¶ Itē necessitas a termino a quo non est contrarius accessui ad terminum ad quem. Si terminus a quo ꝛ terminus ad quem sunt contrarij: sed odium est recessus a malo: ꝛ amor est accessus ad bonum: ergo odium non est amor contrarium.

Secūdo

In opꝰ pͥmo.
Contra sicut se hꝫ tristitia ꝛ delectatio ad bonum ꝛ malū p̄ūs: ita se hꝫ odiū ꝛ amor ad malū et bonū absolute. Sed ois tristitia oi delectationi est cōtraria: etiā si tristitia ꝛ delectatio sint respectu obiectoꝝ diuersoꝝ. vnde dicit pħs. 1. topi. Q: ei que est a potu delectationi que est a siti tristitia contrarium: ergo omne odium cuiusqꝫ amori est contrarium.

Capl̄o.

Ad q̄ōnē sm̄ mentē ꝓpriā. Cōtrarietas duplex.
Respondeo malū est obiectū odij ꝛ bonū obiectū amoris: passiōes aūt specificantur ex sui habitudine ad obiecta. Cū ergo malū sit ꝯriuꝫ bono: opꝫ ꝙ odiū ꝯrieꝛ amori. Sed est quedā ꝯrietas sꝫ r̄ōnes generales: ꝛ quedā sm̄ r̄ōnes specificas loquēdo de p̄ma ꝯrietate: oē odium ꝯriaꝛ cuiqꝫ amori: q: generale est cuiqꝫ amori ꝙ sit qdā motus ꝯsonātie ad suū obiectū: et generale est omni odio qd̄ sit motus dissonantie. Sed loquēdo de ꝯrietate sm̄ r̄ōnes specificas nō oē odiū ꝯriatur cuiqꝫ amori: q: odiū mali cōtrarij bono amato nō cōtrariaꝛ amori illius boni: imo est effectus eius ꝛ cōcordans ei. Illud eni idē qd̄ mouet ad diligēdū aliqd̄ bonuꝫ mouet me ad odiēdū malum. Cōtrariuꝫ eni odiū etiā mali disperati bono amato: nō ꝯriaꝛ amori illius boni: sꝫ amor ꝛ odiū que sunt respectu eiusdē ꝯriant sm̄ spēm. possibile est eni ꝙ idē ab vno apphēdaꝛ: vt sibi ꝯueniens: ꝛ ita sub rōne qua bonū: ꝛ ab alio apphēdaꝛ: vt sibi discōueniens: ꝛ ita sub rōne qua malū. Idē etiā ab eodē diuersis tēporibꝰ pōt apphēdi sub ista duplici rōne: ꝛ ideo amor in vno ꝛ odiū in alio vel in eodē diuersis tpibus pn̄t eē respectu eiusdē obiecti: non tn̄ sub rōne eadē: sed semp sub rōne ꝯria. ¶ Argumēta ad oppositū ꝓcedunt de amore ꝛ odio que sunt respectu contrarioꝝ.

Ad argꝰ
Ad argumentum ad ptē aliā dōm: ꝙ tristitia ꝛ delectatio, ꝛ si semp ꝯrienꝛ sꝫ r̄ōnes generales: q: ois delectatio est quasi ipsius appetitus quedā n̄alis quies in suo obiecto: ꝛ tristitia est quedā violēta quies in suo obiecto: nō tn̄ oi delectationi est quelibet tristitia ꝯria sm̄ spēm: q: si sunt respectu obiectoꝝ ꝯrioꝝ seu disperatoꝝ nō sunt contrarie sm̄ spēm: sed tm̄ qn̄ sunt de eodē sicut dicebatur de odio ꝛ amore. Questio. III.

Q̄ō. 3.

Tertio queriꝛ sine argumētis vtrū aliqd̄ malū possit odiri in vniuersali.

Ad q̄ōnē sm̄ mētē propriā.
Respondeo ꝙ aliqd odiri in vlī duplr̄ pt itelligi: vno modo: ita ꝙ res sub tali mō apphēsa: vt sibi accidat ista scda intētio que est vniuersalitas odiaꝛ: alio mō ita ꝙ res odiaꝛ i quocūqꝫ idiuiduo fuerit apphēsa. Prio mō nihil pōt odiri in vlī p appetitū sensitiuū: sed p appetitū intellectiuū. appetitus enim sensitiuus nō moueꝛ nisi post aliquā sensitiuā apphēsionē saltē de lege cōi. nulla aūt virtꝰ sensitiua pōt aliqd apphēdere sub illa rōne qua sibi accidit hec scda itētio que est vniuersalitas: sꝫ sic pōt res apprehendi

ꝑhendi ab intellectu: ⁊ ideo vniuersale potest esse obiectū volōtatis. accipiēdo aūt odiri in vli modo secūdo sic dico ꝙ aliqd pōt odiri in vli ēt p appetitū sensitiuū: qꝛ ꝯtingit aliqd malum in quocūqꝫ īdiuiduo fuerit esse talis ꝯditionis: vt nō possit apphēdi p virtutē sensitiuā nisi vt disꝯueniēs appetitu animalis. Sic est nā lupina per comparationem ad ouem. vnde ouis odit naturaliter quēcūqꝫ indiuiduum lupi: ꝯm etiā pħm. 2. rhetoricorū. Unusquisqꝫ naturaliter odit calūniatorē ⁊ furem.

Consequenter querit̄ de quarto pncipali: ⁊ circa hoc querunt̄ tria. ¶ Primo vtrum delectationes exteriores sint maiores ꝗ̄ interiores. ¶ Secūdo vtrum aliqua delectatio cōtrariet̄ alicui delectationi. ¶ Tertio vtrum dilatare: desiderare: vsum rōnis ipedire: opationem pficere sit delectationis effectus.

Q̄ō. 1. Questio. I.

Argū. pᵒ

Primo ostēdo ꝙ delectationes exteriores que ⁊ corporales dicunt̄ sint maiores delectationibus interioribus: quia qd fortius allicit appetitū videt̄ esse maioris potētie: sed delectationes exteriores magis alliciunt appetitū ꝗ̄ interiores: vnde ⁊ plures eas sequunt̄ ꝗ̄ interiores ergo videt̄ ꝙ exteriores sint maiores ꝗ̄ iteriores. ¶ Itē maior est delectatio que trāsmutat corpus ꝗ̄ illa que nō: qꝛ trāsmutatio corporis ex fortitudine passionis videt̄ pcedere: sed delectationes exteriores magis trāsmutāt corpus ꝗ̄ interiores: ergo videt̄ ꝙ sint maiores ⁊ fortiores.

Secūdo

In oppositū pmo

Contra phs. x. ethi. c. 8. dicit ꝙ delectabilissima earū que ꝯm virtutē operationum: que ꝯm sapiētiam confesse est. Sed talis delectatio est interior: ergo delectationes interiores maiores sunt ꝗ̄ exteriores.

Ad q̄ōnē ꝯm mentē ppriā. In hoīe triplex cognitio

Respondeo ꝙ quecūqꝫ hoīs delectatio est in aliquo appetitu post aliquā cognitionē cōiunctā. In hoīe aūt triplex est cognitio. s. sensibilis exterior que est per sensus particulares. Et sensibilis interior que est actus alicuius virtutis sensitiue interioris Et cognitio rōnalis que est p potētiā intellectiuā. Et ꝯm istū triplicē gradū cognitionis est appetitus in hoīe ꝯm triplicē gradū. s. appetitus interior: qui etiā exterior dicitur que imediate mouet̄ a bono apphēso per cognitionē exteriorē: ⁊ maxime post apphensionem que est p sensum tactus. Est etiā in hoīe appetitus sensitiuus qui dicit̄ interior q de lege cōi nō mouet̄ nisi post apphēsionē sensitiuā interiorē. Est etiā in hoīe appetitus rōnalis q nō mouet̄ nisi post apphēsionē intellectiuā interiorē q appetitus pprio noīe dicit̄ volūtas ⁊ loquor hic de ante ⁊ post ꝯm ꝙ importāt ordinē nature. Primus appetitus istoꝝ triū est inferior. Tertius aliis duobꝰ est superior: vnde medius est superior primo ⁊ inferior tertio. Simili modo dico de cognitionibus inter se cōparatis. Cū ergo delectatio sit motus appetitus causatus ex apphēsionē pprij boni pńtis in re: vel in spe: vel in memoria quāuis fortius moueat apphēsum: vt realiter pńsens ꝗ̄ vt pńsens tm̄ in spe: ⁊ fortius vt pńs in spe: ꝗ̄ vt pńs in memoria tm̄: opꝫ cōcedere illam delectationē maiorem eē simpliciter que est respectu maioris boni: ⁊ virtuosioris cognitione apphēsi. ⁊ que est in appetitu nobiliori: ⁊ ideo inter oēs delectationes hoīs: ille simplr̄ sunt inferiores que dicunt̄ exteriores. s. que sunt in appetitu qui imediate mouetur post apphēsionē alicuius particularis sensus. Et ille simpliciter sunt superiores que sunt in voluntate: qꝛ sunt respectu nobilioris obiecti simplr̄: spūalia. n. sunt simplr̄ nobiliora ꝗ̄ sensibilia: ⁊ volūtas est nobilior appetitus ꝗ̄ ꝗcūqꝫ alioꝝ: ꝓsentia etiā boni spūalis in volūtate est intimior ⁊ perfectior ⁊ firmior ꝗ̄ ꝓsentia seu ꝯiunctio boni sensibilis cum appetitu sensitiuo. Delectationes aūt que sunt in appetitu sensitiuo medio: ꝗ̄uis sint inferiores delectationibus intellectualibus tñ sunt simplr̄ nobiliores ꝗ̄ delectationes exteriores. Nobilior enim simplr̄ est apphēsio que est per sensitiuā interiorē ⁊ appetitus sensitiuus sibi correspōdens ꝗ̄ cognitio sensibilis interior ⁊ appetitus sensitiuus sibi correspōdēs. per cōparationē aūt ad nostrā nām corruptā delectatiōes sensibiles ⁊ corporales fortius mouēt ꝗ̄ delectationes spūales triplici de causa: qꝛ quo ad nos sensibilia sunt magis nota ꝗ̄ spūalia delectationes: etiā sensibiles sunt cum aliqua trāsmutatiōe corporis eo ꝙ appetitus sensitiuus est alligatus organo corporali delectationes etiam corporales appetunt̄: vt quedā medicine contra corporales defectus ex quibus quedā tristitie oriūtur: ⁊ ideo qꝛ tristitijs superueniūt delectationes sensibiles magis sentiuntur: qꝛ ꝯm pħm li. elēchoꝝ. Opposita iuxta se posita maiora ⁊ minora vident̄ hoībus. ⁊ per ꝯńs magis acceptātur ab hoīe per naturā corruptā ꝗ̄ spirituales que nō habent tristitias cōtrarias per se: vt in sequēti q̄ōne patebit. Ex dictis ⁊ his que dicta sunt superius in illa q̄ōne vtrū in christo fuerit maior dolor cōpassionis ꝗ̄ passionis patēt solutiones ad argumenta.

Cap. 12.

Q̄ō. 2. Questio. II.

Argu. pᵒ

Secundo queritur vtrū aliqua delectatio cōtrariet̄ alicui delectationi. Et videtur ꝙ non: qꝛ tristitie magis cōtrariat̄ delectatio ꝗ̄ delectatio delectationi cuilibet: sed est aliqua delectatio que nulli tristitie cōtrariatur: qꝛ ꝯm pħm. 1. topi. Delectationi que est in contēplatione nihil est cōtrariū: ergo multo fortius nulla delectatio cōtrariat̄ alicui delectationi. ¶ Itē delectatio nō posset cōtrariari delectationi nisi earuꝫ obiecta essent cōtraria: sed obiectum vnius delectationis nunꝗ̄ est ꝯtrarium obiecto alterius: qꝛ obiectū cuiuscūqꝫ delectatiōis est bonū: ⁊ ꝯm ꝙ videtur velle phs li. pdicamentorum. Quāuis malo possit esse cōtrariū bonuꝫ ⁊ malum: tamē bono nō pōt esse cōtrariū nisi malū. ergo nulla delectatio est alij delectationi contraria.

Cap. 12.

Secūdo

In ꝯmone de oppositis. In opᵐ pmo.

Contra si nulla delectatio esset alij delectationi contraria nulla delectatio impediret aliā: qꝛ ea que cōcordant semuicē non impediunt: sed ꝯm pħm. x. ethi. c. 5. cōtingit vnā delectationē impediri per aliaꝫ: ergo alique delectationes sunt inter se contrarie.

Ad q̄ōnē ꝯm mētē alioꝝ pᵒ.

Ad istam q̄ōnem forte dicerēt qdā ꝙ inter passiones delectationū sensibiles nulla est cōtrarietas: qꝛ ⁊ si sint quāqꝫ respcū obiectoꝝ ꝯtrioꝝ: tñ nō causant delectationes per ratiōes cōtrarias. Calidū enim hominem frigescētē delectat sub rōne qua remittit eius frigiditatē: ⁊ frigidū hominem nimis calefactum delectat sub rōne qua remittit eius caliditatē. Remittere aūt excessum caliditatis: ⁊ remittere excessum frigiditatis non videntur esse rationum ꝯtrariaꝝ cū per hāc viā qualitates pdicte reducūtur ad quoddā mediū. Sed hec opinio falsa est: nec valet ratio pro ea adducta. Ea eni que sunt cōtraria possunt delectare appetitū sensitiuū per rōnes cōtrarias. Quāqꝫ enim diuersi cibi delectāt comedētē: vt pꝫ cū vnius est cōplexionis cholerice alius flegmatice. Exēplū etiā qd p se adducunt nō est pro eis: nō tm̄ eni cōtrariat̄ excessiua caliditas excessiue frigiditati: sed etiā caliditas ꝯm naturalem modū: frigiditati ꝯm naturalē modū. Frigidū aūt nimis calefactū per hoc delectat ꝙ ipsum reducit ad caliditatē se havētē ꝯm naturalē modum: ⁊ calidum nimis infrigidatū p hoc delectat ꝙ ipsum reducit ad frigiditatem se habētem ꝯm nālem modum. Unde mihi videtur dōm ad q̄ōnē ꝙ ꝯtingit aliquā delectationeꝫ alij delectationi esse cōtrariā: sicut enim dicit phs. 5. phy. Non tm̄ motus naturales ad contrarios terminos sunt cōtrarij: sed etiā quietes illoꝝ corpoꝝ in terminis illis. Delectatio autem cū sit respectu cōuenientis pńsentis seu cōiuncti est qdā

Contra opᵒ pᵐ.

Ad q̄ōnē ꝯm mētē ppriam. 5. c. 6.

motus anime quasi per modum quietis inquantum nõ tẽdit in absens: cũ ergo aliquarũ delectationum obiecta sint cõtraria: non tm̃ fm̃ sui naturã: sed etiam sub rõne qua delectãt: eo q̃ delectãt sub rõnibus contrarijs tales delectationes sunt cõtrarie cõtrarietate sili aliquo modo illi ꝯrietati que est inter nãles quietes in locis cõtrarijs.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositũ dõm: q̃ maior nõ est vera nisi delectatione ꝛ tristitia que cõtrariatur fm̃ spẽm que est cõtrarietas ad similitudinẽ illius cõtrarietatis que est inter nãlem quietẽ ꝛ violẽtiam in eodẽ loco. Qꝫ aũt dĩ in minori q̃ delectationi que est in cõtẽplatione nulla tristitia est cõtraria. intelligẽdum est de delectatione cuius cõtẽplatio est obiectũ quod sic pꝫ: q̃ nec sibi cõtrariatur tristitia cõtrarietate q̃ est fm̃ genus nisi illa que est de cõtẽplationis absentia vl' impedimẽto. Delectatio enim ꝛ tristitia sic contrarie sũt respectu cõtrariorꝫ fm̃ quẽ modũ dicit pħs. 1. topi. Delectationi que est a potu: tristitia que est a siti est contraria speculationi aũt intellectus nihil est contrarium nisi eius absentia vel impedimẽtũ fm̃ q̃ extendimus nomẽ contrarietatis ad oppositionẽ que est inter ꝑuationẽ ꝛ habitũ: Actiones enĩ itellectuales eleuate sunt supra contrarietatẽ: nec etiã sibi cõtrariat̃ aliqua tristitia fm̃ spẽm per se: q̃ delectatio ꝛ tristitia sic ꝯtrarie sũt de eodẽ: sed nullus põt tristari per se de ipsa speculatione: q̃ scire ab omnibus naturaliter amatur per se fm̃ pħm dicentẽ in principio metaph. Qꝫ oẽs hoĩes naturaliter scire desiderant. Cõtingit tñ tristari per accñs de cõtẽplatione .s. propter annexum laborẽ corporis ꝛ partis sensitiue. Intellect⁹ enĩ dum est actu forma corporis corruptibilis nõ speculatur de lege cõi nisi adiutus ministerio alicuius virtutis sensitiue que est corpali organo ꝯalligata. Et etiã per hoc q̃ intellectus ostẽdit obiectũ tristabile: vnde delectationi q̃ est de re speculata bene ꝯtrariat̃ tristitia de re speculata.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scðm dõm: q̃ cõuenit bonũ bono esse contrariũ. Caliditas enĩ que est bona igni est cõtraria frigiditati q̃ est bona aque: vnde illud verbũ pħi in pñtis: intelligẽdũ est de bono qð est in virtute: ꝛ malo qð est in vitio: volẽs dicere q̃ vni vitio opponitur virtus ꝛ q̃nq̃ vitiũ: vt auaritie: liberalitas: ꝛ ꝓdigalitas: sed bono vnius virtutis nõ cõtrariat̃ alterius virtutis bonũ: q̃ bonũ cuiuscũq̃ virtutis est p quandam conuenientiam ad rectum rõnis iudicium.

Qõ. 3. Questio. III.

Tertio querit̃ sine argumẽtis: vtrum desiderare: dilatare: vsum rõnis impedire: operationem perficere sint delectationis effectus.

Ad qõnẽ fm̃ mentẽ ꝑpriã. **Respondeo** q̃ predicta quatuor effectus sunt delectationis qð declaro p ordinẽ. Omnis delectatio sensibilis apprehẽditur apprehensione sensitiua: vt cõueniẽs appetitui sensitiuo: ꝛ q̃ appetitus sensitiuus nõ fastidit rem sensitiua apprehensione apprehẽsam: vt sibi cõuenientẽ: ideo appetitus sensitiuus nunq̃ fastidit sensibilẽ delectationẽ quãuis frequẽter fastidiat rẽ in qua prius delectabat̃ inquãtũ res que prius apprehẽdebatur vt sibi cõueniẽs: postea apprehendit̃ vt nõ cõueniẽs: vt pꝫ cũ saturatus fastidit cibũ qui esuriẽs delectabat̃ in ea. Unde si accipiat̃ desideriũ pro motu appetitus cũ carẽtia fastidij: pꝫ q̃ delectatio sensibilis causat in appetitu sensitiuo desideriũ sui ipsi⁹: eo modo quo obiectũ potest dici causa passionis: q̃ tñ delectatiões sensibiles frequẽter apprehendunt̃ a rõne vt discõuenientes volũtati: ideo volũtas que est appetitus rõnalis fastidit delectationes sensibiles cum sibi representatur: vt nõ cõsonet recte rõni: q̃ tñ motus desiderij proprie loquendo est respectu boni absentis: ideo delectatio nõ semper causat in appetitu desideriũ sui: q̃ delectatio nõ põt esse presens nisi tripliciter scilicet in recessum in spe: vel in apprehẽsione inquãtũ est presens in re desiderari nõ potest quãuis possit amari inquãtũ est presens in spe presupponit sui ipsius desideriũ: q̃ nõ separatur nisi bonũ desideratum: speratum tñ fortius põt desiderari inquãtum est ꝑsens sola cognitione causat sui ipsius desiderium: eo modo quo obiectum põt dici causa passionis. Et loquor h̃ desiderio prout se extendit ad cõcupiscẽtiam que est motus appetitus sensitiui: ꝛ q̃ quãuis delectatio sit in instãti fm̃ sniam pħi. x. ethi. c. 4. inquãtũ de eius rõne non est per se successio: nec aliqd pertinẽs ad successionẽ: tñ delectatio sensibilis per accidens est in tẽpore inquãtũ successiue trãsmutationi subiacet eius obiectum ꝛ subiectũ rõne organi: ꝛ ideo talis delectationis vna ps succedit post aliã: vnde pars presens excitat appetitum sensitiuum ad desideriũ partis sequẽtis. Qꝫ etiam delectatio causet dilatationẽ declaro sic. Delectatio est motus appetitus sensitiui qui est potẽtia alligata organo corporali: ꝛ ideo motus eius est cũ quadã trãsmutatione corporali conformi prout possibile est motui ipsius appetitus: ꝛ ideo quia in motu delectationis appetitus sensitiuus quasi conat̃ amplius ad amplius capiendũ seu cõtinẽdum intra se obiectum delectãs dilatatur cor in delectatione: cuius signũ est q̃ in motu delectationis fit diffusio spirituũ a corde p corpus. Unde delectatio causa est dilatationis metaphorice dicte quãtũ ad dilatationẽ potentie ꝛ realis quantũ ad dilatationem cordis. Ad videndũ etiã qũo impediat vsum rõnis: sciendũ q̃ delectatio cuius actus rõnis est obiectum vsum rõnis nõ impedit: sed adiuuat: q̃ attẽcius illud operamur in quo delectamur. Attẽtio aũt adiuuat operationem. Unde pħs. x. ethi. c. 5. Propria delectatio ꝯfirmat operationes ꝛ diuturniores ꝛ meliores facit. Sed delectationes corporales triplici rõne vsum rationis impediũt: vna est: q̃ vehemẽter reuocãt ad se anime intẽtionẽ: ꝛ ex cõsequenti debilitatur circa rõnis vsum. Alia est rõne excessus: q̃ delectationes superabundãtes sunt cõtra ordinẽ rõnis: ꝛ tales fm̃ sniam pħi .6. ethi. c. 6. Corrũpunt existimationẽ prudentie. Alia est rõne corporalis trãsmutationis cõcomitantis: q̃ sicut dicit pħus 7. ethi. c. 5. Cõcupiscẽtie venereorũ ꝛ quedã talium manifeste corpus trãsmutãt: q̃busdã aũt ꝛ insanias faciunt aliquo modo etiã perficiunt operationeꝫ vno modo per modũ finis nõ loquẽdo proprie de fine propter quem fit operatio: sed vocãdo finẽ quocũq̃ superueniẽs bonum. vnde pħs. x. ethi. c. 4. Perficit operationẽ delectatio: nõ vt habitus qui inest: sed vt superueniens quidam finis velut iuuenibus pulchritudo. Plane est aũt q̃ pulchritudo nõ est finis ꝑpter quem est iuuenis: sed quoddam bonũ superueniẽs ei: nõ tñ perficit operationem ad modũ cause efficiẽtis directe. vñ dicit pħs i pdicto. c. q̃ perficit operationẽ delectatio nõ sicut medicus est causa sanationis: sed sicut sanitas indirecte tñ delectatio efficit actionem perfectiorẽ: q̃ cũ agens delectatur in sua actione diligẽtius ꝛ fortius operatur qð intelligendũ est de delectatione ꝑpria seu correspondente operationi: q̃ delectatio extranea non iuuat: sed impedit: vnde philosophus decimo ethicorũ capitulo quinto postq̃ dixit: q̃ propria delectatio confirmat operationes ꝛ diuturniores ꝛ meliores facit: subiungit q̃ aliene afficiunt. Fere enim aliene delectationes faciunt quod proprie tristitie. Delectatio actionẽ efficit quomõ.

Consequenter queritur de quarto principali. Et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum idẽ sit tristitia ꝛ dolor. ¶ Scðo vtrũ tristitia magis noceat corpi q̃ aliq̃ alia passio. ¶ Tertio que sũt remedia contra tristitiam. Qõ I.

Primo ostendo q̃ idẽ est tristitia ꝛ dolor: q̃ quorꝫ diffinitio est eadeꝫ ipsa sunt eadem fm̃ doctrinã pħi. 6. topi. c. 18. Qõ. 1. Argt̃. 1.

Sed

Sed diffinitio tristitie ⁊ doloris eadem est. Dicit enim Augu.14.de trini.c.15.ꝙ dolor est dissensio ab his rebus que nobis nolentibus acciderunt: sed constat ꝙ hec diffinitio conuenit tristitie. ergo idem est tristitia ⁊ dolor.

Secũdo ¶ Itẽ obiectum tristitie est res apprehensa sub ratione mali ꝓprij presentis seu coniuncti: sed hoc idẽ est obiectum doloris. Si vero distinguerẽtur haberent distincta obiecta. ergo idẽ sunt tristitia ⁊ dolor.

In oppositũ pmo **Contra** tristitia nõ põt esse perfecta cũ letitia interiori: sed maximus dolor: vt dolor causans mortẽ potest esse cum gaudio interiori: vt patuit in martyribus. ergo non est idem tristitia ⁊ dolor.

Ad qõnẽ ſm mentẽ ppriaz. **Respondeo** ꝙ dolor dupliciter põt capi. vno modo. s. generaliter pro quacũqз sensibili afflictione ⁊ specialiter. s. pro motu sensitiui appetitus particularis qui immediate mouetur post apprehẽsionẽ alicuius particularis sensus maxime tactus q motus causatur in predicto appetitu ex apprehensione presentis lesionis per sensum tactus. Primo modo dolor est quid generale ad dolorem specialiter dictum ⁊ ad tristitiam. Passio enim tristitie cum sit motus sensitiui appetitus moti per interiorem apprehensionem alicuius sub ratione mali presentis seu coniuncti est afflictio sensibilis. Sed dolor specialiter dictus realiter distiguitur a tristitia: quia tristitia est in appetitu sensitiuo qui non mouetur de lege cõmuni nisi post apprehensionem interiorem: ⁊ dolor est in appetitu sensitiuo: qui immediate mouetur post apprehensionem alicuius particularis sensus maxime tactus. vnde tristitia dicitur dolor interior ⁊ dolor qui distinguitur ab ea dicitur dolor exterior. ¶ Ex dictis patet solutio ad argumẽta.

Q̃ũ.2. Questio. II.

SEcundo queritur vtrum tristitia magis noceat corpori ꝗ̃ aliqua alia passio. Arg.pᵒ Et videt ꝙ nõ. illa passio magis est nociua corpori que per sui excessum citiᵘˢ causat mortem: sed excessiuum gaudium citius causat mortẽ ꝗ̃ excessiua tristitia: qꝛ per excessiuũ gaudium spiritᵘˢ exeũt a corde ⁊ diffunduntur per corpus: sed per excessiuã tristitiã recludũtur in corde: qꝛ tristitia cõstringit cor ergo gaudiũ magis nocet corpori ꝗ̃ tristitia.

Secũdo ¶ Itẽ illa passio magis nocet corpori que corpus trãsmutãdo citius aufert rationis vsum: sed ira ⁊ cõcupiscentia venereorũ sunt huiusmodi. Dicit enim philosophus.7.ethi.c.5. ꝙ ire ⁊ cõcupiscẽtie venereoꝝ manifeste corpus trãsmutãt: ⁊ quibusdã insanias faciunt: ergo passio cõcupiscẽtie ⁊ ire magis nocent corpori ꝗ̃ tristitia.

Tertio ¶ Itẽ malũ fortius est in causa ꝗ̃ in effectu: sed desperatio causa est tristitie: ergo peior est ⁊ corpori magis nociua ꝗ̃ tristitia.

In opᵐ pmo. **Contra** Prouerbioꝝ.17. dicitur ꝙ spiritus tristis exiccat ossa. ¶ Item eccl.30. A tristitia festinat mors ⁊ cooperit virtutem.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. Nociua magis cõpori tristitia ꝗ̃ aliqua alia passio. **Respondeo** ꝙ inter omnes anime passiones magis nocet per se corpori tristitia cuius ratio est: quia illa passio magis nocet corpori que ratione speciei sui motus contrariatur magis vitali motui. Tristitia autem est huiusmodi quod sic patet. Vitalis enim motus diffunditur a corde ad totum corpus. Hic autem motus directe impeditur per tristitiam. Passiones enim sensitiui appetitus sunt. cum quadam corporali transmutatione: ita ꝙ illa corporalis trãsmutatio est conformis ⁊ proportionata motui appetitiuo qui est formalis in passione: ⁊ materiam proportionari oportet forme: ⁊ ideo in passionibus que importent motum appetitiuo qui est cum fuga vel retractione: cuiusmodi sunt odium: fuga: tristitia: timor: desperatio est transmutatio corporis cum quadaz constrictione que directe impedit vitalem motum qui consistit in diffusione a corde ꝑ corpus: ⁊ ideo passiones predicte nocẽt corpori per se: ⁊ inter istas magis tristitia: quia fortiorem impressionem facit malum presens ꝗ̃ absens. Passiones autem importãtes motum prosecutionis causant transmutationem in corpore que transmutatio cum ipsa animali passione concordant vitali motui qui est per diffusionem caloris ⁊ spirituum a corde per corpus in debita ⁊ cõmensurata proportione ⁊ magis gaudiuz ꝗ̃ spes: quia magis mouet bonum presens ꝗ̃ absens: ⁊ ideo gaudium per se scilicet ratione sue speciei vitam prolongat: vnde Prouer. decimo septimo. Animus gaudens etatem floridam facit ⁊ omnibus: ⁊ maxime sanis congruit corporibus ſm ꝙ dicit Constantinus in pantegni in illa parte que dicitur theorica particula quinta capitulo vltimo. Vbi etiam dicit ꝙ gaudium calorem naturalem per totum corpus tẽperat sanguinem augumentat corpus impinguat: quia anima gaudio confortatur. Quia tamen diffusio caloris ⁊ spirituum a corde per corpus ⁊ ad membra non cõcordat motui vitali nisi inquantum est proportionata seu cõmensurata: ideo gaudium multum excessiuum: maxime si sit subitum contrariatur motui vitali: ⁊ quandoqз interficit: eo ꝙ tunc sit improportionata ⁊ in commensurata diffusio caloris ⁊ spirituum ad exteriora: ⁊ priuatur sedes seu radix vite idest cor ab illa proportione caloris et spirituum que sibi necessaria est ad vitam. Vnde Constantinus vbi prius gaudium aliquando interficit si sit subitum propter caloris naturalis extra corpus egressionem ⁊ in exteriora disperssionẽ: ⁊ paucis interpositis postea subdit ꝙ oportet hominem cum intolerabilem habuit exultationem ad forsitan quandoqз futuram incurrere calamitatẽ ne calor naturalis exiens refrigeret interiora spargens se per exteriora.

Gaudiũ multũ ꝓdest tẽperatũ dico

Gaudiũ aliqñ interficit.

Nota austoritatẽ.

Ad pᵐ Ad 2ᵐ **Ex dictis** patet quid dicendum primum in oppositum. ¶ Ad secundum potest dici ꝙ maior falsa est. ex leuiori enim causa impedit rationis vsus ꝗ̃ corrumpatur vita. Potest etiam dici ad minorem ꝙ sicut per iram ⁊ concupiscentiam quandoqз contingit auferri rationis vsuz: ita etiam hoc contingit quãdoqз per tristitiam: sicut patet in illis qui quandoqз per diuturnitatem excessiuarum tristitiarum incidunt in furiam vel in melancholicam passionem.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ desperatio non est causa tristitie per se: sed per accidens inquantum causam desperationis concomitatur causa tristitie. Causa enim desperationis est apprehensio impossibilitatis consequendi rem arduam desideratam: vel rem sub ratione boni ardui apprehensaz. Qui autem talem impossibilitatem apprehendit simul apprehendit necessitatem habendi carentiam boni predicti: q̃ mala est. Malum autem apprehẽsum: vt de ꝓpinquo ⁊ de necessitate futurum est causa vna tristitie: quia tale malum per quendam equiualentiam reputatur quasi vt presens.

Q̃ũ.3. Questio. III.

TErtio queritur sine argumentis que sũt remedia contra tristitiam.

Ad qõnẽ ſm mentẽ ppriaz **Respondeo** ꝙ causa tristitie est apprehensio mali sub ratione qua presens seu coniunctum. potest ergo aliquid esse remedium contra tristitia ⁊ vel quia directe contrariatur ipsi passioni tristitie contrarietate que est ſm speciez: ⁊ sic remedium contra tristitiam est delectatio que est de eodem de quo erat tristitia. Vel contrarietate que est ſm genus: ⁊ sic quelibet delectatio est aliquod remedium cõtra tristitiam. Vnde philosophus septimo ethicorum capitulo vltimo. Expellit delectatio tristitiam ⁊ que contraria: ⁊ que contingens si sit fortis. Potest etiaz aliquod esse remedium contra tristitiam inquantum minuit seu tollit apprehensionem mali: ⁊ sic ebrietas remedium est contra tristitiam. Vel inquantum minuit seu tollit ipsuz quod contristabat: ⁊ sic quecunqз causa illud malũ aufer-

Ebrietas aliqñ bonum est.

rens seu minuens aliquod remedium est contra tristitiā. Et quia omne nocivum interius clausum magis affligit inquātum circa ipsum anime intētio magis recolligitur qȝ quando ad exteriora diffundit: ideo lachrime gemitus: ⁊ similia sunt quedam remedia cōtra tristitiam: quia tūc intētio anime quodā modo ad exteriora dispargitur. Unde Augu. quarto libro confessio. longe ante medium. Flebam amarissime ⁊ requiescebam in amaritudine ⁊ quia etiam actus activorum sunt in patiente ⁊ in disposito: idō omne illud quod reddit appetitum sensitivum magis in dispositum ad susceptionem tristitie remedium est contra tristitiam. Et qꝛ ois delectatio est hmōi: ideo oia que causant delectationem seu augent sunt quedam remedia contra tristitiam. Et quia operatio conveniens dispositioni hominis est sibi delectabilis: ⁊ fletus ⁊ gemitus sūt operationes convenientes tristato: ideo aliquo modo sunt delectabiles: ⁊ ex consequenti tristitiaȝ mitiganies. Unde Augustinus quarto libro confessionum paruȝ ante auctoritateȝ superius allegatam. Solus fletus erat dulcis mihi. Et quia unicuiqȝ delectabile est cum se apprehendit amari. Et hoc perpendit homo cum videt homines contristari de tristitia sua ideo presentia hominuȝ contristato condolentium est ei delectabilis: ⁊ ex consequenti mitigat eius tristitiam. unde philosophus nono Ethicorum capitulo tertio decimo. Alleviatur tristatio condolentibus amicis ⁊ parum post presentia ipsorum delectabilis existens intellectus eius quod est condolere minorem tristitiam facit. Quia etiam contemplatio veritatis est delectabilis: ideo mitigat tristitiam: quia etiam balnea ⁊ somnus naturam corporis reducunt ad debitum statum inquantum per balneum exhalant superfluitates tertie digestionis que ipsam gravabant: ⁊ fit quedā moderata dilatatio spirituū p corpus. Et p sōnū fit spirituū cōfortatio ⁊ multiplicatio: ideo hoieȝ disponunt ad delectationem ⁊ ex consequenti quedam remedia sunt contra tristitiam. unde Augustinus nono cōfes. non multum longe ante finem dicit. Audieram balnei nomen q anxietatem pellat ex animo ⁊ paruȝ post. Dormivi ⁊ evigilavi ⁊ non parva ex parte mitigatum inveni dolorem meum. Quia etiam motus temperatus causat diffusionem caloris ⁊ spirituum per corpus ⁊ subtiliat humores quia diffusio causa est delectationis. Et vini potus temperatus calorem excitat: spiritus multiplicat: ⁊ clarificat ⁊ facit diffusionem caloris ⁊ spirituum per corpus ⁊ naturam confortat: quia est valde amicum nature: ⁊ ideo

Vinum amicum nature. etiam potus vini delectationis est causa: ⁊ ex consequenti motus supradictus: ⁊ vini potus sunt contra tristitiaȝ quedam remedia.

Lachryme gemitus remedia cōtra tristitiaȝ.

Consequenter querit̄ d̄ sexto principali. Et circa h̄ querunt̄ tria. ¶ Primo suppositꝭ que de charitate dicta sunt li. 1. di. 17. ⁊ li. 2. di. 26. querit̄ vtrum charitas sit virtus una. ¶ Secūdo vtrū relatio charitatis ad suū obiectū sit de ratione ipsius. ¶ Tertio vtrum charitatis sint plures actus differētes sm spēm.

Questio. I.

Qō. 1. Argū pº Primo ostendo q charitas nō sit virtus una sm spēm. Charitas eniȝ est amicitia. Sed amicitia a philosophis non ponit̄ virtus: ergo charitas non est virtus plures: nec virtus una. ¶ Itē sm phm. 8. ethi. c. 3. Tres sūt

Secūdo amicitie spēs. cū ergo charitas sit amicitia. (Aliter eni propter charitatem discipulorum nō dixisset eis christus illud verbū scriptū Joan. 15. Vos amici mei estis.) Charitas di in plures spēs. ¶ Itē habitus distinguūtur penes

Tertio obiecta: sed duo sunt obiecta charitatis. s. deus ⁊ proximus

Quarto ergo charitas nō est una virtus sm spēm. ¶ Itē omnes res eiusdem speciei sunt proportionales inter se: sed charitas christi ⁊ bonum alioꝝ ⁊ charitas viatorum ⁊ beatorum nō sunt proportionales inter se: qꝛ charitas aliorū hominū quantumcunqȝ proficiat nō pōt attingere ad equalitatē charitatis christi: nec charitas vie ad equalitatem patrie: ergo predicte charitates nō sunt unius speciei.

Contra fides est una virtus sm speciem: ⁊ spes una virtus sm spēm ut supius habitum est: ergo a simili ⁊ charitas. ¶ Itē charitas amicitia quedam est: sed amicitia nō distinguit̄ in plures spēs nisi penes diversos fines in spē vel penes diversas cōicationes sup quibus fundat̄ amicitia: sed charitatis nō est nisi unus finis: nec nisi una cōicatio super quā fundatur. s. beatitudo eterna: ergo charitas non distinguit̄ in plures species. — In oppositum pº Secūdo

Respondeo q charitas est una virtus sȝ spēȝ specialissimā que in plures species nō dividit̄. Charitas eni cōstituit̄ in spē ex sui cōparatione ad suū pmū ⁊ pncipale ⁊ formale obiectū. Tale autē obiectū charitatis nō est nisi unū. s. ipse deus sub rōne qua sūmū bonū: in quo solo plenarie pōt beatificari volūtas. Hec aūt formalis rō obiecti charitatis nō ē divisibilis i plures rōnes. Impossibile. n. est eē plura bōa que sint sūma bona: qꝛ nō est summe bonū in quo nō essent oēs boni rōnes p modū excellētiorē qȝ inveniret̄ rō boni in alio bono: nec tale bonū posset esse charitatis pncipale obiectū: qꝛ in tali bono nō posset plenarie btificari volūtas. — Ad qōnē sm mentē ppriā.

Ad primum in oppositū cum dicit̄: q charitas est amicitia ⁊c̄. Dico q amicitia pōt accipi pro mutua relatione inter amicos: ⁊ sic nō est virtus: nec sic loquēdo charitas est amicitia. Alio modo pro habitu quo affabilr̄ se habet hō ad alios hoies in seriosa cōversatione: ⁊ sic sm aliquos est quedā medietas q est virtus ab alijs distincta. unde ⁊ phus. 2. ethi. c. 7. eam numerat cuȝ alijs medietatibus que sunt virtutes ⁊ manifeste eam distinguit a medietatibus que sunt in passionibus. Secundum alios autem non tam videtur eē virtus qȝ consequens ad virtutes. Unde proprie loquendo sm istos charitas nō est amicitia. Videtur autē mihi dicendū: q ipsa amicitia si accipiatur pro gratuito habitu realiter est ipsa charitas cum quadā relatione ad amicū: sed sic philosophus nō est locutus de amicitia. ¶ Ad secundum dicendū: q amicitia que in re absoluta non differt a charitate non est principaliter nisi respectu summi boni plenarie voluntatē beatificantis in quo bono uniuntur amici per charitatē: ⁊ talis amicitia in plures species nō distinguitur. ¶ Ad tertiū dicendū: q proximus nō est principale ⁊ formale obiectū charitatis. unde per charitatē ipsum nō diligimus nisi propter deū. Sicut aūt virtutes nō cōstituūtur in spē per obiecta secundaria: sic nec per plura talia obiecta. Virtus in plures spēs distinguit̄. ¶ Ad quartū dōm: q rō: quare charitas alioꝝ hominū nō pōt attingere ad eq̄litateȝ charitatis aie xpi est pp capacitatē subiecti que nō est tāta in aliqua aia sicut in aia xpi: nec etiā posset esse tāta in aliqua creatura nisi uniret̄ alicui divine psone ut supposito: qꝛ rōne existētie illius aie in verbo ampliata est capacitas sua ultra capacitatē cuiuslibet alterius creature. Charitas etiā vie si esset maior in aliqbꝰ qȝ charitas pāe in alijs: tñ nō sic pfecte posset se exercere in actū suū: sicut charitas patrie pp corporis aialis ⁊ corruptibilis impedimentum: ⁊ propter carentiam clare visionis que habetur in patria: ⁊ que multum operatur ad perfectum charitatis actum. — Ad pmū Amicitia accipitur dupl̄r. — Ad 2m — Ad 3m. — Ad 4m

Questio. II. — Qō. 2. Argū. 1.

Secundo queritur vtrum relatio charitatis ad suuȝ obiectum sit de ratione ipsius. Et videtur q sic illud per quod res constituitur in spē est de ratione ipsius: sed charitas per sui relationem ad summum bonuȝ constituitur in spē: qꝛ virtutes constituūtur in spē ex sui relatione

relatione ad obiectum: ergo de ratione charitatis ē relatio ad suum obiectum.

Secūdo T.c.4.

¶ Item sm philosophum.3. phys. Motus est per reductionem in eodē genere cum termino motus: qd non esset verum: nisi terminus vel relatio ad terminū esset de ratione motus: ergo a simili relatio charitatis ad suum obiectum: est de ratione eius: cum sit quedam tendentia in obiectū: sicut motus in terminū.

Tertio Caplo ꝗ litatis ꝛ relatiōis

¶ Item sm phm li. pdicamētoꝝ. Scia ē ad aliquid qd nō esset verum: nisi relatio esset de ratione scientie: ergo cum charitas sit quidam habitus respectu boni sicut scientia veri. Videt ꝙ relatio ad suū obiectū sit d rōne ipsi⁹.

In opp᷑. primo Cap. 4.

Contra vnum pdicamentum vel species vnius pdicamenti non ē de ratione speciei alteri⁹ pdicamenti: q: sicut dicitur li. pdicamentoꝝ diuersorum generum: ꝛ non subalternatim positoꝝ diuerse sunt species ꝛ differētie. Sed quod ē de ratione alicuius non est distinctum ab illo: cum ergo charitas sit in pdicamento qualitatis: ꝛ relatio eius ad suum obiectum sit in pdicamento relationis: ipsa relatio nō ē de ratione charitatis.

Secūdo

¶ Itē qd psupponit aliud nō ē de ratione illius: sed relatio charitatis ad suum obiectum psupponit esse ipsius charitatis. Nihil. n. realiter refertur: nisi qd est: ergo relatio ad suum obiectum nō ē de ratione ipsius.

Ad qōnē sm mētē propriaꝫ.

Respondeo ꝙ charitas potest considerari: inquātum actus: ꝛ sic de ratione ei⁹ est relatio habitualis ad subiectum. Ratio. n. accidentis est eius aptum natum esse in subiecto. Potest etiam considerari inquantum creatura: ꝛ sic de ratione eius est relatio ad creatorem. ¶ Potest etiam considerari inquantum talis virtus sm quem modum intendimus modo aliquid de ea: ꝛ sic de ratione eius ē ordinabilitas ad obiectum mediāte actu que ordinabilitas ē quedam relatio i habitu: nec itēdo dicere ꝙ charitas sit illa ordinabilitas: sed qualitas cum ordinabilitate tali: vnde ipsa ordinabilitas videtur esse de ratione charitatis in obliquo nō in recto.

Charitas quid

Est. n. charitas virtus gratuita volūtatem i esse secundo perficiens in ordine ad actū diligendi prompte: ꝛ faciliter pp se ꝛ sup omnia sūmum bonū. ¶ Argumēta ad partē pmam nō pbant ꝙ de ratione charitatis sit relatio ad obiectum aliter ꝗ̄ modo dicto.

Ad p᷑

Ad primum ad partem aliam dicendum: cū dicitur ꝙ vnum pdicamentum vel species vnius pdicamenti non ē de ratione speciei alterius pdicamenti ꝛc̄. Dico ꝙ falsum ē loquendo de specie pdicamenti relationis. Relatio. n. ad nasū ē de ratione simitatis que ē qualitas. Est. n. simitas curuitas nasi. Videmus etiam p relationem cōstitui diuersa pdicamēta a pdicamento relationis. Motus. n. inquātū est a mouente ē actio: ꝛ iquātū ē in mobili ē passio sm doctrinā phi. 3. phy. Unde illud verbū phi. Diuersoꝝ generū ꝛc̄.

T.c.22. Cap. 4.

referendum ē ad res absolutas tm̄: vel itelligendum ē ꝙ in duobus talibus generibus non potest esse vna species eque pncipaliter vel simpliciter qd iō dico: q: phs li. pdicamentoꝝ. habitus. n. ꝛ dispositiones hoꝝ que ad aliqd sunt esse dicit. Et i fine capituli de qualitate: dicit ꝙ si cōtingat hoc idem ipsum ꝛ quale: ꝛ relationē esse nihil erit iconueniēs in vtrisq; h generibus annumerare.

Caplo d qualitate

¶ Uel potest dici ꝙ ratio relationis ēt habitualis: nō ē de ratione charitatis: sed consequens inseparabiliter illā. ¶ Ad secūdum dicendum: ꝙ sicut habitudo curuitatis ad nasum psupponit curuitatē: ꝛ nō simitatē: q: ē de ratione simitatis nō curuitatis: ita illa ordinabilitas psupponit: ordine nature illam qualitatē que pncipaliter ē de ratione charitatis: nō tm̄ videtur psupponere charitatem cū includatur in ratione illius. Illa. n. qualitas ꝛ illa ordinabilitas simul rationem constituūt charitatis. ¶ Uel potest dici: ꝛ rōnabilr: ꝙ illa ordinabilitas ꝛ charitas nō differūt: nisi sm rōnē ꝛ realiter idē sunt: q: charitas ē ex se ipsa ordinabilis ordinabilitate pdicta.

Questio. III.

Q6.3. Argu. p᷑

TErtio querit vtrū charitatis sint plures actus differētes sm spēm. Et videtur ꝙ nō: q: sicut actus distinguunt p obiecta: ita hitus distiguunt sm act⁹: sꝫ charitas ē vn⁹ habitus sm speciem: ergo eius nō sunt actus plures sm speciē.

Secūdo

¶ Itē vnius rei nō ē: nisi vnus pprius finis: sed actus ē pprius finis ipsius habitus. Habitus. n. ē ppter actum: ergo cum charitas sit vnus habitus: ipsius non sunt plures actus.

Tertio

¶ Itē sicut se habent plures habit⁹ sm speciem ad vnū actū sm speciem: ita vnus habitus sm speciem ad plures actus sm spēm: sed plurīū habituum sm spēm: nō ē vnus actus sm spēm: ergo nec vnius habitus sm spēꝫ sunt plures actus sm spēm.

In opposituū pmo Secūdo

Contra pma Cor. 13. dicitur de charitate ꝙ oia suffert: oia credit: oia spat: omnia sustinet: ergo charitatis sunt plures actus sm spēm differētes. ¶ Itē vnius virtutis corporalis sunt plures actus sm speciem differētes. Ignis. n. calefacit: rarefacit: liquefacit: cū ergo virtus charitatis virtuosior sit quacūq; virtute corporali ipsius sunt plures actus sm speciem differentes.

Ad qōnē sm mētē propriaꝫ.

Respondeo ꝙ actuū charitatis quidam sunt ab ea impati: ꝛ isti sūt plures. Uoluntas. n. p charitatem impat actus omnium aliarū virtutum. Quidam sunt a charitate eliciti: ꝛ isti etiam sunt plures p ordinem tm̄ sese habentes: alle tm̄ q imediate elicit a charitate ꝛ mediāte quo alij actus a charitate eliciuntur nō pōt esse: nisi vnus sm speciem: qui ē actus diligendi mediante quo elicit actus a charitate desiderandi bonum futurum: ꝛ actus gaudēdi de psenti bono: ꝛ act⁹ odiendi malum contrarium bono ex charitate amato: ꝛ fugiendi illud cum ē futurū ꝛ tristādi de illo cū ē psens.

Ad p᷑

Ad primum in oppositum dicendū: ꝙ pcedit de actibus pncipalibus q imediate eliciunt ab habitibus. Et bene verū ē: ꝙ vnius habitus nō possunt esse plures tales actus: sm speciem differētes.

Ad 2᷑ Ad 3᷑

¶ Ad secūdum cum dicit: ꝙ actus ē pprius finis ipsius habitus ꝛc̄. Dico ꝙ verum ē loquēdo de actu pncipali imediate ab habitu elicito. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ sicut vnus actus sm speciē nō pōt esse a pluribus habitibus sm speciem: ita ꝙ p se possit elici a quolibet illorum habituū p se: ita nō pnt esse plures actus sm spēm imediate elicitⁱ ab vno habitu sm spēꝫ. ¶ Primū argumentum ad partem aliam procedit de actibus a charitate imperatis. Et secundum de actibus a charitate elicitis: ita ꝙ vnus alio mediante.

COnsequēter queritur de. vij. principali: ꝛ circa h que runtur tria. ¶ Primo vtrum aliquo actu ex charitate diligatur proximus quo non diligit deus. ¶ Secūdo vtrum pncipalior actus charitatis sit diligere amore amicitie: ꝗ̄ amore ↄcupiscētie. ¶ Tertio vtrum fortior actus charitatis sit diligere ꝗ̄ gaudere de re dilecta.

Questio. I.

Q6.1. Argū.1.

PRimo ostēdo ꝙ aliquo actu ex charitate diligat pxim⁹ quo nō diligit de⁹: q: aliqn̄ pximū ex charitate actu diligim⁹ dū actu de deo nō cogitam⁹: sꝫ nihil actu diligim⁹: de quo actu nō cogitam⁹: ergo aliqn̄ ex charitatis actu pximū diligim⁹: quo deū nō diligim⁹.

Secūdo

¶ Itē deus ꝛ pxim⁹ cū sint bona distīcta distictis charitatis actibus diligunt: ergo illo actu charitatis: quo diligitur proximus nō diligit deus.

Tertio

¶ Itē sm Aug. 8. de trini. versus finē: charitas nō ē: nisi amor boni: ergo cū pximus sit bonum aliud a sūmo bono: aliquo actu charitatis pōt diligi: quo nō diligitur sūmū bonum.

In opp᷑. primo

Contra Augu. 8. de trinitate. c. 6. Qui amat homines aut quia iusti sunt: aut vt iusti sint:

amare debet:ergo cum per charitatem diligimus proximum:vt debemus ipsum per charitatem diligimus:aut quia iustus est:aut vt iustus fit:sed sic diligendo eum diligimus deū:q2 sic eius honorē nolumus: ergo quocūq3 actu charitatis diligimus ꝓximū illo eodem diligimus
Secūdo deū. ¶ Item Aug.4.li.ꝯfel.parū vltra mediū3. Iniuste amaf deserto deo:qcquid ab illo est:sed actu charitatis ꝓximū iniuste non diligimus:ergo omni actu charitatis: quo ꝓximū diligimus deū diligimus:q2 aliter diligēdo ꝓximum deum desereremus.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriā. **Respondeo** q nullo actu charitatis diligitur ꝓximus:quo nō diligaf deus implicite vel explicite. Nullus.n.actus elicif ab habitu:nisi in virtute sui ꝑncipalis τ formalis obiecti:q2 sicut scḋa mouētia nō mouēt nisi in virtute ꝑmi mouētis:ita scḋaria obiecta nō mouēt nisi in virtute obiectoꝝ ꝑmoꝝ τ formaliū. Primū τ formale obiectū charitatis ē deus sub rōne qua summū bonū3:in quo solo plene pōt btificari voluntas:τ ideo qcquid voluntas diligit ex charitate diligit in virtute summi boni:nō tm̄ mouentis p modū cause efficientis:sed ēt finis τ obiecti explicite cū actu de ipso cogitamus explicite:vel iplicite cū ex charitate diligendo ꝓximum:nō nisi implicite de deo cogitamus. cogitādo s.de aliquo honesto bono:pp qḋ ad diligēdu3 ꝓximū ex charitate mouemur:vt aūt supius ostēsum est li.3.distin.38.q.vlti.cū volūtas mouef in id qḋ est ad finē:pp fine3 vno actu mouef in vtrūq3:ergo quocunq3 actu charitatis diligif ꝓximus illo eodem diligif implicite deus vel explicite.vt.n.iam dictū est:nō pōt ex charitate ꝓximus diligi:nisi in ordine ad deū implicite vel explicite. Unde Glo.sup illud ad Ro.13. Qui diligit ꝓximum lege3 impleuit:ꝓxim⁹ sine deo diligi nō pōt.τ ita. Qui sancte ac spiritualiter diligit ꝓximū quid in eo diligit: nisi deum.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dicendū:q quādocūq3 ꝓximū actu ex charitate diligimus actu de deo implicite:vel explicite cogitamus: q2 cogitādo de bono honesto:pp qḋ proximum ex charitate diligimus de deo implicite cogitamus. ¶ Ad secūdū
Ad 2ᵐ dicendum:q quāuis deus τ proximus sint bona distincta:tm̄ bonu3 qḋ est proximus:nō est ex charitate diligibile:nisi pp bonū qḋ est deus. Deus aūt diligibilis ē: pp se ipsum:τ ideo quāuis aliquo actu charitatis possit diligi deus quo nō diligif ꝓximus:quāuis eodē habitu charitatis diligaf vterq3:tm̄ nullo actu charitatis pōt diligi proximus quo nō diligaf deus. ¶ Ad tertiu3 cū dicitur
Ad 3ᵐ q charitas nō est:nisi amor boni τc. Dico q hoc itelligēdum est de summo bono:vel de bono relato ad summum bonu3. Unde diligere bonū creatū:nō in relatione ad summū bonum:nec explicite:nec implicite:non est actus charitatis.

Questio. II.

Q.ō.2. Argᵗ.1. **Secundo** queritur. Utru3 ꝑncipalior actus charitatis sit diligere amore amicitie q̄3 amore concupiscētie. Et videtur q nō. Cum.n.ex charitate volo deū mihi:diligo me amore amicitie:τ deum amore concupiscentie. Sed certū est:q iste actus ē principalior:inquantum fertur in deum q̄3 inquātū reflectif in me ipsu3: ergo ꝑncipalior actus charitatis est diligere amore concupiscentie:q̄3 amore amicitie. ¶ Item ille actus charitatis quo
Secūdo magis vnif amatū amati est ꝑncipalior:q2 dicit Augu.8. de tri.versus finē:q amor ē vita quedam duo aliqua copulans vel copulare appetēs:amātem.s.τ qḋ amaf. Sed illud qḋ amamus amore ꝯcupiscentie magis appetimus nobis vniri:q2 illud nobis appetimus:q̄3 illud qḋ amamus amore amicitie tm̄:ergo principalior actus charitatis est ille q̄3 iste. ¶ Item ille actus quo deus diligif:vt
Tertio btitudinis obiectū ē actus ꝑncipalissimus charitatis: q2 sub tali rōne ē charitatis obiectū. Sed sic diligere deu3: est velle ipsum hēre:qḋ ē ip̄m amare amore ꝯcupiscētie: ergo h̄ amor ē actus ꝑncipalissimus charitatis.

In oppᵒ ꝑmo. **Contra** quāto amor ē minus reflexus tāto magis ꝯuenit charitati:q2 vt dicit Aplo.1.cor.13. Charitas nō q̄rit que sua sunt:sed amor quo diligim⁹ bonum amore ꝯcupiscentie reflectif ad nos:nō aute3 amor quo diligimus amore amicitie.sicut.n.dicit phōs.3.topi.
Capło.1. Amicos iustos esse p se eligimus:τ si nihil nobis debeat ab eis fieri:ergo amor amicitie ē ꝑncipalior actus charitatis:q̄3 actus ꝯcupiscentie. ¶ Itē amore amicitie vide
Secūdo tur se trahere amans ad amatū amore ꝯcupiscentie:conatur amās trahere amatum ad se:sed amor ē trāsformatio amātis in amatū nō ecōuerso:ergo ꝑncipalior act⁹ amoris est amor amicitie q̄3 concupiscentie.

Ad qōnē ſm mentē ꝓpriā. **Respondeo** q amor amicitie τ amor concupiscentie possunt comparari īter se: inquātum sunt respectu diuersoꝝ amatorū: vel respectu eiusde3 amati. Primo modo possunt esse amor concupiscentie τ amicitie:idem actus ſm rē:vt cum volo deum mihi deū amo amore ꝯcupiscentie: τ me amore amicitie: τ tm̄ ide3 actus est. Possunt ēt esse actus differentes ſm rem. Et sic cōparando vnū amorē ad alium possibile est amorem concupiscentie esse nobiliorem:q̄3 amorem amicitie:pp maiorē nobilitatē amati:τ sic ꝓcedit ꝑmum argumentū ad partem ꝑmam. Si aūt considerentur respectu eiusdem amati:sic dico q amor amicitie nobilior est: q̄3 amor ꝯcupiscentie ceteris paribus. Sicut.n.nobilior rō nālis entitatis ē existere in se q̄3 existere in alio:vt patet in substātia τ accidēte sic nobilior ratio essendi bonū est esse ſm se q̄3 esse alterius bonū. Bonū aūt qḋ amatur amore amicitie amatur:aut q2 bonum ſm se:aut vt sit bonum ſm se:q2 tali amore amans vult amato vel bonum qḋ iam habet:vel qḋ ad hoc nōdū habet. Amore autem concupiscentie amatur bonum:ad hoc vt sit bonum ipsius amantis:vel alterius cui illud bonu3 amans ꝯcupiscit:τ sic patet q illud qḋ amatur amore amicitie: amaf simpliciter τ per se:amore aute3 concupiscentie amatur ſm quid τ per accidens. ¶ Preterea respectu nobilissimi amati:qḋ ē deus. Amor concupiscentie ordinatur: sicut ad finem ad amorem amicitie. Qui eni ex charitate vult frui deo:qḋ ē ipsum amare amore concupiscentie:h̄ ideo vult:vt deus honoretur τ glorificetur in se:qḋ ē ipsum amare:amore amicitie. Sic.n.vult amans deo ꝑncipalr gl'ia3 τ honorē. Simpliciter ergo amor amicitie nobilior ē:ex quo ꝯcludif q ē charitatis ꝑncipalior actus.

Ad pᵐ Ad 2ᵐ **Ad primum** in oppositum dicendum:patet solutio ex dictis. ¶ Ad secundum dicendum:q per amorem amicitie magis vnitur amās amato q̄3 per amorem concupiscentie:q2 sic vnitur amato pp ipsum amatū reputās eū quasi alterū se. Sed amore ꝯcupiscētie amans tendit ad vnionem cū amato: non ꝓpter ipsum amatū:sed pp se. Non.n.opto vinum vniri mihi pp vinū:sed pp me. ¶ Ad tertium dicendū:q deum diligere vt beatitudinis obiectum:dupliciter pōt in
Ad 3ᵐ telligi:vno modo ita qḋ diligēs ip̄m diligat pp hoc:vt p ip̄m ꝯsequaf suā pfectionē. Et sic diligere deū nō ē ꝑncipalissim⁹ act⁹ charitatis:nec sub ista rōne ē ꝑncipale charitatis obiectum. ¶ Alio modo ita q diligaf:quem ipse sunt oēs pfectōes simpliciter:qḋ reqrif ad hoc:vt aliqd sit pfecte btitudinis obiectū:τ sic diligere deū est ꝑncipalissim⁹ act⁹ charitatis:τ ē dilectio amicitie:q2 sic diligēs pfectius seu ꝑncipalr⁹ vult deū hēre oēs pfectiōes quas h3 q̄3 velit aliqd aliud.

Questio. III.

Q.ō.3. Argᵗ ꝑᵒ **Tertio** queritur vtru3 fortior actus sit diligere:q̄3 gaudere d re dilecta. Et videtur q non:quia fortius allicit appetitum bonum sub ratione qua presens:q̄3 bonum absolute. Presentia enim delectabilis fortificat voluntatis actū.

ratis actum: sed actus diligendi est respectu boni absolute: actus gaudendi est respectu boni sub ratione qua presens est: ergo gaudere de bono est actus fortior q̄ diligere illud bonum.

Secūdo ¶ Item ille actus est fortior qui fortiorem potest causare in corpore transmutationem: sed fortius transmutat corpus gaudium q̄ dilectio: quia ut superius visum est excessiuum gaudium: potest causare mortē: q̄d non potest dilectio. Fortior ergo actus charitatis est gaudere de bono q̄ diligere bonum.

Tertio ¶ Item actus diligendi non videtur posse dici fortior actus q̄ actus gaudendi: nisi quia est eo prior. Sed hec ratio non valet: quia tūc actus desiderandi esset etiam fortior q̄ actus gaudendi: cum sit eo prior: sed actus gaudēdi fortior est: q̄ actus desiderandi: quia fortius mouet bonum presens q̄ absens: ergo actus diligēdi: nō est fortior actus charitatis q̄ actus gaudendi.

Quarto ¶ Item duorum actuum quoruz vnus est alterius finis: ille qui est finis est fortior. Sed actus gaudē di de bono finis est actus diligēdi illud bonum: quia sicut dicit phs. 10. ethi. c. 4. Perficit operationem delectatio: vt superueniens quidam finis: ergo fortior est actus gaudendi de bono: q̄ actus diligendi illud bonum.

In oppositum p° **Contra** Causa fortior ē effectu sed diligere bonum ex charitate causa ē gaudēdi de illo bono cum ē presens: ergo fortior ē actus charitatis: diligere bonum q̄ gaudere de illo.

Secūdo ¶ Itē Cāti. 8. fortis est vt mors dilectio: ergo videtur ꝙ actus diligendi est inter omnes actus anime fortior.

Ad qōnē sm mentē aliorū prima **Ad istam questionem** dixerunt quidā ꝙ dilectio rei p̄sentis ꝛ gaudere de illa re sunt idē actus sm rez. Et ꝙ amor nō distinguit a desiderio ꝛ gaudio: sicut nec genus contra spēs. Amor. n. si sit respectu boni futuri est desiderium: ꝛ si respectu boni presentis est gaudium allegantes pro se Augu. dicētem. 14. de ci. c. 7. ꝙ amor inhians habere q̄d amatur: cupiditas est illud autez habēs eoq; fruens letitia. ¶ Preterea bonum absolute est quid generale ad bonum futurum ꝛ bonum p̄sens nō distinctum cōtra illa: ergo amor qui est respectu boni absolute nō videtur distingui a desiderio q̄d ē respectu boni absentis: nec a gaudio q̄d ē respectu boni presentis. Sed videtur esse aliquid generale ad illa.

Contra opionez **Sed hec opinio** falsa est: ꝛ cōtra cōmunem doctorum opinionez: ꝛ etiam cōtra philosophuz qui in multis locis distinguit passionem delectationis a passione amoris. ¶ Preterea sicut nō est idē actus tendētis in leui respectu loci sursum: ꝛ ipsa motio sursum ꝛ quies eius i loco sursuz. Sed sunt res distincte per ordinē se habētes: ita complacētia in bono q̄d ē amor ꝛ motus in ipsum: cum est absens ꝛ gaudere d ipso cū ē p̄ns: sunt act° distincti p ordinē sese hn̄tes.

Ad qōnē sm mētē propriaz. **Dicendum** ergo ad questionem: ꝙ actus diligē di bonum ē fortior actus charitatis q̄ gaudere de illo bono amato: non quia actus diligēdi est motus prior: quia nō semp motus prior ē fortior. motus. n. itelligēdi ordine nature p̄cedit actum volēdi: ꝛ tn̄ actus volendi est fortior: eadē tn̄ est causa: quare actus diligendi est fortior ꝛ prior q̄ actus gaudendi. Illud. n. fortius ꝛ per prius conuenit rei ꝙ sibi conuenit ratione sui tm̄: q̄ ratione sui cum re alia que est extra rationē eius: sed esse amabile conuenit bono sub ratione que bonuz tm̄. Sed ipsum esse obiectum gaudij nō conuenit sibi sub ratione qua bonum tm̄: sed sub ratione qua bonum p̄sens. Ratio autē p̄sentialitatis nō est de ratione bonitatis: fortius ergo mouet appetitum bonum sub ratione qua est obiectum actus diligēdi cum sit obiectum eius sub ratione qua bonum tm̄: q̄ sub ratione qua est obiectū actus gaudendi: ꝛ ex ꝯsequenti sequitur ꝙ fortior est actus diligēdi bonum ex charitate: q̄ ex charitate gaudere de illo eodem bono.

Ad p̄m **Ad primum** in oppositum dicendum: ꝙ non plus ꝯcludit: nisi ꝙ bonum p̄ns fortius diligit ceteris paribus q̄ absens. Sed ex hoc nō sequitur ꝙ actus gaudendi sit fortior q̄ actus diligēdi: quia quāuis vterq; act° possit esse respectu boni presentis: tn̄ dilectio respicit bonum p̄sens: sub ratione fortiori q̄ gaudium: sicut in corpore questionis dictum est.

Ad 2m ¶ Ad secūdum dicēduz ꝙ minor est falsa. Amor. n. fortissimas trāsmutationes potest facere in corpore: q̄d patet: si reducantur ad memoriam ea que superius dicta sunt de passione amoris. Unde gaudium principaliter corpus transmutat in virtute amoris: q̄ in virtute sua.

Ad 3m ¶ Ad tertiuz dicēdū: ꝙ ratio quare actus diligendi est fortior q̄ actus gaudendi non est quia sit prior: sed illud q̄d in corpore questionis dictum est. Utrum tn̄ gaudium sit motus fortior q̄ desiderium vel nō: dubium est.

Ad 4m ¶ Ad quartum dicēdum: ꝙ minor est falsa. Gaudiuz. n. magis est propter dilectionem boni de quo est gaudium q̄ ecōuerso. nō. n. effectus est finis cause: sed causa finis est effectus.

Causa finis ē effectus. Amor autem causa est gaudēdi. bonum. n. p̄sens causat gaudium: per hoc q̄d est amatum. Unde dicendum ꝙ philosoph° in auctoritate preallegata: non loquitur de fine propter quem fit opatio: sed vocat finem quodcunq; bonum superueniens: vt patet per exemplum quod ponit de pulchritudine in iuuenibus.

C Onsequēter q̄rit de .8. p̄cipali ꝛ circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum deus possit diligi excessiue. ¶ Secūdo vtrum in via: possit diligi perfecte. ¶ Tertio vtruz aliquis possit ex charitate diligere deū: nō diligēdo se. Questio. I.

Q. 6. 1. Argt. 1. **P Rimo** ostēdo ꝙ deus diligi potest excessiue. Dicitur. n. sapiētie. 11. Ad deum omnia in mensura numero ꝛ pōdere disposuisti: ergo dilectio dei mensurata est: sed vbicunq; est mensura: potest inueniri excessus mensure: ergo deus excessiue diligi potest.

Secūdo ¶ Item deus excessiue potest cognosci: vnde ad Roma. 12. Docemur non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem: ergo a simili de° potest excessiue diligi.

Tertio ¶ Item Augu. li. de natura boni parum post principiū. Omnia quāto magis moderata preciosa ordinata sunt: tāto magis bona sunt. Cum ergo dilectio charitatiua sit optimum: q̄d est in homine: propter q̄d apostolus ad colo. 3 Eam nobis super omnia recōmendat dicens. Super omnia charitatē habete. Uidetur ꝙ dilectio qua deus diligitur moderata sit: ergo si vltra modum illum deus diligatur diligetur excessiue.

Quarto ¶ Item illa dilectio dei que diligentem interficit est excessiua: quia interficiens seipsum: facit cōtra diuinum preceptum: sed amor dei posset esse ita intensus ꝙ animam a corpore separaret: quia amor q inducit languorem intantum potest intendi ꝙ inducit mortem. Sed amor dei languorem iducit Unde dicitur Cant. 2. Quia amore langueo: ergo deus excessiue potest diligi.

In op°. primo. **Contra** Qui diligendus est sine modo excessiue diligi non potest: sed sm Bernardum de diligendo deo prope principium. Modus diligendi deum est diligere sine modo: ergo deus excessiue diligi non potest.

Secūdo ¶ Item qui non potest excessiue glorificari vel laudari non potest excessiue diligi. Sed dicitur Eccle. 43. Glorificantes deuz quantumcunq; potueritis: superualebit adhuc ꝛ parum post dicitur: ꝙ maior est omni laude: ergo deus non potest diligi excessiue.

Ad qōnē sm mētē propriaz. **Respondeo** ꝙ secūdum ꝙ excessiue diligi accipitur pro nimis diligi: secundū quem modum hic intendo loqui de excessu: deus non potest diligi excessiue: quia bonitas sua est ratio

sericordia: p psumptionem paruipendit diuina iustitia. Peius aūt est diuinam misericordiā ɔtemnere: q̄ʒ parui pendere diuinam iustitiā: qꝛ quāuis in deo misericordia: ꝛ iustitia eiusdē sint nobilitatis: cū in ipso realiter idem sint: tñ effectus misericordie supexaltant effectus iustitie iuxta illud Jac. 2. misericordia supexaltat iudicium. Cuʒ ergo duoꝝ vicioꝝ oppositorum eidem virtuti illud magis opponat virtuti qḋ est peius: magis opponitur spei desperatio q̄ʒ presumptio.

Ad pᵐ

Ad primum in oppositum dicēdū q̄ maior ē falsa. obiectum. n. spei est bonum arduū apprehensum vt possibile adipisci: quāuis cū difficultate ex parte spantis: homo autem pnior est ad deficiendum ab illis bonis opibus que requirunt ad optinendum obiectum spei q̄ʒ ad pficiendum in eis: pp eorum difficultatem ꝛ ppriam ifirmitatem: ꝛ qꝛ apphendit ad obiectum spei: se nō posse ptingere: nisi per predicta opera ꝛ adiutorium dei: adeo pronior est ad desperationem: q̄ʒ ad psumptionem.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secūdum dicēdum q̄ psumptio dicit nequissima: nō qꝛ sit maius peccatuʒ oibus aliis: sed qꝛ illa psumptio de qua ibi loquit: īter omnes alias psumptiones est peior. loquit. n. de illa que est peccatū in spiritū sanctum que ex electione pcedit. Unde super predictum verbuʒ dicit glosa īterlinearis: q̄ causata ē de mala voluntate creature. Questio. III.

Qō. 3. Argᵗ. 1.

Tertio querit vtrum pusillanimitas opponat spei: ꝛ videt q̄ sic. Spes est virtus: qua mouet volūtas in bonum arduuʒ. Pusillanimitas ē vitium quo resilit voluntas a bono arduo. Unde phs. 4. ethi. c. 10. dicit. q̄ pusillanimis se ipsum puat bonis quibus est dignus: ergo pusillanimitas directe opponit spei.

Secūdo ¶ Item cui opponit alicuius effectus causa eidem opponit effectus mediante sua causa: sed timor cā est pusillanimitatis iuxta illud Isaie. 35. Pusillanimes ɔfortamini: ꝛ nolite timere. Cū ergo timor opponat spei cū sit respectu mali ꝛ spes respectu boni: videt q̄ pusillanimitas oppōit spei mediāte timore.

In oppᵐ. primo **Contra** cui opponit effectus ꝛ cā. Sed causa pusillanimitatis est pigritia. Unde phs. 4. ethi. c. 10. dicit q̄ pusillanimes sunt pigri. Cum ergo pigritia nō opponat spei pusillanimitas nō opponit ei.

Ad qōnē ſm mentē ppriaʒ **Respondeo** pusillanimitatē opponi spei dupliciter pōt itelligi. s. aut generaliter: aut specialr. ¶ Primo mō dico q̄ pusillanimitas opponit spei: qꝛ pusillanimitas sub rōne q̄ ē viciū opponit spei sub rōne qua est virtᵘ q̄ ē oppositio: nō ſm differentias specificas: sed generales. Si specialiter i hoc dupliciter pōt intelligi: scilicet aut indirecte ꝛ mediate aut directe: ꝛ imediate. Primo modo pusillanimitas opponit spei: ꝛ cuicūqʒ virtuti: qꝛ oēs virtutes iter se ɔcordant vt ostendet inferius: ꝛ se mutuo coadiuuāt: ꝛ ideo viciū directe: ꝛ immediate oppositū vni virtuti p ɔsequens idirecte ꝛ mediate derogat in aliquo cuicūqʒ virtuti. ¶ Secūdo modo opponit magnanimitati ſm defectum. sicut. n. homo p magnanimitatem erigit se ad opa digna magno honore cōmensurata: seu pportionata dignitati sue: sic homo per pusillanimitatē retrahit se: seu resilit ab operibus dignis magno honore pportionatis dignitati sue: sed hoc modo nō opponit spei: qꝛ arduum respectu cuius ē virtus spei: ꝛ arduuʒ respectu cuius est pusillanimitas non sunt rōnis eiusdem cū bonum arduū: qḋ est obiectū spei sit supra hois facultatē nālē ꝛ bonum arduum in qḋ tendit magnanimitas: ꝛ a quo resilit pusillanimitas ē infra hois nāleʒ facultatē. ¶ Ad hoc aūt q̄ vicium opponat specialiter: ꝛ imediate alicui virtuti que ē oppositio ſm differentias specificas: oportet q̄ sint respectu eiusdē obiecti: modo opposito: sicut se habent spes ꝛ desperatio.

Ad pᵐ ¶ Et sic patet responsio ad primum. ¶ Ad secundum dicendum q̄ oppositio vitij ad virtutem magis attenditur scdm propriam speciem vitij: q̄ʒ secundum causas eius. Pusillanimitas aūt ſm suā ppriam spēm: nō opponit specialiter ꝛ imediate alicui virtuti: nisi magnanimitati: quāuis rōne suarum cārum diuersis virtutibus opponat: quarum cārum vna ē ignorātia ex parte itellectᵘ ſm phm. 4. ethi. c. 10. ratione cuius opponit prudentie alia ē timor ex pte effectᵘ rōne cuiᵘ opponit fortitudini. Ad 2ᵐ

Cāe pusillanimitatis

Ad argumentum ad aliam partem dicūt aliqui q̄ pigritia nō tā debet dici cā pusillanimitatis: q̄ʒ eius effectus: qꝛ pigritia idem est qḋ acidia que est vna species tristitie: vt superius visum est: desperatio aūt magis debet poni causa tristitie: q̄ʒ ecōtrario. pusillanimitas aūt est quedam supabūdātia desperationis que est respectu boni ardui: nō excedētis ſm rei veritatē nālem hois facultatem: sicut charactores superabundantia spei: inter que duo vitia virtus media est magnanimitas. Ad argᵐ in oppᵐ

Quid pusillanimitas.

Circa litteram. [Quaʒ nō pacit charitas] intelligendum est de spe formata [sine meritis aliqd spare nō spes: sed psumptio dici pōt.] hoc intelligendū est sine meritis in re: vel in pposito. [Ad euʒ ptinentium qui earū spē gerere perhibet.] hoc intelligendum ē de spe: pprie dicta: qꝛ cōmuniter loquēdo de actu spandi: dici pōt aliquis spare futurum bonuʒ amico suo ſm quem modum spandi dicit Luc. vlt. Nos aūt sperebamus: q̄ ipse esset redempturus israel.

¶ De charitate qua diligitur deus ꝛ proximus que i xpo ꝛ in nobis est. Distin. XXVII.

Dist. 7. De charitate q̄ntū ad effectū ꝛ diffinitionē

Cum autem christus fidē ꝛ spem non habuerit dilectioneʒ tamen habuit inquantū homo tantā: qua maior esse non valet qui ex charitate eximia animaʒ posuit pro amicis. ꝛ inimicis. Habuit etiā i corde charitatē quā ope nobis exhibuit: vt exhibitionis forma nos ad diligenduʒ instrueret. Hic aliquid dicendū est de charitate ꝛ modo ꝛ ordine diligendi deū ꝛ proximū.

De charitate q̄ diligit deᵘ ꝛ proximᵘ q̄ i xpo ꝛ in nobis est.

¶ Quid sit charitas.

Charitas est dilectio qua [diligit deus propter se: ꝛ proximus propter deū vel in deo. Hec habet duo mandata vnū pertinens ad dilectioneʒ dei qḋ est maximū in lege mandatū: ꝛ alterū pertinēs ad diligēdū proximū illi simile. Primū est: diliges deū ex toto corde: ex tota mēte: ex tota anima. Qḋ scriptū est in deutero. Secunduʒ est. Diliges proximū tuū sicut teipm. In his duobus pceptis tota lex pēdet ꝛ pphete. Finis enī pcepti ē dilectio ꝛ ea gemina. i. dei ꝛ proximi est.

De duobᵘ mandatis charitatis.

Deute. 6. Mat. 22. 1. Thi. 1.

¶ Si eadē charitate diligitur deus ꝛ proximus.

Hic queritur si ex ea ipsa dilectione diligit deᵘ qua diligit proximus. An alia sit dilectio dei: ꝛ alia proximi? Eadē sane dilectio est: qua diligitur deus ꝛ proximus que spiritussanctus est vt supradictum est qꝛ deus charitas est. Unde Augu. Joannes ait. Non potest deū diligere quē non videt: qui fratrē quē videt non diligit. Aug. l. 8. de tri. 1. Joā. 4.

Sed si

Sed si eū quē videt hūano visu spirituali cha-
ritate diligeret: videret deuz qui est ipsa chari
tas visu īteriori quo videri potest. Qui ergo fra
trē quē videt non diligit: deum qui est dilectio
qua caret qui fratrē non diligit quomodo po-
test diligere? Ex vna eniz eadēq charitate de
um proximūq diligimus: sed deū propter deū:
nos vero ꝛ proximū propter deuz. Si vero vna

Quare dicitur charitas gemina

eadēq charitas ē dei ꝛ proximi: quare dicitur
gemina? Propter duo dilecta. i. deum ꝛ proxi
mū. Et si vna sit charitas: duo tamen diuersa
ea diligunt. s. deus ꝛ homo vel angelus. Pro
quo etiā duo sunt mandata: qꝛ cū eadē chari-
tas vtroq cōmendetur: diuersa tñ diligi preci-
piuntur. Unde Aug. Arbitror ideo spiritūsan

Augu. in sermone de ascensione.

ctū bis datū: semel in terra: ꝛ iterum de celo: vt
cōmendarētur nobis duo precepta charitatis
s. dei ꝛ proximi. Una est charitas ꝛ duo prece-
pta. vnus spiritus ꝛ duo data: qꝛ alia charitas
non diligit proximū nisi illa que diligit deum.
Qua ergo charitate proximuz diligimus ipsa
deū diligimus. Sed qꝛ aliud est deus: aliud ē
proximus: ꝛ si vna charitate diligūtur: ideo for
te duo precepta dicuntur ꝛ alterū maius ꝛ al-
terū minus: vel propter duos motus qui in mē
te gerūtur: dū deus diligitur ꝛ proximus. Mo
uetur enim mens ad diligendū deuz mouetur
ꝛ ad diligendū proximum: ꝛ multomagis erga
deū q̄ȝ erga proximum.

¶ De modo diligendi.

Consequenter moduz vtriusq dilectionis ad-
uertamus. Hec regula vt ait Augustinus dile

Augu. in lib. de doctri. chri.

ctionis diuinitus constituta est: vt deū propter
se ex toto corde ꝛ proximū diligas sicut teipsuz
i. ad qd ꝛ propter qd te ipsum diligere debes.
In bono ergo diligendus est proximus non in
malo ꝛ propter deū. Proximū vero omnē ho-
minē oportet itelligi: qꝛ nemo est cū quo sit ope
randuz male. Qui ergo amat homines vel qꝛ

Augu. 7. de trinit. c. 5.

iusti sunt: vel vt iusti sint amare debet: hoc ē in
deo vel propter deū. Sic enim ꝛ seipsum ama-
re debet. s. in deo vel propter deū. i. qꝛ iustus ē
vel vt iustus sit. Qui enim aliter se diligit: iniu

Psal. 10. Augu. de doc. xpi.

ste se diligit: qꝛ ad hoc se diligit vt sit iniustus.
ad hoc ergo vt sit malus: non ergo iam se dili-
git. Qui enim diligit iniquitatē odit animā su
am. Modus ergo diligēdi precipiendus ē ho
mini. i. quomodo se diligat vt prosit sibi. Quin
autē se diligat: ꝛ prodesse sibi velit: dubitare de
mentis ē. Modus autē precipitur cū ait: sicut
teipsum vt proximū diligas ad qd teipsum. Si
ergo te non propter te diligere debes: sed pro-
pter illuz vbi dilectionis tue rectissime finis ē:
non succenseat alius aliquis homo: si ꝛ ipsum
propter deū diligis. Huius dilectionis moduz
veritas insinuat dicens. Mandatū nouuz do

Joan. 13.

vobis vt diligatis inuicez sicut dilexi vos. i. ad
qd dilexi vos. s. vt filij sitis ꝛ vitā habeatis.

¶ De modo diligendi deum.

Dilectionis autē dei modus insi-

Aug. li. 1. d doctri. christia.

nuatur cuz dicitur. ex
toto corde. i. ex toto intellectu. ex tota aīa. i. ex
tota voluntate. ex tota mente. i. memoria. Ut
omnes cogitationes ꝛ omnē vitā ꝛ oēm intelle
ctū in illū conferas a quo habes ea que ꝯfers.
Hec dicēs nullā partē vite nostre reliquit que
vacare debeat sed quicquid venerit in animū:
illuc rapiatur quo dilectionis īpetus currit: ꝛ
diligere deum propter se modus est diligendi
propter deuz: ꝛ sunt isti duo modi diligendi de
um vt quibusdaz placet.

¶ De impletione illius mandanti.

Illud autem preceptū non peni-
tus īpletur ab homi
ne in hac mortali vita: sed ex parte nō ex toto:
qꝛ ex parte diligim⁹ sicut ex parte cognoscim⁹.
In futuro autē īplebitur ex toto. Unde Augu

Augu. de pfecta iustitia.

stinus. Cū adhuc est aliquid carnalis concupi
scentie: nō omni modo ex tota aīa diligitur de
us. Caro autē non dicitur concupiscere nisi qꝛ
anima carnaliter concupiscit. Cū autē venerit

1. Cor. 13

qd perfectuz est vt destruatur qd ex parte est. i.
vt iam non ex parte sit sed ex toto: charitas nō
auferetur ſꝫ augebitur ꝛ īplebitur. In qua ple
nitudine illud preceptū charitatis īplebit. dili
ges dn̄m deū tuū ex toto corde ꝛ c. Tūc erit iu-
stus sine peccato: qꝛ nulla erit lex repugnās mē
ti. Tunc prorsus toto corde: tota aīa: tota mēn
te diliges deū: qd est sūmū preceptū.

¶ Questio de precepti ratione.

Sed cur precipitur homini ista perfe-
ctio cū in hac vita eā nemo ha
beat? Quia non recte curritur si quo currendū

Augu. in eodem.

est nesciatur. Quomodo autē sciretur si nullis
preceptis ostenderetur. Ecce habes cur illud
preceptū est qd h̄ penitus īpleri nō potest. Im
pletur tñ ex parte. s. ſm perfectionē vie. Alia ē
enī perfectio currentis: alia peruenientis. Fa-
cit hoc mandatū vt cursor: qui deuz ante oīa ꝛ
pre oībus diligit: nec tñ oīno perficit.

¶ Qd alterū mandatū in altero est.

Cum autem duo sīt ꝑcepta cha-
ritatis: pro vtroq se
pe vnū ponitur: nec īmerito qꝛ nec deus sine ꝓ
ximo nec proxim⁹ sine deo diligi potest. Unde
apostolus omne mandatū legis dicit instaura
ri. i. contineri ꝛ īpleri in hoc verbo. Diliges pro
ximū tuū sicut teipsum. Et christus dilectionē

Aug. sup ioannez. Rom. 13 ꝛ Gal. 5.

proximi specialius cōmemorat dicens. Man
datū nouū do vobis vt diligatis inuicē sicut di
lexi vos: vbi illud maius mandatū dilectionis

Joan.13. Aug.sup Joannez dei videtur pretermissuz: sʒ bene intelligentibus vtrunqʒ iuenitur in singulis: qꝛ qui diligit deū non potest euz contēnere quē deus precipit diligi: ꝛ qui diligit proximū: quid in eo diligunt nisi deū. Ipa est dilectio ab omni mundana dilectione discreta. Quā distinguens dn̄s ait. sicut dilexi vos. quid eni nisi deū dilexit i nobis: nō quē habebamus sed vt haberemus. Sicut medicus egrotos ꝛ quid in eis diligit nisi salutez: quā cupit reuocare: nō morbū quē venit expellere. Sic ꝛ nos inuicē diligamus vt quantum possumus inuicem ad habendum in nobis deum ex dilectione attrahamus.

¶ Que charitate diligenda sint.

Sed que hac dilectiōe diligēda sint: iā ingramus.

Aug.i li. de doctrina christiana Non eni oia vt ait Augustinus quibus vtēdū est diligenda sunt: sed ea sola que vel nobiscuz societate quadā referuntur in deū sicut est homo vel angelus: vl' ad nos relata: beneficio dei per nos indigent vt corpus: qd̄ ita precipiēduz est diligi: vt ei ordinate prudenterqʒ ɔsulatur.

Dist.17. Distinctio. XXVII.

Cum autem christus fidem ꝛ spem nō habuerit ꝛc̄. Superius determinauit magister de fide ꝛ spe hic determinat de charitate: ꝛ diuidit i partes duas. ¶ Primo determinat de charitate qua diligimus deū. ¶ Secūdo de charitate qua diligit nos distin. 32. ibi [Premissis adyciēdū ē.] ¶ Prima i duas. ¶ Primo determinat de charitate qua diligimus deuz. ¶ Secundo de eius duratione distin. 31. ibi. [Illud quoqʒ p̄tereundum nō est.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo determinat de ipsa charitate. ¶ Secūdo de his q̄ diligēda sunt ex charitate distī. sequēti. ibi. [Hic queri pōt.] ¶ Tertio de ordine diligendi distin. 29. ibi. [Post predicta de ordine charitatis agēdū est.] Prima in tres. In prima continuat se ad p̄cedentia. Scd̄o suam itentionem prosequit. ibi. [Charitas est dilectio.] In tertia ɔtinuat se ad sequētia. ibi. [Sed que hac dilectione.] Media istarum diuiditur i quatuor. In p̄ma determinat de essentia charitatis. In secūda de eius vnitate. ibi. [hic querit.] In tertia de modo diligēdi. ibi. [Cōsequēter.] In quarta de precepto dato de diligēdo. ibi. [Illud aūt preceptū.] Tertia istaruʒ diuidit in partes duas. In p̄ma determinat de modo diligendi proximū. ¶ In scd̄a de modo diligendi deū. ibi. [Dilectionis aūt dei.] Pars illa que ibi incipit illud aūt p̄ceptum diuidit in partes duas. Primo ostendit q̄ preceptum de dilectione dei nō perfecte implet in hac vita. ¶ Scd̄o ostendit q̄ preceptū de dilectione dei: ꝛ preceptum de dilectione p̄ximi mutuo se icludunt. ibi. [Cum aūt duo sint precepta.] Prima in duas. Primo facit q̄ supradictum est. Secundo mouet super hoc dubitationez ꝛ soluit ibi. [Sed cur precipitur.]

Circa hanc distinctionem queruntur. 9. principaliter. ¶ Primo de amore in generali. ¶ Secūdo de passione amoris in speciali. ¶ Tertio de passione odij. ¶ Quarto de passione delectationis. ¶ Quinto de passione tristitie. ¶ Sexto de virtute charitatis. ¶ Septio de actu eius. ¶ Octauo de modo diligēdi ex charitate. ¶ Nono de cōparatione charitatis ad alias virtutes. ¶ Circa primum queruntur tria. Primo vtrum in qualibet creatura sit aliquis amor. Secūdo vtrū quelibet actio cuiuslibet creature sit ex amore. Tertio vtruʒ vnitas cuiuslibet creature sit ex amore. Questio. I.

Primo ostendo q̄ nō in qualibet creatura ē aliquis amor: qꝛ s̄m Augu. 10. de trini. c. 1. Nō possunt amari: nisi cognita: sed multe sunt creature carentes cognitione: ergo multe sunt creature i quibus nullus ē amor. Q.ō.1. Argt.1.
¶ Item amor actus quidam est: sed aliqua est creatura: cui nullus debet actus. s. mā̄ prima: ergo in ipsa nullus ē amor. Secūdo
¶ Item s̄m auctorez sex principiorum. Ois actio est in motu: sed multa sunt que quiescūt: ergo in eis nulla est actio: sed ois amor actio quedā est: ergo multa sunt in quibus nullus est amor. Tertio Caplo d actione.

Contra: omnis appetitus boni ē amor: vel p̄cedēs ex amore: sed s̄m phm. 1. ethi. c. 1. Oia bonum appetunt: ergo in oibus est aliquis amor. ¶ Item s̄m phm. 2. de aia. Oia appetūt participationē diuini eē: sed talis appetitus aliquis amor est: ergo in omni creatura est amor essendi. In opp. primo Secūdo T. c. 34.

Respondeo q̄ amor generalissime dictus cōprehendit quālibet iclinationem in bonū: vnde quelibet talis iclinatio amor dici pōt extēdendo nomē amoris. Si aūt talis inclinatio nō p̄suppo nat in eo in quo ē aliquā cognitionem: sic amor est ɔueniens cuilibet creature. In qualibet. n. creatura est inclinatio ad ɔseruationem sui esse que ē quid bonum que inclinatio nullam in eo in quo est p̄supponit cognitionem: ꝛ est idita cuilibet creature a ɔditore: ꝛ hūc amorez vocat Diony. 4. c. de diuinis noibus nālez s̄m qd̄ exponit Cōmen. dicens. Nālem amorem dicit in aialium ꝛ isensibilium s̄m affectualem necessitatem. i. qualitatem cōditoris amoris. Si aūt illa iclinatio presupponat cognitionē aialem sic est amor quē Diony. 4. c. de di. no. vocat aialem. Sed hic amor nō est: nisi i creaturis i quibus est sensibilis appetit9 cuiusmodi sunt hoies: ꝛ aialia bruta. Si aūt iclinatio in bonum presupponat cognitionem rationis: sic est amor quē Diony. vbi s̄pus vocat itellectualez. Unde s̄m Cōmē. ibidem. Rationabiles hominuz animas itellectuales appellauit: ꝛ hic amor distinguit in tres: qꝛ iclinatio in bonum que nō presupponit: nisi nālem cognitionem boni absolute: ꝛ est a volūtate vt nā: amor nālis est alius: tn̄ ab amore nāli p̄mo modo dicto. Illa autem iclinatio in bonum: que presupponit cognitionem boni i relatione ad aliud: ꝛ est a volūtate vt deliberatiua respectu boni relati ad aliud: vt ad finem: vel circūstātias: vel ad aliquid aliud: amor electiuus est: qui p̄prie dicit dilectio. Si aūt ille amor sit p aliquē habituz: per quem sit acceptus deo: ꝛ dignus remunerari i vita eterna amor charitatiuus est. Si autem iclinatio i bonuz presupponat aīorem cognitionem: q̄ȝ sit cognitio aie creatam tn̄ sic est ille amor quē Diony. vbi supra vocat angelicum. Ex dictis patet: q̄ nullus amor ē cōmunis omni creature: nisi amor primo modo dictus. Nec tibi videatur absurdum nālem appetitum creaturarum cognitione carētium vocare amorē cum Diony. ipsum amorem dicat vt dictum est: ꝛ cum dicat sacra scriptura. Job. 37. Qꝫ frumētuz desiderat nubes. Et cum videamus amorez nostrum iquātum distinguitur ɔtra omnem cognitionem nō esse nisi iclinationem volūtatis i bonum: q̄ȝuis icomparabiliter altiorē: q̄ȝ sit in rebus carētibus cognitione. ¶ De amore p̄mo modo dicto procedūt argumēta ad partē scd̄az. Amor in oi creatura.

Ad primum in oppositum dicēdum q̄ procedit de amore qui ē iclinatio i bonum presupponens cognitionem in eo i quo est. Ad p̄m
¶ Ad secūdum dicēdum q̄ materie p̄me debet aliquis actus: quāuis in entibus teneat ifimum actualitatis gradum. vnde ꝛ in ipsa est nālis iclinatio ad perfectionez sui esse: qd̄ est per formam. Unde Diony. 4. c. de di. no. dicit ip̄ʒ qd̄ nō est appetere bonum aliquo modo: vocās qd̄ nō est Ad 2m Prie materie aliquis act9 debetur.

materiam

materiam ſm quod exponitur in cōmen. que dicitur ꝙ nō eſt: nō eſt oīno nihil ſit: ſꝫ qḋ exponitur ibidē. ❡ Ad 3m
tertiū dōm: ꝙ ſi illa auctoritas intelligatur de motu pro prie dicto qui eſt actus entis in potentia ſm ꝙ huiuſ: ſic nō eſt vera niſi de actione que eſt in paſſo ſicut in ſubiecto. Preter aūt talē actionē eſt in qualibet creatura actu exiſtente aliqua actio ſine omni motu ꝓprie dicto. Unde Auicē. 9. meta. c. 2. dicit ꝙ inclinatio ad motū qui eſt in re quieſcēte per violētiā eſt aliud ꝙ̄ ipſe motus: ⁊ ꝙ̄ virtus mouens: ⁊ hec actio continue eſt in graui per violētiā quieſcente.

Qō. 2. Queſtio II.

Arg̃ pᵒ T. c. 70. SEcundo querit̃ vtrum quelibet actio cuiuſlibꝫ creature ſit ex amore. Et videt̃ ꝙ nō: quia idē in numero nō eſt actionis finis ⁊ principium: qꝛ ſm phm̄. 2. phyſico. Efficiēs ⁊ finis nō coincidūt in idem numero: ſed amor eſt finis actionis cuiuſlibet creature: vnde in commēto 4. de diuinis no. dicitur ꝙ amor eſt naturalis motus omniū rerum que in motu ſunt finis: ergo nō omnis actio

Secūdo creature eſt ex amore. ❡ Itē actio que eſt ex odio nō eſt ex amore: qꝛ eadē actio non eſt ex oppoſitis cauſis: ſꝫ creature multa agūt ex odio: ergo nō oīs actio cuiuſlibꝫ crea

Tertio ture eſt ex amore. ❡ Itē cognitio in anima noſtra nō eſt ex amore: qꝛ cū anima noſtra ſit ad imaginem dei: tunc emanatio que eſt in diuinis per modū intellectus eſſet ꝑ terminationē que eſt per modū amoris: ⁊ ſic ſpiritus ſanctus ſm rōnē intelligendi eſſet prior verbo: qḋ falſum eſt ergo in nobis nō omnis actio eſt ex amore.

In oppoſitū pmo T. c. 49. COntra omne qḋ agit propter aliqd mouet̃ ad agēdum ex amore illius ꝓpter quod agit: ſed ſm phm̄. 2. phyſi. Intellectus ⁊ natura agunt ꝓpter aliquid: ergo cū omnis actio creature reducatur ad actionē intellectualē vel naturalē: omnis actio cuiuſlibet crea

Secūdo ture eſt ex amore. ❡ Itē ſm Auicē. 9. metaphy. c. 2. Nulla virtus mouet niſi mediāte inclinatione: ſed inclinatio in aliquod amor eſt: vt haberi pōt ex p̄cedēti qōne: ergo nulla virtus mouet vel agit niſi mediante amore.

Ad qōnē ſm mentē ꝓpriā. REſpondeo ꝙ extendendo nomen amoris ad oēm inclinationē in bonum quelibet actio cuiuſlibet creature eſt ex amore. Actiones eni rerū corruptibiliū cognitione carētium: omnes ſunt ex naturali amore quo naturaliter appetūt conſeruationem

T. c. 34. ſui eſſe in ſe vel in ſuo ſimili. Unde phs. 2. de aīa dicit ꝙ oīa eſſe appetunt ⁊ illius cauſa agunt quecūq; agunt ſm naturam: qḋ in aliquibus pōt exēplificari. Quia eni eſſa naturaliter appetunt conſeruationē ſui eſſe: adeo mouent ſe ad loca in quibus eſt celeſtis influentia in illa proportione in qua eſt ſaluatiua eſſe eorum. Ex naturali etiā appetitu quo appetūt ſaluari in ſuo ſimili educit vnum elementum formā ſuam de materia alterius elemēti. Et ex naturali appetitu quo omnia exiſtentia appetunt ſuam diffuſionem ⁊ cōmunicationem inquātū bona ſunt multiplicant ſimilitudines ſuas: vñ ex hoc appetitu lux educit ſui ſimilitudinem de medio ⁊ color. Actiones etiam brutoꝝ omnes ex aliquo amore procedunt: qꝛ oēs eorum actiones ſunt: aut apprehendere: aut appetere: aut ꝓcedēres exiſtes: aut ſunt non preſupponentes cognitionē. Si nō preſupponūt cognitionē ꝓcedunt ex naturali appetitu nō preſupponente cognitionem. Si autem preſupponunt cognitionem ⁊ appetitum planum eſt ꝙ ex amore procedūt preſupponēte cognitionē. Ipſa etiā eorum cognitio omnem motum ſenſitiui appetitus precedens ꝓcedit ex naturali appetitu quo eorū apprehēſiua ſuā appetit perfectionem que eſt in cognoſcendo. Omnes etiam actiones hominum ex aliquo amore procedunt: quia ſi ſint tales ꝙ non preſupponūt cognitionem procedūt ex naturali appetitu nō preſupponēte cognitionem. Intellectualis etiā eorum cognitio procedit ex naturali appetitu: quo intellectus appetit ſuā perfectionem que eſt intelligendo: ⁊ loquor de intellectione quā motus voluntatis preſupponit. Perfectior etiā intellectio eſt per motū voluntatis qui eſt amor perfectionis in intelligēdo de qua dicit Augu. 9. de tri. verſus finē. Q̄ partum mentis antecedit appetitus: ⁊ li. 83. q. qōne. 35. Nullum bonum perfecte noſcitur quod non perfecte amatur. Actiones autē eorū preſupponētes intellectualem cognitionē: aut ſunt motus a volūtate eliciti: aut impari per aliquē motū a volūtate elicitum: ſed omnis motus a voluntate elicitus aut eſt amor: aut ex amore procedens: ergo oēs hominis actiones preſupponētes intellectualem cognitionē: aut ex amore procedunt: aut videtur aliquis amor: ⁊ ſic patet nulla penitus eſſe hominis actionem aliam ab amore que ex aliquo amore nō procedat: ⁊ patet ex dictis quō poſſet hoc declarari de actionibus angelorum. Omnium aūt creaturarū actiones volēs ſignificare diony. ex aliquo amore procedere dicit. 4. c. de di. no. Amorē ſiue diuinū: ſiue angelicum: ſiue intellectualē: ſiue animalē: ſiue naturalem dicamus vnitiuam quādam ⁊ cōtinuatiuā intelligemus virtutē ſuperiora quidē mouentē ſpo
videntiam inferiorum equiformia iterum inſociabilem viciſſitudinē ⁊ nouiſſima ſubiecta ad meliorum ⁊ ſuppoſitorum conuerſionem.

AD primum in oppoſitū pōt dici ꝙ nō eſt idē amor in numero ex quo ꝓcedit actio creature cum illo qui eſt finis naturalis motus omnium rerum que in motu ſunt. Hic enim amor eſt amor dei perfectiuus: ad quē ordinantur oīum creaturarū motus mediate vel imediate. Actiones elemētoꝝ ordinant̃ ad actiones mixtorū: ⁊ actiones mixtoꝝ non viuētiū ad actōes viuētiū ⁊ actōes viuētiū vegetatiuoꝝ tm̄ ad actiones ſenſibiliū ⁊ actōes ſenſibiliū ad actōes itellectualiū vł rōnaliū: ⁊ actio rationis ad actionem voluntatis: ⁊ omnis actio volūtatis ad illam que in perfectio dei amore cōſiſtit: vnde in commēto precallegato dicitur ꝙ vltra amorem qui eſt finis nullius creature progreditur motꝰ. Poteſt etiā dici ad argumētum ꝙ in primo ꝑncipio ſua ꝓpoſitio nō habet virtutem. Idem enim in numero eſt primū principium ⁊ vltimus eſt finis: nec demotiuo ad agēdum: qꝛ finis mouet efficiētem ad agēdum. vnde idē amor in numero pōt eſſe motiuum ad aliqd agēdum ⁊ finis actionis illius. ❡ Ad ſecūdum dōm ꝙ omnis actio ꝓcedēs ex odio procedit ex amore inquātum omne odium ex amore ꝓcedit. Nulla enim creatura odit aliqd: niſi qꝛ repugnās eſt vel contrariū bono amato: qꝛ eni creature amat eē: ideo odit corruptionē eſſendi: ⁊ ſic de alijs. ❡ Ad tertiū cū dr̄: ꝙ cognitio i aīa noſtra nō eſt ex amore ⁊c̃. dico ꝙ verū eſt loquēdo de amore qui eſt pars imaginis. Naturalis aūt amor ex quo procedit in nobis intellectio precedens omnem volūtatis actum pars imaginis no eſt. Ad 2m. Ad 3m.

Qō. 3. Queſtio. III.

Argu. pᵒ TErtio querit̃ vtrū vnitas cuiuſlibet creature e ſit ex amore. Et videt̃ ꝙ nō qꝛ ex amore nō eſt eſſe rei. Amor enim preſupponit eſſe. Sed per illud per quod res habet

T. c. 8. T. c. 8. eſſe eſt vna: vt ex quarto ⁊ decimo metaphy. poteſt haberi: ergo nulla eſſentialis vnitas rei eſt ex amore. ❡ Itē

Secūdo vnitas ex cōtrarijs conſtituta nō eſt ex amore: qꝛ iter cōtraria inquātum cōtraria nō eſt amor: ſed ſm phm̄ primo phyſi. principia nature ſunt cōtraria: ergo nullius vni

Tertio tas producti per naturam eſt vnitas ex amore cauſata. ❡ Itē vnitas creata ex rebus inter ſe pugnantibus: ⁊ ſe mutuo corrumpētibus nō eſt ex amore cauſata: quia inter talia nō eſt amor: ſed vnitas machine mūdialis eſt ex elementis contra ſe inuicem pugnātibus: ⁊ ſe mutuo corrumpentibus: ergo vnitas machine mundialis non eſt ex amore.

In oppo situ pᵒ **Contra** super illud quarto de di.no. Amorem sive divinum ⁊c. dicit cōmentū. amor est cōnexio ac vinculum quo omnium universitas ineffabili amicitia insolubiliq; unitate copulatur: ergo amor est omnis unitatis causa.

Secūdo. ¶ Itē odiū est causa cuiuslibet divisionis ergo per contrariū amor est causa cuiuslibet unitatis.

Ad qōnē ꝯm mentē ppriā. **Respondeo** q̄ unitas cuiuslibet creature est ex amore vel existente inter principia creature que est una vel existente in causa principiorum causatorum. Causa enim prima que deus est ex amore produxit creaturā: ⁊ eius prima principia. s. materiā ⁊ formā. Ex amore aūt naturali inter materiā ⁊ formā est unitas compositi ex materia ⁊ forma in virtute tamē illius amoris quo deus pduxit creaturā: nisi enī esset nālis iclinatio inter materiā ⁊ formā non cōstitueret p essentiā unū ex ipsis ex amore etiā elementoꝝ ad celeste influentiā in illa pportione in qua est salvativa nature eorum que proportio respectu ignis: maxime viget in cōcavo orbis lune ⁊ respectu terre in cētro ⁊ respectu aque ⁊ aeris in locis ubi sunt quā influētiā nō potest recipere inferius elemētū nisi superior: mediate est coniūctio ignis cuz orbe lune ⁊ omniū elemētorū inter se ex quorum coniunctione cōsistit unitas machine mūdialis ordinata. Ex amore est etiā unitas societatis aīalium brutorum ⁊ hoīum. Unde super illud. 4. de divinis nominibus unitivā quādā ⁊c. dicit commē. ex hac amatoria virtute etiam volucres gregatim cōvolant: ut cigni ⁊ anseres ⁊ grues ⁊c. ⁊ ut generaliter dicā nunq̄ plura in aliquā unitatē conveniūt nisi per aliquē amorē: unde ⁊ unitas hominis in seipso ⁊ famil. e in domo ⁊ civium in civitate ⁊ multitudinis in regno ex amore processerunt ⁊ cōservantur per amorem: ⁊ propter hoc Diony. 4. c. de di. no. bene vocat omnem amorem unitivā ⁊ cōtinuativam virtutem.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum cum dicitur q̄ ex amore nō est esse rei ⁊c. dico q̄ verum est loquēdo de re simplici ⁊ de amore existēte in ipsa esse tn̄ rei cōposite aliquo modo est ex amore existēte in ipsa inquātū est ex amore pncipiorum suorum que in ipsa sunt quāvis prius in ordine nature habeat esse q̄ ille amor in ipsa sit sicut est prius ordine nature cōpositum q̄ principia sua sint in ipso quāvis prius ordine nature sunt principia q̄ cōpositum.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secūdum dōm q̄ illa principia de quibus loqtur philosophus sunt forma ⁊ privatio quoꝝ unum. s. privatio nō est principium essendi quāvis requiratur ad trāsmutationem: q: nihil transmutatur ad illud qd̄ iam habet. unde ex forma ⁊ privatione nō constituitur unitas rei genite: sed ex materia ⁊ forma inter quas nō est cōtrarietas: sed proportionalis ⁊ mutua inclinatio naturalis ad constitutionem unius.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōz: q̄ unitas machine mundialis non est ex elemētis sub ratione qua inter se pugnāt ⁊ mutuo se corrumpūt: sed inquātum forma unius est in potētia in materia alterius quā naturaliter appetit educere i actuz ⁊ inquātum unum recipit influentiā celestem sui salvativam mediāte alio pp̄ter quod cum in v:nali everso in aqua inter existēte cādela aer per accidēs inspissatur ascēdit aqua ut semper remaneat aeri vicina: ⁊ inquātum elementa naturalem inclinationem habent ad bonum universi totius sic ⁊ multi homines inter se invicem contrary quandoq; coadunant se propter amorem communis boni.

Experimentum nota.

COnsequenter queritur de secūdo principali: ⁊ circa hōc queritur tria. ¶ Primo utrum cā passionis amoris sit solū bonum cognitum simile amantis. ¶ Secundo utrum omnis alia passio ab amore sit effectus amoris. ¶ Tertio utrum passio amoris sit essentialiter transformatio appetitus sensitivi in amatum.

Questio. I.

Q̄ō. 1. Argu. pᵒ **P**Rimo ostendo q̄ non solum bonū cognitum simile amanti est causa passionis amoris: q: ut superius habitum est amor invenitur in rebus carētibus cognitionem: ⁊ constat q̄ ille amor non electivus: ergo est passio.

Secūdo ¶ Item ꝯm Diony. 4. c. de di. no. Nō solū bonū: sed etiam pulchrum est amabile: ergo nō solū bonum est causa amoris.

Tertio ¶ Item ens sub rōne qua obiectum intellectus nō est causa amoris: q: sub illa ratione nō est obiectuz appetitus in quo est amor: sed ens sub ratione qua bonum est obiectum intellectus: q: nō tātum apprehēdit rei entitatem: sed etiā rationem bonitatis sue: ergo ens sub ratione, qua bonum non est, causa amoris. Item carentia mali est amabilis: sed nō importat aliquod bonum: q: nihil positivū dicit cū possit vere dici de nō ente: nō ens enim nullum habet malum: ergo nō solum bonū est causa amoris.

Quarto ¶ Itē q̄ prover. 13. Inter superbos semp iurgia sunt. Illi etiā qui sunt unius opificy magis rixantur inter se q̄ aly: ⁊ aves vivētes de eadem preda magis pugnāt inter se q̄ aly: ergo similitudo nō est causa amoris sed magis ody: nō est ergo verū q̄ solum bonū cognituz amāti simile sit causa amoris.

In oppositū pᵐo **Contra** Augu. 8. de tri. c. 3. Non amatur nisi bonū ⁊. x. li. c. 1. Quod quilibet prorsus ignorat hoc amare nullo modo potest: etiam Eccl. 13. dicitur q̄ omnis caro ad similem sui coniungetur: ⁊ omnis homo simili sui sociabitur: ergo solum bonum cognitum amāti simile est causa amoris.

Ad qōnē ꝯm mentē pp̄riā **R̄ndeo** q̄ solū bonū cognitū sile amāti ē cā passiōis amoris: q̄ aūt solū bonū sit cā amoris eo modo quo obiectum est passionis causa pz per hoc q̄ sensitivus appetitus nunq̄ potest aliquid appetere nisi illud apprehēdat ut cōveniens sibi. omne aūt tale apprehēditur ut bonum appetēti. Q̄ autem oporteat illud esse cognitū ad hoc ut causet passionez amoris animalem experiētia docet: q̄ etiam oporteat illud est simile appetēti: ita q̄ amās illud habeat in actu, q̄ amatum habet in actu: vel ita q̄ unū habeat in actu quod aliud habet i potētia: aut ita q̄ proportio amantis ad aliquid sit simili pportioni rei amate ad aliud idem que similitudo est causa amoris inter aliquos: quia sunt inimici eiusdem vel amici ad aliud que similitudo est causa amoris inter aliquos q sunt inimici eiusdem: vel amici: vel ad aliud que similitudo est causa amoris quo bonus miles quādoq; diligit bonū clericuz: hoc patet: q: appetitus sensitivus nihil appetit nisi quod apprehēdit: ut cōveniēs sibi: nihil autē apprehēditur ut cōveniēs nisi simile sit apprehēdēti ⁊ appetēti aliquo predictorum modorum.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositū dōm: q̄ q̄uis amor rerum carētium cognitionem nō sit electivus: tamē nō est passio animalis d qua hic est sermo. Et preterea bonum quod appetūt quāvis nō sit cognitū ab eis: est tn̄ cognitū ab institutore nāe q appetitū eis indidit ad illud bonū qd̄ appetūt.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secundū dōm: q̄ pulchrum est amabile per hoc quod idem est q̄ bonū. A nullo enī pulchro excludit ratio boni. Vel pōt dici q̄ si pulchrū inq̄tum pulchrū amet: hoc est q: inquātum tale est bonū cognitive virtutis que in eo quietat sicut videmus q̄ amabilis est rō veri inquātū est bonū itellectus.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū cū dī q̄ ens sub rōne qua bonū est obiectū itellectus ⁊c. dico q̄ verū est: q: quāvis cognoscat rei entitate ⁊ boni rōne: nō tn̄ cognoscit eaz nisi iquātū est ens vel verū.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartū dōm q̄ sicut ꝯz phīm. 5. ethi. c. v3. In boni rōne sit minus malum ad maius maluz: ita dico q̄ carētia mali in cōparatione ad malū apphēditur sub rōne boni. Unde ⁊ p se est appetibilis sed nō pmo.

Ad 5ᵐ ¶ Ad q̄ntū dōm: q̄ predicti nō repugnant

inter

inter se:q: similes:sed inquantum vnus timet ab alio si/ bi auferri vel minui rē magis amatam. vnde ideo super/ bus odit superbū:q: per euȝ timet sibi auferri vel minui propriam gloriam quam magis amat:⁊ opifex lucrum ⁊ suis predam.

Q̄ō.2. Questio. II.

SEcundo queritur vtrum ois alia pas/ sio ab amore sit effectus amo ris. Et videtur q̄ nō. Effectus non est fortior sua causa:sed odiuȝ est fortior passio q̄ȝ amor: q: ſm Augu.li.83.q̄ōnū.q̄ōne.36. Nemo est qui non ma gis dolorē fugiat q̄ȝ appetat voluptatem:ergo odiū non est effectus amoris.

Argū̄ p°

Secūdo

¶ Item extasis est passio quedam ⁊ nō est effectus amoris:q̄a per extasim aliquis quasi egre ditur extra se:sed amans per amorem conatur attrahere amatū ad se nō extra se exire:vt pgat in amatū:ergo non ois passio est effectus amoris.

Tertio

¶ Itē zelus est origo con/ tētionis vel sibi cōcordās:vnde Aposto.1.Cor.3.iungit illa simul dicens:cū sit inter nos zelus ⁊ contētio: sȝ ori/ go dissensionis nō est effectus amoris:ergo cum zelus sit passio:nō ois passio est effectus amoris.

Quarto

¶ Item corru/ ptiuum amoris nō est effectus eius:sed passio ire corrū/ pit amorē:q̄a generat odiū:ergo non omnis passio est ef fectus amoris.

Quinto

¶ Itē causa amoris nō est effectus amo/ ris:sed delectatio est cā amoris. Amāt enim multi ꝓpter delectationem vt habet ex verbis.ph̄i.8.ethi.c.3.⁊.4.er go nō omnis passio est effectus amoris.

In oppo situ̇ p̄mo

COntra p̄ma omniū passionum est causa olum alia rum:sed amor p̄ma est omnium passionuȝ primus enim motus appetitus est inclinatio ad bonum. ergo oēs alie passiones sunt effectus amoris

Secūdo

¶ Item su perius ostēsum est actionē cuiuslibet creature procedere ex amore:sed quelibet passio in aliqua actione cōsistit vel ex aliqua actiōe causatur:ergo quelibet passio est ex amo re mediate vel imediate.

Tertio

¶ Itē augu.14.de ci. dei.c.vj. dicit amorē esse cupiditatē timorē letitiam tristitiā quod nō est verū loquēdo de predicatione per essentiam : ergo hoc intelligitur causaliter. Sed qua rōne predicte passio nes sunt effectus amoris eadem rōne ⁊ alie.

Ad q̄ōnē ſm men/ tē ꝓpriaȝ.

REspondeo q̄ omnis alia passio ab amore est effectus amoris. Omnis enī pas/ sio: aut est respectu boni:aut est respectu mali:si respectu boni aut est inclinatio in bonum absolute seu cōplacētia respectu boni absoluti:⁊ sic est amor aut tēdentia in bo/ nū futurū:aut quies in p̄senti bono. Tendētia aūt in ali/ quod ⁊ quies in illo dum p̄sens est causantur inclinatio ne ad illud:sicut ex inclinatione grauis ad locum deor/ sum causatur eius motus ad illū cū absens est:⁊ quies in illo dū p̄sens est. Ois ḡ passio respectu bōi ē effect° amo ris. Si aūt passio sit respectu mali aut ī displicētia respcū mali absolute dicti: ⁊ sic ē odiū aut fuga ipsi° dū futur ē aut q̄si violēta quies ī ipso dū p̄sens est. Fuga aūt mali futuri seu eius inuasio ad destruēdū effectus est displicē/ tia mali. Similiter violētia quietis in ipso dum presens est sicut ex discōuenientia grauis ad locū sursum refugit graue locū sursum nec ibi quiescit nisi violēter. Omnis ergo passio que est respectu mali est effectus odij:⁊ quia appetitui nō displicet maluȝ nisi inquantū est contrariū bono amato.ideo oportet cōcedere q̄ odium sit effectus amoris:⁊ sic patet q̄ ois est imediate ⁊ mediate alicuius amoris effectus.

Cur sen/ tit magis odiuȝ q̄ȝ amor et pl° amor in absen/ tia q̄ȝ in p̄ntia.

Ad primum in oppositū̇ dōm:q̄ odium non est fortior passio q̄ȝ amor sed ecō/ uerso:apparet tū̄ q̄nq̄ȝ odiuȝ fortius q̄ȝ amor ꝓpter hoc q̄ magis sentit.eo q̄ actus sentiēdi in quadā imutatiōe cōsistit:res aūt odita est repugnans obiectū: ⁊ res amata est amāti quasi nālis facta:quapropter amor nō ita senti/ tur in p̄ntia rei amate sicut in absentia ſm Aug.x. de tri. versus finē:⁊ tū̄ est fortior in p̄sentia amati. Ex quo pa/ tet:quare desideriū magis sentitur q̄ȝ amor quāuis non sit passio ita fortis. Ad auctoritatē aūt augu.dōm q̄ non est intelligēda ceteris paribus:sȝ respectu doloris multū oditi vtpote est dolor corrūpēs vitā:⁊ respectu volupta tis parū vel minus amate:nō est aūt incōueniēs q̄ aliqd odium fortissimum sit for tior passio aliquo debili amore.

Ad 2ᵐ Extasis qd ⁊ quō cōtingit.

¶ Ad scdm dōm:q̄ extasis est extra se positio vel excel/ sus mētis ſm papiā:qd pōt hōi cōtingere ⁊ ſm cognitio nē.s.cū ponit extra sibi ꝓportionatā cognitionē vel per excessiuā eleuationē ad cōtē latione superiorū:vel p ex/ cessiuā depressionē ad imaginationē inferiorū:⁊ ſm appe titū qn vehemēti motu fert appetitus in aliqd quasi exi/ ens extra ꝓportionatū sibi desideriū:vnde illa extasis vi det esse desideriū excessiuū:p̄me extasis est amor cā dispo sitiue inquātū q̄si ɔtinue facit cogitare de amato. Scōe aūt extasis est causa directe. Cū aūt dicitur q̄ amor tra/ hit ad se amatū:pōt dici q̄ in amore amicitie amor tēdit in amatū quasi nitēs in amato esse. vnde Ber.lib.de p̄ce pto ⁊ dispēsatione versus finē dicit q̄ nō est p̄ntior sp̄us noster vbi animat q̄ȝ vbi amat qd intelligēdū est quātū ad ornatū affectionis sue:q̄a gerit curā per ꝓuidentiam amati sicut sui ipsius. In amore aūt cōcupiscētie amans p̄mo tendit in amatū:vt ip̄m attrahat ad se:q̄a tali amo re amās nō diligit amatū nisi p se.

Ad 3ᵐ. zelus ml̄tiplex ac ceptio.

Ad tertiū dōm:q̄ ze/ lus accipi pōt pro amore intēso cōpatiēte cōsortiuȝ in re amata. Alio modo p emulatione rerū meliorū: alio mo/ do p inuidia:⁊ quocunq̄ȝ istoȝ modoȝ accipiatur amor est aliquo modo causa eius.

Inuidia vnde pro uenit.

Intētio enim amoris est acci dēs amoris:subiectū aūt est accidētis aliquo modo causa Emulari etiā res meliores ꝓcedit ex amore earū : inui/ dia etiā ꝓcedit ex amore mediāte odio.

Ad 4ᵐ

¶ Ad quartum dōm:q̄ passio ire respectu vindicte in quā tēdit vt in rē apphēsam vt bonum sibi est etiam respectu illius de quo querit vindictā tanq̄ȝ de re apphensa vt mala sibi. vnde ira p̄supponit tristitiā ⁊ includit spem. Tristitia autem ⁊ spes sunt effectus amoris:⁊ ex cōseq̄nti ira nō illi° amo ris quē destruit:sed alterius.

Ad 5ᵐ

¶ Ad q̄ntum dōm : q̄uis delectatio sit causa alicuius amoris:tū̄ necessarium est de lectationē p̄supponere aliquē amorē. Nullus enim dele/ ctatur nisi in re amata.

Q̄ō.3. Questio. III.

TErtio queritur vtrū passio amoris sit es/ sentialiter trāsformatio appetitus sensitiui in amatū.

Argu.p°

Et videt q̄ nō:q̄a effectus amoris nō est amor:sed trāsformatio est effect° amoris. Unde Hugo in soliloquio de arra anime. Causa amoris est vt talē te eē necesse sit quale est illud qd amas ⁊ cui p effectū cōiūgeris in ipsius sil̄itudinē: ipsa quodā mō dilectionis socictate trāsformaris :ergo nullus amor est ipsa trāsformatio.

Secūdo

¶ Itē ſm augu.8.de tri.c.7. Amor est inherētia:sed vnā rē inherere alij nō est eā trāsforma/ ri in aliā cū videamus aliq̄n aliquā rē alij inherere absq̄ȝ hoc q̄ trāsformet in eā:ergo nullus amor est trāsforma/ tio in rē amatā.

Tertio

¶ Itē actus itelligendi causatur ex assi milatione itellectus ad rē intellectā:ergo a sīli amor cau satur ex assimilatione appetitus ad rē amatā :⁊ sic non videt q̄ amor sit transformatio in amatum:sed ex trans/ formatione causatur.

In op̄m p̄mo. Nota ſ ō amore.

COntra ſm augu.xj.de tri.c.ij. Uisio est forma que a visibili imp̄mit sensui:ergo a sīli amor sensi bilis est ipsa iformatio appetitus sensitiui a re que amat. sed iformari a re aliqua est trāsformari in sil̄itudinē illius ergo passio amoris est trāsformatio appetitus sensitiui in sil̄itudinē amati. ¶ Itē vt supius visuȝ est:amor est icli/ natio appetitus in rē amatā. Sed iclinatio vnius rei in rē aliā est trāsformatio in sil̄itudinē illius qd pȝ in iclina tione que est p motū localē:cū.n.hō inclinat versus ter/ rā trāsformat in aliquā sil̄itudinē terre que est iferiorita Similiter pȝ in iclinatiōe que est p alteratiōe:aquā cal

inclinari per alterationem ad ignem est ipsum transfor/mari in caliditatē que est aliqua silitudo ignis: ergo silr sclinatio que est amor: est trāsformatio appetitus sensitiui in aliquā silitudinem amati.

Ad qōnē ſm men/tē ppriā. Respondeo ꝙ passio amoris est essentialr trāsformatio appetitus sensitiui in aliquā silitudinē amati. Talis eni amor passio est nō destru/ctiua que assimilat corruptioni cuiusmodi passio ſm aliquos est odiū: sed est passio saluatiua que in hoc magis assimilat generatiōi. Talis aūt passio est trāsformatio patientis in silitudinē agētis: vn̄ aerē pati a luce est ipsum trāsformari silitudinē lucis que est lumē. Passio ergo amoris est trāsformatio potētie appetitiue: in qua imediate ē amoris passio in silitudinē agētis istā passionē. Agēs autē passionē amoris est bonū cognitū ꝯueniēs seu sile ap/petitui: eo modo quo obiectū est cā passionis: ergo amor est trāsformatio appetitus sensitiui in silitudinē talis boni: ꝛ qꝛ tale bonū est amatū recte dictū est ꝙ sit trāsformatio in similitudinem amati.

(margin: amor passio saluatiua: odium aūt dstructiua.)

Ad pᵐ Ad primum in oppositum dōm: ꝙ amor ꝛ est trāsformatio que dicta est: ꝛ causa est alterius trāsformationis corpalis sicut nitit ad realē vnitatem amatoꝝ. ℭ Ad scōm dōm: ꝙ ꝛ si vna res

Ad 2ᵐ possit alij corporalr inherere absqꝫ sui trāsformatione in silitudinē illiꝰ: tn̄ hoc nō est verū de inherentia sensitiui appetitus. Uel pōt dici ꝙ ēt de inherētia corpali minor argꝰ nō hꝫ vlr veritatē. Cū enim aliqua res corpalis ꝑus nō inherēs terre efficit inherēs terre accedit ad aliquam

Ad 3ᵐ silitudinē terre. s. ad iferioritatē. ℭ Ad tertiū dōꝫ ꝙ trāsformatio appetitꝰ que est amor nō ꝑsupponit aliā transformationē nisi in virtute cognitiua. Sicut eni cognitiua p suū obiectuꝫ mediāte obiecti silitudine trāsformatur trāsformatione que est cognitio: sic appetitus sensitiuus p bonū sensibile cognitū imediate trāsformat transformatione que est amor. Sic ergo ex ꝑdictis vides tres trāsformationes. vnā. s. in vi cognitiua quam ꝑsupponit aialis amor. aliaꝫ in appetitu sensitiuo que est ipse amor q̄ est passio aialis tertiā in corpore que est amoris effectus. ℭ Argumenta ad parteꝫ aliā gr̄a cōclusiōis pn̄t ꝯcedi.

Consequenter querit de tertio ꝑncipali: ꝛ circa hoc queruntur tria. ℭ Primo vtrū obiectū odij sit malū tm̄. ℭ Scdo vtrū odiū sit ꝯtriū amori. ℭ Tertio vtrum aliquod malum possit odiri in vni/uersali.

Qō. 1. Questio. I.

Argu. pᵒ Primo ostēdo ꝙ obiectum odij nō sit malū tm̄: qꝛ nō oē odiū est bonū: sꝫ odire malū semp est bonū: ergo obiectū odij non est malum tantum.

In oppositū pmo Contra sicut se hꝫ amor ad bonū: ita odiū ad malū: sed obiectū amoris est bonū tm̄. Nullus. n. pōt aliqd amare nisi sub rōne qua bonū: ergo a sili obiectum odij est malum tantum.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. Respondeo ꝙ de obiecto odij possumꝰ loqꝫ dupl̄r. s. aut de eo qḋ est obiectū eius p se: aut de eo qḋ est obiectū p accidēs. ℭ Primo mō obiectū odij nō ē aliqd nisi apphēsū sub rōne q̄ maluꝫ. Nullꝰ eni pōt aliqd odire nisi inq̄ztū ipm apphēdit sub aliq̄ rōne mali. ℭ Scdo modo loquēdo de obiecto: dico ꝙ bonū pōt eē obiectū odij: sicut eni appetitus qn̄qꝫ tēdit p accn̄s in aliqḋ malū inquātū tēdit in bonū: cui illud malū annexū est: sic odiū frequēter p accidēs refugit bonuꝫ inquātū p se refugit malū qḋ est annexum illi bono.

Ad pᵐ. Ad primum in oppositū dōm: ꝙ odire maluꝫ cui annexū est malus bonū qḋ refugit pp malū nō est laudabile: qꝛ nō dꝫ refugi bonū ſm plr p malo ſm qd: sicut nec dꝫ appetitus tēdere p accidēs in malū simplr ꝑ bono ſm qd. Uel pōt dici breuius ꝙ aliquid qn̄qꝫ quod est bonum simplr apprehēdit sub rōne mali. Et sic odit bonum simplr: qꝛ apprehendit vt

Ad 2ᵐ malū. ℭ Ad scōm dōm ꝙ quāuis vnū ꝛ idē nō possit simul eē bonū ꝛ malū absolute: tn̄ vnū ꝛ idē pōt esse cōueniēs vni ꝛ discōueniēs alij: ꝛ qḋ repn̄tat appetitui vt ꝯueniēs sibi repn̄tat sibi sub rōne boni: ꝛ ꝙ repn̄tatur ei vt discōueniēs sibi repn̄tatur sibi sub rōne q̄ mali. Qō. II.

Qō. 2. Argt. 1. Secundo querit vtruꝫ odiū sit ꝯtrium amori. Et videt ꝙ nō effectꝰ nō ꝯriat sue cause: sed vt trahi pōt ex snia aug. 14. de ci. dei. c. 7. Oēs alie passiones ab amore oriūtur ex eo: ergo nec odiuꝫ nec aliqua alia passio ꝯriat

Secūdo amori. ℭ Itē necessitas a termino a quo non est contrarius accessui ad terminum ad quem. Si terminus a quo ꝛ terminus ad quem sunt contrarij: sed odium est recessus a malo: ꝛ amor est accessus ad bonum: ergo odium non est amor contrarium.

In opᵐ pmo. Contra sicut se hꝫ tristitia ꝛ delectatio ad bonum ꝛ malū pn̄o: ita se hꝫ odiū ꝛ amor ad malū et bonū absolute. Sed ois tristitia oi delectationi est cōtraria: etiā si tristitia ꝛ delectatio sint respectu obiectorū di/

Capto. uersoꝝ. vnde dicit phs. 1. topi. Qꝫ ei que est a potu delectationi que est a siti tristitia contrarium: ergo omne odium cuiusqꝫ amori est contrarium.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. Cōtrarietas duplex. Respondeo malū est obiectū odij ꝛ bonū obiectū amoris: passiōes aūt specificantur ex sui habitudine ad obiecta. Cū ergo malū sit ꝯriuꝫ bono: opꝫ ꝙ odiū ꝯriet amori. Sed est quedā ꝯrietas ſꝫ dr̄ias generales: ꝛ quedā ſm dr̄ias specificas loquēdo de pma ꝯrietate: oē odium ꝯriat cuiqꝫ amori: qꝛ generale est cuiqꝫ amori ꝙ sit qdā motus ꝯsonātie ad suū obiectū: ꝛ generale est omni odio qḋ sit motus dissonantie. Sed loquēdo de ꝯrietate ſm dr̄ias specificas nō oē odiū ꝯriatur cuiqꝫ amori: qꝛ odiū mali cōtrarij bono amato nō cōtrariat amori illius boni: imo est effectus eius ꝛ cōcordans ei. Illud eni idē qḋ mouet ad diligēdū aliqḋ bonuꝫ mouet me ad odiēdū malum. Cōtrariuꝫ eni odiū etiā mali disperati bono amato: nō ꝯriat amori illius boni: sꝫ amor ꝛ odiū que sunt respectu eiusdē ꝯriant ſm spēm. possibile est eni ꝙ idē ab vno apphēdat: vt sibi ꝯueniens: ꝛ ita sub rōne qua bonū: ꝛ ab alio apphēdat: vt sibi discōueniens: ꝛ ita suo rōne qua malū. Idē etiā ab eodē diuersis tēporibꝰ pōt apphēdi sub ista duplici rōne: ꝛ ideo amor in vno ꝛ odiū in alio vel in eodē diuersis tpibus pn̄t eē respectu eiusdē obiecti: non tn̄ sub rōne eadē: sed semp sub

Ad argᵒ rōne ꝯria. ℭ Argumēta ad oppositū ꝑcedunt de amore ꝛ odio que sunt respectu contrariorum.

Ad argumentum ad ptē aliā dōm: ꝙ tristitia ꝛ delectatio, ꝛ si semp ꝯrient ſꝫ dr̄ias generales: qꝛ ois delectatio est quasi ipsius appetitus quedā nālis quies in suo obiecto: ꝛ tristitia est quedā violēta quies in suo obiecto: nō tn̄ oi delectationi est quelibet tristitia ꝯria ſm spēm: qꝛ si sunt respectu obiectoꝝ ꝯriorū seu disperatorū nō sunt contrarie ſm spēm: sed tn̄ qn̄ sunt de eodē sicut dicebatur. de odio ꝛ amore. Questio. III.

Qō. 3. Tertio querit sine argumētis vtrū aliqḋ malū possit odiri in vniuersali.

Ad qōnē ſm mētē propriaꝫ. Respondeo ꝙ aliqd odiri in vlī dupl̄r pōt itelligi. vno modo: ita ꝙ res sub tali mō apphēsa: vt sibi accidat ista scda intētio que est vniuersalitas odiat: alio mō ita ꝙ res odiat i quocūqꝫ idiuiduo fuerit apphēsa. Primo mō nihil pōt odiri in vlī p appetitū sensitiuū: sed p appetitū intellectiuū. appetitus enim sensitiuus nō mouet nisi post aliquā sensitiuā apphēsionē saltē de lege cōi. nulla aūt virtꝰ sensitiua pōt aliqd apphēdere sub illa rōne qua sibi accidit hec scda itētio que est vniuersalitas: sꝫ sic pōt res apprehendi

prehendi ab intellectu: et ideo vniuersale potest esse obiectū volūtatis. accipiēdo aūt odiri in vl̄i modo secūdo sic dico q̄ aliqd pōt odiri in vl̄i ēt p appetitū sensitiuū: q̄a ꝯtingit aliqd malum in quocūq3 idiuiduo fuerit esse talis ꝯditionis: vt nō possit apprehēdi p virtutē sensitiuā nisi vt disconueniēs appetitui animalis. Sic est nā lupina per comparationem ad ouem. vnde ouis odit naturaliter q̄ocunq3 indiuiduum lupi: s̄m etiā p̄hm. 2. rhetoricorū. Unusquisq3 naturaliter odit calūniatorē et furem.

Consequenter querit de quarto p̄ncipali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum delectationes exteriores sint maiores q̄3 interiores. ¶ Secūdo vtrum aliqua delectatio cōtrariet alicui delectationi. ¶ Tertio vtrum dilatare: desiderare: vsum rōnis ipedire: operationem pficere sit delectationis effectus.

Quāstio. I.

Qō. I. Primo ostēdo q̄ delectationes exteriores que et corporales dicunt sint

Argū p̄o maiores delectationibus interioribus: quia qd̄ fortius allicit appetitū videt esse maioris potētie: sed delectationes exteriores magis alliciunt appetitū q̄3 interiores: vnde et plures eas sequunt q̄3 interiores

Secūdo ergo videt q̄ exteriores sint maiores q̄3 iteriores. ¶ Itē maior est delectatio que trāsmutat corpus q̄3 illa que nō: q̄ trāsmutatio corporis ex fortitudine passionis videt p̄cedere: sed delectationes exteriores magis trāsmutāt corpus q̄3 interiores: ergo videt q̄ sint maiores et fortiores.

In oppo situ p̄mo Contra p̄hs. x. ethi. c. 8. dicit q̄ delectabilissima earū que s̄m virtutē operationum: que s̄m sapiētiam consetiē est. Sed talis delectatio est interior: ergo delectationes interiores maiores sunt q̄3 exteriores.

Ad qōnē s̄m mentē p̄priā. Respondeo q̄ quecūq3 hoīs delectatio est in aliquo appetitu post aliquā cognitionē cōiunctā. In hoīe aūt triplex est cognitio. s. sensibilis

In hoīe triplex cognitio exterior que est per sensus particulares. Et sensibilis interior que est actus alicuius virtutis sensitiue interioris Et cognitio rōnalis que est p potētiā intellectiuā. Et s̄3 istū triplicē gradū cognitionis est appetitus in hoīe s̄m triplicē gradū. s. appetitus interior: qui etiā exterior dicitur que imediate mouet a bono apprehēso per cognitionē exteriorē: et maxime post apprehensionem que est p sensum tactus. Est etiā in hoīe appetitus sensitiuus qui dicit interior q de lege cōi nō mouet nisi post apprehēsionē sensitiuā interiorē. Est etiā in hoīe appetitus rōnalis q nō mouet nisi post apprehēsionē intellectiuā interiorē q appetitus p̄prio noīe dicit volūtas et loquor hic de ante et post s̄m q̄ importāt ordinē nature. Primus appetitus istoꝝ triū est inferior. Tertius alys duob⁹ est superior: vnde medius est superior primo et inferior tertio. Sim modo dico de cognitionibus inter se cōparatis. Cū3 ergo delectatio sit motus appetitus causatus ex apprehēsionē p̄prij boni p̄ntis in re: vel in spe: vel in memoria quā uis fortius moueat apprehēsum: vt realiter p̄sens q̄3 vt p̄sens tm̄ in spe: et fortius vt p̄ns in spe: q̄3 vt p̄ns in memoria tm̄: opz cōcedere illam delectationē maiorem eē simpliciter que est respectu maioris boni: et virtuosioris cognitione apprehēsi. et que est in appetitu nobiliori: et ideo inter oēs delectationes hoīs: ille simpl'r sunt inferiores que dicunt exteriores. s. que sunt in appetitu qui imediate mouetur post apprehēsionē alicuius particularis sensus. Et ille simpliciter sunt superiores que sunt in voluntate: q̄ sunt respectu nobilioris obiecti simpl'r: spūalia. n. sunt simpl'r nobiliora q̄3 sensibilia: et volūtas est nobilior appetitus q̄3 q̄cunq3 alioꝝ: p̄sentia etiā boni spūalis in volūtate est intimior et perfectior et firmior q̄3 p̄sentia seu ꝯiunctio boni sensibilis cum appetitu sensitiuo. Delectationes aūt que sunt in appetitu sensitiuo medio: q̄3uis sint inferiores delectationibus intellectualibus tm̄ sunt simpl'r nobiliores q̄3 delectationes exteriores. Nobilior enim simpl'r est apprehēsio que est per sensitiuā interiorē et appetitus sensitiuus sibi correspōdens q̄3 cognitio sensibilis interior et appetitus sensitiuus sibi corr̄ndēs. per cōpationē aūt ad nostrā nām corruptā delectatiōes sensibiles et corporales fortius mouēt q̄3 delectationes spūales triplici de causa: q̄ quo ad nos sensibilia sunt magis nota q̄3 spūalia delectationes: etiā sensibiles sunt cum aliqua trāsmutatiōe corporis: eo q̄ appetitus sensitiuus est alligatus organo corporali delectationes etiam corporales appetunt: vt quedā medicine contra corporales defectus ex quibus quedā tristitie oriūtur: et ideo q̄ tristitys superueniūt delectationes sensibiles magis sentiuntur: q̄ s̄m p̄hm li. elēchoꝝ. Opposita iuxta se posita maiora et minora vident hoībus. et per ꝯns magis acceptātur ab hoīe per naturā corruptā q̄3 spirituales que nō habent tristitias cōtrarias per se: vt in sequēti qōne patebit. Ex dictis et his que dicta sunt superius in illa qōne vtrū in christo fuerit maior dolor cōpassionis q̄3 passionis patēt solutiones ad argumenta. Cap. 12.

Questio. II. Qō. 2.

Secundo queritur vtrū aliqua delectatio cōtrarietur alicui delectationi. Et videtur q̄ non: q̄ tristitie magis cōtrariat delectatio q̄3 delectatio delectationi cuilibet: sed est aliqua delectatio que nulli tristitie cōtrariatur: q̄ s̄m p̄hm. 1. topi. Delectationi que est in contēplatione nihil est cōtrariū: ergo multo fortius nulla delectatio cōtrariatur alicui delectationi. ¶ Itē delectatio nō posset cōtrariari delectationi nisi earū obiecta essent cōtraria: sed obiectum vnius delectationis nunq̄3 est ꝯtrarium obiecto alterius: q̄ obiectū cuiuscūq3 delectationis est bonū: et s̄m q̄ videtur velle p̄hs li. p̄dicamentorum. Cuiusuis malo possit esse cōtrariū bonū et malum: tamē bono nō pōt esse cōtrariū nisi malū. ergo nulla delectatio est aly delectationi contraria.

Argū. p̄o

Cap. 12.

Secūdo

In s̄mone de oppositis.

In op'm primo. Contra si nulla delectatio esset aly delectationi contraria nulla delectatio impediret aliā: q̄ ea que cōcordant seinuicē non impediunt: sed s̄m p̄hm. x. ethi. c. 5. cōtingit vnā delectationē impediri per aliā: ergo alique delectationes sunt inter se contrarie.

Ad qōnē s̄m mētē alioꝝ p̄o. Ad istam qōnem forte diceret qdā q̄ inter passiones delectationū sensibiles nulla est cōtrarietas: q̄ et si sint q̄uq3 respcū obiectoꝝ ꝯrioꝝ: tm̄ nō causant delectationes per ratiōes cōtrarias. Calidū enim hominem frigescētē delectat sub rōne qua remittit eius frigiditatē: et frigidū hominem nimis calefactum delectat sub rōne qua remittit eius caliditatē. Remittere aūt excessum caliditatis: et remittere excessum frigiditatis non videntur esse rationum ꝯtrariaꝝ cū per hāc viā qualitates p̄dicte reducātur ad quoddā mediū. Sed hec opinio falsa est: nec valet ratio pro ea adducta. Ea eni que sunt cōtraria possunt delectare appetitū sensitiuū per rōnes cōtrarias. Quoq3 enim diuersi cibi delectāt comedētē vt p3: cū vnius est cōplexionis cholerice alius flegmatice. Exēplū etiā qd̄ p se adducunt nō est pro eis: nō tm̄ eni cōtrariat excessiua caliditas excessiue frigiditati: sed etiā caliditas s̄m naturalem modū: frigiditati s̄m naturalē modū. Frigidū aūt nimis calefactū per hoc delectat q̄ ipsum reducit ad caliditatē se habētē s̄m naturalē modum: et calidum nimis infrigidatū p hoc delectat q̄ ipsum reducit ad frigiditatem se habētem s̄m nālem modum. Unde mihi videtur dōm ad qōnē q̄ ꝯtingit aliquā delectationē aly delectationi esse cōtrariū: sicut enim dicit p̄hs. 5. phy. Non tm̄ motus naturales ad contrarios terminos sunt cōtrary: sed etiā quietes illoꝝ corpoꝝ in terminis illis. Delectatio autem cū sit respectu cōuenientis presentis seu cōiuncti est qdā

Contra op'm p̄'m.

Ad qōnē s̄m mētē p̄priam. T. c. 65.

motus anime quasi per modum quietis inquantum nõ tẽdit in absens: cũ ergo aliquarũ delectationum obiecta sint cõtraria: non tñ sm sui naturã: sed etiam sub rõne qua delectãt: eo ꝙ delectãt sub rõnibus contrarijs tales delectationes sunt cõtrarie cõtrarietate sili aliquo modo illi ꝯrietati que est inter nãles quietes in locis cõtrarijs.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositũ dõm: ꝙ maior nõ est vera nisi delectatione ꝛ tristitia que cõtrariãtur sm spẽm que est cõtrarietas ad similitudinẽ illius cõtrarietatis que est inter nãlem quietẽ ꝛ violẽtiam in eodẽ loco. Q: aũt di in minori ꝙ delectationi que est in cõtẽplatione nulla tristitia est cõtraria. intelligẽdum est de delectatione cuius cõtẽplatio est obiectũ quod sic pz: q: nec sibi cõtrariatur tristitia cõtrarietate q̃ est sm genus nisi illa que est de cõtẽplationis absentia vł impedimẽto. Delectatio enim ꝛ tristitia sic contrarie sũt
Capło.12 respectu cõtrarioꝝ sm quẽ modũ dicit pħs.1.topi. Delectationi que est a potu: tristitia que est a siti est contraria speculationi aũt intellectus nihil est contrarium nisi eiꝰ absentia vel impedimẽtũ sm ꝙ extendimus nomẽ contrarietatis ad oppositionẽ que est inter ꝑuationẽ ꝛ habitũ: Actiones eñi itellectuales eleuate sunt supra contrarietatẽ: nec etiã sibi cõtrariaŧ aliqua tristitia sm spẽm ꝑ se: q: delectatio ꝛ tristitia sic ꝯtrarie sue de eodẽ: sed nullus põt tristari per se de ipsa speculatione: q: scire ab oĩbus naturaliter amatur per se sm pħm dicentẽ in principio metaph. Q: oẽs hoĩes naturaliter scire desiderant. Cõtingit tñ tristari per accñs de cõtẽplatione. s. propter annexum laborẽ corporis ꝛ partis sensitiue. Intellectꝰ enim dum est actu forma corporis corruptibilis nõ speculatur de lege cõi nisi adiutus ministerio alicuius virtutis sensitiue que est corpali organo alligata. Et etiã per hoc ꝙ intellectus ostẽdit obiectũ tristabile: vnde delectationi q̃ est de re speculata bene ꝯtrariaŧ tristitia de re speculata.

Ad 2ᵐ ❡ Ad scðm dõm: ꝙ cõuenit bonũ bono esse contrariũ. Caliditas eñi que est bona igni est cõtraria frigiditati q̃ est bona aque: vnde illud verbũ pħi in ꝑsentio: intelligẽdũ est de bono qð est in virtute: ꝛ malo qð est in vitio: volẽs dicere ꝙ vni vitio opponitur virtus ꝛ q̃nq: vitiũ: vt auaritie: liberalitas: ꝛ ꝓdigalitas: sed bono viuus virtutis nõ cõtrariaŧ alterius virtutis bonũ: q: bonũ cuiuscũ ꝙ virtutis est ꝑ quandam conuenientiam ad rectum rõnis iudicium.

Qõ.3. Questio. III.

T Ertio queriŧ sine argumẽtis: vtrum desiderare: dilatare: vsum rõnis impedire: operationem perficere sint delectationis effectus.

Ad qõnẽ sm mentẽ ꝑpriã. **Respondeo** ꝙ ꝑdicti quatuor effectus sunt delectationis qð declaro ꝑ ordinẽ. Omnis delectatio sensibilis appꝛehẽditur appꝛehensione sensitiua: vt cõueniẽs appetitui sensitiuo: ꝛ q: appetitus sensitiuus nõ fastidit rem sensitiua appꝛehensione appꝛehẽsam: vt sibi cõueniẽtẽ: ideo appetitus sensitiuus nunq̃ fastidit sensibilẽ delectationẽ quãuis frequẽter fastidiat rẽ in qua prius delectabaŧ inquãtũ res que prius appꝛehẽdebatur vt sibi cõueniẽs: postea appꝛehendiŧ vt nõ cõueniẽs: vt pz cũ saturatus fastidit cibũ qui esuriẽs delectabaŧ in ea. Unde si accipiaŧ desideriũ pro motu appetitus cũ carẽtia fastidij: pz ꝙ delectatio sensibilis causat in appetitu sensitiuo desideriũ sui ipsiꝰ: eo modo quo obiectũ potest dici causa passionis: q: tñ delectatiões sensibiles frequẽter appꝛehenduntŧ a rõne vt discõueniẽtes volũtati: ideo volũtas que est appetitus rõnalis fastidit delectationes sensibiles cum sibi repꝛesentatur: vt nõ cõsonet recte rõni: q: tñ motus desiderij proprie loquendo est respectu boni absentis: ideo delectatio nõ semper causat in appetitu desideriũ sui: q: delectatio nõ põt esse presens nisi tripliciter scilicet in recessum in spe: vel in appꝛehẽsione inquãtũ est presens in re desiderari nõ potest quãuis possit amari inquãtũ est presens in spe presupponit sui ipsius desideriũ: q: nõ separatur nisi bonũ desideratum: speratum tñ fortius põt desiderari inquãtum est ꝑsens sola cogitatione causat sui ipsius desiderium: eo modo quo obiectum põt dici causa passionis. Et loquor ħ desiderio prout se extendit ad cõcupiscẽtiam que est motus appetitus sensitiui: ꝛ q: quãuis delectatio sit in instãti sm sniam pħi.x.ethi.c.4. inquãtũ de eius rõne non est per se successio: nec aliqd pertinẽs ad successionẽ: tñ delectatio sensibilis per accidens est in tẽpore inquãtũ successiue trãsmutationi subiacet eius obiectum ꝛ subiectũ rõne organi: ꝛ ideo talis delectationis vna ps succedit post aliã: vnde pars presens excitat appetitum sensitiuum ad desideriũ partis sequẽtis. Q: etiam delectatio causet dilatationẽ declaro sic. Delectatio est motus appetitus sensitiui qui est potẽtia alligata organo corporali: ꝛ ideo motus eius est cũ quadã trãsmutatione corporali conformi prout possibile est motui ipsius appetitus: ꝛ ideo quia in motu delectationis appetitus sensitiuus quasi conaŧ ampliari ad amplius capiendũ seu cõtinẽdum intra se obiectum delectãs dilatatur cor in delectatione: cuius signũ est ꝙ in motu delectationis fit diuisio spirituũ a corde ꝑ corpus. Unde delectatio causa est dilatationis metaphorice dicte quãtũ ad dilatationẽ potentie ꝛ realis quantũ ad dilatationem cordis. Ad videndũ etiã quõ impediat vsum rõnis: sciendũ ꝙ delectatio cuius actus rõnis est obiectum vsum rõnis nõ impedit: sed adiuuat: q: attẽtius illud operamur in quo delectamur. Attẽtio aũt adiuuat operationem. Unde pħs.x.ethi.c.5. Propria delectatio ꝯfirmat operationes ꝛ diuturniores ꝛ meliores facit. Sed delectationes corporales triplici rõne vsum rationis impediũt: vna est: q: vehemẽter reuocãt ad se anime intẽtionẽ: ꝛ ex cõsequenti debilitatur circa rõnis vsum. Alia est rõne excessus: q: delectationes superabundãtes sunt cõtra ordinẽ rõnis: ꝛ tales sm sniam pħi.6.ethi.c.6. Corrũpunt existimationẽ prudentie. Alia est rõne corporalis trãsmutationis cõcomitantis: q: sicut dicit pħus 7.ethi.c.5. Cõcupiscẽtie venereorũ ꝛ quedã talium manifeste corpus trãsmutãt: quibusdã aũt ꝛ insanias faciunt aliquo modo etiã perficiunt operationez vno modo per modũ finis nõ loquẽdo proprie de fine propter quem fit operatio: sed vocãdo finẽ quocũq: superueniẽs bonum. vnde pħs.x.ethi.c.4. Perficit operationẽ delectatio: nõ vt habitus qui inest: sed vt superueniens quidam finis velut iuuenibus pulchritudo. Plane est aũt ꝙ pulchritudo nõ est finis ꝑpter quem est iuuenis: sed quoddam bonũ superueniẽs ei: nõ tñ perficit operationem ad modũ cause efficiẽtis directe. vñ dicit pħs i ꝑdicto.c. ꝙ perficit operationẽ delectatio nõ sicut medicus est causa sanationis: sed sicut sanitas indirecte tñ dlectatio efficit actionem perfectiorẽ: q: cũ agens delectatur in sua actione diligẽtius ꝛ fortius operatur qð intelligendũ est de delectatione ꝑpria seu correspondente operationi: q: delectatio extranea non iuuat: sed impedit: vnde philosophus decimo ethicoꝝ capitulo quinto postq̃ dixit: ꝙ propria delectatio confirmat operationes ꝛ diuturniores ꝛ meliores facit: subiungit ꝙ aliene afficiunt. Fere enim aliene delectationes faciunt quod proprie tristitie. — Delectatio actionẽ efficit quomõ.

C Onsequenter queritur de quarto principali. Et circa hoc queruntur tria. ❡ Primo vtrum idẽ sit tristitia ꝛ dolor. ❡ Scðo vtrũ tristitia magis noceat corpi q̃ aliq̃ alia passio. ❡ Tertio que sũt remedia contra tristitiam. Qõ I. — Qõ.1. Argᵗ.1.

P Rimo ostendo ꝙ idez est tristitia ꝛ dolor: q: quoꝝ diffinitio est eadez ipsa sunt eadem sm doctrinã pħi.6.topi.c.18.

Sed

Sed diffinitio tristitie ⁊ doloris eadem est. Dicit enim Augu. 14. de trini. c. 15. ꝙ dolor est dissensio ab his rebus que nobis nolentibus acciderunt: sed constat ꝙ hec diffinitio conuenit tristitie. ergo idem est tristitia ⁊ dolor. ¶ Item

Secundo obiectum tristitie est res apprehensa sub ratione mali proprij presentis seu coniuncti: sed hoc idem est obiectum doloris. Si vero distinguerentur haberent distincta obiecta. ergo idem sunt tristitia ⁊ dolor.

In oppositum primo **Contra** tristitia non potest esse perfecta cum letitia interiori: sed maximus dolor: vt dolor causans mortem potest esse cum gaudio interiori: vt patuit in martyribus. ergo non est idem tristitia ⁊ dolor.

Ad questionem secundum mentem propriam. **Respondeo** ꝙ dolor dupliciter potest capi. vno modo. s. generaliter pro quacunque sensibili afflictione ⁊ specialiter. s. pro motu sensitiui appetitus particularis qui immediate mouetur post apprehensionem alicuius particularis sensus maxime tactus quia motus causatur in predicto appetitu ex apprehensione presentis lesionis per sensum tactus. Primo modo dolor est quid generale ad dolorem specialiter dictum ⁊ ad tristitiam. Passio enim tristitie cum sit motus sensitiui appetitus moti per interiorem apprehensionem alicuius sub ratione mali presentis seu coniuncti est afflictio sensibilis. Sed dolor specialiter dictus realiter distinguitur a tristitia: quia tristitia est in appetitu sensitiuo qui non mouetur de lege communi nisi post apprehensionem interiorem: ⁊ dolor est in appetitu sensitiuo: qui immediate mouetur post apprehensionem alicuius particularis sensus maxime tactus. vnde tristitia dicitur dolor interior ⁊ dolor qui distinguitur ab ea dicitur dolor exterior. ¶ Ex dictis patet solutio ad argumenta.

Questio. II. Questio 2.

Argumentum primo **Secundo** queritur vtrum tristitia magis noceat corpori q̄ aliqua alia passio. Et videtur ꝙ non. illa passio magis est nociua corpori que per sui excessum citius causat mortem: sed excessiuum gaudium citius causat mortem q̄ excessiua tristitia: quia per excessiuum gaudium spiritus exeunt a corde ⁊ diffunduntur per corpus: sed per excessiuam tristitiam recluduntur in corde: quia tristitia constringit cor

Secundo ergo gaudium magis nocet corpori q̄ tristitia. ¶ Item illa passio magis nocet corpori que corpus transmutando citius aufert rationis vsum: sed ira ⁊ concupiscentia venereorum sunt huiusmodi. Dicit enim philosophus. 7. ethi. c. 5. ꝙ ire ⁊ concupiscentie venereorum manifeste corpus transmutant: ⁊ quibusdam insanias faciunt: ergo passio concupiscentie

Tertio ⁊ ire magis nocent corpori q̄ tristitia. ¶ Item malum fortius est in causa q̄ in effectu: sed desperatio causa est tristitie: ergo peior est ⁊ corpori magis nociua q̄ tristitia.

In oppositum primo. **Contra** Prouerbiorum. 17. dicitur ꝙ spiritus tristis exiccat ossa. ¶ Item eccl. 38. A tristitia festinat mors ⁊ cooperit virtutem.

Ad questionem secundum mentem propriam. Nociua magis corpori tristitia q̄ aliqua alia passio. **Respondeo** ꝙ inter omnes anime passiones magis nocet per se corpori tristitia cuius ratio est: quia illa passio magis nocet corpori que ratione speciei sui motus contrariatur magis vitali motui. Tristitia autem est huiusmodi quod sic patet. Uitalis enim motus diffunditur a corde ad totum corpus. Hic autem motus directe impeditur per tristitiam. Passiones enim sensitiui appetitus sunt, cum quadam corporali transmutatione: ita ꝙ illa corporalis transmutatio est conformis ⁊ proportionata motui appetitus qui est formalis in passione: ⁊ materiam proportionari oportet forme: ⁊ ideo in passionibus que important motum appetitus qui est cum fuga vel retractione: cuiusmodi sunt odium: fuga: tristitia: timor: desperatio est transmutatio corporis cum quadam constrictione que directe impedit vitalem motum qui consistit in diffusione a corde per corpus: ⁊ ideo passiones predicte nocent corpori per se: ⁊ inter istas magis tristitia: quia fortiorem impressionem facit malum presens q̄ absens. Passiones autem importantes motum prosecutionis causant transmutationem in corpore que transmutatio cum ipsa animali passione concordant vitali motui qui est per diffusionem caloris ⁊ spirituum a corde per corpus in debita ⁊ commensurata proportione ⁊ magis gaudium q̄ spes: quia magis mouet bonum presens q̄ absens: ⁊ ideo gaudium per se scilicet ratione sue speciei vitam prolongat: vnde Prouer. decimo septimo. Animus gaudens etatem floridam facit ⁊ omnibus: ⁊ maxime sanis congruit corporibus secundum ꝙ dicit Constantinus in pantegni in illa parte que dicitur theorica particula quinta capitulo vltimo. Ubi etiam dicit ꝙ gaudium calorem naturalem per totum corpus temperat sanguinem augumentat corpus impinguat: quia anima gaudio confortatur. Quia tamen diffusio caloris ⁊ spirituum a corde per corpus ⁊ ad membra non concordat motui vitali nisi inquantum est proportionata seu commensurata: ideo gaudium multum excessiuum: maxime si sit subitum contrariatur motui vitali: ⁊ quandoque interficit: eo ꝙ tunc sit improportionata ⁊ incommensurata diffusio caloris ⁊ spirituum ad exteriora: ⁊ priuatur sedes seu radix vite idest cor ab illa proportione caloris et spirituum que sibi necessaria est ad vitam. Unde Constantinus vbi prius gaudium aliquando interficit si sit subitum propter caloris naturalis extra corpus egressionem ⁊ in exteriora dispersionem: ⁊ paucis interpositis postea subdit ꝙ oportet hominem cum intolerabilem habuit exultationem ad forsitan quandoque futuram incurrere calamitatem ne calor naturalis exiens refrigeret interiora spargens se per exteriora. (Gaudium multum prodest temperatum dico) (Gaudium aliquando interficit.) (Nota auctoritatem.)

Ex dictis patet quid dicendum primum in oppositum. ¶ Ad secundum potest dici ꝙ maior falsa est. ex leuiori enim causa impedit rationis vsus q̄ corrumpatur vita. Potest etiam dici ad minorem ꝙ sicut per iram ⁊ concupiscentiam quandoque contingit auferri rationis vsum: ita etiam hoc contingit quandoque per tristitiam: sicut patet in illis qui quandoque per diuturnitatem excessiuarum tristitiarum incidunt in furiam vel in melancholicam passionem. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ desperatio non est causa tristitie per se: sed per accidens inquantum causam desperationis concomitatur causa tristitie. Causa enim desperationis est apprehensio impossibilitatis consequendi rem arduam desideratam: vel rem sub ratione boni ardui apprehensam. Qui autem talem impossibilitatem apprehendit simul apprehendit necessitatem habendi carentiam boni predicti: que mala est. Malum autem apprehensum: vt de propinquo ⁊ de necessitate futurum est causa vna tristitie: quia tale malum per quendam equiualentiam reputatur quasi vt presens. (Ad primum) (Ad 2m) (Ad 3m)

Questio. III. Questio 3.

Tertio queritur sine argumentis que sunt remedia contra tristitiam.

Ad questionem secundum mentem propriam **Respondeo** ꝙ causa tristitie est apprehensio mali sub ratione qua presens seu coniunctum. potest ergo aliquid esse remedium contra tristitia: vel quia directe contrariatur ipsi passioni tristitie contrarietate que est secundum speciem: ⁊ sic remedium contra tristitiam est delectatio que est de eodem de quo erat tristitia. Uel contrarietate que est secundum genus: ⁊ sic quelibet delectatio est aliquod remedium contra tristitiam. Unde philosophus septimo ethicorum capitulo vltimo. Expellit delectatio tristitiam ⁊ que contraria: ⁊ que contingens si sit fortis. Potest etiam aliquod esse remedium contra tristitiam inquantum minuit seu tollit apprehensionem mali: ⁊ sic ebrietas remedium est contra tristitiam. Uel inquantum minuit seu tollit ipsum quod contristabat: ⁊ sic quecunque causa illud malum aufe- (Ebrietas aliquando bonum est.)

reno seu minuens aliquod remedium est contra tristitiā. Et quia omne nocivum interius clausum magis affligit inquātum circa ipsum anime intētio magis recolligitur ꝙ quando ad exteriora diffundit: ideo lachryme gemitus: ⁊ similia sunt quedam remedia cōtra tristitiam: quia tūc intētio anime quodā modo ad exteriora dispargitur. Unde Augu. quarto libro confessio. longe ante medium Flebam amarissime ⁊ requiescebam in amaritudine: qa etiam actus activorum sunt in patiente ⁊ in disposito: īō omne illud quod reddit appetitum sensitivum magis in dispositum ad susceptionem tristitie remedium est contra tristitiam. Et qꝛ oīs delectatio est hmōi: ideo oīa que causant delectationem seu augent sunt quedam remedia contra tristitiam. Et quia operatio conveniens dispositioni hominis est sibi delectabilis: ⁊ fletus ⁊ gemitus sūt operationes convenientes tristato: ideo aliquo modo sunt delectabiles: ⁊ ex consequenti tristitiaꝫ mitigantes. Unde Augustinus quarto libro confessionum paruꝫ ante auctoritateꝫ superius allegatam. Solus fletus erat dulcis mihi. Et quia vnicuiqꝫ delectabile est cum se apprehendit amari. Et hoc perpendit homo cum videt homines contristari de tristitia sua ideo presentia hominuꝫ contristato condolentium est ei delectabilis: ⁊ ex consequenti mitigat eius tristitiam. vnde philosophus nono Ethicorum capitulo tertio decimo. Alleviatur tristatio condolentibus amicis ⁊ parum post presentia ipsorum delectabilis existens intellectus eius quod est condolere minorem tristitiam facit. Quia etiam contemplatio veritatis est delectabilis: ideo mitigat tristitiam: quia etiam balnea ⁊ somnus naturam corporis reducunt ad debitum statum inquantum per balneum exhalant superfluitates tertie digestionis que ipsam gravabant: ⁊ fit quedā moderata dilatatio spirituū p corpus. Et p sōnū fit spirituū cōfortatio ⁊ multiplicatio: ideo hoieꝫ disponunt ad delectationem ⁊ ex consequenti quedam remedia sunt contra tristitiam. vnde Augustinus nono cōfes. non multum longe ante finem dicit. Audieram balnei nomen ꝙ anxietatem pellat ex animo ⁊ paruꝫ post. Dormivi ⁊ evigilavi ⁊ non parva ex parte mitigatum inveni dolorem meum. Quia etiam motus temperatus causat diffusionem caloris ⁊ spirituum per corpus ⁊ subtiliat humores quia diffusio causa est delectationis. Et vini potus temperatus calorem excitat: spiritus multiplicat: ⁊ clarificat ⁊ facit diffusionem caloris ⁊ spirituum per corpus ⁊ naturam confortat: quia est valde amicum nature: ⁊ ideo etiam potus vini delectationis est causa: ⁊ ex consequenti motus supradictus: ⁊ vini potus sunt contra tristitiaꝫ quedam remedia.

Lachryme gemitus remedia cōtra tristitiaꝫ.

Vinum amicum nature.

CONSEQUENTER querit̄ d̄ sexto principali. Et circa h̄ queruntur tria. ¶ Primo supposit̄ que de charitate dicta sunt li. 1. di. 17. ⁊ li. 2. di. 26. querit̄ vtrum charitas sit virtus vna. ¶ Secūdo vtrū relatio charitatis ad suū obiectū sit de ratione ipsius. ¶ Tertio vtrum charitatis sint plures actus differētes sm spēm.

Questio. I.

Q̄ō. 1. Argū p°

PRIMO ostendo ꝙ charitas nō sit virt° vna sm spēm. Charitas eniꝫ est amicitia. Sed amicitia a philosophis non ponit̄ virtus: ergo charitas non est virtus plures: nec virtus vna. ¶ Itē sm phm. 8. ethi. c. 3. Tres sūt amicitie spēs. cū ergo charitas sit amicitia. (Aliter enī ꝑpter charitatem discipulorum nō dixisset eis christus illud verbū scriptū Joan. 15. Vos amici mei estis.) Charitas dī in plures spēs. ¶ Itē habitus distinguūtur penes obiecta: sed duo sunt obiecta charitatis. s. deus ⁊ ꝓxim°: ergo charitas nō est vna virtus sm spēm. ¶ Itē omnes res eiusdem speciei sunt proportionales inter se: sed charitas christi ⁊ bonum alioꝝ ⁊ charitas viatorum ⁊ beatorum nō sunt ꝓportionales inter se: qꝛ charitas aliorū hominū quantumcunqꝫ proficiat nō pōt attingere ad equalitatē charitatis christi: nec charitas vie ad equalitatem patrie: ergo predicte charitates nō sunt vnius speciei.

Secūdo

Tertio

Quarto

CONTRA fides est vna virtus sm speciem: ⁊ spes vna virtus sm spēm vt superius habitum est: ergo a fili ⁊ charitas. ¶ Itē charitas amicitia quedam est: sed amicitia nō distinguit̄ in plures spēs nisi penes diversos fines in spē vel penes diversas cōicationes sup q̄bus fundat̄ amicitia: sed charitatis nō est nisi vnus finis: nec nisi vna cōicatio super quā fundatur. s. beatitudo eterna: ergo charitas non distinguit̄ in plures species.

In oppositum p° Secūdo

RESPONDEO ꝙ charitas est vna virtus sꝫ spēꝫ specialissimā que in plures species nō dividit̄. Charitas enī cōstituit̄ in spē ex sui cōparatione ad suū pmū ⁊ pncipale ⁊ formale obiectū. Tale autē obiectū charitatis nō est nisi vnū. s. ipse deus sub rōne qua sūmū bonū: in quo solo plenarie pōt beatificari volūtas. H̄ aūt formalis rō obiecti charitatis nō ē divisibilis ī plures rōnes. Impossibile. n. est eē plura bōa que sint sūma bona: qꝛ nō est summe bonū in quo nō essent oēs boni rōnes p modū excellētiorē q̄ȝ invenirent̄ rō boni in alio bono: nec tale bonū posset esse charitatis pncipale obiectū: qꝛ in tali bono nō posset plenarie btificari volūtas.

Ad q̄ōnē sm mentē ꝓpriā.

AD PRIMUM in oppositū cum dicit̄: ꝙ charitas est amicitia ⁊c̄. Dico ꝙ amicitia pōt accipi pro mutua relatione inter amicos: ⁊ sic nō est virtus: nec sic loquēdo charitas est amicitia. Alio modo pro habitu quo affabilit̄ se habet hō ad alios hoies in seriosa cōversatione: ⁊ sic sm aliquos est quedā medietas q̄ est virtus ab alijs distincta. vnde ⁊ phus. 2. ethi. c. 7. eam numerat cuꝫ alijs medietatibus que sunt virtutes ⁊ manifeste eam distinguit a medietatibus que sunt in passionibus. Secundum alios autem non tam videtur eē virtus q̄ȝ consequens ad virtutes. Unde proprie loquendo sm istos charitas nō est amicitia. Videtur autē mihi dicendū: ꝙ ipsa amicitia si accipiatur pro gratuito habitu realiter est ipsa charitas cum quadā relatione ad amicū: sed sic philosophus nō est locutus de amicitia. ¶ Ad secundum dicendū: ꝙ amicitia que in re absoluta non differt a charitate non est principaliter nisi respectu summi boni plenarie voluntatē beatificantis in quo bono vniuntur amici per charitatē: ⁊ talis amicitia in plures species nō distinguitur. ¶ Ad tertiū dicendū: ꝙ proximus nō est principale ⁊ formale obiectū charitatis. vnde per charitatē ipsum nō diligimus nisi ꝓpter deū. Sicut aūt virtutes nō cōstituūtur in spē per obiecta secundaria: sic nec per plura talia obiecta. Virtus in plures spēs distinguit̄. ¶ Ad quartū dīm: ꝙ rō: qnare charitas alioꝝ hominū nō pōt attingere ad eq̄litateꝫ charitatis aīe xpī est ꝑꝑ capacitatē subiecti que nō est tāta in aliqua aīa sicut in aīa xpī: nec etiā posset esse tāta in aliqua creatura nisi vniret̄ alicui divine ꝑsone vt supposito: qꝛ rōne existētie illius aīe in verbo ampliata est capacitas sua vltra capacitatē cuiuslibet alterius creature. Charitas etiā vie si esset maior in aliq̄b° q̄ȝ charitas pr̄ie in alijs: tñ nō sic perfecte posset se exercere in actū suū: sicut charitas patrie ꝑꝑ corporis aīalis ⁊ corruptibilis impedimentum: ⁊ propter carentiam clare visionis que habetur in patria: ⁊ que multum operatur ad perfectum charitatis actum.

Ad pmū Amicitia accipitur dupl'r.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Questio. II.

Q̄ō. 2. Argū. 1.

SECUNDO queritur vtrum relatio charitatis ad suuꝫ obiectum sit de ratione ipsius. Et videtur ꝙ sic illud per quod res constituitur in spē est de ratione ipsius: sed charitas per sui relationem ad summum bonuꝫ constituitur in spē: qꝛ virtutes constituūtur in spē ex sui

relatione

relatione ad obiecta: ergo de ratione charitatis ē relatio
Secūdo ad suum obiectum. ¶ Item ſm philosophum. 3. phyſi.
T. c. 4. Motus eſt per reductionem in eodē genere cum termi
no motus: qđ non eſſet verum: niſi terminus vel relatio
ad terminū eſſet de ratione motus: ergo a ſimili relatio
charitatis ad ſuum obiectum: eſt de ratione eius: cum ſit
quedam tendentia in obiectū: ſicut motus in terminū.
Tertiō ¶ Item ſm phm li. ꝓdicamētoꝝ. Scia ē ad aliquid: qđ
Capſo ꝙ nō eſſet verum: niſi relatio eſſet de ratione ſcientie: ergo
ſcientie ꝛ cum charitas ſit quidam habitus reſpectu boni ſicut ſci
relatiōis entia veri. Videt ꝙ relatio ad ſuū obiectū ſit ď rōne ipſiꝰ
In opp.ᵐ Contra vnum ꝓdicamentum vel ſpecies vnius ꝓ
primo dicamenti non ē de ratione ſpeciei alteriꝰ
Cap. 4. ꝓdicamenti: qꝛ ſicut dicitur li. ꝓdicamentoꝝ diuerſorum
generum: ꝛ non ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpe
cies ꝛ differētie. Sed quod ē de ratione alicuius non eſt
diſtinctum ab illo: cum ergo charitas ſit in ꝓdicamento
qualitatis: ꝛ relatio eius ad ſuum obiectum ſit in ꝓdica
mento relationis: ipſa relatio nō ē de ratione charitatis.
Secūdo ¶ Itē qđ ꝓſupponit aliud nō ē de ratione illius: ſed re
latio charitatis ad ſuum obiectum ꝓſupponit eſſe ipſius
charitatis. Nihil. n. realiter refertur: niſi qđ eſt: ergo rela
tio ad ſuum obiectum nō ē de ratione ipſius.

Ad qōnē ſm mētē propriā. Reſpondeo ꝙ charitas poteſt conſiderari: in
quātum actus: ꝛ ſic de ratione eiꝰ
eſt relatio habitualis ad ſubiectum. Ratio. n. accidentis
eſt eius aptum natum eſſe in ſubiecto. Poteſt etiam con
ſiderari inquantum creatura: ꝛ ſic de ratione eius eſt re
latio ad creatorem. ¶ Poteſt etiam conſiderari inquan
tum talis virtus ſm quem modum intendimus modo
aliquid de ea: ꝛ ſic de ratione eius ē ordinabilitas ad obie
ctum mediāte actu que ordinabilitas ē quedam relatio i
habitu: nec crēdo dicere ꝙ charitas ſit illa ordinabilitas:
ſed qualitas cum ordinabilitate tali: vnde ipſa ordinabi
litas videtur eſſe de ratione charitatis in obliquo nō in
Charitas quid recto. Eſt. n. charitas virtus gratuita volūtatem i eſſe ſe
cundo perficiens in ordine ad actū diligendi prompte
ꝛ faciliter pp ſe ꝛ ſup omnia ſūmum bonū. ¶ Argumē
ta ad partē ꝓmam nō ꝓbant ꝙ de ratione charitatis ſit
relatio ad obiectum aliter q̄ʒ modo dicto.

Ad ꝓᵐ Ad primum ad partem aliam dicendum: cū
dicitur ꝙ vnum ꝓdicamentum
vel ſpecies vnius ꝓdicamenti non ē de ratione ſpeciei al
terius ꝓdicamenti ꝛc̄. Dico ꝙ falſum ē loquendo de ſpe
cie ꝓdicamenti relationis. Relatio. n. ad naſū ē de ratio
ne ſimitatis que ē qualitas. Eſt. n. ſimitas curuitas naſi.
Videmus etiam ꝑ relationem cōſtitui diuerſa ꝓdicamē
ta a ꝓdicamento relationis. Motus. n. inquātū eſt a mo
uente ē actio: ꝛ inquātū ē in mobili ē paſſio ſm doctrinā
T. c. 22. phi. 3. phy. Unde illud verbū phi. Diuerſoꝝ generū ꝛc̄.
Cap. 4. referendum ē ad res abſolutas tm̄: vel intelligendum ē ꝙ
in duobus talibus generibus non poteſt eſſe vna ſpecies
eque ꝓncipaliter vel ſimpliciter qđ id dico: qꝛ phs li. ꝓdi
Capſo ď qualitate camentoꝝ. habitus. n. ꝛ diſpoſitiones hoꝝ que ad aliqđ
ſunt eſſe dicit. Et i fine capituli de qualitate: dicit ꝙ ſi cō
tingat hoc idem ipſum ꝛ quale: ꝛ relationē eſſe nihil erit
īconueniēs in vtriſqꝫ ħ generibus annumerare. ¶ Vel
poteſt dici ꝙ ratio relationis ēt habitualis: nō ē de ratio
ne charitatis: ſed conſequens inſeparabiliter illā. ¶ Ad
ſecūdum dicendum: ꝙ ſicut habitudo curuitatis ad na
ſum ꝓſupponit curuitatē: ꝛ nō ſimitatē: qꝛ ē de ratione
ſimitatis nō curuitatis: ita illa ordinabilitas ꝓſupponit:
ordine nature illam qualitatē que ꝓncipaliter ē de ratio
ne charitatis: nō tn̄ videtur ꝓſupponere charitatem cū
includatur in ratione illius. Illa. n. qualitas ꝛ illa ordina
bilitas ſimul rationem conſtituūt charitatis. ¶ Vel po
teſt dici: ꝛ rōnabilr̄: ꝙ illa ordinabilitas ꝛ charitas nō dif
ferūt: niſi ſm rōnē ꝛ realeꝛ idē ſunt: qꝛ charitas ē ex ſe ip
ſa ordinabilis ordinabilitate ꝓdicta. Queſtio. III.

Qō. 3. Argu. ꝓᵒ Tertio querit̄ vtrū charitatis ſint plures
actus differētes ſꝫ ſpēm. Et vide
tur ꝙ nō: qꝛ ſicut actus diſtinguunt̄ ꝑ obiecta:
ita hītus diſtinguunt̄ ſm actꝰ: ſꝫ charitas ē vnꝰ
habitus ſm ſpeciem: ergo eius nō ſunt actus plures ſm
Secūdo ſpeciē. ¶ Itē vnius rei nō ē: niſi vnus ꝓprius finis: ſed
actus ē ꝓprius finis ipſius habitus. Habitus. n. ē ꝓpter
actum: ergo cum charitas ſit vnus habitus: ipſius non
Tertio ſunt plures actus. ¶ Itē ſicut ſe habent plures habitꝰ
ſm ſpeciem ad vnū actū ſm ſpeciem: ita vnus habitus
ſm ſpeciem ad plures actus ſm ſpēm: ſed plurīū habitu
um ſm ſpēm: nō ē vnus actus ſm ſpēm: ergo nec vnius
habitus ſm ſpēʒ: ſunt plures actus ſm ſpēm.

In oppoſitū ꝓmo Contra ꝓma Cor. 13. dicitur de charitate ꝙ oia ſuſ
fert: oia credit: oia ſꝑat: omnia ſuſtinet: ergo
Secūdo charitatis ſunt plures actus ſm ſpēm differētes. ¶ Itē
vnius virtutis corporalis ſunt plures actus ſm ſpeciem
differētes. Ignis. n. caleſacit: rareſacit: liqueſacit: cū ergo
virtus charitatis virtuoſior ſit quacūqꝫ virtute corpora
li ipſius ſunt plures actus ſm ſpeciem differentes.

Ad qōnē ſm mētē propriā. Reſpondeo ꝙ actuū charitatis quidam ſunt
ab ea imꝑati: ꝛ iſti ſūt plures. Vo
luntas. n. ꝑ charitatem imꝑat actus omnium aliarū vir
tutum. Quidam ſunt a charitate eliciti: ꝛ iſti etiam ſunt
plures ꝑ ordinem tn̄ ſeſe habentes: ille tn̄ q imediate eli
cit̄ a charitate ꝛ mediāte quo alij actus a charitate elici
untur nō pōt eſſe: niſi vnus ſm ſpeciem: qui ē actus dili
gendi mediante quo elicit̄ actus a charitate deſiderandi
bonum futurum: ꝛ actus gaudēdi de ꝓſenti bono: ꝛ actꝰ
odiendi malum contrarium bono ex charitate amato: ꝛ
fugiendi illud cum ē futurū ꝛ triſtādi de illo cū ē ꝓſens.

Ad ꝓᵐ Ad primum in oppoſitum dicendū: ꝙ ꝓcedit
de actibus ꝓncipalibus q imedia
te eliciunt̄ ab habitibus. Et bene verū ē: ꝙ vnius habi
Ad 2ᵐ tus nō poſſunt eſſe plures tales actus: ſm ſpeciem diffe
rētes. ¶ Ad ſecūdum cum dicit̄: ꝙ actus ē ꝓprius finis
Ad 3ᵐ ipſius habitus ꝛc̄. Dico ꝙ verum ē loquēdo de actu ꝓn
cipali imediate ab habitu elicito. ¶ Ad tertium dicēdū
ꝙ ſicut vnus actus ſm ſpeciē: nō pōt eſſe a pluribus ha
bitibus ſm ſpeciem: ita ꝙ ꝑ ſe poſſit elici a quolibet illo
rum habituū ꝑ ſe: ita nō pnt eſſe plures actus ſm ſpēm
imediate eliciti ab vno habitu ſm ſpēʒ. ¶ Primū argu
mentum ad partem aliam procedit de actibus a charita
te imꝑatis. Et ſecundum de actibus a charitate elici
tis: ita ꝙ vnus alio mediante.

Conſequēter queritur de. vij. ꝓn
cipali: ꝛ circa ħ que
runtur tria. ¶ Primo vtrum aliquo actu ex
charitate diligatur proximus quo non diligit̄
deus. ¶ Secūdo vtrum ꝓncipalior actus charitatis ſit
diligere amore amicitie: q̄ʒ amore ꝯcupiſcētie. ¶ Tertio
Qō. 1. vtrum fortior actus charitatis ſit diligere q̄ʒ gaudere de
re dilecta. Queſtio. I.

Argū. 1. Primo oſtēdo ꝙ aliquo actu ex chari
tate diligat̄ ꝓximꝰ: quo nō dili
git̄ deꝰ: qꝛ aliqñ ꝓximū ex charitate actu dili
gimꝰ dū actu de deo nō cogitamꝰ: ſꝫ nihil actu
Secūdo diligimꝰ: de quo actu nō cogitamꝰ: ergo aliqñ ex charita
tis actu ꝓximū diligimꝰ: quo deū nō diligimꝰ. ¶ Itē de
us ꝛ ꝓximꝰ cū ſint bona diſtincta diſtinctis charitatis acti
Tertio bus diligunt̄: ergo illo actu charitatis: quo diligitur ꝓxi
mus nō diligit̄ deus. ¶ Itē ſm Aug. 8. de trini. verſus fi
nē: charitas nō ē: niſi amor boni: ergo cū ꝓximus ſit bo
num aliud a ſūmo bono: aliquo actu charitatis pōt dili
In opp.ᵐ primo gi: quo nō diligitur ſūmū bonum.
Contra Augu. 8. de trinitate. c. 6. Qui amat ho
mines aut quia iuſti ſunt: aut vt iuſti ſint:

amare debet:ergo cum per charitatem diligimus proxi
mum:vt debemus ipsum per charitatem diligimus:aut
quia iustus est:aut vt iustus sit:sed sic diligendo eum di/
ligimus deū:q2 sic eius honorē nolumus: ergo quocūqȝ
actu charitatis diligimus ꝓximū illo eodem diligimus
Secūdo deū. ¶ Item Aug.4.li.ꝯfes.parū vltra mediuȝ. Iniuste
amat deserto deo:qcquid ab illo est:sed actu charitatis ꝓ
ximū iniuste non diligimus:ergo omni actu charitatis:
quo ꝓximū diligimus deū diligimus:q2 aliter diligēdo
ꝓximum deum desereremus.

Ad qōnē ꝯm mētē propriaȝ. **Respondeo** ꝙ nullo actu charitatis diligitur
ꝓximus:quo nō diligat deus im
plicite vel explicite. Nullus.n.actus elicit ab habitu:ni
si in virtute sui ꝑncipalis ⁊ formalis obiecti:q2 sicut scda
mouētia nō mouēt nisi in virtute ꝑmi mouētis:ita scda
ria obiecta nō mouēt nisi in virtute obiectoꝝ ꝑmoꝝ ⁊
formaliū. Pmū ⁊ formale obiectū charitatis ē deus sub
rōne qua sūmū bonuȝ:in quo solo plene pōt btificari vo
luntas:⁊ ideo qcquid volūtas diligit ex charitate diligit
in virtute sūmi boni:nō tm̄ mouentis ꝑ modū cause effi
cientis:sed ēt finis ⁊ obiecti explicite cū actu de ipso co/
gitamus explicite:vel iplicite cū ex charitate diligendo
ꝓximum:nō nisi implicite de deo cogitamus. cogitādo
.s.de aliquo honesto bono:ꝑp qḋ ad diligēduȝ ꝓximū ex
charitate mouemur:vt aūt supius ostēsum est li.2.distin.
38.q.vlti.cū volūtas moueṫ in id qḋ est ad finē:ꝑp finē
vno actu moueṫ in vtrūqȝ:ergo quocūqȝ actu charita/
tis diligiṫ ꝓximus illo eodem diligiṫ implicite deus vel
explicite.vt.n.iam dictū est:nō pōt ex charitate ꝓximus
diligi:nisi in ordine ad deū implicite vel explicite. Unde
Glo.sup illud ad Ro.13. Qui diligit ꝓximum legeȝ im
pleuit:ꝓxim⁹ sine deo diligi nō pōt.⁊ ita. Qui sincte ac
spiritualiter diligit ꝓximū quid in eo diligit: nisi deum.

Ad ꝑm **Ad primum** in oppositū dicendū:ꝙ quādocū
qȝ ꝓximū actu ex charitate dili
gimus actu de deo implicite:vel explicite cogitamus: q2
cogitādo de bono honesto:ꝑp qḋ ꝓximum ex charita/
Ad 2m te diligimus de deo implicite cogitamus. ¶ Ad secūdū
dicendum:ꝙ quāuis deus ⁊ proximus sint bona distin
cta:tm̄ bonuȝ qḋ est proximus:nō est ex charitate diligi/
bile:nisi ꝑp bonū qḋ est deus. Deus aūt diligibilis ē: ꝑp
se ipsum:⁊ ideo quāuis aliquo actu charitatis possit dili/
gi deus quo nō diligiṫ ꝓximus:quāuis eodē habitu cha
ritatis diligaṫ vterqȝ:tm̄ nullo actu charitatis pōt diligi
proximus quo nō diligaṫ deus. ¶ Ad tertiuȝ cū dicitur
Ad 3m ꝙ charitas nō est:nisi amor boni ⁊c. Dico ꝙ hoc itelligē
dum est de sūmo bono:vel de bono relato ad sūmum bo
nuȝ. Unde diligere bonū creatū:nō in relatione ad sūmū
bonum:nec explicite:nec implicite:non est actus chari/
tatis. Questio. II.

Q̄ 6.2. Argt .1. **Secundo** queritur. Utruȝ ꝑncipalior
actus charitatis sit diligere
amore amicitie q̄ȝ amore concupiscētie. Et vi/
detur ꝙ nō. Cum.n.ex charitate volo deū mi
hi:diligo me amore amicitie:⁊ deum amore concupiscen
tie. Sed certū est:ꝙ iste actus ē principalior:inquantum
fertur in deum q̄ȝ inquātū reflectiṫ in me ipsuȝ: ergo ꝑn
cipalior actus charitatis est diligere amore concupiscen/
Secūdo tie:q̄ȝ amore amicitie. ¶ Item ille actus charitatis quo
magis vniṫ amatū amati est ꝑncipalior:q2 dicit Augu.8.
de tri.versus finē:ꝙ amor ē vita quedam duo aliqua co/
pulans vel copulare appetēs:amātem.s.⁊ qḋ amaṫ. Sed
illud qḋ amamus amore ꝯcupiscentie magis appetimus
nobis vniri:q2 illud nobis appetimus:q̄ȝ illud qḋ ama/
mus amore amicitie tm̄:ergo principalior actus charita
tis est ille q̄ȝ iste. ¶ Item ille actus quo deus diligiṫ:vt
Tertio btitudinis obiectū ē actus ꝑncipalissimus charitatis: q2
sub tali rōne ē charitatis obiectū. Sed sic diligere deuȝ:
est velle ipsum hēre:qḋ ē ipm amare amore ꝯcupiscētie:
ergo h amor ē actus ꝑncipalissimus charitatis.

Contra quāto amor ē minus reflexus tāto magis In opm ꝑmo.
ꝯuenit charitati:q2 vt dicit Apl's.1.cor.13.
Charitas nō q̄rit que sua sunt:sed amor quo diligim⁹ bo
num amore ꝯcupiscentie reflectiṫ ad nos:nō auteȝ amor
quo diligimus amore amicitie.sicut.n.dicit phs.3.topi.
Amicos iustos esse ꝑ se eligimus:⁊ si nihil nobis debeat Caplo.1.
ab eis fieri:ergo amor amicitie ē ꝑncipalior actus chari/
tatis:q̄ȝ actus ꝯcupiscentie. ¶ Itē amore amicitie vide Secūdo
tur se trahere amans ad amatū amore ꝯcupiscentie:cona
tur amās trahere amatum ad se:sed amor ē trāsformatio
amātis in amatū nō ecōuerso:ergo ꝑncipalior act⁹ amo/
ris est amor amicitie q̄ȝ concupiscentie.

Ad qōnē ꝯm mentē ꝓpriā. **Respondeo** ꝙ amor amicitie ⁊ amor concupi
scentie possunt comparari īter se:
inquātum sunt respectu diuersoꝝ amatoꝝ: vel respectu
eiusdeȝ amati. Primo modo possunt esse amor concupi/
scentie ⁊ amicitie:idem actus ꝯm rē:vt cum volo deum
mihi deū amo amore ꝯcupiscentie:⁊ me amore amicitie:
⁊ tñ ideȝ actus est. Possunt ēt esse actus differentes ꝯm
rem. Et sic cōparando vnū amorē ad aliū possibile est
amorem concupiscentie esse nobiliorem:q̄ȝ amorem ami
citie:ꝑp maiorē nobilitatē amati:⁊ sic ꝓcedit ꝑmum ar/
gumentū ad partem ꝑmam. Si aūt considerentur respe
ctu eiusdem amati:sic dico ꝙ amor amicitie nobilior est:
q̄ȝ amor ꝯcupiscentie ceteris paribus. Sicut.n.nobilior
rō nālis entitatis ē existere in se q̄ȝ existere in alio:vt pa/
tet in substātia ⁊ accidēte sic nobilior ratio essendi bonū
est esse ꝯm se q̄ȝ esse alterius bonū. Bonū aūt qḋ amatur
amore amicitie amatur:aut q2 bonum ꝯm se:aut vt sit bo
num ꝯm se:q2 tali amore amans vult amato vel bonum
qḋ iam habet:vel qḋ ad hoc nōdū habet. Amore autem
concupiscentie amatur bonum:ad hoc vt sit bonum ip/
sius amantis:vel alterius cui illud bonuȝ amans ꝯcupi/
scit:⁊ sic patet ꝙ illud qḋ amatur amore amicitie : amaṫ
simpliciter ⁊ per se:amore auteȝ concupiscentie amatur
ꝯm quid ⁊ per accidens. ¶ Preterea respectu nobilissi/
mi amati:qḋ ē deus. Amor concupiscentie ordinatur: si
cut ad finem ad amorem amicitie. Qui eni ex charitate
vult frui deo:qḋ ē ipsum amare amore concupiscentie:h
ideo vult:vt deus honoretur ⁊ glorificetur in se:qḋ ē ip
sum amare:amore amicitie. Sic.n.vult amans deo ꝑnci
paliṫ gliaȝ ⁊ honorē. Simpliciter ergo amor amicitie no/
bilior ē:ex quo ꝯcludiṫ ꝙ ē charitatis ꝑncipalior actus.

Ad primum in oppositum dicendum:patet so Ad ꝑm
lutio ex dictis. ¶ Ad secundum Ad 2m
dicendum:ꝙ per amorem amicitie magis vnitur amās
amato q̄ȝ per amorem concupiscentie:q2 sic vnitur ama/
to ꝑp ipsum amatū reputās eū quasi alterū se. Sed amo
re ꝯcupiscētie amans tendit ad vnionem cū amato: non
ꝓpter ipsum amatū:sed ꝑp se. Non.n.opto vinum vniri
mihi ꝑp vinū:sed ꝑp me. ¶ Ad tertium dicendū:ꝙ de/ Ad 3m
um diligere vt beatitudinis obiectum:dupliciter pōt in
telligi:vno modo ita qḋ diligēs ipm diligat ꝑp hoc:vt ꝑ
ipm ꝯsequaṫ suā ꝑfectionē. Et sic diligere deū nō ē ꝑnci/
palissim⁹ act⁹ charitatis:nec sub ista rōne ē ꝑncipale cha
ritatis obiectum. ¶ Alio modo ita ꝙ diligaṫ: q2 in ipso
sunt oēs ꝑfectōes simpliciter:qḋ requiṫ ad hoc: vt aliqḋ
sit ꝑfecte btitudinis obiectū:⁊ sic diligere deū est ꝑncipa
lissim⁹ act⁹ charitatis:⁊ ē dilectio amicitie:q2 sic diligēs
ꝑfectius seu ꝑncipali⁹ vult deū hēre oēs ꝑfectiōes quas
hȝ q̄ȝ velit aliqḋ aliud. Questio. III.

Q̄ 6.3. Argt ꝑo **Tertio** queritur vtruȝ fortior actus sit di
ligere:q̄ȝ gaudere ꝺ re dilecta. Et
videtur ꝙ non:quia fortius allicit appetitum
bonum sub ratione qua presens:q̄ȝ bonum ab
solute. Presentia enim delectabilis fortificat volun/
tatis actū:

ratio actum: sed actus diligendi est respectu boni absolute: actus gaudendi est respectu boni sub ratione quo presens est: ergo gaudere de bono est actus fortior q̃ diligere illud bonum.

Secūdo ❡ Item ille actus est fortior qui fortiorem potest causare in corpore transmutationem: sed fortius transmutat corpus gaudium q̃ dilectio: q: vt superius visum est excessiuum gaudium: potest causare mortē: qđ non potest dilectio. Fortior ergo actus charitatis est gaudere de bono q̃ diligere bonum.

Tertio ❡ Item actus diligendi non videtur posse dici fortior actus q̃ actus gaudendi: nisi ꝙ est eo prior. Sed hec ratio non valet: q: tūc actus desiderandi esset etiam fortior q̃ actus gaudendi: cum sit eo prior: sed actus gaudēdi fortior est: q̃ actus desiderandi: q: fortius mouet bonum presens q̃ absens: ergo actus diligēdi: nō est fortior actus charitatis q̃ actus gaudendi.

Quarto ❡ Item duorum actuum quorū vnus est alterius finis: ille qui est finis est fortior. Sed actus gaudēdi de bono finis est actus diligēdi illud bonum: q: sicut dicit ph's. 10. ethi. c. 4. Perficit operationem delectatio: vt superueniens quidam finis: ergo fortior est actus gaudendi de bono: q̃ actus diligendi illud bonum.

In oppositum pᵐ **Contra** Causa fortior ē effectu sed diligere bonum ex charitate causa ē gaudēdi de illo bono cum ē presens: ergo fortior ē actus charitatis: diligere bonum q̃ gaudere de illo.

Secūdo ❡ Itē Cāti. 8. fortis est vt mors dilectio: ergo videtur ꝙ actus diligendi est inter omnes actus anime fortior.

Ad qōnē fm mentē aliorū prima **Ad istam questionem** dixerunt quidā ꝙ dilectio rei p̄sentis ꝛ gaudere de illa re sunt idē actus fm rē. Et ꝙ amor nō distinguit a desiderio ꝛ gaudio: sicut nec genus ꝯtra spēs. Amor. n. si sit respectu boni futuri est desiderium: ꝛ si respectu boni presentis est gaudium allegantes pro se Augu. dicētem. 14. de ci. c. 7. ꝙ amor iħians habere qđ amatur: cupiditas est illud autē habēs eoq̃ fruens letitia. ❡ Preterea bonum absolute est quid generale ad bonum futurum ꝛ bonum p̄sens nō distinctum cōtra illa: ergo amor qui est respectu boni absolute nō videtur distingui a desiderio qđ ē respectu boni absentis: nec a gaudio qđ ē respectu boni presentis. Sed videtur esse aliquid generale ad illa.

Contra opionē **Sed hec opinio** falsa est: ꝛ cōtra cōmunem doctorum opinionē: ꝛ etiam cōtra philosophū qui in multis locis distinguit passionem delectationis a passione amoris. ❡ Preterea sicut nō est idē actus tendētis in leui respectu loci sursum: ꝛ ipsa motio sursum ꝛ quies eius i loco sursū. Sed sunt res distincte per ordinē se habētes: ita complacētia in bono qđ ē amor ꝛ motus in ipsum: cum est absens ꝛ gaudere d ipso cū ē p̄ns: sunt actꝰ distincti p ordinē sese hñtes.

Ad qōnē fm mētē propriā. **Dicendum** ergo ad questionem: ꝙ actus diligēdi bonum ē fortior actus charitatis q̃ gaudere de illo bono amato: non q: actus diligēdi est motus prior: q: nō semp motus prior ē fortior. motus. n. itelligēdi ordine nature p̄cedit actum volēdi: ꝛ tñ actus volendi est fortior: eadē tñ est causa: quare actus diligendi est fortior ꝛ prior q̃ actus gaudendi. Illud. n. fortius ꝛ per prius conuenit rei ꝙ sibi conuenit ratione sui tñ: q̃ ratione sui cum re alia que est extra rationē eius: sed esse amabile conuenit bono sub ratione que bonū tñ. Sed ipsum esse obiectum gaudij nō conuenit sibi sub ratione qua bonum tñ: sed sub ratione qua bonum p̄sens. Ratio autē p̄sentialitatis nō est de ratione bonitatis: fortius ergo mouet appetitum bonum sub ratione qua est obiectum actus diligēdi cum sit obiectum eius sub ratione qua bonum tñ: q̃ sub ratione qua est obiectū actus gaudendi: ꝛ ex ꝯsequenti sequitur ꝙ fortior est actus diligēdi bonum ex charitate: q̃ ex charitate gaudere de illo eodem bono.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicendum: ꝙ non plus ꝯcludit: nisi ꝙ bonum p̄ns fortius diligit ceteris paribus q̃ absens. Sed ex hoc nō sequitur ꝙ actus gaudendi sit fortior q̃ actus diligēdi: q: quāuis vterq̃ actꝰ possit esse respectu boni presentis: tñ dilectio respicit bonum p̄sens: sub ratione fortiori q̃ gaudium: sicut in corpore questionis dictum est.

Ad 2ᵐ ❡ Ad secūdum dicēdū ꝙ minor est falsa. Amor. n. fortissimas trāsmutationes potest facere in corpore: qđ patet: si reducantur ad memoriam ea que superius dicta sunt de passione amoris. Unde gaudium principalius corpus transmutat in virtute amoris: q̃ in virtute sua.

Ad 3ᵐ ❡ Ad tertiū dicēdū: ꝙ ratio quare actus diligendi est fortior q̃ actus gaudendi non est q: sit prior: sed illud qđ in corpore questionis dictum est. Utrum tñ gaudium sit motus fortior q̃ desiderium vel nō: dubium est.

Ad 4ᵐ ❡ Ad quartum dicēdum: ꝙ minor est falsa. Gaudiū. n. magis est propter dilectionem boni de quo est gaudium q̃ ecōuerso. nō. n. effectus est finis cause: sed causa finis est effectus.

Causa finis ē effectus. Amor autem causa est gaudēdi. bonum. n. p̄sens causat gaudium: per hoc qđ est amatum. Unde dicendum ꝙ philosophꝰ in auctoritate preallegata: non loquitur de fine propter quem fit opatio: sed vocat finem quodcunq̃ bonum superueniens: vt patet per exemplum quod ponit de pulchritudine in iuuenibus.

Consequēter q̄rit de. 8. p̄cipali ꝛ circa hoc querūtur tria. ❡ Primo vtrum deus possit diligi excessiue. ❡ Secūdo vtrum in via: possit diligi perfecte. ❡ Tertio vtrū aliquis possit ex charitate diligere deū: nō diligēdo se. Questio. I.

Q̃ō. 1. Argt. 1. **Primo** ostēdo ꝙ deus diligi potest excessiue. Dicitur. n. sapiētie. 11. Ad deum omnia in mensura numero ꝛ pōdere disposuisti: ergo dilectio dei mensurata est: sed vbicunq̃ est mensura: potest inueniri excessus mensure: ergo deus excessiue diligi potest.

Secūdo ❡ Item deus excessiue potest cognosci: vnde ad Roma. 12. Docemur non plus sapere q̃ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem: ergo a simili deꝰ potest excessiue diligi.

Tertio ❡ Item Augu. li. de natura boni parum post principiū. Omnia quātomagis moderata preciosa ordinata sunt: tātomagis bona sunt. Cum ergo dilectio charitatiua sit optimum: qđ est in homine: propter qđ apostolus ad colo. 3. Eam nobis super omnia recōmendat dicens. Super omnia charitatē habete. Uidetur ꝙ dilectio qua deus diligitur moderata sit: ergo si vltra modum illum deus diligatur diligetur excessiue.

Quarto ❡ Item illa dilectio dei que diligentem interficit est excessiua: q: interficiens seipsum: facit cōtra diuinum preceptum: sed amor dei posset esse ita intensus ꝙ animam a corpore separaret: q: amor q inducit languorem intantum potest intendi ꝙ inducit mortem. Sed amor dei languorem iducit: Unde dicitur Cant. 2. Quia amore langueo: ergo deus excessiue potest diligi.

In opᵐ. primo. **Contra** Qui diligendus est sine modo excessiue diligi non potest: sed fm Bernardum de diligendo deo prope principium. Modus diligendi deum est diligere sine modo: ergo deus excessiue diligi non potest.

Secūdo ❡ Item qui non potest excessiue glorificari vel laudari non potest excessiue diligi. Sed dicitur Eccle. 43. Glorificantes deū quantumcunq̃ potueritis: superualebit adhuc: ꝛ parum post dicitur: ꝙ maior est omni laude: ergo deus non potest diligi excessiue.

Ad qōnē fm mētē propriā. **Respondeo** ꝙ secūdum ꝙ excessiue diligi accipitur pro nimis diligi: secundū quem modum hic intendo loqui de excessu: deus non potest diligi excessiue: quia bonitas sua est ratio

diligibilitatis sue:ꝛ ideo cum eius bonitas sit infinita di
ligibilis est quātum est ex parte sua:actu dilectionis isi/
nito itensiue ꝛ tali actu diligit se:ꝛ q: nulla creatura po/
test diligere actu isinito itensiue:ideo nulla creatura po/
test deum tātum diligere quātum ex parte sua diligibilis
est:ergo multo fortius nō potest ipsuz diligere nimis: sic
ergo de⁹ nec a seipso:nec a creatura excessiue diligi pōt.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicendum: q illa
mensura qua dilectio qua diligi
mus deum mensurata est a nobis excedi non potest:q: p
tanto dicitur mensurata:q: non excedit mensuram:que
est infinita bonitas ex parte obiecti:ꝛ virtus diligētis ex
parte subiecti:sub virtute compꝛehendendo nō tantum
potentiam:sed etiam supernaturalem virtutem:cuius ē
capax:hanc autem mensuram diligendo:non possumus
Ad 2ᵐ excedere quātumcūqꝫ pficiamus i dei dilectione. ¶ Ad
secūdum dicēdum:q excessiue nō potest a nobis cogno
sci:q: nec tātum possumus eum cognoscere: quātum ex
parte sui cognoscibilis est:tamē bene possumus excede/
re in iuestigādo cognitionem ipsius quādā.s. iuestigam⁹
cognitionez ipsius vltra facultatem nostre virtutis: tam
gratuite qꝫ naturalis. Et sic itelligēdum est verbum apo
stoli. Nō plus sapere qꝫ opoꝛtet sapere:ꝛ illud verbuz ec
cle.3. Altioꝛa te ne quesieris ꝛ foꝛtioꝛa te ne scrutatus fue
Ad 3ᵐ ris. ¶ Ad tertium dicendum:q dilectio qua diligimus
deum moderata est:sed non modo vltra quem nō sit pꝛo
grediēdum:si sit facultas ex parte diligētis: q: quātum/
cūqꝫ in dei dilectione proficiamus nunqꝫ poterimus ex/
cedere rationem diligibilitatis eius:que est bonitas eius
isinita:itaqꝫ quātumcūqꝫ diligendo pꝛoficiamus semper
erit nostra dilectio moderata. ¶ Ad quartum cum dici/
Ad 4ᵐ tur q illa dilectio dei que diligentem iterficit est extensi/
ua ꝛc. Dico q verum esset:si diligētem iterficeret ex in/
tentione ꝛ per se. Sed dilectio dei eum diligētem interfi
cit nō interficit ipsum:nisi pꝛeter itentionem ꝛ per acci/
dens inquātum.s.ex vehemēti amoꝛe illius boni abstra/
hitur anima ab omni tēpoꝛali re:ꝛ regimine coꝛpoꝛis pꝛ/
pꝛij. Nec ex hoc sequitur q talis amoꝛ debeat repꝛehēdi
sicut videmus i naturalibus:q nō est naturaliter mala:
sed bona generatio ignis ex aere:ꝛ tamē i ista generatiōe
ignis pꝛter itētionē aerē coꝛrūpit. Questio. II.

Q̄ō.2. Argᵗ.1. **Secundo** queritur vtrum deus in via
possit diligi perfecte. Et vi/
det q sic:q: diligere deum imediate est dilige/
re ipsum perfecte:qd pꝛobat a simili: q: cogno
scere deum imediate est cognoscere ipsum perfecte. Sed
vt superius habitū est.lib.1.distin.17. Deus per charita
Secūdo tem i via diligitur imediate:ergo ꝛ perfecte. ¶ Item de
ute.6. pꝛecipitur homini diligere deuz ex toto coꝛde ꝛ ex
tota anima ꝛ ex tota foꝛtitudine:sed hoc est deum perfe
cte diligere:cum ergo deus nō pꝛecipiat impossibile: pos
Tertio sumus ipsum diligere perfecte. ¶ Itez sicut se habet ma
gna dilectio dei ad magnam eius cognitionem: ita per/
fecta eius dilectio ad perfectam dei cognitionem:sed fre
quenter est i homine:magna dilectio dei cum modica co
gnitione:ergo possumus deum diligere perfecte non ob
stante imperfecta eius cognitione.

In opᵐ. pꝛimo **Contra** Aplᵒs.1.coꝛ.13. Cum venerit qd perfectuz
est euacuabitur qd ex parte est:sed nō est i
nobis euacuatum qd ex parte est: q: vt dicitur ibidem:
nūc cognosco ex parte:ergo nūc nō possumus habere p
fectam dei dilectionem cum charitas sit vinculum perfe
Secūdo ctionis:vt habetur ad Colo.3. ¶ Item Augu.li.83.que
stionuz.q.36. perfectio charitatis est nulla cupiditas: sed
in via nō possumus esse de lege cōmuni sine aliqua cupi
ditate:q: sicut dicit beatus Jo.in.1.cano.sua.c.1. Si dixe/
rimus qm̄ peccatuz nō habemus nos ipsos seducimus:
ꝛ veritas in nobis nō est:cum ergo sm̄ Aplm̄.1.ad Thi.
6. Radix omnium malorum sit cupiditas:nō possumus
in via deum ex charitate perfecte diligere.

Respondeo sm̄ phm̄.3.phy. Perfectū est: cui Ad qōnē sm̄ mētē
nihil deest:supple de his que ha/ pꝛopꝛiaz.
bere debet. Tūc ergo actus diligendi deum:perfectus ē T.c.63.
quādo nihil sibi deest d his que habere debet. Actus au/
tem diligēdi deum:debetur quātum est ex parte obiecti
isinitas itēsiue:eo q ipse deus pꝛopter isinitam bonita/
tem suam est diligibilis in isinitum: ꝛ hoc modo nullus
actus diligēdi deuz perfectus est:nisi ille quo ipse diligit
se ipsum:q: a nulla creatura potest elici actus isinitus in
tensiue. Actui etiam diligēdi deum:iquātum simpliciter
ꝛ absolute comparatur ad diligētem debetur adequatio
virtuti diligentis:ꝛ etiam absolute simpliciter que tunc
inest actui:quādo dicitur a diligēte per habitum pfectū
ex toto conatu ꝛ vltimato virtutis diligentis. Et q: im/
perfectio cognitionis quā in via habemus de deo de le/
ge cōmuni:ꝛ aggrauatio anime per coꝛruptibile coꝛpus
nō patiūtur:vt homo in via de lege cōmuni deum dili/
gat modo pꝛedicto. Ideo in via de lege cōmuni nō pos/
sumus deum diligere pfecte simpliciter ꝛ absolute. Act⁹
etiam diligēdi deum iquātum comparatur ad hominez
diligētem nō simpliciter:ꝛ absolute:sed pꝛo statu vie de
betur aliquid debito cōgruitatis:sicut ē desiderare mar/
tyrium pꝛo dei amoꝛe:ꝛ plura alia:ꝛ ideo qui ex itēsa di/
lectione hoc desiderium habēt:deum diligunt perfecte:
quātum patitur status vie:cui concoꝛdat verbum salua/
toris Jo.15. Maioꝛem hac dilectionem nemo habet t vt
animam suam ponat quis pꝛo amicis suis. ¶ Debetur
etiaz sibi aliquid debito necessitatis:ꝛ hoc est qd seruatur
in deuz super omnia:ꝛ pꝛopter se ꝛ sic perfecte diligit de
um quicunqꝫ diligit ipsum ex charitate. Ad pᵐ

Ad primum in oppositum dicēdum: q nō est
simile de cognoscēdo deum ime/
diate ꝛ de diligēdo ipm̄ imediate:q: imediate non pōt a
nobis cognosci:nisi aia sit i tali statu ꝛ dispositiōe: q sm̄
totū conatū sue virtutis absolute possit ipm̄ iueri. Non
sic aūt ē de dilectiōe:q: nos existētes i statu vie i quo d le
ge cōi:sm̄ totū conatuz nr̄e virtutis absolute ꝛ simplici
ter nō possum⁹ in deū ferri:tā ipm̄ imediate possum⁹ dilige
re pp hoc:q magis ascēdit dilectio qꝫ cognitio:vt.1.lib. Ad 2ᵐ.
distin.17. ostēsum ē. ¶ Ad scdm̄ dicēdū:q sm̄ magistrū
in ista illud pꝛeceptū nō penit⁹ iplet ab hoie in hac moꝛta/
li vita:iplet tn̄ ex parte.s.sm̄ pfectionez vie. Pꝛecipit tn̄
nobis:vt sciamus quo tendere debemus:q: nō recte cur Ad 3ᵐ.
rit:si quo currēdū ē nesciat. ¶ Ad tertiū dicēduz:q sm̄
aliquos:quāuis dilectio psupponat cognitionē:tn̄ q: di/
lectio velocī⁹ ascēdit:qꝫ cognitio suo oꝛdine nature atti
git ad terminū suū:qꝫ cognitio cui noster cōcoꝛdare: qd
dam verbum Augu.li.83.qōnum.q.35. scilicet : q nullū
bonum perfecte noscitur:qd non perfecte amatur: ꝛ sm̄
istos dicēdum est ad argumētum:q quāuis possit esse p
fecta dilectio nō pꝛesupponēs pfectam cognitionē: tamē
pꝛesupponit maioꝛem qꝫ possimus habere in via de lege
cōmuni:ꝛ causat cognitionis pfectionē:nec tn̄ etiam i/
pedimēto a perfecta dilectione:pꝛopter cognitionis imp
fectionē:sed ēt pp coꝛpoꝛis coꝛruptibilis aggrauationez.
Pōt ēt dici ad argumētuz:q quāuis magna dilectio nō
psupponat d necessitate equalē cognitionē:tn̄ pfecta dei
dilectio:psupponit perfectam eius cognitionem: q: ma/
gis debent pꝛopoꝛtionari complemēta initijs:qꝫ pꝛogres
sibus intermedijs. Inchoata aūt dilectio pꝛesupponit in
choatam cognitionem. ¶ Argumenta ad partem aliam
pꝛocedunt de perfectione dilectionis:que est in patria.

Questio. III. Q̄ō.3. Argᵗ pᵒ

Tertio queritur vtrum aliquis possit di/
ligere deum ex charitate nō dili/
gendo se. Et videtur q sic:quia aliquis potest
odire

odire maximum malum non odiendo se: ergo a simi-
Secũdo li potest diligere maximũ bonum nõ diligẽdo se. ¶ Itẽ
illo actu quo diligo deum: nõ in comparationem ad me
possum diligere ipsum non diligendo me: sed possum di-
ligere deum ex charitate nõ in comparatione ad me: qꝛ
Tertio ex charitate diligit deus propter se absolute: ergo ex cha
ritate possum diligere deum nõ diligendo me. ¶ Item
si sunt aliqua duo quorum vnuꝫ: ita sese habeat ad aliud
ꝙ esse alterius nõ icludatur in esse ipsius: nec habeant i-
ter se necessariam cõnexionem: nec dilectio eius presup-
ponat dilectionem alterius illud diligi potest sine alio: sꝫ
esse creature nõ icluditur in esse dei: nec habẽt iter se ne-
cessariam cõnexionem: nec dilectio dei presupponit dile-
ctionem creature: ergo potest aliquis ex charitate dilige
re deum non diligendo aliquam creaturam.

In oppositum p° **Contra** Glo. super illud ad Ro. 13. Qui diligit p-
ximum: legeꝫ impleuit. Dicit ꝙ nec deus
sine proximo: nec proximus sine deo diligi põt. ¶ Item
in ps. Qui diligit iniquitatem odit animam suam: ergo
per contrarium qui diligit equitatem diligit animam su
am: sed deus ẽ equitas: ergo qui diligit deũ diligit aiaꝫ suã.

Ad qõnẽ ꝺm men-tẽ ꝓpriaꝫ **Respondeo** ꝙ aliquẽ diligere deum ex chari
tate nõ diligendo se quadrupliciter potest itelligi. Aut nõ diligẽdo se: nec in actu: nec in
habitu: aut nõ diligendo se: ⁊ eodem actu: neq; directe ⁊
per se: neq; idirecte ⁊ per accidens: aut nõ diligẽdo se eo
dem actu directe ⁊ per se: aut non diligendo se actu alio.
¶ Primo modo nõ est possibile aliquem diligere deum
ex charitate nõ diligẽdo se: qꝛ ille idem habitus charita
tis qui habilitat voluntatem ad diligendum deum pro-
pter se habilitat voluntatem ad diligendum ipsum dili-
gentem propter deum. ¶ Secũdo etiam modo non est
possibile: qꝛ diligens deum ex charitate amore ꝯcupiscen
tie optat deum sibi qđ est eodeꝫ actu se ipm diligere amo
re amicitie. Diligẽdo etiam deuꝫ ex charitate amore ami
citie: oportet ꝙ diligens eodem actu diligat se indirecte:
⁊ per accidens: qꝛ volendo deo gloriam ⁊ honorem cum
ipse deus diligat diligẽtem se: ⁊ ab ipso dependeat totuꝫ
bonum diligentis sic diligens deum indirecte ⁊ ex con-
sequenti diligit se. diligendo. n. bonum amici diligit dili-
gens bonum suum iquãtum animus ẽ alter ipse. ¶ Ter
tio modo possibile est aliquẽ diligere deum ex charitate
amore amicitie nõ diligendo se. Potest. n. homo ex cha-
ritate velle deo gloriam ⁊ honorem non cogitando de se
actualiter maxime cum ex magno furore dilectionis ita
fertur diligẽs in deũ ꝙ in nullo reflectit ad se. ¶ Quar
to modo ꝺm aliquos non est possibile aliquẽ diligere de
um ex charitate nõ diligendo se: qꝛ diligere deum ex cha
ritate est diligere perfecte: sicut autem cognoscens nõ co
gnoscit perfecte: nisi cognoscat se cognoscere: ita diligẽs
nõ diligit perfecte: nisi diligat se diligere. Diligens ergo
deum ex charitate: suã diligit dilectionem nõ autẽ amo
re amicitie: qꝛ vt ostẽsum est. libro primo distin. 17. sic nõ
est charitas diligibilis ex charitate sed amore ꝯcupiscen
tie. Qui autem dilectionem charitatiuam sibi cõcupiscit
vel in iam habita sibi complacet se ipsum diligit. ¶ Ali-
is autem videtur ꝙ ex charitate potest homo diligere de-
um non reflectendo se actualiter ad diligendum dilectio
nem suam: qꝛ quãuis quelibet dilectio charitatiua sit per
fecta in respectu dilectionis nõ charitatiue: tamẽ nõ que
libet ẽ perfecta absolute ⁊ simpliciter ⁊ ideo ꝺm istos: po
test aliquis ex charitate diligere deum nõ diligendo se si
mul actu alio. ¶ Ex dictis patet responsio ad argumen
ta ad vtranq; partem.

Ad p^m **Ad primum** dicendum: ꝙ nõ est bonum simi-
le. per eandem. n. virtutem diligi
tur bonum ⁊ oditur malum. Dilectio enim boni ⁊ odi-
um mali contraria sunt quasi rationis eiusdem: ⁊ se con-
sequenter habẽtes. Unde sic deberet esse forma argumẽ-
ti. Possum odire maximum malum non diligendo me:
ergo diligere maximum bonum non diligendo me: tunc
dicendum esset ꝙ maior esset falsa loquendo de diligen- Ad 2^m
do se scđo modo. ¶ Ad secũdum dicendum: ꝙ nõ plus
concludit: nisi ꝙ aliquis ex charitate potest diligere de-
um amore amicitie non diligendo se eodem actu directe
⁊ per se. ¶ Ad tertium modo simili responderi potest. Ad 3^m

Ad pmũ in opp^m **Ad primum** ad partem aliam dicendum ꝙ il
la glo. sic debet intelligi: ꝙ deus
diligi non potest ex charitate quin proximus diligatur i
habitu: vel alio actu: vel eodem saltem idirecte ⁊ ex con- Ad 2^m
sequenti. ¶ Ad secundum dicendum: ꝙ procedit de di-
lectione anime diligentis indirecte ⁊ ex ꝯsequenti. Qui
n. vult iniquitatem repelli a se cum carere iniquitate sit
bonum ex consequenti optat bonum sibi.

Consequenter querit de. ix. prin
cipali ⁊ circa hoc
queruntur tria. ¶ Primo vtrum charitas sit
maxima omnium virtutũ. ¶ Secundo vtrũ
possit esse in anima carẽte aliqua alia virtute. ¶ Tertio
vtrũ sit forma oīuꝫ aliarũ virtutũ. Questio. I. Q°. I.

Argᵗ. I. **Primo** ostendo ꝙ charitas non sit ma
xime omnium virtutum: qꝛ vt
dicit philosophus. 8. ethi. c. 10. Pessimum est
contrariuꝫ optimo: sed odium qđ opponitur
charitati non est maximum vicium. Infidelitas. n. peior
est odio: qꝛ totum edificium spirituale destruit: ergo cha
Secũdo ritas non est maxima virtus. ¶ Item maxima virtus ẽ
in altissima potentia sicut in subiecto: sed charitas non ẽ
in altissima potentia sicut in subiecto. est. n. in volũtate.
Intellectus autẽ altior est potentia. Unde ꝺm phm. 10.
ethi. c. 8. Est diuinissimum eorum que in nobis sunt: er-
Tertio go charitas est maxima virtus. ¶ Item quãto virtus ẽ
maior tãto plus potest virtuosus per eam. Sed plus po-
test homo per fidem q̃ꝫ per charitatem. Unde marci. 9.
dicit. Qui oīa possibilia sunt credẽti: ⁊ nõ dicit amãti. Et
Matth. 21. Operatio miraculoꝝ attribuit fidei: ergo ma-
ior est fides q̃ꝫ charitas.

In op^m. primo **Contra** illa virtus cuius opa pncipalius pcipiunt
est oīb⁹ aliis maior. Sed charitas ẽ huius-
modi. Dicit. n. Matth. 22. de pcepto dilectõis dei. Qui hoc
est pmũ ⁊ maximũ mãdatũ: ergo charitas ẽ oīb⁹ aliis vir
Secũdo tutibus maior. ¶ Itẽ virtutes theologice maiores sunt
virtutibus aliis. Sed inter virtutes theologicas: chari-
tas est maior ꝺm Apl'm. 1. cor. 13. ergo charitas est omni-
bus aliis virtutibus maior.

Ad qõnẽ ꝺm mẽtẽ propriaꝫ **Respondeo** ꝙ charitas est maxima omnium
virtutum. Omnis. n. virtus: aut
est moralis: aut itellectualis: aut theologica. Uirtutes au
tem theologice maiores sunt q̃ꝫ morales: qꝛ p eas virtuo
sus magis vnit cuꝫ pma ⁊ pncipali regula virtuosorum
actuũ q̃ de⁹ est q̃ꝫ p morales: qꝛ theologice deũ respiciũt
vt obiectũ. Morales aũt nõ: sed earũ obiectũ creatũ ẽ: vt
supius habitũ est. distin. 9. in solutione tertie qõnis. Ma
iores ẽt sunt q̃ꝫ virtutes itellectuales: qꝛ ⁊ si aliqua itelle
ctualis virtus deum respiciat: vt obiectum non tamen
ipsum respicit sub aliqua ratione ad quam nõ possimus
pertingere per nostram naturalem facultatem cum ad-
iutorio illius influentie generalis que presto est toti hu-
mane nature. Uirtutes autem theologice deum respici-
unt vt obiectum sub altiori ratione: scilicet sub ratione
speciali qua est vltimus finis noster in quo solo possu-
mus beatificari perfecte: sub qua ratione ad ipsum at-
tingere non possumus per nostram naturalem facul-
tatem. Inter autem theologicas maior est charitas: qđ
patet per hoc ꝙ de ratione fidei est aliqđ cũ pfecta beati
tudine se non competiens. Enigma. Spes ẽt importat

quãdam distãtiam a re sperata. Est enim respectu futuri. Unde apostolus ad Roma.8. Quod videt quis: quid sperat. Talis autem distantia ab ipso deo: se non compatitur cum perfecta vnione cum deo. De rõne aũt charitatis nõ est aliquid qd nõ sit ɔcordãs cum beatitudine pfecta. Unde charitas vie in patria nõ euacuabitur: sed pficietur. Unde apls.1.ad corinth.13. Charitas nunq̃ excidit. ¶ Preterea iter omnes mot⁹ anime motus amoris magis est vnitiuus sui subiecti cum suo obiecto: vt satis patet ex his que dicta sunt supius eadem distin.in.3.q.articuli pmi. Cum aũt p charitatez determinemur ad deum amãdum magis p eaz determinamur ⁊ iclinamur ad vnionem cũ deo q̃z p fidẽ vel spẽ: ad qd sequit̃ q charitas est eis maior. ¶ Preterea ad idem arguũt sic aliq: quãto virtus deum respicit sub ratione nobiliori tãto est maior: charitas est aũt huiusmodi. deũz.n.respicit sub ratione boni. Nobilior autez ẽ ratio diuine bonitatis q̃z diuine veritatis vel arduitatis qd duplici ratione ɔclarãt. Una est q deus magis ẽ vltimus finis sub ratione sũmi boni q̃z sũmi veri vel sũmi ardui. Alia autem est q: ratio bonitatis est bona formaliter per seipsam. Ratio autem veritatis vel arduitatis nõ est bona: nisi per rationez bonitatis: nec propter hoc ɔcedi debet aliquis gradus bonitatis esse in deo cum oium que sunt in ipso sit eadem bonitas. Unde dici nõ potest q in eo melior sit bonitas q̃z veritas: vnde predicta comparatio rationũ accipi debet nõ ſm esse qd habẽt in deo per modum rei intrinsece: sed ſm esse itellectum. His autem que dicta sunt de excellẽtia charitatis ɔcordat Aug.15.de trini.c.18.dicẽs q nullum est isto dei dono excellẽtius: solum est qd diuidit iter filios regni eterni ⁊ filios perditionis eterne. Et ifra fidem nõ facit vtilem: nisi charitas.

Ad pᵐ Ad primum in oppositum dicẽdum: q odiuz dei est maius peccatum q̃z ifidelitas. Infidelitas.n.nõ habet rationem culpe: nisi iquãtuz est volũtaria qd ifideli puenit ex hoc q volũtarie odio habet veritatem que sibi proponitur credenda: vnde patet q ratio culpe in infidelitate causatur ex odio veritatis diuine circa quã est fides: vnde sicut causa prima magis est causa effectus q̃z causa secũda sic odiuz dei magis est causa destructionis spiritualis edificij q̃z infidelitas.
Ad 2ᵐ ¶ Ad secũdum dicẽdum q itellectus nõ est altior potẽtia q̃z volũtas: sed ecõuerso vt iferius ostendetur. Unde ad hoc vt verbum philosophi habeat veritatez nomine itellectus debet itelligi tota pars itellectiua que comprehendit itellectum ⁊ volũtatem.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dicẽduz q operatio miraculorum nõ magis attribuitur fidei q̃z charitati: q: fides sit maior charitate: sed q: in fide est initium eleuationis hominis super seipsum ⁊ supra suaz facultatem naturalem. Questio. II.

Q̃ŏ.2. Argᵗ.1. Secundo queritur vtruz charitas possit esse i anima carẽte aliqua alia virtute. Et videtur q sic. dicit.n.phs.4.ethi.c.6. Q: inops nõ erit magnificus: sed multi iopes habẽt charitatem: cum ergo magnificẽtia sit virtus aliquãdo est charitas in anima carẽte aliqua alia virtute. ¶ Item qui nulla virtute caret perfectus est: ergo
Secũdo si charitas nõ posset esse in homine carẽte aliqua alia virtute: nõ posset esse: nisi in homine perfecto qd falsum ẽ.
Tertio ¶ Item fortior est charitas q̃z quecunq; alia virtus: ergo cuz aliqua alia virtus possit manere aliqua alia destructa vt patet: q: potest manere fides destructa temperãtia
Quarto multo fortius vt videtur hoc potest charitas. ¶ Item i christo fuit charitas: ⁊ tamẽ nõ habuit fidem: nec spem.
Quinto ¶ Item in multis cõiugatis est charitas ⁊ non virginitas: ⁊ tamẽ virginitas virtus est.
Sexto ¶ Item in multis est charitas qui nõ habẽt omnes speculatiuos habit⁹ quos tamẽ phs.6.ethi.c.4.dicit itellectuales esse virtutes.

Contra carẽtia cuiuscũq; virtutis pertinet ad edificium ciuitatis terrene seu diabolice: cui⁹ ſm Augu.14.de ci.c.vlti. causa est amor sui vsq; ad cõtemptum dei: sed charitas se nõ compatitur cũ tali amore: ergo se nõ compatitur cuz carẽtia cuiuscũq; virtutis. — In opᵐ. primo
¶ Item carẽtia cuiuscunq; virtutis prouenit: aut ex timore male humiliante: aut ex cupiditate male inflãmante: sed ſm Bernardum de diligendo deo.35.caplo. Charitas temperat timorem ⁊ ordinat cupiditatem: ergo excludit cuiuscunq; charitatis carentiam. — Secũdo
¶ Itez per charitatem impletur lex diuina. Unde ad Ro.13. Plenitudo legis ẽ dilectio. Sed lex diuina impleri nõ potest: nisi per omnes virtutes. ſm.n.philosophum.5.ethicorum capitulo.2. Lex precipit opera omnium virtutum: ergo charitas non potest esse in anima carente aliqua alia virtute. — Tertio
¶ Item Augu.6.de trinitate capitulo.4. virtutes que sunt in animo humano nullo modo separantur ab inuicem qd non esset verum: si charitas posset esse in anima carẽte aliqua alia virtute. — Quarto

Respondeo q aliarum virtutum a charitate quedam sunt theologice: vt fides ⁊ spes quedam morales quedam itellectuales. Dicẽduz ergo: q q: de ratione fidei ⁊ spei est imperfectio que esse nõ potest i comprehensoribus: ideo in eis est charitas: sine fide ⁊ spe: nõ tamẽ sine dotibus eis correspõdentibus que sunt nobiliores q̃z ipse. In puro autem viatore nunq̃z potuit esse charitas sine fide ⁊ spe: q: sine fide non habet viator cognitionem de deo eo modo quo est charitatis obiectum: nec sine spe expectat ipsum adipisci: eo modo quo est charitatis obiectum. Non potest autem amari: nisi cognitum: nec perfecto amore qui est charitas: potest viator amare illud qd nõ sperat adipisci. Sicut enim dicit Augu.10.de trini.capitulo.1. Cuius rei adipiscẽde spem quisq; non gerit: aut tepide amat: aut omnino non amat: quãuis q̃z pulchra sit videat. — Ad q̃õnẽ ſm mẽtẽ propriaz.
Sine autem virtutibus moralibus acquisitis posse esse charitatem in anima certum est. Paruulis enim in baptismate ifunditur charitatis habitus: ⁊ tamen adhuc in eis nulla est virtus acquisita. Si autem sunt virtutes morales infuse: ⁊ ab acquisitis specie differentes: sicut multi ⁊ magni probabiliter sentiunt: tunc distinguo: q: aut virtus moralis accipitur cum superaddito statu: vt cõtinentia virginalis: ſm illos qui dicunt virginitatem non esse aliam virtutem a castitate: ⁊ viduali: aut nõ. Primo modo potest esse charitas in anima carente aliqua alia virtute. Est enim in multis sine continentia virginali ⁊ viduali. Talis enim continentia non est necessaria ad rectitudinem vite pro quolibet statu. Secundo modo loquendo de virtutibus moralibus: dicendum q charitas non potest esse in anima carente habitu alicuius moralis virtutis: q: per charitatem homo constituitur amicus dei: ⁊ ipsum respicit sub ratione qua est vltimus finis. Animam autem amici dei: oportet habere actu vel habitu rectitudinẽ vite que consistit in obseruatione mandatorum ipsius ad quã rectitudinem morales virtutes sunt necessarie: q: ad eam non sufficit: q homo bene se habeat ad finem tantum: sed etiam circa ea que sunt ad finez in comparatione ad finem: quod sine virtutibus moralibus esse non potest quia sicut videmus q quãuis agens principale i sit bene dispositum ad monẽdum: non tamen sequitur actio perfecta: nisi instrumentum sit bene dispositum dispositione propria: sic quãuis voluntas esset bene disposita per charitatem ad mouendum se: ⁊ alias potentias circa ea que sunt ad finem in comparatione ad finem non tamen sequerent act⁹ hñtes rectitudinẽ debitã: nisi potẽtie essent pfecte p virtutes morales ⁊ determinate ad debitos actus circa ea q̃ sũt ad finẽ. ¶ Loq̃ndo aũt d virtutib⁹ itellcũalib⁹: q̃ sũt itellect⁹ respcũ pncipiorz agibiliũ: ⁊ prudentia

que partium

que partim est itellectualis partim moralis vt declarabitur iferius:q2 pro quolibet statu necessarie sunt ad rectitudinem vite. Charitas sine aliqua illorum i aia esse nō potest. Sed q2 alie tres virtutes itellectuales.s.sciētia speculatiua z sapiētia z ars nō sunt saltē pro quolibet statu necessarie ad rectitudinem vite que ɔsistit i obseruatiōe mādatorum dei quāuis vt dicūt aliqui ad hoc sit necessaria sapiētia q̄ ē donum ideo charitas sine trib⁹ illis virtutibus i aia esse pōt.

Ad pᵐ **Ad primum** dicēdum q̄ illud verbum pōt itelligendum ē quātū ad effectū exteriorem nō quātum ad habitum z actum iteriorem.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secūdum dicēdum:q̄ maior nō ē vera:q2 habens oēs virtutes pōt eas habere imperfectas.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dicēdum:q̄ ratio quare fides pōt manere destructa tem peritia z nō charitas nō ē:q2 fides sit fortior: q̄ charitas Sed hoc ē propter maiorem perfectionem que ē in charitate:q2 sicut videmus:q̄ quāto actus ē perfectior tāto plura requirūtur ad ipsum:z ideo facilius impedit sicut videmus q̄ facilius ipedit homo a currendo q̄ ab ambulādo sic quāto virtus ē pfectior tāto plura requirūtur ad eius existētiam i aia:qua propter dicit phs.4. ethi. c. 9.q̄ nō ē possibile magnanimitatem esse sine omni virtute.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartū dicēdum q̄ nihil ɔcludit ɔtra predicta. Christus.n.semp fuit cōprehensor:quāuis aliquādo simul fuerit viator. ¶ Ad alia tria patet solutio p dicta i corpore questionis.

Ad pmū in oppᵐ. **Ad primum** ad partem aliam dicēdum q̄ maior nō est vera:nisi pcarentia virtutis pro illo tpe quo haberi debet:vnde carentia penitentie in pmis speciebus ante peccatū nō pertinebat ad edificiū ciuitatis terrene:nec carētia virtutū acq̄sitarū in paruulis.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scōm dicendū:q̄ nō plus ɔcludit:nisi q̄ charitas excludit carentiam cuiuscūq3 virtutis pro illo statu:quo virtus illa debet hēri. Ex his p3 quō ɔclusiones alio2 duo2 debeāt itelligi. Q6. III.

Tertio q̄rit verū charitas sit forma oium aliarū virtutū:sed q2 veritas hui⁹ qōnis sufficiēter z clare videri pōt p ea q̄ supius dicta sunt distin.23.i qōne. Utrū charitas sit forma fidei ideo circa hāc qōnē nō ē amplius imorādū:q2 ēt i pdicta dist.p ea q̄ dicta sunt i illa qōne. Utr virtutes theologice sint nobis necessarie ad ɔsequēdū nrm vltimū finē:z i illa. Utrū fides isormis in hoie sit acqsita vel isusa sufficiēter videri pōt charitatē nō posse esse i nobis:nisi p isusionē:ideo de hoc nō oportet:hic facere qōnē. Utrū aūt charitas possit esse isormis s3 illā opinionē q̄ ponit eā i re absoluta differre a gra iferi⁹ inquiretur.

Circa litteram [Charitū fidem z spē non habuit.] Uerū ē pp2ie loquēdo de fide z spe:q2 semper cōprehēsum fuit charitas ē dilectio. Et meli⁹ dicit dilectio q̄ amor:q2 amor cōis ē ad nālem z aialem, z illū q̄ ē ex electione. Dilectio aūt ē amor ex libera volūtate pcedēs. [Diliges pximū sicut teipm.] i.ad qō z pp qō:sicut postea exponit magister pnti distin.c.4. Uā l sicut nō ē nota equalitatis sed similitudinis. [Finis pcepti ē dilectio] hoc expositum ē li.2.distin.38.in.3. qōne. [Eadē sane dilectio ē qua diligit deus:z pximus q̄ spūs scūs ē.] opinio fuit magistri de qua habitū ē li.1.distin. 19.q.1. [Deū q̄ ē dilectio.] .i.creata efficiēs charitatē creationis pp duo dilecta.]

Dubium litterale Rñ°. ¶ Cōtra vni⁹ virtutis nō ē obiectū:nisi vnū. ¶ Respōdeo dico q̄ verū ē de obiecto pncipali z pmario seu formali:z sic verū ē q̄ obiectū charitatis ē solus de⁹ sub rōne qua sūmū bonū. [pp duos motus q in mēte gerūtur dū deus diligit z pximus] huius expositio patet p ea que dicta sunt in qōnibus.s. qōne.2. articuli.4.z.q.3.articuli qnti. [Ne succenseat.] i.irascatur.

[Ex toto corde.] i.ex toto itellectu:p cor.n.rationabiliter itelligitur itellectus:q2 sicut a corde diffunditur motus vitalis per corpus:sic ab itellectu diffunditur motus spiritualis vite per regnum anime dum bona cogitatio bonam parit affectionem z bona affectio sanctam locutionem z rectam operationem ex tota anima: idest ex tota voluntate:z per animam recte intelligitur voluntas:q2 sicut anima dominatur corpori sic volūtas in regno anime.

Dubium Rñ°. [Isti sunt duo modi diligendi deum.] ¶ Cōtra vnius actus nō debet esse:nisi vnus modus. ¶ Respōdeo verū ē s3m idem. Sed modus diligēdi deum ex toto corde ɔsideratur ex parte diligentis:modus autem diligendi propter se consideratur ex parte diligibilis: vel pōt dici q̄ ista duo sunt due ɔditiones vnius pfecti modi diligēdi q̄ due cōditiones appellant hic duo diligēdi modi. [Illud pceptū nō penit⁹ ipletur ab hoie i hac mortali vita] huius expositio satis potest haberi ex dictis in secūda questione articuli quinti. [Mandatum nouū do vobis] nouum dicitur:q2 obseruātem reuocat a vetustate culpe ad nouitatem gratie.

¶ Si illo precepto iubemur diligere totum primū z nos totos. Distin. XXVIII. Dist.28.

Hic potest queri vtrum illo mandato dilectionis proximi totum proximū.s. animā z corpus nosq3 ipsos totos diligere precipiamur: Ad qō dicimus omne genus diligendarum rerum i illis duobus mandatis contineri. Quattuor enim diligenda sunt vt ait Augu. vnum qō supra nos ē Aug.l li. de doctri na xpia. s.deus. Alterum qō nos sumus. Tertium qō iuxta nos est.s.proximus. Quartū qō ifra nos est.s.corpus. De scdo z quarto nulla precepta danda erant.s.vt diligeremus nos vel corpus nostrum. Precipitur autem deus diligi z proximus. Ut autē q̄sq3 se diligat precepto non est opus. Quantūlibet eni homo excidat a veritate remanet illi dilectio sui z dilectio corpis sui: q2 nemo vnq3 carnem suam odio habuit. Nā3 Ephe.5. viri iusti q corpus suū cruciant:non corpus sed corruptiones eius z pondus oderunt. Hic videtur Augu.tradere:q̄ ex pcepto non teneamur diligere nosmetipsos vel corpus nostrū. Qō si est:non omne genus diligendarum rerū illis duobus preceptis continetur:q2 cū z nosipsos z corpus nostrū diligere debeam⁹:ad qō necessarium est preceptum cū scriptum sit. Qui dili psal.10. git iniqtatē odit aiā suā:sed speciale de hoc pceptū nō erat dādū:nec speciali pcepto op⁹ erat id tradi:vt q̄ q̄ se vel corpus suū diligeret: q2 hoc i illo pcepto ɔtinet: diliges pximū tuū sicut teipm. Ibi eni z pximū totū:z te totū itelligere debes. Unde Augu.i eodē. Si te totum itelli Augu.de doctrina xpiana. gas.i.aiam z corpus:z pximū totū.i.aiā z corpus:homo eni ex aia ɔstat z corpore:nullū re2 diligēdarū gen⁹ ibis duob⁹ pceptis ptermissū est. Cū eni pcurrat dilectio dei:eiusq3 dilectōis modus pscriptus appareat:z sequat dilectio pximi:de tua dilectione nihil dictū videt. Sed cū dictū est. Diliges pximū tuū sicut teipsum:

simul et tui abs te dilectio pretermissa non est. Ecce hic aperte dicit in illo precepto non tantummodo proximi: sed et mei dilectionem contineri et totius proximi totiusque mei. Ex quo apparet quod dictum est de secundo et quarto. i. de dilectione nostri et corporis nostri: nulla precepta danda: ita esse intelligendum. s. specialia et divisa: quia in illo uno totum continetur: et quia id quod sumus: et quod infra nos est ad nos tamen pertinens: nature lege diligimus que in bestijs etiam est. Ideoque et de illo quod supra nos est: et de illo quod iuxta nos est: divisa precepta sumpsimus. In quorum altero etiam quod sumus et illius quod infra nos est dilectio continetur. Sic condita est mens humana ut nunquam sui non meminerit: nunquam se non intelligat: nunquam se non diligat: sed quoniam qui odit aliquem nocere illi studet. Non immerito et mens hominis quando sibi nocet se odisse dicitur. Nesciens enim sibi vult male: dum non putat sibi obesse quod vult: sed tamen male sibi vult quando illud odit quod obsit sibi secundum illud. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Qui ergo diligere se novit deum diligit. Qui vero non diligit deum: etsi se non diligit: quod ei naturaliter inditum est. tamen non incongrue se odisse dicitur cum id agit quod sibi adversatur: et seipsum tanquam suus inimicus insequitur.

Hic tex. in libris antiquis non invenitur. Immo est quedam expositio ipsius textus.

Psal. 10.

¶ Si in illo precepto continetur dilectio angelorum.

Oritur autem hic de angelis questio: utrum ad illud preceptum dilectionis proximi etiam dilectio pertineat angelorum. Nam quod nullum hominem exceperit qui precepit proximum diligere dominus in parabola semivivi relicti ostendit: eum dicens proximum qui erga illum extitit misericors. Deinde subdit: vade et tu fac similiter. Ut enim eum proximum intelligamus cui vel exhibendum est officium misericordie si indiget: vel exhibendum esset si indigeret: nullum vero exceptum esse cui misericordie negandum sit officium: quis non videat: cum usque ad inimicos etiam porrectum sit domino dicente. Diligite inimicos vestros et benefacite his qui oderunt vos. Manifestum est ergo omnem hominem proximum esse deputandum. Proximi vero nomen ad aliquid est: nec quisquam esse proximus nisi proximo potest. Unde consequens est cui prebendum et a quo prebendum est officium misericordie recte proximum dici. Manifestum est ergo precepto dilectionis et proximi etiam sanctos angelos contineri. A quibus tanta nobis misericordie impenduntur officia. Ex quo et dominus proximum se nostrum dici voluit: ut in parabola saucij ostendit et in propheta. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam. Sed quia excellentior ac supra nostram naturam est divina substantia: preceptum dilectionis dei a proximi dilectione distinctum est. Ideoque licet nobis deus omnia impendat beneficia: non tamen nomine proximi includitur in illo precepto: quem non sicut nos diligere debemus sed plusquam nos toto corde et anima. Christum vero inquantum homo est sicut nos diligere debemus: eiusque secundum hominem dilectio illo continetur mandato: quem etiam secundum hominem magis quam nos sed non quantum deum debemus diligere: quia inquantum est homo: minor est deo.

Aug. in li. de doctri. xpiana.

Luce. 17 Quid sit proximus.

Luce. 6.

Quod angeli in illo precepto continentur Quod etiam xpus proximus noster est secundum quod homo.

Quod etiam xpus proximus noster est secundum quod homo

¶ Quibus modis dicitur proximus.

Hic notandum est proximum dici diversis modis. s. conditione prime nativitatis: spe conversionis: propinquitate cognationis: ratione beneficij exhibitionis: Distin. XXVIII.

Dis. 28.

Hic queri post etc. Superius determinavit magister de charitate: hic determinat de his que diligenda sunt ex charitate. Et dividitur in partes tres. ¶ Primo inquirit utrum in precepto de dilectione proximi intelligatur dilectio anime et corporis. ¶ Secundo utrum in eodem precepto intelligatur dilectio angeli ibi. [Oritur autem hic questio de angelis.] ¶ Tertio distinguit multiplicem acceptionem proximi ibi. [Hic notandum est.] Prima in duas. ¶ Primo movet et solvit questionem principalem. ¶ Secundo dubitationem ex solutione incidentem. ibi. [Hic videtur.]

Circa hanc distin. querendum est principaliter de duobus. ¶ Primo de his que diligenda sunt ex charitate. ¶ Secundo de ratione propter quam diligendum est quicquid diligitur ex charitate. ¶ Circa primum queruntur quatuor. ¶ Primo utrum ex charitate diligendum sit omne illud quod supra nos est per naturam. ¶ Secundo utrum ex charitate diligendum sit illud quod sumus nos. ¶ Tertio utrum ex charitate diligendum sit omne illud quod quo ad naturam est iuxta nos. ¶ Quarto utrum ex charitate diligendum sit omne illud quod secundum naturam est infra nos. Questio. I.

Q. 1. Argu. 1.

Primo ostendo quod non omne illud quod per naturam est supra nos est ex charitate diligendum. Nihil enim diligendum est ex charitate ad quod non potest haberi amicitia: quia diligens ex charitate amicus est rei dilecte. Sed secundum philosophum 8. ethi. c. 7. Altero extremo multum diviso in dignitate ab alio puta deo non manet amicitia: ergo cum deus sit supra nos per naturam non omne illud quod per naturam est supra nos ex charitate est diligendum. ¶ Item ad beatitudinem non possumus habere amicitiam: quia readamare non potest secundum philosophum 8. ethi. c. 2. Readamatio est de ratione amicitie: ergo cum per charitatem sit diligens amicus rei dilecte non est diligenda ex charitate: et tamen est supra naturam nostram cum sit finis noster. ¶ Item ad sanctos angelos non habemus amicitiam cum non convivamus simul: et secundum philosophum 8. ethi. c. 5. Nihil sic est amicorum ut convivere: ergo cum diligens ex charitate sit amicus rei dilecte non sunt a nobis diligendi ex charitate: et tamen supra nos sunt per naturam: ut ostensum est li. 2. distin. 2. questione ultima. ¶ Item per preceptum de dilectione charitatis non precipitur diligi: nisi deus et proximus: sed malus angelus: nec est deus: nec noster proximus: quia non est eiusdem nature nobiscum: ergo non est ex charitate diligendus: sed malus angelus per naturam est supra nos quamvis sit infra per culpam: ergo non omne illud quod per naturam est supra nos est ex charitate diligendum.

Secundo

Tertio

Quarto

Contra secundum Augu. 15. de tri. c. 5. et 10. de civita. c. 2. Solus deus est superior mente nostra. Sed certum est deum esse diligendum ex charitate: ergo omne illud quod

In oppositum

illud quod per naturam est supra nos diligendum est ex
Secũdo charitate. ¶ Itẽ Augu.1.lib.de doctrina christiana.c.ij.
⁊ magister in littera inter quattuor diligenda ex charita
te enumerat illud qd est supra nos.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriaꝫ. **Respondeo** q omne illud qd per naturaꝫ est
supra nos est ex charitate diligen
dũ:q supra nos est per naturaꝫ nisi deus ⁊ angelus tam
bonus q̃ malus:sed certũ est deũ ex charitate diligẽduꝫ
⁊ etiã angelum bonũ. Angelus etiã malus quãtũ ad sui
naturã aliquo modo ex charitate diligẽdus est: vt pate/
bit in solutione argumentorum.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dõm:q per charita
tẽ est inter deũ ⁊ hoiem amicitia
vnde illud verbũ phi nõ est intelligẽdũ de deo ꝓprie di/
ctũ:sed de hoie multũ improportionalr vltra aliuꝫ in tẽ
porali dignitate sublimato:eo q tales solẽt nõ curare de
hoie in infimo cõstituto:⁊ pristine amicitie si fuerat obli/
uisci. Deus aũt quãuis sit summe excelsus humiliatũ:si/
cut ps.dicit respicere:⁊ ipsum p charitatẽ diligẽtibus hu
Ad 2ᵐ militer ⁊ amicabiliter cõdescendit. ¶ Ad scdm dõm:q
beatitudo diligẽda ex charitate:q ex charitate diligitur
nõ tm̃ illud ad qd habet amicitia:sed etiã bonũ qd opta
mus amico:vel qd manere volumꝰ illius gratia ſm quẽ
modũ beatitudinẽ ex charitate diligimus:eaꝫ eni nobis
⁊ amicis volumus ⁊ eã manere volumus ad gloriaꝫ dei
ad quẽ summe charitatiuã amicitiã habere debemus:et
sic diligẽtẽ aliquid ex charitate nõ oportet amicũ esse rei
dilecte. Est etiã in arᵒ defectus alius:q beatitudo creata
nõ est per naturã supra nos cũ sit accidẽs:⁊ natura sbe sit
nobilior q̃ natura accidentis:nec est finis noster in quo
quiescimus:sed quo quiescimus in ipso deo q est supre/
mus finis noster:quãuis aũt finis in quo quiescimus su/
per nos sit p naturã:nõ tñ seqtur q finis quo formaliter
quiescimus vel qui est ipsa quies super nos sit per nãm.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiũ dõm:q sancti angeli diligẽdi sunt ex chari
tate cũ sint participes beatitudinis eterne in qua cõicãt
hoies cũ angelis:vnde p charitatẽ diligendi sunt amore
amicitie. Et si eni nõ cõuiuamus cũ eis in exteriori con/
uersatione que est in nobis ſm sensitiuam naturã cõuiue
mus tñ cũ eis ſm mẽtem:imperfecte tñ in via: sed perfe
Ad 4ᵐ cte cũ eis cõuiuemus in patria. ¶ Ad quartũ dõm:q q
diabolus est nomẽ nature malitia obstinate:ideo cõcedi
nõ debet q diabolus sit ex charitate diligẽdus nisi cum
hac determinatione.s.ratione sue nature que naturaliter
bona est ⁊ a deo est:nõ est tñ eius natura diligẽda ex cha
ritate amore amicitie quo rei dilecte optamus vitã eter/
nã:imo ex charitate in eius eterna punitione debemus
diligere dei iustitiã iuxta illud ps. Letabit iustus cuꝫ vi/
derit vindictã:sed illã naturã debemus ex charitate dili
gere volẽdo eã cõseruari ad dei gloriã. ¶ Argumẽta ad
partẽ aliam gratia cõclusionis cõcedenda sunt tñ ille au/
ctoritates que cõcludere videntur nihil esse super nos p
naturã nisi deũ intelligẽde sunt quantum ad collationeꝫ
gratie ⁊ glorie:q aia rationalis recipit gratiam ⁊ gloriaꝫ
Qõ.2. a deo immediate tantum. Questio. II.
Argũ pᵒ

Secundo queritur vtruꝫ ex charitate
diligẽdũ sit illud quod su/
mus nos. Et videt q non. Grego.in quadaꝫ
homilia super illud Luc.x. Designauit domi/
nus alios.lxx.duos dicẽs minus q̃ inter duos charitas
haberi nõ potest. Nemo enim proprie ad seipsum chari/
tatẽ habere dicit:ergo nõ possumus nos diligere ex cha
Secũdo ritate. ¶ Itẽ ſm phm.8.ethi.c.2.redamatio est de amo/
re amicitie:sed amatio et readamatio nõ põt esse eiusdeꝫ
ad se ipsum:ergo hõ nõ põt habere charitatiuã amicitiã
Tertio ad se ipsum. ¶ Item homo per naturam diligit seip/
sum: sed ad ea que nobis conueniunt per naturam non
indigemus superaddito habitu: ergo non indigemus
charitate ad nos diligendos.

Contra Matth.xxij. Diliges proximũ tuum sicut In opᵐ
te ipsum:sed ex charitate debet hõ diligere primo.
proximũ:ergo ⁊ seipsum. ¶ Itẽ ſm phm.ix.ethi. ca.4. Secũdo
Amicabilia que ad amicos:vt qbus amicitie determinã
tur videtur ex his que ad seipsum venisse:ergo magis de
bet quilibet diligere se q̃ aliuꝫ:ergo si aliũ debet diligere
ex charitate:multo fortius ⁊ seipsum.

Respondeo q illud qd sumus nos.i. nos ip/ Ad qõnẽ
sos debeamus ex charitate dilige ſm mẽtẽ
re:vnde inter quattuor que diligẽda sunt ex charitate au/ propriaꝫ.
gu.i.de doctrina christiana.c.7.⁊ magister in littera enu
merãt illud qd nos sumus:⁊ hoc est rõnabile:q diligere
aliqd est velle illi bonum vel optare illud sibi ⁊ solet dici
primus amor amicitie:⁊ secũdus amor cõcupiscẽtie:si est
respectu rei habẽde vel complacẽtie si est respectu rei iaꝫ
habite. Quilibet aũt nostrum debet velle vel optare sibi
bonũ:ergo qlibet debet ex charitate diligere seipsum.

Ad primum in oppositũ dõm:q ibi Grego. Ad pᵐ
loquit de charitate ſm cõmuneꝫ
amicitie rõnẽ:que amicitia ꝓprie loquẽdo non est hois
ad seipsum:sed quedam specialis amicitia maior. Prima
eni cõsistit in quadã vnione amati cũ amãte. hoc autem
in vnitate:vnitas autem fortior est vnione:⁊ ideo sicut
vnitas est principiũ vnionis:sic amicitia quã hõ habet ad
seipsum radix est amicitie ipsius ad ꝓximũ. ¶ Ad secũ/ Ad 2ᵐ
dũ dõm:q amicitia tripliciter põt accipi:vno modo p Amicitia
relatione que est inter amicos:alio modo pro illis duobꝰ tripl̃r põt
mutuis amoribus que sunt in amicis super quibus fun/ accipi.
datur relatio amicitie:tertio modo pro vno amore firma
to ⁊ habituato respectu illius qui readamare põt:⁊ si eti
am nõ readamet. Secũdo modo loquẽdo de amicitia,in
telligi debet:q readamatio est de ratione amoris amici/
tie. Talis aũt amicitia nõ est hois ad seipsum : sed fortior
que radix est alterius:vt dictũ est in solutione argumẽti
primi. ¶ Ad tertium dõm:q pter illã dilectionem qua Ad 3ᵐ.
hõ se diligit per naturã:necessaria est dilectio qua se dili
git per dilectionẽ in ordinẽ ad deum:vt est beatitudinis
obiectũ:que dilectio non est perfecta neq sufficiens nisi
eliciatur per charitatem. Questio. III. Qõ.3.
Argu.pᵒ

Tertio queritur vtrum ex charitate dili
gẽdũ sit omne illud qd est iuxta
nos quo ad naturã. Et videt q nõ:q hõ im/
pius iuxta nos est quo ad naturam. Sed talis
nõ est ex charitate diligẽdus cũ deus eũ odiat. Secũduꝫ
illud sapiẽtie.xiij. Similiter odio sunt deo impius ⁊ im/
pietas eius:ergo nõ omne qd est iuxta nos quo ad natu/
rã est ex charitate diligẽdũ. ¶ Itẽ antichristus non erit Secũdo
iustus nec poterit esse iustus:q erit obstinatus i malicia:
sed ſm Augu.8.de trini.c.6. Qui amat hoies:aut q iusti
sunt:aut vt iusti sint amare dbet:sed antichristus erit ho
mo:ergo nõ omne qd est iuxta nos quo ad naturã est ex
charitate diligẽdũ. ¶ Itẽ phs.ij.topi.c.ij.dicit q eligen
dũ est facere inimicis male:⁊ spernendũ est facere inimi/
cis bene:sed hoies inimici sunt iuxta nos quo ad natu/
ram:ergo nõ omne qd est iuxta nos quo ad naturã est di
ligẽdũ ex charitate. ¶ Itẽ charitas nõ tollit naturã: sed Tertio
quelibet res naturaliter odit suũ cõtrariũ:ergo ex chari/
tate nõ debemus diligere hoies nobis inimicos cuꝫ sint
nobis cõtrarij quãuis sint nobis siles quo ad naturam.

Contra Augu.1.li.de doctrina christiana.c.9. Ois In oppo
homo inquãtũ homo est diligẽdus ꝓpter sitũ pmo
deũ:sed omne qd est iuxta nos quo ad naturam est hõ:er
go omne qd est iuxta nos quo ad naturã est diligẽdũ pp
deũ:⁊ ita ex charitate. ¶ Item saluator Matth.5. Di/ Secũdo
ligite inimicos vestros: Amicos aut esse diligẽdũ nõ est
dubiũ:cũ ergo omne illud qd est iuxta nos quo ad nãm
sit nobis amicum aut inimicum omne illud quod iuxta

nos est quo ad naturam est ex charitate diligendum.

Ad qőnē ẜm mētē ꝓpoẜaʒ. **Respondeo** ꝙ aliqui esse iuxta nos quo ad naturā dupliciter pōt intelligi vno modo pro omni eo qđ habet naturā que creata fuit apta nata ad participationē beatitudinis eterne per cognitionē ꝛ amorē ꝛ sic iuxta nos sūt angeli boni. De qbus ostēsum est qőne ꝑma huius dist. ꝙ sunt diligibiles ex charitate. Et etiā angeli mali: de qbus in eadē qőne quō sunt diligibiles ex charitate ꝛ quō nō. Et aie dānate: de qbus pōt videri p͛ ea que dicta sūt de angelis malis: quomodo sunt diligibiles ex charitate: ꝛ qūo non. ℂ Alio modo dr̄ aliquid esse iuxta nos: q: est eiusdem speciei nobiscum cōplete existens in specie: ꝛ sic ois hō est iuxta nos ꝛ nihil aliud: ꝛ sic loquēdo de eo qđ est iuxta nos: dicendū ꝙ omne illud qđ iuxta nos est: est charitate diligēdū

Antichristus non erit diligēdus. q: ois hō siue sit amicus siue inimicus ex charitate diligēdus est inquantū hō est dilectione amicitie optando sibi beatitudinē eternam nisi sit in malitia obstinatus: qđ dico ꝓpter christū q hoc modo nō erit diligēdus.

Ad ꝑm **Ad primum** in oppositum dōm: ꝙ hō impius inquantū hō nō oditur a deo: sed sua impietas per se ꝛ ipsemet p accidēs rōne sue impietatis.

Ad 2m ℂ Ad secūduʒ potest videri quid dōm est per illud qđ dictum est in corpore qőnis: ꝛ per hoc qđ ostēsum est qūo angeli mali aliquo modo diligibiles sunt ex charitate ꝛ quō non.

Ad 3m ℂ Ad tertiū dōm ꝙ hoies inimici nostri inquātū sunt nobis inimici nō sunt ex charitate diligendi: q: inquātū inimici sunt mali. Malus aūt inquātum malus nō est ex charitate diligēdus. Et sic intelligendū est verbū phi. l. ꝙ spernēdū est inimicis bene facere. Sed ꝙ hoies nobis inimici quantū sunt hoies facti sunt apti nati ad participādū nobiscum eternaʒ beatitudinē: ideo inquātū hoies ex charitate diligēdi sunt dilectione amicitie optādo eis participationē beatitudinis eterne: ꝛ ea que ad illā perducūt ꝛ disponunt.

Ad 4m ℂ Ad quartū dicēdū ꝙ hoies nobis inimici quāuis inquātum inimici sint nobis cōtrarij: tñ nō inquātū hoies: ꝛ ideo inquātuʒ hoies ex charitate diligendi sunt: ita ꝙ eoꝝ iniquitas est odienda. Questio. IIII.

Qő.4. Argu.ꝑo **Quarto** queritur vtrū ex charitate sit diligēdū omne illud qđ infra nos est quo ad naturam. Et videt̄ ꝙ non: q: infra nos quo ad naturā est creatura irrationalis: sʒ ipsa nō est diligibilis ex charitate cum ad ipsam ꝓprie loquēdo amicitia haberi nō possit: ergo nō est illud quod est infra nos quo ad naturā est diligendum ex charitate.

Secūdo ℂ Itē nō est diligēdū ex charitate qđ nō est beatitudinis capax: q: amicitia charitatiua fundat̄ super cōmunicationē beatitudinis eterne: sed corpus nostrū est huiusmodi: sicut enī dicit Augu. in epistola ad dioscorum parū ante mediū beatitudo fruētis ꝛ intelligētis est ꝓpria: ergo cū corpus nostrū sit infra nos nō omne qđ est infra nos quo ad naturam est diligibile ex charitate.

Tertio ℂ Item qua ratione corpus nostrū esset diligibile ex charitate eadē rōne corpus ꝓximi: cū ergo corpus ꝓximi nō enumeret̄ inter diligibilia ex charitate: videt̄ ꝙ nec corpus nostrū diligibile sit ex charitate.

In oppositū ꝑmo **Contra** Augu. i. li. de doctrina christiana. c. 7. inter diligibilia ex charitate enumerat illud qđ īfra nos est. s. corpus nostrū: sed si corpus nostrū est diligibile ex charitate qđ seruit anime cū oia creata aie seruiāt inquātum per ea pōt in cognitionē dei reduci ẜm aplm dicentē ad Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur oēs alie creature q̄ sunt infra nos diligibiles sunt ex charitate.

Secūdo ℂ Itē omne qđ infra nos est ex quo aliquid est bonuʒ est: ꝛ a deo est: sed omne tale debemus velle ex charitate: factum esse ad gloriā dei qđ est illud ex charitate diligere: ergo omne illud quod infra nos est: est diligibile ex charitate.

Respondeo illud quod infra nos est dupliciter pōt intelligi. Uno modo pro corpore nostro qđ infra nos dr̄ nō tanꝗ̄ creatura nobis inferior ad nostrā essentiā nō pertinēs: sed q: est inferior pars essentie nostre que est ex aia ꝛ corpore constituta. ℂ Alio mō p oībus creaturis itellectu carētibꝰ ad nr̄am eēntiā nō ptinētibꝰ. Ad qőnē ẜm mētē ꝓpoẜaʒ.

ℂ Primo modo illud qđ est īfra nos est ex charitate diligēdū. Corpori enī nostro debemus velle ex charitate nō beatitudinē que fruentis ꝛ intelligentis est ꝓpria: sed illius redūdātiā per quā ẜm Augu. in epistola ad Dioscoꝝ. Parum ante mediū erit in ipso sanitatis ꝛ incorruptionis vigor. Secundo modo loquēdo de eo qđ est infra nos: sic non cōcedūt aliqui omne quod est infra nos esse diligēdū ex charitate elicitiue: q: tale qd non est diligibile amore amicitie: nec etiā ꝓprie amore cōcupiscētie quā respicit charitas que est in cōcupiscendo sibi vel amico suo eternā beatitudinē: ꝛ ea que ad ipsam perducūt ꝛ disponūt. Dicūt ergo ꝙ illud qđ predicto modo ē infra nos impatur diligi a charitate: ꝛ eius dilectio elicitur a naturali volūtate. Sed hoc multis nō placet. Ad h̄ enim vt naturalis volūtas exeat in motū naturalis amoris nō videt̄ indigere imperio nisi dei qui talē eius instituit naturā. Unde videt̄ dōm ꝙ illud quod est īfra nos modo supradicto diligēdū est ex charitate elicitiue nō dilectione amicitie ꝓprie loquēdo: sed inquātū ex charitate volumus illud cōseruare ad honorē dei ꝛ vtilitatē hominū quos ex charitate diligimus dilectione amicitie: ꝛ sic etiā deus ex charitate ꝑdictas creaturas diligit iuxta illud quod dicit sapiēs ad deū. Sap. xi. Diligis oia q̄ sūt.

Ad ꝑm Ad 2m Ad 3m **Ad primum** in oppositū: ꝛ secundum patet solutio ex iam dictis. ℂ Ad tertiuʒ dōm: ꝙ corpus ꝓximi diligibile est ex charitate: ꝛ ẜm quosdā cōprehēdit̄ sub illo diligibili ex charitate qđ est iuxta nos: q: hō diligit ꝓximū ẜm aiam ꝛ ẜm corpus rōne cuiusdā ꝯsociationis in beatitudine: ideo ex parte ꝓximi: vna est tm̄ rō diligibilitatis: ꝛ ideo corpus ꝓximi nō ponit̄ speciale diligibile. Secundum aūt alios cōprehēdere sub diligibili qđ est infra nos: eo ꝙ videt̄ similis ratio vel silis modus diligēdi corpus ꝓpriū ꝛ corpus ꝓximi quāuis plus sit diligēdū ꝓpriū. Argumēta ad partem aliā quāuis rōne ꝑncipalis ꝯclusionis possent concedi. ℂ Primū tñ argumentū nō multū cogit: q: non sic creature intellectu carētes: ꝛ ad nostrā essentiā nō pertinētes seruiunt aie sicut corpus ꝓpriū: nec sic sunt capaces redūdātie beatitudinis: quapropter nec inter diligibilia ex charitate enumerantur: sicut corpus ꝓpriū: q: nō fuit intētio Augu. enumerare inter diligibilia ex charitate nisi illud qđ est beatū per essentiaʒ: qđ est deus: vel beatitudinē directe ꝙ participās: quod est hō ꝛ angelus vel ꝓpter redūdātiā quod est humanū corpus.

Consequenter queritur de secūdo ꝑncipali: ꝛ circa hoc querūtur quatuor. ℂ Primo vtrū summa bonitas sit ratio prima diligendi omne illud quod diligitur ex charitate. ℂ Secūdo vtrū summa bonitas sit charitatis obiectū secūdum esse qđ habet in re vel ẜm qđ habet esse in mente. ℂ Tertio vtrū rō summe bonitatis differat a summa bonitate. ℂ Quarto vtrum ex deliberatione diligere aliquid nō ꝓpter summā bonitatem: semper sit peccatū mortale. Questio. I.

Qő.1. Argū ꝑo **Primo** ostēdo ꝙ summa bonitas non sit ꝑma ratio diligendi ex charitate: q: sicut se habet ens ad cognitioneʒ: ita bonū ad dilectionē: sed ꝑma ratio cognoscendi nō est summū ens: sed ex cōmune creatori ꝛ creature cōmunitate analoga: ergo similiter prima ratio diligendi nō est summa bonitas: sed bonitas communis creatori ꝛ creature

Secūdo creature cōmunitate analoga. ¶ Itē nō diligitur bonū nisi cognitū: sed primo ordine nature seu ſm rōnem intelligēdi occurrit intellectui bonū cōmunissime dictum ꝙ̄ summū bonum: ergo prius diligit volūtas bonū cōmunissime dictū ꝙ̄ summū bonū: sed primū dilectū est

Tertio prima ratio diligēdi. ¶ Itē ſm sniam phi innata est no

1. phyſi. t.c.2. bis via a magis cōibus ad minus cōmunia: ꝛ a confusis ad distincta. ergo prius mouetur volūtas nostra a bonitate cōmunissime dicta ꝙ̄ a bonitate increata. Sed illud quo pmo mouetur volūtas nostra ad diligēdū est prima ratio diligendi: ergo prima ratio diligendi est bonitas communissime dicta.

In opp^m primo. **Contra** sicut se habet prima veritas ad actum credēdi ita summa bonitas ad actum charitatiue diligendi: sed prima veritas est prima ratio creden

Secūdo di: ergo summa bonitas est prima ratio ex charitate diligendi. ¶ Item illud propter quod diligendum est ex charitate: quicquid ex charitate diligitur est prima ratio diligēdi ex charitate: sed propter summam bonitatē diligendum est quicqd ex charitate diligitur. Dicit enī Ansel. monol. 68. c. ꝙ rationalis creatura nihil debet diligere nisi summam essentiā aut propter illam: ergo summa bonitas est prima ratio diligēdi ex charitate.

Ad qōnē ſm mentē ppriā. **Respondeo** ꝙ prima ratio diligēdi ex charitate est summa bonitas: sicut enī prima ratio videndi est illud ratione cuius mouet visum quicqd mouet visum vt lumē vel color. Et prima ratio intelligendi est illud ratione cuius itelligitur quicquid intelligitur: sicut est ens vel verūtas concedendū est illud esse pmā rōnē diligēdi ex charitate rōne cuius diligitur quicqd diligitur ex charitate. hoc aūt est sūma bonitas.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ non est simile de prima ratione diligendi ex charitate: ꝛ de pma ratione diligēdi cōmuniter dicti: sicut enim diligere cōmunius est ꝙ̄ diligere ex charitate: ita prima ratio diligēdi cōmunior est ꝙ̄ prima ratio diligendi ex charitate: vnde si detur ꝙ prima diligēdi communiter dicti nō sit summa bonitas: sed bonitas cōmunis creatoris ꝛ creature cōmunitate analoga: sicut videtur cōcludere argumētū: non propter hoc sequitur: ꝙ summa bonitas non sit prima ratio diligendi ex charitate.

Ad 2m. ¶ Ad secunduz ꝙ quāuis ex charitate nō diligat aliqd nisi aliquo modo sit cognitū: nō tamen ex hoc sequit ꝙ bonum primo cognitū primo sit ex charitate dilectum: ꝛ ideo nō oportet: ꝙ si cōmunissima ratio boni primo occurrat intellectui ꝙ̄ bonitas summa ꝙ propter hoc pri

Ad 3m. mo diligatur ex charitate ꝙ̄ bonitas summa. ¶ Ad tertium patet solutio per illud quod dictum est ad primuz.

Qō.2. Questio. II.

Argt. 1. **SEcundo** queritur vtrū summa bonitas sit formale charitatis obiectum ſm esse quod habet in re vel ſm esse quod habet in anima. Et videtur ꝙ ſm esse quod habet in anima: quia nō est obiectuz charitatis nisi inquantum est cognita: ꝗ per charitatē volūtas nō potest moueri in ipsam nisi cognitam. Sed esse cognitū est esse in anima: ergo nō est obiectum charitatis nisi ſm ꝙ

Secūdo habet esse in anima. ¶ Itē sicut se habet verū ad intellectum ita bonū ad volūtatē. Sed verū non est obiectum intellectus nisi ſm quod habet esse in anima. Unde ſm Auicē. 1. metaphy. c. 5. Enunciantes re vera non sunt nisi per illud quod habet esse in anima: ergo a simili bonuz nō obiectum volūtatis nisi ſm esse quod habet in volūtate: sed esse in voluntate est esse in anima: ergo nō potest esse charitatis obiectū nisi ſm esse quod habet in anima.

Tertio ¶ Item bonum quod nō est in re nec esse pōt: dum tamen sit in mente potest esse voluntatis obiectū: vnde ſꝫ philosophum tertio ethi. caplo quinto. Volūtas est impossibilium. Sed bonum qđ potest esse voluntatis obiectum potest esse charitatis obiectum: ergo bonū non ſm aliquod esse reale: sed ſm solum esse quod habet in mēte pōt esse charitatis obiectum.

Contra si summa bonitas esset charitatis obiectuz ſm esse quod habet in mente non plus diligeret ꝙ̄ cognosceret nec alio modo: sed hoc est falsum: (In opp^m primo.) vt eniꝫ habetur i cōmēto super illud septimi capituli angelice hierar. Calidū acutum ꝛ super feruidū plus diligitur ꝙ̄ intelligat: ꝛ vt declaratū est lib. 1. Di. 17. quāuis deus in via immediate a nobis nō cognoscitur: tamē immediate diligitur: ergo summa bonitas nō est charitatis obiectuz ſm esse quod habet imediate: sed ſm esse quod habet in re. ¶ Itē ſm phm sexto metaphy. Veruz ꝛ fal (Secūdo) sum nō sunt in rebus sed in mēte: bonū ꝛ malū econuer (t.c.8.) so: ergo nullū bonum pōt esse obiectum charitatis ſm esse in mēte cū ibi nō habeat esse.

Respondeo ꝙ summa bōitas est formale charitatis obiectū ſm esse quod habet in re: ꝛ ex ꝯsequēti est etiā obiectū ſm esse quod habet in nostra mēte: esse enim reale summe bonitatis realiter idē est cū ipsa bonitate: suum aūt esse quod habet in nostra mente in rōne cognoscibilis est ipsam nostre menti representari: vel ab ea aliquo modo cognosci: volūtas aūt nostra per charitatem primo ꝛ principaliter tendit p dilectionem in ipsam summā bonitatem in suo reali esse quod est idem cū ea: ꝛ ex cōsequenti diligit eā nostre mēti representari: ꝛ a nostra mente cognosci. (Ad qōnē ſm mentē ppriā)

Ad primum in oppositū dōm: ꝙ non est idem dicere ipsam summā bonitatem a nostra mēte cognitā esse formale obiectum charitatis: ꝛ dicere ipsam ſm esse cognitū esse formale charitatis obiectum: ꝗ ſm primum modū dicēdi nō aliud dicit nisi ꝙ cognitio illius bonitatis est necessaria ad hoc vt voluntas per charitatē diligēdo tendat in ipsam existentem in suo esse reali. Sed ſm aliū modū dicēdi includitur ꝙ volūtas per charitatē primo ꝛ principaliter tendat in ipsam ratione illius esse quod est eā nostre menti representari vel a mēte nostra cognosci: quāuis autem ipsam esse in mente nostra sit necessarium ad hoc: vt voluntas per charitatē tendat in eam existentē in suo reali esse inquantū ipsam esse in mente est sue essentie realis ostensiuum: non tamē ex hoc sequitur ꝙ rōne sui esse quod habet i mēte sit formale charitatis obiectum: ꝛ pōt aliqualiter poni exēplum: quāuis enim similitudo lapidis in mente sit necessaria ad cognoscēdū lapidē in suo esse reali ſm opinionem ponētiū intellectum nostrū nō posse intelligere etiam dum est actu corporis corruptibilis forma nisi p aliquā spēm intelligibilē qua informatur: nō tamē est primarium ꝛ directum cognitionis obiectū. ¶ Ad secundū dicūt qdam ꝙ nō est simile de obiecto intellectus ꝛ voluntatis: ꝗ operatio intellectus cōplet ſm quod intellectū est in intelligēte. Operatio autem voluntatis perficitur in inclinatione volentis ad rem sicut ad terminum: sed aliqbus nō placet hec responsio: ꝗ sicut ipsa res est amata per volūtatē: ita ipsa res intelligit per intellectum p eius similitudinē. Unde Auicē. in auctoritate preallegata vocat rem esse in intellectu ipsam esse intellectā: ꝛ vel ipsam esse intellectui representatā. Dicendum ergo ad minorem argumenti: ꝙ res ſm suum esse reale intelligitur ab intellectu per suum esse quod habet i itellectu per suam essentiā vel per suam similitudinē: vel per esse quod habet in imaginatione per suum fantasma. ¶ Ad tertiuz dōm ꝙ nō plus cōcludit nisi ꝙ aliquod bonum qđ nō habet esse nisi in mente pōt esse charitatis obiectum: sed ex hoc nō seqtur ꝙ possit esse primariū ꝛ formale charitatis obiectum: tamen argumentū peccat in materia. Non enim omne illud bonū quod pōt esse obiectum volūtatis pōt (Ad pmū) (Ad 2m.) (Ad 3m.)

esse obiectū charitatis.bonū enim qd ab hoie impossibi/
le est haberi ex charitate nō pōt concupisci:quāuis illud
bonū hō possit ex charitate velle illi a quo possibile est ꝛ
cōueniēs homo haberi.

Ad pmū in/o ppm **Primum** argumētum.ad partē aliam nō plus cō
cludit nisi ꝙ summa bonitas nō est cha
ritatis obiectū sm illud esse quod habet in mēte tm̄: nec
etiam sm illud esse est primariū ꝛ formale charitatis ob/
Ad 2m iectum:ꝛ est verū. ¶ Ad secūdum dōm:ꝙ ibi loquitur
phs de vero ꝛ falso que sunt circa cōpositionē ꝛ diuisio/
nē que tm̄modo sunt in intellectu nō de vero quod est i
re ex hoc ꝙ cōformatur ad suū exēplar a quo dependet:
ꝛ de falso opposito isti vero quod consistit in apparentia
cōformitatis:que nō est in re.bonū aūt dixit esse in re:qꝛ
nō sic causatur bonitas in re a nostra volūtate sicut in no
stra volūtate ab ipsa re:nō enim qꝛ diligo rem ideo bona
est:sed qꝛ bona est:ideo dilectio qua diligo eam bona est
si ordinate diligo:nō fuit ergo intentio philosophi nega/
re bonum esse in nostra mente:eo modo quo cognitū est
Qō.3. in cognoscente. Questio. III.

Argu.pº **Tertio** queritur vtrū ratio summe boni
tatis differat a summa bonitate.
Et videtur ꝙ non:qꝛ sm Augu.6.de trini.c
vlti.Omnes rōnes viuētes ꝛ incōmutabiles
in arte omnipotētis ꝛ sapientis dei vnum sunt:sed ratio
summe bonitatis est summe viuēs ꝛ incōmutabilis exi/
stēs in arte omnipotētis dei:ergo vnū est cum alijs rōni
bus que sunt in arte illa:sed ratio summe bonitatis ma/
gis videt cōuenire cū summa bonitate q̄ȝ ꝙ veritatis rō
Secūdo ne:ergo videtur ꝙ nō differat a summa bonitate. ¶ Itē
T.c.28. phs.4.metaphy.Dicit ꝙ ratio quā significat nomen est
diffinitio:sed diffinitio idem est cum diffinito:ergo ratio
Tertio. summe bonitatis nō differt ab ea. ¶ Item ratio summe
bonitatis est increata:qꝛ fuit ab eterno:sed nulla res in/
creata differt a summa bonitate:qꝛ nihil est increatum ni
si deus:qui a sua bonitate non differt:ergo ratio summe
bonitatis nō differt ab ea.

In oppo situ pmo **Contra** si ratio summe bonitatis non differt ab ea
pari ratiōe nec ratio veritatis ab ea differt
sed summa bonitas idem est cū summa veritate:ergo ra/
tio summe bonitatis ꝛ summe veritatis idem essent:ꝛ sic
bonitas ꝛ veritas dei non differrēt rōne:quod falsuȝ est.
Attributa enim dei sm rationē differunt:vt in primo li/
Secūdo bro.Di.22.ostēsum est. ¶ Itē quāuis diffinitio ꝛ diffini/
tum realiter idē sint:tamen sm rationē differūt:quia qd
dicit diffinitum modo indistincto:dicit diffinitio in par
T.c.5. tes sm rationē distinctū.Unde philosopus.1.phys. To
tū quoddā ꝛ diffinitum significat vt circulus: diffinitio
aūt ipsius diuidit in singula : sed ratio summe bonitatis
aliquo modo se habet ad summaȝ bonitatē sicut diffini/
tio ad diffinitū:quāuis nō ꝓprie sit diffinitio:ergo sm ra
tionē differt a summa bonitate.

Ad istam qōnem dicunt aliqui:ꝙ nō est
Ad qōnē sm men/ tē aliorū prima incōueniens in vna re
simplicissima inuenire differētiā sm suuȝ esse intellectū.
Unde quāuis veritas dei ꝛ eius bonitas sit vna res sim/
plicissima non est tamē incōueniens ꝙ differant sm suū
esse intellectū inter se ꝛ a suis rationibus : ꝛ sue rationes
inter se nec dicūt istam differētiam inter predicta reperi
ri tm̄ sm suum esse intellectum in cōparatione ad intel/
lectū creatū:sed etiā in cōparatione ad itellectū diuinū.
Contra opm ¶ Sed hic modus respōdendi obscurus est ꝛ male in/
telligibilis:nec video quō possit sustineri nisi verba mul
tū distorqueant. Inter ea eniȝ que in deo sunt per modū
rei intrinsece quātumcūqȝ cōsiderentur:vt a diuino itel
Ad qōnē sm men/ tē ppriā. lectu intellecta nō video quomodo sit differentia nisi eo
rū differentia per cōparationē ad aliquod extrinsecuȝ at
tenditur. ¶ Videtur ergo mihi dicendū aliter ad qōnē
scȝ ꝙ ratio sūme bonitatis dupliciter potest accipi. Uno
modo pro illa quā format diuinus intellectus de sua bo/
nitate:ꝛ hoc in deo est:nō tantū per modum rei intelle/
cte:sed etiā per modū rei intrinsece:ꝛ sic loquēdo de ra/
tione summe bonitatis non video quō differat a summa
bonitate nisi forte illa differētia attēdatur per cōparatio/
nē ad creatū intellectū:qui aliā cōceptionē format de sū/
ma bonitate:ꝛ aliam de illius intrinseca ratione. ¶ Alio
modo pōt accipi ratio summe bonitatis pro illa que est
cōcepta ab itellectu creato vel cōceptibilis ꝛ ab ipso deo
intellecta que in deo nō est per modū rei intrinsece : sed
est in diuino intellectu obiectiue tantum: sicut obiectuȝ
secundarium:qꝛ obiectum primarium intellectus diuini
in eo est per modū rei intrinsece:non tm̄ obiectiue. Et
sic loquēdo de rōne summe bonitatis:dico ꝙ differt a sū
ma bonitate:qꝛ talis ratio creatura est:ꝛ summa bonitas
est ipse creator.

Ad primum dicendū:ꝙ illa auctoritas intelli/ Ad pm
gēda est de rationibus existentibꝰ
in deo per modū rei intrinsece nō obiectiue tm̄. ¶ Ad se Ad 2m
cundū dicendū:ꝙ ratio summe bonitatis cōcepta vel cō
ceptibilis a creato intellectu nō se habet ad summam bo
nitatē vt diffinitio ad diffinitū:qꝛ diffinitio totam essen
tiā diffiniti cōprehēdit ꝛ terminat. Unde quādoqȝ a phi
losopho vocatur terminus:sed nulla ratio concepta vel
cōceptibilis a creato intellectu summā bonitatē cōprehē
dit:qꝛ talis cōceptio finita est:deus aūt infinitus:quapro
pter bene dicit Auicē.8.metaphy.c.1.Q, primus nō ha
bet diffinitionem. ¶ Ad tertiū dicendum : ꝙ rationem Ad 3m
summe bonitatis fuisse ab eterno dupliciter pōt intelligi
vno modo ita ꝙ fuerit ab eterno in deo per modū rei in
trinsece. Et sic verum est ꝙ illa nō differt a summa boni/
tate. Alio modo ita ꝙ fuerit ab eterno in diuino intelle/
ctu nō per modū rei intrinsece:sed obiectiue tm̄:sicut co
lor est in visu:ꝛ lapis qui intelligitur in itellectu:ꝛ sic nō
oportet ꝙ sit res increata. Tali enim modo fuit ab eter/
no quelibet creatura in diuino intellectu. ¶ Argumen Ad argu
ta ad partē aliā ꝓcedūt de rōne summe bonitatis. Secū menta in
do modo dicta:quāuis sm argumentum concedendum oppositū
esset:ꝛ de rōne summe bonitatis primo modo dicta sm primum.
illā opinionē que in pricipio corporis qōnis fuit recitata
sm illam enim non est inconueniens dicere ꝙ illaꝰ ratio
ꝛ summa bonitas inquantuȝ intellecte sunt differant ra/
tione. Questio. IIII. Qō.4.

Quarto queritur vtrū ex deliberatione
diligere aliqd:non propter sum
mam bonitatē semper sit peccatū mortale:sed
qꝛ veritas huius qōnis clare videri potest per
illā qōnē que determinata est superius lib.2.Di.47.que
est vtrum propter omne peccatum ex deliberatione com
missum obligetur peccans ad penam eternam. Ideo ad
presens supersedeo de ista questione.

Circa litteram.[Quatuor enim diligēda
sunt.] Nota ꝙ hic nō enumerat di/
ligēda ex charitate:quibus non conuenit bea
titudo per essentiā nec per participationeȝ di
rectam:nec per redūdātiam:ꝛ ideo hic nō enumerātur
creature intellectu carentes ad essentiam hominis non
pertinētes:que tn̄ diligēde sunt ex charitate aliquo mo/
do qui dictus est in questionibus.[Unum qd supra nos
est.s.deus.] Nota hic ꝙ angeli aliquo modo super nos
sunt quo ad naturā inquātū sunt nobilioris speciei. Alio
modo iuxta nos dicuntur quo ad naturā inquātū.s.bea/ Vel. cō/
ti sunt per participationē sicut ꝛ hoies:vnde cōprehen/ prehēdū
dūtur sub dilectione proximi:vt autem quisqȝ se diligat tur[sb di
precepto opus nō est:non.s.vt se diligat naturali affectio lectiōe p
ne:sed precepto opus fuit vt se diligeret modoꝰ ordinato ximi.
ꝛ ex charitate. ¶ Uel pōt dici sicut dicit magister in lra
ꝙ non

ꝙ non erat opus id tradi speciali precepto vt quisq; seu corpus suū diligeret: q2 hoc in illo precepto ꝯtinet. Diliges ꝓximū tuum sicut te ipsum. Nemo carnē suā vnq̃ odio habuit .i. nō .s. per se. per accidēs aūt aliqui odiūt carnē suā: sicut illi q se interimūt: eo ꝙ in vita ista detinent in aliquo statu odibili. ¶ Quez etiam sm̄ hoiem magis q̄ nos: sed nō quantum deum debemus diligere. ¶ Cōtra ipse christus inquātum hō continetur sub dilectione ꝓximi: sed magis debemus diligere nos met ipsos q̄ ꝓximos. ¶ Rn̄deo ꝙ sicut humanitati christi non debet cultus latrie nisi inquantum exhibet sibi per verbum cū quo vna adoratione adorat: sic dico ꝙ humanitati christi nō debemus ꝑncipalitatem dilectionis super nos nisi inquantum diligimus illū hominē qui est noster creator ꝛ redemptor: qui cum sua humanitate vna dilectione diligitur.

Dubiuz

Rn̄sio.

¶ De ordine diligendi quid prius: quid posterius. Distin. XXIX.

Dist. 29. De charitate quātum ad diligēdi ordinem.

Canti. 1.

POst predicta de ordine charitatis agendū est quia dicit sponsa. Introduxit me rex in cellā vinariaz: ꝛ ordinauit in me charitatez. Videamus ergo ordinē qd prius quid posterius eē debeat. Peccat enim q ꝑpostere agit. Nam scire qd facias ꝛ nescire ordinē faciendi nō est perfecte cognitionis. Ordinis nāq; ignorātia cōturbat meritoꝝ formā: ordinē aūt diligēdi Augu. insinuat dicēs. Ipse est q ordinatā habet dilectionē: ne aut diligat qđ nō est diligēdū: aut nō diligat quod diligēdū est: aut eque diligat qđ minus vel amplius diligēdum est: aut minus vel amplius qđ eque diligēdum est. Ois peccator inquātū peccator est nō est diligēdus: ꝛ ois hō inquātū est hō diligēdus est propter deum. Deus vero ꝑp seipsuz. ꝛ deus ꝑp se oī homine amplius diligēdus est ꝛ amplius quilq; debet deū diligere q̄ seipsum. Itē amplius alius hō diligēdus est q̄ corpus nostrū: q2 propter deuz oīa ista diligenda sunt: ꝛ pōt nobiscum deo hō perfrui: qđ nō pōt corpus: q2 corpus per alaz viuit qua fruimur deo. Audisti aliqua de ordine charitatis vbi expressum est nos ampli9 debere diligere deū q̄ omnes hoies vel nosipsos: ꝛ amplius animam alicuius hominis q̄ corpus nostrum. In enumeratione etiam quatuor diligendorum superius posita: prius ponitur quod supra nos est. Secundo quod nos sum9. Tertio quod iuxta nos est. Quarto quod infra nos est: vbi ordo diligendi insinuari videtur ex ratione numerationis. Nō est autem apertuz vtrum omnes homines pariter diligere debeamus ꝛ tantum quātum nos vel minus.

Augu. in li. de do. xpiana.

Nota. ordinem charitatꝫ

¶ An oēs hoies pariter diligēdi sunt.

Unde etiam super hoc sepe mouetur questio quā ꝑplexam faciunt sanctorū verba varie ꝓlata. Quidā enim tradere vidētur ꝙ pari affectu oēs diligendi sint: sed in effectu .i. in exhibitione obsequij distinctio obseruanda sit. Unde Augu. omnes homines eque diligendi sunt. Sed cū hoibus ꝓdesse nō possis his potissimū consulēdum est: q p locoꝝ ꝛ tēpoꝝ vel quarūlibet rerū oportunitatibus cōstrictius tibi quasi quadaz sorte iunguntur. Pro sorte enī habēdum est quo quisq; tibi tēporaliter colligatus adheret ex quo legis potius illi dādū esse. Idē super epistolam ad Gal. Operemur bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei .i. ad christianos. Omnib9 enim pari dilectione vita eterna optāda est: ꝛ si nō oibus eadē possunt exhiberi dilectionis officia que fratribus maxime sunt exhibēda: q2 sunt inuicē mēbra qui habēt eundem patrem. His alijsq; testimonijs innitunt qui dicunt oēs homines pariter diligendos esse charitatis affectu: sed in operis exhibitione differentiam.

Aug. li. de doctr. chri. Auctoritates ponit q̄ videtur dicere oēs pariter diligēdos eē sed in effectū differētiā eē

Matt. 23

¶ Que his repugnare videntur.

Quibus obuiat illud preceptū legis de diligēdis parētibus. Honora patrē tuū ꝛ matrē vt sis lōgeuus super terrā. Ut qd enī specialiter illud ꝑcepit de parētibus nisi maiori dilectione forēt diligēdi. Sed hoc illi referēdū dicunt ad exteriorē exhibitionē: in qua ꝑponēdi sūt parētes. Unde honora dixit non dilige. Obuiat etiā illud qđ Hiero. super Ezechielem ait .s. vt ordine charitatis sicut scriptū est. Ordinauit in me charitatē. Post oium patrē deum carnis quoq; pater diligat ꝛ mater ꝛ filius ꝛ filia frater ꝛ soror. Amb. quoq; diligēdi exprimēs ordinē sup illud cāticoꝝ capitulo primo. Ordinauit in me charitatē ait. Multoruz. Charitas inordinata est. quod in primo est ponunt tertium; vel quartuz. Primo deus diligendus est: secundo parētes: inde filij: post domestici qui si boni sunt malis filijs ꝑponēdi sunt. Secundū hoc in euāgelio ad cuiusq; dilectionem: proprium ponit. Diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo ꝛ ex omnibus viribus tuis: ꝛ ꝓximū tuū sicut teipsum. ꝛ inimicos nō ex tota virtute: nō sicut teipsum sed simpliciter: sufficit enī q̄ diligimus ꝛ nō odio habemus. Ecce ex premissis aperte insinuat que in affectu charitatis distinctio sit habēda: vt differēti affectu nō pari homines diligamus: ꝛ ante oia deū: secundo nosipsos: tertio parentes: inde filios ꝛ fratres: post domesticos: deinum inimicos diligamus. Sed inquiunt illi: que de ordine dilectionis supra dicitur esse referēda ad operum exhibitionē: que differēter ꝓximis exhibēda sūt. Primo parētibus: inde filijs: post domesticis: deinum inimicis. Deū vero tam affectu q̄ obsequij exhibitione ante omnia diligenduz.

Deute. 5.

Hiero.

Canti. 2.

Ambro.

Matt. 22

Ordo diligēdi ostēdit.

¶ Quot aliqui eorumdem tm̄ proximos quātuz nos debere diligere tradunt.

Quorum etiam nonnulli tradunt affectu charitatis tm̃ ꝓximos esse diligendos quantum nosipsos diligimus. Quod confirmant auctoritate Augustini qui ait. Nec illa iam questio mouet:quantū charitatis fratri debeamus impendere:quantum deo. Incōparabiliter plus deo ꝙ nobis: fratri vero quātū nobis. Nos aūt tantomagis diligimus:quātomagis diligimus deum. Ex his & ex premissis testimonijs Aug. asserunt omnes homines pariter esse diligendos a nobis: & tm̃ quantum nos:deum autem plusꝙ nos:corpus vero nostrum minus ꝙ nos vel proximos. Nec in enumeratione premissa quatuor diligendorum ordinem diligendi assignati dicunt:sed tātum que sunt diligenda.

Aug. li. de tri.

¶ Secundum alios non pari affectu omnes diligendi sunt.

Uerum quia premissa verba Ambrosij ordinē diligēdi secūdum affectum magis ꝙ ſm effectū diligenter intuentibus explicare videtur:non indocte alij dicūt nō modo in exhibitione operis:sed etiam in affectu charitatis ordinē differentem esse statutum vt ante omnia diligamus deum: secundo nos:tertio parētes: quarto filios vel fratres:& huiusmodi:postea domesticos:demum inimicos. Q vero Aug. dicit pariter omnes esse diligendos:& pari dilectione oibus vitā optandā ita accipi potest vt paritas nō ad effectū referatur:sed ad bonū quod eis optatur:q: charitatē omnibus optare debemus vt patria bona mereātur. Sicut apostolus dicit. Uolo oēs homines esse sicut me. Optanda est enim minoribus perfectio maiorum vt ipsi fiant perfecti:& sic parē mereantur beatitudinem:vel pari dilectione: idest eadem dilectione omnes diligendi sunt. Itē qd̄ ait:vt tantum diligamus fratres quantum nos:ita intelligi pōt.i.ad tantū bonum diligamus fratres ad quantū nos:vt tantum bonum eis optemus in eternitate quantum nobis.& si non tanto affectu. Uel ibi quantum similitudinis est:non quantitatis.

Determinatio auctoritatū q̄ videnē aduersari.

¶ Questio de parentibus bonis & malis.

Solet etiam queri si parētes nostri mali sint:vel filij vel fratres:an magis vel minus diligendi sint alijs bonis:hac ratiōe nobis nō copulatis. Uidetur ꝙ magis sint diligēdi boni:q nobis carne non sunt coniuncti:ꝙ mali carne coniuncti: quia nobis sunt cōiuncti corde glutino charitatis. Sanctior est enim copula cordium ꝙ corporum. Unde Beda de illis verbis domini. Mater mea & fratres mei hi sunt q verbū dei faciūt:ait. Non iniuriose negligit matrem:nec mater negatur que etiā de cruce cognoscitur:sed religiosiores monstrantur copule mentium ꝙ corporum. Ueruntamen latebrosa questio est hec:nec a nobis plene absoluenda: properantibus ad alia. Mouemur enim super verbis illis quibus inimicos non ex tota virtute:nō sicut teipsum iubet diligere:sed simpliciter. Sufficit enim ꝙ diligimus & non odio habemus. Quod non ita accipiendū est quasi sufficiat tibi diligere inimicum & non tibi teipsum:quia omnes & amicos & inimicos sicut teipsum diligere debes. Sed ad ostendendum gradus diligendi deum & proximum:& inimicum:qui tamē proximus est:quia dominus posuit cum ait. Diliges deum ex tota virtute tua & proximum sicut teipsum. Non ait ex tota virtute vt ostendat proximum diligendum minus ꝙ deum. Dicit etiam diligite inimicos: nec addit ex tota virtute:nec sicut teipsum sed simplr. Sufficit enim ꝙ diligimus & non odio habemus:nō quin eos diligere debeamus sicut nos:quia proximi sunt:sed sufficit si eos minus diligimus ꝙ alios proximos quod dilectionis genus innuit.

Beda. Mat.12. Luce.8.

Marci.3 Joan.19

Matt.22

Luce.6.

¶ Questio Aug. in li. retractationum.

Queri etiam solet cur dominus p̄ceperit diligere inimicos:cum alibi precipiat odio habere parentes & filios: Ad quod dicendū est duo esse diligenda in homine:naturam & virtutem: viciū vero & peccatum odiendum. Et parentes ergo inquantum mali sunt odiendi sunt: & inimici diligendi inquantū homines. Diligamus ergo inimicos lucrandos in regno dei:& odiam9 ꝓpinquos si impediunt nos a regno dei:& in omnibus communiter naturam diligamus: quam deus fecit.

Luce.14. Aug. li. retractationum.

¶ De gradibus charitatis.

Sciendum quoq est diuersos esse grad9 charitatis. Est enim charitas incipiens proficiens perfecta perfectissima. Unde Augustinus. Perfecta charitas hec est vt quis paratus sit pro fratribus etiam mori. Sed nunquid mox vt nascitur iam prorsus perfecta est: immo vt perficiaf nascif:cū fuerit nata nutrif:cū fuerit nutrita roboraf:cū fuerit roborata pficif: cū ad pfectionē venerit dicit cupio dissolui &c. Hic aperte pgressus & pfectio charitatis isinuaf. Quā perfectionē etiā veritas cōmēdat dicens. Maiorē hac dilectionē nemo habet ꝙ vt aīam suā ponat qs p amicis suis. Quod vtiq dictū est ope dilectionis:q: maior dilectiōis effectus nō est:ꝙ ponere animā pro alijs. Nec te moueat quod ait pro amicis:qui enim ponit animā pro amicis ponit & pro inimicis ad hoc vt ipsi fiant amici.

Aug. sup epla.io.

Phil.1.

Joā.15.

Distin. XXIX. Disti.19.

POst predicta de ordine charitatis ꝛc. Superius determinauit magister d̄ his que diligēda sūt ex charitate: hic determinat de ordine diligēdi ex charitate: ꝛ diuiditur ī partes duas. ¶ Primo determinat de charitate quātū ad ordinē diligēdi. ¶ Secūdo quātū ad perfectionē meriti distincti. xxx. ibi. [Hic solet queri.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo determinat de ordine diligēdi ex charitate in cōparatione ad ea que per charitatē diligunt. ¶ Secundo in cōparatione ad ea beneficia que per charitatē impendūtur ibi. [Unde etiā sepe.] ¶ Tertio per cōparationē ad gradus qui in charitate inueniunt ibi. [Sciēduz quoqꝫ.] ¶ Prima indiuisa. ¶ Secunda diuiditur in duas. ¶ Primo ponit magister circa hāc materiā diuersoꝝ opiones. ¶ Secūdo soluit incidētes dubitationes ibi. [Solet etiā queri si parētes.] ¶ Prima in quatuor. ¶ Primo ponit magister opinionē dicētium ꝙ oēs ꝓximi equaliter diligendi sunt affectu nō effectu. ¶ Secūdo respōsiones eorum ad auctoritates que videntur dicere. Non oēs proximos equaliter diligēdos affectu ibi. [Quib⁹ obuiat.] ¶ Tertio ponit opinionē dicētiū: ꝙ oēs hoies eq̄liter diligere debem⁹ sicut nos affectu ibi. [Quoꝝ nōnulli.] ¶ Quarto magister ponit opinionē cui ꝯsentire videtur. s. ꝙ nō oēs hoies equaliter diligēdi sunt: neqꝫ affectu: neqꝫ effectu ibi. [Uerum qꝛ premissa verba.] ¶ Illa pars in qua soluit incidentes dubitationes: que ibi incipit. [Solet et queri] diuiditur in tres sm̄ tres dubitationes quas dissoluit. Quarum vna oritur ex alia secūda ibi. [Uerum tamen latebrosa.] tertia ibi. [Queri etiam solet.]

CIrca hanc distin. querūtur. x. ¶ Primo vtrū ordo sit in charitate respectu diligibiliū. ¶ Secundo vtrū deus sit propter se ꝛ super oia diligēdus. ¶ Tertio vtrū homo plus debeat diligere seipsum q̄ꝫ ꝓximū. ¶ Quarto vtrū plus corpus ꝓpriū q̄ꝫ ꝓximuz. ¶ Quinto vtrum plus vnū proximū q̄ꝫ alium. ¶ Sexto vtrum plus extraneū meliorē q̄ꝫ sibi magis coniunctū minus bonum. ¶ Septimo vtrū magis patrem q̄ꝫ filium. ¶ Octauo vtrū magis patrē q̄ꝫ matrē. ¶ Nono vtrū magis patrē spiritualē q̄ꝫ carnalē. ¶ Decimo vtrum magis vxorem q̄ꝫ patrem vel matrem. Questio. I.

Q.ō.1. Argū p° **P**Rimo ostendo ꝙ nō est ordo in charitate respectu diligibilium: quia nō est vna ratio credēdi omnia credibilia: scilicet prima veritas: adeo non est ordo in fide respectu credibilium: ergo a simili cū vna sit ratio diligendi ex charitate oia diligibilia. s. summa bonitas non est ordo in charitate respectu diligibilium.

Secūdo ¶ Itē rōnis est ordinare nō volūtatis: sed charitas non est in rōne sicut in subiecto sed in volūtate: ergo per eā nō ordinat actus suus respectu diligibiliū.

Tertio ¶ Item si ordo est in charitate respectu diligibiliū aut ille ordo attēdit quantū ad habitū aut quātū ad actum nō quātū ad habituz: qꝛ vnus est habitus respectu oium diligibilium: nec quantū ad actū qꝛ tunc esset inordinata charitas dormiētis: nec haberet dormiēs quod charitati debetur quod falsum est.

In oppositū pmo **C**ontra Canti. 2. Introducit me rex in cellā vinariam: ordinauit in me charitatē. ¶ Itē Aug. primo lib. de doctria christiana. c. 7. Inter diligibilia primo ordinat illud quod est supra nos: deinde illud quod nos sumus: tertio illud quod est iuxta nos. quarto illud qḋ ē īfra nos: ergo ordo ē ī charitate respectu diligibiliū.

Secūdo

Ad q̄ōnē sm̄ mentē ppriā. **R**espondeo ꝙ ordo est in charitate respectu diligibiliū sm̄ enim Augu. vndecimo de ci. c. 17. ꝛ 13. Confes. Non multū longe post principium. Amor est pondus anime: vnde sicut corpora per sua pondera ordinate mouētur ad sua loca: ꝛ ordinate in eis quiescunt: sic omnia per charitatiuum amorē mouentur ad diligibilia: ita ꝙ hic ordo est propter ipsam charitatē inclinatiue. Inclinat enim volūtatē ad diligēdū diligibilia sm̄ plus ꝛ minus: sm̄ ꝙ plus ꝛ min⁹ habent de bonitate ceteris paribus. Cum enim nō sit diligibile nisi bonū sm̄ ꝙ res plus habet de bonitate plus habet de diligibilitate. ¶ In actibus autē charitatis est ille ordo formaliter. Ipsi enim actus charitatis respectu diligibilium ordinati sunt.

Ad p^m **A**d primum in oppositū dicendum: ꝙ quāuis vna sit ratio credēdi sicut vna ratio diligendi: non tamen sic vniformiter comparatur prima ratio diligēdi ad diligibilia vel vt melius loquar: nō sic vniformiter cōparātur ad eam: sicut omnia credibilia ad veritatē pmam. Unde nec sic potest dici vnū credibile verius alio sicut vnū diligibile melius alio: qꝛ veritas in quadā equalitate cōsistit a qua cū receditur quantumcūqꝫ parum est casus in falsitate qḋ de veritate cōplexa est intelligēdū.

Ad 2^m. ¶ Ad secūdum dōm: ꝙ quāuis rationis sit ordinare per modū dictātis volūtatis tñ est ordinare per modū volētis seu exequētis dictamē rationis.

Ad 3^m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ ille ordo attenditur ꝛ sm̄ habitum ꝛ sm̄ actus: alio tamen modo ꝛ alio sm̄ ꝙ dictum est in corpore questionis. vnde in charitate dormientis manet ordo qui cōpetit habitui: qꝛ talis manet per quā volūtas potest ordinate moueri cū est in suo vsu. Questio. II.

Q.ō.2. Argū.1. **S**Ecundo queritur vtrum deus sit propter se ꝛ super oia diligēdus Et videtur ꝙ nō: qꝛ illud quod est diligendū propter mercedē nō est ꝓpter se ꝛ super omnia diligēdum: qꝛ sm̄ pħm primo posterioꝝ. Illud propter qḋ amamus aliqd illud magis est amatū: sed deus est diligēdus ꝛ sibi seruiēdū est propter mercedem: vnde dicebat p̄s in suā cōmēdationē. Inclinaui cor meum ad faciēdas iustificationes tuas ꝓpter retributionez: ergo deus nō est ꝓpter se ꝛ super oia diligendus.

T.c.s.

Secūdo ¶ Itē facilius est nos diligere proximū quē videmus q̄ꝫ deū quē nō videmus: aliter nō valeret illud argumentum quod facit Joan. in pma cano. sua. cap. x. Qui nō diligit fratrē suū quē videt deū quē non videt quō diligere pōt. Sed ad illud quod facilius possumus magis īclinamur: ergo per charitatē magis inclinamur ad dilectionez ꝓximi q̄ꝫ dei qḋ nō esset verū: si deus esset propter se ꝛ super omnia diligēdus.

Tertio ¶ Itē sm̄ Diony. x. c. de di. no. Quilibet amor est vis vnitiua: sed nullus potest magis vniri alii q̄ꝫ sibi: ergo deus cū sit alius a nobis nō pōt sup oia diligi.

In opp^m pmo. **C**ontra Luc. 9. Si quis venit ad me ꝛ nō odit patrem suū ꝛ matrem ꝛ vxorem ꝛ filios ꝛ fratres ꝛ sorores: adhuc autem ꝛ animam suam: non potest meus esse discipulus: sed omnia que inquātū elōgant a deo odiēda sunt ꝓpter deū: minus diligēda sūt q̄ꝫ deus: ergo deus ē plus q̄ꝫ omnia pdicta: ꝛ plus q̄ꝫ omnia alia ex consequenti diligendus.

Secūdo ¶ Item Augu. primo libro de doctrina christiana. c. 9. Deus ꝓpter seipsum ꝛ amplius omni homine diligēdus est. In quo satis datur intelligi ꝙ sit super omnia diligendus.

Ad q̄ōnē sm̄ mentē ppriā **R**espondeo ꝙ deus ꝓpter se ꝛ super oia ex charitate diligēdus est. Est enim illud in quo est pncipaliter illud bonū super cuius cōmunicatione fundat amicitia charitatis. Fundatur enim super eternā beatitudinē que in deo est per essentiam. In nullo aūt alio est nisi per participationem. Quelibet aūt amicitia pncipaliter respicit illud ī quo est pncipaliter illud bonū super cuius cōmunicationē fundatur: eo ꝙ ab ipso pncipaliter depēdet illa cōmunicatio: cum ergo deus sit cōmune ꝛ formale bonū a quo dependet cōicatio eterne beatitudinis super quā amicitia fundatur est principaliter ex charitate diligendus: ad quod sequitur ꝙ sit dili-

gendum propter se ꝛ super omnia. Uel potest dici clari/
us ꝙ quātū res habet de bonitate tantū habet de diligi/
bilitate: sed bonitas dei trāscēdit bonitatē totius creatu/
re, in infinitū: ergo est plus tota creatura diligendus: nec
est aliqua bonitas maior eo ad quā sua bonitas possit re/
ferri: ergo est propter se diligēdus.

Ad pmū **Ad primum** in oppositū dicēdum ꝙ deum di
ligi propter mercedē tripliciter
potest accipi. Uno modo ꝑpter mercedem increatā: que
est ipsemet: de qua mercede dixit dominus ad habraam
Gen. 3. Noli timere habraam ego ꝑtector tuus sum et
merces tua magna nimis. Et tales sunt boni mercenna
rij: de quibus dicitur Luc. 15. Quanti mercēnarij in do/
mo patris mei abundant panibus. Ubi dicit glo. Qui fu
ture mercedis intuitu digne operari satagunt quotidia/
nis superne gratie reficiūtur alimētis. ¶ Alio modo ꝑ/
pter mercedem creatam: que tamē nobilior est ꝙ̄ motus
charitatis vie cuiusmodi merces est clara dei visio ꝛ per/
fecta eius fruitio: ꝛ sic etiam deus ex charitate potest di/
ligi propter mercedē sicut propter finē nō in quo quiesci
tur: qui proprie finis vltimus est ꝛ bonū increatuꝫ. Sed
qui est ipsa quies que vltimus finis nō est quāuis sit in fi
ne vltimo. ¶ Alio modo propter mercedē temporalem:
ꝛ sic deus nō est diligēdus propter mercedē sicut propter
finē: quia omnis res tēporalis est minus digna ꝙ̄ chari/
tatis motus: potest tamen diligi propter talē mercedem
sicut ꝑpter aliqd coadiuuans ad motū dilectionis sicut
distributio quotidiana potest esse coadiuuans ad hoc vt
canonicus vadat ad ecclesiā: non tamen debet esse ratio
principalis. De primo aūt retributionis eterne intelligi/
tur auctoritas psalmiste ſm glo. ¶ Ad secundū cum di/
Ad 2m citur: ꝙ facilius est diligere proximum ꝛc. potest dici ꝙ
naturali dilectione que multum a cognitione sensibili ex
citatur facilius est diligere proximum ꝙ̄ habere charita/
tiuā dilectionē ad deū. Ex charitate aūt facili^us est dilige/
re deum ꝙ̄ proximum: q2 magis inclinatur volūtas per
eā ad diligendum deū ꝙ̄ proximum. ¶ Ad tertiū cū di
Ad 3m citur: ꝙ nullus potest magis alij vniri ꝙ̄ sibi ꝛc. Dico ꝙ
hoc verum est de vnione quātum ad naturalem cōueni/
entiā non quātum ad amoris inherētiā: seu conatuꝫ: hac
enim vnione anima per charitatē magis vnitur deo ꝙ̄ si
bi: q2 est cōmune bonū a quo dependet proprium bonuꝫ
ꝛ cuiuscūqꝫ alterius rei: vnde sicut in corpore naturali p
quādam similitudinē videmus partē magis naturaliter
diligere bonum, totius ꝙ̄ proprium: quod patet in hoc
ꝙ se exponit pro salute totius: sic in corpore mystico ipsi/
us dei quelibet pars per charitatem magis diligit bonū
diuinum a quo dependet commune bonuꝫ totius ꝙ̄ bo
num proprium. Questio. III.

Qō. 3. **Tertio** queritur. Utrum homo plus de/
Argt pº beat diligere seipsum ꝙ̄ proximū.
Et videtur ꝙ non prima Cor. 13. Dicitur ꝙ
charitas non querit que sua sunt: ergo hō per
charitatem non magis querit bonum suiipsius ꝙ̄ alteri
Secūdo us. ¶ Item ſm Augu. octauo de trini. capitulo octauo.
Tātum charitatis debemus fratri impendere quantum
nobis ipsis: ergo non plus debemus diligere nosmetip/
Tertio sos ꝙ̄ proximos. ¶ Item Ber. in lib. de diligendo deo
capitulo. 31. Illa vera ꝛ syncera est charitas qua proximi
bonum eque: vt nostrum diligimus: nam qui magis aut
solum diligit suum conuincitur non caste diligere bonū:
sed quilibet debet caste diligere bonum: ergo nullus de/
bet magis diligere bonū suum ꝙ̄ ꝓximi.

Contra philosophus nono ethicorum capitulo. 4.
In opm dicit ꝙ studiosus condolet ꝛ condelecta/
primo. tur maxime sibi ipsi. Sed illud cui maxime condolemus
in malis ꝛ condelectamur in bonis maxime diligimus:
ergo bonus homo maxime diligit seipsum qd non esset
ver si talis delectatio nō eēt ſm ordinē charitatis. ¶ Itē
Aug. l enchi. 42. c. Tractās illud verbū. Date elimosynā Secūdo
ꝛ ecce oīa mūda sunt vobis. Dicit ꝙ q vult ordinate ele/
mosynā dare a seipso debet incipe ꝛ eā sibi primū dare: sed
illū cui plus debemus subuenire plus debemus diligere
ergo plus debet qlibet diligere seipsum ꝙ̄ ꝓximū.

Respondeo ꝙ homo magis debet diligere seip Ad qōnē
sum ꝙ̄ proximum: quod sic aliqui ſm mētē
declarāt: quia deus diligitur vt beatitudinis principiuꝫ ꝓpriam.
super quā fundat amicitia charitatis. Homo aūt ex cha/
ritate se diligit inquantū est vel esse potest particeps illi
us boni. Proximum aūt inquantū est vel esse pōt socius p/
ticipationis istius boni. Fortior aūt ratio diligēdi est isti/
us boni participatio; ꝙ̄ associatio alterius in ista par/
ticipatione: ꝛ ideo ſm rectū iudiciū rōnis. Quilibet hō
magis debet seipsum diligere ꝙ̄ proximū. ¶ Uel potest
dici ſm alios ꝙ magnitudo actus diligendi ex charitate
nō tm̄ pēsat ſm magnitudinē boni diligibilis: sꝫ cū hoc ēt
ſm ꝓximitatē diligibilis ad diligētē: q2 actus charitatis
nō tm̄ est ab habitu charitatis: sed etiā a virtute diligen/
tis que est volūtatis. Ille enim actus elicitur a volunta/
te per charitatē: sicut aūt virtus naturalis vt pote virt^us
ignis fortius agit: ceteris paribus: respectu obiecti ꝓximi
ꝙ̄ remoti: Sic volūtas fortius, mouet se ad diligēdū ce/
teris paribus rē diligēti ꝓximiorē. Faciēda ḡ est compa
ratio bonitatis diligibilis approximationi ad diligētem
ꝛ si bonitas vnius diligibilis plus excedit bonitatem al/
terius diligibilis ꝙ̄ approximatio diligibilis vnius bo/
ni ad diligētē excedat approximationē diligibilis magis
boni ad eūdē diligētē: tūc ille diligēs magis debet dilige
re magis bonū. Si aūt est ecōtrario magis debet dilige/
re minus bonuꝫ: ꝛ q2 melius ꝓximi bonitas tm̄ excedit
bonitatē diligētis ex charitate ꝙ̄ proximitas diligentis
ad seipsum excedit approximationē sui ꝓximi ad deū: q2
improportionalr̄ excedit. Ideo qlibet hō ex charitate ma/
gis debet diligere seipsum ꝙ̄ ꝓximū magis bonū: ꝛ mul
to fortius ꝙ̄ quātūcūqꝫ aliū ꝓximū. Sed q2 diuina boni
tas ꝑpter sui infinitatē plus excedit bonitatē hoīs dili/
gētis ex charitate ꝙ̄ approxīatio hoīs ad seipm̄ approxi
mationē dei ad eū idō magis dꝫ hō diligere, deū ꝙ̄ seipm̄.

Ad primum in oppositū dōm: ꝙ pro tanto di Ad pmū
cit charitas nō querere que sua
sunt: q2 bonū cōe qd deus est ꝑponit ꝓprio bono: nō qn Ad 2m
magis diligat illud bonū sibi ꝙ̄ ꝓximo. ¶ Ad secūdum
dōm: ꝙ ibi ly tātum debet accipi pro nota similitudinis Ad 3m
nō equalitatis. ¶ Ad tertiū dicendum: ꝙ pro tāto dicit
Ber. ꝙ eque p charitatē diligemus bonuꝫ ꝓximi vt no
strū: q2 equale bonū hoc est summū bonum ꝓximo debe
mus velle: vt nobis quāuis nō ex pari affectu. Et cū di/
cit illū nō caste diligere bonum qui plus diligit bonū su
um ꝙ̄ proximi: intelligēdū est de illo q plus diligit suuꝫ
bonū tēporale ꝙ̄ ꝓximi bonū spūale. Qō. IIII.

Quarto queritur. Utruꝫ hō plus debeat Qō. 4.
diligere ꝓximū ꝙ̄ corpus ꝓpri Argt. 1.
um. Et videt ꝙ nō: q2 magis debet hō dilige
re illud sine quo nō pōt eē pfecte beat^us ꝙ̄ illud
sine quo pōt esse: sed aīa nō pōt esse perfecte beata etiam
beatitudine essentiali sine ꝓprio corpore: quia sicut dicit
Aug. 12. super Gen. versus fineꝫ. Inest anime naturalis
appetitus corpus administrandi: quo appetitu retardat
quodāmodo ne tota intētione pgat in illud summū ce/
lū ꝙ̄diu nō subest corpus cui^us administratione appetit^us
ille quiescat: ergo cū possit esse perfecte beata sine ꝓximo
magis debet diligere corpus ꝓpriū ꝙ̄ ꝓximū. ¶ Item Secūdo
quāto diligibilius est ꝓpinquius rei magis dilecte tāto
magis est diligendum. Sed corpus proprium ꝓpinqui/
us est anime nostre ꝙ̄ proximi: ergo cū magis animā no
strā debemus diligere ꝙ̄ proximū magis debemus dili
gere

Tertio gere corpus nostrum q̃ proximum. ℭ Item illud sine quo non potest haberi res magis diligibilis: magis ē diligendū: q̃ illud sine quo haberi pōt: sed nō magis oz diligere essentiā ꝓpriā q̃ essentiā ꝓximi cū ergo homo nō possit habere essentiā ꝓpriā sine corpore ꝓprio: q: est ex aīa ⁊ corpore ꝯstituta: ⁊ eā pōt habere sine proximo: magis debet diligere corpus proprium q̃ proximum.

In opp^m. primo **Contra** Aug. li. 1. de doctrina xp̄iana. c. 7. Inter diligibilia ex charitate: ꝑponit nr̄m ꝓximum corpori nostro. ℭ Item magis est diligibile ex charitate
Secūdo qđ directe pōt participare beatitudinem: per cognitionē ⁊ amorem: q̃ illud qđ participare non potest: nisi per redundantiam: quia pr̄ima participatio nobilior est q̃ secūda: sed ꝓximus potest eā participare primo modo: corpus nostrum non: nisi modo secūdo: ergo plus debet homo diligere proximum q̃ corpus suum.

Ad qōnē ſm mētē propriā. **Respondeo** q homo plus debet diligere proximum q̃ corpus propriū: q: bonitas proximi plus excedit bonitatem corporis nostri, ꝓpter hoc: q directe est capax dei per cognitionem ⁊ amorem: qđ corpori nostro non conuenit: q̃ proximitas corporis nostri ad animam nostram excedat approximationem proximi ad eam: maxime cum proximus noster sit conformis aīe nr̄e in rōne ⁊ voluntate que conformitas corpori respectu aīe nō ꝯuenit ex quo patet ſm dicta l q̃stione ꝓcedēti q proximus plus debet diligi.

Ad p^m **Ad primum** in oppositū dicūt aliq q quāuis dēat hō diligere ꝓximū magis: q̃ corp^9 ꝓpriū: ꝓ isto statu corruptibili: quo aīam aggrauat ſm q habet Sap. 9. nō tn̄ ꝓ statu icorruptibili quo erit necessariū aīe ad cōplemētum sue btitudinis. Un̄ ⁊ si ex charitate debeat homo magis ꝑdere velle ꝓpriū corpus vsq ad iudiciū: q̃ aīa ꝓximi patiat salutis detrimētum: plus tn̄ deberet velle ꝑdictū ꝓximi icōmodum: q̃ carere corpore proprio in perpetuum propter rationem in argumento dictam. ℭ Aliter tn̄ videt dicenduz: q magis debet homo ex charitate velle ꝓximo suā beatitudinez: q̃ aīe sue illud beatitudinis: qđ sibi accresceret in corporis resumptione: q: aut nihil sibi accrescet de btitudine essentiali: aut ita paruz: ⁊ tali modo q plene beatitudini ꝓximi nō debeat anponi.
Ad 2^m ℭ Ad scđm dicēduz: q q̃uis corp^9 nr̄um ꝓpinquius sit aīe nr̄e: q̃ ꝓxim^9 q̃tū ad ꝯstitutionē ꝓprie nature: nō tn̄ quātum ad modum participationis glorie quā nos ⁊ ꝓximi nr̄i participamus directe: corpora aūt nr̄a ꝑ redundantiam tm̄. Et preterea ex alia parte plus ponderat bonitas proximi q̃ ꝓpinquitas nostri corporis ad aīam: vt in corpore questionis dictuz est.
Ad 3^m ℭ Ad tertium dicendum: q quāuis esse hoīs nō possit esse sine corpore: tn̄ corpus est infima pars essentie nostre q magis debet homo velle salutem proximi sui: q̃ salutem corporis propry. Unde cum dicit in maiori q illud magis debet diligi: sine quo nō potest haberi res magis diligibilis q̃ illud sine quo pōt: verum est si sine illo haberi nō possit ſm se totum: nec ſm pr̄ncipaliorem partē sui. Qđ aliq tn̄ nolunt ꝯcedere: nisi de corpore nostro ꝑ statu corporali tm̄.

Questio. V.

Q. 5. **Quinto** queritur vtrum homo plus debeat diligere vnum ꝓximum q̃ alium. Et videt q nō: q: Augu. 1. li. de doctri
Argu. 1. na xp̄iana post medium: ⁊ recitat magister in lr̄a: oēs hoīes eque diligendi sunt. ℭ Item amare ē vel
Secūdo le bonū: sed oībus ꝓximis nostris debemus velle idē bonum. s. deū: ergo debemus oēs equaliter diligere. ℭ Itē
Tertio iustitia habita non tm̄ est ratio diligibilitatis: sed ēt possibilis haberi. Unde Aug. 8. li. de tri. c. 6. Qui amat hoīes aut q: iusti sunt: aut vt iusti sint amare dz. Sed quāuis oēs hoīes non sint eque iusti: tn̄ equaliter sunt capaces ipsius iustitie: si deus ifundere vellet: ergo rōne ist^9 iustitie possibilis haberi debent equaliter diligi.

In oppositū ꝑmo **Contrarium** tenet magister in lr̄a. ℭ Itē specialius ꝑcipit de^9 diligi aliquos q̃ alios. Cōmuni. n. precepto ꝑcipit omnes diligi specia
Secūdo li precepto patrem ⁊ matrem in hoc q eos specialr̄ ꝑcipit honorari: ergo nō oēs hoīes equaliter sunt diligendi.

Ad qōnē ſm mentē aliorū prima **Ad istam questionem** dicūt qdaz: q hō non plus debet diligere vnum ꝓximū q̃ aliū: quātum ad affectū: sed quantū ad effectum: qđ supꝑficialiter videt sonare lr̄a Augu. 1. li. de doctrina xp̄iana vltra mediū quā magister recitat in lr̄a pro opinione predicta.
Contra op^m ℭ Sed hec opinio est irrationabilis. nō. n. minus ꝓportionat affectus charitatis iterior: q qdem est quedam iclinatio grē suo actui exteriori q̃ nālis appetitus: q est iclinatio nāe motui exteriori ex illo nāli appetitu ꝓcedēti. Utraq. n. ordinatio a diuina sapientia procedit: sed in nālibus ita est: q nālis appetit^9 ꝓportionat motui exteriori. Unde q: terra maiorem iclinationem habet ad iferius: q̃ aqua: ideo forti^9 descendit: ⁊ est aqua iferior: ergo similiter oportet q interior motus charitatis: ita ꝓportionet actui exteriori: q illis qbus debemus maiorem effectum ceteris paribus debeamus ⁊ maiorem affectum.

Ad qōnē ſm mētē propriā. **Dicendum ergo** ad qōnem: q homo magis debet diligere vnum ꝓximum q̃ alium: nō tm̄ ſm effectuz: sed ēt ſm affectū: cuius rō est: q: cū deus sicut formale obiectum charitatiue dilectionis: ⁊ ipse diligens sicut efficiens ꝑ ipsam charitatē: sint ꝑncipiū charitatiue dilectionis: oportet qđ ſz maiorem approximationem rei dilecte ad alteruz maior sit dilectionis affectus: vnde q: quāto diligibile est meli^9 tāto magis ceteris paribus est diligendū. Sequitur quāto diligibile est melius: tāto magis ceteris paribus est diligendū: ⁊ deus ceteris paribus: q: duor eligibiliū vnuz posset ita parum excedere aliud in ꝓpinqtate ad deum: ⁊ ita excessiue excedi ab alio in ꝓpinqtate ad diligentez: q diligens magis deberet diligere minus bonuz: quāuis minor excessus in bonitate plus reddat rem diligibilem q̃ aliqñ maior excessus in ꝓpinqtate ad diligentē.

Ad p^m **Ad primum** in oppositum dicēdū: q Aug. dicit: oēs hoīes eque diligēdos ad excludēdū iequalitatē dilectōis: nō qua aliq magis diligunt: q̃ aly. Sed qua aliq diligunt ⁊ nō aly: q: oēs diligendi sunt: qđ obseruare possum^9 i affectu nō in effectu. Nō. n. oībus possum^9 ipendere dilectōis effectū. Uel forte itelligit oēs hoīes eque diligendos: q: oīb^9 optādū est eque bonū idē genere. s. btitudo eterna: nō tn̄ ex eque intenso affectu. ℭ Uel pōt dici q ibi loqt de equalitate ꝓ
Ad 2^m portōis. ℭ Ad scđm dicēdū: q non plus ꝯcludit: nisi q oīb^9 ꝓximis debem^9 velle participationē eiusdem boni. Sed ex hoc nō seqt: q illā participationē debeamus eis
Ad 3^m. velle ipari gradu ⁊ pari affectu. ℭ Ad tertiū dicēdū: q homo rōne iustitie iam habite magis ē diligibilis: q̃ rōne capacitatis iustitie possibilis hr̄i. Plus. n. mouet res: dū ē actu q̃ dū ē potētia. ℭ Pōt ēt dici: q non oēs homines sunt equalr̄ capaces iustitie: cū nō oēs aīe sint i nālibus equales.

Questio. VI.

Q. 6. **Sexto** queritur vtrū homo debeat plus diligere ext̄neū meliorē: q̃ sibi magis
Argu. p^9 ꝯiunctū minus bonū. Et videt q sic. Magis debet homo diligere illū: q ſm ꝑfectā iustitiaz magis ē diligēdus: sed ſm ꝑfectā iustitiā melior semp est magis diligēdus. Un̄ Augu. de vera religione longe añ finē: hec ē ꝑfecta iustitia: qua pot^9 potiora: ⁊ min^9 minora diligim^9: ergo homo debet magis diligere ext̄neū me
Secūdo liorē: q̃ sibi ꝯiūctū magis min^9 bonū. ℭ Itē ſm Ansel. 2. li. cur de^9 homo. c. 14. Res tm̄ ē amabilis quātum est bona: ergo si extraneus est melior q̃ magis coniunctus:

magis est diligẽdus. ¶ Itẽ homo in diligendo debet se magis ↄformare voluntati diuine. Sʒ de⁹ semp magis dili git meliorẽ: ergo p charitatem dʒ homo magis diligere meliorem q̃ꝫ sibi coniunctiorem.

In oppo situm p⁹ **Contra** Augu. i. li. de doctrina xp̃iana vltra mediũ cũ oibus ꝓdesse nõ possis his potissimum ↄsulendũ ẽ: q ꝓ locoꝝ ꝛ tẽpoꝝ vel quarũlibet rerum op portunitatibus ↄstrictius tibi: quasi quadã sorte iungun tur: sʒ vt i ꝓcedẽti qõne habitũ ẽ effect⁹ exterior charita tis ꝓportionari debet affectui iteriori: ergo semp ꝓximi magis sunt q̃ꝫ extranei ex charitate diligendi. ¶ Item
Secũdo Apl's. i. Thimo. 5. Siquis suoꝝ maxime domesticoꝝ cu/ rã nõ hʒ: fidẽ negauit ꝛ est ifideli deterior: ex hac auctori
Tertio tate potes arguere vt ꝑus. ¶ Itẽ amicitia nãliter recta magis diligim⁹ eos: q sunt nobis magis ↄiuncti ſm nãʒ: vt filios magis q̃ꝫ fratres ꝛ ↄsanguineos magis q̃ꝫ extra neos. Sed charitas ordinẽ nãe recte nõ destruit: sed ꝑfi/ cit: ergo p charitatẽ magis debemus diligere nobis ma/ gis ↄiunctiores q̃ꝫ extraneos meliores.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriaꝫ. **Respondeo** q̧ nos aliquẽ diligere magis q̃ꝫ ali um dupliciter põt itelligi: aut sibi optãdo maius bonum: aut ex affectu maiori. ¶ Primo modo debet homo magis diligere extraneũ meliorẽ: q̃ꝫ sibi magis ↄiunctũ min⁹ bonũ ꝓ statu illo: ꝓ quo sunt i tali gradu bonitatis: q: hoc reqrit iustitia dei: vt maiori merito respondeat maius ꝑmiũ quãdiu tñ sumus in sta tu vie in quo põt esse ꝑfectus in merito debet homo vel le: q̧ magis sibi ↄiunctus ꝑueniat ad maius meritum q̃ꝫ extraneus: ꝛ ex ↄseq̃nti ad maius ꝑmium. ¶ Loquẽdo aũt de magis diligendo. ¶ Scd'o modo dico q̧ cũ in or dine diligẽdi ex charitate debeat haberi aspect⁹ ad ꝓpin quitatẽ diligibiliũ ad deũ: ꝛ ad diligentẽ. Ita tñ q̧ mul/ to magis ponderet homo excessum i vno gradu ꝓping tatis ad deũ q̃ꝫ excessum i vno gradu ꝓpingtatis ad di/ ligentẽ: tãta põt esse bonitas extranei: ꝛ tã parua bonitas ꝛ ꝓpingtas mihi magis coniuncti: vt pote q: nõ attinet mihi: nisi in tertio gradu: vel i. 4. q̧ ex maiori affectu de beo diligere extraneũ magis bonũ: q̃ꝫ mihi magis ↄiun/ ctũ minus bonũ. ¶ Põt ẽt esse: q̧ ille q mihi ↄiunctus est: ita de ꝓpinquo mihi ẽ ↄiunctus: ꝛ excessus bonitatis ex̃nei vltra bonitatẽ istι⁹ ita paruus q̧ plus debeo dilige re istũ minus bonũ magis mihi ↄiunctũ: q̃ꝫ illũ ex̃neum magis bonũ: q: tñ habeo a parẽtibus meis esse meũ: cre/ do q̧ sicut nõ debeo aliquẽ ꝓximũ ex maiori affectu dili gere: q̃ꝫ me ipm: quãtũcunqꝫ excedat me in bonitate: sic
Magis diliger̃ dñ dem⁹ xp̃ꝫ ꝛ virginẽ q̃ꝫ pĩeꝫ ꝛ matrem. nõ debeo aliquẽ ꝓximũ ex maiori affectu diligere: q̃ꝫ pa trem meũ: quãtũcũqꝫ excedat pr̃em meũ in bonitate: nõ ꝑuilegiata: qd' dico pp bonitatem humane nãe xp̃i: ꝛ btẽ virginis: quos ex maiori affectu diligere debeo: q̃ꝫ patreꝫ vel mr̃em: q: p eoꝝ bonitatem nobis ꝑuenit magis bo/ num: q̃ꝫ per parentes.

Ad p^m ꝛ secundũ **Ad duo** ꝑma dicendũ: q̧ ille auctoritates itelligẽ de sunt ceteris paribus. ¶ Ad tertiũ cũ
Ad 3^m di: q̧ homo i diligendo: debet se ↄformare diuine volũta ti: dico q̧ verũ est: nõ semp volendo qd' ipse vult: sed qd' ille vult hoiem velle: ꝛ ideo quanuis deus magis diligat magis bonũ: q: nulla ẽ ꝓpingtas ad deũ: nisi p bonitatẽ nõ tñ vult me ex maiori affectu diligere extraneum me/ liorẽ q̃ꝫ meũ patrẽ: q: vult q̧ in diligẽdo ego seruẽ rectã iclinationẽ nãe: q̃ꝫuis nõ vult q̧ seruẽ iclinationẽ corru/ ptã. ¶ Ex dictis i corpore qõnis satis patet: qd dicẽduꝫ sit ad argumẽta ad aliã ptẽ. Procedũt eni de ex̃neo non hñte tm excessũ i bõitate: qd' plus põderet i mouẽdo affe
Qõ. 7. ctũ q̃ꝫ ↄiunctio eũ diligẽte. Questio. VII.

Septimo querit vtrum homo debeat magis diligere pr̃em q̃ꝫ filiũ.
Argu. p⁹ Et vi q̧ non: q: homo ceteris paribus: magis debet diligere illum: q est ꝓximior sibi. Sʒ ſm pħm. 8. ethi. c. 17. Filius ẽ ꝓximior patri: q̃ꝫ pater filio: ergo magis debet diligere suũ filiũ q̃ꝫ suũ patrem. ¶ Itẽ
Secũdo tãto homo: ceteris paribus: magis debet diligere sibi con iunctũ: quãto certius cognoscit illã ↄiunctionem. Sʒ pa tres magis cognoscũt suos filios esse suos: q̃ꝫ filij parẽtes ſnt pħm eodem li. ꝛ codẽ. c. ergo magis debet diligere su
Tertio um filiũ q̃ꝫ suũ patrẽ. ¶ Itẽ magis debet homo diligere ceteris paribus illud qd' est aliqd sui: q̃ꝫ illud qd' nõ. Sʒ ſm pħm eodem li. ꝛ eodem. c. fili⁹ est aliqd patris nõ ecõ uerso: ergo magis debet homo diligere filiuꝫ q̃ꝫ patrem.
¶ Item quãto homo dilexerit aliquẽ longiori tpe: tãto Quarto
ceteris paribus magis debet illũ diligere: q: diuturnitas diligendi firmat ꝛ fortificat dilectionem: sed pater lõgio ri tpe amauit filiũ: q̃ꝫ ecõuerso: ſm pħm codẽ li. ꝛ eodem c. ergo homo: ceteris paribus: magis debet diligere fili/ um q̃ꝫ patrem.

In op^m primo **Contra** Ambro. in glo. sup illud Canti. Ordinauit in me charitatem: ꝛ recitat magister in i'a. Primo deus diligendus est. Secũdo parentes: inde filij.
Secũdo ¶ Item magis filius a patre dependet: q̃ꝫ ecõuerso: sed maior est iclinatio rei ad illud a quo depẽdet: q̃ꝫ ad illud a quo nõ dependet: ergo maior est iclinatio filij ad pr̃em: q̃ꝫ ecõuerso. Sed illud ad qd' est maior inclinatio fortius est diligendum: ergo fortius debet homo diligere ꝓxi/ muꝫ q̃ꝫ econuerso.

Ad qõnẽ ſm mẽt ẽ alioꝝ p⁹. **Ad istam questionem** dicũt aliqui q̧ cõputãdo gra dus dilectionis ſm rõneꝫ eminentioris boni: ꝛ deo simi/ lioris magis debet homo diligere patrem q̃ꝫ filiũ: q: dili git pater sub rõne ꝑncipis: cõputãdo auteꝫ gradus dile/ ctionis ex parte ipsi⁹ diligentis: sic homo debet magis di ligere filiũ q̃ꝫ patrem ſm q̧ dicit phs. 8. ethi. c. 12. ꝛ hoc
Contra op^m. pp rõnes i arguendo adductas ad illã partẽ. Sed hec so lutio nõ satisfacit qõni: q: p hoc nõ clare ostendit quem homo magis debeat diligere oib⁹ cõputatis.

Ad qõnẽ ſm men/ tẽ ꝓpriã. **Videtur ergo** sic mihi dicendũ: q̧ ad viden/ dũ quem duoꝝ hoium homo magis debeat diligere. Respicere debemus nõ tm̃ eoruꝫ bonitatem: ꝛ eoꝝ ad diligentem ꝓpingtatem: sʒ ẽt eorũ ad diligentem dilectionem: ꝛ ad beneficia q̃ recepit dili/ gens: p eoꝝ ꝓcreationem seu opationem. Cũ ergo filius plura beneficia recepit a patre q̃ꝫ a filio: vt ꝑus dilectus sit a suo patre: q̃ꝫ dilectus sit a suo filio: magis debet: cete ris paribus: diligere suũ patrem q̃ꝫ suũ filiũ. Plus. n. pos sunt ista duo ſm rectũ iudiciũ rõnis ad augendũ in dili/ gente dilectionem: q̃ꝫ ꝓpingtas que maior est filij ad pa trem q̃ꝫ ecõuerso: ꝛ q̃ꝫ oia illa q̃ adducta fuerũt in oppo nendo ꝓ parte alia. Sicut. n. dicit Augu. in li. de cathechi zandis rudibus nõ multũ longe post ꝑncipiũ. Nulla est maior ad amoreꝫ inuitatio: q̃ꝫ ꝑuenire amãdo: ꝛ nimis du rus est aius q dilectionẽ: si nolebat ipendere nolit repen dere. Unde nõ oportet ad illa ponere aliam solutionem.
Questio. VIII. Qõ. 8.

Octauo querit vtruꝫ nemo plus debeat diligere patrem q̃ꝫ matrem. Et
Argu. 1. videtur q̧ non: q: plus debet diligere ꝑsonam a qua habet corpus: q̃ꝫ illaꝫ a qua non habet: neqꝫ corp⁹ꝫ neqꝫ aiam: sed filius a matre habet corp⁹. dicit. n. phs. 15. de aialibus q̧ femina dat corpus: a patre aũt non habet aiaꝫ: sed a deo imediate tm̃: ergo plus debet diligere ma
Secũdo trem q̃ꝫ patrem. ¶ Item homo plus debet diligere ma gis diligentem se: sed ſm pħm. 9. ethico. capitulo. 8. Ma
Tertio tres sunt magis amatrices: q̃ꝫ patres: ergo magis debet filius diligere matrem q̃ꝫ patrem. ¶ Item ſm pħm vbi ꝓius mater magis laborat in generatione filij q̃ꝫ pater. Sed qui plus laborat ad bonum hominis magis de/ bet ab eo diligi: ergo multo magis debet a filio diligi ma ter quam pater.

In opp^m. primo **Contra** Exo.20. Ubi datur preceptum de honoratiõe patris ⁊ matris: prius nominatur pater ꝙ̃ mater: qḋ non esset verum: nisi plus esset honorandus: ⁊ ex ꝯsequenti diligendus.

Secũdo ℭ Itẽ Hieronymus in glo. sup illud Ezechiel. 44. Ne polluat vir sup patrez ⁊ matrem: ⁊ recitat magister in littera. Post oium pñez de um carnis quoqꝫ pater diligat: ⁊ postea addit de matre.

Ad q̃õnẽ ꝛ̃m mẽtẽ propriaz. **Respondeo** ꝙ ceteris parib⁹ filius debet magis diligere patrem ꝙ̃ matrez. pater. n. ⁊ mater debent diligi: vt quedaz ꝑncipia nostre nãlis originis respectu cuius excellentiorez rõnem ꝑncipij habet pater ꝙ̃ mater. Sicut. n. dicit ph̃s. 15. de animalib⁹ In generatione vir est sicut movens ⁊ cõparans: ⁊ femina sicut patiens. excellentior aũt rõ est ratio ꝑncipij actiui ꝙ̃ passiui.

Ad ꝑ^m **Ad primum** in oppositũ dicẽdũ: ꝙ virtus formatiua corporis est in semine patris: per quã corpus formatur ⁊ disponit ad susceptionẽ aie rõnalis: qḋ ꝑncipalius est in generatione nr̃a: ꝙ̃ iformez mãm ministrare. ℭ Preterea ꝛ̃m Auicẽ. li. 9. de aialibus c. 1. spũs i nobis radicales sunt de semine pris. dicit. n. sic. Putãt. n. hoies ꝙ Aristo. putauerit ꝙ semẽ viri nõ esset pars pueri: neqꝫ imixtum cum mã pueri: sed hoc nõ fuit eius ꝯsilium: sed eius ꝯsiliuz fuit ꝙ inoluat cum matrice ⁊ profundat in mã: vt sit operator mẽbrorũ ⁊ ducat idoneã mãm ad membra: ⁊ erit illud sperma mã spũs l creatura: q: efficit multũ subtile ⁊ habile vt trãseat in spũm.

Ad 2^m ℭ Ad scḋm dicendũ: ꝙ filius ita parũ posset diligi a patre: ⁊ itãtum posset diligi a matre: ⁊ mater tãtum excellere patrem i bonitate ꝙ filius magis deberet diligere matrem ꝙ̃ patrem. Sed illa cõis dilectio qua mr̃es teneri⁹ amãt filios ꝙ̃ patres: q: magis laborauerũt l eoꝝ generatione: ⁊ certius sciũt eos esse filios suos non tãtũ ponderat ad ita itendendum motũ charitatiue dilectõis respectu mr̃is: quãtũ excellẽtior rõ ꝑncipiandi nos: que patri ꝯuenit ponderat ad itendendũ motum dilectiõis charitatiue respectu pr̃is.

Ad 3^m ℭ Ad tertiũ dicendũ ꝙ minor non est vera: nisi itelligat ceteris paribus ⁊ de labore voluntario. maximus aũt labor quẽ mater sustinet in pariendo filium: sibi in voluntarius est: nec ẽt sunt cetera paria: vt ex ꝑdictis satis patet.

Q̃õ. 9. Questio. IX.

Argũ ꝑ⁹ **Nono** querit vtruz homo magis debeat diligere pr̃em spũalẽ ꝙ̃ carnalem. Et videtur ꝙ sic. Beda in glo. sup illud Luc. 8. mater mea ⁊ fr̃s mei hij sunt. ⁊ recitat magister in lr̃a. Religiosiores monstrant copule mẽtiũ ꝙ̃ corporꝫ: ⁊ corporali necessitudini ꝑscriptorꝫ celestium forma ꝑfert: ergo magis sunt diligende copule mentiũ: qḋ includit magis esse diligendum patrez spũalem ꝙ̃ carnalem.

Secũdo ℭ Item magis est ille diligendus ceteris paribus a quo maiora beneficia recipimus: sed maiora beneficia recipimus a patre spũali ꝙ̃ carnali: q: maius ẽ nostrũ esse grẽ: cuius ꝑncipiuz est noster pater spũalis: ꝙ̃ nr̃m esse nãe: cuius ꝑncipium est pater noster carnalis: ergo magis debemus diligere pr̃em spũalem ꝙ̃ carnalem.

Tertio ℭ Item qḋ est similius meliori: magis est diligendũ: sicut qḋ est simi-

Cap. 2. lius meliori ꝛ̃m ph̃m. 3. topi. magis est eligendum: sed pater spũalis inquãtum talis similior ẽ sũmo spũi: q est optimus ꝙ̃ pater carnalis iquãtum talis: ergo magis est diligendus pater spũalis ꝙ̃ carnalis.

In oppositũ ꝑmo **Contra** Quẽ plus debeo honorare plus debeo diligere: q: sicut dicit ph̃s. 3. ethi. c. 8. Amari prope esse videt ei qḋ est honorari. Sed magis debeo honorare patrem carnalem ꝙ̃ spũalem: q: sicut dicit ph̃s. 9. ethi. c. 2. Filij debent parentibus honorem quẽadmodũ deo: ⁊ ꝯstat ꝙ tantã nõ debent patri spũali quãtam deo: ergo magis debent filij diligere patrem spũalez ꝙ̃ carnalem.

Secũdo ℭ Item illum cui magis teneor subuenire magis debeo diligere: sed magis debeo subuenire patri carnali ꝙ̃ spũali: q: ꝛ̃m ph̃m vbi ꝑus: filij debent parẽtibus sufficere nutrimento melius ꝙ̃ sibi ipsis: ⁊ ꝯstat ꝙ nõ tenẽtur patri spũali quãtum sibi ipsis: ergo magis debent diligere patrem carnalem ꝙ̃ spũalem.

Respondeo ꝙ oibus pensatis homo magis debet diligere patrem carnalem ꝙ̃ spũalem: ⁊ sibi optando maius bonum ex maiori affectu. Ad q̃õnẽ ꝛ̃m mẽtẽ propriaz.
quãuis. n. maius beneficiũ receperit filius a patre spũali ꝙ̃ carnali: tñ pater spũalis nõ est ita vere causa beneficij qḋ ipendit filio: sicut pater carnalis beneficij qḋ ipendit cũ pater spũalis nõ dederit filio: nisi misterialr̃: pater autez carnalis filio dederit esse nãe: sicut efficiens cã: vnde rõ cause in patre carnali plus excedit rõnem cause in patre spũali: ꝙ̃ beneficium collatum a patre carnali: qḋ ꝛ̃m ph̃m. 8. ethi. c. 11. est esse nutrimentũ ⁊ disciplina. ℭ Uel põt dici ꝛ̃m alios ꝙ cuz a patre carnali filius habeat corpus ⁊ dispositionem ad aie itellectiue susceptionẽ: q̃ non isunditur: nisi ꝑsupposita ꝑdicta dispõne: ⁊ essentia hois oibus pensatis sit nobilior ꝙ̃ gr̃a cum gr̃a sit accidens: maius est oibus pensatis beneficium: quod recipit filius a patre carnali ꝙ̃ illud qḋ recipit a patre spũali. In actu tñ exteriori debet filius aliquã reuerentiam patri spũali: quã nõ debet patri carnali: q: sicut dicit ph̃s. 9. ethi. c. 2. Non eadez oibus reddẽ: neqꝫ patri oia.

Ad primum in oppositum dicendũ: ꝙ copule mentium ꝑ tãto sanctiores dicũtur ꝙ̃ corporꝫ: q: amores qbus amantur hoies pp bonitatem eoꝝ sanctiores sunt ꝙ̃ illi qbus amant pp carnalẽ propinqtatem tñ. Filius aũt ex charitate nõ diligit patrem carnalem pp carnis propinqtatem tñ: nec tñ ad bonũ carnis: sed pp magna beneficia q̃ ab eo recipit ⁊ pp que obligatus est ad eũ diligendũ magis ꝙ̃ aliuz: nõ tñ ad bonũ carnalẽ: sed ẽt ad bonum spũale. Ad ꝑ^m
ℭ Ad scḋm solutum est ex dictis in corpore q̃õnis: cui etiam solutioni potest superaddi: ꝙ pater spũalis non ita est necessarius filio ad hoc vt habeat esse gratie: sicut pater carnalis ad hoc: vt habeat esse nature: q: si non possit pater spũalis haberi dat deus hoi esse gr̃e pp bonum motum liberi arbitrij. Sed si nõ habeat pater carnalis: non dat deus homini esse nãe quãuis dare posset si vellet: sicut ⁊ dedit parentibus ꝑmis ⁊ humane nãe christi esse essentie. Ad 2^m.
ℭ Ad tertium dicendum: ꝙ quãuis pater spũalis sit deo similior ꝙ̃ pater carnalis rõne beneficij: quod ipendunt econtrario tñ est rõne modi ipendendi: q: deus causa est efficiens beneficij quod ipẽdit: ⁊ pater carnalis est causa efficiens esse nature filij. Pater aũt spũalis nõ ꝯfert grãz filio nisi ministerialiter tñ. ℭ Argumẽta ad partẽ aliã q̃õnis rõne ꝑncipalis ꝯclusiõis possint ꝯcedi ꝑcessus tamẽ nõ multũ valet spũaliter argumẽti ꝑmi. Plane ẽ. n. ꝙ nõ dꝫ fili⁹ tñ honorẽ pr̃i carnali quãtũ deo. Uñ illud verbum ph̃i ẽ hypbolice dcm̃: ⁊ scias ꝙ in detestatõe sue heretice opionis de pluralitate ⁊ ordine deorũ: vbi dicit dijs: ego dico deo. Ad 3^m.

Questio. X. Q̃õ. 10.

Decimo querit vtrum homo magis debeat vxorem diligere ꝙ̃ patrẽ vel mr̃em. Et videt ꝙ sic. Illud pp qḋ aliud ẽ relinquendũ qḋ sibi adhereat magis ẽ diligendũ: sed vt dr̃ Gen. 2. Propter mulierẽ relinquet hõ pr̃ez ⁊ mr̃em ⁊ adherebit vxori sue: ergo plus dꝫ vxorẽ diligere ꝙ̃ pr̃em aut mr̃ez. Argu. ꝑ⁹
ℭ Itẽ ꝛ̃m ph̃m. 9. ethicoꝝ. c. 8. benefactores magis amãt beneficiatos ꝙ̃ illos a qbus sunt beneficiati: sed filius beneficiatus est a patre ⁊ matre: benefaciat autem vxorem quam regit ⁊ cui prouidet ⁊ solacium societatis confert: ergo plus debet diligere vxorem: ꝙ̃ patrem vel matrem. Secũdo
ℭ Item quanto fortior est ꝯiunctio iter aliquos tãto ẽ ibi maior rõ dilectiõis: sed fortior est ꝯiunctio iter virũ ⁊ vxorẽ ꝙ̃ iter ipm ⁊ pr̃em vel ma- Tertio

alium ad hūc effectū orando deū feciꝙ agēdo luctādoꝙ ꝑducere:tū qꝛ hoc taʒ magnū bonū tāte multitudinis nō ē quāta credimᵘˢ exaudiri cū dī ī oꝛone. Dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittimᵘˢ debitoꝛibᵘˢ nr̄is. Proculdubio verba sponsionis huiᵘˢ īplenī si homo q nōdum ita ꝓfecit vt ēt diligat inimicū: tū qñ rogaī ab hoīe q peccauit in cū vt ei dimittat: dimittit ex corde: q ēt sibi roganti vult dimitti: cū orat ⁊ dicit: sicut ⁊ nos dimittimᵘˢ debitoꝛibᵘˢ nr̄is. Quicūꝙ vero rogat hoīem ī quē peccauit: si peccato suo mouet vt roget: nō ē adhuc deputādus inimicᵘˢ: vt cū diligere sit difficile: sicut erat qñ inimicitias exercebat. Quisqs vero rogāti ⁊ penitēti nō dimittit: nō estimet a dñō sua peccata dimitti: qꝛ mētiri veritas nō pōt. Que cum docuisset oꝛonē hāc ī ea positā sniam cōmendauit
Matt.6. dicēs. Si dimiseritis hoībᵘˢ peccata eoꝝ dimittet ⁊ vobis pr̄ vester. Si vero non dimiseritis: nec pr̄ vester dimittet vobis peccata vr̄a. Ecce hic haberi videī qō ⁊ ꝯtrariumᵘˢ. s. maioꝛis virtutis esse diligere inimicū ⁊ bñfacere ei ꝙ illuʒ q nihil mali fecit nobis vel amicū. Qō si qs cōcedere simpliciter noluerit dicens: itēsius diligiī amicᵘˢ ꝙ inimicᵘˢ: ⁊ ideo illud potiᵘˢ isto: determinet ista ꝯm ꝑmissam itelligētiaʒ dicēs: ibi cōparationē factam īter dilectionem q̄ diligiī tm̄ amicus: ⁊ illaʒ qua amicus ⁊ inimicus diligiī. Illud vero qō seqtur magis nō mouet ꝙ. s. dicit nō esse tāte multitudinis diligeī inimicos: quāta exaudiī cū dī. Dimitte nobis debita no
Matt.6. stra ⁊c. vbi dat itelligi ꝙ alicui a deo dimittuntur peccata nō diligēti inimicum: si tm̄ fratri roganti q ī se peccauit dimittit. Sed cuʒ peccata nō dimittantur alicui adulto nisi charitatem habeat: seqtur vt charitatem habeat q non diligit inimicum. Quomodo ergo noīe proximi oīs homo itelligitur ī illo mandato. Diligas
Mat.22. Deut.6. proximum tuum sicut teipsuʒ. Si. n. oīs homo ꝓximus ē: tūc inimicus. precipimur ergo ⁊ inimicos diligere. Et qꝛ illud preceptum generale est: oībus precipitur omnes hoīes diligere ēt inimicos. Quidaʒ qō hic dī simpliciter eterne volentes illud preceptum determinant dicentes: illic perfectis dari ī preceptuʒ diligere omnem hoīem ēt inimicuʒ. Minoribus vero ī cōsilium. In preceptum vero diligere q nihil mali fecerūt eis ⁊ inimicos nō odire. Sed melius est vt itelligatur oībus illo mādato precipi cunctos diligere ēt inimicos: sicut sensui attestantur superiᵘˢ posite auctoꝛitates ⁊ alie multe. Illud vero Augu. nouissime posituʒ de perfecta charitate dcm̄ itelligitur que tantum est perfectorum: q non solum amicos sed ēt inimicos perfecte diligunt eisꝙ benefaciunt. Que perfectio dilectōis nō est tāte multitudinis: quāta exau

ditur in oꝛone dñica: ⁊ hoc re vera grande est ⁊ eximie bonitatis. s. perfecte diligere inimicum. Ita ⁊ cū dicit īpleri verba illius sponsionis ab hoīe: q non ita profecit vt diligat inimicum: de dilectione ꝑfecta accipiēdū ē. Di. XXX. Disti.30.

Hic solet queri. Superiᵘˢ determinauit magister de charitate: quantū ad ordinē diligendi. hic determinat de ea: quātū ad ꝑfectionem meriti: ⁊ diuidiī ī partes duas. Primo mouet qōnem. Utruʒ magis sit meritoriū diligere inimicos vel amicos: ⁊ rñdet ad questionem. Secūdo opponit ad ꝯtrariuʒ ꝑ Augu. auctoritatem. ibi. [Augu. tñ.] Et ista in tres. Primo arguit ꝑ Augu. auctoꝛitatem. Scdo ponit auctoꝛitatis determinationeʒ. ibi [ꝙ siqs ꝯcedere.] Tertio ex dictis mouet icidētem dubitationem: ⁊ determinat eā. ibi. [Illud vero.] Et ista ī duas. Primo mouet icidētem dubitationem. Scdo ponit dubitatōis determinationē. ibi. [Quidaʒ ꝙ hic dicitur.]

Circa hāc disti. queruntur quatuoꝛ. Primo vtrū omnes teneātur diligere inimicos quātum ad effectum. De dilectione n. quātum ad affectum sufficiēter habitum ē distin. 28. ī illa qōne vtrū debeamus diligere omne illud qō est iuxta nos. Scdo vtrum inimico petēti veniaʒ teneamur remittere nō tm̄ rancoꝛē: sed etiaʒ emendam. Tertio: vtrum sit maioꝛis meriti diligere inimicū ꝙ amicū. Quarto vtrū ī dilectiōe ꝯsistat omne meritū.

Questio. I. Qō.1. Argt 1ᵒ

Primo ostēdo ꝙ omnes tenentur diligere inimicos q̄tuʒ ad effectū: qꝛ omnes tenentur inimicos diligere vera dilectione: sed non est vera dilectio: nisi sequatur effectus: quod videtur dicere Joan. ꝑma can. capitulo. 3. dicens. Filioli non diligamus verbo: neꝙ lingua: sed opere ⁊ veritate: ergo omnes tenentur inimicos diligere quo ad effectum. Itez saluatoꝛ Matth. 5. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: ergo non tantum tenemur ad diligendum in affectu: sed etiam in effectu. Secūdo Item Grego. in homel. pent. Nunq̄ amoꝛ dei ē ociosus. operatur. n. magna si est. Si autem operari renuit: amoꝛ non est: sed illa dilectione qua diligitur deus: diligitur inimicus cum sit proximus: ergo si diligimus inimicum: oportet ꝙ diligamus quātuʒ ad effectū. Tertio

Contra glo. super illud verbuʒ ꝓallegatū Matth. 5. dicit ꝙ hic est latitudo consumate charitatis. Sed non omnes tenentur ad latitudinem charitatis: ergo non omnes teneniī inimicos diligere: q̄tū ad effectum. Item Augu. Enchi. 41. capitulo. Dicit ꝙ benefacere his qui oderunt nos: ⁊ orare pro persequentibus nos: sunt perfectorum filiorum dei: sed non omnes tenentur esse perfecti: ergo non omnes tenentur benefacere inimicis. In opᵐ. primo Secūdo

Respondeo ꝙ diligere inimicos: quantum ad effectum: dupliciter poteſt intelligi: aut quantum ad effectus: qui cōmuniter aliis impenduntur: aut quantum ad speciales effectus. Primo modo tenentur omnes diligere inimicos: quantuʒ ad effectum. Unde cum orant pro populo in generali: vel predicant populo in cōmuni tenentur eos non excludere. Ad effectum etiaʒ salutationis tenentur: que cōmuniter impenduntur: nisi in casu quando timerent illos ex hoc ꝓuocari: vel semetipsos: vel aliqđ aliud malū oriri. Loquēdo aūt scdo mō dico: ꝙ nō oēs teneniī inimicos diligere: q̄tū ad effectū: nisi ī casu necessitatis: ī quo ad spālē effectum quilibet teneretur. Unde Joā. i. 1. can. caplo. 3. Qui habuerit substātiam huiᵘˢ mundi: ⁊ viderit fratrem Ad qōnē ꝯm mētē propriaʒ.

suū necessitatez hīe:ꝛ clauserit viscera sua ab eo:quō cha
ritas dei manet in eo.Sic ēt intelligit illud verbum pro
uerb.25.Si esurierit inimicus tuus ciba illum:si sitit: po
tum da illi.Ad nō faciēdum tamē inimicis malum effe/
ctum tenent omnes:quāuis licitum sit quādoqꝫ eis ifer/
re temporalia grauamina:siue in corpore:siue i possessio/
ne:ordinata ad aliarum eoꝝ vel reipu.vtilitatem:sed hoc
nō est licituz cuilibet facere:sed tātūmodo illi qui hoc fa
cit:vt minister legis:qd nullo modo debet facere ex liuo
re vindicte:sed zelo iustitie:ꝛ amore publice vtilitatis:ꝛ
Ad argᵒ sic faciens nō facit:sicut inimicus.¶ Argumēta ad par/
tem pmam pcedūt de diligendo quātuz ad cōes effectᵒ:ꝛ
vel quātum ad speciales in casu necessitatis.¶ Argumē
ta ad partē aliā pcedūt de diligendo quātū ad speciales
effectus extra casum necessitatis. Questio. II.

Q̄s.2.

Secundo querit vtrum inimico peten
ti veniā teneamur remittere
Argꝫ pᵒ nō tm̄ rācorem sed ēt emendā.Et videt ꝙ sic:
emenda est quedam vindicta.Sed ad soluz de
um spectat expetere vindictam p iniurijs nobis illatis.
Unde in psona eius di Deutero.32.Mea est vitio ꝛ ego
retribuam eis in tpe:ergo inimico petenti veniā omnes
Secūdo tenent remittere emēdam.¶ Item Leuit.19. Nō que/
Tertio ras vltionem:nec memor eris iniurie ciuiū tuoꝝ.¶ Itē
malus est se nō defendere:q̄ȝ petenti veniā emēdā remit
tere:sȝ hoies tenent se nō defendere.Unde Apo.ad Ro.
12.Nō vosmetipsos defendētes charissimi:sed date locū
ire.Et matth.5.Si qs te pcusserit in dexterā maxillā:pre
be illi ꝛ alterā:ergo inimico petenti veniā:tenemur mul
Quarto to fortius remittere emendā.¶ Item matth.5.Audistis
q: dictū ē oculū p oculo:dentē p dente:ego aūt dico vo
bis nō resistere malo:ergo videt ꝙ in nouo testō nō sit li
citū expetere p iniuria emendam.

In oppo
sitū pmo Contra p iniuria illata debet ab iniuriāte emēda i
iuria passo:sed nullus tenet quitare illud:
qd sibi de iure debet:ergo nullus tenet remittere emēdā
Secūdo inimico petenti veniā.¶ Itez nō tenemur inimicis no
stris remittere illud:qd tribuit icentiuū delinquendi: sȝ
si tenemur ad remittendū emendaz inimico petenti ve
niam:hoc eis tribueret incentiuuz delinquendi: ergo vi
detur ꝙ ad hoc nō tenemur.

Ad q̄ōnē
sm̄ mētē
propriaz. Respondeo ꝙ inimico petenti veniaz: ꝛ si ho
mo teneat remittere signuz ranco
ris:q: ꝛ rancorem tenet dimittere:ēt nō petenti: non tm̄
tenet remittere satisfactionem:seu emendā p iniuria:sed
p illa competit sibi de iure actio in iudicio ꝯtra iniuriā/
tez:nisi forte sit homo talis status:seu ligatus tali obliga
tione rōne cuius sibi nō ꝯuenit in iudicio expiri:tm̄ tene
tur nō excludere eū ab orōnibus suis:ꝛ in casu necessita/
tis tenet ēt temporaliter subuenire:si pōt sine alterius p/
iudicio cui magis tenet.

Ad argᵒ Ad argumenta in oppositū dicēdū: ꝙ aut
p illa iterdicit actio ꝯtra i/
iuriantem zelo vindicte:nō zelo iustitie:aut nō sunt pre/
cepta:sed sunt ꝯsilia mouētia ad illud:qd est superogatio
nis:nō necessitatis.¶ Argumenta ad partē aliā pcedūt
de beneficientia que est in remittendo satisfactionez sine
emenda pro iniuria illata. Questio. III.

Q̄s.3.

Tertio querit vtruz sit maioris meriti di
ligere inimicū q̄ȝ amicū.Et videt
Argu.pᵒ ꝙ nō:phs.8.ethi.c.10.Pessimum ꝯtrarium ē
optimo:sed maioris demeriti est odire amicuz
q̄ȝ inimicū:ergo maioris meriti ē diligere amicuz q̄ȝ ini
Secūdo micū.¶ Item quāto dilectio est respectu ꝯuenientioris
obiecti tanto est melior:ꝛ ex ꝯsequenti magis meritoria.
Sed ꝯuenientius obiectū dilectōis est amicus ꝙ inimi/
cus:q: amicus est diligendus:inquātum homo ꝛ iquātuz
amicus:inimicus aūt si sit diligendus:inquantum homo:
nō tm̄ vt inimicus:vt supius habitū est:ergo magis ē me
Tertio ritoria dilectio amici q̄ȝ inimici.¶ Item dilectioni ma/
gis meritorie pncipalius est itendēdū:sed nō est pncipa
lius itendēdū dilectioni inimici:q̄ȝ amici: sed ecōuerso:
q: amici inimicis pponēdi sunt: ergo magis meritoria ē
Quarto dilectio amici q̄ȝ inimici. ¶ Itē ois amicus ē diligēdus
ita ꝙ eius dilectio est meritoria:ergo magis amicus:ma/
gis diligendus:ita ꝙ eius dilectio ē magis meritoria p il
Cap.29. lam regulaz phi.2.Topi. Si simpliciter ad simpliciter:ꝛ
magis ad magis.Sed qlibet amicus magis ē amicus:q̄ȝ
inimicus:ergo qlibet amicus magis est diligēdus:q̄ȝ ini
Quinto micus ꝛ dilectio eiᵒ magis meritorie. ¶ Itē quāto cha/
ritatiua dilectio est feruētior:tāto est magis meritoria:ꝛ sȝ
dilectio charitatiua respectu amici est feruētior:q̄ȝ respe/
ctu inimici:ergo est magis meritoria.

In oppo
situm pᵒ Contra Matth.5.Si diligitis eos:q vos diligunt
quā mercedem habebitis.q.d.modicā vel
nullā:sȝ dilectioni inimici debet magis merces:ergo ma
Secūdo gis est meritoria q̄ȝ dilectio amici.¶ Itē Augu.Enchi.
40.c.Nimis magnū est erga eū esse beniuolū:siue ēt be/
neficū: qui tibi nihil mali fecerit:illud multo grauius ꝛ
magnificentissime bonitatis est vt tuū quoqꝫ inimicū di
Tertio ligas.¶ Item pma Cor.3.Unusqsqꝫ mercedem ppriaz
accipiet sm̄ suū laborē:sed maior labor reqrit ad hoc: vt
homo diligat inimicū q̄ȝ amicū:ergo magis ē meritoria
Quarto dilectio inimici q̄ȝ amici.¶ Itē quāto motus volūtatis
tendentis i bonū minᵒ est ex passione:tāto est magis me
ritoriᵒ:sed ad diligēdū inimicū nō ita iuuat homo a pas/
sione:sicut ad diligendū amicū:ergo minus meritoria ē
dilectio amici q̄ȝ inimici.

Ad q̄ōnē
sm̄ mētē
propriaz. Respondeo ꝙ ad videndū qs duoꝝ actuū di
ligendi ex charitate sit magis me
ritorius:respiciendū ē ad quatuor.s.ad formā q̄ est chari/
tas:ꝛ ad conatū voluntatis ipsius diligentis:ꝛ ad ꝯueni
entiā obiecti:ꝛ ad relationē i finē.Si.n.vnus actus exce
dit aliū i aliquo istoꝝ:ꝛ sint pares i alijs tribus:ille q ex/
cedit est magis meritoriᵒ:vnde si duo actus sunt ex equa
li charitate ꝛ ex equali volūtatis conatu respectu obiecto
rū eque ꝯuenientiū:ꝛ vnᵒ referat nobiliori modo i vlti/
mū finem q̄ȝ alius:vtpote:q: vnus refert i actu:alrᵒ i ha
bitu:vel si vterqꝫ refert i actu:vnus refert magis imedia
te q̄ȝ alius:ille q nobiliori modo i finem refert est magis
meritorius:ꝛ simili modo pōt dici:de qualibet aliaꝝ con
ditionū alijs manentibᵒ paribus.Dico ergo ꝙ si actᵒ di/
liget charitate inimicum:ꝛ actus diligendi ex charitate
amicū:fuit ex eodē habitu charitatis:ꝛ ex equali conatu
voluntatis:ꝛ eque nobili modo referant i finem vltimū
ꝙ magis meritorius ē ille:q est respectu amici q̄ȝ ille q ē
respectu inimici:q: excedit q̄ȝtū ad cōuenientiā obiecti:
q: sicut declaratū fuit i arguendo p secūdā rōnem ad par
tem pmā amicᵒ est ꝯueniētiᵒ dilectōis obiectū q̄ȝ inimi/
cus.Sciendū ēt est ꝙ ille q ē respectu amici ex quo ē ex
equali conatu voluntatis:sicut ille q est respectu inimici
itensior est:q̄ȝ ille qui est respectu inimici:qn ad diligen
dum inimicum non sic iuuatur diligens a naturali icli/
natione:nec a passione:sicut iuuatur ad diligendum ami
cum.Si autem actus diligendi inimicum sit ex maiori
conatu voluntatis:q̄ȝ actus diligendi amicum:qd semp
verum est:quando actus diligendi amicum non est eo i/
tensior:sicut potest haberi ex eo qd ante dictum est ime/
diate:tunc actus diligendi amicum magis est meritori/
us q̄ȝ actus diligendi amicum.Si conatus actus volun
tatis in isto actu:tantum excedat conatum voluntatis
deliberatiue in alio actu ꝙ plus faciat ad bonitatem a/
ctus:quam maior conuenientia obiecti respectu dilectio
nis amici.

Ad pmū Ad primum dicēdū:ꝙ illud argumētū pcedit
supposita equali charitate ꝛ equa
li voluntatis

li volūtatis deliberatiue conatu:⁊ equali relatione in vl
timū finē:⁊ istis suppositis ꝯcessuꝫ ē:ꝙ magis meritoria
est dilectio amici ꝗ̄ inimici. Intelligit̄.n.auctoritas phi
de bonitate ⁊ malitia:q̄ sunt in actib⁹ ex ꝯueniētia vel ex
Ad 1m disconuenientia obiecti:simili modo pōt solui ad scḋm.
Ad 3m ℂ Ad tertiū cū di:ꝙ nō pncipalr̄ itēdēdū ē dilectioni
inimici ꝗ̄ amici ⁊c̄. Dico ꝙ veꝝ ē:aliꝭ tribus ꝯditōib⁹
existētibus parib⁹:magis tñ itendendū est dilectioni ini
mici ex magno volūtatis deliberatiue conatu ꝗ̄ dilectio
Ad 4m ni amici ex paruo volūtatis deliberatiue conatu. ℂ Ad
quartū dicendum: ꝙ dilectio magis amici nō est magis
meritoria:nisi supposita equalitate aliarum triū cōditio.
nū in vtroq̄ actu. ℂ Pōt ēt dici ad formā argumēti ꝙ
nō ꝓcedit ſm regulā phi:q: ſm illā esset ꝓcessus talis di
ligere amicū ex charitate est meritoriuꝫ: ergo magis dili
gere amicū ex charitate ē magis meritoriū:⁊ sic argumē
Ad 5m tū nihil faceret ad ꝓpositū. ℂ Ad qntū dicendū:ꝙ si in
actu diligendi amicū:maior feruor ꝓcedat ex maiori vo/
luntatis deliberatiue conatu:tūc bene ꝯcludit argumen
tū. Si aūt ꝓcedat ex iclinatione passionis:ex hoc nō seq
tur ꝙ dilectio amici:ꝗ̄uis sit feruētior sit magis merito/
ria:nisi ceteris ꝯditōib⁹ parib⁹ in vtroq̄ actu. Act⁹.n.nō
remunerant̄ ſm quātitatē feruoris ex passione ꝓcedētis
volūtatē ꝑinclinātē:sicut ſm quātitatem feruoris ex paſ
sione ꝓcedentis ex forti conatu voluntatis deliberatiue.

Ad pmū in opp^m **Ad primum** ad partē aliā dicēdū:ꝙ illa aucto
ritas itelligēda ē de nāli dilectio
ne. vii glo. itēr l. Amare amātem nāe est: inimicū charita
tis. In quo satis patet:ꝙ ibi cōparat̄ dilectio:qua diligi/
tur inimicus ex charitate:ad dilectionem qua diligitur
amic⁹ n āliter. l.q: amat diligētē:vel q: bñfecit ei:⁊ sic pre
dicta auctoritas nō ē ꝯ hoc qḋ dictū est de eminētia dile
ctionis amici in bonitate vltra bonitatem dilectionis ini
Ad 2m mici. ℂ Ad scḋm dicēdū:ꝙ illa auctoritas Aug. sic itelli
genda est:vt cōparet̄ dilectio amici ⁊ inimici:ex vna par
te ad dilectioneꝫ amici tm̄. Et hoc patet ꝑ hoc qḋ dicit:
vt tuū quoq̄ inimicū diliges. Nullus aūt negat quin sit
maioris meriti diligere amicū ⁊ inimicū:ꝗ̄ amicuꝫ tm̄.
Ad 3m. ℂ Ad tertiū dicēdū:ꝙ illa auctoritas apl̄i:sub labore cō
p̄hēdit oēm bonā opationem:q: ois bona opatio diffi
cilis est:quātū est ex parte sua:quāuis qnq̄ sit solatiosa ⁊
facilis opanti:pp magnū habitū ⁊ feruorē charitatis ipsi
us:nō fuit ergo itentio apl̄i dicere:ꝙ quāto opatio est la
boriosior: sit magis meritoria simpliciter:q: hoc nō ē veꝝ
nisi ceteris paribus. Plus.n.ponderat̄ ad merituꝫ boni
Ad 4m tas actionis:ꝗ̄ ei⁹ laboriositas. ℂ Ad quartū dicēdū:ꝙ
maior vera ē ceteris parib⁹:aīr nō oportet. Motus.n.vo
luntatis adiut⁹ ex passione intātū pōt excedere in itēsio
ne:⁊ icōuenientia obiecti:motū volūtatis nō adiutuꝫ ex
Qō.4. passione:ꝙ est melior eo. Questio. IIII.

Argt.1. **Quarto** querit̄ vtrū in charitatiua dile
ctione ꝯsistat omne meritū. Et
videt̄ ꝙ sic. In eo sine quo nihil aliud ē meri/
toriū ꝯsistit esse meritū:sed sine charitatiua di
lectione nihil ē meritoriū:ſm qḋ satis dat itelligere aplŝ
1. Cor. 13. ergo in charitatiua dilectiōe ꝯsistit omne meri
Secūdo tū. ℂ Itē in illo ꝯsistit omne meritū:ad cuius mēsuram
dabit̄ p̄miū. Premiū.n.respōdet merito:sed ſm mēsurā
charitatiue dilectōis ꝑ cōpatione ad habitū. dabit̄ p̄miū
scḋm.n.ꝙ hoies iuenient̄ plus vel min⁹ i charitatiua di/
lectiōe:hēbūt plus vel min⁹ de p̄merio absq̄ omni exce/
ptione:ergo meritū omne ꝯsistit i charitatiua dilectiōe.
Tertio ℂ Itē omne meritū cōsistit in legis ipletione:q: lex dat
precepta de omnibus meritorijs operibus. Sed ſm apo
stolum ad Ro. 13. charitatiua dilectio implet legeꝫ: ergo
omne merituꝫ in ea consistit.

In opp^m primo. **Contra** in odio mali ꝯsistit aliqḋ meritū:sed odiuꝫ
mali est motus ali⁹ a charitatiua dilectione
ergo nō omne meritum in charitatiua dilectione ꝯsistit.
ℂ Itē difficultas in opando auget meritum: sꝫ dilectio Secūdo
charitatiua diminuit difficultatē in opando:q: ſm Ber
nardū in p̄ma epl̄a ad Clareuall. versus fineꝫ. Amor cha
ritatiuus labores nō sentit:ergo diminuit meritū:sed in
eo qḋ diminuit meritū nō ꝯsistit omne meritū. ℂ Itē in Tertio
actus cuiuslibet formate virtutis ē meritori⁹:sed act⁹ cu/
iuslibet virtutis nō est diligere:ergo nō omne meritum
ꝯsistit in charitatiua dilectiōe.

Respondeo ꝙ ꝓprie loquendo de merito: ſm Ad qōnē
ꝙ ꝯsistit in actu recto remunerabi ſm men/
li de ꝯdigno in vita eterna:sic omne meritū:aut est cha/ tē ꝓpriā.
ritatiua dei dilectio:aut tm̄ quātū ad illud:qḋ in ipso for
male est ꝑ charitatiuā dei dilectionem. Per hoc.n.ꝙ vo
luntas ꝑ charitatē diligit deū:pp se ⁊ sup oia:vult actus
alios rectos esse pp illū cui pp se:⁊ sup oia adheret: qḋ ē
ipsos referri in finē vltimū modo debito:⁊ sicut rectitu/
do est in actu ex sui ꝯformitate ad suā regulā q̄ in nālib⁹
est nā in artificialibus ars:in moralibus recta rō vel lex
diuina:ita illud qḋ est formale i merito. s. ipsa remunera/
bilitas est in ipso ⁊ sui debita relatione in vltimū finē: ⁊
ex ꝯsequēti ipsa rō remunerabilitatis:q̄ in merito est for/
malis ex charitatiua dei dilectione causata. ℂ Argumē/ Ad arg⁹
ta ad partē p̄mā nō plus ꝯcludunt:nisi ꝙ ꝓprie loquen/
do de merito inquātū est actus rectus remunerabilis de
ꝯdigno in vita eterna:omne meritū quātū ad illud qḋ ē
in merito formale in charitatiua dei dilectiōe ꝯsistit essen
tialiter vel cāliter:⁊ hoc est veruꝫ.

Ad primum ad partē aliā dicendū: ꝙ in odio Ad pmū
mali nō ꝯsistit meritū:nisi inquā in opp^m.
tum ꝑ charitatiuā dei dilectionē refert̄ in vltimū finem:
⁊ ita patet:ꝙ charitatiua dei dilectio cā est meriti:qḋ cō
sistit in odio mali. ℂ Ad ſm dicēdū:ꝙ difficultas i ope Ad 2m
rando ꝓueniens ex habitudine mala:quā sibi peccator ꝑ
malos actus acqsiuit nō auget meritū:nec facilitas q̄ est
in opante ꝑ virtutem minuit meritū. ℂ Ad tertiū cum Ad 3m.
dicit̄:ꝙ actus cuiuslibet formate virtutis ē meritori⁹ ⁊c̄.
Dico ꝙ verum est:cum elicit̄ ex virtute sub ratione qua
formata est. Ad hoc autem reqrit̄ eius debita relatio in fi
nem vltimū:iplicite vel explicite:q̄ relatio vt supius di/
ctū est:nō est nisi ꝑ charitatiuā dei dilectionem: tanq̄ ꝑ
p̄mum ⁊ p̄ncipalem aie motū. Et sic patet ꝙ actus alia/
rū virtutū quātum ad formalem rōnem meriti:que i eis
consistit:causati sunt mediate vel imediate per charitati
uam dilectionem dei.

Circa litteram perspicua est abso
lutio. Planuꝫ ē
n.ꝙ maioris meriti est diligere amicos ⁊ ini/
micos ꝗ̄ amicos tm̄. An vnus ⁊ idem mot⁹
sit erga amicū ⁊ inimicū: ꝯtra nō videt̄ hoc debere poni
sub dubio:q: cū ſm phm̄ scḋo topi. Nō possumus simul Dubiuꝫ
plura vt plura itelligere. Videt̄ ꝙ non possumus simul Cap. 25.
plura diligere. ℂ Rñdeo ꝙ simul possumus intelligere Rñ⁹
plura ordinata iter se:vel sub vna rōne:vel pcipiendo co
natū itellect⁹:itelligēdo qḋlibet eoꝝ diminute ⁊ cōfuse:
ideo potuit poni sub dubio an vn⁹:⁊ idem mot⁹ sit erga
amicū ⁊ inimicū vel duo. Inde potior vbi est ardētior
qḋ nō est itelligendū de ardore ꝓueniente ex aliqua nāli
vel acqsita dispositiōe subiecti:sꝫ ꝓueniēte ex magnitudi
ne hīt⁹ charitatis. Maioris esse virtutis diligere inimi
cum ⁊c̄. hoc itelligas vt in qōne expositū ē. Verba illi⁹
sponsionis. ℂ Cōtra ergo ille q ē i odio dicēs:dimitte no/ Dubiuꝫ
bis debita nr̄a:sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is:pec
cat q: spondet qḋ nō facit. ℂ Respondeo non peccat di Rñ⁹
cēdo hoc i generali i ꝑsona ecclie:vel dicēdo i ꝑsona ꝓpa
ſm aliquos ferēdo itentionem suam ad debitum hoc fa/
ciendi sub hoc sensu. sicut ⁊.n.d.n. idest sicut nos debe/
mus dimittere debitoribus nostris.

Distí.31. De charitate q̃tũ ad durationez.

¶ Si charitas semel hĩta amittaẽ. Di. XXXI

Illud quoq̧ nõ est pretereundum q̧ quidã asserunt charitatẽ semel habitã ab aliquo nõ posse excidere: nullũq̧ dãnandũ hãc aliq̃n habere. Qui hãc traditionem subdictis muniũt testimonijs.

1.Cor.13 Aug. ad iulianũ comitẽ: & habeẽ de pe.di.2.c. charitas. & ibi totũ hoc.c.ponit. Mat.26. Prouer. quinto. Augu. Joan.4. Greg. su p Eze. 103

Apls ait. Charitas nunq̃ excidit. Augu. ẽt iquit. Charitas que deseri põt: nunq̃ vera fuit. Item charitas est fons pprius & singularis bonoꝝ: cui non cõmunicat alien⁹. alieni sunt oẽs q audituri sũt: nõ noui vos. De hoc fonte scriptura ait. Fons aque viue sit tibi pprius: & nemo ali⁹ cõmunicet tibi. si aũt alieni sunt q audituri sunt illam vocẽ: nõ ergo huic fonti cõicant dãnandi. Itẽ Aug. sup eplã Joan. Radicata est charitas. securus esto. nihil mali procedere potest. Item Grego. i moralib⁹. Ualida ẽ vt mors dilectio: virtuti enĩ mortis dilectio cõparaẽ: q2 nimiruz mẽtẽ quã semel ceperit: a dilectione mũdi funditus occidit. Itẽ Augu. sup eplã ioãnis. Unctio inuisibilis charitas ẽ: q̃ in quocũq̧ fuerit radix illi erit: q̃ ardente sole arescere non põt. nutriẽ calore solis nõ arescit.

Beda. c. primo.

Itẽ Beda sup ioannẽ. Querẽdũ est q̃ño spãle filij dei agnoscẽdi signũ fuerit q̧ sup eũ descẽderit & mãserit spũs. Quid magni ẽ filio dei q̧ in ipso manere spũs astruaẽ. Notãdũq̧ q2 semp i dño mãserit spũs In sctis vero quãdiu mortale corpus gustauerint partim semp maneat: partim reditur⁹ secedat. Manet aũt apud eos vt bonis insistãt actibus. Recedit vero ad tẽpus ne semp infirmos curãdi: mortuos suscitãdi: demones ejiciẽdi: vel ẽt pphetizandi habeãt facultatẽ. Manet ergo semp vt possint habere virtutes vt mirabiliter ipsi viuãt. Uenit ad tp̃s vt ẽt alijs per miraculorum signa quales sint itus effulgeat.

Greg. super Eze. Idem in moralib⁹

Itẽ Grego. In sctõrum cordibus sm quasdaz virtutes semp manet spũs sm quasdaz recessurus venit & venturus recedit. In his virtutib⁹ sine quibus ad vitam nõ puenit: in electorum suoꝝ cordibus pmanet. In his vero per quas sctitatis virtus ostendiẽ: vt in exhibitione miraculoꝝ: aliq̃n adest: aliq̃n se subtrahit.

Ambro. sup eplaz ad roma.

Itẽ Ambrosius. Ficta charitas ẽ que i aduersitate deserit. Hec innuere vidẽtur q̧ charitas semel habita nõ amittatur. Ideo q̃dam in p̃ratatam psilierũt audaciam dicentes charitatẽ a dãnandis non haberi: nec a quoq̃ habitã posse amitti: quos ratio vincit & auctoritas. Quidã enim ad tẽpus sunt boni: qui postea fiunt mali: & ecõuerso.

Luce.10. Joã.6.

Unde quoꝝdã noia Christus dicit scripta in libro vite: qui tñ postea abierunt retro. Sed scripta dicit nõ sm p̃scientiaz: sed sm presentem iustitiam cui deseruiebãt: q2 digni erãt tũc illo bono qõ habituri sunt prescripti sm p̃scientiam. Unde Ambro. Quibusdã gr̃a data est in vsu vt Sauli & Jude: & illis discipulis q̃bus dñs dixit. Ecce noia vestra scripta sunt in celis: & post abierunt retro.

Ambro. sup eplaz ad Ro. 1.Re.16. Luce.10.

Sed hoc dixit propter iustitiã cui deseruiebãt q2 boni erant. Frequẽter enim ante sunt mali qui futuri sunt boni: & aliquotiens p̃us sunt boni: q futuri sunt & permansuri mali: propter quod dicuntur scribi in libro vite & deleri.

¶ Determinatio auctoritatum predictarum.

1.Cor.13

Quod vero apls ait charitas nunq̃ excidit: nullaten⁹ p illis facit. Dignitatẽ enĩ charitatis ostendens dicit eaz nõ excidere q2 hic & i futuro erit. Sed fides & spes euacuabunẽ & scientia. Itẽ qõ dicitur charitas nunq̃ fuisse vera que deseri põt: nõ ad essentiã charitatis referẽ: sed ad efficientiam: q2 nõ efficit charitas que deseritur: hoiez vere beatũ: nõ pducit ad verũ bonũ. Huic etiã fonti: alieni idest dãnãdi nõ cõicant. s. i fine q2 non pseuerãt. Põt tñ hoc & cetera que de charitate dicta sunt: de perfecta itelligi: quam soli pfecti habẽt: que semel habita non amittitur. Exordia vero charitatis aliq̃n crescũt aliq̃n deficiunt. Sunt. n. virtutis exordia & pfectus & pfectio: quos gradus ille discernit q parabolam illã itelligit

Marc.4

Sic est regnũ dei quẽadmoduz si iactet homo semen i terra & dormiat: & exurgat semẽ & germinet & crescat &c̃. Si ergo perfecta charitas sic radicata est vt amitti nequeat: incipiẽs tñ & prouecta amitti põt & sepe amittitur. Sed dum hẽtur nõ sinit habentẽ criminaliter peccare.

Aug. sup eplam ioannis.

Quod Augu. ostendit iquiens: q2 radix oĩum maloꝝ est cupiditas: & radix oĩum bonoꝝ est charitas: simul ambe esse nõ possunt: nisi vna radicitus euulsa fuerit: alia plantari nõ potest.

1. Timo. sexto.

Sine causa conatur aliquis ramos incidere: si radicem non contendit euellere.

¶ Quare fides & spes & scientia dicitur euacuari & non charitas: cum & ea ex parte sit.

Aduertendum etiam ẽ q̃ño fides: spes: & scientia dicantur euacuari q2 ex parte sunt: & non charitas cuz & ipsa ex parte sit. Ex parte enim idest iperfecte diligimus sicut ex parte scim⁹ vt ait Esicius super Leuiticũ.

Esici⁹ sr leuiticuz

Cum ergo omne qõ ex parte est euacuetur: cur charitas excipiẽ que dicitur nunq̃ excidere? Charitas quidez ẽt ex parte est vt sepe sancti docent: q2 ex parte diligimus nũc: & ideo ipsa euacuabiẽ iquantuz ex parte est: q2 tolletur iperfectio & addetur perfectio. Remanebitq̧ ipsa aucta & actus eius & modus diligendi: vt diligas deũ pp̃ter se ex toto corde: & pximũ tuũ sicut teipsum. Sed iperfectionis modus eliminabitur. Fides vero & spes penitus euacuabuntur. Sciẽtia vero sm

actum et modum suum qui nunc est: non secundum sui essentiam tolletur. Ipsa enim virtus scientie remanebit: sed aliu tenebit visuz et modum.

¶ Si christus ordinem charitatis prescriptum habuerit.

Nunc iam superest investigare. Si christus secundum quod homo ordinem diligendi prescriptum servaverit? Quod si est: omnem hominem sicut seipsuz dilexit. Omnibus ergo vitaz optavit: omnesque salvos fieri voluit. Sed non omnes salvi sunt: et ita non est factum quod optavit. Sed non est ignorandum in eo fuisse charitatem iuxta moduz patrie: non vie: eumque ordinem diligendi implesse qui servatur in patria: non in via. Qui enim in patria sunt idest iam beatificati sunt: adeo iustitie dei addicti sunt ut nihil eis placeat: nisi quod deo placet. Ac per hoc illorum tantum salutem diligunt et volunt quos deus salvari vult: eosque solos sicut se diligunt. Ita et christus electos tantuz sicut se dilexit: eorumque salutem optavit. Distinctio. XXXI.

Disti. 31. **Illud quoque** pretereundum non est etc. Superius determinavit magister de charitate qua diligimus deum quantum ad eius essentiam: et de numero diligendorum ex charitate et de charitate quantum ad ordinem diligendi: et quantum ad perfectionem meriti: hic determinat de eius duratione et dividitur in partes duas. ¶ Primo determinat de duratione charitatis in via. ¶ Secundo de eius duratione in patria ibi. [Advertendum est etc.] Prima in tres. ¶ Primo circa durationem charitatis in via tangit quorundam errorem. Secundo ponit illius erroris reprobationem. ibi. [Quos ratio vincit.] Tertio auctoritatum quibus innitebantur determinationem. ibi. [Quod vero apostolus.] Illa pars que incipit. ibi. [Advertendum est.] dividitur in partes duas. ¶ Primo inquirit. Utrum charitas remaneat in comprehensoribus. ¶ Secundo utrum in christo fuerit ordo charitatis supradictus. ibi. [Nunc autem superest investigare.]

Circa hanc distin. querendum est principaliter de tribus. ¶ Primo de duratione et efficacia charitatis in via. ¶ Secundo de libro vite. ¶ Tertio de duratione charitatis in patria. ¶ Circa primum queruntur tria. ¶ Primo utrum charitas semel habita possit amitti. ¶ Secundo utrum homo qui cecidit a charitate: possit resurgere in charitate equali. ¶ Tertio utrum homo per quantulancunque charitatem possit resistere quantecunque temptationi. Questio. I.

Q. 1. **Primo** ostendo quod charitas semel habita non possit amitti: quia habens
Argu. 1. charitatem non posset eam amittere: nisi preponeret creaturam creatori: sed hoc facere non potest: quia per charitatem deum propter se et super omnia diligit: ergo charitas semel habita: non potest amitti. ¶ Item si habens charitatem
Secundo posset eam amittere: hoc non posset esse: nisi per peccatuz: sed peccatum non potest corrumpere charitatem: quia cum charitate: nec ad momentum simul esse potest: et si ipsam non attingit eam non corrumpit: quare secundum philosophum. 16. de animalibus. Quod non tangit non agit: nec sequitur alteratio: ergo charitas semel habita non potest amitti. ¶ Item facilius est per charitatem resistere peccato advenienti quam destruere peccatum iam existens.
Tertio Sed peccatum iam existens non potest charitati resistere: quia per adventum charitatis omne peccatum mortale destruitur: ergo multo fortius charitas iam existens resistit omni peccato advenienti. ¶ Item secundum philosophum. 10. metaphy. corruptibile
Quarto T. c. 26. et incorruptibile plus differunt: quam secundum genus: nec tantum: ergo cum charitas patrie non potest amitti: charitas vie non potest amitti.

Contra Apoc. 2. Habeo adversum te pauca: quod charitatem tuam primam reliquisti. ¶ Item magister in litera reprobat opinionem illorum: qui dicebant charitatem non posse amitti. ¶ Item quamdiu homo est in via potest mortaliter peccare: sed per peccatum mortale homo est inimicus dei: homo vero quamdiu habet charitatem est amicus dei. Sed unus homo non potest simul esse amicus dei et inimicus: ergo quamdiu homo est in via potest suam charitatem amittere. In oppositum pro Secundo Tertio

Respondeo quod abiecto pestifero errore illorum: qui dicebant charitatem semel habitam: non posse amitti: quem errorem magister in litera recitat et reprobat. Dicendum charitatem semel habitam posse amitti quamdiu homo est in via: si non fuerit confirmatus. Non enim dubitandum est: quin in parvulis in baptismate infundatur charitatis habitus: quorum multi postea mortaliter peccant: et sic amittunt charitatem: quam in baptismate receperant. ¶ Ad videndum autem: per quem modum possit amitti: dicunt quidam quod de natura forme est: quod si non replet totam capacitatez sue materie: ut possit corrumpi: sed forma replens totam capacitatem sue materie corrumpi non potest: unde quia forme elementorum: non replent totam capacitatem sue materie: ideo corrumpi possunt: quia earum materia est in potentia ad aliam formaz. Forma autem celi: quia totam capacitatem sue materie replet: ideo corrumpi non potest: nec materia eius est in potentia ad aliam formam: quia ergo charitas vie non replet totam capacitatez voluntatis: quia per illam voluntas ex toto conatu suo non fertur continue in deum: charitas autem patrie replet totam capacitatem voluntatis: ideo corruptibilis est charitas vie: non patrie: sed quamvis hic modus dicendi sit pulcher et subtilis: non videtur tamen aliquibus multum cogere: quia in patria alique anime: que nobiliorem habent naturam: minorem habent charitatem et gloriaz: aliquibus aliis habentibus minus nobilem naturam: eo quod alie non tantum meruerunt quantum iste: nec sic se disposuerunt: ergo in patria sunt alique anime: quarum naturalis capacitas voluntatis non est absolute: et simpliciter repleta: sed secundum exigentiam sue dispositionis: et tamen nullius anime beate charitas corrumpi potest. Ad questionem secundum mentem propriam.

Ideo videtur aliis dicenduz: quod accidens quinque modis potest corrumpi. Aut per subtractionem presentie influentis seu conservantis: et sic destruitur lumen in aere absente per corruptionem subiecti: et sic sicut dicit philosophus in lib. de morte et vita: corruptis animalibus: corrumpitur sanitas que in eis est. Aut per actionem contrarii: et sic corrumpitur frigiduz a calido: aut per subtractionem termini: seu obiecti: quando est tale accidens: quod dependet ex subiecto: et termino seu obiecto: et sic corrumpitur paternitas in patre: per corruptionem filii: et audire in aure: per corruptionez soni: aut per corruptionem dispositionis subiecti necessarie ad existentiam illius accidentis in illo subiecto: et sic imago solis in speculo refulgentis quamdiu facies eius est ad ipsuz conversa corrumpitur: quando facies speculi ad partem oppositam convertitur. ¶ Primo modo charitas nunquam corrumpitur: quia deus est indeficiens causa qui semper quantuz est ex parte sua ex sui liberalitate charitatem paratus est influere: et influentiaz conservare: nec etiam secundo modo. Subiectum enim charitatis est incorruptibile. Nec etiam tertio modo: quia peccatuz ratione sue deformitatis: ratione cuius charitati opponitur privatio est: privatio autez non agit in habitum. Nec etiam quarto modo: quia bonum eternuz quod est eius obiectum corrumpi non potest: et ubique est. Sed ad similitudinem quinti modi charitas corrumpitur. Voluntas enim non est charitatis subiectum: nisi sub ratione qua voluntas disposita: dispositione in ea facta per sui conversionez ad creatorem in habentibus usum liberi arbitrii: vel per baptisma aque: vel sanguinis susceptionem in non habentibus usum liberi arbitrii: et quia hanc dispositionem voluntas in se corrumpit: cum se avertit a creatore: ideo ex consequenti Accidens multipliciter corrumpitur

charitatez corrūpit. ¶ Alij dicunt: q ad hoc vt volūtas sit charitatis subiectum nō requirit dispositio aliqua habitualis in ea: sed sufficit carentia repugnantis dispositionis: quā dispositionez voluntas in se causat per hoc: q se auertit quā dispositionem ipsa voluntas corrumpere nō potest: sed ab illa purgari potest per solius dei virtutem. ¶ Alij autem modo grosso: sed potentiori moduz amissibilitatis assignant dicentes: q deus decreuit non conseruare charitatem: in voluntate se auertente ab eo: per transgressionez alicuius sui precepti: et q charitas manere non potest: nisi quādiu a deo conseruatur: ideo quādo voluntas per transgressionem alicuius diuini precepti a deo auertitur charitas i ea corrumpitur.

[Ad primū] **Ad primum** in oppositum dicendum: q si homo habens charitatez semp esset in actu charitatis bene procederet argumentuz. quādiu n. voluntas actu diligit deum propter se et super omnia: ab ipso auerti non potest: sed homo in via habens charitatem: nō semper est in actu charitatis: et ideo potest moueri ex libertate sua defectibili motu: qui charitati repugnat. [Ad 2m] ¶ Ad secundum dicēdū: q illud argumentū procedit: ac si peccatum corrūperet charitatē eo modo: quo frigidum corrūpitur a calido: qd non est verum: sed ipsamet voluntas per hoc q se a deo auertit peccādo eā corrumpit: q propter hoc deus eam desinit conseruare: vel q per hoc est in ea dispositio cōtraria charitati: ita q in eodem instanti est charitatis corruptio: et complementū illius conuersionis. [Ad 3m] ¶ Ad tertium dicēdum: q ipsa charitas quātum est de se resistere pōt: sed subiectum cuz sit voluntarium se potest subtrahere charitati: et se supponere peccato superuenienti. [Ad 4m] ¶ Ad quartum cum dicitur: q corruptibile et incorruptibile plus differunt: q̄ sm genus etc. Dico q verum est de corruptibili et incorruptibili per naturam: non autem de corruptibili per naturam: et incorruptibili per gloriam. Charitas aūt patrie icorruptibilis est propter gloriam sui subiecti. q: n. voluntas nihil pōt respuere: nisi sub ratione mali: et beati deum vidētes in ipso nihil possunt apprehendere sub ratione mali: et quicqd in creatura posset desiderari in eo excellentius et perfectius conspiciunt: quāuis non sm rationem eandem vniuocam. Ideo nihil possunt diligere: nisi ipsum: vel propter ipsum.

[Qō. 2.] Questio. II.

Secundo queritur vtrum homo: qui cecidit a charitate possit resurgere in charitate equali. [Argt pº] Et videt q non. glo. super illud Amos. 5. Non adyciet: vt resurgat virgo israel: non negat quin possit resurgere: sed ne possit resurgere virgo: q ouis aberrans: et si reportet humeris pij pastoris: nō habet tantam gloriam quātam q̄ nunq̄ errauit: ergo nec tātam charitatez. [Secūdo] ¶ Item charitas que amittit: aut fuit proficiens: aut perfecta: q in statu inceptionis sue corrumpi nō potuit: charitas autem resurgentis icipiens est. Cum ergo charitas icipiēs nō possit esse tāta: sicut proficiens vel perfecta: resurgens non pōt [Tertio] resurgere de charitate equali illi quā amisit. ¶ Itez non pōt tantum disponi voluntas ad charitatis susceptionē per gratiam gratis datam: sicut p gratum faciētem. Sed homini habenti grām gratum facientem per bonū motum ex illa elicituz: nō superaddit charitas equalis i existenti charitati: ergo multo minus disponenti se p grām gratis datam tm datur charitas equalis illi charitati a qua cecidit.

[In oppm primo.] **Contra** Malachie. 3. Placebit dño sacrificium iuda: ubi dicit glo. q̄ño a pncipio placuerūt: ergo ita pōt homo resurgere placens deo: sicut erat ante q̄ caderet: qd nō esset verum: nisi resurgere posset i cha[Secūdo]ritate equali. ¶ Item glo. sup illud ad Ro. 8. Diligentibus deum oīa cooperant in bonum. dicit vt sig eoz deuiāt et exorbitant: hoc ipsum eis faciat pficere i bonum: q humiliores redeunt atq doctiores: qd verz nō esset: nisi possent resurgere in charitate equali.

[Ad qōnē sm mētē ppriam.] **Respondeo** q cū deus de lege cōmuni det charitatem hoibus: sm plus vel minus sm q magis vel minus se disponūt: et homo qui cecidit a charitate possit cum adiutorio dei se equaliter disponere: sicut erat disposit⁹ in receptione charitatis amisse: vel magis vel minus pōt resurgere quandoq in charitate equali: quandoq in minori: et quandoq in maiori.

[Ad primū] **Ad primum** in oppositū dicendū: q illa glo. non loquit de gloria essentiali: sed accidentali seu aureole: que debet virgini: siue cuiusdam delectationis que debet anime inocenti: eo q deum grauiter nō offendit. [Ad 2m] ¶ Ad secūdum cum dicit: q charitas incipiens: nō potest esse tāta sicut pficiens etc. dico q verum est de eadē charitate in numero: sed in diuersis charitatibus numero: non oportet q sit verz. [Ad 3m] ¶ Ad tertiuz dicendum: q homini existenti in grā p bonum motum ex illa licitum: quandoq supadditur maior portio charitatis: q̄ fuerit pma: quandoq equalis: quādoq minor sm efficaciaz illius motus maiorē: vel minorē: quātūcūq tn parū supaddat ex illo qd inerat et supaddito: efficit aliqd maius q̄ ante.

[Qō 3.] Questio. III.

Tertio queritur vtrum homo p quantulācunq charitatem: possit resistere quātecūq temptationi. [Argt. 1.] Et videt q nō. Quātulacūq charitas nō pōt operari: quātūcūq bonum: ergo a simili nec resistere quātocūq malo. [Secūdo] ¶ Itez quātulacūq charitas non potest resistere quātecunq temptationi venialium: q de lege cōmuni nō possumus sine venialibus ducere hāc vitaz: sed maior est temptatio peccati mortalis q̄ venialis: ergo multominus potest quantulācunq charitas resistere quātecūq temptationi peccatoz mortalium. [Tertio] ¶ Item ex quātulacūq charitate: nō potest homo sustinere martyrium: q est opus charitatis pfecte: dicente saluatore Joh. 15. Maiorez hac dilectionē nemo habet: q̄ vt animam suam ponat quis: pro amicis suis: ergo ex quātulacūq charitate non pōt homo resistere temptationi violente mortis.

[In opm. primo] **Contra** maius est expellere quātūcūq peccatum: q̄ resistere quātecunq temptationi inclinanti ad ipsam. Sed p quantulācunq charitatem expellit quantūcunq peccatum: ergo p quantulācunq charitatem potest homo resistere quantecunq temptationi. [Secūdo] ¶ Item potentior est quantulacunq charitas ad resistēdum temptationi: q̄ natura etiam integra. Sed homo in statu nature itegre: p sola naturalia potuisset resistere temptationi quātecunq sm magistruz li. 2. distin. 24. ubi expresse dicit: q p sua naturalia poterat manere si vellet: ergo multo fortius hoc pōt hō p quātulācūq charitatē.

[Ad qōnē sm mētē propriaz.] **Respondeo** q homo p quātulācunq charitatem resistere quātecunq temptationi: dupliciter pōt intelligi. s. aut de resistentia necessaria ad vitandum mortale peccatū: ad qd illa temptatio quātum erat ex parte sua ipellebat: vel vt pprius loquar, iclinabat: aut de resistentia pfecta: p quā homo temptat⁹ nō solum nō iducit in consensoz peccati: sed etiam nō emollit: sed robustior efficit: q̄ esset ante temptationem. Primo modo p libertatem arbitrij ad vitam p quantulācūq charitatem potest resistere quātecūq temptationi: q p quātulācunq charitatem deum omni bono creato pponit. sicut. n. dicit Augu. in quadā glo. sup illud ps. Bonum mihi lex oris tui. Amplius diligit charitas legē dei q̄ cupiditas mala auri et argēti: hec de qualibet charitate sine distinctione dictuz est. Sed temptatio quelibet ad peccatum quātum ē ex parte sua ad hoc ordinat: vt creator propter creaturam deserat. Secundo modo non pōt homo ex

homo ex quātulacūqꝫ charitate resistere quātecunqꝫ temptationi:nisi in sustinēdo illam temptationem illa charitas crescat:ita ꝙ que erat in principio temptationis parua ante finem temptationis efficiatur magna.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicēdum: ꝙ operari quātācūqꝫ bonum:quantuꝫ ē ex parte operis difficilius est:ꝗꝫ resistere quātecunqꝫ temptationi.Et ideo nō oportet:ꝙ si p quātulācunqꝫ charitatē homo nō possit vnum ꝙ nō possit aliud.

Ad 2ᵐ ℭ Ad secūduꝫ dicēdum:ꝙ homo p quātulācunqꝫ charitatem potest resistere temptationi īclināti ad veniale peccatum loquendo in singulari de quolibet p se:sed nō potest omnibus ī cōmuni:quilibꝫ vtroqꝫ modo possit resistere p quantulācunqꝫ charitatem quātecūqꝫ temptationi respectu peccati mortalis:qđ nō ꝯtingit pp maiorem temptationis venialium grauitatem:sed pp eoꝝ maiorem numerositatē ꝛ impulsionem.Et qꝛ ad cōmittēdum peccatum veniale nō requirit ita plenius ꝯsensus sicut ad cōmittenduꝫ peccatum mortale.

Ad 3ᵐ ℭ Ad tertium dicēdum:ꝙ sufficientia martyrij in aliquo casu cadit sub ꝯsilio tm̄.s. quando nō iminet necessitas:sed homo vltro offert se pp motionem diuine legis.Alio modo cadit sub precepto.s.quando īminet necessitas aut deum deserēdi:aut mortem subeundi.Primo modo nō pōt homo ex quātulacūqꝫ charitate subire martyrium:qꝛ hoc est opus charitatis pfecte.Et sic ītelligit illud verbum saluatoris in argumēto allegatum.Secūdo modo potest homo ex quātulacūqꝫ charitate sustinere martyrium ēt si non augeret: semp tamē in sustinētia martyrij augeť charitas:qꝛ p hoc ꝙ homo ex charitate in actu difficillimo facit totum posse suum p dei honore ꝛ amore:mereť vt sibi charitas augeať. ℭ Argumenta ad partem aliam gratia conclusionis possunt concedi.

Consequenter querit de secūdo principali. Et circa hoc queruntur tria. ℭ Primo vtruꝫ liber vite sit aliqđ īcreatum. ℭ Secūdo vtrum ī illo scripta sint bona tm̄. ℭ Tertio vtruꝫ aliquis possit deleri de libro vite.

Qō.1. Questio. I.

Argt.1. **Primo** ostendo:ꝙ liber vite non sit aliquid increatum:sup illud ecclesiastes.24.Hec omnia liber vite. dicit glo.i. nouum ꝛ vetus testamentum:ergo cum vetus ꝛ nouum testamētum nō sit aliquid īcreatum:ꝛ liber vite.

Secūdo nō.n.est aliquid īcreatum. ℭ Item glo.sup illud Apoc.2.Alius liber apertus est:qui est liber vite:dicit ꝙ ē xp̄s q̄ tūc apparebit oībus patens:sed nō erit oībus patens: nisi īquātum homo:ergo cum īquātum homo nō sit aliqđ īcreatum:liber vite nō est aliqđ īcreatum.

Tertio ℭ Item Augu.2.de ci.dei.c.14.Liber vite quedam vis diuina īntelligenda est:qua fiet vtriqꝫ opa sua bona vel mala:cūcta in memoria reuoceť. Sed memoria hoīs respectu bonoꝝ vel maloꝝ suoꝝ nō est aliquid increatum:ergo liber vite nō est aliquid increatuꝫ.

In oppositum pᵒ **Contra** Augu.de tri.14.c.15.Dicit ꝙ regule immutabiles vbi qđ sit iustum ēt iniustus agnoscit:scripte sunt in lucis illius libro que veritas dī:sed liber illius lucis que dī veritas liber vite est:ergo liber vite qđ īcreatuꝫ est. Ipsa.n.lux que veritas dī:de qua ibi loquiť

Secūdo Tertio Augu.īcreata est. ℭ Item Augu.20.de ci.c.15.dicit ꝙ liber vite ē psciētia dei que falli nō pōt. Sed pscientia dei qđ īcreatum est:ergo liber vite est qđ īcreatum.

Ad qōnē sm̄ mentē ꝓpriaꝫ. Liber vite cōparatur libro militie. **Respondeo** ꝙ sicut liber militie tripliciter potest dici.s.in quo traditur ars militaris:vel in quo scripta sunt valentium militum facta: vel in quo scribunť ad militiam electi:sicut liber vite tripliciter pōt accipi:vno modo p librō in quo scripta sunt ea que ducūt ad vitam eternaꝫ:ꝛ sic liber vite ē vetus ꝛ nouum testamētum.Alio modo p libro in quo scripta sunt facta electoꝝ ad vitam eternā:ꝛ sic liber vite erit cuiuslibet ꝯscientia in iudicio:ꝛ sic erūt multi libri:ꝛ de hoc intelligit illud verbum Apoc.20.vidi mortuos magnos ꝛ pusillos stātes in ꝯspectu troni:ꝛ libri apti sunt.i. patefacte sūt ꝯscie singuloꝝ. ℭ Alio modo p libro in quo scripti sunt electi ad vitam eternaꝫ. Et sic sm̄ glo.sup illud ps.Deleant de libro viuentiuꝫ. Liber vite ē notitia dei: qua pdestinauit ad vitam:quos pscuit ꝯformes fieri virgini filij sui.Et sic cum notitia dei sit qđ increatum:liber vite aliqđ īcreatum ē:que notitia liber dī p quādaꝫ similitudinem:qꝛ sicut scriptura libri mālis ē signum firmiter īpressum eoꝝ que fienda sunt:ita notitia dei est apud ipm īdelebile signum respectu eoꝝ q sunt ad vitam eternam pducendi:ꝛ de illo libro ītelligit illud qđ dī Apoc.21.de ciuitate supna ꝙ nō intrabit in ea aliquid coinquinatum:aut abhominationem faciens ꝛ mēdacium:nisi qui scripti sunt in libro vite.

Ad argᵃ Ad pᵐ **Argumenta** ad partem secūdam pcedūt de libro vite tertio mō dicto. ℭ Primum argumētum ad partē pmam pcedit de libro vite, primo modo dicto.

Ad 2ᵐ ℭ Ad secūdum dicēduꝫ: ꝙ xp̄s dī liber vite īquātuꝫ homo:vt exemplar viuēdi:via gre nō vt exemplar repsentans scriptos ad vitam glorie.

Ad 3ᵐ ℭ Ad tertium dicēdum ꝙ illa vis diuina:si accipiať pro ipsa vi que est in deo:qđ increatum est.Si autem pro vi ab illa effecta in ꝯsciētia singuloꝝ:quid creatū ē:ꝛ accipi debet p libro scđo modo dicto.

Qō.2. Questio. II.

Argt pᵒ **Secundo** querit vtrū in libro vite scripta sint bona tm̄. Et videť ꝙ nō.Quia pscientia dei nō tantūmodo est respectu bonoꝝ:sed ēt respectu maloꝝ:sed vt in pcedenti questione habituꝫ ē:est liber vite pscientia dei:ergo in libro vite nō tātūmodo scripta sunt bona : sed ēt mala.

Secūdo ℭ Item secūdum scripturam libri vite dabiť sententia in iudicio.aliter.n.nō diceret.apoc.20.sedente iudicio.Alius liber apertus esse qui est liber vite: sed sicut in iudicio dabiť sententia p bonis pp eoꝝ merita:ita ꝯ malos pp eorū demerita:ergo in libro illo scripta sunt bona ꝛ mala.

Tertio ℭ Item glo:a sup illud Luce.10.Noia vr̄a scripta sunt in celis:dicit ꝙ siquis celestia siue terrestria opa gesserit:p hec quasi in lr̄is annotatis apud dei memoriā eternaliter est affixus.

In oppᵐ primo. **Contra** Illa sola que a deo sunt:sunt in illo vita secūdum illud.Jo.1.qđ factum ē in ipso vita erat:sed mala nō sūt a deo:ergo nō sunt in deo vita ꝛ ex ꝯsequenti nec in libro vite scripta.

Secūdo ℭ Iteꝫ si ibi essent scripta mala damnatoꝝ:sicut bona saluādoꝝ:nō tm̄ possent dici liber vite:sed liber mortis.Cū ergo notitia dei: ita dicatur liber vite:ꝙ non liber mortis : ibi non sunt scripta nisi bona.

Ad qōnē sm̄ mētē propriaꝫ. **Respondeo** ꝙ ꝓprie loquēdo in libro vite nō sūt scripta:nisi bona sub bonis ꝯprehendēdo mala pene īquātuꝫ iusta sunt.mala.n. culpe cū nulli boni habeant rōnem in illo scripta nō sunt.Nec n.dicunť scribi in libro:nisi ea que p figuras ꝓprias repsentanť:ad similitudinē aūt figuraꝝ in māli libro sunt idee in libro vite.Cum ergo mala culpe ideas ꝓprias ī deo nō habeant:sed cognoscanť p ideas bonoꝝ oppositoꝝ: proprie nō possunt dici in libro vite esse scripta:quāuis notitia dei:nō tātūmodo sit respectu bonoꝝ:sed etiā maloꝝ.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dicēduꝫ:ꝙ liber vite nō est pscientia dei generaliter dicta sed respectu eoꝝ:qui scripti sunt ī libro.Unde post ꝗꝫ dicit Augu.ꝙ pscientia dei est liber vite:imediate subiungit:in quo sunt scripti.i.ante precogniti :ꝙ referť ad predestinatos:de quibus statim ante locutus est.

Ad 2ᵐ ℭ Ad secūdum dicēdum:ꝙ p scripturam bonoꝝ cognoscunť

sunt itellectui nr̃o ratio itelligẽdi nõ est in via: aut nõ: ꝫ sunt causate in nobis mediãte itellectione tactum ẽ lib. 2.
Ad q̃õnẽ ſm mẽtẽ propꝛiaꝫ. Uidet ergo mihi dicẽduꝫ ad q̃õnem ꝙ in aĩabus beatis ẽt ante corpoꝝ resumptionẽ remanebit habitus scientie acquisite: q: ad sui rõne nihil est beatitudini repugnans: vt ante dictum est. Remanebit ẽt quantũ ad actum: sub alio tñ modo q̃ꝫ in statu vie: q: aĩa existens incorruptibili corpoꝝ: p nãm ⁊ de lege cõmuni: nihil põt itelligere sine phãtasmate vt declaratũ est li. 2. distin. 25. in penul. q. nec ẽt põt itelligere ꝯclusiones: nisi in quadaꝫ collatione ad pricipia. In patria aũt itelligit sine phantasmate per spẽs itelligibiles: ⁊ ẽt sine discursu p simplicẽ ituitum simul i pricipio ituendo ꝯclusionem in hoc aliquo modo assimulata cognitioni angelice. Post corpoꝝ autẽ resumptionem: credo ꝙ poterũt itelligere scibilia quoꝝ habẽt sciam in phãtasmate: ⁊ ẽt sine phãtasmate si voluerint: ⁊ ẽt sine discursu itelligẽt: ita ꝙ itelligẽdo sine phãtasmate ⁊ sine discursu erunt similes angelis dei.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositum dicẽdũ: ꝙ aplš intellexit de destructione scientie quãtum ad modũ ꝯsiderandi qui est in via: q: in pãa erit
Ad 2ᵐ actus ꝯsiderãdi nobiliori modo vt visum est. ¶ Ad secũdum dicendũ: ꝙ nõ est incõueniẽs ꝙ duorum qui pares fuerũt in merito p cõparationem ad gloriam substãtialẽ: vnus in patria quãtum ad aliquid maiorem habeat dele-
Ad 3ᵐ ctationem accidentalem. ¶ Ad tertiuꝫ patet rñsio ex di-
Q̃õ. 2. ctis in corpore questionis. Questio. II.

Argũ. 1. **Secundo** querit̃ vtrũ virtutes theologice euacuabunt̃ in pãa. Et videt̃ ꝙ non. Aplš. 1. Cor. 13. dicit ꝙ charitas nunq̃ꝫ excidit: glo. ẽt sup illud ad Ro. 1. Iustitia dei in eo reuelat̃ ex fide in fidem. Dicit ꝙ hoc erit ex fide verboꝝ quibus credimus que nõ videmus in fidẽ reruꝫ qua credita obtinebimus: ergo in patria remanebit charitas ⁊ ẽt fides: ergo a simili ⁊ spes que inter p̃dictas
Secũdo vĩ media. ¶ Item fides est totius edificij spũalis fundamentũ: spes que erigit quasi parietes: sed fundamẽtũ ⁊ parietes non destruunt̃ p edificij ꝯsumationem: ergo fides ⁊ spes in pãa remanebũt: ergo multo fortius ⁊ charitas q̃
Tertio pricipalior ẽ qualibet illaꝝ. ¶ Itẽ destructo fundamento destruit̃ edificiũ: sed fides formata p charitateꝫ fundamentũ est edificij spũalis: ergo si destruerent̃ i pãa fides vel charitas destrueret̃ totũ edificiũ spũale: qd̃ falsum ẽ: charitas ergo ⁊ fides in pãa remanebunt: ergo a simili ⁊
Quarto spes. ¶ Item sicut clara dei visio nõ cõpatit̃ secũ actum credẽdi: nec secura ⁊ pfecta tentio actũ spandi: ita pfecta fruitio nõ cõpatit̃ secũ actum iperfecte diligendi: quo ex charitate diligimus i via: sed tñ hoc nõ obstãte habitus charitatis vie i pãa remanebit: ergo a simili habitꝰ fidei
Quinto ⁊ spei. ¶ Itẽ magis opponit̃ fidei ⁊ spei: mortalis culpa q̃ꝫ gloria: q: magis opponit̃ vitium virtuti q̃ꝫ terminus eius: sed fides ⁊ spes i viatore simul stant cũ mortali culpa: ergo multo fortius simul stabũt cum glĩa: sed ꝯstat ꝙ charitas remanebit: ergo nulla virtꝰ theologica euacuabitur in patria.

In oppositum pᵒ **Contra** 1. Cor. 13. Cũ venerit qd̃ pfectũ ẽ euacuabitur qd̃ ex parte ẽ. Sed cognitio fidei ⁊ tentio spei ⁊ charitas vie sunt ex parte: ergo oẽs euacuabũt̃
Secũdo in pãa. ¶ Itẽ charitas ẽ excellentior via ad glĩam iuxta aplm̃ dicẽtẽ de charitate. 1. ad Cor. c. 12. Adhuc excellentiorẽ viã nobis demõstro: sed cessat via cũ puenit̃ ad terminũ: ergo cũ puenerimꝰ ad patriaꝫ euacuabit̃ charitas: ergo multo fortius fides ⁊ spes.

Ad q̃õnẽ ſm mẽtẽ alioꝝ pᵒ. **Ad istam questionem** dicũt aliq̃ ꝙ i pãa nulla virtus theologica euacuabit̃ quãtũ ad habitũ: sed pficiet̃ tñ fides ⁊ spes quãtũ ad actus quos habẽt i via euacuabũtur: vnde sic euacuabunt̃ vt sciaꝫ q: actus charitatis in pãa: nõ differt ab eiꝰ actu, i via: nisi ꝙ ẽ pfectior: ⁊ ideo di-
ꝙ charitas nunq̃ꝫ excidit. ¶ Alij dicũt cõius ⁊ securiꝰ: Secũdo
ꝙ fides ⁊ spes i pãa euacuabunt̃ nõ tñ charitas. ¶ Q̃ aũt spes euacuet̃ sufficiẽter videri põt p ea que supius dicta sunt distĩn. 26. i illa q̃õne. vtrũ spes nunq̃ꝫ fuerit i paradiso: vñ hic repetere nõ oportet. ¶ Q̃ aũt euacuet̃ fides sic declarat̃: enigma essentiale ẽ fidei: q: ẽ de rõne ipsius: ꝫ enigmatica cognitio respectu dei esse nõ põt: i illo itellectu: vbi ꝯtinue ẽ clara visio dei. Actus ergo fidei i pãa nõ remanebit: sed icõueniẽs ẽ remanere habitum: vbi nunq̃ꝫ possit exire in actũ cũ hitus nihil aliud sit q̃ꝫ q̃dã habilitas iclinãs potẽtiã ⁊ determinãs ad actum: ⁊ maxime hoc esset icõueniẽs i pãa: vbi nullꝰ potẽtie iclinatio remanebit icõpleta: q: aũt charitati vie iperfectio sua nõ ẽ essentialis: q: nõ ẽ de rõne charitatis: sed ẽ ei accidẽs: ideo charitas vie remanebit i pãa ⁊ tollet̃ ipfectio sua p vltimatũ ipsiꝰ cõplemẽtũ: qd̃ erit p essentialẽ augmẽtũ hitus ⁊ p p̃sentiã sũme diligibilis clarissime visi q̃ vehemẽter dilectionẽ augebit: ita ꝙ cõplebit̃ charitas ⁊ quãtum ad habitũ ⁊ quãtum ad actum.

Ad primum dicẽduꝫ: ꝙ illa glo. ad Ro. soluit̃ p istam sequẽtẽ: q: post verba allegata seq̃t: ꝙ iproprie dĩ fides: quãtum aũt ad illud qd̃ cõ- Ad pᵐ
cludebat de charitate ꝯcedẽduꝫ est. ¶ Ad scd̃m dicẽdũ: Ad 2ᵐ
ꝙ fides nõ ẽ fundamentũ edificij spũalis: nec spes parietes: nisi pro statu vie. ¶ Ex hoc patet solutio ad tertium. Ad 3ᵐ
¶ Ad quartũ dicẽdũ: ꝙ nõ ẽ sĩle de actu credẽdi ⁊ spe- Ad 4ᵐ
randi p cõparationẽ ad glĩam ⁊ de actu ipfecte diligendi ex charitate: q: duo pmi actꝰ hñt iperfectioneꝫ de sua rõne: ⁊ ita ẽ eis essentialis: ipfectio aũt q̃ ẽ i actu diligendi ex charitate est ei accidentalis. s. aut pp ipfectioneꝫ habitus accidentalem: aut pp ipfectionem cognitõis rei dilecte ⁊ aggrauationem aĩe p corruptibile corpꝰ. Quod aũt est essentiale rei nõ põt remoueri ab ea ipsa manente: qd̃ aũt accidentale est ea accidẽtalitate separabili: sicut est accidentalitas ipfectõis actꝰ diligendi ex charitate: põt remoueri re remanente: ⁊ iõ cũ habitꝰ charitatis hẽbit suũ vltimatũ cõplemẽtũ ⁊ obiectũ charitatis erit clare visũ ⁊ aĩa a corpore nõ aggrauabit̃: tũc actꝰ diligendi ex charitate pficiet̃. ¶ Ad q̃ntũ dicendũ: ꝙ quãuis mortalis cul- Ad 5ᵐ
pa magis opponat̃ fidei ⁊ spei rõne forme sue q̃ charitas est q̃ꝫ glĩa: tñ nõ ẽ veꝝ de fide ⁊ spe quãtũ ad essentiã habituũ: magis eñi opponit̃ eis glĩa ⁊ ideo nõ oportet: ꝙ si essentie fidei ⁊ spei possent stare cũ mortali culpa ꝙ possint stare cum gloria.

Ad primum ad partẽ aliã cũ dĩ: ꝙ cuꝫ venerit qd̃ pfectũ est euacuabit̃ qd̃ ex pte est ⁊c̃. Dico ꝙ hoc itelligẽdũ est de hoc qd̃ est ex parte. i. ipfectũ essentialr̃: ⁊ sic sunt ex parte fides ⁊ spes: nõ autẽ de hoc: qd̃ est ex parte accidentalr̃. Et sic est ex pte charitas vie: ⁊ ideo ipsa remanebit eiꝰ impfectione sublata: q: nõ ei ierat: nec quãtũ ad habitũ: nec q̃ꝫtũ ad actuꝫ tanq̃ꝫ de rõne ipsius. ¶ Ad scd̃m dicendũ: ꝙ charitas vie non est via ad patriã: nisi sub rõne: qua charitas impfecta vel quãtũ ad actũ vel quãtũ ad habitũ: ⁊ ego bene ꝯcedo ꝙ cũ puenit̃ ad terminuꝫ q̃ est glĩa cessat charitas sub rõne qua ipfecta est: q: quãuis remaneat charitas: tollet̃ tñ imperfectio eius. Questio. III. Q̃õ. 3.

Tertio querit̃ vtrũ i pãa remanebit charitas quãtũ ad ordinẽ diligẽdi: q̃ est i via. Et vĩ ꝙ nõ. Aug. i li. de vera religione longe añ finẽ. Ꝧ est pfecta iustitia: qua potiꝰ potiora ⁊ minꝰ minora diligimꝰ: sꝫ i pãa erit pfecta iustitia: ergo semp plus diliget̃ ibi meliores: q̃ tñ ordo nõ ẽ i via.
¶ Itẽ ille plus diligit̃ cui maius bonuꝫ optat̃. Sed q̃libet i pãa maiꝰ bonũ vult ei q̃ maius bonũ hꝫ: aĩr nõ esset volũtas bonoꝝ ꝯformis diuine volũtati: ergo quilibet in pãa plus diligit meliorẽ se q̃ꝫ se ipm̃: hic tñ ordo nõ est i Argũ pᵐ Secũdo

Tertio via. ¶ Itē Bernardus I libro d̄ diligēdo deo.c.27.dicit q̄ i fcris I pr̄ia oēm humanā affectionem quodā ieffabili modo necesse erit a se ipso liquescere atq̄ i dei penit⁹ trāsfundi voluntatem aliogn quō oīa in oībus erit deus: si i hoīe d̄ hoīe qcq̄ superitex: quo patet q̄ i pr̄ia tota ratio diligendi erit de⁹: ergo homo plus diliget aliū q̄ seipm: si est deo magis ꝯiunct⁹: hic aūt ordo in via non est.

In op^m. primo **Contra** natura p gr̄iam nō tollit: sed pficit sed i statu nāe ēt itegre homo nunq̄ tm̄ dilexisset aliū quātū seipm ⁊ plus dilexisset ꝓpinquos q̄ extraneos: ergo hic ordo i pr̄ia remanebit ⁊ erit pfect⁹.

Secūdo ¶ Item habitus ipfectus ad nihil iclinat ad qd̄ nō iclinet cuz est pfectus: quāuis iclinet pfectiori modo: ergo si charitas iperfecta iclinat in via volūtatem hoīs ad magis diligendū seipm q̄ aliū ⁊ proximum q̄ extraneū: ad hoc idē

Tertio iclinabit i pr̄ia: quāuis modo pfectiori. ¶ Itē salrē ostendo q̄ remaneat quo ad hoc: q̄ semp plus diliget seipsuz q̄ aliū: q̄ aliter sequeret hoc icōueniēs q̄ Petrus plus gauderet de bono Lini q̄ Lin⁹ de bono ꝓprio. Ex quo.n. Petrus bonū Lini tm̄ diligeret quātū diligeret equalem portionem boni sui: cū maiorem virtutem habeat ad gaudendū q̄ Linus necessario sequeret q̄ plus delectaret in bono Lini q̄ ipsemet Linus.

Ad qōnē ſm mentē aliorū **Ad istam questionem** dicūt aliqui: q̄ q̄ ibi tota ⁊ pcisa ratio diligendi erit bonitas: ideo ibi quilibet semper plus diliget meliorem ⁊ si alius est melior eo: plus diliget aliū q̄ seipm: cui videt ꝯsonare q̄ hoīes ēt in via charitatis sup excellentis multum ꝯformis charitati pr̄ie habent: ordinem diligendi obseruare videbant. Dicebat.n. Moyses: vt habet Exo.31. orans deuz p filijs israel: aut dimitte eis hāc noxam: aut dele me de libro tuo. Et apl's anathema esse cupiebat a xp̄o p salute fratrum: vt habet ad Ro.9. reputātes maius bonū i cōitatis salute q̄ sua. ¶ Hoc ēt exp̄ssius ꝯfirmāt p Ansel. dicentem p solo. penultimo.c. In illa pfecta charitate innumerabiliū bonorū angeloꝝ ⁊ hoīuz: vbi nullus minus diliget aliuz: q̄ seipsum: nō alr̄ gaudebit qsq̄ p singulis alijs: q̄ pro se ipso. Ad qd̄ sequit q̄ eque bonū sibi eque diligit meliorē plus

Contra op^m ⁊ minus bonū minus. Sed ꝯ hanc opinionem est Hug. exp̄sse li.2. de sacra. parte.13.c.10. dicens. Si primi salutē magis qs eligit q̄ suā deum minus diligit q̄ ꝓximuz: a quo separari vult pp ꝓximū. ¶ Preterea hoc videt esse ꝯtra dictamen nāe ⁊ pfectionem gr̄ie ⁊ rectitudinem diuine iustitie. Nā.n. ēt itegra dictabat hoīem plus se debere diligere q̄ alium. Gr̄ia ēt intimius ⁊ pfectius respicit illum in quo est: q̄ aliū. Diuina ēt iustitia hoc exigit: vt homo plus gaudeat de ꝓprijs meritis q̄ alienis.

Ad qōnē ſm mētē propriāz. **Videtur ergo** mihi dicendū sine pīudicio q̄ cū diligere sit velle bonū possumus loqui de ordine diligendi p cōparationem ad bonum volituz vel ad intensionem actus volendi. Primo modo remanebit ordo diligendi ex charitate in pr̄ia q ē in via p cōparationem hoīs ad deum. In vtroq̄.n. statu maius bonū vult homo ex charitate deo q̄ sibi: vel cuicunq̄ alij: nō remanebit tm̄ p cōparationem hoīs ad proximum: q̄ post corpoꝝ resumptionem nullus erit possibilis ad maius bonum q̄ erit illud bonum: qd̄ tunc habebit: ⁊ ideo cuilibet habenti maius bonuz volet maius bonū: vnde minus bonus maius bonū volet meliori q̄ sibi. In statu aūt vie nō est sic: q̄ enim in via homo min⁹ bonus possibilis est ad maius bonū: q̄ sit illud bonū qd̄ habet melior eo: adeo ex charitate pōt igit optare tantuz bonū: quātū optat meliori se. ¶ Loquendo aūt modo secundo de ordine diligendi: sic dico q̄ remanebit idem ordo diligendi in pr̄ia: q in via p cōparationē hoīs ad deū. In vtroq̄ n. statu ex maiori affectu: vult homo ex charitate deo illud bonū qd̄ habet q̄ sibi ipsi vel cuicunq̄ alij illud bonū: qd̄ habet vel habere pōt: remanebit ēt p cōparationem hoīs ad ꝓximū. In vtroq̄.n. statu debet homo magis diligere deū: ⁊ amore amicitie: ⁊ amore ꝯcupiscentie: extendendo ꝯcupiscentiā nō tm̄ respectu habendi: sed ēt respectu habiti: respectu cuius tm̄ magis ꝓprie diceret cōplacentia q̄ ꝓximum: sed si homo ex maiori affectu vellet deū alicui ꝓximo suo q̄ sibi ipsi magis diligeret ꝓximū amore amicitie q̄ deū amore ꝯcupiscentie q̄ velle deū ꝓximo est ipm ꝓximū amare amore amicitie. Velle deū sibimetipsi est ipm deū amare amore cōcupiscentie: ergo in vtroq̄ statu homo diligens ſm rectuz ordinē charitatis ex maiori affectu vult bonū sibi q̄ cuicunq̄ ꝓximo: siue meliori se: siue minus bono. Per comparationez aūt ꝓximoꝝ iter se nō remanebit ille ordo respectu boni tpalis: qd̄ est bonū ſm qd̄: tunc eniz cessabit ꝓuisio q̄ i p̄senti vita est necessaria qua necesse est: vt homo magis sibi ꝯiuncto puidere teneat: q̄ alieno rōne cuius in hac vita ſm rectum ordinem charitatis: homo ex maiori affectu vult illi tpalem effectum a se exhiberi: cui magis exhibere tenet nō remanebit ēt ille ordo respectu boni spūalis possibilis hri: q̄ in pr̄ia qlibet habebit illud bonū: qd̄ habiturus est: statim post corpoꝝ resumptionē ita q̄ nullus erit possibilis ad amplius bonū: i via autez nō statim habet homo totuz bonū qd̄ habiturus est: vel habere pōt rōne cuius ſm rectum ordinez charitatis magis debemus esse soliciti ꝓcurādo ⁊ optādo augumentū boni spūalis parentum vxoꝝ: q̄ extraneoꝝ melioꝝ: remanebit tm̄ ille ordo respectu boni spūalis iam habiti. In vtroq̄.n. statu homo ſm rectū ordinem charitatis ex maiori affectu vult illud extraneo mai⁹ bonū spūale: qd̄ iam habet q̄ magis ꝯiuncto illud min⁹ bonū spūale: qd̄ habet duobus equalr̄ bonis ex maiori affectu vult magis sibi ꝯiuncto illud bonum quod habet.

Ad primum in oppositum dōm: q̄ illa auctoritas sic intelligenda est: q̄ potius bonū magis est ex charitate diligendū: si diligenti est potius bonū simpliciter. Alr̄ non oportet: vn̄ Hugo.2.li. de sac. parte.13.c.10. q̄ maius bonum mihi est: a me plus diligendū est: q̄ mihi p̄mū est insitū vt diligā bonū meū: illud maxime qd̄ veꝝ est bonum: ⁊ post illud: ⁊ ſm illud diligā bonū ꝓximi mei. Ad p^m ¶ Ad scōm dōm: q̄ ꝓcedit de ordine diligendi p cōparationē ad bonū volituz. Ad 2^m ¶ Ad tertiū cū dr̄: q̄ tota rō diligendi i pr̄ia erit deus ⁊c. Ad 3^m Dico q̄ veꝝ est: iquātum de⁹ est sūmū bonū diligenti: ⁊ q i patria sub hac rōne ꝓpinquior est deo: magis diligit a quolibet bono: sed sub rōne qua de⁹ est sūmū bonuz ipsi Lino: Petrus nō est ita ꝓpinquus deo sicut Lin⁹ q̄uis.n. sit ꝓpinquior deo sub rōne: qua est sūmū bonū absolute: ⁊ ēt sit ꝓpinquior deo: sub rōne qua est sūmū bonū sibi: q̄ Linus deo sit sub rōne qua est sūmū bonū sibi: nō ē tm̄ Petrus ita deo ꝓpinquus sub rōne q̄ est sūmū bonū Lini: sicut Linus. ¶ Auctoritates aūt sacre scripture adductas p alia opinione exponit Hugo li.2. de sac. parte.13.c.10. dicēs, Auctoritates Moyses libro scripto deleri petijt: ⁊ Paulus a xp̄o anathema p fratrib⁹ fieri ꝯcupiuit: nō q̄ deū pp hoīem perdere vellent: sed q̄ deū si fieri posset: sine ꝓximo quē diligebāt possidere nollent. Affectio.n. loquebat: ⁊ quasi de dilectione securus: amato ⁊ amāti in dulcedine dilectionis de separatione cōminabat: nō q̄ illius separationē diligebat: sed q̄ alterius ꝯiunctionē optabat.

Circa litteram | Charitas ē fōs] i. prim⁹: q̄ fides est bonoꝝ fons p̄mus: vel logr̄ de fonte opum formatoꝝ. | ¶ A dilectione mundi fundit⁹ occidit] hoc itelligendum est de charitate pfectoꝝ vel pōt dici q̄ occidit dilectionē mundi. i. qua diligit mūdus supra deū: ⁊ sic qlibet charitas occidit dilectionez mundi. ¶ Ficta charitas est q̄ in aduersitate deserit: hic accipit fictum

fictrāō p falso:sed p fragili a quo dicunṫ vasa fictilia.] q̄
Dubiū simul vita nō amittiṫ.] ℭ Cōtra charitas quātūcūq; pfe
Rñ° cta l via amitti pt. ℭ Rñdeo glosandū ē nō amittiṫ.i.ō
difficili amittiṫ:vel hic nō vocauit charitatē pfectā: nisi
illā quā de° pūidit vsq; i finē duraturā.] Radix oīuz ma
Supbia loꝝ ē cupiditas.] ℭ Cōtra eccl.10. Initiū oīs peti ē sup
ꝛ cupidi bia. ℭ Rñdeo supbia ē radix oīum maloꝝ i auersione a
tas radi creatore cupiditas i ɔuersione ad creaturā. Uel pōt dici:
ces malo q̄ supbia ē q̄dā cupiditas cū sit iordinat° amor excellētie
rum.

ℭ De charitate dei. Distinctio. XXXII.

Disti.32.
Q̄ alia magis a/lia min° diligere ō bemus.

Remissis adijciendum est ō dilectione dei qua ipse diligit nos que non alia est q̄ illa qua diligim° eū. Dilectio aūt dei diuina vsia est:eadēq; dilectione pr̄ ꝛ fili° ꝛ spūssctūs se diligūt ꝛ nos:
Aug.sup ioannem vt supra disseruim°. Cūq; eius dilectio sit imutabilis ꝛ eterna: alium tamen magis: aliuz minus diligit. Unde augu. Incomprehensibilis est dilectio dei atq; immutabilis qua deus in vno quoq; nostrū amat quod fecit:sicut ꝛ odit quod fecim°. Miro ergo ꝛ diuino modo:etiā quando odit diligit nos. Ex hoc q̄dē in omnibus itelligi potest. Quis ergo digne potest elo qui quantum diligat membra vnigeniti sui: ꝛ quanto amplius vnigenitum ipsum. Dei ipso etiam dictum est nihil odisti eorum que fecisti.
Sap.1. Gen.1. Ex his percipitur q̄ deus omnes creaturas suas diligit quia scriptum est:nihil odisti eoruz q̄ fecisti. Et item vidit deus cuncta que fecerat: ꝛ erant valde bona. Si omnia que fecit bona sunt:ꝛ omne bonum diligit:omnia ergo diligit que fecit:ꝛ inter ea magis diligit ratiōales creaturas:ꝛ de illis eas ampli° q̄ sunt mēbra vnigeniti sui. Et multo magis ipsum vnigenituz.

ℭ Ex qua intelligentia dicitur magis vel minus diligere hec vel illa.

Cum autem dilectio dei īmutabilis sit:ꝛ ideo nō intendiṫ vel remittitur . si queritur que sit ratio dicti cum diciṫ magis vel minus diligere hoc q̄ illud:ꝛ cū dicitur deus omnia diligere. Di
Phil.4. cimus dilectionem dei sicut pacem exuperare omnem sensum humanum:vt ad tante altitudinis intelligentiam vix aliquaten° aspiret hu
Ex quo sensu oia q̄ fecit de° diligere dicaṫ. manus sensus. Potest tamen sane intelligi ea rōne dici omnia diligi a deo q̄ fecit:q̄a omnia placent ei:omnia approbat inquantum opera eius sūt:nec tunc vel prius vel amplius placuerunt ei cum facta sunt:scilicet antēq̄ fierēt:immo ab eterno omnia placuerunt ei non minus
Quō alios magis alios mi/n° diligere dicaṫ. q̄ postq̄ esse ceperunt. Q̄ vero rationales creaturas idest homines vel āgelos: alios magis alios min° diligere dicitur: nō mutabilitatem charitatis eius significat:sed q̄ alios ad maiora bona:alios ad minora dilexit : alios ad meliores vsus:alios ad minus bonos. Omnia.n. bona nostra ex eius dilectiōe nobis proueniūt.

Electorum ergo alios magis:alios minus dilexit ab eterno ꝛ diligit etiam nunc quia alijs maiora:alijsq; minora ex dilectione sua preparauit bona. alijsq; maiora ꝛ alijs minora bona confert in tempore. Unde magis vel min° dicitur hos vel alios diligere.

ℭ Q̄ duobus modis inspiciēda est dilectio dei.

Consideratur enim duob° modis dilectio dei: secundum essentiam ꝛ secunduz efficientiā. nō recipit magis vel minus secundum essentiam sed tantum s̄z efficientiam vt magis dilecti dicantur quibus ex dilectione ab eterno maius bonum preparauit ꝛ in tempore tribuit. ꝛ min° dilecti quibus non tantum. Inde etiam est q̄ aliqui quando conuertuntur ꝛ iustificanṫ:dicūtur tunc incipere diligi a deo. Non q̄ deus noua dilectione quenq̄ possit diligere:immo sempiterna dilectione dilexit ante mundi constitutionem quoscunq; diligit. Sed tunc dicuntur incipere diligi ab eoꝛuz eterne dei dilectionis sortiuntur effectum. s. gratiam vel gloriā. Un
Augu.in libro de trinita. de aug. Absit vt de° temporaliter aliquid diligat quasi noua dilectione q̄ in ipso aū nō erat: apud quem nec preterita transierunt:ꝛ futura iam facta sunt. Itaq; omnes sanctos suos aū mundi constitutionem dilexit sicut predestinauit. Sed cum conuertuntur ꝛ inueniunt illuz: tunc incipere ab eo diligi dicuntur vt eo modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur ꝛ Nota de immutabilitate dei circa bonos et malos placidus bonis:illi mutantur ꝛ non ipse:vt lux infirmis oculis aspera firmis lenis est:ipsorum s. mutatione:non sua. Ita cum aliquis p iustificationē icipit esse amic° dei:ipse mutaṫ nō deus.

ℭ Si quis magis vel minus diligatur a deo vno tempore q̄ alio.

Si vero queritur de aliquo vtruz magis diligatur a deo vno tēpore q̄ alio. Distinguenda est dilectionis intelligentia. Si.n.referatur ad dilectionis effectuz: concessibile est. Si vero ad dilectionis essentiam inficiabile est.

ℭ Si deus ab eterno dilexit reprobos.

De reprobis vero qui preparati non sunt ad vitam sed ad mortem. Si queritur vtrū debeat cōcedi deus ab eterno dilexit eos? Dicim° de electis solis simpliciter hoc esse concedendum q̄ deus ab eterno eos dilexit quos ad iustitiaz ꝛ coronam preparauit. De non electis vero simpliciter est concedendum q̄ odio habuit : idest
Malach. primo reprobauit. Sicut legitur: Iacob dilexi: Esau odio habui. Sed non est simpliciter dicendus q̄ dilexit:ne predestinati intelligantur:sed cuz adiectione dilexit eos inquantuz opus eius sū

turi erāt:idest quos ɀ quales factur⁹ eos erat.

Distinctio. XXXII.

Disti.32. **P**Remissis adiiciendū est ɀc̄. Supius determinauit magister de charitate qua diligim⁹ deuȝ:hic determinat de charitate qua de⁹ diligit nos. Et diuidit i ptes tres. ¶ Primo determinat ð dilectiōe dei : cōmuniter respectu oiuȝ creaturaȝ. ¶ Scḋo spāliue respectu hoium.ibi.[Cōsideranꝰ.n.] ¶ Tertio agit de dilectione dei respectu reprobo ȝ.ibi.[De reprobis vero.] Pria in duas. ¶ Primo diuine dilectōis ad diuersos ostendit inequalitatem. ¶ Scḋo assignat equalitatis rōnem.ibi.[Cū aūt dilectio.] Scḋa ps pncipalis : q̄ ibi icipit.[Cōsideranꝰ] diuidiꝰ i partes duas. ¶ Primo ondit q̄liter ð us icipit aliquē hoiem de nouo diligere. ¶ Scḋo inqrit vtrum eundem hominem diligat magis in vno tempore q̄ȝ in alio.ibi.[Si vero queritur.]

CIrca hanc distin.q̄rendū est pncipalr ð duob⁹. ¶ Primo de dilectiōe dei ad creaturā. ¶ Scḋo de gradib⁹ dilectōis illius. ¶ Circa pmuȝ q̄runꝰ quatuor. ¶ Primo vtrū deus diligat oēm creaturā. ¶ Scḋo vtrum ab eterno dilexerit creaturā. ¶ Tertio vtrum pus fuerit ſm rōnem itelligendi creaturā esse bonā q̄ȝ ipsam a deo diligi. ¶ Quarto vtrū deus eadem dilectione diligat se:ɀ creaturam.

Q̄ō.1. Questio. I.

Argꝰ.p⁹ **P**Rimo ostendo q̄ de⁹ non diligit oēm creaturā:q̄r de⁹ nō diligit illud qḋ odit:sed deus odit reprobos. Dicit.n.Mala.1. Esau odio habui:ergo nō diligit omnem

Secūdo creaturā. ¶ Itē ois dilectio aut est amicitie:aut ɔcupiscentie:sed de⁹ nullā creaturā diligit amore ɔcupiscentie. Nullū.n.bonū creatū optat:nec ēt creaturas inaiatas diligit amore amicitie. Sicut.n.dicit pħs.8.ethi.cap̄.2. In aiatoȝ amatione nō dr amicitia:ergo de⁹ nō diligit oēm

Tertia creaturā. ¶ Item deus nō diligit creaturā affectu:q̄r affectiones nō cadunt i deo:nec i effectu:q̄r dilectio est in diligente. Effect⁹ aūt dei nō est i deo:sed i creatura:ergo nullo modo diligit creaturaȝ.

In op^m. primo **C**Ontra Sap̄.11.dicit sapiens ad deuȝ. Diligis oia que sunt. ¶ Item ois sapiens artifex dili-

Secūdo git suum effectū. Sed deus est artifex sapiens ɀ bon⁹ cuius q̄libet creatura est effect⁹:ergo diligit oēm creaturā.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriaȝ. **R**Espondeo ois creatura habet aliquā bonitatem:sed omni creature deus vult illā bonitatem:quā hȝ quādiu eaȝ hȝ:cum ergo diligere rem sit velle illi bonū:sequiꝰ q̄ deus diligat oēm creaturā. Illa tū spāli dilectione quā vult electis vitā eternam nō diligit oēm creaturā:sic itelligendo q̄ pdictuȝ bonū non vult cuilibet creature.

Ad p^m **A**D primum in oppositū dicendū:q̄ eandē rē deus ſm aliqd diligit:ɀ ſȝ aliud

Ad 2^m odit:vnde in reprobis diligit nāꝰ ɀ odit culpaȝ. ¶ Ad scḋm dicunt qdā q̄ large accipiendo amoreȝ ɔcupiscentie:q̄ est nō tm̄ respectu rei quā amans vult sibi:sed ēt respectu rei quā vult amico. Pōt dici q̄ deus diligit talitas creaturas amore ɔcupiscentie nō q̄: velit eas sibi:sed q̄ vult eas hr̄e illā bonitateȝ:quā hn̄t pp electos. ¶ Aliȝ dicunt q̄ p tanto pōt dici q̄ diligit eas amore ɔcupiscētie inquātum vult eas hr̄e bonitatem:quā hn̄t ad sue potentie:ɀ sapientie:ɀ bonitatis manifestationē. Mihi aūt vr̄ dicendum:q̄ pprie loquendo ille amor nō est ɔcupi-

Ad 3^m scentie nec amicitie. ¶ Ad tertiū dicendū:q̄ ſm q̄ affectus nomē ē passionis:de⁹ nihil diligit ex affectu:sed ſm q̄ ē nomē efficacis act⁹ volūtatis:sic de⁹ diligit oēm creaturā ex affectu:q̄r cuilibet creature vult bonū:qḋ illa hȝ. Diligit ēt q̄libet creaturā effectu:q̄r i q̄libet creatura ē aliqs effect⁹ dilectōis diuine:quāuis aūt dilectio pmo dicta sit i diligēte:tū scḋo mō dicta ē i dilecto : nec ita pprie pōt dilectio dici:sicut effect⁹ dilectōis. Questio. II.

Q̄ō.2.

Argꝰ.1. **S**Ecundo querit vtrū ab eterno dilexerit creaturā. Et vr̄ q̄ nō. Dilectio.n.nō ē nisi boni:sed creature non fuerūt ab eterno bone:q̄r ab eterno non fuerunt:ergo eas nō dilexit ab eterno.

Secūdo ¶ Iteȝ ſm sniam Diony.4.c. de diuinis noib⁹. Ois amor ē vis vnitiua amātis ɀ amati:sȝ nō pōt esse vnio cū re q̄ nō est : ergo cuȝ creature ab eterno nō fuerunt:non potuerunt a deo diligi ab eterno.

Tertio ¶ Itē amās vult amatū esse:ergo si deus dilexerit creaturas:ab eterno voluit esse eas ab eterno qḋ falsuȝ est:q̄r sicut dicit ps. Omnia q̄cūq̄ voluit dns fecit.

In op^m. primo. **C**Ontra ad Ephe.1. Elegit nō ante mūdi ɔstitutionem:sed electio icludit dilectionē electi:er-

Secūdo go ab eterno dilexit nos. ¶ Itē Augu.5.li.de tri. versus finē:ɀ recitat magister in lr̄a. Absit vt de⁹ tpaliter aliquē diligat:quasi noua dilectione q̄ in ipso ante nō erat: ergo omne illud qḋ diligit ab eterno dilexit.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriaȝ. **R**Espondeo q̄ de⁹ ab eterno dilexit creaturaȝ. Ille.n.rem diligit q̄ vult ei bonū: deus aūt ab eterno voluit creature bonū ſm rōnem ɀ ēt bonū reale:sed voluit q̄ creatura haberet ab eterno bonum ſm rōnē sicut habuit:ab eterno enim habuit esse itellectum qḋ est esse ſm rōnē. Ab eterno.n.quelibet creatura fuit ab itellectu diuino itellecta:eo aūt ɀ bonā: siue in esse itellecto siue in esse reali ɔuertunꝰ:ergo ab eterno bene fuerūt in esse itellecto:qḋ est esse ſm rōnem : nō voluit aūt q̄ hr̄ent bonū reale ab eterno quāuis ab eterno voluerit q̄ hr̄ent bonū in esse reali in tpe.nō tm̄ autē diligit ille rem q̄ statim eā vult adipisci illud bonū quod ei vult:sed ēt qui vult illud bonū qḋ et vult adipisci congruo tempore in futuro. Et sic deus illud bonum reale:quod ab eterno voluit creaturis voluit eas adipisci in tempore.

Ad p^m **A**D primum in oppositum cum dicitur q̄ dilectio non est nisi boni ɀc̄. Dico q̄ verum est extendendo bonum non solum ad bonum in actu:sed ad bonum in potentia ɀ in cognitione diligentis quanuis auteȝ primo modo creature non fuerint bone ab eterno. Fuerunt tamen ab eterno bone:tertio modo ɀ etiam secundo modo:quia ab eterno fuerunt in potentia dei eas diligentis.

Ad 2^m ¶ Ad secundum cum dicitur: q̄ non potest esse vnio cum re que non est ɀc̄. Dico q̄ verum est loquendo de re que non est: nec in esse reali: nec in esse intellecto:cum re aūt que est in esse intellecto potest esse vnio que est per affectum que est vnio quam primo respicit amor: creature autem fuerunt ab eterno in esse intellecto:quia ab eterno fuerunt a diuino intellectu intellecte.

Ad 3^m ¶ Ad tertium cuȝ dicitur:q̄ amans vult amatum esse ɀc̄. Dico q̄ verum est:sed non semper statim:nec quocunq̄ȝ modo. ¶ Argumenta ad partem aliam procedunt de dilectione quantum ad actum volendi bonum:non de illa que est ſm effectum:quia planum est q̄ nullum effectum ab eterno contulit creature.

Q̄ō.3. Questio. III.

Argu.p⁹ **T**Ertio queritur vtrum prius fuerit creatura bona q̄ȝ a deo dilecta. Et videtur q̄ sic. Prius fuit secundum rationem intelligendi creatura cognoscibilis:q̄ȝ a deo cognita ɀ factibilis quaȝ facta:ergo ɀ diligibilis quam dilecta:sed nunquam fuit diligibilis:nisi inquantum bona: ergo prius secundum rationem intelligendi fuit bona:

Secūdo quam a deo dilecta. ¶ Item obiectum prius est secundum rationem intelligendi quam actus:sed bonuȝ creatum est diuine dilectionis obiectum:quanuis non primum:ergo prius secundum rationem intelligendi fuit bonum creatum:q̄ȝ diuina dilectio respectu boni creati.

¶ Item

Tertio ¶ Item irrationabiliter diligit vel imperfecte qui non diligit rem: quia bona est: sed deus non diligit creaturas irrationabiliter nec imperfecte: ergo diligit eas: quia est bona: et si sic prius secundum rationem intelligendi fuit bona quam a deo dilecta.

In oppositum primo **Contra** ut in precedenti questione habitum est. creatura fuit a deo electa ab eterno: sed non fuit bona nisi ex tempore: quia non fuit ens nisi in tempore: ergo

Secundo prius fuit a deo dilecta quam bona. ¶ Item causa prior est effectu. Sed magister in littera loquens de dilectione dei ad nos dicit quod omnia bona nostra ex dilectione eius nobis proveniunt: ergo prius fuimus a deo dilecti quam boni.

Ad questionem secundum mentem propriam. Creaturam esse bonam tripliciter. **Respondeo** quod creatura fuisse bona triplicater potest intelligi: aut in effectu: aut in potentia ordinata ad effectum: aut in esse intellecto. Primo modo planum est: quod prius fuit creatura a deo dilecta quam fuerit bona: ut bene concludunt argumenta ad secundam partem: quia enim deus voluit creaturam fieri bonam: et in sua bonitate conservari: ideo est bona: et in sua bonitate conservatur quamdiu conservatur. ¶ Loquendo etiam secundo modo potest dici quod prius secundum rationem intelligendi fuit bona quam a deo dilecta. non enim quia deus voluit posse fieri creaturam bonam: ideo potuit a deo fieri creatura bona quod est ipsam esse bonam in potentia: sed quia a deo potuit fieri creatura bona: ideo deus voluit ipsam posse fieri bonam. ¶ Loquendo tertio modo fuit secundum rationem intelligendi creatura bona quam a deo dilecta. Prius enim secundum rationem intelligendi intellexit deus bonitatem creature quod fuit ipsam esse bonam in esse intellecto: quod esse secundum rationem quam vellet ei bonum reale vel bonum secundum rationem: quia prius secundum rationem intelligendi bonitatem creature intellexit quam vellet ipsam esse intellectam: quia velle aliquam bonitatem esse intellectam includit cognitionem illius bonitatis. unde et prius et secundum rationem intelligendi deus intellexit bonitatem suam quam vellet intelligere eam. Amor enim intelligendi sua bonitate aliquam cognitionem sue bonitatis includit.

Ad primum **Ad primum** in oppositum dicendum: quod creatura numquam fuit diligibilis nisi inquantum bona: vel in effectu: vel in potentia: vel in esse intellecto: et quamvis non fuerit prius bona in effectu quam a deo dilecta tamen secundum rationem intelligendi prius fuit bona in potentia diligentis et in esse intellecto quam a deo dilecta.

Ad 2m ¶ Ad secundum cum dicitur: quod prius secundum rationem intelligendi est obiectum quam actus etc. Dico quod de obiecto secundario dilectionis divine loquendo: et de esse realiter in effectu non est verum: ut satis patet ex predictis.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dicendum: quod maior falsa est nisi esse bonum extendatur ad esse bonum in effectu et in potentia: qui enim rem possibilem fieri bonam diligit ad hoc ut fit bona non irrationabiliter diligit eam quod bene dedit intelligere Augu. octavo de tri. capitulo sexto dicens. Qui amat homines aut quia iusti sunt: aut ut iusti sint amare debet.

Q. 4. Questio. IIII.

Argumentum primo **Quarto** queritur utrum deus eadem dilectione diligat se et creaturam. Et videtur quod non: quia dilectio qua diligit creaturam recipit magis et minus. Dicit enim magister in littera quod electorum alios magis alios minus dilexit ab eterno: sed dilectio qua se diligit non recipit magis et minus: ergo non eadem dilectione diligit se et creaturas.

Secundo ¶ Item actus diversificantur secundum obiecta: sed deus et creature sunt diversa diligendi obiecta: ergo eodem actu non diligit se et creaturam.

Tertio ¶ Item dilectio qua diligit se causa est dilectionis qua diligit creaturas: quia enim se diligit: ideo creaturas diligit inquantum eum imitantur: sed non est idem causa et effectus: ergo non est eadem dilectio qua se diligit et creaturam.

In oppositum primo **Contra** eodem actu cognoscendi deus cognoscit se et creaturas: ergo et simili eodem actu diligendi diligit se et creaturas.

Secundo ¶ Item magister. 17. distin. libro primo vult quod eadem dilectione que est spiritussanctus pater et filius diligunt se invicem et nos.

Ad questionem secundum mentem propriam. **Respondeo** quod de dilectione qua deus diligit nos possumus loqui dupliciter: quia aut de ipsa quantum ad sui essentiam: sic enim de ipsa proprie loquimur. Aut de ipsa ratione boni optari per eam. primo modo dicendum: quod realiter eadem est dilectio qua deus diligit se et creaturam. eodem enim actu volendi quod realiter est idem: quod ipse vult sibi bonum increatum: et creature bonum creatum: differunt tamen secundum relationes rationis: quia in illo actu diligendi inquantum est respectu creature est quedam relatio rationis ad creaturam: et inquantum respectu dei est in eo alia relatio rationis ad deum. ¶ Primo modo dicendum: quod non est eadem: quia deus diligendo se vult sibi bonum increatum per essentiam: et illo eodem actu vult creature aliquam illius boni imitationem.

Ad argumenta. ¶ Argumenta ad partem secundam bene procedunt: concludunt enim de ipsa dilectione ratione sui non ratione boni voliti.

Ad primum **Ad primum** in oppositum dicendum: quod dilectio qua diligit creaturam proprie loquendo non recipit magis et minus: quia ratione sui non recipit magis et minus: sed pro tanto dicitur recipere magis et minus: quia eodem actu volendi vult uni creature maius bonum quam alii: et hoc concordat expositioni magistri in littera.

Ad 2m ¶ Ad secundum cum dicitur quod actus diversificantur secundum obiecta: dico quod verum est dei obiectis primis et formalibus: sic autem non sunt diversa obiecta dilectionis qua deus diligit se et creaturas: quia enim deus diligit se diligit creaturam: et illo eodem actu quo sibi vult bonum increatum per essentiam vult per suam essentiam creature bonum suum.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dicendum: quod dilectio qua deus diligit se non est causa dilectionis qua diligit creaturam: quia una dilectio est: et tamen per hoc quod diligit se diligit creaturam: sicut videmus quod deus per hoc quod scit se scit alia a se: nec tamen illud scire quo scit se est causa illius scire quo scit alia a se: quia realiter unum et idem scire est.

Consequenter queritur de secundo principali. Et circa hoc queruntur quatuor. ¶ Primo utrum deus diligat magis angelum quam hominem. ¶ Secundo utrum magis iustum prescitum quam peccatorem predestinatum. ¶ Tertio utrum magis penitentem quam innocentem. ¶ Quarto utrum magis christum quam totum genus humanum. Questio. I.

Q. 1. Argumentum 1. **Primo** ostendo quod non magis diligit angelum quam hominem. Sap. 6. Pusillus et magnum ipse fecit et equaliter est illi cura de omnibus sed equaliter diligit illos de quibus equaliter curat: ergo equaliter diligit omnes.

Secundo ¶ Item quarta propositione de causis: dicitur quod causa prima existit in rebus omnibus secundum dispositionem unam super quam dicitur in commento quod influit super res omnes bonitates equaliter: ergo equaliter diligit omnem creaturam et secundum affectum et secundum effectum.

Tertio ¶ Item Greg. in homelia pente. Probatio dilectionis est exhibitio operis: sed deus plura fecit pro hominibus quam pro angelis. ut enim dicitur ad Heb. secundo. Angelos nusquam apprehendit: sed semen habrae: ergo magis diligit homines quam angelos.

In oppositum primo. **Contra** tanto deus plus diligit creaturam quanto est ei similior: sed angeli similiores sunt deo cum sit spiritus quam homines cum sint corporei.

Secundo ¶ Item angeli sunt medii inter deum et homines in doctrina Diony. quarto capitulo Angelice hierarchie: sed medium magis unitur extremo quam unum extremum alii: ergo cum deus magis diligat magis sibi unitos

magis diligit angelos q̄ȝ homines.

Ad q̄ōnē ſm mētē ꝑpriam. **Respondeo** de dilectione dei poſſumus loqui dupliciter aut ratione actus dili/gendi aut ratione boni voliti dilecto a diligente. ¶ Pri mo modo deus nō magis diligit angelum q̄ȝ hominem nec econuerſo:nec quācūqȝ creaturā:q2 eodē actu diligē di ſimpliciſſimo qui eſt idem:ꝙ ipſe diligit ſe ⁊ oēm crea turā. ¶ Secūdo modo magis diligit quoſdā homines. vt chriſtum ⁊ beatā virginē q̄ȝ quoſcūqȝ angelos : quia maius bonū gratie ⁊ glorie vult eis q̄ȝ quibuſcūqȝ ange/lis:vt in pluribus tamen magis angelos diligit q̄ȝ homi nes:quia angelis vult maius bonum nature:vt enī oſtē/ſum eſt libro ſecundo. Diſt.ꝑma. Nobilior eſt natura an/geli q̄ȝ anime ⁊ plures ſunt angeli ſuperiores hominib⁹ quantum ad bonū gratie ⁊ glorie q̄ȝ erunt illi homines qui erūt angelis pares vel ſuperiores.

Ad ꝑmū **Ad primum** dicendum:ꝙ illa equalitas acci/pitur ex parte prouidentis nō ex parte effectuū prouiſionis. ¶ Vel poteſt dici ꝙ ſicut ſe habet vna creatura ad aliam:ſic bonum volitum vni bo no volito alij. Unde poteſt dici:ꝙ illud verbum ſapien/tie intelligendum eſt de equalitate duarum predictarum

Ad 2ᵐ proportionum. ¶ Ad ſecundū ſimili modo dici poteſt ꝙ patet cū dicit in cōmēto:ꝙ quāuis ꝑma cauſa exiſtat in rebus oībus ſm diſpoſitionē vnam: tamen vnaqueqȝ rerū incipit eam ſm modū potētie ſue:⁊ infra res ſibi ſit

Ad 3ᵐ cauſa diuerſitatis influxionis bonitatis ſuper res. ¶ Ad tertiū dicēdū:ꝙ plura facit pro hominibus q̄ȝ pro ange/lis:non qr magis eos diligeret:ſed q2 magis indigebant ſicut homo plura auxilia exhibet īfirmo filio q̄ȝ ſano:nec tamē propter hoc ſequitur:ꝙ magis diligat filiū infirmū q̄ȝ ſanū. ¶ Ex dictis patet ſm quā viam procedunt ar

Q̄ō.2. gumenta ad aliam partem. Queſtio. II.

Argt̄.1. **Secundo** queritur vtrum deus diligat magis iuſtū preſcitū q̄ȝ pec catorem predeſtinatū. Et videtur ꝙ ſic: quia deus diligit magis illū qui habet ſuā gratiam q̄ȝ illum qui nō habet:ſed iuſtus preſcitus habet gratiā quā non habet peccator predeſtinatus:ergo magis dili/

Secūdo git iuſtum preſcitum q̄ȝ peccatorē predeſtinatū. ¶ Itē 3.topi.c.19. Si ſimpliciter ad ſimpliciter ⁊ magis ad ma gis. Sed deus diligit diligētes ſe:vnde Prouer.octauo. Ego diligētes me diligo:ergo magis diligit magis dili/gētes ſe:ſeu ergo deus magis ſit dilectus a iuſto preſcito q̄ȝ a peccatore predeſtinato:magis ergo diligit iuſtū pre/ſcitum q̄ȝ peccatorē predeſtinatum.

In opᵐ primo. **Contra** ſapiētis eſt conſiderare magis finem rei q̄ȝ principia. Sed deus eſt ſapiētiſſimus:⁊ vi det peccatorem predeſtinatū finaliter futurū amicū ſuū ⁊ in amicitia perſeueraturum:iuſtū aūt preſcitum preui/det a ſua amicitia finaliter receſſurum:ergo ſimpliciter magis diligit peccatorem predeſtinatum q̄ȝ iuſtū ꝑſcitū.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriā. **Respondeo** ꝙ quātum ad intētionē actus di/ligēdi nō magis diligit vnum q̄ȝ alium:q2 ille actus nō poteſt recipe magis ⁊ minus. Rō ne tamē boni voliti plus diligit ſimpliciter peccatorem predeſtinatum cui ſimplr̄ optat maius bonū.ſ. vitā eter/nā quā non optat iuſto preſcito:vt nunc tamen ſiue ſm quid magis diligit iuſtum preſcitum:quia vt nunc meli or eſt peccatore predeſtinato.

Ad argᵃ. **Argumenta** ad partē primā nihil plus cōclu dūt niſi ꝙ de⁹ magis diligit : vt nūc iuſtū preſcitū:q2 vult ipſum habere maius bonū q̄ȝ peccatorē predeſtinatū. ¶ Argumenta ad partē aliā con cludūt:ꝙ deus magis diligit ſimpliciter peccatorem ꝑde ſtinatū:q2 ſibi optat maius bonū ſimpliciter. Optat eniȝ ſibi vitam eternam que eſt maximum bonū ad habēdaȝ

Q̄ō.3. eam non ad tempus:ſed in perpetuum. Q̄ō. III.

Tertio queritur vtrum deus diligat ma/gis penitentē q̄ȝ innocentem. Et videtur ꝙ ſic. Luc.xv. Gaudiū erit in celo ſu per vno peccatore penitentiā agēte q̄ȝ ſup.99. Iuſtis qui nō indigēt penitētia:ſed de bono rei magis di lecte habetur maius gaudium:ergo a curia celeſti magis diligitur vnus penitēs q̄ȝ multi innocētes qđ nō eēt ve rū niſi deus magis diligeret penitētem q̄ȝ innocentem. Argu.ꝑᵒ

¶ Itē Luc.7. Cui minus dimittiᷓ minus diligit:ſȝ mi/nus dimittitur inocēti q̄ȝ penitenti:ergo minus diligit deū innocēs q̄ȝ penitēs:ſed qui minus deum diligit mi/nus diligiᷓ ab eo. Secūdo

¶ Itē Ioānes fuit innocens ⁊ petrus penitēs:ſed plus diligit deus petrū q̄ȝ ioannē:q2 plus di ligit illū a quo plus diligitur. Sed ſicut dicit glo. ſuper illud Ioan.vlti. Simon Ioānis diligit me plus his:pe trus ardētius ceteris diligebat:ergo plus diligit de⁹ pe/nitētem q̄ȝ innocentem. Tertio

In opᵐ primo. **Contra** ſm Aug.lib.de vita chriſtiana vltra mediū. Nihil charius eſt deo innocētia. ¶ Itē me lior eſt dilectio cōtinuata q̄ȝ interrupta:ſed dilectio in/nocētis ad deū eſt cōtinuata:dilectio penitentis per pec/catū fuit interrupta:ergo melior ē dilectio inocētis q̄ȝ penitē tis:ſȝ de⁹ magis diligit illū a quo diligiᷓ meliori dilectōe.

Respondeo ꝙ quantū ad bonū volitum quod premiū eſſentiale deus equaliter di ligit penitētem ⁊ innocētē:ſi habēt equale meritū: ⁊ illū magis qui habet maius meritum:ſed quātū ad ꝑmiū ac/cidentale plus diligit innocētem q̄ȝ penitētē. Aliqđ eniȝ gaudiū accidētale habebunt innocentes in vita eterna. De hoc ꝙ nunq̄ȝ ſedus vnitū cū deo violauerit qđ non habēbūt pctōres:q2 aliqñ violauerūt ſedus per peccatum. Ad q̄ōnē ſm men/tē ꝑpriā

Ad primum in oppoſitum dicendum: ꝙ non ſemper eſt maius gaudium de bo no rei magis dilecte niſi hoc intelligatur ceteris parib⁹ quia aliquādo de re minus dilecta maius ſit gaudiū quā do.ſ. euaſit magnum periculū ⁊ aliquod magnū malum quod nunq̄ȝ incurrit magis dilectus:quod ſatis datur in/telligi Luc.15. Ubi dicit pater maiori filio. Fili tu ſem/per mecū es:⁊ omnia mea tua ſunt:epulari autē ⁊ gau dere oportebat:quia frater tuus hic mortuus fuerat ⁊ re uixit perierat ⁊ inuentus eſt. Ad ꝑmū

¶ Ad ſecūdum cum dicit ꝙ cui minus dimittitur minus diligit ⁊c. dico ꝙ verū eſt ceteris paribus:ſi tamē illi cui minus dimittitur mul to plus datur q̄ȝ alij cui magis dimittiᷓ ille cui minus dimittitur habet rationem plus diligendi. Innocēti au/tem habenti equalem charitatem cum penitente plus boni datum eſt q̄ȝ penitenti:quia a deo accepit continui tatem bonitatis ſue quā penitens habuit interruptam. Unde cum per illam parabolā dominus declarare volu it Magdalenā plus diligere:quia plus erat ſibi dimiſſū non intēdebat eam compare ad ſeipſam vel ad aliā equa les bonitates ſemper ſeruare ſine interruptione : ſed ad aliam penitentem cui non eſſet facta ita perfecta remiſ/ſio ſicut facta erat magdalene. Ad 2ᵐ

¶ Ad tertium dicendū: ꝙ vtrū chriſtus plus dilexerit petrū q̄ȝ ioānem vel econ uerſo.nō credo ꝙ certum ſit alicui niſi cui deus reuela/uit. Scio tamē ꝙ illū plus dilexit qui melior fuit ⁊ ad/huc eſt. Ioanni tamen maiorem oſtendebat familiarita/tem:tum quia iunior ⁊ magis conſolatione indigens:et q2 virgo ⁊ pp ſignū:q2 gerebat typū cōtēplatiue vite ⁊ pe trus actiue:cōceſſum aūt eſt ꝙ penitētē deus plus diligit ꝙ innocentē ſi hȝ maius meritū. Q̄ō. IIII. Ad 3ᵐ

Quarto queritur vtrū deus magis diligat chriſtū q̄ȝ totū gen⁹ humanū. Et videtur ꝙ nō. Quilibet homo magis de/bet diligere totū genus humanū q̄ȝ ſeipſum: quia magis diligēdum eſt totū q̄ȝ pars. Quilibet aūt hō pars eſt humani generis. Nullus aūt homo magis d̄bet diligere Q̄ō.4. Argt ꝑᵒ

diligere christum inquantum est homo q̄ seipsum cum inquantum homo sit proximus noster: ergo magis est diligendū genus humanū q̄ christus inquantum homo. Deus autem magis diligit quod magis est diligedum.

Secūdo T.c.6. ¶ Itē ſm philosophum primo poste. Propter vnum qd̄qz tale ⁊ illud magis: ſʒ vt ſupius dictū eſt: deus aſſūpſit naturā humanā pro ſalute humani generis: ergo magis diligit genus humanū q̄ illā naturā quā aſſumpſit: magis ergo diligit genus humanū q̄ chriſtum inquantū eſt homo.

Tertio ¶ Itē nullus ſapiens dat rem magis dilectam pro re minus dilecta Sed deus dedit chriſtum inquātū hō eſt pro ſalute humani generis ſm illud Joannis tertio. Sic deus dilexit mūdum: vt filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum non pereat: ergo magis diligit genus humanum q̄ chriſtum inquātum homo eſt.

In oppoſitū p̄mo **Contra** Augu. primo de tri. c. 7. Homo chriſtus ieſus in forma ſerui fuit mediator dei ⁊ hominum. Sed mediator propinquior eſt vtriqz extremorum q̄ extrema inter ſe: ergo chriſtus inquantū homo propinquior eſt deo q̄ totuʒ genus humanū: ⁊ ex conſequēti magis eſt a deo dilectus.

Secūdo ¶ Itē magiſter in littera dicit q̄ īter omnia que fecit deus multo magis diligit vnigenitum ſuū: ſed nō fecit vnigenitum ſuū niſi inquātum eſt homo: ergo deus magis diligit chriſtū inquantum eſt homo q̄ omnes alias creaturas.

Ad q̄ōnē ſm mētē proprіaʒ. **Respondeo** q̄ deus magis diligit chriſtum inquātū homo q̄ totum genus humanū ſic intelligēdo q̄ magis bonum vult humane nature chriſti q̄ toti mūdo. eſſe enim perfecte vnitam deo in ratione obiecti ⁊ in ratione ſuppoſiti que bona habet humana natura chriſti per volūtatē dei maius eſt q̄ omnia alia totius mundi: ⁊ hoc colligi poteſt ex verbis Anſelmi ſeptimo libro. Cur deus homo capitulo. 14. Ubi oſtendit q̄ vita illius hominis p̄pōderabat toti mūdo.

Ad p̄m **Ad primum** in oppoſitū cum dicitur: q̄ quilibet homo magis debet diligere totum genus humanū q̄ ſeipſum ⁊c. Dico q̄ veruʒ eſt inquātū includitur in toto genere humano: ſed plus debet ſe diligere q̄ totum reſiduū generis humani. Unde Hugo ſecundo libro de ſacra. parte. 13. c. x. Non dico duos aut tres aut quatuor homines: ſed nec totum mundum contra animā tuam diligere debes. Si enim aliqd plus q̄ animam tuam diligis idem ipſum profecto plus q̄ deū diligere probaris: quia animam tuam non diligis niſi in eo ſolo quo bonū illius qd̄ deus eſt diligis.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad ſecundū dōm: q̄ illa propoſitio philoſophi intelligenda eſt ſm q̄ illa p̄poſitio propter dicit habitudinem cauſe finalis principalis non prout dicit habitudinem rationis inducētis vel cōgruitatis. Minus enim bonum poteſt inducere ad faciēdum maius bonum. Humanuʒ vero genus non fuit principalis finis incarnationis filii dei q̄ cū ſit caput noſtrū nosqz membra nō ordinatur finaliter ad nos: ſed nos finaliter ad ipſum.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertium dicēdum: q̄ ſic deus dedit vitam chriſti pro humano genere vt per hoc ei ſubderet genus humanum ⁊ nomen qd̄ eſt ſuper omne nomē quod habebat in re haberet in hominum manifeſtatione ⁊ fide. Ex quo patet q̄ magis dilexit ⁊ diligit chriſtū q̄ totū genus humanum.

Circa litteram ⌊Que non eſt alia q̄ illa qua diligimus eum. Hoc dicit magiſter ſm ſuam opinionem que eſt q̄ ſpiritus ſanctus eſt charitas qua diligimus deum: de qua opinione habitum eſt libro primo. Diſtin. 17.⌋ Apud quem nec preterita tranſierunt ⁊ futura iam facta ſunt. Huius verbi require expoſitionem primo libro Diſtin. 39. in illa queſtione vtrū futura ſint realiter preſentia eternitati.

¶ De quatuor v̄tutib' p̄ncipalib' Di. XXXIII Diſt. 33.

Post predicta de quatuor virtutib' que p̄ncipales vel cardinales vocāt: diſſerēdū ē: que ſūt iuſticia: fortitudo: prudētia: tēperātia. De q̄b' Augu. ait. Juſticia ē ī ſubueniēdo miſeris: prudētia ī p̄cauēdis inſidijs: fortitudo in p̄ferēdis moleſtijs: tēperātia in coercēdis delectatiōib' p̄uis. De his dicit in li. Sapiētie. Sobrietateʒ ⁊ prudētiā docet iuſticiā ⁊ veritatē Sobrietatē vocat tēperātiā: ⁊ v̄itatē vocat fortitudinē. He virtutes cardinales dicunt vt ait Hiero. q̄b' in hac mortalitate bñ viuit: ⁊ poſt ad eternā vitaʒ p̄uenit Que ī x̄p̄o pleniſſime fuerūt ⁊ ſūt: de cuius plenitudine nos accepim'. In quo habuerūt vſus eoſdē quos ī patria habēt ⁊ quoſdā etiaʒ vie. Uerūtamē an he v̄tutes cū ⁊ ipē ī aīo' eē īcipiāt: q̄ cū ſine illis p̄i' eēt: tū animi' erat: deſināt eē cū ad eterna p̄duxerit: nōnulla queſtio ē Quibuſdā viſū ē eas eē deſituras: ⁊ d̄ trib' q̄dē prudētia. ſ. fortitudine: ⁊ tēperātia cū hoc d̄r nō nihil dici videt. Juſticia. n. īmortalis ē: ⁊ magis tūc p̄ficiet in nobis q̄ eē ceſſabit. Cū beate viuem' cōtemplatiōe nature diuine que creauit oēs ceteraſqz inſtituit naturas: qua nihil melius ⁊ amabilius eſt. Cui regenti ſubditum eſſe iuſticie eſt. Et iō immortalis ē omnino iuſticia: nec in illa beatitudine eſſe deſinet: ſed talis ac tanta erit: vt perfectior ⁊ maior eſſe non poſſit. Fortaſſis ⁊ alie tres virtutes prudētia ſine vllo periculo erroris: fortitudo ſine moleſtia tolerādorum maloruʒ: temperantia ſine repugnatione libidinum erunt in illa felicitate: vt prudentie ibi ſit nullum bonum deo p̄ponere vel equare: fortitudinis ei firmiſſime coherere: temperātie nullo defectu noxio delectari. Quod vero nūc agit iuſticia in ſubueniendo miſeris: quod prudentia in precauendis inſidijs: quod fortitudo in perferendis moleſtijs: quod temperantia in coercendis delectationibus prauis: non erit ibi omnino vbi nihil mali erit. Iſta ergo virtutum opera huic mortali vite neceſſaria ſicut fides ad quam referenda ſunt ī preteritis habebuntur. Ecce aperte hic dicit augu. q̄ predicte virtutes in futuro erunt: ſed alios vſus tunc habebunt q̄ modo. Cui Beda aſſentit ſuper exodum ita dicens. Columne añ quas expanſum eſt velum: poteſtates celi ſunt: quatuor eximijs virtutibus preclare: ideſt fortitudine: prudētia: temperantia: iuſticia: que aliter in celis ſeruātur ab angelis ⁊ animabus ſanctis q̄ hic a fidelibus. Et conſequēter aſſignat Beda vſus illarum virtutum ſecundum preſentem ſtatutum ⁊ futurum imitans Auguſtinus ī premiſſis aſſignationibus. Diſt. XXXIII. Diſt. 33.

Aug. ī li. 18. d̄ tri.

Sap. 8.

Q̄ he virtutes ī x̄p̄o fuerunt.

De vſib' earuʒ in futuro.

Aug. 14. d̄ tri. c. 9.

Sap. 1.

Beda. Exo. 26.

Post predicta de q̄tuor virtutib⁹ ⁊c. Superius determinauit magi de virtutibus theologicis. Hic determinat de virtutibus cardinalibus. Et diuiditur in ptes duas. ¶ Primo determiat de illis quātum ad statū vie. ¶ Scdo q̄ztū ad statū p̄rie. ibi. [Uerū tñ an, he virtutes.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo determinat de eis q̄ztū ad actus. ¶ Scdo q̄ztū ad noiationē. ibi. [He virtutes] illa pars in qua determinat de eis quātū ad statū p̄rie diuidit i ptes duas. ¶ Primo de ipsaꝝ euacuatione mouet q̄ōnem. ¶ Scdo 'ponit q̄ōnis solutionez. ibi. [Quibusdā visum est.] ¶ Et ista scda in quatuor. ¶ Primo rñdet ad ꝓpositam q̄ōnem q̄ztū ad iustitie habitū. ¶ Scdm q̄ztū ad habitus aliarū triuz ōndēs ſm quos actus in patria remanebūt. ibi. [Fortassis ⁊ alie tres.] ¶ Tertio p̄dcā epilogat. ibi.' Ecce apte.] ¶ Quarto auctoritate confirmat. ibi. [Cui Beda.]

Circa hāc distinctionē querenduz 'est p̄ncipalr de q̄nq;. ¶ Primo de virtutibus cardinalibus in generali. ¶ Scdo de prudentia in spēali. ¶ Tertio de iustitia. ¶ Quarto de fortitudie. ¶ Quito de tēpantia. ¶ Circa primū querunt .8. ¶ Primo vtruz oēs virtutes cardinales sint in rōnali pte aie: sicut in subiecto: sub rationali cōprehendendo intellectū ⁊ voluntatē. ¶ Secundo: vtrū virtutes cardinales in nobis acqrant p act⁹ ¶ Tertio vtrū oēs virtutes morales ꝯsistant in medio. ¶ Quarto vtrū possint corrūpi per cessationez ab actibus suis. ¶ Quinto vtrū actus elicitus a virtute nō ꝓportionatus ei ſm intensionē minuat eā. ¶ Sexto vtrū virtutes cardinales remanebunt in patria. ¶ Septimo vtrū sole virtutes morales que sunt prudentia iustitia fortitudo: tēpantia dici debeāt cardinales. ¶ Octauo vtrū
Qō. 1. Prudentia sit alijs dignior. Questio. I.

Primo ōndo q̄ non oēs virtutes cardinales: sint in rōnali pte aie sicut in subiecto: q: ſm p̄hm. 2. Topi. ꝯtra nata sunt
capl̄o. 21. Argu. 1. fieri circa idem: sed vitiū q̄d virtuti est ꝯtrium aliquādo est in sensualitate: sicut i subiecto i vt habitū est li. 2. Di. 24. 1. q. articuli. 4. Ergo alique virtutes cardina
Secūdo les sunt in sensualitate sicut in subiecto. ¶ Itē ille hītus qui nō est in sensualitate sicut in subiecto: non modificat passiones eius. Uñ q: ꝯtinentia est in voluntate: ⁊ nō in ꝯcupiscibili ꝯtinens hz ꝯcupiscētias prauas ſm p̄hm. 7. Ethi. c. 14. Sed tēpantia modificat passiones ꝯcupiscibilis. Uñ ſm p̄hm vbi prius. Tēpatus nō hz ꝯcupiscentias prauas: ergo tēpantia est in ꝯcupiscibili: sicut in sub
Tertio iecto. ¶ Itē ſm sniam p̄hi. 3. Ethi. c. 9. Moderate timere in piculis mortis que repente eueniunt actus est fortitudis: sed actus p̄dictus est in irascibili: sicut in subiectos cū ergo in eodē subiecto sit virtus: ⁊ actus ab eo elicitus.
Quarto Fortitudo est in irascibili: sicut in subiecto. ¶ Item ſm p̄hm. 3. Ethi. c. 5. Uirtus est habitus bonus qui hñtē p̄ficit ⁊ opus eius bonū reddit. Sed expientia docet in sensualitate esse quosdaz habitus per quos faciliter obtēpat rōni circa terribilia ⁊ ꝯcupiscibilia que obtēpatio bonus actus est: ergo illi habitus sunt virtutes ille que sunt respectu predictoꝝ obiectoꝝ. s. fortitudo ⁊ temperantia.

In op᷑ primo. **Contra** p̄hs. 2. Ethi. c. 6. Uirtus est habitus electiuus: sed nulla pars aie est electiua: nisi rōnalis que cōprehendit intellectū ⁊ volūtatē: ergo nulla vir
Secūdo tus est nisi in rōnali pte aie. ¶ Itē sensualitas cōis est nobis ⁊ brutis: ⁊ sicut i nobis sensualitas obtēpat rōni per assuefactionē sic quedā bruta p assuefactionē fiūt obtēpe rātia rōnali p̄cepto hois: si ergo alique virtutes cardinales possent esse in sensualitate: sicut in sbo inquātum est suasibilis a rōne in brutis possent esse alique virtutes car
Tertio dinales: q̄d falsum est. ¶ Itē Aug. 9. de ci. c. 6. loquēs de demonibus dicit q̄ ipsa mens eoꝝ idest pars animi superior: qua rōnales sunt in qua est virtus ⁊ sapientia si villa res eēt passionibus turbulētis inferioꝝ aie partiū regendis: moderādisq; dñaretur. Si ergo virtutes cardinales moderatiue passionū: de q̄bus minus videt sunt in rōnali pte aie multo fortius ⁊ alie.

Respondeo q̄ negare oēs virtutes esse in rōnali pte aie cōprehēdēte intellectum ⁊ volūtatē cōtra rōnē est: ⁊ cōtra auctoritatē Aug. p̄allegatā: ⁊ etiā cōtra illud q̄d dicit. 12. de tri. c. 14. q̄ q̄cquid prudēter fortiter ⁊ tēperate ⁊ iuste agimus ad eā ptinet sciam siue disciplinā qua in custōdis malis bonisq; appētēdis actio nostra versat: sed sicut patet p ea que ante dixit eodē. c. illa scia de qua ibi loquit est in inferiori portione rōnis: ergo ⁊ ipse cardinales virtutes. ¶ Negare etiā esse aliquos habitus i irascibili ⁊ cōcupiscibili: per quos faciliter obtēperant rōni est cōtra experiētiam. ¶ Negare etiā illos nullo modo habere qualēcūq; rationē virtutis est contra philosophum dicentē. 3. ethi. c. 13. De fortitudine ⁊ temperātia q̄ vidētur irrationabiliū partium hee esse virtutes. ¶ Uidetur ergo mihi dicendū: q̄ virtus tripliciter potest accipi. vno modo pro quolibet habitu cōuenietī nature rei: ⁊ sic virtus accipitur cōmunissime ⁊ impropriissime. Sic enim ſm philosophum. vij. phy. Est etiam virtus in corpore vt sanitas habituata. Alio modo pro quolibet habitu determinante potētiam ad bonū actum ad quē nō est determinata per se: ⁊ sic accipitur cōmuniter nec plene proprie. Et hoc modo illi habitus per quos irascibilis ⁊ cōcupiscibilis obtēperant rationi virtutes possunt dici. Tertio modo pro habitu cōuenienti nature rei ⁊ determināte potētiam ad actum laude dignum: ⁊ ad illius laudabilē vsum: ⁊ sic nulla virtus: siue cardinalis: siue alia est alibi sicut in subiecto q̄z in volūtate: q: sola volūtas libere intendit applicationē sui actus ad finem debitum ratione cuius applicationis est laude dignus: quia tamen intellectus est propinquior volūtati q̄z sensualitas: ideo habitus intellectuales qui sunt in eo maxime inquātū est mobilis a voluntate plus habent de rōne virtutis q̄z illi habitus boni qui sunt in sensualitate. Potest ergo dici q̄ fortitudo ⁊ tēperantia que sunt in volūtate proprie sunt cardinales virtutes: habitus aūt eis correspōdētes in sensualitate magis possūt dici impressiones virtutum seu materie q̄z virtutes cum actus eorum nō sint laude digni nisi inquantum aliquo modo sunt a voluntate.

Ad q̄ōnē ſm mentē ꝓprium

Uirt⁹ tripl̄r pōt summi. T. c. 17. ⁊ infra.

Ad primum in oppositum dōm i q̄ vitiū habens rationem culpe nunq̄z est in sensualitate nisi inquantum voluntas illius aliquo modo est causa cōmittēdo vel omittēdo: inquātū tñ vicium est quelibet carētia habitualis dispositionis cōuenietis nature rei: sic bene est in sensualitate: ⁊ sic directe contrariatur vicio virtus primo modo accepta. ¶ Ad secūdum dicendū: q̄ virtus quando est perfecta in voluntate causat in sensualitate habitualē impressionē per quam facilius obtēperat imperio rōnis recte: ⁊ ideo q: tēperātia est virtus perfecta causat in cōcupiscibili habitualem impressionem: per quā passiones sunt domite: ⁊ q: sunt domite: ⁊ quia continentia nō est virtus perfecta in cōparatione temperantie non causat predictam impressionem: ⁊ ideo continens habet passiones indomitas: quare dicit p̄hs. 7. ethi. c. 1. q̄ cōtinētia nō est eadez virtuti: nec vt alterum genus in hoc dans intelligere q̄ non attingit ita ad plenam rationem moralis virtutis: sicut temperantia. Concedendum tñ est continentiaz esse virtutem. Dogmatizantes etiam q̄ continentia non est virtus excōicati sunt a dño Stephano parisiensi epo ⁊ sacre theologie doctore. ¶ Ad tertium dōm q̄ moderate timere ꝓprie loquendo non est actus fortitudinis: sed modificatio

Ad p̄mū

Ad 2ᵐ

Negātes ꝯtinētiaz nō eē virtutē excō municati sunt.

Ad 3ᵐ

modificatio timoris: cum.n. passio timoris primum sit obiectum fortitudinis materiale: nõ põt esse de essentia actus eliciti ab illa virtute: quãuis moderatus timor imperetur a fortitudine. Idem.n.põt esse obiectum actus eliciti a virtute: et actus ab illa virtute imperatus. Modificare aũt timorez principaliter est per fortitudinẽ: que est in voluntate: q̃z per impressionem in irascibili ab ea causatam.

Ad 4m ℂ Ad quartum dõm q illa diffinitio: non est propria virtuti ꝓprie dicte: sed assignata est de virtute in cõi que se etiã extendit ad habitualẽ imp̃ssionẽ virtutis.

Ad pmũ In oppm **Ad primum** ad partem aliam põt dici q illud verbuz phi extenditur ad electionem non tñ proprie dictam: sed etiam ad aliquã participationẽ electionis que est in habitibus qui recte electioni obtemperant.

Ad 2m ℂ Ad scdm dõm q bruta quicq̃ obtemperant rõnali imperio hois non tñ nisi inquantum est per signa sensibilia manifestum: nec ẽt illi obtẽpant inquantum est sm rectum iudicium rõnis: sed inquantum per assuetudinem didicerunt per executionem talium signorum consequi delectationem vel euitare dolorem. Sensualitas aũt nostra per impressionem fortitudinis et temperantie obtemperant imediate interiori precepto rõnis inquantum est rectum. vnde cum pars rationalis aie imperat aliqd non rectum: ille impressiones non inclinant ad illam partem: sed quantum in eis est inclinant sensualitatem ad illud qđ rectum est: q2 acqsite sunt per electionem rectam.

Ad 3m ℂ Ad tertium dõm q ibi Augu. loquitur de virtute proprie dicta. Qõ. II.

Qõ.2. Argũ. pº **Secundo** queritur: vtrum virtutes cardinales in nobis acquirantur per actus: et vĩ q non. Damas.li.3.c.14. Naturales sunt virtutes: sed qđ est nobis naturale: non habemus per acquisitionem.

Secũdo. ℂ Item sapientie.8. Sciui qm aliter non possuz esse cõtinens: nisi deus det. Sed que a deo nobis data sunt habemus per infusionez. sed qua ratione continentia nobis infusa est pari ratione cardinales virtutes.

Tertio ℂ Item si virtutes cardinales possent acquiri per actus: vna virtus cardinalis posset acqri per actum vnum: q2 posset esse vnus actus ita fortis et intensus: qđ equaleret multis actibus per quos posset virtus acquiri: sed sm phm.2.Ethi.c.1. Moralis virtus non acquiritur per actum: ergo nulla virtus moralis acquiritur per actus.

Quarto ℂ Item effectus non põt esse nobilior causa efficiente: nec par ei. Dicit Augu.li.83. qõnuz. q.2. Q2 omne qđ fit ei a quo fit par esse non põt: sed virtus nobilior est: cum sit res perfecta q̃z actus precedẽtes virtutẽ: cũ sint ipfecti: ergo nulla v̄tus põt acqri p act9.

In oppositũ pmo **Contra** phs.2.Ethi.c.1. Probat virtutes morales in nobis acquiri per actus.

Secũdo ℂ Itẽ.7.Eth. c.8. Q2 nãtis qđẽ igit nã cũ: hoc nullus dicet icõtinetes: sz q̃ rõne vitiũ nõ ẽ ex nã pari rõe nec virtus: sz cardinales virtutes cum non transcendant nostram naturalem facultatem: cum habuerint eas multi infideles: nõ sunt in nobis p infusionẽ: restat ergo q i nobis acqrãt p act9.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriaz. **Respondeo** q virtutum cardinalium quedaz sunt que nos ordinant: sicut ad finem ad ciuilitatem ciuium supernorum que est super facultatem naturalem nr̃am: quarum principia sunt theologice virtutes: et q2 virtutes proportionari debent suo principio et fini: et virtutes theologice sunt sup nostram naturalem: nec a nobis hñt nisi per infusionẽ: sic dico q ꝑdicte cardinales virtutes non sunt in nobis: nisi per infusionem. ℂ Alie aũt sunt que nos ordinant ad ciuilitatem: que non est sup nr̃am naturalẽ facultatẽ: quarũ principia nobis innata sunt: et tales cardinales virtutes per actus acqrunt in nobis: et taz ille q̃z predicte q̃tuor sunt. et eisdez noibus noiatur: q̃uis sint spẽ differentes: q2 formale obiectũ cuiuslibet cardinalis virtutis est medium circa passiões vel opõnes: qđ instituit rõ recta vel lex diuina. Aliud aũt est mediũ sm iudiciũ rõnis recte per cõparationẽ ad ciuilitatẽ: que est infra nr̃az facultatẽ: qđ scz instituit ratio per naturalia sua. Aliud per cõparationem ad ciuilitatẽ supnã de q̃ dr̃.Ephe.2. Estis ciues scõz: qđ non põt instituere rõ nisi supnaturalr̃ illustrata per legẽ eternã: virtutes aũt ille spẽ distinguunt: sm distinctionẽ suoz formaliũ obiectoz. Et ideo sicut sm phm in politicis.li.3. Alia est virtus ciuis per cõparationẽ ad aliam: et aliaz politiã: vt alia est per quã bene disponit ad regimẽ. Alia per quã ad aristocrachiaz: alia per quã ad timocrachiam: ita aliqualr̃ alterius spẽi sunt cardinales virtutes per quas ordinamur ad ciuilitatẽ supnã ab illis per quas ordinamur ad ciuilitatẽ que est infra nr̃az nalẽ facultatẽ.

Ad pm **Ad primum** in oppositũ dõm q Damas. ibi loquit de virtutibus nos ordinantibus ad ciuilitatẽ: que est infra nr̃am naturalẽ facultatez: que naturales dicunt: non q2 sm essentias suas insint nobis a natura: sed q2 earũ principia: per que eas possumus acqrere nr̃e nãe sunt indita. Et ẽt q sunt sm nãle iudicium rõnis. Qui aũt eas posuerũt nãles: ita q nobis sm essentias suas nãlr̃ sunt indite: ita q per actus nõ acquirant: sed malitie supinducte expellant: et virtutes manifestent: sicut per laborẽ erugo ferri expellit: et eius claritas manifestat: quã opinionẽ Damas. tangit li.3.c.14. Errauerunt.

Ad 2m ℂ Ad scdm dõm q illa auctas intelligenda est: vel de ꝯtinentia ordinante nos ad ciuilitatẽ supnã: vel si de alia ꝯtinentia intelligit tunc per illud dare dz intelligi influentia dei generalis: p quã pncipalr̃ opat in oibus bonis opibus nr̃is: ita q sine ea nullũ penitus bonũ operari possemus.

Ad 3m. ℂ Ad tertiũ dõm q maior falsa est. Virtus.n. acqrit inquãtũ potentia sub rõne qua passiua: mouetur ab aliquo actiuo principio: ita q illud actiuũ sufficiẽter habituet illud passiuũ. Unus aũt actus quãtũcũq intensus et moderatus: per nãlez rõnez: non põt sufficienter habituare voluntatẽ: eo q diuersimode: et sm multitudinẽ diuersaz circũstantiarũ: et ꝯditionũ: que sub vno actu sufficienter cõprehendi nõ pñt respicit obiectũ cardinalis virtutis.

Ad 4m ℂ Ad quartũ dõz q q̃uis effectus nõ possit esse nobilior sua cã pncipalr̃ efficiente: põt tñ esse nobilior sua cã efficiente: non pncipalr̃: actus aũt nõ sũt pncipalis cã acqsitionis cardinalis virtutis: earũ tñ principia nobis nãlr̃ indita: que sunt nãlis cognitio: et amor boni in quoz virtute per actus acqrunt virtutes nobiliora sunt q̃z ipse cardinales virtutes rõne huius q suis principijs supaddunt: sicut nobilior est intellectus qui est respectu pncipioz q̃z s. ia ꝯclusionũ. ℂ Argumẽta ad ptez aliaz gra ꝯclusiõis pñt ꝯcedi q̃uis auctas phi in.2. argu. preallegata intelligat de nã corrupta: per quaz hõ in malitia excedit terminos cõmunis malitie degenerando in bestialitatem. Questio. III.

Qõ.3. Argu. pº **Tertio** querit: vtruz ois virtus moralis ꝯsistat in medio: et vĩ q nõ: q2 magnanimitas est virtus moralis: et tñ non ꝯsistit in medio: sz in extremo. Dicit.n.phs.4.Ethi.c.8. Q2 magnanimus magnitudine extremus est.

Secũdo ℂ Itẽ virginitas est virtus moralis multũ ꝓciosa: et tñ non consistit in medio: sed in extremo.

Tertio ℂ Itez si ꝯsistere i medio ptineret ad pfectionẽ: magis ꝯueniret virtutibus intellectualibus q̃z moralibus: cũ intellectuales sint regule moraliũ: sed virtus intellectualis non ꝯsistit in medio: q2 est veritas quedã. Ueritas aũt oẽz excludit falsitatẽ: ergo cõsistere in medio non ptinet ad pfectionẽ. Et si sic non cõuenit moralibus virtutibus.

In oppm Primo **Contra** dicit phs.2.Ethi.c.5. ℂ Rñdeo q ois res recta vel est mensura recta vel ꝯformis mensure recte.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam. Mẽsura aũt recta duplex ẽ vna simplr̃ pima: q̃ rectitudo est: q̃ deus est. Alia pima nõ simplr̃: sed in gñe:

⁊ hoc est rectitudo rationis create. Omnis ergo virtus vel est rectitudo que deus est: vel rectitudo rationis: vel ſm aliquam istarum rectitudinuȝ imediate mensurata: ille que imediate tm̄ regulant ſm primam rectitudinem que deus est sūt virtutes theologice: quarū deus obiectū est: quāuis sub diuersis rationibus. Fides.n. mensuratur seu regulatur ſm veritateȝ que deus est: ⁊ spes ſm arduitatē que deus est: charitas aūt ſm bonitatē que deus est. Ille que regulātur ſm mēsurā rōnis sunt virtutes morales quāuis etiā iste mēsurent ſm mensurā primā: qꝛ rectitudo rōnis est exēplata a mensura pma. ¶ Ille virtutes quarū quelibet est quedaȝ rectitudo rōnis sunt virtutes intellectuales. Cū ergo nihil possit extēdere mensuram pmā cū sit infinita: īpossibile est ꝙ virtus aliqua theologica per cōparationē ad eā sit media inter superabundātiā ⁊ defectū: quāuis hoc sit aliquo modo possibile p cōparationē ad nos. Sic enim spes est media inter psumptionē ⁊ desperationē: sȝ qꝛ mēsura rōnis est finita: ideo per cōparationē ad eā pōt esse superabūdātia ⁊ defectus quoꝝ vtrūqȝ viciū est inter que mediū est illud quod ita pformatur recte rōni qȝ nec eā excedit: nec ab ea deficit: cū ergo vt iā dictū est: ois virtus moralis sit cōformis rationi recte qȝ nō esset verū si eā excederet vel ab ea deficeret. Omnis virtus moralis in medio cōsistit per cōparationē ad rōnē rectā. Sed hoc mediū qñqȝ est medium rei: qȝ eque distās ab vtroqȝ extremo in quo medio cōsistit virtus iustitie: vt inferius ostēdet. Quādoqȝ aūt non est mediū rei: vt pȝ in medio in quo cōsistit tēperantia ⁊ in medio in quo cōsistit fortitudo: ppter hoc enim ꝙ proni sumus ad psequēdū supabundātiā delectationum ſm tactū ⁊ gustū: ideo ratio recta iudicat: ꝙ virtus obseruans mediū circa delectationes pdictas: magis debet elōgari a superabundātia psecutionis dictaꝝ delectationū qȝ a defectu q vocari pōt insensibilitas. Quia etiā difficile est aggredi terribile: ⁊ proni sumus ad resiliendū: nō recta rō iudicat qȝ est mediū: qȝ obseruat fortitudo circa terribilia debet magis elōgari a timore qȝ ab audacia.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ magnanim⁹ nō dī magnitudine extremus: qꝛ dignificet se maximis absolute: sȝ qꝛ dignificat se maximis in cōparatione ad suā dignitatē: nō eni dignificat se maioribus qȝ dignus sit sicut chaimus nec minorib⁹ qȝ dignus sit vt pusillanimus: sed dignificat se maximis qbus dignus est: ⁊ ideo magnanimitas est media iter chaimotem ⁊ pusillanimitatē. ¶ Ad secundū dōm: ꝙ nō est inconueniēs aliquā virtutē tenere extremū ſm vnā circūstātiā: ⁊ tn̄ tenere mediū ſm alias circūstātias p cōparationē ad rōnē: ⁊ sic est in virginitate: quātū eni ad illud in qȝ tēdit tenet extremū: qꝛ tenet maximā puritatē mētis ⁊ corporis absqȝ pmistione delectationū venerearuȝ: sed quātū ad circūstātias tenet mediū p cōparationē ad rōnē: qꝛ illud tēdit ſm ꝙ opȝ: ⁊ pp quod opȝ: ⁊ sic de aliis.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ minor est falsa. Virtutes eni intellectuales cōsistūt in medio p cōparationē ad suā mēsurā qȝ est res cognita: sicut eni virtutes morales mēsurant a rōne: ita virtutes itellectuales mēsurant a re. vñ ſm phm

X.c.U. x. metaphy. res est mensura nr̄i itellectus: hoc est nostre nālis cognitiōis in virtute: ergo i itellectuali cōsistit mediū p cōparationē ad ipsam rē inquātū habilitat intellectū ad dicēdū qȝ est esse: ⁊ qȝ nō est nō esse. Viciū autē supabūdātie est cū affirmat itellectus qȝ nō est esse: ⁊ viciū defectus est cū dicit qȝ est nō esse: qȝ tn̄ dictum est in arg⁹. Virtutes itellectuales eē regulas moraliū nō debet itelligi nisi de prudētia: nisi extēdat nomē regule ad omne illud qȝ reddit regulā pfectiorē: qȝ ideo dico: qꝛ forte itellectus ⁊ scia ⁊ maxime sapiētia que a pho.6.ethi.c.4. numerant inter virtutes intellectuales coadiuuāt ipsaȝ

Q̄.4. prudentiam. Questio. IIII.

Arg̃.1. **Quarto** querit. Utrū virtutes morales possint corrūpi p cessationē ab actibus suis. Et videt ꝙ nō. Nō sunt pmanētiores in aīa spēs intelligibiles qȝ virtutes: sȝ spēs itelligibiles in aīa nō possunt corrūpi: qꝛ aliter possent corrumpi in angelo quod declaratum est falsum esse li.2. Ergo cum virtutes morales sint in aīa intellectiua: nō pñt corrūpi.

Secūdo ¶ Itē vbi nō est agēs: nō pōt esse actio nec pstructiua: nec dstructiua: sȝ cessatiō ab actu: cū sit pura carētia: nō puenit rō agētis: sȝ cū corrūpe sit actio dstructiua: cessatio virtutis ab actu: nō pōt corrūpe virtuteȝ.

In oppᵐ. Primo **Contra** non est pmanentior virtus qȝ potentia: cuȝ potentia sit naturalis: ⁊ virtus ex acqsitiōe sed potentia corrūpit per cessationē a suo actu: tādiu enī posset esse hō in obscuro carcere: in quo nihil penitus videret ꝙ totalr̄ amitteret visum: ergo multo fortius virtutes morales corrūpi pñt per cessationē ab actibus suis.

Ad qōnē ſm mentē ppriaȝ. Forma accñtalis quater pōt corrūpi. **Respondeo** ꝙ forma accñtalis quattuor modis pōt corrūpi: vno mō per actioneȝ sui ɔ̄rij: ⁊ sic corrūpit frigidū a calido. Alio modo p illud qȝ ɔ̄riat sue cāe effectiue ⁊ pseruatiue: ⁊ sic corrūpit albū a calido excessiuo: frigiditas.n. cā est effectiua ⁊ pseruatiua albedinis: quāuis non sit tota eius cā. Alio mō per corruptioneȝ sui subiecti. Cum naturale esse accñtis sit esse in subiecto: illud qȝ corrūpit subiectuȝ: ex ɔ̄nti corrūpit naturale accñtis esse. ¶ Alio modo per remotionē eorū que phibere cās corrūpentes: ⁊ sic cessatio ab actibus recte psiderandi: corrūpit habitus intellectuales: qꝛ exercitium: qȝ est in actibus recte psiderandi phibet deceptioneȝ: ad quā tendit argumētatio peccās in materia: ⁊ illā ad quā tendit argumentatio peccans in forma: que deceptiones sunt repugnantes hītib⁹ intellectualibuȝ. ¶ Ad sītitudinē primi modi corrūpit virtus castitatis p actus luxurie. ¶ Ad sītitudineȝ scḋi modi corrūpit per actus gule. Abstinentia.n. que per actus gule corrūpit multuȝ iuuat ad castitatis pseruationem. ¶ Modo autē tertio: nulla virtus corrūpi pōt: qꝛ ppie loquendo de virtute: essentia cuiuslibet virtutis est in aīa intellectiua: que est incorruptibilis nature: vt.n. supius dictū est: illi habitus qui sunt in appetitu sensitiuo ppie: ⁊ plene rōnem virtutis non hñt. ¶ Quarto modo cessatio ab actibus virtutum moraliū: pōt esse cā corruptionis ipsarū virtutū. exercitari.n. in actibus phibet ab aīa actus: qbus acquiruntur vitia virtutibus ɔ̄ria. Qui sunt ɔ̄rij actibus: quibus acquirunt virtutes morales. ¶ Cuȝ.n. homo cessat ab actibus virtutum moderantiuȝ passiones: ⁊ frequenter passiones insurgant: se hȝ ad passiones immoderatas qꝛ si eas moderaret: non cessaret ab actu virtutis: cuȝ eas moderare actus virtutis sit: hoiem aūt se hr̄e imoderate ad passiōes est p actus disponētes ad hitus vitioꝝ: seu p tales hit⁹ elicitos. Silr̄ cū hō cessat ab opando iuste opatōes ei⁹ ad primū nō regulāt iustitia: ⁊ opōes ad primū nō regulate iustitia disponūt ad corruptionē hit⁹ iustitie.

Ad pmū **Ad primum** in oppositum dōm ꝙ non est simile de speciebus itelligibilibus in aīa: ⁊ de virtutibus existētibus in ea: qꝛ speciebus intelligibilibus in aīa nihil est ɔ̄rium. Sunt.n. sublevate supra ɔ̄rietatē: vt supius dcm̄ est: nec ēt eaꝝ cāe prime: earū effectiue: ⁊ pseruatiue est aliqd ɔ̄riū. illa.n. cā est itellect⁹ agēs ipsi⁹ aīe. qꝛuis.n. recipiant in aīa rōne sui polis ꝙ ēt est necessarium ad earum conseruationē ad similitudinē ſm quam materia subiecti necessaria est ad conseruationem accñtis recepti in eo rōne sue materie: tn̄ tanqȝ per cām efficientem pseruant per intellectum agentem: qui est illud: qȝ in ipsa aīa est actiuum huius receptionis: ⁊ conseruationis habemus exemplūȝ in lumine qȝ in aere recipit per luminare in aere pseruat. ipsi ēt motioni intellectuali nihil est ɔ̄riū. Et ideo species intelligibiles corrūpi

rūpi nō possunt vllo mō cū nō possint corrūpi p ꝯriū sui cū ꝯritum non hēant:nec per, contrarium sue cause cum contrarium nō hēat:nec p corruptionē sui sbi cum aīa sit icorruptibilis nature. Sed habētibus virtutū in aīa intellectiua cōtrarij sunt habitus vitiorū:⁊ actib⁹ p quos acquirunt contrarij sunt actus p quos acqrunt vicia: ⁊ iō habit⁹ moraliū virtutū corrūpi pñt:quāuis existāt in nō

Ad 2ᵐ T.c.33.

corruptibili sbo. ¶ Ad scdm dōm:q̄ sicut sm phm.8. phy. Grauiū ⁊ leuiū duplex est mouēs.s.mouēs p se qd cūq̄ sit illud qd p suā formā elicit motū grauiū ⁊ leuiū:⁊ mouēs qd est remouēs ꝓhibere:sub quo etiā cōprehēditur ipsa remotio ꝓhibētis:sic dico:q̄ corruptionis virtutis duplex est cā.s.vna que p se corrūpit virtutē cuiusmodi ē,est actus ꝯrij actibus p quos est acqsita virt⁹. Alia est remotio cause que ꝓhibebat tales actus ⁊ talis causa est cessatio ab actib⁹ virtutū:talē aūt causam nō oportet īportare aliqd positiuū:quāuis cessans ab actibus virtutū aliqd positiuū sit:sicut carētia ꝓhibētis in motu grauium ⁊ leuiū nō est aliqd positiuum:quāuis ille q trabē remouet:qui lapidē descēdere ꝓhibebat sit aliqd positiuum. ¶ Quāuis aūt argumētum ad partē secundā grā ꝯclōnis pncipalis posset cōcedi. Sciēdum tñ q̄ p lōgā existētiā in carcere tenebroso hō nō perdit visum:q2 ipa

Car exi⁊tēs i carcere mittit visuz.

potentia visiua corrūpat sm id qd est. Sed q2 sicut dicit Auicē.6.nāliū.lib.3.c.7. Spūs visibilis fugit ocium ⁊ tenebras naturalr:adeo natura amittit ⁊ desuescit mittere visibilē spiritū ad oculos:⁊ tunc paulatim concauitas nerui p quā trāsibat spiritus visibilis replet aliquo humore ipediēte trāsitum spūs visibilis ad oculos:ita q̄ etiam postq̄ hō exit de carcere:natura nō pōt trāsmittere spiritum visibilē ad oculos:nec spēs rei visibilis pōt trāsire ad cōcauitatē cōem duob⁹ neruis veniētibus ad duos oculos:in qua cōcauitate est iudicium de visibilitate.

Q.5. Argu. 1.

Questio. V.

Quinto queritur. Utrum actus elicitus a virtute nō ꝓportinatus ei sm intēsionē minuat eam. Et videt q̄ nō. Nullus actus meritorius minuit virtutē:sz ois actus virtutis est meritorius etiā si nō sit ꝓportionatus ei sm intēsionē:⁊ xiēs enī in actum diligēdi ex charitate:nō tñ ita intēsum sicut posset aliqs actus elici ex charitate iam habita meret:ergo nullus actus virtutis etiā si sit minus intēsus q̄ alij actus q elici possent ab illa virtute:minuit

Secūdo

virtutē. ¶ Itē ois actus minuēs virtutē disponit ad viciū:q2 disponit ad contrariū virtuti:⁊ nihil ꝯriat virtuti nisi viciū. Sed actus virtutis nō ꝓportionatus ei sm intēsionē nō disponit ad viciū:ergo nō minuit virtutem.

Tertio

¶ Itē multi actus dbiles seu remissi equalere possunt vni actui forti:sicut multe gutte parue possunt equiualere vni magne in disponēdo ad lapidis cauationē:sz vnus actus virtutis ita fortis q̄ cōmēsurat virtuti in intēsiōe nō minuit virtutē:ḡ nec multi act⁹ dbiles ipā diminuūt.

In oppositū p̄mo

Contra aqua minus calida supinfusa magis calide ipsam alterat ad minorē caliditatē: quia ex vtraq̄ aqua efficit vnū totū minus calidū q̄ erat aqua ante supinfusionē aque minus calide:ergo a sīli actus elicitus ex virtute a q̄ deficit sm intēsionē minuit illā virtu

Secūdo

tē. ¶ Itē sm phm.2.ethi.c.1. Quales sunt actus tales sequunt actus:ergo actus eliciti a virtute remissiores intēsione q̄ sit ipsa virtus disponūt ad virtutē minorē. Sz in appetitu nō possunt simul esse due virtutes morales eiusdē spēi vna minor altera:ergo p̄dicti actus disponūt ad diminutionē illi⁹ eiusdem virtutis a qua eliciuntur.

Ad qōnē sm mentē aliorū p̄ma ꝯ op̄ᵐ.

Ad istam qōnem forte euellēt dicere qdā q̄ a virtute nō pōt elici actus nō cōmēsuratus ei sm intēsionē:⁊ ita qd nulla est. ¶ Sed cōtra hāc rñsionē arguit sic:vsus virtutū in voluntate ꝯsistit. Unde habēs virtutē pōt agere nō sm virtutem vel actum ꝯtrarium virtuti:ergo multo fortius pōt agere p illā virtutē actum ei nō cōmēsuratū in intēsione sed remissiorē ¶ Alij dicunt q̄ actus ꝓportionati

Secūda

virtuti sm intēsionem:aut sunt itēsio.es q̄ illi actus ad quos habilitat illa virt⁹:⁊ tales ex illa virtute nō eliciūtur:sed sunt disponētes ad augumētū illius virtutis. Si aūt sunt remissiores in itēsione q̄ sit ipsa virtus:tūc dicūt q̄ nō est incōueniēs q̄ eliciātur ab illa virtute. Uirtus enī q̄ reddit hoiē ꝓptū ⁊ facilē ad magnū dilectionis actū:reddit ēt eū ꝓptū ⁊ facilē ad minores dilectionis actus:q2 forma pfecta in se ꝯtinet virtualr virtutem formarū iperfectarū:⁊ hi dicūt:q̄ tales actus p se minuūt illā virtutē a qua eliciūtur:aut ad eius diminutionē disponūt:q2 nō tm̄ est dissile calidū frigido:sed etiā minus

T.c.19.

calidū magis calido. Unde sm phm.5.phy. Motus cū sit a maiori in minus dī aliquo mō esse a ꝯrio in ꝯrium: actus aūt p̄dicti minus sunt intēsi:nisi vt iā dictū est q̄ actus cōmēsurati illi virtuti in intensione:⁊ q̄ illa virt⁹ ⁊ iō ipsa disponūt ad iātā diminutionē que reqrit ad hr: q̄ illi actus essent sibi cōmēsurati sm intēsionē ipse etiā defectus pfectionis in actibus p̄dictis disponit ad diminutionē illius virtutis aliquo mō ad sīitudinē qua cessatio ab actu virtutis corrūpit virtutē seu disponūt ad ei⁹ corruptionē:cū enī aīa nō possit simul esse in duob⁹ actibus eiusdē virtutis vno pfecto alio iperfectiori exercitium iperfectis actibus virtutis cōmensuratis virtuti sm intēsionē excludat seu ꝓhibeat multa que disponerent ad diminutionē virtutis illius que nō ꝓhibētur p exercitium in actibus illius virtutis deficientib⁹ ab ea sm intēsionē:⁊ ab actibus qui illi virtuti in intēsione cōmēsurātur:adeo ēt actus p̄dicti disponūt ad diminutionem illius virtutis sicut remouens probibens.

Ad p̄ᵐ

Ad primum in oppositum cū dicitur:q̄ nullus actus meritorius minuit virtutē ⁊c. Dico q̄ verū est sub rōne qua meritorius est:p̄di cti aūt actus virtutis:nec minuunt:nec ad eius diminutionē disponūt sub rōne qua meritorij sunt:nec sub rōne qua sunt actus virtutis. Sed sub rōne qua deficiūt ab intēsione cōmensurata virtuti:sub rōne aūt huius defect⁹

Ad 2ᵐ.

meritorij nō sunt. ¶ Ad scdm cū dr:q̄ ois actus minuens virtutē disponit ad vitiū. Dico q̄ nō opz hoc esse verū per se:q2 actus disponēs ad minorē virtutē eiusdē speciei cū maiori:eo ipso disponit ad diminutionē illius maioris virtutis:q2 vt dictū est supra maior ⁊ minor virtus

Ad 3ᵐ.

eiusdē speciei nō possunt in eadē aīa simul eē. ¶ Ad tertiū cū dr:q̄, multi actus debiles seu remisi equalere possunt vni actui forti ⁊c. Dico q̄ nō est verū per cōparationē ad virtutē iam habitam cui cōmensurat actus fortis: q2 actus fortis nō disponit ad diminutionē illius virtutis:sed per multos actus debiles posset diminui quousq̄ esset ita parua:q̄ actus debilis in intēsione cōmēsuraret ei:sed p cōparationē ad acqrēdū virtutē magnā nondū habitā possent multi remissi actus boni equalere indirecte vni actui fortiori:q2 p multos actus remissos posset acqri iperfecta virtus:⁊ virtus iperfecta seu pua qñq̄ est maior dispositio ad acqsitionē virtutis maioris q̄ vnus actus fortior quocūq̄ illorum actuum:per quos acquisita est virtus parua.

Q.6. Argu. p̄ᵒ

Questio. VI.

Sexto querit. Utrū virtutes cardinales remanebūt in patria. Et videtur q̄ nō:q2 sm glo. Luc.x. super illud: Maria, optimā partē elegit. Et ēt hz Aug. homelia vlti. super Joā. Uita actiua nō remanebit in patria:sed vt colligi pōt ex snia Aug.12. de tri.c.14. Uirtutes cardinales ptinēt ad vitā actiuā:ergo nō remanebūt in pria. ¶ Itē

Secūdo

sm phm.x.ethico.c.x. In angelis quos deos vocat non sunt cardinales virtutes:sed vt habetur Matth.22. homines erunt sicuti angeli dei in celo: ergo in eis non

Tertio

remanebunt virtutes cardinales. ¶ Itē ibi nō possunt esse virtutes cardinales vbi nō sunt earū obiecta: sed in patria nō erūt terribilia: nec timor: nec passiones cōcupiscibilis: ergo ibi nō remanebunt fortitudo et tēperātia.

In opp^m primo.

Contra Sap. pmo. Iustitia perpetua est ꝛ immortalis: sed sicut habetur eodē lib. c. 8. Sicut sapiētia docet iustitiā: ita sobrietatē ꝛ prudētiā ꝛ virtutē: ergo sicut iustitia remanebit: remanebunt ꝛ ille. ¶ Item Aug. 14. de tri. c. 9. Predicte virtutes in patria remanebūt ꝛ assignat actus quos habebūt in patria.

Secūdo

Ad qōnē sm mentē ppriaz

Respondeo q̄ virtutes cardinales infuse: cum nos ordinēt ad ciuitatē supernā nec de ratione essentiarū sit aliqd illi ciuitati incōpassibile qn peruenerimus ad illā ciuitatē nō euacuabunt sed perficiētur: nec tm̄ ad decorem sic remanebūt absq̄ actibus: vt qdā senserūt: sed habebūt perfectiores actus q̄ʒ habeāt in via. Terribilia eni ꝛ passiones que sunt timor ꝛ audacia nō sunt formale obiectū fortitudinis: nec delectationes carnales: nec passio cōcupiscētie sunt formale obiectū tēperātie. Sed p̄dicta sunt p̄dictaꝝ virtutum obiecta materialia: ita tn̄ q̄ ꝓpinquiora obiecta p̄dictaꝝ virtutū sunt p̄dicte passiones q̄ʒ obiecta earuʒ. Formale aūt obiectū fortitudinis est ordo seu modus: quē dictat ratio recta in habēdo se respectu obiectoꝝ materialiuʒ: ꝛ sicut mediū rōnis sm pħm. 2. ethi. c. 5. nō est vnus neq̄ʒ idē oībus: ita dico q̄ nō est vnū ꝛ idē per cōparationem ad statū vie: ꝛ ad statū patrie. Modus eni quem recta ratio dictat debere haberi respectu terribiliū in via est in timēdo ꝛ audēdo moderate. Modus aūt quē recta ratio instituit in se habēdo in patria respectu terribiliū est firmare volūtatē in securitate in nō timēdo amplius terribilia ꝛ in gaudēdo moderate de obtenta ab oībus terribilibus liberatione p̄fecta. Silr dico q̄ modus quē instituit ratio in debendo se hēre in via respectu delectationū sm errorē est frenare debito modo concupiscētias respectu eaꝝ. ¶ In patria aūt modus quē respectu earuʒ instituit rō recta est perfecte eas detestari ꝛ rōnabiliter gaudere de obtēta ab oībus prauis cōcupiscētijs liberatione plena: remanebūt ergo p̄dictarum virtutū obiecta formalia: sed nullo modo remanebūt obiecta eoꝝ materialia. Nec eni ibi eē poterunt respectu piculoꝝ mortis: timores ꝛ audacie quas oporteat modificare: nec carnalis cōcupiscētia quas oporteat frenare: p̄dictis cōcordat Aug. 14. de tri. c. 9. vbi assignās actus p̄dictarū virtutū quos habebūt in pria dicit actum iustitie esse p̄fecte deo subditū. Actus prudentie erit sine vllo erroris periculo. Fortitudo sine molestia tolerandoꝝ maloꝝ. Tēperantia sine repugnatione libidinū: ita vt prudētie sit nullum bonū deo ꝓponere vel equare. Fortitudinis enim et firmissime cohere: tēperātie nullo defectu noxio delectari.

Quid māle ꝛ formale obiectuʒ fortitudinis ꝛ tēperātie.

Remanēt in patria fortitudo ꝛ tēperātia.

Ad p^m

Ad primum in oppositū dicēdū: q̄ nō plus cōcludit nisi q̄ cessabunt quantū ad actus cōuenientes vite actiue cuiusmodi sunt actus quos habent in via: actus aūt quos habebūt in pria cōuenientes sunt vite cōtēplatiue. ¶ Ad scōm dicenduʒ: q̄ non plus cōcludit nisi q̄ in pria nō manebunt virtutes quātum ad actus quos habent in via: nec remanebunt in re earum obiecta materialia. ¶ Ad tertium dicendum: q̄ esse virtutes nō depēdet ex obiecto materiali sed formali. Formalia autem earū obiecta: vt superius est ostēsum: realiter remanebūt. Sed earum obiecta materialia realiter nō remanebunt: sed tm̄ sm esse intellectū: ꝛ hoc sufficit ad hoc vt realiter possint remanere formale virtutis obiectū tale quale regrit in pria: q2 illud formale obiectū nō est in illo materiali vt in subiecto: sicut mediuʒ in passione timoris est in illa passione: sed est tm̄ in actu appetitus absq̄ predicta passione: quāuis sit respectu eius vt apprehensa est.

Ad 2^m

Ad 3^m

Qō VII

Argt. 1.

Septimo queritur. Utrū sole virtutes morales que sunt prudentia: iustitia: fortitudo: ꝛ tēperātia dici debeāt cardinales. Et videtur q̄ nō. Magnanimitas maior est aliqua p̄dictarū: q2 sm pħʒ. 4. ethi. c. 8. Magnanimus magnitudine extremus est: cuʒ ergo virtus ꝓpter suā p̄ncipalitatē cardinalis dicat magnanimitas virtus cardinalis est. ¶ Itē quāto virtus moralis est perfectior tāto magis debet dici cardinalis: sed patiētia nō est minus p̄fecta q̄ʒ aliqua de p̄dictis quatuor. De illa eni dicit Iaco. 1. q̄ illa opus perfectū habet. ergo est cardinalis virtus. ¶ Itē superbia p̄ncipalius vitiū est q̄ʒ intēperātia: ergo humilitas p̄ncipalior est virtus q̄ʒ tēperātia: cū ergo tēperātia sit virtus cardinalis multo fortius humilitas. ¶ Itē virtutes theologice sunt omnibus alijs p̄ncipaliores: ergo maxime debēt dici cardinales. ¶ Item sicut celū voluit super suos cardines ꝛ ostium in cardine suo sic tota actiua vita hois voluit sup oēs morales virtutes: sed ideo virtutes dicūtur cardinales: quia sup eas voluit vita actiua hois sm rōnē viuētis: ergo oēs virtutes morales debent dici cardinales.

Secūdo

Tertio

Quarto

Quinto

Cur virtutes dicātur cardinales.

In op^m primo

Contra Tullius in sua rhetorica ꝛ papias oēs alias virtutes morales ad predictas quatuor reducit: ergo ille sole quatuor p̄ncipales ꝛ cardinales sunt. ¶ Itē glo. super illud Luc. 6. Beati pauperes nō ponit nisi cardinales quatuor virtutes. s. iustitiā: prudētiā: fortitudinem: ꝛ temperantiam.

Secūdo

Ad qōnē sm mentē ppriaz.

Respondeo q̄ sole virtutes morales q̄ sunt prudētia: iustitia: fortitudo ꝛ tēperātia dici debēt cardinales ꝛ p̄ncipales ꝛ generales. Principales pp̄ p̄ncipalitatē materie circa quā sunt. Est eni prudētia respectu veri ꝯtingentis agibilis p nos sub rōne q̄ est p̄ceptibile q̄ p̄ncipale est inter agibilia. Iustitia respectu operationū debitaꝝ de necessitate legis inter psonas īter quas pōt ꝯsiderari equalitas que īter operationes morales ad aliū plenius vēdicāt rōne iusti. Fortitudo respectu maximi terribilis qd̄ est periculū mortis qd̄ terribile est p̄ncipalius īter alia que subeūda sūt pp̄ bonū finē. Dicit eni pħs. 3. ethi. c. 9. Q2 terribilissimū est mors. Tēperātia aūt est circa maximas delectationes sm sensuʒ. s. circa illas que sunt sm gustū ꝛ tactū: ꝛ q2 ad illud qd̄ p̄ncipale est in vnaquaq̄ re alia ordinātur vt videmus q̄ inferiores artes ordinātur ad p̄ncipalē que eis impat: ideo p̄dicte virtutes cardinales dnr̄: q2 alie morales minus p̄ncipales ad istas reducunt tanq̄ʒ ad p̄ncipiū sui mot⁹. Unde tota vita actiua ipsius hois viuētis sm rōnē rectā circa p̄dictas virtutes versat circa motus ostij circa cardinē: ꝛ q2 virtutes secūdarie aliquā pticipationē hn̄t p̄ncipalium: iō p̄dicte quatuor virtutes ad oēs morales virtutes generales dicunt: q2 in qualibet morali virtute est aliqua pticipatio alicuius istaꝝ. ¶ Et sunt virtutes cardinales rōnabilis in quaternario numero: q2 cū vita humana cōsistat circa opationes ꝛ passiones regritur rectitudo iudicij in sentētiādo qd̄ p̄ncipalr̄ est p prudentiā que est recta rō agibiliū ad totū beneviuere sm pħm. 6. ethi. c. 5. Regrit etiā inclinatio ad exequēdū rectū iudiciū rōnis qd̄ respectu operationū ad aliū p̄ncipaliter est p iustitiā respectu passionū ipellētiū appetitū ad aliqd rōni cōtrariū est p̄ncipalr̄ per tēperātiā respectu passionū retrahētiū a recto rōnis iudicio est p̄ncipalr̄ p fortitudineʒ q̄ ideo dicta sūt: q2 passiōes ꝯcupiscibilis magis inclinant ad ꝓsequēdū: q2 delectabile attrahit. Passiōes aūt irascibilis magis mouēt ad fugiēduʒ: q2 terribile repellit: ꝛ iō p appropriationē dicimus q̄ tēperātia est passionū frenatiua: ꝛ fortitudo ipsi⁹ irascibilis firmatiua ꝯ passiones ne pp̄ terribile recedat ab executiōe hui⁹ qd̄ prudētia dictat.

Cur in q̄ternario numero sint virtutes morales.

Ad tria argumēta

Ad tria prima in oppositū dōm: q̄ bn̄ cōcludūt q̄ magnanimitas: patientia ꝛ

tia ꝛ humilitas ſm aliqͣd ꝑncipales ſunt: ſed nõ ↄcludũt
de illa ꝑncipalitate rõne cuius dici debeãt cardinales:qꝛ
illa ꝑncipalitas eſt rõne mãe:quã nõ hñt tres ꝑdicte vir
tutes.vñ ꝛ ad cardinales reducũt:ſicut magnanimitas
Ad 4m ꝛ patientia ad fortitudinẽ ꝛ humilitas ad iuſtitiã. ¶ Ad
quartum dõm qꝫ virtutes theologice ſunt ſimplr oĩbus
alijs virtutibus ꝑncipaliores: ꝓpꝰ tñ non dicunt virtu
tes humane:ſed diuine.Cardinales aũt ponimus ꝑnci
Ad qntũ pales non vlr:ſed inter virtutes humanas. ¶ Ad qntũ
dõꝫ qꝫ ꝛ ſi vita hoĩs voluat ſup oẽs morales virtutes ꝑn
cipaliter tamen voluit ſuper predictas quatuor ad quas
Q.8. alie morales reducuntur. Queſtio. VIII.

Argt. ꝑo OCtauo querit:vtrũ prudẽtia ſit dignior alijs virtutibus cardinalibus : et
vꝛ qꝫ non.Uirtus alijs nobilior non eſt in ſub
iecto minus nobili:ſed prudẽtia eſt in ſubiecto
minus nobili qꝫ virtutes alie cardinales:qꝛ eſt in intelle
ctu practico alie aũt ſunt in volũtate.Intellectus aũt mĩ
nus eſt nobilis qꝫ volũtas:vt in.2.li. oñſum eſt:ergo pru
Secũdo dentia non eſt alijs dignior. ¶ Itẽ dignius eſt eligere re
cte qꝫ ſcire eligere recte. Sed per ṽtutes morales hõ eli
git recte per prudentiã ſcit eligere recte:ergo digniores
Tertio ſunt virtutes morales qꝫ prudentia. ¶ Item inter vir
tutes theologicas illa non eſt nobilior que eſt in intelle
ctu:qꝛ vt hꝛ.1.Cor.13.Charitas maior eſt fide:ꝫ a ſili in
ter ṽtutes cardiales:illa nõ ẽ alijs dignior qͥ ẽ ĩ itellectu.

In oppm Primo Contra illa virtus eſt alijs dignior que eis ꝑcipit:
ſed prudẽtia eſt hmõi.dicit.n.phs.6.Ethi.
capi.11. Q, prudentia preceptiua eſt alijs dignior t ergo
Secũdo prudentia eſt alijs dignior. ¶ Item virtus ſine qua alie
eſſe non pñt:vꝛ alijs dignior:ſed ſm phm.6.Ethi.c.17.
Non eſſe poſſe bonũ eſſe ſm virtutẽ moralẽ ſine pruden
tia:ergo prudentia eſt omnibus virtutibus moralibus di
Tertio gnior. ¶ Item ſm Ber.in quodã ſermone de circũciſio
ne dñi.Diſcretio eſt mꝛ virtutum:ſed mꝛ eſt ſilijs di
gnior:ergo prudentia que vꝛ intelligere per diſcretionẽ
eſt dignior omnibus virtutibus moralibus.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ aliorum Prima Contra oppoſitũ Ad iſtam qõnẽ dicunt aliq qꝫ prudentia dignior
eſt quacũqꝫ morali virtute: qꝛ ſm ipſos
intellectus nobilior eſt volũtate.Et in ente rõ veri eſt no
bilior qꝫ rõ boni:ꝛ nãlis cognitio boni nobilior eſt qꝫ nã
lis eius dilectio. Sꝫ hec rõ non placet mihi:qꝛ credo fun
damenta eius eſſe falſa pp ea que dicta ſunt in lib.2.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam Pruden tia tripłr poteſt ac cipi Unde mihi vꝛ dõm ad qõnẽ qꝫ prudentia tri
pliciter põt accipi:vno modo ꝓ ha
bitu in intellectu practico:quo inclinatiue determinatur
ad recte dõm qͩ eligendũ vel fugiendũ non in vlĩ tñ:ſꝫ
ẽt circa ſingularia.circa que eſt actio ſm phm.6.Ethi.c.
8.Alio modo pro tali habitu non abſolute:ſed vt virtuti
bus moralibus cõiuncto ſeu per eas formato. ¶ Tertio
modo improprie.ſ.pro ↄiuncto ex ꝑdicto habitu : ꝛ for
ma eius:ꝛ extendo nomen forme:qꝛ ꝓprie loquẽdo nul
la virtus eſt forma alterius virtutis niſi charitas.Q, aũt
non tñ accipiat modo ꝑmo ꝓbari põt per phm q vult
6.Ethi.c.6.Q, magis opponit prudentie peccare ſcien
ter qꝫ ignoranter:qͩ nõ eſſet verũ:ſi ex hoc ipſo eſſet hõ
prudens qꝫ eius intellectus practicus inclinatiue deter
minaret ad recte dõm circa ſingularia agibilia:qͩ eſt eli
gendũ vel fugiendũ.Dico ergo qꝫ ſi accipiat prudentia
primo non eſt dignior oĩbus alijs virtutibus cardinali
bus:ꝛimo iuſtitia eſt dignior maxie iuſtitia legalis:rõ enĩ
boni quã formalr reſpicit iuſtitia dignior eſt qꝫ rõ veri
quã formalr reſpicit prudẽtia. ¶ Preterea ꝑncipia nãlia
que ſunt nãlis cognitio boni ꝛ nãlis eius amor que ꝑſup
ponunt ad acqſitionẽ virtutũ cardinaliũ ſic ſe hñt inter
ſe qꝫ cognitio ordinat ad amorẽ in quo pꝫ qꝫ amor eſt ꝑn
cipalior:iuſtitia ergo que ꝑncipaliꝰ rñdet nãli amori bo
ni qꝫ nãli eius cognitioni dignior eſt qꝫ prudentia primo
modo dicta que principalius reſpicit nãlem boni cogni
tionẽ qꝫ nãlem boni amorẽ. ¶ Preterea cum voluntas
ſit nobilior intellectu probabile vꝛ qꝫ nobiliſſima virtus
acqſita in voluntate reſpectu agibiliũ nobilior eſt qꝫ nobi
liſſima virtus in practico intellectu. Si aũt accipiat pru
dentia modo ſcdo ſic adhuc dico qꝫ qꝫuiſ ſit nobilior ſm
qͩ alijs virtutibus.ſ.inquãtũ eis oñdit mediũ in qͩ ten
dunt:tñ ſimplr non eſt dignior legali iuſtitia:ſicut nec fi
des formata dignior eſt qꝫ charitas que ẽ forma eius. Si
aũt accipiat tertio modo ſic planũ eſt prudentiã eſſe no
biliorẽ quacũqꝫ morali virtute. ¶ Argumenta ad par
tem primã ꝓcedunt de prudentia primo modo dicta.

Ad primum ad ptem aliam dõm qꝫ prudentia **Ad pmũ**
dꝛ ꝑceptiua ſm qꝫ ꝑceptũ accipit
pro intellectuali locutiõe imperatiuo modo:ſed ad tale pre
ceptũ non de neceſſitate ſequit operatio recta niſi inquan
tum ad ſic imperandũ mouet intellectus per volũtatẽ vir **Ad ſcdm**
tutibus moralibus pfectã. ¶ Ad ſcdm dõm qꝫ maior nõ
eſt vlr vera.Charitas.n.in viatore eſſe non põt ſine fide:
ꝛ tñ fides non eſt charitate dignior t ꝛ dilectio boni non
põt eſſe ſine eius cognitione : ꝛ tñ cognitio boni non eſt
dignior eius dilectiõe. ¶ Preterea ſicut virtus moralis
non põt eſſe ſine prudentia.iſta prudentia non põt eſſe ſi
ne morali virtute.Uñ phs.6.Ethi.c.17.Manifeſtũ eſt
qꝛ nõ poſſe eſt bonũ eſſe principalr ſine prudentia: neqꝫ
prudentẽ ſine morali virtute. ¶ Ad tertiũ dõm qꝫ forte **Ad 3m.**
ibi accipit Ber. diſcretionẽ prout cõprehendit nãlẽ bo
ni cognitionẽ ꝛ amorẽ que ſunt principia acqſitiõis car
dinaliũ virtutũ. ¶ Uel põt dici qꝫ ſi accipit diſcretionẽ
pro prudentia non tñ accipit eam pro eo qͩ hꝫ in intel
lectu preciſe:ſed cum forma ſua:quã hꝫ in voluntate.

COnſequenter querit de ſcdo ꝑn
cipali:ꝛ circa hoc
querunt octo. ¶ Primo vtrũ prudentia ſit
virtus. ¶ Scdo vtrũ ſit ṽtus ſpẽalis ab alijs
diſtincta. ¶ Tertio vtrũ ſint plures ſpecies prudentie.
¶ Quarto vtrũ ſit virtus moralis. ¶ Quinto vtrũ pre
ſtituat finem virtutibus moralibus. ¶ Sexto vtrũ prin
cipalis actus prudentie ſit ꝑcipere. ¶ Septio vtrũ pru
dentia poſſit tradi obliuioni. ¶ Octauo que eſt quot
ſunt partes illius. Queſtio. I. **Q.1.**

PRimo oñdo qꝫ prudẽtia ſit virtus:illa **Argt. ꝑo**
ſola potentia ẽ ſubiectũ ṽtutis:
que ſola eſt ſubiectũ peccati.Quia ſm phm.2. **Cap.11.**
Topi.idem eſt ſuſceptibile ↄrioꝝ.Sed ſola vo
luntas eſt ſubiectũ peccati:qꝛ ſicut dicit Anſel.in li.de cõ
cep.vir.c.4.Non punit niſi voluntas:ergo ſola volũtas
eſt ſubiectũ virtutis. Sed prudentia non eſt in volũtate
ſicut in ſubiecto:ſed in intellectu practico:ergo nõ eſt vir
tus. ¶ Item actus virtutis eſt meritorius:ſed actus pru **Secũdo**
dentie non eſt meritorius.Non.n.eſt meritoriũ cogno
ſcere quid eligendum:ꝛ quid reſpuendum:niſi ſequatur
electio recta que eſt per voluntatem formatã morali vir
tute:ergo prudentia non eſt virtus.

Contra ſm phm.2.Ethi.c.5. Uirtus eſt habitus bo **In oppm Primo**
nus qui hñtẽ pficit ꝛ opus eius bonũ red
dit. Sed prudentia eſt talis habitus ſiue vnus ſiue plu
res:ergo prudentia eſt virtus.

Reſpondeo Ois habitus virtus eſt : qui pctõ **Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam**
opponit ſub rõne qua eſt vicium:ꝛ
ſub rõne qua eſt pctm ꝛ ſub rõne:qua eſt culpa:ꝛ ſub rõ
ne qua eſt demeritũ:ſed habitus prudentie oĩbus modis
iſtis opponit pctõ:inquãtũ.n.eſt habitus ↄcordans ꝑme
inſtitutioni nãe opponit pctõ ſub rõne qua eſt viciũ:qꝛ
pctm eſt viciũ ſub rõne qua deuiat a prima inſtitutiõe nãe
Unde Aug.3.li.de li.ar. Bene vitra mediũ. Qͩ pfectio
ni nãe deeſſe ꝑſpexeris id voca viciũ. Inquãtũ aũt ↄcor
dat regule recte que eſt rõ recta in moralibus opponitur

peccato sub rõne qua pctm: qr pctm est illud: qd discordat a regula recta: siue in nãlibus: siue i moralibus. vñ in nãlibus monstra dicunt pctã: qr discordãt a recta regula nãe: r in moralibus dr pctm: qd discordat a regula rõnis recte: inquãtũ ēt acq̃sitio prudentie r vsus eius depēdēt ex voluntate opponit pctõ sub rõne qua culpa: qr culpa est inordinatus actus exñs in volũtatis ptãte: inquãtum ēt actus prudentie est meritorius: cũ impat a volũtate informata a charitate per quã illud: qd dictat prudentia eligendũ vel fugiēdũ recte eligit vel fugit: r applicatur ad opus exterius: sic est pōt opponit pctõ sub rõne qua est demeritũ. Pctm.n.est demeritũ sub rõne qua pro ipso iuste retribuit pena peccãti. Ex q̃b9 pz q prudētia nõ dr habitus faciens rectã ↄsideratione rõnis tñ non habito respectu ad volũtatē: sed in cõparatione ad rectitudinē volũtatis. Non.n.hõ dr prudenter agere ex qr dictat recte aliquid esse eligendũ vel fugiendũ: nisi suũ dictamen sit cõiunctũ electioni recte: que est per rectitudinē volũtatis. Concedendũ ergo q prudentia virtus est: non tñ fm illã rõnē virtutis que cõpetit habitibus pure speculatiuis. Sz ēt cũ hoc ptĩcipat rõnē virtutis: que moralibus virtutibus cõpetit. vñ virtus est partim intellectualis: r partim moralis: vt inferius ostendetur.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositũ dõm q pctm sub rõne qua vitiũ: r sub rõe qua pctm nõ tñ est in volũtate: sed ēt in alijs potentijs. Alie.n.potentie a volũtate pñt puari pfectõe ↄuenienti sue nãe: r ēt dispõni non fm regulã rõnis recte. Sed pctm sub rõne qua culpa vel demeritũ nũq̃ est: nisi in voluntate vel in cõpatiõe ad volũtatē. Rõ.n. culpabilitatis inordinati actus cuiuscũq̃ est in sola volũtate: r qr fm aliquos nullus actus est culpa: qui non est subiectũ rõnis culpabilitatis sue: iõ dicũt q nullus actus inordinatus est culpa: nisi ille qui est in volũtate: sicut in subiecto. vñ fm illos intellectũ dissentire ab articulis fidei: qui est actus exñs in intellectu non est culpa: sed velle dissentire: qui est actus in volũtate: qr vt dicũt ipsi si esset põe: vt hõ simplr inuolũtarius dissentiret per intellectũ ab articulis fidei ex hoc non esset culpabilis corã deo. ℭ Alij dicunt r credo q cõius q põe est actũ esse culpabilē in quo non est rõ culpabilitatis sue in subiecto: sz in actu alio: q̃uis nõ possit esse culpabilis actus: nisi in ipso sit culpabilitas. Dña.n.est inter culpabilitatē r rõnez culpabilitatis: scdm applicando: ergo dicta ad ppositũ: dico q prudētia non est laudabilis habitus laudabilitate: que opponitur culpabilitati: nec actus eius meritorius: nisi in cõpatione ad volũtatē. s. inquãtũ acq̃rit per volũtatē: r inquantũ actus eius impat a volũtate: r ↄiungit recte electiõi: que est per volũtatē rectã: r ab hac rõne maxime: r pncipalr impositũ est nomen prudētie. Quapp recte dr q magis

Ad scdm opponit prudentie peccare scienter q̃ ignorãter. ℭ Ad scdm dõm q actus prudentie meritorius est: in cõpatiõe ad voluntatē. Rõ.n.sue laudabilitatis: que opponit culpabilitati r meritũ: qd ei ↄuenit est in volũtate. Qõ. II.

Qõ.2.

Argũ. pº **Secundo** querit vtrũ prudentia sit virtus spēalis ab alijs distincta: r vr q non: qr spēalis virtus ab alijs distincta hz spēale obiectũ distinctũ ab obiectis aliaruz virtutũ: qr fm phm.6. Ethi.c.17. Prudētia est recta rõ agibiliũ: sed oĩa obiecta virtutũ moraliũ sunt agibilia: ergo prudentia non est specialis virtus ab alijs distincta.

Secũdo ℭ Item illud per qd rectũ iudiciũ rõnis de agibilibus applicatur ad opus: est de rõne prudentie: qr fm phm.6. Ethi.c.11. Prudentia pceptiua est: sed rectũ iudiciũ rõnis de agibilibus nõ applicat ad opus per habitũ exñtē in intellectu: sed per virtutes morales: que sũt in affectu: ergo sunt de rõne prudentie: qd non esset verũ: si prudentia esset virtus spēalis ab eis distincta. ℭ Item virtus

Tertio spēalis ab alijs distincta: non ponit in diffinitione alteriuz virtutũ moraliũ. Sed prudentia ponit in diffinitiõe aliaruz virtutũ moraliũ. Dicit.n.phs.2.Ethi.c.6. Qd virtus est habitus electiuus imedietate exñs: quo ad nos: r vtiq̃ sapiens determinabit: ibi accipiens sapientē p prudente: ergo prudētia nõ est spēalis ṽtus ab alijs distincta.

In oppm Primo Secũdo **Contra** ↄnumerat alijs virtutibus moralibus sap.8. vt dr de sapientia: q sobrietatē r prudentiam docet: r iustitiã r virtutē. ℭ Item Augu.12.de tri. c.14. Eam diuidit ab alijs: r alijs connumerat dicens. Quicqd prudenter fortiter tēpanter: r iuste agimus rč.

Ad q̃nē fm mētē propriam **Respondeo** q prudentia est spēalis virtus ab alijs virtutibus moralibus distincta. Uirtutes.n. reponunt in specie per certa obiecta: nõ mãlia sed formalia. vñ r per diuersitatē taliũ obiectorũ virtutes distinguunt inter se: sed formale obiectũ prudētie: qd est ens ↄtingens agibile per nos sub rõne qua verũ est distinctũ a formali obiecto cuiuscũq̃ alterius virtutis. Tale.n.obiectũ creatũ est obiectũ ṽo virtutũ theologicarũ est increatũ: intellectus ēt r sapia r scia sunt circa necessaria. vñ pz prudentiã esse distinctã a virtutibus theologicis: r virtutibus pure intellectualibus: obiectũ ēt artis non est aliqd agibile sed factibile. Et sicut dicit phs.6.Ethi.c.4. Alteruz est factio r actio. Factibilia.n. in exteriori mã cõsistunt: vt nauis gladius: r sic de alijs. Agibilia aũt ↄsistunt in ipso opante. Et iõ phs vbi primo prudentiã distinguit ab arte: r.c.6. Dicit q prudentia nõ est scia: nec ars: r qr ēt ens ↄtingens agibile per nos: non est obiectũ alterius virtutis moralis sub rõne qua verũ vt patebit cũ tractabit de eis in spēali: sed sub hac rõne est spēale r formale obiectũ solius prudentie. Jõ opz ↄcedere prudentiam esse spēalem virtutē ab eis distinctam.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositũ dõm q q̃uis prudentia: r alie morales ṽtutes: sint circa eandē mãm: tñ sub aliqua spēali rõne est obiectũ prudentie: sub qua non est obiectũ aliaꝝ. ℭ Ad scdm cũ dr

Ad scdm q illud per qd rectũ iudiciũ rõnis de agibilibus applicatur ad opus est de rõne prudentie rč. Dico q iudiciũ rõnis applicari ad opus per aliqd duplr põt intelligi: aut tãq̃ per aliqd dirigens in applicãdo: aut tãq̃ per aliqd exequens r impans applicationē. Primo modo de rõne prudentie est illud: per qd rectũ iudiciũ rõnis applicat ad opus: sed illud per qd applicat modo scdo: non est de rõne prudentie: q̃uis de rõne prudentie sit ↄiunctio cũ moralibus virtutibus per quas volũtas virtuose rectũ iudiciũ rõnis impat applicari ad opus: ita q ille habit9 qui vt cõiunctus pdictis virtutibus est prudentia: sepatus ab illis non esset prudentia. Aliqua.n.qualitas spēalis: vñ cõprehendit de sui rõne aliquã determinatã relationē: vt pz: qr curuitas alibi q̃ in naso nõ esset simitas.

Ad 3m. ℭ Ad tertiũ dõm q aliqñ aliqd ponit in diffinitiõe alterius: qd non est de eius essentia: vt pz in diffinitionibus: que dant per additamenta: vñ in diffinitiõe indicante nõ tñ essentiã: sed ēt esse accñtis ponit subiectuz: vt pz per phm.7.Meta. Sequit qr virtutes morales hñt rõnem

T.T.17. virtutis per hoc q inclinatiue determinant voluntatẽ ad mediũ in passionibus vel in opationibus: qd eis cõstituit rõ recta per prudentiã: ideo rõ recta seu prudentia ponitur in diffinitione earum. Qõ. III.

Qõ.3.

Argũ. pº **Tertio** querit vtrũ sint plures spēs prudētie: r vr q non: qr si ita esset politica: que est regitiua ciuitatis esset vna spēs prudentie: sed non est ita. dicit.n.phs.6.Ethi.c.9. Qd politica r prudentia idez habitus est. Dña autez est inter spēs r genus: ergo non sunt plures spēs prudentie.

Secũdo ℭ Itē si eēnt plures spēs prudentie: fm quãlibet illarũ per se vere diceretur homo prudēs. Sed si quis regeret bene ciuitatem vel familiã: r male regeret se ipsum: non

vere

vere diceretur homo prudens. Sed si quis regeret bene ciuitatem vel familiam: et male regeret se ipsum: non vere diceretur prudens: ergo economica: et politica non sunt species prudentie. ¶ Item ea quorum vnum ordinatur ad aliud non diuersificant essentiam habitus: sed bonum singulare ordinatur ad bonum cōmunitatis: ergo et regimen proprium ad regimen cōmunitatis. Idem est ergo habitus prudentie: quo homo bene regit se ipsum et familiam: et ciuitatem: non ergo vere dici potest quod monastica: et economica: et politica sint diuerse spēs prudētie.

Tertio

In oppositum. Primo

Contra

magis differt totum integrale ab aliqua sui parte quam totum vniuersale a sua: quia totum vniuersale pdicat de qualibet sui parte: non sic autem totum integrale. Sed alia est scientia de toto vniuersali: et suis partibus. Alia enim est scientia de corpore mobili sub ratione qua mobile: et alia de ipso sub ratione qua mobile ad formam vel ad situm: ergo cum persona singularis sit pars integralis familie: et familia ciuitatis. Alia est scientia practica que est prudentia respectu regiminis pprie persone et alia respectu regiminis familie: et alia respectu regiminis ciuitatis.

Ad qōnē sm mētē propriam

Respondeo

quod prudentie plures species sunt: monastica que est prudentia directiua in regimine sui ipsius absolute: et economica: que est directiua in regimine familie: et politica architectonica: que est directiua principis in regimine ciuitatis. Politica simpliciter dicta que est directiua ciuis in regimine sui ipsius in comparatione ad conseruationem politie bene ordinate. Quodlibet enim predictorum regiminū importat aliquam specialem difficultatem: et aliquam specialem boni et veri rationem: quāuis vnum ad aliud ordinetur: sed respectu entis ꝯtingentis operabilis per nos: vbi est specialis ratio veri et difficultas specialis oportet esse specialem prudentiam. Quod autem predicte quatuor prudentie sint specie differentes: habetur ex sententia philosophi .6. Ethico. capi. 9. Et specialiter quod politica architectonica: et politica simpliciter dicta specie differant habetur per ipsum tertio Politicorum capitulo secundo.

Ad pmū

Ad primum

in oppositum dicendum quod philosophus ibi accepit prudentiam pro prudentia: que ordinatur ad bonum commune: que dicitur prudentia secundum communem rationem prudentie: et politica inquantum ordinatur ad bonum commune. Unde postquam philosophus dixit quod politica et prudentia sunt idem habitus statim subiungit: quod esse non idem ipsis volens dicere quod sunt idem re: sed differunt ratione. ¶ Ad secundum dicendum quod secundum quod potest trahi ex sententia philosophi tertio politicorum capitulo secundo. Sicut non potest esse bonus princeps nisi sit vir bonus: ita non potest esse princeps prudens in regimine ciuitatis: nisi sit prudens in regimine sui ipsius: quia sicut male ordinatus in se oportet ipsum esse obnubilatum in aliorum regimine. Unde sicut monastica ordinatur ad politicam: sic politica presupponit monasticam. ¶ Ad tertium dicendū quod maior est falsa: sicut enim fines quorum vnus ordinatur ad alium possunt esse specie differentes: sic habitus quorum vnus ordinatur ad alium possunt esse specie differētes: et ille qui imediatius ordinatur ad finem principaliorē imperat habitibus ordinatis ad fines non principales ordinatos ad finem illum.

Ad 2m

Ad 3m

Qō. 4.

Questio. IIII.

Argt. pō

Quarto

queritur vtrū prudentia sit virtus moralis: et videtur quod non. Virtutes morales distinguunt ab intellectualibus: sed prudentia est virtus intellectualis: cum consistat in intellectu: sicut in subiecto: ergo non est virtus moralis. ¶ Item philosophus sexto Ethicorum capitulo quarto. Ipsam enumerat inter speculatiuos habitus: et in eodem libro de ea determinat: vbi determinat de hītibus speculatiuis. ¶ Itē vtus moralis opat p modum nature. est enim habitus in modum nature: rationi consentaneus scdm Tullium secundo libro Rhetorico. Sed prudentia non operatur secundum modum nature: sed per modum rationis. ergo non est virtus moralis.

Secūdo

Tertio

In oppm. Primo

Contra

secundum omnes cardinales virtutes sunt morales: sed prudentia secundum omnes est vna quatuor cardinalium: ergo est moralis. ¶ Item virtutes speculatiue pertinent ad vitam contemplatiuam et morales ad actiuam: sed prudentia est directiua in vita actiua: ergo est moralis.

Secūdo

Ad qōnē sm mētē propriam

Respondeo

secundū aliquos prudentia est virtus intellectualis inquantum est in ratione: sicut in subiecto: et inquantum respicit suum obiectum sub ratione veri secundum aliquid est virtus moralis: magis tamen est moralis quam intellectualis: non enim est in intellectu inquantum est speculatiuus: sed inquantum practicus: nec est respectu cuiuscunque veri: sed respectu veri agibilis per nos: non est etiam in intellectu: nisi inquantum est mobilis a voluntate: et ordinatus ad voluntariam actionem: quapropter magis est contra rationem prudentie peccare scienter: quam ignoranter. Unde philosophus sexto Ethicorum capitulo sexto. Dicit quod circa prudentiam minus est eligibilis peccans voluntarie quam ignoranter: quāuis contrarium sit in arte.

Ad pmū. Ad scdm

Ad primum

in oppositum patet solutio ex iam dictis. ¶ Ad secundum dicendū quod hoc philosophus facit propter hoc quod magis cōuenit cum intellectualibus v̄tutibus quam alie morales virtutes. ¶ Uel potest dici quod ibi nō intendit enumerare habitus speculatiuos tantum: sed habitus: quibus anima verum dicit affirmando. vel negando: quorum vnus est prudentia: et hoc cōcordat philosophi verbis in principio quarti capituli lib. 6. Ethico. ¶ Ad terium dicendum quod virtus moralis pro tanto dicitur operari per modum nature: quia sicut res per naturam determinatur ad vnum: ita potentia per virtutem moralem determinatur ad vnū nō tamen de necessitate: sicut in natura: et hoc modo prudentia agit ad similitudinem nature modo suo: sicut alie morales virtutes. Sicut enim ille: que sunt in voluntate determinate eam inclinant ad medium: quod circa carū materiam instituit ratio recta: sic per prudentiam determinate inclinatur ratio practica ad dicendum verum circa agenda per qualibet virtutem constituendo medium in operationibus et passionibus. ¶ Argumenta ad partem aliam non plus concludunt: nisi quod magis est moralis quam intellectualis et hoc est verum.

Ad 3m

Qō. V.

Qō. 5.

Argt. pō

Quinto

queritur verum prudentia prestituat finem virtutibus moralibus: et videt quod sic: Sicut se habet ratio ad voluntatem: ita videtur se habere prudentia: ad virtutes morales in voluntate. Sed rō prestituit finē voluntati. Prius. n. est cognitio finis quam tendentia volūtatis in finem: ergo prudentia virtutibus moralibus finem prestituit. ¶ Item ad nullam virtutē ptinet ordinare de aliis nisi magis de ꝓpinquo respiciat finem. Unde phs. 1. Ethi. c. 1. Uult quod illa scia que magis est circa finem operabilium: aliis imperat que sunt circa opabilia. Sed prudētia disponit de aliis virtutibus moralibus: ergo vr̄ quod eis finem prestituat. ¶ Itē finis virtutis moralis est perfecte tenere mediū in operationibus et passionibus: quia in hoc est pfectio actus moralis virtutis: et in pfectiōe actuū virtuosorum consistit felicitas politica que scdm phm. 1. Ethico. ca. 9. Est operatio hominis sm virtutem in vita perfecta. Cum ergo prudentia inueniat mediū in materia moralium virtutum videtur quod prestituat eis finem qui est felicitas.

Secūdo

Tertio

In oppositum p°. **Contra** philosophus sexto ethicorum capitulo .15. Uirtus intentionem facit rectam prudentia autem que ad hanc volens dicere : vt patet per antecedentia: ⁊ consequentia ꝙ virtus moralis facit rectā estimationem de fine: prudentia de his que sunt ad finē: ergo non prestituit finem virtutibus moralibus: sed econuerso.

Secūdo. ¶ Item philosophus tertio ethicorum capitulo octauo. Qualiscunq; vnusquisq; est talis ⁊ finis videtur ei : ergo bonus finis non instituitur nisi per ea que maxime faciunt virtutes morales in vita actiua: ergo virtutes morales prestituunt finem prudentie.

Tertio. ¶ Item malitia facit mentiri circa finem: vnde dicit philosophus sexto ethicorum. cap° 6. ꝙ malitia est p̄ncipij corruptiua: Alie autem virtutes morales a prudentia directe opponuntur morali malitie: ergo per contrarium faciunt habere rectam estimationem de principio agibilium qđ est finis: ad qđ sequitur ꝙ prestituunt finem prudentie.

Ad q̄nē ſm mētē p̄priam **Respondeo** ꝙ prudentia non prestitit finē virtutibus moralibus loquendo de fine in generali: qui respectu vniuscunq; virtutis moralis est circa naturam suam medium per cōparationem ad iudicium rationis recte hunc finem dico generalem ⁊ communem morali virtuti: q2 respectu cuiuscunq; temporis ⁊ cuiuscunq; status: cuiuscunq; actus: ⁊ persone ille finis cōuenit morali virtuti. verbi gratia. Temperatia semper ad hoc tendit: vt respectu delectabiliū ſm subiectū attingat ad illud quod dictat iudicium rationis recte. Sic autem finem prestituit naturalis ratio morali virtuti. Naturalis .n. rō dictat quēlibet hoīez in quolibet statu: ⁊ in quolibet tēpore: ⁊ in quolibet actu respectu materie virtutis moralis debere tendere ad attingēdum illud quod dictat ratio recta. ¶ Sed loquendo de particulari fine: qui non est idem respectu cuiuscunq; temporis status: actus: ⁊ persone: sic dico ꝙ prudentia finem virtuti morali prestituit: aliter enim non inueniret mediuz circa ea que sunt ad finē: q2 ad attingendū mediuz in quocunq; morali actu inclinat moralis virtus sicut ad aliquē finez.

Ad p̄mū **Ad primum** dicenduz ꝙ non plus concludit nisi ꝙ sicut naturalis ratio virtuti morali prestituit finem in generali ꝙ sicut prudentia finem particularem prestituit virtuti morali qui ſ3 diuersas circūstantias diuersus est.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendū ꝙ prudentia dicitur disponere de alijs virtutibus moralibus: q2 iuuat eas ad tendendum in finem quem eis prestituit ratio naturalis: ⁊ hoc auxilium eis facit inueniendo medium circa ea que sunt ad finem: sed ex hoc non sequitur ꝙ finem eis prestituat: q2 ⁊ prudentie: ⁊ alijs moralibus virtutibus ratio naturalis finem in generali prestituit.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum ꝙ prudentia circa materiam moralium virtutum inuenit mediū in particulari: sed medium sic inuentū nō est finis in generali dictus quem prestituit ratio naturalis: sed est finis particularis virtutis quem bene concedo prestitui virtuti morali per prudentiam: qui ideo particularis dicitur: q2 est determinatus per cōparationem ad particulares conditiones : ⁊ quia ille variantur: ideo tales fines etiaz variantur respectu eiusdem virtutis. Prudentia enim dictat temperatum coniugatuz. Alio modo se debere habere ad delectationes venereorum q̄3 temperatum non coniugatuz. Et alio modo in vno tempore q̄3 in alio: ⁊ sic de alijs.

Ad p̄m in opp̄m **Ad primum** ad partem aliam dicenduz ꝙ virtus moralis non facit rectam estimationem de fine illum prestituendo: sed adiuuando nō dico rationem naturalem in prestituendo finem in generali: sed ſm prudentiam in prestituendo finem in particulari: q2 enim potentie sic naturaliter colligate sunt: vt bona dispositio vnius iuuat aliam : ⁊ propter hoc bona dispositio appetitus que est per morales virtutes iuuat rationem ad suam operationem rectam.

Ad 2m ¶ Ad secundū dicendum ꝙ illud verbum ph̄i non intelligitur de fine in generali: sed de specificatione finis: nec ex hoc sequitur ꝙ virtus moralis illam finis specificationem prudentie prestituat: sed ꝙ iuuat eam ad prestituendum.

Ad 3m Ex dictis patet solutio ad tertium. Q̄ō. VI.

Q̄ō. vi. Argu. p°

Sexto queritur vtrum principalis actus prudentie sit precipere: ⁊ videtur ꝙ non consiliari non est precipere : sed ſm ph̄um sexto ethico. cap. vi. prudentis videtur esse posse bene consiliari: ergo actus eius nō est precipere.

Secūdo ¶ Itē actus prudentie est prefigere medium morali virtuti respectu eorum que sunt ad finem eius: sed medium prefigere est dictare sic debere fieri: hoc autem non est precipere: sed magis dare consilium: ergo actus prudentie nō est precipere.

Tertio. ¶ Itē precipere nō potest esse actus virtutis non existentis in potentia preceptiua. Sed ad rationem in qua est prudentia non spectat precipere: sed ad voluntatem que ſm Ansel. in lib. de concordia prescientie ⁊ lib. arbi. longe vltra medium mouet se: ⁊ omnes alias potentias: ergo actus precipere prudentie non est.

In oppositum p°. **Contra** philosophus sexto ethico. ca. xi. dicit ꝙ prudentia preceptiua est.

Ad q̄nē ſm mētē p̄priam. **Respondeo** ꝙ ad prudentem spectat bene consiliari quod pertinet ad inuētionē: consiliando enim inquirunt homines vias per quas pertingere possint ad finem intentum. Unde philosophus tertio ethicorum capitulo sexto. Consiliamur non de finibus: sed de his que sunt ad finem: neq; enim medicus consiliabitur: si sanabit: nec rhetor si suadebit: sic nec politicus: si pacem faciat. Sed ponentes finem aliquem qualiter: ⁊ per que erit intendunt: ⁊ parum post dicit: qui cōsiliatur videtur querere. Prudentis etiam est bene iudicare de consiliatis: ⁊ inuentis. Prudentis etiam est consiliata ⁊ inuenta: ⁊ iudicata applicare ad operationez. Ille qui inueniret consiliando bonam viam ad finem moralis virtutis: ⁊ bene iudicaret non esset prudens : nisi applicaret ad opus: hanc autem applicationem non potest facere intellectus per prudentiam nisi motus a voluntate recta. Unde hec applicatio est ipsius ratione voluntatis vt mouentis ⁊ est ipsius rationis per prudentiam: vt formantis intellectualiter preceptum de faciendo applicationem predictā: ⁊ hic est principalis actus prudētie.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositum dicendum ꝙ consiliari est actus prudentis non principalis.

Ad 2m ¶ Ad secundū dicendum ꝙ prudentia non tantummodo prefigit medium dictando: sed etiam formando preceptum de attingendo illud medium.

Ad3m ¶ Ad tertium dicendum ꝙ differt mouere ad opus : ⁊ precipere opus. Precipere enim est loqui: vnde qui sensibiliter precipit sensibiliter loquitur: ⁊ qui mentaliter precipit: mentaliter loquitur. Loqui autem mentaliter non est: nisi virtutis cognitiue: ⁊ ideo quāuis mouere ad opus pertineat ad afficientiam: precipere tamen pertinet ad cognitiuam. Unde cum voluntas aliquid vult fieri mouetur intellectus per eam ad formandum intellectualiter hoc preceptuz: quod per ista verba sensibilia representaretur: fac ita sicut voluntas vult: nec ex hoc sequitur intellectū nobiliorem esse voluntate. Nobilius enim est potentiam mouere ad opus q̄3 intellectualiter dicere orationem preceptiuam: quia ad hoc non sequeretur opus: nisi in virtute motionis ipsius voluntatis: quapropter nō incongrue Ansel. in lib. de concep. vir. cap. 4. Dominium ⁊ imperium in regno attribuit voluntati. Q̄ō. VII.

Q̄ō. vii. Argu. p°

Septimo queritur vtrū prudentia possit tradi obliuioni : ⁊ videtur ꝙ sic: acquisita cognitio per experientiam tradi potest obliuioni: q2 acquiritur mediante memoria

moria experimentoꝝ: sed memoria potest deleri seu amitti per longam cessationem a meditando. Unde sꝫ philosophum in lib. de memo. ⁊ remini. Meditationes saluant memoriam in reminiscendo: sed sm phm sexto ethico. cap. ix. Prudentia est singularium que fiunt cognita ex

Secūdo. experientia: ergo prudentia tradi potest obliuioni. ¶ Item scientia cum sit de necessarijs stabilior est ⁊ certior ꝙ prudentia cum sit de contingentibus: sed scientia amitti potest per obliuionem: ergo multo fortius prudentia.

In oppositum pº. **Contra** phs. 6. ethi. ca. 6. dicit: habitus artis est obliuio: prudentia autem non est.

Ad qōnē sm mētē alioꝝ. **Ad istam questionem** dicunt aliqui ꝙ prudentia non potest totaliter amitti per obliuionem: quia vt dicūt: prudentia non tantum est in intellectu: sed etiā in affectu. obliuio autem respicit intellectum non affectum directe. Potest tamen prudentia corrumpi per inordinationē passionum. Dicit. n. phs. 6. ethi. c. 6. qḋ delectabile ⁊ triste corrūpit existimationē prudētie: q: vt dicit phs. 3º. ethico. c. 8. Qualiscunq; ⁊ vnusquisq; talis: ⁊ finis vi' ei.

Contra opinionē ¶ Sed qd isti volunt dicere nō clare intelligo cum dicant vnum habitū simplicē nō posse esse in duabus potentijs: nec vnum habitum eē ex duobus habitibus cōpositum: vñ non video quid velint dicere: nisi dicere velint prudentiā esse plures habitus: quoꝝ vnus est in intellectu practico: ⁊ alius vel alij in affectu: ⁊ si sic virtutes morales essent de eēntia prudētie: qḋ cōiter nō tenetur: quāuis prudētia non possit esse sine illis: ⁊ de sui rōne sit

Ad qōnē sm mētē ppriam. eius cōiunctio cum illis. ¶ Uñ mihi vr dōm ad qōnem ꝙ prudentia posset per obliuionē amitti per diuturnitatem tpis: si hō per tps valde diuturnū posset cessare ab omni actu prudentie: sed q: hoc non est possibile. de lege cōi: q: semper pñs est mā prudentie: cum tota die insurgant passiões: ⁊ occurrāt opationes: circa quas hō p prudentiā se dirigit: iō prudētia de lege cōi obliuiōi nō traditur: saltem ita faciliter sicut ars ⁊ scia: q: quasi semper opatur

Qō. 8. prudentia: nō aūt sic ars ⁊ scientia. Ex dictis pꝫ quid dici debeat ad argumēta: ad vtranq; partē. Qō. VIII.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **OCtauo** queritur que ⁊ quot sunt partes prudentie. ¶ Rñdeo ꝙ quedā assignant partes prudētie ad similitudinē partiū integralium: quedā partes subiectiue: quedam ad similitudinē partiū potentialiū. Primo mō assignantur. 8. partes prudētie. s. sex quas ponit Macrobius que sūt rō intellectus: circūspectio: puidētia: docilitas: cautio: ⁊ etiā vna quā assignat Tullius in. 2. rheto. s. memoria: ⁊ etiā eustochia: de qua facit mentionē phus. 6. ethi. cap. x. quaꝝ quinq; pertinent ad prudentiā: inqꝫtum est cognitiua. s. memoria: intellectus: docilitas: eustochia: ⁊ rō. Tres vero alie pertinēt ad eā inquātum est pceptiua. s. prouidentia: circūspectio: cautio. Pertinentiū aūt ad prudentiā inqꝫtum est cognitiua: due sunt directe respicientes ipsā cognitionē. s. memoria que est cognitio pteritoꝝ: ⁊ intellectus qui ibi accipit pro cognitione pñtiū: siue contingentium: siue necessarioꝝ: quedā pertinēt ad cognitionis acquisitionē. s. docilitas que requirit ad acquirendū cognitionē per disciplinā: ⁊ eustochia que requiritur ad acquirendū cognitionē per inuentionem. Per eustochiā enim hō bene piecturat. vñ dr ab eu qḋ est bene ⁊ stocasmos qḋ est cōiecturatio: cuius partē phs. 6. ethi. ca. x. dicit esse solertiā: que sm phm. 1. posterio. est sola piecturatio medij. Uñ sm ipsum ibidē. Solertia di subtilitas quedā in nō pspecto tpe medij: vt si aliquis videns ꝙ luna semper splendorē hꝫ ad solē: statī intellexit pp quid sit hoc: q: pp illud quod illustrat a sole: ⁊ disputantem cum diuite cognouit quoniā accōmodatū est. in quo pꝫ solertia esse non tm̄ respectu spectabiliū: sed etiam agibiliū. Quinta pertinet ad cognitionis vsum: qui est procedere ex cognitis ad alia cognoscenda: ⁊ hec est ratio. Pertinentiū autem ad prudentiā inqꝫtum est preceptiua. Una est per quā aliquis hō per memoriā pteritoꝝ ⁊ intelligentiā presentiū sibi puidet cōtra futura cōmode aliqua ordinādo ad finē: ⁊ hec est prudentia. Alia per quā diligenter attendit hō circūstantias negocij: ⁊ hec est circunspectio. Tertia per quā vitat impedimenta: ⁊ hec est cautio: ⁊ dicunt octo predicta: partes prudentie ad siītudinē partium integraliū: q: nō pōt dici ꝙ sint vere partes integrales. Non. n. sunt octo habitus ex quibus pstituat virtus prudētie. Sed pro tanto partes integrales dicuntur: q: de necessitate cōcurrunt ad perfectū actū ipsius prudentie. Sine predictis. n. nō pōt prudentia esse perfecte preceptiua. Nec intelligēdum est ꝙ memoria intellectus: ⁊ ratio: sm ꝙ posite sunt partes prudentie noīa sint potentiarum: sed accipitur memoria pro quadam dispositione qua bene recordatur homo preteritorum. Et intellectus pro habitu principioꝝ agibilium: ⁊ ratio pro quadam dispositione qua homo bene dispositus est: ex quibusdam cognitis discurrere ad alia cognoscenda: nec credo etiam ꝙ docilitas accipiatur pro simplici possibilitate ad recipiendum cognitionē per doctrinam: sed pro quadā naturali aptitudine ad recipiendum faciliter per doctrinā cognitionem: maxime agibilium. Unde forte ꝙ hic vocat docilitas. philosophus. 6. ethico. capitulo. 16. demoticā vocat: de qua dicit in eodem capitulo ꝙ sine illa non est prudentia. ¶ Partes autem subiectiue prudentie sunt prudentia: qua homo regit seipsum tantum que dicitur monostica. Et prudentia multitudinis regitiua que diuiditur in plures species: quia respectu exercitus est prudentia militaris: respectu familie in vna domo est iconomica respectu regni vel ciuitatis est in rege seu principe regnatiua vel legis positiua. In subditis autē dicitur politica simpliciter dicta: non tamen cōuenit eis sub ratione: qua subditi sunt: q: sicut dicit phus tertio politico. Subditi non est prudentia: sed conuenit eis inquantum rationales sunt: bene scientes se habere circa rationes ⁊ actiões in comparatione ad ciuitatem vel regnum: ⁊ ad bonam obseruantiam legis posite a bono principe. Qḋ autē iste due prudentie spetie differant expresse colligitur ex sententia philosophi tertio politicorum: ⁊. 6. ethicorum. ca. 9. Ab aliquibus etiam assignantur partes subiectiue prudentie. videlicet dialetica: rhetorica: physica. Sed credo ꝙ isti improprie accipiūt prudētiā pro scientia. ¶ Partes autem prudentie ad similitudinem partiū potentialium tres sunt: vt aliqui dicunt: quas tangit phus sexto ethicorum: eubulia quam tangit. c. x. Synesis quam tangit. c. xi. Gnome quam tangit. c. 12. que in hoc habent respectu prudentie similitudinem partium potentialium: quia aliquo modo sunt ei adiūcte ordinate ad aliquos secundarios actus vel materias: non tamen attingētes ad perfectam rationē prudentie. Eubulia enim est bene consiliatiua. Synesis est de inuentis per consilium bene iudicatiua sm ea que cōmuniter accidunt: Gnome autem bene iudicatiua eorum in quibus quandoq; oportet a cōmuni lege recedere. Et ꝙ isti sint tres distincti habitus patet: quia sicut videmus in speculabilibus aliquos bene habituatos ad inueniendū argumēta. Aliquos bene habituatos ad soluendum ⁊ sententiandum sm ꝙ cōmuniter tenemur. Aliquos bene habituatos ad soluendum ⁊ iudicandū sm aliquas speciales subtilitates que non sunt in cōmuni vsu: sic in agibilibus: aliqui sunt habituati ad inueniendum multas vias: qui tamen non sunt habituati ad bene iudicandum de inuentis. Aliqui etiā sunt habituati ad bene iudicandū de inuentis: sm ea que cōmuniter accidunt. Qui non sunt habituati ad bene iudicandū de hijs sm ea pp que oꝫ qñq; recedere a lege cōi. Sed accipiēdo synesim: vt isti dicūt non video quo pru

dentia differat ab eubulia: ⁊ synesi simul: sꝫ aliquid abso- lutum: sed ſm relationē: q eubulia ⁊ synesis de sui rõne nõ includūt eaꝝ cõiunctionē cū virtutibus moralibus: nec earum actus cum actu earum. Sed prudentia predi- ctam relationem de sui ratione includit: nõ enim qui be- ne consiliatur: ⁊ bene de consiliatis iudicat prudēter dici tur agere nisi bene consiliata: ⁊ iudicata executioni appli centur: vt est posse per electionē rectā: ad quā determinat voluntatem moralis virtus. Cum ergo dicit phs. 6. ethi. ca. xi. ꝙ nõ est idē synesis ⁊ prudētia sic intelligēdum est: ꝙ iõ nõ sunt idē: q prudētia cõprehendit synesim ⁊ eu buliā: ⁊ relationē pdictā. Et cum ibidē dicit ꝙ prudētia est pceptiua: nõ aūt synesis: sic intelligi dꝫ: q de sui rõne est cõiunctio cū morali virtuti per quā iudicium rõnis re- cte applicat ad opus. ¶ Qui aūt dicunt ꝙ actus syne- sis se hꝫ ad actuꝫ prudētie: sicut actus discētis ad actum docentis: ita vt dicant syneti qui bene iudicāt de his que docet prudēs: que tñ docere nescirent seipsos: sicut aliqñ discipulus aliquātulum exercitatus bene iudicat de his que docet doctor: que tñ per seipsū nesciebat. Hi possunt dicere ꝙ prudētia ſm aliqd absolutū differt ab eubulia ⁊ synesi: ⁊ ꝙ prudētia dr̃ pceptiua nõ q ad aliquē actum ab ea elicitū sequat operatio in virtute eius tñ: sed sicut actus docēdi dr̃ preceptorius respectu actus addiscēdi: ⁊ hoc videtur probabile dictum.

Consequenter querit de tertio principali: ⁊ cir- ca hoc querunt octo. ¶ Primo vtꝝ ius sit obie- ctum iustitie. ¶ Scdo vtꝝ iustitia sit virtus. ¶ Tertio vtꝝ sit circa passiones ⁊ opationes simul: vel circa opationes tñ. ¶ Quarto vtꝝ mediū in iustitia sit medium rei. ¶ Quinto vtꝝ iustitia sit idē in essentia cū omni virtute. ¶ Sexto vtrum actus iustitie sit iudicare. ¶ Septimo vtꝝ dubia facta pximoꝝ interpretari in par tem peiorē sit cõtra iustitiaꝫ. ¶ Octauo que ⁊ quot sunt

Qõ. 1. partes iustitie. Questio. I.

Argu. pᵒ Primo ostendo ꝙ ius nõ sit obiectū iu- stitie. Ius. n. est vt filius seruiat patri: ⁊ seruus dño: sꝫ iustitia nõ est dñi ad ser- uum: nec pris ad filiuꝫ: q ſm phm. 5. ethi. c. xi. illoꝝ ad istos nõ est iustitia. Sed vbicūqꝫ inueniꝰ obiectū iustitie põt iustitia reperiri: g ius non est obiectum iustitie.

Secūdo. ¶ Item Isidorus lib. 5. etymol. c. 5. Lex est species iuris sed lex nõ est obiectū iustitie: immo magis vi ad pruden- tiā pertinere: vñ ⁊ phs. 6 ethi. c. 9. Legis positiuaꝫ ponit

Tertio partē prudētie: g ius nõ est obiectū iustitie. ¶ Itē dicit celsus iurisconsultus: vt habeꝰ. ff. de iustitia ⁊ iure circa pri cipiū: ꝙ ius est ars boni: ⁊ equi. Sed ars nõ est obiectum iustitie: sꝫ est virtus intellectualis ſm phm. 6. ethi. ca. 4.

Quarto ergo ius nõ est obiectuꝫ iustitie. ¶ Item opatio iusta nõ est obiectuꝫ iustitie. est. n. actus eius: virtutis autē nõ est idem actus: ⁊ obiectum: sed ius est operatio iusta: ergo ius non est obiectum iustitie.

In oppo situm pᵒ. Contra phs. 5. ethi. c. 1. Uidemus oēs talē habitum dicere iustitiā a quo operatiui sunt iustoꝝ iustū ergo est obiectuꝫ iustitie. Sed omne ius est iustum vnde Isido. lib. 5. etymol. ca. 3. ius est dictum ꝙ iustū est:

Secūdo. ergo ius est obiectum iustitie. ¶ Itē phus. 5. ethi. vult ꝙ obiectū iustitie est in opatiōibus ad alteꝝ mediuꝫ rei: sed proportionalitatē arithmeticā vel geometricā. Sed om- ne tale mediū semper est iuꝝ: q cõcordat rõni recte: ergo ius est obiectum iustitie.

Ad qõnē ſm mētē ppriam. Respondeo ꝙ sicut fortitudinis ⁊ tēperantie ob- iecta passionū sunt mā remota: pas siones mā propinqua: mediū in passiõibus per cõparatio neꝫ ad iudiciū rõnis recte formale obꝫ: sic obiecta opera- tionū exterioꝝ que sunt ad alterū: sunt iustitie mā remo- ta: ipse opatiões mā propinqua mediū rei in illis opatio- nibus formale obm. Illud aūt medium in quodā equali- tate ɔsistit: aut ſm pportionalitatē geometricā: in qua at- tendiꝰ equalitas: nõ ſm qñtitatē: sed ſm pportionē: sicut in iustitia distributiua: per quā fit distributio bonoꝝ cõ- muniū personis que sunt partes ciuitatis: ita ꝙ ſm ppor tionē qua vna excedit aliā: illõ qd ē datū vni excedit qd est datū alij: q̃uis ſm qñtitateꝫ maius sit illud qd est vni distributū: sicut forte sunt centū libre: q̃ꝫ illud qd est alij distributū: sicut forte sunt cētuꝫ soldi. ¶ Aut sꝫ pportio nalitatē arithmeticā: in qua attēdiꝰ equalitas sꝫ qñtitatē sicut est in iustitia cõmutatiua: vt si duoꝝ quoꝝ qlibet hꝫ decē: vnus accipiat ab alio qnqꝫ: ⁊ rēdē illi a quo recipit restituat: ⁊ sic iteꝝ quilibet. x. habebit: qd fuit mediū ſm equalitatē quātitatis inter quindecim ⁊ quinqꝫ: q in tan ta quātitate excedunꝰ. x. a quindecim: sicut excedūt quin qꝫ. Predictum aūt mediuꝫ qd dixi formale obm iustitie non põt esse nisi aliquid iustum: q vt iā pꝫ semper ɔsistit in equalitate reali: que est inter maius ⁊ minus: que equa litas cõcordat rõni recte: vñ in iustitia medium rei est eti- am mediuꝫ ſm rõnem. omne aūt tale medium iustuꝫ est: omne aūt iustū ius est: sicut oñsum est in arguēdo ad par tem scdam: ius ergo est obiectum iustitie. Uide hic de ppor- tiōe geo- metrica ⁊ arithme- tica ⁊ me lius īfra.

Ad primum in oppositum dõm ꝙ eo mõ quo inter patrē ⁊ filiuꝫ inueniꝰ iustuꝫ inueniꝰ ⁊ iustitia. vñ sicut ibi non est perfecta rõ iustitie: ita nec perfecta rõ iusti: q iustuꝫ vt iam superius habituꝫ est: cõsideraꝰ in opationibus exterioribus que sunt ad al- terū: filius aūt nõ plenarie est aliquid alteꝝ a pre: q in eo est aliquid substātie pris: vñ sꝫ phm. 8. ethi. ca. 12. Paren tes diligūt filios: vt suipsoꝝ aliqd existētes: nec seruus ple narie aliqd alteꝝ a dño est. n. eius instrumētum: vt dicit primo politico. ⁊ iõ pris ad filiū: dñi ad seruuꝫ nõ est sim pliciter iustum: sꝫ quoddā iustū. s. paternum: ⁊ dominati uum: ⁊ eo modo quo est ibi iustuꝫ est iustitia. Ad pᵐ. ¶ Ad scdꝫ dõm ꝙ sicut eoꝝ que per artē fiunt exterius: quedam rõ preexistit in artificis mēte que vocaꝰ ars: ⁊ est quid cõsti- tutum a practica rõne ⁊ ita etiā opis iusti: quedaꝫ rõ pre- existit in mēte: que est aliquid ɔstitutuꝫ a rõne: qd etiam vocaꝰ ius: qd si redigaꝰ in scriptis vocaꝰ lex. Unde dicit Isidorus. 5 lib. etymol. ca. 3. Qd lex est ɔstitutio scripta. Lex ergo nõ est spēs iuris qd est obm iustitie qd est iustū iure: sꝫ iuris qd est aliqd cõstitutū a rõne qd est rõ seu re- Ad 2ᵐ. gula iusti in exteriori opatione. ¶ Ad tertiuꝫ dõm ꝙ ho Ad 3ᵐ mo nomen ius primo fuit impositū ad significāduꝫ exte- riorē opationē iustā siue equalitatē in exteriori opatione que est ad alterū. Postea deriuatū est ad significādum il- lam artē qua cognosciꝰ quid sit iustū. Primo mõ est obie ctum iustitie. Scdo modo non: ⁊ 2ᵒ modo accipiꝰ ius in Ad q̃rtū preallegata auctoritate. ¶ Ad quartum cum dr̃ ꝙ opera- tio iusta nõ est obm iustitie ⁊c̃. Dico ꝙ falsum est: ⁊ cum vlterius dr̃ ꝙ virtutis non est idē actus ⁊ obiectuꝫ: dico ꝙ falsuꝫ est loquēdo de immediato obiecto: ⁊ de actu ex- teriori. Operatio. n. exterior est immediatū obꝫ actus in- terioris virtutis iustitie ⁊ obm exterioris operationis est obiectum eius mediatū. ¶ Preterea cū dr̃ ꝙ ius est ope ratio iusta: dico ꝙ hõ non est vniuersaliter verū: q̃uis ois operatio iusta sit ius: nõ tñ omne ius est operatio iusta: q equalitas constituta inter proximos per operationem iu stam ius est: nec tamen est operatio iusta: sed aliquid con- stitutum per eam: vñ põt dici opatū iustū. Qõ. II. Qõ. 2ᵃ.

Secundo queritur vtruꝫ iustitia sit vir- tus: ⁊ videtur ꝙ non: quia sꝫ Argu. pᵒ phm. quinto ethicoꝝ. capi. 17. Epikeia nobi- lior est q̃ꝫ iustitia legis: est. n. legalis directio: vt idem phus dicit: sed epikeia non est virtus: non enim vi alio est: q̃ꝫ nāllis discretio legē scriptā diuersimode cõ- uenienter ad diuersos casus applicādi: g multo fortꝰ iusti- tia nõ est virtus. ¶ Itē ois virtus hñtē pficit: sꝫ iustitia Secūdo.

habentem

habentem non perficit: quia vnaqueqꝫ res per suam perfectionem bene se habet in seipsa: sed per iustitiam non bene se habet hō ſm seipsum: sed ad alium: ergo iustitia
Tertio non est virtus. ¶ Itē oīs actus virtutis est meritorius sed actus iustitie nō est meritorius: q̄r ad actū iustitie de necessitate tenemur: sꝫ faciēdo ea ad que de necessitate tenemur: non tenemur. Dicit.n. saluator Luc.17. Quū feceritis oīa que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus: qđ debuimus facere fecimus. Et Apostolus.1.Cor.9. Si euāgelizauero non mihi gl'ia: necessitas .n. mihi incumbit: ergo iustitia non est virtus.

In oppositum pº. **Contra** ille habitus qui reddit aīaꝫ pulchram virtus est: q̄r habitus vitij alam non pulchrificat: sed deturpat: sed sicut dicit Augu.8. de tri.c.6. iustitia est quedā pulchritudo animi qua pulchri sunt hoīes plerique ꝙ corpe distorti: atqꝫ deformes sunt: ergo iustitia ē virtus.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Iustitia tripl'r pt accipi. **Respondeo** ꝙ iustitia tripl'r pōt accipi: aliqñ enīz accipit pro ipso iure. vñ qñqꝫ hoīes de suo iure dicunt ꝙ est iustitia sua. Qñqꝫ autē pro actu reddēdi vnicuiqꝫ qđ suū est. Tertio pro habitu inclinādo determinātē voluntatē ad reddēdū vnicuiqꝫ qđ suū est: et ad gaudēduꝫ de opatiōe iusta: q̄r sicut dicit phs 1.ethi.ca.xi. Neqꝫ iustū aliquis diceret nō gaudētē opatione iusta. Primo mō nō est virtus sꝫ obiectū virtutis iustitie. Scđo modo est actus virtutis. Tertio mō ē virtus. sibi.n. cōpetit virtutis diffinitio quā ponit phus.2º. ethi.c.5. que est ꝙ virtus est habitus bonus: qui hñtem perficit et opus eius bonū reddit. Iustitia.n. ē bonus habitus in volūtate ipāꝫ perficiēs: et opus eiꝰ bonū reddēs: q̄r vt dicit phs.5.ethi.c.1. Videmus oēs talē habitū dicere iustitiā: a quo operatiui sunt iustoꝝ.i. prompti ad operandū: et a quo iusta operanī: et volunt iusta.

Ad pmū **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ epicheia virtus est: per quā habilitat voluntas ad applicādum recte legē scriptā diuersimode ad diuersos casus: vñ non est nālis discretio: q̄r nālis discretio est in intellectu: et epicheia in voluntate. Unde vī aliquibus eē legalis iustitie cōplemētū: nō.n. vī eis ꝙ ipsa et legalis iustitia sint due virtutes: q̄r habitus quo habituaretur hō ad seruādū legis verba ad litterā nō recurrendo ad intētionē legislatoris non esset virtuosus: sꝫ vitiosus: q̄r vt dī. C. de legibus. et cōsti. pncipū. Nō dubiū est illuꝫ cōmittere in legē qui verba legis amplexus contra legis nitit volūtatē: et hoc vitiū phs.5.ethi.c.17. Acribodicaiā vocat. Vñ phs.5.ethi.c.17. Iustitiā legalem circūscripta epicheia non vocat iustitiā simpl'r: sꝫ iustitiam quādam. ¶ Alij tñ dicūt probabiliter ꝙ sunt due spēs iustitie differētes: sicut ius nāle et positiuū: q̄r epicheie obiectum est ius nāle. Iustitie aūt legalis prout distinguit ꝯtra epicheiam: obiectū est ius positiuū: et dī directiua iustitie legalis ad similitudinē qua ius nāle directiuū est iuris positiui: qñ tñ iustitia legalis dī preclarissima virtus sub iustitia legali cōprehendit vtraqꝫ.
Ad 2m ¶ Ad scđm dōm ꝙ minor est falsa: per iustitiā.n. hō ſm aliquē modū se habēdi bene se hꝫ ſm seipsum: ſm quē modū nō bene se haberet sine iustitia: sed bene verū est ꝙ per iustitiā nō tñ bene se hꝫ ſm seipsum: sed etiā sꝫ operatiōes que sunt ad alterū.
Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm ꝙ q̄uis necessitas coactiōis tollat rōneꝫ meriti: nō tñ necessitas que est ex obligatiōe p̄cepti: q̄r ꝙ sic necessariū est: hō volūtarie agitāñ per opus qđ fit ex tali necessitate nō meret hō pmiuꝫ seu gl'iaꝫ supererogationis: et sic possunt exponi auctoritates que fuerunt allegate ad probationem minoris. Qō. III.

Qō. III. Argu. pº **Tertio** queritur vtrū iustitia sit circa passiones et operationes simul: vel circa operationes tantuꝫ. Et primo ostendo ꝙ sit circa passiones: ſm phm.2.ethi. cap.3. Virtus est circa delectationes: et tristitias sꝫ iustitia est virtus: delectatio: et tristitia sunt passiones: ergo iustitia est circa passiones.
¶ Item virtus que precipit facere opera virtutum que sunt circa passiones: est etiā circa passiōes: sed Secūdo iustitia legalis est hmōi. Sicut.n. dicit phus.5. ethi.ca.2. Precipit lex fortis opera facere: puta non derelinquere aciem: et que tēperati: puta non mechari. ergo iustitia legalis est circa passiōes.
¶ Itē homo magis debet rectū Tertio ordinē sibi q̄ꝫ alij: q̄r ceteris paribus magis debet hō bonuꝫ amico q̄ꝫ alij: nullus aūt est ita amicus homini sicut debet esse sibiipsi. Cum ergo hō non possit esse ordinatus in seipso nisi per moderantiā passionum: et iustitia sit circa debitum: vī ꝙ iustitia sit moderantia passionum.

In oppositum pº **Contra** phs.5.ethi.c.3. Iustitia est virtus per quā homo ordinat ad alterum: sed per passiōes non ordinatur homo ad alterum: sed per operationes: ergo iustitia est circa operationes nō circa passiones.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Virtus circa aliqd tripl'r. **Respondeo** ꝙ virtus pōt esse circa aliquid tripliciter.s. per se et pmo: vel per se et non primo: vel per accidens et ex cōsequēti. ¶ Primo modo temperantia est circa medium rationis in delectationibus venereoꝝ: et in delectationibus ſm gustū: et fortitudo circa mediū timoris et audacie: et iustitia circa medium rei in operationibus que sunt ad alterum. ¶ Secundo modo tēperātia et fortitudo sunt circa obiecta passionum: quas moderant: et iustitia circa obiecta operationum que sunt ad alterum. ¶ Tertio modo iustitia ē circa passiones: inquantū.n. iustitia iuuat fortitudinem: et tēperantiam: q̄r virtutes se mutuo iuuant: et fortitudo et tēperantia sunt circa passiones. Iustitia est per accidēs circa passiones: et simili modo fortitudo et tēperātia sunt per accidens circa operationes ad alterum: inquantuꝫ etiam idem actus qui est contra equalitatem quam cōseruat iustitia in operationibus que sunt ad alteruꝫ pōt oriri ex superabundātia passiōis: vt violare vxorem proximi ex superabundantia concupiscentie delectationum venereorum: et percutere proximum ex superabundantia ire. Et sic dicit philosophus.3.ethico.ca.viii. Operatio concupiscentie auget connaturam: ideo iustitia predictas operationes prohibēs inquantum sunt cōtra equalitatē: que obseruari debet in operationibus ad alterum: ex cōsequenti et per accidens iuuat ad rescindendum superabundantiam passionum: et q̄r etiā cum hō firmiter intendit cōsequi aliquē effectum: pronus est ex cōsequenti ad refrenāduꝫ ea que consecutionē illius effectus impediunt: et iustus per iustitiā firmiter velit seruare equalitatē in operatiōibus ad alterū vt est possibile: qđ videt posse impediri per inordinationem passionū. iđ ex cōsequenti per iustitiam imperat moderationē earū: et imperando coadiuuat.

Ad pm **Ad primum** in oppositū dōm: ꝙ phs non intēdebat dicere ꝙ quelibet virtus esset circa voluptates et tristitias sicut circa materiam circa quam est per se. Sed quod ad actū oīs virtutis moralis sequitur delectatio vel tristitia.
Ad scđm ¶ Ad scđm patet solutio ex dictis in corpore questionis.
Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum ꝙ iustitia proprie dicta non tantum respicit debitum: sed etiam equale: et ideo virtus deficit a plena ratione iustitie: aut quia non respicit debitum: aut quia nō respicit equale: quāuis autem homo magis sibi debeat rectum ordinem q̄ꝫ alij: tamen proprie loquendo homo nō est equalis sibiipsi: sed alij. Realis enīz equalitas est duorum realiter diuersorum: et ideo sicut dicit philosophus quinto ethico. ca.xi. hōis ad seipsum non est iustitia: neqꝫ iniustitia. scilicet proprie dicta: ſm tamen similitudinē potest esse iustitia inter hominis potētias diuersas: inquātum dicimus ꝙ iustum est: vt ratio sensualitati imperet: et ꝙ sensualitas obediat: et de iudicio a tali iustitia dicto potest exponi illud aposto.1.Corin.xi. Si nosmetipsos iudicaremus: non vtiqꝫ iudicaremur. Qō. IIII. Qō.4.

Argu. p° Quarto queritur vtrū mediū in iustitia sit mediū rei: ꝛ vr ꝙ nō. Phus. 2°. ethi. c. 6. dicit de morali virtute sine distinctione: qḋ est ex͞ns in medietate: quo ad nos deter minata rōne. Sed iustitia est virtus moralis: ergo in ipsa est Secūdo. mediū rōnis nō rei. ℂ Itē ſm phm. 5. ethi. Mediuz qḋ obseruaṫ in iustitia est equalitas: ſꝫ equalitas nō est aliqua res media inter res equales: qꝛ nō est nisi relatio: ergo medi- Tertio um in iustitia nō est mediū rei. ℂ Item si in iustitia semper oporteret seruare mediuz rei: tūc vendēs rez suā pro maiori precio ꝙ̄ valeat: ꝛ emēs pro minori ꝑcio ꝙ̄ valeat res empta facerēt contra iustitiā: ꝛ si sic nulla merchatio posset eē lucratiua salua iustitia: qḋ falsuz est. ℂ Item Quarto qñqꝫ pro iustitia distributiua daṫ de bonis cōmunitatis: vni decē: alij centuz: ſꝫ cētum ꝛ decē realr̄ nō equanṫ: ergo nō semper in iustitia seruaṫ reale mediuz: qḋ est realis Quinto equalitas. ℂ Itē si subditus percutit ꝑncipē cū manu: ꝛ repercutiaṫ cū manu equalitas est realis. Sed hoc eēt cōtra iustitiā: ergo iustitia nō semp requirit realē equalitatē: ſꝫ aliquādo sibi repugnat.

In oppositum p°. Contra mediuz rei dr̄ qḋ equaliter distat ab vtroqꝫ extremorū ſm phm. 5. ethi. c. 6. Mediuz in qḋ tēdit iustitia est equale in opatiōibus que sunt ad alterū: ſꝫ equale est mediū inter plus ꝛ minus: ꝛ equalr̄ di- Secūdo. stās ab vtroqꝫ: ergo mediū i iustitia sp est mediū rei. ℂ Itē phs idē li. c. 6. 7. ꝛ. 8. assignat mediū ſm ꝓportionalitatē arithmeticā: ꝛ geometricā: ſꝫ tale medium est mediuz rei.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Respondeo ꝙ mediū in qḋ tēdit iustitia ē realis eq̄litas in opatiōibus que sunt ad alterū. Realis aūt equalitas est reale mediū: inter plus ꝛ minus equalr̄ distās ab vtroqꝫ: ꝛ iō ꝯcedēdū est ꝙ medium in qḋ tendit iustitia: semper est mediū rei. Sed qꝛ in iustitia distributiua accipiṫ ſm ꝓportionalitatem geometricā: ꝛ in comitatiua ꝛ forte in legali ſm ꝓportionalitatē arithmeticā. Iō ꝑmo vidēdū est quid ꝓportio: ꝛ qd proportionalitas. Scḋo que sit dr̄ia inter ꝓportionalitatem geometricā: ꝛ arithmeticā. Tertio declarandum est ꝙ in iustitia distributiua attēdiṫ mediū rei ſm ꝓportionalitatē geometricā: ꝛ in cōicatiua ſm ꝓportionalitatem arithmeticā. ℂ Quantū ad pīmū sciēdum est ꝙ ꝓportio est duoꝝ terminoꝝ adinuicez habitudo. Proportionalitas vero est siūs duaꝝ ꝓportionū habitudo. Ex quo impossibile est ꝓportionalitatē consistere in paucioribus terminis ꝙ̄ in tribus: in quibus opꝫ esse mediū: iō ꝓportionalitas etiā medietas noiaṫ. ℂ Quantū ad scḋz sciendum ꝙ in proportionalitate geometrica ꝓportiōes sunt equales: ſꝫ illḋ i quo termin⁹ vni⁹ ꝓportiōis differt a termino alio nō est equale illi: in quo terminus alteri⁹ proportionis differt ab alio. verbi gr̄a. Quaternarij ad binariuz est ꝓportio dupla: ꝛ octonarij ad quaternariuz proportio dupla. Sed illud in quo differūt quaternarius ꝛ octonarius inequale est illi in quo differunt quaternarius: ꝛ binarius: qꝛ octonarius excedit quaternariū in quatuor: sed quaternariū nō excedit binariū nisi in duobus: binarius aūt quaternario nō equaṫ. Similr̄ dico si ꝓportionalitas geometrica sit in quatuor terminis: vt si ponatur ꝙ termini vnius ꝓportiōis sint. 16. ꝛ. 8. ꝛ termini alterius sint quaternarius: ꝛ binarius. ꝓportiones. n. equales sunt: qꝛ vtraqꝫ dupla ꝛ dr̄ia terminoꝝ vnius proportionis inequalis est differentie terminorum alterius proportiōis. ℂ In proportionalitate vero arithmetica proportiones sunt inequales: sed differentie terminoꝝ equales sunt: vt pꝫ in ꝓportionalitate que consistit in proportione ternarij ad binariuz: ꝛ proportione quaternarij ad ternarium: qꝛ proportio ternarij ad binarium est sexquialtera: sed proportio quaternarij ad ternarium est sexquitertia: ꝛ illud in quo quaternari⁹ excedit ternariū equale est illi in quo ternarius excedit binarium. ℂ Quantū ad tertium sciendum ꝙ per iustitiaz distributiuā sic distribuunṫ bona cōmunitatis personis vtilibus cōmunitati: ꝙ proportio bonoꝝ distributiuorum inter se equalis est proportioni personarum inter se: quibus distribuunṫ. Nec tñ opꝫ ꝙ differentie terminorum sint equales: verbi gr̄a. Si sunt duo: quoꝝ vnus in duplo est vtilior communitati ꝙ̄ alius distribueṫ ei de bonis cōitatis plus in duplo ꝙ̄ alij: vtpote sibi viginti: ꝛ alij decem: ꝛ sic patet ꝙ iustitia distributiua seruat equalitatē ſm proportionalitatem geometricā. Per iustitiā vero cōmutatiuā seruatur equalitas ſm q̄ntitatez valoris rei: inter acceptum ꝛ redditum. Unde si a te accepi qḋ valet. 5. tibi debeo reddere per iustitiā cōmutatiuaz quod valet. 5. Et hec equalitas diciṫ ſm proportionem arithmeticā pro tanto: qꝛ in illa proportionalitate differentie terminorum sunt equales ſm quantitatem.

Vide optime hic qd ꝓportio geometrica ꝛ arithmetica. Proportio qd ꝛ ꝓportionalitas. Differt ꝓportionalitas geometrica ab arithmetica.

Ad p^m. Ad primum in oppositum dicendum ꝙ medium rei quod obseruat iustitia est etiam medium rōnis: qꝛ recta rō iudicat tale medium debere obseruari in operationibus ad alterū: prout est possibile. ℂ Ad scḋm dōm ꝙ non est intelligendum ꝙ medium quod obseruat iustitia in operationibus ad alteruz sit aliqua res absoluta media inter acceptionem ꝛ redditionem equaliter distans ab vtroqꝫ: sicut patet ex dictis in corpore questionis. Sed illud medium quod obseruat est equale inter plus ꝛ min⁹ ſꝫ phꝫ. 5. ethi. ca. 6. ꝛ. 7. ℂ Ad tertiū dōm ꝙ seruata iustitia pōt esse cōmutatio lucratiua tam ementi ꝙ̄ vendenti: qꝛ pecunia quam vendēs recepit pro equo vēdito sibi ē vtilior ꝙ̄ eēt equus: ꝛ equus vtilior est ementi ꝙ̄ pecunia quā pro equo dedit: qꝛ vendens plus indiget pecunia ꝙ̄ equo: ꝛ emens plus indiget equo ꝙ̄ pecunia. ℂ Ad quartum pꝫ solutio ex dictis in questione. ℂ Ad quintum dōm ꝙ maior est falsa: qꝛ iniuria illata redditur maior propter dignitatem persone cui illata est: ꝛ iō rectitudo iustitie exigit ꝙ subditus manu percutiens principem grauius puniaṫ ꝙ̄ percussione manuali. vnde illa lex data exo. 21. Oculū pro oculo dentem pro dente intelligi debet inter personas equalis dignitatis.

Ad scḋm. Ad 3^m. Ad q̄rtū. Ad q̄ntū. Nota.

Questio. V.

Qō. v.

Argu. p° Quinto queritur vtrum iustitia sit idem in essentia: cū omni virtute: ꝛ vi- Secūdo ꝙ sic phus. 5. ethi. c. 3. dicit ꝙ iustitia simul oīs virtus est. ℂ Item eodez cap. dicit de iustitia ꝙ non pars virtutis: sed tota virtus est: ꝛ parū infra dicit ꝙ est eadem cuilibet virtuti: sed esse non idem: ergo videtur ꝙ eadem sit in essentia cū qualibet virtute ꝛ diffe- Tertio rat ſm esse. ℂ Itē glo. super illud Gen. 2. Fluuius egrediebaṫ dicit ꝙ iustitia ad oēs partes aie pertinet. Sed hō nō esset si esset vna virtus ab alijs distincta. ergo est idē in es- Quarto sentia cum omni virtute. ℂ Itē virtutes distinguuntur per obiecta: sed obiectū cuiuslibet virtutis est obiectum iustitie legalis: ſm. n. phm. 5. ethi. c. 2. Legalis iustitia precipit facere opera fortis: ꝛ temperati: ꝛ similiter ſm alias virtutes: ergo iustitia nō distinguiṫ ab alijs.

In oppositum p°. Contra phs. 3° politi. Non est eadē virtus boni viri: ꝛ boni ciuis: sed virtus boni ciuis est legalis iustitia per quā ordinat se factaqꝫ sua ad bonum cōmune: ergo legalis iustitia non est idē in essentia cū omni virtute. ℂ Item magis differt legalis iustitia a tēpe- Secūdo rantia ꝛ fortitudine ꝙ̄ a iustitia distributiua vel cōmutatiua: sed iustitia legalis differt a distributiua: qꝛ legalis ordinat ea que sunt priuatarum personarum ad bonū commune. distributiua vero bonum cōmune ciuitatis distribuendo ordinat ad particulares personas. Motus autē speciem recipiunt ex terminis: ergo multo fortius differt a fortitudine: ꝛ temperantia.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Iustitia q̄druplr̄ pt accipi. Respondeo ꝙ quantum sufficit ad presens iustitia quadrupliciter potest accipi vno modo

vno modo cõmunissime.s. p qualibet rectitudine animi & hoc mõ quelibet virtus est iusticia quedaz: qr quelibet virtus est animi rectitudo aliqua. Et sic forte accipit ab Anselmo in lib. de veritate cap. 12. vbi dicit q iusticia est rectitudo volũtatis pp se seruata. ¶ Alio modo pro rectitudine per quã homo iustificatur in cõspectu dei: & sic accipit pro charitate: & sic videtur eam accepisse Aug. in li. 83. questionũ q. 61. vbi dicit q iusticia que per cetera diffundit est dilectio dei & proximi. ¶ Tertio mõ pro qualibet virtute ordinata per legalẽ iusticiã ad bonum cõmune: & sic iusticia est realr idem cum qualibet virtute: non tñ fz rõnem: & sic loquit phs de iusticia. 5. ethi. c. 2. vbi dicit q est eadẽ omni virtuti: sed nõ idem esse. i. nõ idem fm rationem qd patet per litteram sequentem que est: sed fm quod ad alterum iusticia fm autẽ q talis simpliciter virtus est. ¶ Quarto modo pro habitu determinante voluntatem ad firmiter volendum seruare rectitudinẽ debitam in operationibus q sunt ad alterum: & si ad alterũ quod est singularis persona: sic ẽ particularis iusticia per essentiam ab alijs virtutibus distincta: nec debet virtualiter dici generalis ad omnem virtutẽ: sic aũt ad alterum quod est cõmunitas: sic est legalis iusticia que est in principe principalr & quasi architectonice. In subditis autez qui politice subditi sunt secundario: & quasi ministratiue & hec etiã quãuis sit generalis omni virtuti inquantum opera exteriora cuiuslibet virtutis precipit referri ad bonum cõmune: fm q colligi potest ex dictis phi. 5. ethi. c. 2. quapropter ab eodem. c. 3. Preclarissima virtus dicitur: tamen in essentia est vna specialis virtus distincta a qualibet virtute alia: vñ non est alijs generalis per predicationẽ: sed quantũ ad virtutem: & potest poni aliqualiter exemplũ in charitate que quãuis imperet actus omnium virtutũ referri ad summum bonum: & in hoc generalis est quantũ ad virtutem: & est tñ fm essentiam vna specialis virtus ab alijs distincta.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositum dõm q illud verbũ intelligitur de iusticia legali que: pro tanto dr simul omnis virtus: qr ordinat actus oĩum virtutum ad cõmune bonum propter quod dicit phus in eodẽ. c. in laudẽ eius q neqz hesperus: neqz lucifer ita admirabilis est. ¶ Ad scdz patet solutio ex dictis in corpore questionis. ¶ Ad tertiũ dõm q iusticia quantũ ad eius essentiam non pertinet nisi ad volũtatem: in qua est sicut in subiecto sed qr voluntas mouet oẽs potentias: iõ iusticia per quandã redundantiã pertinet ad oẽs aĩe potentias. ¶ Ad quartũ dõm q passiones aĩe que sunt proxima materia fortitudinis: & temperantie fm se non ordinant ad alterũ: & vñ rõne sue essentie non sunt mã iusticie: sed qr earum effectus ordinari possunt ad alterum ideo earum effectus possunt esse materia iusticie: vnde idem actus exterior in numero sub vna rõne põt esse mã iusticie. s. si ordinet ad seruandũ equalitatẽ ad alterũ: & actus fortitudinis inquantũ procedit ex passiõe modificata per fortitudinis virtutem.

Ad 2m | Ad 3m | Ad qrtũ

Q̃ś. vi. **Questio VI.**

Argu. pº **SErto** queritur vtrum actus iusticie sit iudicare: & vr q non. Actus cognitiue non est actus iusticie cũ iusticia sit in voluntate: & iudicare est actus virtutis cognitiue: vñ phus. 1. ethi. c. 3. vnusquisqz bene iudicat que cognoscit: ergo nõ est actus iusticie. ¶ Itẽ sicut iusticia inclinat seu disponit ad bene iudicandũ de iusticia fortitudo ad bene iudicandũ de actu fortis: & tẽperantia de tẽperato. q iudicare nõ dz magis poni actus iusticie q alterius virtutis. ¶ Item iudicare nõ pertinet nisi ad iudicẽ: sz actus iusticie pertinet ad quẽlibet iustũ: q iudicare nõ est actus iusticie. ¶ Item non est alicui homini licitũ iudicare de alio fm. n. Aposto. ad Ro. 14. Nullus dz iudicare alienũ seruum: sed quilibet hõ seruus est dei: sed ois actus iusticie est licitus: ergo nõ est eius actus iudicare. ¶ Itez fm Augu. de vera religiõe parũ vltra mediũ. Postq leges institute sunt: iudicãdũ est fm eas: sed qñqz iudicare fm legem etiã bene positaz: actus iniustus est: sicut iudicare reddendum gladium illi qui deposuit quando videtur q querit gladium ad hominem innocentez interficiendum: cum ergo actus iusticie nunq sit iniustus iudicare non est iusticie actus.

Secũdo | Tertio | Quarto

In oppositum pº. **Contra** nisi iudicare magis esset actus iusticie q alterius virtutis non magis diceret psal. iusticiã conuerti in iudiciũ q fortitudinẽ: vel tẽperantiaz. ¶ Item quilibet actus qui est respectu obiecti alicuius virtutis est illius virtutis actus. Sed iudicare est respectu iuris quod est obiectũ iusticie. Iudicare enim est ius dicere: ergo iudicare est actus iusticie. Scdo

Ad qõnẽ fm mẽtẽ ppriam. Iudiciũz quadruplex. **Respondeo** est quoddam iudicium vsurpatuz scilicet cũ hõ iudicat inter hoĩes sibi nõ subditos. Et ẽ quoddã iudiciũ temerariũ. s. qñ homo sentẽtiat de dubijs vel de occultis per aliquas leues coniecturas. Et est quoddã iudicium peruersuz. s. qñ homo contra rectitudinem iusticie sentẽtiat. Et est quoddã iudicium iustũ: & licituz: qd est ex inclinatione iusticie: & presidentis auctoritate ferre sñiam fm rectam rõnẽ prudentie iudicare quocunqz triũz primoz modoz non est actus iusticie. Sed quarto mõ iudicare quid iustũ vel iniustum actus est iusticie: vt inclinantis: & disponentis: & mouẽtis ad dictamen sentẽtie iuste: prudẽtie aũt sicut iudicium proferentis. Dicere enim & diffinire actus rõnis est. ¶ Per hoc pz respõsio ad primum. nõ est enim inconueniens eundẽ actuz pertinere ad diuersas potẽtias vel virtutes modis diuersis. ¶ Ad scdm dõm q per iusticiam homo ordinatur ad aliũ: per fortitudinẽ aũt & temperantiã hõ ordinat fm seipsum: & qr homo est dñs eorum q sui sunt: iõ de actu fortis & tẽperato sufficit iudiciũ ipsius fortis & tẽperati extẽso: tñ noĩe iudicij: quod iõ dico: qr fz primã impositionẽ significat rectã determinationẽ iustoz ampliatũ est tñ ad significandã rectaz determinationẽ in quibuscunqz rebus taz speculatiuis q practicis. homo aũt non est dñs eoz que pertinẽt ad alterũ: & iõ in his que pertinent ad iusticiã vltra iudiciũ ipsiusmet virtuosi: requirit vlterius iudiciuz alicuius superioris: qui vtrũqz possit arguere & suã manũ ponere in ambobus: & iõ iudiciuz specialius pertinet ad iusticiã q ad fortitudinem vel tẽperantiã. ¶ Ad tertium dõm q iusticia principalior mõ est in iudice q in subditis: & iõ diffinire qd iustũ est ptinet ad illũ principaliori mõ. vñ & sua diffinitio est auctoritatis qd nõ esset diffinitio plata ex ore subditi: nõ opz q quicunqz actus iusticie sit cuiuscũqz iusti. Ex tñ vnus actus iusticie qui cuilibet iusto cõuenit. s. firmiter velle seruare rectitudinẽ debitã in operationibus exterioribus que sunt ad alterum. ¶ Ad quartum dõm q hõ indignum iudex iustus est minister dei: & iõ cum iudicat inter hoĩes nõ vsurpat iudiciũ: qr hõ facit auctoritate illius: cuius seruus hõ est. ¶ Ad quintum dõm q & si semper iudicãdum sit fm legẽ bene positã: nõ tñ hoc sic intelligendum est: vt semper eodem modo ad quẽcunqz particularem casum applicetur. Scdz enim q dicit phs 5. ethi. cap. 17. Epicheia directiua est iusti legalis legem vniuersaliter positã: diuersimode applicans ad casus diuersos: sicut & legispositor diceret si presens esset: & si sciuisset legẽ posuisset: & sic iudicare fm legem bene positaz nunq iniustum est iudicare: tamen fm legem bene positam vniformiter: & eodem modo applicando eã ad omnem singularem casum: quandoqz iniustum esset: & est vicium acribodikaie: nec propter hoc vt dicit philosophus eodem capitulo. est peccatum in lege: neqz in legis positore: sed in natura rei: consuetim enim materia operabilium talis est. **Questio. VII.** Q̃ś. vii.

Ad pm | Ad 2m | Ad 3m | Ad qrtũ | Ad qntũ

Argu. pͦ **Septimo** queritur vtrum dubia facta proximoꝝ interpretari in partem peiorem sit cōtra iustitiā: et videtur q̄ non: illud iudicium qđ in pluribus veruz est: nō est cōtra iustitiā: sed facta dubia proximoꝝ interpretari in partem peiorē est iudiciuz qđ vt in pluribus verū est: q2 hoīes in factis suis vt in pluribus deficiūt q̄ȝ proficiunt: q2 facilius est deficere q̄ȝ proficere: ergo talis interpretatio nō est

Secūdo. cōtra iustitiā. ℂ Item magis tenet homo sibiipsi q̄ȝ proximo: sed hoīem interpretari facta propria in partē peiorem nō est contra iustitiā: vt. n. habetur Job. 9. Job dicebat. Verebar oīa opera mea: ergo multo minus est cōtra iustitiā interpretari facta proximorum in partem peiorē.

In oppositum pͦ. **Contra** extra de regulis iuris et ꝑcorē misericordes hoc loco nihil aliud vobis precipi existimo nisi vt ea facta que dubiū est: quo aīo fiant in meliorē partez interpretemur: ergo talia facta interpretari in partē peiorem est cōtra ꝓceptū et qđ est ꝯ preceptū: est ꝯtra iustitiā.

Ad qōnē ꝑm mētē ꝓpriam. **Respondeo** q̄ cōtēnere proximū et famaz ledere vel ipsuz dāmificare quoquomodo nisi ex certa et legitima cā ē iniuriari eidē: iniuriari autem proximo cōtra iustitiā est: sed qui facta dubia proximorum in partem peiorem interpretatur proximuz contemnit de ipso male opinādo sine certa causa. Si etiā suā interpretationem aliis publicat famaz proximi ledit sine certa causa: ergo interpretari facta dubia proximoꝝ in partē peiorem est cōtra iustitiā. ℂ Ad iudicandū tū aliquid esse male factū non semper requirit certitudo quāta est in demōstratiuis: sed sufficit certitudo ꝑm exigētiam materie. Dicit. n. phs. 1. ethi. c. 2. q̄ disciplinati est intātū certitudinem inquirere ꝑm vnumquodqȝ genus: inq̄tuz rei nā recipit: proximū. n. viciuȝ videtur: et mathematicuz persuadentē acceptare: et rhetoricū demōstratiōē expetere.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dicendū q̄ quandoqȝ illud iudicium quod vt in pluribus verum est: non semper vt in pluribus rectuz est. Similiter

Nota pulchrā dictū. quāuis interpretari facta dubia in partē peiorē: vt in pluribus sit verum q̄ȝ interpretari in partē meliorem: nō tū est rectius: q2 nō sic iniuriat proximo qui ipsum falso opinatur bonū: sicut qui ipsuz falso opinat malū. Vn̄ Ber. lib. de precep. et dispen. c. 32. Magis fallit qui bonū malū

Ad 2ᵐ q̄ȝ qui malum bonū putauerint. ℂ Ad scđm dicēdū q̄ cū volumus apponere remedium factis nostris dubiis siue proximoꝝ possumus interpretari in partē peiorem: non simplr: sed ex suppositione: vt securius apponat remedium: q2 quod est remediū cōtra maius malū est remediuz contra minus malū: et ꝑm hunc modū Job verebat opera sua: sed iudicio absolute diffinitiōis: nec facta nostra dubia: nec proximorū debemus interpretari in partez peiorem: imo sic debemus niti vt iudicemuz de re sicut est: vt dubia: sicut dubia: et certa sicut certa. ℂ Aliqui tamē vellent forte dicere ad argumentū q̄ homo ledēdo se in corpore vel in fama: non facit cōtra cardinalez iustitiam sub rōne qua personā suam ledit: sed tū sub rōne qua ledendo se ledit cōitatē cuius est pars ꝫ qđ videt velle phs. 5. ethi. ca. 18. q̄ȝ vt ibidē dicit: iniustū patit nullus volens: quod est intelligendum de iniusto sub ratione qua iniustum: qđ est iniustum formaliter.

Qō. 8. Qō. VIII.

Ad qōnē ꝑm mētē ꝓpriam. **Octauo** querit que et quot sint partes iustitie. Rn̄deo q̄ partiuȝ iustitie quedā se habent ad modū partium integraliuz vt ea que cōcurrunt ad perfectū actū iustitie: et iste sunt declinare a malo: et facere bonū. i. reddere proximo debitū: et non sibi subtrahere: qđ suuz est. ℂ Quedaz sunt partes subiectiue. s. iustitia que dicit generalis et legalis: per quā habituat homo ad firmiter volendum seruare rectitudinem ex necessitate debitā in operatiōibus que sunt ad alterum quod est cōitas. per illam. enim redditur debitum cōmunitati. Et iustitia particularis per quam habituat homo ad firmiter volendū seruare rectitudinez ex necessitate debitā in operatiōibus que sunt ad alteꝝ qđ est singularis persona. cuius sunt due subiectiue partes. s. iustitia distributiua per quā proportionaliter distribuendo bona cōia cuilibet ꝑm q̄ dignus est: redditur cuilibet singulari persone: quod sibi debet de cōibus bonis. hoībus. n. ꝑm q̄ seruiunt cōmuni vtilitati debet potius de bonis cōitatis ꝑm mensuraz qua cōitati sunt vtiles. ℂ Et iustitia cōmutatiua per quā habituat hō ad firmiter volendū seruare rectitudinē ex necessitate debitaz in operatiōibus que sunt ad alteꝝ cōmutando. Predicte aūt partes iustitie sunt diuerse spēs iustitie: q2 alterius rationis ꝑm spēm est debitum quod debet cōitati: qđ debitum est obiectū legalis iustitie: q̄ȝ illud quod debet singulari persone: quod debitū est obiectum particularis iustitie. Et illud qđ debetur singulari persone de bonis cōitatis qđ debitū est obiectuȝ iustitie distributiue alterius rationis est q̄ȝ illud qđ debet singulari persone: vt sibi proprium quod debitū est obiectū iustitie cōmutatiue. Et q2 alterius rōnis est debitū: quod debet princeps cōitati q̄ȝ illud quod debet cōitati a subdito. Ideo iustitia legalis in principe alterius spēi est q̄ȝ iustitia legalis in subdito: ꝑm sniam phi. 3. politico. ca. 2. Utrum aūt iste in alias partes subiectiuas diuidant vel nō dimitto causā prolixitatis vitande. Partes autem potētiales sunt multe: quaꝝ sex assignat Tullius in. 2ͦ. rhetori. que sunt religio: pietas: gratia: vindicatio: obseruātia: veritas: que iō partes potētiales iustitie dici possunt: q2 in aliquo cū iustitia cōueniūt: et ad plenā rōnem iustitie non attingunt. Cuȝ iustitia cōueniunt in hoc q̄ sunt circa operationes que sunt ad alterum. A perfecta aūt rōne iustitie in hoc deficiunt: q2 perfecta iustitie rō in hoc consistit: vt alteri reddat: qđ ei debetur ex legis necessitate: et ꝑm equalitatē. Predictarum aūt virtutū quedam deficiunt a rōne equalis: q2 per illas equale nō reddit. Quedā a rōne debiti: quia et si per illas reddat aliquo mō debitū illud nō est debitū ex legis necessitate: qđ est debituz perfecte: sed ex quadā morum honestate. Prime sunt religio: pietas: obseruātia per religionem enim reddit hō debitū deo ex legis necessitate. Sed non pōt reddere equale: in quo etiā cōcordat phs. 8. ethi. versus finē: et de hac virtute dicit Tul. 2ͦ. rhetori. q̄ reli-

Religio quid. gio est: que superioris cuiusdā nāe quā diuinā vocant curam cerimoniāqȝ affert. Per pietatē vero reddit hō parentibus et patrie que est aliquo mō ꝓncipiū generationis debitū ex legis necessitate: sȝ nō reddit equale: qđ ꝫ phz. 8. ethi. versus finē. In his honoribus qui ad deos: et parentes nullus ꝑm dignitatē aliqñ retribuet: impotētiā aūt famulās. i. faciēs posse suū epyeikes esse vīr: nō. n. ab aliquo requirit aliquid vltra posse suū. de ista dicit Tul. 2. rheto.

Pietas quid. Pietas est per quā sanguinē cōiunctis: patrieqȝ beniuolis officiū: et diligēs tribuit cultus. Per obseruātiā eciaz reddit homo virtuosis in dignitate supra euz cōstitutis: et ipsum exēplo et ministerio inducētibus ad virtutē debitum ex legis necessitate: sȝ nō reddit equale: q2 ꝑm phz 4ͦ. ethi. ca. 9. Virtuti perfecte non vtiqȝ fiet dignus honor: sȝ tū et adhuc recipit in nō habendo ipsos maiora ipsi tribuere volēs dicere qđ maximū: qđ virtuoso possumus reddere est honor: nec tū honor a nobis redditus pōt esse equale premiuȝ virtuti. De hac etiā virtute dicit Tul.

Obseruātia quid. 2. rheto. q̄ obseruātia est per quā hoīes aliqua dignitate antecedētes cultu quodā: et honore dignant. ℂ Tres aūt alie sunt: veritas: gratia: vindicatio. Per veritatem. n. hō se talē exhibet proximo in verbis et factis qualis est q̄ nō dz proximo ex aliqua legis necessitate: sȝ ex quadā moꝝ honestate. Unde phs. 4. eti. c. 14. dicit de hāc istā virtutē q̄ existens verax: et vita et sermōe confitet existētia circa ipm: et neqȝ maiora: neqȝ minora: et de hac dicit Tul. 2ͦ. rheto. q̄

veritas

Ueritas quid. Ueritas multipl' accipit. Veritas est per quã immutata ea que fuerũt: aut sunt: aut erunt dicunt. Non accipit ḡ hic veritas s3 q est obz intellectus: nec pro virtute qua dr verũ in confessionib° ſm q dicit phs.4.ethi.c.14. Illud.n.spectat ad perfectã rone3 iustitie. Sed accipit pro habitu quo hõ promptus est ad actũ pdictũ absq̃ aliqua legis necessitate. Per gr̃iam aliquis recõpensat alicui bonũ ſm ea que ab eo recipit. De Gr̃ia qd hac dicit Tul.2.rhet. Gr̃ia est in qua amicitiaz ⁊ officiorum alterius memoria alterius remunerãdi volũtas cõtinet. Per vindicationẽ defendẽdo aut vlciscẽdo ppulsat violẽtia: ⁊ iniuria moderate: nõ intẽdẽdo malũ iniuriãti sed eius emẽdationẽ vel cohibitionẽ: vel alioz quietẽ ad Uindicatio qd. iustitie cõseruationẽ: ⁊ dei honorẽ. De hac dicit Tulli.2. rheto. Uindicatio est per quam uis ⁊ iniuria: ⁊ omne qd obfuturum est defendẽdo: aut vlciscendo propulsat. Ad alias aũt partes nõ descẽdo cã plixitatis vitãde. Quãtũ tñ ad illud qd tãgit hec opinio de partibus integralibus nõ mihi placet: qz pari rõne posset dici q partes integrales charitatis eẽnt diligere bonũ ⁊ odire malũ: declinare eñ a malo ⁊ facere bonuz possunt dici duo actus iustitie: quorum vnus sine altero non sufficeret.

Consequenter querit de.4° pricipali: ⁊ circa hoc querunt octo. ¶ Primo vtz fortitudo sit v̇tus. ¶ Scd̃o vtz sit v̇tus ab alijs distincta. ¶ Tertio vtrum fortitudo sit respectu terribilis cuiuscunq. ¶ Quarto vtz fortitudinis sint plures spẽs. ¶ Quinto vtz p̃cipuus actus fortitudinis sit sustinere. ¶ Sexto vtz martyriũ substinere sit actus fortitudinis. ¶ Septimo vtz velle substinere mortẽ pro salute p̃rie eẽt s3 iudicium rectum ratiõis si anima moreretur cum corpore. Q̃ô.1. ¶ Octauo que ⁊ quot sunt eius partes. Q̃ô. 1.

Argu. p° Primo ondo q fortitudo nõ sit virtus. Uirtuoso delectabile est operari s3 virtutẽ: ⁊ tristabile abstinere ab actu eius. Un̄ phs.2.ethi.c.3: Signũ opz habituum superuenientẽ voluptatẽ vel tristitiã opibus. Sed sicut dicit li.3. ca.xi. Fortis in suo actu nihil delectabile habere vr: ḡ for-Scd̃o titudo nõ est virtus. ¶ Itez nullus actus virtutis ẽ illicitus militibus xp̃i: s3 actus fortitudinis est illicitus militibus xp̃i. Scd̃3.n.phm.3. ethi.c.14. Actus fortitudinis est circa periculũ mortis in bello: s3 vt legit in lega beati martini: ipe dixit Iuliãno xp̃i miles sũ: mihi pugnare nõ Tertio licet ḡ fortitudo nõ est virtus. ¶ Itẽ nulla virtus opponit rei in qua pficit virtus: s3 fortitudo oppõit infirmitati: ⁊ s3 Aposto.2.ad Cor.12. Uirtus in infirmitate pficit: ergo fortitudo non est virtus.

In oppositum p°. Contra phs.2.ethi.c.7. numerat eam inter medietates virtuosas: ⁊ li.3.ca.14. de ea tractat: sicut de virtute: ⁊ ab Augu.12. de trini.ca.14.⁊ li.14. ca.9. ⁊ lib.6.ca.4. inter quatuor cardinales v̇tutes numerat.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. Fortitudo duplex. Respondeo est qdã fortitudo apparẽs nõ exña seu fortitudo similitudinaria: ⁊ qdaz exña ⁊ vera. Prime fortitudinis. quinq sunt modi ſm phm.3.ethi.c.x. Unus est cũ ex electiõe finis indebiti: vt honoris vel lucri: vel voluptatis: vel alicuius tpalis incõmodi: vt vituperij: vel alicui° alteri° aliq se exponũt periculo mortis in bello. Alius ẽ cũ aliqs pp expiẽtiã: ⁊ notitiã artis bellice iudicat nõ eẽ piculũ graue qd ignorãtib° artẽ vr piculũ graue: ⁊ iõ cũ periti tali periculo nõ graui se exponũt ab illis qui illd periculũ graue repugnat: reputant fortiter agere. Ali° modus ẽ cũ aliqs piculo mortis se expõit per passiõis impulsuz: ⁊ maxie ire. Ali° ẽ cuz hõ pp multotiẽs euasisse picula est bone spei: vt etiã graue piculũ euadat: pp quã spẽ audaci° exponit se. Ultim° est cũ hõ pp ignorãtiã magnitudinis piculi magno piculo expõit se. Et s3 phm in.c.p̃allegato q̃uis qlibet istoz videat fortiter agere nullus tñ istoz ſm rei veritatẽ fortiter agit: qz ſm eũdẽ codẽ lib.ca.ix. Fortis per fortitudinem mediocriter timet: ⁊ audet: ad hoc inclinatus ex habitu pp bonũ finẽ qui est cõseruatio boni rõnis in periculis mortis: ⁊ sic accipit fortitudo scd̃o mõ dicta: ⁊ iõ vere virtus est. Planuz est.n.q fortitudo sic accepta est habitus bonus hñtez pficiẽs: ⁊ opus eius bonuz reddẽs.

Ad primum in oppositũ dõm q ſm phm.3. ethi.c.xi. Nõ in oib° virtutibus delectabilit̃ operari existit p̃ter inq̃tũ finẽ attingit. Delectatio.n.aĩalis quã ex se causaret act° fortitudinis i appetitu sensitiuo phibet fere in toto a dolorib° corpis quos sustinet vir fortis in fortitudinis actu: nisi forte sit gr̃ia dei ita abundãs q plus delectet in deo q̃3 afficiat corpalibus penis. Illd ḡ verbuz phi q signuz habituuz oz facere superueniẽtẽ voluptatẽ opib° tñ intelligat de oib° v̇tutib° intelligi oz de voluptate que cõstat in adeptiõe finis virtutis nõ de delectatiõe que est in ipso actu: sicut.n. dicit phs.3. ethi.c.xi. nõ requirunt a forti: vt in actu fortitudinis delectet: sed sufficit q imoderate nõ tristet. ¶ Ad secundũ dicunt qdã q aliqs actus virtutis põt eẽ illicitus aliquibus militib° xp̃i: eo q statui eoz nõ cõuenit: ita q illd qd esset virtuosuz militi eẽt religioso vitiosuz. Uel põt dici q quibuscunq militib° xp̃i p̃ncipalissimus actus fortitudinis qui est in sustinẽdo mala penalia ardua pp diuinuz honorẽ cõuenit: ⁊ etiã purgare corpalit̃ in bello locoz tpe vbi esset necessariũ ad fidei defensionẽ: ad quã nõ ordinabat illd belliũ qd beatus Martinus sibi dixit eẽ illicituz: nec aderat necessitas: vt in ppria persona pugnaret: quia alij sine ipso sufficiebãt ad pugnã. ¶ Ad tertiuz dõm q illa infirmitas de qua loquit aplõs nõ est apposita virtuti fortitudinis. Loquit.n. de infirmitate carnis quã fortiter ferre pertinet ad virtutem fortitudinis: ⁊ eius recognitio pertinet ad perfectionẽ humilitatis. Q̃ô. II.

Ad p^m. Ad scd̃m. Ad 3^m. Q̃ô.ii.

Argu. p° Secundo querit vtz fortitudo sit virtus ab alijs distincta: ⁊ vr q nõ. Grego.7.li.moral. longe ante mediuz exponens illd Iob.6. Que est.n. fortitudo mea. Dicit fortitudo est carnẽ vincere: pprijs voluptatibus contraire: delectationẽ vite p̃ñtis extinguere: hui° mundi aspera pro eternis p̃mijs amare: prosperitatis blãdimẽta cõtẽnere: aduersitatis metuz in corde superare. Sed hic enumerãtur actus pertinẽtes ad tẽperantiã: ⁊ aliqui pertinẽtes ad fortitudinẽ: ḡ vr q nõ sit distincta virtus a tẽperantia. ¶ Item eadez est virtus respectu boni ⁊ mali Secũdo. contrarij illi boni. Sed magnanimitas est respectu boni ardui: ergo est etiã respectu mali ardui cõtrarij: cũ ergo fortitudo sit respectu mali ardui non vr esse virtus a magnanimitate distincta.

In oppositum p°. Contra numerus icludit numeratoz distinctionẽ: sed s3 sanctos ⁊ doctores fortitudo cũ alijs virtutibus numeratur: ḡ ab alijs virtutibus distinguit.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. Respondeo q fortitudo dupl'r põt accipi: vno modo pro habitu firmãte irascibilem in sustinẽdo ⁊ repellendo ea respectu quoz maxime difficile est in sustinẽdo seu repellẽdo firmiter sese habere ſm rectũ rõnis iudiciũ. Alio mõ gñali't pro quadã animi firmitate. ¶ Primo mõ est virtus ab alijs distincta: qz distinctio virtutũ attendit penes distinctionẽ suoz formalium obiectoz. Formale aũt obiectũ fortitudinis distinctũ est ab obõ formali cuiuslibet alteri° virtutis. obm.n. eius pximũ est mediũ rõnis timoris ⁊ audacie respectu arduissimi mali pene qd subeundũ est pp bonũ finem q malum est mors. Unde phs.3.ethi.c.9. dicit. Qd terribilissimũ est mors: quãuis dolor gehẽne qui est perpetuus sit terribilior: tñ nõ est terribile qd sit subeũdũ pp aliquẽ bonũ finẽ. Pena.n. illa nõ ordinat ad aliqd bonũ dñari q̃uis sit ad gl'iaz dei. Remotũ aũt eius obiectũ est illud qd infert mortẽ violẽtã: seu ipsa violẽta mors maxime in

bello iusto cōi seu pticulari i quo hō paciēter sustinet mortez p defēsiōe iustitie. Predictū aūt arduissimū malū nullius alteri⁹ virtutis ē formale obm. Accipiēdo āt fortitudinē mō scdo sic dico q ē pductis cuiuslibet virtutis: qꝛ sicut dicit phus. 2. ethicoꝝ capi. 4. ad virtutem requiritur firmiter ꝛ immobiliter operari.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū pōt dici q Grego. in auctoritate allegata accipit fortitudinē mō scdo.

Ad scdm ℭ Ad scdm dōm q bonuz respectu cui⁹ ē magnanimitas nō est arduissimū. qꝛuis inter bona ardua que sunt istra facultatē nāe bonuz respectu cui⁹ ē magnanimitas sit arduissimū; z post bonum nālis vite qd inter bona nālia simplr est excellētius bonuz ꝛ maluz sibi oppositū excellēti⁹ malū. Dico ḡ q sicut magnanimitas est respectu mali ꝯrij bono arduo: respectu cui⁹ ē: sic fortitudo est respectu boni ꝯrij malo mortis: respectu cui⁹ ē fortitudo. Un̄ hō per fortitudinē moderate amat vitā nālez ꝛ moderate sperat seu tēdit in ei⁹ ꝓlōgationē: ꝛ moderate delectaꝫ de pūtia vite: sicut ēt p ipaz fortitudinē irascibilis moderate odit ea q̄ isert āt mortez: ꝛ moderate timet ea cū futura sunt: ꝛ moderate de eis tristaꝫ cū sunt pūtia. Sz cū irascibilis nō refugiat mortē: nisi qꝛ diligit vitam merito dubitaꝫ: quare fortitudo magis dꝫ eē respectu passionū q̄ sunt respectu periculi mortis: q̄z respectu passionū que sunt respectu vite.

Dubium notādū. ℭ Ad qd dici pōt: q hui⁹ rō est: qꝛ ad causandū passionē reqriꝫ agēs ꝛ patiēs: hoc est passionē iferēs: ꝛ passionē suscipiēs: ꝛ qꝛ agens ꝛ patiēs q̄ reqrunꝫ ad cāndū passiōes: q̄ sunt respectu piculi mortis maxie sunt diūa realr: nō sic aūt agēs ꝛ patiēs q̄ requiruntꝫ ad cāndū passionē amoris: ꝛ delectationē respectu nālis vite: qꝛ idē hō q̄uis sub intētiōe diuersa: vel sub ratione diuersoꝝ est agēs: ꝛ suscipiens passiōes pdictas. Jō passiōes q̄ sunt in irascibili respectu periculi mortis: plus hnt vel habere videnꝫ de rōne passiōis: q̄z ille q̄ sunt respectu vite: q̄uis ille q̄ sunt respectu vite: sint fortiores actus. Un̄ ꝛ sunt cā ꝛ radix istaꝝ. ℭ Uel pōt dici clari⁹ q malū arduuz respectu cui⁹ ē fortitudo: ē violēta mors apprehēsa: vt possibilis de ꝓpinquo euenire: ꝛ vt nō possibilis nisi cū difficultate vitari: ꝛ pseruatio seu liberatio a periculo talis mali ē bonū arduuz: respectu cui⁹ est fortitudo: ꝛ qꝛ irascibilis nō odit malū pdictuz: qꝛ nitiꝫ liberari ab eo: sz iō appetit liberationē a tali malo: qꝛ odit illd malū. Jō fortitudo magis dꝫ esse respectu mali ardui: q̄z respectu boni ardui ꝯrij q̄uis sit respectu vtriusq. Nec mireris de hoc qd dictuz est fugā mali pdicti cām eē appetit⁹ pdicti boni sibi ꝯrij: qꝛ q̄uis fuga mali causeꝫ ex appetitu alicui⁹ boni: tn̄ pōt eē cā appetit⁹ alteri⁹ boni: vn̄ aliqn̄ hō diligit hoiez: qꝛ odit illd qd odit.

Qō. III. Qō. III.

Argu. pᵒ **Tertio** q̄riꝫ vtrum fortitudo sit respectu terribilis cuiuscūq: ꝛ vr̄ q sic. Tul. 2. rheto. Fortitudo ē ꝯsiderata piculoꝝ susceptio: ꝛ laboꝝ perpessio. Cum ḡ hic de terribili nō distinguat: vr̄ q sit respectu terribilis cuiuscunq.

Secūdo. ℭ Item qdcunq terribile isert aliq̄z passionē timoris. Cū ḡ q̄cunq timoris passio per aliquā v̄tutē modereꝫ: ꝛ nō sit aliaz virtutē a fortitudine dare: q̄ sit timoris moderatiua fortitudo est respectu terribilis cuiuscunq.

Tertio ℭ Itez Aug. 14. de trini. ca. 9. Fortitudo est in perferēdis molestijs. Sed quodcūq terribile aliquā isert molestiā: ḡ est respectu cuiuscunq terribilis.

Quarto ℭ Itē q̄uis charitas pncipalr sit respectu maximi diligibilis: qd est summū bonū: ex ꝯsnti tn̄ est respectu cuiuscunq diligibilis: ḡ a simili si etiā daꝫ q fortitudo sit pncipalr respectu maximi terribilis: ex ꝯsnti tn̄ est respectu terribilis cuiuscunq.

In oppositum pᵒ. **Contra** phs 3. ethi. ca. 9. dicit: q fortitudo maxie est respectu terribilis: qd est mors que iserꝫ in bello.

Secūdo. ℭ Item fortitudo virtus cardinalis est: ergo eius obiectum dꝫ esse principale in genere terribilium: hoc autem ſm phum vbi prius est mors: ergo fortitudo non est nisi respectu mortis.

Respondeo q fortitudo ꝓprie loquēdo: non est respectu terribilis cuiuscunq. Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Justitia .n. fortitudo ꝛ tēperātia inter morales virtutes principales sunt: vt superius visuz est: ꝛ hoc pp principalitatem māe circa quā sunt: qꝛ enim iustitia inter operationes que sunt ad alteꝝ respicit illas que debite sunt ex legis necessitate: ꝛ ſm equalitatē que inter opatiōes ad proximū plenius vēdicāt rōnē iusti: iō pncipalis virtus est: qꝛ etiā tēperātia inter delectabilia ſm sensum: respicit illud qd natum est inferre passionē difficillime repressibilē cuius sunt delectabilia ſm gustuz ꝛ tactū: iō est v̄tus pncipalis: ergo si fortitudo nō eēt respectu maximi terribilis nō esset virtus pncipalis. Quodcūq aūt terribile nō est maximū: sed terribile qd est mors. Periculū etiā mortis repētine magis est terribile q̄z ꝓuisuz: ꝛ iō passionē infert difficiliorē ad moderāduz: sicut .n. dicit Greg. in quadā Homeꝫ. sup illud Luc. 21. Cum audieritis prelia ꝛ seditiones. Minus feriunt iacula: que preuidenꝫ: ꝛ nos tolerabilius mundi mala suscipimus: si contra hoc per prouidentie clypeum munimur: ꝛ qꝛ subire mortis periculū quacunq de cā ad fortē nō pertinet: sed propter bonum ſm qd dicit phs. 3. ethi. cap. 9. ꝛ maxime rōne boni cōis: qd est honoris principis: ꝛ reipub. defēsio: ꝛ qd fit bellādo in cōi vel in particulari. s. sustinēdo patiēter mortem pro defensiōe iustitie: iō vt colligi pōt ex verbis phi ca. supradicto mā fortitudinis est repētinum mortis periculuz in bello: pp honoris principis: ꝛ reipub. defensionē. In hoc enim maxime relucet fortitudinis bonum. Fortitudinis mā

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dōm q Tullius ꝛ alij qui alij phi virtutes cardinales distinxerunt: sꝫ gñales cōditiōes eaꝝ: vn̄ dicit Tul. 2. rheto. Quod prudētia est rerum bonaꝝ ꝛ malaꝝ: vtrarūq sciētia. Justitia est habitus animi cōi vtilitate seruata suā cuiq tribuēs dignitatem. Fortitudo ꝯsiderata periculoꝝ susceptio: ꝛ laboꝝ perpessio. Tēperantia est rōnis in libidinem: atq in alios nō rectos motus animi firma ꝛ moderata dn̄atio. Sic aūt nō loquimur hic de fortitudine: nec de alijs virtutibus moralibus: sed ſm q q̄libet istaꝝ virtutum denominaꝫ ab eo: qd est pncipalissimū in vnoq̄q mā. Notificatiōes v̄tutū cardinaliū ſm Tullium.

Ad 2ᵐ. ℭ Ad scdm dōm. q timor mali oriꝫ ex amore oppositi boni: ꝛ iō v̄tutes que tempant amorē respectu alterius boni: q̄z sit ita ex ꝯsnti tempant timorē: ex amorem boni illius oriūm hntem: verbi grā qꝛ liberalitas tempat amorē diuitiaꝝ: ideo ex ꝯsnti tempat timorē pdendi diuitiaꝝ: sz qꝛ amor vite nālis est maxime inter amores alios tēporalium rerum: ideo oportuit esse spālem virtutē moderantiū timoris perdendi vitaz violēter: ꝛ spei pseruationis: seu liberationis a magno periculo mortis violente.

Ad 3ᵐ ℭ Ad tertiū dōm. q Aug. ibi loqꝫ de fortitudine: sꝫ generalem eius ꝯdicionē.

Ad q̄rtū ℭ Ad quartum dōm. q non est sile de charitate respectu cuiuslibet boni: ꝛ de fortitudine: respectu cuiuscūq terribilis. charitas enim non fertur in bonum creatum nisi inquantum ordinetur ad bonum increatum: sed multa sunt terribilia: que non ordinantur ad mortem: qd patet. Timet enim homo aliquando perdere honorez: quo tamen ablato longius viueret: q̄z perseuerando in illo honore: propter difficultatem annexi oneris: ꝛ ideo nō oportet: q si fortitudo sit respectu mortis: q propter hoc sit respectu terribilis cuiuscunq. Potest tamen dici: q respectu periculi mortis: quod est in naufragio: vel in infirmitate inquantuz aliquo modo talia pericula ordinabilia sunt ad bonum cōmune. Est fortitudo ex consequenti: inquantum fortis non refugit itinerari ad aliquod pium negocium prosequendū: propter periculum naufragij: vel seruire amico infirmanti propter timorē mortifere infectionis. Un̄ philosophus. 3. ethico.

ethico.ca.9. Adhuc et in mari et in egritudinibus impavidus qui fortis: et infra fortis in stupefactibilis vt hō: sed timebit vt oꝛt et vt rō sustinebit boni gra. Q̄ō. IIII.

Q̄ō.4ᵃ. Argu.pᵒ Secūdo. **Q**uarto queritur vtrū fortitudinis sint plures spēs. Et videtur ꝙ sic. Temperantie sunt plures species: vt inferius ostendetur: ergo a simili et fortitudinis. ❡ Itē quando formale obiectū alicuius virtutis distinguit in plures formales rationes ſm spēm. Illa virtus distinguitur in plures virtutes ſm spēm: q2 distinctio virtutū ſm spēm attenditur penes distinctionem formaliū obiectorum ſm speciem. Sed formale obiectum fortitudinis qđ est periculum violente mortis distinguitur in plura talia pericula ſm spēm. ſ. in periculum belli: et in periculū naufragij: et sic de alijs: ergo fortitudinis sunt plures spēs.

In oppositum pᵒ. **Contra** iugulatio: lapidatio: perforatio: nō sunt plures spēs homicidij: quāuis diuersis procuretur instrumentis seu modis: ergo a simili nec sunt plures species violente mortis quātūcunq3 procuretur modis diuersis: cum ergo fortitudo sit respectu violente mortis non sunt plures spēs fortitudinis.

Ad q̄ōnē ſm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ proprie loquendo de fortitudine vt de illa loquitur phs.3. ethi. cap.9. Non sunt plures fortitudinis spēs: vt enim in precedenti q̄ōne habitum est. Fortitudo non est respectu terribilis cuiuscunq3: sed eius principale et formalis obiectū est repentinū mortis periculum in bello cōi seu particulari propter honores principis et reipu. iustā defensionē. Hoc autem obiectum in plura obiecta differentia ſ3 speciem nō distinguitur saltē loquēdo de spēbus in gn̄e moris: qđ ideo dico: q2 sicut aliquādo duo actus ſm numerum quātum ad esse nāe sunt vnus actus in genere moris: sicut se habet actus voluntatis interior: et actus exterior ab illo causatus. Sic aliqñ aliqui actus sunt diuersi ſm spēm in esse nāe: et tñ non differunt specie in gn̄e moris: q2 non habent diuersos ordines ad rōnē: et voluntatem ſm spēm differētes cuius actus sunt hois iugulatio: lapidatio: et sic de alijs.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositum dōm ꝙ non est simile de temperātia et fortitudine: q2 obiectum temperantie distinguitur in plura habētia diuersos ordines ſm spēm ad rōnem: et voluntatē: vt patebit cum queret de tēperātia. ❡ Ad scdm dōm ꝙ periculū mortis in naufragio: et periculū mortis in bello: q̄uis sint diuersa pericula ſm spēm in esse nāe: non tñ in esse moris. Qui enim bene est habituatus ad moderate timēdum mortem violentam in vno periculo habituatus est ad moderate timendum mortem illam in alio periculo. Unde phs.3.ethi.c.9. In mari et in egritudinibus impauidus qui fortis.

Ad.2ᵐ.

Q̄ō.5ᵃ. Questio. V.

Argu. pᵒ Secūdo. Tertio **Q**uinto queritur vtrum precipuus actus fortitudinis sit sustinere: et videtur ꝙ non: q2 difficilius est aggredi q̄3 sustinere: sed sicut dicit phs.2.ethi.ca.3. Circa difficilius semper et ars fit. et virtus: ergo principalior actus virtutis fortitudinis est aggredi q̄3 sustinere. ❡ Item principalius est agere q̄3 pati: sed aggredi est agere et sustinere est pati: ergo principalior actus fortitudinis est aggredi q̄3 sustinere. ❡ Item sustinere terribile est ipsius mali iā presentis: sed respectu mali pn̄tis non est fortitudo. Passiones.n. quas moderat. ſ. timor et audacia nō sunt nisi respectu mali futuri: vt superius ostensum est: ergo sustinere nō est actus fortitudinis.

In oppositum pᵒ. Scdo **Contra** phs.3.ethi.ca.xi. dicit ꝙ in sustinendo tristia fortes dicuntur: hoc aūt non diceret nisi principalior actus fortitudinis esset sustinere q̄3 aggredi. ❡ Itē ille actus fortitudinis principalior est quē eligūt magis hoies sancti. et pro quo magis laudant: sed sanctus Mauritius et socij eius magis elegerūt sustinere q̄3 aggredi: vt p3 in legēda eoꝝ: et ꝓpter hoc magis laudati sunt: ergo pncipalior act9 fortitudinis ē sustinere q̄3 aggredi.

Respondeo ꝙ principalior actus fortitudinis est sustinere q̄3 aggredi: cuius ratio est in malo arduo futuro quod ē fortitudinis obiectū duo considerari possunt: vnū. ſ. ꝙ ei cōuenit per se qđ est malū. Aliud quod ei cōuenit per accidens si superetur. ſ. aliquod bonū vt victoria: fortius aūt mouet vnūquodq3 ratione eius ꝙ ei cōuenit per se q̄3 eius qđ sibi ꝯuenit per accidens ceteris paribus. Unde et ipsum terribile qđ est obiectum fortitudinis fortiorem causat in appetitu resiliationem a malo arduo quod est timor q̄3 insurrectionē contra malum arduum quod est audacia: et ideo difficilius est moderare passionem timoris q̄3 audacie. Aggredi autem est actus fortitudinis inq̄3tum moderatur audaciam. Sustinere est actus eius inq̄3tum moderatur timorē vel tristitiam de arduo malo. Maluꝫ.n. arduum propter sui pn̄tiam rationi mali ardui nō amittit imo ceteris paribus magis est arduum presens q̄3 absens: et iō difficilius est sustinere terribilia q̄3 ipsam aggredi ob spem victorie: seu alicuius glorie vel lesionis inimici obtinende que aggrediēs apprehēdit: vt sibi delectabilia. Et sic dicit phs 3.ethi.c.xi. ꝙ difficilius est tristia sustinere q̄3 a delectabilibus abstinere: et sic p3 ex dictis ꝙ sustinere est principalis fortitudinis actus. Ad q̄ōnē ſm mētē ꝓpriam.

Ad primum in oppositū dōm ꝙ maior est falsa: q2 ille qui sustinet h3 pericula iam presentia: ille qui aggredit h3 ea iam futura. Difficilius aūt est non moueri a rectitudine pp malū presens q̄3 propter futurum. Sustinere etiā importat maiorē diuturnitatem ipso q̄3 aggredi: difficilius aūt est diu manere immobilē in aliquo bono cum impugnatiōe mali pn̄tis: q̄3 breui tpe aliquod arduum aggredi periculum. ❡ Ad secundum dōm ꝙ sustinere ſm ꝙ est precipuus fortitudinis actus q̄uis importet passionē ex parte corporis importat tñ actum aīe: qui est ita fortiter inherere bono: ꝙ propter sustinētiā mali iam pn̄tis nō vult ab illo separari vt a malo pn̄ti liberet. ❡ Ad 3ᵐ dō3 ꝙ minor est falsa presenti.n. malo penali et arduo cedere nolle in ꝑiudiciū rationis seu legis eterne est actus gratuite fortitudinis existentis in volūtate sicut in subiecto nec valet ꝓbatio minoris: supponebat.n. ꝙ fortitudinis nullus eēt actus nisi moderare timorē: et audaciā que sunt passiōes appetitus sensitiui. Et hoc est falsum: q2 ꝑdicte fortitudinis est frenare volūtatis actū in bonū rōnis respectu periculi mortis siue sit presens siue futurum. Q̄ō. VI.

Ad pᵐ

Ad scdm

Ad 3ᵐ

Q̄ō.vi. Argu. pᵒ **S**exto queritur vtrum martyriū sustinere sit actus fortitudinis: et vi ꝙ nō: q2 martyriū idē ē qđ testimoniū. Martyr.n. grece testis latine. Sed ferre testimoniū actus est iustitie: ergo sustinere martyrium nō est fortitudinis actus. ❡ Itē ois actus fortitudinis est volūtarius. S3 sustinentia martyrij pōt eē nō volūtaria: vt patuit in innocētib9: ergo nō est fortitudinis actus. ❡ Itē martyriū est respectu sensibilis mali pn̄tis respectu cuius nō est timor qui est passio irascibilis: sed tristitia que est passio concupiscibilis: vna aūt virtus nō est modificatiua passionū pertinētium ad diuersas potētias: cū ergo fortitudo sit respectu passionū irascibilis nō ē modificatiua tristitie martyrij. ❡ Itē pfectissimus actus non est actus fortitudinis: q2 fortitudo nō est iter alias virtutes pfectior. Iustitia.n. est dignior: s3 sustinētia martyrij est maxime pfectiōis s3 illud Joan.15. Maiorē hac dilectionē nemo h3: ergo non est fortitudinis actus. ❡ Itē quilibet actus fortitudinis est respectu maximi terribilis qđ est mors: s3 sustinētia martyrij pōt eē sine violēte mortis sustinētia. Dicit.n. Hieronymus in sermōe de assumptiōe: ꝙ beata virgo martyr

Secūdo. Tertio Quarto Quinto

fuit: quãuis in pacem vitam finiuerit: ergo sustinẽtia martyrij non est fortitudinis actus.

In oppositum pᵒ. Scdo **Contra** de martyribus dr ad hebr. xi. q fortes facti sunt in bello. ¶ Itẽ vincere est fortitudinis actus: sed sustinentia martyrij victoria est. Unde Maximus in quodam sermone dicit de martyre q cum occiditur victor efficitur: ergo sustinentia martyrij est fortitudinis actus.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ ppriam. Fortitudo duplex. **Respondeo** q duplex est fortitudo. s. politica: et gratuita. Proprie loquẽdo sustinentia martyrij nõ est actus fortitudinis politice: hoc est fortitudinis ordinate ad istã ciuilitatẽ inferiorẽ: que est infra facultatẽ nãe: sed dico q est actus ipsius fortitudinis gratuite que ordinat ad ciuilitatem ciuium supernorũ. Est etiã actus charitatis et iustitie: nõ tñ eodem modo qd sic patet. Sustinẽtia. n. martyrij est voluntaria violẽte mortis susceptio ob testimoniũ iustitie: que est p fidem. Si. n. homo simplr inuolũtarius susciperet mortẽ nõ esset martyriũ: cui cõcordat illud qd habetur scdo Macha. sexto. Quod Eleazarus. Domine qui habes sanctã scientiã manifeste tu scis q cuz a morte possem liberari etc. ¶ Opz etiaz q sit susceptio violente mortis: q susceptio mortis naturalis non facit martyrẽ: nec mors quam homo voluntarius infert sibi nec susceptio mortis predicte ex quacunq causa facit martyrẽ: sicut dicit glo. super illd psal. Deus meus et dñs meus in causam meã martyres nõ facit pena: sed cã. Hec aũt causa est testimoniuz iustitie que est per fidez. Uelle aũt sustinere mortẽ predictaz ex causa predicta a charitatiua dei dilectione imperat: a fortitudine aũt elicitur: et qñq etiam a iustitia simul: sed sub alia et alia rõne. Est. n. a fortitudine inquantũ id sustinet ne refugiẽdo eam hõ recederet a fortitudinis bono: qd est seruare bonũ rõnis respectu arduissimi mali. A iustitia autẽ inquantũ in casu necessitatis. s. qñ oporteret fieri preiudiciũ veritati iustitie que est per fidẽ: aut per susceptionem mortis pdicte veritati testimoniũ ferre. Predicta mortis susceptio debita est: ex diuine legis necessitate et per iustitiam que est per fidem intelligo omnem veram iustitiam: quia omnis talis iustitie obseruatio mediate vel immediate refertur ad fidem formatam: et per fidem dirigimur ad talis iustitie obseruationem.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositũ dõm q sustinere martyriũ in casu necessitatis est actus iustitie. Sed ex hoc nõ sequit quin etiaz simul sit fortitudinis actus eo modo quo visum est in qõne.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scdz dõm q martyrij gliaz quã in adultis meret voluntas propria innocẽtes occisi assecuti sunt per grãm dei. Naz effusio sanguinis pp xpm vicem gerit baptismatis: vñ sicut pueris baptizatis per grãz baptismalẽ meritum xpi operatur ad gliam optinẽdam: ita etiã innocentibus occisis propter xpm meritum martirij xpi operatur ad palmaz martirij consequendã. Uolũtas. n. xpi qstum ad sustinentiam martiry supplet voluntatẽ eoz qui nõ hñt vsum liberi arbitrij: et in odiũ xpi occiduntur.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm q passio tristitie de arduo malo penali eius est passio tristitie que est in martyrio nõ est in cõcupiscibili: sz in irascibili. Sicut. n. amor boni delectabilis fm sensuz: et odium mali 9rij: et gaudiũ de pñtia illius boni et tristitia de eius absẽtia sunt i 9cupiscibili: sic passio amoris respectu sensibilis boni ardui: et odium 9rij mali et passio gaudij de tali bono: et tristitia de 9rio malo sunt in irascibili. ¶ Itẽ rationabile. n. mihi vr negare passionẽ amoris in irascibili esse cũ sit appetitiua potẽtia: et cuiuscũq appetitiue potẽtie: primus motus est amor: sed hic amor posterior est ordine nãe qz ille qui est in concupiscibili: q prius ordine nãe sensibilis appetitus mouet a bono delectabili qz ab arduo: qz uis appetitus pmo possit eligere arduũ: vt patuit in lucifero qui pmo suo motu electiuo appetijt excellentiã.

Ad 4ᵐ pulchrũ dictum. ¶ Ad quartũ cum dr q sustinẽtia martyrij est maxime perfectiõis etc. Dico q ver est inter oẽs effectus imperatos a charitatiua dilectione dei: et maxie demonstrat charitatis perfectionẽ: q tanto magis ondit aliquis aliquã rem amare qzto pro ea magis amatã rem contemnit: et rẽ magis odiosã eligit. Inter aũt temporalia oĩa vita est res maxie amata: et mors maxime odiata: nec tñ ex hoc sequitur q velle sustinere martyrium sit actus perfectior qz charitatiua dei dilectio a qua imperatur: non. n. est tanta bonitas in effectu: sicut in cã: q tñ iustitia est excellentior virtus qz fortitudo sustinẽtia martyrij vr esse perfectior sub rõne qua est actus iustitie: qz sub rõne qua est actus fortitudinis.

Ad qntũ ¶ Ad quintũ dõm q illa auctoritas et si que similes inueniant loquunt de martyrio p quandam silitudinẽ. Põt tñ dici q hoc spãle fuit in beata virgine: q redũdantia martirij filij sui tanto dolore cor eius cõcussit q equiualuit susceptiõi violẽte mortis vel excessit cui vr cõcordare illud Symeonis dictũ ad beatã virginem Luc. secundo. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.

Qõ. VII. Qõ. vii.

Argu. pᵒ **SEptimo** querit vtrum velle sustinere mortez proj salute patrie esset fm iudiciũ rectũ rõnis si aia moreret cũ corpore: et videt q sic: fm q põt trahi ex snia phi. 3. ethi. ca. 9. Ad fortẽ pertinet eligere mortẽ pro salute pãe. Sed fm eũdẽ. 3. ethi. ca. 9. Mortuis nihil vr neq bonuz neq malũ esse: in quo vr sensisse aiam mori cum corpore.

Scdo ¶ Item fm eundẽ. 1. ethi. ca 1. Salus cõitatis preponenda est saluti singularis persone: ergo si aia moreret cum corpore adhuc fm rectũ rõnis iudiciũ homo debet proprie saluti preponere salutẽ pãe.

Tertio ¶ Item pars inclinatione nãli opponit se pro salute totius. Sed si aia moreretur cũ corpe adhuc hõ se haberet ad cõitatem pãe sicut pars ad totũ: ergo adhuc fm rectã inclinationẽ nãe debet eligere mortem pro liberatione patrie.

In oppᵐ Pmo **Contra** fm phm. 9. ethi. c. 4. Amicabilia q ad amicos: et qbᵘ amicitie determinant vident ex his q ad seipm venisse: q ver nõ esset nisi hõ amorẽ sui deberet amori pximoz pponere: q cõtra rectũ rõnis iudiciũ eẽt holez eligere mortẽ: si ex hoc nullũ bonũ deberet sibi prouenire. Sed nullum bonum ex hoc sibi proueniret: si anima moreretur cum corpore.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ propriam **Respondeo** q si aia moreret cũ corpe: vt quidã heretici falso et irrationabilr: et contra fidẽ catholicã opinati sunt: hõ non deberet velle sustinere mortẽ pro liberatiõe pãe cũ. n. fm docto. Augu. 1. lib. de doctri. xpiana. parũ ante mediũ. Hõ magis teneatur diligere aiam propriam qz animam pximi magis tenetur diligere corpus proprium qz corpus pximi. Sz si anima moreretur cum corpore idẽ esset iudiciuz de amore hois ad seipsum: et amore hois ad pximum: sicut modo est de amore hois ad corpus proprium et amore eius ad corpa proximoz. ¶ Preterea fm Augu. 3. li. de libero ar. longe ante mediũ. Quisquis ratione aliqd eligit appetere dum necesse est vt melior fiat cũ ad illud peruenerit qd elegit: melior aũt esse nõ posset qui nõ esset. Sed si aia moreret cum corpore homo per mortem corporaliter desineret esse excepta mã prima: ergo moriendo voluntarie pro liberatione pãe melior nõ esset: ergo talis electio recta non esset. ¶ Preterea homo nõ debet voluntarie intermittere actum alicuius virtutis nisi vt liberius vacet exercitio maioris virtutis: sed multo magis esset contra rationem eligere illud ad quod sequeretur perpetua impossibilitas operandi fm quãcunq virtutem qz ad tẽpus intermittere actum vnius virtutis nõ pꝑter exercitium alterius virtutis. Sed si anima moreretur cuz corpore: homo eligendo mori eligeret illud ad quod sequeret q amplius imperpetuũ fz virtutem operi nõ posset.

¶ Ad primum

Ad pmũ

Ad primum in oppositũ dõm q phs nõ dixit q mortuis nihil sit neq bonum: neq malũ:sed qd non videt:q: non apparet fm sensum: non.n.opinatus est aiam mori cum corpore. Dicit.n.1. Ethi.c.15.Q. his qui defecerũt.i.mortuis bone per operatiões amicoꝝ viuoꝝ vr aliqd ꝯferre:z.1.de aia. Dicit q intellectus vr quedã substantia esse z non corrũpi:z eodez lib. dicit q aia egrediente corpus:corpus marcescit. Sed si sensisset aiam corrũpi cũ corpore nõ dixisset ipsaz egredi de corpore. Et.2.de aia. Dicit q aia intellectiua se paraf:sicut ppetuũ a corruptibili. Dicit ẽt.12. Metaph. Tangens vtrũ forma posset remanere destructo cõposito vel vtrũ aliqua forma sit incorruptibilis q in qbusdam nihil phibet:vt si aia est tale non omnis:sed intellectus.

De imortalitate anime

T.C.65.

T.C.90.

T.C.21.

T.C.17.

Ad 2m

¶ Ad scdm cum dr q salus cõitatis pponenda est saluti singularis psone. Dico q hoc sic intelligendũ est q legislator:z ille qui curam hz de cõitate: magis dz querere bonũ cõitatis sue q̃z viuus psone sigularis de cõitate:sed non est intelligendũ q magis debeat optare vitã eternã osbus alijs de cõitate q̃z sibi ipsi:nec q si nõ esset aliqua retributio post hanc vitam q plus deberet velle bonum istius vite alijs q̃z sibi.

Ad 3m

¶ Ad tertiũ dõz q rõ quare nãli inclinatione pars opponit se pro toto est q corrupto toto nãli:pars ẽt corrũpif. Et ego bene ꝯcedo q si aia moreref cum corpore q nihilominus homo magis deberet eligere:vt solus moreref:z pria liberaref q̃z q simul pria destrueretur z cum sua morte. Sed magis deberet eligere:vt oẽs de pria interficerenf:ipso illeso q̃z solus interficeref osbus alijs remanentibus illesis. Nãle ergo rõnis iudiciũ quo iudicat hoiem debere eligere morte ꝓ iusta prie defensione. Si aũr defendi non posset magnũ signuz est huius veritatis q aia rõnalis nãlr est in mortalis. Un z Cassiodorus li.de aia.c.2. Inter alia que adducit ad ꝓbanduz aie imortalitate:adducit ẽt q desiderat post corporis morte relinquere sui corporis famã: z q cupit sine fine laudari.

Q.8. Qõ. VIII.

Argũ. pº

Octauo queritur que z quot sunt partes fortitudinis.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ propriam

Respondeo q q: fortitudo est circa mãm valde spẽalez non assignanf sibi partes subiectiue. Partes aũt eius integrales sunt ille quas opz ꝯcurrere ad integrũ fortitudinis actuz. Et sunt quatuor.s.fidentia:ꝯstantia: patientia pseuerantia.fortitudinis.n.non tm̃ est aggredi:sed ẽt sustinere. ¶ Ad aggrediendũ iquãtũ est fortitudinis actus reqrunf duo.s.incipere pro victorie adeptione:qd est per fidentiam. Et ab incepto non desistere pro repugnantiã ꝯdictionetqd est per ꝯstantias. ¶ Ad sustinendã ẽt duo quoꝝ primũ est ne difficultate ardui mali iminẽtis aius decidat a bono fortitudinis per tristitiam. Et ad hoc necessaria est patientia. Aliud est vt ex diuturna difficilium passione homo non fatigetur:ita q sustinere desistat z ad hoc necessaria est pseuerantia. Partes aũt fortitudinis potentiales sunt virtutes circa magna minus difficiles q̃z sit periculũ mortis respectu cuius est fortitudo fortitudini adiũcte:sicut scdarie pncipali:q: multũ ipsaz imitanf z ad pfectam rõnem fortitudinis non attingunt t z sunt quatuor fm Tul.2.Rheto. Eisdem noibus noiate cum his quas assignaui partes integrales excepta constantias pro qua ponit magnificentia: z habẽt similes actus circa mãs scdarias: illi actus quos hñt respectu mãe fortitudinis:inquantuz sunt fortitudinis:quasi partes integrales. Dicit.n. Tul.q fidẽtia est per q̃z magnis z honestis in rebus multum ipse aius in se fiducie certa cuz spe collocauit. Magnificentia est rerum magnarũ z excelsaruz cum animi amplo quadam z splendida ꝓpositione cogitatio:atq administratio. Patiẽtia est honestatis aut vtilitatis cã rerum arduarũ ac difficiliũ voluntaria ac diuturna per pessio. Perseuerantia est in rõne bene ꝯsiderata stabilis z perpetua pmansio. Et sciendũ q pseuerantia dupli põt accipi:vno modo pro habitu: quo aliquis eligit pseuerare:vsq in debitũ finem incepte sustinentie:nõ obstante tpis diuturnitate in sustinendo:z sic est vna virtus per essentiam ab alijs distincta. Ultra.n.difficultatẽ quam ex sui rõne ingerit malũ penale:qd sustinef diuturnitas tpis in sustinendo spẽalem ingerit difficultatẽ:vnde hec virtus in sustinendo sic se vr ad patientiã hre: sicut superius dixi ꝯstantiam se hre in aggrediendo ad fidentiam. Alio modo potest accipi perseuerantia pro continuatione in bono vsq in finem vite t z sic est conditio cuiuslibet virtutis absq interpositione durantis.

Fidẽtia quid

Magnificẽtia qd

Patiẽtia quid

Perseuerãtia qd z quotuplex

Perseuerantia cõditio cuiuscunq virtutis

Consequenter querif de quinto principali: z circa hoc queruntf octo. ¶ Primo vtruz tempantia sit virtus. ¶ Scdo vtrũ sit virtus ab alijs distincta. ¶ Tertio vtrũ actus virtutis tẽpantie sit solũ respectu delectabilis vel tristabilis presentis. ¶ Quarto vtrũ melior sit tẽpantia q̃z ꝯtinentia. ¶ Quinto vtrum magis sit exprobrabilis intẽpantia q̃z iracũdia. ¶ Sexto vtrum magis sit vitium intemperantia q̃z timiditas. ¶ Septimo de partibus temperantie. ¶ Octauo vtruz verecũdia sit virtus.

Qõ. I. Q.1.

Argũ. pº

Primo ondo q tẽpantia non sit virtus fm Damas.li.2.c.vlt. Uirtus est fm nãm:sed tẽpantia nõ est fm nãm: q: illud qd est fm nãm non repmit motum nãlem: tẽpantia aũt repmit nãlem motum appetitus sensitiui in delectationẽ sensibilem:ergo non est virtus. ¶ Item Augu.4.de ciui.c.21. Dicit q ars bene recteq viuendi virtus a veteribus diffinita est:sed tẽpantia non est ars q: fm phm.6.Ethi.c.4. Ars pertinet ad potentiam cognitiuam:ergo tẽpantia:non est virtus. ¶ Item tẽpantia est circa delectabile:sed virtus est circa tristabile: q: sicut dicit phs.2.Ethi.c.3. Uirtus est circa bonũ difficile: difficile aũt est tristabile qd importat rõnez penalis mali: ergo temperantia non est virtus.

Secũdo

Tertio

In oppm Primo

Contra Augu.li.83.qõnũ.q.61.dicit. Quatuor animi virtutes qbus i hac vita spũalr viuitur esse prudentiam:temperantiam:fortitudinem:iustitiam.

Ad qõnẽ fm mẽtẽ propriam

Respondeo q tẽpantia virtus est:pp hoc.n.q fz btũ Diony.4.c.de diui. nominibus. Bonuz hois est esse fm rõnem:z difficile est fm rõnem esse:ideo fm qd dicit Tul.2. Rheto. Habitus in modum nãe rõni ꝯsentaneus:virtus est. Sed talis habitus est tẽpantia fz qd pz per phm.3.Ethi.c.penul. Qui declarat ibidem:tẽpatũ per tẽpantiã medio modo se hre ad delectatiões per cõparationẽ ad rectũ iudiciũ rõnis.

Ad pm

Ad primum in oppositũ dõm q nã de qua ibi loquif Damas.non est nã generis sed spẽi.vnde pro tanto dicit virtutez esse fm naturã:q: ꝯcordat nãli iudicio recte rõnis:z motuz nãe sic dicte tẽpantia nõ repmit:nec impedit. ¶ Ad scdz dõm q forte illi veteres qui virtutem diffinierunt artem recte viuendi:fuerunt de opinione illoꝝ qui estimabant:oẽs virtutes esse prudentias quã opinionẽ tangit phs: z reprobat.6.Ethi.c.17. ¶ Uel põt dici q ipsi nõ dederunt illã diffinitionez de virtute in generali:sed de prudentia tm̃. Uel voluerunt dicere q virtus vel est ars recte viuendi que est prudentia:vel non est sine illa arte. Et bene verũ est virtutem non esse sine prudentia fm q dicit philosophus.6.Ethico.cap. preallegato. ¶ Ad tertium dicendum q cum dicitur esse virtus circa bonum z difficilem non est hoc intelligendum:sicut circa obiectuz:sed sicut circa actuz bene ibi voluit dicere philosophus q omnis actus virtutis est bonus z difficilis.

Ad 2m

Ad 3m

Questio. II.

Qõ.2. **Secundo** querit: vtrũ tẽpantia sit virtus ab alijs distincta: & vr̃ q̃
Argt. pᵒ non: q: tẽpare actũ appetitiuo: cõe est oĩ virtuti. Sed actus tẽpantie est tẽpare actũ appetitiuo ſm regulã rõnis: ergo nõ est aliqua virtus distincta
Secũdo ab alijs. ¶ Item Augu. li.83.qõnũ.q 61. Dicit q̃ tẽpantia est refrenatio cupiditatis ab his que tpalr̃ delectant: sed hoc ꝯuenit pluribus virtutibus. Conuenit.n.eutrapelie que est circa delectatiões que sunt in ludis: ergo vr̃ q̃ temperantia: non sit virtus distincta ab alijs.

In oppᵐ Pmo **Contra** ſm Augu.19.li. de ciui.c.4. Tẽpantia est qua carnales frenant̃ libidines: ne i queqꝫ flagitia mentẽ ꝯsentientẽ trahant. Sed hic actus distinctus est ab actibus aliarum virtutum: ergo temperantia virtus est ab alijs distincta.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam Tempantia tripl̃r põt accipi **Respondeo** q̃ tẽpantia tripl̃r põt accipi: vno modo pro habitu tẽpante actum appetitus ſm regulã rõnis: & sic non est virtus distincta ab alijs. Tẽpare.n.actũ appetitus modo p̃dicto ꝯuenit cuilibet morali virtuti. Alio modo põt accipi pro habitu: cuius principalior actus est retrahere moderate appetitum ab his que ꝯ rõnẽ ipm alliciunt. Et sic q̃uis distinguat̃ a fortitudine: inquãtũ p̃ncipalis actus fortitudinis est moderate impellere appetitũ ad firmiter sustinendum mala ardua: ne pp ea vitanda refugiat̃ rõnis bonũ tñ sic modo distinguit̃ ab alijs virtutibus que sunt respectu boni delectabilis. ¶ Tertio modo põt accipi spẽalr̃ & ꝓprie.s.pro habitu moderante delectationes sensibiles que sunt respectu venereoꝝ & respectu cibi & potus: & sic est specialis virtus distincta ab alijs: p̃ncipalius tñ est circa delectationes venereoꝝ q̃ circa illas que sunt respectu cibi & potꝰ. Vñ pho.3.ethi.c.12. Dicit q̃ tẽpati videt̃ gustu in parũ vel in nihil vti: qđ intelligendũ est quãtũ ad delectationẽ que est in sapere cibi & potus. ¶ Circa tñ delectationẽ que est in vsu cibi & potus inquãtũ requirunt̃ ad ꝯseruationẽ nãlis vite & ad repellendaꝫ famẽ & sitim magis ꝓprie est virtus tẽpantie q̃ circa delectationes sapoꝝ. Non est aũt intelligendũ q̃ tẽpantia hoc modo accepta ita sit spẽalis virtus ab alijs distincta q̃ non distinguat̃ in plures spẽs: q: plures sũt spẽs tẽpantie: vt in septima questione presentis articuli patebit.

Ad p̃mũ **Primum** argumentũ ad ptem primaꝫ ꝓcedit de tẽpantia primo mõ dicta: & scd̃m de temperantia scd̃o modo dicta. ¶ Argumentũ ad ptem scd̃aꝫ ꝓcedit de temperantia: tertio modo dicta. Qõ. III.

Qõ.3. **Tertio** querit: vtrũ actus tẽpantie sit solũ
Argt. pᵒ respectu delectabilis vel tristabilis p̃ntis: & vr̃ q̃ non: vt.n.supius habitũ est: sustinere qui est p̃cipuus actus fortitudinis est respectu mali ardui p̃ntis: aliqs ẽt actus eius est respectu mali ardui futuri: ergo a simili aliqs actus tẽpantie est respectu delectabilis p̃ntis: & aliqs respectu delectabilis fu
Secũdo turi. ¶ Item tẽpantia nõ tm̃ est moderatiua delectationis: sed ẽt ꝯcupiscẽtie: sed sicut delectabile p̃ns causat delectationẽ: ita futurũ causat ꝯcupiscentiã: ergo non tãtũ est actus tẽpantie respectu delectabilis p̃ntis: sed ẽt futu
Tertio ri. ¶ Item memoria rei delectabilis & spes eius cãnt delectationẽ ſm q̃ põt accipi ex snia phi.9. Ethi.c 8. Sꝫ delectatio est tẽpantie imediatũ obiectũ: g̃ non tm̃ est vtꝰ tẽpantie respcũ delectabilis p̃ntis: sꝫ ẽt p̃teriti & futuri.

In oppᵐ Pmo **Contra** ſm phm.3.Ethi.c.12. Tẽpantia est medietas circa delectationes & tristitias: sed delectatio & tristitia sunt respectu boni vel mali p̃ntis: sicut ꝯcupiscentia vel fuga respectu boni vel mali futuri: ergo actus tẽpantie solũ est respectu delectabilis vel tristabi
Secũdo lis p̃ntis. ¶ Item actus tempantie non est respectu delectabilis: nisi inquantum parit delectationẽ: sed absentia delectabilis non parit delectationẽ sed tristitiaꝫ: sicut absentia tristabilis non parit tristitiam: sed delectationẽ: ergo actus tẽpantie non est respectu delectabilis abs̃ntis.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam **Respondeo** q̃ delectabile dupliciter põt intelligi esse p̃ns.s.vel in re vel in spe: & vtroqꝫ istoꝝ modoꝝ causat delectationẽ. Unde ẽt ſm phm.3.Ethi.c.12. Odoribus lepoꝝ canes non gaudent nisi pro cibatione: nec leo voce bouis: nisi pro comestione cuius rõ est: q: canibus per odores lepoꝝ & leoni per vocem bouis delectabile ſm gustum: iam est p̃ns in spe: q: tñ verior est p̃ntia in re q̃ in spe: ideo delectatio: quã causat delectabile p̃ns in re est fortior & purior q̃ illa quam causat p̃ns in spe. Illa.n.est admixta cũ aliqua afflictione pp abs̃ntiã realis p̃ntie: q: sic sap. ꝓuer.13. Spes q̃ differt̃ affligit aiam. Et iõ dĩcõ q̃ p̃ncipalr̃ actus tẽpantie non est nisi respectu delectabilis p̃ntis in re: ex ꝯñti tñ est respectu delectabilis p̃ntis in spe: & in imaginatione inquãtũ speratũ causat aliquã ꝯcupiscentiã & delectationem.

Ad pᵐ **Ad primum** dĩcõ q̃ non plus ꝯcludit nisi q̃ aliqs actus minus p̃ncipalis temperantie est respectu delectabilis abs̃ntis in re distinguendo delectabile a delectatione: qđ iõ dico: q: delectatio est ẽt delectabilis nõ multũ tñ valet forma argumenti: quia malũ arduũ p̃ns nõ minus est difficile: sed magis q̃ futurũ: obiectũ aũt delectationis futuꝝ: non ita est delectabile: sicut p̃ns. & iõ nõ sic põt p̃cipuus actus tẽpantie esse respectu delectabilis futuri: sicut p̃ncipalis actus fortitu
Ad scd̃m dinis qui est sustinere respectu ardui mali p̃ntis. ¶ Ad scd̃ꝫ dĩcõ q̃ q̃uis tẽpantia sit respectu ꝯcupiscẽtie: q: tñ hoc non est: nisi in ordine ad delectationẽ: iõ non ita p̃ncipalr̃ est respectu delectabilis futuri cãntis cõcupiscentiã: sicut respcũ p̃ntis. ¶ Ad 3ᵐ p3 solo ex dictis i qõne. Ad 3ᵐ.

Ad p̃mũ in oppᵐ **Primum** argumentũ ad p̃tẽ illã nõ plus ꝯcludit nisi q̃ actus tẽpantie p̃ncipalius est respectu delectabilis p̃ntis in re q̃ p̃ntis in spe vel in ima
Ad 2ᵐ ginatione tm̃. ¶ Ad scd̃m dĩcõ q̃ delectabile abs̃ns sub ratione qua absens nullam causat delectationem: sed absens in re sub ratione qua presens in spe vel in imaginatione aliquam causat delectationem. Qõ. IIII.

Qõ.4. **Quarto** querit: vtrũ melior sit tẽpantia
Argt. pᵒ q̃ ꝯtinentia: & vr̃ q̃ non melior virtus nõ est in minus nobili subiecto: sed cõtinentia est in voluntate: tẽpantia aũt nõ est: q: in voluntate nõ est aliqua virtus circa passionẽ ex̃ns cum in volũtate non sit passio sensibilis: sed in pte irrõnali ſm phm.2.Ethi.c.12. Ergo non est melior q̃ conti
Secũdo nentia. ¶ Item melior est virtus que fortioribus impugnationibus resistit. Sed ꝯtinentia fortioribus impugnationibus resistit q̃ tempantia: q: ſm phm.7.Ethi.c.14.
Tertio Continens hꝫ prauas ꝯcupiscentias quas non hꝫ tẽperatus: ergo melior ẽ ꝯtinẽtia q̃ tẽpantia. ¶ Iteꝫ eccle.26. Omnis ponderatio non est digna ꝯtinentis aĩe: qđ non esset verum si temperantia melior esset continentia.

In oppᵐ Pmo **Contra** pho.7.Ethi.c.11. Probat q̃ intẽperatus peior est incõtinente. Sed ipse dicit.8. Ethi.
Secũdo c.10. Qꝫ pessimũ ẽ ꝯriũ optimo: ergo tẽpantia melior est q̃ ꝯtinentia cum sit ꝯria peiori vitio. ¶ Item nobilius est totũ q̃ pars: sed ſm Tul.2.Rhet. Cõtinẽtia est pars temperantie: ergo temperantia est melior continentia.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam Cõtinentia dupl̃r **Respondeo** q̃ ꝯtinentia dupl̃r põt accipi: vno modo ſm q̃ importat abstinentiam ab oibus actibus venereis: sicut est ꝯtinentia virginalis vel vidualis: & hec nobilior ẽ q̃ tẽpantia cõiter dicta: qđ iõ dico: q: ꝯtinentia virginalis p̃fecta tẽpantia est seu p̃fecta spẽs tẽpantie: sed sic non loquimur hic de ꝯtinentia. Alio modo pro habitu volũtatis firmãte volũtatẽ in bono rõnis ꝯ ꝯcupiscentias prauas. Vñ dicit pho.7.Ethi. c.2. Qꝫ ꝯtinens non sequit̃ prauas ꝯcupiscentias pp rõneꝫ. Et.c.14. q̃ a prauis ꝯcupiscentijs non ducit: & sic lo

quendo

quendo de ꝯtinentia melior est tēpantia ꝙ̄ ꝯtinentia ſm ꝙ dicit pħs capl̄o imediate allegato. Per tempantiā.n. non tm̄ habilitaꝫ voluntas ad volendū ſeruere bonū rōnis circa delectatiōes:que ſunt ſm tactū ⁊ guſtū:ſed etiā habilitaꝫ ſenſitiua ꝯcupiſcibilis ad faciliter obediendū imperio rōnis:vnde tēpatus:non hꝫ ꝯcupiſcentias indomitas:⁊ eſt illa habilitatio in ꝯcupiſcibili:aut ex aſſuetudine cauſata:aut per redundantiā pfectionis tēpantie: in voluntate quaſi quedā eius impreſſio:habitus aūt cōtinentie tante pfectionis non eſt ꝙ per ipm ſit ꝯcupiſcibilis habilitata:nec eſt in ꝯcupiſcibili ꝯtinentis acquiſitus aliquis habitus:quo faciliter obediat rōni: vnde eius cōcupiſcibilis ſenſitiua inordinate mouetꝫ. Quapp bene dr̄ ꝙ ꝯtinens hꝫ ꝯcupiſcentias prauas. Melius aūt eſt bonum rōnis cōicatum voluntati ⁊ ſenſitiue parti ꝙ̄ cōicatum voluntati tm̄ ceteris paribus:⁊ ideo melior eſt tempantia ꝙ̄ ꝯtinentia:⁊ vr̄ differre a ꝯtinentia:ſicut pfectum ab impfecto. Quapp dicit pħs de ꝯtinētia.7.ethi.c.2.Q; nec eſt virtus:nec alterū genus a virtute volens dicere ꝙ non attingit ad pfectionē virtutis ita plene:ſicut tempantia ⁊ rōne eius ꝙ ſibi deficit ab illa pfectione que i tēpantia repiꝫ:diſtīguiꝫ a pħo.7.Ethi.c.2. ꝯ̄ virtutē.

Ad pmū **Ad primum** in oppoſitū dōm ꝙ pħs ibi loqꝫ de tempantia quantū ad illā habilitationē:que eſt per aſſuetudinē in ꝯcupiſcibili acquiſita:vel per redundantiā pfectiōis tempantie: que eſt in voluntate:⁊ planū eſt ꝙ illa habilitatio ꝯcupiſcibilis per ſe non eſt melior ꝙ̄ ꝯtinentia. Sed tempantia ⁊ pdictā habilitationē:⁊ voluntatis habitū cōprehendit.

Ad 2m ¶ Ad ſcdm dōm ꝙ maior non eſt vera:niſi intelligaꝫ ceteris paribus:q̄uis aūt ꝯtinens habeat fortiores impugnatiōes ꝙ̄ tempatus:tū voluntas per ꝯtinentiā non reſiſtit:ita pfecte:nec ita ſtabiliter:ſicut per tempantiā: nec ita per ꝯtinentiā pficiꝫ aīa plene:ſicut per tempantiā:per quā pficiꝫ:non tm̄ in voluntate:ſed et in ſenſualitate.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ſi ꝯtinentia accipiaꝫ pro abſtinentia ab omi actu venereo:ſicut eſt in ꝯtinentia virginali: tunc nihil eſt eque dignū ei:nō dico ſimplr̄:ſed in genere caſtitatis: ꝗ martyriū dignius eſt virginitate:i qd̄ pōt pbare per illud:qd̄ dr̄ Joā.15. Maiorem hac dilectionē nemo habet.

Martyrium dignius virginitate

¶ Si aūt accipiaꝫ ꝯtinentia pro abſtinētia ab omi illicito ſimpl: tunc planū eſt ſine glo.ꝙ non eſt digna ponderatio aīe ꝯtinētis: Sꝫ nec iſto mō:nec pmo loqmur: hic de ꝯtinētia:ſm ꝙ pꝫ ex dictis in corpe q̄ōnis.

Q.ō.5. Qō. V.

Argt. pᵒ **Quinto** queriꝫ virū magis ſit exprobrabilis intempantia ꝙ̄ iracūdia: ⁊ vr̄ ꝙ non. Quāto vitiū magis nocet reipu. tanto eſt exprobrabilius. Sed iracūdia magis nocet reipu. ꝙ̄ intempantia:ꝗ ſicut dicit Grego.5. moralium ſuper illud Job.5. Uirum ſtultū interficit iracundia per iram pditur ſapiā:iuſtitia:ꝯcordia:ſine qbus non pōt ſtare reipu. bonū:iuſtitia aūt ⁊ ꝯcordia: non ita perdunꝫ per tempantiam:ergo exprobrabilius vitiū eſt iracundia ꝙ̄ intempantia.

Secūdo ¶ Itē tanto vitiū eſt exprobrabilius:quanto pōt caueri facilius. Unde pħs.7. Ethi.c.10. Non.n.ſi quis a fortibus i ⁊ ſuperexcellentibus delectationibus vinciꝫ vel triſtitijs admirabile eſt:ſed fortior eſt impetus carnalis ꝯcupiſcentie circa quā eſt intempantia ꝙ̄ paſſionis ire circa quā eſt iracūdia. Motus.n. iraſcibilis oriunꝫ ex motibus ꝯcupiſcibilis:⁊ tanta fortitudo nō eſt in effectu:ſicut in cā: ergo exprobrabilius eſt iracūdia ꝙ̄ intempantia.

Tertio. ¶ Item duorū vitiorū:illud eſt exprobrabilius:qd̄ eſt ppinquius peiori vitio:ſed iracundia:ppinquior eſt odio ꝙ̄ intempantia. Ira.n.odiū generat:odiū aūt peſſimū vitiū ē cū ꝯ̄riꝫ optie virtuti:q̄ ē charitas:ergo exprobrabilius vitiū ē iracūdia ꝙ̄ itēpantia.

In oppm Primo **Contra** pħs.7. Ethi.c.8. Turpior eſt incōtinentia: que eſt circa ꝯcupiſcentias ꝙ̄ illa que eſt circa iram:⁊ ſi turpior:ergo exprobrabilior.

Secūdo ¶ Item exprobrabilius eſt illud vitiū per qd̄ homo ſimilior redditur brutis:ſed per itempantiā redditꝫ homo ſimilior brutis: ꝙ̄ per iracundiā:ꝗ ſm pħm.3.Ethi.c.17. Intempantia nobis ineſt:non ſm ꝙ hoies ſumus:ſed ſm ꝙ aīalia. Unde ⁊ pħs.3.Ethi.c.vlti. Uitiū intempantie vocat vitium puerile:ergo intempantia magis eſt exprobrabilis ꝙ̄ iracūdia.

Tertio ¶ Item ſm pħm.7.Ethi.c.8. Ira eſt naturalior ⁊ difficilior paſſio ꝙ̄ cōcupiſcentia non neceſſariorum: ergo plus hꝫ de excuſatione iracūdia ꝙ̄ intemperantia: ⁊ ex conſequenti minus de exprobrabilitate.

Ad q̄ōnē ſm mētē propriam Uitiū exprobrabilius alio dupl'r **Respondeo** ꝙ vnū vitiū eſſe exprobrabilius alio intelligi pōt dupl'r.ſ.aut in cōſpectu dei:aut in ꝯſpectu hoīm. ¶ Primo modo exprobrabilius eſt vitium quo magis homo deordinaꝫ a fine vltimo. ¶ Scdo modo exprobrabilius eſt vitiū qd̄ magis impedit rōnis vſum ⁊ reddit hoīem ſimiliorem brutis. ¶ Primo modo ſm multos exprobrabilior eſt iracūdia que eſt ſupabūdantia ire ꝙ̄ intempantia:que eſt ſupabundantia carnalis ꝯcupiſcentie reſpectu delectabiliū ſm tactum ⁊ guſtū:ꝗ in appetendo malū primo ꝯuenit cum odio:⁊ inuidia q̄uis ſub alia rōne:ꝗ odiū appetit malū primo abſolute:inuidia pp appetitū ppie glorie ⁊ iracūdia ſub rōne iuſte vindicte. Quapp peius eſt odiū ꝙ̄ inuidia:⁊ inuidia ꝙ̄ iracūdia.

Peius vitiū odiū ꝙ̄ inuidia ⁊ inuidia ꝙ̄ iracundia

Intempantia aut nullū malū appetit primo:nec illud qd̄ appetit malū eſt: niſi ſub rōne ſupabūdantie. Minus ergo eſt nocius intempantia per quā homo non nocet:niſi ſibi ipſi ꝙ̄ iracūdia: per quā homo nocet primo:⁊ ſibi. ¶ Preterea iracundia ppinquior eſt ad peiores effectus ꝙ̄ itempantia:que ſunt homicidium:odium:diſcordia:⁊ ſic de multis alijs. ¶ Preterea quāto deordinatio cōmittiꝫ ab illo qui magis hre pōt rōnis vſū tanto ceteris paribus peior eſt in ꝯſpectu dei:ꝗ tanto magis eſt voluntaria:ſed in actu iracundie homo magis pōt hre rōnis vſum ꝙ̄ in actu itēpantie:ꝗ ſicut dicit pħs.7.Ethi.c.8. Uꝫ ira audire quidem ſm quid rōnē:⁊ parū poſt dicit ꝙ ſyllogizans:q̄ſi opꝫ talem repugnare iraſciꝫ ꝯfeſtim:actus aūt intempantie:maxime circa venerea vſū rōnis abſorbet. Unde pħs in eo.li.c.9. Dicit ꝙ eſt deceptio que furata eſt intellectum ſpiſſe ſapientis:peius ergo vitiū eſt iracundia ꝙ̄ intempantia.

Eodem capitulo

Nec ex hoc ſequiꝫ ꝙ peior ſit quecūq; ſupabundantia ire ꝙ̄ fornicatio:ſed ꝙ peior eſt peſſimus actus iracundie ꝙ̄ peſſimus actus intempantie loquendo de intempantia:que non eſt ꝯ̄ naturā:de qua loquor hic. Et certū eſt ꝙ multo peius eſt hoīem occidere per iracūdiam ꝙ̄ per intempantiā fornicari. ¶ In ꝯſpectu autē hoīm exprobrabilior eſt intempantia ꝙ̄ iracūdia: ꝗ per illam magis impediꝫ rōnis vſus:⁊ efficiꝫ homo ſimilior brutis. Unū pħs.3.Ethi.c.12. Intēpantia vr̄ iuſte exprobrabilis eſſe:q̄ſi non ſm ꝙ hoīes ſumus exiſtit:ſed ſꝫ ꝙ aīalia:talibus vtiq; gaudere ⁊ maxime diligere beſtiale eſt:vnde in deteſtatōe pdicti vitij dicit ps. Nolite fieri ſicut equus ⁊ mulus qbus nō eſt intellectus.

Argumēta ¶ Argumēta ad ptē pmā loquūꝫ de exprobrabilitate i ꝯſpectu dei. ¶ Duo prima argumenta ad ptem aliā pcedunt de exprobrabilitate in ꝯſpectu hoīum.

Ad duo argumenta i oppoſitum Q; tū dicit pħs intempantiā eſſe puerile vitiū nō eſt ſic itelligēdū ꝙ illud vitiū ꝯueniat pueris:ſꝫ hoc itelligiꝫ p q̄ndā ſimilitudinē:ꝗ ſicut pueri freq̄nter appetūt turpia:ſic ⁊ itēpati. ¶ Preterea:ſicut puer nō attēdit ad ordinē rōnis: ſicut nec cōcupiſcētia audit rōnē ſꝫ pħm.7.ethi.c.8. ¶ Preterea ſicut puer dimiſſus ſue volūtati creſcit in mala ꝯſuetudine:ſic ꝯcupiſcētia venereorū:ſi ei ſatiſfiat maiᵒ robur accipit:ꝗ ſicut dr̄ phi.3.ethi.c.vl. Opō ꝯcupiſcētie auget conatū.

Ad 3m De nā hoīs tripl'r loqui poſſumᵒ ¶ Ad tertium dōm ꝙ de natura hoīs poſſumus loqui tripl'r:aut ſm genus.ſ.inquantū eſt aīal:aut ſm ſpēm.ſ. inquantum eſt homo: aut ſm indiuiduum.ſ.inquantū

est hic homo:sic cõplexionatus:verbi grã cõplexiõe cho lerica. ¶ Primo mõ naturaliter est ɔcupiscentia q̃ ira. ¶ Scdo modo ecõuerso: q: homo est homo formaliter per rõnem:⁊ in passione ire:plus imiscet se actus rõnis: q̃uis peruersus q̃ in passione cõcupiscentie. ¶ Tertio modo põt dici ꝙ in hoie cõplexionato cõplexione maxime apta ad iram eius est cholerica respectu hois complexionati cõplexione maxime apta ad ɔcupiscentiam eius est sanguinea:sic hʒ passio ire in difficultate ⁊ naturalitate:sicut excedens ɔcupiscentia:⁊ ab ea excessa:q: pp mobilitatem cholere:que assimilatur igni difficilius est phibere insurrectionem ire q̃ concupiscentie:tñ postq̃ iam vtraqʒ passio insurrexit difficilius est sedare ɔcupiscẽtiaʒ q̃ iram:q: facta est in magis tenaci mã: ⁊ q: delectatões ciborum ⁊ venereoꝝ magis alliciunt q̃ vindicta ⁊ naturaliores sunt:⁊ sic põt intelligi illud verbuʒ phi.2.Ethi. c.3.Q: difficili⁹ ẽ repugnare voluptati:q̃ ire. Q̄ð.VI.

Q̄ð.6. Argũ. p̃ᵒ **S**Exto queritur vtrum maius sit vitiũ intemperantia q̃ timiditas: ⁊ videt ꝙ non:q: illud vitium est maius: qð opponit maiori virtuti:q: sicut dicit phs.8. Ethi.c.10. Pessimum est ɔ̃rium optimo. Sed fortitudo est maior virtus q̃ temperantia:ergo timiditas:que opponit fortitudini est maius vitium q̃ intempantia.

Secũdo. ¶ Item ira fortior est passio q̃ timor:sed ɔcupiscentia venereoꝝ fortior est passio q̃ ira. Dicit.n.phs.2. Ethi.c.3. Q: difficilius est repugnare voluptati q̃ ire:sʒ vinci a fortiori passione minus est vitium q̃ vinci a debiliori:ergo vitium intemperantie minus est:q̃ vitium timiditatis.

In oppᵐ Primo **Contra** quanto vitiuʒ est magis voluntariũ: tanto est maius. Sed sm phm.3.Ethi.c.vlti. Intemperantia magis assimilatur voluntario q̃ timiditas ergo est maius vitium q̃ timiditas.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ aliorum Prima **Ad istam** qõnem dicunt quidam ꝙ intempantia est maius vitium q̃ timiditas:⁊ ratiõe sue cõparationis ad obiectuʒ:⁊ rõne sue cõparationis ad peccantem:q: obiectum timiditatis est periculum mortis:ad qð refugiendum inducit amor ɔ̃seruationis naturalis vite:obiectum aũt intempantie maxime est delectatio venerea:cuius appetitus nõ sic est necessarius ad naturalis vite indiuidui ɔ̃seruationem. Amor aũt cõseruationis naturalis vite:multo fortior est:⁊ ɔ̃nalior q̃ appetitus delectationum venerearũ. Iste enim delectationes sunt apposite ⁊ quasi fundate super delectationem: qua delectatur viuens de sua vita. quãto aũt illud qð mouet ad peccandum est magis necessarium:tanto ceteris paribus leuius est pctm̃. ¶ Ex parte ẽt cõparationis istoruʒ vitiorum ad peccanteʒ intemperantia est grauius pctm̃ q: timor violente mortis cum pbabiliter:⁊ de ppinquo iminet eius periculum magis stupefacit hois menteʒ q̃ ɔcupiscentia venereorum. Quanto aũt homo minus est compos mẽtis sue:tanto ceteris paribus minus est eius pctm̃. ¶ Preterea actus intempantie magis est volũtarium in pticulari q̃ actus timiditatis: q̃uis econtrario sit in vniuersali:sm ꝙ dicit phs.3.Ethi.ca.vlti. Magis aũt est voluntarium:qð est voluntarium in pticulari q̃ illud qð est voluntariũ in vl̃i. Et ideo vitium intempantie:est magis voluntarium q̃ vitium timiditatis. Sed quanto vitium est magis voluntarium:tanto ceteris paribus est maius. ¶ Preterea sine periculo ⁊ frequenter põt homo exercitare se exercitio ordinato ad acqrenduʒ habitum tempantie:q: delectationes circa quas est temperantia:⁊ intempantia frequentius occurrunt q̃ pbabile periculũ violente mortis de ppinquo iminens. Tale.n.periculũ rarius iminet:⁊ qñ iminet est periculosius q̃ ɔcupiscentie venereoꝝ:sed quãto homo facilius ⁊ securius põt acquirere virtuteʒ vitio ɔ̃riam tanto ceteris paribus illud vitiuʒ est grauius. Grauius ergo vitiũ est intempantia q̃ timiditas.q: tñ fortitudo magis vr̃ ordinari ad bonũ cõe q̃ tempantia. Ideo sm istum respectũ timiditas peior est intempantia:inquãtũ hoies qñqʒ per timiditatem desistunt a defensione boni cõmunis.

Ad primum in oppositũ dõm ꝙ non semp oʒ ꝙ vitiuʒ oppositũ maiori virtuti simplr̃ sit grauius vitio opposito minori virtuti:qñ.s.virtus preferturvirtuti per hoc:qð est circa illud:qð difficilius põt vinci:q: sicut gloriosius est vicere difficilius:ita vituperabilius est vinci a minus difficili. Difficilius aũt est vincere violente mortis magnũ periculũ de ppinquo iminens q̃ ɔcupiscentiaʒ venereaʒ. Unde a minus difficili vincitur intempatus q̃ timidus. — Ad pᵐũ

¶ Ad scõm dõm ꝙ sicut amor ɔ̃seruationis nãlis vite est fortior:⁊ ɔ̃nalior q̃ amor delectationis venereeꝝ q̃ amor vindicte: sic dico ꝙ timor violẽte mortis apprehense vt possibilis de ppinquo euenire:⁊ vt non possibilis: nisi cuʒ magna difficultate vitari est fortior passio q̃ ira:⁊ q̃ venereoꝝ ɔcupiscentia:q̃uis timor causatus ex amore diuitiarum vel honoꝝ vel delectationũ:que sunt in ludis: ⁊ sic de aliis: non sit ita fortis passio:sicut passio ire:⁊ ɔcupiscentie venereoꝝ. — Ad 2ᵐ

¶ Alij dicunt ꝙ cum pctm̃ sit formaliter carentia boni debiti: ⁊ carentia debiti boni iudicet maior vel minor:sm ꝙ est maioris vel minoris boni. Ad iudicandum vnum pctm̃ grauius alio magis respiciendũ est ad bonũ:cuius pctm̃ est corruptio seu priuatio:q̃ ad maiorem vel minorem facilitatem vel difficultatem:abstinendi ab illo pctõ: ⁊ ideo q̃uis facilius sit abstinere a vitio intẽpantie q̃ a vitio timiditatis:pp rõnes dictas:in precedenti opinione:tñ q: maius est bonuʒ rõnis in fortitudine:qð per vitium timiditatis corrũpit q̃ sit bonũ rõnis in tempantia:qð corrũpit per vitium intemperantie q: fortitudo minor est virtus q̃ tempantia: ideo simplr̃ per se:⁊ absolute timiditas que fortitudini opponit maius est vitium q̃ intempantia in cõspectu dei: q̃uis sm quid ⁊ quo ad alia accñtalia intempantia maius sit vitiũ q̃ timiditas de tali maioritate videnẽ pcedere rõnes p opinione prima. — Scda opinio

¶ Ad argumentũ ad ptem scdam:cuʒ dr̃ ꝙ quanto vitium est magis voluntariũ: tanto maius est ⁊c̃. Dico ꝙ verũ est ceteris paribus. Sed tanti boni põt eẽ vnũ pctm̃ corruptio:qð cõmissuʒ ex minus itẽsa volũtate erit maius q̃ aliud vitiũ:qð est boni parui corruptiuuʒ:q̃uis sit ex intensiori voluntate cõmissuʒ. Cõtingere.n.põt ꝙ homo ex intensiori voluntate qñqʒ dicat simplex mendaciũ q̃ sit illa voluntas: qua cõmittit solenne piuriũ: nec tñ pp hoc sequit ꝙ dicendo simplex mendaciũ:magis peccauerit q̃ piuriũ cõmittendo. Magnitudo.n.voluntatis malitie non solum ponderat sm magnitudinẽ intensionis actus:sed ẽt sm magnitudinẽ boni debiti: cuius est carentia in malo voluntatis actus: vel qð corrũpit per malum voluntatis actum. ¶ Preterea põt dici ꝙ cum phs dicit: intempantiã magis esse voluntariam q̃ timiditateʒ extendit voluntariũ ad motum: nõ tm̃ deliberatiue voluntatis:sed ẽt ad motũ sensitiui appetitus. Unde ⁊.3.Ethi.ca.4. Phs vult ꝙ alia aïalia ab hoïe:⁊ ẽt pueri voluntarie operant:⁊ ꝙ sic magis est voluntarium:non pp hoc oʒ ꝙ sit grauius pctm̃. ¶ Sed hec scda solutio non multũ valeret:q: in fugiendo periculũ mortis fortius mouet sensitiuus appetitus: q̃ in ɔ̃sequendo delectationẽ venereoꝝ. Q̄ð. VII. — Ad argᵐ in oppᵐ

Q̄ð.VII **S**Eptimo queritur que ⁊ quot sunt partes temperantie.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam **Respondeo** ꝙ sm aliquos partes eius quasi integrales due sunt.s. Verecũdia per quam homo refugit turpitudinem ɔ̃riam tempantie:⁊ tñ sm eos verecundia virtus non est. Et honestas per quã amat pulchritudinem temperantie:que dicunt partes temperãtie:quasi integrales quia

quia requiruntur in nobis ad perfectum temperantie dictum. ¶ Partes subiectiue sunt quatuor vt aliqui dicunt due respectu delectationum secundum gustum. scilicet abstinentia: que est moderantia delectationum: que sunt respectu cibi: et sobrietas: que est moderatiua delectationum: que sunt respectu potus. Due respectu delectationum: que sunt secundũ tactum scilicet castitas: que est respectu maxime delectationis: que respicit tactum: que est delectatio venerea. Et pudicitia que est moderatiua delectationum predicte delectationi circuz ad iacentium: et ad illam disponentium cuiusmodi sunt delectationes in osculis tactibus et amplexibus: et dicuntur predicte quatuor partes subiectiue temperantie: quia quelibet recipit predicationem totius: pudicitia tamen magis videtur pertinere ad essentiam castitatis: vel saltez ad eius
A. L. ala perfectionem q̄ȝ eē virtus ab ea distincta: quia cum ad virtutem moralem pertineat conseruare bonuȝ rationis circa ea in quibus potest impediri: non est specialis virtus: nisi vbi est specialis ratio difficultatis in seruando bonũ rationis: quãuis autem sit specialis ratio difficultatis: in seruando bonum rationis circa cibum et potum: que nõ est circa delectabilia venereoruȝ et econuerso: et aliqua respectu cibi que non est respectu potus inebriare valentis et econuerso: tamen non est aliqua specialis circa amplexus et oscula que non sit circa venerea. Unde perfecte habituatus ad seruandũ bonũ rõnis circa venerea eo ipso habituatus est ad seruandum bonum rationis circa amplexus et oscula. ¶ Partes aũt potentiales plures sunt: quaruȝ tres videntur assignate a Tul. 2. Rheto. Scilicet continentia: clementia: modestia: cuius partez dicunt aliqui esse humilitatem. Et per clementiaȝ potest intelligi mansuetudo: quia non differunt: nisi ſm rationem et relationeȝ. Dicit. n. mansuetudo sub ratione qua est moderatiua passionis ire interius. Et clementia sub ratõe: qua est moderatiua punitionis exterius. Per continentiam frenatur voluntas ne sequatur concupiscentias prauas que sunt in continente. Uñ de hac dicit Tul. 2. Rheto.
Continẽtia quid: Continentia est per quam cupiditas consilij gubernatione regitur. Per clementiam frenatur passio ire tendẽtis
Clementia quid: in vindictam. Unde de illa dicit Tul. Clementia est per quam animi temere in odiuȝ alicuius concitati benignitate retinentur. Per modestiaȝ in seriosa conuersatione
Modestia quid: actus exteriores corporis moderantur. De hac dicit Tullius q modestia est per quam pudor honestus charam et stabilem compararat auctoritatem. Per modestiaȝ eniȝ pudicitia charior efficitur et stabilis et auctenticatur. Quod
Uerecundia ṽtus: autem dictum est verecũdiam non esse virtutez non approbo. põt. n. accipi pro passione vel virtute. Habitus. n. passionẽ verecũdie modificans virtus est. Qõ. VIII.

Q̃. 8. **Octauo** queritur vtrũ verecũdia sit virtus: et videt q nõ philosophus
Argũ. p° 4. Ethi. c. 23. Dicit q de verecũdia: vt quadã virtute non conuenit dicere. Passioni. n. magis assimilatur q̃ȝ habitui. Sed ſm eundez lib. 2. c. 5. Uir
Secũdo tus est habitus. ¶ Item illud propter quod non laudatur senex nec reperitur in studioso nõ est virtus: sed ſm phm. 4. Ethi. c. 23. Senem nullus laudabit quoniam verecũdabilis: et parum post dicit q studiosi non est vere
Tertio cũdia: ergo verecũdia non est virtus. ¶ Item nulluȝ vitium est necessarium ad acquisitionẽ virtutis: sed ad acquirendum habitum verecũdie necessarium est vitium: quia sicut dicit Damas. li. 2. c. 14. Uerecũdia est timor de turpi actu: ergo habitus verecũdie non est virtus.

In oppm Primo **Contra** ſm phm. 2. Ethi. c. 1. Ex operationibus similibus acquiruntur habitus similes illis. Sed ſm eundez. 4. Ethi. c. 23. Uerecũdia est laudabilis: ergo ex multotiens verecũdari acquiritur laudabilis habitus: sed laudabilis h̃itus est ṽtus: ergo verecũdia ẽ ṽt°.

Ad istam questionem dicunt quidaȝ q virtus duplicimiter potest capi. s. proprie et cõmuniter. Primo modo cum virtus sit perfectio quedam ſm phm. 7. physico. Omne illud quod repugnat perfectioni etiam si sit bonum deficit a ratione virtutis: sed verecũdia perfectioni repugnat: vt enim iam dictum est in arguendo. Uerecundia est timor confusionis pro aliquo turpi facto. Unde etiam dicit philosophus. 7. Ethico. cap. 23. Quod est quidam timor ingulationis: et perficitur circa pericula timoris consimiliter. Cuȝ ergo timor non sit nisi respectu ardui mali difficilis ad vitanduȝ Et perfectus non apprehendat aliquid turpe seu exprobrabile: vt difficile ad vitandum: quia perfecto facile est talia vitare. Uerecũdia pfectioni repugnat: ergo proprie loquendo non est virtus. ¶ Si autem accipiatur virtus cõmuniter pro quolibet bono laudabili in humanis actibus vel passionibus: sic verecũdia potest dici virtus: cum sit quedaȝ passio laudabilis. Sed hec opinio non mihi placet. Planum est. n. q nullus intelligens diceret q verecũdia: prout accipitur pro passione esset virtus: sed de habitu habilitante appetitum ad actum verecũdandi: ſm rectum iudicium rationis multi dicerent q virtus est: non obstante ratione que pro alia opinione posita est: in corpore questionis. Si enim illa ratio valeret gratia forme: sequeretur q fides et spes nõ essent virtutes: quia repugnant perfectioni patrie. Cum fides sit respectu veri non apparent. Et spes respectu boni ardui absentis. Penitentia etiam virtus non esset: quia penitentia: ẽ de aliquo malefacto: et repugnat perfectioni status innocẽtie.

Ad qõn ſm mẽt aliorum
Prima T. L. 15
Contra opinion

Unde sine preiudicio mihi videtur dicenduȝ ad questionem q verecũdia potest accipi tripliciter: vno modo p passione: alio modo pro actu. Tertio modo pro habitu. ¶ Primo modo concedo cuȝ philosopho q verecundia non est virtus: sed laudabilis passio. Passiones autem ſm eundem. 2. li. Ethi. c. 5. Nõ sunt virtutes. Secundo modo est actus virtutis. Tertio modo est virtus. habitus enim determinans appetitum inclinando ad actum existentem ſm rectum iudiciuȝ rationis virtus est: quia talis habitus est bonus: et habentẽ perficit: et opus eius bonum reddit. Sed esse talem habitum est esse virtutem ſm phm. 2. Ethi. c. 5. Cuȝ ergo modificatio verecũdie sit actus ſm rectum iudicium rationis habitus habilitans ad talem actum virtus est.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam Uerecundia põt triplr accipi

Ad primum in oppositum dicendum q phs ibi loquitur de verecũdia: prout accipitur pro passione. ¶ Ad secunduȝ dicendũ q quãuis nullus debeat laudari: sed vituperari pro facto exprobrabili: de quo est verecũdia: tamẽ et senes et iuuenes laudandi sunt ex hoc q sic sunt dispositi: vt si aliquid exprobrabile cõmitterent: verecũdarentur. vnde talis dispositio seu talis habitus bene est in studioso: immo quãto homo est melior in statu: in quo potest peccare: tãto magis sic est dispositus: vt verecũdaretur: si cõmitteret aliquid turpe. Sed quia philosophus ibi restringit nomen virtutis ad virtutem: que nullam presupponit in virtuoso moralem turpitudinem fuisse: ideo non tantum verecũdiam ſm quod est passio: sed etiam ſm quod accipitur pro habitu: negat esse virtutem. ¶ Ad tertium cum dicitur q nullum vitium est necessarium ad acquisitioneȝ virtutis ꝛc̃. Dico q verum est de virtute: que nõ supponit aliquod peccatum in virtuoso fuisse: sed virtus verecũdie: non est talis: presupponit enim eum qui talem acquisiuit virtutem exprobrabilia cõmisisse. Uel potest dici q ex multotiens timere ſm rectam rationem ingloriationem pro facto exprobrabili: si cõmitteretur q timens apprehendit: vt cõmitti possibile potest causari virtus: que passionem verecundie ſm rectum iudiciuȝ rationis modificaret: si aliquod turpe cõmitteretur.

Ad p^m
Ad scðm
Ad 3^m

CIrca lra3.[Cui regēti eē subditum iusti tie est.]s.mediāte humilitate q̄ ptinet sb iustitia eo mō quo ondet.4.li.dño cōcedēte i tractatu de pñia.[Nullū bonū deo preponere.]s. Mutāda est negatiua in affirmatiuā: sb h̄ sensu q̄ ibi erit actus prudētie deum oi bono creato pponere. [Fortitudinis ei firmissime coherere nō sicut obiecto]q̄r sic nō respicit deum aliqua virtus cardinalis: sed sicut finē: actum tamen habebit aliquē circa obiectum: vt in q̄b nibus expositū est: ⁊ statim adhuc patebit.[Alios vsus tunc habebunt q̄3 modo.]Nec hoc est inconueniens. Uidemus enim q̄ motor grauis aliam actionē habet respectu grauis distantis a cētro q̄3 respectu grauis existētis in cētro: q̄r pma actio est causare motum: secūda causare quietē seu exclusionē motus: ita dico a sili q̄ tēperātia aliū actum habet respectu sui obiecti in distātia a fine q̄3 in cōiūctione cū fine. Et est primus actus moderare delectationes cardinales: secūdus actus est causare in cōcupiscibili quietē per oimodā exclusionē oium delectationū carnaliū. Et hūc actuz exprimit augu.xiiij. de tri. c.ix. Ubi dicit q̄ in patria erit tēperātie actus nullo defectu noxio delectari. Actus fortitudinis in distātia a fine est moderare audacias ⁊ timores: ⁊ periculo mortis resistere: in patria erit actus eius omnes tales passiones perfecte excludere firmādo irascibilē in securitate.

Dist.34. ❡ De septem donis spūssancti. Di. XXXIIII.

NUnc de septē donis spūssancti agēdū ē: vbi pri⁹ cōsiderādū ē: an hec dona virtutis sint. Scdo an in futuro desitura sint vel oia vel horū aliq̄. Deinde an in xpo fuerit cūcta hec dona. Hec dona virtutes eē nec i futuro desitura. Amb. Ostēdit ea septē fore virtutes dicēs ⁊ in angelis abūdātissime eē sic. Ciuitas dei illa hierlm: celestis nō meatu alicui⁹ fluuij terrestris abluit: sed ex vite fonte procedēs spūssancti cui⁹ nos breui satiamur haustu i illis celestib⁹ spiritib⁹ redundāti⁹ videt effluere: pleno septē virtutū spiritualiū feruens meatu. Si enim fluuius riparum crepidinibus editis superfusus exundat: q̄3tomagis spūm oīm super ueniēs creaturā cū nostre mētis arcana tanq̄ īferiora pstringat celestē illā angelorū naturaz effusione quadā sctificationum vbertate letificat. Deīde sanctificationē exponēs subdit. His aūt sanctificationib⁹ significat plenitudo septē spiritualiū virtutū quas enumerat Esaias dicēs. Spiritus sapiētie ⁊ itellectus spiritus consilij ⁊ fortitudinis: spiritus scientie ⁊ pietatis: ⁊ spūs timoris dñi. Unū est ergo flumen spiritus sancti: sed multi spiritualiū donorum meatus. Quāuis ergo multi dicātur spūs: vt spūs sapiētie ⁊ intellectus ⁊c. vnus tñ est dei spiritus sue libertatis arbiter oia pro auctoritate volūtatis diuidēs singulis. Hic expresse traditū est septē dona ⁊ virtutes eē sctificationesq̄ fideliū mentiū: ⁊ in futuro nō desitura cū sint ⁊ in angelis.

Ambro. Q: septē dona sūt in angel ⁊ sūt virtutes.

Esaie.2.

❡ Q: in christo fuerunt illa septem dona.

Esaie.1. In christo etiā hec eadē fuisse Isaias ostendit dicens. Egrediet virga de radice iesse: ⁊ flos de radice ei⁹ ascēdet ⁊ regescet sup eū spirit⁹ dñi: spirit⁹ sapiētie ⁊ itellect⁹: spirit⁹ 9silij ⁊ fortitudinis: spirit⁹ scientie ⁊ pietatis ⁊ replebit eū spiritus timoris domini.

❡ Q: videtur obuiare premissis.

HIs autem videt obuiare qđ Beda de timore dñi dicit sup pabolas. s. q̄ ois timor i futuro cessabit. Ait eni sic sup illū locū. Timor dñi pncipiū sapiētie Duo sūt timores dñi: seruilis q pncipiū sapiētie ē: ⁊ amicabilis q pfectionē sapie comitat. Seruilis pncipiū sapie ē: q̄r q post errata sape icipit: pino timore corripit diuino ne puniat: s3 hūc pfecta charitas foras mittit. Succedit huic timor dñi sanct⁹ pmanēs i seculū seculi: quē nō excludit charitas s3 auget: quo timet fili⁹ ne vel i modico oculos amātissimi patris offendat: vter q̄3 i futuro cessabit: charitas v̄o nunq̄ excidet. aug. vero sup illū locū psalmi. Adorabo ad tēplū sāctū i timore tuo: timorē dei desituꝝ dicit sic. Timor dñi ē magnū p̄sidiū pficiētib⁹ ad salutē: s3 puenietib⁹ foras mittit: Nō ergo timēt iā amicū eū. s. ad id qđ repromissū ē pducti fuerit. Ex his auctoritatib⁹ significat q̄ timor ñ erit i futuro. Si aūt timor nō fuerit i futuro: ergo nec septē dona erūt nec mō sūt i āgelis siue i aiab⁹ sāctis. Ad qđ dicim⁹ auctoritatū p̄missaꝝ que videt repugnātiā dirimētes: q̄ septē illa dōa ⁊ i āgelis mō sūt ⁊ i aiab⁹ sctis feliciter viuētib⁹ ⁊ i nobis erūt i futuro: s3 nō hēbūt oia hos vsus sicut nūc hec officia que nūc habēt: vt v̄bi gratia. Timor filialis mō timere ne offendam⁹ quē diligem⁹ ⁊ ne sepemur ab eo facit etiā nos reuereri eūdē. In futuro v̄o faciet nos reuereri quādo ñ timebim⁹ separi vel offendere. Nō ergo inest⁹ separatiōis vel offēsionis nūc ē i āgelis vel in aiab⁹ sāctis nec i nobis erit i futuro: s3 reuerentia q̄ ē mixta cū subiectōe dilectiōis: q̄ etiā i xpo fuit sicut apostol⁹ dicit i epistola ad hebreos loquens d̄ xpo. Qui exaudit⁹ ē p sua reuerētia. Quidaz tamen secundum effectum timorem in christo ⁊ in angelis tantum esse contendunt.

Beda. *Prouer. primo.* *1.Ioā.4.* *psal.8.* *Aug. sup psal.5.* *Solutio* *Heb.5.*

❡ Plena timorum distinctio.

Et quia de timore tractādi nobis occurrit locus. Sciēdū ē q̄tuor eē timores. s. mūdanū siue humanū: seruilē initialē: castū vel filialē siue amicabilē. Human⁹ timor ē vt ait Cassiodor⁹: qñ timem⁹ pati pericula carnis: vel pdere bona mūdi pp qđ delinqm⁹. Hic timor mal⁹ ē q i pmo gradu cū mūdo deseritur: quem dominus prohibet in euangelio dicens. Nolite timere eos qui occidūt corp⁹ ⁊c. Timor aūt seruilis est: vt ait Aug. cū per timorē gehēne cōtinet se hō a peccato quo presentiam iudicis ⁊ penas meruit: ⁊ timore facit quid boni facit: nō timore amittendi eternum

Cassiodor⁹ sup ps. *Matt.x.* *Luce.12.* *Augu. super psal.*

bonum

bonū qđ nō amat:sed timore patiēdi malū qđ
formidat. Nō timet ne perdat amplexus pul-
cherrimi spōsi:sed timet ne mittaē in gehēnaꝫ
Bonus est iste timor ꝛ vtilis:lꝫ insufficiens ꝑ
quē fit paulatim cōsuetudo iustitie: ꝛ succedit
initialis timor qñ incipit qđ durū erat amari.
ꝛ sic īcipit excludi seruilis timor a charitate: ꝛ
succedit deīde timor castus siue amicalis: quo
timemus ne sponsus tardet:ne discedat: ne of
damus:ne eo careamus. Timor iste de amore
venit. Jlle qdē seruilis est vtilis:sed nō perma
nens in eternum vt iste. Timor diuinus co-
mes est per omnes gradus.

¶ Collatio predictorum.

Et attende

ꝙ quatuor hic distin-
guūtur timores cū su-
pra Beda duos dixerit esse. Sed beda huma
nū timorē ꝓtermisit:ꝛ noīe seruilis duos quos
hic distinximus cōplexus fuit.s.seruilē ꝛ inicia
lē. Amicabilē vero castū dixit. Aug. quoqꝫ ser
uilē ꝛ castum timorē aperte discernit: dum epi
Roñ.8. stole ad Romanos illū locū exponit. Nō eniꝫ
accepistis spiritū seruitutis iterū in timore: sed
accepistis spm̄ adoptionis filioꝝ dei ita dicēs.
Duo timores insinuātur hic:vnus q est pfecta
charitate.s.timor castus:alter q nō est in cha-
ritate.s.seruilis:l quo ꝗuis deo credaē non in
deū:ꝛ si bonū fiat nō tamen bene. Nemo eniꝫ
inuitus bene facit etiā si bonū est quod facit.

¶ De casto ꝛ seruili plenius agit tangens inter-
dum de inictali.

De his

eisdē timoribus latius disputat
Augu. dicēs. Cepit aliquis cre
Jn nona epła sup Joānē. dere diē iudicij:si cepit credere:cepit ꝛ timere.
Sed qꝛ adhuc timet: nondū habet fiduciā in
die iudicij.nōdū est in illo pfecta charitas. Si
pfecta in illo eēt charitas:non timeret. Perfe
cta enī charitas faceret perfectā iustitiā ꝛ non
haberet vnde timeret:imo haberet quare desi
deraret vt trāseat iniqtas ꝛ veniat regnū dei:
Hic tan-git de ini-ciali ti-more. ergo timor nō est l charitate. Sed in qua cha-
ritate:nō in icboata. Jn qua ergo:in perfecta.
1.Joā.4. perfecta inquit charitas foras mittit timoreꝫ:
ergo incipiat timor:quia iniciuꝫ sapiētie timor
dñi. Timor enī quasi locuꝫ preparat charitati.
Cū aūt ceperit charitas habitare pelliē timor
q ei preparauit locū. Quātuꝫ enim illa crescit:
ille decrescit:ꝛ quātū illa fit interior: timor pel
litur foras. maior charitas:minor timor:minor
charitas maior timor. Si aūt nullus est timor
nō est quo intret charitas:sicut videmus ꝑ se-
tā itroduci linū qñ aliqd suiē. seta prius itrat ꝛ
Similitu-do fulis timoris iducitur. nisi exeat nō succedit linū. Sic timor primo oc
cupat mentem:non autem ibi remanet timor:
qꝛ ideo intrauit vt introduceret charitatē.

¶ Quod videtur predictis aduersari.

Est autem

alia snīa que videē huic
esse cōtraria.si nō habet
piū itellectorē. Dicit enī in ꝑs. Timor dñi cast⁹ Ps.18.
ꝑmanet in seculū seculi. Eternū quēdā timorē
nobis ostēdit.s.castū. Qđ si ostendit ille nobis
eternū timorē:nuqd cōtra dicit illi ista episto
la que dicit. Timor nō est in charitate:sed per 1.Joā.4.
fecta charitas foras mittit timorē. Hoc enī di-
ctū est per Joānem.illud dictū est per Dauid
Sed nolite putare aliū esse spiritū. Si enī vn⁹
flatus inflat duas tibias:nō pōt vnus spiritus
īplere duo corda ꝛ agitare duas linguas. Si
spiritu vno.i.vno flatu implēte:due tibie cōso-
nāt:īplete due ligue spiritu dei dissonare possūt
imo ibi quedā cōsonātia est quedā cōcordia:sꝫ
auditorē desiderat studiosum nō ociosum. Ec-
ce intonuit duas linguas spūs dei: ꝛ audiuimus
ex vna:timor nō est in charitate:audiuimus ex
alia:timor dñi castus ꝑmanet in seculuꝫ seculi.
Quid est hoc? Dissonat? Non. Excute aures.
intēde melodiam nō sine causa hic addidit ca-
stus illic nō addidit:qꝛ est timor aliqs qui dici
tur castus:est alius timor qui non dicit castus.
Discernamus istos duos timores ꝛ intelliga-
mus cōsonantiam tibiarū. Quō discernimus?
Attēdat charitas vestra. Sunt hoīes q ꝓpte-
rea timēt deū ne mittātur in gehennā ne forte
ardeāt cū diabolo in igne eterno. ipse est timor
q itroducit charitatē:sed sic venit vt exeat. Si
enī ꝓpter penas times deū:nōdū amas quem
sic times. non bona desideras:sed mala caues.
Sed ex eo quia mala caues corrigis te ꝛ icipis
bona desiderare:que cū dsiderare ceperis: erit
in te timor castus. Quid est timor castus? Ti- Augu.
mere ne amittas ipsa bona:timere deū ne rece
dat a te. Cū aūt times deū ne te deserat:ꝑñtiā
eius amplectens:cū ipso frui desideras.

¶ Quomodo distent duo timores:per similitudi
nem duarum mulierum ostendit.

Non potes

melius explanare quid
intersit inter duos istos
timores:qꝫ si ponas duas mulieres maritatas
quarum vnam cōstituas volentem facere adul
terium:sed timet ne dānetur a marito. Timet
maritū quia adhuc amat nequitiam. huic nō
grata est:sed onerosa mariti presentia:ꝛ si forte
viuit negter:timet maritum ne veniat. Tales
sunt q timēt dieꝫ iudicij. Fac alteram amare
viꝝ:debere illi castos amplexus:nulla se adul
terina imundicia maculare velle. ista optat ꝑ-
sentiā viri. Jlla timet:ꝛ ista timet. Jā ergo in-
terrogenē quare timeāt: Jlla dicet. Timeo vi
rū ne vēiat. illa dicet:timeo viꝝ ne discedat. Jl
la timeo viꝝ ne dānet:illa dicet:timeo virū ne
dserat. Pone hec l alo:ꝛ iuenis timorē quē fo
ras mittit charitas:ꝛ aliū timorē castū ꝑmanē

te in seculū seculi. Illū timorē pfecta charitas foras mittit: qꝛ ille timor tormentū habꝫ: torq̄tur conscientia peccatoꝝ nondū facta est iustificatio. Est ibi qđ titillat mentē: qđ pugnat: qđ stimulat. Stimulat ille timor: sꝫ intra charitas que sanat qđ vulnerat timor. timor castus facit securitatē in aīo. Audiuimus duas tibias. s. Joannē ⁊ Dauid ꝯsonātes. illa de timore dei dicit quo timet aīa ne damnet. illa de timore quo timet aīa ne deserat. Ille est timor quem charitas excludit: ille est timor qui pmanet in seculū seculi. Ecce in his vbis predictis aperte ostēdit Aug. quis sit timor castus ⁊ qs seruilis ⁊ qualiter differāt. In qb⁹ etiaꝫ inicialem timorem significauit qui nec ex toto est seruilis: nec ex toto castus: sꝫ tanq̄ medi⁹ aliqd de seruili: ⁊ aliquid de casto timore habꝫ: facit. n. seruire parti timore pene: parti amore iusticie: p quē timemus puniri ⁊ timemus offēdere. Iste timor ē in icboata charitate nō i pfecta: ⁊ quātū crescit charitas tātū decrescit iste timor q̄tū ad metū pene: idest quātū ad id qđ facit timere penā: ⁊ quātū ad tormētū conscientie. Nā quanto maius diligim⁹ tanto min⁹ iste timor notat in illis vbis aug. vbi nō negat timorē eē i charitate icboata sꝫ i pfecta. Quod non posset dici de seruili: quia vt ipse supra dixit seruilis timor nō remanet veniēte charitate: nec intrat charitas nisi prius ille timor exeat: nec in illo timore aliqs credit i deū ⁊ si credat deo. nec bonū facit: etiā si bonū est qđ facit. Nō ē ergo timor ille in charitate etiā incohoata: qa omnis q charitatem habꝫ licet nō pefectā: ⁊ i deū credit ⁊ bona opa facit: quare seruilis nō est timor ille quē in charitate incohoata fore cōcessit: ⁊ queꝫ crescēte charitate decrescere dixit. Sed ille est timor initialis quem non negat esse in charitate nisi perfecta sit.

¶ Quod timor seruilis ⁊ initialis dicitur initiū sapientie sed differenter.

Prouer. 1. c. 9. Eccl. 1. 2. **Sciendum** tamen est φ vterq̄ timor. s. seruilis ⁊ initialis in scripture diuersis locis dr initiū sapiētie: ⁊ ita fore cōperies si diligēter ānotaueris loca scripture in qbus de timore dñi fit mentio. Ex alia tñ ratione ⁊ cā diuersa dicit seruilis timor initiū sapiētie: ⁊ ex alia initialis. Seruilis eniꝫ ideo dicit initiū sapiētie: qꝛ pparat locū sapientie ⁊ ducit ad sapientiā sed tñ nō remanet cuꝫ ea imo foras exit. Initial vo dr initiū sapie: qꝛ est icboata sapiētia: quē cū qs habere icipit: sapiētiā ⁊ charitatē hēre icipit. Inde etiā ē φ vterq̄ timor dr initial: quod inuenire poteris per diuersa scripture loca. Vterq̄ etiā timor interdū dr seruilis: qꝛ ⁊ ipse inicialis q ē i charitate icboata: aliqd habet de seruili. s. angorē pene: sicut ⁊ aliqd habet de casto. s. φ timet offendere ac separari.

¶ De hoc qđ Aug. dicit castū timorē eē eternū.

Illud quoqꝫ diligēter ē notādum φ i superioribus Augustinus dicē castū timorem esse eternū per qđ ꝯfirmatur premissa sentētia. s. φ spūs timoris erit futuro sicut ⁊ alia dona spūssancti: sed non habebit omnem illū vsum quē mō habet. Faciet ⁊ eni tunc nos reuereri deū nō timere separari vel carere. Fuit ergo ⁊ in christo timor ille sed iuxta vsum illū quē habebit in futuro i sanctis. Nō. n. timuit xp̄s separari vel offēdere deum sed eum pre omnibus reueritus est.

¶ An timor pene qui fuit i christo fuerit seruilis vel inicialis vel alius.

Cum autem fuerit i xp̄o timor pene querit an iste timor fuerit mūdan⁹ vel seruilis vl initialis. Ad qđ dicim⁹ nullū eoꝝ fuisse in xp̄o: qa timor mūdanus malus est vt supradictū ē: ⁊ in pmo gradu cū mūdo deserit. Seruilis vero vel initial i pfecta charitate nō ē. Nullus ergo timorū istorū fuit in christo. Quis ergo fuit timor iste quo penā timuit? Potest timor ille dici naturalis vel hūan⁹ qui omnib⁹ hoīb⁹ inest: quo horretur mors ac formidat pena. Et dr timor iste naturalis nō qui accesserit homini ex natura sm φ prius fuit instituta: qꝛ nō fuit iste timor cōcret⁹ homini nec de bonis naturalibus: sed qa ex corrupta natura p pctm oīb⁹ aduenit: cui correptio inoleuit: tāq̄ eēt naturalis ⁊ ē iste timor effect⁹ peccati ut predictum est.

Di. XXXIIII. Dis. 34.

n **Hanc de** septē donis ⁊c. Superius determinauit magister de virtutibus: hic determinat de septem donis spūssancti: ⁊ diuidit in ptes duas. ¶ Primo determinat de donis absolute. ¶ Scdo de ipsis cōparādo vnū ad aliud distinctione sequēti ibi. [Post premissa diligēter ꝯsiderādū est.] ¶ Prima i duas. ¶ Primo determinat de donis in cōmuni. ¶ Secūdo de dono timoris in spāli ibi. [Et qꝛ de timore.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo mouet tres qōnes de donis. ¶ Scdo eas soluit ibi. [Hec dona.] Et hec in duas. ¶ Primo qōnes soluit. ¶ Scdo contra solutiones opponit ibi. [His videt obuiare.] Et ista in duas: quia pmo opponit. ¶ Secūdo soluit ibi. [Ad qđ dicimus.] ¶ Illa pars in qua tractat de timore in speciali diuidit in tres. ¶ Primo determinat de speciebus timoris. ¶ Scdo de earuꝫ pfectione ⁊ ipfectione ibi. [De his eisdē.] ¶ Tertio agit de christi timore ibi. [Cū aūt timor pene.] ¶ Media istarū diuidit in ptes q̄tuor. ¶ Primo ostēdit ipfectionē timoris filialis ibi [Est aūt.] ¶ Tertio exēplificādo declarat differētiā vbi vsq̄ ibi. [Nō melius potes.] ¶ Quarto ostēdit vtriusq̄ efficaciā ibi. [Sciēdū tamen est.]

Circa hāc dist. querēdū est pncipaliter de duobus. ¶ Primo de donis in generali. ¶ Secūdo de dono timoris in speciali. ¶ Circa primum queruntur quatuor.
¶ Primo vtrum dona sint nobiliora virtutibus.
¶ Secundo vtrum sint meliora beatitudinibus ⁊ et

fructibus

fructibus. ❡ Tertio vtrum sint necessaria ad salutem.
Qō.1. ❡ Quarto vtrū in patria remanebūt. Qō. I.

Argt pᵒ **PRimo** ostēdo q͏ dona nō sunt nobilio/ra virtutibᵒ. augu. 19. de ci. c. 4. dicit q͏ virtutibᵒ nihil meliᵒ atq͏ vtiliᵒ i hoie
Secūdo reperit. ❡ Itē aug. 15. d tri. c. 18. dicit. Q͏ iter dōa dei nl'lū ē excellētiᵒ dono charitatis: s͏ʒ charitas ē vir
Tertio tᵒ. ❡ Itē nihil ē nobiliᵒ seipso: s͏ʒ dona idē sūt q͏ virtutes Diffō. n. virtutis data a magr͏o lib. 2. dist. 17. q͏ virtus est bona qualitas mētis qua recte viuit: ⁊ qua nullus male vtit quā deus solus in hoie operat͏ ꝯuenit donis: ergo dona nō sunt nobiliora virtutibus.

In oppo sitū pmo **Contra** dona dantur in adiutorium virtutū: vnde augu. 14. de tri. c. 1. Dicit q͏ per sciētiā fides gignit: nutritur: defendit: roborat: sed sciētia donuʒ est: fides virtus. Cū ergo nobilius sit illud qd͏ in adiutoriū alterius datur q͏ʒ illud cui datur in adiutorium: nobiliora sunt dona virtutibus.

Ad qōnē ſm mētē alioꝝ pᵒ **Ad istam questionem** dicunt quidaʒ q͏ dona nō sūt aliȷ habitus ſm rem q͏ʒ perfecte virtutes: vnde Grego. 1. moral'. lib. aliquātulū vltra mediū. Illa septē dona que narrat Esaias nominat virtutes: vnde isti dicunt q͏ Esaias per donū sapiētie intellectus ⁊ scie intellexit tres virtutes intellectuales perfectas: ⁊ per donū cōsiliȷ prudentiā: ⁊ per donū fortitudinis virtutē fortitudinis pfectaʒ ⁊ per pietatē perfectā iustitiam: ⁊ per timorē tēperantiā: eo q͏ timor disponit ad tēperātiaʒ: ⁊ ipsam reddit firmiorem. ❡ Uel pōt dici melius q͏ per timoreʒ intellexit pfectā humilitatē que includere videtur timorē reuerentie. Unde Grego. dicit. 2. li. moral'. longe ante finē q͏ spūs sanctus cōtra superbiā dat timorē: sed q͏ cōis opinio doctorū tenet q͏ dona sunt aliȷ habitus a virtutibus: ideo

Ad qōnē ſm mētē pprīam. hāc opinionē sequēdo pōt dici q͏ in nobis sunt theologice virtutes ⁊ intellectuales ⁊ morales. In actionibus
Duplici motore moue/mur in actiōibᵒ nostris. etiā nostris duplici mouemur motore scilicet inferiori q est ratio sub ratione comprehendēdo intellectū ⁊ voluntatē: ⁊ superiori qui est spiritus sanctus: per virtutes intellectuales perficitur inferior motor quo ad intellectuʒ. Per morales pficit quo ad appetitū ad hoc vt bene sit mobilis a ratione ⁊ volūtate. Per virtutes theologicas vnimur cuʒ superiori motore: quāuis in via imperfecte. Per dona perficitur aīa ad hoc: vt sit bene mobilis a superiori motore qui est spiritus sanctus. Perfectius autē est vniri spiritui sancto q͏ʒ esse bene dispositū ad sequēdū motionē eius: q͏ moueri a spiritu sancto ordinat ad vniri cū spiritu sancto sicut ad nobiliᵒ: ⁊ ideo virtutes theologice sunt donis nobiliores: ⁊ q͏ prius etiā ordine nature est vnio mobilis cuʒ motore q͏ʒ ipsum ab eo moueri: Ideo etiam ordine nature vnio anime cum spiritu sancto per virtutes theologicas prior est donis quibus anima est bene mobilis per spirationē spiritus sancti. Et iō sacra scriptura Esaie vndecimo de donis loquitur non sub nomine donorum: sed sub nomine spirituum: quamuis aūt dona minus nobilia sint q͏ʒ virtutes theologice propter rationē iam dictam tamen nobiliora sunt virtutibus intellectualibus ⁊ moralibus. Nobiliorem enim dispositioneʒ oportet esse immobili respectu superioris motoris q͏ʒ respectu inferioris motoris: ⁊ etiā q͏ʒ in. inferiori motore mouēte seipsum: cuiusmodi motor est ratio: quia per illas easdē virtutes per quas disponitur ad hoc: vt bene moueat semper illas easdeʒ disponitur ad hoc: vt bene sit mobilis a se: similiter per illas easdem virtutes morales per quas volūtas disponitur: vt bene moueat se disponitur vt bene sit mobilis a se. De istis duobus motoribus non tm͏ loquūtur sancti: sed etiam philosophus in tractatu de bona fortuna: vbi dicit q͏ cū anima mouetur a superiori motore: hoc est per instinctum diuinū nō expedit cōsiliari ſm rationē humanā: q͏ illa motio est a nobiliori pncipio: q͏ʒ sit ratio humana.

Ad primum dicendū: q͏ ibi Augu. sub nomine virtutum cōprehendit omnes habitus quibus dirigimur ad vitā eternā. ❡ Ad secūdum dicēdum: q͏ illa auctoritas cōcedenda est. ❡ Ad tertium dicēdum: q͏ minor est falsa: nec illa diffinitio est precise data de virtute nisi extendēdo nomē virtutis inquātū cōprehēdit virtutes proprie dictas ⁊ ipsa dona. Ad pmū Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

Ad argumentum ad partem aliam dicēdum: q͏ dona dantur in adiutoriū virtutuʒ moralium: ⁊ intellectualium: sicut a principe fortis: miles datur in adiutoriū debiliori: sed dantur in adiutorium theologicarū: sicut seruus datur in adiutorium domino imperāti. Ad argᵐ in oppᵐ Diuersimode dātur dona respectu virtutuʒ moraliuʒ ⁊ theologicarum.

Questio. II.

SEcundo queritur vtruʒ dona sint nobiliora beatitudinibus ⁊ fructibus. Et videtur q͏ sic. dona perficiūt aīam ad hoc vt bene sit mobilis a spiritu sancto: sed in anima nō potest esse nobilior dispositio excepta illa p quā anima viuitur cū spiritu sancto: que est per virtutes theologicas: ergo dona sunt ipsius anime nobilissime perfectiones post theologicas virtutes. ❡ Item dona sunt nobiliora virtutibus moralibus: vt in precedenti questione habitum est: sed beatitudines pertinent ad virtutes: vna scilicet ad mititatem: alia ad misericordiā: alia ad iustitiā: ⁊ sic de aliȷs: vt patet Matth. quinto. ergo dona sunt nobiliora beatitudinibus. ❡ Itē si dona non essent nobiliora beatitudinibus ⁊ fructibus non videtur q͏ magis fuissent enumerata in laudē christi Esaie vndecimo q͏ʒ beatitudines vel fructus. Secūdo Tertio

Contra dona sunt habitus: beatitudines sunt actus. Lugere enim esurire sitire iustitiā actus sūt fructus etiā sunt opera: vt dicit glo. Matth. septimo super illud. Nō potest arbor bona ⁊c̄. Sed actus sunt nobiliores q͏ʒ habitus: quia sunt fines habituū: ergo beatitudines ⁊ fructus sunt nobiliores donis. ❡ Iteʒ quod est propinquius eterne beatitudini nobilius est: sed beatitudines sunt ppinquiores eterne beatitudini q͏ʒ dona: propter enim maximam propinquitatem nomine beatitudinis nominate sunt: vt videtur: fructus etiam est vltimū quod expectat de re: ergo videtur q͏ beatitudines ⁊ fructus sint nobiliores donis. In oppᵐ primo. Secūdo

Respondeo q͏ beatitudines actus sunt perfectissimi perfectissimoꝝ habituū q sūt in via. pfectissimi aūt habitꝰ sūt dona ⁊ virtutes theologice. Uñ oēs ille beatitudines que numerant͏. Matth. 5. sunt actus virtutū theologicarū aut donorū. Actus aūt nobiliores sūt habitibᵒ suis: q͏ sunt primi fines eoꝝ: ⁊ iō beatitudines que sunt actus donoꝝ nobiliores sunt donis. Et multo fortius ille si que sunt: que sūt actus virtutū theologicaꝝ: qd͏ iō dico: q͏ glo. Matth. 5. Uere numerātur beatitudines: adaptat enim singulas beatitudines singulis donis paupiatē timori: mititatē pietati: luctum scie: esuriē ⁊ sitim iustitie: fortitudini esse misericordē: cōsilio mūditiā cordis: intellectui esse pacificum sapientie. Ad qōnē ſm mētē propriaʒ.

❡ Fructus aūt duplr͏ pōt capi: vno modo pro eo qd͏ vltimo ab hoie sicut ab arbore pducit͏ habēs in se suauitatē. Alio modo p eo q͏ hō vltimo adipiscit͏. Prio fructus boni de q͏bus hic loquūtur sunt opationes: siue virtutuʒ: siue donoꝝ: q͏ opatio bona est vltimū q͏ hō pducit ⁊ in se habet suauitatē: q͏ in opationibus que sunt ſʒ habitū est delectatio: vnde dicit phs. 2. ethi. c. 3. Signū opꝫ facere habituum superuenientem voluptatem vel tristitiam operibus: ⁊ referenda est voluptas ad opera que concordāt habitui: ⁊ tristitia ad ea que discordāt. Cū ergo vt iā dictū est: actus sit nobilior habitu suo: seqtur q͏ illi fructᵒ qui sunt actus donorum nobiliores sint donis: ⁊ mul/ Fructus duplr͏ capi pōt.

to fortius illi qui sunt actus virtutum theologicarum.
¶ Illi autem qui sunt actus virtutum inferiorum quā
uis sunt nobiliores illis virtutibus quarū sunt actus:ta
men sunt minus nobiles donis. Si autē accipiatur fru
ctus modo secundo:sic fructus est fruitio dei que est in
patria qui fructus est omnibus donis nobilior. ¶ Ex di
ctis patet q̄ oēs beatitudines sunt fructus loquendo de
fructu p̄mo modo:sed nō cōuertitur:q: ad rōnē fructus
sufficit q̄ sit aliqd habens rōnē vltimi delectabilis. Sz
ad rationē beatitudinis vlterius reqritur q̄ sit aliquid
pfectū ꝛ excellēs:ꝛ ideo fruct⁹ sūt quecūqꝫ virtuosa opera i
qbus hō delectatur:sed beatitudines sunt soluz perfecta
opera que rōne sue perfectionis nō vidētur cōuenire ni
si donis ꝛ virtutibus theologicis.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositum dicendū:q̄ bene p
cedit de dispositione habituali.
Fructus aūt ꝛ beatitudines sunt dispositiones que sunt
Ad 2ᵐ actus. ¶ Ad secundū dicēdū:q̄ minor falsa est sicut pa
tebit in dist. sequēti quādo assignabūtur actus donorū.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ dona sunt in christi laudem enu
merata tanqꝫ nobiliores habitus q̄ essent in christo in
quātū erat viator charitate excepta:que p̄mo laudat sb
nomine spūs. Fides aūt ꝛ spes pprie loquēdo in christo
nō fuerūt:vt superius visum est. ¶ Clara aūt visio ꝛ pfe
cta tēsio in ipso erāt nō inquātum viator:sed inquantuz
cōprehēsor. ¶ Argumenta ad partē aliā bene cōcludūt
de beatitudinibus. De fructibus aūt est vt sic est vt non
Q̄ō. 3. sicut videri pōt in corpore q̄ōnis. Questio. III.

Argt p̄° **TErtio** querit vtrū dona sint necessaria
ad salutē. Et videtur q̄ nō: quia
per virtutes possunt seruari diuina mandata.
Sed obseruatio diuinoꝝ mādatorum sufficit
ad salutē s̄m illud math. 19. Si vis ad vitam ingredi
serua mādata:ergo nihil est necessariū ad salutē nisi vir
Secūdo tutes. ¶ Itē Grego. 2. li. moral. super illud Job. 1. Uen
tus vehemēs irruit:dicit q̄ spūssanctus dat cōtra stulti
tiā sapiētiā:cōtra hebetudinē intellectū:cōtra precipita
tionē cōsiliū:cōtra timorē fortitudinē:cōtra ignorātiam
sciētiā:cōtra duritatē pietatē:ꝯtra superbiā dei timorez.
Sed cōtra oia ista pōt sufficiēs adhiberi remediū p vir
tutes:ergo non sunt nobis dona necessaria ad salutem.
Tertio ¶ Itē per virtutes theologicas bene se habet homo ad
diuina:per alias aūt bene se habet ad humana:ergo vide
tur q̄ dona non sunt ad salutem necessaria.

In op̄ᵐ primo. **Contra** donū p̄mū. s. sapiētiā est necessariū ad salu
tē:q: sicut dicitur Sap. 7. Neminem dili
git deus nisi eū qui cū sapiētia inhabitat. Ultimū etiam
donum. s. timor est necessariū ad salutē:q: vt dicit Eccl.
1. Qui sine timore dei est nō poterit iustificari:ergo simi
liter videtur q̄ dona media sint necessaria ad salutem.
Secūdo ¶ Itē habitus donis inferiores. s. morales virtutes ꝛ su
periores. s. theologice virtutes necessarij sunt ad salutez:
ergo ꝛ dona que inter vtraqꝫ media sunt.

Ad q̄ōnē s̄m men tē aliorū p̄ma. **Ad istam questionem** dicunt quidā
q̄ dona neces
saria nō sunt ad salutē:q: dantur nō ad opera necessita
tis:sed supererogationis. s. ad actuum virtutū expeditio
nē ꝛ ad maiorē impedimētorū cohibitionē:ꝛ magni di
cūt h. Et est pbabile ꝛ rōnabile:q: ad finez qui est infra
nostrā facultatē nālez sufficit motio rōnis ꝛ voluntatis
cū virtutibus moralibus ꝛ itellectualibus supposita sem
per generali influentia dei. Ad finē aūt qui est super no
strā naturalē facultatē sufficienter ordinamur per virtu
tes theologicas ꝛ morales infusas:q: per illas virtutes p
quas aīa vnitur cū spiritu sancto bene est mobilis ab eo
ꝛ liberū arbitriū a spiritu sancto motū pōt se sufficienter
mouere per virtutes theologicas ꝛ morales infusas ad
2ᵃ op̄°. obseruationem eiuꝫ diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. ¶ Alij dicūt q̄
virtutes sine donis nō sufficiūt ad salutē:q: non sufficit
cū p̄dictis virtutibus motio rōnis nisi spūs sanctus per
suū instrumētū moueat:q: quāuis iste virtutes sint incō
parabiliter nobiliores qꝫ acq̄site:tñ illa perfectio que est
per acq̄sitas pfectiori modo habet a nobis qꝫ illa que ē p
infusas:ꝛ ideo nō sic possumus exire in actus earū peas
sine speciali instinctu spūs sancti:sicut possumus in act⁹
acq̄sitarū p acq̄sitas. Res enī nō est sufficiēs ad agēdum
p se qꝫdiu iperfecto modo habet virtutē actiuā:ꝛ ideo p
virtutes theologicas ꝛ alias infusas sufficiēter nō possu
mus moueri in vltimū finē per rōnē ꝛ volūtatē nisi cuz
hoc p spāles instinctus spūs. s. p̄ncipaliter moueamur:si
cut discipulus qui nōdū modo pfecto habet artē medici
ne nō est sufficiēs ad operādū nisi p magistrū suū in ope
rādo dirigat. Dona ergo sunt necessaria ad ptingēdū ad
nostrū finē supernālē que est salus nostra. Qui vult tene
re p̄cē p̄mā que si dona sunt habitus realiter distincti ab
habitib⁹ pfectarū virtutū mihi videt pbabilior.

Potes dicere ad p̄mū q̄ est cōtra eam q̄ p Sustētat op̄ᵐ p̄mam cui magis in heret.
sapiētiā ibi intellexerit sapiens
sapiētiā increatā cū qua ihabitat hō p charitatē. ¶ Uel
pōt dici q̄ p sapiētiā intelligit cognitionē dei cū dictio
ne eius:sine dilectione eni cognitio nō est sapida. ¶ Ad
scdm dōm q̄ nō valet:q: dona nō sic sunt habitus medij
inter virtutes morales ꝛ theologicas q̄ sint necessaria
ad existentiā earū:morales aūt sunt necessarie ad ex̄ntiam
theologicaꝝ:ꝛ theologice ad formationē moraliū:ꝛ ideo
nō opꝫ q̄ si morales ꝛ theologice sint necessarie ad salu
tē q̄ ppter h dona quāuis sint habitus medij sint neces
saria ad salutē. ¶ Ad rōnē adductā pro alia opinione in Ad rōnē opionis.
corpore q̄ōnis dōm q̄ quāuis res qꝫdiu habet mō iperfe
cto virtutē actiuā nō sit sufficiēs ad agēdū p se ad actio
nē perfectā:tñ pōt agere actionē imperfectā. Uel pōt di
ci q̄ virtutes theologice habētur perfecte perfectiōe suf
ficienti ad actus necessitatis ad salutez:ꝛ p eas spūs san
ctus sufficiēter mouet nos ad actus predictos. Qui vult Sustētat 2ᵃᵐ op̄ᵐ
tenere opinionē secūdā pōt dicere ad p̄mū argumentū Ad p̄ᵐ
ad partē p̄mā:q̄ per virtutes nō possent sufficiēter ser
uari mādata sine adiutorio donoꝝ:q: ad sufficiētē māda
toꝝ obseruationē nō sufficit motio que est per rōnē ꝛ vo
lūtatē nisi assit ꝛ illa que est spūssancti instinctu. ¶ Ad Ad 2ᵐ
secūdū dōm:q̄ minor falsa est sicut patere pōt ex predi
ctis. ¶ Ad tertiū dōm:q̄ nō per theologicas sufficiēter Ad 3ᵐ
se haberet hō ad diuina sine instinctu spūs sancti:vt ostē
sum est in corpore questionis. Questio. IIII. Q̄ō. 4.

QUarto querit:vtrū dona remanebunt Argu. p̄°
in patria. Et videt q̄ nō: q: in
patria nō erunt defectus contra quos dantur
dona que sunt stultitia hebetudo ꝛc. que enu
merat Grego. moral. li. 2. ergo si ibi remanēt dona essent
superflua. ¶ Itē actus pietatis est cōpati:sed in pria nul Secūdo
la erit cōpassio. Dicit eni Ber. de diligēdo deo. c. 3. Ubi
iā nō erit miserie locus aut miserie tēpus nullus pfecto
esse poterit misericordie affectus. ergo in patria donū pie
tatis nō remanebit. ¶ Itē in patria nō erit pena:sed si Tertio
cut dicit beatus Joā. in p̄ma cano. s. c. 4. Timor penā ha
bet:ergo in patria nō remanebit donū timoris. ¶ Item Quarto
donoꝝ quedā perficiūt hoiem in vita cōtēplatiua quedā
in actiua:sed vita actiua terminatur cuꝫ ista vita. Unde
Augu. homelia vlti. super Joan. dicit de vita actiua:q̄ to
ta hic agitur vsqꝫ in huius seculi finem:ꝛ illic inuenit fi
nē:ḡ i pria nō remanebūt dona pficiētia aiaꝫ ivita actiua.

Contra christus semp fuit cōprehēsor:sed in ipso fue In op̄ᵐ primo.
rūt dona:ergo videt q̄ ad imitationē ipsius Secūdo
remanebūt in bonis in patria. ¶ Itē illud donū de quo
minus videret. s. timor in patria remanebit. Dicit enim
psalmista: Timor dñi sanctus permanet in seculū seculi:
ergo multo fortius oia alia dona remanebunt.

Respōdeo

Ad qōnē ſm menē ꝓpriā

Reſpondeo ꝙ dona remanebūt in pr̄ia:qḋ ex dictis ſupius ꝯcludi pōt. Dictuȝ eſt.n.ꝙ ſunt pfectiones aie:p quas ē bene diſpoſita ad ſe quendū motiones ſpūs ſcti:hoc aūt maxime erit in pr̄ia vbi erit homo pfectiſſime obediēs deo ſicut aūt ſupius ē dictū de cardinalibus virtutib⁹ ꝙ nō remanebūt i pr̄ia quātū ad act⁹ vie iportantes iperfectionē: ſed habebunt actus conuenientes ſtatui pr̄ie:ſic dico de donis mō ſuo. Qui aūt ſint illi actus qui eis ꝯueniūt p ſtatu vie ⁊ qui ſunt illi qui eis conueniunt pro ſtatu pr̄ie explicabiť in agendo de quolibet dono in ſpāli.

Ad tria argumēta. Ad 4ᵐ

Ad primum in oppoſitū ſcōm ⁊ tertiū dicendū:ꝙ ꝓcedunt de donis quātuȝ ad actus quos hūt in via. ℂ Ad quartū dicendū:ꝙ illa dona que pficiūt hoīeȝ in vita actiua in pr̄ia actus habebunt ꝯuenientes vite contemplatiue.

Conſequenter queriť ď ſcḋo pn cipali ⁊ circa hoc queruntť quatuor. ℂ Primo vtrū deus poſſit timeri. ℂ Scḋo vtrū ālibet timor dei ſit vnū de ſeptem donis. ℂ Tertio vtrū timor ſeruilis euacueť per charitatis aduentum. ℂ Quarto vtrum timor qui eſt donum in patria remanebit. Queſtio. I.

Qō.1.

Argu.pᵒ

Primo oſtendo ꝙ deus nō poſſit timeri:ſpes vtrūq; obiectū ſuū.ſ.⁊ illud qḋ expectat ⁊ illud p qḋ expectatū obtinere ꝯfidit:reſpicit ſub rōne ardui boni:ergo ſilr̄ ter timor vtrūq; obiectū ſuū.ſ.⁊ illud qḋ timet iſligi ⁊ illud a quo timet iſligi reſpicit ſub rōne ardui mali:cuȝ ergo nullus poſſit deuȝ reſpicere ſub rōne ardui mali:nullus pōt ipm timere quocūq; modo. ℂ Itē timor ⁊ ſpes opponunť:ergo cum deus ſit obiectum ſpei nō pōt eſſe obiectum timoris. ℂ Itē illud rōnabiľr timeri nō pōt a quo nō pōt eſſe aliqḋ mali:nec a quo ſimpliciter malum ꝓuenire pōt:ſed deus ē hmōi. Malum.n.culpe qḋ ē ſupra malum ab ipſo ꝓuenire nō pōt:malum aūt pene ſimpliciter bonum ē cum ſit quoddā iuſtū:ergo deus nullo modo rationabiliter timeri poteſt.

Secūdo

Tertio

In opᵐ primo. Secūdo

Contra Eccľ.1. Timēti deū bene erit in extremis. ℂ Itē Augu.1.li.retracta.c.18.ꝙ dixi nullus ꝯſcia deum pōt odiſſe nō video fuiſſe dicēdū. Multi.n.ſunt de ąbus ſcriptū eſt:ſupbia eoȝ qui oderunt te. Sed omne arduum qḋ pōt odiri:pōt timeri:ergo cū deus ſit quid arduiſſimum timeri poteſt.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpōneȝ. Deum timeri dupliciter ꝯtingit eē

Reſpondeo ꝙ deum poſſe timeri dupliciter pōt intelligi:aut p ſe:aut per accidens. ℂ Primo modo deus timeri nō pōt:niſi equocādo nomē timoris accipiēdo.ſ.timorē ꝓ reſilitione in ꝓpriā paruitatē ex ꝯſideratione magnitudinis dei. ℂ Secundo aūt modo deus timere pōt īquātum ab ipſo vel p cōparationem ad ipm nobis pōt ꝓuenire aliqḋ malum: vel ſm qḋ ſicut malum pene vel ſimpliciter: ſicut maluȝ culpe. Ab ipſo qdē pōt nobis ꝓuenire malū pene: q̄ tale malum pōt iſligere. Per cōparationē aūt ad ipm non tñ ab ipſo:pōt nobis ꝓuenire malum culpe:illud autem qḋ p ſe timeť eſt ipm malum pene:vel ipm maluȝ culpe: ⁊ huic opinioni ꝯcordat illud qḋ cōiter dicitur de odio dei.ipſe.n.deus p ſe odiri nullo modo pōt:p accidēs aūt a multis odiť.ſ.īquātum redarguens vel puniēs:⁊ ſicut ſe hȝ fuga ad malum abſolute dictum:ita timor ꝓprie dictus ad malum arduum:vñ nō dȝ abſurdum videri dicere ꝙ ſicut deus p ſe nō pōt refugi:ita p ſe nō pōt timeri:timore ꝓprie dicto.

Ad pmū

Ad primum in oppoſitū:pōt dici ꝙ nō oportet eſſe ſimilem cōparationē vtriuſq; obiecti timoris ad timorē:ſicut vtriuſq; obiecti ſpei ad ſpem.ille.n.in quo ſpes ꝯfidit cū ē adeptionis rei ſperate:⁊ ideo oportet ꝙ vtrūq; reſpiciat in rōne boni:ſed illa a quo timem⁹ ſeparari p culpā:nō pōt eſſe illius mali cā:⁊ ideo timor ipm nō reſpicit ſub rōne mali: q̄ tñ cā eſt mali pene:qḋ ēt timeť qḋ nō eſt malum:niſi ſm quid: pōt dici ꝙ timor mali pene deū reſpicit.ſ.p accidens inquātum apphendiť ſub rōne mali ipſi timēti nō ſimpliciter:ſed ſm qḋ.deus.n.ſub rōne qua puniens apphendiť vt malus punitur ſm qḋ ⁊ p accidens:ſimpliciter tñ ⁊ p ſe bonus. ℂ Ad ſcōm dōm:ꝙ nō eſt icōueniens ꝙ deus ſit obiectū timoris ⁊ ſpei ſub alia ⁊ alia rōne: vt ſub rōne iuſtitie punientis ſit obiectum timoris:⁊ ſub rōne miſericordie releuātis ſit obiectum ſpei. ℂ Ad tertium dōm: ꝙ maior eſt falſa. Timeť.n.ille a quo pōt ꝓuenire maluȝ pene ⁊ tale malū ꝓuenire a deo pōt:q̄ eſt bonum ſimpliciter:q̄ dependet ab ordine vltimi finis. ℂ Timeť ēt inquātum pōt pmittere maluȝ culpe qḋ eſt ſimpliciter malum q̄ excludit ordinē ad vltimū finem: bonū aūt dˀ in ordine ad finem vltimū:qui enim timet ne deus iuſte permittat ipſum labi in peccatum timet ipſuȝ ſaltem per accidens. Queſtio. II.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Qō.2.

Argᵗ.1.

Secundo queriť vtrum quilibet timor dei ſit vnum de ſeptē donis. Et videť ꝙ ſic. Quilibet timor dei bonus eſt: ſed omne bonū dei donū eſt:ergo ālibet timor dei donū eſt. ℂ Itē gloſ.ſup illud. Ro.8. Nō enim accepiſtis ſpūm ſeruitutis ⁊c. Dicit ꝙ vnus ſpūs eſt q duos timores facit.ſ.ſeruileȝ ⁊ caſtū:ergo iſti duo timores ſunt dona dei:ergo a ſimili ⁊ initialis q medius eſt iter vtrunq;. ℂ Item vt ſuperius habitum eſt: habitus diuerſificantur ſm obiecta. Sed cuiuſlibet timoris dei idem eſt obiectuȝ.ſ.deus:ergo oēs timores dei ſunt vnius ſpeciei:qua rōne ergo vnus timor dei eſt donū ſpūſſci eadē rōne ali⁹.

Secūdo

Tertio

In opᵐ primo.

Contra quodlibet donum ſpūſſancti ſtare pōt cuȝ ſpūſancto:ſed timor ſeruilis non pōt ſtare cum ſpūſancto:q̄ non ſtat cū charitate: ergo timor ſeruilis nō eſt donū ſpūſſancti. ℂ Item nulluȝ donū ſpūſſancti opponiť virtuti ſed timor opponiť virtuti ſpei : ergo nullus timor eſt donum ſpūſſancti. ℂ Item habitus bonus habens deum ꝓ obiecto eſt theologica virtus. Sed quilibet timor dei:deuȝ habet pro obiecto:ergo quilibet timor dei eſt theologica virtus:ſed vt ſupius oſtenſum ē dona a virtutib⁹ diſtinguunť:ergo nullus timor dei:donum eſt ſpirituſſancti.

Secūdo

Tertio

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. Timor q̄drupleх.

Reſpondeo ſm qḋ colligi pōt ex verbis ſanctoȝ ⁊ magiſtri in littera preter illum timorem q eſt paſſio quadruplex eſt timor.ſ.mundanus ſeruilis initialis ⁊ filialis. Primus nō eſt dei timor nec donū eius ⁊ ſemp malus eſt.oriť.n.ex amore mundano q̄ ſemp malus eſt:q̄ fineȝ ꝯſtituit in rebus mūdanis: hoc timore facit homo qḋ non debet facere:aut omittit quod debet facere vt p hoc penā fugiat tpalem. Scḋo timor dei eſt ⁊ dať a deo rōne eſſentie ſue nō ſub rōne qua ſeruilis:q̄ ſub tali rōne malus eſt:hoc timore cohibet ſe homo a peccatis vt fugiat penam eternā qui ſeruilis dř q̄ principalius timet penam q̄ culpam:hic timor quamuis rōne ſue eſſentie a deo deť nō tñ eſt timor qui eſt vnū de ſepteȝ donis ſpūſſancti:q̄ pōt eſſe ſine charitate. Nullum aūt donum ſpūſſancti ſine charitate eſſe poteſt:quia per illā efficiť anima vt ſit bene mobilis ab inſpirationibus ſpirituſſancti qui in nobis habitat:⁊ cui vnimur vt motori per charitatem. ℂ Tertius timor dei eſt ⁊ datur a deo:⁊ credo ꝙ ſit vnum de ſeptem donis ſpirituſſancti ſub eſſe tamen imperfecto.non.n.videtur differre a filiali:niſi ſm ſimilitudinem qua imperfecta charitas differt a pfecta. Timor.n.initiali cohibet ſe homo a peccato principaliter ad vitandam diuinam offenſam:⁊ ſecūdario ad vitandam penam eternam:qui ideo initialis dicitur ꝙ ē initiuȝ filialis timoris p charitatem inchoatā. ℂ Quartus etiam timor dei eſt:⁊ datur a deo ⁊ eſt vnum de ſeptē

Cur dˀ timor initialis

donis spūssancti subesse pfecto: p ipsum enim reddit aia bene mobilis ab īspirationibus spūssancti: q: p ipsum ei se subycit ꝛ in nullo repugnat: sicut aūt ex repugnantia mobilis ad motorē ipedit motus: ita ex plena subiectiōe mobilis ad motorez reddit motus pfectior: ꝛ sic patet ex pdictis ꝙ quāuis quilibet timor dei sm essentiā suā sit a deo ꝛ donū dei large loquendo non tñ qlibet timor dei: est vnū de septē donis spūssancti enumeratis. Esaie.11.

Ad argᵃ. **Ad primum** ꝛ scđm dōm: ꝙ procedūt de dono dei large vel cōmuniter dicto.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ timoris proprie dicti deus nō ē obiectum p se ꝛ primo: ꝫ arduū malum: ꝛ q: alterius rōnis est arduū malum pene qđ est obiectuz timoris seruilis p se ꝛ primo: ꝛ malum arduū culpe ꝙ est obiectū p se ꝛ primo timoris initialis ꝛ filialis: ideo timor seruilis sm speciem differt ab initiali ꝛ filiali. Habitus.n. distinguit sm distinctionez obiectoꝝ que sunt obiecta p se ꝛ pmo. Initialis aūt ꝛ filialis: q: nō differūt: nisi sicut pfectum ꝛ imperfectum eiusdē speciei sunt ꝛ vtrūqꝫ donum spūssancti est: vnus sub esse pfecto alius sub esse imperfecto.

Ad pᵐ **Ad primum** ad partē aliam dōm: ꝙ sicut fides informis sub rōne qua informis nō pōt stare cum charitate tñ ipse habitus fidei informis adueniēte charitate formaf: ita timor seruilis sub rōne qua seruilis stare nō pōt cū charitate: nec sub illa rōne ē a spū sancto. Ipse enim habitus adueniente charitate formaf.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scđm dōm: ꝙ timor nō opponif virtuti spei. Nō.n. timemus p timorez q a deo est: ne nobis deficiat illud qđ p diuinū auxilium obtinere spamus: sed illi innitamur auxilio: sed timemus ne nos ab illo auxilio subtrahamᵘ.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū cū dicif: ꝙ habitus bonus: habens deum pro obiecto est theologica virtus ꝛc. dico ꝙ verum est: si deum habeat pro obiecto p se ꝛ pmo ꝛ īquātum trāscendit nostrā nālem facultatez. Deus aūt nō est obiectum timoris per se ꝛ primo: sed malum quod quis principaliter refugit: siue sit malum pene: siue sit malum culpe.

Q.6.3. Questio. III.

Argᵃ. pᵒ **Tertio** querif vtrū timor seruilis euacuetur p charitatis aduētū. Et videt ꝙ sic. Sicut amor charitatis opponif mercenarius amor: ita casto timori opponif seruilis timor: sed mercēnarius amor nō est simul cū charitate: ergo nec seruilis timor stat cum timore casto ꝛ ex ꝯsequenti nec cum

Secūdo charitate. ¶ Itē habitu timoris seruilis habituatur homo ad plus timendū penam eternā ꝙ̄ dei offensam: sꝫ talis habituatio nō pōt simul stare cum charitate: ergo nec

Tertio seruilis timor. ¶ Item magister in lrā pccupat mentē timor: nō aūt ibi remanet: q: ideo intrauit vt introduceret charitatē: ꝛ ponit exēplum parum ante de seta ꝛ filo.

In opᵐ. primo **Contra** initiū sapientie nō expellif p charitatez: q: in hoc non includif aliquid charitati repu

Secūdo gnās. Sed sicut dī ecclastici pmo. Initium sapiētie ē timor dñi: ergo timor nō excludif p charitatem. ¶ Item sapientia non euacuatur per charitatis aduentum: sed sicut dicitur Job.28. Timor domini ipse est sapientia: ergo nō euacuatur per charitatis aduentum.

Ad qōnē sm mētē propriaꝫ. **Respondeo** ꝙ cum dico timorem seruilē duo dico. s. ipsam essentiā timoris: qua timef eterna pena ꝛ seruilitatē que ꝯsistit in hoc ꝙ nō timef diuina offensa ista seruilitas nō ē in hoīe p ipsum habitum quo pena timef eterna. Timere.n. penā eternā bonū ē: nec radix pōt esse seruilitatis p se: sed illa seruilitas prouenit ex carētia charitatis: q: ergo illa seruilitas: nec est de rōne pdicti habitus: nec eius accidens īseparabile ꝛ opponif charitati: ideo p aduentū charitatis seruilitas excludif: ꝛ essentia pdicti habitus relinquitur ꝛ formaf.

Ad pᵐ **Ad primum** in oppositū dicendū: ꝙ maior est falsa: q: mercēnarius amor sm suam rōnem ppriam opponif charitati. Est.n. mercēnariᵘ amor: quo deus amaf pp tpalia bona: sicut pp principalē finez: ꝛ ideo ille amor semp est malus. Timor aūt seruilis nō opponif timori casto sm rōnem sui habitus: q: timere penā eternā ꝛ diuinā offensam non opponunf: sed tñ

Ad 2ᵐ opponif ei ratione seruilitatis. ¶ Ad scđm dōm: ꝙ maior falsa ē. quāuis.n. p illum habitum nō habituet homo ad timendum diuinā offensam: tñ non habituaf ad non timendū eā: q: talis habituatio esset mala: sed p illuꝫ habituaf homo ad timendū penā eternā. Q aūt non timeat diuinā offensam: vel minus timeat ꝙ̄ penā: hoc puenit ex absentia charitatis.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertium dicendū: ꝙ ibi magister loquitur de timore seruili īquātum seruilis est.

Ad argᵃ in oppᵐ **Argumenta** ad partem aliā: quāuis gr̄a pncipalis ꝯclusionis possint concedi: tñ due auctoritates idigent declarari. Cū.n. dī timor initium sapientie: hoc nō debet itelligi quātuꝫ ad eius essentiam: sicut dicemus ꝙ initium artis sunt pncipia ex quibus pcedit ars. sic.n. fides pncipium est sapientie que ē donū: sed hoc itelligi debet quātum ad sapientie effectᵘ: sicut dicimus ꝙ initiū artis edificatorie est fundamētū: aliter tñ est initiū effectuū sapientie timor seruilis ꝙ̄ filialis: q: timor seruilis est sicut pncipiū extra disponens: ꝙ p hoc: ꝙ aliqs timore pene cohibeat se ab actibus malis disponit se ad effectus sapientie. Timor aūt filialis est pmus sapientie effectus. Cum.n. ad sapientiam ptineat ꝙ vita humana regulef sm rōnes diuinas hinc oportet sumere pncipium vt homo deum reuereaf: ꝛ ei se subijciat. ¶ Ad aliam auctoritatem dicendū: ꝙ q: timor dei cōparaf ad vitam humanam sm diuinas rationes p sapiētiam regulatā: sicut radix ad arborem dicente sapiente ecclesiastici.1. Radix sapientie timere dominum. Ideo dicitur sapientia sicut radix: in cuius virtute dicitur esse tota arbor.

Q.6.4. Questio. IIII.

Argu. pᵒ **Quarto** querif vtrum timor qui est donum remanebit ī pīa. Et videtur ꝙ nō: q: pmo ꝛ per se obiectum cuiusqꝫ timoris est malū pene vel culpe vt habitum est: sed in pīa erimus certi ꝙ nullū malum ibi esse poterit: ergo nullus timor ibi remanebit.

Secūdo ¶ Item timore qui est donuꝫ timef diuina offensa: sed nullus in patria timebit offendere deū: q: certi erūt de impossibilitate offendēdi: ergo in pīa nō remanebit timor qui est donum.

Tertio ¶ Itez sm Augu.6. de ci.c.10. pauor est motus territe mentis: sꝫ in pīa nullus erit talis motus: q: mētes in securitate quiescent: ergo nullus erit ibi pauor: ergo nec timor cū idem

Quarto importare videanf. ¶ Itē timor est respectu ardui: siue bonum sit: siue malum. Arduū.n. est formalis ratio motiui irascibilis. Sed beatis nihil erit arduū: q: bonum sub ratione qua presens: nō habet rōnem ardui p comparationez ad illū cui presens est: q: tūc respectu illius nulla difficultas est: nulluꝫ aūt malum eis iminebit: ergo nihil timere poterunt: nec bonum: nec malum.

In opᵐ primo. **Contra** Christus semp fuit beatus ꝛ sed donum timoris fuit ī xpo vt habef Isaie.11. ergo re

Secūdo manebit in alijs beatis. ¶ Item ps. Timor dñi sanctus pmanet in seculum seculi.

Ad qōnē sm mētē alioꝝ pᵒ. **Ad istam questionem** dicunt qdam: ꝙ actus timoris qui ibi remanebit: nō erit respectu mali sed respectu boni qđ est diuina magnitudo quā beati pfecte reuerebuntur: ꝛ ab illa resilient in propriam paruitatez: ꝛ hic est pncipalior actus doni timoris. Alius aūt minus pncipalis qui est timere diuinam offensam nō remanebit, ꝛ hic modus concordat cōmuni opinioni. Alijs aūt videtur ꝙ illa resilitio nō pōt dici actus timoris: nisi equiuoce cū nihil aliud sit: ꝙ̄ ex consideratione diuine magnitudinis ꝛ paruitatis proprie se sub deo pfectissime humiliare: hu-

militatis

militatio est timor dici nō pōt: nisi equoce vel similitudinarie. ❡ Preterea sicut dicit Papias reuerentia est honor exhibitus cū pauore. Unde ēt si ibi ponimus reuerētiam ibi ponemus pauorem: vnde dicunt q̄ ibi erit reuerentia inquātū accipit̄ pro exhibitione honoris absq̄ omni timore. ❡ Quia tñ nō est ꝯtradicendum cōmuni opinioni ⁊ maxime: vbi videt̄ habere auctoritates sacre scripture pro se.

Ad qōnē fm̄ mētē ꝓpriaꝫ.

Uidetur mihi dicendū: q̄ donum timoris remanebit quātum ad habitum ⁊ quātum ad aliquem actuꝫ qui erit: vel ille qui tactus est in opinione prima vel ille quem habet respectu finis. Sicut .n. iusticia actum habet respectu ꝓprij obiecti qui est seruare eq̄litatem in cōmutationibus ⁊ distributionibus: ita per ipsam est actus gaudendi de operatione iusta. sicut .n. dicit pho. i. li. ethi. c. ii. Non est iustus qui non gaudet iustis operationibus: sic dico q̄ donū timoris duplicē hꝫ actū: vnum qui est timere dei offensam: ⁊ alium qui est gaudere de euasione diuine offense sub ratiōe qua diuina offensa est arduum malum: ⁊ hic actus secundus in patria ꝑfectissime remanebit.

Ad pmū̄ secūdū ⁊ tertium.

Ad primum in oppositum scōm ⁊ tertiū dicēdum q̄ ꝓcederet de dono timoris quātum ad actum quem habet in via cum imperfectione annexa vel loquuntur de actu eius minus principali qui est timere diuinam offensam.

Ad 4m

❡ Ad quartū cuꝫ dicitur q̄ arduū ē formalis ratio motuū irascibilis ⁊c. potest dici fm̄ aliquos q̄ hoc non est restringendum ad arduum qd̄ difficultatem includit: sed ita large q̄ comprehendat magnitudinis excellentiaꝫ: siue sit annexa difficultas: siue non. ❡ Uel potest dici fm̄ alios q̄ bonum non dicitur arduum: q: habitum cum difficultate tenet̄: sed q: non habitum cum difficultate acquiritur: vel natum est acquiri: vnde quāuis deus sit beatis presens: tñ etiam eis bonum arduum est: q: quāuis in tenēdo ipsuꝫ iam habitum nulla sit difficultas: tñ est bonum qd̄ cum difficultate natum est acquiri: sicut gaudium de victoria habita bonum arduū est: q: tale gaudium natum est cuꝫ difficultate acquiri quāuis in tenendo illud gaudiū iam habitum nulla difficultas sit.

Circa litteram [Reuerentia que est mixta cū subiectione dilectio:] qd̄ sic intelligēdū est q̄ subiectio ꝑtineat ad timoreꝫ reuerentie: sicut actus eius ⁊ dilectio sicut ꝯcomitās. [Perfecta charitas foras mittit timorem:] qd̄ non est intelligendum de timore seruili tm̄ inquātum seruilis est: q: sic quecunq̄ charitas foras eum mittit. Sed fm̄ aliquos intelligendum est de ipso habitu timoris seruilis: qui per perfectam patrie charitatem euacuabitur: q: sibi non conuenit aliquis actus q̄ possit in patria remanere ⁊ etiaꝫ de timore initiali: q̄ fm̄ aliquos per perfectam charitateꝫ vie foras mittitur quātum ad illum actum qui est timere penam.

Di. 35. ❡ Q̄uo differāt sapia ⁊ scia. Distin. XXXV.

Post premissa diligenter considerandum est: in quo differat sapientia a scientia. De hoc Augu. ita ait Philosophi disputātes de sapientia diffinierunt eam dicentes. Sapientia est rerum humanarum diuinarūq̄ scientia. Ego quoq̄ vtrarūq̄ rerum cognitionem. i. diuinarum ⁊ humanarum ⁊ sapientiam ⁊ scientiam dici posse non nego. Uerum iuxta distinctionē apostoli qua dixit: alij dat̄ sermo sapientie: alij sermo sciētie: illa diffinitio diuidenda est: vt rerum diuinarum cognitio sapientia proprie nūcupetur. Humanarum vero rerum cognitio ꝓprie scientie nomen obtineat. Neq̄ vero quicquid sciri ab homine potest ĩ rebus humanis: vbi plurimum superuacue vanitatis ⁊ noxie curiositatis est: huic scientie tribuo: sed illud tantum quo fides saluberrima que ad veram beatitudineꝫ ducit gignitur: nutritur: defenditur: roboratur: qua scientia non pollent fideles plurimi: quāuis polleant ipsa fide plurimum. Aliud est enim scire tantūmodo quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatā: aliud est scire quomodo hoc ipsuꝫ ex pijs opituletur vel cōtra impios defendatur que proprio vocabulo appellat̄ sciētia. De his quoq̄ duabus virtutibus idem Augu. differentiaꝫ inter eas assignans super ps. ait. Distat sapientia a scientia: testante sancto Job qui quodāmodo singula diffiniens ait. Sapientia est pietas: scientia vero abstinere a malis. Pietatem vero hoc loco posuit dei cultuꝫ: que grece dicit̄ theosebia: que est in cognitione ⁊ dilectione eius qd̄ semper est ⁊ incōmutabiliter manet: quod deꝰ est. Abstinere vero a malis est in medio praue nationis prudenter conuersari. Idem quoq̄ ĩter hec duo aperte distinguens ait. Distat ab eternorum contemplatione actio: qua bene vtimur temporalibus rebus: ⁊ illa sapiētie hec scientie deputatur. quāuis ⁊ illa que sapientie ē possit nūcupari scientia: vt apostolus asserit vbi dicit. Nunc scio ex parte: quam scientiam profecto ꝯtemplationis dei vult intelligi. In hoc ergo differentia est: q: ad contemplationem sapientia: ad actionem vero scientia pertinet. Ecce aperte demonstratum est ĩ quo differant spiritus sapientie ⁊ spiritus scientie. s. vt sapientia diuinis: scientia humanis attributa sit rebus. ⁊ vt docet Augu. vtrunq̄ agnoscimus in christo. s. ⁊ rem diuinam ⁊ rem humanaꝫ: ⁊ ideo de ipso habemus sapientiam ⁊ scientiam. Cū enī legitur verbum caro factum est: in verbo intelligitur verus dei filius: in carne agnoscitur verus hominis filius. Item cum dicitur vidimꝰ plenum gratie ⁊ veritatis: gratiam referamus ad scientiam ⁊ veritatem ad sapientiam: quia ĩ christo sapientia ⁊ sciētia fuit plenarie: ⁊ nos scientiā ⁊ sapiētiā de eo habemꝰ q̄ est deꝰ ⁊ homo.

Augu. in 14. li. de trinitate. Diffinitio sapiētie scōm phos. 1. Cor. 12

Diffinitio sapie ⁊ scie fm̄ theologos.

Augu. in 13. lib. de trinita.

Job. 28.

Phil. 2.

1. Cor. 13

In li. 13. de trini. Joan. 1. Aug. i li. 12. de ecclesiasticis officijs.

❡ In quo differat sapientia ab intellectu.

Ostensa differentia inter scientiam ⁊ sapientiam: quid distat inter sapientiaꝫ ⁊ intellectum videamus. In hoc differunt illa duo: q: sapientia proprie est de ceteris que veritati eterne ꝯtemplande intendit. Intelligētia vero nō modo de eternis est: sed etiā de rebus

inuisibilibus ⁊ spiritualibus temporaliter exor tis. Per eaz enim ⁊ natura sūma que fecit om nes naturas.i. diuina consideratur: ⁊ que post ipsam sunt spūales ⁊ inuisibiles nature: vt angeli ⁊ omnes anime bone affectiones conspiciuntur. In hoc ergo differentia est: quia sapientia creator tantum conspicitur: intellectu vero ⁊ creator ⁊ creatura quedam. Item intellectu intelligibilia capimus tantum. Sapientia vero non modo capimus superiora sed etiam ico

Q̄ō differūt scia itelligentia ⁊ sapientia.

gnitis delectamur. Sic ergo distingui potest iter illa tria.s. itellectum scientiam ⁊ sapientiā. Scientia valet ad rerum temporalium rectaz āministrationem ⁊ ad bonam iter malos conuersationem. Intelligentia vero ad creatoris ⁊ creaturarum inuisibilium speculationem. Sapientia vero ad solius eterne beatitudinis contemplationem ⁊ delectationem.

¶ Q intellectus ⁊ scientia de quibus hic agitur non sunt illa que naturaliter habet homo.

Et notandum ꝙ intellectus ⁊ scientia que dicuntur dona spiritussancti: alia sunt ab intellectu ⁊ scientia que naturaliter sunt in anima hominis. he.n. virtutes sunt que per gratiam infunduntur animis fideliuz: vt per eas recte viuant. Illa vero naturaliter habet homo ex beneficio creationis a deo tamen. Per has autē virtutes que dicuntur dona spiritussancti illa naturalia reformantur atqꝫ adiuuātur: vt verbi gratia. Intellectus naturalis peccato obtenebratus: per virtutem quandam ⁊ gratiam q̄ dr̄ spūs itēlligētie reformatur atqꝫ adiuuatur ad intelligendum. Ita ⁊ per illam virtutem que dicitur spiritus sapientie iuuatur atqꝫ erigitur mentis ratio ad contemplationem ⁊ dilectionem eterne veritatis.

¶ Quot sapientia ista dei est: nec est illa que deus est.

Illud etiam sciendum est ꝙ sapientia de qua nūc diserimus: non est illa sapientia dei: vt ait Aug.

In li.4. de trini. que deus est sed hominis sapientia: verumtamen que ſm deuz est ac verus ⁊ precipuus cultus eius est. Si ergo colat mens hominis deum cuius ab eo capax facta est ⁊ cuius esse particeps potest: sapiens ipsa fit: ⁊ non sua luce sed summe illius lucis participatione sapiens fit. Ita ergo hominis sapientia etiam dei est: verum non ita dei est: vt ea sapiens sit deus. Nō enim participatione sui sapiens est deus: sicut mens participatione dei. Sic etiam dicitur iustitia dei non solum illa qua ipse iustus est: sed etiam illa quam dat homini cum iustificat impium.

Dist.35. Distinctio. XXXV.

Post premissa diligenter ꝯsiderādum est ⁊c̄. Superius determinauit magister de donis absolute: hic determinat de ipsis cōparando vnum ad aliud ⁊ diuiditur in partes quatuor. ¶ Primo assignat differentiam: inter sapientiaz ⁊ scientiam. ¶ Secundo inter sapientiaz ⁊ itellectū. ibi. [Ostensa.] ¶ Tertio inter scientiam ⁊ intellectum prout sunt dona infusa: ⁊ prout sunt dona naturalia. ibi. [Et notādū.] ¶ Quarto inter sapientiam donum ⁊ sapientiam donantem. ibi. [Illud etiam sciendum est.]

Circa hanc distin. querendum est pncipaliter de tribus. ¶ Primo de vita ꝯtemplatiua ⁊ actiua. ¶ Secūdo de donis respicientibus intellectum. ¶ Tertio de donis respicientibus affectum ⁊ de numero ⁊ ordine donoruz: ⁊ de eorum correspondentia ad virtutes ⁊ beatitudines. ¶ Circa primum queruntur quatuor. ¶ Primo vtrū vita contēplatiua ꝯsistat tm̄ in intellectu. ¶ Secūdo vtrū consistat in ꝯtemplatione solius prime veritatis. ¶ Tertio vtrū opera oīum virtutū cardinaliū ptineāt ad vitā actiuā. ¶ Quarto vtruz vita actiua magis sit meritoria q̄ꝫ contemplatiua. Questio. I. Q.6.1.

Primo ostendo ꝙ vita contemplatiua consistat in solo itellectu: q: vita contemplatiua consistit in cōtemplatione: sed ꝯtemplatio est in solo intellectu: ergo ⁊ vita contemplatiua. Argu. 1.

¶ Itē ſm Bernardū.5. de cōsi. circa finem. Contemplationis quatuor sunt species. s. Maiestatis admiratio: iudiciorum inspectio: beneficiorum recordatio: promissorum meditatio: sed nullum istorum pertinet nisi ad intellectum: ergo vita contemplatiua in solo intellectu consistit. Secūdo Cōtēplatiōs spēs

¶ Item ad vitam contemplatiuam non pertinet actio: sed voluntas est principale actionis principiuz: q: se mouet ⁊ omnes potentias alias: ergo nihil de vita contemplatiua est in voluntate. Tertio

Contra vita beatorum est contemplatiua: sed eorū vita non tm̄ consistit in intellectu ⁊ in affectu: ergo vita contemplatiua nō ꝯsistit in solo intellectu. In opm̄ primo.

¶ Item vita contemplatiua est delectabilis: sed delectatio pertinet ad affectum: ergo vita contemplatiua simul consistit in intellectu ⁊ in affectu. Secūdo

Respondeo in vita contēplatiua quatuor considerāda sunt. s. actus spūaliter viuendi: ⁊ actus cōtemplandi: ⁊ motuū ad ꝯtēplationez: ⁊ delectatio consequens contemplationem ⁊ actum viuendi qui est semper per dilectionem. Primum maxime cōsistit in charitatiua dilectione. Unde Augu.13. de tri. circa finē. Scd̄m hoc viuit quisqꝫ qd̄ diligit: ⁊ Aug. l solil. de arra aīe prope pncipiuz dicit. Scio aīa mea ꝙ vita tua dilectio est: dilectio autem in voluntate consistit. Ad q̄ōnē ſm mētē aliorꝫ pͦ.

¶ Secundum consistit in intellectu tm̄. Contemplatio.n. est actus solius intellectus. ¶ Tertium voluntatez respicit que ex amore mouet intellectum ad contemplandū amatum. Unde ſm Augu.8. de tri. c. penul. Quanto flagrantius deum diligimus tanto certius sereniusqꝫ videmus. ¶ Quartum similiter in voluntate consistit. Uoluntas enim est que in contemplatione rei dilecte delectatur ⁊ quiescit: sic ergo patet ꝙ vita contemplatiua simul consistit in intellectu ⁊ in affectu.

Ad duo prima argumenta in oppositum dicendū ꝙ procedunt de contemplatione vita autem ꝯtemplatiua plus importat q̄ꝫ ꝯtemplatio: q: actū contemplandi importat ⁊ actum spiritualiter viuendi. Ad duo argumēta

¶ Ad tertium dicendum: ꝙ ad vitam contemplatiuaz non pertinet actio exterior: nisi sicut dispositio quedā ſm quem modum etiam posset dici vita actiua pertinere ad vitam contemplatiuam inquantum ab illa est ascensus ad aliam Ad 3m.

ad alium. Actio tamen interior que est charitatiua dei di
lectio est de ratione cōtemplatiue vite: q: illa actione ma
Q̄ō.2. xime est spiritualis vita. Questio. II.

SEcundo queritur vtrum vita contem-
platiua consistat in cōtempla
Argū p° tione solius p̄me veritatis. Et videtur q̄ nō.
vt.n.habetur in auctoritate Bernar. preallega
ta.5.de consi. Una species cōtemplationis est recordatio
diuinorum beneficiorum: sed diuina beneficia non sunt
prima veritas: ergo vita contemplatiua non consistit in
Secūdo contemplatione solius prime veritatis. ¶ Item phs. 1.
In prolo metaphy. Existimamus sapientem omnia maxime scire
go vt contingit: sed sapientia pertinet ad contemplationē:
ergo vita contemplatiua consistit in omnium contēpla-
Tertio tione. ¶ Item ideo est veritatis contemplatio: vt in eius
contemplatione perficiatur intellectus. Sed in contem
platione cuiuscunq̄ veritatis acquirit intellectus aliquā
perfectionem: ergo vita contemplatiua consistit in con-
templatione cuiuscunq̄ veritatis.

In opp° **Contra** Augu.4.d tri.c.18. Mens rationalis pur-
primo. gata cōtemplationem debet rebus eternis
in quo sicut patet per literam sequentem satis dat intel
ligere contemplationem consistere in cognitione solius
Secūdo creatoris. ¶ Item vita contemplatiua non consistit: nisi
in contemplatione illius veritatis per quā est spiritualis
vita: sed illa sola est veritas prima: ergo non consistit nisi
in contemplatione prime veritatis.

Ad q̄ōnē **Respondeo** q̄ vita contemplatiua quantum
s̄m mētē ad ipsam contemplationem consi
propriā. stit principaliter in cōtemplatione prime veritatis: q: ab
illa principaliter dependet intellectus perfectio propter
quā homo contemplationi intendit: q: tñ per creaturas
manuducimur ad cognitionē prime veritatis s̄m illud
apostoli ad Ro.1. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt a crea-
tura mundi intellecta conspiciuntur: ⁊ per ea tanq̄ per
primam causam de istis inferioribus iudicare debemus ex
consequenti contemplatio que est pars vite contempla-
tiue: vt superius visum est: est respectu veritatis create i
aliqua tamen relatione ad primā veritatem.

Ad arg°. **Argumenta** ad partem primā procedunt de
contemplatione extendendo eā
non tñ ad illud respectu cuius est principaliter: sed etiā
ad illud respectu cuius est nō p̄ncipaliter. Unde ⁊ Ber
nardus recordationem diuinorum beneficiorum nō po-
suit contemplationem principalem: sed admirationē ma
iestatis. Unde circa finem quinti de consi. ad Euge. dicit
q̄ prima maxima cōtemplatio est admiratio maiestatis.
¶ Argumenta ad partem aliam procedunt de contēpla
Q̄ō.3. tione principaliter dicta. Questio. III.

TErtio queritur vtrum opera omniū vir
tutum cardinaliū pertineant ad
Argū p° vitam actiuam. Et videtur q̄ non: vita actiua
consistit in actione: actus prudentie consistit in
cognitione: ergo actus virtutis prudētie nō pertinet ad
Secūdo vitam actiuam. ¶ Item actiones que sunt ad alterū nō
pertinent: nisi ad iustitiam. Sed in solis operationibus
que sunt ad alterum consistit vita actiua. Unde etiam sal
uator exprimens Matth.25. Redargutiones quas audi
ent impij in iudicio pro defectu actiue vite nō enumerat
nisi actiones ad alterum: ergo sola operatio iustitie perti
Tertio net ad vitam actiuam. ¶ Item vita actiua propter fecū
ditatem cōparatur Lye que fuit fecunda sed fecunditas ē
in fructu respiciente alterum: ergo consistit tñ in opera-
tionibus que sunt ad alterū. Sed ille non pertinent: ni
si ad iustitiam: ergo sola iustitia inter virtutes cardinales:
spectat ad vitam actiuam.

In opp° **Contra** Aug.12.de tri.c.14. Quicquid prudēter:
primo. fortiter: temperāter: ⁊ iuste agimus ad eā
pertinet sciam siue disciplinam: qua i vitandis malis: bo
nisq̄ appetendis actio nostra versatur: ergo opera omni
um virtutum cardinalium pertinent ad vitam actiuā.
¶ Item phs.10.ethi.c.9. dicit q̄ coniugata est pruden- Secūdo
tia moris virtuti: ⁊ h prudentie: sed s̄m ipsum ibidē s̄m
virtutes humanas consistit actiua felicitas: ergo omnes
morales virtutes: ⁊ ipsa prudentia ptinēt ad vitā actiuā.

Respondeo q̄ opera omnium virtutū cardi Ad q̄ōnē
nalium pertinent ad vitā actiuā. s̄m mētē
Uita.n.actiua in hoc distinguitur a cōtemplatiua: q: vi- propriā.
ta contemplatiua p̄mo ⁊ p̄ncipalr itendit contemplatio
nem veritatis ⁊ dilectionem sūmi boni. Uita autem acti
ua p̄mo itendit actionem sicut proximū finem, nō dico
sicut vltimum propter hoc: q̄ vita actiua ordinat ad cō
tēplatiuā. sicut.n.dicit Grego. sup Eze. parte.j. homel.
5. Ab actiua vita ad cōtemplatiuam surgimus: opera au-
tem oium virtutum cardinaliū ordinantur ad actionē
rectam: sicut ad proximum finem: q: obiectum cardinali
um virtutum ē verum vel bonum agibile per nos. Qua
ppter dicit phs.2.ethi.c.4. q̄ ad ipsas virtutes morales
scire aūt nihil prodest. Unde patet opera oium virtutū
cardinalium: ita ad vitam actiuam pertinere: q̄ sine ali-
qua illarū non posset homo sufficienter: nec recte se ha-
bere i vita actiua.

Ad primum in oppositum dicendum q̄ acti- Ad p̄mū
uum oportet speculari agenda: p
pter actionem: sic autem prudēs speculatur: q: nō tñ spe
culatur que sunt agenda: sed etiam suam speculationem
precipit applicari: seu applicat ad operationem. ¶ Ad se Ad 2m
cūdum dicendum: q̄ quāuis vita actiua i operibus iusti
tie p̄ncipalr consistat: tamen q: per opera prudentie ⁊ tē
perantie disponitur homo: vt bene se habeat ad alterū:
sicut per iordinationes itemperantie ⁊ timiditatis proue-
niunt multe iordinationes ad alterum: ideo non tñ ad
actiuam vitam pertinēt opera iustitie: sed ēt fortitudinis
⁊ temperantie. Dominus autem ibi enumerauit opa mi
sericordie tñ: vt magis ea ipmeret i cordibus audienti
um ad magis eos prouocandos ad pauperum subuentio
nem. ¶ Ad tertium dicendum: q̄ fecunditas accipitur Ad 3m
ibi large: siue sit respectu operū iustitie: siue respectu opū
pcedētiū ex passionū modificatiōe. Q̄ō. IIII. Q̄ō.4.

QUarto queritur vtrum vita actiua ma
gis sit meritoria q̄ contempla-
tiua. Et videtur q̄ sic. Maioris meriti est be- Argu. p°
ne operari sibi ⁊ alij q̄ sibi soli: sed per vitā cō
templatiuam sibi soli operatur homo per actiuam autē
operatur sibi ⁊ alijs: ergo magis meritoria est actiua q̄ cō
templatiua. ¶ Itē a vita magis meritoria nō debet ho Secūdo
mo reuocari propter vitam minus meritoriam: sed a mi
nus meritoria ad magis meritoriam. Sed aliquando ho
mines vitam contemplatiuam ducentes iuste transferū-
tur ad prelationem: que in actiua vita consistit: ergo ma-
gis meritoria est actiua q̄ contemplatiua. ¶ Itē magis Tertio
meritoria est illa: que est bonis operibus fecunda magis:
sed actiue est hmōi. Unde Geñ.29. glosa eam comparat
Lye que fuit fecunda: ergo est magis meritoria q̄ cōtem-
platiua. ¶ Item Grego. sup Eze. parte.j. homel.12. Nul Quarto
lum omnipotenti deo tale est sacrificium: quale est zelus
aiarum: sed zelare pro aiabus proximorum docendo: p̄e-
dicando: exhortando: corrigendo: pertinet ad vitā acti-
uā: ergo acceptior est deo actiua q̄ contemplatiua ⁊ ex
consequenti magis meritoria. ¶ Itē Augu. in libro de Quinto
opere monachoꝝ reprehendit illos qui sub p̄textu oronis
⁊ deuotionis se excusabant ab opere corporali. Sed si nō
esset magis meritoria actiua q̄ cōtēplatiua nō debuissent
reprehendi: q: actiua vita contemplatiuā ipedit: cū acti-
ua cōsistat in solicitudine: vt habet Luc.10. ⁊ cōtēplatiua
in qete: s̄z illud psal. Uacate ⁊ videte: ergo actiua magis

est meritoria q̃ contemplatiua.

In oppositum p°. **Contra** Luc.x. dicitur de Maria que vitã contemplatiuã elegerat q optimam partem elegit.

Scdo ¶ Item Grego. super Eze. parte pma homel.3. dicit q contẽplatiua maior est merito q̃ actiua:q: hec in vsu presentis opis laborat: illa vero sapore intimo venturã iã requiem degustat.

Tertio ¶ Itẽ Grego. ibidem q̃uis actiua bona sit melior est contẽplatiua.

Quarto. ¶ Item illa vita viatoris magis est deo accepta que similior est vite beatoȝ in nobilioribus cõditionibus:sȝ vita ɔtẽplatiua viatoris similior est vite btõȝ l nobiliorib' ɔditõib' que sunt ɔtẽplari deũ ⁊ ei' suauitatẽ frui q̃ vita actiua:g magis deo est accepta: sȝ in statu merẽdi vita que ẽ deo acceptior est magis meritoria:ergo magis est meritoria contẽplatiua q̃ actiua.

Quinto. ¶ Item illa vita que cõuenit homini sȝ illud quod optimũ est in hoĩe.s.sm intellectũ:⁊ respectu optimoruȝ cognoscibiliũ:⁊ magis põt esse cõtinua:⁊ magis delectabilis delectatiõe puriori:⁊ paucioribus indigẽs:⁊ pp se dilecta:⁊ in quiete cõsistens ⁊ diuine vite similior ⁊ homini inquãtum hõ est magis propria melior est q̃ illa cui nõ cõueniunt conditiones pdicte:sed sm phm.x. ethi.ca.8. Predicte conditiões contẽplatiue vite conueniunt non actiue:ergo contẽplatiua melior est q̃ actiua: sed quanto vita viatoris est melior tanto est magis meritoria.ergo cõtemplatiua magis est meritoria q̃ actiua.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ alioȝ p°. **Ad istam questionem** dicũt aliqui q vita actiua põt considerari quãtum ad actiões ordinatas ad agentis corporalẽ vtilitatẽ cuiusmodi sunt operationes mechanice. Aut quantũ ad actiones ordinatas ad agentis vtilitatem spũalem cuiusmodi sunt ieiunium: disciplina:⁊ alia per que agẽs suas modificat passiones:quaȝ modificatio agentẽ melius reddit dispositũ ad actus ɔtẽplatiue. Aut quantũ ad actiones ordinatas ad proximoȝ vtilitatem maxime spirituale ⁊ ex ɔñti corporalem cuiusmodi sunt actiones prelatoȝ:que eis cõueniunt inquantũ sunt prelati ⁊ ad subditoȝ procreandã vtilitatẽ instituti sicut predicare cõfabulationes audire:delinquẽtes corrigere sacramenta ministrare indigentibus subuenire: ⁊ sic de alijs. Loquendo de vita actiua quãtum ad actiões primo modo dictas vita contẽplatiua prefertur actiue vite sicut bona aĩe bonis corporis. Loquẽdo etiã de ea quãtũ ad actiones scdo modo dictas contẽplatiua prefert actiue sicut finis his que sunt ad finẽ. Loquendo aũt de ea quãtuȝ ad actiones tertio modo dictas sic actiua vita:⁊ contẽplatiua possunt comparari in bonitate quãtũ ad eoȝ essentias vel quãtum ad earum vsum. ¶ Primo mõ contẽplatiua simpliciter prefert actiue: vnde si actiua ⁊ contẽplatiua vite pñtis non ordinarentur ad vitã aliam:ita q nõ eligerent nisi propter eaȝ bonitatem absolutam quilibet plus deberet eligere cõtẽplatiuã q̃ actiuã propter rationes iactas in argumento vltimo ad partem secundam:⁊ sic dicunt intelligi debere auctoritates que dicunt vitam contemplatiuã esse meliorẽ q̃ actiuã. ¶ Scdo autẽ modo vita actiua prefertur contemplatiue non tm̃ q: proximis vtilior:sed etiam q: vtilior ipsi agenti: si ad exercendas operationes vite actiue tertio mõ dictas sit idoneus ⁊ ad hoc vrgeat superioris auctoritate aut feruida charitate. Sicut.n. propter vtilitatẽ cõmunem ordinatum est vt plus valeat vsus aliquaȝ rerum minus nobiliũ in essentia q̃ aliquaȝ magis in essentia nobiliuȝ: sicut q̃tum ad vsum plus valet magnum pondus argenti q̃ vnus passer: sic deus propter spiritualẽ vtilitatem cõstatis ordinauit vt pdicte actiones vite actiue: q̃uis sint minus nobiles in essentia q̃ actiones vite contẽplatiue plus valeant quantũ ad vsum illi qui eas facit sub cõditionibus supradictis. ¶ Pro predicta opinione videt facere qd dicit Grego. vj. lib. moral. quasi inter pncipium ⁊ medium. Charitas que nos ad vim cõpassionis humiliat mirabilius in culmine contẽplationis leuat:⁊ multiplicata iã melioribus desiderijs estuat iam peruenire ad vitã spũs per cruciatus corpis anhelat:⁊ illud qd dicit extra de renunciatione. Nisi cuȝ pridẽ:licet contẽplatiua vita sit magis secura:actiua tñ magis est fructifera:⁊ licet illa sit magis suauis:ista tñ magis vtilis cuȝ in fecũditate sobolis: lippitudo Lye Rachelis pulchritudini sit plata.

Secũda opinio. ¶ Alijs videtur dõm q contẽplatiua simplr est magis meritoria q̃ actiua. Radix.n. merendi in charitatiua dei dilectiõe consistit pȝ per Grego. dicentem in quadã Homel. super illud Joan.15. Hoc est preceptum meuȝ vt diligatis vos inuicem. Non hȝ aliquid viriditatis ramus boni opis si non manet in radice charitatis. Precepta ergo dominica multa sunt ⁊ vnũ: multa per diuersitatẽ opis l radicez vnũ dilectionis. Illa ergo vita in qua perfectius põt vigere actus diligendi deũ ex charitate est magis meritoria simplr ⁊ absolute:sed cõtẽplatiua magis est hmõi q̃ actiua. In ea.n. magis põt predictus actus intendi: ⁊ continuari:q: iugis contẽplatio rei dilecte ⁊ pure delectari in re dilecta vehementer intendunt ⁊ incendunt diligendi actum. Distractio aũt intellectus ad alia cogitanda ⁊ parum delectari in re dilecta tepidiorem reddunt diligendi actũ ⁊ frequenter discõtinuant. In vita aũt contemplatiua homo vacat iugi dei cõtemplatiõi ⁊ delectat in eodẽ. Per actiuam aũt illa cõtemplatio:aut minuit:aut interrumpitur:⁊ etiam illa delectatio ad qd sequitur q actus diligendi deum ex charitate perfectius viget q̃ ad intensionem:⁊ continuationẽ in vita contẽplatiua q̃ actiua:⁊ ex consequenti q est magis meritoria simpliciter. Unde Grego. super Eze. parte prima. Homel.3. Quia actiua minor est merito q̃ contẽplatiua. recte nũc dicitur. Manus hois sub pennis eoȝ. Nam ⁊ si per actiuam aliquid agimus ad celeste tñ desiderium per contẽplatiuã volamus in casu tñ aliquo magis meret hõ in agẽdo: q̃ faceret tunc tẽporis contẽplando:qñ.s. coactus superioris auctoritate aliquã actionem vtilem ad quã est idoneus agit vel qñ ad illam ex charitate inclinatur: vt impleõs voluntatem dilecti ad perfectiorem gradum contẽplationis ⁊ dilectionis postea subleuetur. Ipsa enim obedientia ⁊ inclinatio ex predictis causis facta contemplatione que intermedio tempore fuisset cum super excrescentia recompensant:⁊ sic debent intelligi auctoritates pro primo opinione inducte:sicut patet intuẽti:nec ex hoc sequitur cõtemplatiuam vitam non esse maioris meriti q̃ actiuam. Nihil enim prohibet aliquas actiones simpliciter ⁊ ex suo genere magis esse meritorias q̃ alias:que tamẽ in casu ⁊ ratione circũstantiarum aliquarum eis quantum ad vim merendi preferunt.

Ad p^m. **Ad primum** in oppositum cum dicitur q maioris meriti est bene operari sibi ⁊ alijs q̃ sibi soli ⁊c. dico q verũ est ceteris paribus aĩr nõ oportet: põt etiã dici q in operibus vite contẽplatiue homo non tm̃ proficit sibi sed ⁊ alijs: vnde de aliquibus sanctis inuenitur q plus contra aduersarios fidei proficiebant orando q̃ alij maiores clerici disputãdo. Magis etiam victoriam contra Amalech fecit oratio Moysi q̃ Josue pugna corporalis. Oratio aũt saltem mentalis ad vitam pertinet contemplatiuam.

Ad scdm ¶ Ad scdm dicenduȝ q illi qui transferuntur ad statum prelationis non abstrahuntur a contemplatiua vita:q: ipsi deberent esse perfecti in actiua vita:⁊ contemplatiua: ⁊ nunc ascendere ad contemplationem nunc ad subditorum necessitatem descendere. Unde extra de renunciatio. nisi cum pridem. Dicit dominus Papa cuidam archiepiscopo petenti licentiam renunciandi: simul in vnum contemplatiuus esse vales ⁊ actiuus legislatoris exemplo qui nunc ascendebat in montem: vt ibi gloriam dñi cum maiori cerneret

libertatez

libertate: nunc vero descendebat in castra: vt cum vtilitate maiori necessitatibus populi prouideret: quapropter facilius indulgeret: vt ascendat monachus ad presulatum q̄ presul ad monachatū descendat.

Ad 3m ¶ Ad tertium dōm ꝙ maior vera esset si opera essent paria. Pauca.n. opera magne perfectiōis preponderant fecunditati multoꝝ operum minoris perfectiōis. Plus enim fuit Joseph filius Rachelis dilectus a patre q̄ plures alij de filijs suis simul.

Ad q̄rtū. ¶ Ad quartū dōm ꝙ per illud verbum non intendit preferre Grego. meritum vite actiue merito contemplatiue: sed intendit dicere magis esse meritorium si quis deo offerat alam suam q̄ quecunqꝫ alia exteriora dona.

Ad q̄ntū ¶ Ad quintum dōm ꝙ ibi Augu. reprehendit quosdaꝫ qui in seculo fuerant laboriosi ⁊ in religiōe sub pretextu orationis ⁊ psalmodie volebāt esse ociosi: cum tn̄ cōtemplationi nisi valde debiliter non vacarent: cōtra quos dicit in lib. predicto ꝙ nullo mō decet: vt in ea vita vbi senatores sunt laboriosi ibi fiant opifices ociosi.

Consequenter

querit̄ de secūdo principali: ⁊ circa hoc queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum obiectū sapiētie sit deus sub rōne veri. ¶ Secundo vtrum intellectus sit respectu eiusdem obiecti: respectu cuius est sapiētia. ¶ Tertio vtꝝ obiectuꝫ scientie sit aliquid agibile per nos. ¶ Quarto vtrū consilij obiectum sit idem cum obiecto scientie.

Q̄ō.1. Q̄ō. I.

Primo

Argu. p° ostendo ꝙ obiectū sapientie nō est deus sub rōne veri. Eccle.1. Dilectio dei honorabilis sapiā: sed deus nō est obiectū dilectiōis sub rōne veri: ergo nec sapientie.

Secūdo. ¶ Itē Eccle.6. Sapientia doctrine sm̄ nomen est eius: ergo sapientia importat saporem: sed sapor est in affectu: obiectum aūt affectus nō est aliquid sub rōne veri sed sub ratione boni: ergo deus non est obiectū sapientie sub ratione veri.

Tertio ¶ Itē ad Colo.4. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt: sed sic ambulare pertinet ad actionem: ergo aliqd agibile per nos est obiectum sapie: sꝫ deus non est aliquid agibile per nos: ergo deus non est obiectum sapientie sub ratione quacunqꝫ.

Contra

In oppositum p°. Augu.12. de tri.c.14. Distat ab eternoꝝ cōtemplatione actio qua bene vtimur tp̄alib' rebus: ⁊ illa sapientie: ⁊ hec scientie deputatur. Sapiētia ergo est eternoꝝ contēplatio: sed contēplatio respicit suum obiectum sub rōne veri: ergo obiectuꝫ sapie est deus sub rōne veri.

Secūdo. ¶ Item Augu.14. de tri.ca.1. Sapiētia est rerum humanaꝝ diuinarūqꝫ scientia: ⁊ parum post dicit ꝙ rerum diuinaꝝ scientia sapientia proprie nūcupat̄: sed scientia suum respicit obiectum sub rōne veri: ergo deus est obiectū sapientie sub rōne veri.

Respondeo

Ad q̄ōnē sm̄ mētē ꝓpriam. ꝙ obiectum doni sapie principale ⁊ primarium est ipse deus sub ratione qua verum excitatiuum voluntatis ad eius saporosam dilectionem. Unde deus sub rōne veri absolute nō est obiectum doni sapientie. Sed sub rōne veri in relatione ad rationē boni. Actus aūt sapientie est contemplari deum non quocunqꝫ modo: sed ex dilectione cum quadā experimentali suauitate in affectu: causa ergo mouens sapientiam ad contēplādi actū est dilectio: vñ Augu.15. de tri.ca.7. Ubi nulla dilectio est: quis vllā dicat esse sapiam quasi dicat nullus: nec intelligendū est de quacunqꝫ dilectione: sed de charitatiua qua homo est simplr̄ bonus: qꝛ vt dicitur sapie primo. In maliuolaꝫ aīam non introibit sapientia. effectus aūt actuuꝫ cōtemplandi presupposita dilectione est suauitas in affectu: ⁊ sic pꝫ ꝙ donum sapientie est in intellectu inquantum est mobilis per charitatiuam dei dilectionem ad sapidam dei contēplationem: qꝛ tamen per sapientiam non contēplatur homo deū absolute tantum: sed etiam inquantū in ipso sunt regule sꝫ quas debet homo se regere circa inferiora: ideo ex consequenti sapientia ista inferiora respicit inquantū per diuinas regulas actus humanos dirigit. Unde ⁊ Aug. de superiori portiōe rōnis in qua est donū sapiētie dicit.12. de tri.cap.3. Q̄ō supernā ⁊ internaꝫ consulit veritatem de inferioribus istis. Ex quo sequitur ꝙ donū sapientie: ⁊ si principaliter sit speculatiuū: ex cōsequēti tn̄ est practicū.

Ad primum

Ad p^m in oppositum dōm ꝙ illud verbū debet expōi causalr̄ sub hoc sensu ꝙ dilectio causa est sapie inquantum mouet seu applicat donum sapie ad sapidum contēplandi actū.

Ad scdm ¶ Ad scdm dōm ꝙ non plus concludit nisi ꝙ effectus sapientie qui est suauitas quedā in affectu est: ⁊ hoc est ꝯcessuꝫ.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dōm ꝙ ibi apl̄us loquitur de sapiā quantū ad effectum eius secundariū: ⁊ sic bene verum est ꝙ sapientia est respectu aliquoꝝ agibilium per nos inq̄ntuꝫ tn̄ in eis per contemplationem legis eterne regulamur. ¶ Argumenta ad partē aliam procedunt de sapientia quantū ad principalem eius actum quem habet respectu sui principalis ⁊ primarij obiectum.

Q̄ō.2. Q̄ō. II.

Secundo

Argu. p° querit̄ vtrum intellectus sit respectu eiusdem obiecti respectu cuius est sapientia: ⁊ videtur ꝙ sic. Ideꝫ obiectum est habitus inchoati ⁊ perfecti: sꝫ intellectus non videtur aliud esse nisi quedā inchoatio sapientie: actus enim intellectus est intelligere: ⁊ actus sapientie est intelligere sapide: ergo videt̄ ꝙ idem obiectuꝫ est intellectus ⁊ sapie.

Scdo ¶ Item idem obiectum est fidei ⁊ sapientie: qꝛ vtriusqꝫ primariū ⁊ principale obiectum est veritas prima: sed respectu eorūdem est intellectus respectu quorum est fides: vnde sicut dicitur ad Ro.10. Fides ex auditu: ita dicit Grego.1. lib. moral. longe ante finē super illud Job pmo. Faciebāt cōuiuia intellectus in eo ꝙ audita penetrat reficiendo cor tenebras eius illustrat: ergo videtur ꝙ respectu eiusdeꝫ obiecti est intellectus ⁊ sapientia.

Tertio ¶ Item sicut videtur se habere intellectus qui est habitus principioꝝ ad sciam que est habitus conclusionum sic in supernaturali cognitiōe vꝫ se habere donuꝫ intellectus ad donū sapiētie: ⁊ cum inter virtutes intellectuales ipsi scie respondeat donum sapiētie: ⁊ ipsi intellectui donum intellectus: sed eadem est veritas pncipij: ⁊ conclusionum: qꝛ veritates oīum ꝯclōnē continentur in principijs implicite: ḡ idē doni intellectus ⁊ doni sapie.

Contra

In oppositum p°. habitus distinguunt̄ sm̄ obiecta: sed donuꝫ intellectus distinctum est a dono sapie vt pꝫ Isa.11. ergo nō est idem obiectum vtriusqꝫ.

Secūdo. ¶ Item per donum intellectus cognoscit̄ creator per creaturā: ⁊ non clare: sed hic videtur esse actus fidei: cuius actus est deuꝫ enigmatice cognoscere. ergo idē est habitus: fides: ⁊ intellectus: sed fides ⁊ sapie non est idē obiectum: cum sint diuersi habitus: ergo nec doni intellectus et doni sapientie est idem obiectum.

Respondeo

Ad q̄ōnē sm̄ mētē ꝓpriam. ꝙ doni intellectus ⁊ doni sapiētie non est idem formale obiectuꝫ: qꝺ sic patet sicut enim in cognoscibilibus que subsunt lumini naturali vel nostre facultati naturali itellectus qui est habitus principioꝝ se habet ad sciam que est habitus cōclusionum. Ita in cognitione dei trāscendente naturale lumen: ⁊ nostram naturalem facultateꝫ se habet fides ad sapientie donum. Fides enim est habitus supernaturalium principioꝝ: que sunt articuli fidei: ⁊ sapia habitus cōclusionum que de deo ex illis principijs possunt cōcludi: vnde sicut in cognitione subiecta nostre naturali facultati: alius est habitus ab intellectu ⁊ scia quo sumus promptius habiles ex principijs inueniendo acquirere cognitionem conclusionuꝫ: quod spectat ad sciam inuentiuaꝫ sic in cognitione dei trāscendente nostram naturalem facultatem. Alius est habitus a fide ⁊ a sapiētia quo sumus

prompti & habiles ex articulis fidei inueniendo acquirere multas veritates de deo de quibus inuētis per sapiam recte iudicamus: & q2 inueniēdo acquirimus per creaturas maxime spūales: que sunt deo similiores cognitionē predictaꝝ veritatum de deo: ideo ille habitus non tantū est respectu creatoris: sed etiā respectu creaturaꝝ: & q2 habitus intellectualis formalius respicit mediū: q̄3 illud qd per medium cognoscitur: qd p3 in hoc q2 sciētia quā habemus de re nāli per mediū mathematica formalius est mathematica: q̄3 nālis: sic & habitus quo sumus prompti & habiles ex articulis fidei: sicut ex principijs per creaturas maxime spūales sicut per media concludere conclusiones de deo quarum iudiciū spectat ad sapiētiā3 formalius est respectu obiecti creati q̄3 increati. Ille aūt habitus donū intellectus est: ex quo p3 q2 quāuis donum intellectus sit respectu obiecti sapie: sicut respectu mālis obiecti: est tñ respectu creaturaꝝ sicut respectu formalis obiecti: sapia aūt econtrario vt visum est in qōne pcedenti: non ergo idē formale obm doni intellectus & donū sapie.

Ad pmū **Ad primum** in oppositū dōm q2 minor est falsa loquēdo de incohatiōe intra s3 quē modū3 maior vera est: de incohatiōe tñ extra que idē est qd dispositio que non est idē cum eēntia rei ad quam disponit vera est minor: & maior falsa. Planu3 est.n. q2 intellectus aliquo modo disponit ad sapiam ad similitudinē qua sciētia inuentiua disponit ad iudicatiuā.

Ad 2m ¶ Ad secundum dōm q2 quāuis respectu veritatis increate sit sapientia & fides: & intellectus: sub alia tñ & alia rōne: est.n. obiectum fidei inq̄3tum per ipsa3 assentimus cuilibet veritati cui per fidē assentimus obiectum sapiētie: inq̄3tu3 est excitatiua affectus ad sapidā dei dilectionem & inq̄3tū per eam in istis agibilibus regulamur: & per eā de istis iudicamus: sicut de effectibus per cām: est aūt obiectu3 intellectus inquantū per creaturas maxime spūales in cognitione eius ascēdimus.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm q2 non sic se habet donum intellectus ad donū sapie sicut intellectus principioꝝ ad scia3 conclusionū: s3 sicut se h3 intellectus ad sciētiam: sic fides ad sapiam que est donum: q2 vt ante visum est: fides est habitus principioꝝ sapie: sed sic se habet donum intellectus ad sapiam sicut scientia inuentiua ad iudicatiuā: quarum q̄libet innititur principijs: quoꝝ habitus est intellectus.

Ad argumenta in oppositū ¶ Argumēta ad partē aliā: gratia conclusionis principalis possent concedi: s3 sm argumentum: vnā falsam opinionē implicat. s. q2 idē est habitus fides & intellectus: cum per intellectū subtiliter apprehendaf ea que per fide3 credunf: neq3 valet probatio: q2 cognitio quā de deo habemus per fidē est per simplicē assensum: illa aūt quā habemus per donu3 intellectus est per rōnis adminiculum subtilioꝝ capiēdo que pponunf credenda: vñ Grego. 1. lib. mora. vt ante pallegatū est dicit q2 intellectus audita penetrat.

Q6. 3a. Q6. III.

Argf. pº **Tertio** querif vtrum obiectum scie sit aliquid agibile per nos: & vi q2 non. Augu. 14. de tri. cap. 1. Non quicq̄3 sciri ab homine pōt in rebus humanis vbi plurimum superuacue vanitatis: & noxie curiositatis est: huic scientie tribuo: sed illud tantūmodo quo fides saluberrima que ad veram beatitudinē ducit: gignitur: nutritur: defenditur: roboratur. ergo donum scie est respectu eoꝝ que sunt fidei: que tñ a nobis agibilia nō sunt.

Scdo ¶ Itē sm magistru3 in littera. Cognitio humanitatis in xpo pertinet ad sciētia3: sed humanitas christi nō est aliquid agibile per nos: ergo obiectū sciētie nō est aliquid per nos agibile.

Tertio ¶ Itē per virtutē prudentie sufficiēter circa agibilia dirigimur ergo si donum scientie esset respectu agibiliū per nos superflueret: quod falsum est.

In oppositum pº. **Contra** Augu. 12. de tri. ca. 14. Distat ab eternorum contēplatiōe actio: qua bene vtimur tēporalibus rebus: & illa sapientie: hec scientie deputatur: ergo sciētia est respectu tpalium rerū: quibus bene vtimur.

Secūdo. ¶ Item sm phm. 2. ethi. ca. 4. Scire qd non est coniunctum operationi parum: aut nihil pdest ad virtute3: sed donum scie multū prodest ad virtutem: ergo vi quod est ordinatū ad actionē: est ergo respectu agibilium per nos.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **Respondeo** q2 sciētia que est donū primo & pricipalr est respectu agibiliū per nos non inquantū in eis dirigimur per pncipia cognita in lumine nāli: sed per principia cognita in lumine fidei: que principia articuli fidei sunt: & iō ex pñti ad ipsa3 pertinet resoluere hois actiōes ad fidei articulos: vt ad principia & tāq̄3 a posteriori formare ex agibilibº rōnes aliquas ad fidei in cordibus infirmoꝝ roborationem: & cōtra impugnantes defensionē. Et sic p3 solutio ad primū argumentum in oppositum.

Ad pmū Ad 2m. ¶ Ad scdm dōm q2 cognoscere christi humanitatem non est actus principalis doni scientie: sed q2 christus est nostri viuēdi exēplar per ipsius cognitionem melius dirigimur in actiōibus nostris. Ipse eni3 significatus ē per exēplar: de quo dr exo. 25. Inspice & fac sm exēplar quod tibi in monte monstratum est.

Ad 3m ¶ Ad tertium dōm q2 per prudentiam sufficiēter dirigimur in agibilibus ad que sufficiunt principia cognita in lumine nāli: non aūt in illis ad que requirunf principia: que nō cognoscuntur nisi in lumine supernaturali: que sunt articuli fidei: & respcū agibiliū taliū ē scie donū.

Q6. 4a. Q6. IIII.

Argu. pº **Quarto** queritur vtrum obiectū consilij sit idem: cum obiecto sciētie: & vr q2 sic. Greg. 1. li. moraliū super illō Job. 1. Faciebant conuiuia dicit de dono cōsilij: q2 dum esse pcipitē prohibet ratione animū replet: s3 replere animum rōne est actus scientie. Sciētes aūt sunt qui rationabiliter agunt. Idē est ergo actus consilij & sciētie: s3 quorum est idē actus: est idē obiectum.

Scdo ¶ Item sicut se habet consilium qd est virtus moralis ad prudentia3: sic donum consilij ad donum scie: sed consilij & prudētie idē est obiectū. s. veꝝ agibile per nos: ḡ sīr doni cōsilij: & doni scie idē obiectū est.

Tertio ¶ Itē respectu eiusdē veritatis est bona argumētatio: & vera solutio: & recta inuētio: & recta iudicatio: s3 cōsiliū vr se habere ad scia3: sicut habitus bñ arguēdi: & habitus bene inueniēdi ad habitū bene soluendi & bene iudicādi: ergo idem est obiectū scie & cōsilij.

In oppm Primo **Contra** sm Grego. 1. mora. in loco iā pallegato: cōsiliū opponif pcipitatiōi: scia ignorātie: s3 nō est idē eē ignorātē: & pcipitē: nec illoꝝ vicioꝝ est idē obiectū: ḡ nec 2silij & scie.

Secūdo. ¶ Itē distinctoꝝ habituū distincta sunt obiecta: s3 donū scie & 2silij distinguunf: vt p3 Isaie xi. ergo ipsorum sunt diuersa obiecta.

Ad qōnē sm mētē propriam **Respondeo** q2 & si donū 2silij sit respectu eiusdē obiecti mālr respectu cuius est donū scie: nō tñ formalr. Utrūq3.n. donū est respectu agibiliū per nos: quoꝝ nō est determinata via qualr sit agendum: & eoq2 nō semper vniformiter fiēda sunt. Unde dicit phs. 3. ethi. ca 6. Qd q̄cūq3 fiūt per nos. Non sīr aūt semper de his consiliamur: respectu aūt agibiliū in ista gnālitate dictoꝝ: est etiā prudētia: & cōsiliū pertinēs ad prudētiā: nō tñ sīrmō sicut donū 2silij & donū scie: q2 respectu eoꝝ est prudētia & cōsiliū pertinēs ad eā sm pncipia naturalis rōnis: donū aūt scie & 2silij circa ea negociant sm regulas legis eterne. Neq3 ēt sunt respectu quorumcūq3 agibiliū per nos: s3 tātūmodo respectu eoꝝ que sunt specialis arduitatis respectu quoꝝ diuersimode se hēt donū cōsilij: & donū scie: q2 respectu eoꝝ est donū scie inq̄3tum sunt iudicabilia: vñ actº scie est de agibilibº per nos: quorum nō est determinata via quo ad nos: qualr fieri debeant: & eoq2 nō semp vniformiter fiēda sunt: & sunt spālis arduitatis bñ iudicare sm regulas legis eterne. Respectu aūt pdictoꝝ est donū cōsilij inq̄3tu3 sunt inuētibilia: vñ actus

actus doni consilij est ſm regulas legis eterne: ꝛ inuenire que ardua per nos agenda sunt: ꝛ que fugienda ad optinendum aliquē finem ſpālis arduitatis: ꝛ ſic pꝫ ꝙ respectu corpoꝝ respectu quoꝝ hō eſt bene iudicatiuus p donum ſcie eſt bene inuētiuus per donuꝫ ꝯſilij. Unde ſimili modo vꝫ ſe habere conſiliuꝫ ad ſciam in agibilibus: ſicut intellectus ad ſapiāꝫ in ſpectabilib⁹: ꝛ ſicut intellectus ꝛ ſapia ex ꝯūti conſiderāt agibilia: ſic ꝯſilium ꝛ ſcia ex ꝯūti conſiderant ſpeculabilia.

Ad pmū **Ad primum** in oppoſituꝫ dōm ꝙ replere animuꝫ rōne bene iudicatiua de ꝓdictis agibilibus eſt per ſciam: ſꝫ replere aiuꝫ rōne bene inuētiua respectu agibiliū ꝓdictoꝝ eſt per ꝯſiliū: ſic.n. ſe hꝫ aliquo mō ꝯſiliū ad ſciaꝫ: ſicut ſcia inuētiua ad iudicatiuā.

Ad ſcōm ¶ Ad ſcōꝫ dōꝫ ꝙ ꝙ̄uis ꝯſilij ꝛ prudētie idē ſit obiectuꝫ mālē: nō tñ formale: qꝛ respectu illoꝝ quoꝝ rō per ꝯſiliū eſt bene inuētiua eſt per prudentiā bene iudicatiua iudicio operatiōi ꝯiuncto.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiuꝫ dōꝫ ꝙ ſub alia ꝛ alia rōne ſunt respectu eiuſdē vitatis argumētatio: ꝛ ſolutio: qꝛ argumētatio ſub rōne qua eſt inuētibilis ꝛ ſolutio ſub ratione qua eſt iudicabilis.

Conſequenter querit de 3° ꝓncipali: ꝛ circa hō queruntur quatuor. ¶ Primo vtꝝ donū fortitudinis ſit respectu ardui cuiuſcunqꝫ. ¶ Scdo vtꝝ donū pietatis ſit respectu dei vel ꝓximi. ¶ Tertio de numero ꝛ ordine donoꝝ. ¶ Quarto que dona qbus rñdeāt virtutibus: ꝛ que beatitudines qbus donis: ꝛ qui

Qō. 1. ſunt actus donoꝝ in pria. Qō. I.

Argr. pᵒ **Primo** oſido ꝙ donuꝫ fortitudinis eſt respectu cuiuſcūqꝫ ardui. Omne.n. arduuꝫ: aut eſt bonū: aut eſt malū: ſꝫ p donuꝫ fortitudinis bñ ſe hꝫ hō: ꝛ respectu ardui mali ſuſtinēdo vel aggrediēdo: ꝛ respectu ardui boni ꝓſequēdo: ꝛ ꝑſeuerādo: ꝗ ē respcū ardui cuiuſcūqꝫ.

Secūdo ¶ Itē aliquis dꝫ firmari in bono respectu ardui cuiuſcunqꝫ: ſꝫ per nullū aliud donuꝫ a fortitudine firmat in bono respectu ardui. nullū.n. aliud donū a fortitudine eſt in iraſcibili: ꝗ

Tertio per donū fortitudinis firmat aliquis in bono respcū ardui cuiuſcūqꝫ. ¶ Itē ꝙ pōt plus pōt ꝛ minus: ſꝫ per donuꝫ fortitudinis pōt firmari aliquis in bono respectu maximi ardui ſicut respectu martyrij: ꝗ per donuꝫ fortitudis pōt aliquis firmari in bono respectu cuiuſcūqꝫ alterius ardui.

In oppᵐ Primo **Contra** ſm Greg. li. v. mora. longe ante mediuꝫ ſup illud Job. 4. Ubi eſt timor tuus ꝛ fortitudo tua: fortitudo nō niſi in aduerſitate oſidit: ſꝫ arduitas nō tm̄ eſt in aduerſitate: ſed ēt in proſperitate. Arduitas .n. inuenit in bono ꝛ in malo: ergo donuꝫ fortitudinis non

Scdo eſt respectu ardui cuiuſcunqꝫ. ¶ Itē fortitudo virtus eſt respectu ardui: ergo ſi respectu illius eiuſdem ardui eſſet fortitudinis donū ſuperflueret fortitudo vꝛ⁹ qꝺ falſuꝫ eſt.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam **Respondeo** ꝙ donū fortitudinis nō eſt ſm aliquos respectu ardui cuiuſcunqꝫ: ſꝫ tm̄ respectu ardui mali pene extremū tenētis in arduitate cuiuſmodi eſt mortē ſuſtinere pro fidei vel moꝝ veritate promouēda: aut defendēda: ꝛ qꝛ ad hoc hō promptus eſſe nō pōt niſi qui affectuꝫ ſuum ab oī mortifera iocūditate reꝝ trāſeuntiū ſepauit: iō dicit Aug. 2. ꝺ doctri. xpia. Bene poſt ꝓncipiū ꝙ affectu fortitudinis hō ab oī mortifera iocūditate reꝝ trāſeuntiuꝫ ſe extrahit a qua ſe perfecte ſepauerant ſancti martyres: de quibus dꝛ ad Hebre. xi. Fortes ſancti ſunt in bello. Respectu huius ardui mali penalis: aliꝛ ſe hꝫ fortitudo virtus: aliꝛ fortitudo donuꝫ: qꝛ fortitudo virtus respectu illius pene ſe habꝫ ſm dictamen principioꝝ legis nāe: donum aūt fortitudinis ſm dictamen principioꝝ legis eterne: ſequendo ſancti ſpūs ſpecialem inſpirationem: qua mouent ad vltro ſe offerendū ad ſuſtinētiā pene predicte: etcum tñ ſm eādem legem non cogant ad hoc ex legis neceſſitate: ꝗ̄uis forte cōpenſata inſpiratione mouente ad ſic ſe vltro offerendum teneantur. Et ſic ex dictis colligitur ꝙ donum fortitudinis eſt habitus exiſtens ſicut in ſubiecto in voluntate inq̄ꝫtum negociat circa ardua quo voluntas habilitat ad volēduꝫ mortem ſuſtinere pro defenſione: ſeu pro motione veritatis fidei vel moꝝ ſm dictamen legis eterne ſequendo ſancti ſpiritus motiuam inſpirationem: ꝛ ex ꝯūti tñ per ipſuꝫ bene ſe habet voluntas respectu cuiuſcunqꝫ alterius ardue pene: ꝛ melius ꝙ̄ꝫ per aliquam moralem virtutem.

Ad primum in oppoſitū dōꝫ ꝙ bene ſe hēre respectu ardui boni diſtinguēdo bonum arduum cōtra malū pene ſpectare nō vꝫ ad fortitudinis donuꝫ directe: ſꝫ ad habitū altiorē. ſ. ad ſpei virtutē que virtus theologica eſt vel ad magnanimitatē que eſt directe moderatiua ſpei: que eſt respcū boni ardui exñtis infra facultatē nāe. Greg. n. pmo li. mora. nō vꝫ ponere donū fortitudinis directe niſi respectu aduerſoꝝ: vñ dicit ꝙ fortitudo dum aduerſa nō metuit trepidāti menti cōfidentie cibos apponit. ¶ Uel pōt dici ꝙ fortitudinis donuꝫ eſt ēt respectu ardui boni directe oppoſiti arduo malo respectu cuius eſt. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ nō tm̄ per donum firmat aīus in bono respectu ardui: ſꝫ ēt per virtutem ſpei que altior eſt fortitudinis dono: mō nego tñ quin respectu oīuꝫ arduaꝝ penaꝝ hō per donū fortitudis bene ſe hēat: ꝙ̄uis primo ꝛ ꝓncipaliꝛ vt ſupra dictum eſt ſit respectu maximi mali penalis: qꝺ eſt mortē ſuſtinere: vñ alias penas nō respicit niſi in aliquali habitudine ad iſtā. ¶ Ad tertiū pꝫ ſolutio ex iam dictis. ¶ Argumenta ad partem aliā gra ꝓncipalis concluſionis poſſunt concedi. Scōm tñ peccat in proceſſu respectu enim eiuſdem poſſumus dirigi per duos habitus altiori tñ modo per vnū ꝙ̄ꝫ per alium.

Ad pᵐ. Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

Qō. 2ᵃ. Queſtio. II.

Argu. pᵒ **Secundo** querit vtꝝ donuꝫ pietatis ſit respectu dei vel ꝓximi: ꝛ videt ꝙ nō ſit respectu dei. Greg. 1. moral. ſup illud Job. 1. Faciebāt ꝯuiuia: pietas cordis viſcera miſericordie opibus replet: ſꝫ iſta opa non cōueniunt homini respectu dei qui miſericordia nō īdiget: ergo donum pietatis nō eſt respectu dei.

Secūdo ¶ Itē Aug. 2. li. de doctri. xpiana. lōge poſt principiū. Miteſcere opus eſt pietate: ꝗ miteſcere eſt opus pietatis: ſed iſte actus nō cōuenit respectu dei: cui nulla pena pōt inferri: ꝗ donū pietatis nō eſt respectu dei.

Tertio ¶ Itē pietas dirigit dono ſciētie: vñ Iſaie. xi. Sibi ꝓponit: ꝛ cōbinat ſicut directiuū directo: ſꝫ vt ſupius viſum eſt: ſcia eſt respectu agibiliuꝫ per nos: ergo ꝛ pietas respectu eorundem eſt quāuis ſub alia ratione non eſt: ergo respectu dei.

In oppᵐ Primo **Contra** glo. ſuper illud ad Tit. 2. Sobrie ꝛ pie ꝛc. dicit ſobrie in nobis: ꝛ iuſte ad proximum: ꝛ pie ad deum: ergo pietas eſt respectu dei.

Secūdo ¶ Item Augu. 2. li. de doctrina xpiana. Ubi prius. Actus pietatis eſt non contradicere diuine ſcripture ſiue intellecte ſi aliqua vitia noſtra percutit: ſiue nō intellecte quaſi melius nos ſapere meliuſqꝫ percipere poſſimus. Sꝫ reuereri diuinaꝫ ſcripturam ſibi non contradicendo. Sed aſſentiendo eſt actus respectu dei qui eam inſpirauit: ergo donum pietatis eſt respectu dei.

Tertio ¶ Itē Augu. 12. de tri. cap. 14. exponens illud Job. 28. ſm tranſlationeꝫ. 70. Ecce pietas eſt ſapientia dicit ꝙ pietatem hoc loco poſuit dei cultum: ergo pietas eſt respectu dei.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ donū pietatis principaliꝛ eſt respectu dei ſub ratione ſummi patris: ſicut.n. per latriā exhibet deo cultus inq̄ꝫtū eſt dñs: ita per donū pietatis exhibet deo debitus cultus inq̄ꝫtū eſt pꝛ ſummus: nō tm̄ ſm dictamē ꝓncipioꝝ legis nāe: ſꝫ ēt ſꝫ dictamē ꝓncipioꝝ legis eterne: qꝛ tñ bonus fili⁹ nō tm̄ dꝫ exhibere pꝛi cultū debitū in ſe: ſꝫ ēt in ſua ſimilitudine: iō ex ꝯūti per donū pietatis reddit hō debitū cultū ꝓximo inq̄ꝫtū inſignitus eſt imagie ſūmi pris. ¶ Ad pᵐ in oppᵐ.

Ad pmū

dicendum q̄ illud verbum Grego. intelligitur de secun/
Ad.1m. dario actu pietatis: et hoc concedo q̄ ille est respectu p̄ximi.
Ad 2m. ¶ Ad scdm pōt dici sicut ad p̄mū vel aliter q̄ mitescere
non assignaƒ ibi sicut actus pietatis: sed sicut btitudo pie
Ad 3m tati correspōdens inq̄ztū pietatis. ¶ Ad tertiuz dicēdm q̄
pietas dr esse respectu dei non q̄ deū habeat pro obiecto:
sicut nec latria: sed q̄ est respectu operū p̄ncipalr que of/
ferri non debent nisi deo: et talia opera bene sunt agibilia
per nos. Argumenta ad partem aliā p̄cedunt de actu pie
tatis principali et p̄imario: et bene veruz est q̄ ille actus
Q̃ 3. non est respectu proximi. Q̃. III.

Ad q̃ōnē T Ertio q̄riƒ d̄ nūero et ordie donoꝝ. Rn̄s
p̄m mētē q̄ dona sunt .6. vt p̄z Isa. xi. cui9 rō
propriam est. Dona .n. sunt pfectiones aīe: p q̄s reddiƒ bn̄
mobilis ab īspiratiōib9 spūs scti: nō tm̄mō aūt
volūtas s̄z ēt itellect9 mobilis ē a spū scto: et iō oz eē dona
et in volūtate: et in itellectu: et q̄ itellect9 est mobilis a spū
scto: iō sunt q̄dā dona in ipo inq̄ztū ē speculatiuus p̄nci
palr: q̄ sunt sapia et itellect9: et q̄dā i ipo inq̄ztū ē practic9
p̄ncipalr q̄ sunt ꝯsiliū et scia: et sunt duo dona in itellectu
speculatiuo: q̄ itellect9 ē iudicatiu9 et inuētiuus: et iō indi/
get dono sapie p quā bn̄ iudicat: et dono itellectus p quez
bn̄ iuenit. Simlr itellect9 practic9 respectu agibiliū ē iu
dicatiuus: et iuētiuus: et iō idiget dono scie: p quā bn̄ iu/
dicat: et dono ꝯsilij p q̄d bn̄ iuenit. Volūtas aūt a spū scō
mobilis ē in ꝯpatione ad alteꝝ: et ad h̄ idiget pietate. Bn̄
ēt ē mobilis a spū scō q̄ztū ad ipaz in sustinēdo mortē et
alia terribilia mō debito: et quo ad h̄ idiget fortitudine: et
ꝯcupiscētias moderādo: et carnales delitias abijciēdo: et
ad h̄ idiget timore: iō̄ pp dicebat p̄s. Cōfige timore tuo car
nes meas: a iudicijs .n. tuis timui. ¶ Dicūt ēt aliq̄ q̄ s̄m
ordinē quo narranƒ i Isaia ē ordo dignitatis eoꝝ simplr
hoc excepto q̄ ꝯsiliū et fortitudo nō sunt digniora simplr
q̄z scia et pietas: s̄z s̄z q̄d inq̄ztū sunt circa māz h̄ntē spālē
difficultatē. Q̄d aūt sapia: itellect9: et scia: et ꝯsiliū sint no/
biliora: p̄z vt ipi dicūt p h̄: q̄ v̄tutes itellectuales p̄ferun
tur moralib9: pp h̄ q̄ sūt q̄si regle dirigētes morales v̄tu/
tes: aut sinis v̄tutū moraliū: q̄d iō dīt q̄ actio ordiaƒ ad
ꝯtēplationē p ꝯsilēz rōnē ꝯcedēdū vr: dona q̄ sunt in itel
lectu eē nobiliora illis q̄ sunt in affectu. S̄z illō q̄d dicūt
de excellētia v̄tutū itellectualiū sup morales n̄ ē vlr veꝝ.
Scia .n. specłatiua nō ē ita nobilis: sic aliq̄ v̄t9 moralis: de
ꝯpatiōe aūt prudētie ad eas dcm̄ ē supi9. De sapia aūt q̄
deū h̄z pro obō: q̄ztuis nō sub illa rōne qua ē obz v̄tutum
theologicaꝝ: alr est obz. Et q̄ itellect9 sub rōne q̄ practi/
cus nō ē idign9: sic sub rōne q̄ specłatiu9 s̄z Aug. 22. lib. c̄
Faustū iter p̄n̄m et mediū: q̄ s̄z dignitatē eēntie. Cōtēpla
tio ē actiōe dignior: iō sapia et itellectus nobiliora sunt q̄z
scia et ꝯsiliū. Et q̄ nobili9 ē iudicare de veritate q̄z iuenī/
re vias ad cognitionē v̄itatis: q̄ s̄z ordiaƒ ad p̄m: iō sapia
per quā hō cognoscit cāz p̄mā s̄z se: et ex ꝯūti p eā: et s̄z eā
de īferiorib9 iudicat nobilior ē q̄z itellect9 p quē quodam
excellēti mō hō apphēdit credita penetrādo: nō dico cla
re vidēdo v̄itates enūciabiliū s̄z scrip̄as: s̄z apphēdēdo q̄
pp aliq̄d q̄d dicaƒ in ꝯriū nō ē ab illis recedēdū: q̄ apphē
sio est q̄dā inuētio cognitiōis p̄me v̄itatis: q̄ ēt nobilius
est de agibilib9 bn̄ iudicare q̄z iuenire: et iō vr q̄busdā q̄ s̄m
plr nobilior ē scia q̄z ꝯsiliū: q̄ztuis s̄z q̄d sit ꝯriū: quapp in
enumeratiōe p̄us enūerauit Isaias ꝯsiliū q̄z sciaz: et sicut
virt9 iustitie dignior ē fortitudie: et fortitudo tēpantia: sic
pietas dignior ē fortitudie: et fortitudo timore. Et hūs di
ctis ꝯcordāt v̄ba Aug. i. li. de sermōe dñi in mōte nō mul
tū lōge post p̄n̄m vbi loq̄ƒ de .6. donis: dicit postq̄z locut9
est de btitudinib9 vi mihi septiformis opatio spūs scti: de
qua Isaias loq̄ƒ his gradib9 sntijsq̄z ꝯgruere: s̄z iterest or/
dinis: nā ibi nūeratio ab excellētiorib9 cepit: hic v̄o ab in
ferioribus: ibi nāq̄z icepit a sapia et desinit ad timorē dei: s̄z
initiū sapie timor dñi ē. Quapp si gradatiz q̄si ascēden/
tes numeremus p̄ius est ibi timor dñi et infra et septimo

sapientia. Questio. IIII. Q̃ 4.

Q Uarto querif que dona q̄b9 rn̄deāt v̄tu
tib9: et q̄ btitudines q̄b9 donis: et
Ad q̃ōnē qui sint actus donoꝝ in patria.
p̄m mētē Respondeo q̄ v̄tuti tēpātie rn̄det timoris do/
propriam nū. Utrūq̄z .n. frenatiuū est carna/
lis ꝯcupiscētie v̄tuti iustitie rn̄det donū pietatis. Utraq̄z
eniz h̄it9 respicit debitū fortitudini fortitudo. ambo .n. sūt
respectu terribiliū prudētie scia: vtraq̄z .n. ē iudicatiua de
agibilib9: prudētie ēt rōne sue ptis potētialis q̄ est eubu/
lia rn̄det ꝯsiliū itellectui itellect9: q̄ sicut itellect9 q̄ ē v̄t9
intellectualis est h̄itus p̄ncipioꝝ existētiū itra facultatez
nře nālis cognitiōis sine p̄ncipioꝝ legis nāe: sic donū in/
tellect9 q̄ztuis nō sit h̄it9 p̄ncipioꝝ legis dine: sed fides tn̄
circa illa negociaƒ per creaturas illa itelligēdo. Sapie rn̄/
det sapia. Utraq̄z .n. ē ꝯtēplatiua dei q̄ztuis sapia q̄ ē donū
altiori mō. Scie aūt aliquo mō rn̄det scia inq̄ztū vtraq̄z ē
cognitiua eoꝝ q̄ sunt ad finē: q̄ztuis v̄t9 scie sit respectu spe
culabiliū: et donū scie sit respectu agibiliū: et sic scia v̄t9 re/
soluit ad p̄n̄a nālr cognita: sic donum scie ad p̄n9 supnālr
cognita q̄ sunt p̄n9 legis dine q̄ sūt articłi fidei. Sapia ēt
inq̄ztū ad actū suū mouet ex dilectiōe: et saporē cāt in affe
ctiōe rn̄det charitati. Vn̄ Ber. de amore dei. c. xi. Volun
tas pficit in amorē: amor in charitatē: charitas in sapiaz.
Donū ēt itellect9 et scie q̄ztū ad secūdariū scie actū corre/
spōdet fidei inq̄ztū p itellectū itelligim9 q̄ fidei sunt mō
supi9 expssio: et inq̄ztū scdari9 act9 scie ē fidē roborare et de
fendere vt supi9 visum est. Fortitudo rn̄det spei: et ēt tio:
inq̄ztū oia ista sunt: sūt respectu ardui: q̄ztuis differēti mō
s̄z alio mō corrn̄det timor q̄z fortitudo: q̄ timor magis ē
ꝯ opp9 spei q̄d ē p̄suptio: et fortitudo ꝯ aliō opp9 q̄d ē de
spatio. ¶ Dico ēt q̄ s̄z gl. mat. 5. vbi enūeranƒ btitudies
et Aug. i. li. de sermōe dñi i mōte satis cito post p̄n̄m btitu
do paupratis rn̄det timori: mititas pietati: luct9 scie: esu
ries et sitis iustitie fortitudini. Esse misericordem ꝯsilio:
mūditia cordis itellectui eē pacificū sapie. Paupes .n. spū
sunt nō īflati et hūiles: et timor excludit tumorē et cāt hu/
miliationē mititas pietati rn̄det inq̄ztū excludit impedi
mēta pietatis: vel est pietatis effect9. Qui .n. cuilibet pati
sunt cultū debitū exhibere puniturj nō sunt. Misericor/
dia ēt q̄ pietatis est effect9 multū reprimit irā. Ex cōside/
ratiōe aūt agibiliū per donū scie luget hō pro tpaliuz reꝝ
implicatiōe: et pro summi boni dilatiōe .i. p dilatiōe dul/
cedis dine. Esuries āt iustitie fortitudini rn̄det nō q̄ sit
act9 eius: imo magis vr act9 pietatis eē. S̄z q̄ per fortitu
dinē hō virilr resistit ipedimētis iustitie q̄ īferunƒ p ter/
ribiliū illationē seu cōminationē. Esse aūt misericordem
rn̄det ꝯsilio nō q̄ sit act9 imediate a cōsilio elicit9: s̄z q̄ est
optis via per ꝯsiliū iuēta ad hoc vt hō a deo adiuueƒ: q̄
sicut dicit Aug. in loco p̄allegato. Iustū est ꝯsiliū: vt q̄ se
a potētiori adiuuari vuult adiuuet īfirmiorē in quo ē ipe
potētior. Mūditia cordis rn̄det itellectui: nō q̄ sit act9
ab eo elicit9: s̄z q̄ ad actū ei9 qui est per creaturas deū spe
culari dispōit sicut mūdare oculū disponit ad actū viden
di. Esse aūt pacificū rn̄det sapie: q̄ sicut dicit Aug. in lo/
co p̄allegato. Sapia totū hoiez pacificat: et veꝝ ē q̄ paci/
ficat intellectū per ꝯtēplationē: et voluntatē per saporez.
Vn̄ dicit Aug. 2. lib. de doctrina xp̄iana lōge post p̄n̄m q̄
hō per sapiaz pacat9 trāquillusq̄z pfruiƒ. Si aūt vis scire
a q̄b9 h̄itibus isti actus qui beatitudines dicunƒ eliciunƒ
dico q̄ eē paupez spiritu eliciƒ a virtute hūilitatis. Esse
mitē hoc est nō punire a virtute māsuetudinis. Lugere
a virtute penitētie vel a charitate: sed q̄d est luctus pro
desiderio celestis p̄rie. Esurire et sitire iustitiam a virtute
iustitie. Esse misericordē a pietate. Mūditia cordis .i. in
tellect9 a fide: q̄ fides purgat ab errore. Esse pacificum a
charitate. Q̄ntū aūt ad actus in p̄ria: dico q̄ donū sapie
eundē actū hēbit in p̄ria: quē h̄z in via: s̄z in p̄ria erit pfe/
ctior: et hic act9 est deū ꝯtēplari s̄z se: et est intelligēduz de
principali

principali actu: sȝ ẽ. Actus aũt doni itellect⁹ in via ẽ per discursũ a creaturis deuȝ cognoscere: sȝ act⁹ ei⁹ in pñia: erit simpliciter intuitu deũ videre in creaturis vnico actu sine discursu vidẽdo creaturas: ⁊ oĩa q̃ de deo refulgẽt in creaturis. Act⁹ ꝯsilij qui ẽ in via inuenire qd agẽdũ p inquisitionẽ nõ remanebit in pñia: q: vt dicit Damas. h̃ ẽ ignorãtie nãe: sȝ act⁹ ei⁹ erit per ꝯuersionẽ mẽtis ad deũ videre q̃lr hõ debeat se ad quẽlibet habere. Act⁹ fortitudinis de plenaria euasiõe terribiliũ pfecte gaudere. Act⁹ scie recte iudicare q̃lr hõ se habere debeat ad quẽcũq;. Actus pietatis deo sicut sũmo pñi mentalẽ cultũ exhibere: ⁊ cuilibet aliq̃ modo suo inq̃ʒtũ est insignitus dei imagine. De actu timoris superius dictum est.

CIrca litteram. [Sapia est rerũ hũanarũ diuinarũq; scia] diuinaꝝ. s. pmo ⁊ pncipalr: hũanarũ aũt ex ꝯñti inq̃ʒtũ per diuinas regulas iudicat de rebus hũanis. [Quo fides saluberrima que ad verã btitudinẽ ducit gignit.] Cõtra virtutes theologice ordine cãlitatis priores sunt donis: q: ex vniõe aie ad deũ que est per ṽtutes theologicas cãnt a deo i nobis dona. Rñ⁹ q verbũ magri sic intelligẽdũ est q hõ per donũ scie: qd̃ hȝ dispositiue gignit fidẽ in alio. [Nũc scio ex pte quã sciaȝ pfecto ꝯtẽplatiõis dei vult itelligi.] Ibi loq̃r magr̃ de enigmatica ꝯtẽplatiõe q̃ in pñia nõ remanebit. [Intelligẽtia nõ mõ de eternis est] est. n. de eternis ⁊ tẽpalib⁹: sȝ de tpalib⁹ in relatiõe ad eternas. Per donũ. n. itellect⁹ ꝯsiderantur pmo ⁊ pncipaliter create spectabilia inquantum valent ad intelligendum fidei veritateȝ: que de deo est. [Contemplationeȝ ⁊ delectationem]. Ita q contemplatio est actus: ⁊ delectatio est effectus.

Dubium litterale. Rñsio.

De connexione virtutum que non separãtur. Distin. XXXVI.

Di 36. De ꝯnexiõe virtutum gratuitoꝝ. Hiero. super Esa.

SOlet etiam queri vtrũ virtutes ita sint sibi ꝯiũcte vt sepatim nõ possint possideri ab aliquo: sȝ qui vnã hȝ oẽs habeat. De hoc etiaȝ Hierony. ait. Oẽs virtutes sibi herẽt vt qui vna caruerit omnibus careat. Qui ergo vnã hȝ oẽs hȝ. Qd̃ quidem pbabile est. Cũ. n. charitas mater sit oiuȝ virtutũ: in quocũq; mater ipsa est. s. charitas: ⁊ cũcti filij eius. i. virtutes recte fore eẽ creduntur. Vñ Aug. Vbi charitas est: qd est qd̃ possit deesse: vbi aũt non est qd est qd̃ possit pdesse. Cur ergo nõ dicimus qui hãc virtutẽ hȝ oẽs hȝ: cuȝ plenitudo legis sit charitas: que q̃ʒtomagis est in hoĩe: tãtomagis est virtute preditus. Quanto vero minus tãto minus inest virtus: quanto minus inest virtus tantomagis inest vitium.

Aug. sup Joãnem.

Si cuncte virtutes pares sint in quocũq; sunt.

Vtrum vero pariter quis oẽs possideat virtutes: an alie magis alie minus in aliquo ferueant q̃stio est. Quibusdã. n. vr̃ q alie magis alie min⁹ habeantur ab aliquo sicut i Job patientia emicuit: in Dauid humilitas: in Moyse mãsuetudo: qui etiã ꝯcedũt magis aliquẽ mereri per aliq̃ vnaȝ virtutẽ q̃ per aliã: sicut eã plenius hȝ q̃ aliaȝ. Nõ tñ magis per aliquã mereri dicũt q̃ p charitatẽ: nec aliq̃: plenius a quoq̃ haberi q̃ charitatẽ. Alias ergo magis: ⁊ alias minus in aliquo eẽ dicũt sȝ nullã plenius charitate q̃ ceteras gignit. Hasq; dñt eẽ mltas facies q̃s memorat aplus dicẽs. Ex psonis multaꝝ facieꝝ ⁊c. 2. Cor. j.

Alij vero⁹ dicũt oẽs virtutes ei similes ⁊ pares esse in quocũq; sunt vt qui in vna alteri par extiterit: in oib⁹ eidẽ equalis sit. Vñ Augu. Virtutes que sunt in aio humano: q̃uis alio ⁊ alio modo singule itelligantur: nullo mõ tñ sepantur ab inuicẽ: vt quicũq; fuerint equales: verbi gra. in fortitudine: equales sint ⁊ prudẽtia: ⁊ iustitia: ⁊ tẽperãtia. Si. n. dixeris equales eẽ istos in fortitudine: sȝ illũ pstare prudẽtia: seq̃r vt huius fortitudo minus prudẽs sit. Ac per hoc nec fortitudine equales sunt: q: est illius fortitudo prudentior. Atq; ita de ceteris virtutib⁹ inuenies: si oẽs eadẽ ꝯsideratiõe pcurras. Ex his clarescit oẽs virtutes nõ mõ eẽ ꝯnexas: sȝ etiaȝ pares in aio hois. Cuȝ ergo dr̃ aliq̃s aliqua preeminere virtute vt abrahã fide. Job patiẽtia: sȝ vsus exteriores accipiẽdũ est: vel in ꝯparatiõe alioꝝ hominũ: q: vel hũilitatis habituȝ maxie pferet: vel opus fidei: vel alicui⁹ ceteraꝝ virtutum pcipue exeq̃tur. Vñ ⁊ ea pre alijs pollere vel inter alios hoies singulr̃ excellere dr̃. Scdm hũc modũ scilicet sm rõnẽ actuuȝ exterioꝝ vt alibi Augu. dicit: in aliquo aliã magis eẽ ṽtutẽ aliã minus: ⁊ vnã eẽ nõ alterã. Ait. n. sic. Clarissima disputatiõe tua satis apparuit nõ placuisse auctoritatibus nr̃is. imo veritati ipi oĩa paria esse peccata: ẽt si hoc de virtutibus veꝝ sit: q: ⁊ si verũ est eum qui hȝ vnã oẽs virtutes habere: ⁊ euȝ qui vnã nõ hȝ nullã habere: nec si peccata sunt paria: q: vbi virtus nulla est: nihil rectũ est: nec tñ ideo nõ est prauo prauius distoroq; distortius. Si aũt qd̃ puto esse verius sacrisq; lr̃is ꝯgruentius: ita sunt aie intẽtiões vt corpis mẽbra: nõ q videãtur locis sȝ q sentiant affectib⁹: ⁊ alius illuminatur: alius minus: alius oĩno caret lumine: profecto vt quisq; illustratiõe pie charitatis affectus: est in alio actu magis: in alio minus: in aliquo nihil: sic dici põt hẽre aliã: ⁊ aliã nõ habere: ⁊ aliã magis aliã minus. Naȝ ⁊ maior est in isto charitas q̃ in illo: ⁊ iõ recte possumus dicere ⁊ aliqua in isto: nulla in illo: q̃ʒtuȝ pertinet ad charitatẽ que pietas est: ⁊ in vno hoie qdem q maiorẽ habeat pudicitiã q̃ patiẽtiã: ⁊ maiorem hodie q̃ heri si pficit: ⁊ adhuc non habeat continẽtiã: ⁊ habeat nõ paruã misericordiã. Et vt generaliter breuiterq; cõplectar quã de ṽtute habeo notionẽ: ṽtus est charitas q̃ id qd̃ diligendum est diligitur. Hec ⁊ in alijs maior: ⁊ in alijs minor: ⁊ in alijs nulla est. Plenissima vero que iaȝ non possit augeri q̃diu hic hõ viuit in nemine est. Hic insinuari videtur: q aliquis ea ratiõe possit dici habere vnã virtutem magis q̃

Aug. l. 6. li. de tri.

Augu. in epla ad Hiero.

aliā q per charitatem magis afficitur in actu
vnius virtutis q̄ alterius: ꝑpter differentias
actuum ipsas virtutes magis vel minus habe
re dicit: pōt ꝛ aliquā non habere: cum tñ simul
oēs ꝛ pariter habeat quantum ad ınētis habi-
tum vel eēntiam cuiusqꝫ. In actu vero aliā ma
gis aliā minus hꝫ: aliā etiā nō hꝫ: vt vir iustus
vtens coniugio nō hꝫ continentiā in actu quaꝫ
tñ hꝫ in habitu. Cum ergo nō dicant paria pec
cata: Forte q magis facit cōtra charitatē qui
grauius peccat. minus: qui leuius. Nemo eniꝫ
peccat nisi aduersus illā faciendo que est pleni
Ro. 13. tudo legis. Ideo recte dī. Qui offenderit I vno
Jaco. 2. factus est omnium reus. i. contra charitateꝫ fa
Mat. 22. cit in qua pendent omnia.

¶ Repetit de charitate vt addat quomodo tota lex in ea pendet.

Cum duo sint precepta charitatis in quibus vt pretaxatum est tota lex pendet ꝛ ꝑphete. Aduertendum est quomodo hoc sit cum in lege ꝛ ꝑphetis multa fuerunt cerimonialia mādata que si ad chari-tatis sanctificationē pertinuissent: viderent nō debere cessare. Quia vero nō iustificatiōis gra-tia quā facit charitas instituta sunt sed in figu-ra futuri: ꝛ in onus posita: iō clarescente verita te cessauerunt velut vmbra. Veruntamen ꝛ ipsa cerimonialia sm spiritualem intellectum quē continēt: ꝛ oīa moralia ad charitateꝫ referunt. Pertinent enim oīa ad decē mandata in tabu lis scripta vbi oīum summa perstringit: ex qui-bus cetera emanāt sicut in sermōe dñi octo vir tutes premittunt ad quas cetera referunt. Et sicut ad decem mandata decalogi cetera refe-runtur: ita ꝛ ipsa decē ad duo mādata charita-tis. Omnia ergo ad duo mandata charitatis pertinent q per charitatē implent: ꝛ ad chari-

Augu. in li. de do. xpiana. tatem tāqꝫ ad finem referri pñt. Unde Augu. Totā magnitudinem ꝛ amplitudinē diuinoꝝ eloquioꝝ possidet charitas qua deū proximūqꝫ

Mat. 22. diligimus que radix est oīum bonoꝝ. Uñ veri-tas ait. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet ꝛ prophete. Sic ergo non vacat oēs pa-ginas sanctas perscrutari oīa inuoluta sermo-num inuoluere. tene charitatē vbi pendēt oīa:

Augu. in enchi. quia perfectio est ꝛ finis oīum. Tunc eniꝫ ꝛ pre cepta ꝛ cōsilia recte fiunt cum referunt an dili-gendum deū ꝛ proximum propter deuꝫ. Nō ve ro timore pene vel aliqua intentione carnali fit vt non referatur ad charitatem: nondum fit si

Augu. ad anastasiū. cut fieri oportet q̄uis fieri videatur. Inimicus eniꝫ iustitie est qui pene timore nō peccat. Ami

Augo. de do. xpia. cus vō iustitie qui eius amore nō peccat. Om-nium ergo hec summa est vt intelligatur legis ꝛ omnium diuinarum scripturaruꝫ plenitudo

Di. 36. esse dilectio dei ꝛ ꝑximi. Di. XXXVI.

Solet etiam queri ꝛc. Superi⁹ de-terminauit magister ꝺ virtutibus sꝫ se: hic determinat de virtutū cō-nexionē: ꝛ diuidit in partes tres. ¶ Primo ostē dit virtutū inseparabilitatē. ¶ Scdo eaꝝ in eo-dem eqlitatē ibi. [Utrū vero]. ¶ Tertio ostēdit charita tis excellentiā spālē ibi. [Cum duo sint precepta]. ¶ Se cunda in tres. ¶ Primo ponit vnā opinionē de equali-tate virtutum in eodeꝫ. ¶ Scdo aliā: ibi. [Alij vero]. ¶ Tertio rñdet ad ea que videbant facere pro pma opi nione: ibi. [Cum ergo dicitur aliquis].

Circa hanc distinctionē querunt sex. ¶ Primo vtꝝ virtutes acquisite sint cōnexe. ¶ Scdo vtruꝫ virtutes gratuite sint cōnexe. ¶ Tertio vtꝝ dona sint cōnexa. ¶ Quarto vtꝝ peccata sint cōnexa. ¶ Quinto vtrū equales in vna virtute in oībus alijs virtutib⁹ sint equales. ¶ Sexto vtꝝ oīa opera nr̄a teneamur facere ex charitate. ¶ Septimo vtꝝ sapiētia sit nobilior qualibet alia intellectuali virtute. Questio. I.

Qō. I. Primo ondo q virtutes acqsite sint cō-nexe. Tullius. 2. lib. de tuscu. qō-

Argt. p⁹ nibus. Si vnā virtutem cōfessus fueris te nō habere: nullaꝫ te habituꝝ necesse est: ergo vna

Secūdo non pōt haberi sine alia. ¶ Itē phs. 6. ethi. c. 16. Impossi-est prudentē esse nō entē bonū: sꝫ hō nō est bonus sine oī morali virtute: ergo prudētia nō pōt eē sine alijs virtuti-bus acqsitis: sꝫ in eodē lib. sequēti capl'o dicit: q alie vir-tutes nō possunt esse sine prudētia: ergo virtutes acqsite

Tertio sunt cōnexe. ¶ Itē Augu. 6. de tri. c. 4. Uirtutes q̄ sunt

Quarto in aīo humano nullo mō separant abinuicē. ¶ Iteꝫ Ber. 2. lib. de ꝯsidera. c. 6. dicit. Suauissimū quēdaꝫ esse cōten-tum cōplexūqꝫ virtutum itaqꝫ alterā pēdere ex altera: qđ

Quinto nō eēt veꝝ nisi essent cōnexe. ¶ Itē Greg. 1. li. mora. ver sus finē sup illō Job. 1. Ne forte peccauerint filij mei ꝛc. Nequaꝫ. n. vna vere virtus est: si mixta alijs virtutibus nō

Sexto est. ¶ Itē inordinatio intellectus causat inordinationeꝫ in affectu: ꝛ econuerso: iuxta illud sapi. 2. Excecauit il los malitia eorum: ergo non potest esse bona dispositio in intellectu sine bona dispositione affectus: nec econuerso: sed per prudentiam bene disponitur intellectus per mo-rales affectus. ergo prudētia non potest esse sine alijs vir tutibus: nec econuerso.

In opp^m Primo. Contra Augu. ad Hierony. de snīa Jaco. ante medi um. Nō est ista diuina snīa qua dī qui vnam virtutē habuerit hꝫ oēs: eiqꝫ nulla est cui vna defuerit: sꝫ

Secūdo. oīs snīa vera diuina est: ergo nō est veꝝ q qui hꝫ vnam virtutē hēat oēs. ¶ Itē in eodē post mediū: dicit hoīeꝫ

Tertio posse habere vnā virtutē ꝛ nō aliā. ¶ Itē sicut pruden-tia est directiua virtutū moraliū: sic sꝫ phꝫ. 6. ethi. c. 8. Sa piētia est regitiua oīuꝫ aliaꝝ sciaꝝ: vñ dicit ibi q est certis sima sciaꝝ: ꝛ caput hñs. i. rōneꝫ capitis in regendo alias. Sꝫ nō quicūqꝫ hꝫ sapiaꝫ: hꝫ oēs alias scias speculatiuas. non. n. opꝫ q sciēs metaphysicā sciat geometricā: ḡ nō oꝫ

Quarto. q qui hꝫ prudētiam habeat oēs alias virtutes. ¶ Itē ex periētia docet aliquos eē multū castos: qui tñ sunt auari aliquos esse mites: qui tñ nō sunt casti: ꝛ sic de alijs: ergo virtutes acquisite cōnexe non sunt.

Ad qōnē sꝫ stoicos. Ad istam questionem dixerunt stoici sm qđ pōt ac-cipi a beato Augu. de snīa Jacobi inter pncipium ꝛ me-diuꝫ: q oēs virtutes acqsite ꝯnexe sunt: q estimabāt vir tutem non posse esse nisi in indiuisibili: ꝛ q per absentiā alicuius virtutis est in homine aliquod vitiuꝫ: ꝛ quodli-bet vitium impedit virtutem ne attingat summum qđ attingit virtus in attingendo punctale medium: ideo dixerunt virtutem non posse esse cum alterius carentia. Eos eniꝫ oportebat cōcedere eam virtutē esse in summo sue perfectiōis

Contra opi.

sue perfectionis: aut non esse virtutem. ¶ Sed contra hoc arguit. Dicit enim phus. scdo ethicorum capi. viii. Qd qui parum aliqn transgreditur non vituperat: neq; ad magis: neq; ad minus: sz qui plus: ergo mediuz circa quod cõsistit virtus: nõ ɔsistit in indiuisibili: sz in aliqua latitudine sicut ꝓportionalis humor: uz medietas que ad sanitatem requirit nõ ɔsistit in indiuisibili: sz in aliqua latitudine. Quis pp põt dici vna sanitas maior alia inqʒtũ magis accedit ad medium punctale. Sic ergo pz q̄ vna

Secũda opĩo quã insequtur doctor.

virtus põt esse perfectior q̃ alia eiusdẽ spẽi: ⁊ eadẽ in numero crescere põt in perfectione. Et iõ aliter dicunt alij ad qõnem q̄ virtutes acquisite ɔnexe sunt in prudẽtia. Nulla.n. virtus moralis sine prudentia haberi põt sicut ꝓbat phs 6. ethi. ca. 17. Et hoc rõnabile vĩ: q: vt dĩ. 2. ethi. c. 6. Virtus est habitus electiuus in medietate exñs quo ad nos determinata rõne: vt vtiq; sapiẽs determinabit. Sapiẽs idest prudens: vt.n. dĩ 6. ethi. c. 6. ⁊. 17. Prudẽtia est recta rõ agibilium: prudẽtia etiã non põt esse sine quacũq; morali virtute: vt dicit phs. 6. ethi. ca. 17. ⁊ hoc rõnabile est: q: ſm phm. 6. ethi. ca. 6. Malitia est corruptiua principij. Ex corrupto aũt principio non põt hõ rõnabilr operari: cum ergo rõnabilr operãdo hõ acquirat prudẽtiam homo nõ põt esse prudẽs cũ carẽtia alicuius moralis virtutis: q: carentia eius in subiecto debẽti habere eã malitia est. Et si hec opinio intelligat de virtute politica q̃tũ ad perfectum esse politice virtutis: credo q̄ hec vera est opinio: ⁊ valet nõ pro opinione adducta. De virtute aũt politica impfecta non esset vera opinio: q: tñ ſm phm. 2. ethi. ca. 1. Uirtutes politice acqrunt per actus: vt hõ possit se exercere in actibus ordinatis ad aliquã virtutẽ: vtpote ad tẽperantiã nõ exercendo se in actibus ordinatis ad aliã: vtpote ad fortitudinẽ vel iustitiã: põt habere temperantiã impfectã: sine fortitudine vel iustitia: q: tñ virtutes inter se cõcordes sunt: ⁊ ex ɔñti dispositiões ad virtutes: hõ hñs vnam virtutem: q̃uis imperfectaz aptior

Ad argumenta.

est ad acqrendã quãlibet aliam. ¶ Ex istis facilr pz via ad soluendũ argumenta. Omnes.n. auctoritates que testificari vident cõnexionem inter virtutes politicas: aut loquuntur ſm opinionẽ stoicoꝝ: sicut auctoritas Tul. ad hoc allegata: aut loquunt de eis ſm esse perfectũ politice virtutis: sicut auctoritates phi ⁊ Grego. ad hoc allegate: aut ſm eaꝝ ɔditiões gñales que sunt virtutibus appropriate: cuiusmodi sunt discretio: rectitudo: firmitas: ⁊ moderatio: quaꝝ prima appropriat prudẽtie. Scda iustitie. Tertia fortitudini. Quarta tẽperantie. Hec.n. ɔcurrunt ad quẽlibet actum virtuosum respectu cuiuscũq; fuerit materie. nõ.n. est actus virtuosus nisi sit cũ discretiõe: ⁊ cum rectitudine: ⁊ cũ firmitate animi in bono: ⁊ cum moderamine: ⁊ sic intelligi debent auctoritates. s. Augu. ⁊ Ber.

Ad sextũ

ad hanc partem allegate. ¶ Ad sextũ dõm q̄ q̃uis inordinatio intellectus causet inordinationẽ in affectu: ⁊ ecõuerso. ex hoc tñ nõ sequit q̄ nulla possit esse ordinatio in vno si fuerit aliqua deordinatio in alio: sz bene seqtur q̄ non põt esse intellectus perfecte ordinatus: quin affectus sit perfecte ordinatus: ⁊ econuerso. nec hoc est ɔtra dicta. Concessum.n. est necessarium esse ɔnexionem inter virtutes politicas: q̃tum ad eaꝝ esse perfectũ: ⁊ q̄ per quãcunq; virtutem: etiã imperfectã aptior est hõ ad acqrendum quãlibet aliam: ⁊ ego bene concedo q̄ etiã per imperfectã ordinationẽ intellectus aptior est hõ ad acqrendum affectus ordinationeʒ: ⁊ econuerso. ¶ Primũ scdz

Ad argumenta in opp^m.

⁊ quartum ad partẽ aliã procedunt de virtutibus q̃tuz ad eaꝝ esse impfectum. ¶ Ad tertium dõm q̄ non est si-

Ad 3^m

mile de virtutibus intellectualibus ⁊ politicis: q: mã virtutum politicaꝝ magis cõnexa est q̃ virtutuz speculatiuorum. Passiones.n. oẽs ab vna. s. amore oriunt: ⁊ ad quasdam passiões. s. delectationeʒ ⁊ tristitiã terminant operationes etiã que sunt mã politicaꝝ virtutũ magnã conne-
xionẽ hñt ad passiones: ⁊ iõ non opz tantaʒ esse cõnexionem inter habitus speculatiuos: sicut inter virtutes politicas. Aliquibus tñ vĩ q̄ qui perfectam sapientiam haberet oẽs alias sciãs speculatiuas haberet. Omnis.n. scia aliquã perfectionem recipit ex alia inqʒtum oẽs depẽdẽt ab intellectu primoꝝ principioꝝ: q: tñ principia a cõclusionibus nõ depẽdent sicut recta rõ agẽdi ea que sunt ad finem depẽdet a bona habitudine affectus ad ipsius finẽ. Iõ virtus itellectus nõ depẽdet ab alijs virtutib⁹ intellectualib⁹: sicut prudẽtia a moralib⁹ ṽtutib⁹. Qõ. II.

Qõ. 2ª.

SEcundo querit vtꝝ virtutes gratuite sint ɔnexe: sz q: virtutes non sunt gratuite nisi per charitatẽ: iõ i determinatione illius qõnis: vtꝝ charitas possit eẽ in aĩa carente aliqua alia ṽtute: q̃ supius posita est. di. 27. ista qõ est sufficiẽter soluta: ⁊ iõ hic supersedẽdũ est ad vitãdam repetitionem inutilem. Qõ. III.

Qõ. 3.

TErtio querit vtꝝ dona sint ɔnexa: ⁊ videtur q̄ nõ apls. 1. Cor. 12. Alij datur per spũm sermo sapie: alij sermo scie: g̃ sapia ⁊ scia nõ sunt ɔnexe. ¶ Itẽ Greg. 1. li. moꝝ. sup

Argu. p^i

illud Job. 1. Faciebãt ɔuiuia. Ualde inutilis est pietas si

Secũdo.

scie discretione caret: q: oũ nulla hunc scia illuminat: qñ vel quõ misereat ignorat: g̃ põt donũ esse pietatis sine dono scie. ¶ Itẽ fides nunq̃ est sine aliquo dono: q: saltez

Tertio

sine dono timoris nõ est: sed dicit Aug. 14. de tri. c. 1. q̄ scientia non pollẽt fideles plurimi: ergo potest esse aliquod donum sine dono scientie.

In oppositum p^o.

Contra non minus ɔueniunt dona spũs sancti cuz charitate: q̃ȝ morales virtutes: imo magis q: perfectiora sunt: sed simul cũ charitate infundunt oẽs virtutes morales: ergo a simili ⁊ omnia dona.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ alioꝝ p^o.

Ad istam questionem dõm q̄ dona q̃tum ad eorum eẽ pfectũ ɔnexa sunt: ⁊ q̃tum ad hitus: ⁊ q̃tum ad vsus nõ q̄ vsus oiuz semp oporteat simul eẽ: sz q̄ qui libere ⁊ ꝓmpte põt exire in vsuz vnius exire põt in vsum alteri⁹ cuiuscũq;: sicut.n. virtutes morales pficiũt appetitũ in cõpatiõe ad regimen rõnis: ita dona spũs sancti pficiunt voluntatẽ ⁊ intellectũ in cõpatione ad motionem spũs sancti: sz spũs sanctus in nobis habitat per charitatẽ: sz illud apli. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spũm sanctum qui datus est nobis: ⁊ ideo sicut virtutes morales oportet esse connexas in prudentia quantum ad earum esse perfectũ: ita dona oportet esse cõnexa in charitate quantum ad earuz esse perfectum: que opinio per hoc fortificari videtur: quia ex quo perfectio vniuscuiusq; in indiuisibili consistit: ⁊ donum quodlibet ab alio aliquã recipit perfectionem impossibile est eẽ aliquod donum perfectum nisi omnia dona alia habeãtur: ⁊ per similem viam põt probari cõnexio donorum cum perfectione virtutum. ¶ Loquendo aũt de donis q̃tuz ad eoꝝ esse imperfectum non opz q̄ qui hz vnum habeat oĩa alia: saltem quantum ad habilitatem vtendi cũ experimentaliter videamus aliquos hñtes donum timoris quo timent peccare principaliter ne a deo separent: ⁊ qui tamen vsum intellectus circa credibilia non habent: sed tantum simpliciter articulis assentiunt. ¶ Alijs videtur

Secũda opinio.

q̄ de donis possumus loqui tripliciter: aut quantum ad eorum radicem que est gratia: aut quantum ad eoruz habitus: aut quantum ad vsus. Primo modo sunt de necessitate salutis: ⁊ cõnexa sunt: sed vt habeantur eoruz habitus ⁊ vsus: opus est precibus. Unde glo. Matth. 6. super orationem dominicaz in precibus est: vt impetremus dona. Secundo modo ⁊ tertio dona non sunt de necessitate salutis: nec connexionẽ habẽt adinuicẽ: vnde põt haberi hitus vnius sine habitu alterius. Ad oẽz.n. motionẽ necessariã ad salutẽ sufficit perfectio aĩe p ṽtutes cum

adiutorio spũs sancti:ꝛ ſi nõ ſit ala perfecte mobilis a spiritu sancto ſine donis:erit tamen bene mobilis ad ſufficientiam per virtutes:cum ergo charitas impfecta poſſit ſtare cũ carentia cuiuſcũqꝫ ꝟtus nõ neceſſarij ad ſalutez non opꝫ dona eẽ cõnexa in charitate : ſicut virtutes gratuite cum charitate cõnexe ſunt:nec adinuicẽ:niſi quantum ad eorum eſſe perfectum.

Ad pᵐ — **Ad primum** dõm ꝙ ibi aplus loquit̃ de ſapiãt ꝛ ſcia nõ ſm ꝙ ſunt dona spũs ſancti:ſꝫ ſm ꝙ ſunt q̃dã gr̃e gratis date qb⁹ tñ aliqs abundat in cognitiõe rex diuinax ꝛ hũax:vt ſciat fideles inſtruere ꝛ aduerſarios ꝯfutare. ❡ Ad ſcõꝫ dõꝫ ꝙ ibi Grego. loqtur de pietate ſm ſuum eẽ impfectũ:hoc eſt vt nõ ꝟns eſt perfectã doni rõnez:ꝛ ſic ab vtraqꝫ opiniõe ꝯcedit̃ dona nõ pfecte eẽ ꝯnexa ſaltẽ q̃ꝫtum ad vſum. ❡ Ad tertiũ dõꝫ ꝙ ibi Aug. loqtur de ſcia nõ que ẽ donũ : ſꝫ de illa de qua loqtur aplus.1.cor.12.ſicut expreſſe pꝫ inuenti lr̃aꝫ Aug.ibidẽ. ❡ Uel põt dici ꝙ cũ fide nõ ſemp eſt donum timoris pfectum:ꝛ ſm vtrãqꝫ opinionẽ ꝯceſſuꝫ eſt poſſe haberi vnũ donuꝫ impfecte abſqꝫ hoc ꝙ habeãt̃ dona alia:ſaltẽ q̃ꝫtum ad habilitatẽ ꝯcedẽdi in actuꝫ. ❡ Ad argumẽtum ad partẽ aliã dõm ꝙ q̃uis in voluntate dei ſit cum charitate poſſe ifundere oĩuꝫ bonox ꝟtuꝫ:tñ nõ ſic ꝯnectunt̃ dona ꝛ charitas:ſicẽ charitas ꝛ ꝟtutes q̃ꝫtuꝫ ad eax impfectũ eẽ. Charitas.n.ẽt impfecta nõ põt eẽ cũ carẽtia virtutum moraliuꝫ:q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis: ſed põt eẽ ſine donis cũ dona nõ ſint de neceſſitate ſalutis niſi q̃ꝫtũ ad radicẽ eox que eſt gr̃a. Qõ. IIII.

Ad argumentum in oppᵐ.

Q̃uo dona ſunt de neceſſitate ſalutis.

Qõ.4.

Argt̃. pᵒ — **Quarto** querit̃ vtx pctã ſint ꝯnexa:ꝛ vĩ ꝙ ſic. Jac.2. Quicũqꝫ totã legez ſeruauerit offendat aũt in vno factus eſt oĩum reus:ſꝫ nullus eſt reus trãſgreſſiõis oĩuꝫ mãdatox legis niſi per pctã mortaliaꝫ:g̃ qui hꝫ vnũ pctm̃ mortale hꝫ oĩa.

Secũdo. ❡ Itẽ pctm̃ formalr̃ eſt auerſio a creatore:ſed in auerſiõe a creatore oĩa pctã mortalia ꝯueniũt:ꝛ g̃ qcũqꝫ cõmittit vnũ mortale pctm̃ icurrit oĩa alia peccata q̃ꝫtũ ad illud formale qꝺ pctã ſunt.

Tertio ❡ Itez ſicut oẽs virtutes originẽ hñt a deo mediãte charitate:ita oĩa pctã mortalia originẽ hñt a creature voluntate mediãte iordinato amore qꝺ ꝯcludi põt ex verbis Augu.14.de ci.ca.17. vbi dicit ꝙ fecerũt duas ciuitates. Amores duo terrenã.ſ.amor ſui vſqꝫ ad cõceptuꝫ dei:celeſtẽ vero amor dei vſqꝫ ad cõceptuꝫ ſui:g̃ vĩ ꝙ ſicut virtutes ꝯnexe ſunt in ſua radice que eſt charitas ꝙ ita in ſua radice que eſt maluꝫ amor cõnexa ſunt omnia peccata.

In oppᵐ Primo — **Contra** cõnexio eſt accedẽdo a multitudine ad vnitatẽ:ſꝫ per peccata nõ accedimus a multitudine ad vnitatẽ:ſꝫ recedim⁹ ab vnitate ad multitudinẽ: vñ ſicut oñſuꝫ eſt li.2.di.38.nõ eſt vnus finis oĩuꝫ voluntatũ malaꝫ:g̃ nõ eſt ꝯnexio inter pctã q̃uis ſit inter ꝟtutes eo ꝙ per illas eſt receſſus a multitudine ꝛ acceſſus ad vnitatem.

Secũdo ❡ Item oppoſita non ſunt connexa: ſed quedam peccata ſunt oppoſita. Prodigalitas enim opponitur auaritie : ergo peccata non ſunt connexa.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam — **Respondeo** ꝙ peccata nõ ſũt ꝯnexa. In pctõ.n. nõ ꝯſideramus niſi tria.ſ.ꝯuerſionẽ ad creaturã intrinſecã vel pſuppoſitã. Et deformitatẽ illius ꝯuerſiõis que eſt in illa ꝯuerſiõe ſicut in imediato ſubiecto:que deformitas eſt vel carẽtia debiti obiecti vel debite circũſtãtie:vel debiti finis. Et auerſiõe a deo ꝯphẽdẽdo ſub auerſiõe nõ tm̃mõ corruptionẽ vniõis cũ deo: que erat per charitatẽ:quã cãt pmũ pctm̃ mortale:ſꝫ etiã elõgationẽ a deo per interpoſitionẽ diſtãtie qua corrũpit̃ aliqs gradus ꝓpinqtatis ad deũ que diſtãtia ẽ carẽtia debite emẽde pro actu pctĩ:ꝛ hec auerſio eſt in aĩa ſicut in ſubiecto per actũ peccati mortalis cãta. Rõne ꝯuerſiõis planũ eſt ꝙ pctã ꝯnexa nõ ſunt:nec etiã rõne deformitatis.nec.n.quicunqꝫ homicidiũ facit adulterat:nec ẽt ꝓpe loquẽdo rõne auerſiõis:alteri⁹.n.rõnis eſt auerſio cãta p actuꝫ homicidij:q̃ꝫ illa q̃ eſt cãta per actum adulterij:qꝺ pꝫ. Carẽtia.n.emẽde debite pro actu adulterij alteri⁹ rationis eſt q̃ꝫ carẽtia emẽde debite pro actu homicidij : nec tantum elongat̃ homo a deo per actum vel cõmiſſionem homicidij q̃ꝫtũ elõgat̃ per cõmiſſionẽ homicidij ꝛ adulterij ſimul. Si aũt velis dicere ꝙ pro tãto ſunt ꝯnexa: q̃ in gñalitate auerſiõis ꝯueniũt:ꝛ q̃ vnus eſt ꝯtra quẽ ſunt ꝛ q̃ oĩa ſunt cõtra charitatẽ a qua oĩa mãdata depẽdent: hec nõ eſt cõnexio niſi improprie dicta: ꝛ ſm quid.

Ad primum in oppoſitũ dõꝫ ꝙ ſicut dicit Augu.de ſnĩa Jacobi inter mediũ ꝛ finẽ. Qꝺ qui totã legẽ ſeruauerit: ſi in vno offenderit ſit oĩum reus:q̃ ꝯtra charitatẽ facit. Uñ tota lex depẽdet:reus itaqꝫ ſit oĩuꝫ faciẽdo ꝯtra pceptuꝫ in quo pẽdent oĩa. — Ad pᵐ

❡ Ad 2ᵐ pꝫ ſolo ex iã dictis in corpe qõnis. ❡ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ charitatiuus amor ẽ ꝯgregatiuus affectus hoĩs a multis ad vnũ.ſ.ad bonuꝫ eterne legis : ſꝫ inordinatus amor hoĩs affectũ diſgregat in diuerſa: ꝛ iõ magis poſſunt cõnecti virtutes in amore charitatiuo q̃ꝫ peccata in amore inordinato. Qõ. V. — Ad ſcdm Ad 3ᵐ

Qõ.5. — Argt̃. pᵒ

Quinto querit̃ vtx eq̃les in vna virtute in oĩb⁹ alijs virtutib⁹ ſint equales:ꝛ vĩ ꝙ ſic. Augu.6.de tri.ca.4. Quicunqꝫ ſunt equales verbi gr̃a in fortitudine eq̃les ſũt in prudẽtia:iuſtitia:ꝛ tempãtia.

Secũdo. ❡ Itẽ glo.ſup illꝺ aplĩ 21. Longitudo ei⁹ tãta eſt ꝛc̃.dicit ꝙ q̃ꝫtũ qs credit tãtuꝫ ſperat:ꝛ q̃ꝫtũ ſperat tm̃ diligit:g̃ qui ſunt equales in fide ſunt eq̃les in ſpe:ꝛ in charitate:ꝛ a ſili in oĩb⁹ alijs virtutib⁹.

Tertio ❡ Itẽ nã ſꝫ eq̃litatẽ ꝓportiõis auget corpus:g̃ multo fortius increata nã auget ſpũale edificium ſm eq̃litatẽ ꝓportionis:g̃ q̃ꝫtum creſcit fides:tm̃ charitas: ꝛ ſic de alijs:ſi g̃ oẽs virtutes vbi ſunt equalr̃ intenſe ſunt. Quicunqꝫ equant̃ in vna oꝫ ꝙ in oĩb⁹ alijs ſint eq̃les.

Quarto. ❡ Itẽ virtus eſt rectitudo q̃dã: ſꝫ rectitudo nõ põt eẽ magis ꝛ minus recta:g̃ nulla virtus recipit magis ꝛ minus : ꝛ ſi ſic:quicunqꝫ hñt virtutes in illis ſunt equales.

In oppᵐ Primo — **Contra** aliqui ſancti laudant̃ de excellẽtia patiẽtie: vt Job ꝛ Tobias. Alij de excellẽtia fidei:vt Abrahaꝫ in quo vĩ ꝙ nõ oẽs iuſti equalr̃ pfecte hñt quãlibet virtutẽ quã hñt:ꝛ ꝙ vnus alium excedat in virtute vna a quo excedit̃ in alia.

Scdo ❡ Itẽ facili⁹ eſt eq̃ri in pu̾atiõib⁹ q̃ꝫ in hitibus:q̃ pu̾atiões nõ recipiũt magis ꝛ minus ſicut hitus:ſed peccata ſunt priuationes:facilius ergo eſt equari in peccatis q̃ꝫ in virtutib⁹:ſed nõ quicunqꝫ eſt equalis alij in vno pctõ eſt equalis ei in alijs oĩb⁹ : vt colligi põt ex verbis Augu.de ſnĩa Jaco.nõ multum vltra medium:ergo multo minus oꝫ illos qui ſunt equales in vna virtute eſſe equales in omnibus.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam — **Respondeo** ꝙ virtutum q̃dã ſunt acquiſite ꝛ quedã infuſe. Acquiſite conſiderari poſſunt vel q̃ꝫtum ad ſuum eẽ impfectuꝫ vel perfectũ. Primo mõ nõ opꝫ ꝙ qui in vna virtute ſunt equales:ꝙ in oĩbus alijs ſint equales: q̃ tales virtutes nõ oꝫ in vno ꝛ eodẽ eẽ equales equalitate ꝓportionis que conſiſtit in hoc ꝙ tãtum habeat vna de hoc qꝺ ſibi debetur quantũ alia de hoc quod ſibi debetur:q̃ enim acqruntur ex actibus:tm̃ poteſt homo ſe exercere in actibus ordinatis ad vnam: vtpote ad temperantiã:ꝛ ita paruꝫ in actibus ordinatis ad aliam:vtpote ad fortitudinem ꝙ plus hꝫ de hoc quod debetur tẽperantie:q̃ꝫ de hoc quod debet̃ fortitudini:ꝛ iõ illam virtutez in qua duo aliqui ſunt equales alie virtutes magis poſſunt excedere:vel ab illa excedi in vno q̃ꝫ in alio. Ad quod ſequitur ꝙ q̃uis ſint equales in vna poſſunt eſſe in alijs inequales. Loquẽdo autez de eis quãtum ad ſuum eſſe perfectũ cum perfectio eax in indiuiſibili conſiſtat:oꝫ oẽs in eodẽ eſſe equales eq̃litate proportionis:q̃uis non ſint equalis quantitatis ſicut

Aliqui

digiti manus quãuis non sint equales quãtitatis:tñ sunt
equales equalitate ꝓportionis inquãtuʒ quilibet tñ hʒ
de eo quod sibi debet quantũ alius maior eo de hoc qd
sibi debet:ꝛ iõ illi in quo aliq duo sunt equales alie non
plus possunt excedere vel ab ea excedi in vno ꝙ̃ in alio.
Ad qd sequitur ꝙ qui sunt equales in vna opʒ ꝙ in alijs
sint equales. ℭ Infuse autẽ virtutes cõsiderari possunt
aut inquãtum sunt formate:aut inq̃ntum sunt informes.
Primo modo possunt cõsiderari aut quãtum ad eẽ pfe/
ctum:aut q̃ntuʒ ad eẽ impfectum. Et tã pfecte ꝙ̃ ipfe/
cte possunt ꝯsiderari q̃ntũ ad hituʒ:ꝛ q̃ntum ad formatiõ
nẽ hituum:ꝛ q̃ntum ad facultatẽ vtẽdi. Quocũqʒ autem
istoꝝ modoꝝ excepta facultate vtẽdi eq̃les sunt in eadeʒ
eq̃litate ꝓportiõis:qꝛ in tali eq̃litate deus eas infundit:ꝛ
auget. In tali ẽt eq̃litate per charitatẽ formant: ꝛ iõ illeʒ
in qua aliq duo sunt eq̃les nõ plus excedunt alie: vel ab
illa excedunt in vno ꝙ̃ in alio. Ad qd seqtur ꝙ qui sunt
eq̃les in vna in oib⁹ sunt equales. Sʒ qꝛ facultas vtẽdi de
pẽdet ex hitu:ꝛ li.arbi.simul:iõ tñ põt se hõ exercere in
actu vnius:ꝛ ita paꝝ in actu alteri⁹ ꝙ valde pꝛõptus est
ad exeundũ in actũ vnius:ꝛ valde tardus ꝛ difficilis ad
exeundum in actũ alteri⁹. ꝛ iõ virtutes infuse formatas
nõ oʒ eẽ eq̃les in eadẽ eq̃litate ꝓportiõis q̃ntum ad facul/
tatẽ vtẽdi:ꝛ ex ꝯñti nõ opʒ ꝙ qcunqʒ sunt eq̃les in vnas
sint, eq̃les in oib⁹ alijs quãtum ad facultatẽ vtẽdi. ℭ Si
aũt ꝯsiderent virtutes ifuse inq̃ntum iformes sunt: vt fi/
des:ꝛ spes informis. Ad hoc dico ꝙ quãtuʒ ad hitũ sunt
equales in eodẽ eq̃litate ꝓportiõis:qꝛ de⁹ nõ ifundit eas
nisi formatas:q̃uis hõ per peccatũ mortale postea faciat
eas eẽ informes:ꝛ iõ si aliq duo:quoꝝ qlibet habʒ fidẽ: ꝛ
spẽ:sit eq̃les i fide oʒ ꝙ sint eq̃les i spe:ꝛ ecõuerso. Loq̃n
do.ãt d illis q̃ntũ ad facultatẽ vtẽdi nõ oʒ: vt pʒ videri p
ea q̃ dcã sũt d ṽtutib⁹ formatis:q̃ntũ ad facultatẽ vtẽdi.

Ad p^m. **Ad primum** dõm ꝙ auctoritas Aug. ꝑcedit de
virtutib⁹ politicis quãtum ad ea
rum cõditiões gñales que nõ sunt eis ꝓpꝛiꝫ appropꝛia/
te cũ ad actuʒ cuiuslibet politice virtutis: oẽs ille ꝯditio
nes cõcurrãt:ꝛ iõ illa auctoritas nõ multũ facit ad ꝓpo/
Ad scdm situ. ℭ Ad scdm dõʒ ꝙ illa auctoritas itelligit de virtu/
tibus ifusis quãtum ad hitus:vñ sic oʒ glãri inquãtum
quis credit tñ sperat.i.quãtũ est hituatus per ipsaʒ fidẽ
ad credẽdum tñ hituatus est per ipaʒ spem ad sperãdũ:
qꝛ hitus eq̃les sunt eq̃litate proportiõis. ℭ Ad 3^m pʒ ꝙ
Ad 3^m ꝑcedit de virtutibus infusis quãtũ ad hitus. ℭ Ad q̃r/
Ad q̃rtũ tum dõʒ ꝙ quãuis virtus sit rectitudo: illa tñ rectitudo
nõ ꝯsistit in indiuisibili:sʒ in quadã latitudine sʒ pħm.2.
ethi.c.viii.ꝛ iõ talis rectitudo põt recipe magis ꝛ min⁹.

Ad pmũ in opp^m. Ad .1^m. **Ad primum** argumẽtum ad partẽ aliã ꝑcedit
de virtutibus q̃ntuʒ ad facultateʒ
vtẽti. ℭ Ad scdʒ dõʒ ꝙ peccata nõ sunt tales ꝓuationes
que nõ recipiãt magis ꝛ minus:sic.n.dicit. Augu.de snia
Iac.vltra mediũ vbi virtus nulla est:nihil rectũ est: nec
tñ iõ nõ est prauo prauius distortoqʒ distortius. ℭ Pre/
terea pctã sunt ex ope nr̃o:virtutes ex ope dei:ꝛ iõ nõ oʒ
ꝙ si deus qui ordinate opat infundat virtutes in eq̃litate
proportionis ꝙ pp hoc nr̃a inordinata operatio tãlẽ eq̃lẽ
Q̃ŏ.6. tatẽ seruet in peccatis. Questio. VI.

Sexto querẽdum est vtꝝ oĩa opa nr̃a te/
neamur facere ex charitate:sʒ qꝛ so/
lutio hui⁹ q̃õnis plene habet per illã: vtꝝ te/
neamur ꝯformare voluntatẽ nr̃aʒ voluntati di/
uine in forma volẽdi:que li.1.facta est. Di. xlvi. iõ eaʒ hic
nõ repeto. ꝓdicte.n.q̃õnes due in snia: ꝛ virtute non vi/
Q̃ŏ.7. dentur differre. Questio. VII.

Septimo querit de ꝯpatiõe virtutũ in/
ter se q̃ntum ad nobilitatem.
Sʒ qꝛ supius.27.di.in illa q̃õne: vtꝝ charitas
sit maxia oiuʒ virtutũ declaratuʒ est virtutes
theologicas eẽ nobiliores virtutib⁹ moralib⁹:ꝛ itellectua
libus:ꝛ charitatẽ esse nobiliorẽ oib⁹:ꝛ per ea ẽt que dicta
sunt.di.33.videri põt. Quatuor ṽtutes cardinales eẽ sim
pliciter nobiliores:alijs virtutibus moralibus eis adiun
ctis excepta latria qua iustitia cardinalis nõ est simplr no
bilior quãuis alique alie eas excedãt in aliquo nobilitate
sm qd:ꝛ prudẽtiam esse nobilioreʒ inter quatuor aliquo
modo: ꝛ aliquo modo non ꝛ iustitiam nobilioreʒ fortitu/
dine:ꝛ fortitudinẽ tẽperãtia. Ex ꝯparatiõe ẽt vite actiue
ad contẽplatiuã que posita est di.35. extrahi põt cõpara/
tio virtutũ intellectualiũ ad morales:iõ nõ restat q̃rẽduʒ
nisi de cõparatiõe virtutum intellectualium inter se. Et
iõ quero: vtꝝ sapia sit nobilior q̃libet alia itellectuali vir/
Argu. p^o tute:ꝛ vi ꝙ nõ:qꝛ sapia depẽdet ex pncipijs primis quo
rum hitus est intellectus:g̃ intellectus est nobilior sapia.
Secũdo ℭ Itẽ quãto scia est certior tãto est nobilior:sʒ alique sci/
entie speculatiue sunt certiores ꝙ̃ sapia:sicut sunt scie de
monstratiue:g̃ scia demõstratiua nobilior est ꝙ̃ sapiẽtia.
Tertio ℭ Itẽ illa virtus nobilior est que magis coopat ad per/
ducendum hoiem in vltimũ fineʒ:qꝛ ad illum ordinant
oẽs scie:vñ dicit Auic.1.metaphy.c.3. ꝙ oẽs scie in vna
vtilitate conueniunt que est acq̃sitio pfectionis humane
aie in effectu preparãtis eã ad futurã felicitatẽ:sʒ pruden
tia magis coopat ad perducẽdum hoieʒ ad vltimũ fineʒ
ꝙ̃ sapia. Multo.n.plus ad hoc valet discretio prudentie
ꝙ̃ scia metaphyce que est sapia:g̃ nobilior est prudẽtia ꝙ̃
Quarto T.C.1. sapientia. ℭ Item philosophus in principio lib. de ani/
ma. Prefert sciam de aia q̃ntũ ad certitudinẽ: ꝛ subie/
cti nobilitatem oibus alijs scientijs.

Contra pħs.6.ethi.ca.8.dicit de sapia ꝙ est scientia
honorabilissimoꝝ:ꝛ queãdmodũ caput ha In opp^m Primo
bens.i.rõneʒ capitis in regẽdo alias in quo sitis pʒ ꝙ est Secũdo.
alijs virtutibus intellectualib⁹ nobilior. ℭ Itẽ illa ṽtus
intellectualis per quã sciũt oia saltẽ in vli:ꝛ maxie diffici
lia:ꝛ que est alijs certior ꝛ magis docens cãm circa oẽʒ sci
entiã:ꝛ que est gr̃a suiipsius:ꝛ que est principalior:est om
nibus virtutibus intellectualibus nobilior:sed sm pħm
In plo// go.ca.1. 1.metaphy. Sapia est huiusmodi:ergo est oibus virtuti/
bus intellectualibus nobilior.

Respondeo sm Augu.xi.de ci.ca.17. Quedam
Ad q̃õnẽ sm mẽtẽ propriam preponunt alijs ordine nãe: vt sen
tientia nõ sentientibus:quedã quãtum ad vsum pro nr̃a
vtilitate:ꝛ sic quedã nõ sentiẽtia quibusdã sentiẽtib⁹ ꝓpo
nunt. Quis.n.nõ domi sue panẽ habere ꝙ̃ mures: num
mos:ꝙ̃ pulices malit.q.d.nullus. Que aũt primo modo
preponẽda sunt simplr nobiliora sunt: que autẽ mõ scdo
sunt nobiliora sm qd. Primo mõ sapia nobilior est alijs
virtutibus intellectualib⁹: qꝛ hoc mõ nobilitas virtutis
sm suã spẽm maxie pendet ex formali obiecto:per qd ha
bitus reponunt in specie. Obiectũ aũt sapie nobilius est
obiecto cuiuslibet intellectualis virtutis. obiectũ.n.eius
est altissima cã:que deus est a quo est omne ens aliud ab eo
ꝛ qꝛ iudiciũ de effectibus est per cãm:iõ ad sapiam perti/
net iudicare de oibus principijs aliaꝝ virtutũ itellectua/
liũ:ꝛ iõ merito ordine nãe eis in dignitate ꝓponit. Scdo
aũt mõ preponit sibi prudentia inq̃ntũ plus valet nobis
vsus prudentie ad meritũ felicitatis eterne ꝙ̃ vsus sapi/
entie nõ dico sapie que est donuʒ: sʒ que est intellectualis
virtus:si tñ ad vsuʒ prudẽtie vrgeamur: vel feruida cha
ritate vel superioris auctoritate. his enĩʒ ꝯditiõibus ap
positis nobis vtilius est ad meritum vite eterne vacare
actui prudentie ꝙ̃ virtuti sapientie.

Ad primum in oppositũ dõm ꝙ sapia non so/ Ad pmũ
lum vtitur principijs in demon/
strabilibus:quoꝝ est intellectus concludẽdo ex eis sicut
alie scie:sed etiã iudicãdo de eis:ꝛ disputando contra ne
gantes ea:vñ pħs.6.ethi.c.8. Oportet sapientem non so
lum que ex principijs scire:sʒ ẽt circa pncipia veꝝ dicere

cuius rō est: qꝛ ꝓncipia dependēt ex rōne terminoꝝ suoꝝ
quoꝝ virtutē cognoscere ptinet ad sapiaꝫ: vt .n. dicit pħs
E.C.28. 4. meta. Rō quē signat nomē ē diffinitio. Diffinitio aūt
rei quiditatem indicat: iudiciū autem de quiditatibꝰ reꝝ
debet esse per ꝓmā causaꝫ: ꝛ iō pertinet ad sapiētiam. Ex
E.C.9.ꝛ infra. dictis pꝫ ꝙ cōuenienter pħs in metaphysica: in qua tra
dit sapiētialis doctrina: disputat cōtra negātes ꝓncipia:
E.C.1.ꝛ infra. vt pꝫ li. 4. ꝛ distiguit significatiōes multoꝝ terminoꝝ .s.
lib. 5. qꝛ tñ sapia acqsita acqrit per aliq̄ ꝓncipia p se nobis
nota: quoꝝ intellectꝰ est hitus: ꝛ nō pōt eē maior certitu
do nec nobilitas in cōclusionē: q̄ȝ in ꝓncipio. Iō vꝫ aliq
bus ꝙ q̄uis sapia sit nobilior intellectu qui est hitus ꝓn
cipioꝝ scie: nō tñ est nobilior itellectu qui est hitus ꝓnci
pioꝝ sapie eo mō quo illi duo itellectus sunt hitus diuer
si: qꝺ iō dico: qꝛ hitus ꝓncipioꝝ nō vꝫ esse aliud realr q̄ȝ
nāle lumen itellectꝰ: quo determinaꝶ ad ꝓmpte: ꝛ facilr
cognoscēdū ꝓncipia: ꝙ tñ sub rōne qua per ipm itellectꝰ
cognoscit ꝓncipia sapie: nobilꝰ est q̄ȝ sub illa rōne qua p
ipm cognoscit ꝓpa ꝓncipia scieꝝ: quaꝝ nulla ē sapia pro
prie dicta. ❡ Vel pōt dici ꝙ in ꝓcessu a cognitiōe effe
ctus ad cognitionē cāe maxie cāe prime hitus ꝯclonū no
bilior est simplr q̄ȝ hitus ꝓncipioꝝ: ꝛ q̄ȝtū est ex pte sua
certior: ꝛ ēt quo ad nos cognitiōe iudicatiua: qꝛ inuēta cā
per effectū: postea iudicamus effectū p cāꝫ: ꝛ hꝫ est nā per
fectioris entis: ꝙ ipso inuēto per debile ens cāt aliquā cla
ritatē in itellectu nō in virtute debilioris entis p qꝺ iuen
tū est: sꝫ in ꝓpria virtute: nō sic aūt dōꝫ de scia acqsita per
demōstratonē: pp qꝺ respectu hitus ꝓncipioꝝ: per q̄ est
acqsita: ꝓncipia aūt per q̄ acqriꝶ sapia effectus sunt cause
Ad 2m prime que est obm sapie. ❡ Ad 2m cū dꝛ ꝙ q̄ȝto scia ē cer
tior tāto est nobilior ꝛc. Dico ꝙ veꝝ est loq̄ndo de certi
tudine simplr. Illa .n. certitudo ꝓuenit ex maiori rei sci
te entitate ꝛ veritate: ꝛ tali certitudie sapia ē certior alijs
In phe mio. sciētijs ſm pħm. 1. metaphy. sꝫ loq̄ndo de certitudie quo
ad nos nō oꝫ ꝙ ꝓpositio vera sit: qꝛ talis certitudo ꝓue
nit ex hoc ꝙ res scite nō sunt iproportionalr sup nr̄uꝫ in
tellectū per excellētiā entitatis: nec īfra p entitatis debi
litateꝫ: pp que duo aliqua sunt nobis de difficili ꝛ debilr
intelligibilia sꝫ Auic. 6. nālīū li. 5. c 5. ꝛ sic dicit pħs. xi. de
aīalibꝰ: Illō minimū qꝺ pōt haberi de cognitiōe reꝝ al
tissimaꝝ delectabilius est q̄ȝ certissimū: qꝺ habeꝶ de rebꝰ
istis. ❡ Ad 3m pꝫ solo ex dictis i corpe q̄ōnis. ❡ Ad 4m
Ad 3m
Ad 4m dōm ꝙ pħs nō ꝓfert sciam libri de aīa q̄ȝtū ad certitudi
nem ꝛ nobilitatē subiectimūū alijs partibus sciētie natu
ralis: vt colligi potest per litteram sequentem.

Circa litteram. [Ubi charitas ē
qꝺ ē qꝺ possit de
esse]. qꝺ iō dꝛ ꝙ sola sufficit i gñe motoris vni
uersalis q̄uis alie virtutes exigantꝶ in gñe mo
toris particularis circa determinatā māꝫ: q̄s māe respi
cit charitas mediātibꝰ alijs: sicut volūtas obiecta potētia
rū īferioꝝ: vel pōt dici ꝙ nihil deest: vbi est charitas: qꝛ
sine alijs que sunt homini necessarie ad salutē eē nō pōt.
[Quāto minus inest virtꝰ tāto magis inest viciuꝫ]. Hic
nō accipiꝶ vitiū ꝓ mortali peccato: qꝛ nullū mortale pec
catū stare pōt cū aliq̄ virtute formata q̄ȝtūcunqꝫ parua:
sꝫ pro q̄dā ꝓnitate ad malū q̄ est cupiditas: cuiꝰ diminu
tio nutrimētū est charitatis ſm Augu. li. 83. q̄ōnū. q. 36.
[❡ Alij verꝰ dicūt oēs v̄tutes ꝛ simul ꝛ pares eē in quo
cūqꝫ sunt: vt qui in vna alteri par extiterit in oībꝰ eidem
eq̄lis sit]. hoc itellige: sicut explanatū est in q̄ōne de hoc
facta. [Illius est fortitudo prudētior]. Nō est ista denola
tio per modū īherētie accidētis ad subiectū: sꝫ qꝛ vna in
uat aliā ad suū actū. [Non iustificatiōis gr̄a] qꝺ sic intelli
gendū ꝙ ipsa mādata cerimonialia legis veteris, nō iusti
ficabāt rōne opis opati: poterant tñ iustificare rōne opis
operātis .i. interioris deuotiōis ex qua fiebant: hoc intel
ligendo eo modo quo exponetur in quarto.

❡ De decem preceptis q̄ōs cōtineantur in duo
bus mādatis charitatis. Di. XXXVII.

SEdiam distributio decalo
gi q̄ in duobꝰ man
datis cōpleꝶ ꝯsiderāda est. Habet .n. Augu. de x. cordis.
decalogus decē ꝓcepta que sunt deca
cordū psalteriū: q̄ sic sunt distributa:
vt tria que sunt in prima tabula ptineāt ad de
um .s. ad cognitionē ꝛ dilectionē trinitatis. Se
ptē que sunt i scda tabula ad dilectionē ꝓximi.
❡ De primo precepto.

PRimum in prima tabula ē. Nō ha
bebis deos alienos: nō faci Exo. 20.
es tibi sculptile neqꝫ oēꝫ silitudinē ꝛc. Hec Ori Deute. 5.
genes dicit eē duo mādata: sꝫ aug. vnū: hoc .n.
ipꝫ ꝙ dixerat nō hēbis deos alienos ꝓfectiꝰ ex
plicat cū ꝓhibet coli figmēta .s. idoluꝫ vel silitu
dinē alicuiꝰ rei. Que duo Orige. ita dicē distare
vt idolū sit qꝺ nihil hꝫ sile sui: silitudo vō qꝺ hꝫ
spēꝫ alicuiꝰ rei: vt vbi gr̄a. Si qs in auro vel i li Quomō idolū ni
gno: vel alia re faciat spēꝫ serpētis: vel auis vel hil eē dꝛ in mūdo.
alicuiꝰ rei ꝛ statuat ad adorādū: nō idolū: sꝫ sili
tudinē fecit. Qui vō facit spēꝫ quā nō vidit ocu
lus: sꝫ aīus sibi finxit: vt si qs hūanis mēbris ca
put canis vel arietis formet vel i vno hitu hoīs
duas facies: nō silitudinē: sꝫ idolū facit: qꝛ facit
qꝺ nō hꝫ aliqd simile sui. Iō dicē aptus: qꝛ ido 1. cor. 8.
lū nihil ē in mūdo. Nō .n. aliq̄ ex rebꝰ ꝯstātibus
assumiꝶ spēs sꝫ qꝺ mens ociosa ꝛ curiosa repit.
Similitudo vō ē cū aliqd ex his q̄ sūt i celo vel
in terra vel in aq̄s formaꝶ. Augu. vō ita expōit Supꝰ iosꝫ.
illō. Idolū nihil ē i mūdo .i. īter creaturas mū
di nō ē forma idoli: māꝫ .n. formauit deꝰ: sꝫ stul
ticia hoīuꝫ formā dedit. Quecūqꝫ fcā sūt nālr
fcā sūt p vbū: sꝫ forma hoīs i idolo nō ē fcā per
verbū: sicut pctm̄ nō ē fctm̄ p vbū: sꝫ ē nihil: ꝛ ni Qō iex pōne hoꝝ
hil fiūt hoīes cū peccant. Sꝫ q̄riꝶ q̄ōs hic dicaꝶ rū vboꝝ
forma idoli nō eē fcā p vbū cū alibi legaꝶ. Ois oīa p ipꝫ
forma: oīs ꝯpago: oīs ꝯcordia partiū fcā ē p ver fcā sunt.
bū. Hoc aūt a diuersis varie soluiꝶ. Quidaꝫ .n.
dicūt oēꝫ formā: ꝛ q̄cq̄d ē a deo eē inq̄ȝtū ē: ꝛ for
mā idoli inq̄ȝtū ē vel inq̄ȝtū forma ē a deo eē: sꝫ
nō inq̄ȝtū idoli ē .i. posita ad adorādū. In hoc
eniꝫ nō ē creatura sꝫ ꝓuersio creature. Sic illō
qꝺ pctm̄ ē inq̄ȝtū pctm̄ ē nihil est: ꝛ hoīes cū pec
cāt nihil fiūt: qꝛ ab illo q vere ē sepanꝶ. Vñ Hie Hiero. in Ezechie.
ro. Qꝺ ex deo nō est: q solus vē ē: nō eē dꝛ. Iōqꝫ
pctm̄ qꝺ nos a vō eē abducit: nihil eē vel nō esse
dꝛ. Alij vero dicūt oēꝫ formā q̄ .s. nālr ē: ꝛ oē qꝺ
nālr est eē a deo: sꝫ forma idoli nō ē nālr: qꝛ nāe
iustitie nō seruit. Id .n. nāliter eē dꝛ qꝺ simpli
ci nature iustitie que deus est militat: nō resul De scdo
tat: ꝛ nām creatā nō viciat. Scdꝫ ꝓceptū ē. Nō precepto.
assumes nomē dei tui in vanū. Qꝺ ē dicere ſm Isidorus sup exo.
Isaꝫ. Nō iurabis pro nihilo nomē dei. Allego Ro. 8.
rice vō ꝑcipiꝶ vt nō putes creaturā eē xp̄m dei fi
lium

liū: qꝛ oīs creatura vanitati subiecta est: sꝫ equalē prī. Tertiū vō ē. Memēto vt diē sabbati scificēs. vbi fm lr̃az ꝑcipit sabbati obſuātia. Allegorice vō vt reqeſ ꝛ hic a vitijs: ꝛ in futuro i dei ɔtēplatiōe expectes ex spūsctō .i. ex charitate ꝛ dono dei: nō ꝙ spūſcūs sine pr̃e ꝛ filio hoc operet. Accepit vtiqꝫ ecclia hoc donū vt in spūſctō fiat remiſſio pctōꝝ. quā remiſſionē cū trinitas faciat: ꝓpe tñ ad spūſcm̄ dr̄ ptinere: qꝛ ipſe est spūs adoptōis filioꝝ. Ipſe est pr̃is ꝛ filij amor ꝛ ɔnexio vel cōitas. Idōqꝫ iuſtificatio nr̃a ꝛ reges ei attribuit sepius. Hec sunt tria mādata pme tabule ad eum ptinētia. Et pmū qdē qđ est de vno deo colendo: ptinet ad pr̃ez in quo est vnitas vel auctoritas. Scđꝫ ad filiū i quo est equalitas. Tertiū ad spūſcm̄ i quo ē vtriuſqꝫ cōitas.

De tertō ꝑcepto. Exo. 20.

Quare i spūſcō dr̄ ꝓpe fieri remiſſio pctōꝝ. Ro. 8. Augu. de blaſphemia spūs ſcti.

De mandatis secunde tabule.

In secunda vero tabula septē erāt mādata ad dilectionē primi ptinētia: quoꝝ pmū ad pr̃ez carnalē refert ſicut pmū pme tabule ad pr̃ez celeſtē. Qđ est honora pr̃ez tuū ꝛ mr̃ez tuā vt ſis longeuus ſup terrā .s. viuētiū. Parētes vō ſic sunt honorādi vt eis debita reuerentia exhibeat: ꝛ necia miniſtrent. Scđꝫ est nō occides: vbi fm lr̃az actus homicidij ꝓhibet: fm spm̄ vero ēt volūtas occidēdi. Vñ huic mādato fm lr̃az fit ſupadditio in euāgelio: qꝛ lr̃a euāgelij exꝓmit: qđ legis lr̃a nō exꝓinebat. Euāgelij lr̃a exꝓinit itelligētiaꝫ spūalē .i. quā spūales hñt: ꝛ fm quā spūalr̄ viuit. Lr̃a legis ſenſuꝫ carnalē .i. quē carnales hñt: ꝛ fm quē carnalr̄ viuit cui ſcā est ſupadditio. Tertiū est nō mechaberis .i. ne cuilibet miſcearis excepto federe mr̄imonij. A pte .n. totū itelligit. Noīe ergo mechie oīs ɔcubitus illicitus: illoꝝ quoqꝫ mēbroꝝ nō legitimus vſus ꝓhibitus dꝫ itelligi. Quartū est nō furtū facies. vbi ſacrilegiū ꝛ rapina oīs ꝓhibet. Nō .n. rapinā pmiſit q furtū ꝓhibuit: ſꝫ furti noīe bñ itelligi voluit oēꝫ illicitā vſurpationē rei aliene. Sacrilegiū tribus modis cōmittit qñ .s. vel ſacꝝ de ſacro: vel non ſacrum de ſacro: vel ſacrū de non ſacro auſertur. Sacrum vero dicitur quicquid mancipatū est cultui diuino vt eccleſia vel res eccſie. Hic etiā vſura ꝓhibet que ſub rapina cōtinet. Vñ Hierony. vſuras ꝗrere: vl̄ fraudare: aut rape nihil itereſt. Comoda fr̄i tuo ꝛ accipe qđ dediſti: ꝛ nihil ſupfluū ꝗras: qꝛ ſupabūdātia in vſura cōputat. Est .n. vſura: vt ait Aug. Cū qs plus exigit in iniuria vel qualibet re quā accepit. Itē Hiero. putāt aliq vſurā tm̄ eſſe in pecunia: ſed itelligāt vſurā vocari ſupabūdātiā .s. qcqd est: ſi ab eo qđ dederit plus est: vt ſi in hyeme debemus .x. modios: ꝛ in meſſe .xv. recipiamus. Si vero ꝗrit de filijs iſrael q dñō iubente ab egyptijs mutuauerit vaſa aurea ꝛ argētea ꝛ

Scđꝫ preceptū ſecunde tabule. Mat. 5.

De tertō ꝑcepto.

Aug. ſup Exoduꝫ. 32. q. 4. c. meretrices.

De ꝗrto ꝑcepto.

Hiero. in ꝗdā epl'a.

Sup ꝑs. 54. Hiero. ſup Eze. 14. q. 3. c. putant.

veſtes ꝑcioſas ꝛ aſportauerūt: vtrū furtū cōmiſerint. Dicimus eos q vt parerēt deo iubēte illud fecerūt nō feciſſe furtuꝫ: nec oīno peccaſſe. Vñ Aug. Iſraelite nō furtū fecerūt: ſꝫ deo iubēte miniſteriū ꝑbuerūt. Hoc .n. deus iuſſit qui legeꝫ dedit ſicut miniſter iuſtitie ſine pctō occidit quē lex ꝑcipit occidi. Sed ſi id spōte faciat homicida est: ēt ſi eū occidat quē ſcit a iudice occidendū. Infirmi aūt q ex cupiditate egyptios deceperūt magis pmiſſi ſūt hoc facere illis qui iure talia paſſi sunt: ꝙ iuſſi. Hic opponitqꝫ etiā boni i iſto ope peccauerūt: qꝛ naturalē legeꝫ cui ɔcordat euāgeliū ꝛ lex moralis ꝑceptōis tranſgreſſi sunt. Que est. Qđ tibi nō vis alij ne feceris. Quā veritas ſcripſit in corde hoīs: ꝛ qꝛ nō legebat in corde iterauit in tabulis: vt voce forinſecus ad mota: reduret ad coꝛ ꝛ ibi iueniret qđ extra legeret. Hāc ergo illi ꝑuaricari vident in illo fcō alijs facientes qđ nolebant ſibi fieri. Sꝫ ibi ſub itelligēdū est iniuſte vt nō alij .s. iniuſte facias qđ tibi nō vis fieri. Alioqn huius preuaricatoꝝ est iudex duꝫ punit reuꝫ nolēs aliqd tale ſibi fieri. Ita ēt ꝛ illud dñi vbū. Oīa ꝗcūqꝫ vultis vt faciāt vobis hoīes ꝛc̄. De bonis accipiendū est ꝗ nobis inuiceꝫ exhibere debemus. Quītū ꝑceptuꝫ est. Nō loqueris ɔtra ꝓximuꝫ tuuꝫ falſuꝫ teſtimoniuꝫ: vbi crimen mēdacij et piurij ꝓhibet. Solet autē ꝗri: vtꝝ ꝓhibituꝫ ſit oē mēdaciuꝫ? Quidā dicunt illud tm̄ ꝓhiberi qđ obeſt ꝛ nō ꝓdeſt ei cui dr̄. Tale .n. nō est aduerſus ꝓximuꝫ: vt iō videat hoc addidiſſe ſcriptura. Sꝫ de mendacio magna qđ est que nec cito explicari pōt.

Si furtū fecerūt filij iſrael qñ expoliauerunt egyptios. Aug. ſup ꝑs. 14. q. 5. c. dixit dñs.

Esa. 46. ꝑuaricatores redi te ad cor.

Mat. 6. Luce. 7.

De ꝗnto ꝑcepto. Aug. ſup Exo. l. 6. oē mēdaciū ibi ꝓhibetur.

Diſtin. XXXVII.

Diſt. 37.

Sed diſtributio decalogi. Superius determinauit magr̄ de ꝟtutib⁹: hic determinat de mādatis: ꝛ diuidit ps iſta in tres ptes. Prīo ponit dr̄iā īter ꝑcepta pme tabule ꝛ ſcđe. Secūdo determiat ꝺ ꝑceptis pme tabule. ibi. [Primā i prima tabula.] Tertio ꝺ ꝑceptis ſcđe tabule. ibi. [In ſcđo tabula.] Scđa diuidit in tres: fm tria ꝑcepta: ſcđa ibi. [Scđꝫ ꝑceptū est.] tertia ibi. [Tertiū vō est.] Illa ps i q̄ determiat de ꝑceptis ſcđe tabule diuidit i tres. Prīo determinat de pmis qnqꝫ ꝑceptis ſcđe tabule. Scđo diffuſiūs ꝓſeqt aliq̄ ptinētia ad explanationeꝫ ɋnti ꝑcepti. Di. ſeq. ibi. [Sciēdū est tñ.] Tertio determinat de duob⁹ vltimis ꝑceptis ſcđe tabule. Di. 40. ibi. [Sextū ꝑceptū est.] Pria in qnqꝫ: fm qnqꝫ precepta. Scđa ibi. [Scđm est.] Tertia ibi. [Tertium est.] Quarta ibi. [Quartū est.] Quīta ibi. [Quītū est ꝑceptū.] Quarta itaqꝫ diuidit in duas. Primo ponit ꝗrti ꝑcepti explanationē. Scđo ex hoc mouetꝛ ſoluit incidentem dubitationem. ibi. [Si vero queritur.]

Circa hāc diſti. ꝗrēdū est ꝑncipalr̄ de ꝗtuoꝛ. Prīo de ꝑceptis moralibus in gñali. Scđo in ſpēali de ꝑceptis pme tabule. Tertio ꝺ ꝗtuoꝛ pmis ꝑceptis ſcđe tabule. Quarto ad maioꝛē declarationē ꝗrit de ꝑceptis iudicialibus veteris legis. Querere aūt de cerimonialib⁹ magis ptinet ad librū ꝗrtū. Circa pmuꝫ ꝗrunt .5. Prīo vtrum oīa ꝑcepta moralia ſint de lege

nãe. ¶ Scdo vtrũ sint de actib⁹ oĩum ṽtutũ. ¶ Tertio vtrũ oĩa ꝑcepta moralia reducanꝰ ad .x. ꝑcepta decalogi. ¶ Quarto vtr̃ ꝑcepta decalogi ꝯuenĩẽter distinquanꝰ. ¶ Quinto vtrum sint dispensabilia. Qõ. I.

Qõ.1. Argr. p⁹ PRimo ostẽdo q̃ nõ oĩa ꝑcepta moralia sint de lege nãe:q: distincta e le gñ:distincta sũt ꝑcepta. Sz lex nãe: ⁊ lex diuina sũt leges distĩcte:q: lex diuia est p disciplinã sz illud Eccl.17. Addidit illis disciplinã: ⁊ lege vite hr̃ditauit illos. Cũ ḡ ꝑcepta moralia:sint ꝑcepta legis diuine nõ sũt ꝑcepta legis nãe.

Secũdo ¶ Itez oĩa ꝑcepta:q̃ sũt de lege nãe sunt nalr̃ cognita:q: lex nãe:est q̃dã pticipatio legis eterne ĩpressa siue scripta:ĩ cuiuslibet hoĩs mẽte. Sz ꝑceptũ morale de nõ ꝯcupiscẽdo:nõ est nalr̃ cognitũ. Dicit enĩ apl̃s ad Ro.7. Cõcupiscẽtiã nesciebã:nisi lex diceret Nõ ꝯcupisces:ḡ nõ oĩa ꝑcepta moralia sunt de lege nãe.

Tertio ¶ Itẽ qõlibet petm̃ mortale est ꝯ aliqõ morale ꝑceptũ: ergo si oĩa precepta moralia essent de lege nature quodlibet peccatum mortale esset petm̃ ꝯ nãm: qõ est falsum.

Quarto ¶ Itẽ ꝑceptũ de actu ptinẽte ad supnãlẽ ṽtutẽ:nõ vr̃ eẽ de lege nãe. Sz fidẽ ꝯfiteri est actus ṽtutis supnãlis:que est fides: ⁊ tñ est qd morale: q: nec̃iuz ad salutẽ ꝫm illud Ro.10. Ore ꝯfessio fit ad salutẽ: ẽt si nõ ꝑcipeꝰ aliq̃ lege scripta: ergo nõ oĩa ꝑcepta moralia sunt de lege nature.

In opp̃m Primo Secũdo Contra in ꝑn. decretoꝝ dr̃ q̃ ius nãle est:qõ in lege ⁊ in euãgelio ꝯtinet. Sz oĩa ꝑcepta moralia ꝯtinenꝰ in lege: ⁊ ĩ euãgelio:ḡ oĩa sũt de lege nãe. ¶ Itẽ Augu.2.li. Cõfessionũ paꝝ añ mediũ. Furtũ certe punit lex tua dñe: ⁊ lex scripta ĩ cordibus hoĩuz. Sz lex scripta in cordib⁹ hoĩuz est lex nãlis:ḡ nõ furari est de lege nãe: ergo a simili: ⁊ alia precepta moralia.

Ad qõnẽ ꝫm mẽtẽ propriam Respondeo q̃ in lege ꝯtinenꝰ ꝑcepta moralia: cerimõialia: ⁊ iudicialia. vñ deute.6. Hec sunt ꝑcepta .s. moralia ⁊ cerimonie atq̃ iudicia: q̃ mãdauit dñs de⁹ noster vt docerẽ vos. Precepta moralia sunt ad ordinãdũ mores ꝑcepta cerimonialia:sunt spẽales determinatões moralis ꝑcepti de cultu diuio iudicialia sunt spẽales determinatões moralis ꝑcepti obseruãdo iustitiã iter hoĩes. Et pp hoc tria: dicit Apl̃s ad Ro.7. Mãdatũ scm̃ iustũ ⁊ bonũ. Scm̃ q̃ztũ ad cerimonialia:iustũ q̃ztũ ad iudicialia:bonũ .i. honestũ q̃ztũ ad moralia. Et dico q̃ oĩa ista ptinẽt ad legẽ nãe aliquo mõ: sz mõ differẽti:qõ pz sic. Lex nãe est aliqd dictatũ vel cõstitutũ a rõne practica p suũ nãle lumen qõ est q̃dã pticipatio legis eterne sibi a creatore indita ⁊ ipressa de quo lumine loqꝰ psal. Qui postq̃ dixit multi dicũt. Quis ostẽdit nobis bona. Rñdẽdo subiũgit. Signatũ est sup nos lumen vultus tui dñe. Huius aũt legis est vnũ ꝑceptum ꝑmũ a quo deriuanꝰ oĩa alia qõ sicut ꝑmũ ꝑncipiũ speculabiliũ fundaꝰ sup illud:qõ ꝑmo apphẽdiꝰ a speculatiuo itellectu .s. ens:qõ qdẽ ꝑmũ ꝑncipiũ ẽ ĩ quolz affirmatiuo vel negatiuo:ita dico q̃ sup bonũ:qõ ẽ ꝑmũ apphẽsũ a rõe practica fundaꝰ ꝑmũ ꝑceptũ legis nãe: qõ ẽ bonũ ẽ

Preceptum pri mũ legis nature ordiate diligẽdũ. Ex isto ꝑcepto ḋriuaꝰ q̃dã ꝑcepta p modũ ꝯclusionũ: ex isto ꝑcepto ꝯtitiũ:aliquo mõ ad siĩitudinẽ q̃ ĩ speculabilib⁹:ꝯclusiões sequũꝰ ex ꝑncipijs: ⁊ sic sequũꝰ ex isto ꝑcepto:oĩa ꝑcepta moralia: ita tñ q̃ q̃dã sũt ꝯclusiões ita ꝓpique q̃ statĩ a qbuscũq̃ cogscũꝰ .s. q̃ de⁹ est diligẽdus ⁊ colẽdus: ⁊ parẽtes sunt honorãdi. Statĩ enĩ videt hõ istũ syl̃m bonũ est diligẽdũ: deus est bonus ḡ est diligendus: ⁊ istũ bonũ est faciendũ: bonũ est colere deũ:ḡ faciẽda sunt:ea q̃ sunt ad cultũ dei: ⁊ sic de alijs. Quedã sunt ꝯclusiões remote ad q̃s reducẽdas in ꝑmũ ꝑncipiũ legis nãe: indigẽt hoĩes magna iuestigatõe: ⁊ alij indigẽt disciplinate instructõe: sicut sũt ista: Corã cano capite ꝯsurge ⁊ honora psonã senis: ⁊ multa alia. Quedam aũt sunt ꝯclusiões ita remote: ⁊ occulte q̃ ad hoc idigẽt hoĩes spẽali diuina instructõe: sicut sunt ista: Non facies tibi sculptile:nec oẽm siĩitudinẽ: ⁊ sic de alijs. Precepta aũt cerimonialia: ⁊ iudicialia nõ sic ptinẽt ad legẽ nãe: sz ꝓ tãto:q: cerimonialia sunt q̃dã spẽales determinatões a deo facte ⁊ reuelate de morali ꝑcepto spectãte ad cultũ diuinũ in cõi:qõ .n. deus sit colẽdus: ꝑceptuz morale est: q: p modũ ꝯclusiõis seqꝰ ex ꝑmo ꝑncipio legis nãe: sz q̃ colaꝰ p tales oblatões: p talia sacrificia: p talia sacra: p tales obseruantias: q̃ determinata sunt in lege: hoc morale nõ est: sed cerimoniale. Nõ .n. illi modi colẽdi sequunꝰ p modũ ꝯclusionũ: ex ꝑmo principio legis nãe. Iudicialia aũt sunt q̃dã determinatões facte diuinitus: ⁊ reuelate: de morali ꝑcepto: qõ est de obseruãdo iustitiã iter hoĩes. Obseruare .n. inter hoĩes iustitiã morale est: ⁊ seqꝰ p moduz ꝯclusiõis: ex ꝑmo ꝑncipio legis nãe: sed q̃ obserueꝰ pax: ⁊ iustitia p tale statutũ vel p tale q̃lia multa sunt in lege: hoc morale nõ est: nõ .n. oẽs illi modi sequunꝰ p moduz ꝯclusiõis: ex ꝑmo ꝑncipio legis nãe. Sic ḡ pz q̃ oĩa ꝑcepta moralia: sũt de lege nãe simplr̃. Cerimonialia aũt ⁊ iudicialia non simpliciter: sed eo modo quo dictuz est.

Ad ꝑmũ Ad primum in oppositũ dõm q̃ lex diuina: nõ est a lege nãe distincta: sicut aliena ab ea: sz sicut eã ꝯtinẽs: ⁊ aliqd supaddẽs. Nõ .n. ꝓcedit tm̃ ex ꝑncipijs nãlibus. sz ꝑncipalius ex ꝑncipijs supnãlibus: q̃ sunt articuli fidei. inq̃ztuz ḡ ꝯtinet legẽ nãe: non est incõueniẽs q̃ eadẽ sint ꝑcepta legis nature ⁊ legis diuine: cuiusmodi sunt oĩa ꝑcepta decalogi: ⁊ oĩa q̃ ex illis p moduz ꝯclusionũ sequunꝰ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scdm̃ dõm q̃ nõ oĩa ꝑcepta legis nãe statĩ occurrunt itellectui: sz q̃dã idigẽt humana iuestigatõe: ⁊ q̃dã spẽali diuia istructõe: ad hoc vt cognoscanꝰ a nobis pp obtenebrationẽ factã in nr̃o intellectu p petm̃: põt tñ dici ꝫm aliquos q̃ illud ṽbũ apl̃i dcm̃ fuit in psona alioꝝ p malas ꝯsuetudines hñtiũ obtenebratã rõnẽ.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiuz põt dici q̃ maior falsa est. Peccabant .n. mortalr̃ iudei ꝯ ꝑcepta cerimonialia: q: in hoc faciebãt ꝯ deũ a quo eis erãt ꝑcepta.

Contra naturam duplr̃ ¶ Põt ẽt dici q̃ ꝯ nãm põt aliqd dici duplr̃ .s. aut ꝯ nãz gñis: ⁊ sic petã sogdomitica sunt ꝯ nãz: aut ꝯ naturã spẽi: hoc est ꝯ rõnez p quã hõ reponiꝰ in spẽ hoĩs: ⁊ sic sunt ꝯ naturã: q̃cunq̃ sunt ꝯ naturale rõnis iudiciũ: ꝫm quẽ modũ loquẽdi dicit Damas. li.2.c. viti. Q2 virtus est ꝫm naturã ⁊ malitia ꝑter naturã.

Ad 4ᵐ ¶ Ad q̃rtuz dõm q̃ hic nõ vocanꝰ ꝑcepta moralia: illa tm̃ qbus ꝑcipiunꝰ actus ṽtutuz moraliuz: q̃ diuidunꝰ ꝯ itellectuales ⁊ theologicas. Sz oĩa ꝑcepta q̃bus obediẽduz est: ẽt si nõ ꝑcipenꝰ in aliq̃ lege scripta: siue diuina: siue humana. Talia .n. ṽtualr̃ ⁊ iplicite ꝯtinenꝰ in ꝑmo ꝑncipio legis nature: quoꝝ tñ aliq̃ sunt q̃ nr̃a rõ p suuz naturale lumen nõ posset cognoscere ibi ꝯtineri: nisi diuinitus supnaturalr̃ illustrata: sicut est ꝑceptuz de assentiẽdo articulis fidei explicite vel implicite ⁊ plura alia: ⁊ sic pz maiorẽ argumẽti verã nõ esse. Qõ. II.

Qõ.2. Argr. p⁹ SEcundo q̃riꝰ vtrũ oĩa ꝑcepta moralia sint de actibus oĩum ṽtutũ: ⁊ vr̃ q̃ nõ. De actu .n. magnanimitatis ⁊ magnificẽtie: nulluz ĩuenꝰ ꝑceptuz in decalogo: vbi ꝑcepta moralia ꝯtinenꝰ.

Secũdo. ¶ Itez oĩa ꝑcepta moralia iustificatões sunt dicẽte ꝑs. Doce me iustificatões tuas: sz iustificatiões nõ ptinẽt: nisi ad iustitiã: ḡ ꝑcepta moralia: nõ sunt nisi de actibus iustitie.

Tertio. ¶ Itez lex est aliquid ꝯstitutũ a rõne practica: ⁊ ꝓmulgatũ p cõitatẽ vel p illũ: q̃ ꝑest cõitati ordinatuz ad bonuz cõe: sed actus tẽpantie nõ respiciunt cõe bonuz: sz tm̃ ꝓpriuz: ḡ lex inter ꝑcepta moralia: nõ ꝑcipit aliqd de actibus tẽpantie.

Quarto ¶ Itez obseruãtia oĩum ꝑceptoꝝ moraliuz est de necessitate salutis sz nõ oĩum ṽtutuz actus: sunt de necessitate salutis: sicut pz in ṽtutibus itellectualibus. nõ .n. nec̃iuz est ad salutez scire scias speculatiuas: cuz ẽt ṽtus sit de bono: ⁊ difficili ⁊ ea q̃ sunt superogatões sunt meliora: ⁊ difficiliora q̃z ea q̃ sunt necessitatis respectu eoꝝ sunt aliq̃ morales ṽtutes

ergo

In opp^m^ ergo nō oīa moralia precepta:sunt de actibus oīuʒ ꝟtutū.
Pͥmo **Contra** Aug.22.li.Cōtra faustū inter ꝑncipiū ⁊ me
diū. Peccatū est factū vel dictū vel ꝯcupitū ali
qd ꝯ eternā legē. Sʒ ſm Aug.1.li.de libe.ar.c.10. Quic
quid iustū est in lege tꝑali deriuatū est a lege eterna:ḡ oē
peccatū est ꝯ diuinā legē:cuʒ sit ab eterna deriuata: ſʒ cuili
Secūdo. bet pctō ꝯriat alicuius ꝟtutis actus:ḡ lex diuina īter pre
cepta moralia ꝑcipit cuiuslibet ꝟtutis actū. ¶ Itē ſm
phm.5.Ethi.c.2. Lex humana ꝑcipit opa oīuʒ ꝟtutū po
liticarum : ergo multo fortius lex diuina que altior est ⁊
vniuersalior:precipit actum omnium virtutum.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ in lege diuina sunt ꝑcepta mo
ralia de actibus oīum ꝟtutū vel cō
silia. Lex.n.diuina est ad ordinādū hoīes ad vltimū finē
q deꝰ ē q ordo includit:seu cōprehēdit ordinē hoīs: ſm
seipm vel in seipso:⁊ euʒ excedit. Lex.n. eterna p quā or
dinat hō ad deū excedit rectitudinē rōnis p quā ordiat
hō in seipso:⁊ tn̄ tota rectitudo rōnis humane ab eterna
lege deriuata est:q̄uis totā rectitudinē legis eterne non
capiat. Ordo aūt debitus hoīs in seipso: cuʒ sit aīal rōna
le:nō p nām solitariū:ſʒ magis politicū:⁊ sociale icludit
ordinē volūtatis seu p cōpatione ad ꝓximū. Nāq̄.n.hō
bn̄ est ordinatus in seipso:nisi volūtas eius bn̄ fuerit ad ꝓ
ximū ordinata. Lex ḡ diuina:q̄uis ꝑncipl'r sit ad ordinā
duʒ hoīem ad deuʒ:ex ꝯñti tn̄ est ad ordinādū hoīem in
seipso:⁊ ad ꝓximū:q: ad triplicē iustū ordinē obseruādū
exigunt actus oīuʒ ꝟtutū:aut taq̄ illi sine qbus triplex
ordo ꝑdictus sufficiēter obseruari pōt: aut nō ita cōmo
de vel pfecte obseruari pōt:iō lex diuina actus oīum vir
tutuʒ ꝑcipit aut ꝯsulit:ita ꝙ ꝑcepta sunt de illis actibus
sine qbus triplex ordo ꝑdictus sufficiēter obseruari non
pōt:⁊ ꝯsilia de illis actibus:sine qbus triplex ordo pṙdi
ctus:nō ita cōmode:aut pfecte obseruari pōt.

Ad pͥmū **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ q̄uis de ma
gnanimitate ⁊ magnificētia nullū
inueniat ꝑceptū expssuʒ in decalogo:alibi tn̄ in lege ine
nit. Actus.n. magnanimi ē dignificare se honore magno
quo dignus est hō ſm phm.4.Ethi.c.8. Hoc aūt prece
ptuʒ ꝑcipit dn̄s ipsi Josue deute.31. Ubi scriptū est ꝑce
pitq̄ dn̄s Josue filio Nunnī:⁊ ait. Cōfortare ⁊ esto robu
stus:tu.n.introduces filios israel in terrā quā pollicitus
sum. Actus aūt magnificentie ſm phm.4.Ethi.c.6. Est
facere in magnis factis ⁊ honorabilibus magnas expen
sas ꝓportionales opi maxie in ptinētibus ad deuʒ: queʒ
Ad scdm actuʒ ꝑcepit dn̄s:cuʒ in exodo ꝑcepit tabernaculuʒ fieri
⁊ arcā ⁊ candelabruʒ ⁊ vasa. ¶ Ad scdm dōm ꝙ ꝑcepta
moralia dicunt iustificatōes nō q: sint tm̄ de actibus iu
stitie:p quā hō ordinat ad ꝓximū:ſʒ ēt q: iustū est:vt hō
debito mō ordinet ad deuʒ:⁊ in seipso rōni vires inferio
Ad 3^m^ res subijciēdo. ¶ Ad tertiuʒ dōm ꝙ actus tēpantie:⁊ ſi
nō ordinet ad ꝓximuʒ imediate:tn̄ ex ꝯñti ordinat ad ꝓ
ximuʒ:⁊ ad deuʒ iq̄ntū bona ordinatio hoīs in se dispo
nit ad bonā ordinabilitatē ad ꝓximū: ⁊ deordiatio hoīs
in se disponit ad deordinatione ad ꝓximuʒ.hō etiā male
Ad 4^m^ ordinatus in se:nō pōt bn̄ ordinari ad deuʒ. ¶ Ad quar
tuʒ dōm ꝙ nō plus ꝯcludit:nisi ꝙ nō oēs actus ꝟtutuʒ
cadunt sub ꝑcepto ꝓpe dicto ⁊ hoc ꝯcessuʒ est:q: q̄dā ca
dunt sub ꝯsilio:nō sub necessitate ꝑcepti. Utrū tn̄ sit alia
moralis ꝟtus respectu actus q est necessitatis:⁊ alia respe
ctu actus q est respectu superogatōis:dicunt aliq ꝙ non
q: ꝟtus ſm suuʒ esse pfectuʒ respicit:⁊ nō tm̄ ea q̄ sunt ne
cessitatis:sed ea q̄ sunt superogatōis. Uñ ꝟginitateʒ non
dicunt esse aliā ꝟtutē a castitate. Alij aūt dicunt ꝯriuʒ de
hoc tn̄ videbitur in quarto. **Q6. III.**

Q6.3^a^ **TErtio** q̄rit vtrum oīa ꝑcepta moralia re
Argͦ.ꝑͦ ducant ad decē ꝑcepta decalogi : ⁊
vr ꝙ non. Oīa.n.ꝑcepta decalogi sunt de acti
bus iustitie:vt pʒ intuenti:ſʒ nō oīa ꝑcepta mo
ralia legis diuine reducunt ad actus iustitie : q: non oēs
morales ꝟtutes reducunt ad eā:ḡ nō oīa ꝑcepta moralia
reducunt ad.x.ꝑcepta decalogi. ¶ Itē ꝑncipia nō redu Scdo
cunt ad ꝯclusiōes : ſʒ ecōuerso : ſʒ moraliū ꝑceptoꝝ q̄daʒ
sunt ꝑncipia ꝑceptoꝝ decalogi:sicut ꝑceptuʒ de dilectōe
dei:de quo dr̄ Mathei.22.ꝙ est pͥmuʒ ⁊ maximuʒ man
datuʒ:⁊ ꝑceptuʒ de dilectōe ꝓximi:qd est illi sile: vt ha
bet in eodē:ḡ nō oīa ꝑcepta moralia reducunt ad.x.ꝑce
pta decalogi. ¶ Iteʒ in lege tradunt ꝑcepta moralia de Tertio
fortitudine ꝟbo:vt deute.31. Nolite timere:nec paueatis
ad ꝯspectuʒ eoꝝ ⁊ scō in punitōe timidoꝝ:q nō audebāt
ascēdere ad terrā ꝓmissiōis de q̄ habet numeroꝝ.14. et
in punitōe temerarie audacie:de q̄ habet in eodē:⁊ tn̄ in
ter ꝑcepta decalogi:nullū est ꝑceptuʒ:ad qd reducat ꝑce
ptuʒ de actu fortitudinis:ḡ nō oīa ꝑcepta moralia redu
cunt ad.x.ꝑcepta decalogi. ¶ Iteʒ dat ꝑceptuʒ morale Quarto
de sobrietate in hoc:qd Deute.21. precipit lapidari pro
teruus ⁊ ꝯtumax ⁊ cōmessatōibus vacans atq̄ ꝯuiuijs:
ſʒ nō est ꝑceptuʒ aliqd in decalogo : ad qd possit reduci:
ḡ nō oīa ꝑcepta moralia reducunt ad.x.ꝑcepta decalogi.

Contra glo.sup illud Math.5. Beati estis cuʒ male In opp^m^
dixerint ⁊c. Moyses decē ꝑcepta ꝑponēs: Pͥmo
postea p ptes explicat:ſʒ ptes reducunt ad sua tota:ḡ oīa
ꝑcepta moralia reducunt ad decalogi.x.ꝑcepta. ¶ Item Scdo
oīa ꝑcepta moralia reducunt ad pͥma ꝑncipia legis nāe:
mediate vel imediate:ſʒ.x.ꝑcepta decalogi:sunt illa:que
post ꝑceptuʒ de dilectōe dei:⁊ ꝓximi imediatius reducū
tur ad pͥmuʒ ꝑncipiuʒ legis nāe:ḡ oīa alia ꝑcepta mora
lia:in ꝑdictuʒ ꝑncipiuʒ mediātibus ꝑceptis decalogi re
ducunt. ¶ Iteʒ Aug.de.x.cordis inter mediuʒ ⁊ finē lo Tertio
quēs de pͥmo ꝑcepto legis nature ⁊ de ꝑceptis dilectōis
dei ⁊ ꝓximi dicit illud vnū ꝑceptuʒ ꝯtinet duo illa: duo
continent.x. illa decem continent omnia.

Respondeo ꝙ quātū ad pn̄s sufficit ꝑcepta mo Ad qōnē
ralia se hn̄t ad pͥmuʒ ꝑceptuʒ legis ſm mētē
nāe in triplici dr̄ia. Quedā.n. sunt in qbus oīa alia ꝑce ꝓpriam
pta moralia radicant:sicut in ꝯclusiōibus ꝑncipio ꝓximio
ribus:cuiusmodi sunt ꝑcepta de dilectiōe dei ⁊ proximi.
Alia sunt q̄ ēt de ꝓximo ordinant:⁊ tn̄ q: pp obnubilatio
nē rōnis humane pōt hō errare circa illa:iō scribi debue A.L.con
runt:⁊ ista sunt.x.ꝑcepta decalogi. Alia sunt ad q̄ reducē tra
da in pͥma ꝑncipia indiget hō inuestigatōe maiori:⁊ sapiē
tuʒ instructōe seu diuia reuelatōe:⁊ talia reducunt ad.x.
ꝑcepta decalogi. Uñ ad pͥmuʒ ꝑceptuʒ reducunt oīa q̄ ꝓ
hibent illa q̄ seruitūt idolatrie:sicut sunt filij aut filie per
ignē lustratio:⁊ arioloꝝ sciscitatio somnioꝝ ⁊ augurioꝝ
obseruatio maleficioꝝ ⁊ icātationū opō phytonū diuinio
rum ⁊ mortuoꝝ interrogatio de quibus habet deute.18.
¶ Ad scdm reducunt blasphemie ꝓhibitio de q̄ habet
Leui.24. Et ꝓhibitio false doctrine:de quo habet deute.
13. ¶ Ad tertiuʒ vident reduci oīa cerimonialia: inq̄ntū
tn̄ morale est vident reduci ad ipm ꝓhibitōes illoꝝ pctō
ruʒ q̄ maxime ipediunt mētis getē in vacādo deo: sicut
est ꝓhibitio timiditatis:⁊ temerarie audacie:⁊ spectātiū
ad gulā:⁊ oēs ꝓhibitōes in moderatōe passionū. ¶ Ad
q̄rtuʒ reducit ꝑceptuʒ de honoratōe seniuʒ de qua habet
Leui.19. Et oīa ꝑcepta de reuerētia supioꝝ. ¶ Ad qntū
reducit ꝓhibitio iniuste violētie ꝯ ꝓximuʒ de q̄ habetur
Leui.19. Et ꝓhibitio odij de q̄ habet ibidē. ¶ Ad sextū
ꝓhibitio meretricij d̄ q̄ habet deute.23. Et ꝓhibitio coi
tus ꝯ nāʒ:d̄ q̄ habet Leui.18. Et ꝓhibitio volūtarie effu
sionis seminis p quēcūq̄ moduʒ sedere mr̄imonij exce
pto. ¶ Ad septimuʒ reducit vsure ꝓhibitio de q̄ habet
Deute.23. Et ꝓhibitio acceptōis rei aliene p fraudeʒ de
qua habet. Deute.25. Ubi dr̄ nō habebis i sacculo diuer
sa pōdera ⁊c.⁊ ꝓhibitio rapine. ¶ Ad octauuʒ reducit
ꝓhibitio falsi iudicij de qua habet Exo.23. Et ꝓhibitio
mendacij ⁊ piurij que ēt reduci pōt ad.2. Et susceptiōis

mendacij: et acceptõis numerorum de quibus habet ibidem eo q̄ oĩa p̄dicta cooperant ad corruptionē iudicij: et p̄hibitio detractõis de qua habet. Leui. 19. Ubi dr̄ nõ eris criminator: nec susurro in pp̄lis. Utrum aũt sint aliqua que reducant ad vltima duo p̄cepta videbit. 40. di. Ubi agit de illis. Sic ergo patet q̄ omnia precepta moralia: aliis decem preceptis decalogi: aut in eis continentur: sicut principia in conclusionibus: sicut primum principium legis nature et preceptum de dilectione dei et p̄ximi: aut reducuntur ad ea: sicut conclusiones ad principia: sicut per exemplificationem patuit.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositū dõm q̄ nõ oĩa precepta decalogi sunt de actibus iustitie tm̄ accipiendo eã: inquãtū est vna de q̃tuor cardinalibus: sed inquãtū cõp̄rehēdit oẽm v̄tutē. Uñ homicidiū nõ tm̄ p̄hibet: q2 est ꝯ iustitiã que est cardinalis v̄tus: sed ẽt q2 est ꝯ charitatē. Mechia ẽt nõ p̄hibet: q2 fit ꝯ iustitiaz sp̄ealr̄ dc̄tã tm̄: sed ẽt q2 est ꝯ castitatē: q2 tñ rõ debiti magis est patens in iustitia: q̄ȝ in alijs v̄tutibus: que sunt hois ad seip̄m: iõ nõ fuerunt in decalogo: ita exp̄sse posita p̄cepta que respiciũt ordinē hois ad seip̄m: sicut de iustitia.
Ad 2m ¶ Ad scdm p3 solutio ex dictis in corpore q̃nis. ¶ Ad tertiũ dõm q̄ p̄cepta de fortitudine: inquãtū est moderatiua passionū: que getez mentis in deo ip̄ediunt
Ad 3m reduci p̄nt. ¶ Ad tertiū p̄ceptū inquãtū est morale: inquãtuȝ tñ actus fortitudinis est ordinabilis ad vtilitatē cõitatis: et maxime ad honorē fidei: sicut fortiter sustinere pp̄ fidei defensionē reduci p̄nt ad p̄mum preceptum.
Ad 4m ¶ Ad q̃rtuȝ dõm q̄ q2 gula p̄stat fomentū luxurie: iõ reduci p̃t p̄hibitio gule ad illã p̄hibitionē. Nõ mechaberis: sed inquãtū nõ p̄mittit mentez vacare deo: p̃t eius
Q̃õ. 4. prohibitio ad preceptum tertium reduci. Q̃õ. IIII.

Quarto q̃rit vtrum p̄cepta decalogi ꝯuenienter distiguãt: et d eorum nũero et ordīe.

Ad q̃nē s̄m mētē p̄positam **Respondeo** q̄ aliq p̄cepta prime tabule posuerũt quatuor. Primũ. Ego sum dñs deus tuus. Scdm. Nõ habebis deos alienos corã me. Tertiũ. Nõ facies tibi sculptile. Quartũ. Nõ assumes nomen dei tui in vanũ. Precepta scde tabule nõ posuerunt: nisi sex: q2 p̄hibitionē de cõcupiscentia rerum p̄ximi: et de ꝯcupiscentia vxoris aliene: sub vno cõp̄rehendunt p̄cepto. Sed hec distinctio p̄ceptorum nõ est ꝯueniens: q2 p̄ceptuȝ de obseruatõe sabbati nõ posuerunt inter p̄cepta decalogi: decepti per hoc q̄ crediderũt illud eẽ cerimoniale tm̄: qd̄ est falsuȝ. ¶ Preterea sicut dr̄ Matth. 6. Nemo p̃t duobus dñis seruire eiusdez rõnis est q̄ hõ seruiat vni dño tãq̄ȝ p̄ncipali: et q̄ nõ seruiat alij: sicut p̄ncipali: et iõ ad idez p̄ceptuȝ ptinet qd̄ dr̄. Ego sum dñs deus tuus: et nõ habebis deos alienos corã me. ¶ Preterea q2 facere sculptile vel sili͂tudinē nõ fuit p̄hibitum: nisi ad hoc: vt non coleret pro dijs: tñ vt habet Exo. 25. Dñs p̄cepit fieri duos cherubin: vt q̄ nõ facere sculptile ptineat ad idez p̄ceptuȝ: cum hoc q̄ dicit. Nõ habebis deos alienos corã me. Quia ẽt alterius rõnis est ꝯcupiscentia possessionis p̄ximi: et vxoris eius: q2 p̄ma ptinet ad ꝯcupiscentiã oculorum: scda ad ꝯcupiscẽtiã carnis: iõ ꝯcupiscentie p̄hibitio ꝯuenienter in duo p̄cepta distinguit. ¶ Primũ ergo p̄ceptũ est. Non habebis deos alienos corã me: nõ facies tibi sculptile. ¶ Scdm: Nõ assumes nomen dñi dei in vanuȝ. ¶ Tertiuȝ memēto vt diez sabbati sctificeas: et hoc ad p̄mã tabulã ptinere dicunt. ¶ Primũ scde tabule est: Honora p̄rem tuum et m̄rem tuaȝ. ¶ Scdm: Nõ occides. ¶ Tertiũ: Nõ mechaberis. ¶ Quartũ: Nõ furtũ facies. ¶ Quintũ: Nõ loquaris ꝯ p̄ximũ tuuȝ falsuȝ testimoniuȝ. ¶ Sextum: Nõ ꝯcupisces domũ p̄ximi tui: nõ seruuȝ: non ancillaȝ: nõ bouē: nõ asinũ: nec oĩa que illius sunt. ¶ Septimũ: Nec desiderabis vxorē eius. Magr̄ tñ ponit istud sextũ. Cõuenienter. n. p̃t poni: vel sextũ: vel septimũ: q2 vtrũq̄ dicat: Nec desiderabis vxorē eius dicit. Nõ ꝯcupisces domũ p̄ximi: et postq̄ȝ p̄hibuit ꝯcupiscentiã vxoris: alteruȝ subiungit: nõ seruuȝ: nõ ancillã. ¶ Rõ aũt numeri mandatorum istorum: sic p̃t accipi. ¶ Lex. n. diuina est ad ordinãduȝ hoies ad deũ: et inter se: et quēlibet in seipso: q2 tñ nõ ita apparet rõ debiti in his que hõ facit s̄m seip̄m: ideo inter mandata ad que alia reducunt: sicut ad magis nota: nõ fuerunt posita: nisi p̄cepta de ordine hois ad deuȝ: et ad p̄ximũ explicite: quis ẽt ꝯtineant ordinē hois s̄m seip̄m īplicite: vt supius visum est. Sicut aũt miles tria dz p̄ncipi. s. fidelitatē reuerẽtiã: et famulatũ: sic q̄libet hõ ista tria p̄ncipalr̄ dz summo p̄ncipi: qui deꝰ est. ¶ Ad hoc ergo vt bñ ordinet ad deuȝ oȝ q̄ deo obseruet hec tria. s. fidelitatē: ita vt quãtuȝ in se est: nõ transferat honorē p̄ncipatus ad aliuȝ: et hoc est: qd̄ ꝯtinet in p̄mo p̄cepto: opȝ ẽt vt tantã reuerentiã ei exhibeat: vt nihil iniuriosum in euȝ cõmittat: et hoc p̄cipit scdo p̄cepto: oȝ ẽt q̄ sibi exhibeat famulatuȝ tanq̄ȝ memor bñficiorum receptorum ab eo: et hoc p̄cipit. tertio p̄cepto. ¶ Põt ẽt dici q̄ per p̄mũ preceptuȝ p̄cipit nobis revereri p̄mi p̄ncipij vnitatē: per secunduȝ veritatē: per tertiuȝ bonitatē: et hec est distinctio p̄ceptorum p̄me tabule: per que directe et imediate tm̄ ordinamur ad deuȝ. Rõ aũt numeri p̄ceptorum scde tabule per que ordinamur ad p̄ximuȝ: sic p̃t accipi. Ad p̄ximũ. n. nos debemus h̄re bñ: et sp̄ealr̄: et gñalr̄. sp̄ealr̄ quãtuȝ ad parentes pp̄ magnitudinē bñficiorum ab eis receptorum: pro quibus debemus eis sp̄ealē honorē: et hoc eis reddere nobis p̄cipit. p̄mo p̄cepta scde tabule. Gñalr̄ aũt tenemur nos bñ h̄re ad oẽs: ita vt nulli inferamus nocumentuȝ: nec ope: nec ore: nec corde. ope aũt infert nocumentuȝ p̄ximo tripl̄r: q̄nq̄ quãtuȝ ad p̄sonã p̄priã: ꝯ qd̄ dr̄: nõ occides. Q̄nq̄ ꝯ p̄sonã ꝯiũctã ad p̄lis p̄creationē: ꝯ qd̄ dr̄ nõ mechaberis. Q̄nq̄ quãtuȝ ad possessionē: ꝯ qd̄ dr̄: nõ furtuȝ facies. Nocumentuȝ autē oris p̄hibet: cuȝ dr̄: Nõ loquaris ꝯ p̄ximuȝ tuuȝ falsuȝ testimoniuȝ: Nocet autē p̄ximo in affectu per ꝯcupiscentiã oculorum: aut per cõcupiscentiã carnis: ꝯ que duo nocumẽta dr̄: Nõ ꝯcupisces domuȝ p̄ximi tui: nec desiderabis vxorē eius. ¶ Ratio autē ordinis: sic p̃t accipi: p̄cepta decalogi sunt de his: que quasi statim rõnabilia: et debita vident: tanto aũt aliquid apparet rõnabile facilius quãto suuȝ ꝯriuȝ apparet grauius. Et iõ ordo p̄ceptorum decalogi accipit s̄m q̄ magis grauia: vel minus grauia eis opponunt vitia: et ideo q2 ceteris paribus: grauius est deordinari circa finez directe et imediate tm̄: ꝯ quã deordinationē sunt p̄me tabule p̄cepta q̄ȝ mediate deordinatõe: circa que sunt ad finē ꝯ quã deordinationē sunt precepta scde tabule: sicut grauius est deordinari ꝯ ducē q̄ȝ erga cõmilitones: iõ precepta p̄me tabule p̄ponunt preceptis scde tabule: et q2 grauius est honorē p̄ncipatus transferre ad aliuȝ q̄ȝ aliquaȝ irreuerentiaȝ facere p̄ncipi: et q̄libet istorum grauius q̄ȝ deficere in exhibendo famulatuȝ: iõ p̄ceptuȝ de nõ habēdo deos alienos p̄ponit p̄cepto de nõ assumēdo nomen dei in vanuȝ: et vtrũq̄ istorum p̄ceptorum de obs̄uatõe sabbati: et q2 grauius est esse deordinatuȝ ad parentes q̄ȝ ad alios p̄ximos: iõ p̄muȝ p̄ceptuȝ scde tabule est de exhibendo parentibus debitum honorez: et grauius est nocere p̄ximo ope q̄ȝ ore: et ore q̄ȝ solo effectu: iõ precepta. s. Nõ occides Nõ mechaberis: Nõ furtũ facies. Preponunt precepto de nõ loquēdo ꝯ p̄ximuȝ falsuȝ testimoniuȝ: et preceptis de nõ ꝯcupiscendo: et q2 grauius est deordinari ꝯ p̄ximũ quãtuȝ ad suaȝ p̄sonã p̄priã q̄ȝ ꝯ p̄sonã sibi ꝯiunctã: cum vxore eius mechando: et hoc etiam magis iniuriosum est contra proximum q̄ȝ contractare possessionem suam ipso ignorante: vel inuito. Ideo preceptum de non occidendo preponitur precepto de non mechando: et illud: precepto de non furando. Questio. V.

Tria dz miles p̄ncipi et q̄libet hõ deo.

Quinto

Q5.5. Argt. p° QUinto querit vtrũ pcepta decalogi sint dispensabilia: ꝛ vr ꝙ sic: q: cõditor legis põt reuocare legẽ quã ꝯdidit. Unde pnceps aliqd iure positiuũ statuens: põt illud postea reuocare. Sed deus ꝯdidit pcepta decalogi: ergo põt illa reuocare: sed nõ est minus legẽ reuocare ꝙ in ea dispensare: ergo deus põt dispensare in pceptis decalogi.

Secũdo. ¶ Item per hoc pceptũ: Nõ occides: phibet occisio innocentis. Sed Abraham volendo occidere filiũ suũ qui erat innocens: nõ peccauit: imo ex hoc fuit cõmẽdatus: vt habet gen.22. Sed hoc nõ esset verũ: nisi deus dispensasset cuz eo: ergo dispensari põt in illo pcepto.

Tertio ¶ Item maius est posse iuste pcipe ꝯtrium alicui pcepto ꝙ in illo pcepto dispensare: sed vt habet Osee.1. Deus precepit ei facere filios fornicationũ: qđ est ꝯtriuz illi pcepto: Nõ mechaberis: quo nõ tm̃ phibet adulteriũ: sed fornicatio: ergo multo fortius: deus põt dispensare in illo precepto.

Quarto ¶ Item Ber. de pceptis ꝛ dis. c.5. Dicit ꝙ in preceptis scđe tabule dispensare põt deus ꝛ non homo.

In opp[m] Primo CONTRA sm Ber. co. lib. c.6. A deo non põt imutari qcqd de dilectiõe: humilitate: mãsuetudine: ceterisqꝫ ṽtutibus taz in nouo ꝙ in veteri testõ spũaliter obseruandũ tradit. Sed qđlibet pceptuz decalogi ptinet ad aliquã virtutẽ: ergo in nullo pcepto decalogi

Secũdo. põt a deo aliqd imutari: ergo nec dispensari. ¶ Itẽ deuz nõ põt facere qn ꝯclusio que de necessitate seqt ex pncipio vero sit vera: ergo a simili: deus nõ põt facere qn pceptum: qđ de necessitate seqt ex indispensabili pcepto: sit indispensabile: sed oĩa precepta decalogi de necessitate sequunt ex pmo pcepto legis nãe: tanq̃ ꝯclusiones ex pncipio. Cuz ergo pmũ pceptũ legis nãe sit indispensabile: omnia precepta decalogi sunt indispensabilia.

Ad qõnẽ sm mẽtẽ ppriam RESPONDEO ꝙ pcepta decalogi indispensabilia sunt. Precepta. n. legis eterne sũt indispensabilia. Planũ est. n. ꝙ in illis hõ dispensare nõ põt: nec ẽt deus: ꝛ sicut. n. dicit aplŝ scđa Timo.2. Fidelis est deus seipm negare nõ põt. Sed sicut dicit Augu. 22. li. Cõtra Faustũ inter pncipiũ ꝛ mediũ: lex eterna est rõ diuina vel voluntas dei ordinẽ nãlez ꝯseruari iubens pturbari vetans: in quo pz ex ꝯñti: ꝙ nec deus: nec hõ in lege nãe dispensare põt. Est. n. vt dicit Aug. li.83. qõnũ. q.53. Transcripta in aiaz rõnalẽ ex ineffabili atqꝫ sublimi rex administratiõe: que fit per diuinã ꝓuidentiã: ꝛ iõ vt dr in decretis. Dist.5. Ius nãle cepit ab exordio rõnalis creature: nec variat tpe: sed imutabile pmanet. Oĩa ergo pcepta que ex pncipio pmo legis nãe de necessitate ꝯsequunt: ꝛ imutabilr: imutabilia sunt: ꝛ ex ꝯñti indispensabilia. Talia aũt sunt oĩa pcepta decalogi: ꝛ si accipiant sm intentionẽ pcipientis: ꝛ iõ sic accepta ꝛ ita sunt imutabilia ꝙ in illis: nec hõ: nec deus dispensare põt. vñ decretorum. Di.6.2.c.S. His itaqꝫ rñdet. Moralia mandata ad nãle ius spectant: atqꝫ iõ nullã mutabilitatẽ recepisse mõstrant. In aliqbus aũt aliis mandatis sequentibus ex primo pncipio legis nãe: nõ tñ ita imutabilr: qn in paucioribus pp aliquas pticulares circũstantias possit ꝯtingere: vt eoꝝ obseruatio non esset sm legẽ nãe: sed magis ei ꝯtria: põt locũ hre dispensatio: sicut pz in pcepto de reddendo deposito petenti: qđ depositũ si aliqs redderet qñ eẽt i pdiciũ notabile petẽtis: ꝛ reip. nõ faceret sz dictamen legis nãe: sz magis ꝯtra: q: talis redditio turbaret ordinẽ rõnis: quẽ inuiolabilr lex eterna: ꝛ nãlis iubẽt obsuari.

Ad pmũ AD PRIMUM in oppositũ dõm ꝙ nõ est sile de lege nãe: per cõparationẽ ad suuz ꝯditorẽ: ꝛ de lege humana. Lex. n. nãe cũ sit qđdã pticipatio legis eterne in nris mentibus a deo impssa: quãtũ ad suuz pmũ pceptũ: ꝛ quãtũ ad.x. decalogi pcepta accepta sm intentionẽ mandantis: ptinet ordinẽ hois ad deuz: ꝛ ad ꝓximũ: eo aũt ipso ꝙ deus est vltimus finis: dz hõ ordinari ad ipm: ꝛ ꝛ eo ipso ꝙ ꝓximus est ordinabilis ad eundẽ finẽ dz hõ ordinari ad ꝓximũ: sicut ergo deus negare nõ põt seipm esse vltimũ finẽ: ita negare nõ põt: hominẽ debere ordinari ad ipm: ꝛ ex ꝯñti: nec ad ꝓximuz. vñ ꝛ seqt ꝙ legẽ nãlez infringere nõ põt: inquãtũ est cõtinens ordinẽ istũ: lex aũt humana cũ nõ ꝯtineat: nisi precepta: que sunt determinatiões qđdã pceptoꝝ cõiuz legis nãe: ꝛ ꝯclusiones tales que vt in paucioribus pp circunstantias pticulares pñt a lege nãe deuiare: nõ hz duplicẽ pdictũ ordinẽ imutabilr annexũ: ꝛ iõ magis põt reuocari vel mutari a suo ꝯditore ꝙ lex nãe.

Ad 2[m] ¶ Ad scđm dõm ꝙ per illud pceptũ: Nõ occides phibet sm intentionez occisio hominis sine rationabili cã: innocẽs aũt ex rõnabili cã põt occidi. s. cũ hoc pcipit ille qui est dñs vite: et mortis: qđ ipse dñs rõnabilr pcipe põt ꝛ tñ: q: hõ in statu nãe lapse est pp pctm̃ originale debitor mortis: tuz ẽt pp vtilitatẽ maioꝛez illius qui occidit ꝛ cõis vtilitatis: qua de cã afflixit Job plusqꝫ exigerẽt pctã actualia que fecerat. vñ ipse Job dixit ca.6. Utinaz appehenderent pctã mea qbus irã merui ꝛ calamitas: quã patior i statera. q. harena maris hec grauior appareret.

Ad 3[m] ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ deus nõ pcepit Osee ꝙ affectu fornicario filios generaret: sed pro tanto iussit ꝙ faceret filios fornicatiõis: ꝛ q: iussit ꝙ illos gñaret de muliere fornicaria: ad quã accederet: nõ affectu fornicario: sed sicut ad mulierẽ factã suam ex mandato dei. Cũ ẽt pcepit filij israel ꝙ res egyptioꝝ asportarent: nõ pcepit eis furtuz: sed ꝙ res quas ille qui dñs est oium in ius eoꝝ transtulerat pp malitiã egyptiorum: ꝛ pp seruitiũ qđ a filijs israel recepant secũ deportarent.

Ad 4[m] ¶ Ad quartuz dõm ꝙ illa auctas intelligenda est: nõ de pceptis acceptis sm intentionẽ mandantis: q: sic claudunt in se debitũ ordinẽ ad ꝓximũ: quẽ deus infligere nõ põt: sed loqt de illis quãtũ ad actus qui sm se virtutẽ nõ hñt istũ ordinẽ annexũ: sicut est: nõ occidere: ꝛ sicut est de honoratiõe parentũ: qui nõ essent honorãdi: inquãtũ facerent ꝯ deuz: ꝛ honorantẽ a diuina dilectiõe retraherent: in quo casu dicit dñs Luce.14. Si quis venit ad me ꝛ nõ odit pꝛem suuz ꝛ mꝛez: nõ põt meus esse discipulus.

Ad pmũ in opp[m] ¶ Primũ argumentũ ad ptẽ aliam ꝓcedit de pceptis inquãtũ sunt de actibus virtutũ sub rõne qua virtuosi sunt: q: sic includũt ordinẽ rõnis: deus aũt nõ põt facere: qn hõ teneat se hre ad suuz ꝓximũ sm ordinẽ rõnis.

Ad scđm ¶ Ad scđz dõm ꝙ nõ est sile de ꝯclusionibus speculabiliũ ꝛ agibiliũ: speculabilia. n. sunt respectu necioꝝ: ꝛ iõ eque imutabilis est veritas in ꝯclusione: sicut in pncipio: ꝙuis nõ equalr nota. Cõclusiones aũt in agibilibus sunt ꝯtingentiũ que interdũ pp aliquas pticulares circũstantias variari pñt: ꝛ ideo in eis nõ est veritas eque imutabilis: sicut in principijs: nec equaliter nota.

CONSEQUENTER querit de scđo pncipaliter circa hoc querunt.5. ¶ Primo vtrũ oĩa pcepta prime tabule: sint de actibus ṽtutis latrie. ¶ Scđo vtrũ adiurare creaturas sit ꝯ scđm pceptũ pme tabule. ¶ Tertio vtrũ pceptũ de obseruatiõe sabbati sit mortale. ¶ Quarto vtrũ in die dñica: in qua mutata est obseruatio sabbati vacandũ sit ab oĩ ope seruili. ¶ Quinto vtrũ obseruatio sabbati in obseruationẽ diei dñice debuit mutari: ꝛ quare preceptum de obseruatione sabbati specialiter mandatum est memorari. Questio. I. Q5.1.

Argt. p° PRIMO ostẽdo ꝙ oĩa precepta pme tabule nõ sunt de actibus virtutum latrie: q: hre plures deos opponitur actui credendi: qui est actus fidei: ergo pmũ preceptũ est de actu fidei: nõ de actu latrie.

Scđo ¶ Item vt supius habitũ est ad scđm pceptũ reducit phibitio blasphemie: ꝛ et false doctrine: sed blasphemia opponit cõfessioni fidei: ꝛ ẽt falsa doctrina: ergo nõ oĩa pcepta pme tabule sunt de

Tertio actibus latrie. ℭ Item in lfa magr dicit q per obseruationē sabbati pcipit vt hic regeni a vitijs: et in futuro in dei zteplatiōe expectemus: sed expectatio est actus spei: ergo tertiū pceptum est de actu spei: et nō de actu latrie.

Quarto ℭ Item vnius virtutis nō sunt plures actus: q habitus distinguunt sm actus: sed oia pcepta pme tabule nō sunt de eodem actu: ergo non omnia sunt de actu latrie.

In opp^m Primo **Contra** adorare deū: et sibi reuerentiā exhibere: et famulatū oēs sunt actus latrie: sed primū pceptū est de dei adoratiōe: scdm de reuerētie exhibitiōe: et tertiū de exhibitiōe famulatus: ergo oia pcepta pme tabule sunt de actibus latrie.

Secūdo. ℭ Itē sm magrm in littera. Primū mandatū est de vno deo colendo: sed zstat q exhibere deo reuerentiā: et et famulari ad cultū eius ptinet cū ergo deū colere: sit actus latrie vr q oia pcepta pme tabule sunt de actibus latrie.

Ad qōnē sm mētē propiam **Respondeo** q oia pcepta pme tabule i sunt de actibus virtutis latrie. Principalis.n. et imediatus latrie actus est honorē exhibere deo testificante in ipso sūmū dñiū inquātū est creatiōis et zseruatiōis rez pncipiū: hoc aūt testificat hō: et per actus interiores quātū ad scipm.s. per interiorē deuotionē et orōnez mentalē: et per actus exteriores quātū ad pximū.s. per adorationē que zsistit in genuflexione: in inclinatiōe: in manuū iunctiōe et eleuatiōe ad deū: et sītibus et per sacrificij oblationē: et decimarū solutionē et per assumptionez noīs eius ad veritatis zfirmationē: et per eius laudationē vocalē. Primū aūt pceptū phibet actū zriuz adorationi deitis exhibitioni sacrificij vero deo. Scdm autē phibet actū zriū actui: quo assumit diuinū nomen reuerenter ad zfirmationē veritatis. Tertium precipit vacare deo per deuotionē et orōnē: et sic pz q qlibet pceptorum prime tabule est de aliquo actu latrie.

Ad pmū **Ad primum** in oppositū dōm q ea que opponunt actui latrie: ex zsīti opponūtur actui fidei: inquātum fides inclinat ad actum latrie.

Ad 2^m ℭ Ad scdm dōm q blasfemia et falsa doctrina directe opponunt illi reuerentie que deo per verbū est exhibenda: et iō phitio vtriusq illoz recte reducit ad scdm pceptū nihilominus tñ opponit fidei: inquātū derogat eius cōfessioni: nō est aūt incōueniens q aliqua q reducunt ad pceptū de actu latrie reducant ad pceptū de actu credendi: q pceptū de dilectiōe deit: et pximi est pncipiū pceptoruz decalogi: dilectio charitatiua fidem et spem includit.

Ad 3^m ℭ Ad tertiū dōm q tertiū pceptū nō respicit pmo illā actū quē assignat magr: sz ex zsīti: q p duotionē.n. et orōnē in sperando fortificamur.

Ad 4^m ℭ Ad quartū dōm q quāuis vnius virtutis nō sunt: nisi vnus actus pncipalis: et imediatus: tñ ex zsīti pñt esse plures. Qō. II.

Qō.2. Argt. pº **Secundo** querit vtrū adiurare creaturas: sit zscdm pceptū scde tabule: et vr q sic: adiurare creaturā est per inuocationē diuini noīs ipsam cōpellere ad aliquid agendū vel patiendū: sed ad talē adiurationē frequenter nō sequit effectus: vt pz tñ hō adiurat hoiem: quē cōpellere nō pōt: ergo sic adiurans assumit nomen dei in vanū.

Secūdo ℭ Item adiuratio quādā cōicationē iportat inter adiurantē: et illū qui adiurat: sed nullā cōicationez debemus hēre cū demonibus. Vñ Apls. 1. Corri. 10. Nolo vos socios fieri demonioz: ergo adiurans demonē nomen dei assumit in vanū.

Tertio ℭ Item in vanū adiurat creatura que adiurationem non intelligit: ergo adiurans creaturam irrationalem nomen dei in vanum assumit.

In opp^m Primo **Contra** Apls. Ro. 13. Obsecro vos itaq fres per misericordiā dei: vt exhibeatis corpa vrā hostiā viuentē. et c. ergo licitū est adiurare hoies. Mar. vltimo dicit saluator. In noie meo demonia eycient. Legit et q scūs philippus adiurauit draconē in noie dñi Jesu xpi exire de loco: in quo erat: et ire ad locū desertū: ergo licite pñt adiurari hoies et demones et creature irrōnales.

Ad qōnē sm mētē ppriam **Respondeo** q creaturā adiurare est per inuocationē diuini noīs vel alterius rei sacre obsecrando vel iperando eā inclinare sm se: vel aliū in cōpatiōe ad eā ad aliqd agendū vel patiendū. Potest aūt esse adiuratio respectu hoium: et demonū: et creaturaruz irrōnabiliū. Si respectu hoium: aut adiurans intendit eos inclinare ad bonū: aut ad culpe malū: pmo modo aut adiurat obsecrando: et sic nō accipit nomen dei in vanū: sic.n. adiurauit Apls in aucte pallegata: aut adiurat impando: et tunc subdistingo: q aut adiurat illū qui sibi tenet obedire: et sic non assumit nomen dei in vanū: aut illū in quē nullā hz ptātē: et sic assumit nomen dei in vanū: q vsurpat ptātē in aliū q̄zū in se est: quā tñ nō hz. Si aūt adiurans intendat inclinare illum quē adiurat ad culpe malū: i nomen dei assumit i vanū. Si aūt est adiuratio respectu demonū: aut adiurans eos adiurat iperando: aut obsecrādo: pmo modo: aut adiurat eos ad hoc: vt ipm doceant: aut sibi aliqd obsequꝰ faciant: et hoc illicitū est: q sic eū adiurare ptinet ad quādā familiaritatez seu socialitatē. Licitū tñ est hoc aliqñ. s. cum aliq sci spāli instinctu: aut reuelatiōe diuia vtunt ministerio demonū ad aliquos effectus: aut eos adiurat: vt a se: et a pximis eos repellat: et hoc licitū est: q sunt obstinati aduersarij aie nre: adiurare aūt eos obsecrando: semp illicitū est: q talis adiuratio qādā signū familiaritatis: seu socialitatis iportat. Si aūt est adiuratio respectu creaturarum irrōnabiliū: tunc aut adiurant sm se: et absolute: et qui sic eas adiurat nomen dei assumit in vanū: qd adiurationē illā nō intelligunt: aut adiurant in reuelatiōe ad aliū: et hoc dupl'r: q aut in relatiōe ad deū: vt cū aliqui sci ad infideliū zuersionē: et infirmoz in fide zfirmationez inuocant nomen dñi ad hoc: vt per eius virtutē ipse creature irrōnales adiurate aliquo motu moueant: qui nō est per earū virtutē nālē: aut in relatiōe ad diabolū: ad hoc vt diabolus ab eis repellat: ne eis vtat: vt instrumentis ad nocendū: et sic adiurant creature irrationales in exorcismis ecclesie: et istis duobus vltimis modis adiurantes irrōnales creaturas nomen dei nō assumūt in vanū. Ex dictis pz solutio ad argumenta. Qō. III.

Qō.3ª Argt. pº **Tertio** querit vtrū pceptū de obseruatiōe sabbati: sit morale: et vr q nō: pceptum morale nō euacuat: sed pceptū de obseruatione sabbati euacuatū est. Vñ Augu. 19. li. Cōtra Faustū longe an mediū: dicit de sabbato q propterea illud nō obseruat xpianus: q qd ea figura pphabat xpo: iam xpo ipleuit: in illo quippe habemus sabbatū: ergo pceptū de obseruatiōe sabbati i non est morale.

Secūdo. ℭ Item moralia pcepta: aut sunt pncipia legis nāe: aut ex illis tanq̄ zclusiones sequant: sed obseruare diez septimū nō vr de necessitate seq ad pma pcepta legis nāe: ergo pceptū de obseruatiōe sabbati nō est morale.

Tertio ℭ Item pceptū qd datū est in signū non est morale: sed certimoniale: sed pceptū de obseruatiōe sabbati datū est in signū sctificatiōis. Vñ Exo. 31. Videte vt sabbatū meū custodiatis: q signū ē iter me et vos in gñatiōibus vris: vt sciatis: q ego dñs q scifico vos: g illud pceptū nō ē morale.

In opp^m Primo Scdo **Contra** ordinat et numerat inter moralia precepta. ℭ Item glo. Exo. 22. Que sic incipit. Primū dicit q pmū mādatū phibet supstitionē. Scdm errorē. Tertiū seculi iterficit amorē: sz phibitio secularis amoris moralis est: ergo preceptum de obseruatione sabbati: quod est tertium est morale.

Ad qōnē sm mētē propiam **Respondeo** q preceptum de obseruatione sabbati morale est: et cerimoniale: sub alia tñ et alia rōne: illo.n. pcepto pcipit: vt diuino vacemus cultui: illo die per deuotionem que est voluntatis promptitudo

promptitudo audiendi diuinū seruitiū: orandi ⁊ alia faciendi: que pensatis circūstantijs particularibus dz hō facere ad cultū diuinū. Uñ dicit Damas. li. 10. c. 15. Illo p̄cepto p̄cipit vt hoīes vacent deo: ⁊ ad deū ɔgregent in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis sp̄ualibus ⁊ meditationibus diuinaꝝ scripturaꝝ vniuersum septimū diē ɔsumētes: ⁊ id regescentes: sↄquātū aūt per illud p̄ceptū p̄cipit q̄ hoīes vacent cultui diuino morale est: ex p̄ncipijs. n. legis nālis ɔcludit q̄ aliqua ps tp̄is deputari dz qua homines magis q̄z alias vacare debeant cultui diuino. Inquātū aūt septima dies magisq̄z alia ad hoc deputabatur fuit cerimoniale: hoc. n. fuit ad significandū aliqd p̄teritū ⁊ aliqd futuꝝ. Ad significandū. s. q̄ sex diebus deus fecit ⁊ distinxit ⁊ ornauit mundū: ⁊ in die septima requieuit ab oi ope q̄d patrarat: ⁊ ad significandū requiē bonoꝝ

Uñ hoc ō etatib⁹

etate septima: s̄m. n. Aug. li. 83. q̄ōnū. q. 58. Prima etas humani gn̄is fuit ab Adam vsq̄ ad Noe. Secūda a Noe vsq̄ ad Abraham. Tertia ab Abraham vsq̄ ad Dauid. Quarta a Dauid vsq̄ ad transmigrationem babylonis. Quīta a transmigratōe in babyloniā vsq̄ aduentū dn̄i. Sexta ab aduentu dn̄i vsq̄ ad finē seculi. Inde requies sempiterna est que significat sabbato. Ex. 12. Cōtra Faustū nō multū post p̄ncipiū distinctio sex etatibus: vt p̄us dicit q̄ septima intelligit de requie sctōꝝ nō in hac vita: sz in alia.

Ad argumenta

Ad argumenta in oppositū

Q̄ō. 4.

Argumenta ad ptē p̄mā p̄cedunt de p̄cepto obseruatōis sabbati: inquātū est cerimoniale. Argumenta ad ptē aliā p̄cedunt de eo: inquātū est morale: que moralitas intelligit in sctificatōe. Sctificatio. n. diei sabbati est vacare in eo scitati cultus diuini. Q̄ō. IIII.

Argu. p⁹

Quarto

querit vtrū in die dn̄ica in qua mutata est obseruatio sabbati vacandū sit ab oi ope seruili: ⁊ vr̄ q̄ nō. Bellare corporalr opus seruile est: sed in veteri lege licitum erat bellare corporalr in sabbato. Uñ. 1. Macha. c. 2. Ois hō q̄cūq̄ venerit ad nos in bello die sabbatorum pugnemus aduersus eū: ergo in die dn̄ica in quā obseruatio sabbati mutata est licitum est opa seruilia exercere.

Secūdo

Item nō ɔhibet illa die corporalr operi: nisi ad hoc vt hoīes illa die intendāt diuino cultui. Sed multi sunt qui interdū diebus dn̄icis missas nō audiunt: nec in hoc mortalr peccant: cū eis pp hoc a p̄latis nō infligat pena debita pctō mortali: ergo in diebus dn̄icis licitū est interdū intendere opi seruili sine pctō mortali.

Tertio

Item in diebus dn̄icis grauius est choreas ⁊ hastiludia facere q̄z arare terras: quia illud est grauius: vbi plus ē vanitatis. Sed ɔ̄ choreizantes seu hastiludentes nō p̄cedunt p̄lati: sicut ɔ̄ mortalr peccātes: ergo nec mortalr peccāt in illis diebus terras arantes: seu alia opera seruilia facientes.

Quarto

Item piscatōes ⁊ agriculture vinearū putatōes ⁊ vindemiatōes opa sunt seruilia: sed vt habet ex̄ de ferijs. Licet indulgemus vt liceat prochianis nr̄is diebus dn̄icis ⁊ alijs festis p̄terq̄z in maioribus anni festiuitatibus si halecia terre se inclinauerint eoꝝ captōi ingruente necessitate intendere Agriculture ēt ⁊ putatōes vineaꝝ ⁊ vindemiatōes eisdē diebus fieri pn̄t. C. de ferijs. l. oēs. Ergo in diebus dn̄icis nō p̄cipit nobis vacare ab oi ope suili.

In opp^m Primo

Contra

Leui. 23. Dies septimus erit celebrior ⁊ sanctior: nullūq̄ opus seruile facietis in eo: ergo a fili in die dn̄ico tenemur abstinere ab oi ope seruili: cū sit dies celeberrima apd̄ nos.

Secūdo,

Itē ex̄ de ferijs. c. 1. Oēs dies dn̄icos a vespa vsq̄ ad vespam cū oi veneratione decreuimus obseruari: ⁊ ab oi illicito ope abstinere vt merchatū in eis minime fiat: neq̄ placitū: neq̄ aliqs ad mortē vel ad penā iudicet: nec sacra nisi pro pace vel pro alia necessitate pactentur.

Ad q̄ōnē s̄m mētē ɔpriam

Respondeo

q̄ in diebus dn̄icis vacandū est ab oi ope seruili excepta casu necessitatis qui intelligit excludi. Ad solutionē aūt argumētoꝝ aliaꝝ obiectionū que possint fieri videre opꝫ qd̄ sit opus seruile.

Op⁹ seruile quid

Dico q̄ opus seruile opponit operi liberali: ⁊ tam vnū opus q̄z aliud quātū ad rōnē seruilitatis vel libertatis maxime dz pensari ex ɔximo ⁊ ɔp̄rio fine: ita q̄ rōne ɔximi ⁊ ɔp̄rij finis nō accn̄talis quē ɔstituit intentio agentis: sed essentialis quē p̄ncipalius respicit quātū est ex pte sua dz iudicari opus simplr̄ seruile: vel liberale: ⁊ rōne finis ɔximi quē ɔstituit intentio agētis dz iudicari formalr̄ seruile vel liberale per cōparationē ad agentē: sicut. n. dicit pħs. 5. Ethi. c. 4. Si hic lucri gr̄a mechat ⁊ accipiat: hic aūt apponens ⁊ facturam patiens pp ɔcupiscentiā: iste qdē luxuriosus videbit esse magis q̄z auarus: ille aūt iniustus. i. auarus. Luxuriosus aūt nō: manifestū. n. q̄m pp lucrari. s. luxuriat. Certū est aūt q̄ corpus seruilr̄ dz subdi aie: ⁊ aia desup sedere: sicut libera. Illa ergo opa que tanq̄z finē ɔp̄riū ⁊ ɔximū respiciunt tp̄ale bonū corporis ipsius opantis seruilia sunt ēt si nālr̄ essent sp̄ualia. Uñ si aliqs in corde suo cogitat ⁊ meditat aliqd sciale ordinatū: vt ad ɔximū finē ⁊ ɔp̄riū ad tp̄ale lucrū: illud opus est magis seruile q̄z liberale. Sīr si aliqs aliqd opus faciat qd̄ est mālr̄ seruile: si opans illud ordinet ad sp̄uale bonū aie: sicut ad finē ɔximū ⁊ ɔp̄riū magis ē liberale q̄z seruile salt ē p cōpationē ad agentē: sicut scribere aliqd: nō pp tp̄ale lucrū: sed pp edificationē aiaꝝ: ⁊ sicut portare cū quadrigis vel aliter lapides vel ligna nō pp lucrū: sed ad edificationē ecclesiaꝝ pp diuinū cultū qd̄ ɔfirmari pōt per illud qd̄ habet ex̄ de ferijs. Cōquestus: ⁊ de statu monachoꝝ. Cū ad monasteriū. Cū ergo in diebus dn̄icis sit vacandū ab oi corporali ope ordinato: sicut ad ɔximū ⁊ ad ɔp̄riū finē ad bonū ɔp̄rij corporis tp̄ale vacandum est in illis diebus ab oi ope: qd̄ mālr̄ ⁊ formālr̄ seu finalr̄ est seruile simplr̄: ⁊ per cōparationē ad agens. Ab opibus autē que sunt mālr̄ libera: ⁊ formalr̄ seruilia: vt cū aduocatus cogitat ⁊ studet in his que die crastina vult ɔponere pp lucrū tp̄ale: ⁊ rusticus de aratione terre sue: ⁊ ordinatione bouū: quā crastina die vult arare: nō ita astringit abstinere hō in diebus p̄dictis: sicut ab opibus: que sunt mālr̄ ⁊ formalr̄ seruilia: q̄z facilius est abstinere ab opibus exterioris executōe q̄z ab eis cogitatōe: ⁊ mētali pertractatōe. Uñ nec pp hmōi actus incurrit hō pctm̄ mortale: nisi per hoc excludat illa vacatio: quā dz cultui diuino ex necessitate. Ab opibus aūt seruilibus mālr̄: ⁊ nō formalr̄ per cōparationē ad agēs cessare hō ex necessitate in diebus dn̄icis non tenet. vñ. ff. de ferijs. Diuus. dicit lex. Ea que ad disciplinā militarē ptinent ēt feriatis diebus per agenda Ubi addit. Apparatus q̄ sic scholares legere ⁊ scribere possunt: ⁊ rō est: q̄z talia opera quantum ad suum finem proprium ⁊ proximum sunt liberalia.

Ad p̄mum

Ad p̄mū

in oppositū dōm q̄ bellare corporaliter in casu necessitatis defendendo se: ⁊ pp defensionē legis diuine nō est opus seruile formalr̄: sed liberale: ⁊ de tali bello intelligit auctus.

Ad scdm

Ad scdm dōm q̄ illi qui in die dn̄ico missas non audiunt: nisi sint rōne legitima excusati mortalr̄ peccant. Uñ de ɔsecra. distin. 1. Missas. Sic missas die dn̄ico secularibus totas audire speāli ordine p̄cipimus: ita vt ante bn̄dictionē sacerdotis egredi p̄p̄ls nō p̄sumat: qd̄ si fecerint ab ep̄o publice ɔfundant. De ēt eadē distin. Qui die solēni p̄termisso ecclesie ɔuentu ad spectacula vadit excōicet. Excōicatio aūt nō nisi pro pctō mortali dz infligi. Apparatus aūt sup illud. Missas. dicit Hoc dico p̄ceptū esse. vñ ɔ̄ p̄ceptū faciunt qui diebus dn̄icis: missas nō audiunt: nisi aliqua necessitas agat.

Ad 3^m

Ad tertiū dōz q̄ qui in diebus dn̄icis choreas ducunt ⁊ hastiludia faciunt mortalr̄ peccant: vt dicunt magri: qd̄ de hastiludijs apud eos dubiū nō vr̄ cū ɔ̄sili rōne videant esse p̄hibita: vt torneamenta que ɔhibita sunt fieri nō tantū

Hastiludia prohibita

diebus dñicis:sed diebus qbuscūq:ex̄ de torneamentis. c.i.Choreas ēt esse ꝓhibitas maxime diebus dñicis pro bant p illud qđ dr̄.C.de ferijs.l.vlti. Ubi dr̄ de die dñi ca. Dies festos diuine maiestati altissime dedicatos nul lis volumus voluptatibus occupari : ⁊ infra nec tñ hu ius religiose diei ocia relaxantes obscenis ꝗꝗ̄ patimur voluptatibus detineri. Ill' aūt obscenas voluptates vo cant:ēt illas que sunt in choreis . Et hec opinio satis est rōnabilis maxime si de choreis intelligat̄ ⁊ in qbus mu lieres se ostentāt in viroꝝ ꝯspectibus:⁊ ecōuerso q: dire cte tunc occasionē dant ꝓuocatōi ꝯcupiscentie. Uñ Au gu.de.x.chord. Nō multū post ṗncipiū loquēs de obser uatōe sabbati:dicit ꝙ femine iudeoꝝ melius die sabbati lanam facerent ꝗ̄ toto die in meniȷs impudice saltarent.

Choree ꝓhibite diebus do minicis

Ad 4m. ℭ Ad quartū dōm ꝙ agriculture ⁊ captōes halectioꝝ tollant̄ interdū diebus dñicis dispensatiue pp necessita tem.C.de ferijs.l. oēs. Ruri tñ positi agroꝝ culture li bere licenterꝗ inseruiāt qm̄ frequēter euenit:vt nō alio aptius die frumenta sulcis:aut vinee scrobibus cōmen dent̄:ne occasione momentis pereat cōmoditas celesti pro uisiōe ꝯcessa:ꝗuis aūt nō possit dispensari qn hō teneat̄ aliquā pte tpis deo libera mente vacare indeterminatōe tñ diei dispensari pōt pp necessitatē:vt dictū est:q: deter minatio diei:non est de iure nāe.

Q6.5. Q6. V.

Quinto querit̄ vtrū obseruatio sabbati in obseruatōe diei dñice debuit mutari:⁊ quare ṗceptū de obseruatōe sabbati spēalr̄ mandatum est memorari.

Ad qōnē ꝭm mētē propriam

Respondeo ꝙ obseruatio diei sabbati mutari debuit. Significabat.n.futurā qetē in sepulchro die septima:⁊ pro meritū xp̄i futurā regem biōꝝ in celo.s.etate septima:⁊ iō adueniēte veritate cessa re debuit illa figura:⁊ ēt ad excludendū errorē:ne.s. cre di posset nos remanere obligatos cerimonijs veteris le gis. Magis tñ debuit mutari in ṗmā diez septimane ꝗ̄ in aliquā aliā in memoriā creatōis:q: illa die creauit de' celū ⁊ terrā. Et in memoriā nr̄e redēptiōis ⁊ nr̄e future resurrectiōis. Resurrectio.n.xp̄i fuit manifestatiua redē ptionis nr̄e:⁊ exēplar nr̄e gl'iose resurrectiōis future:⁊ q: illa die dñs iesus xp̄s resurrexit vocata est dñica dies. Et pp xp̄i iesu reuerentiā:⁊ sue resurrectiōis memoriaz que ante vocabat̄ dies solis:vt habet̄.C.de ferijs.l.ij. Uocaba tur aūt sic:q: sol in ṗma hora illius diei dr̄ dñari:sicut lu na in ṗncipio scđe ferie. Mars in principio tertie ferie. Mercurius in ṗncipio quarte. Juppiter in ṗncipio qn te. Uenus in ṗncipio sexte. Et in ṗma hora sabbati satur nus. Mandatū aūt fuit sabbatuz spēalr̄ memorari: q: si mul erat morale ⁊ cerimoniale. Cerimonialia aūt q: non ita sunt de lege nāe:sicut moralia:iō nec ita firmiter men ti sunt impssa. Et ṗterea:q: erat memoria creatiōis:⁊ si gnificatiua iplicite redēptōis:⁊ future glorificatiōis que iugiter debemus habere in memoria:⁊ cum nobis osten dant dei potestatem:⁊ sapientiam:⁊ bonitatem.

Consequenter queritur de tertio principali: ⁊ circa hoc querunt̄ qnqꝫ. ℭ Primo vtrū filij nō ad ministrantes parentibus indigentibus nec̄ia: quātū ad victū:⁊ vestitū peccent:ꝯ ṗmū ṗceptū scđe ta bule. ℭ Scđo vtrū occidere hoiem defendendo se: sit ꝯ scđm ṗceptū scđe tabule. ℭ Tertio vtrū ṗnceps nō pu nientes meretricia publica peccent:ꝯ tertiū ṗceptū scđe tabule. ℭ Quarto vtruz furari in casu necessitatis sit ꝯ quartuz ṗceptū scđe tabule. ℭ Quinto vtrū hypocri sis sit ꝯ qntuz ṗceptuz scđe tabule.

Q6.1. Q6. I.

Argr. ṗo

Primo ondo ꝙ filij nō teneant̄ parenti bus indigentibus per primum ṗceptuz scđe tabule ministrare nec̄ia quātum ad victū ⁊ vestituz filij magis tenet̄ sibi ꝗ̄ pr̄i sed qnqꝫ filius nō hꝫ vltra illud qđ est nec̄iuz sibi:⁊ ergo tunc nō tenet̄ quātū ad victuz ⁊ vestitū parentibus sub uenire virtute cuiuscūꝗ̄ ṗcepti. ℭ Item ministrare vi ctuz ⁊ vestitū hoībus malis est eos in sua malitia fouere: qđ deus nō ṗcipit:ergo filij nō astringunt̄ per ṗceptum ṗdictū ministrare victum ⁊ vestitum parentibus malis.

Scđo

Tertio

ℭ Item Apls.2.ad Cor.12. Nō debere filios parētib' thesaurizare:sed parentes filijs:ergo a sili filij nō debent parētibus victū ⁊ vestitū ministrare:sed parētes filijs.

Jn opp'm Primo Secūdo.

Contra Magr̄ in lr̄a parentes sic sunt honorandi: vt eis debita reuerentia exhibeat̄ ⁊ necessa ria ministrent̄. ℭ Item Apo.1.ad Timo.5. Si qs suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curā nō hꝫ fidē negauit:⁊ est infi deli deterior:sed parentes sunt filijs maxime iuncti ⁊ do mestici:ergo filij tenent̄ in oībus curā eoꝝ hr̄e si idigēt.

Ad qōnē ꝭm mētē ꝓpriam

Respondeo ꝙ filij per ṗmū ṗceptū scđe tabu le tenent̄ parentibus indigenti bus nec̄ia ministrare quātū ad victū ⁊ vestitū ꝭm suam possibilitatē. Ex virtute.n.iuris nāe tenet̄.n.hō ipsi bñfaciē ti:ergo magis tenet̄ illi a quo maiora beneficia recepit:⁊ maxime tenet̄ illi a quo recepit maxima. Post deoz autē filij a parentibus maxima receperunt bñficia:q: ꝭm phm̄ 8.Ethi.c.11. Ab eis receperunt esse:nutrimentū:⁊ disciplī naz:⁊ iō ꝭm eundē phm̄ eodē li.c. vlti. Nō pñt reddere parentibus equale:sed boni sunt si eis inquātū pñt famu lant̄:ex quo seq̄t̄ ꝙ tenent̄ eis magnā exhibere reueren tiaz:⁊ ipsi indigētibus victū ⁊ vestitū tenent̄ eis ministra re vel de suis facultatibus si sufficiunt vel si sufficientes facultates non hñt de ꝓprio labore . sicut.n.dicit phs.8. Ethi.c.2. Uidebit̄ vtiꝗ nutrimento parentibus oporte re maxime sufficere vt debentes:⁊ causis essendi melius ꝗ̄ sibi ipsis in hoc sufficere qđ nō est sic intelligenduz ꝙ in casu necessitatis:scilꝫ de quo filius:⁊ pr̄ simul nō pos sent viuere teneret̄ magis dare pr̄i ꝗ̄ sibi:sed hoc intelli gendū est ṗter articulū necessitatis vltime. Unde filij de bent facere ministrare parentibus fercula meliora ⁊ ho norabilia ꝗ̄ sibi ipsis:vnde ⁊ dominus Math.15. Illos reprehendit qui contrarium faciebant.

Jn casu vltie ne cessitatis tenent̄ fi lij eis po tius ꝗ̄ pa tribus ad ministra re cibum

Ad ṗmū

Ad primum in oppositū dōm ꝙ si filius nō ha bet facultates que possint paren tibus:⁊ sibi sufficere dꝫ sopaddere ꝓpriuz laborē p quez si pōt cuz suis facultatibus subueniat eis ⁊ sibi. Si autez deuentū esset ad casum extreme necessitatis pꝫ qd facien dum esset in corpore qōnis. ℭ Ad scđz dōm ꝙ ministra re hoī illud qđ est extreme necessitatis:nō est ipm in ma litia fouere:vñ pp aliqoꝝ maliciaz parentū in tali casu fi lius eis deficere nō dꝫ:sed si administrando eis vltra ex tremā necessitatē bona tpalia videret ꝙ cum illis iuua rent se ad explendas malitias:tunc tñ deberet eis mini strare:q: magis tenet̄ aīas eoꝝ diligere ꝗ̄ eos tpalr̄ ho norare. ℭ Ad tertiuz dōm ꝙ aliud est nec̄ia ministrare:⁊ aliud thesaurizare. Thesaurizare.n.hoī est facultates cō gregare qbus possit ei ꝓuidere in tp̄e longinquum:⁊ q: filij supuiuunt parētibus vt in pluribus:iō dicit apl's ꝙ filij nō debēt thesaurizare parētib':sꝫ ecōuerso.

Ad 2m Casus in quo dđet filij admi nistrare bona tpa lia paren tibus. Ad 3m Thesau rizare qd

Q6.II.

Q6.2. Argr. ṗo

Secundo querit̄ vtrū occidere hoiem defendendo se : sit ꝯ ꝭm ṗce ptum scđe tabule:⁊ vr̄ ꝙ nō:q: sicut se hꝫ aīa hoīs ad aīam ꝓximi:ita corpus ad corpus:sed hō magis querendo salutē aīe sue ꝗ̄ ꝓximi: non facit ꝯ aliqđ ṗceptū:ergo magis ꝓuidendo salutis corporis sui ꝗ̄ corporis ꝓximi nō facit ꝯ aliqđ ṗceptuz:sed occiden do alium ne ab eo occidat̄ magis ꝓuidet saluti corporis sui ꝗ̄ ꝓximi:ergo nō facit ꝯ aliqđ ṗceptū. ℭ Item gra uius est occidere se ipm ꝗ̄ aliuz : sed in casu hō pōt occi dere se ipm nō faciendo ꝯ ṗceptū. Sanson.n. se ipm in terfecit:⁊ tñ ad hebr.xj. Inter scđos numerat̄:ergo mul to fortius defendendo se pōt occidere aliuz nō faciendo

Secūdo.

contra

Tertio

contra pceptuz. ¶ Item Exo. 12. Si effringens fur do/mum: siue suffodiens fuerit inuentus: z accepto vulnere mortuus fuerit pcussor nō erit reus sanguinis: sʒ minus licitū vr̄ occidere hoīem pro defensione possessionꝰ q̄ꝫ corpis ppꝛij: ꝫ q aliū occidit defendendo se z nō est reus sanguinis: z si sic nō facit ꝯ pceptū quo phibet homicidiū.

In opp^m Primo

Contra Aug. 1. li. de li. ar. longe ante mediū. loquēs de illis qui alios occidūt defendendo se: di/cit ꝙ isti nō sunt pctō liberi apud legē diuinā: qui p his rebus quas ꝯtemni oʒ humana cede polluti sunt: sed fm mentē eius ibidē corpus nr̄m est inter res quas ꝯtemni oʒ: ergo qui defendendo corpus ppꝛiuz occidit aliū pec/cat ꝯ diuinā legē: sed nō ē dare aliqđ pceptū ꝯ qđ magis sit q̄ꝫ ꝯ scđm scđe tabule. ¶ Item in decre. dist. 50. de his clericis. dicit Nicolaus papa de clerico qui se defenden/do paganū occiderat. Scito nos nullaʒ occasionem: nec vllam tribuere liniam eis quēlibet hoīum q̄līlibet occi/dendi: sed hoc non diceret papa: nisi occidere quēcunqꝫ hoīem: z per quēcūqꝫ modū esset ꝯ pceptū: quo phibet homicidiū: ergo vr̄ ꝙ ille qui aliuʒ occidit defendendo se facit ꝯ illud pceptū. ¶ Item grauius est occidere ho/minē q̄ꝫ fornicari: sed si hō sit in tali infirmitate qua non possit curari: nisi fornicet magis tenet pmittere se mori q̄ꝫ fornicet: q2 si fornicaret faceret ꝯ pceptū phibens for/nicationeʒ: ergo homo magis tenetur permittere se occi/di q̄ꝫ ab eo alius occidatur.

Secūdo

Tertio

Ad qōnē fm mētē aliorum Prima

Ad istam qōnē dicunt aliqui ꝙ occidere hominē defendendo se est facere ꝯ scđm pceptū scđe tabule. Dicit. n. Aug. in epl̄a ad Publicolam vltra mediū de occidendis hoībus ne ab eis q̄sq̄ꝫ occidat: nō mihi placet ꝯsiliū: nisi forte sit miles: aut publica functio ne teneat: vt pro se non hoc faciat: sꝫ pro alijs vel pro ci uitate: vbi ēt ipse est accepta legitima ptāte si eius ꝯgruit psone. Ad hoc ēt est rō. Plus. n. quilqꝫ tenet diligere ani mam pximi q̄ꝫ corpus ppꝛium. Sed iste qui aliuʒ vult occidere iniuste est in mortali pctō: ergo si se defendens eum in illo statu occidat pponit salutē corporis sui saluti aīe pximi quā in illo statu recedentē de corpore scit esse damnandaʒ.

Secūda opinio

¶ Alij dicunt ꝙ si aliqs hoīem inuadentē se iniuste ad interficiendū defendendo se occidat nō mo tus odio: nec querens vindictā z nec per se intendens il/lius mortē: sed tm̄ per acciñs inquātū defendere vitā suā non pōt nisi occidendo illum non facit ꝯ scđm pceptum scđe tabule: qđ declarāt auctē z rōe: z aliquo modo exem plo. auctē sic. C. ad. l. cor. de sicarijs. l. ij. Is qui aggresso/rem vel quēcūqꝫ aliuʒ in dubio vite discrimine ꝯstitu/tus occiderit nullā ob id sctm̄ calūniā metuere dʒ. z. l. seq. Si quis pcussorē ad se venientē ferro depulerit: nō tenea tur homicidij: q2 defensor ppꝛioꝝ salutis vr̄ in nullo pec casse: z ex̄ de homicidio. Significasti. ij. vim vi repellere oēs leges z oīa iura pmittunt tm̄ illud dʒ fieri cuʒ mode ramine iculpate tutele: vbi dicit apparatus: seruat equū moderamen. Si illud tm̄ fiat quo omisso violentia repel li non posset. Si ergo violentū interficis si periculū mor tis ab eo vitare non poteris sine pena interficis: z aliqui bus interpositis postea dicit: iniuriam vero iam illatam psone ex interuallo repelli non lʒ: q2 sic esset vindicta z z sic itelligūt ꝯria. ¶ Rōne sic in hoc oēs ꝯueniūt ꝙ qui interficit nocenteʒ vt minister legis non est transgressor pcepti de non occidendo z sed ille qui vult aliuʒ iniuste interficere nocens est non tm̄ fm legē humanā: sed ēt di uinā: q2 pp hoc in pctō mortali est: ergo qui illum interfi cit: vt minister legis non est pcepti transgressor: sed qui defendendo se illum occidit eo ꝙ aliter vitare nō posset quin occideret ab eo illuʒ interficit vt minister legis: q2 non tm̄ modo facit aliqs aliqđ vt minister legis: qđ le/ges sibi facere pcipiunt: sed ēt qđ lex publica sibi publice ꝯcedit vt facere possit. Sed leges supius allegate sunt pu blice ꝯcedentes z vt hō in casu supradicto hoīem interfi/cere possit: ergo sic interficiens: interficit vt minister le/gis. ¶ Exemplo sic. Quātus corrupitꝰ aeris sit ꝯ natu/ram eius: tm̄ ignis aerem corrūpendo: vt formā suaʒ edu cat de: mā eius nāl'r agit: nec talis actio est ꝯ ordinē nāe: ergo sil'r q̄uis occisio hoīs sit ꝯ nām illius qui occidit: tm̄ cum occidens: nō intendit mortē illius per se: sed per acciñs. s. q2 per se intendit ꝯseruationē ppꝛie vite q̄ aliās seruari non posset: non facit ꝯ nāle rōnis dictamen: z ex consequenti: nec contra preceptum scđm scđe tabule.

Sustētat opinionē primam Ad pmū

Qui vult tenere opinionē primaʒ pōt dicere ad primum contra eam ꝙ q̄uis hō ma/gis teneat diligere corpus suuʒ q̄ꝫ corpus pximi: ex hoc tm̄ non sequit ꝙ debeat pcurare salutem corporis sui in pjudiciū corporis: z aīe pximi sui.

Ad scđm

¶ Ad scđm dōm ꝙ nulli lʒ seipm̄ occidere de lege cōi. vnde vt dicit Ber. de pcep. z dispen. c. 5. Si scđm Sansonis qñ se cum alijs in/terfecit defendit non fuisse pctm̄: priuatū habuisse ꝯsiliū indubitāter credendus est.

Ad 3^m Occidēs furez no/cturnum nō est san guinis re us: secus est d iure diurno.

¶ Ad 3^m difficile vr̄ mihi sol uere cuʒ ibi dicat Aug. glo. ꝙ ideo si fur nocturnus occi datur occidens nō est criminis reus: sed si diurnus occi datur occidens est criminis reuʒ: q2 de die poterat discer ni ꝙ ad furandū non ad occidendū venisset: z ideo non dʒ occidi: vnde vr̄ sentire per ꝯtriuʒ ꝙ ideo occidens no cturnuʒ non est reus sanguinis: q2 psumit ꝙ venisset ad occidendū euʒ: ergo multo minus est reus sanguinis cū defendendo se occidit aliquē: de quo certus est ꝙ iniuste volebat occidere eum. Glosa ēt sup illud in eodem loco nō erit reus sanguinis dicit. i. nulli culpe subiacebit. Po test tm̄ dici ad argumentuʒ ꝙ ideo talis non est reus san/guinis: q2 hoc facit in casu spāli auctē diuine legis: que hoc ordiauit pp vtilitatē reip. z ad malefactoꝝ repssionē.

Sustētat secundaʒ opinionē Ad pmū in opp^m.

¶ Qui vult tenere secundam opinionem potest dicere ad primum in oppositum ꝙ illud verbum Augu. intelli/gendum est in casu in quo fugiendo vel adiutorium in/uocando posset homo saluari: z non vult propter vere/cundiam: vel qñ per aliam viam posset malefactorē cohi bere: vel qñ iam accepto vulnere mortis insequit z occi/dit recedenteʒ.

Ad 2^m

¶ Ad scđm dōm ꝙ q̄uis papa de nouo non tribuat liniam occidendi in illo casu: tm̄ non phibet nec reuocat liniam datam per leges ciuiles quas recipit ecclesia. Nec te moueat ꝙ papa vr̄ sentire illum irregu/larem fuisse: q2 illa pena aliquotiēs incurrit sine mortali pctō.

In irre/gularitate incur/ritur sine peccato mortali Non est fornican/dum: vt mors euī tetur.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ non pōt homo esse in tali in/firmitate quā per coitū posset curari: z non per aliqueʒ aliam viam: pōt. n. mā spermatica per sudores abstinen/tias: z per aliquas euacuatōes ꝯsumi: si tm̄ poneret talis casus per impoīe: ad hoc rñdeo ad argumentū ꝙ nō est sīle de morte quā expectat homo per infirmitateʒ: z per gladiuʒ: q2. n. longe difficilius est patienter sustinere vnā q̄ꝫ aliaʒ: maiora pmittit lex fieri pro euitatione vnius q̄ꝫ alterius.

Ad auctē p opione Ad rōnē p opione

¶ Ad auctem adductam pro prima opinione: in corpore qōnis dōm: sicut ad auctem Augu. adducteʒ pro eadeʒ in argumento. ¶ Ad rōnē pro eadē opinione dōm ꝙ q̄uis debeam magis diligere aīam pximi q̄ꝫ cor pus meum non tm̄ pp hoc oʒ ꝙ omittam me defendere: q2 si aīa eius damnatur non est per actum meum: sed per actum suuʒ qui voluntarie mortal'r peccat: z in tali statu mortis sue cā est: inquātū ad ipm̄ occidendū me iterpꝛe tatiue. q. cōpellit. Unde si rō illa valeret non deberēt mi/lites occidere saracenos in bello: cum eos sciant in statu damnationis esse: z minus peccaret homo interficiens innocentem q̄ꝫ sceleratum: qđ falsum est. Qō. III.

Qō. 3^a Argt. p^o

Tertio querit vtrū principes non pu/nientes meretricia publica pec cent ꝯ tertiū pceptum scđe tabule: z vr̄ ꝙ sic Deute. 23. Non erit meretrix de filiabus israel neqꝫ scortator de filijs israel: hanc legem illi principes

tenebantur facere obseruari:ergo ⁊ principes:qui modo
sunt non punientes publice meretricantes peccant:nec
vr̃ illud peccatũ:ita directe esse ↄ aliqd̃ ꝓceptũ:sicut cõtra
Secũdo. ꝓceptũ de non mechando. ¶ Item ex̃ de sen. excõmu.
Quante. Facientes ⁊ ↄsentientes pari pena plectendos
catholica ↄdemnat auctas eos delinquentibus fauere in
terpetrans qui cum possint manifesto facinori desinunt
obuiare:ergo cum principes possint publice meretrican
tes punire fauent illi crimini: ⁊ sic per reductionez pec/
Tertio cant ↄ tertiũ ꝓceptũ scd̃e tabule. ¶ Itez si principes pu/
blice rapientes nõ punirent pncipes essent pctĩ rapine:
ergo a sĩl: si publice meretricantes non puniunt meretri
Quarto cij pncipes fiunt per reductionẽ. ¶ Item. C. ad. l. iuliã.
de adul. ⁊ stup. l. ij. Crimẽ lenocinij ↄtrhũt qui deprehen
sam in adulterio vxorem in matrimonio detinuerunt:sed
non magis tenet homo vxorẽ fornicantẽ punire q̃ prin
ceps meretricantes publice: ergo si non puniunt sunt
participes criminis eorum.

In oppm̃ Primo **Contra** C. de ↄcubinis. l. legem. §. in posterũ. Iniu
sta libidinũ desideria nulla decetero venia
defẽdat nullũ subleuabit nouũ adminiculũ:ergo vr̃ q̃
lex non ꝓhibet nisi q̃ tales libidines non defendant:er/
go subticendo vr̃ ↄcedere q̃ permittantur.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ꝓpriam **Respondeo** q̃ principes non punientes mere
tricia et publica non peccant ↄtra
tertium ꝓceptũ scd̃e tabule. Non. n. peccant principes in
non puniendo vitia: que lex humana recte permittit.
Scd̃m aũt btm̃ Aug. j. li. de li. ar. longe ante mediũ. Lex
humana aliqua recte permittit que iuste lege diuina pu/
niuntur:recte ergo pmittit aliqua vitia:qz. n. lex huma/
na non põt oĩa vitia cohibere:ideo illa puniri ꝓcipit que
grauiora sunt: ⁊ a quibus pos̃e est maiorẽ ptem multitu/
dinis abstinere: ⁊ ꝓcipue que sunt in nocumentũ aliorũ
sine quorũ ꝓhibitione humana societas in pacis tranqlli
tate ↄseruari nõ posset cuiusmodi sunt furtũ homicidiũ
⁊ silia. simplex aũt fornicatio cũ meretrice q̃uis sit gra
ue pctm̃: ⁊ lege diuina puniendũ:tñ qr pp hoium corru/
ptionem difficile est multitudinẽ a carnis voluptatibus
abstinere:ideo ne hoies in mala maiora ⁊ reipub. magis
nociua:sicut in adulterium: ⁊ pctã ↄ nãm inciderent no
Cur non prohibet meretri/cium luit lex humana meretriciũ prohibere tanq̃ aliquid per
principes puniendũ:nec tñ pmittendũ est q̃ loco matro
narum ↄstituant. vnde Augu. 2. li. de ordine:inter princi
pium ⁊ mediũ. Aufer meretrices de rebus humanis tur
baueris oĩa libidinibus:cõstitue matronarum loco labe
ac dedecore dehonestaueris.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositũ dõm q̃ cum lex sit or
dinata ad bonũ cõe vitia per legẽ
tpalr̃ punienda sunt ſm q̃ expedit vtilitati cõi: aliq̃ aũt
expediunt vni cõitati que non expedirent alij: ⁊ eidem
cõitati quedam expedirent vno tpe que non expedirent
alio: ⁊ ideo q̃uis cõitati filiorũ israel expediret tũc q̃ me
retricium tpalr̃ puniret ne nimis vxores ↄtemnerent ad
quas repudiandas proni erant. vnde in eis pmittebatur
eas repudiare pp duritiem cordis eorũ nõ tñ esset modo
vtile cõitati xp̃ianorũ pp cãm dictam in corpore qõnis.
¶ Item filij israel nõ regebant se aliqua lege posita: nisi
Ad 2m a deo. ¶ Ad scd̃m dõm q̃ illa decretalis loquit de illis;
qui pñt obuiare facinori manifesto: ⁊ ad hoc tenentur ex
officio:principes aũt ad puniendũ meretriciũ non tenẽ/
tur ex officio:vt visũ est:nisi forte in casu: vbi pp nimiã
Ad 3m meretricũ importunitatẽ eas reprimere oporteret. ¶ Ad
tertium dõm q̃ non est sĩle de rapina ⁊ meretricio: ma/
ius. n. pctm̃ est rapina q̃ simplex fornicatio: ⁊ facilius ab
illa põt maior pars cõitatis abstinere: ⁊ eius pmissio ma/
gis redundat in damnum reipu. q̃ meretricij permissio
Ad 4m ab humana lege. ¶ Ad quartum dõm q̃ minor est falsa.
Maius. n. pctm̃ est adulteriũ q̃ fornicatio simplex: ⁊ si

tpaliter nõ puniret ex hoc magis respu. turbaret q̃ per
Qõ. 4. meretricij pmissionẽ ab humana lege. Qõ. IIII.

Argr̃. pᵒ **Quarto** querit vtrũ in casu necessitatis
furari sit ↄ quartũ ꝓceptũ scd̃e
tabule: ⁊ vr̃ q̃ sic pħs. 2. Eth. c. 6. Dicit q̃ que
dam sunt que ↄfestim noiata ↄuoluta sunt cũ
Scd̃o malitia:inter q̃ numerat furtũ:⁊ dicit q̃ talia nõ pñt lici
te fieri:ergo in nullo casu lz furari. ¶ Item ex̃ de furtis.
si quis per necessitatẽ famis:aut nuditatis furatus fuerit
cibaria vestem vel pecus peniteat ebdomadas tres: sed
pnia non imponit nisi pro pctõ:ergo homo in quacunq̃
Tertio necessitate faciens furtũ est ꝓcepti transgressor. ¶ Item
ſm Augu. 2. li. ↄfes. quasi in medio libri. Lex nãlis punit
furtũ:sed nũq̃ dispensari põt i his que lex nihil ꝓhibet
q̃ nulla necitas dispensat cũ hoie: vt sit sibi licitũ furari.

In oppm̃ Primo **Contra** 12. q. 1. Dilectissimis cõis vsus omniũ que
sunt in hoc mundo oibus esse hoibus de/
buit:sed per iniqtatẽ alius homo dicit esse suum: ⁊ alius
istud: ⁊ sic inter mortales facta est diuisio: sed iniqtas de
iure non ꝓiudicat ordinationi: que est ſm iustam rõnez:
ergo vr̃ q̃ adhuc de iure oĩa sunt cõia:ergo lz vni rẽ alte/
Scd̃o rius accipere ꝓter casum necessitatis. ¶ Item. ff. de lege
rhodia. l. ij. §. Cũ in eadem. dr̃ q̃ in necessitate in nauiũ
q̃ quisq̃ hz de victualibus in cõe dz ↄferre:vbi dicit glo.
Sic forte illud diuinũ intelligit. Oĩa sunt cõia. i. cõican/
da tempore necessitatis: ergo in tali casu licitum est ho/
mini rem alterius accipere claz vel palam.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam **Respondeo** q̃ tpe necessitatis extreme accipe
re rem alterius: siue occulte: siue
manifeste non est rapina:nec est furtũ:qr tunc accipit in/
digens q̃d suũ est de iure nãe in casu illo:de iure. n. nãe:
⁊ de iure diuino: ad hoc sunt res infra hoiem: vt de eis
hoibus subueniat in tpe necessitatis:nec aliqd̃ ius posi/
tiuum istis viri ꝓiudicare põt. Nullũ. n. statutũ iuri nãli
ↄtrium ẽ. Furari aũt importat rem alienam accipere in/
ordinato modo: vnde simplr̃ ↄcedo q̃ nũq̃ furari licet
accipiendo furtũ ſm veritatẽ ⁊ ꝓprie. Sed accipiendo
furtũ cõiter ⁊ ſz vulgarẽ opinionẽ. Unde in casu necessi
tatis accipiens necium ad vsum humanũ clam vel palã
possessore inuito vel igñrãte nõ facit ↄ ꝓceptũ d nõ furãdo.

Ad pmũ Ad scd̃m **Ad primum** in oppositũ dõm pz rñsio ex iam
dictis. ¶ Ad scd̃m dõm q̃ illa de
cre. non loquit de extrema necessitate de qua questio in/
Ad 3m telligenda est. ¶ Ad tertium põt dici:sicut ad primum.
Ad pm in oppm ¶ Ad primũ ad ptem aliam dõm q̃ circa ista tpalia ad
vsum hois necessaria duo ↄsideranda sunt. s. ptãs ꝓcurã
di ⁊ dispensandi: ⁊ vsus quantũ ad primũ: ꝓprietas non
est ↄ ius nãe: imo et ↄsona pro statu nãe lapse: qr ex hoc
tpalia solicitius ⁊ ordinatius ⁊ quietius ꝓcurantur. Ex
corruptiõe. n. nãe hoies negligũt cõmunia: ⁊ minus ordi
nate tractant ea: ⁊ respectu earũ magis hñt occasionẽ ri/
xandi. Quantũ tñ ad vsum non dz homo res ita hẽre:vt
ꝓprias quin eas cõicet ad vsũ indigentiũ:sibi primitus
⁊ domesticis suis retẽtis que sunt necessaria. Unde pħs
2. Poli. c. 1. Disputans ↄ Politiam Socratis dicit q̃ oz
aliquo modo cões esse possessiones: oĩno aũt ꝓprias: qd̃
parum vltra exponens: dicit q̃ melius est esse proprias
possessiones. ſm diuum: vsu aũt facere cões qd̃ non est
intelligendũ de mulieribus vt videbit in quarto. Unde
ex nãli iure ea que diuitibus supabundant pauperũ sunt
indigentiũ quantũ ad eorũ vsum. Unde dr̃ in decre. dist.
47. Sicut esurientiũ panis est quẽ tu detines: nudorũ
indumẽtũ est qd̃ tu recludis: miserorũ redemptio est: ⁊
absolutio pecunia quã tu in terra fodis:vnde non facere
res cões modo ꝓdicto iniquitas est: cum ẽt vt dictũ est
ꝓprietas quãtũ ad ꝓcurationẽ ⁊ dispensationẽ iuri nãe
consona sit contra ius nature facit qui preter casum ne/
cessitatis clam vel palaz rez dispensatoris contra volun/
tatem eius

Qõ.5. autem eius accipit. Questio. V.

Argt. p°

Quinto queritur vtrum hypocrisis sit cõtra pceptum.5. scde tabule: z vr q non hypocrisis duplicitas quedam est cuz vnum pretendat exterius z aliud pitineat interius: sed duplicitas opponit simplicitati que alia virtus est a veritate: ergo non opponit veritati: ergo nec illi precepto quo solum phibent que sunt cõtraria veritati.

Secũdo. ℭ Item facere õtrium huius qd scriptura reprehendit. non est õ aliqd preceptuz: sed scriptura reprehendit illos qui sua pctã manifestant. Unde Isaie.3. Pctm suũ quasi sogdoma pdicauerunt: nec absconderũt: ergo abscondere suum pctm: non est õ aliqd pceptum. Sed hypocrisis non vr esse aliud q̃ȝ abscondere malitiaȝ eam cooperiendo aliqbus bonis exterioribus: ergo hypocrisis non est contra aliquod preceptum.

Tertio ℭ Item omne qd est contra preceptum est peccatum mortale: sed non omnis hypocrisis est peccatum mortale: sicut.n. colligit ex sententia Grego.31.lib.moraliũ. Hypocrisis oritur ex inani gloria: non autem omnis inanis gloria peccatum mortale est: ergo non omnis hypocrisis est contra aliqd preceptuȝ est.

In opp^m Primo **Contra** Grego.31.li.Moraliũ quasi inter pncipiuȝ z medium: super illud Job.39. In altum erigit deridet equitem z ascensorem eius: dicit q hypocrite iniquitas per supposita detrimenta distinguit: vt dicatur prius bonum se q non sit ondere: post modum vero bonos aperte despicere: sed qui ondit se esse qd nõ est mentit: ergo hypocrisis est mendacium: sed mendacium est õ quintum preceptum scde tabule: ergo z hypocrisis

Secũdo. ℭ Item glo. super illud Isaie.16. In tribus annis: dicit q in cõparatione duoꝝ maloꝝ: leuius est aperte peccare q̃ȝ sceleratē simulare: sed hypocrisis ẽ simulatio sceleratis:

Contra hypocritas. ergo omnis hypocrisis est peccatum: sed omne peccatuȝ est contra aliquod preceptum: cum ergo non sit preceptum cui videatur directius opponi q̃ȝ quintum preceptum secunde tabule: quo prohibetur omne mendaciuȝ videtur q hypocrisis sit contra illud preceptum.

Ad qõnẽ Ƀm mẽtẽ ppriam Hypocrisis vñ dr

Respondeo hypocrisis dr ab hypo qd est sub z chrysos: qd est auruȝ q̃si sub auro aliud hñs: in ipso.n. hypochrita sub supficie bonoꝝ signoꝝ exterioꝝ interius latet iniquitas. hypocrita.n. pp inanem gloriaȝ significat p facta exteriora: in se esse aliqd bonum: qd in eo non est: z qd sit in se non esse. Mendacium aũt õsistit in significando: siue per verba: siue per signa: siue per exteriora facta non esse qd est vel esse qd nõ est: ergo ois hypocrisis est aliqua spẽs mendacij: que sic

Hypocrisis descriptio põt describi. Hypocrisis est ab aliquo pcedens significatio per exteriora facta existẽtie alicuius boni in ipso: quod ipse scit non esse ad aliquam inanem gloriaȝ ordinata. oẽ aut mendacium est contra quintum preceptum secunde tabule: accipiendo esse contra large .s. prout se extendit ad veniale z mortale: ergo z hypocrisis.

Ad pmũ **Ad primum** in oppositum dõm q simplicitas realiter est eadem cum virtute veritatis: sed rõne differunt: qr veritas est virtus per quaȝ in hoie exteriora facta que sunt signa rñdent interioribus que sunt signata. Simplicitas aũt dr inquantũ per ipsaȝ homo non tendit in diuersa: ita q in vnum exterius: et in aliud interius. Unde hypocrisis realiter opponitur z simplicitati z veritati.

Ad scdm ℭ Ad scdm dõm q suam malitiam non manifestare mendacium non est: sed est bonuȝ nisi in casu in quo non manifestare eam esse in piudiciuȝ

Mendaciũ in verbis z sctis õsistit z signis. equitatis. Unde Augu.õ mendacium longe ante finem: dicit non esse mendacium: vbi tacetur verum: nec dr falsum: sed cum homo per exteriora facta vel signa significat se non hre malitiam quam hȝ mentit: qr mendaciuȝ non tantum consistit in verbis sed etiã in factis z signis.

Ad 3^m ℭ Ad tertium patet solutio ex dictis in corpore qõnis.

Circa lrãm [Tria sunt que in prima tabula.] Nota q ƀȝ ordinez rei geste qnqȝ fuerũt in vna tabula: z qnqȝ in alia: z sic intelligit Josephus: ƀm aũt ordinem rei gerende: tria sunt in prima septem in scda: z sic intelligit Augusti. [Inter creaturas mundi non est idoli forma].s. q natura nullam talem formam fecit: sed hoiuȝ stultitia adinuenit. Unde vt dr in lrã. Si quis humanis mẽbris caput canis vel arietis formet vel in habitu vno hois duas facies non similitudinem: sed idolum facit: qr facit qd non hȝ aliqd simile sui. [Honora patrem z matrem tuam vt sis longeuus super terram]: huic precepto potius additur promissio q̃ȝ alijs: qr ad hoc preceptum observandum est maior inclinatio z debitum nature maius excepto debito: qd deo debetur: z ideo ne ppter hoc posset timeri impletioni illius precepti non deberi merces: ideo subiungitur promissio vt intelligatur impletioni cuiuslibet precepti merces deberi. [Usura est cuȝ quis plus exigit i iniuria vel qualibet re q̃ȝ acceperit]. Hic accipit vsuram ita large q se extendit vsqȝ ad vsuram metaphorice dictam. Si in hieme demus decem modios: z in messe.15.recipiamus: nisi cõtingeret talis casus q probabile esset qd non plus valerent quindecim modij in messe q̃ȝ decem in hieme.

Cur additur promissio pcepto de honore parentuȝ

ℭ De triplici gñe mẽdacij. Di. XXXVIII. Distĩ.38.

Sciendum tamẽ tria eẽ genera mendaciorum. Sunt.n.mendacia quedaȝ pro salute vel cõmodo alicuius: non malitia: sed benignitate dicta: qualiter obstetrices mentite sunt z raab. Est z aliud mendacij genus quod fit ioco quod non fallit. Scit.n.cui dicitur causa ioci dici: z hec duo genera mendacioruȝ non sunt sine culpa: sed non cum magna. Perfectis vero non conuenit mentiri: nec etiam pro temporali vita alicuius ne pro corpore alterius animam suaȝ occidant. Licet autem eis verum tacere sed non falsum dicere: vt si quis non vult hominem ad mortem prodere verum taceat: sed non falsum dicat. Tertium vero genus mendacij est quod ex malignitate z duplicitate pdit cunctis valde cauendũ. His videtur innui mendacia illa que fiunt ioco vel pro salute alicuius: imperfectis esse venialia peccata: perfectis vero illud quod pro cõmodo alterius dicitur esse damnabile: quod etiam de mendacio iocoso putari potest: precipue si iteretur. De mendacio autem obstetricũ z raab q fuerit veniale augustinus tradit dicens. Forsitan sicut obstetrices nõ remunerate sunt quia mentite sunt: sed quia infantes liberauerunt z propter hanc misericordiam veniale fuit peccatum: non tamen nullum: sic raab liberata est propter liberationem exploratorum pro qua fuit veniale peccatum. Sed ne putet quisqȝ in ceteris peccatis si propter liberationem hominuȝ fiant ita posse concedi veniam: Multa enim mala detestanda talem sequuntur errorem. Possumus enim z furando alicui pdesse: si pauper cui datur sentit

Aug. sup psalm°.5. Exo 1. Josue .2.

Augu. super psal.

De distinctiõe pceptoꝝ respectu obliquitatũ eisdẽ oppositaꝝ z agit p de mẽdacio

Q mendaciũ obstetricũ z raab fuit veniale

De iacob si mentitus fuit. Gen. 17.

do: sed in via pedum non in via morum. Solet queri de Jacob qui se dixit esse Esau: aliter animo sentiens vtrum mentitus sit? De hoc Augu. ait. Jacob quod matre fecit auctore vt falleret patrem si diligenter attendatur videtur non esse mendacium sed mysterium. Intendebat enim matri obedire que per spiritum nouerat mysterium: et ideo propter familiare consilium spiritussancti quod mater acceperat: a mendacio excusatur Jacob.

Dist. 38.

Di. XXXVIII.

SCiendum tamen est tria esse genera mendaciorum. Superius determinauit magister de primis. 5. preceptis secunde tabule: hic diffusius prosequitur aliqua pertinentia ad explanationem quinti precepti et determinando de quibusdam peccatis. s. de mendacio et piurio que illo precepto prohibentur: et diuiditur in partes duas. ¶ Primo determinat de mendacio. ¶ Secundo de piurio Di. seq. ibi [Nunc de piurio.] ¶ Prima in tres. ¶ Primo diuidit mendacium. ¶ Secundo diffinit. ibi. [Hic videndum est.] ¶ Tertio ostendit quod omne mendacium est peccatum. ibi. [Quod vero omne mendacium.] ¶ Prima in duas. ¶ Primo ponit vnam diuisionem de mendacio trium membrorum. ¶ Secundo aliam. viij. membrorum. ibi. [Sciendum est etiam.] Illa pars in qua diffinit mendacium diuiditur in tres partes. ¶ Primo ostendit quid est mendacium. ¶ Secundo quid est mentiri. ibi. [Mentiri vero.] ¶ Tertio mouet quandam dubitationem: et soluit. ibi. [Hic queri solet.] Illa pars in qua probat omne mendacium esse peccatum. diuiditur in tres. ¶ Primo ostendit quod omne mendacium est peccatum. ¶ Secundo quod falli vel errare non semper est equaliter malum. ibi. [Illud etiam.] ¶ Tertio inquirit vtrum Jacob quando dixit se esse. Esau dixit mendacium. ibi. [Solet queri.]

CIrca hanc distinctionem queruntur sex. ¶ Primo vtrum falsum sit de ratione mendacij. ¶ Secundo vtrum omne mendacium sit mortale peccatum. ¶ Quarto quod est grauius mendacium: aut mentiri laudando se: aut mentiri vituperando se. ¶ Quinto vtrum habitus mentiendi sit in voluntate sicut in subiecto. ¶ Sexto vtrum directe

Q. 1.

opponatur virtuti iustitie. Questio. I.

Arg. p°

PRimo ostendo quod falsum non sit de ratione mendacij. Glo. super illud psal. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Aliquando verum dicens mentitur: quia contra conscientiam loquitur: ergo de ratione mendacij non est quod illud quod dicitur sit falsum.

Secundo. Tertio

¶ Item Augu. ench. c. 10. Ille mentitur qui dicit verum quod putat falsum: ergo vt primo. ¶ Item sicut se habet mendacium ad falsitatem: ita contrarium mendacij ad veritatem. Sed de ratione contrarij mendacij non est veritas: quia secundum Aug. c. preallegato. Nemo mentiens iudicandus est qui dicit falsum quod putat verum: ergo nec de ratione mendacij est quod illud quod dicitur sit falsum.

In opp^m Primo

COntra Augu. 5. metaphy. c. 5. Diffinitio rei significat omne illud ex quo componitur sua essentia. vnde contingit vt contineat materiam aliquo modo: sed secundum phm. 4.

T. C. 28.

metaphy. Ratio quam significat nomen est diffinitio: ergo de ratione rei est sua materia: cum ergo falsum sit materia mendacij iam

Secundo

quod sit de ratione mendacij. ¶ Item Augu. contra mendacium parum vltra medium libri. Verax significatio nullo modo mendacium recte dici potest: ergo falsum est de ratione mendacij. ¶ Item glo. super illud psalmi. Perdes omnes qui loquuntur mendacium et recitat magister in litera. Mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi: vt ergo mendacium sit necesse est: vt falsitas subsit et contra conscientiam dicatur.

Tertio

Ad questionem secundum mentem propriam

REspondeo quod circa mendacium quatuor consideranda sunt. s. materia forma quedam accidentalis eius perfectio: et eius effectus. Materia mendacij est falsa significatio: siue per verba: siue per signa: sed magis dicitur esse per verba: propter hoc quod secundum Augu. ij. li. de doc. chri. non multum post principium. Verba inter signa obtinent principatum forma eius esse voluntaria enunciatio huius quod scitur vel creditur esse falsum. Ex istis duobus tanquam ex materia et forma constituitur mendacium: est ergo mendacium falsa significatio: cum voluntate enunciandi falsum. Perfectio eius accidentalis est intentio generandi falsam opinionem in animo audientis. Cum ista. n. intentione mendacium fortius est: sine ista tamen mendacium esse potest: vt patet cum aliquis scienter narrat aliquid quod ipse: et audientes sciunt esse falsum quod tamen causa ludi narrat: et faciendi solatium audientibus. Effectus mendacij est deceptio audientis: qui tamen effectus non semper sequitur ad causam: quia audientes non semper acquiescunt mentientibus. Cum ergo materia sit de ratione rei materiam huius falsum quod est falsa enunciatio est de ratione mendacij: quamuis principalius sit de ratione eius fallacia que consistit in voluntate falsum enunciantis et sicut forma principalius est de ratione rei quam materia.

Que materia mendacij

Que forma

Mendacium quid.

Que perfectio

Quis effectus mendacij

Ad primum

AD primum in oppositum dicendum quod sicut dicit magister in litera. Non omnis qui mentitur dicit mendacium: quia mentiri est contra mentem ire quod facit ille qui affirmat verum: quod credit esse falsum: per hoc patet solutio ad secundum et ad tertium. Q. II.

Mentiri quid

Q. 2.

Arg. p°

SEcundo queritur vtrum omne mendacium sit peccatum: et videtur quod non. Simulare quod non est mendacium est: quia mendacium non est tantum falsa significatio per verba: sed per signa: sed talis significatio non est peccatum. Christus enim qui nunquam peccare potuit finxit se longius ire vt habetur Luc. vlti. Ergo non omne mendacium est peccatum.

Secundo

¶ Item vt habetur. Gen. 27. Dixit Jacob ego sum Esau primogenitus tuus: certum fuit quod ibi fuit falsa significatio: et quod ibi fuerit intentio fallendi testatur patet in. eo. c. dicens ad Esau. Venit germanus tuus fraudulenter etc. In predicto ergo verbo Jacob dixit mendacium: et tamen a magistro in litera: et ab Aug. contra mendacium vltra medium. Excusatur a peccato: ergo non omne mendacium est peccatum.

Tertio

¶ Item Augu. in li. de mendacio inter medium et finem: non vllus gradus est ad diligendam veram ac sempiternam salutem cum quisque misericorditer et pro alicuius quamuis mortalis salute mentitur: sed nullum peccatum est aliquis gradus diligendi sempiternam salutem: ergo est aliquid mendacium quod non est peccatum.

Quarto

¶ Item nullum peccatum remuneratur a deo: sed punitur: sed vt habetur Exo. 1. Obstetrices que mentite sunt Pharaoni vt liberarent paruulos filiorum israel: remunerate sunt a deo. vnde ibi dicitur. bene ergo fecit dominus obstetricibus: et edificauit illis domos: ergo mendacium non semper est peccatum.

Quinto

¶ Item maius malum ex genere est homicidium quam mendacium: sed non omne homicidium est peccatum: ergo multo fortius non omne mendacium est peccatum.

Sexto

¶ Item voces inuente sunt vt homines loquendo mutuo sibi faciant solacium: ergo cum homo mentiendo alij facit solacium: et nulli aliquod nocumentum: vtitur vocibus ad quod institute sunt: et sed hoc non est peccatum: ergo non omne mendacium est peccatum.

In opp^m Primo

COntra phs. 4. Ethi. c. 14. Secundum seipsum mendacium prauum est et fugiendum: sed quod secundum seipsum prauum est: bene fieri non potest: ergo potest esse aliquod mendacium quod non sit peccatum.

Secundo

¶ Item Augu. in li. de mendacio prope finem. Quisquis esse aliquod genus mendacij quod peccatum non sit putauerit decipit seipsum turpiter.

Tertio

¶ Item Aug. in li. de contra mendacium non multum longe post principium. Mendaciorum genera multa sunt que quidem omnia vniuersaliter odisse debemus. Nullum. n. est mendacium quod non sit contrarium veritati. Sed nihil odisse debemus: nisi peccatum: ergo omne mendacium est peccatum.

Ad questionem secundum mentem propriam

REspondeo quod omne mendacium est peccatum: sicut. n. dicit Augu. 10. de tri. c. 10. Non est alia vita hominis atque culpabilis quam male viuens et male fruens.

D dus de Jo. bap. quod erat helias ... Mat. 11.

Male ḡ vti pctm̄ est:ḡ ꝛ abuti cū abuti sit male vti.g au tē vtit̄ reb⁹ ad ꝯtrā hui⁹ad qḋ institute sūt abutit̄ eis:ḡ sic vti reb⁹ pctm̄ est. Voces aūt institute sūt ad sign̄dū esse qḋ ē vel nō eē qḋ nō est i ꝯceptu mētis:sicut.n. dicit pho.1. Capl̄o.1. piḃermenias. Ea q̄ sūt i voce sūt eaꝝ q̄ sūt i aīa passionū note.qui.n.vtit̄ vocibus ad significandū esse qḋ nō est in ꝯceptu vel non esse qḋ est vtitur eis ad ꝯtrium huius ad qḋ sunt institute:ꝛ sic vtens eis abutitur:ergo peccat:sed per qḋlibet mendaciuȝ significat̄ esse qḋ non est vel non esse qḋ est non tā in re:sed in aīo mentientis:q꞉ vt in pre cedenti q̄ōne habitū est de rōne mendacij qḋ est enūciās illud qḋ enūciat sciat vel credat falsum esse:oē ergo men dacium pctm̄ est. Supradictis ꝯcordat Ansel.li.de veri/ tate.c.2.Dicens cuȝ dico dies est ad significandū esse qḋ est recte vtor huius orōnis significatōe:q꞉ ad hoc fcā est: ꝛ iō tūc recte dr̄ significare:cū vero eadē orōne significo esse qḋ non est non ea recte vtor:q꞉ non ad hoc facta est: ꝛ idcirco non recta tunc eius significatio dr̄:cū ergo hō sciens ꝛ volens sig̃t nō esse qḋ est vel esse qḋ nō est:nō re cte orōne vtit̄ ad qḋ seq̄t ꝙ peccat:cū ergo in prius dctm̄ est hoc sit in omni mendacio oē mendacium pctm̄ est.

Ad p^m. **Ad primum** in oppositū dōm ꝙ ẽm Augu.in li.de mēdacio longe post ꝑncipiū Quisqd figurate fit:aut dr̄ nō est mendaciū. Ois.n.enū ciatio ad illud qḋ denūciat referenda est : oē aūt figurate aut fcm̄:aut dcm̄ hoc enūciat qḋ sig̃t eis qbus intelligen duȝ plātū est. Cū ergo xp̄s finxit se lōgius ire nullū fuit mendaciū:q꞉ hoc fecit ad significanduȝ:qḋ adhuc longe erat a fide illoꝝ:cū qbus ibat:ꝛ hoc erat veꝝ. vñ glo.ibi deȝ. Talē se exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente vel ẽm Aug.in li.ꝯ mendaciū longe vltra mediū. Quisqs vult intelligere illud fingendo qd ꝑfigurauerit attendat qd agendo ꝑfecerit:lōgius nāqꜫ postea ꝑfectus sup oēs celos:nō tñ defuerit suos discipulos:pp hoc sign̄ duȝ futurū diuinitatis fcm̄ ad p̄ns illud est humanitatis fi ctuȝ:ꝛ iō verax sig̃tio in illa est fictōe ꝑmissa:q꞉ i hac ꝑfe

Ad scḋm ctione:illius est sig̃tōis veritas subsecuta. ¶ Ad secūdū dōm ꝙ illud verbū Jacob fuit ꝓpheticū huius ꝙ q̄ztū ad deū ꝑferret̄ pp̄ls descendens de eo pp̄lo descēdenti de Esau:ꝛ ꝙ fuerit ꝓphetia vera postea rei ꝓbauit euentus ꝛ iō mentitus nō est:sicut.n. Aug.dicit in li.de mendacio longe post ꝑncipiū. Credēdū ē illos hoīes q ꝓpheticis tp̄ibus digni auctē fuisse cōmemorant̄ oīa q̄ scripta sunt de illis ꝓphetice gessisse atqꜫ dixisse:nec minus ꝓphetice eis accidisse q̄cūqꜫ sic acciderunt:vt eodē ꝓphetico spū memorie l̄risqꜫ mādanda iudicarent̄. Isaac aūt dixit Ja cob fraudulēter egisse:q꞉ hoc estimabat:vñ nec mētitus

Ad 3^m est ipse. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ hoc dixit Aug.ingrēdo.vñ in li.1.retrac.c.vii. Dicit ꝙ istius li.magna ps inq̄sitōis disputatiōis versat̄. Vel pōt dici ꝙ forte illud v̄buȝ dixit

Ad 4^m ẽm opionē alioꝝ. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ deus nō remune/ rauit obstetrices pp mēdaciū:ȝ q꞉ timuerūt eū.vñ dr̄ ibi deȝ:q꞉ timuerūt obstetrices deuȝ edificauit illis domos.

Ad q̄ntū ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ oē homicidiū ẽm ꝙ est ꝓhibituȝ p ẽm ꝑceptū scḋe tabule semꝑ est pctm̄:q꞉ sic nō dr̄ homi/ cidiū:nisi occisio hoīs q nō dȝ occidi:vl̄ quē occidere est ꝯ rectū rōnis iudiciū. ¶ Vel pōt dici ꝙ homicidiū non dicit occisionē hoīs ꝯuolutā cū malitia : ꝛ iō pōt b̄n fieri ꝛ male:ȝ mēdaciū iportat falsā sig̃tionē cū deformitate q̄ ꝯsistit in volūtate dicēdi illud qḋ scit̄ vel credit̄ esse fal

Ad sextū suȝ:ꝛ iō mēdaciū nō pōt b̄n fieri. ¶ Ad sextū dōȝ ꝙ pri/ mū ad qḋ voces iuētē sunt est ad sign̄dū aliqd eē vel nō eē ẽȝ ꝙ denūciās sentit in aīo suo.vñ aug.in li. de mēda/ cio lōge post ꝑncipiū. Quisqs aliqd ꝯnūciat testimoniū ꝑhibet aīo suo. Et ex ꝯtrā sūt ad hoc vt sibi mutuo hoīes faciāt solatiū. Vñ cū hō vtit̄ v̄bis ad faciēdū alij solatiuȝ nō sig̃ndo illud ad qḋ ꝑmo sign̄dū iuētē sunt. Sc̄ qḋ est: ꝛ non esse qḋ non est ẽm estimationem enunciantis eis

abutitur simplr̄:q̄uis bene eis vtat̄ ẽm qd. Qõ. III. Qõ.3.

Tertio q̄rit̄ vtruȝ mēdaciū sit sp̄ mortale pctm̄: ꝛ vr̄ ꝙ sic.ps., Perdes oēs Argũ.p° q loquūt̄ mēdaciū: ꝛ sapiens sap.1. Os qḋ mē tit̄ occidit aīaȝ:sed nullus pdit̄ nec spūalr̄ occi dit nec p mortale pctm̄. ḡ oē mēdaciū est mortale pctm̄: cū ꝑdicte auctēs loquant̄ de mēdacio in cōi. ¶ Itē glo. Secũdo. sup illud Ro.14. Si mādūcauerit dānatus est dicit ꝙ q iudicat nō edendū ꝛ edit dānatus est:ipse.n.se reuȝ facit q̄ illud qḋ sibi illicitū esse ꝑit facit:sed ois q loq̄t mēdaciū facit illud qḋ sibi illicite eē cognoscit:ḡ dānatus est:ȝ nul lus dānat̄:nisi pp mortale pctm̄:ḡ oē mendaciū mortale pctm̄ est. ¶ Itē oē qḋ opponit̄ ꝑncipio vite mortale est: Tertio. ȝ v̄tus est q̄ recte viuit̄:ḡ oē qḋ v̄tuti oppōit̄ mortale est: Cū ḡ mēdaciū opponat̄ v̄itati q̄ ẽm p̄hm.4. Ethi.c.14. Virtus est omne mendacium peccatum mortale est.

Contra Magi in l̄ra. dicit ꝙ nō de oī mēdacio ac/ In opp^m cipiēdū est illud. Perdes oēs q loquūt̄ mē Primo daciū:ḡ ē aliqḋ mēdaciū ꝓ quo hō nō pdit̄:ȝ p oē pctm̄ mortale hō pdit̄ nisi peniteat:ḡ nō oē mēdaciū est morta le pctm̄. ¶ Itē glo. Aug.sup illud ps. Perdes oēs q lo/ Secũdo quūt̄ mēdaciū dicit ꝺ mēdacio qḋ ē p salute vel cōmodo alteri⁹ nō ex malitia:ȝ ex benignitate dctm̄: ꝛ ꝺ mēdacio iocoso ꝙ nō sūt sine culpa:ȝ n̄ cū magna: ȝ oē pctm̄ mor tale est magna culpa: ḡ nō oē mēdaciū est mortale pctm̄.

Respondeo ꝙ mēdaciū eē mortale pctm̄ dupl̄r Ad q̄ōnē pōt itelligi:aut p se.s. rōe sue spēi ẽm mēte aut p accñs.s.rōe alicui⁹ circūstātie. ꝑ mō nō oē mēdaciū ꝓpriam pctm̄ mortale ē:ȝ tm̄ illḋ qḋ oppōit̄ dilectōi dei ordinate sicut ē mēdaciū:qḋ ē ꝯ doctrinā catholice religiōis vel ꝯ dilectionē ꝓximi:sicut ē mēdaciuȝ qḋ loq̄t hō in ꝓximi Menda/ nocumētū siue nulli ꝓsit siue alicui alij ꝓsit q̄uis ẽm sit ciū eē pec minus graue q̄ȝ ꝑmū. Scḋo mō q̄uis mēdaciū nō semꝑ ctū mor sit mortale pctm̄ : tñ nō ē aliqḋ mēdaciū qḋ nō possit esse tale dupli mortale pctm̄.s.rōne scādali vel rōne nocumēti. Scāda/ citer lū aūt ex multis cāis ꝯtigere pōt:ꝛ ꝯtigit freq̄nter rōne circūstātie ꝑsone mētiētis:vt cū ille q mētit̄ ē in statu ꝑ/ fectōis. Vñ glo.sup illud psalmi. Perdes oēs q loquunt̄ mēdaciū ꝑfecti nō ꝯuenit mētiri:nec ēt ꝓ tp̄ali vita ali cuius suādare paucis iterpositis seq̄t:ne ꝓ alteri⁹ corpe aīaȝ suā occidat : ꝛ ēt cū ille q mētit̄ doctor est v̄itatis nō ꝙ velī dicē ꝙ stat⁹ hoīs de nō mortali faciat mortale: nisi vbi iteruēit voluꝰ vl̄ scādalū. Rōe ēt nocumēti pōt mē daciū qḋ de sua spē nō ē mortale pctm̄ fieri mortale pctm̄ vt cū mētiēs ex suo mēdacio ꝓbabil̄r vidēt ex h̄ iminē ali cui aliqḋ nōtabile nocumētū:q̄uis ad illḋ n̄ eēt ordīatū illḋ mēdaciū p se:ꝛ sic pȝ ꝙ nō sp̄ mēdaciuȝ ē mortale pctm̄.

Ad primū in opp^m dōȝ ꝙ ille auctēs itelligūt de Ad primū mēdacio qḋ ẽȝ suā spēȝ ꝯtrat̄ ordinate dilectōi dei vel ꝓximi nō ꝺ mēdacio iocoso:nec officioso quo mētit̄ hō vt ꝓsit alij q̄ztū ad salutē siue posse ssiōis tp̄a lis vel siue vite corpalis vel siue mūdicie nulli alij notabil̄r nocēdo. ¶ Ad scḋȝ dōȝ ꝙ illa gl. loq̄t ꝺ illo q sciēter fac̄ Ad scḋm ꝯ illḋ qḋ credit eē ꝺ necītate doctr̄ie fidei. ¶ Ad 3^m dōȝ Ad 3^m ꝙ aliqd opponi v̄tuti pōt itelligi:aut q̄ztū ad v̄tutis ha/ bitū:aut q̄ztū ad actū ei⁹ ꝑncipalē qḋ ꝑ mō ꝛ scḋo dire/ cte oppōit̄ v̄tuti ē pctm̄ mortale si v̄t⁹ illa sit ꝺ necītate sa lutis:ȝ modis istis nō oppōit̄ qḋcūqꜫ mēdaciū v̄itati:q̄ȝ nō qḋlibet mēdaciū alicui actui v̄itatis ꝑncipali vel nō ꝑncipali sit opp^m. Qõ. IIII. Qõ.4.

Quarto q̄rit̄ ꝙ gui⁹ ē mēdaciū:aut mē tiri laudādo se:aut vituperādo se:ꝛ vr̄ ꝙ sit gra Argũ.p° ui⁹ mētiri laudādo se:ȝ p̄hȝ.4.eth.c.14. dcl̄a re a v̄itate in minus nō ē ita honerosū:sicut declinare a v̄itate in maius:ꝛ h̄ ē dcū ꝙ supabūdātia peior ē q̄ȝ defect⁹ sed qui mentit̄ laudando se declinat a veritate in maius: qui aūt mentit̄ vituperando se declinat a v̄itate in minus: ergo grauī⁹ peccat q mētit̄ laudādo se q̄ȝ vituperando se.

¶ Item

Scdo

¶ Item grauius est pctm qd est similius pessimo vicio: sed mentiri laudando se similius est supbie que est pessimu viciu q mentiri vituperando se: ergo est viciu grauius.

In oppm Primo

Contra Eccle.14. Qui sibi nequa e cui alij bonus erit: ergo magis peccat ho sibi malu faciendo q alij: sed magis peccat ho mendaciter vituperando aliu q mendaciter laudando: ergo multo fortius magis peccat seipm mendaciter vituperando q mendaciter laudando.

Scdo

¶ Item sm phm.4.Ethi.c.10. Peior est qui se non dignificat t qbus dignus est q qui dignificat se maioribus q dignus est: qz sm phz ibide. Peior est pusillanimitas q caymotes: sed qui mentit laudando se dignificat se maioribus q dignus sit: t qui metit vituperando se non dignificat se qbus dignus est: ergo magis peccat mentiens vituperando se q mentiens laudado se.

Qd eqlr peccent Primo

¶ Sed q equalr peccent vr: qz equalr peccat: qui dicit quatuor esse qnqz: t qui dicit quatuor esse tria: qz equalr recedut a veritate: ergo cum ille qui bonitati sue mendaciter superaddit vnu gradu: t ille qui mendaciter a bonitate sua detrahit vnu gradu equalr recedant a veritate equaliter peccant: vt vr.

Secudo

¶ Item veritas nisi est propinquior vni mendacio q alij: qz veritas in quadaz equalitate psistit: equale aut non plus appropinquat vni extremo q alij: ergo mentiens laudando se t mentiens vituperando se: equalr distant a veritate: ergo equalr mentiunt: sed equalia mendacia equalia sunt petor: ergo equalr peccant.

Ad qone sm metes aliorum Prima

Ad istam qone dicunt aliq q grauius est mendaciuz mentiri vituperando se q laudando se: qz pmo mendacio ho magis ledit seipm q alios: qz vituperando se ledit se in forma: que e lesio valde magna: no sic aut ledit se laudando se: magis et ledit alios: qz vituperando se facit hoies credere seipm esse peiore q sit: mendaciter aut laudando se facit hoies credere seipm esse meliore q sit: peius aut est credere pximu suu peiorez q sit q ipm credere meliore q sit: sicut magis decipit qui putat bonu esse malu q malu esse bonuz sm q dicit Bern. li. de precep. t dispen.c.32.

Contra opinione

¶ Sed p hanc opinionez vr esse phs.4.Ethi.c.14. Qui expsse dicit q iactator vituperabilior est q yron: t sicut ipse dicit ibide iactator est qui maiora fingit de se q i eo sint. Et yron qui negat in se esse bona que tamen sunt in eo.

Ad qone sm mete propriam

Videtur ergo mihi sine piudicio dom q ceteris paribus grauius peccat mentiens laudando se q mentiens vituperando se: vt auarus dicens se hre liberalitate q liberalis negans se hre liberalitate. Illoz.n.viciorz inter que est virtus media illud grauius est: qd longius recedit a virtute. Virtus aut veritatis a qua ho dr verax inter predicta duo vicia media est: t ab ea longius est mentiens laudando se q mentiens vituperando se. Et accipio hic vituperare se pro negare bonuz qd ipsemet ho hz. Unde dicit phs.4.Ethi.c.14.Q iactator magis vr opponi veridico q yron: qz.n.virtus est de bono t difficili. recta ro dictat q virtus media inter duo extrema vicia plus dz tendere versus extremuz: ad qd accedere difficilius est. vnde qz difficilius est accedere ad audaciaz q ad timore: t fortis magis accedit ad audacem q ad timidu: difficilius aute est hoiem accedere ad negandu se hre nobilitate qua hz: q ad dicenduz se hre nobilitate qua no hz: t io verax magis accedit ad yron q ad iactatore. iactator ergo peior est: t hoc ronabile est: ex turpiori.n.motiuo mouet ho: vt in pluribus ad dom se hre dignitate qua no hz: q ad negandu se hre eaz qua hz. Ad pmu.n.mouet pp lucru vel honore: vt dicit phs capl'o sepe allegato. Ad scdm aut mouet ho ne se reddat alijs onerosum: qz ho nimis laudans se: t est alijs onerosus qz vr q alios sup excellere velit: t pp hoc dicit phs vbi prius supabudantias esse onerosas. Si tn aliqs neget se hre verbo vel facto: vtpote vestimenta viliora portando q ipm deceat spalem dignitate qua hz: vt credat hre bonitate spualem qua no hz: iste peior est q ille qui se dicit hre bonu qd non hz. Iste.n. simul est iactator t yron diuersis respectibus. vnde dicit phs in capl'o sepe allegato q superabundantia: t valde defectus iactantium est.

Ad pmu

Plus peccat ho occidendo se q aliu: lz minus peccet occidendo aliu suu q alienum

Ad primum in oppositu cu dr q magis peccat ho sibi malu faciendo q malu tc. dico q non est veru de quocuqz malo. Magis.n. peccaret occidendo equu alienu q pprium t diffamando aliu q seipm: qz plus hrent de rone iniurie occidendo tn se plus peccaret q occidendo aliu. Unde Augu. in quada homel. sup illud Jo.7. Nisi granu frumenti tc. dicit q tales sunt sceleratiores homicide cuius ro est: qz occidendo se pcludit sibi viam pnie: nec minus hz de rone iniurie q occisio pximi: qz no magis de iure subiacet homo ptati sue quatu ad translatione sui ad aliam vita q pximus eius: nec minus nocet coitati ceteris paribus interficiendo se q interficiendo aliu.

Ad 2m

¶ Ad scdm dom q no est sile de magnanimitate t veritate: qz.n. difficilius est dignificare se q non dignificare: ideo magnanimus magis accedit ad chaymu q ad pusillanime. Facilius aute est hoi dicere se hre bonu qd non hz negare se hre bonu qd hz. Unde dicere de se bonu qd ho non hz non est dignificare se: sed magis est vilificare sm veritate.

Ad pmu q equalr

¶ Ad primu argumentoz pbantiu q equalr peccent: dom q duoruz mendacioz equalr a veritate distantiu que est obiectum intellectus: t psistit in adequatoe enunciatois ad rez enunciata. Unu pot esse altero grauius: non qz sit magis ptra veritate pdicta: sed qz magis est p rone prudentie dictantis: vnum magis esse fugiendu q aliud rone motiui vel effectus ptrarij: vel alicuius mali annexi: t ex ptri magis est p veritate: que est virtus inquatu ad actuz cuiuslibet virtutis moralis regrit actus prudentie.

Ad 2m

¶ Ad scdz doz q qmuis veritas que est obiectu intellectus in quada punctuali equalitate psistat: t ex ptri no sit ppinquior vni extremo q alij loquendo de imediatis extremis: sicut quatuor esse quatuor non esse ppinquus ad quatuor esse qnqz q ad quatuor esse tria vel ecouerso. tamen ex hoc non sequit quin quedaz mendacia sint remotiora a veritate q alia. Magis.n. mentit qui dicit quatuor esse mille q qui dicit quatuor esse qnqz sm phm.4. Meta. T.C.18. Vel pot dici q inter iactantiaz t yroniam sunt multe veritates: que pnt esse obiectu virtutis que est veritas: qz hns.7. virtutes si dicit se hre sex veru dicit: t si qnqz veruz dicit: t tn vna istaz veritatu no est ita remota ab illo mendacio: quo aliqs negat se hre vnaquaqz virtute: sicut alia.

Qo. V. Qo.5.

Argt. p° Cap.21.

Quinto querit vtruz habitus mentiendi sit in voluntate: sicut in subiecto: t vr q non qz sm phm.2.Topi. Opposita nata sunt fieri circa idez: sed virtus veritatis t habitus mentiendi opponunt: virtus aut veritatis cum eius obiectu sit veru est in intellectu: sicut in subiecto: ergo t habitus mentiendi.

Secudo.

¶ Item eiusde potentie est habitus cuius est actus: sed dicere mendaciuz qui est actus habitus mentiendi est actus ipsius intellectus: mentalis.n. locutio cuius signu est sensibilis locutio actus est intellectus: ergo habitus mentiendi est habitus ipsius intellectus.

Tertio

¶ Item habituuz voluntatis no est obiectu verum vel falsum: sed malum vel bonum: sed obiectum habitus mentiendi est falsum: qz sm phm.2. Ethi.ca.7. Obiectum habitus veritatis est verum: ergo habitus mentiendi non est habitus voluntatis.

In oppm Primo

Contra Ansel. primo libro. Cur deus homo. cap.12. Non potest velle mentiri voluntas: nisi in qua corrupta est veritas: immo que deserendo veritatez corrupta est: ergo mentiri actus est voluntatis: quod no esset verum: nisi habitus mentiendi esset in voluntate: sicut in subiecto.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. Ueritas tripl'r pt accipi. Caplo.6

Reſpondeo ꝙ veritas quantũ ſufficit ad pñs tripliciter põt accipi. Uno modo pro veritate que eſt obiectuʒ intellectus: ſiue ſit veritas incõplexa: qḋ eſt ꝯformitas rei ad ſuum exemplar: ſiue veritas cõplexa: que ſm phm.1.perihermenias ꝯſiſtit circa cõpoſitionẽ ⁊ diuiſionẽ: alio modo pro habitu quo habilitatur intellectus ad cognoſcenduʒ veritatẽ cuiuſmodi eſt quilibet intellectualis habitus. Tertio modo pro habitu quo homo ꝓmpte vult alijs manifeſtare debitis circũſtantijs obſeruatis veritatẽ intellectã. Primo modo veritas eſt imediatũ obiectũ intellectus non ſic intelligẽdo ꝙ ſit primo intellecta: q: principiũ intellectuʒ eſt ens abſolute: ſed ſm ꝙ eſt prima rõ intelligendi: ſicut declaratum eſt in li.1. Et ipſa cõplexa veritas mediante compoſitione ⁊ diuiſione eſt tanq̃ʒ in ſubiecto in intellectu. Ueritas et ſcḋo modo dicta que non multũ proprie dr̃ veritas eſt in intellectu: ſicut in ſubiecto: ſʒ veritas tertio modo dicta: q̃ aliqs dr̃ verax: eſt moralis virtus: ſm phʒ 2.Ethi.c.7. Et eſt in volũtate ſicut in ſubiecto: ⁊ per illã habilitat voluntas ad prompte ⁊ faciliter volendũ manifeſtare alijs obſeruatis debitis circũſtantijs intellectã veritatem. Huic aũt veritati opponit̃ habitus mentiendi: quo voluntas prona eſt ⁊ prompta ad volendũ ſignificare alijs illud qḋ ſcitur vel credit̃ eſſe falſum: ad qḋ ſequit̃ ꝙ ſit in voluntate: ſicut in ſubiecto: q: idem eſt ſubiectuʒ virtutis ⁊ vicij qḋ ſibi directe ⁊ imediate opponitur.

Ad pͫ **Ad primum** in oppoſitũ dicẽdũ ꝙ obiectum formale virtutis veritatis non eſt verum ſub rõne qua verum: ſed verũ ſub rõne qua bonuʒ. cum.n. bonũ ſit idem qḋ pfectũ. tantũ.n. res hʒ de bonitate: ⁊ de perfectione quantum habet de eo quod debet habere: ⁊ verum ſit quedam perfectio intellectus: veruʒ eſt quoddam particulare bonum .ſ. bonum intellectus: ⁊ ſub hac ratione eſt obiectum virtutis veritatis: ⁊ falſum quoddam particulare malum: ⁊ ſub hac ratione eſt obiectum habitus mentiendi. Poteſt etiam dici ꝙ verũ non eſt imediatum obiectuʒ virtutis veritatis. Sed manifeſtatio veri que eſt bonum: nec falſum imediatũ obiectum habitus mentiendi: ſed ſignificatio falſi que eſt malum.
Ad ſcḋm ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ dicere mendacium non eſt actus elicitus: ſed imperatus ab habitu mentiendi. Sed velle dicere mendacium.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium poteſt videri ſolutio: ex iam dictis.

Qõ.VI. Qõ. VI.

Argũ. pͦ **Sexto** queritur vtrum habitus mentiendi directe opponatur virtuti iuſtitie: ⁊ videtur ꝙ ſic: quia habitus mentiendi opponitur virtuti veritatis. Sed ſm Tull. 2. Rheto. Illa eſt pars iuſtitie: ergo habitus mentiendi directe opponitur iuſtitie.
Scḋo ¶ Item habitus mentiendi directe opponitur rectitudini voluntatis. Sed ſicut dicit Anſel. in li. de veri. c.12. Juſtitia eſt rectitudo voluntatis propter ſe ſeruata: ergo habitus mentiendi directe opponitur iuſtitie.
Tertio ¶ Item qui mentitur alij iniuriatur ei: q: inquantum in ipſo eſt alium decipit: ſed iniuriari actus eſt iniuſtitie: ergo habitus mentiendi eſt iniuſtitia: iniuſtitia autem directe opponitur iuſtitie.

In oppᵐ Primo **Contra** philoſophus.5. Ethico. Tractat de iuſtitia ⁊ ſpeciebus eius. In quarto autẽ libro.c.14. Tractat de veritate: ergo videtur ꝙ veritas non ſit iuſtitia: nec ſpecies iuſtitie: ergo cum habitus mentiendi directe opponitur veritati non opponitur directe iuſtitie.
Secũdo ¶ Item vt habitum eſt ſupra realiter eadem virtus eſt veritas ⁊ ſimplicitas: ſed ſimplicitas non eſt ſpecialis virtus: quia facit intentionem rectam que requiritur in omni virtute: ergo nec veritas eſt ſpecialis virtus. Cum ergo habitus mentiendi directe opponatur veritati: non magis poteſt dici opponi iuſtitie q̃ʒ temperantie vel fortitudini.
Tertio ¶ Item philoſophus.4. Ethi.c.14. Dicit non de veridico in confeſſionibus dicemus: nec quecũqʒ ad iuſtitiam vel iniuſtitiam contendunt. alterius .n. erunt virtutes huius: ergo virtus veritatis non pertinet ad iuſtitiam neqʒ eius oppoſitum: quod eſt habitus mentiendi ad iniuſtitiam quod non eſſet verum ſi directe opponeretur iuſtitie.

Reſpondeo ꝙ eo modo quo virtus veritatis eſt pars iuſtitie habitus mentiendi cum directe opponatur veritati opponitur iuſtitie: proprie autem loquendo non poteſt dici ꝙ veritas directe ſit iuſtitia: quia non eſt aliqua ſpecies iuſtitie accipiendo iuſtitiam: prout eſt vna de quattuor virtutibus cardinalibus: reducetur tamen ad iuſtitiam: ſicut potentialis eius pars: cum iuſtitia enim conuenit in hoc ꝙ vtraqʒ eſt ad alterum: ⁊ in hoc ꝙ ſicut iuſtitia conſtituit equalitatem in operationibus ad alterum: ita veritas in ſignificationibus que ſunt ad alterum ſignificando qḋ eſt eſſe: ⁊ qḋ non eſt non eſſe: iuſtitia autem deficit in hoc ꝙ non reſpicit debitum legale: ſed tantũmodo debitum morale quod nõ tenetur homo reddere ex neceſſitate legis: habitus ergo mẽtiendi iuſtitie opponitur per quandam reductioneʒ inquantum ſic ſe habet ad iniuſtitiam: ſicut virtus veritatis ad iuſtitiam. Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam

Ad pmũ **Ad primum** in oppoſitum dicenduʒ ꝙ Tul. ibi loquitur de parte potentiali.
Ad ſcḋm ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ illa diffinitio Anſel. datur de iuſtitia generaliter dicta non de ea inquantum eſt diſtincta contra alias morales virtutes.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium patet ſolutio ex dictis in queſtione.
Ad pmũ in oppᵐ ¶ Ad primum ad partem aliam dicendum ꝙ non plus concludit: niſi ꝙ habitus mentiendi non opponitur iuſtitie: ſicut aliqua ſpecies iniuſtitie proprie dicte: ⁊ hoc eſt verum.
Ad ſcḋm ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ ſimplicitas ſpecialis virtus eſt: ⁊ realiter idem quod veritas: nec facit directe intentionem rectam in qualibet virtute: ſed indirecte .ſ. excludendo duplicitatem qua aliquis hʒ aliquid in corde ⁊ aliud in ore.
Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium ſoluendum eſt ſicut ad primum.

Circa litteram [Perfectio vero illḋ quod eſt pro cõmodo alicuius dicitur eſſe damnabile:] quod eſt intelligendum ſi per votum obligatus eſt ad contrarium. Uel ſi ex hoc iminet probabiliter graue ſcandalum: vel alterius notabile nocumentuʒ: precipue ſi ſepe iteretur: quod non eſt intelligendum ꝙ iteratio venialium equiualeat vni mortali.[Sed quia ex iteratione aliquando oritur ſcandalum. Aliquando diſponitur homo ad contemptum ratione quorum aliquid poteſt eſſe mortale: quod alias eſſet veniale propter hanc miſericordiam veniale fuit peccatuʒ:] quod ſic intelligendum eſt ſm aliquos ꝙ quia iudex ab illis obſtetricibus requiſiuit veritatem in iudicio: vbi quelibet tenetur nõ negare veritateʒ pro cuius recognitione ſciret ſe occidendum: quia homo interrogatus a iudice ſm formam rectam: ⁊ de ptinentibus ad ptãtem eius tenetur ex legis neceſſitate nõ mentiri: ideo obſtetrices mentiendo mortaliter peccaſſent: niſi fuiſſet opus miſericordie: cuius inquiſitio ſeu reprehenſio ad ptãtem pharaonis non ptinebat: quia non eſt data aliqua poteſtas homini ad aliquid agendum contra deum.[Sunt que neſcire ſit melius q̃ʒ ſcire] quod eſt intelligendum per accidens: inquantum ſcilicet homo aliquando ex cognitione alicuius mali pene prorumpit in impatientiam. Et aliquando ex cognitione alicuius delectabilis ſecundum ſenſum inclinatur ad inordinatam proſecutioneʒ: per ſe tamen: nullius rei ſcientia mala eſt: immo ſcientia malorum per ſe eſt bona: Et intelligo de ſcientia que vere ſcientia eſt: quod dico ad excludendum ſuperſtitiones: que per ſe male ſunt.

Di. 39. ¶ De periurio. Di. XXXIX.

De periurio.

Nunc de periurio videam⁹. Periuriū est mendacium iuramento firmatū. Hic queritur: vtrū sit periuriū vbi non est mendacium: Quod quibusdā videt ex auctoritate Hieronymi dicētis. Aduertēdū est q̄ iusiurādū tres hꝫ comites: veritatē: iudiciū: ꝛ iustitiā. Si ista defuerint: nō erit iuramentū: sed periuriuꝫ. Ubi aūt falsum iurat: veritas deest. Si ergo falsuꝫ iuret: ꝛ si nō sit ibi intētio fallendi: vr̄ esse periuriū q̄ꝛ deest veritas. Quibusdaꝫ placet nō esse periuriū vbi nō est mendaciū: ꝛ sicut dr̄ aliqā falsum sine mendacio: ita iurat falsum sine periurio. Falsuꝫ forte dixit aplus cū se venturū ad corinthios promisit. Nec tñ sicut ei imponebat culpā mēdacij ꝯtraxit: q̄ꝛ sic aio sentiebat: etiā si iuramēto illō firmasset nō periuriū incurrisset: q̄ꝛ quātū in ipso fuit verū dixit ꝛ si iurationē addidisset quātū in se foret verū iurasset: ꝛ si aliter euenerit q̄ꝫ dixit. Jō sicut quis nō est mēdax nisi aliter sentiat aio q̄ꝫ dixit: siue ita sit siue nō: ita vr̄ q̄busdā neminē periuriū ꝯstitui: nisi alr̄ sentiat aio q̄ꝫ loqt̄: siue ita sit siue nō.

Hiero. super Hieremiam. xxij q. ij. c. aduertendum.

1. cor. vi.

¶ De triplici modo periurij.

Sed melius credit ꝛ ille peierare: qui falsuꝫ voluntate fallēdi iurat: ꝛ qui falsuꝫ putās qd̄ veruꝫ est iurat: ꝛ qui verū putās qd̄ falsuꝫ est iurat. Unde Augu. Hoīes falsuꝫ iurāt vel cū fallūt vel cuꝫ falluntur. Aut putat hō verū eē qd̄ falsuꝫ est: ꝛ temere iurat: aut scit vel putat falsuꝫ esse ꝛ tñ pro vero iurat: ꝛ nihilominus cū scelere iurat. Distant aūt illa duo periuria que cōmemoraui. Fac illū iurare qui verū eē putat. Pro quo iurat verū putat eē ꝛ tñ falsuꝫ est. Nō ex aio iste peierat: sed fallit. Hoc pro vō hꝫ qd̄ falsuꝫ est: nō pro falsa rescicēs iurationē interponit. Da aliū qui scit falsuꝫ eē ꝛ iurat tanq̄ꝫ verū sit qd̄ scit falsuꝫ eē. Uidetis q̄ꝫ ista detestāda sit belua. Fac aliū q̄ putat falsuꝫ eē ꝛ iurat tanq̄ꝫ verū sit ꝛ forte verū est. Uerbi grā: vt itelligatis. Pluit in illo loco. Interrogas hoīeꝫ: ꝛ dicit pluisse: ꝛ tūc pluit ibi: sed putat nō pluisse: periurus ē. Interest quēadmodū verbū pcedat ex aio. reā linguā nō facit nisi rea mens sit. His euidēter tradit̄ q̄ triplicater peierat hō: vt supra diximus: dū vel sciens falsuꝫ iurat: vel putās falsuꝫ qd̄ verū est iurat: vel estimās verū qd̄ falsuꝫ est iurat. Sꝫ hoc extremū nō vr̄ esse periuriū: etiā si periuriuꝫ nominet: eo q̄ falsuꝫ iurat: nō vr̄ reus esse periurij qui sic iurat: q̄ꝛ nō est mens eius rea: ꝛ iō nec lingua. imo eius mens rea est dum iurare pluuīt qd̄ perspicue verū nō deprehēdit. Non ergo oē periuriū mēdaciū est: nec oīs qui peierat mentitur: sed oīs mentiēdo iurās peierat: ꝛ oīs qui falsum iurat: siue mentiens siue nō: peierat. Cum vero q̄s iurat qd̄ verū est timēs eē falsum: queritur q̄d sit ibi periuriū. Ipsa. n. significatio vocis vera est: q̄ꝛ verū nesciēter loquit̄. Non ergo ipsa significatio vel falsuꝫ vel mēdaciū ē: q̄ꝛ vera est: ꝛ qd̄ verū ē: piuriū nō vr̄ eē. Ad hoc dicim⁹ loq sic. s. ꝯtra mentē sub attestatiōe iuramēti eē piuriū. Mentiri ergo adhibita iuratiōe piuriū ē. Periuriū ergo est: vel iurādo loq falsuꝫ cū intētiōe fallēdi: vel iurādo loq falsuꝫ sine itentione fallēdi: vel iurādo loq verū cuꝫ itentiōe fallēdi.

Augu. de vbis apli smōe. 28. 22. q. 2. ca. hoies.

Qō.

Solō

Hic oppōit̄. Si oīs qui falsum iurat peierat: tūc qui alicui pmittit dare sub certo termīo aliqd qd̄ tñ nō faciet ex quo iurauit peierauit: q̄ꝛ falsū iurauit. Nō. n. ita futurū erat vt iurauit. Ad hoc dici pōt: q̄ꝛ nō oīs qui iurat qd̄ falsuꝫ est: ex quo iurat periurus est sicut iste dō quo agimus sed ex quo ppositū iurat vel terminum transgreditur: iuratio talis fit periurium reatu.

Oppō.

Determinatio.

¶ An iurare sit malum.

Si autem querit̄ vtrū iurare sit maluꝫ: Dicimus aliqn̄ malū eē: aliqn̄ nō. Spōte. n. ꝛ sine necessitate iurare vel falsuꝫ iurare petīm grāde est. Ex necessitate aūt iurare. s. vel ad asserēdū innocētiā: vel ad federa pacis ꝯfirmāda: vel ad psuadēdū auditorib⁹ qd̄ est eis vtile: malū nō est: q̄ꝛ necessariū eis est. Unde Augu. Juramētuꝫ faciendum est in necessarijs cuꝫ pigri sunt hoīes credere qd̄ eis est vtile. Juratio nō est bona: nō tñ mala cū est necessaria. i. nō est appetēda sicut bona: nō tñ fugienda tanq̄ꝫ mala cū est necessaria. Nō est. n. cōtra p̄ceptū dei iuratio. Sꝫ ita itelligit̄ dñs phibuisse a iuramēto vt q̄ꝫtuꝫ in ipso est q̄sq̄ꝫ nō iuret. Qō multi faciūt i ore hñtes iurationē tāq̄ꝫ magnuꝫ atq̄ꝫ suaue aliqd. Apsus. n. nouit p̄ceptum dñi ꝛ tñ iurauit. Prohibemur. n. iurare cupiditate vel delectatiōe iurādi. Qō ergo xp̄s ait in euāgelio. Ego edico vobis nō iurare oīno ita intelligit̄ precepisse ne quisq̄ꝫ sicut bonuꝫ appetat iuramentuꝫ ꝛ assiduitate iurādi labatur in piurium. Qō vō addidit sit sermo vester est est: nō nō: bonū est appetēduꝫ. Qō autē amplius ē a malo ē. i. si iurare cogeris scias de necessitate venire infirmitatis eorū q̄b⁹ aliqd suades. Que infirmitas vtiq̄ꝫ maluꝫ est. Uñ nos quotidie liberari precamur dicētes. Libera nos a malo. Jdeoq̄ꝫ nō dixit qd̄ amplius est malum est. Tu. n. nō facis malum qui bene vteris iuratione: sꝫ a malo est illius qui aliter non credit. i. ab infirmitate que aliqn̄ pena est: aliqn̄ pena ꝛ culpa. Ibi ergo dominus prohibuit malū suasit bonum. indulsit necessarium.

Augu. de sermone dñi i mōte.

Aug. sup eplām ad Gal.

Roñ. 1.

Augu. de sermone dñi i mōte. Mat. 5.

¶ De iuramento quod per creaturas fit.

Queritur etiam vtrū liceat iurare per creaturas

Deute. 6. Leuit. 19. Mat. 5.

turã? Qđ non vĩ cũ in lege scriptũ sit. Reddes
aũt dño iuramẽta tua. Et xp̃s in euangelio pre
Hiero. su per mat. cipit nõ iurare oĩno nec per celũ: nec per terraʒ:
nec per hierosolymã: nec per caput tuum. Iu-
deis quasi paruulis est concessum iurare per
creatorẽ: ⁊ pceptũ: vt si iurare cõtingeret: nõ nisi
per cratorẽ iurarẽt nõ per creaturã: q꞉ iurãtes
per angelos ⁊ elementa: creaturas venerabanẽ
honore: ⁊ melius erat hoc exhibere deo q̃ crea
turis. Infirmis ergo illđ phibuit: scis ṽo qui in
creaturis creatorẽ venerabanẽ tñ: nõ phibuit.
Geñ. 42. Vñ Joseph per salutẽ pharaõis iurauit: dei iu
diciũ in eo veneratus quo positus erat in infi-
mis. Christus ṽo ita per creaturas iurare phi-
buit: ne vel aliqd diuinũ in eis crederet̃ p quo
reuerẽtia eis debet̃: vel ne per ea iurãtes falsuʒ
homines se iuramento teneri non putarent.

¶ Que iuratio magis teneat̃ an que fit per deuʒ
an que fit per euangelium: vel per creaturas.

Si autem querit̃ qs magis tenecatur
an qui per deũ: an qui per
euãgeliuʒ vel p creaturas iurat? Dicimus qui
Chryso. per deũ: q꞉ per eũ hec fcã sunt. Vñ Chryso. Si
qua cã fuerit modicũ vĩ facere q iurat per deũ.
Qui ṽo p euãgeliũ magis aliqd fecisse vĩ. Qui-
bus dicẽdũ est. Stulti scripture sancte pp deũ
facte sunt: nõ deus pter scripturas: ita ⁊ crea-
ture facte sunt propter deum.

¶ Quid est dicere per deum.

Hic queritur quid sit dicere per
deũ iuro? Hoc ẽ te
stẽ adhibere deũ: Iurauit. n. apl̃s dicẽs. Testis
Roma. j. est mihi deus: ac si dixisset p deũ ita ẽ. Vñ Au-
gu. Ridiculũ est putare hoc si dicas per deũ iu
In s̃mõe de piurio q sic inci- pit. Quisqs ẽ praui et peruersi cordis. ras. Quid ẽ. n. per deũ nisi testis ẽ deus: aut qđ
est testis est deus nisi p deũ? Quid ẽ aũt iurare
nisi ius deo reddere qñ per deuʒ iuras? Ius. s.
veritatis ⁊ nõ falsitatis. Itẽ ecce dico charita-
ti vr̃e ⁊ qui per lapidẽ iurat falsuʒ: piurus ẽ: q꞉
nõ lapidẽ qui nõ audit: sʒ ei⁹ creatorẽ adhibet
testẽ. Hoc est ergo iurare per quãlibet creaturã
idest creatorẽ ei⁹ testẽ adhibere. Est ẽt quoddã
Aug. sup pℓo. viij. genus iuramẽti grauissimũ qđ fit per execratio
nẽ: vt cuʒ hõ dicit: si illđ feci illđ patiar: vel illđ
ꝯtigat filijs meis. Scđʒ quẽ modũ accipit̃ etiã
interdũ cũ aliqs iurãdo dicit: per salutẽ meam
vel per filios meos ⁊ hmõi. Obligat enim hoc
In s̃mõe de piurio deo. Unde Augu. Cũ qs ait per salutẽ meaʒ:
salutẽ suaʒ deo obligat. Cũ dicit per filios me-
os: oppignerat deos eo: vt hoc veniat in caput
eoꝝ qđ exit de ore ipsius. Si versũ: veꝝ: si falsuʒ:
falsum. Et sicut per hoc iurãs aliqñ hoc deo ob
ligat: ita per deũ iurãs ipm adhibet testem. In
omni ergo iuratiõe aut de⁹ testis adhibet̃: aut
creatura deo obligat̃: ⁊ oppignerat̃. Ut hoc sit
iurare. s. deũ testẽ adhibere: vel deo aliqd oppi-
gnerare. Hoc est ergo iurare per quãlibet crea-
turã. s. creatorẽ ei⁹ testẽ adhibere.

¶ De illis qui iurant per falsos deos.

Post hec querit̃ vtꝝ fide eius vtendũ
sit qui per demonia vel ido-
la iurauerit? De hoc Augu. scribens ad publi- Aug. 12. q 1. c. mo- uet.
colã ait. Te prius cõsiderare volo. vtꝝ si quispi
am per deos falsos iurauerit: ⁊ fidẽ nõ seruaue-
rit nõ tibi vĩ bis peccasse? Bis vtiq꞉ peccauit q꞉
iurauit per quos nõ debuit: ⁊ cõtra politicã fe-
cit fidẽ qđ nõ debuit. Ideoq꞉ qui vtit̃ fide illi⁹
quẽ cõstat iurasse per deos falsos: ⁊ vtit̃ non ad
malũ sʒ ad bonũ: nõ peccato illius se sociat quo
per demonia iurauit: sʒ bono pacto eius quo fi-
dem seruauit: ⁊ sine dubitatiõe minus malum
est per deos falsos iurare veraciter: q̃ per deuʒ
verum fallaciter. Quãto enim per quod iura-
tur magis sanctũ tãto magis est penale piuriũ.

¶ Qđ iuramentũ quo incaute iurat̃ nõ est obser-
uandum nec votũ nec promissio iniuste facta.

Nunc superest videre vtꝝ om-
ne iuramẽtũ im
plẽduʒ sit? Si enim qs aliqd iurauerit ꝯtra fi-
dẽ ⁊ charitatẽ qđ obseruatũ peiorẽ vergat i exi-
tũ: potius est mutãdũ q̃ adimplẽdũ. Vñ Am- Beda homelia. 44.
bro. Sʒ est ꝯtra officiũ dei nonnunq̃ pmissum
soluere sacramẽtũ vt herodes fecit. Itẽ Isido- In lib. de officijs.
rus. In malis pmissis rescinde fidẽ: in turpi vo
to muta decretũ. Qđ icaute vouisti nõ facias. 22. q. 4. c. est ẽt.
impia est pmissio que scelere adimplet̃. Idem. c. Marci. 6
Nõ est obseruãdũ sacramentũ quo malũ incau In synonymis.
te pmittit̃: vt si qs adultere perpetuã fidẽ cum
ea pmanẽdi polliceat̃. Tolerabilius. n. est non In lib. soliloq.
implere sacramẽtũ q̃ permanere in stupro. Itẽ
beda. Si qd nos incautius iurare cõtigerit qđ Beda in homelia. 43.
obseruatũ peiorẽ vergat in exitũ: libere illđ salu
brioꝝ ꝯsilio mutandũ nouerimus: ac magis in-
stante necessitate peierandũ esse nobis q̃ pro vi
tando periurio in aliud crimen grauius esse di
uertendũ. Deniq꞉ iurauit Dauid per deũ occi
dere Nabal viruʒ stultũ: sed ad primã intercef 1. regũ. 25
sionem abigail femine prudẽtis remisit minas.
reuocauit ensem in vaginã: nec aliquid culpe se In s̃mõe quodam.
tali periurio cõtraxisse voluit. Itẽ Augu. Qđ 22. q. 4. c. qđ dauid
dauid iuramẽtũ per sanguinis effusionẽ nõ im-
pleuit: maior pietas fuit. Iurauit dauid teme-
re: sed non impleuit iurationẽ maiori pietate. Ex
his alijsq꞉ pluribus ostendit̃ quedã iuramẽta nõ
esse obseruãda: ⁊ q sic iurat vehemẽter peccat.
Qui autem mutat benefacit. Qui autem non
mutat dupliciter peccat: ⁊ quia iniuste iurauit:
⁊ quia facit quod non debet.

¶ Si est piurus qui nõ facit qđ incaute iurauit.

Qui vero mutat vtrum periurus de- 22. q. 4. c. actione.
beat dici: solet queri? Beda
supra tale iuramentum vocauit periurium. Io

annes

annes etiam apocrisiarius orientaliũ sediũ dixit. Sermo p̃lus nr̃i sophronij significat: q̃ melius est iurantem peierare q̃ seruare sacramentum in fractione sanctaꝝ imaginum. Sed periurium dicitur tale iuramentum non obseruatũ: ⁊ peierare dicitur qui non implet q̃ falsũ iurat: nõ q̃ idẽ reus sit q̃ non obseruat: sꝫ q̃ iurauit iniustũ: ex quo reus est: sicut ille q̃ peierat.

¶ De eo qui verborum calliditate iurat.

Hoc etiam sciendũ ẽ q̃ quacunq̃ arte verborum quis iuret: deus tñ qui cõscie testis est: ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Dupliciter autem reus fit qui ⁊ nomen dei inuanũ assumit ⁊ proximũ in dolo capit.

Isido. in li. ij. sniarum.

¶ De illo qui cogit aliquem iurare.

22.q. ij.c. quecũq̃. **Queritur etiam** si peccat qui hominem iurare cogit? De hoc Augu. ait. Qui exigit iurationem multum interest si nescit illũ iuraturũ falsum an scit. Si.n. nescit: ⁊ ideo dicit: iura mihi vt fides ei sit: nõ est peccatum: tñ humana tẽptatio ẽ. Si vero scit eum fecisse ⁊ cogit euꝫ iurare homicida est. Ideꝫ qui prouocat hoiẽ ad iurationem ⁊ scit eum falsum iurare vincit homicidam: q̃ homicida corpus occisurus est: ille animam: immo duas animas: ⁊ eius quẽ iurare prouocauit: ⁊ suam.

In smõe quodã de periurijs ⁊ hr̃. 22.q 4.c. q exigit.

¶ De concilio aurelianensi.

Sancta synodus decreuit nisi pro pace facienda vt omnes fideles ieiuni ad sacramenta accedant. Distin. XXXIX.

Di. 39.

Hunc de periurio videamus ⁊c̃. Superius determinauit magister de mendacio in hac parte determinat de periurio: ⁊ diuidit in partes duas. ¶ Primo determinat de periurio. ¶ Scḋo de iuramẽto: ibi. [Si aũt querit]. ¶ Prima in duas. ¶ Primo diffinit periuriũ. ¶ Secundo mouet q̃onem super diffinitiõe periurij: ibi. [Hic querit]. Et ista in quinq̃. ¶ Primo mouet q̃onem ⁊ opponit ad partẽ vnã. ¶ Scḋo ad partem aliã: ibi. [Quibusdam placet]. Tertio ponit q̃onis determinationem: ibi. [Sed melius]. ¶ Quarto mouet ⁊ soluit incidentem dubitationem: ibi. [Cum vero]. ¶ Quinto opponit cõtra suã determinationẽ: ⁊ soluit oppositionẽ: ibi. [Hic opponitur]. Illa pars in qua determinat de iuramẽto diuiditur in partes quattuor. ¶ Primo q̃rit vtꝝ iurare sit licitũ. ¶ Scḋo per quid est iurãduꝫ: ibi. [Queritur etiam]. ¶ Tertio vtꝝ omne iuramentũ sit implendũ: ibi. [Nunc superest]. Quarto vtꝝ peccet ille qui cogit hoiem ad iurãdũ: ibi. [Queritur ẽt si peccat]. ¶ Scḋa istaꝝ diuidit in partes quattuor. ¶ Primo inq̃rit: vtꝝ sit licitũ per creaturã iurare. ¶ Scḋo q̃s magis obligat: vel ille qui iurat p deũ: vel ille qui iurat per creaturã: ibi. [Si aũt]. ¶ Tertio q̃d sit iurare per deũ: vel creaturaꝫ: ibi. [Hic querit]. ¶ Quarto vtꝝ recipiendũ sit iuramẽtũ iurãtis per idolum: ibi. [Post hoc sequit]. ¶ Illa pars que ibi incipit. Nunc superest: diuidit in partes tres. ¶ Primo oñdit q̃ iuramẽtũ illicitũ nõ est implendũ. ¶ Scḋo inq̃rit an sit periurus qui nõ iplet huiõi iuramẽtũ: ibi. [Qui vo iurat]. ¶ Tertio oñdit sm cuius acceptionẽ iuramentum sit interpretãdũ: ibi. [Hoc ẽt]. Illa pars que incipit. Querit ẽt si peccat: diuidit in partes duas. ¶ Primo oñdit q̃ñ peccat: ⁊ q̃ñ nõ: qui exigit iuramẽtũ. ¶ Scḋo q̃ñ sit iurandũ: ⁊ q̃ñ non: ibi. [Sancta Synodus

Circa hanc distin. q̃uis magister primo determinet de periurio q̃ꝫ de iuramẽto: tñ q̃ oẽ periuriũ includit iuramẽtũ: sꝫ nõ cõuertit. ¶ Primo mihi v̄r q̃rẽdum de iuramẽto q̃ꝫ de piurio: ita vt primo q̃rat de forma iuramẽti. ¶ Scḋo de obligatiõe cãta per iuramentum. ¶ Tertio de piurio. ¶ Quarto de cõparatiõe piurij ad alia peccata. Circa p̃mũ q̃runt tria. ¶ Primo vtꝝ licitũ sit iurare per deũ. ¶ Scḋo vtꝝ licitũ sit iurare per creaturã. ¶ Tertio verum recipiendum sit iuramentum factum ab idolatra per idolum. Q̃o. I. Q̃o. i.

Primo oñdo q̃ nõ sit licitũ iurare per deũ. Dicit.n. saluator Matt.v. Ego dico vobis nõ iurare oĩno: ⁊ Jacobus in canonica sua. ca. 5. Ante oĩa fratres mei nolite iurare. ¶ Itẽ nõ est licitũ: q̃d est a malo: sꝫ sicut dicit saluator Matth.v. Sit sermo vester. Est est: Non non. Q̃d autem his abundantius est: a malo est: cũ ergo per illud abundantius intelligat iuramentũ: videtur q̃ iuramentum sit illicitum. ¶ Item non est licitum assumere nomen dei in vanum: sed qui deuꝫ inuocat ad testificandũ aliquam veritatem innuocat ipsum in vanum: cuꝫ talis testificatio nec moueat iudicem: nec partem aduersaꝫ: nisi per aliquod signum quod deus non facit cõliter pro illis qui per ipsum iurant. Cum ergo oĩs iurans per deuꝫ ipsum inuocet testem illius veritatis pro qua iurat iurare per deum non est licitum.

Arg̃t. p°

Secũdo.

Tertio

Contra Deuterono. vi. Dominũ deum tuum timebis: ⁊ illi soli seruies. Ac per nomẽ illius iurabis. ¶ Iteꝫ actus virtutis est licitus: sed iurare per deum est actus latrie: q̃ sicut dicit Hiero. in glo. super illud Matth.v. Reddes dño iuramẽta tua: hoc per q̃d q̃libet iurat veneraẽ. Venerari aũt deũ actus latrie est ⁊ g̃ actus iurandi per deum est licitus.

In opp̃m Primo Secũdo

Respondeo q̃ actuũ q̃daꝫ sunt qui in se rõnis ordinẽ includunt seu legis eterne: sicut diligere deũ propter se: ⁊ super oĩa: ⁊ assentire prime veritati pp se. Et hij actus nõ possunt esse nisi boni: ⁊ iõ nõ tm̃ sunt simplr̃ liciti: sed ẽt simplr̃ appetendi. ¶ Alij sunt qui in se includũt aliq̃d opp̃m ordini rõnis: seu ordini legis eterne: sicut adulterari: ⁊ plures alij. Et hij non possunt esse nisi mali: ⁊ iõ sunt illiciti: ⁊ simplr̃ fugiendi. ¶ Alij sunt qui nec icludũt in se p̃dictũ ordineꝫ: nec aliquid oppositũ ei. Et tales sunt liciti: q̃ possunt bene fieri: nõ tñ simplr̃ appetẽdi: q̃ possunt male fieri. Et de numero taliũ actuum est actus iurãdi per deũ: sicut.n. dicit Augu. in quodã sermone de periurio. Quid.n. est per deum nisi testis est deus: aut q̃d est: testis est deus: nisi p deũ ⁊ etiã silem sniam dicit.i.li. de sermõe dñi vltra medium. Aliquẽ ergo iurare per deũ est ip̃m inuocare deũ testem assertiõis sue: ⁊ q̃ nõ q̃libet assertio est debita mã inuocatiõis talis testis: nec q̃libet est illicita mã: iõ actus iurãdi per deũ in ista g̃nalitate dictus non est moraliter bonus: nec malus ex genere iurare tñ veritꝫ per deum bonus est actus ex g̃ne: q̃ trãsit super debitã mãꝫ: sꝫ q̃ adhuc non includit ordineꝫ rõnis simplr̃: nec aliq̃d dei incõposs̃: iõ iurare veꝫ põt fieri bñ ⁊ male. Si aũt actus iurãdi p deum sit cũ istis trib° comitibus. s. cũ iudicio in discretione quo excludit in cautela iurãdi: ⁊ cũ v̄itate in assertiõe: ⁊ ex causa legitima vtendi talis testis inuocatione: sicut includit in se simpliciter ordinem rationis ⁊ ⁊ est actus latrie: qui enim deum inuocat testem assertionis sue implicite p̃fitetur in eo infallibilem veritatem: ⁊ omnium co-

Ad q̃õnẽ sm mẽtẽ ppriam. Vide hic de multiplicitate actuum.

gnitionem: ⁊ prouisionem: ⁊ sic deo exhibet honorē debitum sibi soli: ⁊ ideo talis actus non tantum est licitus: sed etiam sub predictis circunstantijs appetendus: quia predicto modo circūstationatus non potest esse nisi bonus: si autem aliquis predictorum trium cōitū defuerit actui iurādi includit aliquid incōpossibile ordini rōnis: ⁊ ideo talis actus est illicitus: ⁊ simpliciter fugiendus: quia cum illo defectu non potest esse nisi malus.

Ad p^m

Ad primum in oppositum dicendum ꝙ sibi nō prohibentur iuramenta in quocūqz casu: sed sicut dicit Augustinus in libro de mendacio. vltra medium. hoc ideo dictum est ne. s. iurando ad facilitatem iurādi veniatur ex facilitate ad consuetudinē a consuetudine in periurium decidatur. Et ideo non inuenitur apostolus iurasse: nisi scribens: vbi est ꝯsideratio cautior: non habet linguam precipitem: ꝙ autem in auctoritatibus predictis non prohibeatur vir omne iuramentum: patet per prepositionem negatiōis vniuersali signo que facit propositionem equiualere sue particulari negatiue.

Ad scdm

¶ Ad secundum dicendum ꝙ sicut dicit magister in littera. Iurare est a malo non iurātis: sed illius qui alt non credit. i. ab infirmitate que aliquando pena est: ⁊ aliquando pena ⁊ culpa: ⁊ quod sic est a malo bene est licitū ipsi iuranti.

Ad 3^m.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ cum deus inuocatur in testem alicuius veritatis: si debito mō nō inuocatur inuanum: quia aut in vita ista testificatur pro iurāte vel mouendo corda iudic̄ū: ⁊ partis aduerse per aliquam latentem inspirationem qua credunt iuranti: vel ponendo in palam factum pro quo iuratur: vel dando constantiā cordi ⁊ verbo ipsius iurantis: que quandam probabilitatem aggenerat ꝙ iuret verum. Et si deo non placet testificari pro predicto modo iurante in hac vita per aliquod signum certum: est tamen ꝙ pro ipso palam testificabitur in vita alia quando illuminabit abscondita tenebrarū: ⁊ manifestabit ꝯsilia cordiū: vt habet. 1. Cor. 4.

Q̄ō. II.

Argt. p°

SEcundo queritur vtrum licitū sit iurare per creaturā: ⁊ videt ꝙ non. 22. q. 1. clericū. per creaturas iurantē acerrime obiurgandum esse censemus si perstiterit in vitio excōmunicandum.

Scdo

¶ Item iurare est actus latrie: sed actus latrie non debetur creature: vt superius visum est: ergo non licet iurare per creaturam.

In opp^m Primo.

Contra quanto res per quam iuratur est maior tanto per illam periculosius iuratur: periculosius ergo iuratur per deum ꝙ̄ per creaturam: sed licitum est iurare per deum: vt patet ex precedenti questione: ergo multo fortius licitum est iurare per creaturā.

Secūdo.

¶ Itē vt habetur Gene. 41. Joseph iurauit per salutē pharaonis nec reprehensus est de hoc. Ex consuetudine etiā iuratur per euangeliū: ⁊ per sanctos: nec reprehenduntur sic iurantes si discrete ⁊ ex causa legitima verum iurant: ergo licitum est per creaturas iurare.

Ad qōnē ſm mētē propriam Juramētū duplex

Respondeo ꝙ est iuramentum assertorium: ⁊ quoddam promissorium. Primū est cum aliquid per iuramentum asseritur esse vel fuisse vel contrarium. Scdm est cū iuramento homo promittit se aliquid facturum vel non facturum. Et vtroqz istorum modorum conuenit iurare iuramento simplicis cōtestatiōis sub hac forma testis est mihi deus: vel testis est mihi consciētia mea: vel hoc dico corā deo: aut deus scit ꝙ sic est in animo meo: de quibus modis iurandi habet. xxij. q. j. Si peccatum. Aut per deum: ⁊ iuramēto execrationis sub hac forma ꝑ si me deus adiuuet: ⁊ istorū sanctorum reliquie: de quo modo iurandi habetur. 35. q. 6. De parentela. In quo modo iurandi obligat homo deo aliquid ad se pertinens: vt in eo diuinum exerceatur iudicium nisi verum sit ꝙ iurant nisi impleat quod promittit: sicut videtur iurasse Apl̄s. 2. ad Cor. c. 1. dicens. Ego testem deum inuoco in animam meam. Et saul. 1. Reg. 14. cum dixit: hoc faciat mihi deus: ⁊ hoc addat: quia morte morieris Jonatha. Quolibet aūt dictorum modorum licitum est iurare per creaturā aliquo modo: ⁊ aliquo nō.

Juramētū ad qd.

Potest enim creatura considerari ſm se ⁊ absolute: ⁊ sic non licet iurare per creaturam: quia iuramentum est ad confirmationem dubie veritatis rerum contingentium incertarum in sua natura ad quam confirmationem non est aliquis vniuersaliter idoneus nisi habens omnium rerum cognitionem ⁊ prouisionem: ⁊ infallibilē veritatē quod nulli conuenit creature.

Ad rōes ad p^mā partem.

Et sic procedunt rationes ad primam partem: ⁊ sic intelligitur illud quod dicit. 22. q. 1. Si quis per capillum: ⁊ c. considera. Potest etiā considerari inquantum in ea relucet deus: vt in imagine: vel in vestigio: ⁊ sic iurare per creaturam est per deum iurare qui in ea relucet sicut in effectu. Unde Matth. xxiij. Qui iurat in celo iurat in throno dei ⁊ in eo qui sedet super eum. i. iurat per deum qui ipsum creauit: ⁊ cuius specialis influentia refulget in eo: ⁊ sic licitum est iurare per creaturam conuenientius tñ est iurare per creaturas sacras. Quod autem licitum sit iurare per altare: ⁊ sanctorum reliquias habetur. xx. q. j. habemus. Et ꝙ per euangelia habetur eadem cā. q. v. qui iurat: sic enim iurando per creaturam non exhibetur honor latrie creature: sed creatori. Quia enim principalius consideratur deus cū consideratur ſm se ꝙ̄ cum consideratur vt refulgens in creatura: ideo per se maius est iuramentū iurare per deū ꝙ̄ per creaturam: ⁊ sic intelligendum est illud quod dicitur. xxij. q. 1. Si aliquis. Et eadem cā. q. ij. ca. 1. dicitur ꝙ ⁊ si per creaturas mendaciter iurans dupliciter peccet grauiori tamen pene se subijcit qui per creatorem iurat mendaciter: quia sicut dicit Augustinus in epistola ad Publicolam non multum post principium quāto illud per quod iuratur magis est sanctum: tanto magis est penale periurium per accidens tamen. s. ratione maioris solemnitatis exhibite vel concomitantis blasphemie potest esse fortius iuramentum per creaturam ꝙ̄ per creatorem. Ex dictis patent solutiones ad oīa argumenta.

Q̄ō. III.

Q̄ō. 3.

Argu. p°

TErtio queritur vtrum recipiendū sit iuramentū a qualibet persona: ⁊ qualibet hora: ⁊ videtur ꝙ sic. Quilibet homo in hac vita minor est angelo bono. Unde Matt. xi. dicitur de Joanne baptista qui minor est in regno celorum: maior est illo: sed recipiendum est iuramentum ab angelis: de angelo enim dicit Apoca. x. Qui iurauit per viuentem in secula seculorum: ergo recipiendum est iuramentum a quocunqz homine.

Secūdo.

¶ Item Augu. in epistola ad publicolam cito post principiū. Qui vtitur fide illius quem constat iurasse per deos falsos: ⁊ vtitur nō ad mala: sed ad licita: ⁊ bona non peccato eius se sociat, quo per demonia iurauit: sed bono pacto eius quo fidē seruauit: sed istud iuramentum est ꝙ minus posset videri recipiendum: ergo multo fortius a qualibet alia persona recipiendum est iuramentum.

Tertio

¶ Item Apost. ad hebre. vi. Omnis controuersie eorum finis ad confirmationē est iuramentum: sed cuilibet ⁊ qualibet hora licitum est: dictum suum confirmare si sibi aliter non creditur: ergo a quolibet ⁊ qualibet hora recipiendum est iuramentum.

Quarto

¶ Item iurare est actus virtutis latrie: sed cuilibet homini ⁊ qualibet hora licitum est facere opus virtutis: ergo cuilibet homini: ⁊ qualibet hora licitum est iurare ⁊ c: ex consequenti a quolibet homine: ⁊ qualibet hora recipiendum est iuramentum. Non enim est licitum iurare nisi quando licitum est iuramentum recipere.

In opp^m Primo.

Contra . 2. q. 5. Si quis ꝑsbyter. Presbyter vice iuramenti per sanctam consecrationē interroget iurare: ergo nō dz. Et. xxij. q. v. Honestū. ¶ Quedā sunt tpa qb^9 iurare ꝓhibemur: ⁊ ꝗ nō est recipiēdū iuramentum

Secūdo. ramentum a qualibet persona nec qualibet hora. ¶ Itē eodem ca. honestum vi: vt qui in sanctis audet iurare: h ieiunus faciat cum omni honestate et timore dei. Et vt pueri ante. 14. annos iurare non cogantur.

Ad qōnē sm mētē ppriam **Respondeo** q iuramētum debet habere comitem iudicium in discretione iurantis: et ideo a pueris discretione carētibus non est exigendum iuramentū nec recipiendū: vt patet per allegatū ad hoc decretum. Debet etiā habere veritatem in assertiōe et ideo ab illis qui alias sunt coniuncti de periurio in iudicio: nec a principe sunt ab illa infamia reuelati non est recipiendum solēne iuramentum: qr contra tales presumitur q prece vel precio: timore: odio: vel amore: proni essent ad falsum iurandum. Unde. 22. q. v. Paruuli. Qui semel periurare conuictus fuerit: nec testis sit post hoc: nec ad sacramentum accedat: nec in sua cā: vel alterius iurator persistat. Iuramentum etiā est ad confirmationez veritatis dubie apud homines: et qr pontifices et inferiores sacerdotes: tales se debent exhibere: vt de eorum veritate parum: vel minime dubitetur: ideo de facili iurare nō debent: nec ab eis est iuramentum exigendum nisi pro arduis cā. 2. q. 5. sacramentum hactenus a summis sacerdotibus: vel reliquis exigi: nisi pro recta fide minime cognouimus: nec sponte eos iurasse reperimus. Et infra eadez q. c. Si quis sacerdotes. ex leui cā iurare non debent: et. j. eo. c. cum a populari infamia sacerdotes opprimunt: tūc ad innocentie sue assertionem iuramēta debent offerre: et 22. q. vlti. Nullus ex ecclesiastico ordie cuicq laico quicq super sacra euāgelia iurare presumat: sed simplr cum veritate et puritate dicat. Est est. Non nō. sed si est aliquid qd sibi obijciatur prout iudicauerit qui eiusdez sunt ordinis: aut corrigatur: aut expurget. Quia etiam in iuramento assumitur nomen dei sacre ad veritatis confirmationem: quod cum magna reuerentia dz fieri: iō non est recipiendum nec exhibendum iuramentū solēne: nisi ante prandium: vt habetur in decreto: ad hanc partez allegato pro aliquo tn̄ spāli casu licet alr fieri: quod pz per hoc qd dicitur. 22. q. v. decreuit. Ubi ponunt quedā tēpora in quibus non sunt exigenda solēnia iuramēta. Et excipit causa concordie: et pacificationis: vnde sz apparatū illud qd dicitur in illo. c. Honestum. Magis est honestū qz iustū. Et magister in littera. Sancta synodus decreuit: nisi pro pace faciēda: vt omnes fideles ieiuni ad sacramēta accedant. Non est etiam iurandum pro re modica et leui. Nō enim nomen dei honorat qui ipsum testē inuocat pro re ita leui: et parum vtili: quod dedecus faceret vni magno homini: qui ipsum aduocaret in testimoniuz pro re tali. Qui etiam illi per quē principaliter iuratur: exhibet honor latrie: qui non debetur: nisi vero deo. Quapropter dicitur Exo. 23. Per nomen externorum deoz non iurabitis: ideo a iurante per idolum: nec est exigendum: nec recipiendum iuramētum: nisi pro aliqua necessitate: vel cōmuni vtilitate. Sed si hoc exigit necessitas: vel cōmunis

Ad pmū et scdm. vtilitas: licet vt pz per auctoritatem Augu. in opponendo allegatā: et per illud quod habetur. xxij. q. j. mouet te. Ex dictis patet solutio ad primum et secundum. ¶ Ad

Ad 3m tertium dicenduz q minor non est vera de solemni iura-

Ad qrtū mento: et loquendo de qualibet causa. ¶ Ad quartū dicendum q iurare nō est actus virtutis: nisi fit debito modo circūstantiatus ad quod requiritur quod fiat tempore debito: sicut enim dicit philosophus. 3. ethicoruz. c. 3. qn̄ est vna de circūstantijs q̄ requirunt ad v̄tuosuz actū.

Consequenter queritur de scdo pncipali: et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum homo obligetur per iuramentum dolosuz. ¶ Scdo vtrum per iuramentum coactum. ¶ Tertio vtrum per

Q̄ō. 1. iuramentū incautū siue indiscretum.

Argr. pº **Primo** ostendo q hō obligat per iuramentum dolosum. Isidorus. 2. lib. de summo bono. capl'o. 31. et recitat magister in littera: quacunq arte verborum quisq iuret: deus tamen qui cōscientie testis est: ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit: ergo qui iuramento pmittit aliquid licitum in corde tenens contrarium: quod est

Secūdo. iurare dolose obligatur ad adimplendum. ¶ Itez extra de iureiuran. et si christus. §. 1. in glo. qualitercunq iurat si licitum est quod iuratur seruandum est iuramentum: ergo cum homo iurat aliquid licitum se facturuz: siue iu-

Tertio ret dolose: siue non obligatur: ¶ Itez. xxij. q. ij. In dolo iurat qui alr facturus est qz promittit. glo. j. qui alr proponit facere: sed vt habet extra de rescriptis. Sedes apostolica. Fraus et dolus alicui patrocinari non debent: ergo predicto modo iuranti non patrocinatur dolus eius

Quarto. quin maneat obligatus. ¶ Item recipiens sacrum ordinem: et si non intendat se obligare ad continentiā: tamen quia talibus precipitur continere est ad continentiaz obligatus: ergo similiter cum aliquis iurat aliquod licitum se facturum: etqzuis non intendat facere: tamen quia facit illud quod precipitur implendum videtur q sit ad faciendum obligatus.

In oppm Primo **Contra** Augu. contra mendacium inter principiuz et medium. Qui loquitur ore veritatem nihil ei prodest si eaz in corde non tenet: ergo a simili. Qui ore iurat se aliquid licitum facturum non ligatur ad faci-

Secūdo endum si ita in corde non tenet. ¶ Item aliquis iurans alicui quod non stabit cōtra eum: nihilominus potest stare contra eum pro se: vel pro ecclesia sua: vel pro cōmunitate sua extra de iureiuran. petitio. in glo. ergo multo minus videtur obligatus qui aliquid se facturum iurat: si contrarium intendat.

Ad qōnē sm mētē ppriam. **Respondeo** q qui dolose iurat pximo suo aliquid licitum se facturum vel non facturum in foro iudicij: obligatur ad faciendum: vt iurauit. Si contra ipsum possit probari q iurauerit. In foro autem conscientie qui tantum deum respicit: qui iudicare habet non tantum de exterioribus: sed de interioribus non manet obligatus ad faciendum: vt dicūt aliqui. Deus enim plus ponderat intentionem qz verba. Mortaliter tamen peccat: quia periurat iurando se facturum qd facere nō pponit: et cauere tenet indēnitati pximi: quez dolose iurādo decipit. Alijs aūt videtur q non tantum mortaliter peccat periurando: sed etiam non tantum in foro exteriori: sed etiam in foro conscientie obligatur ad adimplendum quod iurat taliter ne proximus ledat qui iuramentum bona intentione recepit: qzuis enim dolose iurās se obligare non intendat explicite tamen implicite se obligare intendit inquantum intendit facere qd sm rationem rectam tenetur obseruare: vt caueatur deceptioni et indemnitati proximi.

Sustentat pmaz opinionē **Qui vult tenere** primam opinionem pōt dicere q duo prima argumenta pcedunt de obligatione qūtum ad forum exterioris iudicij. ¶ Ad tertium dōm q iuranti in dolo nō patrocinatur dolus: qr mortalr peccat quod multo grauius est qz esse obligatum ad faciendum illud qd iurat. ¶ Ad quartū dōm q non valet: qr obligatio ad continentiam ex statuto ecclesie annexa est ordini sacro: sz obligatio ad faciendum quod iuratur: non est annexa iuramento per statutum ecclesie: nisi inqūtum presumitur iurans in obligationem consensisse: et ideo non est ei annexa: nisi qūtum ad forū iudicij: qn̄ nō itēdit facere illō qd se iurat factuz.

Ad duo pª argumenta. Ad 3m Ad qrtū.

Sustētat scdaz opi. que pbabilior est. Ad pmū in oppm **Qui vult** tenere aliā opinionē que aliqbus magis videt psona rōni pōt dicere ad pm in opposituz q plura reqrunt ad meritū qz ad h q hō hoi obligetur. Actus n. exteriores nō sunt meritorij nisi p relationē et

conformitatem ad interiores actus:sed actus exterior be/
ne est obligatorius:quāuis in obligationem non consen/
tiat explicite homo interius: ꝛ hoc propter causam in
Ad scōm questione dictam. ¶ Ad secundum dicenduz ꝙ non va/
let. Illo enim generali sermone non includitur nec ipse
nec sua ecclesia:nec cōitas sua:vt enim dicit glo. ibidem:
ꝛ.C. de solutionibus. Inquisitio.generali sermone non
continetur persona loquentis:vnde si postea stat contra
eum in casibus predictis non facit contra suuz iuramen
Qō.vii. tum Questio. II.

Argu.pº SEcundo queritur vtrum homo obli/
getur per iuramentum coa/
ctum:ꝛ videtur ꝙ sic:extra de iureiu. si vo ali/
quis dicit papa a pluribus predecessoribus no/
stris factū eē recolit ꝙ clerici q coactū ministeriuz eccl'ie
abiurarūt de iuramēto absolutiōis bñficiū meruerunt ꝛ
ad coercēdā iniqtatē eoꝝ qui ecc'liasticos viros ad ꝓstan
dū illd cōpellūt pmissi sunt in eadē ecclesia ministrare:sꝫ
Scdo non regref absolutio:nisi ꝓcessisset obligatio: ergo obliga
tio ꝯtrahit per iuramētū coactū. ¶ Itē iuramentū pro/
missoriuz:qd hꝫ comites iudiciū:ꝛ iustitiā: ꝛ veritatē est
Tertio obligatoriū:sꝫ coactio nō remouet a iuramēto aliquē isto
rum cōituz:ergo iuramētū coactū est obligatoriū. ¶ Itē
obligatio est per interiorē voluntatis actum:sed volūtas
quātū ad illū actū sufficiēter cogi nō pōt: ꝗ nulla coactio
impedit:qn per iuramētū pmissoriū voluntas se obliget.

In oppositum pº. Contra extra de his que vi metus ve cā fiunt. Ab/
Secūdo. bas que metu:ꝛ vi fiūt de iure debēt in irri
tum reuocari:ergo iuramētū coactū nō est vere obligato
riuz. ¶ Itē.ff. de eo qd metus cā.l.iij.ait ꝓtor.qd metus
causa gestū erit ratū non habeo:sed hoc nō est nisi qꝛ me
tus aliquo mō cogit:ergo coactū iuramentū nō obligat.

Ad qōnē ẜm mētē propriam Respondeo ꝙ hoiez obligari per iuramētū coa
ctum dupl'r pōt intelligi :aut q̄tū
ad forum ꝯscie:aut quātum ad forum exterioris iudiciȷ̄.
¶ Primo modo credo ꝙ si intēdebat se obligare q̄uis
coactus ꝙ obligatus est:qꝛ voluntas ad ꝯsentiēdum nul
la sufficienti coactiōe cogi pōt. Si tñ cōpulsus est per me
tum qui cadere dꝫ in constātem virum:iudex dꝫ illud iu
ramentum relaxare:vel partē aduersam ad relaxandum
cōpellere ne ille qui eū cōpulit ex sua malitia cōmodū re
portet:ꝛ huic concordat illud qd allegatū est in arti. pri/
mo.ad partē primā. Si aūt q̄tum ad forum exterioris iu
diciȷ̄ distinguendum est:qꝛ aut inducit ad iurandū per
leuem metum:aut per metū qui cadere pōt in hoie ꝯstan
tissimo. Primo mō obligat ad implendū qd iurauit:si tñ
licitum est. Unde de metu excusante di.ff. de eo qd me/
tus cā.l.metū. Metū nō vani hois. Sed qui ꝛ in homi/
ne cōstātissimo cadat. Ad hoc edictū pertinere dicimus.
Hoc etiā ꝓbat per illd qd dī extra de his que vi metusue
causa fiunt:ad audiētiā. Scdo modo q̄tum ad aliquos
casus obligatio nulla est ipso iure:vt in ꝯctu matrimoniȷ̄
extra de spōsalibus.cū locū:vbi dī ꝙ locum cōsensus nō
habet:vbi metus vel coactio intercedit. Et in traditiōe
seu promissione rei ecclesiastice.extra de iureiurā.c.2. Et
in pluribus aliȷ̄s casibus quos enumerare nō opꝫ ad pre/
sens negociū. In aliquibus aūt casibus non est irrita ipso
iure:sed rescindi pōt ipso iure per actionē:ꝛ per exceptio
nem.ff.de eo qd metus cā.l.metum aūt pñtē.§. sed ꝙ pre
tor.vbi dī ꝙ in negociȷ̄s perfectis ꝛ exceptionez interdū
Ad argumenta. ꝛ actionem cōpetere in imperfectis aūt solū exceptionez.
¶ Argumenta ad partem primam procedunt de obliga
Qō.3. tione in foro iudiciȷ̄ exterioris. Qō. III.

Argu.pº TErtio queritur vtꝝ homo obligetur per
iuramentum incautum:ꝛ vi ꝙ sic
Iosue.9. habetur ꝙ Iosue fecit pacē cum Ga/
baonitis:ꝛ inito federe pollicitus est:vt nō occi
derent:principes quoqꝫ multitudinis iurauerūt eis:ꝛ tñ
illicitum fuit iuramentum cum deus eis precepisset: vt
hoibus terre illius nō inirēt fedus: vt habetur Exo. 23.
Et tamen Iosue seruauit iuramentum : cuz ergo de hoc
non sit reprehensus:videtur ꝙ iuramentum incautū ob
ligat. ¶ Item.22.q.4. Innocens.§.vlti.ꝙ illicitum iura Secūdo.
mentum obseruari ꝓhibetur: non est generaliter intelli/
gendum:ergo est aliquod iuramentum illicitū obseruan
dum:sed omne iuramentum illicituz est incautū. ¶ Itē Tertio
eodem.§.videtur sentire Gratianus ꝙ iuramentum de
non assumendo vestem religionis nulla auctoritate ꝓhi/
betur seruari:sed tale iuramentum incautuz est:qꝛ est cō/
tra diuinum consilium:ergo aliquod iuramentum incau
tum est obligatorium. ¶ Item.85.distin. Florentinū. Ui Quarto
detur velle Grego.ꝙ si aliquis tactis sacrosanctis euan/
geliȷ̄s iuret se non recepturum epatum:ꝛ postea eligatur
repellendus est quod non videretur verum: nisi tale iu/
ramentum esset seruandum:sed tale iuramentum est in/
cautum:cum statui perfectionis deroget:ergo aliquando
iuramentum incautum est obligatorium.

Contra .22.q.iiij.ꝛ recitat magister i littera. In ma In oppm
lis promissis rescinde fidem in turpi voto Primo.
muta decretum:quod incaute vouisti non facias : ergo a Scdo
simili non est faciendum quod est incaute iuratū. ¶ Itē
eadem qōne. Si aliquod forte incautius nos iurasse con
tigerit:quod seruatum peiorem vergat in exitum:illd sa/
lubriori mutandum consilio nouerimus.

Respondeo ꝙ iuramentum potest esse incau/ Ad qōnē.
tum:vel ratione modi iurādi:vel ẜm mētē
ratione eius quod iuratum est. Primo modo dupliciter propriam
scilicet vel qꝛ non est factum ex deliberatione:ꝛ sic nō ob
ligat de necessitate:sed tñ de congruitate:etiam si licituz
sit quod iuratur. Aut qꝛ non fit cum debita reuerentia:ꝛ
sic peccat homo iurando:ꝛ obligatur ad obseruandū qd
iurauit:si licitum est quod iurauit:iuramentū autem in/
cautum rōne huius quod iuratū est: est omne illud quo
iuratum est aliquid derogans charitati:ꝛ nullum tale iu/
ramentum obligat iurantem ad obseruandum:peccat ta
men qui sic iurat:qꝛ oīa diuina precepta:ꝛ ꝯsilia ordinan/
tur ad charitatem : quia sicut dicit Apostolus.1. ad Ti/
mo.1. Finis precepti est charitas. Nullum iuramentum
est obligatorium:quod deroget alicui precepto:seu consi
lio:qꝛ etiam quodlibet peccatum mortale deroget alicui
diuino precepto:quis est contra aliquod diuinum prece/
ptum:ꝛ etiam per peccatum veniale inquantum est que/
dam obliquatio a rectitudine diuinorum preceptorum:ꝛ
dispositio ad mortale peccatum:ideo nullum iuramentū
de faciendo aliquod peccatuz mortale:vel veniale est ob/
ligatorium:quia etiam diuina consilia sunt de bonis ope
ribus supererogationis:ꝛ perfectionis:ideo nulluz iura/
mentum de non faciendo aliquod bonū opus super ero/
gationis:vel faciendo contrarium bonis operibus super
erogationis obligat. Nec etiam iuramentum de non fa/
ciendo ea que melius est facere q̄ȝ non facere: vel de faci/
endo ea que melius est non facere q̄ȝ facere : ideo iurans
ꝙ non retinebit aliquem in suo seruitio: quem alias me/
lius esset retinere q̄ȝ non retinere:vel ꝙ non loquat pro/
ximo cum quo alias melius esset loqui q̄ȝ non loqui: vel
ꝙ non faciet sibi consolationem vel subuentionem tem/
poralem vel spiritualem:que alias melius esset facere q̄ȝ
non facere:vel quod non visitabit eum in domo sua quē
alias melius esset in domo visitare q̄ȝ nō visitare: ꝛ sic de
similibus non obligatur ad obseruandum quod iurauit:
quia etiam status religionis ꝛ prelationis sunt status per
fecti:ideo qui iurat se nunq̄ȝ intraturum religionem:vel
non recepturum prelationem:nō obligatur ad obseruan
dum quod iurauit:propter tñ reuerentiā diuini nois in/
uocati:ꝛ ad punitionē temeritatis sic iurātiū: ꝛ ꝓp reue/
rentiā illoꝝ qui ꝓsunt nō dꝫ hō ꝓpria auctoritate venire
contra

contra quodlibet iuramentum: sed pro aliquibus oz recurrere ad suum superiorem qui ipsum a tali iuraměto debet absoluere vel declarare ipsum nō esse obligatū maxie quando potest oriri dubium obseruatum: vergat in peiorem exitum q̄ȝ non obseruatur. ¶ Contra tamen qđlibet iuramentuȝ qđ rōne rei iurate derogat charitati vel eius perfectioni vel disponentibus ad eam: potest homo venire propria auctoritate in casu necessitatis.

Ad pmū **Ad primum** in oppositum dōm q̄ deus nō pcepat filijs israel occidere illos qui habitabant in terra promissionis: nisi essent incorrigibiles: quales non fuerunt Gabaonites. Unde nō fuit ɔtra diuinum pceptuȝ nō occidere eos: maxie cum eos subiugauerit Josue seruituti que est more ciuilis. ¶ Ad scōm (Ad 2ᵐ) dōm q̄ ibi non debet teneri Gratianus. ¶ Ad tertium (Ad 3ᵐ) dicendum q̄ q̄uis tale iuramentū nulla auctoritate prohibeatur seruari: non tñ precipitur seruari: ideo nō sequit q̄ homo obliget per tale iuramentum. ¶ Ad quartum (Ad q̄rtū) dōm q̄ ille qui iurat se nunq̄ȝ recepturuȝ epatuȝ nō repellitur ab ēpatu: qr tale iuramentū obliget: sed qr sic solemniter iurādo cum illicitū fuerit iuramentuȝ grauiter peccauit: ⁊ propter huius peccatum repellitur.

Consequenter queritur de tertio pncipali: ⁊ circa hoc q̄runtur tria. ¶ Primo vtruȝ omne periuriū sit mēdaciū. ¶ Scdo vtr̄ oē piuriuȝ sit mortale pctm̄. ¶ Tertio vtr̄ ille peccet q̄ iducit hoīeȝ ad iurādū: quē pbabilit̄ cogitat periuraturū. Qō. I.

Qō. 1. Argu. pᵒ **Primo** oñdo q̄ omne periurium mēdaciū est. Magister in lr̄a. Periurium est mēdacium iuraměto firmatū. ¶ Itē (Secūdo) qui ver̄ iurat non periurat: ergo a destructiōe (Tertio) consequētis qui periurat mendaciū iurat. ¶ Item periurium prohibet non tm̄ per scōm pceptum pme tabule: sed etiā per quintū pceptum scde tabule: sed per illō non prohibetur aliquid quod non sit mendaciuȝ: ergo omne periurium est mendacium.

In oppᵐ Primo **Contra** Magister in littera. Ream linguā nō facit nisi rea mens. Sed q̄n aliquis iurat falsum quod credit esse ver̄: mens nō est rea: ergo nec lingua: ergo non est mendacium: qr per omne mendaciū est rea lingua: sed s̄m magistrū in littera: hoc est periuriuȝ: ergo nō omne periuriū est mendaciū. ¶ Item Hierony. sup illō (Secūdo) Jere. 4. Jurabit viuit dn̄s in veritate in iudicio ⁊ iustitia ⁊ habetur. 22. q. 4. Innocens. §. vlti. Iuramentū oz habere tres comites. Ueritatem: iustitiam: ⁊ iudicium ⁊ vbi autem ista defecerint non est iuramentum: sed periuriū: ergo si assit veritas: ⁊ non assit iudicium est periuriū: ⁊ non (Tertio) mendacium. ¶ Item s̄m magistrum in lr̄a: qui putans falsuȝ qđ est verū ⁊ iurat piurat ⁊ tñ hoc nō est mēdaciū: qr deest mendacy mā: ḡ nō omne periuriū est mēdaciū.

Ad qōnē s̄m mētē ppriam. Triplex grad' piurij. **Respondeo** q̄ periurium est in triplici gradu: vnus est cū aliquis iurat falsuȝ qđ credit verum: alius cum iurat ver̄ qđ credit falsum. Tertius cum iurat falsum qđ credit falsum: primum periurium est reprehensibile. Scōm reprehensibilius: ⁊ tertium grauissimum. Primum periuriū est mendacium q̄ntum ad illud qđ est materiale in mendacio. Scōm quātum ad illud qđ est formale in mendacio. Tertium est mendaciuȝ ⁊ plenum: ⁊ integrum: omne ergo periurium est mendacium q̄ntum ad mendacy māam: vel quātuȝ ad mendacij formam: vel est plenum ⁊ integrum mendaciuȝ: sed non omne periurium est integrum mendacium: ⁊ sic faciliter (Ad pmū) patet via ad solutionem argumentorum. ¶ Primuȝ. n. argumentū procedit de mendacio s̄m qđ extenditur ad illud quod est mendacium formalis tm̄: ⁊ ad illud qđ est (Ad scōm) mendacium māliter tm̄. ¶ Ad scōm cum dicitur q̄ qui verum iurat non periurat ⁊c̄. dico q̄ ver̄ est si illud qđ iurat est verum in se: ⁊ per cōparationem ad credulitateȝ iurantis alr̄ non est ver̄. Periurat. n. qui ver̄ iurat credens iurare falsum: ⁊ econuerso: qr temerarie iurat: vnde non hȝ cōitem iudicium. Iudiciuȝ. n. discretionis dictat q̄ nullus debet firmare iuramento nisi illud quod scit et sentit esse verum. ¶ Ad tertium dicendum q̄ periuriuȝ (Ad 3ᵐ) directius prohibetur per scōm preceptū pme tabule q̄ȝ per quintum scde tabule. Per illud enim non prohibet: nisi eo modo quo est mendacium: ⁊ semper est mendacium aliquo predictorum modorum.

Ad pmū in oppᵐ. **Ad primum** ad partem aliam dicenduȝ q̄ qui iurat aliquid falsum quod credit verum habet ream mentem: inq̄ntum iuramento firmat illud de quo non est certus q̄ sit verum. ¶ Ad scōm di- (Ad 2ᵐ.) cendum q̄ si adest veritas in re: potest tñ abesse veritas per comparationem ad credulitatem iurantis: vel abesse certitudo veritatis: ⁊ ita qui iurat sic periurat: qr qui iuramento aliquid firmat implicat se certuȝ esse de hoc qđ (Ad 3ᵐ) iurat. ¶ Ad tertium patet ad plenum responsio per dicta in corpore questionis. Questio. II.

Qō. 2ᵃ. Argu. pᵒ **Secundo** queritur vtrum periuriuȝ sit mortale peccatum: ⁊ videtur q̄ sic. Omne quod est cōtra aliquod preceptuȝ est mortale peccatum. Sed periurare est cōtra diuinum preceptum. Dicitur. n. Leuit. 19. Non periurabis in noīe meo: nec pollues nomen dei tui: ḡ omne periurium est mortale peccatum. ¶ Iteȝ. 6. q. 1. infames. di (Secūdo) q̄ periuri sunt infames. Sed nō debet homo iudicari infamis pro aliquo peccato nisi sit mortale. ergo omne periurium est mortale peccatum. ¶ Iteȝ omnis contēptus (Tertio) prime veritatis est mortale peccatuȝ: sed omnis periurās contēnit primam veritatem inuocando eaȝ ad testificandum falsum: ergo omne periuriuȝ est mortale peccatum.

In oppᵐ Primo **Contra** aliquando homo iurat aliquid se facturuȝ quod est mortale peccatum: sed non faciendo periurat: ergo si omne periurium est mortale peccatū potest esse homo in statu in quo vitare non potest: quin mortaliter peccet quod falsum videtur. ¶ Iteȝ extra de (Scdo) iureiu. Uerum dicit de quibusdam qui inuiti pro vita ⁊ rebus seruandis aliquid iuramento firmauerunt: qđ non eis ita expresse dicat q̄ iuraměta non seruent: sed si nō ea attenderit nō ob hoc sunt tanq̄ȝ pro mortali crimine puniendi: ergo tale periuriū nō est mortale peccatum.

Ad qōnē s̄m mētē ppriam **Respondeo** q̄ ille qui periurat: aut deliberat de dicto confirmādo ⁊ de iuraměto per quod confirmādū est: ⁊ periurat solēniter in iudicio presentia: ⁊ sic periurās nō tm̄ mortalr̄ peccat: ȝ etiaȝ si pro tali periurio ferat snīa diffinitiua cōtra ipsum in cā accusatiōis infamis est: ⁊ sic intelligitur decretum allegatuȝ ad partē primā. Aut deliberat de dicto confirmando ⁊ de iuraměto quo vult illud dictum firmare: nō tñ periurat solēniter: ⁊ sic periurans ēt mortalr̄ peccat. Aut deliberat de dicto: sed non de iuraměto: ⁊ sic pōt contingere q̄ hō periuret sine mortali peccato: tñ ad minus est veniale grande ⁊ periculosuȝ. Aut non deliberat de dicto: nec de iuraměto: sed totū profert ex surreptiōe: ⁊ sic piurans mortalr̄ nō peccat: sed venialr̄: minus tñ q̄ȝ ille qui deliberat de dicto nō de iuraměto. Quod. n. ex surreptione procedit perfecte voluntariū nō est. Ad hoc aūt q̄ aliquis mortalr̄ peccet regrit q̄ suū pctm̄ plene sit voluntariū directe: vel interpretatiue: qđ dico pp illū qui cū deliberare posset: ⁊ deliberare ɔtēnit. Si ex tali ɔtēptu deliberatiōis ex surreptiōe piurat: nō vr̄ multis q̄ sit excusandus a pctō mortali ⁊ nō sic aūt dōm de illo qui deliberare omittit nō ex ɔtēptu: ȝ ex negligētia. ¶ Primᵐ argᵐ ad (Ad pᵐ.) ptē pmā pcedit de piurio deliberato: ⁊ q̄ntuȝ ad dctm̄: ⁊ q̄ntū ad iurametū. ¶ Scdȝ ēt pcedit ð deliberato: ⁊ solēnizato. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ q̄ ille q̄ piurat ex surreptiōe ⁊ si nō (Ad scōm) (Ad 3ᵐ.)

honoret primam veritatem:tñ contumeliam seu contemptum illi non facit ex voluntate plena:qꝛ vt iã dictuꝫ est ꝙ est ex surreptiõe plene voluntariũ non est:⁊ iõ excusat a mortali pcõ:q̃uis multũ de ꝑpe disponat se ad illud.

Ad pmũ in oppm. **Ad primum** ad parte aliã dõm ꝙ sic iurãs perplexus nõ est:qꝛ statim cuꝫ iurauit mortalr peccauit pp defectum iustitie in iurando:⁊ iõ ex tunc periurus debuit reputari:veniẽdo aũt postea cõtra iuramentũ nõ periurat:qꝛ illud cadere nõ potuit sub iuramento.

Ad scõm ¶ Ad scõꝫ dõm ꝙ illud verbũ intelligendum est de punitione in iudicio exterioris fori. Uel põt dici ꝙ hoc iõ di:qꝛ pp illõ metũ puniẽdi sunt pena minori. Uñ dicit glo.ibidẽ ꝙ metus culpã attenuat.

Qõ.3. Qõ. III.

Argu. pº **Tertio** querit vtrum ille peccet qui inducit hoiēꝫ ad iurãdum quẽ probabiliter credit periuraturũ: ⁊ vĩ ꝙ sic.22.q.5. Ille qui hoiem ꝓuocat ad iurationẽ:⁊ scit eum falsum iuraturũ:vincit homicidã:qꝛ homicida corpus occisurus est:ille aiaꝫ:imo duas aias ⁊ eius quẽ iurare ꝓuocauit ⁊ suñt.

Secũdo. ¶ Itẽ extra de snia excõica. Quãte.facientes: ⁊ cõsentiẽtes pari pena plectẽdos catholica cõdẽnat auctoritas:sed qui aliũ inducit ad iurãdum cũ credat eum

Tertio falsum iuraturũ:nõ tñ est ꝯsentiẽs illi periurio sed cooperans:ergo mortalr peccat:sicut ⁊ ille qui periurat. ¶ Itẽ Leuit.v. Si peccauerit aia ⁊ audierit vocẽ iurãtis falsuꝫ dicit interlinearis testisq; fuerit ꝙ ipse vidit:aut cõscius est nisi indicauerit: portabit iniqtatem suã:ergo multo fortius ille qui ad iurãdũ inducit quẽ credit falsuꝫ iuraturũ.

In oppm Primo. **Contra** sicut peccat ille qui falsuꝫ iurat:ita ille ꝙ per idola iurat:ꝫ pro cõi vtilitate vel pro aliq̃ necessitate lꝫ recipe iuramentũ factum in idolo:ergo silr pro aliqua necessitate vel cõi vtilitate põt aliqs aliquem

Secũdo. ad iurandũ inducere:q̃uis credat euꝫ falsum iuraturuꝫ. ¶ Itẽ duoꝝ hoium quoꝝ vnus aliũ accusat de crimine ⁊ alius negat iudex sine peccato qñq; vtrũq; iurare compellit:q̃uis ꝓbabilr videat ꝙ alter illoꝝ falsuꝫ iurabit:ergo licitum est aliquẽ cõpellere alium ad iurandum q̃uis credat eum falsum iuraturum.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriam **Respondeo** ꝙ ille qui alium inducit ad iurandum:aut hoc facit sicut ꝑsona publica:⁊ ſm ordinẽ iuris:aut hoc facit nõ tãq; persona publica:sed priuata. Primo mõ dõm ꝙ si aliqs inducit etiam ꝑcipiẽdo aliquẽ ad iurãdum:q̃uis credat eũ iuraturum falsum nõ peccat:qꝛ facit illõ ad qõ ex officio tenet. Unde nõ iã dici dꝫ illum ad iurandũ cõpellere:q̃ pars aduersa que hoc a iudice petit. Si aũt ille qui inducit ad iurãdum sit priuata persona aut publica: non tñ hoc faciens vt persona publica:aut faciẽs vt persona publica: tñ contra ordinem iuris grauiter peccat:⁊ sic procedunt argumenta ad partem primam.

Consequenter querit de quarto principali: ⁊ circa hoc querunt tria. ¶ Primo vtꝝ periurium sit maius peccatuꝫ q̃ homicidiũ. ¶ Secundo vtꝝ sit maius peccatum q̃ adulteriũ. ¶ Tertio

Qõ.1. vtrum sit maius peccatum q̃ furtum. Qõ. I.

Argũ. pº **Primo** vidẽ ꝙ periuriũ sit maius peccatũ q̃ homicidiuꝫ. Ber.li. de precep.⁊ dispẽ.ca.13. Pari culpa nõ negliguntur:que non pari cura precipiuntur:ex hoc accipio ꝙ illud est maius peccatum:qõ est contra illud qõ maiori cura est ꝑceptum:ꝫ periurare maiori cura est ꝓhibitum q̃ occidere:qꝛ precepta prime tabule sunt digniora q̃ ꝑcepta scde:sed non periurare est ꝑceptũ prime tabule:nõ occidere scde:ergo maius peccatum est periuriũ

Secũdo. q̃ homicidium. ¶ Item grauius est peccatum infidelitatis:q̃ peccatum homicidij:sed piuriũ est grauius peccatum:q̃ peccatum infidelitatis. Dicit enim magister in litera:⁊ accipit ab Augu.in epistola ad Publicolam parum post principium ꝙ sine vlla dubitatione minus malum est per deũ falsum iurare veraciter q̃ per deum veꝝ fallaciter. Sed iurare per falsum deum veraciter peccatũ est infidelitatis:qꝛ sicut iurãs exhibet idolo reuerentiaꝫ:

Tertio vt vero deo:ergo grauius est peccatum periuriuꝫ q̃ homicidiuꝫ. ¶ Itẽ grauius est peccare contra ꝑceptum in quo deus nõ põt dispensare:q̃ ꝯtra illud in quo põt dispensare:sed deus nõ põt dispensare in precepto quo ꝓhibetur periurium:ꝫ ſm Ber. de ꝑcep.⁊ dispen.ca.v. Deus põt dispensare in precepto quo prohibetur homicidium:ergo grauius est periurium q̃ homicidium.

In oppositum pº. **Contra** grauius est peccare ꝯtra deum ⁊ ꝓximuꝫ simul:q̃ contra deum tm̃:sed homicida peccat contra ꝓximum quẽ iniuste occidit:⁊ ꝯtra deum cuius preceptum occidẽdo cõtemnit. Qñq; aũt põt hõ periurare nõ faciendo aliqd cõtra ꝓximuꝫ:sed tm̃ cõtra deum:ergo grauius est pctm̃ homicidiũ q̃ piuriũ.

Scdo ¶ Itẽ magis est peccatum cui ſm legẽ iustã debet maior pena:sed homicide ſm legẽ iustã debet pena mortis que est maior pena q̃ pena infamie que debet periuro: ergo maius est peccatum homicidium quam periurium.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ alioꝝ pº. **Ad istam questionem** dicũt aliqui ꝙ periuriũ est maius peccatum q̃ homicidium:qꝛ tanto pctm̃ est grauius quãto magis est ꝯtra rectuꝫ ordinẽ rõnis. Rectus aũt rationis ordo a fine incipit:vñ principalius respicit finem q̃ ea que sunt ad finẽ:magis ergo est cõtra ordinẽ rõnis: peccatum qõ est cõtra ordinem rõnis respectu finis q̃ illud quod est ꝯtra ordinẽ rõnis:respectu eoꝝ que sunt ad finem. Deus aũt finis est ꝓximus:est aũt aliqd ordinatũ ad finem:ergo cuꝫ piurium sit ꝯtra ordinẽ rõnis directe ⁊ imediate respicientẽ deum:⁊ homicidium sit contra ordinẽ rõnis directe ⁊ imediate respicientẽ ꝓximum maius peccatum est periuriũ q̃ homicidium. Pro hac etiã opinide vĩ esse ꝙ precepta prime tabule digniora sunt q̃ precepta secunde.periurium aũt est cõtra ꝑceptum scdꝫ prime tabule:homicidiũ aũt cõtra scdm scde. Sed mihi

Contra opinionẽ nõ placet hec opinio nec rõnes adducte pro ea:videntur mihi cogere. Si.n.essent efficaces posset etiam ꝯcludi ꝙ grauius esset in die dñico facere opus seruile q̃ homicidium. Obseruatio.n.sabbati est ꝑceptum prime tabule:⁊ eius obseruatio est ad ordinandum hominem directe ⁊ immediate ad deum.

Ad qõnẽ. ſm mẽtẽ propriam **Unde mihi** videt dõꝫ ꝙ grauius peccatuꝫ est homicidium q̃ periuriũ: qõ pꝫ sic tanto pctm̃ est grauius q̃to ꝯriat directe maiori virtuti ⁊ actui digniori:sed periuriũ directe ⁊ imediate est cõtra actũ virtutis latrie:vt.n.supius oñsuꝫ est.(Precepta prime tabule sunt de actibus virtutis latrie): homicidiũ est directe ⁊ imediate cõtra charitatẽ rõne secundarij actus qui est diligere ꝓximũ. Certuꝫ est aũt ꝙ nobilior virtus est charitas q̃ latria. Nobilior etiã actus est ꝓximũ diligere ex charitate q̃ iurare veꝝ ex legitima cã: grauiꝰ ergo pctm̃ est homicidium q̃ piurium. ¶ Preterea hoc põt declarari per exẽplum q̃uis grauissima iniuria ꝯtra personã principis directe ⁊ imediate sit grauior q̃ grauissima iniuria sibi facta in sua imagine:vel in suo subdito vel amico:tñ tanta posset esse iniuria facta cõtra ꝑncipeꝫ in sua imagine:vel in suo subdito vel amico:seu trãsgrediendo preceptũ eius ordinatum ad salutẽ vite corporalis subditi vel amici:⁊ iniuria facta immediate ⁊ directe contra ipsum:ita parua ꝙ maior esset prima iniuria q̃ secunda. Similr dico ꝙ q̃uis maxia iniuria directe ⁊ immediate contra deum sit grauior q̃ maxima iniuriaꝰ commissa contra eum in ꝓximo:vñ ⁊ grauius est odium dei q̃ odium ꝓximi:tñ qꝛ maxia iniuria que posset fieri deo in suo subdito quẽ diligit:⁊ qui est ad imaginem eius est

homicidium

homicidium: et grauissima iniuria que possit esse directe et immediate cōtra ipsum nō est piurium: ideo nō est inconueniens ponere: q̄ grauius peccatum sit homicidium q̄ periurium.

Ad p̄mū **Ad primum** in oppositum cū dr: q̄ illud est maius peccatū qd̄ est cōtra illud qd̄ maiori cura est p̄ceptum ⁊c̄. dico q̄ verū est si motiuum ad faciēdū cōtra illud qd̄ maiori cura est p̄ceptum equalr̄ est cōtra radicē illius precepti sic̄ motiuū ad faciēdum cōtra illud: qd̄ minori cura est preceptum: est cōtra radicē illius precepti. vnde q̄z dilectio dei in se est radix precepti de nō periurādo: ⁊ dilectio dei in p̄ximo / quo est imago eius: est p̄xima radix precepti de nō occidēdo grauius est periuriū p̄cedēs ex odio dei q̄ȝ homicidiuȝ: qd̄ semper p̄cedit ex odio p̄ximi: sed q̄z homicidiū semper est ex odio p̄ximi: q̄z odire p̄ximum est sibi velle malū: nō omne autem periuriuȝ est ex odio dei quāuis semper sit ex aliquo defectu dilectionis que debet deo in se: ideo non oportet q̄ semper piurium sit maius pctm̄: q̄ȝ

Instātia R̄n̄ª homicidiū. Et si dicas q̄ defectus dilectionis dei odiuȝ eius est. Dico q̄ nō est idem. Multū. n. refert hominem deum odire: ⁊ hominem nō diligere deum sicut debet.

Ad 2m ¶ Ad secunduȝ cū dr̄ q̄ pctm̄ periurij est maius pctm̄ q̄ȝ pctm̄ infidelitatis ⁊c̄. dico q̄ falsum est: ⁊ cum dr̄ q̄ q̄ minus malū est p deum falsum iurare veraciter q̄ȝ p deum veȝ fallaciter: hoc est intelligēdum cōparādo actū iurādi exteriorē s̄m se nō s̄m circūstātiā venerationis interioris ⁊ exterioris.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: q̄ ratio q̄re deus nō pōt dispensare in periurio: est: q̄z semper includit aliqd cōtra ordine rōnis: sed h̄ non est sufficiēs rō quare debeat iudicari maius pctm̄ q̄ȝ homicidiū: q̄z pari rōne posset cōcludi q̄ simpliciter mēdaciū esset grauius peccatū q̄ȝ homicidiū: eo q̄ de rōne mendacij semp est aliquid cōtra ordinē rōnis: sicut enim dicit ph̄s 4. Ethic. c. xiij. Secundū seipsum mēdacium prauum est ⁊ fugiēdum. Dicendū ergo ad formā argumenti: q̄ in p̄hibitione homicidij accepta s̄m intētionem p̄hibētis nō cadit dispēsatio: vnde Ber. li. de precep. ⁊ dispē. c. vj. A deo nō potest mutari quicqd de dilectione: humilitate: māsuetudine: ceterisq̄z virtutibus tam in nouo q̄ȝ in veteri testamēto spiritualiter obseruandū traditur. Unde homicidiū inquātū est contra p̄hibitionem de homicidio acceptā s̄m intētionē p̄hibētis semper includit aliquid contra ordinē rōnis. Unde ph̄s. 2. ethi. c. 6. dicit q̄ quedam operationes cōfestim nominate conuolute sunt cuȝ malitia: vt adulteriū: furtū: homicidiū. Hec enim omnia: ⁊ que talia dicūtur s̄m se ipsa mala esse ⁊ parū post. Nō est igitur vnq̄ȝ circa h̄ dirigere: sed semper peccare.

Ad arg̃ in opm̄ **Argumenta** ad partem aliā gratia principalis cōclusionis possunt concedi quāuis nō multū videātur cogere nolentem tenere partem contrariam. Questio. II.

Q̄o. 2. **SEcundo** queritur vtrū periurium sit maius peccatum q̄ȝ adulterium.

Arḡt p̄º Et videtur q̄ non. Grauius est peccatum quod directe duabus virtutibus contrariatur q̄ȝ illud qd̄ contrariatur vni tm̄. Sed periurium nō cōtrariatur directe: ⁊ immediate alicui virtuti nisi latrie: vt enim dictum est superius tria precepta prime tabule pertinēt ad virtutem latrie: sed adulterium directe ⁊ immediate cōtrariat̄ castitati ⁊ iustitie: ergo grauiꝰ est adulterium q̄ȝ periurium.

Secūdo ¶ Itē quāto difficilius est obseruare preceptum: tanto eius trāsgressio minus est grauis: sȝ difficilius est seruare preceptum de nō periurādo q̄ȝ preceptū de non adulterando: q̄z sicut dicit beatus Jaco. in canonica sua. c. iij. Linguā nullus hominū domare pōt: sed caro potest domari: ergo minus graue peccatum est periurium q̄ȝ adulterium.

Contra quāto persona cōtra quā est iniuria est dignior tāto est iniuria maior. Sed deus cui iniuriat̄ hō piurādo est dignior q̄ȝ p̄ximꝰ cui iniuriat̄ hō adulterādo: ergo grauiꝰ peccatū est piuriū q̄ȝ adulteriū. In opm̄ p̄mo.

Respondeo q̄ maius peccatū est periurium q̄ȝ adulterium: quia tāto peccatū est maius quāto corrūpit ordinem digniorem si eque perfecte ipsum corrūpit: sicut ordo minus dignus corrumpitur p aliud peccatum. Certum est aūt q̄ dignior est ille ordo qui debet esse hominis ad deum immediate ⁊ directe q̄ȝ ille qui debet esse ad p̄ximum ⁊ ad deum p̄ximo mediante. Primus autē ordo corrumpitur per periurium. Secūdus per adulterium: nec perfectius corrūpitur secūdus ordo per adulterium q̄ȝ primus per periurij. Adulterium enim nō est p̄pinquius maxime iniurie que possit esse contra p̄ximum q̄ȝ periuriū maxime iniuries que possit esse cōtra deū: imo ecōuerso. periuriū enim magis approximat blasfemie que est ɔtra deum ex eius odio q̄ȝ adulterium homicidio. Ad q̄onē s̄m mētē p̄priam.

Ad primum in oppositum dōm: q̄ piurium nō tm̄ ɔtratur latrie directe ⁊ immediate: sed etiā inquātū includit mēdacium cōtrariat̄ virtuti veritatis: de qua determinat ph̄s. iiij. ethi. c. xiij. ¶ Et p̄tereavt ostēsum est superius latria dignior est virtus q̄ȝ cardinalis iustitia: q̄z directe ⁊ immediate ordinat hoiem ad deū: vt ad finē p̄ximū: nec te moueat q̄ dicitur esse pars potētialis iustitie: q̄z hoc solutū fuit cuȝ de latria quereretur. Ad p̄mū

¶ Ad scd̄m cum dr̄: q̄ quāto difficilius e obseruare p̄ceptum tanto est trāsgressio minus graue ⁊c̄. dico q̄ verū est ceteris paribus: aliter nō opȝ q̄ sit verū. Quāto enim virtus est altior: tāto difficilius est obseruare p̄ceptū de actibꝰ illiꝰ virtutis: ⁊ tn̄ tāto ceteris paribus pctm̄ grauius est: quāto directe ⁊ imediate est ɔtra maiorē virtutē: q̄z sicut dicit ph̄s. 8. ethico. c. x. Pessimū est ɔtrium optimo Ad 2m

¶ Argumentū ad ptē secūdā gr̄a ɔclōnis pōt ɔcedi: tn̄ rōne sue forme nō multum cogit: pōt. n. cōmitti tāta iniuria cōtra iferiorē qd̄ grauior est q̄ȝ modica iniuria cōmissa cōtra superiorē. Et preterea illa iuria q̄ est cōtra p̄ximū est ēt cōtra deū: q̄z q̄ p̄ximo iniuriat̄ tali iniuria que sit mortale peccatum contēnit diuinum p̄ceptum. Questio. III. Argumētū ad ptē secundaȝ

TErtio querit̄ vtrū piuriū sit maius peccatū q̄ȝ furtū. Sȝ q̄z clarȝ est adulteriū eē maius pctm̄ q̄ȝ furtū. Grauius est. n. iuriari p̄ximo in vxore q̄ȝ in exteriori possessione: declarato q̄ piuriū sit maiꝰ pctm̄ q̄ȝ adulteriū declaratuȝ est q̄ sit maius pctm̄ q̄ȝ furtum: vn̄ solutio p̄ntis q̄onis satis sufficiēter h̄etur p determinationē p̄cedētis. Q̄o. 3. Ad q̄onē s̄m mētē p̄priaȝ.

CIrca lrām. Et q̄ verū est putās qd̄ falsum est iurat hoc est intelligēdū de iuramēto assertorio qd̄ est respectu p̄teriti vel p̄ntis. Instātiā āt hȝ aliq̄ñ in iuramēto p̄missorio: q̄z si aliqs iurat aliqd se facturȝ: intēdēs hoc facere ⁊ īpedit̄ ex legitima cā ne ipleat qd̄ p̄misit nō piurauit quāuis iurauerit falsuȝ qd̄ veȝ putabat. Un̄ nō piurauit apostolus nō veniēdo ad Corinthios ad quos se venturū iurauerat. In talibus eni iuramētis subintelliguntur multe cōditiones. s. si deo placuerit: vel pape: vel si res in eodē statu permāserit: vel si possibilitas affuerit: vt multe alie. Ex quo p̄positū mutat vel terminū transgredit̄ iuratio talis fit periuriū reatū: qd̄ intelligendū est nisi ex causa legitima p̄positū mutauerit vel terminū transgressus fuerit que causa de iure subintelligi debuit: ⁊ ibi accipit̄ periuriū pro reatu periurij. Nō est appetēda iuratio sicut bona. intelligendū est de per se bonaȝ de iuratione que pōt bene ⁊ male fieri nō de iuratione cū tribꝰ comitibus suis. Est etiā quoddam genus iuramēti grauissimū qd̄ fit per executionē: qd̄ s̄m aliquos est intelli- Nota h̄ de iuramento.

gēdū in reputatione iurātis. Dicūt enim q̄ grauius est iurare p deū: pōt tñ dici verbū esse verū simplr: q2 sic iurat p deū iurat: q2 salutē suā vel filiox deo obligat nisi verū sit vel faciat illud qd iurat. [Minus malū est per deos falsos iurare veraciter] hoc intelligendū est compando actum iurandi exteriorem fm se, non fm circunstantiam venerationis interioris.

Dist. 40. ℭ De sexto z septimo precepto secunde tabule.

Distin. XL.

De distinctiōe duorum pceptorum i qbus phibetur duplex cōcupiscētia I cōparatione ad legis z euāgelij dōia.

SExtum preceptum est non desiderabis vxorez pximi tui. Septimū ē. Nō ꝯcupisces domū pximi tui nō seruū: nō ancillā zc. Sz videt̃ pceptū de nō ꝯcupiscendis rebus pximi vnū esse cū eo: quo dicit̃: nō furaberis. z pceptum de nō cōcupiscenda vxore vnū esse cum eo quo dicitur. Nō mecbaberis. Poterat enim preceptū non furandi in illo generaliter itelligi: vbi de nō ꝯcupiscenda re pximi pcipit̃: z eo quo dictū est non mecbaberis: poterat illud intelligi. Non concupisces vxorē proximi tui. Sed in illis duobus pceptis non mecbādi z non furandi ipsa opa notata sunt z probibita. In bis vero extremis ipsa ꝯcupiscētia. Multū ergo differūt illa ab istis. Vñ illi pcepto nō mecbandi fit supadditio in euāgelio: vbi ois cōcupiscētia mecbandi probibet̃. Sed cū bic pbibeat̃ ꝯcupiscētia aliene vxoris z aliene rei: q̄re dicunt lex cōprimere manū z nō animū: euangelium vero z manū z animū. Illud de lege dicit̃ fm cerimonialia nō fm moralia. Vel q2 in lege non est generalis probibitio ois mortifere ꝯcupiscentie vt in euāgelio: vel secundum eorum carnalem inteligentiam.

Aug. sup Exo.

Matt. 5.

Quare lex ꝯprimere dicit̃ non animū sz manum:

ℭ Quid sit littera occidens.

SI vero queritur quam dicat apostol' litteram occidentem? Ea certe est decalogus qui non dicit̃ littera occidens eo q̄ mala sit lex: sed q2 probibens petm̄ auget ꝯcupiscētiā z addit puaricationez: nisi liberet grā. Que grā nō sic abūdat i lege vt i euāgelio. Lex ergo bona est z tamen occidit sine gratia cuz sit virtus peccati q̄ iubet qd sine gratia impleri nō pōt. Gratia aūt deerat: z ideo littera occidens erat. Distat aūt euāgelij lr̃a: a legis lr̃a: q2 diuersa sunt promissa: ibi terrena: bic celestia promittuntur. Diuersa etiam sacramenta quia illa tantum significabant: bec conferunt gratiā. Precepta etiā diuersa q̄tū ad cerimonialia. Nā q̄tū ad moralia sunt eadē: sed plenius in euangelio cōtinentur. Audistis decē cordas psalterij vtriq3 sexui ipositas: q̄ charitate tangende sunt vt viciox feces occidantur.

2. Cor. 3. Augu. li. de baptismo paruulorum De legis z euāgelij distantia.

Dist. 40. Distin. XL.

SExtum preceptū est zc. Superius determinauit magister de qnq3 pceptis pmis secūde tabule. bic determinat de duobus vltimis: z diuiditur in partes duas. ℭ Primo ponit illorum preceptorum explanationem. ℭ Scdo de vtilitate legis mouet incidētē dubitationez ibi. [Si vero queritur.] ℭ Prima i duas. ℭ Primo ponit illox preceptox assignationē. ℭ Secundo opponit cōtra eox ab alijs distinctionez ibi. [Sed videt̃.] Et ista in duas. ℭ Primo opponit contra distinctionē istorum duorū preceptox ab alijs: z soluit oppositionē. ℭ Secūdo mouet incidentē dubitationē ibi. [Sed cū b pbibet̃] ℭ Prima in duas. ℭ Primo opponit. ℭ Scdo soluit ibi. [Sed illis duobus.] Illa pars que ibi icipit. [Sed cū bic pbibetur] diuidit̃ in duas. ℭ Primo mouet dubitationē. ℭ Secūdo subiūgit dubitationis solutionē ibi. [Illud de lege.] Illa pars que ibi incipit. [Si vero queritur.] diuiditur in partes tres. ℭ Primo de vtilitate legis mouet q̄nē z soluit eā. ℭ Secūdo ponit differētiā inter legem veterē z legē nouā ibi. [Distat aūt.] ℭ Tertio recapitulat ibi. [Audistis.]

CIrca banc distin. querēdū est principaliter de duobus. ℭ Primo de duobus pceptis secūde tabule. ℭ Secūdo de aliqua cōparatione legū inter se. ℭ Circa primū queruntur qnq3. ℭ Primo vtrum illa duo pcepta debuerint dari in veteri lege. ℭ Secundo vtrū sint formaliter distincta inter se. ℭ Tertio vtrum debuerint esse pcepta distincta a pcepto de nō mecbādo z nō furādo. ℭ Quarto vtrū pcepta veteris legis poterāt iustificare. ℭ Quinto vtrū eque essent obligati iudei ad obseruationē eorū sicut nos ad obseruationē pceptox euāgelicox. Q̄ō. I.

Q̄ō. I. Argt̃ p°

PRimo ostēdo q̄ illa duo pcepta nō debuerūt dari in veteri lege: quia fm sniam Augu. in glo. super illud ps. Lex domini imaculata. Lex pbibet manū nō animū. Sed duo pcepta pdicta pertinēt ad cobibitionē animi: ergo nō debuerunt dari in lege veteri. ℭ Itē ad beb. 7. Nibil ad perfectū adduxit lex: sed lex ordinās actus exteriores z iteriores adducit ad perfectū: ergo ad legē veterē nō ptinebat ponere pdicta duo pcepta cū pertineant ad ordinationē iteriox actuū. ℭ Itē precepta legis debēt pportionari bis que pmittūtur in lege: sed in lege pmittebātur bona exteriora non interiora: q2 vt dicit magister in littera. In lege veteri pmittūtur terrena: ergo duo vltima pcepta secunde tabule cum ad actus interiores pertineāt nō debuerūt dari in veteri lege.

Secūdo

Tertio

COntra data fuerunt in Exodo: vt patet Exo. xx. ℭ Itē aplūs ad Ro. 7. Cōcupiscentiā nesciebā esse petm̄ nisi lex diceret nō ꝯcupisces. A deo autē nullū pceptū datū est qd nō debuerit dari vbi datū est.

In opp° primo.

REspondeo q̄ lex vetus est spūalis inquantū continet mandata moralia: z ciuilis inquātū cōtinet precepta iudicialia. ℭ Primo modo ad ipsam ptinebat ordinare actus interiores z exteriores z pncipalius iteriores q̄ exteriores inquātum ordinatio exteriorū depēdet ab iterioribus. Unde z Deute. 6. vbi dat̃ pceptū de iteriori dilectione dei a qua depēdet ordinatio oium actuū aliox. ℭ Scdo modo ad eā ptinebat principaliter ordinatio exteriorū actuū tm̄: quāuis ex cōsequēti ad ipsam pertineret etiam ordinatio actuū interiorū pp̄ter boc q̄ per deordinationē eorū multe oriunt̃ deordinationes exteriores contra pximū. Qua de causa etiā ciuilis lex bumana pcepta dat de exterioribus actibus virtutū ordinātiū interiores actus. Primo aūt modo loquēdo de lege veteri pceptū de nō ꝯcupiscēdo vxorē pximi z pceptū de nō cōcupiscēdo passionē eius debuerūt in ea dari: nō sic aūt loquēdo de ea mō secundo.

Ad q̄nē fm intēt̃ ppriam.

ARgumenta ad partem pmā procedūt de lege veteri nō sub rōne qua spūalis est ꝯtinēs pcepta moralia: sed mō scdo. vnde dicit magr̃ in lr̃a q̄ lex dr̃ pbibere manū nō aium: z nō fm moralia

Ad arg°

sed

sed fm cerimonialis:z ibidem extēdi hoc nomē cerimonialia:nō tm̄ ad cerimonialia pprie dicta:sz ēt ad iudicialia. ℭ Argumēta ad ptē aliā pcedūt de lege veteri pmo modo.

Qō. 2. Questio. II.

Argt. 1. SEcundo querit vtrū illa duo pcepta sint formalr distīcta inter se Et vi q̄ nō:q2 res cōcupita nō est for concupiscētie:sed illa duo pcepta nō differūt nisi fm res concupitas:ergo non sunt formalr distincta inter se.

Secūdo ℭ Itē charitas nō distinguit formalr pp distinctionem diligibiliū:ergo a sili nec ɔcupiscētia pp distinctionē cōcupiscibiliū.

Tertio ℭ Itē eiusdē rōnis est cōcupiscere ancillā primi z eius vxorē. Utraqz eni est res ptinēs ad primū, z mā carnalis delectatiōis fm tactū:sed eadē phibitiōe phibet ɔcupiscentia possessionis primi z eius ancille: ergo similiter eadem est prohibitio qua prohibetur concupiscētia vxoris primi z possessionis eiusdem.

In opm primo. Contra alia precepta formaliter distincta sunt ergo z ista.

Ad qōnē fm mētē ppriam. Respondeo q̄ illa duo pcepta sūt formalr inter se distincta quāuis eni ea que phibēt cōueniāt in generali rōne cōcupiscētie:tn̄ differūt in spāli rōne cōcupiscēdi. Aliud est eni motiuū formalr cōcupiscētie vxoris primi q̄z possessiōis sue. Cōcupiscit.n. hō vxorē primi pp delectationē carnis q̄ est fm tactum: possessionē aūt cōcupiscit pp delectationē oculoz z sufficiētie in exteriorib9 bonis:vñ z repilsiones istarū cōcupiscētiaz sunt formaliter differentes.

Ad pmū Ad primum in oppositū dicunt qdā q̄ q̄uis res cōcupiscita nō sit forma cōcupiscētie tn̄ p habitudinē cōcupiscētiarū ad formalia concupiscēdi motiua distinguūtur formaliter ɔcupiscentie.

Ad 2m ℭ Ad scōm dōm:q̄ nō est sile:q2 charitas oia que diligit:diligit sub vna rōne formali.s.sub ratione summi boni.

Ad 3m ℭ Ad tertium dōm:q̄ ancilla primi duplr pōt concupisci:aut vt possideat sicut possidētur tēporales diuitie ad delectationē aialem que alio noie dici pōt cōcupiscētia oculoz que est respcū diuitiarū:z sic phibet p septimū pceptū secūde tabule:vt cū ea cōcūbat:z sic ei9 cōcupiscentia phibet p septimum preceptum scōe tabule.

Qō. 3. Questio. III.

Argt. pº TErtio querit vtrū debuerūt ista duo pcepta esse distincta a pcepto d nō mechādo z nō furādo. Et vi q̄ nō. Actus exterior z iterior sunt vnus actus in genere moris:q2 actus exterior moralis non est nisi inquātū pcedit ab actu iteriori. Sed vn9 actus i genere moris nō dz phibi nisi vna phibitiōe:ergo eadē est phibitio cōcupiscentie vxoris:z mechie z possessiōis primi z furti.

Secūdo ℭ Item eodē pcepto pcipit nō occidere z nō cōcupiscere occidere:ergo a sili eodē pcepto debuit phiberi mechia z cōcupiscētia mechie:z eodē pcepto furtū z cōcupiscētia furti.

Tertio ℭ Itē nō magis differūt in genere nāe corpalis infirmitas:z eius cā q̄z actus exterior inordinatus z interior in genere moris:sed p eādē medicinā si efficax est adhibet remediū cōtra corpalē ifirmitatē:z eius cām : ergo a sili:z p eādē phibitionē potuit z debuit apponi remediū cōtra actū mechādi:z actū ɔcupiscētie interiorē q̄ ē cā eius:z silr argui pōt de furto z de cōcupiscētia possessionis proximi.

In opm primo. Contra fm oēs.x.sūt pcepta decalogi scripta. Exo. xx.qd nō esset verū nisi alio pcepto phiberet mechia q̄z ɔcupiscētia vxoris primi:z alio pcepto furtū q̄z cōcupiscētia possessionis primi.

Secūdo ℭ Item respectu deordinationū formaliter inter se distinctarū decens fuit dare phibitiones distinctas:sed actus mechādi z concupiscētia vxoris primi sūt deordinationes formalr distincte:q2 primū obiectū pime deordinationis est delectatio venerea. Obiectū aūt secūde est exterior actus mechādi q̄ respcū earū debēt eē phibitiōes distincte. Silr pt argui de iordinatiōe furti z cōcupiscētia possessiōis primi.

Ad qōnē fm mētē propriaz. Respondeo q̄ cōcupiscentia vxoris primi duplr cōsiderari pōt:aut inquātuz ex ipsa causat exterior actus mechādi:z sic eadē phibitione phibet cuz actu exteriori aut inquātū ex ipsa nō seqtur actus exterior:sicut qñ ipedit ɔcupiscēs ne possit ppetrare factū exteri9:z ne putari posset talis cōcupiscētia espā nō eē debuit spālr phiberi. Per tertiū ergo pceptū scōe tabule simul phibet actus mechādi:z inordinata ɔcupiscētia iterior a qua pgredit. Per sextū aūt phibet cōcupiscētia mechādi ad quā nō seqtur exterior actus pp impedimētū quo ɔcupiscēs phibet a ppetratione illius z accipit ibi cōcupiscētia non p passione appetitus sensitiui:sed p deliberatoria volūtate mechādi:silr mō pōt dici de phibitiōe furti:z de ɔcupiscētia passionis primi.

Ad pm Ad primum in oppositū dōm:q̄ actus interior z exterior causatus ab illo sunt vn9 actus i genere moris:z cōcessuz est q̄ vna phibitiōe phibētur:nō sic aūt iterior actus z exterior q̄ nō causantur ab illo.

Ad 2m ℭ Ad scōm dōm:q̄ nō est sile de cōcupiscentia vxoris primi:z possessionis eius:z de cōcupiscentia occidēdi z loquēdi falsum testimoniū:q2 due pme cōcupiscētie sunt respectu rez que ex sola appbēsiōe imaginationis fm se causant delectationē in appbēdēte:alie autē due nō sic:sed magis sunt respectu rez que imagiate magis causant i imaginatiōe honorē q̄z delectationē fm se quāuis q̄ūqz p accñs aliuz delectet imaginatio.s.pp spē. vindicte vel lucri:z ideo ɔcupiscētia vxoris primi:z ei9 possessiōis magis debuerūt phibitiōibus spālibus phiberi q̄z ɔcupiscētia homicidy z falsum testimoniū loquēdi

Ad 3m. ℭ Ad tertiū dōm:q̄ pcedit de actu exteriori z de cōcupiscētia a qua causat:sicut eniz alio modo pportionat medicina contra dispositionem ad infirmitatem anteq̄z causetur infirmitas q̄z cōtra eā iam cōiunctaz actualiter infirmitati:sic aliud pceptū datur cōtra deordinationem interiorem nō actualr ɔiunctā exteriori q̄z cōtra eā que exteriori deordinationi accidētaliter est cōiuncta.

Ad arg9 in oppm. ℭ Argumēta ad partē aliā gratia cōclusionis pncipalis possūt cōcedi. Scōm tn̄ peccat in pcessu. Idē enim est formale obiectuz actus mechie z inordinate cōcupiscentie a qua pcedit. Utriusqz enim formale obiectū est delectatio venerea:nō enim cōcupiscit actum mechādi nisi pp eā:fm enim phm.vj. Topi.c.xiiy. delectabile eligimus propter delectationem.

Qō. 4. Questio. IIII.

Argt. pº QUarto querit vtrū pcepta veteris legis poterāt iustificare. Et videt q̄ sic Matth.xix. Si vis ad vitam ingredi serua mādata.

Secūdo ℭ Itē ad Ro.y. Factores legis iustificabunt.

Tertio ℭ Item ad Ro.iy. Lex qdem sancta z mandatū sanctū:z iustū:z bonū:sed obseruatio sancti:iusti z boni mandati iustificat.

Quarto ℭ Item Leuiti.xviij. Custodite leges meas atqz iudicia que faciēs hō viuet in eis : sed ais non viuit nisi per iustitiā.

Quinto ℭ Itē glo.super illud.ad Ro. iy. Ex opib9 legis nō iustificat ois caro corā illo dicit de lege loqtur fm cerimonialia nō fm moralia que iustificāt.

Sexto ℭ Itē nō erāt minoris virtutis mādata moralia in lege scripta q̄z ante legē scriptā:sed ante legē scriptā per eoz obseruationē iusti merebātur vitā eternā:z peccatores de cōgruo disponebant se ad recipiendum iustitiam ergo similiter in lege scripta.

In opm primo Contra ad Ro.x. Si habraā ex opibus legis iustificatus est hz gloriā:sed nō apud deū: ergo z si mādata veteris legis iustificarēt in ɔuētu hoiuz:nō tn̄ i ɔuētu dei.

Secūdo ℭ Itē glo.sup illud.j.ad cor.iy. Lrā occidit dicit aduerte quā dicat literā que occidit:z parū postea certe est decalogus:ergo precepta moralia in veteri lege

Tertio occidebāt: nō ergo iustificabāt. ¶ Itē pmo Cor. xv. Uirtus peccati lex: sed pcepta legis q̄ dāt virtutē pctō nō iustificāt: ergo pcepta veteris legis nō iustificabant.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriā. Iustificare multipl'r pōt accipi. **Respondeo** ꝙ iustificare quadrupliciter pōt accipi: vno modo effectiue: ⁊ sic solus deus iustificat: alio modo formaliter: ⁊ sic nō est iustificatio nisi p gratiā gratū faciētē. Tertio modo p executione hūius qḋ iustū est: ⁊ sic pcepta veteris legis tam moralia q̄ȝ iudicialia ⁊ cerimonialia obseruatores eorum iustificabāt: q: illa obseruare erat exequi ꝙ iustū erat: q: illa precepta iusta erāt ⁊ sctā ⁊ bona. Quarto modo dicūtur aliqua iustificare: per quorū obseruationez hō iustus meret fieri iustior: ⁊ nō iustus meret de cōgruo fieri iust⁹ ⁊ hō mō si loquamur de iustificatiōe que est per iustitiam acquisitā precepta veteris legis poterāt iustificare. Si autē loquamur de iustificatione que est p iustitiā infusam ē distinguēdū est de obseruatione preceptorū veteris legis q: aūt obseruabātur nō in fide christi neq; explicita neq; implicita: ⁊ principaliter pp bona tēporalia que ſm sensum litteralē pncipaliter videbātur in veteri lege pmissa: aut obſuabāt i fide xp̄i: siue explicita: siue iplicita ⁊ pncipalr pp bona spūalia q̄ ſm spūalem sensum pncipaliter erāt in veteri lege pmissa. ¶ Primo mō dico ꝙ iustificare nō poterāt pcepta legis veteris: neq; moralia: neq; iudicialia: neq; cerimonialia: vt eni dicit augu. enchi. penul. c. Neq; antiquoꝝ quoq; iustoꝝ preter christi fide salutē potuit inuenire. ¶ Scd̄o modo iustificabāt pcepta moralia ⁊ iudicialia ⁊ cerimonialia: q: sic ea obseruantes obseruabāt legē inquātū habebat quasi in vtero legē nouā: vt eni dicit in sermone de natiuitate bti Ioā. baptiste. Lex erat grauida christo: vnde sicut obseruātes legez iam aliquo modo euāgelici erāt: vnde ſm Augu. ij. lib. cōtra aduersariū legis ⁊ pphetarū lōge vltra medium. Prophe pertinebāt ad nouū testm̄. Sacramēta tn̄ veteris legis rōne rei operate iustitiā nō conferebāt: sicut sacramenta legis noue: vt in pma Dist. lib. iiij. declarabitur ⁊ q: ad desiderādū iustificationē pmissa sunt allicientia pcepta dirigētia sacramēta coadiuuātia. Ideo p obseruationem etiā moraliū preceptoꝝ: nō ita faciliter: nec ita pfecte iustificabātur sicut iustificamur in noua lege.

Ad arg⁹ ¶ Argumēta ad partē pmā pcedūt de obseruatione pceptoꝝ moraliū in fide christi iplicita vel explicita ⁊ pncipaliter propter spiritualia bona.

Ad arg⁹ in opp⁹ **Primum** ad partē aliā pcedit de obseruatione pceptoꝝ legis veteris non in fide christi nec implicita nec explicita nec ſm sensum spūalē sed litteralē ⁊ pncipaliter pp tēporalia bona.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ decalogus occidebat per occasionē: q: pp expressionez precepti erat trāsgressio grauior ⁊ cōcupiscētia auidior: q̄ magis nititur inuetitū quādo nō adest gratia coadiuuās ad refrenādū: que non dabatur obseruatoribus decalogi nō in fide christi: sed ſm litteralē sensum ⁊ pncipaliter ppter tēporalia bona. Unde augu. ij. li. cōtra aduersarium legis ⁊ pphetarum vltra mediū. Prohibitio peccati q̄ est lex auget pfecto desideriū peccandi: qḋ nō extinguit nisi cōtrario desiderio recte faciēdi vbi fides per dilectionem operat. Hoc aūt nō prestat littera iubēs sed spūs iuuās: non lex ergo sed gratia. Simili modo potest dici ad

Ad 3ᵐ Qō. 4. tertium. Questio. V.

Quinto queritur vtrū eque essent obligati ad obseruationē preceptoꝝ veteris legis sicut nos ad obseruationem pceptoꝝ euāgelicoꝝ. Sed q: certū est tāto hominē magis esse obligatū ad obseruationē diuinoꝝ preceptoꝝ quāto plura a deo recepit beneficia: ⁊ quāto ad obseruādum plura ⁊ specialiora a deo habet adiutoria: ⁊ in noua lege plura beneficia a deo recepimus q̄ȝ iudei in veteri lege: ⁊ specialiora: ⁊ plura a deo habemus adiutoria ad obseruādum diuina precepta q̄ȝ haberent iudei in veteri lege: adeo q̄uis iudei in veteri lege fuerūt obligati obligatione necessitatis ad obseruationē diuinorū preceptorū: ita ꝙ ea trāsgrediēdo mortaliter peccabāt: tn̄ nos in lege gratie que est lex euāgelica fortius sumus obligati ad obseruādū diuina precepta q̄ȝ essent iudei in veteri lege: ita ꝙ grauior est trāsgressio christianorū diuina pcepta trāsgrediētium q̄ȝ esset trāsgressio iudeorū ceteris paribus: ⁊ hoc dicēs nō intēdo compare singularē personā q: magis peccasset moises si fuisset trāsgressus diuinū pceptū q̄ȝ modo vnus hō popularis trāsgrediēdo illud preceptū. Sed intendo compare cōmunitatē viuentem sub lege euangelica illi que viuebat sub lege scripta. Grauius peccasse moysen.

Consequenter queritur de scd̄o pncipali: et circa hoc queruntur qnq;. ¶ Primo vtruz lex nature cōtineat in eterna lege. ¶ Secundo vtrum lex humana ⁊ diuina cōtineātur in lege nature. ¶ Tertio vtrum legis nature sint plura pncipia prima vel vnū solū. ¶ Quarto vtrū diuina lex noua cōtineat in veteri lege. ¶ Quinto vtrū lex vetus ⁊ lex noua distinguātur ſm radices que sunt timor ⁊ amor. Qō. I.

Qō. 1. Argt p⁹ **Primo** ostēdo ꝙ lex nature nō cōtineantur in eterna lege nihil mutabile cōtinet in immutabili: sed lex eterna est imutabilis. Lex vero nature est mutabilis. vn̄ glo. super illud ad Ro. ij. Cū gētes que legem nō habēt loquens de lege nature sub nomine legis iustitie: dicit ꝙ gratia in interiori hoīe inouato lex iustitie scribit quā deleuerat culpa: sed deleri nō posset nisi esset mutabilis: ergo lex nature nō cōtinet in eterna lege.

Secūdo ¶ Itē ſm augu. 22. lib. cōtra faustū inter pncipiū ⁊ mediū. Lex eterna est rō diuina vel volūtas dei: sed lex nāe nō ptinet in rōne diuina vel volūtate: q: rō diuina ⁊ volūtas sunt in ipso deo ⁊ realr idē qḋ de⁹. Lex aūt nāe est in mētib⁹ nr̄is: ergo cuz mēs nostra nō cōtineatur inter diuinā essentiam: lex nāe nō cōtinet in eterna lege.

Tertio ¶ Itē ptra illud qḋ cōtinetur in lege eterna nihil pōt iuste statui: sed cōtra illud qḋ est de lege nāe pōt aliqḋ iuste statui: vt enim dicit Isidorus v. li. etymo. c. x. De iure nāli est cōmunis oīum possessio ⁊ oīum vna libertas: p legē aūt positiuā iuste statutū est: vt sit possessionū distinctio: ⁊ ꝙ quidā sint serui: ergo lex naturalis non continetur in lege eterna.

In opp⁹ pmo. **Contra** omnis lex cōtinet in illa lege a qua deriuat sed ſm augu. pmo li. de libe. arbi. nō multū lōge ante mediū. In lege tēporali nihil est iustū atq; legitimū qḋ nō ex eterna sibi hoīes deriuauerint: ergo lex positiua cōtinet i lege eterna multo forti⁹: ergo lex nālis.

Secūdo ¶ Itē Ber. de diligēdo deo. c. xxxij. Lex eterna est creatrix ⁊ gubernatrix vniuersitatis: sꝫ i illa lege q̄ gubernat vniuersitas tota opꝫ ptineri quācūq; aliā legē. ergo non tm̄ lex nāl: sed q̄cūq; lex alia cōtinet in lege eterna.

Ad qōnē ſm mētē ꝓpriam. **Respondeo** ꝙ lex nāe cōtinetur i eterna lege: Lex. n. eterna est dictamē diuini itellect⁹ practici directiuū oīum actionū ⁊ motionū ad suū finē: ⁊ huic cōcordat qḋ dicit augu. j. li. de libe. arbi. nō multū lōge an̄ medium. De lege eterna qḋ ē summa rō cui semp obtēperādū est p quā mali miseriā boni beatā vitā merent p quā deniq; illa quā tpalem vocādā diximus recte refert recteq; mutat. Lex ergo eterna ē vl̄is regula i dirigēdo respcū oīuz agēdoꝝ ⁊ fugiēdoꝝ: q̄libet āt lex alia ē q̄dā regula pticularis directiua respcū agēdoꝝ ⁊ fugiēdoꝝ: pticularia āt i vl̄ib⁹ ptinent: quapp nec̄e est oēz aliā legē a lege eterna in illa ptineri ⁊ ab ea deriuari.

Ad p⁹ **Ad primum** in oppositum dōm: ꝙ lex nature prout est quoddam dictamen naturale in mente nostra nō dicit cōtineri in lege eterna tanq̄ȝ res intrinsecus ex suis essentialr: q: cum lex eterna sit realiter

fit realr idem quod deus:quicquid modo predicto con/tinet in lege eterna icreatū eſt. Sed p tāto di lex nature ptineri i lege eterna:q ola q̄ de agēdis ⁊ fugiēdis dictat lex nālis dictat pſectiue lex eterna:⁊ multo plura:q lex nāl eſt qdā pticularis deriuatio a lege eterna. Et pōt po ni aliqle exēplū ſi in intellu meo practico eſt iſtud dicta/mē actualr:oē iuſtū eſt pſequēdū :⁊ in tuo itellectu eſſet dictamē iſtud:hoc pticulare iuſtū eſt pſequēdū tuū dicta mē pticulare recte diceret ptineri i meo dictamine vlī: q dictarē faciēdū qd tu dictares ⁊ amplius q̄uis tñ lex nāe mutabilis ſit inq̄tū ex tpe mētib⁹ nris eſt impſſa:nō eſt tñ ſic mutabilis q poſſit deleri de mēte p aliquā cul/pā q̄tū ad pmū eius pncipiū ⁊ pclones pximas ⁊ cōiſſi mas:vñ Aug.2.lib.pſeſ.parū aūt mediū:dicit q ipſaz nō delet iniqtas:q̄tū tñ ad pcluſiones remotas:⁊ applicatio/nē pximarū pclonū ⁊ cōiſſimaruz ad pticularia agibilia pōt deleri de mētib⁹ hoium pp pcupiſcētiā inordinatam vel aliā paſſionē vel pp malas pſuaſiōes ⁊ conſuetudines vel aliquā nāe corporis corruptionez:⁊ ſic itelligit illa glo. in oppo⁹ allegata. ¶ Ad ſcd̄z pȝ ſolo ex iā dictis. ¶ Ad tertiū dōm:q minor eſt falſa:eſſe eni diſtinctionē paſſio/nū in ſtatu nāe lapſe q̄tū ad pprietatē adminiſtrandi ⁊ pcurādi ⁊ poſſidēdi:⁊ quoſdā liberos:⁊ quoſdaz ſeruos de iure nāe eſt ſm q ius nāe di nāle dictamē rōnis recte vñ pho p Politi.c.4.pbat ſm virtutē eē de lege nature dicēs q ſtatim ex natiuitate qdā ſegregata ſunt:hec autē ad ſubijci:h aūt ad pncipiari:vñ auctoritas Iſidori itelli gēda eſt p ſtatu inocētie aut de iure nature ſm q di a na tura gñis q.ſ.nā ola alalia docuit:aut loqtur ſm opionē quorūdā dicētiū ola debere eſſe cōmunia.

Ad 1m Ad 3m Q6.2. Argr.1. Secūdo

Q6. II.

SEcundo q̄rit vtrū lex diuina ⁊ huma na ptineātur in lege nāe. Et vȝ q nō:q qcqd ptinet in eo qd eſt idē apud oēs:eſt idē apud oēs:ſed lex nāl eſt eadē apud oēs:vñ Iſido:us.v.lib.ethi.c.4.Ius nāle ē cōe oium na tionū. Sed lex hūana nō ē eadē apud oēs:ergo lex hūana nō ptinet i lege nāe. ¶ Itē nihil iuſtū ptinet i lege nāe cū ſit qdā pticipatio legis eterne:ſȝ i legib⁹ hūanis mul/ta ptinētur iniuſta:vñ ſm Augu.iij. de ci.dei.c.xxj. Illa lex iniq eſt q femina nō ſit heres:ergo lex hūana nō pti/net i lege nāe. ¶ Ɋ etc nec lex diuina:pbo ſic:q lex digni/or nō ptinet i min⁹ digna ſȝ lex dina dignior eſt q̄z lex na ture:q deus dignior eſt q̄z nā:ergo lex diuina nō ptinet in lege nature. ¶ Itē ptinēs nō cōtinet in cōtēto:ſed vt habet in pn⁹ decretoz. Ius nature cōtinet in lege ⁊ euā g elio:ergo ius diuinū nō ptinet in lege nature.

Tertio. In op⁹ primo.

Contra lex q̄ deriuat ex alia cōtinetur in ea ſed ſm Aug.p li.de libe.ar.nō multū ante mediū Quicqd iuſtū eſt in lege humana deriuatū ē ex lege eter na:ſed pſtat q h nō eſt niſi mediāte lege nāe:ergo lex hu mana ptinet in ea. ¶ Ɋ ēt in ea ptinet lex diuia videt pſectū cōtinet in ipſecto ordinata ad pſectū:vt forma po tētialiter cōtinet in mā:⁊ vir in pueris:⁊ puer in ſemine: ergo cū lex nature ſit ordinata ad legē diuinā ⁊ ſit min⁹ perfecta:videtur q lex diuina cōtineatur in ea.

Ad qōnē ſm mētē ppriaz.

Reſpondeo q in lege humana aliqua ſunt q̄ hoies extraxerunt ex pmis pnci pijs legis nāe:tanq̄ pclones ex illis pncipijs ſequētes:⁊ talia nō tm̄ hūt vim expoſitione humana:ſed etiā ex di ctamine legis nāe:⁊ inquātū ad iſta lex humana cōtinet in lege nāe ſicut pclones in pn⁹ eo q p pncipia legis na/ture pōt moueri humana rō:⁊ dirigi ad eliciēdū ex illis pncipijs pclones pdictas. Aliqua ēt ſunt in lege huma/na q̄ ex huiuſ pncipijs legis nāe nō ſequitur p modū cō

modis determināt:vt pȝ.pceptū.n.de ſeruanda iuſtitia lter hoies de lege nature eſt tanq̄ pclo ſequens ex pnci/pijs eius q̄ diuerſimode pōt determinari p volūtate illo rū q pſunt:ita tñ q illa determinatio nō ſit illi pcloni re pugnās:⁊ ſic lex eſt q rex vel impator conſtituit que ſm Iſido.li.v.ethi.xiij.c.vocatur cōſtitutio:vel edictuȝ:vel pro volūtate ppli. Unde iuſtus de iure nāli gentiū:q q̄ſ q ppl'us ex ſe ſibi ius cōſtituit illud ipſius ppij ciuita/tis eſt:⁊ de hac lege dicit pho.v.ethi.c.xij.q ex pncipio nihil differt ſic vel alr:qñ aūt ponitur differt. ¶ Lex au tē diuina pprie loquēdo nō dȝ dici cōtineri in lege natu re:qd eni ptinetur in alio eſt in illo. Lex aūt diuina non eſt in lege nature ſicut pars in toto:ſed ecōuerſo:q cōti net legē nature:⁊ ſupaddit diſtinctione.6. Nō eſt pcīſſi Bhis ita rñdetur. Ex quo pȝ q nō eſt in lege nature ſicut totū in partibus:q lex nature nō eſt oēs ptes eius nec ſi cut ſpēs in genere:nec ſicut genus in ſpē:q genus dicit totā eſſentiā ſpēi modo indeterminato. Lex aūt nature nō iportat totā rōnē legis diuine. Lex aūt diuina ⁊ ſi im portet totā rōnē legis nature:tñ ſupaddit aliqd reale: ge nus aūt nihil addit ſupra ſpēm:nec ſicut forma in mate/ria:q q̄uis ſit dignior lex nature:nō tñ erat tota i po tētia legis nature:q aliq ſunt in ea que nō poterūt habe ri niſi p reuelationē diuinā:ex quo ſeqtur q nec eſt in ea ſicut motū in motiuo:nec ſicut in fine imo magis ecōuer ſo:q lex nālis ordinabatur ad legē diuinā:nec ad ſitū nē qua res di eſſe in vaſe:eo q multa cōtinet q̄ nō poſſūt cōpſehēdi lege nature. Unde cōcludit legē diuinam nō contineri in lege nature.

Ad primum in oppoſitum dōm:q lex nature nō eſt eadē apud oēs niſi quantū ad ſuū pncipiū primū ⁊ pclones ppinquiſſimas ⁊ cōiſ/ſimas. Ideo opȝ etiā q illud qd ē de lege nature ſicut de/terminatio alicuius pncipij:vel cōcluſionis legis nature hēat tātā idētitatē apud cēs ſicut illud cōe:cuius eſt de/terminatio:q cōe p determinationez particulaſ. ¶ Ad ſcdm dōm:q ſicut dicit augu.p lib.de libe.arbi.quaſi me dio loco inter pncipiū ⁊ mediū:lex nubi eſſe nō videtur que iuſta nō fuerit:⁊ ideo nō eſt verū:q lex humana rō/ne huius:q iniuſtū cōtinet cōtineat in lege nāe:q q̄tū ad illud nō eſt lex. Tertiū ⁊ quartū bene cōcludūt.

Ad pm Ad 1m Ad duo alia.

Primum etiam ad partem aliā bene concludit. ¶ Ad ſcdm dōm:q pſectum nō ptine tur in ipſecto ordinato ad ipſum niſi ſit in eo totū vel ſicut in actiuo pncipio vt cōcluſio in pncipio vel ſicut i paſſiuo vt forma in materia:⁊ dīia iu gñes:q tota in eo ē poteſtate:q ſm Porphy.c.7. Genus hȝ oēs poteſtate: actu vero nullā. Neutro aūt dictorū modoz pōt vere di ci tota lex dina eē i lege nāe:⁊ id nō ē verū:q ſit i ea ſicut totū nō pōt vere dici eſſe vel cōtineri in vna ſui parte.

Ad pm in op⁹ Ad 2m

Queſtio. III.

Q6.3. Argr. pm.

TErtio q̄rit vtrū legis nāe ſint plura pn⁹ pma vel vnū ſolū. Et vȝ q plura Legis eni diuine ſunt plura pn⁹ pma: q pn⁹ pma legis diuine ſunt articuli fidei q plures ſunt: ergo a ſiſi legis nāe ſunt plura pn⁹ pma. ¶ Itē lex nāe eſt nāl ſcia practica:ſed cuiuſlibet ſcie ſūt plā ppria pn⁹ quoruȝ vnū ex alio nō depēdet:vt pȝ. Si reſpiciant pn⁹ geome/trie:q ⁊ legis nāe ſūt plā ppria pncipia:quoz vnū ex alio nō depēdet. ¶ Itē ſm phm.j. Poſte. Unitas ſcie eſt ex vnitate formalis ſbi:dicit.n.q vna ſcia eſt q̄ eſt vniuſcu/iuſq gñis.ſ.ſbi:ergo a ſiſi vna lex eſt reſpcū vni⁹ primi ſinis:q ſicut ſcia eſt collectio multarū virtutū ptinētiū

Secūdo Tertio T.c.43.

eorum inter se vnum sit respectu alioꝝ primum: ⁊ lex nature sit quedam scia practica: vt dictum est: eius est vnũ solum pmum principium.

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ propriã. **Respondeo** q legis nãe est solũ vnũ pmũ pm sicut.n.dicit pho.8.phy. Nihil in ordinatũ est eoꝝ que a natura ⁊ ſm naturã sunt. Sed lex naturalis ſm q accipit q iure nature est aliqd cõstitutũ seu dictatũ a rõne p suũ naturale lumẽ. Lex ergo nature est a natura: ⁊ ſm naturã accipiẽdo naturã nõ pro natura generis que cõis est hoibus ⁊ brutis: sed pro natura spẽi humane: lex ergo nature ordinata est. Oia ergo pcepta legis nature iter se ordinata sunt: sed plurĩũ ordinatoꝝ iter se: opꝫ esse vnũ solũ pncipiũ. ¶ Preterea illud pceptũ legis nature in qd resolubilia sunt oia alia legis nature pcepta tanq̃ ꝯclones in principijs est pmũ principiũ legis nature: sed in lege nature est vnũ solũ tale qd est pceptũ de ordinata boni delectatione. Ex hoc eni pcepto statim sequitur pceptũ de odio mali: ⁊ oia alia pcepta legis nature ex istis duob sequũtur mediate vel imediate: ergo legis nãe ſm q cõprehẽdit nãlẽ hois ordinẽ ad seipsum: ⁊ ad proximum ⁊ ad deum est vnum solum primum principium: etiam creatum quod est istud vnũ qd q̃s ordinato modo diligat bonum.

Ad pm in opm. **Ad primum** in oppositũ dõm: q legis diuine est vnũ pmũ pncipiũ qd est credere oẽs articulos fidei eẽ testificatos seu reuelatos a pma veritate: nõ eni credo deũ trinũ ⁊ vnũ ⁊ filiũ dei nostram humanã nãm assũpsisse: ⁊ sic d alijs credibilib: q2 credo q pa veritas hoc testificata est: ⁊ eis ispirauit i q b nobis credẽda tradiderũt. vñ augu.xj.de ci.c.iij.dicit de inuisibilib q̃ a nr̃o sensu i tenore remota sunt: his nos oportet credere q b in illo corpeo lumine disposita didicerũt vel manẽtia cõtuẽtur. ¶ Ad scdm dõm: q cuiuslibet scientie ẽt speculatiue q̃ p vnũ habitũ scibilis est: est vnum pmũ pncipiũ ⁊ pprũ: ⁊ talis scia vna ẽ ſm spẽm. de scia aũt q̃ nõ est scibilis p vnũ habituꝫ: q2 nõ est vna vnitate ſm spẽm sed ſm genus nõ affirmo sic esse: vñ põt dici q oia que sunt in geometria p vnũ habitũ scibilia in vnuꝫ pprũ pncipiũ pmũ reducunt. Uel põt dici q nõ ẽ sile d scia speculatiua ⁊ practica: q2 moralia maiorẽ hñt ꝯnexionẽ iter se q̃ speculabilia: ⁊ ea que sunt ex dictamine legis nãe magis q̃ ea q̃ sunt ex acq̃sitiõe. ¶ Ad tertiũ dõm: q illud verbũ phi itelligẽdũ est de vnitate scie q̃ est vna ſm gen ⁊ scibilis p vnũ habitũ: sꝫ de vnitate scie q̃ ẽ vna ſm gñs ⁊ scibilis p plures habit. Uel põt dici q pmum pncipiuꝫ icõplexũ pus ẽ ordine nãe q̃ pmuꝫ pncipium cõplexũ. vñ pus est ens qd ẽ pmuꝫ pncipiuꝫ icõplexum q̃ pmuꝫ pncipiuꝫ cõplexũ qd ẽ de quolibet affirmatiuo vel negatiuo ⁊ pus bonũ q̃ istud pncipiũ bonũ est ordinate diligẽduꝫ. Cũ ergo dicit pho q vnitas scie ẽ ex vnitate subiecti: hoc pro tanto dixit: q2 prius est q̃ primum pncipium cõplexum scientie.

Qõ.4. Questio. IIII.

Argt pº. **Quarto** q̃rit vtruꝫ diuina lex noua cõtineat i veteri lege. Et vꝫ q non Duaꝝ.n.leguꝫ ex opposito distinctaꝝ vna nõ ꝯtinet in alia: sed sic se habẽt diuina lex noua ⁊ vetus. Aliter nõ diceret aplo ad Heb.7. Trãslato sacerdotio necesse est vt legis trãslatio fiat: ergo lex noua nõ ꝯtinet in veteri. ¶ Itẽ q se hꝫ p superadditionẽ ad aliud nõ ꝯtinet in eo: sed sic se hꝫ lex noua ad veterẽ: vnde Matth.v.dictũ est antiqs. Nõ mechaberis. Ego autem dico vobis: qm ois q viderit mulierẽ ad cõcupiscẽdum eã iã mechatus est eã in corde suo. Et possent plura alia poni exẽpla: ergo lex noua nõ cõtinet in veteri. ¶ Iteꝫ qd cõtinetur in altero simul habetur illo habito sed habita lege veteri nõ simul fuit habita lex noua: ergo nõ cõtinetur in ea. ¶ Iteꝫ qd euacuat aliud nõ cõtinet in eo: sed lex noua euacuat veterẽ: vñ aplo. Gal.v. Si circũcidamini christus nobis nihil pderit: ergo lex noua non continetur in veteri.

Secũdo

Tertio

Quarto

In opm primo. **Contra** Matth.5. Non veni soluere legeꝫ: sed adimplere: sed illud qd adimplet aliud continetur in eo: quia perfectio cõtinetur imperfectibili ad similitudinem qua forma continetur in potẽtia passiua materie ⁊ determinatio in determinabili: ergo lex noua cõtinetur in veteri. ¶ Item Grego. in glo. super illud verbũ Eze. primo quasi si sit rota in medio rote dicit rota in rota nouũ testamẽtum in veteri.

Secũdo

Ad qõnẽ ſm mẽtẽ ppriam. **Respondeo** q diuina lex noua continetur in veteri lege. Finis eni vtriusq legis est: vt homines sic subdãtur deo vt iustificentur supernaturali iustitia: qua digni sunt pmio trãscẽdẽtem nostram naturaleꝫ facultatẽ: qd est vita eterna. vnde aplo ad Ro. c.x. Finis legis christus ad iustitiã omni credẽti. Quelibet aũt lex aliqbus innitur pncipijs pportionalibus suo fini: ergo oportet q vtraq lex innitat aliqbus supnaturalibus pncipijs cognitis in aliquo supernaturali lumine sicut naturalia pncipia in naturali lumine cognoscũtur. Illud aũt supnaturale lumen fides est. Unde vtriusq legis pncipia sunt illa que pmo nobis pponuntur credẽda cuiusmodi sunt articuli fidei. Hidẽ autẽ articuli fidei traditi sunt in lege veteri ⁊ noua: sed in noua cõtinẽtur explicite. In veteri aũt implicite sicut patet ex his q̃ superius dicta sunt. xxv. Dist. Sicut aũt scia speculatiua tota virtualr in suis speculatiuis pricipijs cõtinetur: ita lex diuina tota virtualiter in suis continetur principijs. Cum ergo oia pncipia noue legis cõtineatur implicite i principijs veteris legis: vt iam dictum est: tota lex noua implicite cõtinetur in veteri: vnde saluator in euãgelio Matth.c.v. Iota vnum aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant.

Ad pm. **Ad primum** in oppositũ dõm q diuina lex: ⁊ vetus nõ distinguũtur ex opposito sicut diuerse leges ordinate ad fines diuersos sed sicut perfectũ distinguit ab imperfecto. Lex enim vetus quãuis ordinaret ad eundẽ finem ad quẽ lex noua b tñ erat a remotiori ⁊ imperfectius: vnde dicit Aplo Gal.iij. q lex fuit sicut pedagogus noster in christo: que aũt sic distinguunt adinuicẽ vnum bene continetur in alio ad similitudinẽ qua perfectum continetur in iperfecto: sicut tota arbor cõtinetur in semine. ¶ Ad scdm dõm: q maior vera est de superadditione rei que in alia nec explicite nec implicite cõtinebatur: sic aũt lex noua nihil superaddit veteri vel pene nihil qd ſm Augu. primo lib. retrac.c.xxj. pp̃ter q̃daꝫ pcepta nõ figurata: sed ppria que nõ in veteri: sed in nouo inueniuntur cautius ⁊ moderatius dicitur. Quicqd enim cõtinetur in ea aut est in veteri expresse positũ: aut implicatum: aut figuratũ. Si.n. queras vbi positũ est in veteri lege non reddere malũ p malo. Respõdet Augu. primo lib. cõtra aduersariũ legis ⁊ pphetarum vltra medium dicens. Nõne prius illis veteribus libris lectũ ẽ. Nõ reddendũ malũ pro malo: vbi precipitur: vt si iumẽtum inimici sui errare quisq inuenerit reuocet dño eius i ⁊ si cecidisset in via non pertrãseat: sed leuet cũ illo: ⁊ multa exẽpla alia poni possent de multis in noua lege expresse cõtẽtis que aliqbus non respiciẽtibus veterẽ legẽ nisi in superficie in ea nõ videtur esse cõtẽta: que tñ in rei veritate ibi sunt implicata vel figurata: vnde Augu. pmo lib. cõtra aduersariũ legis ⁊ pphetarum vltra medium. Nouum in veteri est figuratũ ⁊ vetus in nouo est reuelatuꝫ. ¶ Ad tertiũ dõm: q habita lege veteri statim fuit habita noua lex nõ implicite: sed eo modo quo cõtinebatur in ea. s. implicite: vnde qui eam ſm spiritualem sensum obseruabãt: ⁊ ſm ea que implicabat iam pertinebãt ad legẽ nouã. ¶ Ad quartũ dicendũ q lex noua veterẽ legẽ euacuat quãtum ad cerimonialia: ⁊ sic euacuãdo implet. Figura eniꝫ in respectu rei figurate quasi quid vacuũ est q̃diu realiter nõ exhibetur res figurata. Lex aũt vet verbis signabat ⁊ factis figurabat futuram plenitudinẽ gratie per iesum christũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

hoc

hoc autem impletū est in lege noua: sicut enim dicit Jo.j. Lex per moysen data est gratia ⁊ veritas per iesum christum facta est: sic ergo lex noua impleuit veterem p exhibitionem veritatis cerimonias figurantes euacuando: ⁊ verum intellectum veteris legis exprimēdo: vt patet in ꝓhibitione exteriorū actuum: actus interiores ꝓhiberi ostēdēdo: vt Matth.v. dictū est antiquis. Nō mechaberis. Ego autem dico vobis ōis qui viderit mulierē ⁊c. ⁊ quō tutius obseruetur ordinādo: vt pz Matth.v. In quo ꝓhibet totaliter iurare nisi assit causa legitima iurādi vt securius caueatur a periurio: ⁊ quedā perfectionis cōsilia superaddēdo p explicationem que in veteri lege fere ōia erant implicata vel

Q̃ō.5. figurata. Questio. V.

Arg. 1. QUinto querit̃ ⁊ vltimo. Utrum lex vetus ⁊ lex noua distinguant̃ ſm radices que sunt timor ⁊ amor. Et videtur ꝙ nō. Deute.vj. dicitur. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo. Dilectio ergo ponitur nō tm̄ radix noue legis: sed etiā veteris: ergo nō videtur distinctio cōueniēs qua dicitur ꝙ lex vetus est lex timoris: ⁊ lex noua lex amo/

Secūdo ris. ❡ Itē lex amoris facilior est ad seruādū ꝙ̃ lex timoris qz sicut dicit augu. in lib. de moribus ecclesie parum vltra mediū. Nihil est tam durum atqz ferreū qđ nō amoris igne vincatur: sed lex noua nō est facilior ad seruādū ꝙ̃ lex vetus sed difficilior: vnde glo. super illud Matth.v. Qui fecerit ⁊ docuerit ħ magnus vocabitur: dicit ꝙ ab his que superaddit christus. s. nō irasci nō cōcupiscere difficile est abstinere: ergo lex noua nō magis debet dici lex amoris ꝙ̃ vetus sed

Tertio minus. ❡ Itē augu. p̄ libro. cōtra aduers. legis ⁊ ꝓphetarū ante medium declarat. Q̃ꝫ si vetus punit nouū testamentū ꝙ̃ vetus: ergo ⁊ magis debet dici lex timoris ꝙ̃ amoris.

Quarto ❡ Item omnis timor oritur ex amore: ergo non potest distingui lex noua a veteri: per hoc ꝙ vetus radicetur in timore ⁊ noua in amore.

In oppositū p̄mo Contra apostolus ad Ro.viij. Nō accepistis spūm seruitutis iterū in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorū: adoptio aūt filiorum est per amo/

Secūdo rē. ❡ Itē augu. ij. lib. cōtra aduersariū legis ⁊ ꝓphetarum parum vltra mediū. Hoc est testamētū nouū distans a veteri: qz ibi vetus hō formidinis coartatur angustijs hic nouus homo spatiat̃ latitudine charitatis.

Ad q̃ōnē ſm mētē ꝓpriā. Respondeo ꝙ lex noua ⁊ vetus distinguuntur ſm radices que sunt timor ⁊ amor: ita ꝙ radix timoris attribuitur legi veteri: ⁊ radix que est amor noue legi. Radicē enim legis ħ voco principale motiuum ad obseruationē legis. In veteri aūt lege quāuis cōtineantur ⁊ allicientia ad amorē: ⁊ incutiētia timorē: magis tamen illa lex ſm sensuz litteralem incutit timorem ꝙ̃ alliciat ad amorē: eo ꝙ dabatur carnali populo: qui magis manuduci timore poterat ꝙ̃ amore. Similiter quāuis i noua lege cōtineātur alliciētia ad amorē: ⁊ incutientia timorē tamen principalius allicit ad amorē ꝙ̃ incutiat timorem: quia dabatur populo iam quodāmodo facto spirituali per christi virtutem qui magis duci debeat amore ꝙ̃ timore. vnde augu. primo libro contra aduersa. legis ⁊ prophetarū circa medium dicit in veteri testamēto propter tēporalium bonorum ꝓmissionem malorumqz cōminationē serui pariuntur temporalis hierusalem. In nouo aūt vbi fides impetrat charitatē qua lex possit impleri nō magis timore pene ꝙ̃ delectatione vel dilectione iustitie liberos parit eterna hierusalē. Quapropter dicit augu. li. contra Adamantium bene vltra mediū. Hoc est breuissima ⁊ aperta differētia duorū testamētorum timor ⁊ amor: hec ꝓpter hoc intelligēdū est quin in veteri lege essent aliqui spirituales qui ducebant

secūdū dicendum: ꝙ si cōparetur lex noua ad veterē quātū ad ea que in vtraqz obseruari precipiuntur sic in difficultate obseruatiōis se habēt sicut excedētia ⁊ excessa: qz in veteri lege p̄cipiebātur plura. In noua aūt magis ardua quantū ad sacramēta coadunātia simpliciter est facilior ad obseruandū lex noua ꝙ̃ vetus: quia sacramenta noue legis cōferūt gratiam: non tātum rōne intentionis operātis: sed etiā cum hoc ratione rei operate: eo modo quo exponetur in .4°. domino cōcedēte per quam gratiam lex faciliter impletur: nō sic aūt dici pōt de sacramentis veteris legis. ❡ Respōsione etiā radicis: facilius est obseruare legē nouā: quia facilius obseruatur p̄ceptum ex amore ꝙ̃ ex timore: ⁊ ideo assignatur alia differētia. s. ꝙ lex vetus est lex grauitatis: vt habetur actuuz.xv. Et lex noua lex suauitatis. Matth. vndecimo. Dicēdum ergo ad predictam glo. ꝙ intelligēda est per comparationē ad illos qui in se nō habēt charitatem. ❡ Ad tertiū dicēdum: ꝙ grauiores cōminationes simpliciter explicite cōtinet lex noua ꝙ̃ vetus. Grauior est enim cōminatio pene eterne ꝙ̃ corporalis mortis: nec tamen ex hoc sequitur ꝙ magis debeat dici lex timoris ꝙ̃ lex vetus: qz carnales homines magis exterrētur eis cōminatur pena in presenti vita ꝙ̃ cum eis cōminatur grauior in alia. ❡ Et preterea promissiones que cōtinentur in lege noua excedunt promissiones que cōtinētur explicite in lege veteri ⁊ comminationes iam veteris ꝙ̃ noue legis. habētes enim in se charitatis suauitatē multo magis alliciuntur per promissionem vite eterne ꝙ̃ terreātur per cōminationē cuiuscūqz pene. ❡ Ad quartū dicendum: ꝙ ex amore casto oritur timor castus: ex amore autem rerum tēporalium oritur seruilis timor: de quo dictum est: ꝙ erat radix veteris legis obseruate ſm litteralē sensum. Qui enī sic obseruabant eam hoc faciebāt ne temporalia mala eis infligerētur: vel ne bona tēporalia subtraherētur.

Ad 3m.

Ad 4m

CIrca litteram [Lex bōa ē.] Cōtra nihil fecit christus cōtra legē bonam sed tetigit leprosum vt habetur Matth.8. Qui tactus erat in lege ꝓhibitus curabat etiā i sabbato: ⁊ tamē lex ꝓhibebat operari in sabbato. vnde vt habetur Joan. nono. Dixerunt iudei de christo: non est ħ homo a deo qui sabbatum nō custodit. ❡ Respōdeo ꝙ tactus leprosi ꝓhibitus erat in lege inquātum vt homo ex hoc incurrebat immūdiciam cuiusdam irregularitatis sicut ex tactu mortui: sed dominus qui erat mūdator leprosi immūdiciam incurrere non poterat: nō ergo erat intelligēda illa lex de eo qui leprosum effectiue posset mūdare. Curādo etiā īfirmos in sabbato contra preceptum de obseruatione sabbati nō faciebat: nō enim erat illud preceptum intelligendū de vocatione a tali opere cum saluti etiam suorum animalium iudei sabbato ꝓuiderent. ❡ Ipsum autē dominum qui infirmos curauit in sabbato: ⁊ curationes quas fecit ⁊ omnia eius opera laudemus nō reprehēdamus: ⁊ eius clementiam ex cordis intimis inuocemus: vt ipse p gratiam suam velit animas nostras a lepra peccati curare: ⁊ det mihi virtutem cōuenienter tractandi materiam libri quarti ad laudem suam: ⁊ honorem qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

FINIS.

❡ Scriptum explicit super tertio sententiarum editum a fratre Ricardo de media villa ordinis fratrum mino/

❡Tabula scripti Ricardi super tertium librum sententiarum domini Petri Lombardi.

Utrum

FINIS

Explicitūt tituli q̄ōnū tertij libri doctissimi theologi fratris Ricardi de media villa sup s̄nias q̄ sūt numero. cccc. et. xlij.

Registrum.

A	E	I	M	R
Scriptū sup tertiū	et creatura. ergo	secreta. s. penali.	materiā s̄m quod	quēdo de cōtinētia
Tertio verū pōs	de non esse in esse	est: non sic autem	inter se: qt similes	qt requirantur in
rōis termino	a persona nō p̄di.	Quinto queritur	precēdit ab intellectu	bonum quod nō
gen̄is humanū	Cōtra si satisfactor	euidēter traditur	Sed diffinitio tristi.	fructibus. C 3°

B	F	K	O	S
peccatū sed aia	propositio: ergo ala	per sensibilia	Illud quod per	actus doni con
virilis notet illud.	claturꝫ et s̄m hāc	Argumētū p̄m	creature cōtrate	principali actus
carnis actus:	eodem actu vidē	de Augu. fides	gr non erat opus	sue perfectionis
dum nec erat	do videre aliud	secte exercent	post predicta de	digiti manus

C	G	L	P	T
nō possunt separis	Augu. ex his	Aug. li. de prede.	actum et modum	contra preceptū.
men datur. Quia	Ad palmā in epp°	est summa veritas	hō ex qualiacūqꝫ	tatē eius accipit.
Ex p̄missis emergit	ted fortius fuit			